non indiget officio · i · tale quale e superiori casu ut

26957 Bullard

Articella nuper
rime impressa cuz q̄plurimis
tractatibꝰ pristine impres-
sioni superadditis:
vt patet in pa-
gina se-
quēti.

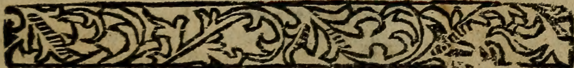

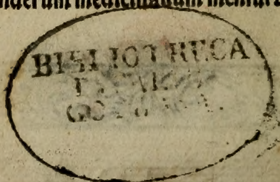
Petri pomarij Valentini Hi
spani ad lectorez Hexastychon.

Parua lz: nō sunt spernenda volumina lector
Quisquis es: infixo lumine siste gradum.
Inuenies medici varias vel Apollinis artes:
Crede mihi sacro est charta referta sale.
Cādide Neruose lector cui cura salutis:
Non parcas auro: Ditius istud opus.

Cum priuilegio.

¶ Incipiunt Hysagoge Ioannitij in medicina.

Edicina diuiditur i duas partes: scilꝫ in theoricã ꝛ practicã. Quarũ theorica i tria diuidit: scꝫ in ꝯtemplatione rerũ naturaliũ: et nõ naturaliũ: ꝛ earũ que sunt ꝯtra naturã: ex q̃bus egritudis: ꝛ sanitatis et neutralitatis: et suarum causarum et significationum scientia procedit: quando extra cursum naturalem q̃tuor humores excrescunt: ex qua occasione vel ex qua significatione egritudo habeatur.

¶ De rebus naturalibus.

Res ꝟo naturales sunt septẽ scꝫ elemẽta: ꝯmixtiones: ꝯpositiones: mẽbra: ꝟtutes: operatões: ꝛ spiritꝰ. Et alij addiderũt his alia q̃ttuor scꝫ etates: colores: figuras: ꝛ distantiã inter masculũ ꝛ feminam.

¶ De quattuor elementis.

Elementa sunt q̃ttuor scilicet: ignis: aer; aqua: ꝛ terra. Ignis calidus ꝛ siccus. Aer calidus ꝛ humidus. Aqua frigida ꝛ humida. Terra frigida ꝛ sicca.

¶ De cõmixtionibus.

Commixtiones sunt nouẽ: octo inequales: ꝛ vna equalis. De inequalibꝰ ꝟo q̃ttuor sunt simplices: hoc ẽ calidũ: ꝛ frigidũ: ꝛ humidũ ꝛ siccũ. Et q̃ttuor ex his ꝯposite. s. calidũ ꝛ hũidũ: calidũ et siccũ: frigidũ ꝛ hũidũ: frigidũ ꝛ siccũ. Equalis ꝟo est quãdo cũ moderatione corpus incolume ducitur.

¶ De humoribus.

Compositiões sunt q̃ttuor. s. sanguis: flegma: colera rubea: ꝛ colera nigra. Sanguis ẽ calidꝰ et hũidꝰ. Flegma frigidũ ꝛ hũidũ. Colera rubea calida ꝛ sicca. Colera nigra frigida ꝛ sicca.

¶ De flegmate. Flegmatis aũt q̃nq; sunt modi. Est aũt flegma salsuꝫ calidiꝰ ꝛ sicciꝰ ceteris: infectũ hũore colerico. Et est flegma dulce ꝑtinẽs ad caliditatẽ ꝛ humectationẽ: ĩfectũ hũore sanguineo. Est ꝛ acre ꝑtinẽs ad frigiditatẽ ꝛ siccitatẽ: infectũ melãcolico. Est etiã flegma vitreũ qd̃ nascit ex magna frigiditate ꝛ coagulatiõe: sicut in senibꝰ naturali calore destitutis. Et est aliud frigidũ ꝛ hũidũ: illd̃ ꝟo saporẽ nõ habet: sed ꝓpriam retinet frigiditatem ꝛ humiditatem.

¶ De colera rubea. ¶ Colera rubea quinq; modis constat. Est colera rubea clara vel pura naturaliter ꝛ substantialiter calida: cuiꝰ origo est ab epate. Alia est citrina: cuiꝰ exordiũ ẽ a ꝯpositiõe aquosi flegmatis ꝛ colere rubee pure: ideoq; est calida minus. Alia est vitellina similis vitellis ouorũ: que nascitur ex commixtione flegmatis coagulati ꝛ colere rubee clare: que est minus calida. Alia est colera prassina ad modũ prassij viridis: cuius origo magis est a stomacho q̃ ab epate. Est ꝛ alia eruginosa ad modũ viridis eris: ꝛ vrit ĩ modũ

veneni:que nascitur ex nimia adustione que proprium habet colo-
rē:propriamq eius virtutem et malitiam. ¶De colera nigra. Co-
lera nigra duobus modis constat. Uno modo est naturalis in mo-
dum fecis sanguinis et eiusdem perturbationis: et cognoscitur
esse a coloribus nigris cū inferius vel superius extra manat: et iste
modus est veraciter frigidus et siccus. Est et alius modus extra na-
turalem cursum:cuius origo est de ustione colerice commixtionis:et
hic veraciter appellat niger:et est calidior et levior a superiori mo-
do habens in se impetum pernecabilem:et qualitatem pnitiosam.

¶De modis membrorum.

Membrorum modi sunt quattuor. Eorum enim sunt quedam principalia:et sunt quasi materia et fundamenta:scilicet cere-
brum:cor:epar:et testiculi. ¶Et sunt alia quedā que predictis prin-
cipalibus deserviūt:vt sunt nervi qui cerebro ministrant. Arterie q
deserviunt cordi. Uene que deserviunt epati. Et vasa spermatica q
deserviunt testiculis:et illis sperma ministrant. ¶Sunt vero de mē-
bris aliam propriam virtutem habentia:vnde eadem mēbra regū
tur et eorum qualitas constat:vt sunt ossa:et cartilagines: et mēbra-
ne:que sunt inter corium et carnem:et musculi:et pinguedo:et caro.
¶Alia sunt que propria virtute enixa: tamen principium habent
et vigorem a principalibus fundamentis: vt est stomachus: renes:
intestina:omnesq lacerti:hec enim sua virtute propria appetunt ci
bum et mutant:et operantur suos actus sm naturam:habēt et alias
proprias virtutes decurrentes a principalibus fundamentis:de q-
bus principalib⁹ cōstat sensus et vita cum voluntario motu.

¶De numero virtu-
tum et divisione.

Virtutis itaq trina fit partitio. Est virtus animalis. Et spiri
tualis. Et naturalis.

¶De virtute naturali. Uirtus siquidem naturalis vna est q mini
strat:altera cui ministratur. Sed naturalis virtus cui ministratur
modo generat:modo nutrit:modo pascit. Uirtus autem que mini-
strat et non ministratur ei modo appetit:et retinet:et digerit:et ex-
pellit que deserviunt pascenti virtuti: quemadmodum pascens vir
tus nutribili. Et generanti virtuti deserviunt alie due. Una que im
mutat cibum:altera que informat:que in se differunt. Nam prior
virtus immutat cibum et ministrat virtuti generanti sine informa
tione. Secunda vero immutat et ministrat generanti virtuti
cum informatione. Sed informative virtutis operationes
sunt quinque. Assimilativa:concava: perforabilis: aspera:et lenis
¶De virtute spirituali. De virtute spirituali duo pcedunt. Unū ope
rativū:aliud ab h operatū. Operativa virt⁹ ē q cor dilatat et arterias
iterum constringit. Ab operata hec nascūtur:ira:indignatio: vi-

ctoria:dominatio:astutia:& sollicitudo.

¶ De virtute animali. ʒodiaca virtus tria ꝯplectit. Est vna virtus animalis q̄ ordinat & ꝯponit & discernit. Scda q̄ mouet voluntario motu. Tertia que sensibilis vocat. De ordinatiua & discretiua & cõpositiua virtute hec ꝓcedũt. Fantasia in fronte. Cogitatio vel rõ in cerebro. Memoria in occipitio. Uirt⁹ vero voluntarie mobilis lacertos qb⁹ cetera mẽbra mouent mouet: q̄ voluntario motu mouent. Uirt⁹ itaq̧ sensibilis ꝯstat visu:auditu:gustu:tactu: & odoratu.

¶ De operationibus.

Operatiões duobus modis sunt. Sunt operatiões quaꝝ vnaqueq̧ singulariter qđ suũ est perficit. Ut est cibi appetit⁹ p caliditatẽ & siccitatẽ. Digestio per caliditatẽ & humectationẽ. Retentio per frigiditatẽ & siccitatẽ. Expulsio per illud qđ est frigidũ & humidũ. Sunt & ꝯposite q̄ a duob⁹ ꝯponũtur: vt est desideriũ: & deportatio. Nã desideriũ virtute duplici ꝯponitur. Quarũ vna est que appetit: altera q̄ sentit. Stomachus em̄ suam mansionẽ sentit. Deportatio vero duplici virtute vel amplius componit. Una q̄ expellit: altera q̄ attrahit vel sentit: altera q̄ appetit.

¶ De spiritibus.

Spiritus igit sunt tres. Primus naturalis qui sumit principiũ ab epate. Scđs vitalis a corde. Tertius aialis a cerebro. Hoꝝ prim⁹ ab epate per venas q̄ nõ hñt pulsuꝫ in totũ corp⁹ diffũditur. Scđs a corde per arterias in totũ corp⁹ dirigit. Terti⁹ vero per neruos in totũ corp⁹ a cerebro dirigit; q̄ in septima parte reruꝫ naturaliũ.i. in spiritu cognoscũtur.

¶ De numero etatum.

Quattuor sunt etates.s. adolescẽtia: iuuentus: senect⁹: & seniũ. ¶ Adolescentia ꝯplexionis videlicet calide & humide est: in qua crescit & auget corp⁹ vsq̧ ad.xxv. vel.xxx. ꝑueniẽs annũ. ¶ Hãc iuuẽt⁹ sequit q̄ calida est & sicca: ꝑfectũ sine diminutiõe viriũ coro⁹ ꝯseruãs. q̄.xxxv. vel.xl. ãno finit. ¶ Huic succedit senect⁹ frigida & sicca: in qua quidẽ minui & decrescere corp⁹ incipit: tñ virt⁹ non deficit: quinquagesimoquinto anno vel sexagesimo persistens. ¶ Huic succedit seniũ collectiõe flegmatis humoris frigidi & hũidi: in quo virtutis appet defectus: qđ suos annos vite termino metit.

¶ De colore cutis & diuisione.

Color cutis duobus modis fit. Aut em̄ hũc interiora subministrãt. Aut exteriora deducunt.

¶ Ab interioribus aũt duob⁹ modis accidit. Uel ex abundantia. Seu ab equalitate humorũ. Ab equalitate est ille q̄ est ꝯpositus ex albedine & rubore. Ab inequalitate vero ꝓcedũt niger: citrin⁹: rubeus: glaucus: & albus color. Color nãq̧ rubeus: & niger & citrin⁹ significant hũorẽ corpi dominãtẽ. Citrinus vero solus significat co

lerā rubeam. Niger vero sol⁹ colerā nigrā. Rube⁹ solus abūdantiā sanguinis. Alb⁹ namq̄ꝫ glaucus abundātē frigiditatē corpi domināte. Sed glaucus ex melācolia: alb⁹ ex flegmate sui causas habere sīgt. ¶ Ab exteriorib⁹ nēpe colores adueniūt: sicut ex frigore scotis: ꝛ ex calore ethiopib⁹: ꝛ ex alijs multis accidētib⁹. ¶ Sunt ꝛ alij speciales vel spirituales colores: aut ex timore: aut ex ira: aut ex tristitia: vel alijs animi motibus.

¶ De coloribus capillorū.

Capillorꝫ colores sunt q̄ttuor. s. niger: rube⁹: glauc⁹: ꝛ canicies. Niger fit ex abūdātia colerici incensi vel ꝯbustione multa sanguinis. Rube⁹ a nimietate caloris nō adusti: vn̄ semper fiūt rubei capilli. Glauc⁹ ex abūdātia melācolie. Canicies vero fit ex nimia defectiōe caloris naturalis: ꝛ ex effectu putridi flegmatis: hoc plurimū fit in senib⁹.

¶ De tunicis oculorꝫ.

Culorꝫ tunice sunt septē: ꝛ humores tres. Pria tunica dicit retina. Scđa secūdina. Tertia scliros. Quarta tela arāee. Quīta vuea. Sexta cornea. Septima cōiūctiua. ¶ Hūorꝫ vo prim⁹ est vitre⁹. Scđs cristallin⁹. Et terti⁹ albugine⁹ q̄ est ante vueā tunicā.

¶ De colorib⁹ oculorum.

Culorū colores sunt quattuor. s. niger: subalbid⁹: vari⁹: ꝛ glaucus. ¶ Nigredo fit ex defectu visibilis spūs: vel ex perturbatione ipsi⁹: aut ex penuria cristallini hūoris: vel qꝛ plurimū recedit interius ipse cristallin⁹ humor: aut ex hūorꝫ abundantia: q̄ est similis albugini oui: aut ex ꝑtubatione ipsi⁹: aut ex abundātia qualitatis vuei humoris. ¶ Subalbedo fit ex septē rebus superioribus cōtrarijs. i. ex abundantia spūs visibilis: vel claritate ipsius: aut ex magnitudine cristallini hūoris ꝛ eminentia ipsi⁹: aut ex minorātia albuginei hūoris ꝛ claritate ipsi⁹: ꝛ defectiōe qualitatis vuei hūoris. ¶ Vari⁹ vero color ꝛ glaucus fit: si cōueniunt cū rebus q̄ accidunt nigredini ꝛ subalbedini. ¶ Varius vo color significat spiritū visibilem magis abundare ꝛ clarescere in sua varietate.

¶ Glaucus vero color significat spiritū visibilē magis abundare et subnigrescere in sua glaucedine.

¶ De modis qualitatū corporis.

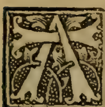
Odi qualitatis corpis quinq̄ꝫ sunt scꝫ crassitudo nimia: ꝛ extenuata macies: sinthesis: squaliditas: ꝛ equalitas.

¶ Crassitudinis due sunt species. s. abundātia carnis: ꝛ pinguedo. Abundātia carnis fit ex abundātia caloris humorū. Piguedo fit ex friditate ꝛ hūiditate itēsa. ¶ Piguedis diminutio vl' extenuata macies fit ex caliditate ꝛ siccitate itēsa. ¶ Sithesis fit ex frigiditate ꝛ siccitate intensa. ¶ Squaliditas nēpe fit ex frigiditate: ꝛ intensa hūiditate: aut simul vtrisq̄ꝫ intensis. ¶ Equalitas itaq̄ꝫ fit ex humorū equalitate. Corporis he sunt forme.

¶ De distantia inter masculū ꝛ feminam.

MAsculus a femina differt in eo quod hic calidior et siccior est: illa vero est econtrario frigidior et humidior.

Incipit tractatus rerum non naturalium.
Et primo de aeris mutatione.

AEris mutatio fit quinque modis: aut enim fit ex anni temporibus: et ex ortu stellarum: et occasu: ventis: terris et earum fumositatibus. De temporibus anni.

ANni tempora sunt quatuor. s. Ver equale calidum et humidum. Estas calida et sicca. Autumnus frigidus et siccus. Et hyems frigida et humida. Ex stellis immutatur aeris natura. Nam cum appropinquauerit sol stellis vel ipse illi. calidior fit aer. His quidem a se separatis frigiditas aeris mutatur. s. aut augetur: aut minuitur

De numero ventorum et eorum qualitatibus.

VEnti quatuor sunt. s. subsolanus: fauonius: septentrio: et auster. Quorum vnus habet virtutem frigidam et siccam. Alter calidam et humidam. Ceteri vero duo equalis virtutis sunt. Quorum vni. s. subsolano caliditas et siccitas. Alteri vero fauonio frigiditas et humiditas attribuuntur. Et auster paulo calidior et humidior. Septentrio vero frigidior et siccior. De modis terrarum et earum qualitatibus.

TErrarum modi sunt quatuor: altitudo: profunditas: vicinitas montium et maris: equalitas terrarum seu locorum quibus terre a se differunt. Altitudine et profunditate: quoniam altitudo frigiditatem profunditas huic contrarium reddit. Propinquitate montium eueniunt hec: quoniam si ipsi fuerint a parte meridiana terra erit frigida. Nam montes calidis meridiani obstant ventis: septentrionales venti frigidis eam petunt flatibus: si vero septentrio montes habuerit: superiori terre contraria erit. Vicinitate maris: quoniam meridies calidam et siccam: septentrio frigidam et siccam terram prebet. Preterea terre sui natura inter se differunt Nam si fuerit terra petrosa: frigida et sicca. si vero pinguis et crassa: calida et humida: lutea autem frigida et humida erit. Immutatur quoque aer fumositate videlicet paludum siue putredinis alicuius: vnde fiunt morbi ac pestes in hominibus.

De exercitio corporis.

EXercitium immutat corpus. Quia quando equale est: equalem prestat calorem. Cum vero amplius fit: magis calefacit: sed postea infrigidat et desiccat. Ociositate corpus immutatur: quia si inequalis est: et frigiditatem facit et humectationem inequalem: si vero equalis equaliter.

De diuisione balnei.

BAlnea autem dulcis sunt aque: aut non dulcis. Sed dulcis aque balneum remollit: calidum calefacit: et frigidum infrigidat. Non dulcis vero aque balneum desiccat corpus. Quod si ex aqua salsa vel amara siue sulphurea fuerit calefacit et desiccat. Si vero aluminosa et gipsea infrigidat et desiccat.

¶ De modis ciborum.

MOdi ciborum sunt duo. Est enim cibus bonus qui bonu3 gi gnit humorem. Et est malus q̄ malū gignit humorē. Bonu3 autem gignit qui bonum sanguinē creat: et equalē in cōmixtione et opere: vt est panis mundus et recens et fermentatus: et caro animalis agni et bedullina. Malus aūt cōtraria operatur: vt est panis opir⁹ non recens et bouina et hyrcina caro vetusta. Preterea bonū malūq̄ humorē creantiū ciborum duo sunt modi: grauis atq̄ leuis. Grauis est caro porcina et bouina. Leuis pullorū vel pisciū: caro mediocrium magis mobiliū et minus pinguiū et squamosorum. Est et olera genus qd̄ malū generat humorē. s. colerā rubeā: vt nasturtiū sinapis et alliū. Sunt q̄ generāt melancholia3: sicut lens: caulis: caro caprina vet⁹ et bubulina. Et sunt q̄ generāt flegma: vt ē caro porcellorum: et agnorum portulaca: et attriplex. Preterea grauis cib⁹ gignit flegma et colerā nigrā. Cibus leuis coleram rubeam: et vterq̄ malus.

¶ De modis potationum.

MOdi potationū sunt tres. Est potus q̄ nihil aliud est q̄ pot⁹ vt aqua. Est et alius q̄ est potus et cibus: vt vinum. Et est alius potus duob⁹ pertinēs superioribus: vt potio q̄ dat cōtra morbi vitium aliquod: vt mellicratū: vel mulsa: vel conditū. Cibus vero huius vtilitatis ē q: reparat integritatē corporis recto ordine. Pot⁹ vo hāc vtilitatē pstat q: reportat cibū p corpus. S3 illi⁹ pot⁹ quē potioni diximus pertinere: corporis naturam ad se conuertit.

¶ De somno.

SOmnus corporis naturā immutat. Primo q: infrigidat exterius: et calefacit interius. Qui si prolixus fuerit: infrigidat et humectat. Uigilijs quoq̄ immutatur corpus: quia extrinsec⁹ calefaciunt: intrinsecus autem infrigidant et exiccant.

¶ De coitu.

COitus hoc prestat corpori. siccat corpus: et minuit naturale3 virtutē: ideoq̄ infrigidat: multotiens vo ex multa cōcussiōe corpus calefacit.

¶ De accidentibus anime.

SUnt q̄da3 accn̄tia aīe q̄ faciūt intra corp⁹ aliqd: sicut q̄ cōmouent naturalē calorē ab interiori parte ad superiorē seu superficiē cutis. Aut impetuose: vt ira. Aut leuiter cū suauitate: vt delitie et gaudiū. Sunt aūt q̄ ad caliditatē contrahūt et celāt. Aut impetuose vt terror vel timor. Aut leuiter vt angustia. Et sunt que cōmouent naturalē virtutē intus et extra: vt est tristicia.

¶ Incipit tractatus rerum contra naturam.

TRia ergo contra naturā sunt: morbus: morbi causa: et accidētia morbū sequentia. Morbus est qui principaliter corpori nocet nullo mediatore q̄ eū adiuuet; vt calor in febre succedente.

¶ De febribus.

Febris est calor innaturalis: cursum supergrediēs nature: procedēs a corde in arterias: suoq̃ ledēs effectu. Cui⁹ sunt tria genera. Unū in anima: & dicitur ephimera. Aliud de humoribus qui putrescunt & putrida nuncupatur. Tertium ledit membra solida: & ipsa est ethica. Quartū ephimera nascitur ab accidenti occasione. Putrida quoq̃ a putridis rebus: cuiusmodi sunt simplices atq̃ singulares: & sunt quatuor. Primus modus est qui fit de putredine sanguinis comburens vtramq̃ partem interiorē & exteriorē: vt est sinochus. Secundus qui fit de putredine colere rubee: vt ē tritheus. Tertius fit ex putredine flegmatis: vt est quotidian⁹. Quartus vero qui fit ex putredine melācholie: qui intermissis duob⁹ diebus affligit infirmum: & dicitur quartanus.

¶ De modis & speciebus febrium.

Modi preterea febrium ex putredine accidentium tres sunt. Est febris que quotidie minuitur vt peraugmasticus idest decrescēs. Et est q̃ augetur vt augmastic⁹ donec recedat. Est qui in eodem statu permanet donec iterū recedat vt homothen⁹. Cōtinua febris de putredine venarum fit declinans quidem extra venas in aliquibus corporis partibus. Horripilatio fit in febribus ex infusione putredinis in sensibilib⁹ mēbris mordēs & infrigidās. Ideoq̃ horripilatio fit in febribus illis que habent anesim. i. interpollationem: quia putredines extra venas sunt.

¶ De modis apostematum.

Apostematum autem quattuor sunt modi simplices. Aut enim fiunt ex sanguine & dicuntur flegmones. Aut ex colera rubea & dicuntur herisipile. Aut ex flegmate quod est coagulatum: & dicū tur vndimie vel cimie idest tumor. Aut ex colera nigra: & dicūtur cācri flegmonum. ¶ Ex sanguine signa sunt hec: rubor: duritia pulsus: dolor: calor: & tumor. ¶ Ex colera flegmonum signa sunt hec: calor: rubor mixtus citrino colori: magnitudo doloris cū punctiōe et velox augmentatio. ¶ Ex flegmate flegmonis signa sunt hec: albedo: mollities: vt si digitum impresseris: quasi signum facit foraminis: & est sine dolore. ¶ Ex colera nigra flegmonis signa sunt hec durities ingens cum nigredine absq̃ sensu.

¶ De re naturali in humano corpore.

In humano corpore vnaqueq̃ res naturalis si propriā naturam retinuerit facit sanitatē. Si vero eam dimiserit: aut facit egritudinem: aut neutrum.

¶ De generibus egritudinum.

Genera egritudinū sunt tria. s. consimile: officiale: & vniuersale ¶ Est quidē egritudo ɔsimilis similibus mēbris ɔtingēs que similia fortiunt vocabula cū eadē passione: vt est caput dolēs. ¶ Et est officialis egritudo q̃ accidit officialib⁹ mēbris: sicut sunt pedes manus lingua dentes &c. Que noia sibi sumūt ex sibi accidēte infir

mitate: vt podagra pedi: et ciragra manui. Uel q̃ noīa sumūt ex mē-
bris q̄b⁹ accidūt vt ciragra et podagra. ¶ Et est deniq̄ vniuersalis
egritudo q̃ sociat̃ supradictis duab⁹: vt ē mēbrorū seiūctio et paralysis.

¶ De egritudinibus similibus membris.

Egritudines ergo que partiū habent similitudinē octo sunt:
quatuor simplices: et quatuor cōposite. Simplices sunt aut ex
sola caliditate: aut ex hūiditate: aut frigiditate: aut siccitate. Ex
his inter se iūctis sunt q̃tuor cōposite. s. fri. et humi. fri. et sic. ca. et humi
dū. ca. et sic. ¶ Harū octo per singulas duo modi sunt egritudinis.
Aut em̄ fit ex qualitate simplici. Aut ex humoris alteri⁹ cōmixtiōe.
Ex simplici vero qualitate cōtingit infirmitas q̃ solidis accidit mē
bris q̃ grece ethica dr. Egritudo calida q̃ ex humore accidit: est fe
bris ex putredine: vt superi⁹ dictū est. Egritudo frigida q̃ sine aliq̄
hūore accidit: est vt algor ex nimia frigiditate aeris seu niuis. Et ē
egritudo q̃ cū aliquo humore frigido accidit: vt paralysis q̃ fit in to-
to corpore: aut in parte. Mod⁹ humectati morbi est q̃ fit proprie vt
non indigeat alterius humorū admixtiōe: vt est frigidū vuln⁹: vel
vacuū: vel fetidissimū cū tabiditate corporis: queadmodū inflata
caro hydropicorum vacuo squalore torpens. Morbus vero humi
dus est alios trahens ad se humores: vt hydropisis. Morbus sicc⁹
est cum humore: vt cancer durus et siccus.

¶ De morbis in officialibus membris.

Morbi in officialib⁹ mēbris accidētes q̃tuor sunt. Ipsi sunt
q̃ accidūt in plasmatiōe. i. forma creature: et in quātitate mē
brorū: et in naturalis numeri superfluitate: et in mēbrorū positione.
¶ De morbis in plasmatione. Morbi officialium in forma homi
nis quinq̄ modis fiunt. Membrorū inconuenientia: vt est feda ca
pitis longitudo. In cōcauitatibus: vt si manuum pedumq̄ conca-
uitas carne repletur. In poris: vt eorum strictura: aut largitas. In
asperitate: vt gutturis: aut pulmonis canaliū asperitas. In lenita
te: veluti matricis lenitas vel stomachi.

¶ De morbis in quantitate membrorū. Morbi in quātitate mem
brorum fiunt ex abundantia spermatis cū mēbra crescūt amplius
q̃ decet. Sicut videm⁹ fieri in magno capite: et in ligua grossa. Aut
vltima paruitate et indecenti: vt paruum caput: stomach⁹ et epar.

¶ De morbis in nūero mēbrorū. Morbi in nūero mēbrorū fiunt: aut
ex augmēto: aut ex diminutiōe. Scd̄m augmētū quidē: aut ex cursu
nature: vt superflu⁹ digit⁹. Aut extra cursum: vt lumbrici: ascarides
verruce: et acrocordines idest magne carnis additiones: vel verru-
ce magis late: vel pori. Secundū diminutionem vero aut vniuersali
ter vt omnium digitorū abscisio. Aut particulariter vt vn⁹ digit⁹

¶ De morbis in situ mēbrorū. In positiōe mēbrorū fiūt morbi: q̄t pro-
pter mēbri motionē de loco suo: q̄t ex dispositiōe vicini membri: vt
sunt digiti et labia: q̃ cōglutinant̃: vel adherēt et nō separant̃: aut q̃

separãtur ꝛ non conglutinantur. Sed separatio adherẽtis mẽbri vniuersaliter fit: aut in mẽbris ꝯsilib⁹: aut officialib⁹. Cõsilib⁹ membus vt ossibus. ꝛ neruis: carne: venis lacertis: ꝛ cute. Qḋ si acciderit ossi: fractura dicit̃. Si carni ex recenti tpe: plaga dicit̃. Si vero ex veteri: non tãtum plaga sed putrida plaga nuncupatur. Qḋ si venis: neruis: ꝛ arterijs alio atq; alio nomine nuncupat̃. Si aũt euenerit medijs lacertis: contusio siue cõtritio nũcupat̃. Si vero in cute: excoriatio dr. Que si inueterauerit putrida plaga nũcupat̃. In officialib⁹ vero mẽbris ꝑpetua fit sepatio: vt est man⁹ vel pedis abscisio.

¶ De qualitatibus corporum.

CO rporis qualitates sunt tres scʒ sanitas: egritudo: ꝛ neutralitas. ¶ Sanitas est tpamẽtũ perficiẽs vel custodiẽs res naturales ſm cursuʒ nature. ¶ Infirmitas est intẽperãtia extra cursuʒ nature naturã ledens: vnde fit lesionis effect⁹ sensibilis. ¶ Neutrũ q̄dẽ est qḋ nec sanũ nec infirmũ dicit̃. ¶ Sed neutralis q̄litas trib⁹ modis ꝯstat. Ut si in vno corpe simul cõueniãt infirmitas ꝛ sanitas In diuersis mẽbris: vt est in corpe ceci ꝛ claudi: siue in corpe senis: cui nec vnũ membrũ remanet qḋ non malũ fiat ꝛ patiat̃. Et si corp⁹ hoīs aliquib⁹ horis sanũ fuerit: alijs vero infirmũ: vt eoꝝ q̄ estate infirmant̃: hyeme sani sunt. Qui aũt frigidioris nature fuerint: hyeme infirmãtur: estate sani sunt. Et q̄ humidã naturã habuerint: in pueritia infirmãtur: in iuuentute ꝛ senectute sanantur. Qui vero siccã habuerit naturã: in pueritia sani sunt in iuuentute aũt ꝛ senectute infirmantur. ¶ In trib⁹ inuenitur rebus sanitas ꝛ infirmitas ꝛ neutrũ. Aut in corpore in quo trium qualitatũ vnaqueq; reperit̃. Aut in causa faciente illas: ꝛ regẽte: ꝛ cõseruãte. Aut in significationib⁹ eas significantibus.

¶ De modis occasionum.

OCcasionis vero duo sunt genera: vnũ est naturale: ꝛ est aliud extra cursum nature. Occasiones aũt naturales: aut faciũt sanitatẽ: aut ꝯseruãt. Occasiones conseruãtes ꝑtinent ad sanitatem Facientes vero pertinẽt ad infirmitatẽ expellẽdã. Occasiões nõ naturales aut q̄ vltra naturã procedũt: alie pertinẽt ad infirmitateʒ: alie ad neutralitatẽ. Sed egre occasiões faciunt infirmitatẽ: ꝛ sunt res easdẽ infirmitates ꝯseruãtes. Ille vero q̄ pertinẽt nec ad sanitatẽ nec ad infirmitatẽ: ꝯstituũt neutrũ atq; ꝯseruãt.

¶ De occasionib⁹ sanitatis ꝛ egritudinis vel infirmitatis.

OMniũ occasionũ societatẽ habentiũ cũ sanitate ꝛ infirmitate sex modi sunt. Quoꝝ vnus est aer: qui hũanũ corp⁹ circũdat. Cibus ꝛ pot⁹. Et motus: ꝛ quies. Somnus: ꝛ vigilie. Inanitio: ꝛ repletio. Et accidentia anime. Que oīa si cũ moderatiõe decenti fuerint: ꝛ in quãtitate: qualitate: tpe: opere: ꝛ ordine: custodiũt sanitatẽ ab accidentibus. Quod si cõtra hoc aliquid fuerit: accidũt infirmitates: ꝛ permanent.

¶ Modi occasionū infirmitatē facientiū sunt tres. Nā alie sunt q̄ vocātur primitiue q̄ exteriꝰ accidūt corpori vt calor ꝛ frigꝰ. Sunt ꝛ accidētia q̄ admouēturintrinsecus in corpe: vt repletio: ꝛ inanitio. Sunt ꝛ alie q̄ vocant̄ ꝯiuncte: q̄ cum adsunt: adest infirmitas: ꝛ abeuntibꝰ his infirmitas abest vt putredo in febribus.

¶ De diuersitate egritudinū.

Egritudinū ſm aliam diuisionē modi sunt duo. Cōiter aut ꝓprie. Que cōiter accidūt aut accidētaliter: vt percussio: cōbustio: morsus: deceptio: ꝛ cetere res nociue. Aut necessario: vt alia superiꝰ memorata q̄ vt dictū est sunt socia sanitati ꝛ infirmitati. Que vero ꝓprie sunt egritudines; aut sunt in ꝯsimilibꝰ mēbris ꝛ ꝯseruāt egritudinē: aut officialibꝰ; aut in continua diuisione.

¶ De modis morboꝝ ex caliditate ꝓcedentium.

Modi morboꝝ ex caliditate procedentiū quinqꝫ sunt. ¶ Primus fit ex cōmotione spiritꝰ; aut ex cōmotione corporis. Ex cōmotione spiritus vt ira. Ex cōmotione corporis vt labor vel superbia. ¶ Scōs vt est concursus visibilis caliditatis cū effectu: vt hypanthasis. i. expositio ad solem.

¶ Tertius ex caliditate corpi aduenīēte cum potestate q̄ recipit caliditatē ex vsu acruminū. ¶ Quartꝰ fit ex interclusiōe poroꝝ. vt ex frigiditate hyemis. Quītꝰ fit ex putredine humoꝝ: vt in febribꝰ.

¶ De causis frigidoꝝ morborum.

Occasiones frigidorū morboꝝ octo sunt. ¶ Prima est occursus frigoris visibilis cū effectu: vt frigiditas niuis. ¶ Scōa vt frigiditas opij adueniens fortiter humano corpi. ¶ Tertia ex abūdantia ciboꝝ corpori adueniente atqꝫ replente ꝛ extinguēte naturalem calorē. ¶ Quarta ex paruitate ciboꝝ: vnde calor naturalis extinguit̄. ¶ Quinta vero ex abundātia frigoris vel humoris frigidi poros obturantis: vnde naturalis calor minuitur. ¶ Sexta ex dissolutiōe ꝛ apertiōe corporū ad dissoluēdū ꝛ euacuādū naturalē calorē. ¶ Septima ex cōmotiōe ꝛ exercitio nimio: vnde fit multa dissolutio humoꝝ ꝛ euacuatio ꝛ sudor: vnde corpꝰ attenuat̄.

¶ Octaua fit ex requie ꝛ occasione multa.

¶ De causis siccoruꝫ morborum.

Siccorum morboꝝ occasiones sunt quattuor. ¶ Prima est occursus aliene siccitatis visibilis ac manifeste cū effectu: vt veneni siccitas. ¶ Scōa ꝟo ex aduētu sicce rei in corpe cū fortitudine vt acetū sal sinapis. ¶ Tertia ꝑuitas cibi ꝛ potꝰ. ¶ Quarta ꝯmotio nimia ꝛ exercitiū.

¶ De causis morboꝝ humidoꝝ.

Occasiōes morboꝝ hūidoꝝ quattuor sunt. ¶ Pria vt occursꝰ rei afferētis hūorē cū effectu: vt balneū. ¶ Scōa vt ingressio rei afferētis hūorē cū virtute in corpe: vt recētes pisces. ¶ Tertia aūt vt nimietas cibi ꝛ potꝰ. ¶ Quarta sicut requies ꝛ ocium.

¶ De modis morbo℞.

MOdi morbo℞ ex innaturali malitia cū aliquo hūore decurrentium ad infirma loca quatuor sunt. ¶ Prim⁹ est vt⁹ mēbri impellētis ꝛ debilitas mēbri sustinētis. ¶ Secūd⁹ multitudo humoris. ¶ Tertius debilitas virtutis nutrientis. ¶ Quartus largitas vie pororum.

¶ De malitia egritudinis.

MAlitia egritudinis ingredit ꝛ suꝑuenit in ꝯsimile mēbrū naturale q̄nq₃ modis. Aut ꝯtigit in vtero materno. Aut in tēpore natiuitatis. Aut eñ ꝯstrigit fascia. Aut ex malo nutrimēto: siue ex aliqua infirmitate aduenięte in ꝑdictis tēporib⁹ vł postea. Si tēpore ꝯceptionis in vtero debilitat aliq̄d ꝯsimile mēbrū fit ex abundātia spermatis: aut ex paruitate ꝛ indigētia ꝯuenietis q̄litatis spermatis: vt si fuerit grossuꝫ ꝛ pingue: vel aquosuꝫ: ꝛ tenue. ¶ Quādo vo nascit infans debilitat aliq̄d in eo mēbrū si egress⁹ fuerit nō eq̄ sed mala egressione vt supin⁹: aut suꝑ genua incuruus. ¶ Cū igitur fascia ꝯstringit i ncōuenienti ꝯstrictiōe duplicat⁹ debilitat. ¶ Quādo aūt nutrit male ꝛ incōuenięter lac: suggendo vel accipiēdo debilitat. ¶ His vero tempori bus vel postea infirmitate accidēte egritudinis malitia consimili mēbro superuenit ex cuiuslibet nerui incisione. Et si passus fuerit ex aliquo accidenti: siue debilitatem seu vulnus: vel apostema.

¶ De egritudinibus mēbro℞ cōsimiliū.

INgredit egritudo ꝯsimile mēbrū naturale septē modis. Aut ex obstetrice si culpam habuerit cū tenet infantē. Uel si ꝑmiserit ābulare añ debitū tēpus seu ꝯgruū. Uel ex medico: si ꝯtrafacta ꝛ collisa mēbra ignoranter constituerit et ꝯstrinxerit. Ex infirmo si ea ꝯmouerit a medico ꝯposita anteq̄₃ solident et firma sint. Ex fractura: vt si super musculuꝫ vertebri q̄d in femore est contorqueatur coxa. Aut ex concussione: vt si comprimatur nasus ꝛ accidet vt fiat chimus. Aut ex malo humore qui accidit leprosis: siue ex paruitate humoris accidentis ptisicis.

¶ De modis constrictionis: et largitatis poro℞: lenitatis ꝛ asperitatis.

COnstrictio pororum fit trib⁹ modis vel occasionib⁹. Aut ex ꝯstrictione attenuatoria. Aut ex carnositate. Siue ex coartatione. ¶ Cōstrictio vo fit: aut ex nimietate vtutis retinentis. Aut ex debilitate vtutis expellentis. Aut ex abundātia frigoris. Aut ex abūdāti ꝯstrictione ꝯprimente aliquā partē loci: vt sepe fit ex ligatura ꝯstricta. Aut ex abūdantia siccitatis. ¶ Ex carnositate vo cōstringuntur pori: vt si acciderit aliq̄d apostema: et fiat carnositas: aut si prius euenerit aliquod vulnus. ¶ Ex coartatione vero cum deciderit aliquid in poris: vt humor siue lapis seu coagulatus sanguis: aut aliq̄d latitās in eis: vt suꝑflua caro ꝛ scabies. ¶ Largitas

quoq pororũ q̃ttuor fit modis. Aut ex multa cõmotione impellentis v̾tutis. Aut ex debilitate retinentis. Aut ex abundãtia colorũ τ humorũ. Aut ex medicamentis aperientib⁹. ¶ Lenitas accidit duobus modis: videlz de int⁹: τ defo ris. Sed int⁹ ex humore viscoso liquefacto. Foris v̾o ex cera liquefacta cũ vnguento. ¶ Asperitas autem duob⁹ modis fit: deint⁹: τ de foris. Int⁹ nãq ex sup̾fluo hũore τ acuto. Foris v̾o ex fumo τ puluere. ¶ De sup̾fluitate mẽbrorũ i numero.

Superfluitas mẽbrorum in numero accidit duob⁹ modis. Nã superfluitas si fuerit naturalis erit ex superfluo humore naturali τ bono: vel ex abundantia virtutis informatiue. Que si fuerit extra cursum naturalem erit ex humore nõ naturali τ incõuenienti aut ex abundantia virtutis vel debilitate.

¶ De diminutione membrorũ.

Diminutio mẽbrorũ in numero duob⁹ similit̃ fit modis: aut interi⁹: aut exteri⁹. Interi⁹ p̄pter diminutionẽ humorũ. Exteri⁹ ex cõbustiõe ignis: aut ex frigore siue putredie: siue incisiõe. Putredo aũt accidit: aut ex potiõe mortificante: aut putredinẽ faciẽte aut ex cõstrictione τ retentione illi⁹ humoris qui soluitur.

¶ De magnitudine membrorũ.

Magnitudo mẽbrorũ trib⁹ modis fit. Aut ex multitudine hũorũ. Aut ex abundãtia v̾tutis. Aut ex cõmixtione vtrorumq. ¶ Paruitas fit tribus modis similiter. Aut ex debilitate v̾tutis: Aut ex incisione. Uel cõbustione ignis: vel ex frigore niuis.

¶ De cõmotione membri.

Commotio membri de suo loco duob⁹ modis fit. Aut ex cõmotione voluntaria. Aut ex humore vicino equitati dissoluenti mẽbrũ τ lubricũ facienti. ¶ Mẽbrum vel os egredit̃ a sua iunctura τ mutat̃ duob⁹ modis similiter. Aut ex iunctura ĩ qua nõ cõuenit separatio. Aut ex separatione vbi nõ cõuenit iunctura. Si ex coniunctione hoc fuerit sine separatione: aut erit ex humore acuto patientis: aut ex accidenti vulnere: aut spasmo. Si v̾o fuerit ex separatione vbi nõ conuenit cõiunctio: aut ex grosso humore: aut ex accidenti vulnere: aut ex spasmo.

¶ De separatione iuncture.

Separatio iũcture duob⁹ modis fit: aut intrinsec⁹. aut extrinsec⁹. ¶ Intrinsec⁹ v̾o fit: aut ex hũore acuto τ incidenti. Aut ex vẽtositate pingui distendẽte vel dissipante. ¶ Extrinsec⁹ v̾o fit: aut cũ scissura: aut fractione. aut exercito nimio: aut incisione vt ensis: aut qd̃ distendit vt funis: aut qd̃ contundit vt lapis.

¶ De modis τ numero significationũ.

Genera significationũ sunt tria. Alia enim significãt sanitatẽ. Alia egritudinẽ. Alia neutrũ. ¶ Quarũ significationũ vnũqdq gen⁹ ĩ duo partit̃. Sũt eñi q̃ significãt de officialib⁹ mẽbris. Et sunt q̃ significãtur de consimilibus mẽbris. ¶ Consimiliũ ptiũ signi

ficationū duo sunt modi. Alie em̄ sunt substātiales. Alie accidētales Substātiales vero vt est calor: frigiditas: siccitas: et humectatio. Accidētales aūt q̄dā significāt: aut p tactū vt durū: molle. q̄dā p visum vt coloratū. quedam per perfectionem virtutū: vt sunt operationes plene et perfecte.

De signis officialium membrorum.

Significationū mēbrorū egritudinis officialiū duo sunt mōi similiter: scʒ substātiales: et accidētales. Substantiales significationes q̄tuor sunt ars: modus: numerus: et positio. Accidētales significationes similiter quatuor sunt: bonū: malū: perfectum: et imperfectum.

De generibus significationum.

Genera significationū pficiētiū suūgenus tria sunt. Quedā sunt q̄ significāt p̄teritā rē q̄ iā abijt: et dicunt cognitiua: vel agnitiua vt vidētes corpus humidū agnoscimus q2 sudor p̄cessit. Alia significāt presentia q̄ a Galeno dicunt demōstratiua: et agnoscunt p significatiōes veluti cū iuenit pulsus magnus et citatus. intelligimus qd significat calorē superātē. Sunt et alia q̄ significāt futurū et antecedit agnitio: vt cū viderimus labiū iferius citari pcipimus vomitū accidere: q̄ postq̄ acciderit vocat precessio significatiua. Sed inter significatiōes et accidētia distat: q2 em̄ est diuisio cū augmēto inter eas. Qd si vnāquamq3 diuisionū scrutari volueris: vnā habet habitudinē: sʒ infirmo hec sunt accidentia: medico autem significationes.

De signis accidentium et numero.

Accidētia ergo significatiua tria sunt. Aliō em̄ est virtus operatiua mutata: sicut indigestio. Aliud aūt corpis qualitas mutata: vt icteritia. Aliud exiens a corpore: vt nigra vrina.

De virtutis operatiue immutatione.

Virtutis operatiue immutatio triplex est. Aut em̄ ex toto est: sicut indigestio. Aut ex parte: sicut oculorū obscuritas vel tarda digestio. Aut de qualitate in qualitatē. velut de bona digestione in fumosam vel acidā vel quasi sicut musca: vel ligna in oculis apparētia: aut ex p̄teruisus vel obscuritas.

De modis mutationis qualitatis.

Qualitatis mutate corpis significatio q̄tuor mōis fit. Aut em̄ p visuʒ sicut icteritia vel morphea: et nigredo lingue et sitis. Aut p odoratū: vt anhelitus fetidus vel sudor: vel polipus: vel hyrcus: et sitia. Aut per gustū: vt salsum: amarū: vel acidū. Aut p tactū: vt molle et duruʒ.

De exeuntibus a corpore.

Exiens a corpore bipartita est significatio: vna cū sonitu: altera sine sonitu. Cū sonitu vt oris ructus: vel intestinorū rugitus: vel p anū ventus. Eius vero q̄ est sine sonitu innaturali tripliciter habet. Alia quantitate: vt lienteria. Alia q̄litate vt vrina nigra. Alia vtraq3 vt sanguinis fluxus.

De motione membrorum.

MEmbrorum mutatorum significatio bifarie diuiditur: intrinsecus vel extrinsecus. ¶ Intrinsecus sex modis. Alia enim a mutatione operatiue virtutis in membro. Alia ab exeuntibus a corpore. Alia ex dolore in membro vicino pertinenti. Alia ex proprio loco. Alia ex innaturali semotione de loco. Alia ex patientis iudicio. ¶ Extrinsecus fit tribus modis. Aut per visum vt album vel nigrum. Aut per tactum vt durum et molle: calidum et frigidum. Aut per vtrumque: vt magnum vel paruum: plus vel minus.

¶ De occasionibus egritudinum.

OCcasiones egritudinum sunt tres. Nature mutatio. Officialis membri inconueniens habitudo. Juncture separatio.

¶ De operatione medicine.

OPeratio medicine habet triplicem effectum. Aut enim custodit sanitatem secundum multitudinem suam. Aut ex infirmitate facit sanitatem. Aut econtrario.

¶ De regimine sanitatis.

REgendorum sanorum triplex est modus. Egrotare parati. Incipientes infirmari. Et defecti. ¶ Infirmari paratos supradictorum sex competenti moderatione regimus. Incipientibus infirmari duplicem curam adhibemus. Aut enim chimi superabundantiam trahimus. Aut nature confectionem reparando: predictorum ex quibus sunt necessaria adhiberi precipimus. Defectorum alij infantes: alij senes: alij ex infirmitate conualescentes.

¶ De diuisione medicine in generali.

OMnis medicina aut est vniuersalis: aut particularis. Uniuersalis est sex procedentium recta ordinatio. Particularis per contrarium fit triplex. Alia enim in consimilibus membris. Alia in officialibus membris. Alia in iuncturarum separatione. Assimilatiua membra mutata reddimus similitudini et in sua qualitate stare colligando compescimus. ¶ Concaua si preter modum ampliata fuerint ad sui modum constringimus et quietem inducimus. Si minus: contrarium. In largis autem similiter addito contrario cause: vnum vitium acciderit: foramina strictiora suo modo facimus. Si defectu contentiue virtutis contigerit fomentis et cataplasmate mollimus. Quod si de expulsiue est defectu: dyaforeticis et confortatiuis. Si de stiptica causa: mollificatione. Si de sicca: humectatione. Si de constrictione: solutione. Ea vero que de naturali dispositione fuerint mutata: suo loco restituimus. Si de apostemate apostema maturando sanamus. Si de naturali iunctura: eam aut aperitiuo medicamine: aut chirurgia disiungimus. Si de qualibet nascentia: ipsam delemus. Si de asperitate: lenitate. Si de lenitate: asperitate.

¶ De ablatione superfluitatis.

SUperfluitatem in numero aut tollemus ex parte: vt scropbulas Aut ex toto: vt cancrum. Separationem in numero sanamus. Si ex abundantia sanguinis fit: in omni etate tollimus. Si ex spermate in pueritia tantum sanamus. Paruitatem membrorum motibus et fomentis admodum augmentamus. Magnitudinem vero comprimendo quiete mutamus et minuimus.

¶ De mutatione membrorum.

Mutationē mēbri de suo loco reddi mᵉ loco ꝓprio duobᵉ mōis Aut em̄ separatū iūgimᵉ. Aut iūctū separamᵉ. ¶ Necessaria ad separatoꝝ iūcturā quattuor sunt. Separata iūgere. Iūcturā custodire. Ne rescindatur defendere. Naturam loci custodire.

¶ De sufficientia ꝛ diuisione medicine.

Omnis em̄ medicina est: aut eoꝝ sex modis q̄ supra diximᵉ tēperata exhibitio. Aut potio. Aut chyrurgia. ¶ Operatio medicie hꝫ triplicē effectū. Intus vt ea q̄ ore: aut naribᵉ: auribᵉ: siue ano: siue vulua itromittamᵉ. Foris vt epithima: cataplasma: ēplastra: ꝛ silia q̄ foris opant. ¶ Medicine iterioris opatio in tria diuidit. Aut em̄ soluit vt farmacia. Aut ꝯprimit: vt coctana. Aut mutat q̄litatē: vt aq̄ frigida i febribᵉ. ¶ Eiᵉ aūt effectᵉ q̄druplex est. Aut em̄ minuit abūdātiam vt farmacia. Aut replet inopiā: vt caro vel sanguis. Aut constringit solutum: vt stipticuꝫ. Aut mutat qualitatē: vt frigida aqua in febribus.

¶ De chyrurgia.

Chyrurgia duplex est: in carne: ꝛ osse. In carne: vt icidere: suere coquere. In osse: vt solidare: aut innectere: aut radere.

¶ De specierum cognitione.

Specieꝝ cognitio quinq̄ modis fit: qualitatis: quantitatis: tēporis: ordinis: boni mali ve discretio.

¶ Libri Hysagogarum Joannitiȷ̄ cum dei laude finis.

Articella.

¶ Incipit liber philareti de pulsibus.

Intētionē habemᵉ in p̄senti cōscriptiōe de pulsuū negocio ꝯpēdiosam exponere traditionē ꝛ dicere ꝓmum q̄d sit pulsus: ꝛ q̄ vtilitas pulsus: ꝛ q̄d est arteria: ꝛ quare dicatur arteria: ꝛ vnde exoritur.

¶ Quid est pulsus.

Incipiēdū a ꝓmo. Pulsus est motio cordis ꝛ arteriaꝝ q̄ fꝫ diastolē ꝛ sistolē fit ad infrigidationē caloris innati: ꝛ egestionē vel eiectionem fumosaꝝ superfluitatum.

¶ Quot sunt efficientia pulsuum.

Efficiētia pulsuū sunt tria: virtᵉ faciēs motionē: vtilitas iducēs ꝛ instrumentum obediens.

¶ Quid est arteria.

Arteria est corpᵉ oblōgū rotūdū ad instar canalis: duabᵉ tunicis ꝯsistēs: a corde incipiēs: ꝛ in oē corpᵉ diuisum: aerē ꝛ spiritū vitalem continens.

¶ Unde dicitur arteria.

Arteria dicitur a para topyn: idest seruare aerem vitalem.

¶ Unde oritur arteria.

Hec vō a sinistra auricula cordis q̄ dr adorti exorit: q̄ scindit dupliciter. Et hec q̄dē fert deorsū p interiora: ꝛ diuidit in dextrā ꝛ sinistrā: ad coxas ꝛ vsq̄ ad pedes ꝛ digitos. Altera vō rursus fertur sursum: ꝛ diuidit similiter in dextrā ꝛ sinistrā: in manꝰ ꝛ caput. Et q̄ q̄dē ad caput fert: facit arterias q̄ dicunt parotide. Que vero in dextrā ꝛ sinistrā itrinsecꝰ fert tēdit ad brachia: ꝛ cubitos: ꝛ vsq̄ ad extremos mannū digitos. Intētionē vō hꝫ presens ɔ̄scriptio: ad pulsuum motionem ꝛ cognitiones ꝛ causas exponere.

¶ Quotiens mutatur pulsus.

Tripliciter ab his em̄ q̄ ꝑm naturā: ꝛ q̄ cōtra naturā: ꝛ q̄ non natura: velut crasibus virorum et mulierꝫ: ꝛ etatibus ꝛ alijs cōiugatis. Hominum enim hi quideꝫ mares he vero femine. Et horū ipsorum hi quidem calidiores ꝑm crasim: hi vero frigidiores. ꝛ hi quidē graciles natura: hi vero pingues ꝛ carnosi. Et viri quidē mulieribꝰ oino calidiores et fortiores secūdū naturā sunt. Merito igitur pulsus in eis velociores et vehementiores sunt: mulierum vt frigidarum tardiores et leuiores. In vtrisq̄ vero horum: dico autem viris et mulieribus intensa crasi intendit et pulsus. ¶ In calidiori quidem maiores et velociores sunt. calidūꝫ enīꝫ velociter mobile. In frigidiore vero minores et tardiores: frigidū enim tarde mobile. ¶ Habitudines vero in vtrisq̄ inueniuntur: velut gracile et carnosum. In gracilioribus enim multum subiacent tactui pulsus: in pinguibus vero et carnosis humiliores. ¶ Considerandum ergo est ad coniugata velut regiones et tempora: et etates particulares cōstitutiones: et est dicere in temporibus quattuor anni quidem existentibus: vere: estate: autumno ꝛ hyeme. Horum duo sunt bene temperata: ver et autumnus: distemperata vero hyems et estas. Merito ergo vere et autumno pulsus sunt magni et fortes valde propter temperamentum qualitatis: manifestum est quoniam secunduꝫ etates proportionantur. In estate enim velociores et spissiores sunt secundum vnamquamq̄ etatem necessitatem inducente: propter continentis nos exterius caliditatem aeris. In hyeme vero rariores et tardiores pulsus fiunt propter aeris continentis frigiditatem aut constrictionem. ¶ Similiter autē in vnaquaq̄ regione ꝑm illiꝰ crasim et pulsus commutatur. Calidior siquideꝫ magnos et veloces facit pulsus. Frigidior est econtrario. ¶ Dicamus autem de etatibus Si igitur etates differentes sunt: et pulsus earum differentes mouebuntur. Puerorum siquidem pulsus veloces sunt et leues ꝛ spissi: secūdū vero magnitudinem ꝛ fortitudinem medij: veloces quidē quoniam ꝑm substantiam abundat in eis naturalis calor: spissi propter abūdantē in eis ꝑm quantitatem caliditatē. leues vō q̄m impfecte sunt in eis virtutes. Dicimꝰ em̄ q̄m leues ex imbecillitate virtutū fiūt Senum vero econtrario tardiores ꝛ rariores: quantum ad pueros ꝓpter imbecillitatem ꝛ frigiditatem que in eis est. Augumasticorū

vo magni et fortissimi eo q fortes in eis magis vtutes sunt. Simili lit aut et fm tēporis qlitatē comutāt crases et puls⁹. sicut enim pdictū est ptinens mutat ptentū ad ppriam ei⁹ crasim. In pgnantib⁹ vo mulierib⁹ sunt parui: spissi: et veloces. parui vo eo q grauat vtus ex fetu. spissi vo et veloces ppter inducentē necessitatē pgnantis et fet⁹. In sōno vo sunt puls⁹ minores et leuiores: manifestū est: quoniā fit naturali calore ingrediēte pfundū. In supuenientib⁹ vo crasib⁹ ad supuenientia mutātur et puls⁹. Similit aūt et in gracilib⁹: vt qn fm naturā vt⁹ patit: aut fm substātiā alicui⁹ pncipalis partis: aut ab aliquo faciente vel grauāte eā. ¶ Veniam⁹ igit ad ea q nō natura. Hec vo sunt gymnasia: balnea: cibi: multi vini potio: et aque multe potatio. ¶ Similit in his q pter naturā hoc est caussis egritudinib⁹: et accidentib⁹ similiter fm pdicta psiderare oportet. Sciēdū enim quoniā que fm naturā et que non natura: si immoderate fiāt: in id quod preter naturam est vertuntur pulsus.

¶ Quot sunt obseruanda in cognitione pulsus.

Cum ergo ad egrotū ingredieris quē nūq vidisti: attende p⁹ quidē si masculus aut femina est. Et: si mascul⁹ psidera pulsū masculi. si vo femina: femine. Deinde naturā laborātis et etatē eius Et post hoc tēp⁹ anni et regionē. Et pparās oia et piectās qlē pulsū. laborātē habere oportuit qn: san⁹ erat: tunc cognosces diligenter magnitudinem preter naturam facte conuersionis pulsus.

¶ Quot sunt genera pulsuum.

Genera pulsuū sunt decē. ¶ Primū gen⁹ fm qntitatē triū dimēsionū psideraf: scilicet fm lōgitudinē: latitudinē et pfunditatē. Conuenieter igit iste augumētat⁹ fm tres dimēsiones transcendēs modū dicit magn⁹ pulsus. ¶ Secundū genus pulsuū est fm quantitatē motionis arterie diastolis et sistolis. in quo psideraf velox, tardus et mediocris. ¶ Tertiū genus pulsuū fm genus vtutis: in quo psideraf fortis debilis et mediocris. frequentia eni accipiēs magnitudinē facit validū. qn vo dominaf vtus cārū: tūc magis fit validus puls⁹: et econtrario. ¶ Quartū gen⁹ pulsuū fm psistentiā arterie corporis. Dico aūt arterie corporis: in quo psideraf dur⁹: mollis et mediocris. ¶ Quintū gen⁹ pulsuum scdm quantitatē qetis: in q spiss⁹ et rarus psideraf. Breue enim tēpus quietis significat spissuz: longū vo rarū. ¶ Sextū genus pulsuū ppter equalitatē et inequalitatem que psideraf in vno pulsu vel in plurib⁹. In vno quidē vt in caprizante. Que vero in pluribus fit dicitur cōsistens inequalitas vbi vero inequalitas: ibi fit inordinatio vt in omnibus. aut enim decidit vna percussio: aut incidit. et hoc fit grauata et afflicta virtute aliqua causa. ¶ Septimum genus secundum plenam ordinationē et inordinationē est. Incisio eni ab eqli pulsu facit inequalē inequalis fm piodos ordinat⁹ fit: et iste rurs⁹ psideraf fm vnaz per

cussionem ꝛ ſm plures reditiones. ¶ Octauum genus pulsuū secū dum plenum ꝛ vacuum: hoc est secundū arterie figurā. omne enim vas: aut plenum: aut vacuum. ¶ Nonum genus pulsuum secundū concordiam in quo mensuratur proportio tēporis ad tempus. vñ cognoscuntur deficientes ꝛ incidentes. ¶ Decimum genus pulsuū consideratur ſm calorem qui redditur per totū corpus arterie in quo consideratur qualitas supposite materie corporis per tactum veluti distemperata ꝛ mordax.

¶ De causis ꝛ differentijs pulsuum.

DIctis ergo decem generibus pulsuum dicamꝰ breuiter paucas causas ꝛ differentias eorum. Si quis enim ad diligentiam eorum peruenire voluerit: sciat q. xvj. libri sunt de pulsuū negocio. Ego eñ longitudini parcens in paucis capitulis paucas q̄sdam differentias ꝛ causas pulsuum in breui dicam.

¶ Propter quam causam pulsant arterie.

PUlsant arterie vt seruetur moderatus ſm naturā calor cordi et omnibus partibus.

¶ Quid differt saltus a pulsu.

SAltꝰ a pulsu differt: qm̄ q̄dē ꝑpter incidētē spm̄ fit saltꝰ in ōi corpore: pulsꝰ v̄o in operatiōe v̄tutis mouetꝛ in solis arterijs.

¶ Quid differt pulsus magnus a valido.

PUlsus magnus a valido differt: quoniā quidem secundum tres dimensiones magnus consideratur: validus vero secundum motionem: tenorem eñ virtutis significat.

¶ Quid differt pulsus spissus a veloci.

PUulsus spissus a veloci differt ſm ꝯtinuum ꝛ discretū. Spissū enim continuum dicimus: velocē v̄o discretum veluti si currat aliquis velocius et stet.

¶ Quid differt rarus pulsus a tardo.

RArus pulsꝰ a tardo differt: quoniā rarꝰ ex infirmiore magis v̄tute fit. Rari enim pulsꝰ difficiliores. Tardꝰ ex solo defectu fieri potest caloris. Rarꝰ aūt maiorē defectum significat virtutis.

¶ Quot differentie pulsuum fiunt in dyastole.

OCto sunt pulsꝰ differētie ī dyastole: scilicet magnitudo: puitas valitudo: debilitas: velocitas: tarditas: duritia: ꝛ mollicies.

¶ Quot sunt iudicatiua pulsus.

DUo: Intellectus: ꝛ sensus. Sensus quidem iudicat presentia. Intellectus facta et futura.

¶ Quot sunt efficientes cause pulsus.

DUe. Uirtus faciens et mouens corpus vasis. Et vtilitas ꝓpter quam mouetur.

Quot modis ꝯsideraᵗ moderatꝰ ꝛ immoderatus pulsus.

QUadrupliciter: secundum magnitudinem: ſm velocitatem: ſm valitudinem: et secundum spissitudinem.

¶ Quid differt pulsus inequalis ab immoderato.

Q Uoniam inequalis quidem in vno pulsu cōsideratur: et in pluribus: aut eni secundum vnā dyastolē et sistolē aut secundum plura agregata: q dicitur cōsistens inequalitas in multitudine pulsuū considerata. Immoderatus vero fit secundum rithmū: id est numerū: vt si post tres magnos et vnū paruū sequātur duo magni.

¶ Quid differūt deficiētes pulsus ab incidētibus.

Q Uia deficiētes ex infirmiori magis virtute fiūt: aggrauata est et deficiēte deficiūt. Incidētes vero pugnāte et resistēte: cōtinet enim seipsa et virtus excitās volēs repellere cōtraria. Et videntur esse contrarij deficiētes incidentibus.

¶ Quid differt spamosus a ramoso.

Q Uoniā in spamoso quidē tendit arteria ad instar chorde tēse. In ramoso vero transfert dextra in sinistrā.

¶ Quomodo fiunt fluctuātes pulsus.

E X abūdantia contenti magis humoris infundētis corpus arterie: sicut hyposarca in hydropisi.

¶ Quid differt caprizans a bispulsante.

S Ecūdū q caprizās quidē in vna dyastole differēter motiones facit: vt capra sursum saliēs bis saltat pedibus in vere hic vero fit coacta virtute grauata ab aliqua causa tribulāte eā. bispulsans vero bis: et secundum idē pulsat percussionē hic vero fit propter duritiē corporis arterie: repercutiēte enim et rursus currente violenter spū in secūdam venit percussionē: vt in incude malleus.

¶ Quid differt vermiculosus a formicāte.

Q Uoniā vermiculosus quidē plurimū cōuertitur et venit ad melius: et manifestā magis habet inequalitatē. Formicās vero nō cōtenta iā virtute: sed dissoluta et deleta fit et mortē significat. Et hec vobis de pulsu ad presens sufficiāt.

¶ Explicit liber pulsuum Philareti.

¶ Incipit liber vrinarum Theophili.

DE vrinarum differētia negociū multi veterum medicorum aggressi sunt scribere. Quorum primus omnium fuit Hypo. chous: cuius libris insueuimus. Post huiusmodi vero tēpora Salie. mirabilis medicus aggressus est et scripsit. Dehinc post hūc magnus medicus sophista. Hi ergo viri laudibus digni sunt: quoniam primi studuerūt aliquid vtile inuenire in vita. Nullus tamen horum virorum perfectā et nō diminutam doctrinā fecit. Nā hyppocrates chorus de vrinis exponēs aliud alibi in suis tractatibus sparsim tāgēs genera et species et differētias vrinarum: et ex eis cognitiōes in futuris partium dispōnibus preter naturā: et in sanis corporibus: et in acutis egritudinibus minus habentē doctrinā reliquit. Et similiter etiā post eū Salie. in tractatu suo per hycriseos cōponēs et docēs valde multa et indeter

minata ꝛ obscura relinquit ꝟm gña ꝛ species: ꝛ differẽtias. Consequenter his superueniẽs magnꝰ medicꝰ rõe: inexpertus vero rẽ aggressus est: ꝛ ipse de his artẽ ꝟm diuisionẽ incipiẽs: ꝛ differẽtias earũ ꝛ species conscribere: ꝛ pronostica signa q̃ ex eis fiunt: aut futura sunt fieri multa pretermittens: imperfectã ꝛ ipse disciplinã tradidit ita vt multa querant̃ ab his q̇ postea facti sunt medici: ꝛ nullo mõ solutionẽ valẽtes inuenire: querere cogunt̃ aliã doctrinã ꝛ nõ vane qꝛ ex his q̃ didicerũt discernũt obseruare ꝛ autumare vel coniicere ex ipsis manifestis obscuras res ꝛ intellectus. Nã vrinarũ apta inspectio manifesta facta non apparẽtes ꝛ patiẽtes locos cognoscit: ꝛ quõ dispositi sunt: ꝛ ꝟm qualẽ crasim eoꝝ singulũ: aut ꝟm naturã dispositi sint: aut p̃ter naturã ꝯstituti sint: aut dispositi extra naturã. Eiꝰ eñ q̃ sanguinẽ opat̃ virtutis quõlꝫ ꝟꝫ opꝰ ꝓpriũ ipedite nuncius nõ fallat vrinaꝝ diligẽs inspectio nata est esse. ¶ Igit̃ optimuꝫ nobis est de vrinis volẽtibꝰ tractare inuocare Xpꝫ dñꝫ nr̃m veꝝ adiutorẽ ꝛ ducẽ fieri in hmõi doctrina: vt mereamur nõ diminutã ꝛ inde fraudatã hãc perficere. ¶ Opꝫ igit̃ nõ diffinire q̇d est ipa vrina. Deinde manifestare locũ in quo nascit̃. De hic locũ in q̇ discernit̃. Et deĩde sic incipere doctrinã ꝟm gña ꝛ species ꝛ differẽtias earuꝫ.

¶ Diffinitio vrine.

Urina est colamentũ sanguinis ꝛ alioꝝ hũoꝝ. Hãc aũt alii superfluitatẽ sero similẽ vocauerũt. Alii aquosam. Alii putredinẽ sanguinis. De nominibꝰ ergo nulla sit contentio.

¶ De loco in quo nascit̃ vrina.

Nascit̃ igit̃ vrina in ramosa vena circa simã epatis expãsa: in qua sanguinẽ virtꝰ faciẽs opus suũ perficit. ¶ Est aũt gñatio eiꝰ talis. Sanguine formato ꝛ perturbatione facta in eo quodcunq; quidem leue est superiora petẽs qđ ex colera rubea superfluitas natum est esse. Accipit illđ susceptrix chistis fellis per suũ meatum posita ꝓpe ẽpar. Terrenũ aũt velut fecẽ sanguinis trahit splen per suum meatũ. Relinquit̃ ergo aquosa superfluitas cũ sanguine: hanc accipiẽtes rhenes ꝑ mediã chilim.i. profundã venaꝫ ꝛ formãt illud in vrine cõstitutionẽ. Dicit aũt aliquis ꝛ merito: vt q̇d fellis receptaculo: ꝛ splene ex simis epatis recipientibus sanguinis superfluitates: nonne ꝛ lumbi prope positi acceperunt aquosi superfluitatẽ. Et dicimus propter magnã necessitatẽ: hoc natura retinuit. Nam ramosa vena q̃ sanguinẽ operatur in sima epatis posita cõfert per ramos suos chili vene iuxta curuaturas epatis explicate per quosdã meatus angustos ꝛ rotũdos. Sanguine ergo ꝟm ꝯstitutionẽ pingui existente: ꝛ nõ valẽte angustas sine ipedimẽto vias pertrãsire: opꝰ fuit adesse cũ ea aquosam superfluitatẽ: vt subtilitate aquose supfluitatis facile cũ ea trãsiret sanguis ad chilim venã qñ dum impellit̃ aquosa superfluitas ad ramũ chilis vene que adiacet spine dorsi a sursum vsq; deorsum: ꝛ per ipsum: ꝛ per meatus

lumborum: et dexter et sinister secundum labdā litterā greco compositi in impositione sua trahūt per ipsos meatus a chili vena lumbi huius superfluitatē. Deinde sic formātes illā: et in vrine essentiā trāsmutātes per vrinales meat⁹ trāsmittūt ad vrine susceptricē chistim. Et si quidē sincer⁹ et pur⁹ sanguis et perfect⁹ fuerit: manifestū est quoniam et eius superfluitas talis erit. Si vero secundum aliquē casum sanguinis operās virtus impedita fuerit op⁹ suū perficere: huiusmodi fit aquosa superfluitas quā et vrinā vocamus. Propter hoc ergo aliquando quidē subtiles vrine et albe apparēt. Aliquando aūt pingues et albe crudiore sanguine facto: et imperfecta sanguinem operante digestione facta et veluti crudiore. Alia autē superincenso et velut feruēte sanguine talis et eius superfluitas fiat Itaque propter huiusmodi causas et vrine secundum species immutantur.

¶ De notificatione naturalis vrine.

Dicamus igitur de ea que est secundum naturā vrina que est ex perfecta ea ratione sanguinis facta qualē oporteat esse. Et diffiniam⁹ bonā vrinā: que et secundum naturā existens noiatur: et excedentē. Hāc autem minus habentem: non secundum naturam: sed preter naturam reputemus. ¶ Est ergo ei⁹ diffinitio talis. Que est secundum naturā vrina bona? Est sicut dicit Hyppocrates: albā et planā et equalē hypostasim habens. Manifestum quidem est quoniam consequente substātia moderata et colore opportuno: quod fit diffinitio diffiniens perfecta.

¶ De substantia vrine.

Urina est bona: substantia quidem moderata: hypostasi vero alba et plana et equali: colore vero ruffa: aut subruffa: et ruboris paululum participans propter limpitudinē et tēpus similiter consequens. Galienus quidem subruffam et subrubeam bonam esse dicit Magus vero ruffam et subruffam. Nos autem ex contemperantia vtrorumque fecimus. Quecunque autem secundum aliquod istorū quatuor aut abundat: aut minus habet: hanc secundum naturā dicimus non esse. De coloribus ergo et hypostasibus non presentis est dicere tēporis: procedens enim sermo docebit. Secundum vero presens tempus dicam⁹ de effusione quoniā omnis vrina secundum substantiam ipsam effusio est. substantia enim vrine humiditas est: hanc humiditatem multi sapientum medicorum effusionē vocauerunt: quoniā quid in mēbris effusum est in ea inspicitur: vel percipitur. ¶ Huiusmodi autē effusionis differentie prime due sunt: subtilitas: et pinguedo: et ex his mixtis est contēperantia: ipsa autē contēperantia que secundum naturā est non diuiditur. ¶ Subtilis igitur aut mingitur tenuis et manet tenuis. Aut mingitur tenuis: et fit luculenta et pinguis: et est prior quidē indigesta vltime: luculēta vero facta et in pinguedinē trāsmutata digestionis principiū significat accipere. Similiter aūt et pinguis diuiditur dupliciter. Aut mingitur pinguis et manet talis. Aut mingitur quidē pinguis residens vero fit tenuis. ¶ Et monstrat quidē prior perturbationē in corpore factā validam humorum: secundario turbationē quidē

determinari: sanguinis vero operationis digestionem resurgere. ¶ Jungamus igitur colori substantiam et determinemus ea que ex ipsis fiunt complexionis signa: et in sanis hominibus: et quomodolibet egrotātibus. Et qm albus color p̄cedit alios colores: et tenuis effusio precedit alias in effusione qualitates: componamus prius tenuem et albam substantiam.

¶ De tenui et alba vrina: vel de vrīa cū tenui substātia: et albo colore

Tenuis ergo et alba substātia vrine multa significat. ¶ Urina ergo veniēs multū tenuis et alba in sanis hoībus: multā potationē significat cū largo cibo: et maxie si est vinum exile et leue. ¶ Urina vero talis in pueris mala: nā vrine aquose in pueris pessime sunt. ¶ Urina talis veniēs significat debilitatē virtutis: vt in senectute q̄ est ꝯm naturā: significat et debilitatē ex diuturna egritudine q̄ appellata est a sapiētibus medicoꝝ ex egritudine senect⁹. ¶ Urina tenuis et alba et multū micta et similis dyabetem significat quā sapientes medicorū sanidā vocauerūt: et quidā sapientū maxim⁹ in vrinis dyariā vocauit. Alij aūt dipsation nō ꝯm naturā hn̄te se homine sꝫ p̄ter naturā dispō apparet ꝯm calidā distēperantiā lūboꝝ. Infinita ergo attractione lūboꝝ p̄ter naturā dispositoꝝ talis vrina venit. ¶ Urina tenuis et alba multū micta in febribus amphimerinis deficiētē febrē significat p hmōi humorē: et in ea q̄ ꝯm naturā frigiditatis distēperantiā epatis tenues et albe minguntur vrine: et ꝓpter emphraxim veniūt siles vt in nefreticis: et vt in quartanis in principijs. ¶ Urina tenuis et alba in hydropicis venit ꝓpter abūdantē causā. ¶ Urina tenuis et alba in lesis collū et caput et humeros grauatis: scotosim et lipothomiā significat. Significare aūt in futuro tpe hiposta. et in p̄terito sicut dicit vtif. Sudor mult⁹ ex somno sine manifesta cā fact⁹ significat qm̄ corp⁹ plurimo cibo vtif. ¶ Uria multa in febrib⁹ acutis tenuis et alba veniēs quietē significat. ¶ Urina tenuis et alba veniēs in fine eaꝝ q̄ valde acuunt̄ febriū discessuꝫ fore significat: in eas q̄ sunt sub frenibus partes. ¶ Urina similiter veniens in causon febris significat frenesim. Nā causon febris a multitudine rubei fellis facta vrina nō colorata superius lata fellea superfluitate existēte excelsuꝫ locū capitis occupauit. Et si quidem in anteriore cerebri loco flegmonē faciēs: in his q̄ in eo sunt miringis frenesim facit. Et si quidē ꝓpter aliquā causaꝫ: vt in fluxu sanguinis p nares: aut ꝓpter sudorē multū in capite factū vrina subtili et alba veniētē quietē significat. Si em̄ talis existēs vrina adest et frenesis ꝑmanet: ita dispositꝰ morif. Tēpus igitur est enarrare de colorum differentia: et dicere quot sunt et quales et cum quali effusione possunt compleri: aut omnes: aut quidam.

¶ De coloribus vrinarum significantibus indigestionē.

Est igitur de coloribus primus albus et huius latitudo in eo cōtenta est Christallus em̄ et nix et calx et aqua purissima quidē

alba sunt: sꝫ nō in summo oīa. Imperfectior aūt his color lacteus qualis est ex ipsa denominatiōe. Deinde remissior hoc glaucus: vt cornu lucidū autictidon es .i. cornee tunice oculoꝝ. Deiñ hoc glauco adhuc remissior karopos qualia cameloꝝ vellera subalbida: āt vt lapis onichinus: hi ergo colores albi ꝑm qualitatē ⁊ꝑm magis ⁊ minus sunt. Si ꝟo infectionē aliquaꝫ recipiat fellis alba vrina: ꝑm primā quidē rōneꝫ subpallida fit vt decoctio semicrude carnis. Si vero ꝑmaneat tꝑe aliquo decoctio: infectionē maiorē faciens ꝑficit colorē pallidū: significās abūdanti⁹ fel priore aquosaꝫ vt inā fuscepisse. ¶ Post hūc aūt ponit̄ subruffus silis auro a celtica venienti. Deinde ꝟo ruffus vt est ꝑm veritatē chrison aurū. Deiñ subruff⁹ remissior parū. Deiñ rube⁹ q̄ assimilat̄ ꝟo croco. Deiñ hyperiterō factū ab ipso aquoso sanguine vt ex albo colore splēdore adueniente quē tinctores flāmeū nominānt: q̄ ꝟo ꝑm Galienū finicon dr̄: idest similis dactiloꝝ colori maturoꝝ. Supponere eñ vel ꝑponere suppositionē in colorib⁹ oībus non oēs ꝯsueuerūt similiter arbitrari. Alij tñ ꝑponūt: alij supponūt. Eridū ꝟo sicut ipse sanguis pur⁹ ⁊ sine dolo. Nā intēsior hoc ⁊ remissior nō ē sanus sꝫ notus. Inoposautem vt vinū nigrū: aut ꝓfundior vt purpure⁹ sanguis: sicut est color epatis. Kyanos vt putrefact⁹ sanguis ex felle rubeo: ⁊ superadustus ⁊ in colore vt garus ictericoꝝ vrine. Regula aūt kyani talis ē colori ꝑm Galienū albo splendidū aduenīēs ⁊ in nigrū plurimū incidēs kyanon facit. Fuscus ꝟo ex albo ⁊ nigro cōiunctis inuicē fit sicut roisgadia. Cloron vero idest color viridis vt caulis virēs ⁊ vt gramē latitudo aūt in eo ꝯsiderat̄. Nā violace⁹ ⁊ smaragdin⁹ ⁊ hysothodis: oīa sunt clora idest viridia ꝑm magis ⁊ minus. Hec oīa a calore plurimo facta sunt. ¶ Pelithinon ꝟo ꝓfundius est fusco vt plumbū: ⁊ q̄ sunt ex accidētibus plagis corpori: ⁊ q̄ ex cassationibus nigrātes colores. Hic aūt aut a frigore fit: aut a plaga. Post hunc aūt magis iudicās aliqñ quidē frigiditatē: aliqñ calorē. si ꝟo ex viridi ꝑcedēte calorē. si ꝟo ex liuido: frigiditatē. Est aūt nigredo sup illa genera oīm colorū: ⁊ nigredo latitudinē multū habēs ꝑm magis ⁊ minus: multa eñ nigra alijs intensiora dissimilia sunt. Et de coloribus quidē sufficiēs doctrina ē collecta a disciplinis antiquorum philosophoꝝ ⁊ medicoꝝ. Hoꝝ ꝟo coloꝝ q̄ possunt ꝯiungi cum pingui effusiōe ⁊ tenui: ⁊ q̄ ex his signata siue in sanis corporibus: siue in egrotātib⁹ ꝓcedēs sermo docebit. Oñ aūt de coloribus docētes ꝑdiximus ab albo nudissimo distātiā: ⁊ lacteū: ⁊ glaucū: ⁊ karopos: nō vt aliquē coloꝝ incōiugatū pretermittamus cū tenui effusione cōiungamus: ⁊ ea quid significant exponamus.

¶ Tenuis lactea ⁊ alba vrina.

In principijs febrium huiusmodi veniens mala: qm̄ cronicitatē febrium seu egritudinis significat. In declinationibus vero si multa: solutionem significat.

Tenuis glauca et karopos vrina.

Quoniã igit tenuis substãtia: et alba indigesta est: manifestuz est ex his q̃ ante nos fuerũt sapientib⁹. Colores aũt hi conuenientes ei q̃ primi sunt albo et ipsi indigestionẽ significãt: nõ enĩ colorati sunt aliqua imbecillitate naturalis coloris. Igitur tenuis cum his coloribus consistens indigestionẽ significat.

¶ Tenuis pallida et subpallida vrina.

Principiũ digestionis huiusmodi vrine significant. Nam substantiam quasi difficiliorẽ naturalis calor nõ potuit densare Colorem vero quasi faciliorẽ in principio digestionis mutauit.

¶ Tenuis subruffa et ruffa vrina.

Hec melior a priori. significat enĩ hmõi vrina naturalẽ calorẽ cõualuisse eo qd p̃lin colorẽ vrine cõcessit: qm̃ non potuit materiã densare: vocamus et hanc indigestam. Et vrina talis veniens in hydropicis periculosa est quemadmodum aquosa vtilis.

¶ Tenuis hypoxanthos et xantos. i. subrubea et rubea.

Esto tenuis quidẽ vt ponebat̃ s; hypoxãtos: aut xãthos: he tales ſm substãtiã quidẽ indigeste: ſm colores nõ solũ extra naturã extiterũt s; et materie indigẽtiã demõstrãt. abstinẽte enĩ aliquo adolescẽte ſm naturã ſm etatẽ pter indigentiã materiei vrine apparẽt hypoxãthe aut xãthe: eo qd abũdet in pfundo calor q̃dem preter naturam abundantiã fellis generãs: qm̃ multo calore in fel mutat̃ sanguis: et maxime plongat̃ causa in tpe estiuo in quo et tertiane plurimũ superueniunt etenī; eoꝝ vrine xanthe sunt ppter has causas: et vigilie et solicitudo et labor rubeas ostẽdũt. Et de cõplexionib⁹ tenuis substãtie cũ quib⁹ colorib⁹ possit cõponi: sufficiãt q̃ dicta sunt. Reliquuz est vt in descriptione pter manifestationẽ exponamus eas sic. Tenuis enĩ alba. Tenuis lactea. Tenuis glauca. Tenuis karopos. Tenuis hypoxanthos. Tenuis xanthos. Tenuis pallida. Tenuis subpallida. Tenuis ruffa. Tenuis subruffa.

¶ De coloribus vrine cum grossa substantia.

Quoniã aũt oẽs cõplexiones tenuis substantie cũ quib⁹ possunt cõiungi coloribus sufficiẽter fecimus: et q̃d significẽt diximus: et descriptione eas exposuim⁹: trãseam⁹ ad cõplexiones pinguis substãtie: et dicamus cũ quibus coloribus possunt coniungi.

¶ De pingui alba.

Talis cõplexio cõstat et mõstrat crudũ humorẽ p̃lin abũdare in vasis: et diuersas differẽtias flegmatis: vt est vitreũ flegma: et salsuz: et sine q̃litate. Hui⁹ vrina pinguis multa et alba veniẽs in egritudinibus acutis liberat apãta in articulis nata: his q̃ dolebãt eos et his q̃ quodãmodo in egritudine erãt: his q̃ diu fuerãt in multitudine pinguiũ humorum. ¶ De vrina pingui et lactea.

Et huiusmodi constat. Et si in fine talis venit: lithiasim vesice aut renum significat.

¶ De pingui haropos & glauca vrina.

Hec complexio constat. Et si inturbata manet demonstrat tales humores multos in corpore esse. Si vero turbate huiusmodi vrine fuerint quales subiugaliu: demonstrant capitis dolorem: aut presentem aut fututum. Quod autem apparent: si turbate iam sunt & clare residentes manifestantur exteriori igne probate. Calefacte ei ampullas in superficie demonstrabunt. Aliter autem pinguis existens eadem substantia si accidit febribus trumbos esse: hanc sequens multitudo vrine tenuis solutionem febris significat.

¶ De pingui subrubea vrina.

Talis constat. Et si est hypostasis huiusmodi diuturniorem egritudinem declarat & laudabilem vel sanabilem.

¶ De pingui rubea vrina.

Talis constat & declarat multum humorem sanguineum esse in corpore quemadmodum in sinochis: & in acutis febribus. Talis paulatim micta periculum significat. Similiter autem huiusmodi vrina. In talibus febribus si turbenta micta est cum surditate & capitis & colli & hyppocundriorum dolore: ictericum fore ante septem dies significat.

¶ De pingui inopos vrina.

Et huiusmodi constat. Et si euenerit in febre causon capite dolente & circundolente fit crisis & fert crisim.

¶ De vrina pingui hianos.

Talis constat. Et in sanis superueniens significat laborem vie aut cursum multum significat factum esse. Senioribus vero superueniens quibus ex multo tempore tales fiunt a malis humoribus immutari vesicam vt in pluribus significat. In fine vero si tales facte in lithiasi constituuntur: stranguriam significant futuram.

¶ De vrina pingui viridi.

Talis constat. Et in fine febris huiusmodi veniens icteritiam significat.

¶ Pinguis liuida vrina.

Talis vrina in febribus & non residens per acrusticum. i. mente alienatum significat. Significat & aliud: in febre enim causon talis vrina apparens stranguriam futuram significat.

¶ Pinguis nigra vrina.

Et ea complexio constat & declarat purgationem melancolici humoris vt in declinatione quartanarij: & solutione melancolie: & propter frigiditatem veniunt tales & propter exustionem sanguinis. A talibus vero causis densata substantia significat tales colores cum densitate substantie fieri. Quoniam vero vera est ratio quod tres differentie nigre vrine pinguiores sunt ea que secundum naturam est vrina secundum substantiam & hinc manifestum est quod quartanario soluto & melancolico humore per vrinas exeunte: vrine pingues apparent & nigre. Similiter & duum egritudo melancolica soluitur. Et per vrinas exit causa que fecerat melancoliam: quoniam vero melancolicus humor terrenus & pinguis & niger est: propter hoc & vrinas

facit ꝛ nigras ꝛ pingues. Similiter ꝛ q̄ ex adustiōe sanguinis facit nigre sunt queādmodū predictū est: densitatē possederūt substātie eo ꝙ eā q̄ in vasis ex hūiditate exhaurit adustio ꝛ frigiditas manifeste dēsat materiā rōne cōstrictiōis. ¶ Significāt aūt tales vrine in febre spasmum ex siccitate. ¶ Significant autem tales ꝛ aliud in febribus eñ peracutis tales veniētes cū sudore capitis ꝛ colli ꝛ dorsi ꝛ cū suspirio male sunt: propter exustionē. ¶ Significāt aūt et aliud. tales eñ veniētes in febribus acutis cū fetore nihil mali hñte vesica: mortē significāt. ¶ De cplexionib⁹ ergo tenuis substantie cū quib⁹ colorib⁹ pñt cstare prescripsimus: ꝛ significata eaꝝ dixim⁹ ꝛ causas ꝓpter quas facta sunt manifestauim⁹: ꝛ in descriptiōe eas exposuim⁹ hoc modo. ꝛ in pingui substātia cōponētes ꝛ ciungētes eos q̄ cū ea pñt colores cōuenire cōueniēter scripsimus: ꝛ significata eoꝝ diligētius inquisiuim⁹: ꝛ causas eoꝝ enarrauim⁹. Reliquum vero est vt per descriptionem eas apponamus.

¶ Pinguis alba: pinguis lactea: pinguis glauca: karopos: pinguis subruffa: pinguis viridis: pinguis liuida: pinguis nigra: pinguis kyanos.

Relinquit ergo de mediocri substātia dicere: ꝛ manifestare cū q̄b⁹ colorib⁹ possit cuenire. Ea ei est ꝑm naturā substantia: cū hac igit substātia vt Galie. dicit in perycriseon. subruffū ꝛ subrubeū cōsistūt. magn⁹ vero ruffū: ꝛ subruffum. Nos aūt viros tātos ꝛ tales reprehēdere veremur: tñ ab vtrisq̃ ꝑtermissa cōiungētes cplebim⁹: cōuenientēq̃ mixtionē mediocri substātie cmisceam⁹ ita: qm̄ cū mediocri substātia pōt alīqs coloꝝ cuenire exceptis subruffo ꝛ subrubeo in medio habentib⁹ ruffū. ¶ Isti ergo colores sunt mediocris substātie: scꝫ subrubeus ruffus ꝛ rubicūd⁹. Et vt sit manifesta ratio reliquū est: vt in descriptiōe exponamus ita hoc.

¶ Pinguis albus: pinguis lacteus: karopos pinguis subrubeus: pinguis inopos: pinguis kyanos: pinguis viridis: pinguis liuidus.

Cum hic ergo cueniēter exposuerim⁹: ꝛ cueniētē ordinē in his q̄ scripta sunt seruauerim⁹: ꝛ in descriptiōe ea manifestauerim⁹: ꝛ clara oīb⁹ discētib⁹ fecerim⁹: de hypostasib⁹ disputem⁹ ostēdētes q̄ bona hypostasis: ꝛ q̄ est ab hac siue intēsa: siue remissa: ꝛ q̄ ex ea aut ex eis pñt perfici: ꝛ q̄ periculose ꝛ minores harum: et que ad sanitatē conuenientes hic cōpositur: ꝛ hypostasim ꝛ substantie ꝛ coloribus ꝛ mixtas vt ꝑfectū terminū assignem⁹: inuocemus Christū verum deū nostrū ducem fieri vt huius cōmixtiōis nihil pretermittamus. ¶ Hic determinat de hypostasi in generali.

Incipiam⁹ igit bone hypostaseos ex expositiōe: meli⁹ aūt a sapiētissimo Hyp. hāc dicere. ꝛ neq̃ adiectionē: neq̃ ablationē aliquā faciam⁹: appositio eñ ꝛ defect⁹ nō ꝑm naturā. Est ergo dictio sapiētis Hyp. de ea q̄ ꝑm naturam hypostasi.

¶ Hic determinat de hypostasi in speciali.

Urina aũt bona est qñ ⁊ alba hypostasis fuerit: ⁊ leuis: ⁊ eq̄lis ꝑm omne temp⁹. Et ita vir sapiēs ⁊ amic⁹ breuitatis existens ex ꝯtento diffinitionem ꝓtulit: ꝯtēnens substãtias ⁊ colorē q̄si particularia. Nos aũt ab eo ꝑtermissa apponam⁹ vt oēs appropinquãtes littere nō q̄lecũq; habeãt gaudiũ: multoꝝ enim intellect⁹ nō perfectã diffinitionē audientes ⁊ q̄si insipiētē summũ expositorē opinãtur. Est ergo ꝑfecta diffinitio eius ꝑm naturam vrine talis.

¶ Hic ponit diffinitionem completam hypostasis: ⁊ de hypost. alba leui ⁊ equali.

Urina bona est ⁊ laudabilis cum alba hypostasis fuerit ⁊ leuis ⁊ equalis per omne tēpus: ꝑm substãtiam vero moderatam: colore ruffo ⁊ subruffo ⁊ parum aliquid participãsruboris. Et q̄r diffinitio ita significauit: inspicere oportet in vrina hec q̄tuor: hypostasim: colorē: substãtiaꝫ: ⁊ tempus Dicamus autem vnũquodq; in vnoquoq; eoꝝ quale oportet esse.

¶ Hic declarat hypostasim naturalē penes suas ꝯditiones.

Que quidē ergo ꝑm naturã hypostasis habet albũ colorem et inferiorem locum ⁊ est leuis ⁊ indiuisa et equalis in multos dies talis permanens: hoc enim est equale in tēpore seruatuꝫ. Quecunq; ergo ex his quattuor huiusmodi quidē que ꝑm naturã sediminis ꝯuertuntur in ꝯtrarium: siue vnum: siue duo: hoc tale nō ꝑm naturã. Quemadmodum ante compositionem superius de substãtijs ⁊ coloribus fecimus: ⁊ sic nũc omnia cum hypostasi componentes exordiri habeamus. Conuertamus autem ex his que obseruãtur in hypostasi omnium vltimum quod est equale: et tribus ꝑm naturam manentibus in equale fit quartum.

¶ Quid significat alba hypostasis ⁊ cōtinua ⁊ inequalis.

Huiusmodi infirmitatē virtutis digestiue significat. Non enī omnino potuit digerere natura: sed reliquit vnum indigestum eo quod omnibus diebus digestio non fit: sed aliquando quidem digestum sedimen: aliquando vero indigestum. ¶ Rursus igitꝰ conuertamus et continuum: vt sint conuersa illa duo in vnũ: vt nō sit hypostasis continua: neq; equalis.

¶ Quid significat alba hypostasis ⁊ nō ꝯtinua ⁊ nō equalis.

Hec priori minus digesta ⁊ deficientibus ꝑm digestionem duobus: non solum enim equale amisit: sꝫ et leue: vt non sit continua sed discreta. Incidit autem continuum sedimen spiritus indigens pinguis: et nō dimittens illud esse equale: propter has igitur causas reliquum sedimen ab his duobus minus digestum vno est. Uertamus autem rursus in principio quod concessum est.

¶ Quid significat alba hypostasis nō ꝯtinua ⁊ equalis.

Est sedimē nō leue sed diuulsũ: eq̄le ꝑo. hoc tale malũ: eo q̄ nulli⁹ spũs fit: ⁊ nō possit a natura dyaforesiꝫ habere vt sit digest⁹.

¶ Quid significat alba hypostasis nõ ꝯtinua ꝛ nõ eq̃lis

Ursus autẽ est vrina nõ ꝯtinua ꝛ inequalis hic melior priore nõ enim quotidie dissipatur queadmodũ equalis: aliquãdo tamen dispergitur: aliquando vero nõ: ꝛ ꝓpterea declarat minorez esse spiritu3 diuellentem continuitatem. ¶ Hoc autem ostẽdamus in exemplo deficientis pulsus. si enim deficiens pulsus vsq ad multos dies idem permanet: maius malum est: q̃ quotidie permutari. hoc enĩ est iequale. igit̃ meli⁹ est diuulsũ inequale diuulso equali: et ꝗ stupor est audiẽtib⁹. Et de hac quidem ꝯplexione tãta sufficiãt.

¶ Quid significat cõtinuum eneorima.

Sit igit̃ sedimẽ albũ quidẽ: trãsmutet̃ aũt a loco suo vt fit in medio qđ vocat̃ eneorima a potu xenormie qđ est pẽdere. Est vero ꝛ cõtinuũ ꝛ equale hoc mediocriter indigestũ nõ valuit eũ natura digerere vt inferiorẽ acciperet locũ. hoc enim est digestũ: sed participatione alicui⁹ spirit⁹ incidẽtis eleuat̃ illđ circa mediam regionem.

¶ Quid significat alba nubes: ꝛ ꝯtinua: ꝛ equalis.

Si vero multus spirit⁹ fuerit: impellit̃ sedimẽ ꝛ sup mediã fertur regionẽ occupãs superiorẽ superficiem ꝛ vocat̃ nubes: quasi a metaphora nubiũ. ¶ Ea nubes que superiorẽ locũ occupat alba existẽs in feb. acutis spumosis colericos humores significat. Et aliter. Si in febre continua alba vrina nubes spumosas habens malum valde: significat enim dextrum hypocun. dolere. Si in febre causon nigras nubes h3: in quartanariũ trãsmutari significat. Si ṽo nõ oĩno fuerit spiritus ac inferiorem accipit locũ: ꝛ demõstat ꝑfectam digestionẽ que est ẜm naturam. ¶ Hypostasis itaq ꝛ quecunq de hypostasi dicta sunt: totidem de eneorimate: ꝛ de nube dicta oportet arbitrari: huiusmodi enim positiõe sola tantũ differentia. ¶ Itaq manifestum est: quoniam ex loco amplius nihil dicemus q̃ mensuram significatorum ꝛ significatorum. Permutatur igitur albus color ex hypostasi ꝛ fit niger.

¶ Quid significat alba hypostasis nõ ꝯtinuã ꝛ equalis hoc docet cognitionẽ malã hypost. ẜm magis: ꝛ minus.

Hoc tale malũ si fuerit q̃dẽ in nube nigrũ: min⁹ malu3. Si ṽo in eneorimate: mai⁹ malũ. Si vero in hypostasi: ꝑfecte malũ.

¶ Quid significat alba nubes nõ ꝯtinua ꝛ inequalis.

Similiter ꝛ in alba Si enim alba ꝛ continuum et equale fuerit hypostasis bonum. Si vero nubes maius bonum. Si ṽo eneorima manifestum: ꝛ melius bonum. Et de trium quidem positione sufficienter dictum est.

¶ Notificatio hypostasis a parte coloris.

Quoniam aũt diximus de tempore ꝛ substantia ꝛ loco: reliquum apponamus de colore. Erat aũt secundum naturam color sed imunis albus. hoc igit̃ nõ fit album: sed nigrum: aut liuidum: aut pallidum: aut subruffum: aut rubeum: aut viride.

¶ Quid significat rubeum aut subruffum sedimen.

Subrubeũ ergo ab aquoso sanguine fit vt superius dictum est: et significat indigestionẽ sed non mortem. Rubeũ vero factũ a sincero sanguine significat digestionẽ: et siquidem fuerit moderatuȝ: neq abũdãtiã habẽs: neq indigentiã: sine periculo est maxime. Quoniam igitur neq subrubeũ adducit periculũ materie familiare est: propriũ vero materie aquosi sanguinis proximi existẽs sanguini vt amicũ corpori nõ adducit periculũ. Quoniam vero indigestiõeȝ significat propter hoc et tẽpus expectare opȝ. Et hoc manifestũ est qđ sequitur tempus humorũ. hi quidẽ sanguine fiũt prius: vt flegma et liquor. hi vero post sanguinẽ vt colera et melãcolicus humor: sincerus vero sanguis in medio amborum est. Quando igitur subruffa apparet vrina significat ab aquoso sanguine habere colorem. Aquosus vero sanguis prior est sincero sanguine et propter hoc indigestionẽ significat. Non enim perfectũ apposuit natura aquosum colorẽ: manifestũ est igitur quoniam nequaquam digestus est. Indiget ergo tempore natura ad digestionẽ aquosi sanguinis. Rubeũ vero sedimẽ et crisim futurã in. vij. die significat. Si enim in quarta die superius nubem habet vrina rubea et alia digestionis signa. vij. die manifestuȝ quoniã egritudo iudicabitur. Quod ergo significat subruffum et rubeum dictum est.

¶ Quid significat sedimen liuidum.

Frigiditatẽ et mortificationẽ manifestat virtutis. Est autem dicere taliter. in acutus enim febribus vrina liuidã hypostasim habẽs in superuenienti die non sine periculo.

¶ Quid significat sedimen viride.

Viride vero significat calorẽ plurimũ: et cacoeticũ egritudinis.

¶ Quid significat sedimen subnigrum.

Subnigra vrina deficiat a perfecto nigro. In febre eniȝ causon vrina subnigra eneorimata hñs excelsa insaniã significat: et oẽs fluxus sanguinis plurimum superueniens crisis cũ rigore et sudore.

¶ Quid significat sedimen nigrum.

Nigrum aliquando quidem indicat frigiditatem: aliquando vero calorem: determinemus illud ita. Siquidem precesserit liuidũ: deinde sic factũ est nigrũ: frigidã habet significationẽ. Si vero viride precesserit: secutum autem est nigrum: manifestuȝ est quoniã a calore factum.

¶ Hic docet quandam cautelam.

Quoniam autem albus color bone hyposta sis creditur esse signum: nosse oportet quoniam calor multotiens deludit artificem quasi alba hypostasis bona sit: cum non sit: sed crudus humor albus in sedimine apparet: et post album decipit artificem quasi alba hypostasis bona sit. Sed hoc quidem odore discernitur: fetidum enim est. Sed et lũbis vlceratis et vesica: aut epate: aut aliqua particula per vrinas euacuatis: pus emittitur: queadmodũ dicit Hyp-

pocrates. Si sanguinē migit q̄s: aut p⁹: lūboꝝ: aut rhenū: aut vesice vlcerationē significat. Et rursus. Quibuscūq; in vrinali virga pustu le nascunt: his sanie facta ꝛ erupta solutio fit.

¶ De sedimine crudi humoris.

Manifestū q̄m sanies p eandem viā euacuata est: crud⁹ ꝟo hūoꝛ ex inequali substātia determinat sediminis. nō em̄ est ꝯtinuū ipm sedimē crudi humoris: sed velut dissolutū in minima velut bare na. Hec quidē dicta sunt: vt nō decipiat medic⁹ coloꝛe: sed discernat hypostasim ꝛ a sanie ꝛ a crudo humoꝛe. Si em̄ sanguinē ꝛ pus mingat ꝛ squamas: ꝛ odoꝛ grauis est: aut lūboꝝ: aut rhenū: aut vesice vlcera tionem significat. Hec q̄dē dicim⁹ vt nō decipiat artifex. Sed ꝛ habere nosā in vrinis sedimina ꝛ diuturna: vesicā aut lūbos litbiasim habe re significant. Et aliter. Si sanguinē mingat: lumboꝝ ꝛ vesice signifi cat vlcerationē. Hoc quidē dicim⁹ vt nō decipiat artifex inspectione sediminis facti ꝛ a sanie ꝛ a crudo humoꝛe. Et quattuoꝛ quidem diffe rentias sediminis exposuim⁹: ꝛ coloꝛē. ꝛ locum. ꝛ substantiā. ꝛ temp⁹. Et reliquum est vt hoc secundum quatuoꝛ partes demonstremus in descriptione sic.

Alba hypostasis continua equalis.
Alba hypostasis continua inequalis.
Alba hypostasis non continua equalis.
Alba hypostasis non continua inequalis.

Hec sunt quattuoꝛ differētie descriptiōis sediminis. Q̄m autē sedimē dicim⁹ tres habere locos: ꝛ significata eoꝝ dixim⁹: ꝛ in descriptiōe ei⁹ queadmodū ꝛ apparēs ratio manifestat. Aut em̄ infe rioꝛem locum habet ꝛ hypostasis nominat. Aut mediū ꝛ eneoꝛima di citur. Aut superioꝛem ꝛ nephilis vocabit. Et causas omnium pro pter quas acceperunt locos ꝛ signa vel significata eoꝛum diximus: et descriptionem eius q̄ inferioꝛē locum acceperit hypostasis. Differē tias exposuimus ad eundem modum: ꝛ in media hypostasi que eneo rima vocatur faciamus eiusdem differentias. In descriptione dica mus ita.

¶ Articella.

Album eneoꝛima continuum equale.
Album eneoꝛima continuum inequale.
Album eneoꝛima non continuum inequale.
Album eneoꝛima non continuum equale.

Iste ergo eneoꝛimatis differētie sunt quas ꝛ in descriptiōe ex posuimus. Procedens sermo docebit significata vniuscuiusq; differentie quid significent. Secundum vero tertiam differentiā se diminis superioꝛem locū tenentis que ꝛ nubes nominat: ꝛ hui⁹ diffe rētias in descriptione exponamus: ꝛ quid significent subsequenti ra tione dicemus: ꝛ significata huiusmodi non pꝛetermittemus. Est igi tur ꝛ eius descriptio sic.

Alba nubes non continua equalis.
Alba nubes non continua inequalis.
Alba nubes continua equalis.
Alba nubes continua inequalis.

Et de cōplexionibus quidē differētiarū triū hypostaseon dixi mus nihil ꝑtermittentes: ꝛ in descriptione exposuimus.

Diuersitas vrine a parte corporis.

Quoniā humanū corpus ex trib⁹ cōsistit: sc3 ex spiritibus: hu moribus: ꝛ ex terreis. i. firmis partib⁹. Humida vero corp⁹ ꝯstituētia sunt humores ꝛ eorū supfluitates: quecūq͡ȝ quidē ex pu trefactis humorib⁹ ꝑ vrinas exeūt sufficiēter exposuim⁹. Dicam⁹ igitur nūc que ex ipsis ꝑtibus firmis corporis mingunt: vt ꝑfecta ꝛ nō minus habens de vrinis doctrina fiat. Etenim earū partiū melio res quedā sunt liquefacte i olei substātiā: aut in aliquā aliā formā assimilant. Oim ergo pinguedo ꝛ caro molliora firmarū partium sunt ꝛ humidiora. Primū quidē resoluit pinguedinē ꝛ oim firma rum partium solubiliorē: deinde carnem. Pinguedine ergo lique facta in olei substātiā trāsmutat calidum. Et quoniam eadē non simul resoluitur: sed habet quoddam principium resolutionis et ascensum et statum temporum: eius cognitionem dicamus.

Quid significat vrina oleaginosa: ꝛ ð differētijs oleaginarū vrinarū.

Principiū quidē oleaginarū vrinarū est cū olei colorē hñtes: au gmētū vero apparētes vt oleū. status vero est: q᷑ sunt oleagi ne. Ergo olei colorē hñtes principiū liquefactionis declarantes quasi aquose apparēt. Que vero apparēt vbi oleū tp̄is augmento facte mixtionē ꝑfectiorē olei ad vrinā habēt. Oleagine⁹ vero facte que in statu sunt vrine tote oino: ꝛ in colore ꝛ in substātia velut oleū sunt. Urina in febre oleagina subnigra veniēs incēsionē ex spasmo ꝛ mortem significat. Quoniam aūt pinguedo vniuersalis est ſm plures diuiditur partes. Aut enim secundum lumbos ꝛ circunuol uitur: ꝛ quasi operit. i. cooperit eos. Aut ſm omnes corporis par tes circa lūbos pinguedine resoluta et per vrinas exeūte magis si mul exitus fiet q̄ȝ ea que in toto corpore est pinguedine: eo ꝙ hec q̄ dem prope vrianles meatus sit. Hec vero lōge ab his. Hipocra. ve ro discrete cōsiderās scripsit ita in aphorismis. Quibuscunq͡ȝ pin gue sedimē ꝛ multū: his nefreticā significat. manifestū quoniā lum borū pinguedine resoluta. Et aliter. Urina in causon pinguē hypo stasim habēs: mortē significat. Sine febre vero senibus hoc tale fa ctu3 peraplıgiā significat. i. solutionē ꝑtis. Et de oleaginis q̄dē vrinis ex liquefactiōe pinguedinis factis sufficiāt que dicta sunt.

Quid significant petaloides in vrina.

Quoniam igitur solide partes corporis habent in seipsis ex longitudine: et latitudine et profunditate. Quecunq͡ȝ vero in latitudine dilacerantur vel in supꝰficie raduntur: quasi quedam

petala in vrinis apparentia: vesice vitij talia sunt demonstratiua: denominationē autē habent ex his que sunt similia petalis: que ex detritis triticis sunt. Scd̄m vero supradictū modū et ex his determinant. Si em̄ fuerit febris et vrina petaloides substātiam habēs: totū patit̄ corpus. Si vero nō sit febris vesice passio est. Hec p digestionē & indigestionē terminant. Si em̄ cū indigestione totius corpis malū est. Si vero fit digestio vesice malum est.

¶ Quid significant furfuree hypostases.

Quando vero febris occupat corpus s̄m pfunda vasorum hypostases furfuree fiūt & grossiores: de petaloidibus sunt. Et tales igitur vrine predictis hypostasibus s̄m eundū modū significatiue sunt et vesice passionē esse & totius corporis. Si em̄ adsit febris: totius corporis malū. Si vero nō: vesice. Et si quid indigestuz sit: totius. Si vero digestū: vesice: sicut hypocra. dicit. Quibuscūq; in pingui vrina furfurea couenīunt: his vesica scabit.

¶ Quid significent crinoides.

Si v̄o occupet febris s̄m tres dimēsiones corpis. s. lōgitudinē latitudinē & pfunditatē: hmōi furfureis grossioris fiūt & vocātur crinoides. Scias aūt tale hoc fieri si aliq̄s sublevās molā triticum molentē in grossiores ptes tritici opat̄ tales grossiores partes tritici crinoides noiant̄. ex his igit̄ & q̄ in vrina apparēt denomiationē acceperūt. ¶ Sūt aūt hmōi crinoides vrine: aut ppter liquefactionē solidorū vehementē: aut ppter exustionē sanguinis. Sed siquidē albe fuerit: solidorū est passio. Si v̄o rubee sanguinis: quēadmodū dicit hyppocrates. In febribus acutis vrina colerica crinoides & albā hypostasim habens malū. Et aliter. In febribus diuturnis vrina crinoidē hypostasim hn̄s alijs salutarib⁹ existētibus discessuz significat. Urina in febribus eneorima crinoidem habēs diuturnā significat egritudinē. ¶ Et de grossioribus quidem hypostasibus que in vrinis sunt & apparent sufficiāt premissa.

¶ Quid significent fetide vrine & diuerse.

Fetida vero vrina differētias significat. Urina mali odoris & mordax humorū putredinē significat. Et rursum. In febribus vrina aquosa et alba & multa cuz albis eneorimatibus fetida peracopin sedat idest maniā. Et aliter. Urina ī acutis febrib⁹ pinguis nigra et fetida: vesica nihil mali habente mortem significat: significat vero putredinem: et mortificationē nature. ¶ Et de huiusmodi quidem vrinis sufficiant que dicta sunt.

¶ De sediminibus & coloribus & substātijs simul coniunctis.

Quoniam autem prius et substantie tenuis & pinguis cū coloribus cōpositiones fecimus: nunc cōiugam⁹ effusionē & sedimen cū cōpetentib⁹ coloribus: & quod significat horū singulum apponamus. Et quoniam sedimen s̄m substantiā est pingue manifestū aūt q̄m a digestione tale factū est: aut ex abundātia pinguiuz

et crudorum humorum. Ceterum sedimen hoc cum tenui substantia cõuenire nõ põt. Jungam⁹ igit ipsam effusionẽ pinguẽ cũ hypostasi r cũ colore rubeo r subrubeo. Jn cõpositionibus enim his indigestionem significantes colores conuenire non possunt. Incipiamus ergo cõpositionẽ facere cum subrubeo colore: quoniam hoc ab aquoso sanguine fit: hic vero ex perfecto. Oportet autem cognoscere qm̃ quidam colores coniuncti in substantijs effusionis: ipsi etiam in hypostasibus non tamen perfecti quidam in substantijs fiunt: sed in hypostasibus imperfecti.

¶ Quid sigat sedimen pingue subrubeũ cũ pingui substãtia vrine.

Hec compositio cõstat queadmodũ superi⁹ dictũ est: r significat lõgitudinẽ egritudinis velut si sit vrina subrubea r hypostasis subrubea r cõtinua r equalis: sedimen pingue r rubeum cum pingui substantia vrine.

¶ De sedimine pingui nigro cum pingui substãtia vrine r nigra.

Et ea ↄstat ↄpositio: r significat multitudinẽ sanguinis: r ex substantia r ex sedimine.

¶ De sedimine nigro r pingui cum substantia pingui.

Et hec cõpositio constat r monstrat adustionem: r fm̃ substantiam r sedimen. Similiter autem r cũ coloribus contingentibus cõiungi substantie r sedimini eadem significata declarant superfluitatis r indigentie excepta mediocritate vtrorũq3 substantie et sediminis cũ secundum naturam coloribus scilicet cu3 ruffo r subruffo: etenim hec significant perfectam digestionem: et in substantia: r in sedimine: et in colore. ¶ Et de vrinarum quidem disciplina et secundum genera et species et differentias conuenienter exposuim⁹.

¶ Expletus est liber vrinarum Theophili.

¶ Liber hyppocratis de lege q̃ introductorius dicit traductus per Arnaldum de villa noua de greco in latinum.

Ed: cina artiũ p̃clarissima r excellẽtissima ꝓpter indisciplinã r vtẽtiũ r idicãtiũ tal: s vana in defectu est r tiq3 magis oibus artibus: hoꝝ aũt peccatũ maxime mihi videt habere causam hanc: qz r cõtra meritũ medicine solius in ciuitatib⁹ nullũ determinatum est preter inglo riationẽ. hoc aũt nõ vulnerat compositos ex ea. simili mi enim isti sunt introductis in tragedia: etenim illi figurã r indumẽtũ r faciẽ r speciẽ hyppocrite habẽt nõ sunt aũt hypocrite. sic aũt r medici noie q̃dẽ multi: ope aũt valde pauci. cõgruit enim r si q̃s oz medicinalẽ sciẽtiã vere doceri hoꝝ ꝑticipẽ esse nature disciplinee doctrine loci altitudinis laboris r tp̃is. Primum q̃ dem opus est natura: sup oia habeat hanc: hac enim cõtra operãte vana sunt omnia. natu-

ra vero introducta ars doctrinalis fit: quã cũ sapiẽtia facere opz di sciplinatũ factũ in hoc loco q̃ apt⁹ nat⁹ fuerit ad disciplinã: ampli⁹ aũt inducere laborẽ in tẽpore multo curãdo q̃ten⁹ disciplina in naturã cõuersa apte et bene crescat et fruct⁹ afferat. q̃lis aũt est speculatio vegetabiliũ q̃ sunt in terra talis est et medicine disciplina: nr̃a eñ natura est q̃lis est regio: doctrine aũt docẽtiũ q̃lia semina: disciplina aũt q̃ ipa cadat in terrã cultã ſm tẽp⁹. loc⁹ in q̃ est disciplina est q̃le nutrimẽtũ qd̃ est ex cõuenienti aere factũ vegetabilib⁹: labor aũt cultura. tẽp⁹ aũt corroborauit oĩa et fecit nutriri pfecte. Hec aũt q̃b⁹ indigẽt medicine artẽ addiscẽtes et vere ipi⁹ noticiã accipiẽtes ita p ciuitates eũtes: nõ vbo sȝ ope medicos reputari faciũt: ignorãtia autẽ est mal⁹ thesaur⁹ et mala repositio habẽtib⁹ ipam et somnium et visio hilaritatis et gaudij expers: timiditatis et audacie nutritio: timiditas infirmitatẽ significat: audacia vo inartificialitatẽ: duo ꝝ enim hoc q̃dẽ scire facit: alteꝝ vo nescire; opinio aũt ignorare. sacre autẽ res existẽtes sacris hominibus ostenduntur; prauis autẽ nequaq̃ priusq̃ perficiatur secretis scientia.

¶ Incipit iusiurandum Hyppocratis.

Testor Apollinẽ et Esculapiũ Higineq̃ et Pãnacẽ Esculapij filias et deos et deas oẽs: me q̃tũ in me erit et q̃tũ ingeniũ meũ valebit: hec oĩa obseruatuꝝ: q̃ hoc iureiurando atq̃ his tabulis cõtinent. Tributurũ me p̃ceptori meo a q̃ hãc artẽ sum edoct⁹ nõ min⁹ q̃ parẽti a q̃ sum genit⁹. Uitã cũ eo cõmunicatuꝝ. Res oẽsq̃ illi necessarias esse intelligã p virib⁹ meis subministratuꝝ. Progeniẽ ei⁹ fratrũ loco habiturũ. Hãc artẽ sine mercede et sine pactionib⁹ edoctuꝝ. Precepta oĩa liberis et fideliter tradituꝝ meis et p̃ceptorib⁹ meis liberis ceterisq̃ discipulis q̃ se legib⁹ medicine astrinxerit atq̃ iurati fuerint: alij p̃terea nemini. In curãdis egrotis p virib⁹: et p ingenio meo necessarijs reb⁹ vsuꝝ. Nemini egritudinẽ dilatuꝝ. Nihil p iniuriã factuꝝ. Rogatũ mortale venenũ nemini datuꝝ: neq̃ id cuiq̃ cẽsultuꝝ. Neq̃ p̃gnãti mulieri ad iterficiẽdũ cõceptũ fetũ potionẽ porrectuꝝ. Uitã meã atq̃ artẽ meã purã atq̃ integrã seruatuꝝ. Laboranti lapillo haud queq̃ excisurũ: sȝ expertis ei⁹ artis hoc negociũ pmissuꝝ. Quãcũq̃ domũ ingress⁹ fuero dũtaxat liberãdis egrotis operã datuꝝ. Oẽm iniuriã: oẽȝ corruptelã: oẽ gen⁹ turpitudinis: res ẽt venereas spõte mea euitatuꝝ. Siue muliebria corpa curauero siue virilia: siue hominis liberi: siue serui: q̃ inter curãdũ vel videro vel audiero vl' ẽt extra curã in vita hominũ cognouero: q̃ reticẽda esse itelligã: nemini apituꝝ: sȝ intemeratã taciturnitatẽ seruatuꝝ. Presens igit̃ iusiurãdũ integre atq̃ incorrupte seruãti mihi oĩa tã in vita q̃ in arte mea p spera feliciaq̃ succedãt et gloria ieternũ parata sit. Trãsgrediẽti vo atq̃ piuro ꝯ̃ria oĩa eueniãt. ¶ Iurisiurãdi dñi Hyppocratis finis.

Incipit Primus liber pronosticorum.

OMnis qui medicine artis studio seu gloriā: seu delectabilē amicoꝝ copiā cōsequi desiderat: adeo prudētum regulis rationem suam muniat. 2.

Ut in singulis valitudinib⁹ p̄terita p̄ntia ꝛ futura cognoscat. Et egro reuelet q̄ de ip̄o eger minime p̄senserat. Si eñi se p cognoscat: totū se illi certi⁹ ꝯmittet. 3.

Fmisq; medicine laudabilis existit: cū actor futura in singulis perpendit q̄uis oēs minime curare possit. 4.

Quod si posset: iam non futuri preuisor: sed diuinis ꝓphetis diceretur nobilior. 5.

Uerū q̄rir acumie egritudinis hūc repēte mori subito ꝯtigit aliū v̄o medicine appat⁹ p̄uenit: ꝛ vix dieculā vite adijcit. 6.

Interest artificis vt vires egri atq; egritudinis bene ꝓpēdat. 7.

Est etiā quoddā celeste in quo opꝫ ip̄m medicū p̄uidere: cui⁹ si tāta sit prudētia: mirabilis est nimiumq; stupēda. Pōne illius est vt futuꝝ periculū vel oīno ꝓhibeat: vel cōpetēti adminiculo tolerabili⁹ fiat. Et si morituro finē: alij vero salutē ꝓnunciet: nūquid acusationem in altero meretur? 8.

Opꝫ ergo te circa acutas egritudīes sollicitū fieri. Prio eteñi faciē egri pernotabis. Utrū sit similis sano. Et etiā si sibi sano similis sit: qđ optimū est. Si vero contrarium: pessimū est. 9.

Et si nares acute. 10.

OCuli concaui: tēpora plana: aures frigide ꝛ ꝯtracte: ꝛ pulpe earū inuerse: frons arida ꝛ tensa: ꝛ totus faciei color viridis seu niger aut pallid⁹ aut plumbeus. 11.

Que si sic fuerint in principio egritudinis: opꝫ inq̄ri an vigilie precesserint: aut vētris solutiōes: aut ieiunij labores pri⁹ affuerit. Et si aliq̄d hoꝝ cognoueris p̄cessisse: min⁹ piculosuꝫ vereberis. Qđ si die ac nocte p̄cedētib⁹ q̄cq̄ hoꝝ substinuerit: nō mltū piculosuꝫ sꝑabis. Si v̄o nihil hoꝝ cognoueris: mortꝭ signū sperabis. 12.

ET si hmōi egritudo triduana fuerit qui precesserunt labores nō minus perscrutaueris: ꝺoia que sunt inquirenda circa corpus: perquirere debes etiaꝫ circa oculos. 13.

ET si lumen effugerint nolenteſq; lachrymas effuderit: atq; foras tanq̄ in suffocato ꝓminuerint: aut alter altero minor appuerit: ꝛ alba eoꝝ sanguinea ꝯmutata fuerit: ꝛ tāq̄ vene nigrioris vel pallorꝭ: int⁹ i se fuerint: ꝛ lippitudinē habeāt: ꝛ īstabiles aut tremuli fuerit: aut extra nimis extiterit: aut int⁹ multū delituerit: ꝛ tota facies horribilꝭ appuerit: oīa piculosa ꝛ mortalia idicabis. 14.

Opꝫ etiā te videre q̄d de oculis in somno videat: si ei sola alba videāt subclusis palpebris: nec solutio: aut p se: aut p catarticū p̄cesserit: neq; ex ꝯsuetudie hoc euenerit: mortꝭ signa timebis. 15

ET si palpebre inuerse fuerint aut liuide: siue labia sir fuerint liuida: aut nares distorte: his signis siue solis: siue cum predictis: mortē proximā indicabis. 16.

BOnum est egrum inuenire iacentem in latere dextro aut sinistro: ꝛ man⁹ ꝛ pedes ꝛ ceruicē nō vt in spasmo distēsa: ꝛ totuꝫ corp⁹ in sua positiōe flexibile: ꝛ minime rigidū: q̄ habitudo sanis est familiaris ꝛ amica: ꝛ iacere in modū sani est melius. 17.

QUia non est signum laudabile egrum supino corpore iacere brachijs rigidis ꝛ pedibus. 18.

Et si repente se a capite lecti ad pedes iactauerit: malum esse non dubitabis. 19.

ET si pedes nudos ꝛ tepidos inueneris: ꝛ inordinate cū labore ceruicē atq; pedes iactauerit: est pessimū ꝛ angustie signū. 20.

ET si eger iacuerit deiecta ceruice ꝛ aperto ore. 21.

ET reiecta ceruice: pedibusq; tortis. 22.

ET si super ventrē preter solitū iacuerit malū est ꝛ alienationē significat siue dolorem ventris. 23.

ET si i augmēto egritudinis repēte surgēs steterit: malū in oī acuta egritudine ꝛ pessimū est in peripleumonia. 24.

FRēdere dētib⁹ in febrib⁹ preter solitū: neq; a pueritia mortē vl' maniā significat. Qđ si frēdat cū isania mors seq̄t vicia. 25.

SI in egro corpe fuerit ātrax: aut carbūculus: siue p̄cesserit: siue egritudini superuenerit: opus est attendere. Quod si exiccatus fuerit ꝛ colorem viridem vel citrinum vel liuidū pertulerit: mortem dicit proximam. 26.

MAnuū mobilitatis signa sic pernotabis in febre acuta: in peripleumonia: ꝛ in frenesi nō vera: ꝛ in capitis dolore: si man⁹ ad faciē tulerit tanq̄ quidlꝫ positur⁹: vel quasi collectur⁹ aliquid hac illac quesierit: vel de vestib⁹ quasi pilos euulserit: vel quasi festucas de pariete decerpserit: pessimū est ꝛ mortale. 27.

SPiritus si frequēs sit significat dolorem ꝛ successionē in his q̄ sunt super dyafragma. Quod si magn⁹ ꝛ cum intermissione significat alleuiationem.

Et si idem per os ꝛ nares frigidus exierit mortale. 28.

SPiritus vero bonus cognoscit ordine suo proprio: ꝛ hꝫ euidentem salutis ostensionē in acuta egritudine: q̄ cuꝫ febre est cuius termin⁹ est in quadraginta diebus. 29.

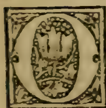
SUdor bon⁹ ꝛ laudabilis existit in oī acuta egritudie: q̄ i die cretica fit ꝛ egrū liberat. Est aūt bon⁹ q̄ fit i toto corpe: ꝛ eger ex eo suauior ꝛ fortior efficit. Qui v° nihil hoꝝ fecerit: his ē i utilis. Frigid⁹ aūt mal⁹: peior si i ceruice ꝛ in capite solo: q̄ q̄dē i acuta febre significāt mortē. Cū lenta v° prolixitatē significat egritudinis. 30.

IN hyppocūdrijs si sine dolore fuerint: si mollia: si bn̄ ꝯposita: hic ꝛ inde bonū sit erit. Si v° feruētia: aut dolētia vl' quo

dā spasmo distēta: aut inter se dissimilia in his ꝯsiderādū est. 31.
SI enim in aliqua parte earum pulsus fuerit: angustiā vel alie nationē significat. 32.
OCuli tñ sunt i hac egritudine intuēdi: q̄ si velociter mobiles apparuerint: maniam significant. 33.
ACuta existente passione collectio si affuerit in hyppocūdrijs cū tumore ꝛ dolore malū est: cū ambas cōplectit̄. Si vo in altera earū que in sinistra est: melior est. 34.
Que collectio si in principio subitā mortē nō intulerit. 35.
ETsi vsq̄ in diē vigesimū ꝑmāserit: neq̄ febris deciderit: neq̄ dolor defecerit: in pus conuertetur. 36.
Solet huic acute egritudini infra septē dies sanguinis fluxus ex naribus vtiliter superuenire. Perquirendū est aūt an dolor adsit frōti: ꝛ scotomia: q̄ si affuerint: sanguis fluxū ex narib⁹ nūciabis. 37
In his tñ quibus etas. 35. annorum est. 38.
Apostemate vo molli exñte sine dolore ꝛ sub tactu mutabili: contingit egritudinē terminari: in predictis tamē sepius. 39.
Qd̄ si vsq̄ in diē. 40. sic manserit febre nō deficiēte: in pus cōuertet̄: ꝛ oē apa circa ventrē ad hunc modū dijudicabitur. 40.
Apostema vo solidū cū dolore horrēdū est: ꝛ cito mortiferum. Qd̄ aūt molle sine dolore ꝛ sub tactu cursile: tardius. 41.
Apostema vo circa ventrē minus colligit humorē q̄ꝫ qd̄ in hyppocundrijs. Minime omniū qd̄ sub vmbilico est. 42.
Elegantius oībus signis signū est sanguinis effusio ex his apostematibus que insunt in prenotatis locis. 43.
Omne apa diuturnū in predictis locis in pus vertetur. 44.
Oportet ergo te eē attentū in his q̄ cū putruerūt ꝑm hmōi disciplinam. Quod eminet ꝛ oino extra est: ꝛ intus minus est ꝛ pacutū: laudabile. Quod vo spaciosum ꝛ minime acutū: pessimū. 45
HOrū aūt q̄ intus crepuerūt: si qua quidē exterius apparent: pessimū. Quorū vo nihil signi est extra: meliora. 46.
PUtredo ea laudat̄: q̄ alba est ꝛ equaliter ꝑ totū: neq̄ in superficie inequalis: neq̄ mali odoris. Que vo cōtraria pessima.

¶ Explicit liber Primus pronosticorum.

¶ Incipit Secundus liber pronosticorum.

OMnis hydrops in acuta egritudine malū. Infestatur eñi febre ꝛ grauedine mēbrorum ꝛ dolore. Cōsurgit aūt ex lūbis ꝛ hylijs ꝛ epate. 2.
COnsurgens ex lūbis ꝛ hylijs significat̄ ex pedū inflatione: ꝛ diuturna vētris effusione: nō tñ cū defectu doloris: seu ventris tumoris. 2.
CUius vero origo ē ab epate fit cū tussicula: nec ꝓijciūt q̄cq̄ꝫ ꝛ tumēt pedes; nec egerūt nisi modicū ꝛ cū āgustia: ꝛ circa vētrē

fiunt apata: nō cōtinue extra manātia sȝ qñq; veluti fugiētia. 4.

ET si caput ⁊ plāte pedū ⁊ vole manuū frigide fuerint: vēter vero et latera ⁊ mādibule caluerint: malum est. 5.

Bonū ē aūt egrū ex toto calere ⁊ mollē ⁊ suauē cōuenienter esse. 6.

BOnū est modeste se habere ⁊ nō laboriose: ⁊ non repente eundem latera cōmutare: ⁊ si sibi leuis videatur. 7.

Grauis vero si fuerit manus q̄q; ⁊ crura pōderosa: horrēdū. 8.

QUod si liuor admixtus viridi vnguibus digitisq; affuerit: mortē aduentare non dubitabis. 9

Et si color hic vngues nō ifecerit sȝ cetera mēbra corripuerit: spei loc⁹ nō deerit. Proderit vero cūcta signa ppēdere. Qd̄ si egrū sufficientem videris: ⁊ vna boni significatio affuerit: termin⁹ tibi promittet cuȝ quolibet exteriori apostemate ⁊ futura salute: sȝ caloris in predictis locis pericula non deerunt. 10.

SI testes ⁊ virga p̄ter solitū diminui cōtrahiq; apparuerit: aut minui: doloris aut mortis aduentuȝ pnūciabis. 11.

Sōnus vt moris est cōueniens ⁊ naturalis vt noctē non effugiat ⁊ diē nō impediat: laudabilis. Cōtrarius vero improbandus minus tamen si a mane vsq; ad tertiam tenuerit. 12.

PEssimum est autem non dormire: aut enī magnitudinē doloris significat: aut alienationem. 13.

STercoris egestio si neq; exsiccata: neq; liuida oīno: sȝ iuncta ⁊ hora solita: signū ē ea q̄ sunt sub dyafragmate eē salubria. 14.

Si liquida: bona est si sine sonitu vētoso fuerit: nec inordinate manauerit. Si enim frequēter manat: egrū maximo labore ac vigilijs afficit: ⁊ in defectum adducit. 15.

Utile ē sterc⁹ sȝ q̄ntitatē ciboꝝ assumptoꝝ euenire: ⁊ bis vel ter i die In nocte vero semel ⁊ iā luce prima: aut solito more contingere. 16.

Utile ē ēt appropiquāte iā termino egritudīs idē sterc⁹ dēsari. 17

Et colore subcitrino fieri: nec insolidū densari. 18

Bonū est etiā si lumbricos admixtos habuerit. 19.

IN omni acuta egritudine ventrē nō plenū sȝ vt vacuū tractari: ⁊ nō tenuē sed carnosum inueniri: bonum. 20.

ANuosum vero stercus ⁊ liquidū siue album: aut nimis citrinū: aut spumosum: malum est. 21.

Item modicū stercus ⁊ viscosum ⁊ leue siue album seu citrinuȝ aut spumosum: malum. 22.

Pessimū aūt ⁊ mortale ē viscosum nigrū fetidū ⁊ viride. 23.

UAriū vero pductionē significat egritudinis: neq; minus signū est mortis q̄ qd̄ loturam intestinoꝝ pfert: aut coloreȝ porrorū siue nigrū. Cōtingit ēt colores istos simul euenire. 24.

UEntositas sine sonitu laudabilior est. Que vero cū sono melior q̄ illa que intus clauditur: significat tn̄ amentē aut dolore laborantem: nisi sit voluntarie. 25.

DOlor sub hyppocũdrijs hãc ꝓprietatē hꝫ: si recẽs ꝛ sine calore fuerit: si rugitus superuenerit ꝛ cũ egestione vel vrina erũperit: soluitur: alioquin ad inferiora trã smittitur. 26.

VRina laudabilis est q̃ hyppostasim albã subsidentē ꝛ equalē et continuam atq; leuem habebit. Et si permanẽs vsq; in crisim erit, est enim fidelis nuncia salutis: ꝛ significat breuitatē egritudinis. Quod si modo cum hyppostasi predicta: modo vero sine ea fuerit: diuturnitatem significat egritudinis: neq; omnino fidelis est. 27.

VRina rubea nimis cũ sua simili hyppostasi: egritudinē magis superioribus diuturnam dicit: est tñ nũcia certa ꝛ fidelis sperande salutis. 28.

Sed si eadem hyppostasis furfurea fuerit: mala est. Pessima ꝟo si spumosa. Alba autē ꝛ liquida ꝛ leuis mala. Peior tñ que dicta est furfurea. 29.

Nebula pendẽs in vrina si alba bona est: nigra vero mala. 30.

Cũ fuerit vrina citrina clara indigesta: egritudinē significat. 31.

Timẽdus ergo est infirmi defectus. 32.

VRina mortis significatiua fidelis ꝛ certa ē aquosa: aut fetẽs: aut nigra: aut lutosa. 33.

In vtroq; sexu nigra pessima ē: ꝛ in pueris ꝟo aquosa malum. 34.

VRina cruda clara ꝛ diuturna cũ alijs signis bonis: certum ē apostema futurũ sub dyafragmate. 35.

CRassicies vt aranee tela supernatans in vrina vituperanda est: significat eñ liquari egrum. 36.

RAtionis vero est ꝛ ordinem in nebula non negligere vtruꝫ supremum aut medium teneat locum: similiter ꝛ coloreꝫ. Que etenim media est cum predicto colore laudabili laudabilis: suprema vero ꝛ nigra vituperabilis. 37.

CAuendum est tamen ne vesicce vitio capiaris: vt qđ ab ea est alienum dijudices. 38.

LAudabilis ē vomit⁹ cui flegma admixtũ colorib⁹ fuerit: neq; nimis viscos⁹ q̃to ꝟo a siplicitate remotior: tãto suspectior. 39

VOmitus si sit sicut succus porri: aut viridis: aut plumbeus: aut niger: malus est. 40.

SI omnibus his infectus fuerit: est nuncius mortis: ꝛ infirm⁹ morti est contiguus. 41.

Qđ si vomat bõ vn⁹ oẽs istos colores: tũc illđ erit mortale valde. 42

Omnis odor malus in quocunq; vomitu malum est. 43.

Sputum in egritudine pulmonis seu coste est vtile: si sit velox: si facile sine labore. 44.

Si subrubeum ꝛ sano sputo admixtum. 45.

SI ꝟo tardũ in doloris principio: ꝛ rubeũ: aut citrinũ: neq; sano sputo admixtum: ꝛ cum laboriosa tussi: maluꝫ nũciat. 49

Et rubeũ oĩno molestũ ⁊ albũ viscosũ ⁊ globosũ inutile est. 47.
Viride spumosum: malum. 48.
Si nigrũ est: mortale est. 49.
Si in pulmõe coherẽs sonuerit: nec ꝗcꝙ inde exierit malũ ẽ. Sternutatio cũ reumate in oĩ egritudine pulmonis ⁊ coste malũ est: siue eñ illa sternutatio p̃cedat: siue coequa sit egritudini malũ ẽ. 50
Sternutatio ꝟo sine reumate in oĩ acuta egritudine bonũ est. 51.
Sputũ subsanguineũ clarũ in pulmonis valitudine in principio nullo colore turbatũ: salutẽ significat. Sʒ si vsꝙ in diẽ septimũ aut amplius idem sputum manserit suspectum est. 52.
Omne sputũ ꝑseuerãte dolore malum est. Sputũ nigrũ pessimum est. Et oẽ sputũ cũ doloris diminutione bonum. 53.
Oĩs dolor predictoꝝ locoꝝ si superueniẽte sputo: vel solutiõe vẽtris vel flobothomia adhibito: vel quolibet cõpetẽti medicamine non fuerit diminutus: pus ibi futurũ denunciat. 54.
Putredo colerica sputo admixta: ⁊ sine sputo malũ est. 56.
Si tamẽ a die septimo contigerit. 56.
Mortẽ nãꝙ in quartodecimo nũciabis: nisi signũ quodlibet aliud sperãde salutis adesse cõsideraueris. 57.
Quod si hmõi est robur ⁊ cõstantia egri ⁊ bonus spiritus ⁊ facilis proiectio putredinis cum tussi: ⁊ equalitas totius corporis in habitudine caloris ⁊ multitudinis: nec sitierit: ⁊ si vrina et stercus: ⁊ sudor ⁊ somnus bene se habuerint: q̃ si bene se sunt habentia vitã sunt pollicẽtia: ex quib⁹ si plura defuerint: post diẽ. 14. mortẽ futurã ꝓnũciabis. Et cõtrariũ quidẽ quod est mortis signũ huiusmodi est. s. debilitas egri: spiritus anxius magn⁹ ⁊ dẽsus: dolor ꝑmanẽs: ꝓiectio cũ laboriosa tussi: sitis perseuerãs: corporis circa calorẽ inequalitas: vẽtris ⁊ laterũ calor magnus sʒ ⁊ frõtis ⁊ manuũ ⁊ pedũ rigor: ⁊ vrina ⁊ stercus ⁊ sudor ⁊ somnus vt diximus sunt minãtia mortẽ. hec si predicte proiectioni colerice putredinis superuenerint: mortẽ futurã ante diẽ. 14. non dubitabis: vel in. 9. vel in. 11. Ex hac ergo consideratione sputum dices esse mortale. Et si vitalia mortisꝙ signa cognoueris: pronosticorum rectitudine inoffense progredieris. 58.
Et illa signa sunt laudabilia scilicet: robur: ⁊ consistentia egri: et bonus spiritus. 59.
Apata q̃daʒ in. 20. q̃dã in. 40. q̃dã in. 60. rupturã differũt. 60.
Oportet ergo medicũ diẽ principij nõ ignorare ⁊ in qua hora corpus primũ habuerit calere: aut rigere: aut ꝑ infirmum cognoscere q̃ñ incepit in eodẽ loco dolere: ⁊ ꝓpũctiones sentire. hec eñ sunt prima collectionũ indicia. Ex quo erunt tibi dies cõputãdi: ⁊ inde eruptionem expectabis in predicta tempora. 61.
Et si hec collectio i vno lateꝝ ꝯtigerit aut ambobus euenerit vtiliꝰ ꝑcunctaberis. Et si i altero magis caluerit: dehinc iacere sup alteꝝ

videbis. Et si pondus in altero sentiat: iterrogabis. Et ex hoc apostema in altero latere et non ambob⁹ esse diiudicabis. 62.

Et ex signis hmõi que sunt putribilia coniecturabis: febris enim indeficiẽs erit: sed in die modica: in nocte vero magis accensa: et sudor mult⁹: et in tussiẽdo falsa quies: et oculoꝝ reductio: atq3 i eoꝝ ãgulis rubor: et vnguiũ cõstrictio: et digitoꝝ calefactio. Amplius tamẽ in eorũdem digitorum summitatibus: et in pedibus fiũt et recedũt minuta apostemata: fastidiũ patiunt: et p corp⁹ eoꝝ vesice nascunt: et nõ morant. Illi empici fiũt in qbus hec signa sunt. 63.

Qui vero velocius empici fiũt: vtrumq3 ex eis q̃ dicta sunt aliqd ꝯtigerit: ꝯsiderabis an spũs sit frequẽs et sputũ cum tussi indeficiente: et vtrum cum excreare ceperit dolor fiat amplius: et in talibus rupturam ante. 20. diem expectabis. 64.

Et quos febris in die rupture dimiserit: eos euasuros enũciabis: tũc ipsi cibũ appetũt: et non sitiunt: et modicũ atq3 cõiunctũ est quod egerunt: pus quod eijciũt albũ est et leue. et per totũ equale et sine labore: et cum modica tussi et in breui sanantur. Prope hos sunt qui proxima signa his signis habuere eoꝝ. Quos aũt febris in apostematis ruptura nõ deserit: et quasi furtiua postmodum inuaserit: et afficiuntur siti et fastidio cibi: et egerunt molle: et post qd iactãt liuet et viret flegmati admixtũ atq3 spumosum his signis protracta tis: perituros non dubitabis. 65.

Qui vero quedã hoꝝ et non oĩa habuerint: eorũ quidẽ hi moriunt: hi etiã in vita manebũt: vtriq3 tamẽ difficilem exitum ꝯsequũtur: hi tamen tuo prouidẽti iudicio discernũtur. 66.

Quib⁹ piplemonicis supra aurẽ vel infra: apostema ꝯtigit et putredinẽ fecerit: et cũ crepuerit: fistulã parit et sic euadit. 67.

Interest aũt tua diligenter ſm hec precepta perpendere quãdo febris pmanet: neq3 dolor minuit: et sputũ est incõueniẽs: et egestio nõ est colerica: neq3 liquida: vrina modica cũ hypostasi plurima et alia cuncta signa: boni sunt nuncia: tunc sub aure vt dixim⁹ apostema futurũ expectabis. 68.

Sepius innascitur apostema hoc his quibus dolor aut calor est sub hyppocũdrijs. Quib⁹ vero periplemonicis hyppocundria neq3 dolent: neq3 calẽt: et spirit⁹ est densus sine causa manifesta his apostema super aurẽ nascitur. 69.

Apostema vel vesica in pede natũ periplemonicis salutem promittit: meli⁹ tamen si in principio sputi proiectio ex rubeo in albũ mutat quia his signis certa salus pmittitur. Sed quod reijcitur nõ est vt op3 neq3 in vrina est hyppostasis: timẽdũ est ei membro cui superuenit apostema periculum. 70.

Quod si idem apostema euanuerit: atq3 sputũ putredinis nõ euenerit: neq3 febris defecerit: malũ est: et egro amẽtiã mortis preuiã expectabis. 71.

Plures ex his qui grandeui sunt: periplemonica depereũt collectione. Alij vero alijs collectionibus magis. 72.

Acutis febribus existẽtibus: si dolor a lumbis & femore ad dyafragma ascenderit: mortale est. Alijs tamen signis preuisis: ex quorum pluralitate siue paucitate dijudicabis. 73.

Uesicca dolens atq; frigida febribus non deficientibus malũ pronũciat: magis tamẽ cum ventris strictura. 74.

Sed si peruenerit vrina sicut pus cum hypostasi: dolor soluit. 75.

Si vero vrina nõ sic fuerit: & vesica nõ mollescit: neq; febris deciderit: mors in prima peryodo aderit. 76.

Hec autem morbi species amplius pueris a septimo anno vsq; in decimũ quintum euenire consueuit.

¶ Explicit Secundus pronosticorum.

¶ Incipit Tertius liber pronosticorum.

In febribus idem termin⁹ quibusdã ad vitam: quibusdam ad mortem. 2.

Illa dies idẽ in quibus ex hominibus saluatur qui saluatur: & perijt qui perijt. 3.

In quibus febribus si cũcta signa bene processerit: & spes mali in quodã nõ heserit: in die quarta aut pri⁹ terminũ vite iudicabis. Sed in quib⁹ cũcta signa male peruenerit: neq; boni spes vlla affuerit: l quarta die vel ante mortẽ obibit. 4.

Prima period⁹ hoc numero cõtinet: scda in septio: tertia in vndecio: quarta in quartodecio: quinta in decioseptio: sexta in vigesimo. Qui numer⁹ p quaternariũ augumẽtãdo in acuta egritudine vsq; in vigesimũ diẽ decurrit: neq; est ↄputari in cõpleto nũero diez: queadmodũ neq; anni: neq; menses: ad quoz formã tres septimanas in viginti diez spacio terminam⁹. 5.

Et periodus prima ex periodis eaz apud hoc peruenit. 6.

Deinde ꝑm hãc rationẽ augmenti euenit prima period⁹ in vigesimo die: scda in quadragesimo: & tertia in sexagesimo. 7.

In quib⁹ valitudinib⁹ determiatio est tarda: ꝑnostica in illis in initio sunt latentia: eaz eñ pricipia ↄfusa sunt: iccirco cauti⁹ inuigilãdũ est: & in singulis quaternis dieb⁹ studiosi⁹ intuendũ: qd si feceris aut vix aut nunq; falleris. 8.

Et finis quartane huiusmodi est. 9.

Que vero in breui finiuntur: facili⁹ cognoscũtur. Differẽtia eñ illaz est euidẽtissima. Euasuris quidẽ spũs suauis: neq; dolor aliqs nimi⁹: & nocturna quies naturalis: & reliqua signa cuncta boni ordinis: vt diximus. Morituris vero spirit⁹ anxi⁹: & turbatus anim⁹: vigiliarũ instãtia: & oĩs significatio mali nuncia. 10.

Considerabis igitur augmẽti tempora vsq; in statũ: an sint vt supra disposuimus. 11.

SEcundũ hanc quoq; rationẽ ꝛ in parientib⁹ cautus eris: ꝛ non parientibus similiter. 12.

SI dolor in capite acutissim⁹ cũ febre fuerit: ꝛ signũ aliqđ mortis apparuerit: mors cito aderit. Et si signũ mali nõ affuerit: ꝛ dolor vsq; in. xx. diẽ ꝑmanserit: neq; febris abierit: sanguinẽ de naribus expectabis: aut aliqđ apa in inferiorib⁹ partib⁹ corpis. Sꝫ dolore adhuc restãte: sanguinẽ de narib⁹ expectabis: aut apa expectabis magis tñ dolore frõtẽ ac tẽpora nõ relinquẽte. 13.

ET sanguinẽ sperabis pl⁹ in illis q̄ sunt min⁹. 35. annoꝝ: apa vero magis in his qui sunt amplioris etatis. 14.

AUrium dolor acut⁹ cũ acuta febre ꝑmanẽte malũ est. Expectabis in eo alienationẽ ꝛ mortẽ graue em̃ est ꝛ molestũ. Interest ergo tua bene omnia a principio egritudinis perscrutari ꝛ attende re signat 15.

IUuenes em̃ q̄ sunt in hac passiõe: in die septimo vel pri⁹ ꝑeunt. Senes vero tardi⁹ q: febres ꝛ alienatio min⁹ eis q̄ iuuenib⁹ cõtingũt: atq; aures eoꝝ erũpunt ꝛ pus emittũt. In senili tñ etate valitudo resurgit ꝛ interimit. Iuuenes vero anteq̄ rũpat apostema ꝑeũt. Quod si crepuerit: ꝛ signum quodlibet apparuerit boni: aliquid boni sperabis. 16.

APostema ĩ gutture cũ acuta febre malũ ẽ. Et si aliđ mali signũ ex iam dictis visum fuerit: mortale est. 17.

SQuinãtia pessima ꝛ cito mortifera ẽ q̄ ĩ gutture nõ apparet nec extat in ceruice cũ rubẽti tumore: dolore tñ acutissimo existẽte ꝛ spiritu orthomie. 18.

HEc mali species in ꝑma die suffocat: aut scđa: aut tertia: aut q̄rta. Altera hui⁹ mali spẽs est cũ in gutture apa rubet: ꝛ ipa morti fera est: tñ pigrior est prima. 19.

TErtia vero in qua ceruix et guttur rubent prioribus diuturnior est: ꝛ nisi tumor ad interiora redierit: spei locus omnino non resistit. 20.

ET si delituerit: nõ tñ ipa die cretica: neq; ꝑpter aliqđ apa rubẽtẽ tumorẽ alio trãsduxerit: neq; putredinẽ patiẽs expuerit: vel ad modicũ defecerit: ꝛ si dolor requiẽ mẽtit: mortẽ ad iteratiõis laborem promittit. 21.

BOnum est autem tumorem ꝛ ruborem foras ꝓmineri: qđ apostema si ad pulmonẽ intus lapsum fuerit: pus ibi efficit ꝛ amẽtem reddit. 22.

QUam tumidã ꝛ rubẽtẽ incidere timẽdũ est: q: vel sanies inde sequit. vel sanguinis flux⁹ nimi⁹. Laborabis igr̃ ad aliã curã cõfugere. Et si neq; sic poteris incisionẽ effugere: ꝛ ampli⁹ crescit ꝛ liuescit: ꝛ si qđ palato adheret subtiliatur: tũc inde: sed ꝑus totũ corpus festinabis purgare: tempore fauente: ꝛ suffocationis timore minime reluctante. 23.

Quorũ febris p modicũ lẽtescit:nec signũ finiẽde egritudinis habuerint:nec febris defect⁹ in die cretica fuerit: iteratione egritudinis habebis. 24.

Quib⁹ febrib⁹ pmanet:neq3 labore grauãt:neq3 mltũ molestã tur vue dolore:his aña futuꝝ ẽ i iũcturis iferioꝝ ptiũ post diẽ 20. Quib⁹ febres lõge: his pustule aut i articlis dolores fiunt. 25.

Transactis.20.dieb⁹ post febrẽ opzvt expectet exitura cũ ptrã sit egritudo vigesimum diem. 26.

Hoc aũt aña min⁹ euenit illisquoꝝ etas est inferior a.35.anno.27.

Quib⁹ vo etas est plixior:fiet aña febribus manentibus. 28.

Febrib⁹ vo inordinate vagãtib⁹ quartane sunt future: certi⁹ tamen circa autumnum. 29.

Et sicut illis qs pdixim⁹ aña orit: sic q.35.annũ preterierunt quartanarij efficiuntur. 30.

Omne aña magis in hyeme q̃ in aliijs tẽporib⁹ euenit: z ampli⁹ moratur: z si sanatur non reciprocatur. 31.

Quib⁹ adsunt febres nõ mortifere: attestant in capite dolores z paticẽtes añ se putãt tãq3 muscas volitare: vl aliq nigra. Et si dolor in vitalib⁹ supuenerit: rubeã colerã vomituros sperabis. Et si rigor vel frig⁹ affuerit: z sub hyppocũdrijs frigidũ sentit: certiorẽ z subitũ vomitũ sperabis: z si cibũ assumunt reijciunt. 32.

Quib⁹ ille dolor a pmordio febris in capite est z dolor q̃rta die aut q̃nta auget in septia euadũt. Quib⁹ vo die tertia dolor īceperit z crescit vsq3 i q̃ntã z septimã finit i nona vl vndecima. Si vo cõtingat in decima z vrina pori silis est: in q̃rta decia die liberant.33.

Que vo dixim⁹ tertianarijs eueniũt eq̃liter viris z mulierib⁹. Junior ib⁹ vo eueniũt in febrib⁹ diuturnis z in veris tertianij.34.

In febrib⁹ si ẽ dolor capitis neq3 añ oc'los q̃buslibet nigris ap parẽtib⁹.s3 veluti flãma lãpadib⁹ z sub hyppocundria dextra vel sinistra sunt tensiões z tumores z tetani sine dolore his sanguis flux⁹ est de naribus. 35.

Pueris in acuta febre spasm⁹ cõtingit: maxie aũt si vẽtr[illegible]s cõsti pati sunt z vigilẽt z expaueãt z plãgãt z colorẽ variẽt: vt mõ citri ni: mõ rubei: mõ liuidi: mõ virides fiãt. hec veniũt pueris vsq3 in septi mũ annũ: maiorib⁹ vo his z iuuenib⁹ spasm⁹ in febrib⁹ nõ cõtingit nisi magnis existẽtib⁹ infirmitatib⁹ vt est frenesis. 36.

Interest g̃ tua vt mlto studio pẽutes z euasuros siue pueros siue iuuenes discernas: nec i q̃lib3 egritudie te negligẽt offeras.37

Honestũ q̃3 illd est q̃ sanitatẽ huic vult pmittere: illi vo mortẽ vult pnũciare. Et in breuiz in plixa egritudine oẽs vt dixim⁹ significatiões op3 dignosceret eq̃ rõne ppẽdere atq3 vires eaꝝ cõfer re: cautius tñ hec in vrinis z sputis facere. 38.

Et hec est nr̃a doctrina in acutis passiõib⁹ z in epidimicis egri tudinib⁹.i. lõgis z vt in cãcroꝝ similib⁹ piculis: ne torpeas z tpa

presentesq3 morbos attendas. 39

SCito oēs valitudines posse euenire oīb⁹ tēporibus quasdā tñ q̄busdā magis est euenire ⁊ q̄rū signa mala sunt mala esse. q̄rū vero bona sunt econtra se habere. 40.

ADhuc significatiōes quas diximus in ethiopia ⁊ hesperia ⁊ septētrione experti sumus. 41.

NEc desperatio aliq̄ te pturbet: q2 locupleti⁹ q̄p existimes tibi arridebit signo⁊ series si vt monuimus nr̄e rōni inuigiles. 42.

Neq3 ad alias egritudines ⁊ alias p̄ceptiōes ab hac preceptiōe velis diffundere q2 q̄cūq3 determinant nostro numero certo die⁊ creticō⁊ nr̄o quoq3 sint exposite ordine preceptorum.

¶ Explicit liber tertius pronosticorum Hyppocratis.

¶ Incipit liber Primus aphorismorum dn̄i Hyppocratis scd̄m antiquā translationem.

VIta breuis. Ars v̄o longa. Tempus autē acutū. Experimētū fallax. Judiciū aūt difficile. ¶ Op3 aūt nō solū seipsum p̄bere facientē q̄ oportet: s3 et egrotātē ⁊ presentes et ea que extrinsecus sunt. 2.

In pturbatiōib⁹ vētris ⁊ vomitib⁹ q̄ spōte fiūt: si q̄dē qualia op3 purgari purgent: ⁊ confert: ⁊ bene ferunt. Si vero non: cōtrarium. ¶ Sic ⁊ inanitio siquidem qualem oportet fieri fiat: ⁊ cōfert ⁊ b n̄ fert. Si v̄o nō: cōtrariū. ¶ Cōtēplari igit̄ op3 ⁊ tp̄s et regionē: etates: ⁊ egritudines: in quibus op3 aut non. 3.

In exercitantibus ad summum bone habitudines sunt fallaces si in vltimo fuerint. Nō em̄ possunt manere in eodē: neq3 quiescere Qui vero non quiescūt: nequaq̄ possunt in melius addere: relinquitur ergo ad peius. Horum igitur causa bonam habitudinē soluere confert: ⁊ nō tarde: vt rursus principiū nutrimenti accipiat corpus. Neq3 cōpressiones ad vltimū ducere: fallax enim est Sed qualis natura fuerit sustinentis ad hoc ducere. Similiter ⁊ inanitiones ad vltimum ducentes sunt fallaces. Et iterum resumptiones in vltimo existentes fallaces. 4.

Tenues ⁊ certe diete in diuturnis lg passionib⁹ ⁊ in acutis egritudinib⁹ q̄b⁹ nō pueniūt: difficiles. Ad vltimū tenuitat̄ q̄ adducunt diete difficiles. Et iterū resūptiōes in vltimo exn̄tes difficiles. 5.

In tenuib⁹ dietis peccāt egrotātes: ⁊ iō magis ledunt. Oē em̄ peccatū quātūcūq3 sit magnū fit magis in tenuib⁹ dietis q̄3 i grossiorib⁹. Propter hoc ⁊ in sanis fallaces sunt valde certe ⁊ cōstitute diete: q̄m peccātia difficilius ferunt. Propter hoc igitur tenues et certe diete fallaces sunt amplius parum solidioribus. 6.

Ad vltimas egritudines vltime curationes ad perfectionem sunt potentes. 7.

Ubi vero scdz acumē egritudo ꝯtinuos et vltimos labores bz vltia et tenuissima dieta necessariū est vti. vbi aūt nō: nō sz ꝯuenit grossi⁹ reficere: et tm̄ subcōdescēdere q̄stū egritudo mollior fuerit vltis. 8.
Qñ in statu est egritudo: tūc tenuissima dieta necessariū est vti. 9.
Contemplari oportet igitur egrotātem si sufficiat dieta ad statuz egritudinis: et vtrū ille deficiat prius et non sufficiat dieta: aut egritudo deficiat et obtundatur. 10.
Quibus ergo cōtinu⁹ est stat⁹ cōtinuo et tenuiter reficere opz. Quibus vero posterior status ad id et ante id parū afferendū. Prius vero vberius reficiendum: vt sufficiat egrotās. 11.
In paroxismis subtrahere cibū opz apponere enim lesio ē. Et q̄cūq̄ sm̄ circuitus exacuunt: in exacerbationib⁹ subtrahere opz. 12.
Paroxismos vero et cōsistētias declarāt egritudines: et tēpora āni: et circuituū adinuicē incremēta: siue quotidie: siue p̄ter diē: siue p amplī⁹ tp̄s fiāt. Sz ex post apparētib⁹: queadmodū in pleuretico sputū subrubeū si continuo appareat inchoātē quidē abbreuiat si vero posterius appareat prolōgat. Et vrine egestiones et sudores et descriptas et eucritas longas et breues egritudines apparentia declarant. 13
Senes facillime ferunt ieiunium Secundo consistentes. Min⁹ vero pueri. Horum vero omniū maxime infantes. Horū vero ipsorum quicunq̄ sunt animosiores existentes. 14
Qui crescunt plurimū habent innatū calorē: plurimo igitur indigent nutrimento. Si vero nō cōsumitur corp⁹. Senib⁹ vero paruus calor inest: propter hoc igit̄ paucis fomētis indigent: a multis cibis eīm extinguit̄ calor. Propter hoc igitur et febres senib⁹ non similiter acute fiunt: frigidū enim corpus habent. 15.
Uētres hyeme et vere calidissimi sunt natura: et somni longissimi. In his ergo temporib⁹ oblatiōes plures dāde sunt. Etm̄ innatus calor est mult⁹: nutrimento igit̄ ampliori indigent. Signum et etates et athlete. 16.
Humide diete omnib⁹ febricitātibus cō ferunt: maxime vero pueris: et alijs sic assuetis refici. 17.
Quibus semel: aut bis: aut amplius: aut min⁹: aut sm̄ partē. Dandū vero est aliq̄d tp̄i: et hore: et regioni: et etati: et ꝯsuetudini. 18
Estate vero: et autūno cibos grauissime ferūt. In hyeme vero facile. Uere vero secundo. 19.
His qui in circuitibus exacuuntur: nihil dare: neq̄ cogere: sed auferri ex appositis ante crisim. 20.
Ea quoq̄ crisis fit: et quorū facta est equaliter: nō mouere: neq̄ nouū facere: neq̄ farmacijs: neq̄ alijs p̄uocatiōib⁹ vti: sz sinere. 21.
Que ducere oportet vndecūq̄ natura maxime repit: inde ducere p cōuenientes regiones. 22.
Digesta medicari: et mouere nō cruda: neq̄ in principijs: nisi sint

furiosa: multa vero nō sunt furiosa. 23.

Que egerunt nō multitudinē cōsiderare opz: sz quō egerunt. Et si qualia opz purgari purgent: et cōfert: et bene ferunt. Et vbi opz vsqz ad defectionem ducere: et hoc facere si sufficiat egrotās. 24.

In peracutis passionib⁹ raro et in principijs farmacijs vti. Et hoc prius bene dijudicantes facere. 25.

Si qualia oportet purgari purgentur: et confert: et bene ferūt. Si vero contrarium importune. 26.

Explicit liber primus aphorismorū Hyppocratis.

Incipit liber Secundus aphorismorum.

In quo morbo somnus laborem prestat: mortale. Si vero somnus iuuerit: non mortale. 2.

Ubi desipientiā somnus sedat: bonum. vbi vero pstat: malum. 3.

Somnus et vigilie. vtraqz modo magis facta: malum. 4.

Non plenitudo: nō indigentia: neqz aliud qđcūqz magis natura fuerit nihil bonū. 5. Labores spōtanei narrāt morbos. 6.

Quicūqz dolentes aliqd corporis: plurimū dolorem non sentiunt: his mens egrotat. 7.

Quecūqz multo tempore extenuantur corpora: tarde reuerti consueuerunt. Que vero modico modice. 8.

Si ex egritudine cibum accipiēs quis nō conualescat signū est qđ corpus plurimo cibo vtitur. Si vero nō accipienti hoc fit: significat quoniam corpus inanitione indiget. 9.

Corpora vbi quis vult purgare: oportet fluxa facere. 10

Non pura corpora quātūcūqz nutries magis ledes 11.

Facilius est repleri potu qꝫ cibo. 12.

Que relinquuntur in morbis post crisim: subuersiones facere cōsueuerunt. 13.

Quibuscunqz crisis fit: his nox difficilis est ante acumen. superueniens vero leuior: vt in pluribus. 14.

In ventris fluxibus mutationes egestionū iuuant si non ad mala transmutantur. 15.

Ubi fauces egrotant aut pustule in corpore nascunt: considerare oportet egestiones. Si enim colerice fuerint: corpus egrotat. Si vero sanis similes: certum est corpus nutriri. 16.

Ubi indigentia non oportet laborare. 17.

Ubicunqz cibus pter naturā intrat: hic egritudinem facit. Manifestat vero sanatio. 18

Eorū que nutriunt copiose et velociter: veloces secessus fiunt. 19.

Acutorū morboꝝ non omnino certe sunt sanitatis pnūciationes neqz mortis. 20.

Quibuscunqz iuuenibus existentibus ventres fiunt humidi: his senescentibus exsiccantur. Quibus vētres iuuenibus fiunt sicci his senioribus factis humectantur. 21.

Potus indigentiam soluit. 22.

Ex plenitudine quecũqꝫ egritudines fiũt euacuatio sanat. Et quecũqꝫ ab euacuatione plenitudo. Et aliorum cõtrarietas 23.

Acute egritudines i quatuordecim diebus iudicãtur. 24.

Septime quarta est indicatiua: et alterius hebdomade octaua ẽ principiũ. Cõtẽplaria vero vndecima: hec est enim quarta secũde hebdomade. Cõtẽplaria ṽo rursꝰ septimadecima: hec est enĩ quarta a quarta: decimaseptima ṽo ab vndecima. 25.

Estiue vero quarta ne vt multũ fiũt breues. Autũnales vero lõge. Maxime vero que ad hyemẽ cõiũgũtur. 26.

Febrẽi spasmo melius est fieri: qꝫ spasmũ in febre. 27

Non ẽm rationẽ alleuiatis nõ opꝫ credere: neqꝫ vereri valde mala q̃ fiũt irrationabiliter. Multa enim taliũ incerta sunt et nõ valde ꝑmanere neqꝫ morari consueuerũt. 28.

Febricitãtibꝰ nõ fortiter: neqꝫ oĩo in sup̱ficie ꝑmanere ⁊ nihil minuere corpus: aut tabescere magis eo qđ ẽm rõem fit malum est: hoc enĩꝫ longitudinẽ egritudinis significat: hoc aũt ĩbecillitatẽ virtutis significat 29.

Incboãtibus morbis si q̃d videt̃ mouere moue. In statu ṽo habere silentium meliꝰ est. 30.

Circa ꝑcipia ⁊ fines oĩa ĩbecilliora. Circa ṽo statꝰ oĩa fortiora. 31

Ex egritudine ṽo bñ reficiẽti ⁊ nihil addere corpus malum. 32.

Plerũqꝫ oẽs male se habẽtes ẽm principia quidẽ bene recipiẽtes ⁊ nihil addẽtes ĩ fine rursus abstinẽt. Scđꝫ ꝑcipia q̃dẽ abstinẽtes fortiter. Posterius vero bene reficiẽtes meliꝰ cõmutant. 33.

In oĩ egritudine cõfortari mẽte: ⁊ bene se habere ad oblatiões bonum. Contrarium vero malũ. 34.

In morbis minus periclitãtur egrotãtes. Quibũscũqꝫ ꝓprie natu re: et etatis: ⁊ habitudinis: tẽporis ⁊ regionis: ⁊ hore egritudo inest magisqꝫ quibꝰ nõ ꝓpria ẽm aliq̃d horũ inest. 35.

In oĩbꝰ morbis ea q̃ circa vmbilicũ ⁊ pectinẽ sunt spissitudinem habere melius est. Nimis vero tenue et tabefactũ maluꝫ. Fallax enim hmõi ad inferiores purgationes. 36.

Sana habentes corpora farmacijs purgati exoluũtur. Celeriꝰ ṽo malo cibo vtentes. 37

Sana habentes corpora farmacijs vti difficile est. 38.

Parum deterior cibus ⁊ potus delectabilior vero meliorib' quidẽ in delectabilibus magis appetendus. 39.

Senes iuuenibus plerunqꝫ egrotant minus. Quecũqꝫ ṽo egritudines eis cronice fint: multotiens commoriũtur. 40

Branchi ⁊ corrizei valde senibꝰ nõ maturãtur. 41.

Qui exoluuntur frequenter et fortiter sine manifesta occasione: repente moriuntur. 42.

Appolexiam soluere fortẽ ĩpossibile est. Debilẽ vero nõ facile. 43

Strāgula fortē dissolutorū nondum mortuorū: nō referūt quibuscūqꝫ spuma fuerit circa os. 44.
Crassi valde ꝟm naturā cito moriunt magis gracilibus. 45.
Epilēticorū iuuenib⁹ alteratione mutatiōes maxime etatis: borarū locorum: faciunt ꝛ vitarum. 46.
Duorum dolorū qui simul fiunt: non ꝟm eundem locum: maior denigrat alterum. 47.
Circa generationem saniei dolores ꝛ febres accidunt magis ꝙ facta sanie. 47.
In oī motiōe corporis cū ceperit quis dolere: quiescere statī remedium est. 49.
Assueti assuetos labores ferre: ꝛ si fuerint imbecilles aut senes: insuetis ꝛ fortibus ꝛ iuuenibus facilius ferunt. 50.
Ex multo tpe cōsueta: ꝛ si fuerint deteriora insuetis: min⁹ molestare consueuerunt. Oportet igit ad incōsueta trāsmittere. 51.
Scōm multū ꝛ repēte euacuare: aut replere: aut calefacere: aut infrigidare: aut aliter quomodolibet corpus mouere: fallax est: ꝛ oino nature inimicū. Paulatim vero certū. Et ex alio ad aliud transire decet: non aliter. 52.
Omnia ꝟm rōnē facietī: ꝛ nō euenietī ꝟꝫ rōnē nō opꝫ trāsire ad aliō manente eo quod visum est a principio. 53.
Quicūqꝫ vētres habēt hūidos iuuenes q̄dē existētes: siccos habētibus meli⁹ cōmutāt. In senectute ṽo deteri⁹ cōmutāt: siccant eni vt in pluribus senescentibus. 54.
In magnitudine ṽo corporis iuuenescere q̄dē decēs est: ꝛ nō insuaue. Senescere ṽo inutile: ꝛ peius minoribus.

¶ Explicit liber secundus.

¶ Incipit liber Tertius aphorismorum.

Utatiōes temporū maxime generāt morbos. Et in horis magne mutationes aut frigiditatis: aut est⁹. Et alia ꝟm rationem sic. 2.
Naturarū hec q̄dē ad estatē: hec ṽo ad hyemē: bene aut male nate sunt. 3.
Egritudinum alie ad alias bn̄ aut male nate sunt. 4.
Etates q̄dā ad regiōes: ꝛ horas: ꝛ dietas bn̄ aut male nate sunt. 5.
In horis qn̄ eadē die: aliqn̄ q̄dē estus: aliqn̄ vero frigus: autūnales egritudines expectare oportet. 6.
Austrini ꝫ flat⁹ grauāt auditū: caliginosi caput grauātes: pigri dissoluentes. Si ṽo boreas fuerit: tusses: faringes: vētres duri: dissurie: horrores: dolores: ꝛ pectorū ꝛ laterū: quando isti preualuerint talia in morbis expectare oportet. 7.
Cū estas fit veri silis: sudores multos in febrib⁹ expectare opꝫ. 8.
In siccis temporibus febres acute fiunt. Et siquidem annus talis existens amplius fuerit: qualem cōstitutionem fecerit in plurib⁹:

et tales egritudines qñ isti pualēt talia in morbis patiunt egrotā tes expectare oportet. 9.
In moderatis tēporib⁹ si tēporaliter tēpora se reddiderint: boni sta t⁹ et bone egritudinis determinatiões fiūt. In imoderatis vero ma xime immoderate: et difficiles determinationes. 10.
In autūno acutissime fiūt egritudines: et maxime mortifere: vt in pluri b⁹ et Ver vero sanissimum: et minime mortiferum. 11.
Autumnus ptisicis malus. 12.
De tēporib⁹: siquidē hyēs sicca et borealis fuerit: ver vero pluuiosū et austrinū necesse est estate febres acutas et obtalmias: et dissinterias fieri: maxime mulieribus: et humidis natura. 13.
Si vero austrina hyēs et pluuiosa et trāqlla fiat: ver vero siccū et boreale: mulieres siqdē qb⁹ pt⁹ ad ver iest: ex oī occasiōe abortiunt. Si vero genuerint: morbidos pueros et imbecilles pariūt: vt aut statim re soluāt aut morbidi et tenues viuāt existētes. Alijs vero iunioribꝰ qdē dissintirie: et obtalmie sicce fiunt. Senioribus vero catarri celeriter dissoluentes. 14.
Si vero estas sicca et borealis fiat: autūnus vero pluuiosus austrin⁹ ca pitis dolores in hyeme: tusses: branchi: et corize fiunt: quibusdā ve ro et ptisis. 15.
Si vero autūn⁹ borealis fuerit et inaquosus: hūidis natura et mulierib⁹ cōfert. Reliqs vero obtalmie fiūt sicci: et febres acute: et corrize diutur ne. Quibusdā vero et melancolie. 16.
Cōstitutiões anni vero omnino qdem sicce pluuialib⁹ sunt saniores et minus mortifere. 17.
Egritudines vero in pluuialib⁹ vt multū fiūt: et febres lōge et vētris flu xus et putredines: et epilepsia: et appoplexia: et squināces. In siccis vero cōsumptiões: ptisis et obtalmie: artetice: stāgurie. et dissinterie. 18.
Quotidiane vero cōstitutiões boreales corpa cōstituūt qdē fortio ra et bñ mobilia: et bñ colorata et meli⁹ audiētia faciūt: et vētres sic cant: et oculos mordēt et circa thoracē dolorē faciūt: et siqdem pri⁹ est dolendum magis dolet. 19.
Austrine vero corpora dissoluūt et humectāt: et capitis et audit⁹ graui tates faciūt: et vertigines in oculis et corpore difficilem motum et ventres humectant. 20.
Scōm horā qdē veris et extreme estatis pueri et eoꝝ affines etatib⁹ et bñ degūt et maxie sani sunt. Estate et autūno vsqꝫ ad aliđ qdē senes. Reliquo vero autūno et hyeme medij etate. 21.
Egritudines qdā oēs in oib⁹ horis fiūt: qdā vero maxime ſm quedā earum fiunt, et exacuuntur. 22.
Vere siqdē manie: et melancholie: et epilepsie: sanguis flux⁹: sqnātes corrize: brāchi: tusses: lepre: lichineis: alphi: rubores vlcerosi pluri mi: pustule: et artetice. 23.
Estate vero quedā hoꝝ febres cōtinue: et causon: et tertiane plurime: et

vomitus: et dyarie: et oculorum et aurium dolores: oris vlcerationes: et pudendorum putredines: et dissudationes. 24.

Autumno vero et estiuorum multa et febres quartane: et errātes: et splenes et hydropes: et ptisis: et vlcerationes: et strāgurie: et lienterie: et sciades et squinātes: et ābelit⁹ et hylei: et epilepsie: et manie et melācholie. 25.

Hyeme pleuretides: peripleumonie: corize: brāchi tusses: dolores pectorum: laterum et lumborum: dolor capitis: vertigines et apoplexie. 26.

In etatib⁹ vero talia accidunt. Pueris quidē et nouiter genitis vlcerationes oris: vomit⁹: tusses: faringes ymbilici flegmones: vigilie. tumores: et auriū humiditates. 27.

Cum vero dentes producūt: gingiuarum prurit⁹: febres: spasmi: dyarie et maxime qn̄ producūt caninos dentes: et pinguissimis puerorum et duros ventres habentibus. 28.

Senioribus vero factis perithimia spondilis fm collū intus ipulsiones: asmata: lithiases: lumbrici rotundi: ascarides: acrocordines: sathiriasis. scrophule et alie pustule. 29.

Seniorib⁹ vero et ad iuuentutē accedentib⁹. et horū multa. et febres diuturne magis: et ex naribus sanguinis fluxus. 30.

Plurime vero pueris passiones terminantur. hec quidē in quadraginta diebus. hec vero in septē mēsib⁹: hec vero in septē annis. hec vero ad iuuētutē accedūt: quecūque vero permanent pueris et non soluunt circa iuuentutem: aut feminis circa menstruorum eruptiones. veterascere consueuerunt. 31.

Adolescentibus vero sanguinis sputa: ptisis: febres acute: epilepsie et alie egritudines: et maxime predicte. 32.

Ultra vero hāc etatē asmata: pleuretides: peripleumonia: litargie: frenesis: causon. dyarie diuturne: colere: dissinterie: lienterie: et emorroydes. 33.

Senioribus disnie: catarri cū tussi: strāgurie: dissurie: articulorum dolores: nefreses: vertigines: appoplexie: cacesie: prurit⁹ totius corpis: melācolie: vigilie: vētris et nariū hūiditates: oculorum hebetudo: glaucositas: et grauitas auditus.

Explicit tertius liber aphorismorum.

Incipit liber Quartus aphorismorum.

Regnātes si conuenit purgare: a. iiij. mēse vsque ad septimum. Minus vero has. Minora vero et seniora vereri oportet. 2.

In farmaciis talia ducere ex corpore qualia spōte venientia sunt vtilia. Que vero contraria veniētia quiescere. 3.

Si qualia oportet purgari purgentur: et confert. et bene ferunt. Cōtraria vero grauiter. 4.

Purgare quidem estate superiora: hyeme vero inferiora. 5.

Sub cane: et ante canem moleste sunt purgationes. 6.

Graciles et facile vomētes purgare superius: timētes hyemem. 7.

Difficile vero vomētes et medie carnosos inferius: timētes estatē. 8.

Ptisicos vero metuentes ad superiores farmacias. 9.
Melācolicis vo i feri⁹ eadē rōne vehemēti⁹ ɔtraria apponētes. 10.
Medicari ivalde acut] si expedit eadē die: differre.ei i talib⁹ malū ē.
Quibuscūq̧ torsiōes: ⁊ circa vmbilicū dolores ⁊ lūbos ⁊ dolor (11.
nō solut⁹ sit: neq̧ farmacijs: neq̧ alit in hydropē sicceā ꝑficit. 12.
Quib⁹ vētres lienterici hyeme superi⁹ medicari malū. 13.
Ad elleboros his q̄ nō facile sursum purgātur: ante bibitionē opꝫ prehumectare corpora plurimo nutrimēto ⁊ requie. 14.
Cum biberit quis elleborum ad motiones quidē corp⁹ magis opꝫ ducere. Ad somnos vero ⁊ immobilitates min⁹. Declarat autē nauigatio: qm̄ mot⁹ corpa turbat. 15
Cum volueris magis ducere elleborum moue corpus. Cū vero stare: fac somnum ⁊ noli mouere. 16.
Elleborus piculosus est sanas carnes hn̄tib⁹: spasmū em̄ facit. 17.
Non febricitātib⁹ existētib⁹ si fiat fastidiū ⁊ cordis morsus ⁊ tenebrositas ocłoꝝ ⁊ os amaricatū: sursuꝫ farmacia idigere sigt. 18.
Supra dyafragma dolores sursuꝫ farmacia idigere sigt. Quicūq̧ vero inferi⁹: significāt inferi⁹. 19.
Quicūq̧ i farmacijs nō sitiūt cū purgāt: nō q̄escāt: donec sitiāt. 20
Non febricitātib⁹ exn̄tibus si fiat strophus: vel genuū grauitas ⁊ lumboꝝ dolor deorsum farmacia indigere significat. 21.
Egestiōes nigre vel q̄lis sanguis spōte veniētes: ⁊ cū febre ⁊ sine febre pessime. Et quātūcūq̧ fuerint colores plures malū. Cū pharmaco vo meli⁹. Et quāto plures fuerint colores nō malū. 22.
Egritudinib⁹ q̄buscūq̧ incipiētib⁹: si fel nigrū: aut sursum: aut deorsuꝫ exierit mortale. 23.
Quibuscūq̧ ex egritudinib⁹ acutis: aut multi tpis: aut abortibus aut aliter extenuatis si fel nigrū exierit: aut qualis sanguis niger sequēti die morientur. 24.
Dissinteria si a felle nigro inceperit mortale. 25.
Sāguis sursuꝫ q̄dē qualiscūq̧ malū: deorsū vo si niger exierit bonū. 26. Nigre egestiones si a dissinteria habito: vt intestinoꝝ carnes egerant mortale. 27.
Quibuscūq̧ in febrib⁹ sanguinis fluit multitudo: vndecūq̧ i resumptionibus ventres his humectātur. 28.
Quibuscūq̧ fellee egestiōes sūt: surditate supueniēte q̄escūt. Et quibuscūq̧ surditas felleis egestionib⁹ supueniētib⁹ quiescūt. 29.
Quibuscūq̧ in febrib⁹ sextanis exn̄tib⁹ rigores fiūt discriti sūt. 30.
Quibuscunq̧ exacerbatiōes fiūt si qua hora febris acceperit: i crastinū eadē hora incipiūt discrita. 31
Laboriosis in febrib⁹ circa articulos ⁊ circa maxillas maxie apostases fiunt. 32.
Quibuscūq̧ resurgentibus ex morbis si aliquid doluerit: ibi apostases fiunt. 33.

Si vero et prius doluerit aliquid ante egritudinem: illic confirmatur egritudo. 34.
Si a febre habito tumore nõ existente in faucibus suffocatio repẽte superuenerit mortale. 35.
Si a febre habito collũ cõuertatur vt vix possit deglutire: tumore nõ existente in collo: mortale. 36.
Febricitãti si ceperit sudores boni sunt terti ani: q̃ntani: septeni: et q̃ nono die. 7. 11. et. 14. et. 17. et. 20. et. 21. et. 24. et. 27. et. 30. et. 31. et. 34 et. 37. et. 40. Isti enĩ sudores egritudĩes indicãt. Qui vero ita non fiũt: dolorẽ significãt et lõgitudinẽ egritudinis et cõuersionẽ. 37.
Frigidi sudores cũ febre acuta quidẽ facti mortẽ significãt. Cum molliori vero febre longitudinẽ egritudinis significant. 38.
Et vbi in corpore sudor: ibi egritudinẽ narrat. 39.
Et vbi in corpore calidum vel frigidũ: ibi egritudo regnat. 40.
Et vbi in toto corpore mutationes: et si corpus: aut infrigidatur: aut statim calidũ fit: aut calor alter ex altero fit: significant longitudinem egritudinis. 41.
Sudor multus ex sõno sine aliqua manifesta causa factus significat quoniã corpus plurimo cibo vtitur. Si vero cibũ nõ accipiẽti hoc fiat: significat quoniam indiget euacuatione. 42.
Sudor multus frigidus vel calidus semper fluens: frigidus maiorẽ: calidus vero minorem egritudinem significat. 43.
Febres quecũq; nõ deficiẽtes tertia die fortiores fiũt periculose. Quecũq; vero sic defecerint: significant quoniam non periculose. 44.
Quibuscũq; febres lõge sũt: his dolores: et pustule fiũt i articulis. 45
Quibuscũq; ex febribus resurgẽtibus aut pustule: aut dolores fiũt in articulis: his amplioribus cibis vtuntur. 46.
Si rigor inciderit febre non deficiente: iam debili existente virtute mortale. 47
Excreationes si in febribus nõ deficientibus liuide: vel sanguinee et fetide: et fellee sint: omnes male sunt. Egeste vero bene: bone sunt et secundum secessum: et secundum vrinas. Si vero nõ aliquid vtiliũ egrediatur per hec loca: malum est. 48.
In nõ deficiẽtibus febribus: si quedã extra frigida fuerint: que vero intus ardeant et sitim habeant: mortale. 49.
In nõ deficiẽtibus vero febribus: si labiũ: aut oculus: aut superciliũ: aut nasus distorqueatur: aut nõ videat: aut nõ audiat: iã debili existẽte corpore: quodcũq; horũ fiat prope mors est. 50.
Ubi febre nõ deficiẽte dispnia superuenerit: et desipiẽtia mortale est. 51.
In febribus apostema nõ solutũ ad primas crises: lõgitudinẽ egritudinis significat. 52.
Quibuscũq; i febribus aut i aliis egritudinibus volũtarie oculi lachrymantur: nihil icõueniẽs. Quibuscũq; vero nõ secundum voluntatem inconueniens. 53.

Quibus in dentibus in febribuslimositatesfiũt fortioresꝛdiutur niores fiunt febres. 54.
Quibus plerunqꝫ tussesficce ꝛmodice ꝓuocate in febribus ꝛꝛen tibus:non valde sitientes sunt. 55.
In bubonib⁹ febresfacte oẽs male:excepti s ephimeris. 56.
Febricitãti sudor superueniẽs nõ deficiẽte febre malũ: ꝓlongatur eñi morb⁹ ꝛhumorẽ plurimũ significat. 57.
A spasmo ꝛtetano habito febris supueniensfoluit egritudinẽ. 58.
A causone habito rigore superueniente solutio fit. 59.
Tertiana ꝟo si nõ iudicaꝟ in septẽ periodis:longissima erit. 60.
Quibuscũqꝫ aures in febribus surdescunt: sanguis ex narib⁹fluẽs aut vẽter turbatur:soluit egritudinem. 61.
Que iudicantur in paribus diebus discrita sunt:ꝛamica conuer sionis. 62.
Quibuscunqꝫ in febribus quotidie rigores fiunt: quotidie febres soluuntur. 63.
Quibuscũqꝫ in febrib⁹ icteritia supuenerit añ.7.diẽ malũ. 64.
Quibuscũqꝫ i febrib⁹ i.7.ãt.6.ãt.11.ãt.14.die icteritia supuenerit bonũ si nõ dextrũ hyppocũdriũ durũ fiat: si ꝟo sit nõ bonũ. 65.
In febrib⁹ circa ventrẽ cauma forte ꝛcordis morsus malum. 66.
In febrib⁹ ex somnis timoresaut spasmi malum. 67.
In febribus spiritus offendens malũ: spasmũ eñi significat. 68.
In febrib⁹ acutis spasmi:ꝛcirca viscera dolores fortes malũ. 69.
Quib⁹ vrine grosse: globose:pauce:nõ sine febribus multitudo ve niens:ex his tenuisiuuat:maxie ꝟo talia veniũt:quibus ex prin cipio aut celerius hypp ostases fiunt. 70.
Quibus vrine in febribus cõturbate ꝛcõuerse velut subiugalium: his capitis dolores: aut adsunt:aut aderunt. 71.
Quibus in septima terminantur:his nubẽ hꝫ quarta dies vrinaꝫ rubeam vel alia ꝓm rationem. 72.
Quib⁹ vrine lipide aut albe male:maxie si i freneticis appareãt. 73
Quib⁹ hyppocũdria suspẽsa sunt ꝛsubrugiẽtia ibi dolore superue niente:ventres his humectãtur si nõ vẽtositates erũpãt:aut vri ne multitudo superueniat:in febribus vero fiunt hec. 74.
Quibus spes ad articulos apã conuerti eruet ab apostemate: vri na grossa ꝛmulta ꝛalba facta velut in laboriosis febribus.ꝛma xime si quartanis quibusdã incipit fieri. Si ꝟo sanguis ex nari busfluat valde ꝛceleriter soluitur. 75
Si sanguinem aut pus minxerit:rhenum aut vesice vlcerationem significat. 76.
Quibuscunqꝫ in vrina grossa:quasi carnium frusta: vel sicut pili sunt:his de rhenibus exeunt. 77.
Quib⁹ in vrina pingui exñte furfura migunꝟ:his vesica scabit. 78
Quicunqꝫ sanguinem sponte mingunt:his de rhenibus vene ru

pturam significant. 79.
Quibuscunqꝫ in vrinis harenosa subsťãt sedimina: his vesica aũt rhenes lithiasim habent. 80.
Si sanguinẽ mingũt: aut trũbos ⁊ strãguriã hñt: ⁊ dolor incidit in pectinẽ: ⁊ sub vẽtre: ⁊ perithoneõ circa vesicã: dolorẽ significat. 81.
Si sanguinẽ aut pus mingunt: aut squamas; ⁊ odor grauis vesice vlcerationem significat. 82.
Quib⁹ i vrinaliẏa pustule nascunt: sanie facta ⁊ erupta solutio fit morbi. 83.
Urina multa facta noctu: modicũ secessum significat: ⁊ ecõuerso.

¶ Explicit liber quartus aphorismorum.

¶ Incipit Quintus liber aphorismorum domini Hyppocratis.

Spasmus ex elleboro mortale. 2.
In vulnere spasmus superueniens mortale. 3.
Sãguie mĩsto fluẽte spasm⁹ innat⁹ aut singult⁹ malũ. 4.
Spasm⁹ inat⁹ ⁊ singult⁹ post nimiã inanitionẽ malũ. 5.
In imoderata purgatõe spasm⁹ ãt singult⁹ inat⁹ malũ. 6
Si inebriat⁹ aliqs repẽte sine voce fiat: spasmo innato morit: si nõ febris acceperit eũ: ãt añ horãs qã crapule soluũt locut⁹ fuerit. 7
Quicũqꝫ a tetano apprehenduntur; in quatuor dieb⁹ moriũtur. 8.
Si vero hos effugerint: salui fiunt. 8.
Epilepsie qb⁹ ante iuuẽtutẽ nascuntur mutationẽ hñt: qb⁹ vo post vigesimũ quintũ annum cõmoriuntur vt plurimum. 9.
Quicũqꝫ pleuretici fcti i. 14. dieb⁹ nõ purgãt hi i ẽpima trãseũt. 10
Ptisis fit maxie in etatib⁹ a. 18. annis vsqꝫ ad. 25. annum. 11.
Quicũqꝫ squinãtiã effugiũt: ⁊ ad pulmonẽ eis conuertit: in septem diebus moriunt. Si vo hos effugerint: empici fiunt. 12.
Qui a ptisi molestantur si sputũ qualecũqꝫ expuũt graue fetet sup carbones effusum ⁊ capilli a capite defluunt: mortale. 13.
Quibuscũqꝫ ptisicis capilli defluũt: dyaria supueniẽte moriũt. 14.
Quicũqꝫ sanguinẽ spumosuꝫ expuũt: his ex pulmõe eductio fit. 15.
Ptisi habito diaria superueniente mortale. 16.
Quicũqꝫ ex pleuretide ẽpici fiunt: si purgẽtur in. 40. dieb⁹ a qua die ruptura fit qescunt. si vo nõ: in ptisim transeũt. 17.
Calidũ nocet hoc frequẽter vtẽtibus carniũ effeminationẽ facit: neruorũ incõtinentiã: mentis stuporẽ: fluxũ sanguinis: ⁊ defectiones spiritus; quibusdam vero ⁊ mors sequitur. 18.
Frigidũ vo spasmos ⁊ tetanos ⁊ nigrores ⁊ febriũ rigores. 19.
Frigidũ inimicũ neruis ossibus dẽtib⁹ cerebro spinali medulle. Calidum vero vtile ⁊ amicum. 20.
Quecũqꝫ infrigidata sunt: recalefacere opꝫ: exceptis quibuscunqꝫ sanguinem manare futurum est. 21.

Ulceribus frigidū mordax:cutē indurat:dolorē sine sanie facit:nigrores:rigores:spasmos :tetanos:&febres. 22.
Est aūt vbi i tetano sine vulnere iuuene bn̄ carnoso estate media aq̄ frigide mlta ifusio:calor reuocationē facit:calor vero h liberat.23.
Calidū saniē faciens in oi vulnere maximū signū ad certitudinem cutem mollit &attenuat sine dolore:rigor:tetanorū &spasmorum mitigatorium est.Eor vero q̄ in capite sunt soluit grauedinem Plurimum confert ossiū fracturis:magis vero denudatis.Horum aūt maxie in capite vulnera habētib⁹:&q̄cūq a frigiditate oriūtur:aut vulnerātur:&herpetis vulneribus comedentibus: ano pudēdo:vesice:&matrici.Calidum quidē determinās &amicum.Frigidum vero cōtrarium:&occidens. 24.
In his vero op3 frigido vti vn̄ sanguis fluere futurus est:non super loca sed circa ea.Et quecūq flegmones:aut inflāmatiōes in rubeū aut subsanguineum colorē sunt tendētes ex recēti sanguine quoniā veterata denigrat:&iuuat herisipilā nō vulneratā quoniam vulnerate nocet. 25.
Frigida velut nix vel christallus pectori inimica:tusses cōmouētia sanguinē fluere facientia:&catarros. 26.
In articulis dolores &tumores sine vlceratione podagrā & spasmū &horum plurima frigida aqua infusa refrigerat &attenuat &dolorē soluit.Stupor em̄ mediocris dolorem minuit. 27.
Aqua que cito calefit &cito infrigidatur:leuissima est. 28
Quibuscūq bibere desiderium est noctu valde sitiētibus:si superdormierint bonum. 29.
Muliebria educit calefactio ex aromatibus.Multotiens vero & ad alia vtilis esset si non grauedinem capitis faceret. 30.
Mulier in vtero habens flobothomata abortū facit:s3 magis cuius maior est fetus. 31.
Mulieri i vtero hn̄ti ab aliq̄ acuta egritudinū accipi mortale.32
Mulieri sanguinē vomēti mēstruis superueniētib⁹ solutio fit. 33.
Mulieri mēstruis deficiētib⁹ sanguinē ex narib⁹ fluere bonū ē.34.
Mulieri i vtero hn̄ti:si vēter mltū fluat:periculū est abortiendi.35.
Mulieri que a matrice molestat:aut difficile generanti sternutatio superueniens bonum. 36.
Mulieri mēstrua habenti sine colore pprio &non sm̄ se semper facta:purgatione indigere significat. 37.
Mulieri i vtero hn̄ti:si subito māmille graciles fiāt abortit. 38.
Mulieri in vtero habēti:si altera mā milla gracilis fiat: geminos hn̄ti:alteru3 abortiet. Et si quidē dextra gracilis fiat masculum si vero sinistra feminam. 39.
Similiter que nec pregnās nec generauit lac h3:huius menstrua defecerunt. 40
Mulierib⁹ q̄b⁹ ad māmillas sanguis cōuertit:maniā significat.41

Mulierē si vis scire si ꝯcepit: mellicratū qn̄ dormitura ē: da biberē ei: ꝛ si q̄dē torsiões habuerit circa vētrē ꝯcepit: si v̄o nō minie. 42.
Mulier siquidē masculū ꝯcepit: bene colorata est: si vero feminā: dis colorata. 44.
Si mulieri pregnanti herisipila fit in matrice: mortale. 44.
Que p̄t naturā tenues ex̄ntes ꝯcipiūt: abortiūt an̄q̄ grossescāt. 4.
Quecūq̄ corpa moderate h̄ntes abortiūt scd̄o mēse: aut tertio. sine ossi occasiōe manifesta: his cotilidones mucilla ginib⁹ pleni sunt: ꝛ non p̄nt pre grauedine tenere fetū: sed abrūpuntur. 46.
Quecūq̄ ex̄ntes preter naturā crasse nō cōcipiūt: his piguedo os matricis obturat: ꝛ priusq̄ extenuentur nō cōcipiūt. 47.
Si matrix in vertebro posita fecerit saniē: necesse ē ꝯmotū fieri. 48.
Fet⁹ maris q̄dē in dextris: femine vero in sinistris magis. 49.
Ad matricis p̄cipitatiões obtalmicū apponēs app̄hēde os ꝛ nares.
Mulieri in vtero habēti tenasmō innat⁹ abortire facit. 51. (50.
Mulier si mēstrua si vel3 retinere: sitiā maiorē ad mām̄illas appone
Quecūq̄ in vtero h̄nt his ꝯcluditur os matricis. 53. (52.
Mulieri in vtero h̄nti lac ex mām̄illis multū fluēs: fetū significat debilē. Si vero vbera dura fuerint sanū fetū significat. 54.
Quecūq̄ corrupture sunt fet⁹: his vbera gracilia fiūt. Si vero rursus dura fiunt. Et si dolor est in vberib⁹ aut i vertebris: aut i genibus: aut in oculis nō corrumpunt. 55.
Quibuscūq̄ os matricis durū ē: his necesse ē os matricū ꝯcludi. 56
Quecūq̄ i vtero h̄ntes a febrib⁹ accipiūt: ꝛ fortiē calefiūt sine occasione manifesta: generant periculose ꝛ difficulter: aut abortiunt per iditantes. 57.
In fluxu muliebri spasm⁹ ꝛ animi defectio si superueniat: malū. 58.
Menstruis plurimis eueniētibus accidūt egritudines; ꝛ nō venientibus a matrice: accidunt egritudines. 59.
In ano flegmones patienti: ꝛ matrice flegmonē h̄nte: strāguria superuenit. In epate vero flegmones patiēti singult⁹ superuenit. Et in rhenib⁹ habentib⁹ saniē: strāguria accidit. 60.
Mulier si nō cōceperit: velis aūt scire si ꝯcipiet: cōtegens vestimētis suffumiga deorsum: ꝛ si quidē trāsire videatur odor p corpus ad os ꝛ nares: cognosce q̄m ea nō propter se nō generat. 61.
Mulieri i vtero h̄nti si purgatiōes ereūt īpossibile ē fetū sanū esse.
Si mulieri purgatiōes nō ereūt: neq̄ febre: neq̄ rigore superueniète: angustie vero: abhominationes: defectiones animi ei acciderint: reputa hanc in vtero habere. (62. 63.
Quecunq̄ frigidas ꝛ dēsas matrices h̄nt: nō ꝯcipiēt. Et q̄cūq̄ humidas h̄nt matrices nō ꝯcipiunt: extinguit eñ in eis semen. Et q̄cūq̄ siccas ꝛ magis ardētes: nō ꝯcipiūt: indigentia eñ nutrimēti corrumpit semē. Et quecūq̄ ex vtrisq̄ tēperiem h̄nt moderate fiunt huiusmodi generātes: anxietates: abhominatio. 64.

Similiter et in maribus: aut enim propter raritatē corporis spūs extra fertur vt nō incidat semen: aut propter debilitatē humiduz diffunditur extra: aut propter frigidū nō calefit: ita vt 9greget ad hunc locū: aut propter caliditatem ipsum hoc fit. 65.

Lac dare caput dolentib⁹ malū est. Malū vero et febricitātibus: et quibuscunqꝫ hyppocundria suspēsa rugiūt: et siticulosis. Malū vero quib⁹ fellei secessus: et in acutis febribus: et in quib⁹ sanguinis multa egestio facta est. Conuenit vero ptisicis non valde febricitātib⁹. Dare vero et in febribus longis nullo predictoꝝ signoꝝ presente: et extra ratione ētabefactis. 66.

Quibus tumores in vulnerib⁹ apparent nō valde spasmātur: neqꝫ insaniūt. His vero non apparentib⁹ repente: quib⁹ quidē retro spasmi et tetani fiant. Quib⁹ vo in priori parte: mania et dolor lateris acut⁹: aut empima aut dissinteria si rubei fiūt tumores. 67

Si in vulneribus malis et fortib⁹ existentibus tumor nō appareat: magnum malū: laxa bona cruda mala. 68.

Posteriora capitis dolētia: in fronte recta vena incisa iuuat. 69.

Rigores mulieribus incipiūt ex lumbis magis: et per dorsuz ad caput et viris retro magisqꝫ in priori parte corpis: velut cubitoruz coxarū: et propter cutē raram: declarat pilus. 70.

A quartanis habiti nō valde a spasmis apprehēdunt. si vero apprehendunt prius et superueniat quartana: soluūtur. 71.

Quibus circūtendit cutis dura et sicca sine sudore finiēt. Quibus vero laxa et rara cum sudore finient. 72.

Icterici non valde fiunt inflati.

Explicit liber quintus aphorismorum.

Incipit liber Sextus aphorismorum.

In diuturnis lienterijs oxiremia superueniens prius nō ex͂ns bonum signum. 2.

Quibus nares humide naturaliter: et semē humidū cito infirmant. Quibus vero cōtraria salubrius. 3.

In diuturnis dissinterijs abstinētia malū: et cum febre peius. 4.

Circunfluentia vlcera male consuetudinis: malum. 5.

Dolores in lateribus et pectorib⁹: et in alijs corpis partib⁹: si multū differunt ad discernendum: mali sunt. 6.

Nefretici et circa vesiccā dolores laboriose sanant in senibus. 7.

Dolores et tumores ꝑm ventrem existentes: superiores quidē leuiores: inferiores fortiores. 8.

Hydropicis que vulnera in corpore nascūtur: nō facile sanātur. 9

Late pustule nō valde pruriginose sunt. 10.

Caput dolēti vel circūdolēti: sanies aut aqua: aut sanguis defluēs ꝑm aures et nares soluūt egritudines. 11.

Melancolicis et freneticis emorroydes in nate bonum. 12.

Emorroydas sanāti antiq̄s si nō vna fuerit rdicta: periculū est fieri hydropē: aut ptisi: aut maniam. 13.
A singultu habito sternutatio supueniēs soluit egritudinem. 14.
Ab hydrope habito ꝑ in venas in vētrē aq̄ fluēte solutio fit. 15.
A dyaria habito diuturna spōtaneus vomitus superueniēs soluit egritudinem. 16.
A pleuretide habito et peripleumonia dyaria supueniēs malū. 17.
In oculis patiētem dyaria accipi: bonum. 18.
Vesicā incisam: aut cerebrū: aut cor: aut dyafragma: aut epar: aut vētrē: aut rhenes: aut intestinorum aliqd gracilium mortale. 19.
Qn̄ incisum fuerit os: aut cartilago: aut neru⁹: aut maxille tenues aut ꝑputiū: neq; crescit: neq; conglutinatur. 20.
Si in vētrē sanguis fluat ꝑter naturā necesse est in saniē cōuerti. 21.
Maniacis emorroydib⁹ aut varicib⁹ innatis: manie solutio fit. 22.
Quibuscūq; dolores a dorso in cubitos trāseūt: flōmia soluit. 23.
Si timor et pusillanimitas multū habeāt tēp⁹: habētē melancholicū perficiunt. 24.
Intestinorum si incidat aliqd graciliū: nō cōglutinatur. 25.
Herisipilam extrinsec⁹ factā: intus cōuerti nō bonū: intrinsecus vero extra bonum. 26.
Quibuscūq; in causone tremores fiūt: alienatio soluit. 27.
Quicūq; empici aut hydropici vrunt: aut incidūt: his effluēte sanie aut aqua multa et repente omnino pereunt. 28.
Eunuchi non podagrizant: neq; calui fiunt. 29.
Mulier nō podagrizat: si mēstrua nō defecerūt in ea. 30.
Puer nō podagrizat ante affrodisiam. 31.
Dolores oculorum meri potio aut lauacrū aut pyria aut flobothomia aut farmacia soluit. 32.
Trauli a dyaria maxime capiuntur longa. 33.
Acidū ructantes nō valde pleuretici fiunt. 34.
Quicūq; calui fiūt: his varices nō nascunt magne. Quibuscūq; vero innascuntur rursus capillati fiunt. 35.
Hydropicis tussis supueniēs malū. Preexistēs vero sine malo. 36.
Dissuriam flobothomia soluit: incidere vero venam que intus in talo est. 37.
A squināte habito tumorē fieri in guture bonum. Extra enim conuertitur morbus. 38.
Quibuscūq; abscōditi cācri fiūt: nō curare meli⁹ ē. Curati eñ ꝑeūt citius: non curati multū tēp⁹ perficiunt. 39.
Spasm⁹ fit ex plenitudine aut euacuatiōe. Ita singultus. 40.
Quibuscūq; dolor circa hyppocūdria sine flegmone: his supueniēs febris soluit dolorem. 41.
Quibuscūq; sanies facta in corpe nō manifestat: his ꝑpter spissitudinē saniei aut loci grossitudinē non manifestatur. 42.

Ictericis si epar durum fiat malum. 43
Quicūq splenetici a dissinteria capiunt: his superueniēte lōga dissinteria hydrops nascit aut lienteria: z pereunt. 44
Quibuscūq ex strāguria ileos innascit: hi in septē dieb⁹ pe͂ūt: si non febre superueniente multa vrina fluxerit. 45.
Uulnera q̄cūq annua fuerint vl' lōgi⁹ tēp⁹ habēt: os necesse est emittiz cicatrices fieri concauas. 46.
Quibuscunq gibbi ex asmate fiunt aut tussi ante iuuentutem pereunt. 47.
Quibuscūq flebothomia aut farmacia cōfert: hos vere flobothomare aut farmaciaz dare conuenit. 48.
Spleneticis superueniens dissinteria: bonum. 49.
Quibuscūq tumores podagrici fiunt in quadraginta dieb⁹ deferuescentes resident. 50.
Quibuscūq cerebrū sursum cōcutit: necesse est febrem z fellis vomitum superuenire. 51.
Quibuscūq sanis dolores repēte fiūt in capite: z ꝯtinuo sine voce fiūt z stertūt pereūt in septem dieb⁹: si nō eos accipiat febris. 52.
Attēdere opoꝫ iudiciū oculoꝝ in somnis. Si eñ q̄d albi appareat cōmissis palpebris: nō ex diaria existēte aut farmacie potiōe malum signum: z mortale valde. 53.
Desipientie cum risu quidem facte securiores. Cum tristitia vero moleste. 54.
In acutis passiōib⁹ cū febre luctuosa suspiria malum. 55.
Podagrica z maniaca vere z autūno mouent vt in pluribus. 56.
In melācolicis egritudinib⁹ ꝑiculose eruptiōes: aut apoplexiā: aut epilepsiā: aut spasmū aut cecitatē: aut maniā significant. 57.
Apopletici maxime fiunt etatib⁹ a quadraginta annis vsq ad sexaginta vel septuaginta. 58.
Si omentum eruperit necesse est putrefieri.. 59.
Quibuscūq a sciatica molestatis ꝟtebrū resilit foras z rursus incidat in locū suū: his muscilagines facte sunt. 60.
Quibuscūq a sciatica molestatis vertebrū resilit foras: his tabescit crus z claudicant si non vrantur.

¶ Explicit liber sextus aphorismorum.

¶ Incipit liber septimus aphorismorum.

IN acutis morbis frigiditas extremitatū malū. In osse egrotāti caro liuida malum. 2.
In vomitu singult⁹ z oculi rubei malum. 3.
In sudore rigor malum. 4.
In mania dissinteria aut hydrops aut extasis bonū. 5.
In egritudine diuturna: abstinentia z egestiones colerice malū. 6.
Ex multa potiōe rigor z desipientia malum. 7.
Ex apostematis int⁹ ruptura: dissolutio vomit⁹: z defectio al fit. 8.
In sanguinis fluxu desipiētia aut spasmus: malum. 9.

In byleon vomitus: singultus: spasm⁹ ꝛ desipiĕtia: malū. 10.
In pleuretide peripleumonia malū. 11.
In periplemonia frenesis malum. 12.
In vulneribus fortibus: spasmus: aut tethanus malū. 13.
In percussione in capite stupor aut desipientia malū. 14.
In sanguinis sputo: saniei sputum malū. 15.
In saniei sputo ptisis ꝛ flux⁹ malū: vbi vero saliua tenet: moriūt. 16.
In flegmone epatis singultus: malum. 17.
In vigilia spasmus aut desipientia malū. 18.
In ossis denudatione berisipila malum 19.
In berisipila putredo aut sanies malum. 20.
In litargico tremor malum. 21.
In forti pulsu in vulneribus emorosagia malum 22.
In dolore diuturno circa ventrem sanies malum. 23.
In colerico secessu dissinteria malum. 24.
In ossis fractura desipientia si in vacuum acceperit malū. 25.
In farmacie potione spasmus mortalis. 26.
In dolore forti circa ventrem frigiditas extremitatum malū. 27.
In vtero habenti tenasmus superueniens abortit. 28.
Quibuscūq; os aut cartilago incisū fuerit ī corpore nō auget. 29.
Si ab albo flegmate babito dyaria suꝑuenerit fortis soluit egritudinem. 30.
Quibuscūq; spūose egestiōes ī dyaria: bis a capite flegma ꝯfluit. 31.
Quibuscūq; ī febrib⁹ ī vrinis crinoides byppostases fiūt: lōgā egritudinem significat. 32.
Quibuscūq; cholerice byppostases fiunt suꝑi⁹ vero tenues acutā egrinem significat 33.
Quibuscūq; vrine distātes fiūt: bis ī corpe turbatio fit fortis. 34.
Quibuscūq; ī vrinis ampulle suꝑnatāt: nefreticā significāt: ꝛ lōgā egritudinem fore 35
Quibuscūq; pinguis byppostasis ꝛ cōglobata: bis nefreticā et acutā egritudinē fore. 36.
Quibuscūq; nefreticis existĕtib⁹ p̄dicta signa accidūt ꝛ dolores acuti circa musculos spinales fiūt siq̄dē circa extrinsecos locos fuerint: apostema futuꝝ expecta extrīsec⁹. Si vero dolores magis circa interiores locos apostema futurū expecta magis ītus. 37
Quicūq; sanguinē vomūt siquidē sine febrib⁹ salubre. Curātur vero stipticis ꝛ īfrigidātib⁹. Si vero ex febre: perniciosum est. 38.
Catarri in suꝑiori ventre in saniē cōuertūtur in viginti dieb⁹ 39.
Si sanguinē ꝛ trūbos mingit ꝛ strāguriā bꝫ: ꝛ dolor īcidit ī pitoneō ꝛ sub vĕtrē ꝛ pectinē: ea q̄ circa vesicā sunt egrotare sigt. 40.
Si lígua intemperata repēte fiat aut appoleticū aliquid corpis vl' melancolicum bmōi efficit. 41.
i superpurgato seniori singultus suꝑueniat nō bonū. 42

Si febris nō a colera beatur: aq̄ multa calida infusa a capite solutio fit febris. 43. Mulier vtrasq̧ dextras hñs nō fit. 44.
Quicūq̧ empici vrunt aut incidunt: siquidē sanies pura fluxerit et alba euadunt. Si vero cenulenta et male olens pereunt. 45.
Quecunq̧ in epate ꝓpter saniem vruntur: siquidē sanies pura fluxerit et alba euadūt. In tunica enim illius sanies est. Si vero velut amurca fluxerit pereunt. 46
Oculorum dolores: meri potio ꝛ lauacrū ꝛ flobotbomia soluit. 47
Hydropicus si tussim habeat: desperatus fit. 48.
Stranguriā et dissuriā vini potio ꝛ flobotbomia soluit. Incidere vero venā que intus in talo est bonum. 49.
Squinante habito tumor et rubor in pectore superueniens bonū: foras em̄ conuertitur egritudo. 50.
Quicūq̧ spachilon in cerebro patiunt: in tribus diebus pereunt. Si vero hos effugerint: sani fiunt. 51.
Sternutatio fit a capite ex cerebro calefacto ꝛ humectato: qđ est in capite vacuo: aere descēdente in illud vacuū ꝛ faciente sonitū: quoniam exitus est ei per angustum. 52.
Quicūq̧ circa epar dolēt: his febris supueniēs: soluit egritudinē. 53
Quibuscunq̧ conuenit sanguinē auferre ex venis: hos oportet flobotbomare in vere. 54.
Quibuscūq̧ inter rbenes ꝛ ventrē flegma concluditur ꝛ dolorem prestat non habens exitum in neutrum ventriū: his ꝑ venas in vesicā conuerso flegmate solutio fit morbi. 55.
Quibuscunq̧ epar aqua impletū in omentum eruperit: his aqua venter impletur ꝛ moriuntur. 56.
Halices: oscitatiōes: rigores: vinū mēsurate bibitū soluit egritudinem. 57.
Quibuscūq̧ cerebrum motū fuerit ab aliqua actione necesse fieri sine voce statim. 58.
Corporibus humidas carnes habentibus: famem adhibere couenit: fames enim desiccat corpora. 59.
Si a febre habito tumore non existente in collo suffocatio repente innascitur: vt deglutire non possit mortale. 60.
Si a febre habito torqueatur collū vt deglutire non possit et transglutiēdo angustietur sine tumore manifesto: mortale. 61.
Si a febre habito: tumore nō existēte in faucibus suffocatio repente venerit mortale. Si a febre habito collū conuertat ita vt vix deglutire possit: tumore non existente in collo: mortale. 62.
Sudore multo frigido calido superfluēte oportet mitti humiditatem a corporibus fortibus superius: debilibus vero inferius. 63.
Febres quecūq̧ nō deficiētes tertia die: sunt fortiores ꝛ periculose. Quecūq̧ vero sic defecerint: significat qm̄ nō periculose. 64.
Quibus febres longe: his pustule, diuturne: aut in articulis dolores fiunt. 65.

Quibuſcũq; ex febribus aut puſtule diuturne: aut in articulis do/lores fuerint: hi amplioribus cibis vtuntur. 66.

Cibus quẽ accipiũt febricitãtes ſanis ẽ vt⁹: ĩfirmis vo morb⁹. 67

Premiſſis aliquibus exeuntibus nõ motis: ſed quaſi raſura inteſti ni ſupnatauerit parua: paruus eſt morbus. Si multa mult⁹. Ho rum vero multa neceſſaria eſt vẽtris ſolutio. Si vo vẽter nõ mũ dificabitur: ſed potius iuſcula dabuntur: quanto magis dabis: tanto magis plus peiorabitur.

¶ Expliciũt aphoriſmi Hyppocratis ſm veterẽ tranſlationẽ.

¶ Incipit liber aphoriſmorũ domini Hyppocratis a dño Theodoro gaza medico e greco in latinum de nouo tranſlatorum.

Vita breuis. ars longa. Occaſio preceps. Experimentũ fallax. Judiciũ difficile eſt. Nec ſolum ſeipſum officio fungentem exhibere opʒ: ſed etiã egrum ⁊ aſſidẽtes et exteriora. 2.

In pturbationibus vẽtris ⁊ vomitibus ſpõtaneis ſi tale purgat̃ quale purgari opʒ res bene cedit ⁊ facile fertur. Sin min⁹ cõtra. Simili modo ꝯceptaculorũ inanitio ſi fiat qualis fieri opʒ: res bñ cedit ⁊ facile fertur. Sin min⁹ ꝯtra Igitur ⁊ tempus ⁊ terram ⁊ etatem ⁊ genera morborum in quibus oportet necne conſpicari officiuʒ eſt. 3.

Habitus athletarũ admodum boni tuti non ſunt ſi ad ſummũ deuenerint. Non eñ in eodẽ ſubſiſtere pñt aut quieſcere. Quod ſi nõ quieſcunt nihil ꝑficere in melius poſſunt. Reſtat igit̃ his de cauſis vt in deterius labant̃. Quãobrẽ ſoluere habitũ expedit ſine mora: vt denuo refici corp⁹ incipiat. Nec idcirco cõpreſſiões in extremũ ducẽde ſunt. Haud. n. tutũ hoc eſt: ſed ꝑ eius q̃ corrigit̃ natura ducendũ vt toleret. Oino eũationes in extremũ deducte cũ picl'o ſũt. Rurſuſq; recreatiões extreme ad piculũ agũt. 4.

Tenuis exq̃ſitaq; vict⁹ ratio in affectib⁹ tũ diuturnis oibus: tuʒ ẽt acutis q̃b⁹ nõ cõpetit: grauis moleſtaq; eſt. Jtẽq; vict⁹ q̃ in extremũ tenuitatis deuenerit: grauis eſt. Nã ſatietas quoq; in extremum acta moleſta eſt. 5.

In tenui victus rõne egri peccãt: quo fit vt maiore afficiant̃ detrimento quicq̃d eñ cõmittitur graui⁹ obuenit q̃ in aliquantulũ pleniore. His igitur ⁊ ſanis tuta nõ eſt illa admodũ tenuis diligens exq̃ſitaq; ratio vict⁹ ob eam rem q̃ difficilius errorẽ q̃ committitur ferũt. Jta fit vt tenuis ⁊ diligens vict⁹ periculoſior maxima ex parte ſit eo qui paulo plenior precipiatur. 6.

Summis morbis ſumma diligẽtiſſime remedia adhibẽda ſunt. 7.

Ubi morb⁹ pacut⁹ eſt ſtatim ⁊ labores ſummi fatigãt ⁊ tenuiſſimo victu vti neceſſe eſt. Ubi nõ ita eſt: ſed pleni⁹ agere lʒ. Tantũ in/

dulgendum est cibo quanto morbus ipse sit summo leuior. 8.
Cũ vero morb⁹ ɔsistit suo vigore: tenuissimo victu vti necesse est. 9.
Colligẽdũ ẽt est an eger possit eo victu quẽ pceperis durare ad cõ-sistendũ vigorẽ vsq3 egrotatiõis: ⁊ ille ve poti⁹ deficiat: nec durare possit ea ipa vict⁹ rõne: an morb⁹ añ õficiat atq3 hebetescat. 10
Quib⁹ igit cõsistẽtia iuxta est: his tenuis vict⁹ iuxta pcipiẽdus ẽ. Quibus aũt cõsistendi vigor postea futur⁹ est: his in eo ipso vigore ⁊ paulo ante de cibo subtrahendũ est. Tempore vero superiore vberius agenduz est vt eger sufficiat. 11.
In accessionib⁹ abstinendũ est assumere eñi cibũ nociuũ est. ⁊ qb⁹ p circuitũ veniũt accessiões: his i ipsa accessiõe abstinendũ est. 12.
Accessiões vero cõditionesq3 iudicant a morbis ⁊ anni tpib⁹ atq3 ẽt circuituũ successiuis icremẽtis: siue quotidie: siue vno iterposito die: siue etiã p interualla ampliora eueniũt: necnõ ex his q̃ superueniunt iudiciũ accipi põt. Uergi gr̃a in morbo costali si screatio purulenta statim inter initia extitit: breuẽ egritudinem fore oñdit. Sin postea puruit longã. Quin etiã vrina: aluus: sudor: morbus aut difficile aut facile nullo pacto iudicari finitiue posse: aut breues: aut longos fore significabunt. 13.
Senes facillime ieiuniũ tolerãt: mox q̃ firma etate sunt: min⁹ adolescẽtes: oĩm minime pueri: eorũq3 ipor̃ q̃ aio sunt ppensiores. 14
Qui increscũt pl̃m calorẽ innati obtinẽt: itaq3 plurimo cibo idigẽt alioq̃n corp⁹ absumit. Senib⁹ vero parx caloris iest: ⁊ ob eã rẽ paucis egẽt fomitib⁹ q̃ppe q̃ a multis oppr̃ssi extinguant: hinc ẽt feb. nõ eque acute senib⁹ accidunt: corpus eñi eorũ frigidũ est. 15.
Uentres hyeme ⁊ vere natura calidissimi sunt ⁊ somni longissimi. Itaq3 per ea tempora cibi dari copiosius debent. Caloris eñi natiui copia magna inest: vt cibus proinde plenior requiratur. Argumento etates sunt ⁊ athlete. 16.
Uictus omnis febricitantibus humidus pficit: sed precipue pueris: ⁊ his qui ita viuere consueuerũt. 17.
Et quibusnam semel aut bis assumendum sit: ⁊ plura ne an pauciora: particulatim animaduertẽdum. Tempori: etati ⁊ consuetudini impertiendum aliquid est. 18.
Cibos estate ⁊ autũno difficillime fert: hyeme facillime: mox vere. 19
Qui p circuit⁹ accessionũ exacuunt: his nihil est dandũ nec assumẽre q̃cq3 cogendũ: s3 adiectioni subtrahendũ ẽ añ iudicationẽ. 20
Que iudicant aut iudicata sunt integre: non mouere neq3 nouare vel medicamentis: vel alijs incitamentis: sed sinere debes. 21.
Que eũanda sunt eo duci debet qua maxie natura ɔmode tẽdit. 22
Concocta euacuare mouereq3 non cruda op3 nec in principio nisi turgent. Sed magna ex parte non turgent. 23.
Deiectiões nõ copia estimãde sunt: sed eo qd̃ talia deijciũtur qualia deijci op3 ⁊ facile eger fert. Atq3 vbi ad aie defectionez vsq3

ducendũ est:ita agendum modo eger durare possit. 24.
In affectib⁹ acutis raro ⁊ inter initia vtẽdũ medicamẽto euacuato rio est:idq; adhibito diligẽter examine faciẽdũ est. 25.
Si q̃le purgari op; tale purgat: ꝓdest ⁊ facile fert. Si ꝯ difficulẽ. 26

Incipit liber Secũd⁹ aphorismoꝝ domini Hyppocratis a dño Theodoro gaza medico e greco in latinũ nuper traductorum.

In quocunq; morbo somn⁹ laborẽ affert letalis est. At si iuuat letalis non est. 2.
Ubi somnus delirium tollit bene est. 3.
Sõn⁹ aut vigilia si alterutrũ modũ excesserit:male ẽ. 4
Nõ satietas: nõ fames:nõ aliđ quicq; bonum est quod naturam excedit. 5.
Lassitudies spõte eueniẽtes morbos pronunciant. 6.
Quicunq; parte corporis aliqua laborantes laborẽ ipsum magna ex parte non sentiunt:his mens egrotat. 7.
Que longo temporis spacio extenuantur lẽte reficienda sunt. Que breui breuiter. 8.
Si q̃s a morbo cibũ assumẽs nõ corroborat:pl⁹ cibi q̃ satis sit assumi significat. At vero si nõ assumenti ita euenit:euacuatione op⁹ esse sciendum est. 9.
Corpora quacũq; purgare libuerit:fluida eo facies. 10.
Corpora impura quo magis nutris: eo magis offendis. 11.
Potu q̃ cibo expleri facilius est. 12.
Que ꝑ morbos relinquunt:ab iudicatione faciunt recidiuam. 13.
Quib⁹ iudicatio istat:his nox difficilis ẽ q̃ accessionẽ ꝑcedit:subsequẽs autẽ nox facilior magna ex parte accedere solet. 14.
In ꝓfluuijs alui mutatiões deiectionũ iuuãt nisi i praua mutẽt. 15
Ubi fauces egrotãt aut tubercula in corꝑe oriunt excreationes cõsiderande sunt nam si biliose sunt corpus egrotat:si simlies sanis corpus alere tutu; est. 16.
Ubi fames est:laborandum non est. 17.
Ubi plus cibi preter naturam ingestum est:morbum id facit:patet hoc ex ipsa curandi ratione. 18.
Eoꝝ q̃ vniuersim atq; celerit alũt:excretiões q; celeriter fiunt. 19.
Morboꝝ acutoꝝ predictiões nõ admodum tute sunt neq; mortis neq; salutis. 20.
Quib⁹ iuuenib⁹ adhuc alu⁹ hũida est:his senescẽtib⁹ siccat. Cõtra q̃b⁹ iuuenib⁹ adhuc alu⁹ sicca ẽ:his senescẽtib⁹ humectat. 21.
Famẽ vini potio soluit. 22.
Quicũq; morbi ex repletiõe fiũt:euacuatiõe curãt. Quicũq; euacuatiõe: repletiõe. Eodẽq; mõ ceteroꝝ cõtraria remedio sunt. 23.
Morbi acuti intra quartũdecimũ diẽ iudicari solent. 24.
Dies q̃rt⁹ septimi index est. Octau⁹ ꝑncipiũ alteri⁹ septenarij exor

ditur. Undecimus etiã cõsiderandus est. Quartus enim secũdi septenarij est. Item decimus septimus considerandus est. Quartus enim a quartodecimo ꝛ septimus abvndecimo est. 25.

Quartane estiue breues magna ex parte sunt. Autumnales lõge ꝑsertim que hyemem attigerint. 26.

Febrẽ cõuulsioni superuenire melius est ꝙ cõuulsionem febri. 27.

His que nõ ex ratione leuãt: confidendum nõ est: nec pre metu omittẽduꝫ soluere: ea que preter rationem incidũt mala: hec enim magna ex parte infirma sunt nec perseuerare aut immorari diuti⁹ solent. 28.

Febricitãti non admodũ leuiter ꝛ per summã corporis formã si corpus ꝑstat nec vllo modo collabit: aut cõtra si magis cõsumit ꝙ ratio postulat: vitiosuꝫ est: alterũ eñi lõgitudinẽ morbi: alteꝝ imbecillitatẽ significat. 29.

Cum morbi incipiũt: si quid mouẽdum est moue. Cum consistunt ꝛ vigẽt: quiescere melius est. 30.

Omnia cũ incipiũt ꝛ finiũt: leuiora sunt. Cũ cõsistũt grauiora. 31.

Si cui ab egrotatione bene assumẽti cibum corpus nihilo proficit signum est vitiosum. 32.

Omnes fere qui sese male habent principio bene assumentes cibum nec quicquã proficientes: in fine medicinam exigunt. At vero qui principio vehementer exigẽtes postea bene assumunt: hi melius euadunt. 33.

In quouis morbo mente constare ꝛ cibum appetere bono est: contrarium vero vitio datur. 34.

Per morbos minus hi periclitantur quorum nature morbus conuenit: aut etati: aut habitui: aut tempori: ꝙ quibus non conuenit aliqua ex his ratione. 35.

In quauis egritudine partem vmbilici ꝛ imũ ventrẽ esse pleniorem melius est: admodũ extenuari atꝙ tabescere vitiosum est. Ad inferas et purgationes hoc idẽ tutum non est. 36.

Qui salubri corpore sunt: celeriter per euacuatiões oppressi dissoluuntur atꝙ etiam qui prauo cibo vtuntur. 37.

Qui corpe bñ cõstãt: difficulter ad vsuꝫ veniũt medicamẽtoꝝ. 38.

Pot⁹ ꝛ cib⁹ paulo deterior mõ suauior sit ꝙ melior: sed q̃ isuauior anteponendus est. 39.

Seniores magna ex pte min⁹ egrotãt ꝙ iuuenes. Attamẽ q̃ lõgi his acciderit morbi: magna ex pte isanabiles tota vita comitãtur. 40.

Raucedines ꝛ grauedines maiorib⁹ admodũ cõcoq̃ nequeũt. 41.

Qui sepe ꝛ multum exsoluuntur sine causa manifesta: hi de repente moriuntur. 42.

Stupor attonitus vehemẽs solui nõ põt. leuis nõ de facili põt. 43.

Qui strãgulant ꝛ reuertũt citra mortẽ: si ore spumãt nõ reficiũt. 44.

Qui obesi admodũ sũt ex natura celeri⁹ moriunt ꝙ q̃ graciles. 45.

Qui morbo comitiali laborat: si iuuenis est liberari mutatiõe potissimum: etatis: loci: victus: et vite munere potest. 46.
Si dolor geminus non eodem in loco infestat: qui vehementior est alterum leuiorem obscurat. 47
Dolores & febres accidũt magis cuȝ cõficitur pus: q̃ vbi confectũ iam est. 48.
In omni corporis motu cum fatigari incepit cessasse protin⁹: lassitudinis leuatio est. 49
Qui assueuerũt ferre labores etiam si inualidi sunt aut senes facilius ferunt: q̃ qui nõ sunt assueti quãuis robusti & iuuenes. 50
Quecũq; lõgo tpe assueta sunt etiã si deteriora sint min⁹ infestare solẽt q̃ q̃ insueta sunt. Igit̃ ad insueta quoq; mutasse ꝯueniet. 51.
Nimis repenteq; euacuare aut replere aut calefacere aut refrigerare aut alio quouis mõ corpus mouere: tutũ nõ est. Atq; nimiuȝ omne inimicũ nature est. Cõtra paulatim lenteq; agere tutũ est. Deniq; de alio transire in aliud prestat. 52.
Si cũ omnia ratione feceris: nõ id prouenit qđ ratio postulat: noli in aliud transire dum maneat qđ principio visum est. 53
Quorũ aluus est humida: hi quãdiu iuuenes sunt melius degunt q̃ quibus sicca est. At in senectute deterius. Siccatur eniȝ aluus magna ex parte his qui senescunt. 54.
Magnitudo corpis in iuuenta quidem formã liberaleȝ affert nec iniocundam. Sed in senectute vsu difficilis est: atq; deterius euadit quod procerius est.

Incipit liber Terti⁹ aphorismorũ hyppocratis a dñõ Theodoro gaȝa nuꝑ e greco ĩ latinũ traductoꝝ.

Temporum mutationes potissimum pariunt morbos. magneq; temporũ mutatiões: aut frigoris: aut estus & reliqua ex ratione grauius incidunt. 2
Naturarum alie ad estatem: alie ad hyemem bene maleve sese habẽt. 3.
Ex morbis alij ad alia tempora loca et victus genera bene maleve sese habent eodem modo etates. 4.
Per tempora quotiens eadem die modo estus: modo frigus, existit morbos autumnales expectari oportet. 5.
Austri hebetant auditũ: caliginẽ obducũt: corpa diffundũt: pigrioraq; faciũt. Caput aggrauãt. Ubi tẽpestas ita ꝑualuerit: affect⁹ eiusmodi existũt. At si tp̃s aquilonũ est: tusses: fauces: alui dure: difficultates vrine: dolores horrifici costarũ & pectorũ accidunt. Ubi tẽpestas ita eruperarit: affect⁹ eiusmodi expectato. 6.
Quotiẽs estas fit siñis veri sudoꝝ copiã in febrib⁹ expectare opꝫ. 7
Per squalores febres acute fieri solẽt: et si magna ex parte talis fit annus qualem fecerit conditionem: morbos quoq; tales expecta-

re magna ex parte oportebit. 8

In temporibus nature legitimis quumque tempestiua tempestiue red duntur: morbi constãtes sinceri et faciles subeunt. At vero iniqs inconstantes et iudicatu difficiles existunt. 9

Per autumnũ morbi acutissimi et exitiosissimi accidunt magna ex parte ver saluberrimũ est minimeque exitiosum. 10.

Autumnus tabidis malus est. 11.

Quod ad temporum attinet rationem. Si hyems squalida et aquilonia fuerit: ver pluuium australeque: febres acutas fieri estate necesse est: et lippitudines et intestinorũ difficultates maxime mulieribus et his qui humidã habent naturam. 12.

Morbi autem per imbres fiunt magna ex parte febres longe: alui fluores: putredines. 13.

Si hyems australis pluuia et tepida fuerit: ver calidũ aquilẽtũque: mulieres quarũ partus iuxta ver properant: abortũ ex qualibet causa facient. Que autẽ pepererint: imbecilles aut morbidos edẽt infantes: ita vt aut statim pereãt aut tenues atque valitudinarij viuãt. Ceteris difficultates intestinorũ et lippitudines aride accidẽt. Senioribus vero distillationes que cito interimant. 14.

Si estas squalida aquilentaque fuerit: autumnus pluuius austrinusque dolores capitis: tusses: raucedines: grauedines existunt. Tabes etiam nonnullos inuadit. 15

At si autũnus aquilonius sit et siccus: viris natura humidis et mulieribus proderit: reliquis accident lippitudines aride et febres acute et grauedines: nõnullos etiã atra bilis exercebit. 16

Conditionum anni squalores salubriores quod in totum dixerim quam imbres minusque mortiferi sunt. 17

Morbi per imbres magna ex parte cõsistunt: febres lõge: alui fluẽtes: putredines: attoniti: angine per squalores tabitudines: lippitudines: articulorum dolores: stillicidia vrine: difficultates intestinorum. 18

Cõditionũ quotidianarũ aquilones corpora cõstipatiora: cõtẽtiora mobiliora: coloratioraque faciũt. auditũ etiã adiuuãt: sed aluũ exiccãt: oculos mordẽt: et si in pectore dolor aliquis prest acrius excitatur. 19.

Austri corpora dissoluũt et humefaciunt: caput aggrauãt: auditũ obtundunt: vertigines mouent: oculis et corporibus afferunt tarditatem: aluos etiã humefaciunt. 20

Per tẽpora anni pueri et qui etate his proximi sunt: vere atque prima estate optime degũt: et maxie valẽt. Senes estate et autũno aliquãdiu reliquo autũni tempore et hyeme qui media sunt etate melius valẽt. 21.

Morbi quidẽ omnes temporibus omnibus accidere solent. Sed nonnulli certis quibusdam et oriuntur et irritantur. 22

Vere enim atre biles: furores: comitiales: profusiões sanguinis: angine: tusses: grauedines: lepre: impetigines: vertigines: pustule vlcerose plurime: tubercula: articulorum dolores. 23.

Estate nonnulli ex his ac febres cōtinue: et ardores et tertiane plures: vomitiones: etiā alui profluuia: oculorū et auriū dolores: oris vlcera: genitaliū putredines et sudamina. 24

Autūno magna pars estiuorum atque etiam febres quartane et errones: lienes aque inter cutē. tabes: stillicidia: vrine: leuitates intestinorū: coxēdices: angine: anhelationes: voluuli. comitiales: atre biles furores. 25

Hyeme costales: pulmonie: grauedines: raucedines: tusses: dolores laterū: pectorū: lūborū: capitis dolores: vertigines: attoniti. 26.

Per etates hec accidūt paruis et recēs natis puerulis vlcera oris vomitus: insōnie: pauores: inflāmationes vmbilici: humores auriū. 27

Paulo etate progredientibus cū dētire incipiūt: gingiuarū prurigines: febres: conuulsiones. alui fluores maxime cū caninos edūt: et his potissimū pueris qui corpulētissimi sunt et aluos habēt astrictas. 28

Adultioribus iā tōsille vertebre in occipitio siue luxatio in partē interiorē: anhelationes: calculi: lūbrici teretes: ascaride: verruce: satiriesis: strume. et reliqui abscessus: sed precipue que enumeraui. 26.

Adolescentibus iā et pubescentibus magna eorum pars accidit: atque etiam febres diuturne potius et sanguinis e naribus profusiōes. 30.

Plurimi vero affectus puerilis etatis iudicant siue finiūt: aut intra quadragesimū diē: aut intra septimū mēsem: aut intra septimum annum: aut cū ad pubertatē itur. Qui aūt perdurarit nec solui potuerint: pubescenti aut femine cū menstrua erumpunt: hi consenescere assolent. 31.

Adolescentibus sanguinis screationes: tabes: febres acute: comitiales et reliqui morbi: sed precipue que numeraui accidunt. 32.

Qui hanc excesserunt etatē his anhelationes: costales: pulmonie: obliuiarij: deliria: ardores bilares: alui fluores lōgi: difficultates intestinorū: leuitates intestinorū: marisce. 33.

Senioribus difficultates spirandi: distillationes: tusses stillicidia vrine: difficultates vrine: articulorū dolores renū dolores vertigines attoniti: mali habitus. prurigines corporis toti insōnie: alui oculorū et auriū humiditates. hebetudines oculorū: grauitas auriū: 34.

Incipit liber quartus Aphorismorū dñi hyppocratis a dño Theodoro gaza nuper e greco in latinū traductorū.

Mulierē vtero gerentē purgabis medicamēto si materia turget quarto mēse: et ad septimū vsque: sed eas minus: ab recentiore autē et ab auctiore cauebis. 1

In medicamētorū vsu si talia ducunt ex corpore qualia vel spōte exeāt: vtile ē. Si cōtra: cohibēda sunt. 2.

Si quale purgari oportet tale purgatur: prodest et facile fertur. Si contra: difficulter. 4.

Estate potius supra: hyeme infra ducēdū medicamētis est. 5.

Sub cane et ante canē medicamentorum vsus difficilis est. 6.

Gracilētos et ad vomitū faciles purgādos. sursum cura habēs cauēdo hyemē. 7

Qui autē ad euomēdū difficiles sunt ⁊ corpore mediocriter cōstāt infra purgabis cauendo estatem. 8.

Tabi obnoxios caue ne vnq̄ ad supernas ducas euacuatiões. 9

At vero atra bili cōmotos plenius infra eadēq̄ ratione contraria afferes. 10.

In valde acutis statim ⁊ die primi euacuandum est si materia turget. Supersedere enim in eiusmodi morbo: malo est. 11.

Quos tormina vmbilicum fatigāt ⁊ labor atq̄ lumborū dolor infestat: nec medicamento aut vllo alio mō solui cruciat⁹ pōt: his in aquam intercutē siccā decumbitur. 12

Quorū a sui leuitate intestinorū infestantur: hiberno tēpore eos supra purgare malum est. 13.

Qui non de facili supra veratrū pugātur: eorū corpora ante potionē humectāda sunt cibo pleniore quieteq̄. 14.

Cū q̄ veratrū biberit ad corpis motiões magis ad sōnos q̄etesq̄ minus ducito: motiōe corp⁹ turbari. indicio ē nauigatio. 15.

Cū libuerit vt veratrū amplius ducat: corp⁹ mouebis. Cōtra cum sistēdū cē fueris: somnū molieris nec quicq̄ mouebis. 16.

Ueratrū periculosū his est q̄ corpore integro sunt: facit enim conuulsionē. 17.

Si q̄s nō febriēs inedia exigit ⁊ cordis dolore aut caliginosa vertigine infestat̄ ac oris amaritudinē sentit: purgatiōe se egere pte superiore significat. 18.

Dolores qui supra p̄cordia infestant purgationē supra: qui infra: infra requirūt. 19.

Qui in medicamentorū potione nō sitiunt cū purgātur: hi nō desinunt priusq̄ sitiant. 20.

Si tormina acciderūt non febricitanti ⁊ genuū grauitas ⁊ lumborum dolor: purgatione infra opus esse significatur 21

Deiectiones nigre modo sanguinis atri spōte veniētes siue cū febre: siue sine febre pessime sunt: ⁊ quo plures sunt praui colores: eo pei⁹. Sȝ si ex medicamēto tales egerūtur: meli⁹ est ⁊ q̄ plures nō praui colores sunt eo melius. 22.

In quocunq̄ morbo icipiēte si atra bilis vl̄ supra vel infra exierit: letale est. 23.

Quicūq̄ ex morbis acutis aut diuturnis vulneribus aut alio quouis modo extenuati atram bilē sanguini atro similē emiserint: postridie moriuntur. 24.

Difficultas intestinorū si ab atra bile inceperit: letalis est. 25

Sāguis supra emissus q̄liscūq̄ ē: mal⁹ ē: infra aūt bon⁹ est. 26.

Si difficultate intestinoꝝ laborāti carcūle exeūt: letale est. 27.

Quibus per febres sanguis alicunde large exierit: his in recreatione alui humide reducuntur. 28.

Quib⁹ deiectiōes biliose exeūt surditate supueniēte finiunt̄. Et q̄bus surditas p̄cesserit desinit si deiectiones sequunt̄ biliose. 29

Quibusfebricitātib⁹ die sexto frigora accidūt: his difficulter iudicantur. 30.
Quibus accessionesveniūt si febris quacūq3 hora dimiserit: eadē altero die repetit: his difficile iudicatur. 31.
Qui per febres lassantur: his in articulos et maxillas potissimum abscessus decumbunt. 32.
Quibus ɔualescētib⁹ a quauis egritudine pars aliqua corporis dolore vexatur: his eam in partē absceditur. 33.
Quin etsi priusq3 egrotassent parte aliqua sui corporis ꝑdoluerint eodē morbus decumbit. 34.
Si febricitāti nullo tumore fauciū strāgulatio accidit subito letale est. 35.
Si febricitāti collū peruertitur vt vix deuorare possit sine vllo colli tumore mortiferum est. 36.
Sudores febricitāti si statim inceperit bono sunt. Et tertio die et v.et.vij.et.ix.et.xj.et.xiiij.et.xx.et.xxiiij.et.xxvij.et.xxx.et.xxxiiij. his enim sudoribus morbi iudicātur. Qui aūt non ita veniunt laborē significāt: et longitudinē morbi et recidiuam. 37.
Sudores frigidi si cum febre acuta accidūt: mortez significant: si cū mitiore: longitudinem morbi. 38.
Et qua parte corporis sudor est: ibi morbū esse significatur. 39.
Et qua parte corporis frigor aut calor est: ibi morbus est. 40.
Ubi toto incorpe mutatio fit: et mō corp⁹ frigescit: mō calescit: aut colorē aliū ab alio recipit: lōgitudo morbi significatur. 41.
Si per somnū sudoris copia sine causa manifesta euenit: vsus cibi plenioris significatur. Sed si non per cibum id accidit: inanitiōe corpus egere significatur. 42.
Sudor multus modo frigidus: modo calidus assidue fluens frigidus magis: calidus minus: morbum significat. 43.
Quecūq3 nō itermittētes tertio die vehementiores redduntur magis periculose existūt S3 si quouis mō itermittūt securitatē inesse significatur. 44.
Quos febres longe exercēt his vel abscessus in articulos: vel dolores decūbūt. 45.
Quos febres diutine habēt: his in articulos abscedit si labor accidit. Quibus aūt in articulos abscedit si labor ex febre: hi cibo pleniore vtuntur. 46.
Si rigor accidit per febrē ɔtinuā egro iā debili letale est. 47.
Excreationes in febribus nō interpolatis liuide aut cruēte: aut fetide omnes sunt male. s3 si bene excernitur salutares sunt deiectiones etiā et vrine iuuāt que cōmode exeūt. At si nihil cōmode ꝑ ea loca excernitur: malo est. 48
In febrib⁹ nō iterpolatis si exteriora frigent interiora vrūtur et sitiunt. letale est. 49.
In febre nō interpolata si labiū: aut oculus; aut superciliū aut na

sus peruertitur: si visus: si auditus defecerit egro iã debili: quicquid ex his accidit: mors in propinquo est. 50.

Quibus in febre nõ interpolata difficultas spirandi cũ delirio accidit letale est. 51.

Per febres abscessus nisi primis soluatur iudicationib⁹ morbi lõgitudinem indicat. 52.

Quibus in febrib⁹ aut in aliis morbis oculis volẽtib⁹ illacrimant nullũ est periculũ: sed quibus inuitis: periculosius est. 53.

Quib⁹ p febres lẽtore dẽtes opplẽt: his febres icidũt vehemẽtes. 54.

Quibus tusses sicce leuiter irritantur in febribus arduis: hi non admodum siti afficiuntur. 55.

Febres que per accessum inguinum accidũt: male sunt nisi genere ephimere hoc est diarie cõtinentur. 56.

Febricitanti si sudor accedit febre nõ intermittẽte malo est: morb⁹ eni progatur: plusq; hmiditatis esse significatur. 57.

Qui ꝯuulsiõe aut distẽsiõe tenet si accidit febris morbũ leuat. 58.

Qui ardore tenetur si frig⁹ acciderit soluetur eo malo. 59.

Febres tertiane septenis circuitib⁹ iudicant qḋ lõgissimũ est. 60.

Quibus per febres aures obsurduerit: his sanguis e naribus fusus aut aluus perturbata soluit morbum. 61.

Quibus per febres morb⁹ regi⁹ ante septimũ accidit: malo ẽ. 62.

Febris nisi die pari desierit solet recidiuare. 63.

Quib⁹ p febres q̃tidie frigus accidit: febres q̃tidie soluunt. 64.

Quib⁹ p febres morb⁹ regi⁹ die septimo: aut quartodecimo acciderit: bono ẽ: nisi ilia obduruerit. nã si h ita accidit: nõ bñ ẽ. 65.

In febribus si circa aluũ calor vehemẽs ac dolor ventriculi vexat male est. 66.

In febribus acutis si cõuulsiones aut viscerũ dolores vehementes acciderint: male erit. 67.

In febrib⁹ si pauores p somnuz aut ꝯuulsiões accidũt male est. 68.

In febrib⁹ spũs subsistẽs malo est: qm̃ ꝯuulsionem significat. 69.

Quibus vrine crasse: grumose et pauce sunt: nõ sine febre: si tenues copiose prodierint: proderunt: maxime vero tales exeunt his qui statim aut breui sedimẽ habeãt. 70.

Quibus vrina turbulenta qualis iumentorũ est: his dolor capitis vel adest vel aderit. 71.

Quib⁹ septimo die iudicat ad salutẽ: his vrina quarto die nubeculã hz rubicundã ⁊ reliqua ex ratione. 72. ¶ Quib⁹ vrina plucida alba emittit malo ẽ: delirij potissimũ talis eueit. 73.

Quib⁹ ilia suspẽsa murmurãt: si lũborũ dolor accesserit: his alui admodũ hũectãt: nisi flat⁹ erũpat ãt vrie copia pdeat idq; i febrib⁹. 74.

Quib⁹ in articulos abscessurũ est: his eximit abscessuz vrina cassa copiosa alba qualis in febrib⁹ laboriosis, quarto die nonnullis exire icipit. sz si sanguis q̃q; erupit breui admodũ leuabunt. 75

Si sanguis aut pus effluit per vrinã: exulcerationem aut rhenum

aut vesice significat. 76.
Quibus cum vrina crassa caruncule exigue: aut veluti capillam en ta exeũt ex rhenibus: his excernitur. 77.
Quib⁹ cũ vrina crassa furfurea ; qdã exeunt: his vesica scabie affecta est. 78.
Quicunqȝ sponte sanguinẽ mingunt: his venulam ruptam esse in rhenibus significatur. 79
Quib⁹ in vrina decident harenosa: his calculo vesica laborat. 80.
Si qs sanguinẽ mingit ꝛ grumos ꝛ guttatim emittit vrinã ac dolorẽ ad ventrẽ imũ ꝛ pectinẽ ꝛ semẽ: vitijs vesice laborat. 81
Si qs sanguinẽ aut pus aut squamulas mingit: et cũ graue olẽti a in vrina: exulceratio vesice significatur. 82.
Quibus in vrinario meatu tubercula oriuntur: his suppuratiõe facta et eruptione leuatur dolor. 83
Mictio noctu copiose facta exiguã fore delectionẽ significat. 84.

¶ Incipit liber quintus aphorismorum domini hyppocratis a domino theodoro gaza nuꝑ e greco in latinum traductorum.

Conuulsio a veratro letalis est. 2
Conuulsio a vulnere letalis est. 3
Sanguinis multe profusionis conuulsio aut singultus superueniens malo est. 4
Ex purgatiõe cõuulsio aut singult⁹ supueniẽs malo ẽ. 5
Si ebri⁹ ꝗsquã obmutuerit cõuulsus emorit nisi ꝑhẽsus a febre sit aut cũ ad eã venerit horã ꝗ crapula soluit facultatẽ recipiat loquendi. 6.
Qui a distensione prehendũtur: intra quartũ diẽ intereunt. Si tamẽ hos dies euaserint: conualescent. 7.
Comitiales quibus ante pubertatẽ accidunt cõmutationem recipiunt quibus anno vigesimoquinto commoriuntur. 8.
Costales nisi intra quartũdecimũ diẽ repurgant in suppurationẽ vertunt. 9.
Tabitudini maxime etas obnoxia est ab anno decimooctauo ad trigesimumquintum. 10.
Qui tabe infestantur: si qđ despuunt et extussiunt grauiter olet et capilli defluũt: letale signum ostendunt. 11
Qui anginã euaserũt: his in pulmonẽ absceditur ꝛ intra septimũ diem moriuntur. si tamen hos dies euaserint suppurantur. 12.
Quib⁹ ꝑ tabẽ capilli defluũt: hi alui fluxiõe supueniẽte moriũt. 13
Qui spumãtẽ sanguinẽ despuũt: his de pulmone educitur. 14.
Tabẽ detẽtis fluxio alui accedens letalis est. 15
Qui a costali superãtur si intra quadragesimũ diem a quo ruptio facta est repurgẽtur leuãtur: alioqn trãseũt in tabem. 16.
Calida si immodica sit: detrimẽta hec infert: corporis effeminationẽ: neruorũ incõtinentiã: mentis torpedinẽ: sanguinis profusionẽ anime defectionem: quibus mors sequitur. 17
Frigidiora cõuulsiões; distẽtiones; liuores; algores febriles. 18

Frigida ossib⁹: dentibus: neruis: cerebro: medulle dorsali inimica est. Calida contra: amica est. 19.

Que pfrixerit calefacieda sut exceptis his q sanguine pfudat. 20.

Frigida vlcerib⁹ mordax est: cute obdurat: dolore inseparabile mouet: liuore trahit: algores febriles quulsioes distesioes qiuebit. 21.

Nonunquam per distensionem sine vlcere iuueni bene corporato estate media frigide aque larga perfusio reuocat calorem: calor autem mala hec tollit. 22.

Calida suppuratoria vulnerū oim summū securitatis indiciū prestat: cute mollit: extenuat dolore: lenit rigores: couulsiones: distensiones mitigat: capitis aute grauitate soluit: ossib⁹ fractis plurimū prodest: sed precipue his que exuta sunt eorūq maxime his q vlcera habet capitis et q ab algore vel moriunt vel vlcerant: nec no repetibus comesis: sedi genitali vtero: vesice opitulat: his calor amicus et decretorius est: frigus inimicū atq interimes. 23.

Usus frigide vbi sanguis pfundit: attame no qua effluat sz iuxta iniicieda est. Quinetiā vbi inflāmatoes sunt aut inflāmina ad rubrū cruentū ve tendetia sanguine receti. Nā veterib⁹ quide nigredine affert: igne et sacrū no exulceratū iuuat: exulceratū ledit. 24.

Frigida qualis nix aut glacies pectori inimica sunt: tusses mouet et sanguinem et distillationem. 25.

Tumores articulorz et dolores sine vlcere atq etiā podagricos dolores et couulsa aqua frigida large effusa magna ex parte leuat: soluit: dolore extenuat: torpor enim mediocris dolore mitigat. 26

Aqua que cito calescit ꝛ cito frigescit leuissima est. 27.

Qui noctu bibere cupiunt: his admodū sitientib⁹ si obdormierint bono est. 28.

Menstrua ducuntur suffitu aromatū: que sepe vel ad alios vsus reciperentur nisi caput tentarent. 29.

Mulierem vtero gere tem purgabis medicamento si materia turget quarto mense et ad septimum vsq: sed eas minus a recentiore autem et ab auctiore cauebis. 30

Mulieri grauide capi ab aliquo morbo acuto: letale est. 31.

Mulier pregnans sanguine misso ex vena abortum facit: ꝛ magis si fetus auctior est. 32.

Mlieri sāguine euometi si mestrua erupint: leuatio mali qtigit. 33

Mulieri mestruis deficietib⁹ si sanguis e narib⁹ fluxit bono est. 34.

Mulieri pgnāti si alu⁹ nimiū fluxit piculū facied abortū iniet. 35

Mulieri quā vitia vteri infestant: aut que difficulter parit: si sternutamētum superuenit: bono est. 36.

Si mulieri menses decolores nec semp eodem tempore proueniunt purgatione opus esse significatur. 37

Si mulieri vtero graui māme subito extenuāt abortio sequit. 38.

Mulieri grauide gemis si altera māma extenuet alterū amittit: et

si dextra mãma extenuata ẽ marẽ:si sinistra feminã amittit. 39.
Si mulier nõ p̃gnãs nõ puerpa bz lac:mẽstrua ei⁹ defecerunt. 40.
Quib⁹ mulierib⁹ sanguis in vbera colligit insaniã indicat 41.
Si nosse libuerit an mulier grauida sit mulsuz ei bibẽdũ dabis cũ itura cubitũ est:post deinde si venter torquetur grauida est si minus:non est. 42.
Mulier si marẽ gerit probe colorata est:si feminã decolor est. 43.
Si mulieris pregnantis vterũ ignis sacer infestat letale est. 44.
Que preter naturam tenues vterum gerunt:abortum faciũt donec crassescant. 45.
Mulieres q̃ mediocrit corpulẽte abortũ faciũt scdo mẽse aut tertio sine cã mãifesta:his acceptabula vteri plẽa mucorũ sũt:ita ne fetũ ptinet possint:sz p̃ suo põdere p̃rũpat elabatqꝫ pt⁹ necesse sit. 46.
Que preter naturã crasse cõcipere nequeũt:his vteri os ab omẽto cõprimit:itaqꝫ impleri donec extenuent non possunt. 47.
Si vter⁹ in coxa posit⁹ suppurat:liciamẽtũ recipiat necesse est. 48.
Fet⁹ q̃ mares sũt p te vteri dextra ptinent:q̃ femie magis sinistra. 49.
Si scda pcidit sternutatorio apposito:nares τ os appbẽdim⁹. 50.
Si mẽstrua sistere placꝫ cucurbitulã grãdẽ appone ad mãmas. 51.
Que vterũ gerũt:his vulua se comprimit. 52.
Mulieri grauide si lac effluit e mãmis fetũ ĩbecillẽ eẽ sigt. At si mãme sunt firme ac solide:fetũ esse validiorẽ significat. 53
Que abortũ facture sunt:his mãme extenuãtur. Sz si denuo durescãt:dolor in mãmis fatigabit aut in coxis:aut in oculis:aut in genibus:itaqꝫ non faciet abortum. 54.
Quibus vteri os durũ est:his compressum id esse necesse est. 55.
Que vtexgerẽtes a febrib⁹ capiunt:valdeqꝫ extenuant sine cã mãifesta he difficult piũt τ cũ piculo:aut abortũ faciẽtes piclitãt. 56.
Si pfluuio mulieris pulsio aut aie defectio supuenit:malo ẽ. 52.
Si mẽstrua immodice fiunt:morbi accidunt. Et si non fiunt:morbi matricarij accidunt. 58.
Uteri aut recte ite stini inflãmatiõe vrine stillicidiũ accidit. Reni b⁹ ẽt purulentis vrine stillicidium sequitur. 59.
Si mulier nõ cõcipit τ scire placet an cõcipere possit veste obuolutã suffles infra. Nã si odor trãsmitti per os ad nares videbit:nõ esse sua culpa sterilem cognosces. 60.
Si mulieri grauide menstrue purgationes pdeunt fieri non potest vt fetus bene valeat. 61.
Si mulieri mẽstrue purgatiões nõ pdeũt:nec horror aut febris superuenit τ fastidia accidunt grauidam esse arbitrare. 62.
Mulieres q̃ p̃huidos habẽt vteros pcipe nequeũt q̃ ẽt frigidos spissosqꝫ habẽt nõ pcipiũt:fet⁹ ei extiguit. Necnõ sicci τ admodũ calidi pcipe nõ possũt genitale ei semẽ corrũpit pter inopiã alimẽti.
Que aũt modice tẽperatos obtinẽt vteros he valẽt fecũditate. 63.

Pari modo mulieribus euenit: aut eis propter corporis laxitatem difflatur euanescitque spiritus: ne semen genitale transmitti possit: aut ob spissitudinem humorum non foras decedit: aut propter frigiditatem foueri non patitur ut ad eum colligatur locum: aut propter nimium calorem hoc idem accidit. 64.
Lac febricitantibus dari aut caput dolenti malum est: et quibus ilia suspensa murmurant: et his qui sitibundi sunt. Nocet etiam quibus per febres acutas biliose deiectiones prodeunt: et quibus sanguinis multi deiectio facta est. Competit tabe confectis nisi admodum febriunt. Dandum etiam in febribus longis tussibundis: si nec ullum ex predictis urget: et preter rationem eger consumitur. 65.
Quibus tumores in vulneribus apparent: hi non maxime conuelluntur neque insaniunt sed deletis tumoribus alijs de repente conuulsiones a tergo distensiones accidunt alijs autem insania aut lateris dolor acutus et vomica aut difficultas intestinorum si tumores sunt rubicundi. 66.
Si in vulneribus validis et prauis tumor non apparet: malum est magnum. 67.
Vulnus molle et cedens bonum est: crudum et renitens malum. 68.
Dolenti partem capitis posteriorem frontis venam surrectam incidisse prodest. 69.
Mulieribus frigora inchoantur a lumbis et per dorsum ad caput deueniunt. viris etiam in parte posteriore corporis potius quam de priore: verbigratia cubitorum aut femorum curis etiam rara est: quod plus declarat. 70.
Qui a quartanis capiuntur non admodum conuulsionibus capiuntur et si antea capiebantur: quartana superueniente liberantur. 71.
Quorum cutis obtenditur squalida et sicca: hi sine sudore moriuntur. Contra quorum cutis laxa solutaque est: hi obeunt cum sudore. 72.
Qui regio laborant: hi non admodum inflantur.

Incipit liber sextus aphorismorum. Do. Hyppo. a domino theodoro gaza e greco in latinum nuper traductorum.

In longis leuitatibus intestinorum ructus acidus superueniens qui non extitit prius signum est bonum 2.
Quibus nares humentes aut genitura: hi valitudinarij degunt quibus econtrario est melius valent. 3.
In longis difficultatibus intestinorum fastidiose inedie male sunt: peiores si accidunt cum febre. 4.
Vulnera obglabrata praua sunt. 5.
Dolores aut pectoris aut coxe: aut cuiusuis membri an multum infestent animaduertendum est. 6.
Vitia renum et vesice senioribus difficulter sanantur. 7.
Dolores ventris si suspensi sunt leuius: si non suspensi grauius infestant. 8.
Ulcera aque inter cutem que in corpore fiunt non facile sanantur. 9.
Pustule late non admodum pruriunt. 10.
Dolenti caput et vehementer laboranti pus aut aqua aut sanguis effusus per nares aut aures egritudinem tollit. 11.
Vitijs atre bilis et renum si marisce superuenerint bene erit. 12.

A mariscis diuturnis sanato: nisi vna seruetur: periculũ vel aque in ter cutem vel tabitudinis imminet. 13.
Singultienti si sternutamenta superueuerint: tollũt singultuz. 14.
Ab aqua intercute detẽtus si aqua per venas i ventrem defluxerit morbo soluetur. 15.
Fluore alui diutino detẽto vomit⁹ spõte suꝑueniẽs tollit fluorẽ. 16.
Costali aut pulmonia detento si alui fluor suꝑuenerit malo est. 17.
Lippiẽtez deprehendi alui fluore bono est. 18.
Si vesica preciditur: aut cerebrum: aut cor: aut precordia: aut aliquod ex tenuioribus intestinis: aut vẽter: aut iecur. letale est. 19.
Cum precisuz os est: aut cartilago: aut gene particula tenuis: aut preputium: nec augeri: neq̃ coaalescere potest. 20.
Si sanguis ꝑter naturã in vẽtrẽ traffundit: suppuret necesse ẽ. 21.
Si varices aut marisce insanienti suꝑuenerint: insania soluet. 22.
Quecũq̃ rupta ꝺ dorso ad cubitũ ꝺscẽdũt: sãguie ꝺtracto soluũt. 23
Si mestitia ⁊ met⁹ longo tempore tenent atra bilis in vitio est. 24.
Si quod intestinum ex tenuioribus precisum est nũq̃ coalescit. 25.
Igné sacrũ deforis ꝟti introrsuz: nõ bñ est: interi⁹ foras bñ ẽ. 26.
Qui per ardores contremiscũt: his deliriuz affert solutionem. 27.
Qui suppurati aut aqua inter cutẽ laborantes vrunt aut secant: omnes intereunt: si pus aut aqua vniuersa effluxerit. 28.
Spadones neq̃ podagra laborant neq̃ calui efficiũtur. 29.
Mulier podagra nunq̃ laborat nisi menstrua defecerint. 30.
Puer podagra non laborat anteq̃ concũbere incipiat. 31.
Dolores oculorum soluit aut meri potio: aut balneum; aut fomẽtũ aut vena incisa: aut medicamentũ epatum. 32.
Qui vitio ligue balbutiũt: hi maxie ab alui ꝑfusiõe lõga capiũt. 33
Qui acida ructãt: nõ admodũ costali morbo laborãt. 34.
Qui calui sunt: his varices grandes nõ fiunt. Quibus aũt caluis varices superuenerint: his capilli denuo subnascuntur. 35.
Aqua inter cutem laborãti si tussis superuenit: malo est. 36.
Difficultatẽ vrine vena incisa soluit incidẽde sunt interiores. 37.
Ab angina detento si tumor in collo extitit: bono est: foras em̃ morbus decedit. 38.
Quib⁹ cancri occulti⁹ fiũt: eos nõ curari melius ẽ. qui em̃ curant celerius pereũt: qui nõ curant diutius durant. 39.
Cõuulsio fit vel inanitione vel repletiõe eodẽq̃ mõ singultus. 40.
Quorum ilia dolores fatigãt sine inflãmatione: his febris superueniens soluit dolorem. 41.
Quibus suppuratũ quid in corpore abditum nõ innotescit: id ꝑpter crassitudinem vel puris: vel loci delitescit. 42.
Arquatis iecur effici durum male est. 43.
Lienosisq̃ a difficultate ĩtestinoꝝ capiũt: si ea ip̃a difficꝰtas lõga ẽ aq̃ iter cutẽ suꝑueĩet: aut leuitas ĩtestinoꝝ atq̃ ita interiment. 44.

Quibus per stillicidiũ vrine superuenerit voluulus: intra septimũ diem moriũtur nisi febre superueniente vrina effluat satis. 45

In vlceribus annuis aut etiam diuturniorib⁹ os discedere cicatricesq; effici cauas necesse est. 46.

Qui gibbi ex anhelitu aut tussi efficiunt añ pubertatẽ itereũt. 47

Qui leuandi sanguine sunt aut medicamento purgandi: his verno tempore vel cultello soluẽda est vena: vel medicamentũ adhibendum est. 48.

Lienosis difficultas itestinoꝝ supueniẽs bono est. 49.

Podagrici morbi inflãmatione sedata intra quadragesimũ diem desistunt. 50.

Quibus cerebrũ precisuz est: his febrẽ ꝛ bilis vomitũ supuenire necesse est. 51.

Quib⁹ bñ valẽtib⁹ dolores subito accidũt capitis statimq; obmutescũt ꝛ stertũt intra septimũ diẽ pereũt: nisi febris p̄hẽdat. 52.

Oculoꝝ suspectiões ẽt p somnũ obseruasse cõsiliũ ẽ: nã si q̃d cãdide ptis ispicit palpebris nõ vndiq; sibi ꝯmissis nec alui fluor aut medicamẽti potio in cã ẽ prauũ hoc signũ: letaleq; admodũ ẽ. 53

Deliria que cũ risu accidũt tutiora sunt q̃ que serio. 54.

In affectib⁹ acutis q̃ affligãt cũ fe. suspiria luctuosa mala sũt. 55.

Podagrici morbi vere ꝛ autũno magna ex pte mouentur. 56.

Attibiliarijs morbis in pericula hec decũbitur: stuporẽ corporis: aut cõuulsionẽ aut furorez indicãt aut cecitatem. 57.

Stupores attoniti potissimũ veniũt a. xl. ad sexagesimũ annũ. 58.

Si omentũ decidat putrescat necesse est. 59.

Quibus a coxendice infestatis coxa recedit ꝛ redit: his mucores ea in parte gignũtur. 60.

Quibus a coxẽdice infestatis diutina recesserit coxa: his crus contabescit ꝛ claudicat nisi aduratur. 61.

Incipit liber septimus aphorismorũ dñi Hyppo. e greco in latinũ nup a dño Theodoro gaza trãslatorũ.

In morbis acutis frig⁹ partiũ extremaꝝ malo est. 2.

In osse egrotãte caro liuida: malo est. 3.

A vomitu singultus ꝛ oculorũ rubor. malo est. 4.

Horror a sudore non bono est. 5.

Ab insania difficultas intestinorum aut aqua intercutem aut mentis alienatio: bono est. 6.

In morbo diuturno inedia ꝛ deiectiones sincere malo sunt 7.

Ex multa potione rigor aut delirium malo est. 8.

A vomice ruptiõe iterna resolũo aut vomitio aut aĩe ɔ̃fectio euẽit. 9

A sanguis pfusiõe mentis cõmotio aut cõuulsio malo est. 10.

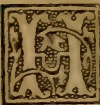
A voluulo vomitus: aut singultus: aut mentis cõmotio: aut cõuulsio accidẽs malo est. 11.

A costali pulmonia: malo est. 12.
A pulmonia delirium malo est. 13.
Per estus vehementes conuulsio ani distensio malo est. 14.
In capitis ictu stupor aut mentis commotio malo est. 15.
A sanguinis sputo puris sputum malum. 16.
A puris sputo tabes ꝛ fluor: cūq₃ saliua substitit moriuntur. 17.
A iecoris inflāmatione singultus: malo est. 18.
Ab insomnia conuulsio aut mentis commotio: malo est. 19.
Ab ossis exutione ignis accidit sacer. 20
Ab igne sacro putredo aut suppuratio sequitur. 21.
A forti vlcerum pulsu sanguinis profusio sequitur. 22.
A ventris dolore diutino suppuratio sequitur. 23.
A deiectione sincera sequitur difficultas intestinorum. 24.
Ab ossis precisione stupor et delirium incidet. 25.
Conuulsio ex medicamenti potione letalis est. 26.
In vētris dolore forti algor partium extremarum: malo est 27.
Si mulier vterum gerenti tentia acciderit: abortu₃ patietur. 28.
Quodcūq₃ os aut cartilago ꝑcidit in corpe increscere nō pōt. 29.
A pituita alba detento si alui fluor superuenerit vehemens egritudinem tollit 30
Quib⁹ ꝑ alui fluorē dicctōes spumāt his pituita a capite ōfluit. 31
Quibus febricitātibus vrine sedimentu₃ speciem farine crassioris refert: longam egritudinem fore significat. 32.
Quib⁹ sedimē biliosu₃ desuꝑ tenue est: acutū significat morbū. 33.
Quibus vrina deducta disiectaq₃ est: his perturbatio vehemens in corpore est. 34.
Quib⁹ vrina bullat: his fore morbū rhenalē ꝛ lōgū sigt. 35.
Quibus sedimen pingue congestumq₃ est: his rhenale vitium acutum indicatur. 36.
Quibus igitur vitio rhenali detētis predicta accidūt signa: eos dolores circa musculos spine fatigant: qui si locis exterioribus accidunt abscessus quoq₃ futuros eodē existimato. Sed si interioribus magis laborat: int⁹ abscessus quoq₃ fore expecta. 37.
Vomitio sanguinis sine febre salutaris est cum febre malo est: curandum acerbis et refrigerantibus. 38.
Distillatiōes in ventrē superiorē suppurant intra dies viginti. 39.
Si quis sanguinē migit et grumos atq₃ vrine stillicidio affligitur et dolore femorum ventris imi pectinisq₃ infestatur morbu₃ circa vesicam esse significatur. 40.
Si lingua subito incōtinēs facta est: aut pars aliqua corporis stupore elanguit vitium hoc esse atre bilis certum est. 41.
Si mesticia ꝛ metus longo tēpore tenēt atrabilis in vitio est. 42
Si natu maiorib⁹ ꝑ purgationē singult⁹ superuenit nō bono est. 43
Si fe. ortū nō exbile trahit calē copia capiti affusa tollit febrē. 44

Mulierem fieri ambidextram natura non patitur. 45.
Qui superati aduruntur: si pus effluit purum ꝛ album euadunt: si cruentum feculentum ꝛ fetidum pereunt. 46.
Quorum iecur suppuratum aduritur si pus effluit purum et album euadunt: his enim conclusuꝫ in mēbrana est pus sed si qualis amurca est tale effluxit intereunt. 47.
In oculorum doloribus sanguinem detrahe cum prius vinuꝫ per potioneꝫ exhibueris ꝛ ex calida aqua multū dilueris. 48.
Qui aqua inter cutem laborat si a tussi tenetur desperandus est. 49
Stillicidium ꝛ difficultatem vrine potio vini ꝛ detractio sanguinis tollit: incidende sunt vene interiores. 50.
Ab angina detento si tumor aut rubedo pectoris superuenit bono est. 51.
Quibus cerebrum sphacelatū hoc est sideratū est: intra tertiū diē moriunt. At si ab his diebus euaserint sanitati restituent. 52.
Sternutamentum fit ex capite cerebro calefacto aut humefacta parte capitis inani. Aer enim vbi contentus erumpit et cū strepitu: quoniam per angusta exitus datur. 53.
Qui dolore iecoris admodū conflictantur: his febris superueniēs leuat dolorem. 54.
Quibus sanguinem trahi prodest: his vere detrahendus est. 55.
Quibus inter ventriculuꝫ ꝛ venas pituita constituta infert dolorem vt pote que ad alterutum ventrem exitu careat: his pituita per venas in vesicam delapsa morbus leuatur. 56.
Quibus iecur aqua repletum in omentum erūpit: his vēter aqua impletur atqꝫ ita moriuntur. 57.
Pandiculationem oscitationem horrorem vinum par pari ingestum tollit egritudinem. 58.
Quib⁹ tubercula in vrinario meatu oriunt: his suppuratione facta ꝛ eruptione leuatur dolor. 59.
Quorum cerebrum concussum aliqua ex causa est: eos repente obmutescere necesse est. 60.
Corporibus humidis fames afferēda est. fames enim corpora reddit sicciora. 61. 62.
Ubi in toto corpe mutatio fit: ꝛ modo corp⁹ frigescit: modo calescit: aut calorē aliū ab alio recipit: lōgitudo morbi significat. 63
Sudoris copia calidi aut frigidi fluentis humorem deduci robusto supra: debili infra significat. 64.
Quecūqꝫ non intermittentes tertio die vehemētiores redduntur magis periculose existunt: sed si quouis modo intermittunt securitatem inesse significatur. 65.
Quos febres diutine habent: his in articulos abscedit: si labor accidit. Quibus autem in articulos absceditur: si labor ex febre accidit hi cibo pleniore vtuntur. 66.

Quib⁹ tubercula diutina aut in articulos dolores ex febre decum bunt. 67.
Si cibuz febricitanti des: vt vires sano: sic morbū egro dederis. 68.
Que per vesicam excernuntur cōspiciēda sunt an talia sint qualia exeunt sanis. 69.
Quorum deiectionibus si stare sinas nec moueas subsistunt quasi strigmēta: si pauca sunt pax morbi ꝯtractū est. si mlta: multū bis aluū purgasse ꝯducit. Qđ si aluo nō purgata dabis sorbitiones nocebis. ⁊ quo plus dederis eo magis nocebis. 70.
Excretiōes in febrib⁹ nō iterpollatis liuide cruēte biliose fetide male sunt omnes. At si bene excernitur bene est: ⁊ qđ tum per ventrē tum per vesicam ⁊ quacunqȝ secedens aliquid subsistit non purgatum malo est. 71.
Corp⁹ efficere fluidū oportebit quocūqȝ euacuandū censueris: si supra firmari aluū: si infra solui necesse est. 72.
Somnus aut insomnia si alterutrum vltra debitum fiat morbus accidet. 73.
In febribus non interpolatis si exteriora frigent interiora vrunt ⁊ sitiunt letale est. 74.
In febre non interpollata si labium aut ocul⁹ aut superciliū aut nasus peruertit: si visus si auditus defecerit egro iā debili quicqđ ex his accidit mors in propinquo est. 75.
A pituita alba aqua inter cutez sequitur. 76.
Ab alui ꝓfluuio difficultas intestinorum. 77.
A difficultate intestinorum leuitas intestinorum accedit. 78.
A sideratione abscessus accidit ossis. 79.
A sanguinis vomitiōe tabes ⁊ puris purgatio supra: a tabe fluctio de capite: a fluctione ꝓfusio alui. a ꝓfusiōe alui astrictio purgatiōis superioris: ab astrictione mors. 80.
A sanguinis sputo puris sputū ⁊ fluor: cūqȝ saliua subsistit moriuntur. 81.
Qualiscūqȝ aut ꝑ vesicā aut ꝑ aluū: aut ꝑ carnē excretio fit quacūqȝ omnino corpus excedit naturā: si parum excedit parua est egritudo: si multum magna: si admodū multum letalis est.

¶ Diui hyppocratis medici aphorismorum finis: a domino Theodoro gaza medico nuper e greco in latinum translatorum. Deo gratias.

His tamen ad tollendum studentium laborē addere decreui aphorismos medicine pertinētes: non solum eos qui ad curandū morbos principaliter cōferre decernunt: verum ⁊ pronosticos qui in curis morborum etiam magni sunt adiuuamenti.

De egritudinibus capitis. Cap. j.

De dolore capitis.

Quibuscunque in febribus vrine coturbate velut subiugalium: his capitis dolores assunt. Apho. 71. quarte particule.
Lac dare caput dolentibus malum. 64.5.
Posteriora capitis dolentia: vena frontis incisa iuuat: et maxime potest poni ex eadem causa. 67.5.
Duorum dolorum qui simul fiunt: et non secundum eundem locum: maior denigrat minorem faciunt etenim hi pro canone qui est diuersio. 40.2.
Dolores in lateribus et in pectoribus: et in aliis partibus si multum durant ad discernendum mali sunt. 56.
Dolores et tumores circa ventrem existentes: superiores quidem leuiores: non superiores vero fortiores. 7.6.
Caput dolenti et circundolenti sanies aut aqua: aut sanguis defluens: secundum aures: aut secundum nares: aut secundum os soluit egritudinem. 10.6.
Quibus dolores a dorso in cubitos transeunt. flebothomia soluit. 22.6.
Quibuscunque sanis dolores repente fiunt in capite et continue sine voce fiunt et stertunt: tunc pereunt in septem diebus si non febris eos accipiat. 51.6.

De litargia.

In erisipilla putredo aut saniesmalum. in litargico tremor malum. 20.7

De subeth.

In quo morbo somnus laborem prestat mortale 1.2.

De vigilia superflua

Somnus et vigilia vtraque magis modo facta: malum. 3.2.
Apopletici maxime fiunt in etatibus a. 40. annis vsque ad. 60. 57.6.
Soluere apoplexiam forte impossibile est: debilem vero non facile. 42.2.
Strangulatorum et dissolutorum nondum mortuorum non referuntur quibuscunque spuma fuerit circa os. 43.2.

De melancolia.

Si timor et pusillanimitas multum tempus habent perficit melancolicum huiusmodi habentem. 24.6.
In melancolicis egritudinibus periculose eruptiones apoplexiam aut spasmum aut cecitatem significant: aut maniam. 56.6.
Melancolicis et nefeticis emorroydes iunate bonum. 11.6.
Melancolicis vero vehementius inferius eadem ratione contraria apponentes. 9.4.

De mania.

Maniacis varicibus et emorroydibus inatis manie fit solutio. 21.6.
In mania dissintheria aut hydrops aut extasis: bonum. 5.7.

De amentia.

Desipientie cum risu quidem facte securiores: que vero cum solitudine moleste. 53.6

¶ De permixtione sensus.

¶ De epilentia.

¶ De dispositionibus neruorum. Ca.ij.

¶ De paralisi.

¶ De spasmo et tetano.

¶ De stupore.

¶ De iectigatione aut saltu: nihil.

¶ De tortura.

De dispositionib⁹ oculorum. Ca.iij.

In tẽporib⁹ ꝟo si quidẽ hyẽs siccaꝛ borealis fiat: ver ꝟo pluuiosuȝ ꝛ austrinũ: necesse est estate obtalmias fieri. 12.3.
Si ꝟo hyems austrina ꝛ pluuiosa fiat: ver vero siccũ ꝛ boreale: obtalmie sicce fiũt. 13.3.
Si ꝟo borealis fuerit autũn⁹ ꝛ inaquosus humidis q̃dẽ natura ꝛ mulierib⁹ cõfert: reliq̃s ꝟo obtalmie erũt sicce. 14.3.
In siccis temporibus obtalmie fiunt. 18.3.
Cõstitutiões ꝟo q̃tidiane austrine ꝟtigines faciũt in oculis. 17.3.
Estate vero quedam horum oculorum ꝛ auriũ dolores. 22.3.
In nõ deficiẽte febre si ocul⁹ distorqueaꝛ ꝛ non videat debili existẽte corpore iam prope mors est. 49.4.
Quibuscũq; iferiorib⁹ aut alijs egritudinib⁹ volũtarie ocli lachrymanꝛ: nihil icõueniẽs. q̃b⁹ ꝟo nõ ꝑm volũtatẽ: incõueniẽs. 52.4.
In oculis patientem a dyaria accipi bonum. 17.6.
Dolores oculoꝝ meri potio aut piria aut flobothomia aut farmacia soluit. 31.6.
Attendere autẽ oportet ꝛ iudicia oculorũ ꝛ somnia. si eñ quid albi appareat ꝯmissis palpebris non ex dyaria existẽte aut farmacie potatione: malũ est signũ ꝛ mortale valde. 52.6.
Oculorũ dolores meri potiões ꝛ lauachra multa calide ꝛ flebothomia soluit. 47.7.

De dispositionibus aurium. Cap.iiij.

Quibuscunq; fellee egestiones surditate superueniente q̃escũt: ꝛ q̃buscũq; surditas fit: felleis sup̃ueniẽtib⁹ egestiõib⁹ q̃escit. 2.82.4
Aut nõ audiat iã debili existente corpore: quecũq; horum fiãt iam prope est mors. 4.9.4.
Quibus in febribus aures surdescunt: sanguis ex naribus fluens: aut venter turbatus soluit egritudinẽ 9.4.

De dispositionib⁹ nasi. Cap.v.

Quibus nares humide natura ꝛ semen humidum sanis egrius quibus vero contraria salubrius. 2.6
Branchi⁹ ꝛ corrize in valde senibus non maturãtur. 40.2.
Seniorib⁹ ꝟo catarri celeriter dissoluẽtes. in fine aphorismi. 23.3.
Si vero estas sicca ꝛ borealis fuerit autumnus ꝟo pluuiosus ꝛ austrin⁹ capitis dolores in hyeme tusses brãchi ꝛ corrize fiũt. 14.3
Si vero borealis ꝛc. ꝛ corrize diuturne. 15.3.
Senioribus vero disnie catarri ꝛc. 32.3.
Catarri in sup̃iori vẽtre. i. pectore i saniẽ ꝯuertunꝛ i. 20. dieb⁹. 36.7
Frigida aut nix aut cristallus ꝛ cetera. catarros faciẽtia. 25.5.

De fluxu sanguinis narium.

Senioribus vero ꝛ ad iuuentutẽ accedentibus ꝛc. et ex narib⁹ sanguinis fluxus. 37.3.

Quibuscunq; in febribus sanguinis fluit multitudo vndecunq; in resumptionibus ventres bis humectantur. 27.4.
Quibuscunq; in febribus aures surdescunt: sanguis ex narib⁹ fluens aut venter turbatus: soluit egritudinem. 60.4.
Quibus spes ad articulos apostema conuertit &c. in fine. Si vero ex narib⁹ sanguis fluit valde & celeriter soluit. 75.4.
Mulieri menstruis deficientibus sanguinem ex naribus fluere bonum est. 32.5.
Caput dolenti & circundolenti sanies aut aqua aut sanguis defluens secundum aures aut nares aut secundum os soluit egritudinem. 10.6.
In sanguinis fluxu desipientia aut spasmus malum. 9.7.

De sternutatione.

Mulieri que a matrice molestatur: aut difficulter generanti sternutatio superueniens bonum. 34.5.
A singultu habito sternutatio superueniens soluit egritudinem 12.6.
Sternutatio fit a capite ex calefacto cerebro aut humectato quod est in capitis vacuo: effunditur enim aer intus existens foras. sonat vero quia perangustus est ei exitus. 52.7.

De varijs disposi. oris et lingue. Cap. vj.

In etatib⁹ vero talia accidunt puer[is] & nouiter genitis vlcerationes & vomit⁹ &c. 25.3.
Trauli dyaria maxie capiuntur longa. 32.6.

De dispositionibus dentium. Cap. vij.

Unicum reperio aphorismum de medicina dentium & pnosticum: preter illum qui positus est de difficili exitu dentium: & est. 26.3.
Quibus in dentibus in febribus limositates fiunt: fortiores & diuturniores fiunt febres. 53.4.
Cum vero dentes producunt gingiuarum pruritus. febres spasmi: dyarie: & maxime quando producunt caninos dentes. 25.3.

De dispositionibus labiorum & gingiuarum. Ca. viij.

De egritudinibus labiorum & gingiuarum in aphorismis nihil reperio vltra que dicta sunt de egritudine oris.

De dispositionibus gutturis. Cap. ix.

Autumno vero & estiuorum multa stranguirie lienterie & squinantes & anhelitus. 22.3.
Si a febre habito tumore non existente in faucibus suffocatio repente superuenerit mortale. 34.4.
Si a febre habito collum conuertatur vt vix deglutire possit tumore non existente in collo mortale. 37.4.
Quicunq; squinantiam effugiunt & ad pulmonem eis conuertitur: in septem diebus moriuntur. Si vero hos effugiunt: empici fiunt. 11.5.
A squinante habito tumor & rubor in pectore superueniens bonum foras enim conuertitur egritudo. 37.6.

Si a febre habito tumore nō existēte suffocatio repēte nascitur vt deglutire nō possit mortale. 60.7.

Scđs taliter iuenit. Si a febre habito torq̄at collū vt deglutire nō possit: ⁊ trāsglutiēdo angustiet sine tumore manifesto mortale.

De dispositionib⁹ pectoris et pulmonis Cap.x.

De anhelitus cōstrictione siue difficultate ei⁹: vt in quarto apho⸗rismo. vt iam clarebit.

In febrib⁹ spirit⁹ offendēs malū: spasmū eē fieri significat. 68.4.

¶ De asmate.

Quibuscūq; gibbi ex asmate fiūt āt tussi añ iuuētutē peūt. 46.6.

¶ De tussi.

Quadragesimus sextus dictus. ¶ De voce.

Si inebriat⁹ aliquis repente sine voce fiat: spasmo in anto moritur si non febris acceperit eū: aut ad horā veniēs ƀm quam crapule soluuntur locutus fuerit ⁊c. 6.5.

Quibuscūq; dolores repente fiūt in capite cōtinuo sine voce fiūt et stertunt pereūt in septem diebus si nō eos febris accipiat. 51.5.

Quibuscūq; cerebrū cōmotuȝ fuerit ab aliqua causa necesse est sta tim sine voce fieri. 48.7.

¶ De sputo sanguinis.

Adolescētibus vero sputa sanguinis: ptisis: febres acute: epilensie ⁊ alie egritudines. maxime vero predicte. 30.3.

Quibuscunq; in febribus sanguinis fluit multitudo vndecunq; in resumptionibus ventres his humectantur. 67.4.

Execrationes in febre nō deficientib⁹ liuide ⁊ sanguinee ⁊ fellee ⁊ fe tide omnes male sunt: egeste vero bone. Bone vero sunt ⁊ ƀm se⸗cessum ⁊ vrinam ⁊c. 47.4.

Quicūq; sanguinē spumosū spuūt: his ex pulmōe eductio fit. 14.5.

Caput dolēti ⁊ circundolēti sanies aut aqua aut sanguis [illegible]fluēs ƀm nares aut aures aut os soluit egritudinē. 10.6.

In sanguinis sputo saniei sputum malum. 15.7.

Quicūq; sanguinē vomūt si quidem sine febre salubre: si vero ex fe bre pnitiosuȝ curare ꝟo oportet stipticis aut ĩfrigidātib⁹. 37.8.

¶ De pleuresi.

Paroxismos ⁊ ꝯsistētias declarāt egritudines ⁊ tpa anni ⁊ circui⸗tuū adinuicē incremēta. siue q̄tidie siue. preter diē siue per ampli⁹ tps fiat. Sed ex apparentibus post: queadmodū in pleureticis sputū si ꝯtinuo apparet subrubeū inchoātē quidē morbū abbre uiat. Si vero post apparet subrubeū prolongat. 12.1.

Austrini flat⁹ grauāt auditū. Et subdiuidit. Si ꝟo boreas fuerit: tusses: fariges: vētres duri: dissurie: horrores: late⁊ dolores. 6.3.

Hyeme vero pleuretides: peripleumonie: corrize: branchi: tusses: pe ctoris laterū ⁊ lumborum dolores. 24.3.

Quicunq; pleuretici facti non purgantur in quatuordecim dieb⁹

bi in empima transeunt. 9.5.
Quicunqȝ ex pleureticis epici fiunt si purgantur in quadraginta dieb' a qua die ruptura fuit: soluit. Si vero non: in ptisim transeunt. 16.5.
A pleuretide supato aut piplemonia dyaria supueniens malu. 16.6.
Accide eructuantes no valde pleuretici fiunt. In pleuretide peripl emonia malu. 33.6.

De peripleumonia.

Dictus est de pleuresi. 34.6.
Dictus est de pleuresi. 16.
In periplemonia frenesis malum. 12.7.

De empimate.

Quicunqȝ epici aut hydropici vrunt aut icidutur: si sanies que de pura fluxerit et alba euadut. si vero cenulenta et male olens fuerit peut. 27.6

De ptisi.

Autumnus ptisicis malus. 11.3.
Si vero estas sicca et borealis fuerit: autunus vero pluuiosus et austrinus: capitis dolores in hyeme et tusses et brachi et corrize fiunt quibusdam vero et ptisis. 14.3.
Autuno vero estiuoru multa et febres quartane et errantes et splenes et hydropes venientes et splenes et ptisici. 23.3.
Dictus est de sputo sanguinis. 30.3.
Ptisicos vero metuentes ad superiores farmacias 8.4.
Ptisis fit maxie etatib' a. 18. anis vsqȝ ad. 25. annos. 10.5.
Qui a ptisi molestatur si sputu qualecuqȝ spuunt fetet super carbones effusum: et capilli a capite defluut: mortale est. 12.5.
Quibuscuqȝ ptisicis defluunt capilli: si dyaria supuenerit mortale. 13.6
A ptisi habito dyaria superueniens mortale est. 16.5.
Lac dare caput dolentib' malu. Malu vero et febricitatib' et quib' hyp pocudria suspensa rugiut et siticulosi. Malu vero et quibus fellei fecel sus: et in acutis febribus: et quibus sanguinis multa egestio facta e. Conuenit vero ptisicis no valde febricitatibus. Dare vero et febribus longis nullo predictoru signoru presente et extra rationem tabefactis. 64.5.
In saniei sputo ptisis et flux' malu. vbi saliua retinet moriut. 16.7.

De dispositioibus cordis. Et prio de tremore. Cap. xi.

In febrib' circa vetre cauma et cordis mors' vel tremor malu. 66.4.
Qui exsoluutur fortiter et frequenter sine manifesta occasione repete moriutur.

De mamillis et dispositionib' earum. Cap. xii.

Mulieri i vtero hnti si subito mamille graciles fiut abortit. 36.5.
Mulieri i vtero geinos hnti: si altera mamillaru gcil' fiat: alteru abortit et si qde dextra gcil' fiat masculu: si vo sinistra feminā. 37.5.
Si mulier que neqȝ pregnās est: neqȝ generauit lac habet: huic men

strua defecerũt. 38.5.
Mulieribus q̄bus cõuertitur sanguis ad mãmillas:maniã signi-ficat. 39.5.
Mulieri si vis mẽstrua retinere siciã maiorem ad mammillas ap-pone. 50.5.
Mulieri ĩ vtero hñti lac extra mãmiliã multũ fluẽs debilẽ fetũ si-gnificat si vero dura fuerint vbera:sanũ fetũ significãt. 52.5.
Quecũq; corrupture sunt fet⁹:his vbera gracilia fiunt. Si vo rur-sus dura fiant:& si dolor est in vberibus:aut vertebris:aut in ge-nub⁹:aut in oculis nõ corrũpũtur. 54.5.

De meri & dispositione stomachi.

De dispositionibus stomachi. Cap.xiij.

Uẽtres vere & hyeme calidissimi sunt natura & sõni lõgissimi .15.1.
Estate & autumno cibos grauissime ferunt: hyeme vero facillime mox vere. 18.1.
In omni egritudine cõfortari mẽte & bene se habere ad oblationes bonum:contrarium vero malum. 33.2.

De difficultate transglutiendi.

Si a febre habito collũ ꝯuertatur vt vix deglutire possit: tumore nõ exñte ĩ collo repẽte ĩnascit vt ꝺglutire nõ possit:mortale.35.4.

De dolore stomachi.

In febribus circa ventrẽ cauma forte & cordis mors⁹:malũ. 66.4.
Potus indigentiã soluit. 21.2.

De siti.

Quibuscũq; bibere desideriũ nocte valde sitiẽtibus si dormiuerint bonum. 37.5.

De dispositionibus mirach & hyppocũdriorum.

Quib⁹ hyppocũdria suspẽsa sunt & subrugiẽtia:lũbi dolore super-ueniẽte vẽtres his humectanť:si nõ vẽtositates erũpãt aut vrine multitudo nõ superueniat:in febrib⁹ vero hec fiunt. 64.4.

De vomitu.

In pturbatiõib⁹ vẽtris & vomitib⁹ q̄ spõte fiũt siquidẽ qualia opor-tet purgari purgenť cõfestim & bene ferũt.si vo nõ cõtrariũ. 2.1.
Difficile vomẽtes & medie carnosos ĩferi⁹ timẽtes estatem. 7.4.
Ex egritudinibus quibuscũq; si fel nigrũ sursum aut deorsum exi-uit mortale. 22.4.
In ilion vomitus singultus spasmus desipientia:malum. 10.7.

De singultu.

Spasmus & singultus post nimiã purgationẽ malum. 4.5.
A singultu habito sternutatio supueniẽs soluit egritudinẽ 13.6.
A dyaria habito diuturna spontaneus vomitus superueniẽs sol-uit dyariam. 15.6.
In flegmone epatis singultus malum. 17.7.

¶ De dispositionibus epatis. Cap. xiiij.

¶ De dolore epatis.

Cuicunq; epar circundolet: his febris superueniens soluit egritudinem. 53.7.

¶ De apostematibus epatis.

In epate vero flegmones patienti singultus superuenit. 60.5.

Uesicã incisaʒ aut cerebrũ aut cor aut dyafragma aut rhenes aut intestinorum aliqđ graciliũ aut ventrẽ aut epar mortale. 18.6.

Quicunq; in epate ꝓpter saniem vruntur: siquidem sanies pura fluxerit et alba euadunt: in tunica enim illic sanies est. Si vero velut amurca fluxerit pereunt. 46.7.

¶ De hydrope.

Autumno vero ⁊ estiuorum multa: ⁊ febres quartane: ⁊ errantes ⁊ splenes ⁊ hydropes venientes ex splene ⁊c. 23.3.

Hydropicis si nascuntur in corpore vulnera: nõ facile sananẗ. 8.6.

Quicũq; empici aut hydropici vrunẗ aut scinduntur: his effluẽte sanie aut aqua multa etiam repente omnino pereunt. 22.6.

Quibuscunq; torsiones ⁊ circa vmbilicũ dolores ⁊ lũbos ⁊ dolorẽ nõ soluit neq; farmacijs neq; aliter: in hydropẽ siccã ꝑficiẗ. 11.4.

Hydropicis tussis supueniẽs mala: ꝓcedẽs nõ sine malo. 35.6.

Quicũq; splenetici a dissinteria capiuntur: his supueniente dissnia longa hydrops innascaẗ aut lienteria ⁊ pereunt. 43.6.

In mania dissinteria aut hydrops aut extasis bonum. 5.7.

Hydropicus si tussim siccam habet desperatus est. 48.7.

Quib⁹ epar aq̃ ipletũ erũpit: his aq̃ vẽter ipleẗ ⁊ moriũtur. 46.7.

¶ De hyppocundrijs.

Quib⁹ in febricitantib⁹ in septima aut nona aut vndecima aut decimaquarta die icteritia supueniẽs: bonum: si non ad dextrum hyppocundriũ durũ fiat. si vero non: non bonum. 64.4.

Quib⁹ hyppocũdria suspensa ⁊ subrugiẽtia: lũbi dolore superueniẽte ventres his humectãtur: si non ventositates erũpant aut vrine multitudo superueniat: in feb. hec fiunt. 74.4.

Lac dare caput dolentibus malum. malum vero ⁊ febricitantibus ⁊ quibus hyppocundria suspẽsa rugiunt ⁊ siticulosis ⁊c. 64.5.

Quibuscunq; dolor fit circa hyppocundria sine flegmone: his superueniens febris soluit dolorem. 40.6.

¶ De dispositionibus fellis ⁊ splenis. Ca. xv.

De ictericia.

Quibus in febribus in septima aut nona: aut vndecima. aut decimaquarta die icteritia supuenerit bonum nisi dextrum hyppocundrium durum fiat: si vero non bonum. 64.4.

Quibuscunq; in febribus icteritia supuenerit ante septimum diẽ malum est. 63.4.

Icterici non valde inflantur. 71.5.
Ictericis si epar durum sit malum. 42.6.

¶ De splene.

Autūno vero estiuorum multa et febres quartane et errrātes et splenes et hydropes venientes ex splene. 23.3.
Quicunq3 splenetici a dissinteria capiuntur: his superueniente dinia longa hydrops innascitur aut lienteria et pereunt. 43.6
Splenetica dissinteria superueniens bonum. 48.6.

¶ De fluxu omnium modorum. Ca. xvj.

In ventris fluxibus mutationes egestionum iuuant. si non ad malum transmutentur. 14.2.
Egestiones nigre vel quasi sanguis sponte venientes et cum febre et sine febre pessime sunt. quātumcunq3 colores plures fuerint: magis malum. cum farmacijs vero melius ē et quantumcunq3 plures colores fuerint non malum est. 21.4.
Egritudinibus quibuscunq3 incipiētibus si fel nigru3 sursum aut deorsum exiuerit mortale est. 22.4.
Quibuscunq3 ex egritudinibus acutis: aut multi tēporis: aut abortibus: aut aliter extenuatis si fel nigru3 quasi sanguis exiuerit: sequenti die cretico morietur. 23.4
Dissinteria si a felle nigro incohoauerit mortale. 34.4.
Nigre egestiones si a dissinteria iam habito vt intestinorū carnes egerantur mortale 26.4
Quibuscūq3 fellee egestiōes fiūt surditate supueniēte qescūt et qbuscūq3 surditas fit felleis supueniētib9 egestionib9 qescit. 28.4.
Mulieri in vtero habēti tenasmō innat9 abortū facit. 49.5.
In diuturnis liēterijs oxiremia veniēs prius nō existens signum ē bonum. 1.6.
In lōgis dissinterijs cibi abstinētia malū: et cū febre peius. 3.5.
Trauli a dyaria capiuntur longa. 32.6.
Quicūq3 splenetici a dissinteria capiūtur: his superueniēte disnia lōga hydrops inascit aut liēteria et pereunt. 43.6.
Spleneticis superueniēs dissinteria bonum. 48.5.
In mania dissinteria aut hydrops aut estasis bonu3 5.7.
In colerico secessu dissinteria malum. 24.7.
Si ab albo phlegmate habito dyaria superuenerit fortis soluit egritudinem. 30.7.
Quibuscunq3 spumose egestiones in dyarria: his flegma a capite defluit. 31.7.

¶ De doloribus intestinorum.

Quibuscūq3 torsiones et circa vmbilicu3 dolores et lūbos: dolor nō soluit neq3 a farmacijs neq3 aliter in hydropē siccā pficit. 11.4.
In febrib9 acutis spasm9 et circa viscera dolores fortes malū. 49.4

Dolores in lateribus et pectoribus et in alijs partibus si multũ differũt ad discernendum mali sunt. 5.6.
Dolores et tumores circa ventrem existentes superiores quidem leuiores non superiores. 7.6.

¶ De ilios.

Quibuscunque ex strãguria ilion innascit: hi in septem dieb⁹ pereũt si non febre superueniẽte vrina multa fluxerit. 44.6.
In ilion vomitus singultus spasm⁹ desipiẽtia malum. 10.7.

¶ De colica nihil.

¶ De dispositionibus ani. Ca. xvij.

Melãcholicis et freneticis emorroydes innate: bonũ. 11.6.
Emorroydes habẽti antiquas si nõ vna relicta fuerit piculũ est hydropisim aut ptisim aut maniam fieri. 12.6.
Maniacis varib⁹ aut emorroydib⁹ ĩnatis manie fit solutio. 11.6.

¶ De dispositionibus rhenum. Ca. xviij.

Quicunque nefretici sunt non sanant post. 40. annos: intelligẽdo p nefresim passionẽ rhenum omnẽ indifferenter. 6.4.
Quibuscũque in vrinis arenosa subsistãt sedimia: his vesica aut rhenes linthiasim patitur. 80.4.
Nefretici et circa vesicã dolores laboriose sanant in senib⁹. Et p nefresim hic intellige vlcerationẽ et in fine cõmẽti Galien⁹ sicut alibi dixit Hyppocra. senes his passiõib⁹ commoriũtur. 7.6.
Quibuscuncunque in vrinis ampulle supernatant nefreticã et longã egritudinem fore significant. 35.7.
Quibuscũque pinguis hypostasis et cõglobata: his nefreticã significat et acutam fore egritudinem. 36.7.
Quibuscũque nefreticis exñtib⁹ pdicta signa acciderint: et dolores acuti circa musculos spinales sint: si qdẽ circa lũbos intrinsecos sunt apostema futuꝝ extrinseci signt. Si vo dolor magis circa interiores locos fuerit: apa futuꝝ expectabis magis int⁹. 37.7.
Quibuscunque inter rhenes et ventrẽ flegma cludit et dolorẽ prestãs nõ habet exitũ in neutrũ ventrium: his p venas in vesicã cõuerso flegmate solutio fit morbi. 55.3.

De dispositionibus vesice. Ca. xix.

Egritudines vero in pluuialib⁹ vt multũ fiũt: et febres lõge: et vẽtris flux⁹ et putredines: epilẽtici: appopletici: et squinãtes. In siccis vo ptisici: obtalmie: artetice: stranguríe: et dissurie. 17.9.
Autumno vo orestiuoꝝ multa febres quartane et errãtes et splenes hydropes et ptisis, et strangurie: et lienterie. 23.3.
Seniorib⁹ vo factis perithimia spõdilis et lithiases lumbrici. 27.3.
Seniorib⁹ disnie: catarri cũ tussi: strãgurie: dissurie: articuloꝝ dolores: nefresis: vtigines: apoplexie: cacesie: prurit⁹ toti⁹ corpis: melãcholie: vigilie: vẽtris et nariũ hũiditates: oculoꝝ hebetudo: glau

costitas: grauitas auditus. 32.3.
Quibuscūq; vrine grosse globose pauce nō sine febrib⁹ mltitudo ve niēs ex his tenuis iuuat: maxie vo talia eueniūt qb⁹ ex principio vel post principium aut celerius hyppostases fiunt. 70.4.
Quibuscūq; in febrib⁹ vrine conturbate velut subiugaliū: his capi tis dolores aut adsunt aut aderūt. 71.4.
Quib⁹ se cōtinuo egritudo terminatur: his nubē hz rubeā quarta dies in vrina et alia signa ſm rationem. 73.4.
Quib⁹ vrine lipide aut albe: male vo in freneticis apparēt. 72.4.
Quib⁹ hypocūdria suspēsa et subrugiētia lumbi dolore supueniēte: vētres his humectant: si non ventositates erūpant: aut vrine mul titudo superueniat. 74.4.
Quib⁹ spes est ad articulos apostema cōuerti: eruet ab apostemate vrina grossa et multa et alba facta velut in laboriosis febrib⁹ et maxi me si in quartanis qbusdā incipit fieri. Si vo sanguis ex narib⁹ fluat valde celeriter soluunt. 75.4.
Si sanguinē aut pus minxerint: renū aut vesice vlcerationem signi ficat. 70.4.
Quibus in vrina grossa qsi carnium frusta vel sicut pili sunt: his de renibus exeunt. 76.4.
Quibus in vrina pingui existente furfura mingunt: his vesica sca bit. 77.4.
Quicūq; sanguinem sponte mingunt: his de rhenibus vene ruptu ram significat. 75.4.
Si sanguinē mingūt aut trūbos et strāguriā hnt et dolor īcidit in pe ctinē et subvētre et pitoneon: circa vesicā dolorē significat. 80.4.
Quibuscunq; in vrinis harenosa obstant: his vesica aut rhenes li thiasim habet. 80.4.
Si sanguinem aut pus mingunt aut squamas et odor grauis: vesi ce vlcerationem significat. 82.4.
Quibus in vrinali via vel virga pustule nascuntur: sanie facta et eru pta solutio fit morbi. 83.3.
Vria facta mlta noctu modicū secessuz significat et ecōuerso. 84.4.
In ano flegmōe spatiēti et matrice flegmonē habēte: strāguria supue nit. In epate vo flemone spatiēti singult⁹ superuenit. et in rhenib⁹ habētib⁹ saniem stranguria accidit. 58.5.
Mefretici et circa vesicaz dolores laboriose sanātur in febribus alias in senibus. 6.6.
Vesicā icisā: aut cerebrū: aut cor: aut diafragma: aut epar aut vētrē: aut rhenes: aut intestinorū aliquod gracilium mortale 19.6.
Quibuscūq; ex strāguria ileos innascit: hi in septē dieb⁹ pereunt si nō febre superueniente multum vrina fluxerit. 44.4.
Quibuscūq; in febribus in vrinis crinoydes hyppostase fiūt lōgā egritudinem significat. 32.7.

Mulieri in vtero habenti si subito mammille graciles fiant abortitur. 35.5.
Mulieri in vtero habenti si altera mammilla gracilis fiat: geminos alterū abortietur. ⁊ siquidem dextra gracilis fiat: masculum: si vero sinistra: feminam. 37.5.
Similiter quē neq; pregnans neq; generauit lac habet: huiusmodi menstrua defecerunt. 38.5.
Mulieribus quibus conuertitur sanguis ad mammillas: maniam significat. 39.6.
Mulierem si vis scire si concepit: mellicratum qñ dormitura est da ei bibere ⁊ si quidem torsiones habuerit circa ventrem concepit. si vero non minime. 40.5.
Mulier si quidem masculum concepit bene colorata est; si vero feminaȝ discolorata. 41.5.
Si mulieri pregnāti erisipila fit in matrice mortale. 42.5.
Que preter naturā tenues existentes concipiunt: abortiuntur antequā grossescant. 43.5.
Quecūq; corpa moderate hñtes abortiunt scḋo mēse aut tertio sine oī occasiōe māifesta: his cottilidōes mucillaginib⁹ pleni sūt: et nō pñt pre grauedīe tenere fetum: sed e abrūpuntur. 44.5.
Quecunq; existentes preter naturā crasse nō cōcipiūt: his pingue do os matricis obturat ⁊ priusq; extenuent nō cōcipiunt. 45.5
Si mf i x i vtebro posita fecerit saniē: necesse ē cōmotū fieri. 46.5.
Fet⁹ maris q̄dē in dextris: femine vero in sinistris magis. 47.5.
Ad matricis precipitationes obtalmicum appone apprehendens os et nares. 48.5.
Mulieri in vtero hñti tenasmō innatus abortiri facit. 46.5.
Mulieris menstrua si vis retinere: sicuam maiorem ad mammillas appone. 50.5.
Quecūq; in vtero habent: his cōcluditur os matricis. 51.5
Mulieri in vtero hñti: lac ex mām̄illis multū fluēs fetū significat debilem. si vero vbera dura fuerint: sanuȝ significant fetū. 52.5.
Quecūq; corrupture sunt fetus: his vbera gracila fiunt. Si vero rursus dura fiunt: ⁊ si dolor fit in vberibus aut in vertebris: aut in genibus: aut in oculis nō corrumpuntur 53.5
Quibuscūq; os matricū durū est: his necesse est os matricum concludi. 54.5.
Quecunq; in vtero habentes a febribus accipiūtur: et fortiter ca lefiunt sine occasione manifesta: generant piculose: ⁊ difficulter aut abortiuntur periclitantes. 55.5.
In fluxu muliebri spasm⁹ ⁊ animi defectio si supueniat malū. 56.5
Menstruis plurimis eueniētibus accidunt egritudines: ⁊ non venientibus a matrice accidunt egritudines. 57.5.
Mulier si nō cōcepit: velis aūt scire si cōcipiet: cōtegēs vestimētis

suffumiga deorsum & siquidem transire videatur odor per corpus ad os & nares cognosce qm̄ ea nō ꝓpter se nō generat. 59.5
Mulieri in vtero habenti si purgationes exeūt: impossibile est fetum sanū esse. 60.5.
Si mulieri purgationes non exeunt: neqꝫ febre: neqꝫ rigore superueniente anxietates abhominationes defectiones animi ei acciderint: reputa hāc in vtero habere. 61.5.
Quecunqꝫ densas & frigidas matrices habent non concipient. Et quecunqꝫ humidas habēt matrices nō concipient: extinguitur eñ in eis semē. Et q̄cūqꝫ siccas & magis ardētes nō cōcipiūt indigētia eñ nutrimēti corrūpitur semen. Et quecūqꝫ ex vtrisqꝫ temperiem habent moderate hmōi fiunt generantes. 62.5.
Mulieri in vtero habenti tenasmus superueniens abortitur. 28.7

De dispositionibus apparentibus in extremitatibus membrorum. Cap. xxij.

Duorum dolorum qui simul fiunt nō ſm eundem locum vehementior denigrat alterum. Positus est hic aphorismus ad euidentiā dolorum iuncturarum. 46.2.
Non febricitantibus existentibus si fiat strophus vel genuum grauitas & lūborū dolor: deorsum farmacia idigere significat. 20.4
Laboriosis in febribus circa articulos et circa maxillas maxime apostases fiunt. 31.4.
Si vero prius doluerit aliquid ante egritudinem: illic confirmatur egritudo. 33.4.
Quibuscūqꝫ feb. lōge: his dolores & pustule fiūt in articulis. 44.4
In articulis dolores & tumores sine vlceratiōe podagrā & spasmū et horū plima: frigida aq̄ infusa refrigerat & attenuat: & dolorē soluit. Stupor eñ mediocris dolorem minuit. 25.5.
Maniacis emorroidibus aut varicibus innatis manie solutio fit. 21.6.
Quicunqꝫ dolores a dorso in cubitos transeūt: flomia soluit. 22.6.
Eunuchi non podagrizant neqꝫ calui fiunt. 28.6.
Mulier non podagrizat si menstrua non defecerūt in ea. 29.6.
Puer non podagrizat ante aphrodisiam. i. ante coitum. 30.6.
Quicunqꝫ calui fiunt: his varices non nascuntur magne. quibuscunqꝫ vero innascuntur rursus capillati fiūt. 34.6.
Quibuscunqꝫ gibbi ex asmate fiunt aut tussi: ante iuuentutem pereunt. 49.8.
Quicunqꝫ tumores podagrici fiunt in. 40. diebus deferuescentes resident. 49.6.
Podagrica & maniaca vere & autūno mouētur vt in pluribꝰ. 55.6.
Quibuscunqꝫ a sciatica molestatis vertebrum resilit foras: & rursus incidat in locum suum: his mucillagines facte sunt. 59.6.

Quibuscunqꝫ a sciatica molestatis vertebrū resilit foras: his tabescit crus et claudicant si non vrantur. 60.5.

FINIS.

Tabulā itaqꝫ febrium scōm morē solitum sic meo facili ingenio conscribā: si prius eos nūerauero aphorismos de febrib' ipsis loquentes: vt ante oculos tuos ponam: que in ipsis te doctissimum reddant.

Paroxismos ꝛ consistentias declarant egritudines: ꝛ tempora anni et circuituum adinuicem incrementa. 12.1.

Qui crescunt plurimum habent innatum calorem ꝛc. in fine. Et ꝓpter hoc ꝛ senibus non similiter febres fiunt acute: frigidum eñ habent corpus. 14.1

Acute egritudines in quatuordecim diebus iudicantur: quod ꝛ de febribus intellige. 23.2.

Estiue quartane ꝛ multum sunt breues: autūnales vero longe maxime vero que ad hyemem coniunguntur. 25.2.

Febrem in spasmo melius est fieri ꝙ̄ spasmum in febre. 26.2.

Febricitantibus non fortiter neqꝫ omnino in superficie permanere: ꝛ nihil minuere corpus aut tabescere magis: eo ꝙ secundum rationem fit: malum est. hoc eñ logitudinem egritudinis significat. hoc autē imbecillitatem. 28.2.

Circa principia ꝛ fines omnia imbecilliora: circa status omnia fortiora qui de febribus intelligendus est ꝛc. 30.2.

In morbis minus periclitantur egrotantes quibuscunqꝫ proprie nature ꝛ etatis et habitudinis ꝛ horum egritudo inest: magis ꝙ̄ quibus non propria ſm aliquid horum inest. 34.2.

Cum estas fit veri similis sudores multos in febribus expectare oportet. 7.3.

In siccis temporibus febres acute fiunt: ꝛ siquidem annus talis existens amplius fuerit qualem constitutionem fecerit in pluribus: ꝛ tales egritudines expectare oportet. 8.3.

In autūno acutissime fiunt egritudines ꝛ maxime mortifere vt in pluribus. ver vero sanissimum ꝛ minime mortiferū: quos duos etiam de febribus intellige. 10.3.

De temporibus siquidē hyems sicca ꝛ borealis fuerit: ver vero pluuiosum et austrinum: necesse est estate febres acutas et obtalmias et dissinterias fieri: maxime mulieribus et humidis natura. 12.3.

Estate vero quedam horum et febres continue: et causon et tertiane plurime et vomitus et dyarie: et oculorum et aurium dolores: oris vlcerationes et pudendorum putredines et desudationes. 22.3.

Quibus vrine in febribus conturbate et conuerse velut subiugalium his capitis dolores aut adsunt aut aderunt. 71.4.
A quartanis habiti nō valde a spasmis apprehēdunt. si vero apprehēdant et supueniat: quartana soluitur. 69.4.
Quibuscūq; in causone tremores fiūt. alienatio soluit. 26.6.
In acutis passionib⁹ cum febre luctuosa suspiria malum. 54.6.
Febricitāti si ceperint sudores boni sunt: tertiani: quintani: septeni: et q̄ nono die et. 11. et. 14. et. 17. et. 20. et. 21. et. 24. et. 27. et 30. et. 31. et. 34. et. 37. et. 40. isti eī sudores egritudines idicāt. q̄ vero ita nō fiūt dolorē significāt et lōgitudinē egritudinis et cōuersionē. 35.4.

FINIS.

De dieta in febrib⁹ ipsis conueniēti. Aphorismi.

Tenues et certe diete in diuturnis semper passionibus: et in acutis egritudinibus q̄bus nō cōueniūt difficiles. Ad vltimū tenuitatis q̄ adducunt diete difficiles. Et iterū resumptiones in vltimo existentes difficiles. 4.1.
In tenuib⁹ dietis peccāt egrotātes: et iō magis ledunt. Omne enim pctm̄ quātūcūq; sit magnū fit magis in tenuib⁹ dietis q̄ grossiorib⁹ pp hoc et in sanis fallaces sunt valde et certe et ꝯstitute diete: qm̄ peccātia difficili⁹ ferūt: ppter hoc igit̄ tenues et certe diete fallaces sunt ampli⁹ parū solidioribus. 5.1.
Ad vltimas egritudines: vltime curationes ad perfectionem sunt potentes. 6.1.
Ubi vero s̄m acumē egritudo ꝯtinuos et vltimos labores h₃: vltia et tenuissima dieta necessariū est vti. vbi aūt nō: nō: sed conuenit grossius reficere et tantum subcondescendere quantum egritudo mollior fuerit vltimis. 7.1.
Quādo in statu steterit egritudo. tunc tenuissima dieta necessariū est vti. 8.1.
Contēplari igitur op₃ egrotātē si sufficiat dieta ad statū egritudinis: et vtrū ille deficiat prius et non sufficiat dieta: aut egritudo deficiat et obtundatur. 9.1.
Quib⁹ ergo cōtinu⁹ est stat⁹: continuo et tenuiter reficere op₃. Quibus vero posterior stat⁹ ad id et ante id parū auferendū: prius vero vberi⁹ reficiendum vt sufficiat egrotans. 10.1.
In paroxismis subtrahere oportet: apponere em̄ lesio: et quecūq; secundum circuitus exacuuntur: in exacerbationibus subtrahere oportet. 11.1.
Senes facillime ferūt ieiuniu₃: secundo consistentes: min⁹ vero pueri: horū vero omniū maxime infantes: ho₄ vero ipsorum quicunq; sunt animosiores existentes. 13.1.
Qui crescunt plurimum habent innatum calore₃ plurimo igit̄ in-

diget nutrimēto: si vero nō: consumit corp⁹. Senib⁹ vero pu⁹ calor iest propter hoc igit paucis fomētis indigēt. A multis eñi cibis extinguitur calor: propter hoc igitur febres senibus non similiter acute fiunt: frigidum enim corpus habent. 14.1.
Ventres hyeme et vere calidissimi sunt natura et somni lōgissimi. In his temporib⁹ oblatiões plures dāde sunt. Etenim innatus calor est multus: nutrimento igitur ampliori indiget. Signũ etates et athlete. 15.1.
Humide diete omnibus febricitantib⁹ cōferunt: maxime vero pueris: et aliis sic assuetis refici. 16.1.
Quibus semel: aut bis: aut ampli⁹: aut min⁹: aut ꝯm ptē: dādũ vero est aliqd tēporit horet regioni et etatit cōsuetudini. 17.1.
Estate et autũno cibos grauissime ferũt: hyeme vero facile: vere vero secundo. 18.1.
His qui in circuitib⁹ exacuũtur: nihil dare neqꝫ cogere: sed auferri ex appositionibus vel ex appositis ante crisim. 19.1.

Incipit liber regiminis acutorum prim⁹.

Qui de egrotantium accidentibus in singulis egritudinibus tractantes potius consensisse ferunt: eos quidē in his q̄ tradiderũt: inuenisse q̄ddam nō est dubium: potest eñi etiā quāuis medicus quis eadē facere: vbi egri accidentia pcipiens denotauerit. Sed et eorum etiā que cum his medico scire necesse est et absqꝫ egri iudicio nota fieri debent: plurima intacta obmiserunt. 2.
Que quidem in diuersis egris diuersa sunt ex parte: obscuras et intelligi difficiles habent significationes. 3.
Si enim sagaci et oportuna inuestigatione collisa discutiantur in vniuscuiusqꝫ morbi typo nonnulla ab eorum sententiis discrepantia poterunt inueniri. 4.
In quo tamen nō solum eos non laudo: verumetiam quia medici ne per pauca numero atqꝫ vulgaria: preterqꝫ in acutis passiōibus exercuerunt: vt catarticum et seruo temporibus suis. 5.
Sed posteriores eorũ corrigentes dicta medicinali viel quoddam sequacius vel sagacius egrotāti familiarius relliquerunt. 6.
SEd antiqui prorsus de dieta leuia viribusqꝫ carētia inutiliter ediderũt: eo quod multa diminute prescripserunt: prorsus de dieta nihil vtile tradiderunt. 7.
Inde leuia viribusqꝫ carentia inutiliter ediderũt: nō tamē in hoc errauerũt qm̄ ipsam vel ipsorũ partiũ vel partē variorũ morborũ eorumqꝫ multiplicitatē ignorarent. 8.
Sꝫ poti⁹ numerũ palā tradere conātes nō inuenerunt: aut quoniā fortasse difficile cōprehēdi: si quidē ex altissimis inuestigādũ sit aut qr non alius morbus ab alio vtcunqꝫ differre videtur: nec idē

esse sentiunt: nisi eodem nomine vocitentur. 9.

Si ergo q̄n epidimie vel epidimialis morbi q̄litas aut quātitas: aut vniuersal'r mortalis est s3 ipi morbi varij aut ineq̄les sunt: ꝛ affi ciūt plerumq3 plurimos vt diximus ꝛ interimunt. 10.

Sed vulgus peritum ab imperito huiusmodi cognoscentium dis cernere nequeunt. 11.

Alia laudantes ꝛ alia vituperantes. 12.

Quorū ꝛ in ijs morbis eorūq3 medella ignorātia hac pt3 maxie quā dicturi sum⁹ significatiōe. Expertis nāq3 toti⁹ medicina lis sciētie ab ijs peritissim⁹ hui⁹ egritudine cā ablata putat: q̄ enī medicina i eo iuuare videt: ei⁹ nomina sunt habilia. q̄ ergo ea digno uerit: ptisanā videlicet ꝛ sirupū aquā quoq3 mellis ꝛ huiusmodi: ꝛ il li⁹ a vulgo medicus habetur qui incipiens itidem vt sapiēs iudica re putatur. 13.

Scripturū itaq3 me esse que hacten⁹ ignorata fuerūt necessariū duco: quorum itaq3 doctrina excellentissima est in ijs quecūq3 iuuamen vel lesionē sunt paritura. Id aūt qđ ignoratur a medicis est cur medicorū pars totius vite sue nō desistit diebus propinare in acutis passionibus ptizanā ordeaceā non colatam vtiliter ope rari confisi. Alij vero vt nec vnum ordei granum transglutiant egri summopere student. Quo si fieret ꝛ nō collata esset maximum credunt esse nocumentu3 egroto. Alij autē nec colatā necnon cola tam dant: quoru3 rursus pars nunq3 nisi septimo die transacto. Alij vero morbo deficiente in cretica. 14.

Ad hec vero: aut interrogasti: aut nō interrogasti: ne quicq3 idoneum respondere solent. 15.

Que res itaq3 iā demū ita ad hoc deducta est vt etiā vulgo liq̄dissi me clare videatur: ꝛ medicine ars omnino ars esse nō videatur. 16.

Cum ergo huius dissensionis magnitudo de acutis passioni bus inter curatores eo vsq3 increuerit: vt quod vni egrotan ti tāq3 pfecturū alicui alteri videatur nociuū: sic ars medicine i di uinationis vanitatē redacta ē. Qui enī diuinatiōes exercēt vt au spices: quas quidē aues in sinistrā partē volare viderunt: malum quas vero in dextrā bonū presagiū portendere iudicāt. Similiter aūt ꝛ aruspices hic hoc: ille vero huic contrariū videt. 17.

Quoru vc3 oiu3 adeo intēditur studiū: vt infirmo sanitatē sanore ro crasin ꝛ honestatē cū humana voluntate lucrentur 18.

Ptisana vero ordeacea merito me iudice super omne de gra no factum cibarium in his acutis passionibus excellentissi ma habetur: eiq3 qui eam primo ac precipuum omnibus alijs pre tulit collaudando assentior. Primum quippe quia vtilis viscosa ē et lenis iuncta: quoq3 et mollis: necnon ꝛ lubrica temperatamq3 ha bens humiditatem sitimq3 extinguit. Atq3 si opus fuerit ablui fa cilius nequaquam ptisana stiptica; ꝛ non ad tussim nec ad labore3

furiosa. nec inflatur in stomacho nec acescit: que vtraqꝫ nimiruꝫ in decoctiõe dũ in ptãte haberet expleuit. 19.
Quapropter cũ eam in his morbis cõgruã dixerim exhiberi cauendũ est: vt nec vna die venas exinanire pmittas: ꝫ absqꝫ vlla interpollatione dare non desistas nisi fortaisse quãdo potione vel clisteri fuerit necesse. 20.
SI ergo bis in die sumere cibũ consueuit bis ꝛ ptisanã dabis: similiter ꝙ si semelꝛsemel prima die postmodũ si poteris bis assuesce si illum repleri videaris necesse habere. 21.
ITaqꝫ primo hoc modo vel huius quãtitatis dandũ ẽ ꝙ nec multum nec paruꝫ fuerit. neqꝫ grossum vel nimis subtile fuerit: vt videlicet corpori ea que non fuerint necessaria vt cõsueta introducãtur: nec vene nimiũ exinaniantur. 22.
Secundo vero si eger siccior sit: ꝙ oporteat nõ multũ iuris dandũ est: sed ante illud aquã mellitam propinãdum siue vinũ vtrunqꝫ videlicet quod iuuatiuũ videris esse: vtrum autem iuuãtius sit in sequentibus explanabimus. 23.
QUod si tũc demũ os humidũ factũ fuerit: ꝛ de pulmõe opportune expuerit: eis iuris tunc secunda repletio denegãda non est ex toto. Qui eñ citiore multaqꝫ humiditate abũdat eius citior est terminus. Qui eñ tarda et pua terminus tardior expectat̃. 24
DE his autẽ que premisimus qualiter quidẽ dictũ est maxie contingit. At vero quedã pretermisim⁹ ꝙ elegãtiora magis et necessaria: nec ignorãda postmodũ exequemur. 25.
SEd quãdo sputi plus est ẜm quãtitatẽ refectionis quoqꝫ pl⁹ aliquid dandũ est his: hoc aũt ita vsqꝫ ad termini sui tẽpus ꝛ postea duobus dieb⁹ exequẽdũ est. deinde vero cuius terminuꝫ videbis. 5. vel. 6. die vel. 9. ꝛ vt etiã parẽ ꝛ iparẽ numerũ cõsideratio tua amplectatur eis ius ad prãdiũ da: ꝛ ad cenã illũ cibum grossiorem muta. 26.
SEd hoc eis maxime cõuenit qui ptisanã ab initio in tempore toto exercuerint morbi. 27
IN pleureticis: si a pricipio adsit facilis sputi deiectio etem̃ dolor mox ꝛ pus expuere ceperint: vltro quiescẽdo meliorat̃. purgatio aũt ad pfectionẽ curationis vẽturã pducit̃: virus ꝟo minus coadunat̃: ꝙ si ab hac diuersa dieta tradit̃ necnõ etiã terminus leuior: atqꝫ purgationis efficacior: minusqꝫ recidiuus vẽturus ẽ. 28.
PTisana vero ex optimo ordeo facta bene ad perfectionẽ excocta esse dꝫ: precipue aũt si nõ colatã dare volueris: similiter autẽ ꝛ si colatam. 29.
CUm enim omnes alias hꝫ bonitates lubrica etiã est: vnde et nociuum ordeum si quis transglutierit ꝛ illud secum illabendo subducit: neqꝫ eñ inherens transmeando vsqꝫ locorum erecti pectoris remanet vel inuiscatur. 30.

Quippe enim: quia lubricissima etiam est statim amputat: facile digeritur. valde enim leuis est si perfectam habuerit coctionem quibus vero omnibus necesse habet eger. 31.

Nisi ergo medicus in omnibus his quecunque in accipienda ptisana necessaria sunt egro curam adhibeat: vbi vero in illis que sibi ad opus sunt sit perfecta: fit proculdubio multis modis nociua. 32.

Quibuscunque enim ciborum reliquias in ventrem habentibus ea ante quam purgentur porrigitur eis: si dolorem habuerint augmentatur. si autem non efficitur nec non flatus crebrius ducitur: et quod malum est excitatur pulmo namque desiccatur sub hyppocundriis et dyafragmate laboratur. 33.

Adhuc vero quibus latus dolentibus calefactorium adhibitum dolorem non alleuiat: nec erit sputum bonum: sed potius viscosius et indigestibilius efficitur. Rursus vero nisi catartico aut flebothomia: vtrum. s. magis necessarium videris dolor dissoluatur in huius egritudinis statu positis: si ptisana detur in breui mortis imperio subiungantur 34.

Ex quibus nimirum omnibus et his similibus caussis contingit eosque ptisanam cum toto recipiunt in septimo aut ante necessario inter ire. Quorum quidam vtique mente patiuntur: alii vero orthomiam vel stertendo suffocantur. 35.

Quos quidem vtique omnes celitus esse percussos antiqui arbitrati sunt. quia in eis cum mortui fuerunt: latus virescere aut nigrescere sicut in percussis solet fieri locis reperiebant. 36.

Quod quidem eo contigebat quod antequam dolor dissolueretur morte preuenti fuerunt propterea quia continuo desiderium magni anhelitus incurrerunt. 37.

Sputum quippe quod non excreant aerem introductu contrabit et velocius exire cogit. 38.

Quoniam vtrumque alterum alteri ad periculum suggerit complementum: sputum namque viscosum flatum inspissat: flatus spissus autem sputi viscositatem augmentat viscositas vero elabi vetat et erumpi. 39

Quod non tantum cum ptisana si non suo tempore detur contingit: verumtamen et multo magis cum alii cibum potum ve minus ea aptum sumere permittunt. 40.

Iam autem substentandi tam eos qui colatam quam eos qui non colatam et que neutrum illorum: sed potum alium sibi assumunt: et que non sepissime vna eademque: interdum autem diuersa. 41.

Quapropter vt ibi dicam facere oportet: incipiente itaque febre siue cum dolore: siue sine dolore paruo post sumptum cibum tempore transacto nondum ventre exinanito: ergo ius contradicendum est accipere vsque dum vero cibum ad inferiora intestinorum noueris descendisse 42.

His autem qui pleuretici sunt de potibus oximellis dandum est si hyemis tempus fuerit calidum: si autem estatis fuerit frigidum si nimia siti laborauerint: danda est mulsa mellis cum aqua 43.

Quo sumpto si dolor loco ingruerit: egroque accidentia inecuideantur

timēda: expedit vt hui⁹ qūtitatis ptisana def q̄ neq̄ sit grossa: neq̄ sit multa: et hoc post septimū diē si virt⁹ eius hoc tolerare q̄at .44.

Quod si antiquus cibus nondū descenderit ac breuis tēporis mora post cibū nouissimū trāsierit: neq̄ ferre valeat patiens si eius virtus et etas pmiserit clisteris op⁹ hz: si aūt defect⁹ sit virtutis vel etatis suppositoriū limitādū ē: nisi cibi spōte sua bono q̄ exitu egerātur. 45.

Et vidēdū ē q̄ tpe ius dari debeat in primordio vel in oībus tēporib⁹ morbi. qñ eñi pedū plante frigide fuerint: tūc ius maxime et ois alius potus patiēti denegādus ē sz cū iā calor in calcaneis descēderit dandū ē: nouim⁹ eñi vim tēporis hui⁹ in morbis qui dē oibus q̄ magna sit: et in acutis maxime. In his eñi q̄toplus caloris est tanto magis cum fallacia sunt.

Dorro succum ptisane primo: deinde vero grossuz adhibeas oportet aūt post hoc pspicaciorē rōnē pdictarū significationū et cōditionum operari.

Domini hyppocratis liber secūdus regiminis acutorum morborum feliciter incipit.

In pleuresi vo accidēte dolore siue cōtinuo siue post morā primo quidē calefactoriū est adhibendū dissoluendi intētione doloris: nō fit secundū inutile 2.

Est autē iuuatiuū calefactoriū vel vitreū vas: aut eneū siue terreū aque calide plenum. 3.

Sed antea quodlibet liquidorū apponēdū lateri est: vt vez calefactoriū succedēs leui⁹ toleret: quorū vtiq̄ melius est: spōgia spaciosa aqua calida infusa et postea expressa. 4.

Deinde calefactoriū ex oī latere et omni pte cooperiendū: quasi quedā vestis circundet oportet vt quod factū ibidē diuti⁹ immoretur. Cauendū est etiam ne fumus inde ad egri nares vt id odoretur ascendat nisi quādo sibi iuuamētū videbitur nā et hoc sz tps ipsum interdum iuuat. 5.

Postea ordeū et orobū in aceto infusa aque mixto: que mixtura ita fortiuscula sit q̄ hō possit bibere fac bulire. Post bulitionē vo i sacculo missa lateri suppone: similiter ēt de furfure. 6.

Siccorū aūt calefactorioz ea cōueniētia sunt: que cum sale et cū milio simul assatis in sacculo recondita apponūtur miliū q̄q̄ qd pondere leuius atq̄ subtilius est. 7.

Nam huiusmodi calefactoriū illū quoq̄ qui vsq̄ ad furculas i. spatulas ascendit dolorem dissoluit. 8.

Incisio autē non fit nisi tunc tantum cum iam vsq̄ ad spatulas ascenderit dolor. 9.

Nisi ergo calefactorio dolor dissoluat nō in eo diuti⁹ immorādū est pulmonē nāq̄ desiccat: et empima coadunat. 10.

QUando ergo dolor ad spatulas ascendẽdo iã saltum cõpleuerit si grauitas quoq; in brachio vel circa pectus vel dyafragma contigerit de basilica vena est flebotbomandus. Flebotbomo ergo adhibito nullatenus reuoces quin tantã minuas quãtitatez sanguinis: vsq; dũ videlicet illũ in splẽdidũ colorẽ vel ex splẽdido in rubeũ: aut ex rubeo in nigredinẽ videas cõuertu: q̃ vtriq; colores in sanguine accidunt. 11.

DOrro si passio sub dyafragmate fuerit: dolorq; vsq; ad furculas nõ ascẽderit: naturã cũ helleboro nigro fellichino lenias oportet helleboro nigro daucum: vel siseleos aut ciminum siue anisum: siue quodlibet aliud odoriferũ: fellichino aũt assaz cõmisceas quod si vtraq; cõmisceantur idẽ opus faciũt. Sed tñ ex helleboro nigro solutio fit vtilior z ad crisim prouocandã efficacior. Illa vero q̃ ex fellichino est ad dissoluendum inflatiuam vẽtositatem promptior est. 12.

HIs itaq; factis post solutionẽ de ptisana dãdũ ẽ: minus quidem q̃ cõsueuerat: sz irreprehensibilem expedit minuas quãtitatem. 13.

TEmpore eñi solutiõis nullũ ius cõuenit ppinari solutiõe vero cessante: primũ q̃dẽ de ptisana min⁹ sumere q̃ cõsueuit dandũ ẽ deinde vero semper ascendendo vsq; dũ plus detur si dolor quieuerit: neq; quodlibet aliud contrariũ occurrens obstiterit. 14.

Iste sermo etiã est meus z si necesse sit vti aqua ordei. 15.

AT vero vbi ptisanã opus fuerit accipere: illã dare a principio cause vel morbi fateor esse meli⁹ q̃ venarũ exinanitionẽ p̃cedere: postmodũ vero in die tertia: morbi autẽ quarta vel quinta siue sexta: siue in septima dari incipere oportet: nisi tãtũ crisis tũc tẽporis fuerit peruentura. 16.

IN quibus etiam preparationis principiũ maxime secundũ simile fieri vt dictũ est oportet. 17.

SImiliter autẽ z de potibus illis quos bibi conuenit quos etiã dicturi sum⁹: nãq; eorũ q̃ diximus plurima eadẽ sunt. 18.

SCio nãq; multos medicos q̃ extra q̃ oportunũ est operãtes in morbi principio duobus vel tribus vel plurib⁹ dieb⁹ custodiũt egros postea vero ius z potũ illis sumere permittũt quod etiaz paruipendũt. Cuz eñi corp⁹ maxima mutatione mutet ei maximũ contrariũ illius mutationis opus esse dicũt: maximũ autẽ illi⁹ mutationis contrariũ optimũ est: sed s̃m vtilitatẽ z concordissime securitati exhibendum: z maxime in dãdo cibũ his que media sunt. 19.

NOciuus vero in mutatione derelinquit q̃ ptisanã cũ fece ministrat: nocet etiã z qui tantũ succũ ei adhibet: nocet etiã q̃ solũ ppinat potũ: sed nocumentũ eius ad illos non est tantum. 20.

IAm et cõsuetudines in dieta: duz etiã sanitas adest secundũ iuuamentũ procedere debẽt. Cũ ergo ex dieta in sanis maxia

diuersitas et alia huiusmodi videatur: quanto magis necesse est fieri in morbis et maxime in peracutis. 21.

Quod quidem facile est comprehendi: mala namque dieta cibi et potus que secundum simile fit securior est in omni tempore tueri sanitatem quam ea que melior est si in ea mutatio subita fiat. 22.

Qui enim semel vel bis in die sumere cibum consueuerunt si a solito vsu in alium subito mutentur nocumentum eis generat et defectionem. Quibus aut non est consuetudo prandere et prandent: mox deficiunt et aggrauantur corpora eorum ac torpent atque mollescunt: si cenant post eructuant acidum. Alij aut sunt qui nature mollitiem patiuntur propterea quod stomachus eorum contra cursum sue nature aggrauatur cui videlicet exinanitio fuerit assueta: non aut bis impleri: et bis digerere possunt in die. 23.

Si quoque oxiremiam emittant potest fieri vt adiuuentur sic alleuiando se ab his que ex mutatione diete in contrarium patiunt oportet itaque vt post cenam per integram dormiant noctem. si hyems fuerit a frigore si estas a calore tuti quod si non dormiant diutissime suauiter deambulando non cessent deinceps vino aut nihil: aut leuia: aut minime nociua cenent bibantque parum vini nec aqua commixti. 24.

Similiter autem et qui bis in die comedere consueuerunt: si prandium dimiserint corpora eorum in se deficiunt atque ab omni opere exeunt precordia dolent adeo vt eorum viscera sibi suspensa esse videantur. vrina colerica viridisque coloris stercus incensum: quidam aut oris amaritudinem oculos obductos tempora formicantia frigidos sentiunt articulos. 25.

Plurimi vero qui prandium obmiserunt cenam nequeunt explere qui si cenauerint stomachus eis grauatur: somnum vero molestiorem quam si pransi fuerunt ducunt. 26.

Que accidentia si quidem etiam sanis contingunt ex immutatione diete diei medie in contrarium quam solebant. Iustum est apud me vt ne quicquam in egritudine subiungatur: aut subtrahatur. 27.

Si enim ei qui semel in die contra consuetudinem suam comedendo tota die venas euacuauerit: et post solito more cenauerit corpus grauatur scilicet post pretermissum prandium vexatione corporis ac defectione: post cenam vero grauedine sequente. 28.

Si iterum cenent post largiorem venarum exinanitionem multomagis corpus aggrauatur. 29.

Iuuat itaque corpus et venas preter solitum exinanientem si ab his que in eadem die patitur: tuendo se a frigore et calore atque labore alleuietur quia illius passio in his quoque duplicatur: cena quoque sua leuior sit solito: nec sicca sed humida sit. potus vero non sit aqua mixtus nec cibi quantitate minor: postera autem die prandium alleuiet: sicque gradatim ad solitum reuertatur vsum. 30.

Quorum vero in summo corporis colera dominatur ipsi plurimum hoc molestius patiuntur. 31.

QUorũ aũt flegma eis dñans est maxime si ieiunent cõtra cõsuetudinem suam leuius ꝛ facili⁹ ieiuniũ ferunt quare semel in die preter vsum comedere facile sustinent. 32.

HEc autem nostre ad hoc significatiões sufficiunt ꝙ maxima mutatio his q̃ nostre nature accidũt corporũqꝫ figure generat morbos. 33.

NOn igitur opꝫ multã exinanitionẽ venarũ fieri añ suũ tp̃s nec dari cibũ in statu ꝛ acumine morborũ nec dietã subito in his: neqꝫ in illis nec in alijs semper permutari. 34.

SEd alia his cõueniẽtia dicem⁹ de his ꝙ stomach⁹ patit̃ ꝙ videlꝫ cibos solitos etiã si sint illaudabiles leui⁹ ferret: ꝛ pot⁹ similiter insolitos aũt egrius ꝛ si nõ sint mali cibi ꝛ pot⁹ silr. 35.

QUapropter eos q̃ multã carnẽ et allia ꝛ similia magnã vim habẽtia contra vsum recipiunt nõ vehemẽter admiror huius esse qualitatis: ꝛ in stomacho quedã plus faciũt doloris alijs ꝛ alia minus: sed si ea que sequũtur perpendendo perceperis necesse est vt in hac nostra proportione nostrorum ciborum vehementius admireris. 36.

HOc enim cõtra illud est: immutatio ergo diete fit in his tantum cum corpus non fuerit a dieta immutatũ nisi ad vegetationem virtutis: vnde necesse est vt addamus in cibo: et non in defectione vnde necesse sit subtrahi. 37.

CUm quo etiam morbi cuiusqꝫ dispositionem egriqꝫ virtutẽ atqꝫ naturam: et in dieta tam cibi q̃ꝫ potus consuetudinem oportet vt cognoscas. 38.

DEcnõ etiã in mutatione tua semp minime adiungendũ est: minui nãqꝫ maximũ iuuamentũ est: si tñ egro tolerabili⁹ sit ꝛ morbus in statu sit vsqꝫ dũ statum compleat ꝛ digeratur. 39.

QUod est q2 diminutio vniuersaliter est magis iuuatiua ꝑm plurimũ qñ infirmus est magis tolerãs dũ ꝑmanet egritudo eius stans vsqꝫquo cõsequatur statum suum vt maturetur 40.

Quod autem in quibus morbis ꝛ etatib⁹ oportet fieri dico. 41.

ET alia his necessaria atqꝫ precipuas significationes subiungere parum post oportet. 42.

NEqꝫ morbi sententiam mobilẽ subiũgere in quo plurimũ sermo noster continet̃: sꝫ qđ ꝑcellentissimũ est ibi dicẽdũ est: morbus aũt acutus eadẽ die qua initiũ hꝫ vel postea q̃ꝫtũcũqꝫ cibi aliq̃ recipiunt alij autem qualiscũqꝫ iuris partem assumũt. Ceteri vero potum in quo panis fuerit infusus que quidem omnia peiora sunt quod si his contrarijs ditarentur: sed tamen minus nociuum hoc tempore: q̃ꝫ duobus vel tribus diebus venas exinanire: transactis ꝯo quattuor dieb⁹ vel quinqꝫ huiusmodi dieta: impertiri: peiorꝯo his oĩb⁹ venarũ euacuatio. In fine aũt huiusmodi diete ante morbi digestionẽ facta exhibitione: q2 et hac ꝛ illa dieta vtentib⁹ cele-

rius mors plurimū itē dif nisi qñ morb⁹ īpfecta fuerit salute:nec ēt errorís in pncipio morbi facti emēdatio sicut hec impossibilis est sȝ medicabilior est. 43.

Ecce ei iuuamētū in q̄ mihi videor tibi marie pfutuꝝ: cauēdū itaqꝫ ē ne ī pmis dieb⁹ a pncipio morbi ab aliqb⁹ iuriū q̄ ēt di uersa cōuenit esse egrū pbibeas paulopost eiidē refectur⁹. 44.

Sunt ei q̄ ptisanā grossaȝ dāt in pncipio morbi ꝛ nocitiuā igno rāt cū rurl⁹ dederūt eā postvenaꝝ inanitionē duob⁹ dieb⁹ vel trib⁹ seu pl'ib⁹ factā:suntꝫ alij q̄ succū ei⁹ dāt silr nociuū nesciūt esse si dādi pncipiū fm vtilitatē nō fuerit nec q̄cq̄ꝫ attēdūt aliđ aut intel ligūt nisi qꝛ si ptisane grossum añ morbi digestionē fuerit datū ei q̄ secū sumere consueuit:maxima lesio inde contingit. 45.

Illi q̄b⁹ plurimū ipi errare continet:quippe q̄ sepi⁹ egros eua cuatis venis ad accipiēdū ius trāsmutāt:cū poti⁹ ab accepto iure ad euacuādas venas esset mutandum maxime si tunc molest⁹ fuerit morbus. 46.

Multotiēs autē ꝛ a capite a ptib⁹ circā pect⁹ crudi de genere colerū attrahunt hūores:vñ ꝛ illis vigilie accidūt q̄ profecto digestioni morbi repugnant ꝛ angustia superabundant:ꝛ murmu rāt ꝛ mente pturbantur:oculi quasi subito splendore obtundūtur auricule vocum tinitibus implentur: articuli frigēt:vrina indige sta ꝛ sputum subtile:ꝛ salsum ꝛ paruum satisqꝫ colore tinctū circa col lum sudor inquietant flat⁹ ꝛ tractus inde sic pmutant: forti⁹ atqꝫ crebrius ducit:tpa planantur: si cui defectio spirit⁹ acciderit: hoc peius est:a pectore coopertimenta repellunt:manus tremunt: vt plu ribus autem inferiora labia palpitant. 47.

Que q̄dē accidētia si in pncipio morbi appareāt:nimiā mētis alienationē significāt ꝛ egrorū plurimi inde moriunt. 48.

Qui vo euadūt aut nato apate:aut sanguine p nares fluēte: aut grosso empimatis sputo liberant alioq̄n nō. 49.

Neqꝫ ēt quispiā medicoꝝ mihi repert⁹ est q̄ habitudinē egro rū cognoscere queat:sicut opȝ si videlicet virtutis defectionē patiunt:aut si ex ipa vena ꝑ inatiōe ex alia furia:aut ex labore egrū efficiēte:seu quouis alio torpore nature corporis accidēte vel simili bus accidentibus. 50.

Malum est nimirū qñ egrū ī doloris vel morbi acumine defectū in diuortij die potum aut cibum aut ius accipere permittūt quia ipsam defectionem ex inanitione estimant eam ꝛ rursum econ tra malum est virtutis defectionē ex inanitiōe esse qđ ignorās medi cus cibum restringit:quo vtroqꝫ errore egri molestantur:verūtamē hoc vltimum est nimis malum priore:vñ tibi familiarius esse opor tet. Si quis eñ alius medicus siue plebei⁹ ad egrū ingressus hoc ac cidēs intellexerit:eiqꝫ ea cibi vel pot⁹ q̄ a priore medico vetita fue rāt accipe pceperit:nō est dubiū qñ egro iuuamētū sit:qđ hmōi ma

gno homini dedec⁹ est: qꝛ his posterioꝛ siue medic⁹ vulgaris fuerit: velut moꝛtuum suscitasse videtur. 51.

Et ego quidez sum dicēs significatiōes quib⁹ opoꝛtet significari super vnumquodqꝫ. 52.

Vicine aūt sunt he res ꝛ his q̄ accidūt stomacho si eni coꝛpoꝛa contra consuetudinem suā magna toꝛpuerint quiete nō possunt statim cōfoꝛtari. Qđ si q̄euerint atqꝫ requieuerint per lōgum tp̄s: postea vero ad laboꝛis exercitia fuerint subito trāslata malū est: si si vero modoꝛ singula coꝛpoꝛis membꝛa vt videlicet pes vel q̄libet artuū q̄escere solit⁹: si quādo subito ad insolitū transferatur laboꝛis exercitiū: eodem modo ꝛ in dentib⁹: ꝛ in oculis accidit: nullum deniqꝫ inuenitur membꝛum cui non itidem contingat molli etiam iacere cul citra pꝛeter solitum vsum fatigat coꝛpus; super cutem duram et etiam sub diuo indurat: si insolitum est. 53.

Verbigratia homo quiuis in crure dubiū vuln⁹ habēs cū cōmiserit se i initio laboꝛis ad medicādū: ita vt nec pedē a loco dimouerit: abijt itaqꝫ apostema hac ope atqꝫ multo citi⁹ san⁹ efficit q̄ꝫ si in medicādo iuerit ꝛ rediuerit: quod si supꝛa pedes stando sexta vel septima die vel citius vel circiter; pl⁹ illico accidit sibi doloꝛis q̄ꝫ si a pꝛincipio in medicando iuerit ꝛ rediuerit: si quoqꝫ aliud op⁹ exercuerit: fit eius causa grauioꝛ q̄ꝫ si hoc modo in medicando eundem laboꝛem eisdem assueuerit diebus. 54.

Que itaqꝫ iam dicta omnia ad se inuicem testificant: qꝛ videlicet immutatio subita in contrarium tam in ijs q̄ꝫ in alijs nocumento magno constat esse. 55.

Plus tn̄ ledit stomachus: ex subita mutatiōe ab inanitis venis ad accipiēdū cibū multo magis q̄ꝫ cōsueuerit vel cū totū coꝛp⁹ ꝯmutat subito a nimia q̄ete ad multū laboꝛē: q̄ꝫ ex mutatiōe ab accepto cibo multo ad euacuandas venas necesse est aūt coꝛpoꝛi vt q̄escat ꝛ requiescat ꝛ si mutatio ei⁹ sit subita de laboꝛe in q̄etē opꝫ inter stomachum: a b accepto cibo multo cessare; quod nisi fiat coꝛp⁹ vexatur atqꝫ fatigatur. 56.

His aūt oīb⁹ de immutatiōe q̄dē repletionis ꝛ inanitionis maxime agit: valēt autem ad oim accidētiū cognitionē: ꝛ ad eam vnde sermonē habui in acutis scilicet moꝛbis ad modū dandi cibū ꝑ mvtilē immutationē ad furie quoqꝫ significationē necnō sicut apparent a loco q̄ est sub dyafragmate; sicut datur⁹ sum: opꝫ eni vt sit permutatio. sicut p̄cepi de ea deinde vt nō administret aliq̄d de soꝛbitiōe donec digerat egritudo: aut vt appareat in intestinis signū pꝛouocās ad dimittendum pꝛohibitionem ab vsu cibi. 57.

Multe vigilie faciūt contra cibi potusqꝫ digestionē. Similiter aūt mutatio in diuersam partē eius mollit instrumētum ipsumqꝫ quasi coctum reddit ꝛ grauat caput.

¶ Finit liber secundus.

Domini hyppocratis regiminis acutorum liber Tertius feliciter incipit.

Otus autem dulcis vel vinũ siue album siue nigrum et aqua mellis et aqua oximellis: siue secaniabin acutis morbis exbibẽda sunt post multã ↄsideratiões in his. 2.

Dulcis aũt potus minus aggrauat caput ꝙ vinũ mentẽ ꝑcutit minus intestina vtraqꝫ magis expurgat: sed viscera inflat: splenem videlicet et par opilat coleram aũt habentibus ineptus est qꝛ eis sitim infert: superioribus quoqꝫ intestinis est est iuuatiuus. nec tamẽ contrarius inferioribus. licet inflatiuus si presertim cũ eius inflationi facilis minime sit descensus: sed potius in locis qui sub dyafragmate sunt immoratur. 3.

Mentez leuius et minus ꝙ fortiora vina percutit. 4.

Cuius ergo dispositio est hec ex vinis ipsum etiam inflat. 5.

Sed plurimum in vrina minus penetratiuum ꝙ vinũ album. 6.

Et eam que cum sputo fit excreationẽ plusꝙ alius pot⁹ iuuat. 7.

Qui autem huiusmodi vinũ bibẽdo patiunt̃ sitim: minus screãt ꝙ si aliud biberent vinum: qui vero non: cõtrarium. 8.

De vino autem albo vtrum sit laudabile vel illaudabile primo dictũ est in his que de dulci potu tractauimus: sed eius transitus in vesicã facilior est ꝙ cuiuslibet alteri⁹ potus cũ quo ẽt vim aperitiuã habere dignoscit̃ q̃ in his morbis semꝑ iuuatiua est verũetiã in aliis minus alio vino cõueniẽs est: sed tñ si q̃d in corpore mũdificat per viã vesice est necesse a morbo liberet si prout et oportet ꝓpinetur qd̃ bonũ est cognoscere illam significationẽ vini que iuuamenti et nocumẽti est monstratiua cuius quidẽ totius noticie oẽs quidẽ medicine priores exꝑtes fuere 9.

Palmeus potus quidẽ et niger et põticus in his morbis vtilis est si nõ fuerit capitis grauitas ac mẽti nõ timeas: nec fuerit dissimilis sputi screatus et exitus vrine nõ est difficilis. et sterc⁹ hũidum et liquidũ: et simile loture intestinorũ: hos eñi si quid licet affuerit albũ vinũ et oĩa vinorum similia nõ dare bonum est. 10.

Sciendum est etiam tibi ꝙ superioribus et inferioribus membris minus nociuum est si aqua supermisceatur: circa autem intestina salubrius si fuerit purum vinum. 11.

h ydromel si omnibus temporibus morbi bibitur in acutis egritudinibus eius conuenientia plurimũ minor est eis qui coleram habent amaram quiqꝫ magna habent viscera ꝙ non habentibus. 12.

h ydromel aũt plurimũ min⁹ sitis furiam accendit ꝙ vinũ dulce qꝛ pulmonẽ hume facit et ad sputũ excreanduz iuuamentũ tẽperatũ prestat: tussim sedat: hoc aũt ideo qꝛ virtutis hꝫ quiddaꝫ lauatiue: et sputũ viscosuz plusꝙ opꝫ reddit. 13.

Aqua mellis multum prouocat vrinam: nisi huic aliqd viscerum contradicat. 14.

Humores de gñe colere purgat ab īfra: qđ aũt purgat aliqñ ē bonũ in colore: ali qñ satis plusq3 oz tinctũ plusq3 spumosu3 qđ maxime colerã hñtib⁹ q̇q3 magna viscera hñt cõtingit. 15.

Screatus opportun⁹ cũ sputo ac pulmõis hũectatio: maxime fit ex potu aq̃ mellis pl⁹ mixte. Sed egestio stercoris colerã habentiũ ꝛ calorẽ fit ex potu aq̃ mellis cui⁹ mixtio puro vicina fuerit multo plus q̃3 eius cui⁹ commixtioni aqua dominatur. 16.

Sed etiam cuius egestio hanc habuerit qualitatem ipsi maximo nocumento est: neq3 eñi ardorem qui sub diafragmate est extingui sed potius furorem ꝛ feruorem stimulat: atq3 infirmo infert morbi intolerantiam: membrisq3 generat molestiam: in intestinis autem ꝛ in stomacho vulnera generat. 17.

Diuersitatem autem medicamentorum necessariorũ ad hos morbos medicandos postea intimabo. 18.

Sed si in his morbis acutis pro iure vel potu aquam dederis mellitam vtile tibi in multis oparis: nec multum delinquis: quem autem oporteat illam bibere ꝛ quem non dictum est: vt oportuit diximus etiam cur denegetur infirmo. 19.

Sed quida3 iam dimittũt dare illã q2 ve3 debilitat illã virtutẽ bibentium vnde ꝛ illis causa citam mortẽ credunt impendere qđ ita esse idcirco videtur sibi q2 his qui bibit minime põt substẽtari: debẽt eñi quidã ea tñ vtẽtes qui ꝛ si oportune vtunt̃ ea. 20.

Non tamẽ hic sensus hoc modo perfectus est. 21.

Que tamẽ fortior est si sola bibatur nisi ventrem soluerit. 22.

Est etiam qñ q3 illud fortius illo leui vino q̄ aquam sustinere nõ potest: est ꝛ quandoq3 debilius. 23.

Differentia aute3 que est inter virtutem vini aquosi et mellis vel vtriusq3 nõ cõmixti magna est qui enim duplu3 vini puri biberit q̃3 mellis eius virtutem magis illud mellis confortat nisi naturam humefaciat: stercoris etia3 duplum egerit 24.

Post ptisanam vero si aqua mellis bibat̃ saturat nimis repletione ꝛ inflat ꝛ eis que sunt sub diafragmate locis minime iuuat. Antea ṽo nõ fit adeo nociua: sed ẽt iuuamẽto hilior hr̃. 25.

Coctum aũt mel visui apparet melius: q2 subtile ꝛ albu3: lucidumq3 videtur pforabile. Sed eã bonitatẽ illud habere qua crudo preferatur dicere nõ possum: nõ eñi saporosior crudo si mel ante coctionẽ bonũ inuenitur. sed etiã plus defectũ: ꝛ ad egerendũ stercus inualidius cõprobatur: quorũ neutrum quantũ ad iuuamentum necessarium est. Ad quid aũt coqui expediat iudicabo. Si ergo mel malũ fuerit aut immundu3 inepti odoris: nigriq3 coloris coctio eius malignitatẽ minuit aut turpitudine3. 26.

Potus aũt q̇ oximel dr̃ in hyeme datus in acutis passionib⁹ pluri-

mũ iuuã●or est: q̃bus em̃ necesse ẽ screare iuuat flatũ bonũ fac. 27.
Hore vero quibus vtitur eo sunt iste. 28.
Accidissimus vero bis q̃bus sputũ screare est necesse nõ parũ facit iuuaměti ꝙ si id qđ inclusũ ẽ adiuuat excreari lubricũ faciẽs atqꝫ canalia pulmonis dilatãs pulmoni prestat quiddã quietis: qꝛ illud humidum reddit itaqꝫ maximũ impendit iuuamentũ: quãdoqꝫ vero pl'in: videlicet accidissimus opportunum screatũ per sputum fieri amittens adiuuare non potest: quare sputi viscositas augmentatur: vnde ꝛ opus illius impeditur. 29.
Accidit autem hoc illis maxime quorũ morbus periculosus est: vndecunqꝫ fuerit: neqꝫ tussire neqꝫ ea que in pulmone sunt clausa screare possunt. 30
Quod si ita fuerit vires infirmi necesse vt cognoscas ꝛ an sibi cum illud dederis salus speretur. 31.
Sed egroto oximel qñ da revolueris illud in vltimo tunc tepiduꝫ esse oportet atqꝫ paulatim dari: neqꝫ multũ necesse est. 32.
Parum accidissimũ datum: os ꝛ palatum humidũ facit: sputũ adiuuat excreari: sitim extinguit: locis qui subdiafragmate sunt viscerib⁹ aptũ est: atqꝫ lesioni que ex melle acciderit repugnat ꝛ amaritudinem ab eo procedentẽ mortificat. 33.
Rursus ventositatem relaxat: vrinaꝫ prouocat. 34.
Sed in inferioribus intestinorum vltra ꝙ opus sit humiditatem infert eaqꝫ excoriat. 35.
Quod malum in acutis plerũqꝫ accidit morbis: maxime qꝛ vẽtris ventositas exire prohibetur: sursumqꝫ remittitur: et qꝛ debilitat virtutem articulis etiam frigus importat. 36.
Itaqꝫ qđ nocumentũ ex oximelle nascitur illud necessariuꝫ est. 37.
Bonum quidem est bibere egrum inde parũ de nocte ieiunus ante accipiendum ius: nec quicꝙ inde prohibet dari post cibum sed post longum tempus 38.
Qui autẽ solo potu dietantur: non grosse ptisane quicꝙ accipiẽtes nõ illis oximel cõuenit solũ: precipue cũ cõstet qđ excoriet intestina ad hoc em̃ agendum cũ vene inanes sunt sua maior preualet potẽtia: quippe non habꝫ fecẽ sed aqua mellis minuit eius virtuteꝫ. 39.
Si ergo infirmi iuuamẽ oximellis omni tpe morbi noueris esse necessarium aceti parum aque mellis immiscere prout tibi. s. ad iuuament um tñ videtur posse sufficere: quod eius quidẽ minuit nocumentum: ac iuuamentum impedit necessariuꝫ. 40.
Uniuersaliter aũt acredo aceti eos iuuat q̃ hñt colerã amarã: non aũt qui nigrã: colerã autem euanescendo in materiam flegmatis transfertur: cum ab aceto trahitur: nigra vero bullit ꝛ crescendo multiplicatur. Acetum enim coleram nigram adiuuat multiplicari ꝛ procreari. 41.
Acetũ femellis pl⁹ꝙ masculis inimicat: qꝛ vulue nociuũ est. 42.

HAquevero nullum opus inueni nisi qz in acutis bibitur morbis: neqz enim i pleuresi vel pleriplemonia sitizvel tussim sedat: sputum non adiuuat screare z in his omnibus alijs potibus operatur: maxime si eger omni tpe morbi vtitur ea. Si vero de ea parum inter oximel bibatz aquã mellis screatum sputi adiutoriũ largitur cuiꝰ rei causa est potuũ ipsorũ qualitatis mutatio q̃ ab ea fit Aliter enĩ nullo modo reperimus eã sitiz sedare verũ magis furiã incitare: z aq̃ potus in colericis z in q̃bus sub dyafragmate colera dñatur: in colerã mutatur. Qui aũt eã bibunt ventre eorum ex nte inanito: eorũ corpora in defectionẽ adducit: magnitudinẽ splenis et epatis auget: si incensionez habeãt rugitũ facit: in stomacho natat qz transire moratur: quod inde est. qz frigiditati pertinet: z indigestibilis est neqz fecem descendere facit: nec vrinã prouocat. nociuior est: quia naturaliter non habet fecem: sed si cui pedes frigẽt aquam bibat eius nocumentum augmentatur multo magis. 43.

SI dolorem capitis timeas mentisqz percussionem ab vsu vini summopere tibi cauẽdum est: dandũ ergo pro eo tantũ aque aut vinuz palmarum colori simile sine odore aquosum z plus mixtum: post quod etiã aque propinandum est parum quod eius virtutem minuat in capite z in mente. 44.

QUi autem solam aquã vni bibere expediat: cuiqz multuz aut parum: z cui calidum aut frigidum parũ iam diximus: quod vero restat suo tempore subiungemus. 45.

DIcam quoqz quo tempore debet dari potus: sicut ille qui ex ordeo est factus z qui cum herbis: q̃ quoqz de vuis passis: z q̃ de frumẽto: z qui de melle: z qui de iure: z q̃ de malis granatĩ: z q̃ de alijs factis cũ speciebus. 46.

BAlnea vero in quibusdam morborũ iuuant: in quibusdã vero minime: rursus bona quidem in quibusdam locis plus: in quibusdam minus si videlicet necessaria aliquãdo presto nõ sint Cum vtiqz huic instrumenta operi necessaria siue vtilia: aut idonei ministri raro inueniuntur. Cum vero infirmus nõ bene balneatur maximum inde patitur nocumentum necesse est enim huic officio locus coopertus z a fumo tutus z maxima aque plenitudo: nõ autem crebro balneandum est: nisi fuerit forte necesse. 47.

UBi autẽ corpus egroti deponendũ est: nõ nisi calidius q̃ ipse consueuit esse oportet: primo itaqz parũ aque: deinde crebriꝰ superponenduz est. 48.

Uia ergo breuis sit ad solium. 49.

Introitus vero z exitus esse facilis debet. 50.

Qui aũt lauatur quietus tacitus: neqz quicq̃ agens: sed aquam alius superponens corpus diligenter fricando pertractet. 51.

Deinde multe aque permixte preparatio. 52.

Multũ deinde super versa. 53.

Postq loco fricatorij vtere spongia ad desiccãdum corpus. 54.
Neq oleum quãdo multum sicci sunt adiunge. 55.
Sed caput quantum plus possis cũ spongia desiccãdũ est. 56.
Et cauendum est ne articuli ⁊ caput neq quicq totius corporis frigescat. 57.
SEd neq balneandũ est parua temporis mora transacta post acceptum ius vel quecunq potum. 58.
Neq quicq potũ circa ipsam horam balnei propinandũ est. 59.
Qui balneũ amãt vel sani cõsueuerũt eis maxime adhibendũ est: ij namq desiderant ⁊ iuuat si ergo dimiserint nocet. 60.
BAlneare in periplemonia iuuãti⁹ est q in acutis febrib⁹: in latere enim tenero coste atq inter spatulas existentem dolorem mitigat. Itẽ excoquitur quod per sputum necesse est excreari ⁊ adiuuat flatuz etiã bonificat ⁊ screatus aufert laborem quia art⁹ mollit: cutẽ humidã facit vrinam expellit capitis releuat grauitatẽ nares humidas reddit. 61.
BAlneare humidũ vltra modũ ventrem habentibus nõ est plurimũ necessarium: neq eis q̃ stiptici sunt pl⁹ defecto nisi vẽtre priuspurgato: neq defectis cõuenit neq fastidio vomẽtib⁹ neq eructus de genere colere emittẽtibus: neq fluxum sanguinis per nares habentibus: nisi illud min⁹ oportuno fuerit. Tu quoq scis quãtum oporteat esse: si ergo minus sit: balneum est adhibendum: si tamen videtur corpori necessarium. 62.
Balneare non nocet amãtib⁹: ⁊ si bis in die preceperis. 63.
BAlneũ multo cõueniẽti⁹ est ptisanã fece sumẽtib⁹ q eis qui accipiunt solũ succum. quib⁹ tñ interdũ conuenire videt quãdo q rursus ⁊ in his minus congruum est qui solo potu dietantur: sed in illis aliquando conueniens est.

Regiminis acutorum liber quartus incipit.

CAuson aũt fit: cũ resiccate venule estiua hora euulserit omeos. i. acres ⁊ colericos hycores. i. liquores ad ipos. 2.
Sz ⁊ febris multa detinet corp⁹: sicut ab osteocopo. i. ossiũ labore habitum: laborat ⁊ dolet. 3.
Fit autem q multum ⁊ ex ambulatione longa: ⁊ siti longa: cũ resiccate venule omnia. i. acria ⁊ calida reumata euellunt ad seipsas. 4.
Est aũt lingua aspera ⁊ sicca ⁊ nigra valde ⁊ q̃ ħz indicõ. i. vẽtrẽ mor sus dolet ⁊ subegestiões hũide ⁊ ocre fiũt ⁊ sitis vehemẽs inest: insunt ⁊ vigilie aliquãdo vero ⁊ alterationes frenũ. i. sapientie. 5.
Huic bibere aquã ⁊ mellicratũ coctũ da aquosum qtũ vult. 5.

Et si amarū os fuerit vomere confert ⁊ ventrem clisterizare. 6.
Si vero adhuc non soluatur: lacte asine coquens purga. 7.
Salitum autē nihil neq; drimi.i.acre offerre. non enī subducet. 8.
Sorbitiones aūt donec extra crisim dies facta fuerit ne des. 9.
Et si sanguis ex narib⁹ fluxerit: soluitur passio ⁊ sudores supuene-
rint cretici guisij.i. pprij ⁊ certi: ⁊ cū vrinis albis ⁊ grossis lenib⁹ sub
sistentibus hypostasibus. 10.
Et si apostema aliquod factum fuerit. 11.
Si vero sine his solita fuerit reuersio rursus erit egritudinis vel ver
tebri crurū dolor cōtingit ⁊ expuet grossa si debet sanus esse. 12.
Causi gen⁹ aliud veter subducēs sitiq; plen⁹: lingua aspera: sicca:
salsa: vrine defectio: vigilie: extremitates infrigidate. 13.
Tali causo nisi sanguis ex naso fluxerit vel apā circa collū factū fue
rit vel crurū dolor cōtigerit: vel sputa grossa expuerit hec eñ consi-
stēte ventre fiūt: vertebrorū dolor vel pudendorum liuor non iudica
tur cum testiculis tensis creticum. 14.
Et hic idest venter subducens scdm eundem dictū est modum. 15.
Rosmata vero.i.sorbitiones epispaticas.i.euulsiuas, da. 16.
Acutas autē passiones flebothomabis si fortis appareat egritu-
do: ⁊ q̄ habēt iuuenescunt etate ⁊ robur aderit eis. 17.
ESitur q̄dē si q̄s squināticᵒ electro.i.electuario ⁊ mūda siue ali
q̄d pleureticoꝝ: si vo ibecillior appareat si ⁊ pl⁹ sanguinis aufe
ras: clisteri ẜm ventrē vti per tertiū diez donec in fallacia factus fue
rit egrotans ⁊ fame indigent. 18.
Phleuminācia hyppocūdria nō spirituū assumptiōe fremō.i.
dyafragmatis incensiōis vel spirituum accēsiones orthomie
sicce quibus non pus subit: sed ad defensionem spirituum passiōes
he superueniūt: maxime vo ⁊ epatis dolores ⁊ cōuersiōes egritudi-
nū nō possunt solui: si quis pri⁹ tēptauerit farmacare.i.farmacū da
re: sed flebothomia taliū hygemonicum idest principale est. Dein-
de vero in clisterib⁹ nisi magna ⁊ fortis fuerit egritudo: si vo nō post
ea farmacia indiget aut in fallacia: ⁊ moderatiōe post flobotho-
miam farmacia. 19.
Quicūq; vo fleumināntia in p̄ncipio egritudinū mox conant
soluere farmacia ɔtēti q̄dē ⁊ fleumināntis nihil auferūt neq; re
mittit cruda existēs passio: resistētia vo egritudini sana colliquāt im
becilli vero corpore fiente egritudo dominat. cū aūt egritudo domi
natur corpori hoc tale insanabiliter habet. 20.
SI vo affonū.i.inuocale repēte venaꝝ assumptiōes fiūt: si sano
hoc homini cōtingat sine occasiōe vel alia causa forti. 21.
ET auferre sanguinē ẜm habitum ⁊ etatem excogitans quidez
quod plurimum ⁊ quod minus. 22.
ACcidūt aūt plurimis eoꝝ talia: rubores faciei: ⁊ oculoꝝ statio-
nes distātie manuū stridores dētiū puls⁹ maxillaꝝ coactio ifri

gidatio extremitatū spirituum defectiones in venas. 23.

Quicūq; dolores pgenite.i. aduenerint nigre colere et dorimeo.i. acriū reumatū influxiões fiūt: pollēt aūt it⁹ morsa: morse et vo vel siccefacte vene tēdunt: et fleumināntes euellūt influētia: vñ corrupto sanguine et spiritib⁹ nō potētib⁹ in eo vias q̄ s̄m naturā: ābulare infrigidatiões fiūt accēsiões et scotosies.i. tenebrositates et affonia idest inuocalitas: et caluaria.i. capitis grauitas et spasmi si iā in cor vel e par vel in venā venerit: vnde epiletici fiunt: vel parapliges.i. appopletici: si in loca cōtinētia inciderint spiritus et a spiritib⁹ non potentibus transire desiccatus fuerit. 24.

Et op; hos tales p̄fomētātes flobothomare in principio cōfestim sublimib⁹ existētib⁹ omnib⁹ circunstantib⁹ spiritib⁹ et reumatibus facile enī auxiliabiliora sunt. 25.

Et resumētē et criseos sup cōsiderātē pharmacare: si nō alleuiatur sursū. Inferiorē aūt vētrē si nō subegerit clistere asine lac coctu; da et bibat non minus. 12. cotilis.i. pugilis si vero robur circuntenet non minus sed plus. 16. 26.

Sinanches autem fit vel squinantes: cum reuma ex capite multū et conglutinosum hora hyemali vel vernali ad fagitidas.i. occissiuas venas superfluat et spiritum ampleriorem propter latitudine; epispason euellent. Cum reuma autem frigidum existens et conglutinosum est eufractabit.i. opilabit transitus spiritus et sanguinis epefractans coagulat eas que proprie sanguinem et immobilem et stabilem facit natura frigidum existens et euphraticum: idest opilatiuum et propterea coagulatur: lingua liuida effecta et rotūdata et recuruata propter venas que sub lingua sunt: succise enim vene hi vero columnulam vocant alterutrumq; venam grossam. Cum igitur plene existentes he ad linguam firmantur et terminantur rarā existentem et spongiosam propter siccitatem: deinde hec a violentia humidum quod ex venis suscipiens ex lata quidem, rotūda fit ex bene colorata vero liuida: ex molli vero dura ex bene vero curuabili incuruabilis vt cito suffocet nisi quis cito auxiliabitur flobothomiam faciens a brachijs et venas que sub lingua succidens et pharmacijs attractiuis et gargarismis calidis et caput radens et cerotum collo et capiti circumpone: et lanis circumuoluere et spongijs mollibus et aqua calida experimente fomentare et bibere aquam et mellicratum non frigida: succum autem offerre cum crisis in fallacia iam fuerit. 27.

Cum vero in estiua vel autūnali hora ex capite calidū reuma desflurerit et nitrosum seu ab hora drimi.i. acre et calidū factū mordet aūt hoc tale existens et vlcerat et sputo implet et orthomia aduenit et siccitas multa et que inspiciuntur hysophia.i. subtilia apparēt. 28.

Et posteriores tentanos in collo tendit et videt vt tetanus tendit et vox apofoge et spiritus paruus. 29.

Et antipasis spiritus spissa & violenta fit. 30.
Sed & arteriā vlcerat his qui ita dispositi sunt: erit autē propter drimica: idest accredinem humoris videlicet. 31.
Si febris assumpsent veteri stercore subeunte vel nouiter comesto ri existenti siue cū dolore coste siue non: quietem agere donec descē derit cibus primum ad inferiorē vētrem. 32.
Potu autem vti oximelle. 33.
Si ꝟo lappato.i.fluxibili existenti causus supuenerit: si tibi videbi tur farmatie apte habere in horis triū dieꝝ nō pharmacare debes sed quartanum. 34.
Cum autem pharmacaueris sorbitionibus vtere obseruans paro xisinos febrium: vt nunq̄ offeras existentibus neq; debentibus esse futuris: sed desinentibus vel quiescentibus.i.cessantibus & vt lon gissime a principio. 35.
Quibuscunq; vero dyathelos.i.finaliter venter humidus in febri bus: his differēter pedes calefaciens & pistellens.i.cōstringens ce rotis & coronis circū voluens caue vt non sint frigidiores alio cor pore: calidis vero existentibus calefactiones nullas offeres sed ob serua vt non infrigidentur: potu vero vtant̄ q̄ minima aqua fri gida vel mellicrato. 36.
Quibuscunq; in febribus venter humidus & mens turbata: et multi taliū croidas: idest vellera auferunt & nasos fodiūt et ꝭm parum quidē respondent ad interrogata ipsi vero ad seipsis nihil dicunt rectum: videtur igitur mihi hic talia melancolica esse si vero talibus existētibus venter humidus fuerit & colliquat: vide tur mihi sorbitiones frigidiores & grossiores offerre & pot⁹ stipti cos.i.constipatiuos & vinosiores vel cōpactiores. 37.
Quibuscūq; vero febrium versiones a principio & pulsus ca pitis sunt & vrina subtilis his opz expectare ad crises exa cuituram esse febrē: nō admirari vero si desipuerint. 38.
Quibus vero in principio vrine nebule formes vel grosse: hos ta les subpurgare & si alia cōferunt: quibuscūq; vero in principio vri ne subtiles ne pharmaces hos tales: sed videtur vtile clisterizare hos cōfert ita curari. 39.
Corpori quidē quietem ducentem & vngentem & perisellon ata: id est circum constringentez homales: idest equaliter: pota vero melli crato aquoso et sorbitione succo ptisane ad vesperam ventrē aūt subducit secundum principia clistere pharmaca vero ne adducas his in principio: si enim aliquid mouebis secundum ventrem vria non matura sed amendros.i.insudabilis: & acrithoy.i. incrisibilis febris per multū tēpus erit. 40.
Sorbitiones autē cū prope crisim fuerint ne des si turbet̄ cuz aūt remiserit & addiderit ad melius: custodire vero oportet & oium fe brium crises & auferre sorbitiones ꝭm hoc tp̄s. 41.

Qui didicerunt autē de longe febres fieri apata .i. abscessus habere siquidē inferiora frigida fuerint sed habēt trāsmutationes: fluit aūt sanguis ex naribus et vētres talibus turbantur. 42.

Quicūq3 vero febres assodes .i. anxiefiūt et hypocūdria .i. precordia tenduntur et iacentes nō sustinēt in eodē et extrema infrigidata oia plurima diligentia et custodia indigent: deducere vero eis offerentes nil aliud q̄ oximel aquosum sorbitiones autē nō offerri donec desinat et vrina digesta fuerit. 43.

Accubare vero ad obscuras domos et accubare in mollissimis stratis multo tēpore ad eandē defluētē: et vt minime reijciat se: maxime vero hoc tale tales iuuat. 44.

Hypocundrio vero lini semē iungens appone: cauēs vt nō frixerit i. frigeat appositū sit aūt summe tepidum coctum aqua et oleo. 45.

Coniecturari vero ex vrinis quod futurū est esse: nā siquidez fuerint grossiores et coccothere .i. flauiores sunt meliores: si vero subtiliores et nigriores perniciosiores. 46.

Si autem transmutationes habuerint et tēpus significāt: necesse ē egritudinē transmutari ad deteriora et meliora anomaliā: idest inequalitatem. 47.

Inconsistentes autem febrium sinere donec stent: cū vero steterint obuiare cū dieta et cura decēti fm naturā ɔsiderās. 48.

Sunt aūt visiones multe laborātium. 49.

Ideo attendēdū est sananti vt nō obliuioni tradatur aliqua occasione. 50. Neq3 eorum que fm mentem. 51.

Igitur maxime quidē oportet imparē numeruz vereri qd hi dies heteropes .i. altero repetentes faciunt laborantes. 52.

Custodire igit opz p̄mā diē q̄ incipit ibecillis esse q̄ laborat scietez p̄ncipiū ex quo et quid antecedit ei hoc em̄ primū scire: cū aūt interrogauerit eū et scrutat⁹ fuerit oīa: primū qualiter quidē caput hz si indolorosuz et nō grauedinē hz in seipso: deinde hyppocūdria et costas si indolorosa nā hyppocūdriū quidē si dolorosum ē vel eleuatū vel scolionia .i. cōuersionē hz vel satietatē: vl' coste dolor insit et si l' cū dolore vel tussicula vel tortio vel dolor vētris cū aūt q̄d hor affuerit hyppocūdrio: tūc maxie soluere vētrē clisterib⁹: bibat aūt mellicratū calidū coctū. adijcere vero siue in surrectionib⁹ si lippotomizat et si spūs euforia .i. bona patiētia cū hz videas aūt egestionē ne aliquē forte nigrū egesserit colorē vel eurū quales sani vtiq3 hoies egestiōes et febris ēt in tertiā diē sup exacerbata ispiciēs valde bn̄ tales in his egritudinib⁹: tertianas adhuc iā et alia cōspiciēs si q̄rta tertie diei sit c quid hz: qd horū ipsorū periculosius sit signa vero nigra quidem egestio mortem significat: similis aūt sano cum oibus vtiq3 diebus appareat salubre. 53.

Cum autem nō obedit balnano .i. suppositorio: insit aūt spūs eufonia .i. bona patiētia; surgēs in thorū vel thronū vel ibi in

lectulo: si absithia.i.inaniositas insit: hoc aũt cũ aderit laborãti masculo vł femine ⁊ s3 pncipia inascũtur desipiẽtiã expecta futurã. 54.

ATtendere vero ⁊ manus si vero tremule fuerint expecta tali distillationẽ sanguinis per nasum futuram. 55.

INspicere vero oportet ipsas nares: si siłr spũs p vtrasq3 trahat: ⁊ si multus ferat ex naribus amat fieri spasmus. 56.

SI ẜo in febre hyemali lingua aspera facta fuerit: ⁊ absichie i. inaniositates insint amat huic tali ⁊ remissio esse febris sed tñ hunc talẽ custodire in famẽ velis ⁊ aque potu ⁊ mellicrati potu ⁊ etiã in succis custodi: neq3 credes remissioni febris huic: q̃ q̃dem talia habẽt signa periculosi sunt mori. 57.

CUm in febribus terribile quid factũ fuerit quintanis existẽtibus vel venter repẽte humida egesserit: vel absirbia.i. inaniositas facta fuerit: vel afonia.i. inuocalitas assumpserit: vel spumosus factus fuerit vel singultuosus: in ijs assodis idest anxius amat fieri: ⁊ circa hyppozino.i. quod sub nares ⁊ frontem sudores ⁊ collum retrorsum capitis. Qui vero hec patiuntur moriuntur in flati. non in longum. 58.

QUibuscũq3 autẽ in febribus crura fiunt hysmadra idest vlcerosa ⁊ morantia nõ maturantur existentibus in febribus si ⁊ acciderit suffocatio pharingis idest faucibus subtilibus existẽtibus que circa pharingam: ⁊ neq3 digeritur sed neq3 extinguitur: amat huic talis sanguis fluere ex naso. ⁊ si quidem multus fluxerit solutionem significat egritudinis: si vero non longam q̃to cunq3 vero paucior fluxerit: tanto deteriorẽ ⁊ longiorem: si vero alia facillima facta fuerint huic expectare ad pedes dolores: si vero tetigerit pedẽ: ⁊ dolorosus factus pmaneat ignitus factus ⁊ nõ solutus fuerit paulatim veniẽt ad collũ dolores ⁊ ad clauum ⁊ humerũ et ad pectus ⁊ articulũ ⁊ hoc indigebat simathodis idest vlcerosus fieri extinctis autem ijs si manus contrahuntur vel tremule facte fuerit crasmus hunc talem suscipit ⁊ desipientia: s3 ⁊ phligaria.i. ampule supercilio ⁊ rubores habet ⁊ palpebra altera circa alterã palastrarij.i. germinat durus flegmon detinet: ⁊ hydent.i. tument oculi et desipiẽtia multũ superaddit: noctes autem magis supersignificãt q̃ dies ea que circa desipientiã: signa vero maxima multa fiunt in imparem numerum q̃ parẽ: quicunq3 vero horum numerorũ fiunt periculosi superueniunt. 59.

HOs aũt tales a principio pharmacare eligens ante quintã si voruorisat.i. gurgulizat vẽter si ẜo nõ sinere apharmaliẽtos.i. ipurgatos esse si vero diauorisẽ ⁊ egestiones cholerice fuerit scamonea suppurga moderate alia ẜo cura q̃ minimos offerre potus ⁊ sorbitiões vt meliꝰ sorbeat. si ẜo nõ supuenerit q̃rtãdecimam excedentes. 60.

CUm febricitanti quartadecima existenti affonia.i. inuocalitas

affuerit: nõ amat solutionem citam neqꝫ egritudinis electionem fieri: sed tẽpus hoc tale significat: cũ autẽ apparuerint in die hac i. quartadecima longius accidit. 61.

Cum aũt febriẽti quartano lingua turbata verba loquit: et vẽter colerica subegerit humida: amat delirare hic talis. 62.

Estiua et autũnali hora et i acutis sanguinis distillatio repẽte fiẽs symconiã. i. fortitudinẽ et multã inflamationẽ secundum venas ostendit: et in posteriore subtiliũ vrinarũ super apparẽtias et si tendit ad statũ etate et corpus ex gimnasijs vel eusarchia. i. bonã carnositatẽ habeat vel melancholicũ: vel ex potu manꝰ tremule bonũ hꝫ: desipientiã predicere vel spasmum. 63.

Et si quidẽ in paribꝰ supuenerit meliꝰ in crisi vero pniciosuꝫ nisi multus abũdãter excursus sanguinis exitum faciet superabũdãtie ſm nares vel anũ epyxcesvel apostasesvel doloreshyppocũdriorũ: vel ad testẽ vel ad crura: solutis autẽ his exitꝰ fiũt p sputa vel sputoꝝ et grossarũ vrinarũ leuiũ albaꝝ exitus. 64.

Febri siticulose opũ vel opos. i. succũ silphij oximel daucũ terẽs bibere da et galbanũ in melle et ciminũ elicticum. i. electuariũ et su ccũ ptisane in his sorbere: afflictos. i. impassibilis autẽ hic talis: nisi sudores cretici vel somni homales superuenerint et vrine grosse et drimies decurrant: vel in apostemata firmẽtur. 65.

Ootallus et mirtha elicton. i. electuariũ: bibere autẽ his talibꝰ oximel da ꝙ minimum. 66.

Si vero siticulosi vehemẽter fuerint ordeacee aque bibat quidẽ. 67

Periplemonica et pleuretica ita oportet scrutari si acuta febrisfuerit et dolores lateris vel amborũ et spiritu sursum delato si doleat et tusses insint et sputa expuit ignea vel liuida et subtilia et spumosa et anthira. i. florida vel crocea et si quid aliud diuersum habet p̃ter ea que educta sunt hos ita oportet deducere. 68.

Si vero dolor sursum finiat ad clauũ vel circa vbera vel brachia incidere oportet in brachio venã que intus ad qualecũqꝫ partiuꝫ fuerint ſm hanc. 69.

Subauferre vero secundũ habitũ corpis et horã et etatẽ et calorẽ plꝰ aũt audens si acutus dolor fuerit ducere ad lipothosim. i. defectionem animi. 70.

Demũ subclisterizare post hec. 71.

SI vero subtus inferiꝰ thorace dolor fuerit et tẽdit valde pleuretico ventrẽ subpurgare. in medio vero purgationis nihil da post purgationẽ aũt oximel pharmacare vero quatarnum. 72.

SI vero non facile erectus fuerit: minorẽ potum et sorbitionem paucum succum subtilem et semel in quacũqꝫ hora melius agit cognosce autem ex vrinis. 73.

Matura vero sunt parisella. i. sputa cũ facta fuerit sil'ia pyro. i. puri vrĩe vero mature sunt q̃ ypostases hñt subrubeas q̃les orobũ. 74

PEripleumonie electuariũ cotallũ galbanũ attractiuum cũ melle attico abrotanũ in oximelle piper helleborũ vel electuariũ nigrũ decoquẽs ⁊ pleuretico ⁊ periplemonico in principio circũ doloroso existẽte da bibere: bonũ autẽ ⁊ panaces in oximelle bullientẽ ⁊ colantẽ da bibere. 75.

DIssenteria apostema aliquid vel eleuationẽ quiescens. i. cassans facit nisi in febrib⁹ ⁊ sudores ⁊ vrine grosse ⁊ albe ⁊ lenes superapparẽt in tertianis dieb⁹ vel achirson. i. varicẽ vel ad testẽ vel ad crura dolor vel ab hyschion. i. vertebrũ firmetur. 76.

IN febre colerica ante septimũ cum rigore hycterus super innatus soluit febrem: sine rigore vero si superinnascatur extra tẽpora pernitiosum. 77.

Thetani vero lumborũ ⁊ in melãcholicũ per venas spirituum defectiones cũ fuerint flebothomia soluit. 78.

CUm autẽ tetanib⁹ anteri⁹ vehemẽter spasmãtur: ⁊ circa collũ ⁊ facies sudores a dolore interius morsis ⁊ siccatis tenẽtibus ⁊ rodeib⁹. i. caudatis vel grossiores dorsuz cõtinẽt vel medie colligationes innate vt pedes desinit huic tali nisi febris ⁊ somn⁹ superuenerit: ⁊ frequẽtes vrine digestionẽ habẽtes venerint: ⁊ sudores cretici: bibere vinũ citrinũ vinosuz: ⁊ alicio. i. pullentã coctã comedere ⁊ ceroto vngere crura circũuoluere vsq; ad pedes calidos ⁊ infundẽtes schape. i. cathino ⁊ brachia deuoluere ⁊ lũbos a collo vsq; ad vertebra. i. scyam incerãs vt ⁊ anteriora contineat ⁊ dimittens fomẽta vitreolis calidã autẽ aquam infundẽs ⁊ extẽdens lintheo accũbãs cũ ⁊ ne ventrẽ soluas nisi balano. i. suppositorio si multo tẽpore existẽs non egestibilis. 79.

Egritudines autẽ soluũtur oẽs vel ꝑm os vel ꝑm ventre ⁊ vel secũdum vesicam. 80.

Helleborizare opz eos q̇bus a capite fertur reuma. 81.

QUibuscũq; ex apostematibus vel fleborogia. i. vene scissione vel ꝓpter aliã fortẽ causaz empici fiunt: ne des helleborũ neq; enim proderit ⁊ si quid patiatur: causa videbitur helleborus esse si vero dyalipite corpus vel dolor in capite vel inplastrate aures vł nasus vel expuitio vel geniculoꝝ grauedo vł corpis tumor preter cõsuetudinẽ quodcũq; contigerit helleborizare oportet neq; a potib⁹ neq; a venis vel venereis: neq; a tristicia neq; a sollicitudinibus neq; a vigilijs si quid quidem horum habeat causam ad hoc facere curam. 82.

QUe ex itinere dolores laterum dolorosi histhion. i. vertebrorum ⁊ quecunq; respirantes dolent occasionẽ habentes multotiens eñ didicere venire ex crapulis: ⁊ escis vẽtosis dolores ⁊ ad lombum ⁊ ad hyschium ⁊ hilium quibuscũq; autẽ horũ fuerint talia dissurie. i. dissuriantur. i. difficulter minguntur: horũ autẽ item causa ⁊ corizarum ⁊ branchoꝛum. 83.

Quecunque vero a dyematib⁹.i.dietis sunt multa quidē vnusquisque sicut vtique pter cōsuetudinē dietatis fuerit maxie insignit: etenim quicunque nō distantes pranderet prāderint vel pransi fuerint eis tumor ventris erit multus et rictasmus.i.proiectio et plectoria i.multitudo: et si cenauerint vēter turbatur: mihi vero non necessarium in talibus prolongare sermonem. 84.

Hec vero maxime insigniunt nō ex ratione aliqua: sed experiētia docet iudicare cibariorum virtutem. 85.

Aleum sisam.i.ventositatem et calorem ad thoracem et capitis grauitatē: et si quidem alium dolorē didicerat ante exacuit vzeticum autem est: et hoc habet bonum: optimum autem et id comedere debenti ad potum ire vel ebrio. 86.

Caseus autem sisam.i.ventositatem gestora.i.strictionem et cibariorum accensionē facit crudū autem adhuc et indigestum pessimum autem potu comedere repletis. 87.

Legumina vero omnia ventosa et cruda et cocta et frixa minime vero infusa et viridia: et his aūt non vti nisi perysmon.i.cibaria: hȝ aūt et pprias malitias singulū horum. 88.

Cicer sysam.i.ventositatē quidē crudū et frixū et laborē facit. 89.

Lens autem stipticat.i.stipat et aridū facit si cū cortice fuerit. 90.

Lupinū autē horū minime mala habet minima. 91.

Silfium autem et opos idest succus est quidem quibus maxime: in expertis autem non transit ventrem. 92.

Et causodes.i.estuosum hoc. 93.

Maxime vero fit si cum multo caseo mixtū fuerit vel cōmixtione bouinarum carnium. 94.

Melācolice quidem exacuuntur passiones bouinis carnib⁹ aniperblitos idest inseparabilis natura earum et nō contingentis ventris est digerere. 95.

Optime vero vtique eripiēt sicut si et coctis vtant et vt vetatissimis. 96.

Caprine vero carnes et quecunque in bouinis sunt male omnia enim habent et indigestionem et ventosiores et eructuosiores et colerā faciūt: sunt aūt bene odorabiles solide et delectabilissime: he optime cocte et frigide: que vero indelectabiles fetide et dure he pessime et inrecētes: optime vero sunt estiua hora autumnali vero pessime. 97

Chiri idest porci pernitiose cū enorme.i.crude vel sanguinee.i.circum asse: colerice vero vtique erunt et turbatiue: suine vero omnium carniū optime validissime vero omnium que non fortiter crasse neque subtiles macre neque etate ierij idest sacrificij veteris: comedere vero et sine forma vel subfrigidas. 98.

Acolera vero sicca venter inflat et sonitus insunt et dolor costarū et lūbi: egerūt enim nihil inferi⁹: sȝ cōstringuntur. 99.

Hunc talem custodi vt nō vomat: sȝ vēter subducatur clisteri zāas quicito aqua calida et pinguissima et etiā aquam vngens

plurimā immitte calidā in scapha.i.pelui accubare faciēns:ꝛ cali-
de aq̄ parū supinfunde:ꝛ si calefact⁹ ei vēter subducit̄ soluit̄. 100.
Confert autem ꝛ dormire huic tali. 101.
Et bibere vinū subtile:ꝛ vetus ꝛ acresteron idest meratius. 102.
Et oleū da vt quiescat ꝛ venter subeat.i.egerat ꝛ soluit̄ dolor. 103

A Cibis antē ꝛ potibus abstineāt quibus indigentia quidem nulla est ſm corpus neq̧ opus appositiōe:indigesta v̄o que-dā continentur digestione indigentia:huic quidē quiete est opus cibarijs autem non anteq̧ digerantur moderate que continentur si v̄o nō remiserit dolor lac asine da bibere vt purgetur. 104.

Si v̄o humidus venter fuerit:ꝛ colera subit.i.egerit ꝛ torsiōes et vomit⁹ et mordicatiōes his validissimū quiescere:bibere mellicra tū ꝛ nō vomere:subducere aūt scd̄m cū moderamīe et quiete. 105.

Et hydropū due sunt species siue nature:quorū hic quidē hy-posarchidius conās fieri ineffugibilis.hic v̄o cū inflationi-bus multa bona fortunatione indigēs maxime vero afflictione et pyria.i.fomētatione ꝛ eucrasia.i.cōtinētia cibi:sicca vero ꝛ drimia i.acria comedat ita eīn vritotatus.i.vrina tissim⁹erit ꝛ fortis erit maxime:si vero disput⁹.i.difficile spirabilis fact⁹ fuerit:ꝛ hora ver nalis existēs cōtigerit:et etas in statu suo sit ꝛ robur fuerit a bra-chio sanguinē aufferre.Deinde panes calidos ex vino nigro ꝛ oleo infundens comedat:ꝛ q̄ minime bibens q̄ plurimū laboret: ꝛ car-nes suinas carnosas comedat cuȝ aceto coctas vt ad difficiles am bulationes obuiet idest sufficiat. 106.

Quicunq̧ ventres infimos inferiores calidos habent ꝛ dri-mie.i.acres egestiones ꝛ anomale.i.inequales exeunt in colli quatione eis fit siquidem potētes fiant helleboro antispasse.i.reuel lere:si vero nō succus frumentarij tritici grossus factus ꝛ sabbati nus et etnos.i.fabe integre aqua cocte iuris pinguamen: ꝛ panes eucitisis idest subcinericij ꝛ pisces febrienti quidem cocti:infebriē-ti v̄o existēti assi ꝛ vinū nigrū infebrienti:si vero nō aqua a nespu-lis vel mirthibus vel malis granatis vel finico balanis.i.dactilis vel anathos.i.florem vinearū vitis. 107.

SI vero febrē habeat ꝛ torsiones fuerint lac asininū paucū ꝛ ca lidū plurimū deinde ex inductiōe plus ꝛ linosperma.i.semē li-ni ꝛ tritica alphita.i.polētas.i.farina noui tritici vel ordei tosti et cocti:ꝛ egyptiarū fabarū:auferēs amara excorians semina bibat vel oua semi coagulata comedat assa ꝛ similaginē ꝛ miliū ꝛ corian drum coctū vel condriū in lacte cocto frigida comedere et que his similia et potus ꝛ cibaria offerantur. 108.

DJetarie vel dietatiue maximū est obseruare ꝛ custodire sicut in acutis ꝛ i lōgis egritudinib⁹:ꝛ intēsiōes febriū ꝛ remissio nes vt tēpora custodiat qn̄ oportet cibaria offerre ꝛ infallaciter qn̄ oporteat afferre sciāt adhuc aūt qn̄ plurimū distāt ab itētiōe. 109

SCire vero cephalargicos.i. capite dolorosos ex gymnasijs vel cursib⁹ vel ambulationibus vel venatib⁹ vel aliquo alio labore intẽperaneo vel ex venereis decolores brancosos spleneticos liphemios.i. sanguine defectos ⁊ ilsoderas.i. inflatos ⁊ sicce tussictes.i. siticulosos venis defectos ⁊ tẽsos hyppocũdrijs ⁊ lateribus ⁊ metaphrenis.i. scapulis torpẽtes ⁊ obtuse vidẽtes q̃b⁹ sonit⁹ auriũ incidũt ⁊ vrinationẽ nocturnã in cõtineri dispositos ictorodes: ⁊ q̃rũ vẽtres cruda emittũt emorrogẽtes ex narib⁹ vl' p̄ anũ vehemẽter vl' in ephisematib⁹ exñtes vel in eis labor occurrit vehemẽs: ⁊ nõ cõtinẽt: hox nullũ pharmacare: etẽm pericula: q̄z eñ acuta ⁊ nihil iuuat ⁊ eas que ad curam electiones ⁊ crises auferes. 110.

SI vero sanguinẽ alicui cõfert auferre solidũ facere vẽtrẽ ita auferre ⁊ fame cruciare ⁊ vinũ auferre ab eis deinde dieta cõueniẽti reliqua eox ⁊ pyria.i. fomẽtatiõe ⁊ ignis.i. immissionib⁹ cura. 111.

Si vero tibi vẽter dẽsus videat̃ esse molli clisteri clisteriza. 112.

Si vero pharmacare op̄z helleboro infallaciter sursum purga: inferius autem nulli talium. 113.

CAlidissimũ aũt ad vrinationẽ ⁊ ad sudores ⁊ ambulatiões duce re ⁊ fricatiõe quieta vti vt nõ dẽses habitũ: si vero chinopees id est sedens fuerit alij fricent eum. 114.

ET si q̃dẽ in thorace sup̄ frenas.i. dyafragma contristat passio eum: resedeat q̃p multotiẽs ⁊ minime acclinent: donec valentes fuerint ⁊ sedentẽ fricent multo tempore multa aqua calida: si vero in inferiore vẽtre suffrenes habeat dolores ei iacere confert ⁊ nullo motu moueri tali corpori extra fricationem. 115.

QUe ex inferiore ventre soluunt̃ per vrinas ⁊ sudores vt lubricitate occidant moderate a casu soluuntur que parua: que vero vehementia perniciosa: tales enim vel pereũt: vel sine malis alijs non fiunt sani: sed consistunt huiusmodi morbi: post hydropẽ catarides tres auferens caput vniuscuiusq̃ ⁊ pedes ⁊ halas terens tribus ciatis idest pugillis aque corpora. Cum autem doluerit qui bibat calida i infundantur: vnctus autem prius ieiunus autem bibat ⁊ comedat panes calidos ex alipbato idest oleo. 116.

OPium idest succuz fici in lana apponere int⁹ ad venã.i. narẽ vel piterã.i. coagulũ cõuoluente bize idest obstruere in nasum vel de calchãdide.i. vitriolo circũuellẽs cõprime: ⁊ cartilagines extrorsum cõprime alter vtrinq̃: ⁊ vẽtrẽ solue asine lacte cocto ⁊ caput radẽs stiptica idest constipatiua offer si hora calida fiat.

¶ Domini hyppocratis libri regiminis acutorũ finis.

¶ Liber epidimiarum diui hyppocratis.

QUibuscunq̃ ex dissolutiõe circa matricẽ: ⁊ tumor est in capitis grauedinẽ ɔuertunt̃: ⁊ iuxta bregma dolores maxime ⁊ quecũq̃ alie a matricib⁹ istis in.viij.vel.x.mensi-

bus in hischiam terminatur.

Figure he quedā tenaces ceruice fortes: ꝛ alia ꝛ ossib⁹ fortes he vero debiles vel capita dolētes: ꝛ aurib⁹ fluētes his hyperoe concaue ꝛ dentes permutati. 3.

Quibuscūq; osseū ab hypoa discessit his medi⁹ inducit nasus: quibusdam vero vnde dentes summatim signantur. 4.

Infantiū epilepsie vel inflammatiōes sit pubertatib⁹ quibusdam ꝛ permutationes habent ꝛ alia. 5.

In rhenē dolor ponderosus qn̄ replent cibo: vomūt fleg. cū autem ampliantur dolores venenosa: ꝛ facile quidē fiunt: soluunt vo qn̄ cibis euacuant harenosa rubeaq; subsistunt ꝛ sanguinē mingūt: stupor femoris consequenter sequit: q̇escere nō conuenit: sed exercitare: nō repleri: iuuenes helleborizare venā icidere diureticis purgare subtiliare: ꝛ mollificare. 6.

Muliebria quibus aquosus si in multū p̱manent: quando vero non cito inerint inflantur. 7.

In cranōe antiq̇ dolores frigidi: noui vero calidi. Sanguine vero plurime ꝛ que ab hyschia frigida. 8.

Que in rigores fortes eūtia nō oīo an̄ alleuient s; p̱pe statū. 9.

An̄ rigorē retētiōes vrina ꝝ si inutili ierit: ꝛ vēter si p̱cesserit ꝛ somni affuerint: pariter aūt ꝛ mod⁹ febris: pariter aūt ꝛ q̄ ex laborib⁹. 10.

Apostases nō omnino quibus rigores. 11.

Tibiaꝝ effeminatiōes aut an̄ egritudinē ambulāti aut ex egritudie cōtinuo p̱pter qđ forte qđ ex laborib⁹ in articulos dimittit: p̱pter hoc ꝛ crurum effeminationes. 12.

Phimata extrisec⁹ manēdūt ex acuta ꝛ capita ta ꝛ q̄liter ꝯmaturātia ꝛ nō circūdura: ꝛ deorsum tēdētia ꝛ nō bicipitia cōtra vo mala: quāto autem plus contraria pessima. 13.

Quod ferinū autūno ꝛ cordis dolores ꝛ q; frictile: ꝛ q̇dē mel oliacū ad p̄ncipia cōmotiōes specularit in oī membro vt in occasum ex acuit ꝛ lūbrici ꝛ ascarides: sic si annus in occasum. 14.

Puerorꝫ tusses cū vētris p̱turbatione ꝛ febre cōtinua significāt determinationē exn̄ti duoꝝ mēsiū vt multū vl̄.xx. ꝛ tumores in articulos si q̇d inferi⁹ vmbilico ꝯstituerint vel sursuꝫ i articulos bonū si vo supi⁹ nō sil̄r soluūt morbū nisi putrescāt. Que vo i hūeris putrescētia p̱fectis galiācones facit. Solutiōes aūt ꝛ vlceꝝ dispōni si rotūda ꝛ p̱funda sint: talia vo pessima: ꝛ sil̄r. Solutiōes vo ꝛ sanguinis flux⁹ magis quidem perfectioribus apparet. 15.

Lachryme i acutꝭ morbꝭ moleste ꝛ volētiū q̇dē vtile inuitorū aūt existēs malū. Et q̇b⁹ circūtēdūt palpebre malū: malū aūt ꝛ supꝫ desiccatū velut spuma ꝛ caliginosum malū ꝛ aridū: ꝛ sordidi introrsum ꝛ stupidi ꝛ vix cōuertibiles ꝛ cōcaui. ꝛ alia que relinquuntur. 16.

Febres he qđ ōmordētes manū: he vo mediocres: he vo nō ōmordētes sup reddētes vo. He vo circūurētes ꝯfesti; he vo p̱ totū lēte sicce

he vero salsuginose. He vero exrubicūde et he autē excrocee. he vē ro liuide. he vo liuide et alia talia. 17.
Distensiones corporis: et durities articulorum et idem dissolutus malum: et cōfractiones articulorum malū. Oculi virilitas repercussiui. Et reiectationes: et confractiones malū. 1.

Diui hyppocratis epydimiarū Parti .ij. incipit.

Ad aperire coāgustat hec quod: illa vo n. Humores hos: quidē exercere: hos aūt appōere. illos aūt exsiccare: et huic quidē: illi vo n. 2
Attenuare: impinguare corpus cutē carnem et alia. hec quidē illa vo nō ieiunire exasperare. Indurare mollificare hec quidē illa vo nō. Suscitare stupefaccre et alia multa talia quēcūq. Coeffundere subducta eō euellere confestim ecōtra distenta subducere. 3.
Aliū hūorē nō eūtē agere: eūtē aūt coeffundere: cōmoueri simpliciter: vt dolor dolorē soluat. Dissimilia si repūt sursum erecta deorsum soluit: et cōtraria eadē dolor dolorem soluit vt capitis purgatio flebothomia qñq non est auferri. Apostasies vt bubōis signum quidem blastinata habētiū etiā aliorum: maxime autem eorum que circa viscera male consueti verbo isti. 4.
Spiritibus parui spissi: magni rari. exterius magni introrsus qui intro rsus magni exterius parui. Illud quidē extendens hoc vero contendēs: cōdensans. Dupla introrsus respiratio et reiteratio vt respirātibus calidū: calidū frigidum. 5.
Medicamentū ꝯtinuarū oscitationū plixe inspirantes. in nō bibētes et laboriose vel plixe breuite r anhelātes. 6.
Consequētiā et laterū dolores et distēsiones hyppocūdriorū et splenis et subleuationes et ex naribus reiectationes et aures fm ordinē istorum plima hec et in oculos. Utrū ne oia deorsum aut h quidē deorsum super iᵒ qualia que circa maxillā vl circa oculū et aurem vel circa faucē erith ina: q aūt sursum deorsum nō fm ꝯntiā. vt inferius epate oia deorsum attribuētia vt que in testes et tirsos speculanda ista quo et vnde et quibus et propter quid. 7.
Uene temporū nō tranquille neq viriditas splendens si spiritus derelinquitur. 8.
Tussis sicca nō ferina in articulos confirmari speret fm ordinem extensorum eorum que circa ventrem vt multum et clauda facit membra. 9.
Habent aūt plima quēcūq nō finaliter determinant ꝑ inanitionē reuertētꝫ p apa dterminant et exrubicūda. et natura alboris mōi. et n sanguinē fundūt sꝫ nares aut modice sanguinē fundūt. ei siquidē fletiū derelinquitur proptū. Sitis derelicta et oris desiccatio et insuauitas et fastidiū. feb. vero nō acute: tales vo reditantes. 10.
Derelicta post crisim reditātia. Ista nāq est interceptio vtrorunq. et hyppostrophe ex istis qñq. Apostasim igit facere

cum incipientem. Eam recipere:si omni fuerint convenientes vt opz:et quod opz: z quantu opzt quado opz.qn aute no satis cooparandum. Maxime quide factas si aut non mox inceptas. II.

Quartane emorosaice descripte intermittetes autvna altera: tuc rigescut sil' crisi ex qnqz.i.vij.quicuqz tritophie his difficilis nox que est an poxismu recedens bene ferens vt in multum. 12.

Tusses sicce breuiter incitantes vt a febre circuurentes no fm ronem siticulose neqz lingue desiccate no ferio fm spu:manifestum aut qn loquunt vel diffundut tuc tussiut:qn vero no. Hoc in laboriosis febribus maxime fit. Nihil frustra:nihil despiciendum Quelvero ex inductione cotraria inferre z quiescere. 13.

Posteriora capitis dolenti in fronte recta vena icisa pdest. 14.

Susceptiones hyppocudri ox ex qualz qualia soluut z viscerut flegmonu qualia pnt siue ex epate ad splene z ecotrario. 15.

Contra euellere quidem oportet reclinari si no vbi repit:si autem vbi oportet his aperire vt singula reput. 16.

Lata exathinata no valde pruriginosa qualia si mo huit hyeme stetit iuxta igne calefactione facta sunt exanthinata. Uomitus no iuuare scio sed ex calefactio. 17.

Quecuqz maturare opz obturare forti virtutez qn do neqz dia frenetic] neqz amplis pausat:sz subito nigrescut nouu fac. 8.

Oculoru habentiu riandã si alter apparet conuenire ecotra euellendum in faucem. Et vbi eructuationes solutio finalis. 19.

Egressus adaperire vt nares z alios. Quomodo opz z vt opz et qualia oportet:z qn opz:z quantum opz. Ut sudores sicut nares z alia vtiqz omnia. 20.

In magis malis facies si sit egrua bonu signu. modicis contraria significans bone designationi malum. 12.

Circa magnum locum mulier que retro tecori icterico facto. Paratieneo soror sic nigre colorata vel sic qui cu timeo sorore hoc nigre coloratus. 22.

In piritho velut seme vrina talis qz otermiatiua z huidox z talia qz vrie fiut.neqz.n.vetositates mlte:neqz stercor] mlti vif cosa veniete mala sabat n.n.magnu erat hyppocudriu siue bonu. 23

Brassica ten⁹ coedit difficulter spiras exns z tumor circa pectine quieuit z bn spirans statim factus est. De sanguine hycorodeos.i.hycor sanguis mediocris nigreqz colere acutus quide et aggrestis in timentibus. Siue molestum. 24.

Quibus spe procliuius pedes z genua calida: manus aut z aures et nares frigide an pter hoc dixit subtilis sanguis:an pter hoc et tumores hi habent. 25.

In putrefactionibus videndu quidem futura ex putrefieri vetres commouentur. 26.

Sple dur⁹ inferiora supiora rotud⁹ lat⁹ grossus logus tenuis 27.

Minus a capite corrizantibus. 28.

QUe circa egruz pcuratio r in egritudine interrogatio que manifestat qualia recipiendũ sermões que circa egrotũ circa coastãtes circa exteriora: qr calidiori r firmiori masculi r nigri propter hoc exterius vene. 29.

Que circa egrũ pcuratio r in egritudine interrogatio que manifestat qualia vt recipiendũ sermones que circa egrotũ circa coastãtes circa exteriora qr in calidiori r firmiori quod in dextris masculi nigri propter hoc exterius vene. 30.

Magis commiscetur constat. 31.

Acuti⁹ mouere q̃escit: r tardi⁹ q̃ crescit. r p ampli⁹ crescit. 32.

ET amplius tp̃s qr firmatũ est: r magis colericũ r magis sanguineum est hoc: r propter calidior est locus animaliũ.

Diui hyppocratis epydimiarꝫ pticula. iij. incipit.

SI cutis raritas: vẽtris dẽsitas si cutis ɔcessio carniũ incremẽtum vẽtris stupor oĩm confusio vasculorꝫ imundicia: cerebri dissipatio ppter qd̃ r caluities organorum r contritio. 2.

EXpurgatio cursib⁹ luctationib⁹ repausationib⁹: multis deãbulatiõib⁹: excitatisbis elixa massa plmq; panis modic⁹. Expurgatiõis signũ lapsus ex subleuatiõe. Eandẽ horã diei seruare. De subito namq; labitẽ subeundo labores. Mr eħ totũ corruit. 3.

QUando aũt corruit offerre porcinas assas quando ꝟo replẽtur signuz eis color floridus fit. 4.

In gymnasijs signũ sudor q̃ fluẽs ɔgutationẽ ɔfert q̃si ex ibrib⁹. 5.

Mulieris q̃ꝫ prius curaui in carnone iplẽ natura magnus fe. cauionidis exrubicũda. Spũs decima die factus est sudor circa supiorem ptem. xiiij. vero factus est sudor minus. 6.

A Capite corrizãtibus r brãchosis super febrientibus vt scio: ergo redite rationes. 7.

OMne exputrescens irreditãs. sic. fin. maturatio: r crisis fiũt et apostasis est. Eis quidẽ q̃ spũascunt inflatẽ vẽter vt dãnagore: quibusdã vero r in hoc tumor. archeselao aũt sic. 8.

Uentosum cõcãle alatis etẽħ sunt alati. 9.

FRigidũ valde venarũ eruptiuũ r tussiculosum vt nix crystallus r cõuersiuũ. Ut furea r gãgrene: cõcãle r duricies. fiũt. 10

Post vrine coadunatio pueris magis an qr cali. 11.

FIguras mitigantes velut sarmenta manu plicans vel distorquens pre doloribus iacens accipiens surculis extremum de super infixi retinuit r liberatus est. 12.

Quem ex montano labore vidi ego circa gephiram iactare crura tibiam alteram minime extenuauerunt: femora autez valde vrina et semen non sunt retenta. 13.

Que velut alate nature costarꝫ propter ꝟtutem occasionis. 14.

In catarris male cõsuetis si expurgatio fuerit vel nõ fuerit malũ. 15.

Rigores icboãt mulierib⁹ qdẽ magis ab ofros.i. a lũbis et p dorsuz ad caput: et viris magis retro q̃ añ frigescũt: exteriora magis q̃ iteriora corpis vt cubitorũ femorũ ẽt et cutẽ rariorẽ mãifestat pil⁹: ab his ãt alijs rigescũt recte abvlcerib⁹ icipit ex occasiõib⁹. 16

Capitellum ex gñatione et occasione et plurimis rõnibus sed modica cogitur colligunt et addiscũtur paria et impia sicut ex imparibus paritas fit vna: sicutiq₃ erat via deorsum et recte habẽtium experimentum et non recte. 17.

Sanguis fluxus ex naribus aut a subuiri de nigris: aut a rubicundis: aut a subuiridibus. 18.

Breuia subducta impinguare: alijs aũt minus impinguatio. sicco vero op₃ albo stiptiria galla. 19.

Cum spũascũt aut raucescũt sanguinẽ fundũt minus. 20.

In processionibus sunt qui sonant minus vt arebiselaus. 21.

Hi vo facti friculenti: hi autem cũ pcedũt iflãt ventrem vt dãnagoras. 22.

Permutationes conseruabiles modicuz nutrimentũ illaboriosuz insiticulosum. 23

Omne extenuatum deponit cutem: deinde vero distendit nutrimẽtum contraria. 24.

Corporis iactura collabentis distensio nutriti. 25.

Erictile cõtinuũ alterius signum. 26.

Subuiride subrubeum. 27.

Sic deprimi mãmas graciles vero substolli et circuntendi: et quidẽ nequaq₃ quis dignoscit pter hec sed incarnati⁹ hoc fieri valde repletio. 28.

Clauis apparens vene manifeste. 29.

Xredicus febrientes interficit circulis luctationibus multis calefactionibus. 30.

Malum febrire fame oppugnantes dolorem dolore ipsis quando 31.

Venarum rubedo liuior viriditas laterum dolores molles. 32.

Quũ conuenit infitientem seruare os: tacendum ventum cum potu infrigidum inducere. 33.

Occasiones vnde ceperint laborare contemplandum siue capitis dolor siue auris siue lateris signum dentes et bubões. 34.

Ulcera facta determinantia febres et firmata quibus hec nõ fiunt distemperantijs vero derelinquitur certissime reiterationes et pessime. 35.

Rotundum sputum repercussorium. 36.

Emorosagias habentes non pleuresi exagitantur nõ peripleumonia neq₃ cum medenti fagedene: equaliter vero neq₃ leperis. qualiter aũt neq₃ alphis. 37.

MEdicātes qd̄ intemperate desiccatorijs istis nō tarde dereliq̄rūt ꝛ pessima sic: ꝛ alie aposta les vt fistulate reuelationes. 38.
Reuelationes ꝛ contemplatio ex his facte ea liberant: his ante factis impediunt. 39.
Alterius loci loca suscipientia siue dolor siue pōdus siue aliud qd̄ liberāt adinuicem commemores communiōes propter commixtionem. Et non rursus sanguis procedit; sed secundum humoris consinitatem talia expuunt. 40.
ESt quibus sanguinem dimittunt in tempore in his vel in alijs qd̄ vult in his hoc namq; fit impedimentum in sanguine a spuentibus temporibus pleuresis colera.

Diui hyppocratis epidimiarum particula quarta incipit.

COexistētib⁹ dubia crisis gn̄ata si repausator nō putrefeceri s hoc depresso reiteratio fit sicut feb. reiteratiōes in simili piodo istis sperās in articulos dimitti. 2.
VRina pinguis ꝛ alba vt antigeneos in laboriosis q̄rtanis est qn̄ incipit liberat apate. si vo an̄ hāc ꝛ a naribus sanguis fluit sufficienter. ꝛ valde. 3.
Cui intestinum in dextro artetico factum est licet quietior: cuȝ vo hic curatur superdolentior. 4.
ASasij qd̄ puella existēs dcēsāti spūs erat mulier vo facta ex ptu ritiōe supdolēs nō valde sȝ in supficie eleuauit pōd⁹ magnuȝ cōfestim aliquid sonare visum est iuxta pectus posteriori aūt asma habuit ꝛ dolebat isciam dextrum. vti capite ene prius adaptata est stipticia chechaumene. 5
Aliud apostema equaliter; quia aufertur inde erat apatiȝari afluit sexagesimum. 6.
SOla hn̄t qualia cōis aut cōiter maiora vero dn̄r mesocolis. hec etiam ex latentibus circa ventrem a spina. 7.
COncessiones ad infirmos vt mūde agere vel potus vel cib⁹ intuetur si videt molliter que attingit. 8.
Que non multum ledunt: qꝛ non magna inde leditur fri. ꝛ vbi opȝ parum deterior cibus. 9.
Aquam elixā hoc quod vt recipiat aerem hoc vero non plenum ē sex suppositionum habere. 10.
Quoniam exemorosa gijs inaquatur. 11.
Si qualia oportet purgari purgent ꝛ confert ꝛ bene ferunt. 12.
Ineno legumina comedētes in fame ꝯtinue femina masculina cruribus incontēptibilia facta sunt: ꝛ finaliter etiam: ꝛ orobos comedentes genua dolentes. 13.
Manifeste vigilās calior exteri⁹ iteri⁹ frigidior dormiēs ecōtra. 14.
In calido natura frigiditas potus aqua causare. 15.

Somnus infrigidat invelato. 16.
Somnus sedilis erecto soporifer. 17.
Debiles diete frigide. fortes vero noue calide. 18.
Aqua ex inertiũ hoc quidẽ ab ethere deducta vel tonitrualis bona globatilis autem mala. 19.
Aqua vorabilis et vigilia vorabilis. 20.
Per calido natura in calida mansiõe frigida mãsio impinguat in calida subtiliat. 21.
Studiũ salutis repletio nutrimẽti impigricies laborum. 22.
Invigilando sitis ex superficie somnus medicamentũ cui vero ex somno erectio. 23.
Quibus plurim⁹ calor magne vocis et eciã frigid⁹ aer plurim⁹ duob⁹ vero magnis magna et progenita fiunt. 24.
Qui calidi ventrib⁹ frigidi carnibus et subtiles isti sunt superuene nosi et acuti furoris. 25.
Siccitate in terra auium genus multiplicatur. 26.
Tragos quis appet exterior testis si dexter masculum si vero sini-ster feminam. 27.
Oculi vt habeant fortitudinis sic et membrorum et oculorum: sic et totum cor pus. 28.
Signa mortalia: sine dubio calidissim⁹ fumus pri⁹ nares frigidi spũ dimiserunt vitali vero econtra. 29.

¶ Diui hyppocratis epydimiarũ pticula qnta icipit.

Vapores cibis predisponebantur.
Natura morborum medicina. 2.
Inuenit ipsa eadẽ natura q̃ sunt dispõis introit⁹ et exit⁹ non ex doctrina etc. vt palpebrizare lingua aut submini-strare et quecunqȝ alia talia. 3.
Bene docta natura existens nõ addiscens cõuenientia facere. 4.
Lachrime narium humiditas sternutatiões oris auris sordicies saliue deductio. 5.
Spiritus introit⁹ et exitus oscitatio tussis singultus. 6.
Non eodem omnia omnibus modo. 7.
Urine exit⁹ et ventositatis huius et alteri⁹ nutrimenti et spiracu li mulieribusqȝ istis et secundum aliud corpus scordidissimus et pruritus. 8.
Hominis anima semper oritur vsqȝ ad mortem: si vero ignescit si-mul cum egritudine corpus depascitur. 9.
Morbi connu triti in senectute deficiunt et per maturationẽ et disso-lutionem et raritatem. 10.
Salus dissentienti non consentire passioni frigidum et distendit et supercurat. 11.

Q Uecūq3 ex ira hic acut⁹ furor eleuat cor ꝛ pulmonē ad caput calidū ꝛ hūidū ꝛ ad aures trāquillitas fit cū hoc residet. 12.
Labor articulis ꝛ carnicibus somnus visceribus. 13.
Anime exercitium meditatio hominibus. 14.
In scissuris sanguis cōfluit: auxiliādū igitꝰ vt vacuū repleat. 15.
Si auris doluerit effūdere vnctionē calidā: os ꝯo supponere stupā nāli organo. Et videbit quidē exire: ꝛ nō obstupefieri: deinde in ignē proijcere fallacia. 16.
Lingua vrinam designat lingue virides cholerice. 17.
Cholericum vero a pinguoso: rubee a sanguine: nigre aūt a nigra cholera: aride autem ab exustione. Fuliginose vero a matricis parte. albe vero a flegmate. 18.
Urina similis colori corpori ꝛ potui ꝛ vt intrinsecus existens. Potus humectatio colliquatio. 19.
Lingue siles colori discētiōi humoꝝ ꝑpter qꝫ de ea cognoscim⁹ humores si salse carnes fuerint gustanti sup̄flui signum. 20.
Si māmarū capitella ꝛ rubeū ꝛ viride est morbidū vas. 21.
Hominibus in auribus sordicies dulcis quidē mortalis: amara vero non. 22.
Terram demutare connutrientem in prolixis passionibus: terraꝫ demutare cōnutrientem. 24
Debiliora nutrimenta modicā vitā habent. 24.
Pruritū in auribus retro venas incidere. 26. Libido a flegmate egritudinū ꝑfreutrea. 26. Calīs ventre validi cibi ꝛ pot⁹ perturbatiui. 27.
Nigre colere insilꝰ sanguis flux⁹. 28.
Superauctiles morbos cōiunctio infrigidat. 29.
Frigiditas aque iuxta ventrem indurat. 30.
Heleborum bibentē cito purgat si vis lauare vel comedere. 31.
Fluxus ꝛ intrinsecus ꝛ extrinsecus. 32.
Sanguinis in somno introrsus recepit magis. 33.
Rigor a superiori venire: ignis vero ab inferiori magis. 34.
Attractio pulmo sicc⁹ cauma supuacuū gracilitat sōn⁹ mlt⁹. 35.
Frigidissim⁹ cibus lenticule miliū chētri curcurbite. 36.
Ulcera apponuntur ꝛ exoriuntur si impurgatus existens laborauerit. 37.
Femina capra ex electerio. ꝛ cucumerē agrestem comedens purgatio pueris. 38.
Per calido nutrimento infrigidatio intrinsecus labor extrinsec⁹ solis calore sensibili ꝑte estiuo cōtrario aūt cōtraria. Cibi hi quidem velociter tenentur hi vero tarde.

¶ Diui hyppocratis epydimiarum particula sexta incipit.

Arnes trahũt ex ventre interi⁹ & exteri⁹ manifestũ sensu & inducentes spm̃ & educentes. 2.
In calidiorib⁹ venis sanguinis multitudo subleuat cau sonides & confestim expellit. 3.
Quib⁹ pinguis q̃dẽ colerã rubeã sanguis ṽo nigrã. Rõne memoria odoratu & aliis: & fame organorũ studiũ labores balnea cibi potus somni libidines: & omnia mensurata. 4.
Perfrigidior aer in frigido tp̃e in regiõe percalidior erit. 5.
Dolorũ primũ vẽtrẽ purgare sãguinis ṽo vẽtrẽ diuidere icisiõe eru stio: est⁹ frigidatio & permutatio plãtarũ bũorũ ex q̃b⁹ ṽ tutẽ bñt & cibi ceõ: male operãtiũ lac: alia: vinũ feruidum: acetum: sales. 6.
Qñ ex laborib⁹ ex itinere debilitas & pñd⁹ expuit extussiuit. nãq; ex vertice se. acuta ad man⁹ submordẽs: scdo ṽo capitis grauedo lingua exarsit: nasus vngula scalpt⁹ non egessit sanguinẽ: sinister splẽ magnus durus doluit. 7.
A quartanis cõmoti magno morbo nõ accipiũtur: q̃ si declinentur prius & superuenit quartanus pausat. 8.
A quibus morbi. 9. Choleram vt dixi aut' q̃ñ colerica. 10.
Caliditas acredinis signũ grauedinis & transitus. 11.
Alienãtib⁹ deficiũt dolores laterũ est aũt & q̃b⁹ feb. est aũt & q̃bus non sed cũ sudoribus est aũt quibus cũ grauedine est vero q̃bus aridũ & distensum corium & salsuginosum. 12.
Stupores quales ex auribus. & quales byschiam in auribus & ex auribus multa ocidunt. 13.
Quib⁹ coria circũ tendunt sicca & dura sine sudore. quib⁹ ṽo relaxata & mollia cum sudore finiũtur. 14.
In mutabilibus permutationes iuuãt bis p̃mutare priusq̃ malignentur incongrua vt cherioni commouentia ex quib⁹ excreationes. 15.
Diffinitio quidẽ quibus sanis efficiunt relinquitur sublate occasionis vel mundandũ vel educendum vel abscindendũ vel nectendum vel exurendũ q̃bus vero non: non. 16.
Quibus sanguis fluit mult⁹ & multotiẽs ex narib⁹ quib⁹ q̃dẽ mali colore pura modice p̃sunt quib⁹ vero rubei colores dissimiliter et quibus capita bene ferẽtia purũ prodest: quibus ṽo non: non. 17.
Aut q̃b⁹ nares humidiores natura: & semẽ humidius & plus sani sunt hi morbidiores quibus & econtra. 18.
Rotũda sputa repcussoria vt in pilthio adiacẽte a calore. &. v. die fluxu sanguis ex narib⁹ bene determinatus ẽ morb⁹. 19.
Uria mĩtã hyppostasis hñs liberã repcussionẽ. Ut q̃ dexippi cum lapsu. 20. Quartanus vero ad vnum annum. 21.
Quiq; estatis iact⁹ quintus est autẽ & quãdo & prolixius. 22.
Que circa gingiuas & linguã putrescent septenis; maxime ṽo hec iuxta nares putrefactiones. 23.

Quib⁹ i detib⁹ dolor a supcilio subtilis venit his a pipere cõueniẽti pinguiori posteriori deuenit: siquidẽ alia nõ obtinet magis vero iterum ꝛ preualuit ꝛ violentus. 24.

A Capite ossium natura deĩn neruorũ ꝛ venarũ. Et carnium ꝛ alioꝝ. Et humorũ ꝛ aliorũ. Et superiorũ ꝛ inferiorũ vẽtrium. Et rationis ꝛ modorũ ꝛ factoꝝ ꝑm annũ tẽpore quodã tũc intẽpesti uius anni. Ut exanthiata ꝛ similia: simile q̃busdã quotidie tẽpesti uius occupatis aut tardius similiter. 25.

Per cholericũ ꝛ p sanguineũ corp⁹ melãcholicũ nõ hñs extra ctiõis. Licino vltima splẽ magn⁹ dolens in quarta vel quita.

¶ Diui hyppocratis epydimiarum particula septima incipit.

Tussesceperũt circa solis trophas hyemales n sualib⁹ cõsistẽtijs factis vl' quinta vel decima vel. xx. die ex muta tiõe dẽsa australis ꝛ borealiũ ventoꝝ ꝛ niualiũ. Ex his hũc quidem breuiora: hic vero plixiora facta sunt. Et peripneumonica a cõdẽsa. Post hoc aũt circa ismerinã mox reiterauerũt plurimis vt multũ quadragenis ab initio ꝛ quibusdã qd nimis breuia ꝛ eucrita facta sunt his ꝟo fauces flegmonẽ passe sunt. illis aũt chinãche: his ꝟo papligica. Quibusdã ꝟo ni ctilopes mag] aũt puer] pipneumonica ꝟo nimis breuia fctã sunt. Nictilopes quidẽ nõ tussierunt postremo sed nimis breuia p tussi facta sunt. fauces aũt breues: magis aũt noctilopes chinãchie aũt ꝛ perapligica aut dura ꝛ sicca vel parua ꝛ modice rõnata. Hi ergo pl⁹ voce exercitãtes vel rigẽtes in chinãchias magis finiebãt: manu vero laborantes in manũ solum parapligici hi aũt equitantes aut viã ambulantes aut aliud quid cruribus exercitãtes his i lũbis vel crura circa vel circa irretẽtiones perapligice ꝛ i femur et tibias: ꝛ labor: ꝛ dolor durissimi ꝟo ꝛ fortissimi in vicina agentes oĩa aũt hec. multis aũt horũ inseparabiles tusses in medio cõualuerũt ꝛ nõ demutate sunt cito: sed post hyppostrophin q̃bus voces rũpebantur in tussiculosuꝫ horũ plurimi nõ febricitabant. alij quidem breuiter etiã neq3 peripneumoniaca facta sunt nulli hoꝝ neq3 papiglia neq3 alius nullus factus est morbus. Quib⁹ voces abscise sũt Sꝫ in voce determinata est. Nictilopica vero sederũt: vt ex alijs oc casionibus sunt facta. 2.

Facta sunt aũt nictilopica pueris. Facta sunt aũt nictilopica pueris maxie oculoꝝ aũt pnigra ꝛ subuaria q̃cũq3 pupillas q̃ dẽ puas hñt oĩno aũt nigrũ i mltũ. magnorũ oculorũ aũt magis et nõ rectorũ ꝛ paruorũ ꝛ rectorum crinium plurimi ꝛ nigrorum. 3.

Mulieres non similiter laborauere a tussi sed pauce passe sunt ꝛ modice in peripneumonicã venerunt: ꝛ ipse vero que passe sunt vetustiores erãt ꝛ oẽs circũ adueniebãt causabãt aũt ꝛ hoc ꝛ nõ exire sic viris ꝛ q neq3 aliter similiter occupant viris ex q̃b⁹ ꝛ virt⁹

debilis existit τ menstrua purgatio nequaquam facta est τ in eisdem mulieribus deseruientes magis: dominarum vero aut nec passa est aut vna aut due solum: τ ipse chinachiam secute sunt boni moris hanc vero non omnino valentes transglutire solum nimis boni moris τ bene fereda: grauiora τ plixiora. hi namque τ disputantes cum his in manifeste grauiora τ prolixiora quibus autem τ vene circa tempora τ collum subleuantur maliciosa: his autem τ spiritus subleuatur malus. Hi namque superte pefacti sunt vt scriptum est neque contingentie passionum fuerunt prima quidem scripta siue posterius scriptis facta sunt: que vero posterius non sine prioribus. 4.
Ditissime vero non moriebantur quibus rigor in febribus superuenit hos depressos non dignum sermone nil iuui tunc vsus sum flebothomia et purgatione τ nihil profeci sed finiti sunt isti vt superior causa est vt celestis cohabuit circulus. Neque ventris turbatio. 5.
Incidi autem τ sub lingua venam. Hos vero superius curaui. hec igitur omnino in estate vt τ superiecta multa. 6.
Primum in siccis opthalmijs occurrere cum dolore. 7.
Uenarum sanguinis discursus lipothomia figura irrepens. 8.
Sed interceptio. 9.
Rubonum autem neque pleraque propter quod epatica si autem τ arterie male consuete malum signum. Sicut possidonie sanguinem emittentes. finientes non sudaret in fronte sanguinem emittentes sed incidentes τ concidentes. 10
Finiebant autem concidentes: τ pneumatie τ qui sudoribus disperse laboriosum. 11.
Uentrium bone sufferentie turbationum sicut possidonie in perturbatione ventrium bone sufferentie declarant quod fiant secundum naturam vt possidonie τ ferina qualia procreantur. 12.
In tenuitate circumtensio ante faciem τ vmbilicus productus vlcerum eius ante faciem τ fetida abeuntia circa dentem. 13.
Quia multa de vnoquoque est recte determinare: hic quidem eandem valentia. Hi vero qualia sunt huiusmodi. Per caliditatem quidem diffundere educere per frigiditatem vero condensare τ vbi oportet. 14.
Et stratum demutare vbi oportet non temerarium. 15.
In que post posuerunt. 16.
Aquosos cito incidere pthysicos incidere continuo secare capita et talia. 17.
Hidropicum non contigit medico neque introrsus. Nerez enim geniculis. 18.
Que circa cor xenarcho τ calidum sufficiens flatum attrahere in vlcus per euersionem calefacere conuenit a primordio. 19.
A signo furoris τ talium etc. Uox qualis furibundus si talis est non furentibus natura τ oculi quibus vtique fuerunt natura mobiles τ quales quando irascuntur non tales τ alia secundum rationem τ morbum qualem ptisicam fecit speciem vel si talis natura fuerit in tali egritudine aderit τ alia ita. 20.
Tussis laboriose attingunt debilia sed maxime articulos. 21.

In laboriosis fe. tusses sicce fiũt. Cũ febre fieri si derelinquũntur. 22.
Spiritus ptisicis ab sconsi mali z sterilibus q̄cunq̧ alia talia ex ea dem instantia. 23.
Ptisicis autũnus malus. malũ autem z ver cũ ficus folia cornicis pedibus adequantur. 24.
In piritho x e plimi ɔcausale xo tussis hyemalis incõsueta ꝑua luit. z alijs q̄cũq̧ lõgeua: etem̄ q̇b⁹ dubitãter habuerũt affirmata sũt: ẽ nãq̧ q̇b⁹ plicoꝝ nõ supuenit vt nephreticos dolores hñtib⁹: sȝ etiã in alijs sicut homo ad quem cinifcus induxit. 25.
Dolorum in costis z in pectore z in alijs tp̄a si vero magnũ distãt ad discendũ: qr qñ melius hñt ɔfestim peius hẽbunt licet nihil offẽ dentes. 26.
In diuturnis dysenterie malũ fastidiũ, malũ aliter quidẽ: z si super febricitauerit. 27.
Circa defluxiua vlcera male cõsuetudiuis. 28.
Osphi doleti excurs⁹ ad lat⁹ z phimatha q̄lia putredo vocãtur. 29.
Nephreticas nõ vidi sanatas sup q̇nquaginta annos. 30.
Que in somnis cõmota z q̄bus sũmitates circũfrigescũt z mẽstur baf: z alia q̄cunq̧ circa somnũ talia z quibus contraria. 31.
Quib⁹ nihil q̇dẽ ẽ infra ordinatũ tp̄s singulis partus fet⁹ fiũt. 33.
Apparentia in quibus mensibus fiunt. 32.
Labores in ꝑiodis qr in septẽ mouentur in triplicibus finiũtur: z qr in nouẽ mouentur etiã in triplicitate terminantur. 34.
Qd̄ post muliebria dextra sinistra quidem effundens. 35.
Humorositates ꝑ ꝓcedentia dieta desiccatoria. Quia citius de terminatũ ɔmotuȝ augetur tardius. 36.
Labores trino quino: septimo vel quarto vel sexto vel octauo.

Diui hyppocratis epydimiaruȝ particula octaua et vltima incipit.

Que ex parua tabula perscrutãda diete fiat repletio ina nitio ciborũ z potuum ꝑmutatio horum ex qualibus in qualia vt habet. 2.
Odores releuatorij delectabiles replẽtes proficientes ꝑmutationes ex qualibus vt habent. 3.
Incidẽtes z intrantes spiritus z corporum. 4.
Auditus hi melius sunt peiores: hi vero mestificantes. 5.
Et lingue gustus ex qualibus qualia aduocantur delectabilia. 6.
Spũs similiter calidior siccior frigidior pinguior subtilior siccus humidus minuẽns replens z plus vnusquisq̧ quibus permutatio nes qualia qualibus vt hñt. 7.
Habentia vel habita vel mobilia. 8.
Sermones silentiũ nõ proferre que vult vel quibus loquitur si ma gni si multi si parui si pauci si veri si friuoli. 9.

Procedētia sudoꝛ vñ incepit sine quo pausauit vel quib⁹ extir pa uit' coloꝛē his vel calidioꝛes vel salsuginē aut dulcedinem aut pinguedinē aut equaliter aut inequaliter coꝛpus tempus. 10.
Permutationes qnales ex qualibus habent. 11.
Obtinuit ꝛ non obtinuit. 12.
Lachꝛime voluntarie ꝛ inuoluntarie multe pauce calide frigide pinguedo. 13.
Gustus sputū vñ excreatū vel extussiuit vel vomitus. 14.
Molestus frigus liquoꝛ desiccatio. 15.
Laboꝛes ocia somni ꝛ vigilie. 16.
Que in somno somnia. 17.
Mansiones in quibus ꝛ a quibus. 18.
Animi vel mētis noticia deficit ipsa ſm eadē absq͂ oꝛganis: ꝛ rebus delectatur ꝛ tristatur ꝛ timet ꝛ cōfidit ꝛ sperat ꝛ despe rat vt passa est domestica hyppotoi mētis siue secūdū eādē sciēs exi stens superueniētiū in egritudine. 19.
Etas q̇dē etatis ꝛ etatē pꝛius vel posteri⁹ cōuenientē. Dētiū depū ctiones piloꝝ oꝛtus semē. Magis ꝛ minus. Capilloꝝ augmētū. Im pinguatio ꝯtinētia diminutio. 20.
Quod affine ꝛ quidē secundū seipsum. 21.
Anni tēpus in quo ꝛ mane aliud ꝛ vespere aliud tēpus factuꝫ pluuiosum aut siccum aut frigidū aut calidū cū vento aut si ne vēto ꝛ qualiū ventoꝛū superueniētes aut frigus aut caloꝛ tēpo ris ꝛ vbi tpis aut medio aut vltimo aut per totū: aut pꝛeterito aut pꝛesente. 22.
Tempus in quo generatū est. 23.
Tempus egritudinis superuenientia. 24.
Periodi ꝛ periodotū maioꝛes ꝛ vel per multitudinē supdatio: ꝛ aut totius moꝛbi superdatio: vel distensio vel status: ꝛ quibus quidem maius: et quidem minus determinauimus: ꝛ quando qualiter ꝛ in quo tēpoꝛe estate. 25.
Epydimicoꝛum moꝛboꝛum modi. 26.
Et si quis inceptoꝛū inceperit vix vomēs aut bene vomēs ꝛ flue bi bentes quidē: siue cōtinētes: siue tarde purgati. 27.
Ignitū foꝛte qui exalbati quoꝛū ꝛ labia. 28.
Qualis modus q̄ tēpoꝛa. 29.
Opus coꝛpus in speculatione agere visus auditus nasus tactus: lingua rōne addiscere. 30.
In palpebꝛis superioꝛibus derelicti tumoꝛes alijs circūgra cilitatis rediterationes in somno. 31.
In extremo ꝯo subꝛubea dura: ꝛ minus his molesta. Et extātia ꝛ inhibita vel habita. Inhibita vero vt farsali ꝛ polimedi. 32.
De iectatoꝛios tumoꝛes vel litioꝛes siue in opthalmijs siue in vlcerib⁹: sꝫ ēt͂iā ex fematib⁹ ꝛ epimatib⁹ delata: q꞉ signa. 33.

MEssio torsiones circa vmbilicum et dolores est quibus a poris etiam et alleis et hoc posterius. 34

HErisipila est quibus a ceruice et eorũ que circa ipsam in facie determinata est nigra. Nigra et quibus ceruices mala: et quibus flictene mala et quibus cõmouentia mala. 35.

MElancholicus adomantus a peplis vomuit quandoqꝫ nigra aliquando a cepis. 36.

FEbres quibus vlcerantur labia forte intermittentes quidẽ et tertianis infrigidationes que vero circumurentes confestim ad manum solute semper. 37.

QUalis est in articulis videndum incisionem non experiaris si non in saniem sunt. 38.

COnsuetudinem vero ex quibus sanissimus dietis operimentis laboribus somnis libidinibus mente. 39

QUaliter egritudines a q̃bus quas figuras. Ex quibus modis et locis generantur incboant. imminent. pausant. 40

In quibus incontinens pauendus. 41.

Contrarie in morbo diete. 42.

Quod bene fertur qđ vix fertur. 43.

Dieta quantum cognoscere non inconspicere. congrue natura multe. 44.

BOnis vero medicis similitudines errores ad deriuatiões sꝫ econtra occasio. Scio qꝛ difficile est ratiocinari speculantes vias aut figurã si modo subaridus cholericus bene vomẽs vel vix vomens color dieta existens certe simul hic ad alia cõfiteri et in magis et minus difficile. 45.

Quod fistulosum super iactauit impediuere tusses manere. 46.

Cui iam simitas epatis duplicata est cum tussi continuo dolor pausauit. 47.

SAtirus in ibaso apud numus vocatus grippalopix circa annos. 5. et. 20. ex quibus effundit multotiens. processit vero ei in die plerũqꝫ. factus est aũt circa annos. 30. ptisic⁹ et mortu⁹ est. 48.

IN abdirus palestre cõseruator clysteneus factus pugnans plus versus fortiorem et ruens super caput abiẽs bibit aquã multam frigidam et ei vigilia facta est et angustia et infrigidatio extremitatum. Posteriori vero adueniens: intulit ei suppositoriũ et mediocriter egessit et minxit prius aut non minxit: in nocte vigilauit non minus vigilia et facta: in mala sufferentia. existenti autem tertia die infrigidatio extremitatum postea febriens et sudans et mellicratum bibens mortuus est. 49.

MElancholici et epileptici soliti sunt fieri plerũqꝫ et epileptici melancholici. Horũ aũt alterũ magis fit sup̃ q̃ repferit morbus: siquidem in. corpus epileptici. si vero in noticiam melancholici. 50.

In abditis faetbusa byppotoy mulier supfecūda existēs an teriori parte. viro aūt eius fugiente: pudica manēs omnino muliebria defecerūt et pilos emisit. ꝛ virilis facta est, postea facta est ei artbetis ꝛ multa fecimus vt mēstrua ei venirēt. ꝛ nibil profecimus sed tpe disperijt. Et vox ei exasperata est. 51.

Contigit ꝛ notaui goruppi mulieri in tbaso eadē visum est autem oībus medicis quos ego noui specie vnam esse effeminati: ꝛ in bac multa fecimus ꝛ nibil profecim⁹ qꝛ nō oīno mulieres oēs curant.

Diui byppocratis epydimiarū particula octaua ꝛ vltima finit.

Eiusdem de natura fetus siue natura embryonis aut puerorū libellus vnicus incipit.

SI sperma ab vtrisq permanserit in matrice mulieris primū quidē miscetur: simul tanq muliere non quiescente ꝛ colligit ꝛ ingrossatur calefactū. deinde qñ repletur: spiritū bꝫ sicut existens in calido prima matrice spirāte. deinde qñ repletur spūs viam sibiipsi extra facit: ꝛ ꝑm mediū spmatis spūs erit. cū aūt via fit extra spiritui calido existēti iterū ali⁹ frigid⁹ spirata matrice. ꝛ boc facit per totum tempus calefit quidem sicut in calido exñs: frigidū aūt bꝫ a matrice spirāte oīa aūt quecūq calefiunt spm̄ babēt: spūs aūt frangit ꝛ facit sibiipsi viā et tēdit extra: ipm aūt qđ calefit attrabit ad seipm spm̄ frigidū per fractionē a quo nutrit: boc aūt fit ꝛ in lignis ꝛ in frōdib⁹ et cibis et potib⁹ quecūq vebemēter calefiūt: intellectū aūt ꝓbent ligna cū aduruntur: oīa enim ligna faciēt boc maxime aūt subuiridia emittūt ꝑm sectionē spm̄: spūs aūt qñ extra tēdit reuoluetur circa sectionē: vt fieri vidēmus: manifesta igitur rōcinatio est spūs q in ligno exñs calide attrabit alterū frigidū a quo nutritur ꝛ a se dimittit: si qđē enī nō attraberet nō vtiq reuolueret spūs extra tēdēs oē eñi calidū frigido nutritur moderato: et qñ calefit bumidū qđ ī ligno existit spūs factus tēdit extra ꝛ ita exiēs extra calidū qđ in ligno ecōtra attrabit aliđ frigidū a quo nutritur. Faciūt aūt boc et frondes virides qñ vruntur. spūm eñi babent deinde erūpit spūs et facit viā: et tendit extra reuoluēs se: tendēs aūt sonū prebet: ꝑm qđ inspirationē prebet: ꝛ legumina: ꝛ frumētū: et fruct⁹ calefacta spm̄ babēt ꝛ extra venit ruptionē faciēdo: ꝛ si bumidiora fuerint plus spm̄ babēt et emittunt: et ruptionē maiorē faciūt: ꝛ qđē oportet plōgare sermonē: oīa eñi q̄cūq calefiūt spūm emittūt: ꝛ alterꝫ frigidū ꝑm boc ecōtra attrabūt quo nutriūt. Et bmōi necessitates inducte sunt a me q sperma calefactū in matrice spm̄ bꝫ et emittit: simul aūt ꝛ a matrice spirātē spm̄: bꝫ ꝛ spma: qñ eñi matrix frigidū attraberet ab aere ad se inflat spma: calidū autē est tanq in calido exñs. ꝛ tunc vtiq spiritū bꝫ ꝛ emittit: ꝛ sperma inflatū facit panniculum: extē

ditur aūt circa ipm exteri⁹ cōtinu⁹ fact⁹ sicut viscosus tanq̄ in pan no assato subtile in specie pāniculi stat supficialiter calefact⁹ ꝛ infla t⁹ pānis eleuat ſm q̄ inflatur sicut pānicul⁹ fit. Spermati aūt calefacto ꝛ inflato toto panniculis exteri⁹ circunfit: iuxta medium autem spermatis spiritui trāsitus ꝛ intus ꝛ extra fit per panniculum ꝛ hoc panniculo distat tenui ꝛ sperma in se parum est: hoc autem aliud sperma rotundum est in panniculo: at vero sex diebus manēs in matrice ꝛ sperma extra cadēs. ego vidi: ꝛ quale mihi videbatur in mēte: tunc ab illis reliqua argumēta feci. qualiter autem vidi sperma sex dierū existēs ego narrabo. ¶Mulieris propria famula erat: p̄cio ad viros iens: quam non oportebat concipere in vtero qualiter nō eēt inhonorata audiebat aūt cātatrix qualia mulieres dicūt adinuicē cū mulier debet cōcipere in vtero non egreditur sperma: sed interius manet hec audiens intēdebat ꝛ obseruabat semper: ꝛ post ea vt non sensit exire semē: dixit dn̄e sue: ꝛ verbū peruenit vsq̄ ad me ego autē audiens precepi ipsam salire ad terrā ꝛ son⁹ factus est illa vidēs aspiciebat ꝛ admirata est. Quale autem hoc erat: ego dicā: vt si quis oui crudi exteriorem corticē circūauferat: ꝛ in interiori pāniculo interi⁹ humidū appareat: modus quidē talis fuit sufficiēter vt dicere oportet. erat autem rubeū ꝛ rotundum: in panniculo autē videbant existere fila alba ꝛ grossa cū grosso sanguine ꝛ rubeo ꝛ circa panniculū exteri⁹ vestigia: in medio autē panniculi distabat subtile quod mihi videbatur esse vmbilic⁹: illum autem spiritū interi⁹ ꝛ exterius fere primum: ꝛ panniculus ex illo tendebatur totus continens sperma: tale autem ego vidi sextum existens sperma. Dicam autem ꝛ aliam cognitionem ꝛ in hoc posterius apparētē cuilibet volēti scire de hoc: ꝛ ad argumētū nō omnino meo sermoni qui est virt⁹ vt dicat homo d̄ huiusmodi re: ꝛ hec quidē adhuc dicta sunt a me: q̄ autem sperma in pāniculo est: ꝛ spiritū habet interius ꝛ exteri⁹: ꝛ augetur a sanguine matricis descēdēte ad matrices. ¶Mēstrua aūt egrediunt quādo mulier concipit a se si debet puer sanus esse: si non est quibus supersignat ſm primum mensem quātuʒ modicū: sʒ descēdens sanguis a toto corpore mulieris circulariter stat circa pāniculum exterius: simul autem spiritu attracto interius sanguis per pāniculum ſm perforatum ꝛ distans coagulatur: ꝛ auget quod debet fieri animal quando autem tēpus fiet rursus alij panniculi equaliter primi panniculi subtiles circuntendunt multi tali mō quo ꝛ primus pannicul⁹ fact⁹ est: tensi autē sunt ꝛ isti ex vmbilico ꝛ adinuicē ligamēta habent qn̄ vtiq̄ hic fieri descēdēte sanguine a matrice ꝛ coagulato ꝛ caro fit: secūdū mediuʒ aūt carnis vmbilic⁹ distat per quem spirat ꝛ augumētū habet. mulier autē quādo in vtero habet a mēstruis nō descedētib⁹ propter hoc non dolet: q2 sanguis nō perturbat: ꝛ affluenter descendēs: quolibet mēse sed tēdit quiete paulatim sine dolore quotidie ad matrices ꝛ in matricibus existēs auge-

tur.quotidie.autem huiusmodi causa tēdit:sed non semel scđm mē sem:quoniā in matricibus sperma existēs attrahit a corpore semp: quomodovtiq; ⁊ potentie habet:sic spiritus:⁊ primū quidē paruus spiritus fit.⁊ sanguis modicus tendit ad matricē:quando aut spiritus in plus fit:magis attrahit sanguinem:⁊ in plus descendit sanguis ad matrices. Non habentibus aūt in vtero quando menstrua non egrediuntur propterea dolor fit. Primum quidem perturbat sanguis in corpore ꝯm quēlibet mensē a necessitate huiusmodi: qr menses a mense differunt multū:⁊ ꝯm frigiditatem ⁊ caliditatem ⁊ hoc sentit mulieris corp⁹ hūidi⁹ eñi est q̄ viri:⁊ pturbato sanguine ⁊ replēte venas descēdit ab ipo. Et qualiter hic a pncipio nature fuit quare siquidē euacuatur a sanguine mulier concipit in vtero, si autē repleta fuerit nō vacuis aūt matricib⁹ ⁊ venis factis a sanguine cōcipiūt a se mulieres pueros post menstruoꝝ siq̄dē purgationē mulieres maxime concipiūt in vtero.causa aūt qđ dr qñ autem pturbatur sanguis.⁊ nō tēdit extra segregatus.sꝫ ad matrices: matrices aūt nō remittunt:calefacte aūt a sanguine diuturno matrices parāt alteri corpori caliditatē:est aūt qñq; ⁊ tm̄ de sanguine in venis corpis: vt ⁊ vene replete doleāt:⁊ tumorē pbeāt est aūt qñq; ⁊ piculū ex hoc purgari:est autē qñq; ⁊ ad vesicā pconsistunt:⁊ comprimunt ⁊ claudūt vesicā.⁊ strāguriā pbēt:est aūt qñ replete sanguine existentes matrices declināt:aut ad ischiā aut ad lūbos:⁊ dolorē pbēt. Est autē qñ ⁊ diuturn⁹ fuerit sanguis quinq; mensib⁹.aut sex in matricib⁹ putrefactis putredo fit;in quibusdam autem ꝯm testiculū egrediet.est autē quibus iuxta femur:sicut apostema fit. exinde sanies facta egressa est:⁊ alia multa huiusmodi mulierib⁹ fiunt cū nō purgantur menstrua sed non oportet dicere hoc hic: dictum eñi est in mulierib⁹ egritudinib⁹;sed vnde dimisi sermonē complebo. Quando autem fit caro tunc panniculi aucto eo quod est in matricibus augentur:⁊ ipsi cauantur maxime exteriores ⁊ sanguis qui est a matrice descendens:quodcunq; caro fuerit spirans attraxerit:⁊ augumentum fit ⁊ si vtile non fuerit in concauitates panniculorum segregatur ⁊ quando cauantur ⁊ sanguinem recipiunt:tunc autem nominantur regio:hec aūt a me in hac parte dicta sunt. Caro aūt aucta a spiritu articulatur:⁊ venit in ipsa singulum simile: vt simul:⁊ densum ad dēsum:⁊ rarum ad rarum:⁊ humidum ad humidum: ⁊ vnū quodq; venit in propriam regionem:secundum cognatum a quib⁹ ⁊ factum est quecunq; a densis sunt ⁊ fiunt.⁊ quecunq; ab humidis humida sunt ⁊ alia secundum eandem rationem fiunt:⁊ augumēta tis ⁊ ossa indurescunt a caliditate coagulata ⁊ iam ramificantur vt arbor melius interiora corporis ⁊ exteriora ⁊ caput fit distans a spatulis.⁊ brachia et cubiti a lateribus: ⁊ crura distant ab inuicem: et nerui inuoluuntur circa naturas articulorum ; et ipsum habet os;et nasus et aures.eleuantur in carne;et perforantur oculi re-

plentur humido puro et testiculis manifestus fit: quale est et visce-
ra articulantur: et iam a superioribus spirationem facit ore: et na-
so: et venter inflatur: et intestina inflata secundum superiora accipiunt spiritum
quod est per vmbilicum et obthuratur et ad intestinum via fit a ventre: et ab inte-
stinis extra. Singula autem horum articulantur a spiritu singula inflata qui-
dem cum distant omnia Secundum cognitionem etenim si volueris fistu-
lam ligare ad vesiccam: et per fistulam imittere in vesiccam terram et harenam
et plumbi frusta subtilia et aquam infundens fistulam inflare primum
quidem illa miscentur aqua: deinde tempore inflata: veniet plumbum ad plum-
bum: et harena ad harenam: et terra ad terram: et si quis ipsa desiccare
dimitteret: et circumfranget vesiccam inueniet: et videbit ipsorum simile
sicut ad simile veniens: itaque autem et sperma et caro articulatur: et veniet
vnumquodque simile ad simile. Hec autem adhuc dicta sunt a me: et factus est
vtique puer: et ad hoc accedit femina quidem in .xl. diebus ad longissimum
sicut enim accidit in plus in hoc tempore aut paulo plus: aut paulo minus secundum arti
culari. etenim purgatio fit in mulieribus post partum aut in plus. accidit autem
in puella quidem. i. in muliere pariente puellam in diebus .xliiij. ita quidem
durissima et finalis periculum vtique erit. et in .xxxv. diebus purgaretur
in masculo autem mundificatio fit in diebus .xxx. ita diuturnissima et
finalis periculum vtique esset. et si in .xx. diebus purgaretur: postremo autem
tempore nimie egreditur purgatio in iuuenibus autem paucis diebus
purgantur in vetustioribus autem pluribus. Maxime autem do-
lent mulieres in partu et in purgatione partus: primo parientes: et
in mora parientes magis dolent: purgationes autem mulieribus
ex partu huiusmodi causa fiunt quia in priori temporis vsque ad qua-
dragesimum diem et duos in puella. in puero autem vsque ad .xxx. dies
minus sanguis descendit in argumentum puero. hic autem in his
plus quousque pariatur: oportet vtique purgationem retribui in purgatione
gatione partus: et exire foras secundum purgationem dierum.
Principium autem sit huiusmodi mulieribus in dolore perturba-
tur sanguis mulieris. et calefit totus a motu pueri forti existente. per
turbatus autem primo quod venit extra post puerum autem pu-
tredo grossa sanguinea: et meatus egressus factus est chimus sicut
aqua immensa: deinde post illud secundum plurimos dies egreditur
purgatio vsque ad dictum tempus secundum similitudinem hore mensis co-
tile. i. pugilli aut tota aut media: primo autem paulo plus: aut paulo
minus secundum rationem huiusmodi quousque finiat. Egreditur autem san-
guis vt ab occisa victima si sana fuerit mulier et debet sana esse: et
cito coagulatur: si autem mulier non fuerit sana neque debet sana esse
egreditur purgatio minor et secundum speciem prauior et non coagulabilis:
ita autem hoc habet si qua mulier in vtero habens egritudinem habue-
rit non existentem cognatam purgationi partus destruitur nisi purgetur
in anterioribus diebus in vtero habens mox sana extra habens mox intus: si manse-
rit autem ipsi purgatio siue a medicis siue a spontanea subito secundum ratio-

nem dieruз egredietur: q̄bus nō egredietur: in semel vel simul. Si aūt nō purgata fuerit mulier purgatione ptus: egritudo ipsi magis ⁊ periclitabit mori: neq; si curā hūerit in breui: ⁊ ipsa deorsum agat purgatione: hic aūt reduxi hic ꝓpterea qualr enunciē ꝙ puerorū sit segregatio membroꝝ lōgissima. in puella quidē in. xlij. diebus in puero ꝟo in. xxx. dieb⁹ diuturna. Debeo aūt ſm nūc nominare causam explanatiōis: dico nō retribui ꝙ in matricib⁹ exñti spermati minus sanguis venit a muliere ad matrices hñte femineū sperma in. xlij. diebus: in his aūt diebus articulant mēbra infantium. ab hoc aūt tpe ipsi in plus venit sanguis in puero ſm ipsum numerū et rōnem. xxx. dierū: sicut aūt habet aliud argumentū hic ꝙ hec vera sunt primis aūt. xxx. diebus quando sperma in matricem cadit minimus sanguis venit ad matrices a muliere. deinde in pl⁹: si eñi coadunatus: et multus venerit: non vtiq; sperma posset spiritum habere: suffocaretur: vtiq; a sanguine vehemente multo. Retribuitur aūt in purgatione ecōtrario: egreditur autē purgatio partus in primis diebus plurima. deinde in minus donec finiatur: multe vtiq; mulieres corrūperunt puerū pauloante. xxx. diem: ⁊ inarticulatus apparuit: quecūq; vero posterius aut simul. xxx. diebus articulata apparebant existentia: ⁊ in puella ſm rationē. xlij. dierū. qñ corrumpūtur videtur articulatio mēbrorum: siue prius corrūpat puer siue posterius sic videt ⁊ ratione ⁊ necessitate articulatio existens: in puella quidē in. xlij. diebus in puero. in. xxx. testat eñi abortus infantium ⁊ immūdificationes partus. causa autē est. q₂ femina coagulat posteri⁹ ⁊ articulat: quia sperma infirmius ⁊ humidius mulieris q̄ȝ viri: ⁊ necesse est ſm hanc rōneȝ posterius feminā coagulari q̄ȝ masculū: ⁊ mundificatio diuturnior hmōi causa cū in femia magis de substātia sit q̄ȝ in masculo. Redibo aūt iterū retro vnde discessi: qñ aūt articulatur infans ſm formas mēbroꝝ ipso aucto ossa ⁊ mēbra duriora fiunt ⁊ cauant: ⁊ hec a spū fiunt. ꝯcaua aūt exñtia attrahūt ad se a carnib⁹ sanguinis pinguissimuȝ: ⁊ tpe ꝓcedente ramificant iteruȝ extrema ossium sicut arboris extrema postremo ramificant: ita ⁊ pueri distāt: adinuicē digiti manuū ⁊ pedum: in extremis aūt vngues oriunt: finiūt aūt vene hois: oīes in digitos manuū ⁊ pedū: ⁊ grossissime quidē sunt in corpe ⁊ q̄ in capite; deīde aūt in cruribus ⁊ brachijs. ⁊ cubitis: in pedib⁹ aūt ⁊ manibus subtilissime ⁊ dēsissime ⁊ pīme vene sunt: ⁊ nerui subtilissimi ⁊ densissimi pīmi. digitis aūt manuū ⁊ pedū hi maxime sunt: extra dixit aūt sicut ex hñtibus dēsa ossa pua ⁊ venas ⁊ neruos: ita et vngues oriunt ex ipsis subtiles et dense: ⁊ accipiūt extrema venarū ꝙ nō amplius augeant ipse: neq; emineat aliqua altera: quare nō est mirandū ꝙ vngues in extremo corporis densissimi sunt similr aūt et vnguibus ⁊ capilli in capite radicant. Habȝ aūt in capite sic q̄ sunt de natura capillorum; oriuntur enim maximi et plurimi vbi

corporis cutis rarissima est: et hoc vbi capilli moderatã humiditatem in nutrimentum habẽt et vbi cutis posterius rara fit: et ibi pili posterius oriunt̃ in mento et pectine et sicubi: simul eñ spermate facto caro rara fit: et cutis et vene apiunt̃ magis q̃ in priore tpe puero exñti subtilib⁹ eñ venis exñtibus nõ descẽdit p ipsas sperma et de mẽstruis puelle eadẽ cadit ratio: simul aũt via fit et mẽstrualib⁹ et spermati virginibus et capillat̃ pecten pueri et puelle rara facta cute et simul crinis vel cutis humiditatẽ temperatã in nutrimentũ hꝫ: et nõ minorẽ: ita et barba viri hꝫ: rara eñ fit cutis tẽdẽte in ipaꝫ humiditate a capite: simul quidẽ eñ et in coitu: pariter aũt et in medio tpis crinibus mensuratã hꝫ humiditatẽ in nutrimentũ: tunc maxime quãdo tempus fit humido descendenti a capite: et in coitu descendẽdo a pectore ad barbã: significatio aũt: q in rarissimis cutis oriunt̃ pili: si quis voluerit aduerere cuti et crustã solũ facere et sanare dẽla facta cutis in cicatrice pilos nõ pducet. Quicũq aũt eunuchi pueri exñtes fiunt: pp̃ter hoc neq pilos habẽt in pectore neq in mẽto lenes fiunt toti: q: via nõ facta spmati rarificat cutim in toto corio. ¶ Secant aũt viã spmatis sicut mihi dictum est paulo ante: et mulieres aũt lenes fiũt f̃m mentum et corpus: q: in coitu ipsarum humidũ similiter iectigatũ sicut id quod est viri cutiꝫ nõ facit raram: quicunq aũt calui fiunt: isti aũt flegmatici sunt: et in capite ipsorum simul coitu iectigatũ et calefactũ flegma cadens in cutim vrit capillorum radicẽ et fluunt capilli. Eunuchi pp̃ter hoc nõ fiũt calui: q: ipsoꝶ nõ fit motus vehemẽs neq calefactũ flegma in coitu vrit capilloꝶ radices: cani aũt propter hoc fiũt: q: multo tẽpore descendẽte humido in homine sequestrat̃ albissimum et cadit ad cutim: et crinis albiorem humiditatem habens q̃ in priori tempore albior fit: et cutis vbi cani sunt albior altera fit et quicũq ex genitura caniciẽ quandã habẽt in capite: illis vbi canicies est albior alia est: illic eñ albissimũ humidũ est: hꝫ autẽ et hoc fit vbi vtiq caro humiditatem attrahit siue albam siue rubeam siue nigrã: tales f̃m colorem et pili fiunt hec autẽ dicta sunt a me. Adhuc veniã aũt ad residuũ sermonis: quando vtiq extrema corporis pueri ramificãtur extra: et vngues et capilli ramificabũtur: tũc vtiq et mouet̃ et tẽpus ad hoc fit masculo quidẽ tres menses: femine verõ .iiij. sic eñ in plurimũ accidit: est aũt et quosdam puerorum ante hoc tempus moueri: mouetur auteꝫ ante masculus: q: est fortior femina: et ante coagulatur masculus a grossiori enim et fortiori spermate fit masculus femina: quando autẽ mouebitur embryo: tũc vtiq et lac supersignat matri: mammille enim eleuantur et pupille quiescunt lucescunt autem liuescant: lac vero non egreditur et feminis densatur carnium posterius lac supersignat et venit: et rarũ autem carniũ ante propter hanc necessitatem fit lac quando matrices tumorose fuerint a puero comprimunt ventrem mulieris huiusmodi autem

quando repleta repressio fit: resilit pinguissimum a cibis et potibus extra ad omentū et carnē: sicut si quis coriū inūgat oleo multo, et permittat imbibere et postq̄ imbiberit reprimat corium represso corio resilit extra oleū ita vtiq̄ et ventre habente in ipso pingue a cibis et potib⁹ repsso a matricib⁹ resilit pingue ad omētū et carnē. et si fuerit mulier rare carnis citius sentit saltū: si vero nō posterius: et bestie in vtero habentes si quidē nō egrotauerūt ab eodem cibo et potu pinguiores fiunt ppterea. similiter autem et femina a pingui calefacto et albo exn̄te quod dulcoratū a caliditate que est in matricibus repressum venit ad mām̄illas et ad matrices parū venit p easdē venas: pcedūt em̄ vene ad mām̄illas et ad matrices et he alie similes et qn̄ accidit ad matrices lac: puer ab ipso augetur: parū mām̄ille vero recipientes lac eleuantur replete: et qn̄ parit primo motu facto tendit lac ad has mām̄illas si lactauerit: hꝫ em̄ sic lactantibus mām̄illas ampliores fiunt vene ſm mām̄illas ampliores autē facte vene a ventre attrahentes pingue tradūt mām̄ille etem̄ si vir coierit multuꝫ ampliores fiunt vene et magis ducunt coitū hꝫ aūt et hoc sic. Nutrimentum et augmentū puerorū fit: qn̄ in matricibus vadūt q̄ sunt a matre: et quomodo mater hꝫ sana et infirma: ita et puer hꝫ quemadmodum et que in terra vegetabilia: nutriuntur a terra. et qualiter vtiq̄ terra se habēt: ita et vegetabilia se habēt et que in terra: semē enim quando deponitur in terrā humiditate repletur a terra. habet enim in seipsa terra humiditatem omnimodā qua nutriūtur vegetabilia: humiditate autem repletum semē inflatur et tumescit et cogitur ab humiditate conuerti ꝟtus que est leuissima in spermate: cōuersa autē virtus a fronde et humiditate facta frondes rūpit sperma: et oriuntur primo exterius frondes: orientia auteꝫ qua non amplius possunt nutriri frondes ab hūiditate que est in spermate rumpuntur inferius sperma et frondes. et coactum a frondibus transmittitur a pondere in dorsum aut in ipso delinquitur propter grauitatem. et fiūt radices ex frondibus dense. qn̄ autem dorsum firmiter radicatum fuerit vegetabile et nutrimentum a terra faciet. tunc vtiq̄ eūauit oē: et quod consumptum est et vegetatum preter corticeꝫ. q̄ꝛ solidissimus est; iterum autem cortex putrescēs in terra immanifestus fit tempore vtiq̄: et ramificantur quedam frondium ex spermate igitur sic ab humido factum: tamen momētale existens et aquosum et augumentum motum et in deorsum et in sursum non pōt fructum emittere nō em̄ ipsi est ꝟtus fortis et pinguis ex qua semen conuertetur. quando autem infirmabitur magis vegetabile ad genus a tempore tunc vtiq̄ et venas habet amplas et in sursum et deorsum. et tunc vtiq̄ ex terra extrahitur non amplius aquosum sed grossius et pinguius et plus vt calefactum a sole ebulit ad extrema: et fit fructus ſm cognitū ex quo et factū est et mult⁹ ex medico: et ppter hoc fit, q̄ꝛ attrahit vnūquodq̄ vegetabiliū

ex terra potentiam magis q ex quo factum est: et extra viuit non secundum vnum: sed secundum multa. Quando autem fructus egreditur: nutritur a vegetabili attrahens enim vegetabile a terra fructui tradit: sol autem maturat et solidat fructum attrahens ab ipso ab aquoso ad se. Et hec dicta sunt a me de vegetabilibus a terra et aqua et seminibus. Que autem plantatur ex arboribus plante fiunt hoc modo. Ulnus autem vnus habet ramus in infirmo versus terram secundum quod ab arbore ruptum est vnde et radices emittuntur: hoc modo dicto transmutantur quando plata que est in terra humiditatem sumit a terra inflatur et spiritum habet: que autem super terram vnde spiritus hic et humiditas conuertuntur ad inferius: plante virtute quecunque erat grauissima rumpit in deorsum: et fiunt ex ipso radices molles: quando autem inferius accipiantur tunc attrahit a radice humiditatem: et tradit existenti super terram et tunc rursum superius inflatur: et spiritum habet: et quanta virtus in planta leuis est conuersa frondes facta germinat: et in superius augumentum facit. et ad inferius ita in contrarium accidit vtique eorum que fiunt ex semine et plantarum de germine. Primum enim ex semine frondes oriuntur. deinde radices ad inferius emittuntur arbor autem radicatur prius deinde frondescit: propter hoc quia in semine quidem ipso humiditatis multitudo inest: et in terra omni existenti nutrimentum inest primo sufficiens frondi: vnde frons nutriatur quousque radicetur: in ramo autem non sicut: non enim fit ex alia: inde frons primum nutrimentum habet: sed ipse ramus est sicut et arbor se habet: et hic super terram est multa: quare non poterat super terram repleri humiditate nisi ex inferiori magis virtus quedam veniens extra det quod superius est humiditatis et primo quod plantatur necesse est in seipso nutrimentum facere a terra radicibus: deinde sic a terra attrahens sursum tribuere et frondes mouere in germen et augumentum: quando autem augetur planta ramificatur ab huiusmodi necessitate: quam dicam quando plus humiditatis ipsi adueniat ex terre extracte a multitudine rumpit secundum quod plurima erat et sic ramificatur planta: augetur autem et in latitudinem et in superius et inferius propter hoc quia inferius terre hyeme quidem calidum est estate vero frigidum: hoc autem propter hoc est: quia terra humida hyeme ab aqua que a celo descendit: et reprimitur in se sicut grauiori existente humiditate: densior autem ab hac: et non habet aliquam respirationem non enim amplius inest magnum rarum: et propter hoc istius terre hyeme magis est calidum. etenim fumus collectus quidem calidior est secundum quod rarus existit: et aliter. Humida autem repressa a seipsis calide fiunt et in veloci valde a caliditate combusta putrefiunt: non enim transit respiratio per ipsa tanquam densa existentia. Si autem sicca fuerint et rare posita multo minus calefiunt et non putrefiunt. sic autem et frumenta et hordea humida existentia et fusa calidiora sunt quam sicca fuerint et rare posita. Et indumenta colligata et compressis fortiter inuoluta: vruntur a seipsa sicut ego vidi iam tanquam ab igne: et alia si quis voluerit estimare: omnia quecunque reprimuntur a seipsis calidiora inuenit quam rare posita; non enim respirare frigidum

aventis ita aũt ⁊ terra inferi⁹ repleta existente: ⁊ ipsa a seipsa repressa tanq̃ graui ⁊ densa existente ab humiditate calidum est hyeme: nõ enim est ipsius exalatio aliqua calidi: sed quãdo ceciderit ex celo aqua in ipsam quando respirat in terra ab ipso non transit ante tã q̃ terra existẽte densa: sed spiritus retro ad aquã venit: ⁊ ꝑpter hoc fontes calidiores sunt hyeme ⁊ maiores q̃ in estate: q: respirãte spiritu retro venit ad aquam tanq̃ terra dẽsiori existẽte ⁊ nõ transit ꝑ eã spiritus ⁊ aqua multa existens inq̃tum si contingat: hic autẽ rũpit distendens ⁊ viam sibijpsi facit ampliorẽ q̃ si modicus fuerit: aq̃ enim in terra non stat. sed semper tendit in decliuium: si autem trãsiret hyeme ab aqua spiritus terre per se minor aqua ꝑcederet ab ipso ex ipsa ⁊ fontes nõ essent vtiq̃ hyeme magni: hec autẽ dicta sunt a me: ⁊ terre inferi⁹ calidi⁹ videt̃ existens hyeme q̃ estate. Nũc autẽ volo dicere: quia estate inferi⁹ terre frigidi⁹ videt̃ existens q̃ hyeme estate enim rara est terra ⁊ leuis tanq̃ sole attrahente ad se ab ipsa humiditatem: habet autem terra in se aquam plus aut min⁹: spũs aũt oẽs sunt nobis ex aqua: hui⁹ autẽ simile est q: ita se habet: ab omnibus enim fluminib⁹ ⁊ nubib⁹ spiritus procedunt quotidie ⁊ cõtinue: nubes autem sunt aqua continua in aere: ⁊ tũc vtiq̃ terra rara est ⁊ leuis estate ⁊ tanq̃ in ipsa habens ⁊ aq̃ fluit ad decliuia descẽdẽte aũt aqua semper expirat exinde ali⁹ spiritus ex alio: q̃ autem erat per terrã venit leuẽ ⁊ rarã existentẽ: ⁊ frigidus terre facit. ⁊ ipsa aqua similiter infrigidatur. Habet autẽ sic quẽadmodũ si quis in vtre aquã existẽtẽ repressserit fortiter ⁊ exalationẽ aqua fecerit in pũcta vel in pũctura: aut magna aut parua acus ⁊ vtrẽ pendens subleuet nullus spiritus ꝑ perforatum procedet sed aqua: nõ em̃ habet amplitudinẽ qua expirat aqua sicut autem habet hyeme de aqua in terrã: si autẽ aqua in vtrem amplitudinẽ fecerit ⁊ pendẽs subleuabis vtrẽ spirit⁹ ꝑcedet ꝑ ꝑforatũ. amplitudo enim est spiritui ab aq̃ mota exire ꝑ vtrẽ ⁊ ꝑ ꝑforatũ spirit⁹ ꝑpter hoc ꝑcedit. Sic autẽ habent se aque estate terra: amplitudo em̃ est ipsi tanq̃ terra rara existẽte ⁊ sole attrahẽte ab ipsa humiditatẽ ad se: ⁊ trãsit spũs tanq̃ frigid⁹ existẽs ab aq̃ ꝑ ipsam rarã existẽtẽ ⁊ leuẽ ꝑpter hoc inferi⁹ ipi⁹ existẽs frigidũ estate. ⁊ aque magis spiritu qui est in terra frigido existente: ⁊ ipsa dimittit sibijpsi spiritum ad terram ⁊ pariter quidem que hauritur in puteo semper mouet spiritum tanq̃ flabellũ ⁊ ipsum facit frig⁹ prebere aque: que autem non hauritur aq̃ estate sꝫ est stãs dẽsum exñs nõ similiter recipit spm̃ ad se a terra: neq̃ in terrã ad se tradit: ⁊ pariter a sole ⁊ a aere nõ disperso in puteo: sꝫ stabili existẽte calefit prio sꝑficiale ipi⁹: deinde alteꝝ ab altero ad inferi⁹ tradit caliditate: ⁊ ꝑpter hac aqua q̃ nõ haurit̃ estate calidior est ea q̃ haurit̃. Fontes autem profundi aquaꝝ estate valde sunt frigidi ⁊ aqua hausta hyeme a terra calida existente confestim enim calida est quando autem tempus fit frigida est ab aere frigido existente

stente. exarescit enim avento ꝛ spiritus per ipsam transit quem-
admodū ꝛ aqua que hauritur estate qñ hauritur frigida cōfestim
fit calida propter hoc qꝛ terra rara existēte ꝛ spiritu existēte in ipsa
infrigidatur: quādo autem hauritur tēpus fiat stabilis: calefit eñi
ab aere calido existēte quēadmodū ꝛ aqua qui non haurit in puteo
estate: ꝛ propter hoc calida fit: quidē adhuc dicta sunt a me. Resu-
mā iterū quare estate terre inferiꝰ frigidiꝰ est hyeme autem calidū:
superiꝰ aūt terre cōtrariū huiꝰ: ꝛ oportet arbori duo nō calida fieri
neqꝫ duo frigida. simul si debet sana esse: sꝫ si ex supiori aduenit. ex
inferiori oportet frigidū aduenire sibi radices aūt qñ attraxerint
arbori retribuūt ꝛ arbor a radicibꝰ. ꝛ ita fit cōseruatio ꝛ frigidi cali
dis tanqꝫ ꝛ hominibꝰ intrātibꝰ in ventrem cibis quecūqꝫ digesta ca
lefaciūt oportet infrigidare tradendo arbori a loco ꝛ arbori. ita ꝛ ar
bori ex inferiori oportet retribuere ad superiora ꝛ ecōuerso: ꝛ auge
tur arbor ꝛ superiꝰ ꝛ inferiꝰ ꝑpter hoc qꝛ nutrimētū est ꝛ ex supiori ꝛ
inferiori ꝛ quousqꝫ mollis fuerit vehementer nō fructificat: nō eñi
est ipsi pinguis ꝟtus neqꝫ grossa que in fructū conferūt quale est. qñ
autē tēpus fit tūc vtiqꝫ in ipsa vene ample facte faciūt in ipā ex ter-
ra pinguē ꝛ grossum fluxum. sol aūt diffundēs spm̄ ipsum facit ex
trauiuere vel exire sicut leuem exn̄tem in extremitatibus ꝛ fructi-
ficare ꝛ subtilē quidē humiditatē a fructu aufert grossa aūt matu
rans sol ꝛ calefaciēs: dulcora. Arbores ꝟo q̄ nō fructificāt nō hñt
pinguedinē in seipsis quāta in fructum tradāt extra. oīs aūt arbor
qñ a tpe firmabit ꝛ sumat ex inferioribꝰ vtiqꝫ a radicibꝰ terre ces-
sat augeri quibuscūqꝫ autē arboribꝰ ab alijs arboribꝰ oculi insiti
sunt. ꝛ arbores facti in arboribꝰ viuūt ꝛ fructificāt fructū: nō simi-
lem quibus infinite sunt tali modo hoc fit. Accidit oculo primum
quidem germinare. alimentū eñi habuit primum q̄dem ab arbore
qui decisus est: deinde in qua situs est. quando autem germinabit
ita trāsmittit in arborem radices ab ipsa subtiles. in primū auge-
tur ab humiditate que est in arbore in qua situs est: deinde tēpore
facto mittit radices in terrā ꝑpterea qꝫ ī qua sitꝰ est eleuat a terra
attrahens humiditatē ꝛ nutrimētum ipsi: ꝛ exinde est quare nō ad
mirandū insitas arbores alteriꝰ fructꝰ esse: viuunt eñi a terra. hec
autem dicta sunt a me de arboribus ꝛ fructibus: ꝑpter hoc qꝛ non
est pose mihi sermonem semper factum derelinquere. Redibo autē
iterum retro cuius sermonis causa hic de his dicta sunt. dico eñi
vegetabilia in terra omnia viuere ab humiditate terre: ꝛ qualiter
se habet terra humiditate: que est in ipsa: ita ꝛ vegetabilia habere
ita ꝛ puer viuit a matre in matricibus et quomodo mater sana se
habet ꝛ ita puer se habet: si quis autem voluerit intelligere ea q̄ di
cta sunt de huiusmodi inueniet ex principio ad finem. naturā oīm
similē existere vegetabiliū enim ex terra ꝛ humana natura ꝛ hec a
me ad hoc dicta sunt. puer aūt in matricibus existēs manꝰ hꝫ apō

mentum: caput prope pedes: & nõ est vere iudicare neq; videbis in matricibus puerum vtrum caput superius habet aut inferi⁹ ex vm bilico distẽsi sunt pãniculi propositi sibi: nunc autem dico cognitio nem quam dixi enunciare pauloante sicut possibile est humane mẽ ti manifestã existentem cuilibet volenti scire de hoc: q: sperma in pã niculo est. & fm mediũ ipsius vmbilicus est: exinde primũ spirationẽ attrahit ad se: & transit extra: & ex vmbilico pãniculi sunt in aliã natu rã pueri sic se habentes quã dixi inuenies totã vsq; ad hec qualiter a me in sermõib⁹ nõ fuerit assertũ. si voluerint enim aliquib⁹ testib⁹ quib⁹ debeo dicere vti. Si quis enim voluerit oua. xx. aut plura qua liter excorianẽ supponere gallis vel gallinis siue duobus aut plurib⁹ & incipiẽs singula die a scdã vsq; ad vltimũ fm q deficiet ouũ auferat frangẽdo intendens inueniat omnia habentia secundum meã ra tionẽ vt cõgruit auis naturã comparare nature hominis. q enim pãniculi sunt ex vmbilico distensi: & alia quecũq; dicta sunt de pue ro multa se habere in ouo auiculari inuenies ex pñcipio vsq; ad fi nem: & etiã si q̃s nondum sciuit admirabiẽ in ouo auis existere vm bilicum. hic aũt sic se habent: & hec a me dicta sunt: qñ autẽ mulie ri ptus aduenit accidit tunc puero moto & calcitrãdi manibus et pedibus rũpere aliquẽ interiorum panniculorũ. rupto aũt vno alij vtiq; infirmiorem fortitudinẽ habent & rũpuntur: primum quidẽ illius continui deinde postremus. qñ autem franguntur vel pan niculi tunc soluitur a ligamento embryo: & tenditur extra iectiga tum: venientib⁹ em̃ pãniculis anterius & his apertis matrices nõ habẽt amplius potentiã puerũ retinere: simul capiunẽ vel cooperiũ tur em̃ & pãniculi matricũ quãdo puer circunuoluitur non multo post. quãdo autẽ egreditur puer cogit & dilatat matrices in exitu molles existentes egreditur aũt ad caput si scdm naturam exierit grauiora em̃ sunt ipsi superiora ex vmbilico liberata. existẽs in ma nibus incontinens magis fit ex panniculis secũdum ruptionem si mul. x. mense quãdo partus matri aduenit. Si autẽ violẽtã passio nem passus fuerit puer & ante hoc tẽpus ruptis panniculis egredi tur: & hoc si nutrimentũ prius fiat a matre puero. & sic prius partus matri aduenit: velocius autẽ. x. mensibus egreditur. s; quicũq; opi nati sunt habere puerũ tẽpus plus. x. mensibus. iam em̃ multotiẽs hoc audiui: extraxerũt hoc modo quo debeo dicere. Quãdo matri ces spiritũ acceperũt in seipsas a ventre ventositatẽ prebente iſla buntur: si enim hoc poterant & putãt vti mulieres ad se habere: tũc & si mẽstrua nõ existẽtia cõuertãtur in matricibus & fuerint diutur niora: semper defluunt in matrices est quidem quando a ventosita te que est a ventre. est autem quandoq; & calefacta: sed etiam tũc in vtero putant habere mulieres tanq; menstruis non egredientib⁹ & matricibus inflatis: deinde quando menstrua rumpuntur sponta nea: aut alijs superdescẽdentibus ad matrices & ducẽtibus deorsũ

priora τ ventositas egressa est τ mulieris vtiq; confestim post purgationē matrices aperte sunt τ ad testiculum conuerse sunt τ coeūtes cū viris mulieres cōceperunt ad se eodē die aut simul paucis dieb⁹ putāt mulieres inexperte harum rationū τ causarū illo tpe in vētre habere tunc quando menstrua non egrediebant ab ipsis τ matrices inflate erant. Quod aūt nō est diuturnū .x. mensib⁹ habere in vtero dicā nutrimentū τ augmentū quidē a matrice descendentes non amplius sufficiens puero est. quando .x. mēses aduenerint τ embryo augeatur attrahit em̄ ad se sanguinē dulcissimū pariter aūt τ a lacte auget parū: cū autem ipsi rariora hoc fiunt τ grossior existēs puer petēs plus nō existente nutrimēto calcitrat τ pāniculos rumpit τ mulieres primo pariētes hic patiunt magis: deficit em̄ nutrimentū pueris ad sufficientiā vsq; ad .x. mēses plus deficit aūt his ꝓpter hoc sunt aūt hic q̄ purgant a mēstruis plurimis alie vero paucioribus hoc aūt sp fit: τ natura τ in genere matricū est. q̄ aūt menstrua modica trāsmittūt: nutrimentum rarius se prebēt pueris in vltimo temporis. quando vtiq; ergo superiori nutrimēto indigēt faciunt calcitrare: τ ante .x. menses egreditur: parū em̄ ab ipsis egreditur sanguis: sic autem in plus accidit τ sine lacte magis esse has mulieres que modica menstrua mittūt duriorisem̄ carnis τ dense carnis sunt hac autem ratione q2 deficiente nutrimēto egreditur embryo: nisi aliqua passio violēta accidat: testimoniū autem ē auis q̄ fit ex vitello oui hoc modo accubante matre calefit ouū: τ qd existit in ouo a matre mouet. calefactū aūt qd existit in ouo spiritū hz τ attrahit aliū frigidū ab aere per ouū. ouū em̄ rarū ita tanq; apertum spiritū attractū sufficientē ire existente inferius τ auget auis in ouo τ articulatur hoc modo τ simili quo τ puer: sicut et prius dictuz est a me: fit autē ex vitello oui nutrimentum autem τ augumēmentū est ab albo quod est in ouo τ hoc vtiq; manifestum est omnibus factum quicūq; τ intellectū intendūt: quando autem deficit nutrimentum auicule ex ouo non habens sufficiens a quo viuat mouetur fortiter in ouo appetēs nutrimentū plus τ panniculi circumfranguntur: τ quando mater sentit auiculam moueri fortiter rumpens extrahit: τ hic accidunt sibi in .xx. diebus: τ manifestum est ꝙ ita se habet quando enim sculpsit auis in cortice oui: nihil est humidum quod sit dignum ratione. consumptum enim est in auiculam. Ita autem τ puer quando augetur non amplius potest mater prebere nutrimentum sufficiens: appetens igitur pl⁹ nutrimentuz presente embryone calcitrans frangit panniculos τ solutum a ligamento tendit pariter foras hec fiunt in .x. mensibus ad longissimū Et scdm hanc rationem τ bestijs τ feris partus aduenit tempore in quo singulū parit ad longius. Unicuiq; eniz animaliū necesse ē tps in quo nutrimentum rarius est embryoni. τ deficiet et partus adest et que quidē habent min⁹ nutrimentū embryonib⁹ minus pariunt.

que vero plus posterius.et hec quidē ad hoc dicta sunt a me. Puer autē qñ circūfranguntur panniculi siquidē vtiq3 in exitu ad caput facile parit mulier si autē ſm latus aut ſ3 pedes egredietur fit eñ hoc si ita egressus accidat factus autem ab amplitudine matricū et si mater in dolore non quiescat primum autem si ita egreditur difficulter pariet mulier: multeq3 vtiq3 aut ipse destructe sunt aut pueri aut simul. Parientes autem mulieres maxim e dolent q̄ primo pariunt propter inexperientiam dolorum: et maxime dolēt q̄dā secundum lumbos et anchas. dolent autem et totum corpus distant et anche ipsarum que autem maxime experte partus minus dolēt primo parientibus que vero multotiens minus dolēt. Si a capite ierit embryon caput primo extra egreditur. deinde alia mēbra consequentia: postremo autē vmbilicus: ex vmbilico autē regio tēsa ē: post hoc autē putredo venit sanguinea a capite et ab alio corpore segregata coactione et labore et caliditate et fecit vel facit viā purgationi part⁹ post exitū putredini mundificatio fit ſm tp̄s primo dictum et māmille et alia membra mulierum quecūq3 humidiora sunt rumpuntur minus quidem in primo partu. deinde tanq3 pluribus corrūpūtur partib⁹ adhuc magis rūpuntur euacuatis venis a mūdificatione ptus. hec aūt a me dicta sunt ad hoc. Semelli aūt fiunt ab vno coitu: hñt eñ vētres et sinus matrices densos. hos quidem lōgiores: alios vero propinquiores. testiculi et multorum generātia aialium plures hñt paucorū gn̄atiuis: siľr aūt oues et bestie et aues Quādo aūt mulieri accidat diuersa aut diuisa accidēs ad duos vētres et matrices rapiāt sperma et ventriū neq3 aliter ad alterū vētrē relaxet. diuisum aūt in vtroq3 vēter pticulatur et viuificatur eodem modo quo et nūc dictū est. q3 autē ab vno coitu gemelli fiunt hoc est signum canis et sus et alia aialia sunt quecunq3 ab vno coitu pariūt et duo et plura et singulū animalium in matricibus in ventre et pāniculo sunt. et hic nos ipsi dicamus fieri et hec pariunt eadē3 die omnia vt multum sic autem et mulieri ab vno coitu pueri facti. vterq3 in vētre et regione est. et pariuntur eadem die vtriq3 et primū aliter egreditur foras et regio ipsius. Quod autē femina et masculus gemelli fiunt. dico in femina et viro et in vnoquoq3 animali sperma esse et infirmius et fortius non insimul egreditur sperma: sed in duas et tres erectiones vel electiones. et non est possibile semper simile esse totū forte. quod primo egreditur et quod posterius siquidem contingat grossum et forte sperma intrare in alterum ventrium illic masculus fit. si vero in alterum humidius et imbecillius ibi femina fit. si vero in vtroq3 forte ingrediatur vtriq3 masculi fiunt. si vero infirmum vtreq3 femine fiunt. Iste sermo sic dictus totus finem habet.

Deo gratias.

¶ Et hic finis imponitur libello hypocratis de embryone siue natura fetus.

¶ Eiusdem liber secretorum incipit.

Dixit hyppocrates cũ in somnis apparet apostema nigrum in posteriori pte auris morieẽ infirm⁹. 18. die. Et cũ in iũcturis hydropis exiuerit aq̃a aut in pede liberabitur post mẽsem a die qua apparuit. 3.

¶ Super nasum aũt si apparuerit pustula sicut pannus lineus mũdus aut nigra morieẽ ĩ fine anni a die apparitionis. 4.

¶ Et qñ febriẽs habuerit dolorẽ sub hyppocũdrĳs sinistris: ꝛ apparet in loco aq̃a: ꝛ delituerit subito morieẽ in die quarta. 5.

¶ Et si pustula nigri coloris aut pauonis coloris ĩ poplite sinistri pedis: scias ꝙ est pestilentia. 6.

¶ Si patiẽs alienatus fuerit ante tertiũ diẽ morietur ante. 7.

¶ Et si exitura pustule nigra in lingua fuerit febrientis in die nõ cretico pronosticatur mortem. 8.

¶ Alienatio cito post dolorem totius corporis ꝛ cardiacam statim post somnũ significant abundantiã hu. in corpore ꝛ ꝓnosticantur mortem subitaneam. 9.

¶ Cũ exierit in palpebra patiẽtis apostema quasi auellana sine dolore ꝛ grauitate morietur in. xxxiij. die. 10.

¶ Cũ exierit in summitate nasi apostema nigrũ subito cũ forti dolore: morietur in tribus mensibus. 11.

¶ Qui carẽt odoratu sine reumate fe. ꝓnosticantur. 12

¶ Dolores iun cturarũ in iuuẽtute breuitatem vite significãt. 13.

¶ Tremor genuũ post somnũ cũ remanentia virtutis ꝓnosticatur paralisim. 14.

¶ Cum in ancha apparuerit apostema acutũ morietur in tribus mensibus. 15.

¶ Grauitas lingue post eius leuitatẽ in iuuẽtute: significat mortẽ subitaneam. 16.

¶ Cũ in auris cartilagine exierit apostema fortis doloris morietur in tribus mensibus. 17.

¶ Qui patitur ephimerã: ꝛ fluxerit sanguis ab eius naribus: morietur trigesimotertio die. 18.

¶ Qui dormierit oculis apertis absq̃ consuetudine epilepsiam significat. 19.

¶ Quando febriẽs huc illuc manibus quesierit ꝛ viderit mortuos quintodecimo die morietur. 20.

¶ In quo febriẽte apparuerint dispositiones insuete si discooperit pudẽda absq̃ pudore ꝛ loquitur verba turpia morieẽ oĩno. 21.

¶ Alienatio in omni egritudine pessimum. 22.

¶ Permanẽtia sensuum non significat euasionẽ omnino. 23.

¶ In cui⁹ crure apparuerit pustula cerulei coloris ꝛ flammei: oĩno

morietur primo mẽse. Et si fuerit sine ardore ꝛ pruritu in septem mensibus morietur. 24.

¶ Pustule nigre ꝛ virides mortale magis si fiāt cum febre. 25.

¶ Tortura mandibule vel obliquatus visus in febre acutā significat mortẽ statim. 26.

¶ Cui⁹ oculi fuerint obliqui cito alienationẽ significant. 27.

¶ Cui⁹ sensus odorat⁹ subtilior fit insueto surdū pnosticaẽ. 28.

¶ Qui appetit comedere in horis nō assuetis humores in eius stomacho pnosticaẽ: q̄ si fuerint sparsi vel cōgregati īferūt mortẽ. 29.

¶ Qui multū studuerit in libris philosophorū pnosticaẽ vigiliaꝫ. maniā vel melancholiā. 30.

¶ Qui loquitur subito turpia: ꝛ appetit subito cibaria nociua debilitatẽ significat mẽbrorum principalium. 31.

¶ Qui multū sufferunt fortis sunt cōplexionis. 32.

¶ Acuitas maliciā significat intelligentie: sed tẽperantia magis est conueniens. 33.

¶ Qui transierint ẜm ānū ꝛ acciderit eis dolor rhenū nō curantur sed que magis psunt: sunt medicine a virtute occulta opantes q̄ si trāsierint pmū ꝛ acciderit eis frenesis morientur. 34.

¶ Cū acciderit febris cū tussi ꝛ subito tussis recesserit pronosticaẽ apostema in aliqua iuncturarum. 35.

¶ Iuuenis cui acciderit pleuresis magna morietur. 36.

¶ In cuius corpore acciderit sepe dormitio mẽbroꝝ significat ipm mori subito ppter paucitatẽ spirituū in corpore. 37.

¶ Qui piger est ad motū pnosticatur dolorem iuncturarū. 38.

¶ Cuius sudor assellaꝝ fetet pnosticatur lepram. 39.

¶ Quicūqꝫ iuuenis habẽs febrẽ cū dolore capitis incurrẽs cardiacam morietur quasi subito per tres vel quatuor dies post principiū febris.

¶ Prologus Haly in librū hyppocratis de esse egrorum secundum lunam.

Dixit Hyppocras medicoꝝ optim⁹ cuiusmodi medic⁹ ẽ q̄ astronomiā ignorat: est em̄ tāq̄ cec⁹ viā baculo examinās: huc illucqꝫ miserabiliter cespitās: p qualibet boni mali ve apparẽtia fātastica ꝛ inani vt fatu⁹ trepidās ꝛ exultās. Null⁹ bō se mittere deberet in man⁹ illi⁹: q2 nō est medic⁹ pfect⁹ nec noie medici mereẽ decorari. Cognoui ergo q2 op⁹ erat sciẽdi astronomiā: ꝛ asperi in libro Hyppocratis: ꝛ inueni librū paruū sed optimū quẽ qui bene sciuerit efficietur magnus: et est valde necessarius omnibus medicis.

¶ Incipit libellus diuinus quẽ hyppocras de esse egroꝝ ẜm lune existentiam ac dispositionem edidit.

¶ De hora ꝛ crisi recumbentiū ẜm lunam.

HJppocrates dixit qp primũ aspice lunã qñ ẽ plena lumis ⁊ tũc crescit sanguis ⁊ medulla in oi hoie ⁊ bestijs oib⁹ ꝯm augmẽtũ: ⁊ in mari ⁊ in cũctis reb⁹ mũdanis. ¶ Cũ igĩ infirm⁹ cadit in lecto op⁹ est ei videre si luna exeat de cõbustiõe: tũc eñi crescit infirmitas quousqꝫ venerit ad oppositiõis gradũ: ⁊ qñ intrat in oppositionẽ vide si fuerit cũ malo planeta aut ĩ malo loco: ⁊ si aspexerit dñm dom⁹ mortis: ⁊ ꝑ hoc poteris scire vtrũ hẽat mori an nõ: ⁊ si hẽbit longam infirmitatẽ aut nõ. Nũc videamus naturam omnium signorum iuxta presentiam lune in eis. ¶ De luna in ariete.

QUum infirmitas cuiqꝫ acciderit cũ luna fuerit in ariete cuꝫ sole erit infirmitas in capite ⁊ ꝓpter calorẽ solis ⁊ dolebit ei pulsus capitis. hꝫ qꝫ febres calidas ⁊ nõ vadit caliditas ab eo: patitur qꝫ ãxietatẽ ⁊ vix loqtur: in pectore nimiũ calorẽ patiĩ: ⁊ dolorẽ ĩ pulmone. ⁊ hꝫ vehemẽtissimũ pulsuꝫ. Necesse est ergo ei vt minuaĩ sibi sanguis de vena cordis: ⁊ opꝫ vti reb⁹ frigidis ĩ potu ⁊ cibo ⁊ minuẽtib⁹ vtiqꝫ calorẽ: ⁊ hec infirmitas ꝺuenit ĩ frenesim nisi ꝓueniat medicina ⁊ piculũ ẽ mortis. ¶ Sꝫ si cũ ea fuerit mars aut saturn⁹ moriet̃ ex hac infirmitate infra. vij. dies a die cũ luna fuerit cũ sole ꝑ. 4. aspectũ ⁊ pl⁹: hoc ẽ si luna addat suo lumini. ¶ Si luna fuerit in ariete ⁊ infortuna aspexerit eã extra q̃dratũ vel oppositionẽ. Si fuerit saturn⁹ cũ ea ista infirmitas erit ĩ capite ⁊ ducet eũ extra mẽtẽ ⁊ insanit. et tũc crescit nũc minuiĩ: ⁊ est silis illi q̃ videre nõ põt. ⁊ si astronomiã nescis nõ poteris ei⁹ iudicare infirmitatẽ. ¶ Et si luna fuerit ĩ diminutõe graduũ vl' lumis qñ reuertiĩ ad ꝑmũ aspectũ saturni. i. qñ eũ dimisit: ⁊ ꝑ aliũ aspectũ eũ aspexerit termiaĩ infirmitas ĩ bonũ siue in malũ: qꝛ si inspexerit aliã infortunatã moriet̃: ⁊ si nõ aspexerit meliorabiĩ: ⁊ qñ luna dimiserit istos aspect⁹ de q̃b⁹ dixim⁹ qp dꝫ termiare ⁊ inuenerit iouẽ vl' venerẽ ꝑ aliquẽ aspectũ añqꝫ veniat ad cõbustionẽ infirmitas stabit supra cũ dõec luna venerit ĩ aspectũ vl' oppositionẽ sol': ⁊ si istos nõ ĩuenerit ⁊ mercuriũ iuenerit moriet̃: ⁊ si ĩuenerit martẽ meliorabiĩ: ⁊ hec infirmitas erit ab aliq̃ flegmate albo. ¶ Et qñ infirm⁹ ꝑmo sentit infirmitatẽ ⁊ fuit luna addẽs suo lumie ⁊ gradib⁹ ⁊ mars ⁊ sol ĩ ariete erit infirmitas in capite ⁊ insanit ⁊ nasciĩ apostema ĩ capite ꝺ flegmate albo: ⁊ exit sanguis de narib⁹. ⁊ opꝫ eũ vti frigidis: ⁊ est op⁹ ei facere medicinã vñ apa remoueaĩ. ¶ Et si luna fuerit cũ mercurio ĩ loco solis euadet infirm⁹: sꝫ pri⁹ erit ĩ magno piculo. Jõqꝫ mercuri⁹ cõcordat cũ marte ĩ vno negocio: sꝫ mars nõ facit sicut saturn⁹ sꝫ moriet̃ qñ saturn⁹ est in loco solis. ¶ Sꝫ si fuerit iupiter cũ eadẽ vel mercuri⁹ vl' ven⁹ hẽbit infirmitatẽ diuersaꝫ. Si aspexerit eã mars vl' saturnus aliq̃ aspectu op⁹ ẽ vt des ei leuẽ medicinã ⁊ leuẽ dietã qñqꝫ sedeat: qñqꝫ se voluat: ⁊ pone eũ sedere ĩ aliq̃ loco vt possit ꝑ totũ videre: et balneo vtaĩ: ⁊ fac eũ sedere plane ⁊ dormire: ⁊ da ei bibere aquã frigidã: ⁊ da ei mãducare q̃dris: qꝛ qñ ẽ aspect⁹: nõ est ei op⁹ dare medicinã ꝯm phẏsicũ nisi sicut volet. ¶ De luna in thauro.

Quando incidit infirmitas et luna est in thauro ꝛ aspicit eã mars ab oppositione vel quadrato illa infirmitas est ex sanguine et sentit caliditatẽ ꝛ siccitatẽ: et dolet in nocte ꝛ nõ põt dormire: ꝛ hꝫ volũtatẽ bibendi vinũ aut res frigidas: et est necessariũ ei minuere sanguinẽ ꝛ dare ei medicinã que reddat eũ frigidũ ꝛ humidũ. Sed si fuerit in isto aspectu saturnus cũ luna aut venerit ad eum: et nõ inuenerit fortunã morietur infra .14. diem a die quãdo inceperit ei primo infirmitas. Et si fuerit luna addens in suo lumine ꝛ gradibus: et inspexerit eã mars ex trino vel ex quadrato ꝛ luna venerit ad saturnũ et mercuriꝰ cũ ea hec infirmitas ex frigiditate ꝛ siccitate erit: et erit totus fractus ꝛ diruptus: ꝛ vix etiã pauca loqui poterit: ꝛ stomachus eius nõ põt digerere: ꝛ interius caloreꝫ non habebit: ꝛ medicina laxatiua erit ei necessaria: qꝛ ista frigiditas est de colera alba. Aspice ergo lunã qñ venerit ad oppositũ loci in quo fuerat. ꝛ cũ ibi fuerit habebit magnũ piculũ ꝛ laborẽ et morietur si nõ inuenerit cum luna fortunã aliquã in vno signo ꝛ si inuenerit cũ ea fortunã euadet vsqꝫ ad .8. dies. ¶ Sed qñ accidit alicui infirmitas ꝛ luna fuerit ĩ thauro ꝛ mars ꝛ sol ibidẽ cũ ea: habebit istã infirmitatẽ in nocte in pectore: et lingua sibi erit cõbusta: ꝛ habebit magnũ calorem in ore et in oculis citrinitatẽ: vadit etiaꝫ ad sellã ꝛ balbutiet ꝛ hꝫ febres ex sanguine ꝛ sitim nimiaꝫ patitur est ei opus medicina laxatiua ꝛ sanguinis minutione et manducet quicquid vult: ꝛ bibat de frigido: ꝛ caueat a calido. Et aspice quãdo luna fuerit in trino aspectu ad solem: si minuatur infirmitas viuet. ꝛ si crescat morietur quando erit luna in oppositione solis. Sꝫ si inuenerit iouem vel venerem non morietur: ꝛ si est in fortuna morietur.

¶ De luna in geminis.

Si luna fuerit in geminis quãdo alicui acciderit infirmitas ꝛ aspexerit eã mars aut saturnus ex quarto vel septimo: est illa infirmitas ideo qꝛ pdidit somnũ aut qꝛ habuit aliquam tristitiam vel habuit nimiam cogitationẽ de aliquo negocio: qꝛ amisit aliq̇d de rebus suis et dolebit totum corpus: et durabit hec infirmitas per centum dies et plus: postea vero habebit calorem in corpore sꝫ cum iacet in nocte se multum extendit: et dolorem habebit in epate. Et si non fuerit cum luna vna ex fortunis morietur vsqꝫ ad dies triginta. ¶ Cum luna aũt fuerit in geminis addens in suo lumine ꝛ gradibus ꝛ mars aspexerit eam ex quarto vel septimo. erit hec infirmitas ex colera rubea: ꝛ habet febres ꝛ pulsus est vehemẽs. Minuat itaqꝫ sibi ita sanguinẽ ꝛ frigidis vtatur cibis. Sed si fuerit saturnꝰ in isto aspectu: ꝛ nulla fuerit fortuna cũ luna morieẽ qñ luna venerit ad oppositionem illius in quo erat qñ incepit infirmitas. Et si aliqua fortuna eã aspexerit euadet: sꝫ in magno piculo erit. ¶ Si fuerit luna ĩ geminis ꝛ saturnꝰ ĩ ea: hec infirmitas ex hũiditate ẽ: ꝛ frigiditas eiꝰ erit ĩ capite: ꝛ iõ diligẽter aduertas ne minuas

tali infirmo sanguinē: ⁊ ne vtaꝛ reb⁹ frigidis ⁊ humidis: sꝫ da huius modi infirmitatē patiēti res cōuenienter temperatas. Et aspice qñ luna venerit in oppositionē ipsius solis: si inuenerit aliquā fortunā aspiciētē viuet debilitatus: si autem nullā fortunā inueniet morietur infirm⁹. ¶ Si vero in geminis fuerit luna ipsa ⁊ aspexerit eā alia fortuna ex bono aspectu supuiuet infirm⁹. Sꝫ ei⁹ infirmitas in aliam infirmitatē mutabiꝛ. Sed qñ dimiserit istam fortunam ⁊ nō inuenerit aliā fortunā quousqꝫ venerit in aliam oppositionem loci in quo erat nō potest scire medic⁹ quā infirmitatē habebit. Sed tūc euadet ab infirmitate sua cum luna fuerit in oppositiōe predicta. ¶ Si autē luna sit in geminis ⁊ cum ea sol ⁊ mars ⁊ ceciderit aliqs in infirmitatē. hec infirmitas erit magna: ⁊ vnus ei ocul⁹ lachrymabiꝛ. Ueniet quoqꝫ in frenesim ⁊ inest ei magnus timor: ⁊ apparēt añ faciē ei⁹ diuerse figure ⁊ imagines horribiles: ⁊ eius pulsus non inueniēꝛ: ⁊ puls⁹ capitis dolet ei. Caue igiꝛ ne minuas ei sanguinē ⁊ dā ei cibū leuē ⁊ nō multū: fac eū iacere in loco cōpetēter tēperato. Aspice igꝛ qñ luna fuerit ad aspectū quartū loci in quo primo erat: ⁊ tūc morieꝛ infirm⁹. Si luna fuerit infortunata. Si vero fortunata tunc viuet. ¶ Sed quando luna fuerit cum sole ⁊ marte: ⁊ aspexerit eam fortunata ex bono aspectu: ⁊ luna sit addens suo lumini ⁊ gradib⁹: ⁊ cum luna venerit ad quartum aspectum loci in quo prius fuit: vide ne des eis potionem aliquam: sed etiam vtatur leui cibo ⁊ balneo: ⁊ sedeat in loco alto ⁊ eminenti.

¶ De luna in cancro.

Si luna fuerit in cācro qñ aliqs i īfirmitatē īciderit: ⁊ aspexerit eā saturn⁹ ex quarto vel septimo: ei⁹ infirmitas erit qꝛ frig⁹ intensum eū inuaserat post exitum balnei ipso nō sentiēte: ⁊ nō sentit odorē aliquem: dolebit quoqꝫ ei pectus ⁊ tussim patiꝛ ⁊ paruꝫ habet caloris pulsus quoqꝫ in eo exigu⁹ reperitur aut nullus: dolēt ei etiā lumbi ⁊ stomachus: ⁊ est ei medicina pnecessaria ad mūdificādū pectus ⁊ ad tussim reprimēdam. ¶ Si vero nō fuerit cum luna ⁊ etiaꝫ non aspexerit eam aliqua fortuna bono aspectu donec venerit ad quartuꝫ aspectum loci in quo fuerat quando incepit eū infirmitas molestari: aut ad oppositū illi⁹: tūc hꝫ mori hinc vsqꝫ ad decē dies infallēter. Sed si aspexerit eā fortuna aspectu bono: tūc remanebit in vita: sed magnā habebit fatigationē. ¶ Si etiā luna fuerit in cācro ⁊ mars eā aspexerit ex aspectu quarto: vel ēt ex opposito ille quē infirmitas cepit ꝓmū nimiū vomit: vel alit euacuatiōs: ⁊ malum stomachum habet valde: ⁊ est ei multuꝫ necessaria medicina frigida ⁊ stomachi sui restrictiua: ⁊ si nō aspexerit eā aliq̄ alia fortuna conuēniēs ⁊ bona in ipo loco infirm⁹ morieꝛ anteqꝫ ad quartū aspectū veniat. ¶ Si vero luna in cācro ⁊ cursu suo sit vacua: hec debilitas siue infirmitas orta fuit ex nimio potu ex q̄ vene implete sunt sanguine ⁊ se nimiū distēdūt. Habet quoqꝫ dolorē nō modicū in nocte: habet etiā voluntatē sedēdi in altū. continuoqꝫ appetit stare discoopertus

et nō vult audire loquētē iuxta se aliquē. vtat quoqꝫ reb⁹ frigidis: tē peratis tñ q̄ eū īfrigidēt. Quādo aūt luna venerit ad oppositū cācri tūc īfirm⁹ euadet: si eā fortuna bōa aspexerit. Sꝫ si ipa iuenerit martē aut solē infirmitas hec cōuertit ad febres calidas: et pulsus ei⁹ nō cōmiscet sꝫ semꝑ vn⁹ est ei. Igit minutio ei foret necessaria qd pit⁹ medic⁹ moderare sciet et douret ꝯm infirmitatē. Si fuerit vt dixim⁹ in loco vbi fuerit ad q̄rtū g̃dū vl' oppositū. Si ēt iuener]. a. 90. vsqꝫ ad oppositū hꝫ tūc ad īfirmū: qꝛ habebit malū ī nocte: et clamabit et nimiuꝫ fatigabit: sꝫ q̄n venerit ad aspectū trinū infirm⁹ euadet. Sꝫ si iuenerit aliquā fortunā in illo bonā: nec esset residua infirmitas in aliā infirmitatē cōuertet et euadet q̄n luna fuerit reuersa ad locū suū in q̄ fuerat q̄n infirmitas eū inuaserat. Et si aduersantē sibi fortunā inuenerit īfirm⁹ morieī. ¶ Sꝫ si fortūa eā aspexerit aliq̄ aspectu bono remanebit infirm⁹ viu⁹ et euadet. ¶ Si aūt luna ī cācro fuerit et saturn⁹ cū ea vna cū Joue morbū habebit ꝑ spaciū triū dieꝝ: et tādē ꝯualebit et viuet. Si aūt luna in cācro fuerit et saturn⁹ et mars venusqꝫ cū ea et aliq̄s inceperit infirmari: hec infirmitas ꝯsurget ex nimia fatigatiōe itineris: et post suū aduētū ex itinere nimiū se cū muliere exercuit voluitqꝫ se hinc inde et multū fact⁹ est debilis: et ꝓpterea nequaq̄ minuere ei debeas. Sꝫ fac vt vtat carne assa et pullis: et maxime vt vtat cibo ꝯfortatiuo. et caueas ne ei des res frigidas: et cū exierit ꝺ loco illo et venerit ad oppositionē et nō inuenerit aliqueꝫ planetā infirm⁹ euadet q̄n veniet ad oppositionē loci in quo erat. et si fortunā bonā inuenerit valde breui in tp̄e euadet. Et si inuenerit malā fortunā crescit īfirmitas et q̄ꝓ̄mū morieī. ¶ Si aūt luna ī cācro sit: et saturn⁹ et mars et mercuri⁹ cū ea: et infirmitas aliquē īuaserit: īfirmitas talis ꝓcedit ex nimio labore scribēdi et legēdi: et ꝓuenit ēt ex sup̄fluitate colere nigre. Talis vti dꝫ medicina vtiqꝫ tꝑata colerā nigrā diuidēte. Q̄n āt fuerit egressa de loco illo et inuenerit fortunā euadet cū luna venerit ad quartū aspectū illi⁹ fortune. Sꝫ si iuenerit aliquē planetā bonū euadet quādo venerit ad oppositionē loci in quo fuerat q̄n infirmitas eū inuaserat. Sed si inuenerit infortunā durabit talis infirmitas quousqꝫ venerit ad locū in quo fuerat primo et tādeꝫ euadet. Sꝫ si inuenerit infortunā ꝓpter malū aspectū: tūc q̄n luna se reuoluet ad oppositionē talis infirm⁹ efficitur vesanus: furiosus: et mente captus. Si vero fortunam aliquam inuenerit infirmus cadet in aliā infirmitatem sed tamen euadet.

¶ De luna in leone.

Cum luna fuerit in signo leonis et aspexerit eā saturn⁹ ex q̄rto vel oppositiōe: et aliq̄s inciderit in infirmitatē infirmitas hec erit ex flegmate albo: et habebit dolorē intēsum in capite: ita q̄ est⁹ veniūt: et habebit febres multas: et nimiū durabit hec infirmitas: et maior erit interi⁹ q̄ꝫ exteri⁹ et erit q̄ꝫ maxime stiptic⁹: et si penit⁹ nullā fortunam aspexerit morietur q̄ꝫ primum ad quartum leonis aspe-

ctum applicuerit de loco cōputādo in quo fuerat qñ eū ifirmitas inuaserat. Sz si fortunā aliquā ispexerit euadet. ¶ Si xo luna in leōe fuerit ⁊ eā aspexerit mars ex q̃rto vl' septio: ⁊ aliq̃s iciderit i aliquā ifirmitatē tal' ifirmitas erit ex abūdātia sāguis: ⁊ calorē nimiū patieł ⁊ eū due feb. fortes inuadēt: vitet res frigidas ⁊ siccas. Et si aspexerit eā fortuna bono aspectu euadet post fatigatiōez magnā. Sz si fortuna bono aspectu eū nō aspexerit absq3 dubio morietur qñ veniet ad oppositionē loci in quo fuerat qñ eū ifirmitas illa ceperat. Cū iterū luna sit i leone ⁊ aspexerit eā mars aut sol ex aspcū opposito hēbit calorē maximū iteri⁹ in pectore: ⁊ hēbit pedes ⁊ manus intēsissime ⁊ excellēter frigidas ⁊ dolorē in capite: op⁹ est ei vti minutione sanguinis: si potes qñ luna est in illo signo. Sed si in illo nō potes minuere: dimitte eū donec veniat in medietatatē sui luminis vnge sibi pedes vnctione que tollat sibi infrigiditatē. ¶ Sz si mars vel sol sit cū ea in vno signo: erit hec infirmitas ex dolore cordis. Qñ xo luna venerit ad quartū aspectū loci in quo fuerat euadet. Quādo xo luna recedet de vno ex locis quos dixi ⁊ inuenerit iouē in itinere ad venerē añq3 venerit ad quartū aspectū: op⁹ est cōponere ⁊ balnea ⁊ in alto loco sedere. Si xo saturnū inuenerit conuertitur hec ifirmitas in vitiū vesice: euadet quoq3 cū luna venerit ad locū in quo fuerat primū. Et qñ luna inuenerit solē aut martē ⁊ fuerit cū ea saturn⁹ aut mercuri⁹ erit infirmitas sicut diximus ex dolore cordis: ⁊ erit lōga: ⁊ timendū est quoq3 ne veniat in mētis obliuionem. Utał quoq3 reb⁹ frigidis: ⁊ caueat a calido ⁊ ne iaceat in loco lucido. Aspice qñ venerit luna ad quartū aspectū loci in quo fuerat: ⁊ si hec infirmitas crescit morieł: si minuał: euadet donec luna ꝑgat tm̄ quantū vsq3 ad locū qñ venerit in oppositiōe. Sz si fuerit in fortuna euadet donec luna tm̄ ꝑgat q̄ntū est vsq3 ad locū in q̄ fuerat qñ infirmus eū cepit. ¶ De luna in virgine.

Cum luna fuerit in virgine ⁊ saturn⁹ aspexerit eā ex quarto vl' septimo qñ infirmitas ei accidit habebit dolorem stomachi: et ventris: tele sustinentis intestina: et interius habebit apostema de flegmate albo: interius quoq3 calorē patietur: ⁊ debilis pulsus est ei: ⁊ nemo pōt astrologice de ifirmo cogitare Utatur quoq3 reb⁹ frigidis ⁊ competenter temperatis ⁊ opus est vt saneł apostemate ita ꝙ non aperiatur. Et ista infirmitas est longa. Si vero fortuna eam aspexerit euadet post multos dies: ⁊ si in fortuna eam aspexerit morietur ad dies. 40. ¶ Cum luna fuerit in virgine et aspexerit eam mars aut sol ex quadrato vel septimo erit infirmitas cuz magno calore interius: ⁊ nimium ascendit ad sellam: ⁊ proijcit sanguinez ⁊ venenū ⁊ pulsus est ei fortis: ⁊ quādoq3 nō iuenitur: anxietatem quoq3 patił: hz etiā malū stomachum. Est igił medicina ei necessaria ꝯstipatiua: ⁊ stomachi ꝯfortatiua. vtał quoq3 reb⁹ leuibus: medicīa etiā leuis ei deł. Sz si nō aspexerit eā fortuna aliq̃ mo-

rietur vsq ad.30.dies ꝛ si aspexerit eã fortuna aliqua viuet. ¶ Cũ luna fuerit in ꝟgine ꝛ cursu infirmitas vacua erit: nã stomachus erit debilis. habebit q̃z fluxũ vẽtris: ꝛ qñ facit vrinã pũgit eũ vesi-ca: hꝫ quoq colorẽ viridẽ ꝛ vix facit vrinã. Sꝫ si fuerit cũ e a mars vel mercuriꝰ seu sol erit ĩfirmitas magna ꝛ vix loquit̃ opꝰ ẽ ei medicia q̃ paulatim fluxũ vẽtris restringat hẽbit q̃z magnũ ꝑiculũ qñ luna venerit ad loci oppositionẽ ĩ quo fuerat. ꝛ si aspexerit eã fortuna viuet: sin ꝟo moriet̃: ꝛ si fuerit sic ꝛ iueneris saturnũ cũ luna vł mercuriũ aut venerẽ aut iouẽ h̃ ĩfirmitas erit minꝰ lõga: ꝛ hẽbit dolorẽ capitꝭ ꝛ non euadet donec luna venerit ad locũ in quo fuerat quãdo infirmitas cepit.

¶ De luna in libra.

Cum luna fuerit in libra ꝛ venerit ad q̃dratũ aspectuꝫ et saturnus aspexerit eã ex quadrato vel oppositione erit hec infirmitas ex nimia potatione ꝛ maior infirmitas qñ luna erit in diminutione lumis ꝛ graduũ ꝛ tp̃a ei dolẽt pectꝰ q̃q strictũ ei fit ꝛ hꝫ flegma albũ in pulmõe ꝛ sternutat multũ. hꝫ quoq fe. leues opꝰ est ei mediciua tp̃ata ꝛ cibo tp̃ato ꝛ leui vtat̃. Si ꝟo aspexerit eam mars ex malo aspectu moriet̃. ꝛ si nõ aspexerit viuet qñ luna venerit ad opositionẽ loci in quo p̃io fuit. ¶ Si aũt fuerit luna ĩ libra et aspexerit eã mars ex q̃drato vel oppositiõe: hec ĩfirmitas erit de sanguine ꝛ hẽbit magnas feb. ꝛ pulsus sunt vehemẽtes: ꝛ in nocte videt pessimas visiões: ꝛ nõ põt dormire: ꝛ hꝫ ap̃a ex fl'ate albo: ꝛ ẽ ei necessaria minutio: ꝛ est ei opus medicina tp̃ata. Sꝫ si nõ aspexerit eã aliqua fortuna moriet̃ vsq ad.23. dies. lꝫ si aspexerit eã aliq̃ fortuna euadet cũ luna venerit ad oppositiõeꝫ loci in quo fuerat. ¶ Cũ luna fuerit ĩ libra ꝑegrina est ꝛ ĩfirmitas ẽ ex dolore pedum ꝛ manuũ interiꝰ hꝫ calorẽ ꝛ ocl'os graues q̃si violẽtos: ꝛ balbutit cũ loq̃tur: ꝛ medicina ẽ eidẽ necessaria ꝛ dieta frigida ꝛ hũida ꝛ minutio sanguis. Cũ aũt luna exiuerit de loco illo ꝛ inuenerit fortunaꝫ aut fuerit cũ ea euadet cũ lũa venerit ad oppositiõeꝫ: sin aũt moriet̃. ¶ Cũ aũt luna fuerit in libra ꝛ fuerit mars: ꝛ sol in oppõne eiꝰ erit infirmitas in capite valde magna: sꝫ si fuerit mercuriꝰ cũ luna erit dolor ĩ capite: ꝛ ocl'i eiꝰ lachrymant̃: ꝛ minutio est ei nec̃ia ꝛ medicina laxatiua. ꝛ si luna inuenerit iouẽ aut venerẽ qñ egrediet̃ de loco illo euadet alioquin moriet̃.

¶ De luna in scorpione.

Luna cũ fuerit in scorpione ꝛ aspexerit eã saturnꝰ ex quadrato vel oppositiõe erit ista infirmitas ex sanguie putrido aut de veneno: ꝛ si fuerit luna in diminutiõe sui luminis ꝛ sui gradus et nõ aspexerit eã fortuna moriet̃. Et si fuerit addens lumini ꝛ gradui ꝛ fortuna aspexerit eã viuet. ¶ Cũ aũt luna fuerit in scorpione et mars in scorpione cũ ea ꝛ iuppiter aspexerit eã ex quadrato vel oppositione hẽbit feb. ꝛ valde necessaria est ei medicina laxatiua et tp̃ata dũ exiuerit luna de loco illo ꝛ iũget se ioui ꝛ euadet. ¶ Cuꝫ aũt luna in scorpione peregrina est, infirmitas erit qñ primum in-

cipit esse leuis ꝛ ꝑ nihilo habet ꝛ vadit ꝛ mutate in malū: postea vero patit in vesicca ꝛ pustulat ei nascit ī narib⁹. Cū aūt lūa venerit ad septimū aspectū loci in quo fuerat patiet febres multas. Et cū luna fuerit ad quartū aspectum loci ꝛ nō inuenerit fortunā morietur. Si naūt inuenerit fortunā nascet ei apa in aliquo illoꝝ ꝛ viuet. ꝛ est opus ei medicina ad illā infirmitatē vt aperiatur in balneo nec in loco calido vel frigido morietur. ¶ Cum aūt luna in scorpione fuerit ꝛ cū ea mars ꝛ saturnus iste infirmus habebit febres calidas et alias frigidas ꝛ renascet flegma: ꝛ fac vt in die vadat ad sellā ꝛ nō minuas ei sanguinem. Quando vero luna egredietur de loco illo et aspexerit eam fortuna euadet vsq₃ ad diem. xiiij. Si autem non aspexerit durabit vsq₃ ad diem. 70.

¶ De luna in sagitario.

Cum aūt luna fuerit in sagittario ꝛ aspexerit eā saturnus ex quadrato vel oppositione erit infirmitas in flegmate ꝛ habebit dolorē in iecore: pedes quoq₃ erūt ei frigidi: durabitq₃ hec infirmitas quousq₃ luna iūget cū saturno bis. Si inuenerit fortunā nō durabit ampli⁹ quousq₃ luna venerit in oppōnē loci in quo fuerat. ¶ Cū aūt luna fuerit in sagittario ꝛ aspexerit eā mars ex quadrato vel oppōne: ꝛ addiderit in suo lumine ꝛ gradu est hec ifirmitas quā medic⁹ scire nō pōt nisi astronomiā habuerit qꝛ mō dicet quod dolet ei caput: ꝛ tota ꝑsona: mō aliter q̄ ita ei accidit qm̄ nimiu₃ fuit in balneo: ꝛ nimiū itroiuit in pect⁹ suū ꝛ ī caput: vomit q₃ multū ꝛ assellat: op⁹ ē ei medicina ꝯstipatiua: ꝛ vtat dieta ꝛ leui sirupo ꝑter acetosu₃. Qn̄ vero lūa exiuerit de loco illo ꝛ īuenerit saturnū moriet s₃ si īuenerit fortunā viuet: s₃ maximā hēbit fatigationē. ¶ Cū lūa fuerit in sagittario cū ioue vl' venere ꝛ erit ifirmitas ex tussi: ꝛ dolorē ī pectore hēbit: ꝛ qn̄ exiuerit de loco ꝛ aspexerit sagittariū ex q̄drato euadet. ꝛ est ei medicīa mollificatiua necessaria: caueat aūt balnea ne intret.

¶ De luna in capricorno.

In capricorno luna cū fuerit ꝛ aspexerit eā saturnus ex q̄drato vel oppōne ꝛ fuerit in luminis diminutione ꝛ grad⁹: est infirmitas ex nimia fatigatiōe sudoris ꝛ frig⁹ eū accepit: ꝛ nimis est clausus: ꝛ sternutat multū: ꝛ stomach⁹ quoq₃ ꝛ pect⁹ ei dolēt: h₃ q₃ febres ex sanguīe: vtat reb⁹ tēꝑatis. ꝛ sirupo temꝑato. Qn̄ aūt luna n aspexerit fortunā euadet: sed hēbit magnā fatigatione₃: si vero fortuna nō aspexerit moriet vsq₃ ad. 30. dies. ¶ Cū aūt luna fuerit in capricorno ꝛ aspexerit eā mars ex quadrato vel ex septimo: erit hec infirmitas ex vōitu ꝛ mlti caloris: ꝛ h₃ vētris fluxū: ꝛ ardet stomach⁹ ꝛ iflat: ꝛ h₃ magnā febrē ꝛ sudat multū ꝛ pulsus nō inuenit semꝑ vni⁹ maneriei: op⁹ est ei medicīa frigida. Si aūt luna aspexerit fortunā euadet: ꝛ si nō aspexerit moriet vsq₃ ad dies. 6. ¶ Cum aūt luna in capricorno fuerit ꝛ mars ꝛ sol cū ea fuerit ifirmitas ex nimia fatigatiōe ꝛ calefactiōe ad ignē ꝛ accepit eā feb. ex colera ci-

trina caueat a balneo ꝛ se nõ infundat in aqua frigida. Sed si exie rit inde luna euadet vsqꝫ ad dies septem.

¶ De luna in aquario.

LUna cum fuerit in aquario addens in luminẽ ꝛ gradibus ꝛ aspexerit eam saturnus ex quadrato vel septimo erit ex ni mio labore et parcit sanguinem: ꝛ ista infirmitas quandoqꝫ cre scit: quandoqꝫ minuitur: cauendum ẽ eo: aspice quando venerit ad oppositionem si melioretur viuet. Sin aũt morietᷣ vsqꝫ ad quatuor dies. ¶ Cum autẽ luna in aquario fuerit peregrina primũ habe bit malũ ꝛ dolebit interius habet quoqꝫ febres calidas et durabũt multum: ꝛ habebit magnam infirmitatem siue anxietatẽ: sed quã do luna fuerit cum sole habebit se melius aspice lunã quando egre dietur de sole. si inuenerit fortunam anteqꝫ venerit ad locũ in quo cepit infirmari infirmus euadet. sin aũt inuenerit morietur. ¶ Cũ autem luna fuerit in aquario: ꝛ saturnus vel mecuri⁹. alias mars cum ea est infirmitas ex colera nigra. Sed si luna erit addẽs lumi ni ꝛ gradibus ꝛ iuenerit eã fortuna anteqꝫ sit in oppõne loci in quo erat euadet: si aũt fortuna nõ inuenerit morietur infirmus. ¶ Cuꝫ autem luna fuerit in aquario addens in suo lumine ꝛ gradibus et saturnus aspexerit ex quadrato vel oppositione est infirmitas ex frigore qḋ eũ accepit: ꝛ hꝫ dolorẽ in capite ꝛ ventre: ꝛ opus est ei me dicina calida que frigus expellat: ꝛ si aspexerit fortunam euadet: sed vene nodi: ꝛ nerui: dolebunt ei.

¶ De luna in piscibus.

CUm luna fuerit in pisce addens suo lumini et gradibus et saturnus aspexerit eam ex quadrato vel ex septimo est hec infirmitas ex terrore quod eum suscepit: ꝛ habet in capite doloreꝫ et in ventre: ꝛ est ei opus medicina calida que frigus expellat. et si aspexerit fortunam viuet ꝛ postqꝫ euadet: tamen nodi dolebunt ei. ¶ Cum vero luna fuerit in pisce addens lumini et gradibus: et aspexerit eam mars ex quadrato vel oppositione erit infirmitas ex nimio cibo. ꝛ nimio sanguine et colera et opus est ei vt minuat sanguinem ꝛ maiorem dolorem habebit in nocte qꝫ in die. sed si nõ aspexerit eam fortuna in loco illo in quo accepit eũ infirmitas mo rietur. si autem aspexerit euadet quãdo venerit ad locũ illũ in quo incepit infirmitas. ¶ Cũ aũt luna in pisce est: ꝛ ven⁹ ꝛ iuppiter cuꝫ ea infirmatur qꝛ ludauit ꝛ bibit aquam ꝛ habebit dolorem in ocu lis: ꝛ habebit febres cum frigore: ꝛ postea cũ calore. opus est ei me dicina laxatiua ꝛ caloris expulsiua: ꝛ cuꝫ luna venerit ad oppõneꝫ illius euadet. ¶ Cum luna est in pisce ꝛ mars cum ea: erit infirmi tas: ex nimio calore. ꝛ opus est ei vt minuat sanguinem. ꝛ si fortuna eam aspexerit viuet. sin autem morietur.

¶ Explicit libellus diuinus Hyppocratis chij: quẽ de esse egrorũ ẜm diuersam lunẽ dispositionẽ edidit.

¶ Liber hyppocratis dictus capsula eburnea Qui in eius sepulchro inuentus fertur.

¶ Prologus in librum.

Eruenit ad nos q Cũ hyppocrates morti appropinq̃ret pcepit vt virtutes iste scripte ponerent in capsa eburnea: et poneret capsa cũ eo in sepulchro suo ne aliqs eã detegeret. ¶ Cũ ergo voluit cesar videre sepulchrũ hyppo. guenit ad ipz et aspexit ipm: erat aũt valde abiectũ pcepit ergo ipm renouari et fabricari et corp⁹ ei⁹ si integrũ inueniret deferri sibi: cũqz ...deret sepulchrum inuenta est in eo hec capsa eburnea: et in ea iste virtutes: delata est ergo cesari: qui in ea aspicies Misdos amico suo fideli tradidit.

Quando in facie infirmi fuerit apa cui non inuenitur tactus: et fuerit man⁹ sinistra posita super pectus suum scias q morieť vsqz ad. xxiij. dies: et precipue quando in egritudinis sue pn̄cipio palpat sepe nares suas. 2. ¶ Quando fuerit in vtrisqz genib⁹ apa magnum cũ vehemẽtia sitis scias q morietur vsqz ad octauum diẽ: et pcipue quando in egritudinis sue pn̄cipio sudauerit sudore multo. 3. ¶ Qñ fuerit sup venã q̃ est sup ceruicẽ q̃ generat somnuz: pustula gua sup ipam sicut forma pulueris: scias q infirm⁹ morieť 5 2. die a die quo infirmat⁹ est: et signũ est qd fit in pn̄cipio sue egritudis sitis vehemẽs. 4. ¶ Qñ fuerit sup liguã pustula sicut naurati. et est naurea q̃ diciť musca canina aut sicut grana pẽtadactili scias q morieť in die illo: et signũ est q desiderat in pn̄cipio sue egritudinis res calidas in suis naturis. 5. ¶ Qñ fuerit sup aliquẽ digitorũ pustula nigra gua similis borobo et dolebit: scias q morieť in duobus diebus ab egritudine sua. Et signũ erit quod fuit in generatione sua grauis corporis. 6. ¶ Qñ fuerit in pollice man⁹ sinistre pustula parua similis fabe fusci vel pallidi coloris que nõ dolet: scias q in sexto die morieť a pn̄cipio egritudinis. Et signũ est quia in pn̄cipio egritudinis assellauit assellatiõib⁹ multis valde. 7. ¶ Qñ in digito medio sinistri pedis fuerit pustula cui⁹ color est sicut tersionis aurificis scias q habẽs eam morietur. xij. die a principio egritudinis. Et signũ est q desiderat in principio egritudinis res habentes acrimoniam desiderio vehementi. 8. ¶ Quando fuerint vngues digitorum fusci vel pallidi coloris: et in fronte fuerit pustula sanguinea scias q morietur in secũda die a principio egritudinis. et signũ illius est: quia erit multe sternutationis in principio inceptionis sue egritudinis et multarum oscitationum. 9. ¶ Quando fuerit in pollicibus duorum pedum pruritus vehemens et fuerit color ceruicis fuscus valde scias q morietur quinto die egritudinis ante occa

ſum ſolis:⁊ ſignum eſt ꝙ mingit in pꝛincipio ſue egritudinis vrinā
multam exuberantem.10.¶ Quando fuerint ſuper palpebꝛam in-
firmi tres puſtule: quarum vna ſit nigra:⁊ alia fuſci coloꝛis ⁊ pallidi
⁊ alia ſubalbedini decliuis ſcies ꝙ habēs eam moꝛietur.xxvij.die a
pꝛincipio egritudinis ſue:⁊ ſignum eſt ꝙ in pꝛincipio erit ſputi mul
ti.11.¶ Qñ fuerit ſuper palpebꝛā vnius oculoꝝ puſtula ſicut auella
na leuis fuſci coloꝛis:ſcias ꝙ moꝛiet̃ ſcd̃a die ſue egritudinis.ſignū
quia in pꝛincipio ſue egritudinis doꝛmit ſomnū multū ⁊ graue.12.
¶ Qñ fluit ex narib⁹ infirmi ſanguis trahens ad ſubalbedinē ⁊ ruf
fedinē ⁊ apparet in manu ei⁹ dextra puſtula alba q̃ nō dolet ſcias ꝙ
moꝛiet̃.iij.die a pꝛincipio ſue egritudinis.⁊ ſignū eſt ꝙ nō deſiderat
cibū oīno.13.¶ Qñ appebit in coxa īfirmi ſiniſtra rubedo vehemēs
q̃ nō dolet ſcias ꝙ moꝛiet̃ in.ij.die ſue egritudīs.⁊ ſignū ē ꝙ in ꝑnci
pio inceptiōis ſue egritudinis habuit pꝛuritū vehemētē ⁊ deſiderat
comedere olera.14.¶ Qñ fuerit poſt aurē ſiniſtram puſtula nigra
ſcias ꝙ moꝛiet̃.xxviij.die ſue egritudinis:⁊ ſignū ē ꝙ d̄ſiderat pota
re aquā frigidā deſiderio vehementi.¶ Et ſi fuerit dura grauis al
ba ſimilis grano frumenti:ſcias ꝙ moꝛietur vigeſima die a pꝛinci-
pio ſue egritudinis in illa hoꝛa in qua apparuit puſtula:⁊ ſignū eſt
qꝛ mingit in ꝑncipio ſue egritudinis vrinā multā.15.¶ Qñ fuerit
poſt aurē dextrā puſtula rubea ca.ſimilis combuſtioni ignis ſcias
ꝙ moꝛietur.vij.die a pꝛincipio ſue egritudinis:⁊ ſignū eſt ꝙ vomit
in pꝛincipio egritudinis ſue vomitū multū.16.¶ Qñ fuerit ſub mē
to puſtula rubea in magnitudine fabe egyptiace ſcias ꝙ moꝛietur
52.die ab inceptione ſue egritudinis ⁊ ſignū eſt ꝙ ſpuit in ſue egritu
dinis pꝛincipio ſputū multū.17.¶ Quādo accidit doloꝛ alicui in ꝓ
putio ⁊ in pelliculā q̃ cooperit caput virge deinde apparet in cubito
puſtula fuſci coloꝛis ſcias ꝙ moꝛietur.v.die egritudinis:⁊ ſignū eſt
ꝙ deſiderat vrinā bibere in inceptiōe ſue egritudinis.18.¶ Quā
do fuerit ſup̲ latus dextrum puſtula nō dolēs fuſci coloꝛis:ſcias ꝙ
moꝛietur.ix.die egritudinis ante oꝛtū ſolis:⁊ ſignū eſt ꝙ in egritu-
dine ſua facit multas oſcitationes.19.¶ Qñ fuerit in titilico ſini-
ſtro puſtula fuſci coloꝛis ī magnitudine citonij:ſcias ꝙ moꝛiet̃.xv.
die egritudinis:⁊ ſignū eſt ꝙ accidit in inceptiōe egritudinis ſom-
n⁹ mult⁹ ⁊ grauis.20.¶ Qñ fuerint ſup̲ calcaneū puſtule nigre mul
te ſcias ꝙ moꝛiet̃.xxij.die egritudīs ⁊ ſignū ē ꝙ deſiderat in ꝑncipio
aerē frigidū ⁊ cibos frigidos deſiderio vehemēti.21.¶ Qñ fuerit ſu
pꝛa pect⁹ ſiniſtrū puſtula ſubalbida ſcias ꝙ moꝛiet̃.iiij.die egritu-
dinis ⁊ ſignū eſt ꝙ accidit in ꝑncipio egritudinis pꝛurit⁹ vehemens
in oculis:⁊ nō ſufficit ſcalpere oculos ſuos.22.¶ Qñ fuerit in me-
dio capitis puſtula nigra ſicut nux nigra leniſq̃ nō dolet moꝛiet̃.xl.
die a ꝑncipio egritudinis:⁊ ſignum eſt ꝙ accidit ei in ꝑncipio egri-
tudinis deſideriū melonū ⁊ exuberatio vrine.23.¶ Quando ſub cer
uice fuerit puſtula qua ⁊ in palpebꝛa inferioꝛi oculi ſiniſtri puſtula

etiā alba: sciasq̄ morief. xj. die egritudinis sue: ꝛ signū est q̄ accidit ei in inceptione egritudinis desiderium dulciū vehemens. Finis.

Hyppocratis de hūana natura vel d̄ elemētis liber.

Cuicūq̄ aūt cōsueuit audire dicētes de natura hūana vl teri⁹ q̄ q̄tū ipa ad medicinā ptinet: huic quidē nō est cōueniēs q̄ audiat hūc sermonē. Nō em̄ esset totū aerē hominē dicēdo eē ꝫ neq̄ ignē neq̄ aquā neq̄ terrā neq̄ aliq̄d aliud. Nameq̄ hoc manifestū est existens in homine: s; volētib⁹ hoc dicere pmitto. 2. Uidētur aūt mihi non recte cognoscere q̄d sit qui huiusmodi dicunt intentione quidem eade; omnes vtuntur dicunt autem non eadem. Sed intentionis quidem ratiocinationem eandem faciunt. Dicunt enim quidam quod est ꝛ hoc esse vnum quidam ꝛ hominem: fm vero nomina non cōfitentur. dicunt enim ipsorum hic quidem asserens aerem esse hoc vnū ꝛ omnes alius aūt ignem: alius aūt aquam: alius v̄o terrā ꝛ affert vnusq̄q̄ suo sermoni testimonia ꝛ argumēta que nihil sunt. 3. ¶ Q. d̄ q̄dem igit̄ eadē intentione oēs vtunt̄: dicūt aūt nō eadē manifestū est his qui cognoscūt ipsa. Sciet aūt vtiq̄ aliq̄s hoc maxime aduenlens ipis cōtradicētibus. 4. ¶ Idem em̄ hoīes sibi inuicē cōtradicunt eisdē audient: b⁹ ꝫriū. Nūq̄ em̄ infra ꝯ̄r idē hō accedit in eodem sermōe. S; q̄nq̄ q̄de; iste optinet: q̄nq̄ v̄o ille: q̄nq̄ aūt ꝯtingit lingua labens ad ppl̄m ꝛ iustū est vel populū cognoscere recte dicentē pbere sermonē suū semp vincētē cū reb⁹ siquidē ea que sunt cognoscit ꝛ recte asserit. 5. ¶ Sed mihi q̄de; vident̄ hmōi hoīes dicere se ipsos in oibus ipsoꝝ sermonū ab insciētia. 6. ¶ Mellisi aūt ꝛ parmenidis sermonū dirigere. 7. ¶ De his quidē igitur sufficiant mihi ea que dicta sunt. Medicoꝝ v̄o aliqui dicūt q̄ hō quidem sanguis solū est: aliqui v̄o hoꝝ aiunt colerā esse hoīem: quidā v̄o flegma. Rationē nō faciētes. Et isti omnes eandē quidem esse aiunt q̄ē vnusquisq̄ eoꝝ noīare voluerūt et hoc vnū exn̄s pmutare f; formā potētiā coactū a calido ꝛ frigido ꝛ fieri dulce ꝛ amarū ꝛ albū ꝛ nigrū omnimodū: mihi aūt nō vident̄ hec sic habere. ¶ Plurimi q̄dē igit̄ talia quedā ꝛ adhuc proxima hoꝝ asserunt.

¶ Capitulum secundum.

Ego autem si vnus esset homo nunq̄ vtiq̄ doleret: non est em̄ a quo doleat vnum existens: si igitur ꝛ doleret necesse est ꝛ quod sanatur vnum esse: nunc autem multa. 2. ¶ Multa eni; sunt in corpore que quando ab inuicem preter naturam calefiunt ꝛ infrigidātur et desiccantur et humectantur egritudines generant. 3. ¶ Or multe sunt quidem species egritudinum: multa autem et medicatio ipsaru; est. 4. ¶ Dignior autem ego dicerem sanguinē solum esse hominem et non aliud ostendere ipsum non paruitantem formam: neq̄ fieri omnimode: sed aut hoc secundum tempus aliquod

anni. aut etatis hominis. in quo sanguis existens videtur solum in homine conueniens est enim aliquod tempus esse in quo videtur ipsum in eodem esse: hoc autem dico & de eo qui dicit hominem flegma esse: & de eo qui dicit coleram. 5. ¶ Ego quidem de morbo quecunque dixero secundum legem & secundum naturam si hec sunt similia & iuuene existente: & sene & tempore & frigido & calido existente: & argumenta prebebo & necessitates nunciabo: per quas singulum augetur & diminuitur in corpore. 6. ¶ Primum quidem igitur necesse est generationem fieri non ab vno. Quomō em̄ vnū existens vnū generabit nisi alicui misceatur deinde nisi eiusdem generis sint q̄ miscentur & eandem habeant potentiam non generant: neque in hoc nobis conferunt. Et iterum nisi calidum frigido & siccum humido moderate se habeant adinuicem & equaliter: sed alterū alteri multum preemineat & fortissimū infirmissimo generatio nō vtique fiet quare quō conueniens est ab vno aliquid generari. 7. Quod autem neque a pluribus generat̄ nisi contingat bene se habentia cōplexiō e que est ad inuicem. 8. ¶ Necesse est igit̄ natura tali existēte & aliorū et ea q̄ hois humorē nō esse vnū: sed vnūquodque q̄ cōferūtur in generatione habere aliquā potētiā in corpore ſm quā cōueniūt: & iterum necesse est vnūqōque eorū discedere in sui naturā fiēte corpe hois hūidū ad hūidū: siccū ad siccū: calidū ad calidū: frigidū ad fridū. 9. ¶ Talis aūt ē aialiū natura est: & aliorū oim: sunt aūt silr oia: consistit enim ipsorum natura ab ipsis p̄dictis oibus & finit ſm predicta in hoc: vnde cōsistit singulū hoc: & accessit. 10. ¶ Corpus vero hois habet in se sanguinem flegma. co. rubeā: & ni. co. & hec est natura corporis: & propter hoc dolet & sanum est. 11. ¶ Sanum quidē igitur est quando moderate se hn̄t hec cōplexioni q̄ est ad inuicē: et potētie multitudine: & maxime ſm qō mixta fuerūt: dolet aūt qn̄ aliqd horū minus aut plus fuerit in corpe: aut discedat & nō mixtū fuerit oibus. 12. ¶ Necesse est qn̄ aliqd horum discedit constat vnde discedit in se non solum egregie egrotat: sed quando superfunditur super repletum laborem & dolorem prebere. 13. ¶ Etenim quando aliquid horū extra corpus effluit plus superabundante dolorē prestat euacuatio. 14. ¶ Si autem iterum intus facient' euacuationem & transmutationem & expulsionem ab aliis necesse est duplicem laborem prebere ſm predicta vnde differunt & quomodo superabundant. dixi aūt vtique: quecūque dixero hominem asserere esse super hec existētia ſm naturā. 15. ¶ Dico autem esse sanguinem & flegma & colerā rubeam & nigram. 16. ¶ Et horum quedam primū secundum legem noia determinata dico: & nullus eorum idē nomē esse deinde ſm naturā formas diuisas esse: et neque flegma non assimilari sanguini: neque sanguinē colere: neque colerā flegmati. Quō em̄ hec vtique assimilātia erunt adinuicē. 17. ¶ Horū colores neque similes videntur neque manu tangenti similia vident̄ esse neque frigida

similiter sunt neq3 sicca: neq3 humida: necesse ē igit ex quo iterū dif-ferunt adinuicē ſm formā ⁊ potentiā ipsa nō ē vnū. 18. ¶ Siquidez ignis et aqua nō idē sunt: scies vtiq3 his q2 hec oīa nō idē sunt: s3 vnūqdq3 ipsoꝝ h3 naturā ⁊ virtutē ꝓpriā: si em̄ cuidā hoi dederis pharmachū quod flegma agat: euomet tibi flegma. Et si dederis pharmachū colagogū: euomet tibi colerā. 19. ¶ Secundū hoc autē ⁊ co. ni. purgabit: si dederis pharmachū qđ colerā nigrā agat: ⁊ si pcusseris ptē aliquā ipsi⁹ corpis ita ꝙ vulnus fiat: fluet exinde san guis. 20. ¶ Et hec oīa faciet tibi tota die ⁊ nocte: ⁊ hyeme ⁊ estate: quousq3 potēs fuerit spiritū attrahere in se: ⁊ iterū remittere et nō potens fuerit si in ali quo eorū q̄ cōstiterit priuabitur constiterunt hec p̄dicta quō em̄ ꝯstiterit. 21. ¶ Primū aūt manifestū ē ꝙ hō h3 in se hec oīa sp̄ quousq3 viuit deinde facta sunt ex hoīe habēte: hec oīa postea infiguntur in homine habēte hec oīa quecūq3 ego dico ⁊ demonstro. 22. ¶ Qui autē dicūt ꝙ vnū est homo videnť mihi hac intētione vti aspiciētes eosqui bibunt pharmacha ⁊ destruūtur in superflua purgatione: hos quidē colerā vomentes alios vero flā hoc singulū ipsoꝝ cogitauerūt esse hoīez q2 cū purgareť videbāt ip suz mori: ⁊ dicētes sanguinē eē hominem eadē intētiōe vtunť aspi-cientes homines iugulatos ⁊ sanguinem fluentem ex corpore: hāc extimant esse animā in homine ⁊ testimonijs vtuntur in suis rōni-bus. 23. ¶ Et primū quidem in superfluis purgationibus: nullus mortuus est solā colerā purgatus: sed quare aliquis bibit pharma chuz quod colerā vomit deinde flā. 24. ¶ Postea in colera coacti vomūt. co. ni. finiētes autē ⁊ sanguinē vomunt purū hec aūt patiū-tur: ⁊ a pharmacijs agētibus flā. 25. ¶ Primū quidem em̄ flā vo-mūt: deinde colerā rubeā: postea nigrā. Finiētes aūt sanguinē pu rum ⁊ in hoc moriuntur pharmachū em̄ cū ingreditur corpus pri mū quidē agit qđcūq3 eorū que sunt in corpore: si ſm naturā maxie fuerit: demū aūt ⁊ alia attrahit ⁊ purgat. 26. ¶ Queadmodū vege tabilia ⁊ seminalia: qn̄ in terrā venerint attrahet vnūqdq3 ſm na-turā qđ inest in terra. 27. ¶ Inest aūt ⁊ ascēsuz ⁊ amarū ⁊ dulce ⁊ sal sum ⁊ omodū. 28. ¶ Primū q̄dē igiť plurimū huius attrahit in se qđcūq3 vtiq3 maxie fuerit sibi ſm naturā demū attrahit ⁊ aliam. ¶ Tale aūt q̄dē ⁊ pharmacha faciūt in corpore q̄cūq3 vtiq3 colerā agūt: primū q̄dē imixtā purgauerūt colerā: deiñ mixtā. 39. Phar-macha flegmatis ēt primū quidē imixtū flegma agūt. deinde mixtū ⁊ interfectis sanguis fluit. 30. ¶ Primū quidē calidissimus ⁊ valde rube⁹ deinde fluit magis flegmatic⁹ ⁊ colericus augeť aūt ī hoīe flegma q̄dē ī hyeme: hoc em̄ ī hyeme maxie ſ3 naturā eoꝝ q̄ sūt ī cor pore frigidissimū ē. argumēta aūt hoꝝ qđ flegma q̄dē frigidissimū: si volueris tāgere flegma ⁊ colerā ⁊ sāguinē flegma iuenies frigidis-simū existere. ⁊ ēt viscosum est: ⁊ violentia maxie ducitur post colerā nigrā, quecūq3 aūt violētia veniūt calidiora fiūt coacta a violētia:

attamē vero ⁊ ad hec omnia frigidum est flegma: videtur a sui natura: quod hyems replet corpus flegmate: scies vtiqꝫ hi homines spuunt screant flegmaticū hyeme ⁊ tumores albissimi fiunt maxie ſm hoc tp̄s ⁊ alie egritudines flegmatice: vere aūt flegma quidem est fortissimū in corpe ⁊ sanguis augetur: ⁊ frigora exeūt ⁊ aq̄ supueniūt. 31. ¶ Sāguis autem secundum hoc augetur ab ymbribus ⁊ calidis diebus et secundū naturā eñi ipsorū: hec sunt maxie annuꝫ humidū aūt est ⁊ calidū: scies aūt his hoīes ꝟe ⁊ estate: occupantur maxie a dissenterijs ⁊ ex narib⁹ sanguis fluit ipsis ⁊ calidissimi sunt ⁊ rubei estate ꝟo sanguis potēs ē ad hec ⁊ colera excitatur in corpore ⁊ descēdit vsqꝫ ad autūnū. 32. ¶ In autūno aūt sanguis modicus fit ꝯtrari⁹ eñi ipsius autūnus naturaliter fit. 33. ¶ Colera aūt estate ꝯtinet corp⁹ ⁊ autūno. 34. ¶ Cognoscēs aūt his hoīes spōte hoc tp̄e colerā vomūt ⁊ in accessionib⁹ medicinarū colere purgātur. 35. ¶ Manifestū aūt ⁊ in febrib⁹ ⁊ in colorib⁹ hoīm flegma aūt estate infirmi⁹ ē ipsuꝫ seipso: ꝯtrariū eñi est tp̄s nature ipsius siccū nāqꝫ ē ⁊ calidū. 36. ¶ Sanguis aūt in autūno fit min⁹ in hoīe. 37. ¶ Siccus eñi ē autūn⁹ ⁊ infrigidare vtiqꝫ incipit hoīeꝫ. 38. ¶ Nigra autē colera autūno multa ē ⁊ fortissima. 39. ¶ Qñ aūt hyēs aduenit colera īfrigidata modica fit ⁊ flegma augeť iteꝝ a multitudine eorūdeꝫ ⁊ a lōgitudine nociuū hñt: q̄ igiť hec oīa super corp⁹ hoīs a tēpore aūt circū imittēte qñqꝫ q̄deꝫ plura fiūt ipsis ipsa qñqꝫ minora singula ſm partē ⁊ ſm naturā: queadmodū annus tot⁹ participat oībus ⁊ calidis ⁊ frigidis ⁊ siccis ⁊ humidis. Neqꝫ eñi vtiqꝫ manet illo tp̄e aliquid horū sine oībus q̄ sunt in hoc mūdo. Sꝫ si aliq̄s deficeret oīa perirēt: ab huiusmodi eñi necessitate oīa ꝯstiterunt ⁊ nutriunť adinuicē. ita aūt ⁊ si quidē ab hoīe deficiāt ex his cognatis nō vtiqꝫ posset viuere hō. dñatur eñi in anno quādoqꝫ hyems maxime: quādoqꝫ aūt ver: quandoqꝫ vero estas: quandoqꝫ vero autūnus. 40. Sic autē ⁊ in hoīe quādoqꝫ quideꝫ dominatur flegma: qñqꝫ aūt sanguis: quādoqꝫ vero colera. 41. ¶ Primo quidē rubea deinde nigra dicta: testimoniū autē manifestius si volens eidem hoī dare id pharmachū ter in anno vomet tibi. hyeme quidē flegmatice: vere autē humidissime. Estate aūt colerice: autūno nigerrime: debent igitur his ita se habētibus quecūqꝫ quidem egritudinuꝫ hyeme augētur: estate finire. 42. ¶ Quecunqꝫ vero estate augenť hyeme finire. 43. ¶ Quecunqꝫ ipsarum in peryodo dierū nō permittātur: perydū aūt dierū iterū dicemus. 44. ¶ Quecūqꝫ aūt vere superueniunt egritudines expectare cōuenit in autūno permutationem esse egritudinis. 45. ¶ Quecūqꝫ vero autūnales egritudines harum permutationē necesse est esse. 46. ¶ Qd aūt ſm hec tēpora excedit morbus scire oportet qꝫ annus ipse fit ⁊ medicum sic oportet curās facere: ad egritudines: vt singula harum dominatur in corpore ſm qd tēpus qd est ſm naturā ipsius. Maxime aut eñ cō

gruit scire et hoc cū illis q egritudines ex repletione fiunt: has euacuatio sanat. 47. ¶ Quecunq vero egritudines ab euacuatione fiunt: repletio sanat. 48. ¶ Quecūq ab ocio egritudines gñantur labor sanat. ¶ Uniuersaliter autem scire oportet medicum.

¶ Hyppocratis de aere et aqua et regionibus Liber.

Quisquis ad medicine statū accedere curat necesse est prius anni tēpora et q̄ in eis generantur attēti' requirat. 2. ¶ Que quidem nō solū dissimilia adinuicem sepe distare vident: verūetiā et singula se in se variando sibimet alterant: in annis nāq sua tpa eorūdem cōplexionibus suū tēperamentū custodientib' q̄ morbi nascunt nō ab eisdē degenerare: sed similes et concreari videntur. 3. ¶ Ecōtra vo tpa inter se dissonātia et a se aliena dissolui q̄ difficiles pcreāt egritudines: hyems vo est frigida et humida ver vero calidū et humidū. Estas vo calida et sicca autūn' vo frigid' est et siccus: q̄ causant vtrūq si decreuerint fm magnitudinem eiusdē cōplexionis ac paruitatē in tantā vt neutrū nature sue familiare existat tps qd in eis tēporibus q̄ diuersa sunt accidere solet. 4. ¶ Est etiā qn hyēs frigidiorē humiditatē suā in sua retinet q̄litate. 5. ¶ Est qn estas calidiorē et sicciot hec iō ɔtigūt qr a vētis tā calidis q̄ frigidis: siue vniuersales siue locales sint corpori mala tpa mutantur. 6. ¶ Oportet aūt te esse attētū circa vtutes aquarū. vt pote q̄ diuerse in pondere et sapore sint: de hac eñ q̄ bibūt eorꝫ ventres calidi ac tumidi fiunt: corpora macra: cubiti et spatule tenues. Similiter facies quia maximum carnis ad splenem confluere cogitur: vnde malus sanguis procreatur. 7. ¶ Illam vero bibētes multa superabundant comestione. esuries enim illis perseuerat atq crescit: sitis quoq similiter: superiora ventrium cuꝫ media inflantur. quapropter fortibus catarticis vtendū est illis hac egritudine hyeme et estate continētur accidit aqua illis citrina: et intereūt estate vero dissinteria: lienteria lōga quartana laborāt qui morbi naturam peruertunt. et mutant et in aquā cadunt citrinam et pereūt 8. ¶ Iuuenes illorum pulmonis dolore aliis q passionibus eorum mētes perturbantibus affliguntur. 9. ¶ Senes acuta febre ardenti: et ex ventrium constrictione accidente vexantur. 10. ¶ Mulieribus apostemata de genere flegmatis albi innascunt: neq cōcipiūt neq pariunt nisi cū magna difficultate atq molestia corpora eorꝫ magna et grossa. quāto plus protenduntur in longitudine: tāto graciliora fiunt: menstrua non fm qd oportet pfluūt. 11. ¶ Pueris hernia. viri causon crurium vulneribus infestantur. Sed et qui huiusmodi nature sunt eis impossibile est vitam extendi. Sed intempestiua senecta preripiuntur. 12. ¶ Mulieres sibi grauide videntur:

cum vero partus aduenerit tempus vt eri fetu inanestumore rela
xantur: hmôi passione decepta matrix quecūqꝫ aque citrine coadu
natione intumuerit laborat. 13. ¶ Ad hāc itaqꝫ quā ꝑdiximꝰ aquā
ptinēs est: ꝛ ea que a calida terra surgit: aut a ferro metallo: vel ere
siue argēto: vel auro: vel sulphure: aut allumine: vl' pice vel nitro:
quas oēs ab ingēti cōstat exire calore huic ergo aquarū vel terraꝝ
generi nulla oīno spēs iuuatiua vel salubris: sꝫ dure oēs habent at
qꝫ bibentibus stranguriā nimiāqꝫ īportāt solutionē. 14. ¶ Uerum
ea que in altis locis aque siue puluerulētis mōticulis aliarū ꝛ opti
ma ꝛ saluberrima sapoꝛata talis neqꝫ multa vini cōmixtione indi
gēs ē hyeme calida esta te frigida: silr quoqꝫ ꝛ ille q̄ a ꝓfundiusculo
exurgūt fonte aquarū etiā melioꝛ est ea q̄ ab oꝛtu solis ꝛ maxie esti
uo tp̄e decurrit alba: perspicua atqꝫ proculdubio odoꝛifera est. 15.
¶ Que vo est lēta ꝛ grauis currēs: ea sicca atqꝫ bibētibꝰ nisi opus
fuerit minime est iuuatiua: quibusdā eñ naturis ꝛ egritudinibus
ꝓfutura vr. 16. ¶ Deprehendimus vo hoc ex lapidibꝰ q̄ in pueris
nascuntur. sꝫ ꝓpterea qꝛ vrina clara ꝛ subtilis est emittunt: qđ vero
grossum ꝛ turbidū remanet: ꝛ lapis efficitur: lac etiā si malū est la
pidē in vesica lactentis facit. Maxie aūt si calidissimū coloꝛibꝰ ru
beis ptinēs est. ventrē eñ ꝛ vesicā calefacit ꝛ vrinā incēdit ꝛ lapides
facit. quapꝛopter huiusmodi infantes vinū subtile bibere iuuat qđ
nec venas scidit nec excoꝛiādo disrūpit. 17. ¶ In mulieribꝰ aūt nō
crescit lapis qꝛ ea q̄bus mingūt loca parua sunt larga lata: nec foꝛ
titer fricāt vel scalpūt ea. nec tractādo manibꝰ cū illis sicut mascu
li ludūt: neqꝫ eñ ad eoꝛū oꝛa q̄ intra vuluā latēt lōgiꝰ remota tan
gere possunt. 18. ¶ Ceterū masculi mictoꝛiū in sūmo est virge. 19.
¶ In feminis vo lōgiꝰ ē os vesice. 10. ¶ De tēpoꝛibꝰ vo expedit cō
tēplationē tuā adhibeas vt anni habitudo si salutifera sit vel aut
egrota cognoscas. Si eñ oꝛtus stellaꝝ ꝓut dꝫ fuerit ꝛ occasus i au
tūno aq̄ multe. 21. ¶ In hyeme vero pauce: neqꝫ serenū: neqꝫ frigi
dū plus o ppoꝛtuno. Uere quoqꝫ ꝛ estate aquarū contēperantia an
nū sanū atqꝫ saluberrimū necesse est esse. 22. ¶ Si vero signa secun
dū qꝫ debent in oꝛtu ꝛ occasu nō fuerint oppoꝛtuna: hyems vo sic
ca ꝛ boꝛealis. Uer aūt pluuiosuꝫ: ꝛ australe febꝛes acutas: atqꝫ lyen
terias in estate necesse est venire. qꝛ videlicet intrans autūnus vel
estas terrā vernalis pluuie non in estate infusam inuenit sic quoqꝫ
austrinū duplicare necesse fuerit: propterea quia terra insula sit et
a solis ardoꝛe calida: ventres igitur graues molles humidi: vnde
et multa egestione abundant. Cerebꝛa autem tenera fiunt in hac
itaqꝫ qualitate dum aer habetur moꝛdet carnem et coꝛpus: acutis
sime febꝛes tunc ingruunt vel irrunt ꝛ maxime his qui flegmatici
sunt. Lyenteria vero mulieribus et quibuscunqꝫ viris naturalis
complexio humida est. Si autem caniculare tempus pluuiale fue
rit multum ꝛ hyemale vētiqꝫ super ianuas irruūt moꝛbi extiguūtur

atq autũnus speratur futurus salubris multotiens pueri r mulieres commoriuntur sed r sensum pauci quorum qui euadũt in quartanã febrem: a quartana vero in aquã citrinã deueniũt. 23. ¶ Qđ si ecõtra hyẽs austrina nimisq pluuiosa fuerit. Uer autem siccũ r boreuz: mulieres pregnãtes in vere abortiunt si tũc eis temp⁹ pariẽdi fuerit. 24. ¶ Si quoq fet⁹ emiserint anihilatos atq defectos emittũt: qui aũt continuo mouent: aut viuunt semp anihilati atq defecti. hominũ lyenteria: oculorũq dolorẽ. Alij catarruz de capite in auriculã patiunt: s3 delicatis r mulierib⁹ lyẽteriã: i delicati nãq a capite i vẽtrẽ descẽdit eis flegma. Eisãt q colerici sũt fum⁹ ascẽdit: ad cerebrũ r circũtegit illud. 25. ¶ Mulieres eorz semp egrote multi fluis menstruis redundantur nunq pinguescunt que videlicet non illis naturaliter sed ex morbo contingit: sed cũ concipiunt plurime abortiunt. nati vero eorum plurimuz spasmo r anhelitu: morboq yleos afficiuntur. 26. Hunc autem locum viri inhabitantes lyenteria r colerica dysinteria r ephydimõ idest febres longa r ventus ac emorroys affligit: pleuresis vo aut peripleumonia aut causon morbi ue acuti: ppterea qr ventres liquidos habẽt oculi eorũ casesia infestantur: nec tamẽ forti vel longa nisi quando super illos vniuersalis accidit morbus moto vc3 austro aeremq mutãtem eorum capita nebula et fumo implẽtur. Et si deniq ad quinquaginta peruenerint annos in os a capite reuma ipsi que in epilepsiã cadunt que cui aduenerit totũ corp⁹ possidebit: r maxime si caput subito calore vel frigore pcutiat: qsquis vo locus frigidorũ ventorũ locis oppositus est siue ortui ptinens siue occasui illi venti sui locales vẽti sunt a calidis aũt obtegit: aq itaq sue sicce graues digeri plurimũ dulces sunt. hitatores duri r forte r sed corz crura gracilibus tortisq sunt ptinẽtia: vẽtriũ vo iferiora hñt durissima supiora vo lenia r mollia atq currẽtia plurimũq de colera non de statu capita sana durissima: sed ipsi plurimi rũpunt: vñ r hernia onerãtur plurimũ vo in pleuresi3 morbosq acutos necesse ẽ icidãt qr vẽtres 9stricti sunt sicq ex qcũq morbo in ẽpima ducunt ei⁹ rei cã est tetan⁹ corporis r 9stipatio vẽtris in quibus etiã vene rũpuntur ex frigiditate sue aque multum comedũt nec tñ multuz bibunt quia vtriq sufficere nequeunt non illis obtalmia facile euenit: s3 si euenerit oculi cõcrepantur. 27. ¶ Iuuenes eorũ cñ ad annorũ triginta etatem peruenerint multũ in estate sanguinis per nares flurum q multũ patiuntur nonnulli in epilepsiam cadunt si tamen ciciderit fortissima est: alij diutius viuunt qr quecunq exeunt super corpora eorũ non infunduntur neq dolent: habitus rudis animiq minime modesti sunt qui vtiq locales morbi nunq in huiusmodi morbi loci incolis adueniũt nisi quãdo vniuersales affuerint. mulieres ibidẽ steriles ex frigiditate aque r siccitate cũ tarda digestiõe neq eñt menstrua illis pro oportuno: sed parua r mala adueniunt que cum

cōceperint difficiles ex malignitate aque parturiūt: neqꝫ eñi pluri mo abortiunt. q̄ aūt pariūt filios lac hr̄e nequeūt: sꝫ hoc ꝓpter cō gelationē ac frigiditatē aque ꝛ asperitatē: spasm⁹ quoqꝫ accidit il lis: dolor quoqꝫ pulmonis atqꝫ cōsumptio qđ grece epilentos nominat ꝛ maxie in parturiēdo: ꝛ ex eiusdē part⁹ difficultate: qꝛ vide licet nerui ꝛ vene que in pulmone sunt disrūpunt: pueri earū ꝛ puel le ex aqua citrina laborāt pueri quidē in testiculis: sꝫ cū adoleuerint euanescit ac dissoluitur pueri tandem polluuntur.

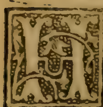
De ventis calidis ꝛ frigidis ꝛ vrbibus q̄ in eis site sunt ea dē intentione cōtinent. Itaqꝫ de omni vrbe quecunqꝫ est inter estiuū ortū et hyemalē sita: ꝛ q̄cūqꝫ huic cōtra posita sic est accipe re omnis vrbs q̄ in ortu solis posita est securior est q̄ꝫ que in septētrione est vel in calidi venti flatu sedet: in illa eñi calor ꝛ frig⁹ minora ꝛ sicciora. 2. Morbus quoqꝫ minor ꝛ leuior. necnō et aqua q̄ scđm solis est ortū clara leuis ꝛ humida nēpe aer ibi nunq̄ꝫ grossus habetur qꝛ nimiū a solis presentia ꝓhibetur qđ ex hoc datur intelligi: qꝛ aer humidior in mane grossior ꝛ spissior reperit: ea ꝟo que apposita est in solis occasu: humiditatē sēp h₃ aeris. Habitātiū facies pulchre ac leues colores splēdidi perlucētes nisi his qđlibet aliud accidēs obstat. 3 ¶ Masculoꝝ voces sunt clare et acute hi vero facile irascuntur nec obtemperātur germina nascentia loci meliora alijs atqꝫ salubriora. 4 ¶ Aque salsugini ꝑtinētes male sunt ac nociue: aque fontiū ꝑm ortuꝫ solis existentiū omnium sunt meliores: secundo vero omnium eoꝝ que inter estiualē ꝛ hyemalem ortū sunt: quorum etiam meliores sunt orientis ortui pertinentes. Postea vero que inter occasum estiualem et hyemalem existunt: sed harum omniū peiores meridiane sunt inter hyemalē ortum ꝛ hyemalem occasum existentiū: ille vero que in septentrionis parte: sunt alijs meliores. Quarum illas que currūt quisquis san⁹ fuerit ꝛ fortis bibere sine timore potest: de quib⁹ nimirū sicut egrotanti bibere opus fuerit illa que sue egritudini conueniat est eligēda quod si ita fecerit non deuiat a salute: ventrē duruꝫ habentem aqua saporata leuis ꝛ clara iuuat. 5 ¶ Mollem vero vnctuosuꝫ atqꝫ flegmaticū dura ac tarda digerit omnis aqua que cito degeritur: vētrē facit mollē ꝛ humidū: tarda aūt ꝛ dura calefacit atqꝫ cōstringit. praue aūt intelligūt palāqꝫ delinquunt: qui ꝑ aquā salsam ventrē mollire ex sue scientie paruitate extimāt. illa eñi contra solutionē q̄ dura est ꝛ tarde digerit. vētrē desiccat postq̄ꝫ hūidū reddūt. 6 ¶ Aq̄ pluuiales leues saporate ac lucidissime sunt. ꝑmo nāqꝫ sol ab aquis qđ subtili⁹ ꝛ leui⁹ est attrahēdo assumit: qđ inde deꝑhēdim⁹: qꝛ id qđ graue ꝛ salsum fuit in suo mō remanere videm⁹ sꝫ sol qđ leui⁹ ꝛ subtili⁹ est nō solū de fluminib⁹ attrahit: sꝫ etiā de marib⁹ ꝛ q̄buscūqꝫ locis humidis: humiditas nāqꝫ in reb⁹ hūidis īuenitur: necnō in oibus qđ humiditatis subtili⁹: ac leui⁹ est a sole de

ctari sic comprobatur: si quis enim sedeat ad solem opertus etiã vestimenti & sudat equaliter. 7. ¶ Si vero in vmbra est inequaliter: vt est longinquus a sole & remotus: vnde & aque pluuiales putrent malumq́ odorem exhalant: quia ex multis congregate sunt aquis: & tõ leuiores alijs putrescere solẽt ac mutari. cum autem sol accipit eas & in altum suspendit frigescũt & aeri commiscent: turbiduз vero suum qd nigredinem reddit seorsum in nube iungitur: quod vero le uius est purgat atq́ dulcescit. Quia de sole decoquitur sicut & oẽ cũ coquit saporitũ dulce efficitur. 8. ¶ Hac ergo humiditate fit a so le dispersa in aere atq́ suspensa: sз eam in vnum coadunatam venti ex diuersis ptib⁹ cõcurrẽtes collidũt dissoluẽtes q̃ corruit: & rursus mane cũ ea tracte: ẽm q̃ opз fiũt qd vcз plimũ nũq̃ fit nisi cũ nubiũ grex a vẽtis in vnũ pfecte est coadunat⁹: atq́ alijs vẽtis precurrẽtib⁹ interceptus dispergitur: & idẽ cũ subseq̃ẽs nubes illaз premit: & hu miditas cadit. Cũ nubibus grossis nigrescẽtibus spissis atq́ gra uatis obuiam venti veniẽtes cõfligẽdo cõprimũt. humiditas cadit sicq́ pluuia crebra descendit. He itaq́ omnes aque putribiles qui dẽ sunt sed nõ debent habere odorẽ: q̃ si contingit odor: bibentes bracosi fiũt atq́ tussim: vocisq́ sustinent grauitatem: he aque si co quãtur nihil prosunt. 9. ¶ Aqua vero glacialis atq́ niualis omnis mala est: postq́ enim semel fuerint congelate nunq̃ in pristinam cõ uertuntur naturã. q̃cquid em̃ aque saporitum est & leue clarũq́ fue rit ac purũ id gelu adueniente totũ recessit: qd vero turbidum pmã sit: qd sic poteris probare si em̃ aquã in vase ad mensurã positã sub celo congelari dimiseris cũq́ congelata fuerit in sole vel quolibet alio calido loco liq̃facta eadeз remetieris mẽsura: multo min⁹ inue nies esse. 10. ¶ Similiter autẽ de gelu & niue: ex q̃b⁹ nimirũ oĩb⁹ signi ficat: q̃ sol aque subtilitatẽ ac leuitatẽ accipit & dispergit gelu super eã nihil põt. grossum vero nõ dissoluit aut de loco remouetur. 11. ¶ Oĩs aq̃ de niue & similib⁹ peior est oĩb⁹ a q̃ multiplicat bibẽtibus strãguria: & in vesica petra: atq́ in subrhenalib⁹: dolorẽ & in coxis et herniam in testiculis gignit: & maxime ea que de magnis fluminib⁹ aliorum lacuum stagna recipientibus: vel ex multis & diuersis ri nis fluentibus est similiter & ea que de altis locis currunt. non em̃ omnes similes sunt: est em̃ saporita & dulcis & salsa hyemalis: & que de calidis currit locis. harum ergo cum alie alijs cõmiscentur mo do vincit fortior modo minor secũdum ventos. Hec em̃ septẽtriona li cõfortatur vẽto. illa vero meridiano: q̃ q̃dẽ si in vase morã fecerit: fe cẽ quoq́ necesse est vt faciat: & harenã. bibẽtes aũt hmõi quos dixi m⁹ morbis afficiunt. ¶ Quib⁹ vero vẽter mollis est & lenis: neq́ vesica multũ calida: neq́ in collo iuncta: hi sine difficultate mingũt: neq́ quicq́ turbidi in vesica relinquũt: & quorũ vesica inferiora habet ca lidissima: necesse est vt collũ habeat tortũ: q̃ ergo illa in calore natu rã excessit: eius inde collũ intumescit. quapropter & vrina non egre

ditur: sed in inferioribus retenta comburitur. Et quod itaq; leue est ꝛ subtile mictu emittitur: qđ turbidũ ꝛ grossum est ibidem cõgelatur. Sed congelatio illa in primo quidem anno fit parua: postea vero capit augumentum. quunq; abundantius mingunt: quodcunq; grossum in vesica retinetur: ꝛ sic ibi inuiscatum in lapidem conuertitur. Cum ergo mingere volunt: in os vesice lapis descẽdẽs obstruit. ꝛ vrina refragat: tũc vero dolor augumẽtat: quãobrem iuuenũ virge pruriũt. Unde ipsi scalpũt: ꝛ excoriãt eas: causam illã ibidẽ esse putãtes: vis autẽ hui⁹ rei varia est. 13. ¶ Si quis vero ignotã sibi adeat vrbẽ: illius situz inquirat: oportet ergo quomodo videlicet erga vẽtos ꝛ ortũ solis posita habeat: nõ ei in oib⁹ hoc equaliter est septentrionalis nãq; cõtra naturaz meridianam est. atq; sit⁹ oriẽtalis non sicut occidentalis est. Sed illi ciuitati que contra solis ortum ac septẽtrionalis situm ventum habet ꝛ aquã saporitam parum inter alia supradicta loca ab aeris mutatiõe nocetur: ecõtra vero cuiuscunq; humiditates ꝛ aquas salinares bibunt atq; paludestres: nec aperta est secundum orientem nec liberum hz odorem eis multũ est aeris nociua mutatio. Et etiam maximum est studium adhibendum bonitati aquarũ vel malignitati earũ. 14. ¶ Si paludestris videlicet ꝛ aut stagnea aut mollis aut grossa aut ne ab oriẽtum locis decurrat: siue petrosa siue salsa sit; aut dirigeri dura. 15. ¶ Sed nec in terris negligẽtiã habeat: si sicca sit ꝛ inaquosa vel humida ꝛ aq̃sa aut cõcaua au[illegible] arcta vtrũ edita ꝛ eminẽs. 16. ¶ Similiter aũt est ꝛ inhabitantiũ dieta: vtrũ illis amabili⁹ vel saporosi⁹ sit pot⁹ ne an cib⁹ an quies an exercitiũ vel labor vel mãducare. De his aũt oib⁹ inq̃rẽdũ est. Sciẽdũ nãq; qr si q̃s hec oia vel hoꝝ plurima q̃ dixim⁹ cognouerit. 17. ¶ Si in aliquod oppidũ ingrediatur: qđ nunq̃ antea audiuerit vel sciuerit quicq̃ ex eo nihil aliud latebit: tã de ciuili morboꝝ q̃ de corporũ habitatorum naturis: ꝛ cuiusmodi sint: morbum itaq; curare poterit: neq; in subtilitatẽ opportune curatiõis errabit: neq; eñ hec ignorãs quicq̃ curare: vel arbitrio poterit opari. postq̃ quoq; aliqđ temporũ trãsierit accidẽtia vniuersalia ꝛ accidẽtalia loci in locis in hyeme ꝛ estate vẽtura predicet: necnõ ꝛ singulos morbos q̃ singulis hominib⁹ accidere debeant ex eoꝝ dieta: nisi vero morbi ex aeris prauitate ꝓcederẽt: nõ quidẽ vniuersaliter sed particulariter ingererẽt. 18. ¶ Cũ igitur medicus temperantiã aeris tẽporumq; discordiã ꝑnotauerit, sciẽtia sua semp vtilis ꝛ ad sanitatis i..zeniũ cõuenit morbi: ea vero que de re altissima tractauim⁹ recta tenent ꝛ credũt norit astronomiã nõ minimam partẽ esse medicine q̃ quippe homines premonet mutationes partis temporuz. 19. ¶ Itẽ ciuitas que contra posita est calidis ventis. s. que inter ortum ꝛ occasum equinoctialis mediũ tenet: ea semper ab eis incutitur: aque vero illius multe ꝛ calide sunt: aque salse calefiunt in estate ꝛ refrigescunt in hyeme. 20. ¶ Habentium capita humida et fle-

gmatica ventres semper salubres et defectio semp ex possidet corpa multo cibo vel potu. sufficere ppter corporum defectionem nō pos sunt: et ideo multum recipiunt potum: quia eius multus est ascensus: que quidem ciuitas temporis vernalis est similis in temperamento caloris et frigoris. Egritudo in ea minor ac inualidior. Similiter autem et omnis ciuitas in ventos parū caloris sita habet.

¶ De diuersitate aquarum que est inter bonitatem et maliciam et diuersitate terrarum.

Hic etiam dicturi sumus que aquarū sunt meliores: vel salubriores que peiores pluiue nociue et quicquid iuuaminis: vel nocumenti eas cōmitetur. que videlicet sciētia multa est: et ad corporee sanitatis ingenium.

¶ Aque igitur turbulente stagnantes salmares et palustres: estate calide sunt: et grosse: austeri odoris proprie quia non currunt: sed permanent pluuia superueniente: atq solis splēdore perpetuo eas comburente. Itaq necessario fiunt male: et absq calore coleram rubeam generant.

¶ Hee quidem in hyeme frigide congelate atq turbide sunt ex niuibus et earum congelatione: quare flegmatice deueniūt. Brāchos et colerā pcreātes: dolor qz accidit oculis ex caloris et siccitatis in corporibus dominatione senibus catarrus: ex defectione neruorū et consumptione: quidam vero moriuntur: alijs autez latera desiccantur dextera.

¶ Si enim hyems calida p̄cesserit: et austrina: neq a natura corpora induruerint et vene. Ver aūt subseq̄tur siccum: et septētrionale: cū itaq id supflui qd hz cerebrū cum reumate: et tussi deberet dissolui: tunc poti⁹ cōgelatū reddit: atq coagulatū: postea vo intrāte estate cū suo calore sic magna mutatio fiat: p̄dicte accidūt egritudies. Sed et illi ciuitati q̄ ptra solis ortū ac septētrionis ventū siccū hz: et aqua saporita: parū inter alia supradicta et ab aeris mutatiōe nocere cōtra vero et cuiuscūq habitātes salmares aquas bibūt: atq palustres: neq posita est ſm orientem neq liberū habet odorē: eis multū est aeris mutatio nociua.

¶ Si vo estas sicca nimiūq calida fuerit: morbi cito euanescūt. Si vo pluuiosissima extēdent. quacūq em morb⁹ occasione aduenerit illū in putredinē necesse est cōuerti: quos quidez morbos mollicies ventris quā greci vocāt: et aqua curina semp consequitur: q2 nutriti sunt non cito vel leuiter: nec grauiter desiccant.

¶ Si vo estas nimis pluuiosa fuerit et austrina et autūnus similiter hyemē egrā est necesse futurā. flegmatici ergo et qui q̄draginta annorū sunt in causon. Colerici in pleuresiz ac pipleumoniā cadēt.

¶ Qd si estas sicca: et austrina: autūnus vo similiter pluuialis sit atq septētrionalis: in hyeme dolores capitis facillimeq cerebri; atq tussis; raucitas qz accidit; et reuma quibusdā vo et ptisis.

¶ Si aũt septentrionalis sit: neq̧ dieb⁹ canicule pluat: neq̧ arturi euadũt flatici ꝛ cõfortant. Similiter aũt ꝛ q̃ hũide nature sunt atq̧ mulieres. Colericis ꝟo est vade nociuũ: qꝛ eoꝝ siccitas suscipit incrementũ: accidũt itaq̧ illis accidẽtia febrisq̧ acuta ac diuturna.
¶ Alijs ꝟo colera nigra: qḋ eñ est ex colore rubeo subtili ꝛ aquoso incedit: qḋ ꝟo grossum relinquit. silr quoq̧ ꝛ de sanguine: quapropter hec p̃notata passio cõtigit: in flaticis aũt cõtra est.
¶ Juuenũ corpa nõ mollia sed sunt sicca ꝛ spissa. itaq̧ q̃ ea que diximus bene pscrutãdo nouerit ppendere: poterit prenũciare q̃ morbi sunt venturi ex tpis mutatione. Cõsiderando ipsam ꝛ mutationis eẽntiã ꝛ rursus maxime que fortior sit ꝛ supans in qua vcꝫ medicũ nõ vltro dare catarticũ opꝫ: neq̧ coquere anteq̃ decẽ dies vel plures transacti sint: fortior aũt plusq̃ nociua ea mutatio q̃ solis est mutatio estiua: mutabilior hyemali ꝛ autũnali. Hec vero dua h⁹ de causis. Considerandũ quoq̧ ꝛ arturi ortũ ꝛ occasum pleiadũ his nãq̧ tpibus morbi ꝓlongant: sed quidã magis: alij ꝟo minus alij autem mutantur in alium.
¶ Dicendum quoq̧ est a nobis de asie ꝛ europe distãtia quotq̧ diuersitates adinuicẽ hñt: in oibus aũt rebus nature: ꝛ in forma in qua etiã nõ paruꝫ distare noscũtur: de qua re: qꝛ multa sunt que referim⁹ ad eas que plurime sunt: ꝛ ad fortiores resolutiones sermonem redigere volo. Asia europe valde contraria est in omnibus nascentium hoimq̧ naturis.
¶ In illa quoq̧ quecũq̧ meliora q̃ in ista sunt: atq̧ precipua hominum vero qualitas mãsuetior: atq̧ modestior est necnõ ꝛ aie vires excellentiores ibi q̃ vsq̧ locoꝝ sint: quoꝝ itaq̧ omniũ bona ipsorũ complexio cã est: illius eñ loci regio in medio solis ortu est. vnde inhabitantes neq̧ calore: neq̧ frigore superabundãt: quod vero multitudo ibi rerũ ac magnitudo maior q̃ vbiuis locoꝝ est inde venit q̧ forte est id qḋ a natura est. qꝛ complexio equalis est: nõ tñ omnis asie terra equalis est cõplexionis: sed varia est.
¶ Que vero ciuitas inter calidũ ꝛ frigidũ: ibi media locata est ei⁹ cõplexio tpata: arbores ingentes ꝛ excelse: ꝛ aque saporite: ꝛ apte siue de celo descendẽtes siue de terre fontibus surgẽtes: neq̧ nimio exardẽt calore neq̧ multa exardẽt siccitate.
¶ Semia quoq̧ ꝛ plãte ibidẽ multiplicant: necnõ ꝛ ab ipsa terra vltro generant hoies etiã suoꝝ arboꝝ fructibus vescunt: qꝛ de locis suis ad alia sibi magis cõgrua transplantant: atq̧ gñare faciunt pecora sua castrant ꝛ armẽta: ideo qꝛ nimis quieta sunt: bonuꝫ q̃ꝫ habent alimentũ: hoies ipsi beniuoli nobiles habitu: carnosi corporis atq̧ magni: formosi parum dissimiles magnitudine voce. ꝛ pulchritudine: nã loci ꝛ regionis illius contẽperantia: temporum vicine vernalis cõplexiõis ꝯsimiles sunt. qui ergo hui⁹ nature sunt sollicitudini apti atq̧ labori nõ inuite: sed voluntatis effectu.

¶Et sciendum q ex tēperamento abūdant animalia r eorū forme variant egyptus quidē de nuberib⁹: sufficit hec nostra in hoc sententia ptinentiā ad dextrā hyemalis ortus vsq ad illū transitū q micbonitus noiatur europe similis est. Ubi enī multa tēpor mutatio est illa regio aggrestis: r inequalis longos montes r altos hñs multāq arbor varietatē. Ubi vo pua mutatio: illic inequalis regio est. Si qs aūt hoim q̄litate r hitu timet qsdā eor excelsis mōtib⁹ nimiūq aq̄sis siles eē repient q̄litate. alios aūt subtili⁹ parūq aq̄sis ptes vo palustri terre multū herbe fiere alios sicce ac grosse.
¶Adhuc quoq si tpa inter se variant. r eor forme diuerse efficiūtur: de gente vero illa que parū inter se distat vniuersaliter dixim⁹ restat vt de illis inter qs multū diuersitatis est natura ac similitudine sicut est loquemur: ab his igit qui capita longa habent exordium capiamus: qr alijs nullis similes sunt.
¶Causa ergo lōgitudinis capitū primo a mulierib⁹ est habita. i. cōsuetudo: deinde vo natura ɔsuetudinē est cōsecuta. qd ideo factū est vt illi hoies aiosi esse atq audaces insinuarent: consuetudo aūt hec adoleuit q vcz mor vt nascebat infans illū accipiebāt: eius quoq caput in longitudinē aptabāt: sicq ligabant ingeniantes vt rotunditatē amitteret. que res eor capita in longitudinē adduxit qr vcz ipsam naturam ad hoc cogit postea vo lōgioris tpis mora vsum in naturā cauillādo inseruit. Jā nūc itaq nō est cā lōgor capitum consuetudo: sed sola natura est. Quia vero sperma ab omnibus mēbris corporis descendit: sanum quidem a sanis: infirmuz quidē ab egris currēs: r rursus quidē sic opationes fiunt vt calui caluos: varij oculos varios: strabo quoq generat strabonē. Cur ergo, qui longum caput hz similiter non procreet longum: sed iam parua est capitum longitudo ad priscorum comparationem: eo q nunc consuetudo remota est: r ipsa gens est alijs cōmixta. Qui vero habitant in terra phephynos: eorum regio paludestris r calida vnde filios procreant multos fortes. cibaria ex paludibus habent mansiones calamis r viminib⁹ in ipsis paludibus moliunt. quapropter ex ipsis pauci ad alias trāseūt regiōes: trabes itaq summis r imis: cōstruētes minuendo semp inequalitatē loci machinant: hibunt aūt aquas calidas nō currentes putrefactas a sole ac pluuiarum nimietate: sed. r hoc mare qd phephynos dr: stans est nunq currens pterq quidē in illud flumina decurrūt qd si currat paruz ac pigrū est: atq subtile: qr maximū chaos illud cōcurrēdo: p pluuiā descendit: q̄re forme habitantiuz phephynos inter hominum formas prodigales sunt in crassis quidē crasse in corporeis corporee. Juncture quoq illorū r vene in carne latentes: nō appent. colore qdem citrino siles sunt aquā citrinā hñtib⁹: hui⁹ itaq regionis vēti austrini sunt: hñt etiā quendā aliū localē flatū vehementem: r corrūpentē caliditatem exhalantem incole piceon dicunt.

¶ Septentrionalis vero non eis insufflat: quia eos plene pertingere minime pôt. qd si sufflat: sufflat defecte. Hec itaqꝫ nostra ē sententia de diuersitate naturarum atqꝫ formarū in asia habitātiū.

De iracundie autem eorum ⁊ audacie paruitate subiungenda est. minus bellatores sunt qꝫ illi qui europam colūt quia quietiores atqꝫ modestiores cuiꝰ rei causa tempora sunt que in calorem quidem vł frigus non multum permutantur: sed secundum similitudinem atqꝫ vicinitatem. neqꝫ enim eorum animos perturbant: vel corpora plene de complexione in complexionem permutant quamobrem non facile irascuntur. Mutatio nāqꝫ aeris causa est commotionis hominis ad iram: neqꝫ illum quiescere permittit. hac quidem de causa asiani quieti sunt atqꝫ modesti: sed etiam aliqua ꝯsuetudo est vniuerse nanqꝫ asie non suis dominant. quidā ergo asiani non aliis obsequunt quemadmodū helleni ⁊ trabi sibi metipsis fortasse dominantes nullis obtēperando discunt prodesse: qui vtiqꝫ fortiores ⁊ animosiores ⁊ audaciores oibus sunt: qui pugnatoribus oppugnātes sibimet capiunt predā vñ ⁊ ruffe alias iuste dedecus comportant inueniuntur etiam asiani diuersi: quidā enim iusti: alii iniusti: diuersitates temporum sicut diximus cā qui etiam nubiam tenent ele ni. s. edaces sunt atqꝫ molles pigri pugnare ex temperantia temporum. 2.

¶ Et in europa quedam gens tracorum: trachi tamen plusqꝫ quelibet alia gens sibi consimiles sunt. Similiter vero egyptii in calere. turchi vigēt in frigore: terra turchorum viridis est ⁊ petrosa ac mollis: tempora vero eorum ac forme ab omni gente diuerse: sibiqꝫ consimiles sunt. regio misera sub polo est in montibus vnde septētrio sufflat: ⁊ ad quā sol cū occidit estiuo tempore appropinquat paruo quidem tempore paruoqꝫ calore calefaciens eam: ad hanc autem venti ex calidis partibus spirantes minime peruenire possunt nisi minores atqꝫ frigidiores valeant: a parte vero poli frigidi turgent propter niues geluqꝫ: ⁊ aquarū multitudinem: sine qꝫbus illa montana non sunt: vnde ⁊ inhabitata deserūtur. 3.

¶ Aer illius regionis multotiēs in die nebula occupatur: quapropter hominum forme crasse sunt ⁊ carnose: ita vt neqꝫ iuncture in eis appareant. humidi ⁊ molles ⁊ inualidi ventres humidissimi nimiumqꝫ currētes: quos quidem desiccari impossibile ē. in huius regione natura nostra est aerea. atqꝫ tempora habente: que enim corpora humide atqꝫ frigide sunt cōplexionis ex eis parum dissoluitur: presertim si in humida sunt ⁊ frigida pariter regione. ceterūqꝫ cibaria in ventre aut in membris prout expedit non decurrunt quia colere rubee ad id operis deficiunt: sicqꝫ corpora eorū grauissima necesse fiunt: sed ⁊ in figuris vtriusqꝫ sexus masculus videlicet masculo. femina vero femine similes sunt eadem causa: quia eorum tempora vicina sunt: nullo modoqꝫ sperma corrumpitur: nisi

abundantie siue morbi accidens incurrat: hi itaqꝫ crassi sunt ꝛ lati: quia infantulos suos pānis sicut egyptij nō inuoluunt: qḋ ideo fit vt sup equos firis natib⁹ latisqꝫ ꝑstare possint etem̄ masculi illorum semper in currib⁹ deportanꝰ. vsqꝫ dū ad equitādi ꝑuentuꝫ fuerit tē pus: fit autē paulatim eorum de loco in locuꝫ incessus: naꝫ ꝟo latorum iam dictum esse esse. 4.

¶ Turcboꝝ aūt gēs rubeū hꝫ colorē: neqꝫ em̄ sup eos sol cū suo ascē dit calore. Albedo ꝟo cū frigore itēdiꝰ in ruborē mutaꝰ. hec aūt natura nō multū est ꝓcreatiua filioꝝ neqꝫ em̄ masculina volūtas in coitū fit: quare ꝛ min⁹ generāt q̄ ꝟo femine raro pariūt: hoc est qꝛ matrix sperma attrahere nō pōt: in quo ēt subtili⁹ itueri opꝫ: mēstrua ei illis nō oportune: sꝫ paꝝ postqꝫ lōgū tēp⁹ adueniūt. vis. n. matricū: ex multa eis corrupta est crassicie: ociose nāqꝫ ac delicate gerētes ex nulla inq̄etanꝰ motiōe: vētres ꝟo eoꝝ frigidi ꝛ hūidi sunt in q̄ rem magnā significationē deꝓhēdim⁹: qꝛ cliētes ꝛ famulas frequēti⁹ mox vt masculo coierint: grauidas ꝯcepisse iuenim⁹. qḋ ꝑfecto ex mltae exercitij ꝯmotiōe corporūqꝫ attenuatiōe euenit. multi ēt trachis castratis siles sunt. neqꝫ coire possūt. feminas q̄ꝫ feminei corꝑis exercitio atqꝫ locutōis mō imitātes. Quibuscūqꝫ vene de post auriculas inciduntꝰ eis vltra prorſ⁹ ab oī gn̄atiōe orbanꝰ. Illa ꝟo altera gēs q̄ europā tꝫ multū adiuicē magnitudie lōgitudine atqꝫ forma ꝑ suoꝝ tē poꝝ varietate differūt quoꝝ q̄dē tēpoꝝ varietas magna ac valida ē ac crebra in calore nimio vl' hyeme forti: mlta ꝟo pluuia postmodū ꝟo nebula subsequēte crebris vētis. Hac ḡ diuersitate ꝑpetua sper matis q̄ꝫ coagulatio: atqꝫ ꝓcreatiōes diuerse fiūt alio nāqꝫ mō coagulanꝰ in estate: alio ꝟo ī hyeme alio ꝟo pluuiaꝝ effluētia: alio ꝟo ī nebula vl' pluuia ꝑua. itaqꝫ q̄ europā pl⁹ ab inuicē differūt q̄ꝫ q̄ asiā colūt. Differūt q̄dē in vultu: qꝛ forme nimirū in ipā spermatum conceptiōe: propter diuersitatē ipsoꝝ diuerse figurantur. 5.

¶ Et queadmodū in forma corporee differūt figure: ita q̄ꝫ necesse ē eos differre aī q̄litate. sunt em̄ iracūdissimi duri inculti atqꝫ agrestissimi. Hoc aūt ex multa cōmutatiōe parua quoqꝫ stabilitate: sic habitatores europe fortioris aī q̄ꝫ q̄ asie sunt. ociū q̄ppe ac pigritia ex aeris equalitate ꝑuenit: ꝑ quā inequalē aī ꝛ corꝑis: laboris ꝛ exercitij tolerātiā prestat. Quies aūt ꝛ requies timorē ꝛ ignauiā labor ꝟo exagitatio animositatē ministrat: quare europes ꝛ militia gaudēt: ꝛ pugna: cuiqꝫ subijci: vel humiliari respuētes. Differūt hac ꝑmo varietate: secūdo vero qꝛ eiusdē europe. terre pars altera est ꝛ magna illa ꝟo parua. Hic aūt ꝓfunditas: hic q̄ꝫ planicies. rursus ꝛ in temporibus mutatio parua. 6.

¶ Simili ꝟo modo in paruulis. Uniuersaliter autem quicunqꝫ sic eā mꝛ altissimam multumqꝫ aquosam habitant regionem tempora quoqꝫ multum habent diuersa: necesse est quoqꝫ hos: formas habere diuersas; ad laborē duriciem animorū firmā asperā ꝛ angustā

qui vero loca ꝓfunda incolũt: ⁊ petrosa eos calidi plusq̃ frigidi ve
ti sufflãt: aq̃s tepidas bibũt corpa eoꝝ nõ magna nec bene cõposita
sed lata sunt ⁊ carnosa: pili nigri: similr̃ q̃ӡ coloris albi flegmatici.
colerici aũt nequaq̃ patiẽtes sunt labores nisi fortassis i ↄsuetudie
fiãt neq̃ enĩ naturalr̃ habẽt. Qui aũt flumina habẽt in q̃ pluuiales
⁊ alie cõfluãt aq̃: hi magis incolumes sunt illis ac meliores: q̃ vero
nõ: sed post sibi fontes sunt: pigreq̃ paludes siue salsarum fluit vn
da bibẽtis in vsum. oẽs hos multe ⁊ varie faciũt distare figure. sunt
quoq̃ citrini: vẽter eis largus multũ quoq̃ ⁊ splenis habetur. 7.
¶ Qui vero in alta habitãt regiõe: equalis odore atq̃ aquosa: eoꝝ
forme: ⁊ corpora bona magna: consilẽs vsu: atq̃ natura boni tempe
ramenti audaces. 8.
¶ Quelibet vero terra macra atq̃ subtilis in aquosa ⁊ aspera aeris
complexio intemperata illi asperi sunt forma ⁊ tetanosi colore qua
si citrini: ⁊ nigri iracũdi rigidi. Ubi nimia mutatio: multaq̃ diuer
sitas habitantiuӡ forme ⁊ anime atq̃ nature multe sunt diuerse. va
riantur enim ⁊ nature ex varietate temporum. deinde regionum: e q̃
bus cibus est. postea vero aquarum inueniuntur ⁊ forme hominuӡ
varie secundum qualitatẽ nature regionis. vbi enim est terra cras-
sa ⁊ humida ꝑ se ⁊ aquosa: ea quidẽ est in estate frigida vero in hye
me: tempora bona ⁊ sibi conuenientia: habent habitantes crassos
natura fortes humidos in labore illis exercitio minime perduran-
tes animi segnis ⁊ ociosi in artificijs: ingenij duri ⁊ grauis: non sunt
autem acuti siue subtilis. 9.
¶ Quibus vero regio leuis est ⁊ profunda: perfundiẽ aũt in hyeme
⁊ a sole incenditur in estate ⁊ hi corpis aspi sunt ⁊ tenuis ad laboreӡ
fortis ad immodicã irã veloces: nihil illis preter suũ videẽ asperita-
ti animi ⁊ viciniores q̃ modestie siue quieti in artificiali ingenio sub
tiles: audaces: atq̃ pugnãtes: sӡ regiõis nascẽtia huic nature sunt
vicina. Et sciẽdũ q̃ nature ⁊ forme multuӡ cõtrarie sunt: atq̃ diuer
se. ¶ De his aũt q̃ diximꝰ ita est si quoq̃ q̃ras: q̃ de naturis restant
illa contemplare ab his ⁊ non errabis a veritate.

¶ De aqua ⁊ aere Finis.

¶ Hyppocratis de pharmacijs libellus incipit.

De pharmacijs aũt cãe nõ vt extimanẽ sunt. eadẽ ei phar
macia purgãtur: est qm̃ alia purgat q̃ que cõsueuit pur
gare: est autẽ qđ superpurgauit. est quod ⁊ conueniẽtia
facit: quare nõ vt contingit pharmacie debẽt dari. Arbi
trari enim oportet ⁊ cibos nutrientẽs nos: pharmacas
esse minus autem illis. Homines enim hos recte quidem appeten-
tes sani sunt: non vero recte laborant si perdantur aut purgan-

tur sicut a puris medicinis manifestum igit est et hos pharmacias min⁹ et tardi⁹ puris pharmacijs. Verũ hi tardiores et cõsueti nobis sunt quotidie intrãtes in corp⁹. Vane aũt et negligẽter traditi cibi p turbãt homines et egrotare faciũt quodaz modo et puras et acutas si absq passiõe et absq causa tradat aliqs nõ debet operari aliquid cõ ferẽs. O portet igit pmũ tradere colericis quidẽ qd colerã purget. flegmaticis aũt qd flegma: hydropicis qd aquam melãcolicis vero qd nigrã colerã. Si vero extra hui⁹ purgaueris cõueniẽtia vo non purgas: q vo nõ cõueniũt purgas: quare ad vtraq peccare est. Qñ igit debes alicui medicinã tradere superi⁹ siue inferi⁹ interrogare ipm opz si vtiq bibit medicinã: et vtr venter in iferiorib⁹ pharmacijs acut⁹ est. et obedit cito aut dur⁹: et si acut⁹ et bene solubilis fuerit: mol liorib⁹ et minorib⁹ pharmacijs indiget: si vo dur⁹ fuerit fortioribus eget. Idẽ aũt mod⁹ et ad supiora: si vo nũq dicat neq supi⁹ neq ife ri⁹ purgatũ fuisse: aut potasse pharmaciã scire opz si ad igrediẽtia sano exñti bñ solubilis erat vẽter ad inferiora: aut bñ vomẽs ad supiora: et si ad repletionẽ quandã fact⁹ diaria supuenit ipsi. hui⁹ oia opz inqri quõ possis recte ẽsulere: malũ eñi est accidẽs tradentez pharmaciã homini interficere. Quicũq quidẽ igit a febrib⁹ vehe mentib⁹ occupat neq opz his medicinas purgatiuas tradere est vtiq post feb. si vo nõ in quatuor et decẽ dies: colere eñi carnes exi stẽtes ipsorũ et vẽtres accipiũt pharmaciã et nil purgat et feb. fit ma ior et color mutatur et yctericí fiũt. mota eñi corpora et nõ purgata neq comedere volũt neq bibere: sed oia horrẽt: et vt frequẽter per eunt. Si vero accipiat pharmacia et ante meridiẽ nil purgat: a me ridie vero purgãs subtilis fit et finit. Si vo hũc diẽ circũfiat et simr purgatiõe post feb. san⁹ fit. Si vo. feb. iterũ occupet ipsuz destruit nõ ẽuenit fortib⁹ passionib⁹ pharmacias purgatiuas offerre: sed si quẽ opz clisterizare cõgruit quotienscũq volueris vti periculosuz eñi est. Scdm aũt eandẽ rõnẽ et in estiuo tpe a canis ortu dies. 60. obseruare opz nõ tradere pharmaciã sz clisterijs vti id ẽ eñi piculũ.

¶ De pharmacijs finis.

¶ Hyppocratis liber de insomnijs.

Ex insomnijs ea nobis bona sunt q ad vltimã noctis p tem intelligẽtie repñsentẽt res eo q interdiu agebantur mõ: aut de illis deliberatiões atq ẽsilia. Sanitatẽ eñi signãt: qr diurnis in ẽsilijs anim⁹ pmanet nulla ĩpletiõe nulla exinanitõe: nulla alia deniq re externa aut aduẽ titia supat⁹. Que vo his ẽria ac inter se repugnãtia sunt: si vehemẽ ter vehementẽ. si modice infimã in corpe pturbationem eẽ testãtur An igit a negocijs abstineri oporteat necne iudiciũ non fero. Ve rũtñ corp⁹ id purgãdũ eẽ ẽsulo q ex materia quapiã superãte cõ tingit secretio aĩum et intelligẽtiã pturbãs. Qd si vehemẽter discre

pēt: pdest vomitū mouere: τ in quintū diē modicos τ leues cibos su mere. Et in cū deābulatiōib⁹ multis τ acrib⁹: tū mediocri b⁹ exercita tiōib⁹ vtēdū. Sin min⁹: vomit⁹: ociū: τ tertia ps cibis demēda. Rur susq₃ eadē vict⁹ rōne q̄ntū vsq₃ diē vtet: adiecta deābulatiōis τ vocis exercitatiōe. Deinde postea dijs imortalib⁹ supplicādū. Sol luna ce lū stelle ex ɔsuetudine pure lucide splēdide cōspectui subiecte in bo nis sunt: indicātes q̄ppe oī ex pte corp⁹ bn̄ valere. Quare hic habit⁹ p̄senti victu cōseruād⁹ est. Si q̄d v̄o cōtra apparuerit: morbū corpi a validis validiorē: ab ifirmis leuiorē instare manifestissimū est. Atq₃ si stellaꝝ extern⁹ circuit⁹: solis medi⁹: lune: q̄ causis adiacet: extingui q̄d aut ledi aut occultari aut oino impediri visus fuerit: eidē circui t⁹ pti morbū superuenire: tenuiorē q̄dē: si ab aere vel nube stellaꝝ ali qua afficiat̄: si ab aq̄ seu grādine: vehemētiorē. Signo nāq₃ est hūi ditatis et pituite excretionē in interiorē circunferētiam incidisse. Huic igitur expedit in vestimētis sudoris q̄₃ maxime euocādi cau sa. primo q̄dē sensim. deinde vehementer currere: post v̄o exercita tionē multis subinde deambulationib⁹ vti prādio intermittēdo. Ac tertia demū cibis ablata parte in quintū diē paruū assumere. tū si maior offensa apparet: fouere. Siquidē ea de re corp⁹ p supfi ciē expurgari cōfert: qr in exteriore circūferentia detrimentū inest. Preterea cibis siccis. acrib⁹: auste ris: meracis: τ exercitationibus marie siccis vti. At v̄o si q̄d eiuscemodi pati luna videat̄: int⁹ euul sionē fieri pdest ab acribus falsis: lenibusq₃ cibis vomitū excitare magna vi currere: vocē exercere: prādiū intermittere vtiq₃ cibi de tractione τ victus moderatiōe habita. Deinde vomitu iteꝝ facto in quintū diē modicū cibū adhibere. Ubi aūt sereno celo circuitus a siccitate affligi laborare superari videtur: egrotatiōis periculū est. Igit̄ opus est laborib⁹ demere victu humidiore leni: balneis: ma iore quiete: somno multo: donec ɔsistat vti. Si igneū quid τ incēsuꝫ stellis illis repugnās ɔspicitur: bilis excretionis nota est. Si victe demū occultētur: periculū est ex egrotatione mori. Si in fugā aut vertūtur: aut verse celeriter fugiūt alijs deinceps insequētib⁹ futu re nisi homo cureт̄: insanie met⁹ est. His itaq₃ oībus veratro in pri mis euinci: victū moderari ɔuenit: aliter victū ab aqua repeti non alienū est: vinū nequaq̄₃ gustare preterq̄₃ tenuissimū lene dilutū. Itē ab acrib⁹ siccātib⁹: falsis calefaciētib⁹ abstinere: necnō exercitatiōi bus naturalib⁹ τ cursib⁹ in vestimēto vti q̄₃ plīmis absit frictio: lu cta: saltatio: τ vehemēs exagitatio: molliter cubet desideat p̄terq̄₃ naturalib⁹ laborib⁹. Post cenā deābulet. Bonū etiā ē foueri p̄m fo mēta subide vomere. Ad trigesimū diē ne ipleat̄. Implet⁹ bis in mē se vomitū a dulcib⁹ hūidis τ lenib⁹ puocet. Que aliūde alio nulla ne cessitate aut vi vigēte vagant̄: aīm sollicitudine τ cura affici docēt Huic nēpe pdest ex toto ɔquiescere: τ animū ad spectacula risum p̄ cipue mouentia vertere. Si min⁹ ad id saltē qd̄ p biduū aut triduū

spectando mens exhilaretur. Post sistet. si id nō proderit: egrotationē esse metuēdā. Omnino stelle q̄ circūferētia pure et splēdide delabi ac oriētis partem petere vident: bone valitudinis testimonia sunt: ppterea q quicquid vel in corpore est sperati vel in aluo excretū: vel in carne pululās id probe oē occidui circuitu: cui recte adheret excidit. Que vero ex illis nigre et obscure siue ad occiduū siue in mane siue in terrā siue paulo supra deferri vident morbos denūciāt. Que supra grauedines: q̄ in mare: malos alui habitus: q̄ iter ram: tubercula in carne maxime nascentia. His cōfert tertiā portionē cibis demere: exercitatoq vomitu in quintū diē victū tēperare. alio deinceps quinto die cuiuslibet generis cibū adhibere. Tū iterū facto vomitu ad eundē superiorē victū redire. His deniq celestibus insidere q̄cq̄d tibi videbit purū et humidū: bonā valitudinem ostendit. Om̄ id ab ethere descendisse in hominē. Tale autē animo representari: quale hominē intrauerit. Ecōtrario nigrum q̄dlibet impurū et minime illustre: mali morbi: nō ab impletione certe aut ex inanitione: sꝫ ab externa causa instantis indiciū habetur Huic ergo cōducit multa vt currere: vt q̄ minima corporis liquefactione: ac spiritu spississimo vsus aduentitiū malū ppellat: ptinusq s̄m cursum acribus deambulationib⁹ vtendū: vict⁹ autē in quartum diem mollis et leuis adhibeatur. Quodlibet tibi a deo purū dari visum: secūde valitudinis signū est q ingredientia corpus pura sint. Cuiuscūq horū cōtrarij inspectio extiterit: nō est bonū. Morbū em̄ corp⁹ inuasisse cōstat. Ideoq hūc sicut priorē curari opus est Aquam lenem sereno celo sine vehementi quidē madefactiōe aut graui tēpestate pluere videri bonum: tēperatū nāq et purū e celo spiritū intrasse demōstrat. Ecōtrario magnā spure aq̄ vi cū pcella et grandine pluere: morbū ab aduētitio spiritu notat. Similiter hūc tenui victu et cibis oī modo perq paucis vti oportere. Sic q̄ celestiū astrorū signa cognoscēdi iudicio p̄dit⁹ fuerit: debebit ex illis cū sibi suiq valitudini vict⁹ genere pspicere: tū etiā dijs supplicare. Pro bonis quidē: Soli ioui celesti ioui terrestri. Minerue terrestri Mercurio: apollini. Pro cōtrarijs aūt: Dijs malorū auersorib⁹ terre et heroibus vt oia grauia et aduersa a nobis auertāt. Insup etiā ex somno ppinquū q̄d acriter intueri: aut audire: tuto incedere: secure et sine vlla formidine currere. Itē terrā planā beneq cultā arbores florentes et fructuosos et mites fluuios p more aqua lipida: nequaq iusto pleniores minore siue fluētes fontes itidem et puteos in somno ante oculos obseruari: his oībus indicijs cū corp⁹ bene habere tum vero omnes circuitus et victus atq excrementa pro natura esse cognoscuntur. Quicquid istorum contrarium apparet: mali detrimenti est. Nam auditum ledi: circa caput: esse noxam docet. Igitur matutine: quinetiam s̄m cenā aptissime erūt deābulatiōes addito superioris victus genere. Crurū offensa vomitu ꝯuellēda

est pleniore lucta vtendũ: seruata eadẽ in cibis rõne. Aspera corpus impurum esse dicit. rex amat plures post exercitationẽ deãbulationes. Arborum sterilitate humani corporis pnicies ostenditur. Siquidẽ sine folijs arbores ab humidis et frigidis detrimentũ: cuz folijs autẽ: sz sine fructu a calidis: et siccis: vtiliter vict⁹ rõne hec refrigerãtur et humefiunt: illa siccantur et calefiũt. Fluuij nõ p natura fluentes sanguinis circuitũ signãt: larg⁹ quippe excessuz: min⁹ defectũ. Cõmodũ igit̃ est victu hoc implere: illud tenuare. Si impuri fluũt: perturbationẽ significant. purgãtur aũt a curssib⁹ et deãbulationibus multo spiritu citati. Nocturne fontiũ et puteoꝝ imagines: ventos circa vesicã esse indicio sunt. Res igitur vrinã mouẽtes ad purgationẽ aptissime sunt. Mare turbatũ aluis maluz subesse testimonio est. Auxilio sunt res aluum soluẽtes leues et molles. Terra vel domus mouẽs sano aduersam valitudinẽ. Egro sanitatẽ et instãtis mutationẽ pollicetur. Ualenti ideo victum mutare perutile est: qd totũ a presenti corpus afficitur. Egrotãti aũt in eodem persistendũ: qz ab instante corpus mutatur. Terrã vel a mari vel ab alia quapiam aquaꝝ multitudine inundari: egrotationem multe que in corpore inest humiditatis expectandã esse testatur. Quare vomitus prãdij intermissio exercitationes sicci victus pernecessarij sunt. Deinde ex modicis et parũ assumendo ad cõsuetudinem reuertẽdum. Utiqꝫ nec id in bonis ẽ in somno terrã nigrã aut crematã videre. Quãdoquidẽ in vehementẽ et mortiferũ morbũ incidere periculosissimum est. Siccitatis eñ exuperantiã carni instãtem deprehendit. Laboribus ergo. Jtẽ in cibis quicqd sicci calidi acris et vrinã mouẽtis: demendũ. vict⁹ esse dz ptisane decoctũ iusres deniqꝫ oẽs molles leues et modice quidẽ: potui vinũ dilutũ albuz copiosius dãdum est. Balneo frequẽtiore et calido vtendũ. Sz vo minime ieiuno: emolliatur: conquiescat. frigus solem caueat. Telluri mercurio heroibus diuinam rẽ faciat. Jn palude siue mari fluminib⁹ natare videri: nõ bonũ. Qz humidi excessuz testatur oportet hũc sperare victui et se exercere: febricitãti aũt bonũ qd calidũ ab humidis extinguitur. Quicqd neqꝫ maius minus ue: sz ex cõsuetudine et p sui natura esse apparuerit: pro bono valitudinis habetur. Ueste m candidã siue pulcherrimos calceos indui bonũ. Qd ex membris mai⁹: nõ bonũ: vtiqꝫ qd min⁹ oportet victus rõne hoc augeri: illd minui. Nigra oĩno morbida atqꝫ piculosa sunt. Utiliter emolliuntur et humefiunt. Nouã mutationẽ pdicũt. Puros et in albis vestimẽtis mortuos videre: bonum. Jtem ab illis aliquid puri accipere in bonis est. Nam et corporis et rerum ingredientium integritatẽ declarant. Ex mortuis quippe nutrimenta incremẽta et semina proficiscuntur. proptereaqꝫ hec si plura in corpus serpunt: sanitatis sunt. Rursum nudatos vel pullatos vel sordidos vel e domo quid capientes auferentes ue conspici: non aptum. Morbũ ideo arguit

quia res corpus ingredientes noxie sunt. Cōfugiendū ergo ad cursus atq deambulationes: ac vomitu facto: alimentum molle et leue adhibendum. Corpora quecūq in somnijs deformia in cōspectum veniunt: hominemq terrēt insoliti cibi satietatē: excrementū: cholera m: deniq morbum periculosum exponunt. Necesse itaq erit vomitū mouere: et in quintum diem cibis q leuissimis et modicis minimeq acribus siccisue aut calidis: presertimq laboribus naturalibus: preterq ꝑm cenam deambulationibus. Item balneis: sed vero calidis ac quiete vti a sole preterea et frigore cauendū est. In somno videri quid assueti potius aut cibi sumere: alimenti inopiā ac animi laborem probat atq carnes validissime quidē maximi excessus infirmissime autē minoris. Ut em qd assumitur bonū: ita q est qd apparet. Cibis ideo demēdum est quod alimēti exuperātie id testimonium sit. Similiter etiam panes caseo et melle confecti in somno edi si videant: eiusdē signi sunt. Aqua pura epota: bonū reliq vero omnes noxie. qcqd assueti homo spectare vr: animi desiderium testatur. Quodcūq vero fugit perterritus: sanguinē a siccitate infestantē detegit. Utilissime ergo corpus refrigeratur et humefit. Pugnare vulnerari: cruentari vinciri. corpori secretionē circuitus inimicam ꝯtigisse signo sunt. Optimū igitur est attenuare: deambulare cibis facilibus vti. Tum secundum vomitum intra quinq dies sibi temperandū. Quinetiā ex visis errores: vagatiōes ascensus mali et graues ꝯtingūt. Fluuiorū traiectus: armati hostes: diuersi generis monstra: egrotationis siue insanie argumenta sunt. Pernecessarij igit sic errantibus sunt cibi modici leues et molles. Tum porro permulte: preterq post cenā exercitationes. Necnō ad quintum diē cum vomitu victus paulatim tēperatus sit. Insuper a calidis balneis desidia: frigore sole cauēdū. Hec q seruare voluerit: put victus ratio dictata nobis quantū per hominē deo iuuāte fieri potuit: excogitata inuentaq his semper in vita bene valere poterit.

¶ Et ad dei omnipotentis laudem cū libro de insomnijs imponitur finis omnibus operibus hyppocratis que ad manus nostras peruenire potuerunt.

¶ Johannis Damasceni medici clarissimi Aphorismi incipiunt.

Liberet te deus fili amātissime a deuio erroris: et in via cōseruet prosperitatis: atq meū velle de te mihi dignetur posse concedere: teq in eodem agilem facere: sic desiderium tuum iunctum meo compleat in te. Mouerit dilectio tua fili mi: qr petitionē tuā de aphorismis medicine scribendis ꝓpter nihil aliud prolongaui nisi quia verebar ne

aliquando fastidires tui desiderij meam longitudinem velle tentare: et contando cognoscere. Jam nunc vero quantum inde cognouerim sufficere videatur: quia cum maiores nostros peritissimos viros quemcꝫ fastidiosum noueris sepe arguisse non egre tibi ferendum est. Ceterum ipse presensisse potes me semper vtilitatem tuam quesiuisse: et nunꝙ te deserendo plus aliuꝫ coluisse. Deus omnipotens dirigat mentem tuam in beneplacito suo ad vtilitatē seruorum suorum. Ecce iam aphorismos quos me scribere rogasti: tue dilectioni mando.

Certe in medicina immensa profunditas est. 1.

Operari autem secundum libros absqꝫ perfecta ratione ꝛ solerti ingenio: molestum est. 2

Ingenium autē naturale adiuuat artē ꝛ naturā regentem: contrarium autem contraria. 3.

Abūdāter aūt libros peritoꝝ veterū relegere: ꝛ secreta eorū diligenter discutere: iuuat omnē sapientem ꝛc. 4.

Vita breuis est ad cognoscēdū vires oīum terre nascentium. 5.

Tu aūt ea q̄ palā sunt: ꝛ in q̄b⁹ oēs ꝯueniūt ꝛ maxie q̄ ꝓbasti tene. Que vo in dubio sunt ꝛ in q̄bus dissentiūt omitte. 6.

Illud vo nō debet nos cōmouere qđ in sapientū dictis hr̄. 7.

Quedā sunt que nō videtur nobis ad plenum ratio attestari: sꝫ potius credulos habere. 8.

Illud quippe quod medicamur subtilis substantia est: necꝫ eniꝫ humana natura erroris periculum incurrere non potest: presertim in subtilibus. 9.

Qui deditus omnino secularibus negocijs (alias delitijs) negligit fundamentum medicine: philosophie: ꝛ artium doctrinam nō ei fides adhibenda est: ꝛ maxime in ea vbi Gal. ꝛ Arist. concordant: vbi discordant difficile verum inuenitur. Animal secundum frigidum ꝛ humidum nutritur: secundum calidum ꝛ humidum viuit. 10.

Virtus siue virtutes naturales vel spirituales varia nomina habentes vna eadēcꝫ est. s. virtus. 11.

Sed ſm diuersa in subiectis mēbris officia: diuersis vocabulis nūcupātur. 12. Cōplexio naturalis ſm vicinitatē q̄dē est separabilis: actu tamen est inseparabilis. 13.

Queadmodū tā vitia animi q̄ꝫ figure corporis ab auis ꝛ a parentibus cadūt ꝛ hereditanť: ita quocꝫ morbus diuturn⁹ ꝛ maxime si fuerit in principali mēbro. 14.

Medicina q̄ tēperamento vicina est ꝛ est odorifera si cibus quocꝫ fieri possit optimum est. 15.

Colligatio corporis ꝛ talē ſm ordinis naturalis cōsonantiā facta ē vt subsistat. Vñ cauendū est ne des ei fortē medicinā q̄ fortiter mutet eā: vt ea q̄ est in tertia parte. 16.

Complexio corporis animati ad figurā nerui cōsona est. Non igitur temerarius sis in medicina forti: que eam dissoluat: et aperiēdo corpus in aliam cōplexionē mutet. 17.

Medicina stiptica et odorifera et tēperamēto ꝓpiqua custodit et cōfortat principalia mēbra et virtutē naturalem huiusmodi tibi sit semper vtendū vt confortes naturam. Si enim naturā cōfortaueris: morbum medicādo iuuat curari. Si vero eā neglexeris et neglectam deficere permiseris nihil prodest. 18.

Ep ::r et stomachus sunt posita inter efficacia nature vt nutriant sicut instrumēta: quod si accidenti aliquo amiserint cōplexionē et minuet cursum nature. 19.

Calidi morbi plus frigidis sunt mortiferi propter ignei motus velocitatem. 20.

Quādo corpori aliqd acciderit: non ei dandū est qđ noceat principalibus membris. Qđ si feceris inde nociuus eris: et magnū iuuare non videberis. 21.

Uitiū animi seqtur cōplexionē corporis: cū igitur corp⁹ patitur: et maxime principalia mēbra medicinā maxime aīe exhibere minime negligas: vñ vȝ gaudeat vt odoratu: visu: auditu: quod nō nulla medicine pars est. 22.

Medicinaꝝ quedā et maxime que faciunt in summo capitis: post cenam: et quādo itur dormitum dāde sunt: vt natura ad interiora intenta ab altissimis membris attrahēdo sensus alleuiet. Similiter autem vbi morbus iam preualuerit et maxime in principalibus membris. 23.

Nulli medicine mēbrū cōmittendū est aliqđ nisi ei que ad complexionē ei⁹ aut ex parte: aut ex toto ptineat ad similitudinē medicine nutrientis membruȝ: que medicina si nutribilis quoqȝ fuerit vtilis est. 24.

Medicina cōtraria ad contrarium deponendū est: et non ſm complexionem eandem. 25.

Infirmis defectis nulla medicina aut cibaria danda sunt: nisi ea que facile possit natura pati: et proprie temperamentū in quātitate et qualitate sit. 26.

Medicamina pauca tibi tenenda sunt: nisi quorū iuuamēto sepi⁹ expert⁹ cōfidere possis: totius eñ multitudinis noticia incōprehensibilis est Ne cū p singula volueris inqrēdo discurrere multiplici diuersitate sensuū distract⁹ in nullo possis fidē habere. 27.

Rerum proprietas dubia est. Ea nāqȝ multi olim experientes arbitrati sunt facere a proprietate quod pleriqȝ faciebāt natura. 28.

Unde videndum est ne in proprietatis purgatione negligas naturam que notior est. 29.

Humores in hyeme natura plus dispergit: et vere intus: estate

autem ꝛ antunno minus. tūc itaqꝫ oportet vt medici nemur quādo potior est. 30.
Frequētatio morbi in pricipali mēbro dissolutionē corpis pnūciat
Humores calefaciendo: ꝛ dissolnēdo: ꝛ naturā cōfortādo: salubri⁹ purgantur ꝙ per catarticū: aut per vomitū: quoꝝ neutrū sine detrimēto fit nature: si tñ eos calefaciēdo dissolutos ad principalia mēbra defluere nō ptimetur. Qđ si timet ad qđlibet aliud ingenium recurrendum est. 31.
Cauendū est ne ab egritudine cōualescentib⁹ innatū apostema ad interiora medicamēto redire cogatur: ppter principaliū mēbrorū defectionē: sed aliter dissolutū expellatur: qđ leui⁹ fieri potest ꝙ tñ addi: nec qđ sibi sufficiat ad distributionē minuendorum principalium membrorum. 32.
Habitātes in quito aut sexto climate plus minuere sanguinē expedit ꝙ in septimo: aut in primo: aut in scđo: aut in tertio. 33.
Apostema in mēbro principali sine dolore naturā in regimē dimisisse significat: maxie si ex co. ru. aut ex sanguie est qđ rarū est. 34.
Corpora naturaliter frigida ꝛ humida parū in ventre recipiunt. minus vero reddūt: vētres quoqꝫ eorum plurimū liq̄di sunt: ꝛ infirmitas diuturna. 35.
Calidis eñ ꝛ siccis contrarium conuenit. 36.
Ab infirmitate surgētibus cibaria sibi nociua petētibus nō negāda sunt: sed ingeniandū in qualitatē sibi vtilem mutādo. 37.
Oportet aūt te in infirmo salutē promittere semper: necvnqꝫ illū a spe deponere ꝛ si ipse desperet. Cōplexio eñ corporis animi affectui semper inheret. 38.
Ingenium naturale medici cū paruo artis fundamento adiuuat naturam innaturale contrarium. a39.
Medicoꝝ illitteratorum simplicium: adolescētium luxui subicentium vt plurimum homicide. 40.
Opꝫ etiā egrotū de oib⁹ vnde egritudo nasci solet tā exterioribus ꝙ interioribus inquiri: ꝛ ꝺm potiorē partē iudicare. 41.
Gloriosoꝝ supbiā: ꝛ ad naturale multiloquiū si sapias ꝯtēnas nec te egrū interrogare per oia pudeat. vrina eñ vbi morb⁹ intra venas existit fallax est. 42.
Si interrogat⁹ semper velociter respōdeas: dubitādus es. 43.
Circa ifirmū ꝯstitut⁹ sui sani q̄litatē ꝛ ai affectiōeꝫ ꝯuenit cognoscas ea ꝟo q̄ illū noueris amasse p̄ ceteris aut ꝯcupiscere: ad mēoriā reuocādo laudare. Et si licitū sit añ oclos p̄ntare: aut se mox facile habituꝝ cōstāter promittere: ꝛ sic in eoꝝ spe illum animare non desinas. 44.
Multū iuuat paraliticos ad eoꝝ latera naturalē calorē apponere non tamen igneū: sed adolescentis puelle. 45.
Una medicinaꝝ in iuuamēto equalium: ꝛ sapore odorifero ꝛ leuior eligenda. 46.

Mutare cõsuetudinẽ nociuũ ꝛ pessimũ est ꝛ maxime veterẽ. 47.
Quõ nulla ɔueniẽtia sit inter aquã ꝛ calorẽ naturalẽ: ita nõ est purgãdũ nisi medicina que nõ sit longe a tempeꝛamento. 48.
Timendũ est eñi ne horrẽs eã natura reijciat: ꝛ nõ misceat humori bus: nec corroborata nociuum expellere possit. 49.
Opʒ ergo vt ad purgãdũ itercłusos hũores in silitudinẽ sibi ɔuer tat medicia p igeniũ vt natura eã recipiat apte: ꝛ receptã p venas deportet: ꝛ sic ɔfortata facile inimicũ suũ excludat. Nã si i q̃litate fortior fuerit deficit natura: nam contrariatur ei. 50.
Ante purgationẽ ꝟo p aliq̃s dies hũores cõmouẽdi sunt ꝛ dissoluen di cũ medicina cibali ꝛ cibo medicinali. ꝛ sic cũ p̃sentis diet abstinẽ tia sunt purgandi. 51.
Balnea nõ sunt necessaria nobis ad refrigerãdũ calidũ aut calefa ciẽdũ frigidũ: sed vt dissoluant ꝛ sudare faciant: ꝛ desiccent ꝛ humectent. 52.
Tyriaca magna necessaria est vt dissoluat ꝛ dispergat ꝛ mundet. Sʒ pueris adolescentibus ꝛ senibus ꝛ defectis parum dandum est in de. 53.
Morbi exteriores vere ꝛ estate magis sunt curandi. Interiores ꝟo per contrarium. 54.
Morbi ex penuria quãtitatis vel qualitatis nõ minꝰ q̃ꝫ de plenitudine nimia nascũtur vnde medici multi in temeraria purgatiõe delinquent plerumq̃ꝫ. 55.
Medicina data si victa natura nõ eos quos querimꝰ expulerit hu mores remanet in corpe: ꝛ in humorũ mutata qualitate morbos inde intendit generare. 56.
Corpora frigida ꝛ humida ossa ꝛ neruos inualidos habent. vnde sa na egritudini: ꝛ egra sanitati habiliora sunt. 57.
Apostema in pueris cũ summa diligẽtia ꝛ cautela curãdũ est neq̃ꝫ ei introrsuʒ violẽta medicina redigẽdũ ne natura in modũ valida ex hũoris quẽ habet adhuc a matrice copia repressa succũbat. 58.
Morbido corpori nõ forte cõtrariũ. vel eadem die post nimiũ aeris cal'. dandũ est ꝛ econtrario. 59.
Acute egritudines plꝰ in senibꝰ q̃ꝫ iuuenibꝰ timẽde sunt citiꝰ eñi in bonũ malũ ve firmant cibaria q̃ppe q̃ recipiũt mutat natura eoꝝ in similitudinẽ frigiditatis: vñ celeriꝰ ad sanitatẽ reuocant timẽ de ꝟo sunt: qꝛ defectꝰ caloris naturalis acumẽ egritudinis sustinere non potest. 60.
Frigidi morbi in senioribus difficilius: in iunioribus facilius curantur. 61.
Balnea ꝛ tẽperata potio iuuat causam ꝛ cõtrarium cause. 62.
In nimio exercitio positos ante cibũ parũ quiescere ociosos aũt pa rum exerceri oportet. 63.
Labor ꝛ exercitiũ q̃dã dolor est. vñ in eo positi nõ dolẽt de pluribus

morbis illaboriosi etenim sunt ad cōparationē illi⁹ laboris nisi cū
dolor morbi laborem excesserit. 64.
Juuenib⁹ spermatis emissio raro ex frigiditate accidit. 65.
Juuenib⁹ epilepsia ꝛ spasm⁹ in ꝑmo ꝛ scōdo ꝛ tertio ꝛ quarto climate ex
naturalis caloris inopia ꝛ temperamēti defectione est vñ sanitas
eoꝝ ex calore ꝛ tēperamēto cōstare d3: magis euenit raro ex nimia
frigiditate sub qualitate vel quātitate multiplici tēperamēti. vñ
purgādo preuidēda est medicina calidissima nō ad vltimam sub
tilitatem perducenda. 66.
Cum ꝗs vult caput purgare: aut cerebꝛū aut instrumēta sensuū: pil
lulis maiorib⁹. i. grossiorib⁹: ꝛ post cenā eūti dormitū datis faciē-
dum est. 67.
Ad nimiā humiditatē in stomacho subtilē puluerē damus. 68.
Si cui ꝑncipalia mēbra defecta habēti aut debilitata catarticū ne
cessarium fuerit clistere faciamus. 69.
Abūdātia stomachi pillulis paruis ꝛ recētib⁹ hūidis ieiuno stoma-
cho datis purgāda est: ꝛ his ꝙ biberūt deambulādo commouen-
dum est. 70.
Pillule veteres ꝛ desiccate pri⁹ ꝙ̄ dentur humectāde sunt per noctē
in aqua calida. 71.
Omne catarticum necessario co. ru. commouet. 72.
Qui. 60. annoꝝ aut plurimum sunt: in medicina eorum non est insi
stendum ꝙ cole. rub. purget: qꝛ ipā ꝑ se facit ꝛ humectatio corpo-
ris fundamentum est. 73.
Principalia mēbra naturaliter defecta habētib⁹ cauēdū est ne acu
tam medicinam: sed ad vicinitatem temperamenti redactam ac-
cipiant. 74.
Due species si simul mixte bibite sint necessario tanꝙ̄ si separatim:
vtraqꝫ lacertos ꝛ carnē generādo suū naturalē reddit effectū. 75.
Conualescētes ſm infirmitatē suā: debēt quidem tractari: nō tñ ex
toto permittantur haberi prout ante consueuerunt sani. 76.
Oportet medicinā fieri ad similitudinē operantis nature: ꝛ si dura
aut tarda fuerit: ꝛ nō ſm qđ videat̄ iuuamentū absqꝫ rōne: absqꝫ
ratione quidem fallax est. 77.
Eger diu fideli medicoꝝ cōmittēdus est: cuius error a recti distātia
rarus est.
Qꝛ si plurimos cōsulit in singuloꝝ errorē plerumqꝫ cadit. 78.
Apostema in senibus nō retrorsum medicamine cogat̄. Uidēdū est
enī ne natura deficiat ad dispergēdū illđ: ꝛ qđ expulsiōe totas vi-
res cōsumpserit extrahēdū ꝗppe est: s3 nō cū forti medicina ne na
tura cū eo exiēs corp⁹ exinaniat: mediocriter igit̄ est extrahēdu3
Est nēpe qđ deperdit̄ in senibus multū: ad differentiam illius qđ
restauratur. Similiter ꝛ in pueris vis namqꝫ medicine fortior est
natura eorum. 79.

Infirmus ad solitũ statũ ex quo in egritudine ceciderit tantũ reuocandus est: nõ aũt ad temperamentũ in omni substantia. 80.

Cuius qualitatẽ cõplexionis nõ nouimus sani: eius infirmitatem an grauis sit necne: nõ bene perpendimus infirmi. vñ medicina incerta queq; subsequitur. Reddere eñi sanum ad complexionez temperamenti morbus est ad sui sani qualitatis operationez. Nã virtus est causa motionis. 81.

Unde in purgãdo corpore si forte sit ipm cõmouendũ est forti medicina τ illi manifesta. 82.

Singulis infirmitatibus ppria fieri medicamina ad ingeniũ τ ad arbitrium medici: perfectioni propinquũ est. 83.

Nulla res sub lunari globo vel circulo posita: quocũq; gradu mutetur circulus: vltra reuocaẽ in eternũ ad illũ qualitatis vel quãtitatis in quo fuerit in ipso circuli motu. 84.

Nulla medicina leuis est in cõtẽplatione τ operatione. ea eñi que leuis videtur grauem: que aũt grauis leuem: si attentius eam inspexeris comprehẽdes. Non igitur leuiter vel absq; rationis cõsideratione determinandum est. 85.

Credere experimento sine rõne fallax est. 86.

Nulla egritudo est q̃ nõ habeat op⁹ iterrogari infirmum. 87.

Omnis fe. calor extra naturã est. Sed inter fortem τ leuem differt ẽm suam materiã qua propter ei q̃ ex co. ru. est fortiter: que vero ex co. nigra lente resistamus opz. 88.

Quodcũq; membrum suscepit detrimentum aliquod seu naturali morbo seu quouis exteriori accidenti: nõ vlterius priori statui perfecte reddi potest. 89.

Morbum diuturnũ: τ defectionẽ mẽbrorũ hereditat quidez filius: sed differenter: aut minorẽ si alter pater parentũ fuerit san⁹. 90.

Nulli etiã credendũ est studioso medico: nisi etatis τ pbato. 91.

In morbo diuturno cuius vrina vrine sani similis fuerit: τ τ in vna eadẽq; qualitate permãserit: nõ euadet egritudinem. 92

Medicus mediocris qualitatis est: τ ne nimis mundũ admiretur: neq; ex toto aspernatur oportet. 93.

In tempore veris si ex multa humectatione fiat mutatio aeris estate nascunẽ variole; apata: frenesis: τ febres: nec solutione purgatiua curantur. 94.

Mulier in dextera parte cõcipiens raro feminaz pariet. 95.

Catartico dato pregnanti: deficiunt principalia mẽbra nati oĩbus dieb⁹ vite sue. 96.

Quõ nascunẽ morbi ex humorz quãtitate vel qualitatis abundantia. Simil'r est ex defectione. Propterea vero medicũ purgãdo et exinaniendo errare contingit. 97.

Olfactus et maxime si saliat fumus in caput cederi⁹ q̃ bibitur cerebrum iuuat. 98.

Ex mutatione stellarum in longitudinem et latitudinem: vitia et cōsuetudines mutantur. 99.

Ex diuersitate spaciorum regionū variantur quoqꝫ cōplexiones et vitia nature etiā et cibaria atqꝫ medicine: adeo vt ea q̄ fiunt in.2 ascendant in.4. et ecōuerso. velut herba hortulana et agrestia seu syluatica et domestica differunt. 100.

Emplastra atqꝫ vnguenta ſm vicinitatem qualitatis cōplexionis in similitudinem illius mēbri cui apponuntur. 101.

Co.m. in iuuenibus forti medicina purgare noli. Eorū nāqꝫ quāti tas pua: et eq̄litas defecta. neqꝫ em̄ corpori coherentia sunt. 102.

Si poterit medicus medicari cuꝫ dietā absqꝫ potione prospera euenient. 103.

Si quis per multū tēpus neqꝫ vomitū neqꝫ solutionē habuit: et eueniat illi subito impetu: videndū est ne restringere festines. 104.

Fumus in corpore aliud est q̄ ventositas: et pauci nouerunt discernere. 105.

Urina sanitatē significans in oī hoīe nō est equalis: nec in quātitate: nec in qualitate nec in liquore. 106.

Cuius vrinā non prenoueris sani: in eius medicina non appropriabis virtutem egroti. 107.

In conualescentibus apa sic medicare vt nō ingrediat̄ intus sꝫ foras: non fortiter quidē sed leniter extrahat̄. Siĺr quoqꝫ in pueris: et in senibus. 108.

Si demētia ex frigiditate et siccitate pcedēs ad cerebrū incutiēs sit fumū odoriferū ca. et hu. tā intus q̄ foras ei adhibemꝰ. et excitandū calorē: ad iras quoqꝫ interdū patientē puocamus. 109.

Cōpositio cōplexionis sanitatē significans in omni hoīe nō est eq̄lis: nec in quātitate nec in qualitate. 110.

Quibus in iuuētute quater in anno tm̄ flebothomari cōsuetudo fuerit hmōi.40. annoꝝ erūt aut ter in.50. aut.60. semel cōferēdum est. Ulterius vero ex toto dimittendū est. 111.

Senes a.40. anno cephalicam venam.50. medianā: post.60. basilicam incidere designant. 112.

Qui in iuuētute cōstituti multū et frequenter sanguie minuti fuerint annos.60. calor eoꝝ in frigidū et siccū conuertet̄: maxime si fuerit frigide nature. 113.

Custodia virtutis principalia membra confortat: et a morbis tuetur. 114.

Principalia vero membra cōfortata ṽtutes quoqꝫ vices reddēdo confortant et a morbis defendunt. 115.

Nati iuuenibus patribꝰ principalia mēbra fortiora et sana naturaliter habent: et econuerso. 116.

Sicut ignis ad ea q̄ sunt ca. et hu. semper intēdit: ita et morbus ad huiusmodi complexionem. 117.

Qui aromatū abhorrent odorē: nec saporitā sentiunt dietā vitiuz est corrupte complexionis illorum. 118.
In oi regiōe q̄buscūq; exvētis nubes pcreari videt: ex illis habitātiū capita fumo replēt: et sic corrize nascūt: et sens⁹ aggrauāt. 119.
In quacūq; puincia quocūq; anno muscule supbūdauerint: putredines quoq; morborum superabundabunt in corporibus habitatorum. 120.
Jeiunare in estate corp⁹ desiccat: colorē citrinat: melancholiā procreat necnō visum ad defectum perturbat. 121.
Sanguinē mox vt exierit in aerē cōgelare: terre abundantiā designat et quāto magis cōtrariat: tāto magis pvū cōtingit. 122.
Omnis puincie que lōgius est a mari remota nō in meridiē ptensa: habitantiū cor. sunt sicciora. 123.
Nō est eadē nā tpis in oi regiōe. qn̄ sol ē in q̄drāgulo circulo: q̄ppe extat hic estas: et hyēs alibi. ver q̄z i alio loco: et autūnus in alio: ad quaꝝ diuersitatū silitudinē differūt: et cōplexiōes: et vitia consuetudines habitatoꝝ. qn̄. n. ver est in egypto est estas in idia verū et hitantibus sub eq̄li die due hyemes: et due estates: et duo ꝟa et duo autūni in anno sunt. vn̄ illis fruct⁹ abūdantes pcreāt: arbores: memoria est subtilis: et alia hmōi multa. 124.
Deficiēte ꝟtute deficiūt pncipalia mēbra et morbis afficiūtur: neq; illam defendere possunt. 125.
Ubi plurimi cōcordant: et ratio attestat: et experimentū cōprobat: illud ante oculos pone. ꝯtrario vero contrarium. 126.
Medicinaꝝ q̄dā et maxie q̄ faciūt in summo capitis post cenā: et qn̄ itur dormitū dāde sunt: vt natura sic intēta circa iteriora ab altissimis mēbris attrahēdo sensus alleuiet. et sic vbi morbus preualuerit hoc est obseruandum maxime in principalibus membris. 127.
In nullū medicine aliqd cōmittēdū est morbū q̄ ad cōplexionē ei⁹ aut ex toto: aut ex pte nō ptineat: vl̄ ad silitudinē cibi mēbra nutriētis. q̄ medicina si sic fuerit nutribilis quoq; vtilis est. 128.
Accipe nunc fili carissime postulatos a te aphorismos quib⁹ semp fidus pmanēs ꝺm eoꝝ auctoritatem opare cōfidenter. Ad quos put potui sudās ob tuā discretionē sollicite laboraui. 129.
Nam te diligentem sapientiam noui pre oia. 130.
Preterea valde ceptū op⁹ n̄ negligere hortor p qd me nimis letificasti. Et q: librū Galeni gloriosissimi trāstulisti: cui⁹ titulū ei placuit vocari mega tegni: q̄ liber est vbi maxia est pprietas medicorū. Nūc aūt deo grās ago: q: te hmōi pmū trāslatorē iueni.

¶ Expliciunt aphorismi Johānis damasceni.

¶ Flosculi mediciales extracti ex libris Cornelij celsi medicorum omniū ornatissimi. Ex primo libro.

T alimenta sanis corporibus agricultura: sic sanitatem egris medicina promittit. 2.
Morbi nõ eloquentia: sed remediijs curantur. 3.
Cuius rei non est certa cognitio: eius opinio certum remedium habere non potest. Verũ est ꝙ ipsam curandi rõnem nihil plus cõfert ꝙ̃ experientia. 4.
Interest enim an fatigatio morbum: an sitis: an frigus: an calor: an vigilia: an fames fecerit: an cibi viniꝙ abũdantia: an intemperantia libidinis. 5.
Neqꝫ ignorare medicũ opꝫ q̃ sit egri natura: hũidũ magis: an magis siccũ corpus eius sit: validi nerui: an infirmi: frequẽs valitudo: an rara eaqꝫ cum est vehemẽs esse soleat: an leuis: breuis an longa. 6.
Quã par scia sit: tñ vtiliorẽ medicũ esse scias amicũ ꝙ̃ extraneũ. 7.
Ignauia quidẽ corpus hebetat: labor autem firmat illã naturam senescentem: hic longã adolescentiam facit. 8.
Bis in die potius ꝙ̃ semel cibũ capere homo põt. 9.
Concubitus neqꝫ nimis cõcupiscendus: neqꝫ nimis ꝑtimescendus est: rarus excitat corpus: frequẽs soluit scire lꝫ eũ non inutilẽ esse quẽ corporis neqꝫ lãguor: neqꝫ dolor sequit᷑. idẽ iterdiu peior est: noctu tutior: ita tamẽ si neqꝫ eũ cibus neqꝫ hunc cum vigilia labor sequitur. 10.
Imbecilli stomacho: quo: in numero magna pars vrbanorum est oẽsqꝫ pene literarũ cupidi obseruatio maior est necessaria: vt qđ vel corpis vel studij vel loci ratio detrahit cura restituat. 11.
Ex hominibus qui nocte bene cõcoxit mane tuto surget: q̃ ꝟo parum quiescere debet: qui nõ concoxit ex toto quiescere dꝫ: ac neqꝫ labori: neqꝫ exercitationi: neqꝫ negocio se credere. 12.
Si lucubrandum est: nõ post cibũ id facere: sed post cõcoctionẽ facere oportet. 13.
Quẽ iterdiu vel domestica vel ciuilia officia tenuerũt huic tp̃s aliqđ seruãdũ est curatiõi corpis sui: prima corpis curatio est exercitatio que semꝑ añcedere dꝫ cibũ: exercitatiõis aũt plerũqꝫ dꝫ finis esse sudor: aut certe lassitudo que citra lassitudinẽ sit. 14.
Nũꝙ̃ vtilis est nimia satietas. Sepe inutilis nimia abstinẽtia. Sepe si qua intẽperantia est durior in potione ꝙ̃ in esca est. 15.
Scđa mensa bono stomacho nihil nocet: in imbecilli accessit. 16.
Post satietatem nihil est agendum. 17.
Ubi quis est expletus facilius concoquit si quicquid assumpsit potione aque frigide icludit: tũ paulisper inuigilat: deinde bñ dormit. 18.
Neqꝫ ex salubri loco in grauẽ: neqꝫ ex graui in salubrem trãsit⁹ satis tutus est. ex salubri i grauẽ ꝑ ma hyeme. ex graui in eũ q̃ salubris est prima estate trãsire melius est. 19.

Neq; vo ex multa fame nimia satietas: neq; ex nimia satietate fames idonea est. 20.

Periclitat̃ ꝙ semel: ꝛ qui bis die cibũ inconuenienter assumit contra consuetudinem. 21.

Neq; ex nimio labore subitũ ociũ: neq; ex nimio ocio subit⁹ labor sine graui noxa est: ergo cũ ꝗs mutare cõsuetudinẽ volet: paulatim debebit assuescere. 22.

Omnib⁹ fatigatis aptũ est cibũ sumere: eoq; humido vti: aq̃ vel certa diluta potione esse contentos. 23.

Illd quoq; nosse op; ꝙ ex labore sudãti frigida potio ꝑniciosissima est: atq; etiã cũ sudor se remiserit itinere fatigatis inutilis. 24.

Quod est contra consuetudinem nocet. 25.

Qui vomere bis in mẽse vult: meli⁹ cõsulet si biduo euomuerit: ꝙ si post quintumdecimum diem vomuerit. 26.

Purgatiões vt interdũ necessarie sunt: sic vbi frequẽtes sunt ꝑiculũ afferũt: assuescit eñ nõ ali corp⁹: ꝛ ob hoc infirmũ erit. 27.

Uinum dilutius pueris: senibus meratius conuenit. 28.

In autumno propter celi varietatẽ periculum est maximum. 29.

Hyeme ven⁹ nõ ꝑnitiosa: ve tutissima: estate ꝛ autũno nõ vtilis: tolerabilior tñ ꝑ autũnũ: estatẽ totã si fieri potest abstinendum.

Ex secundo libro.

SAluberrimũ ver est: deinde ab hoc hyẽs: ꝑiculosior estas: autũnus longe periculosissimus. 2.

Ex tempestatibus pessime sunt q̃ variãt maxime: quo fit vt autũnus plurimos opprimat. nam fere meridianus temporibus calor: nocturnis atq; matutinis: simul etiam vespertinis frigus est. corp⁹ ergo estate: ꝛ subinde meridianis calorib⁹ relaxatũ subito frigore excipitur: sed vt eo tempore id maxime fit: sic quadocunq; euenire noxium est. 3.

Saluberrimi sunt sereni dies: meliores pluuij ꝙ tñ nebulosi. 4.

Nã fere vẽt⁹ vbiq; a mediterraneis regiõib⁹ veniẽs salubris a mari grauis est. neq; solũ in bono tẽpestatũ habitu certior valitudo est: sȝ ꝑores morbi ꝗȝ si ꝗ inciderũt: leuiores sunt: ꝛ prõpti⁹ finiunt̃: pessimũ ergo celũ est qd̃ egrũ fecit adeo vt in id quoq; gen⁹ qd̃ natura pei⁹ est: in hoc statu salubris mutatio sit. 5.

Lõgis morbis senect⁹: acutis adolescẽtia magis patet. 6.

Longa statura vt in iuuenta decora est: sic matura senectute conficitur. 7.

Gracile corpus infirmum: obesum hebes est. 8.

Si plenior aliꝗs ꝛ speciosior ꝛ coloratior fact⁹ est: bona sua suspecta habere d; que qr in eodẽ habitu subsistere: neq; vltra ꝓgredi ꝑñt:

fere retro quasi ruina quadā reuoluunt. peius tñ signū est vbi q̄s cōtra cōsuetudinē emacruit z colorē decorēq͂ amisit: qm̄ in his q̄ superant est quod morbus demat: in hisque desunt non est quo d ipsum morbum ferat. 9.

Facile securus est aliquis in his que sepe sine periculo euasit. 10.

Ille sollicitari debet cui hec noua sunt: aut qui ista sine custodia sui tuta habuit. 11.

Neq͂ terrere dz ea fe. q̄ eodē die finita est: ac nec ea q̄dē q̄ q̄uis longiore tpe euanuit: tñ ante alterā accessionem quieuit. 12.

Pessimū est si somn⁹ neq͂ noctu neq͂ interdiu accedit: id em̄ sine cōtinuo dolore esse nō pōt. eque vo signū malū est: somno vltra debitū vrgeri: peiusq͂ q̄ magis se sopor interdiu noctuq͂ continuat. 13.

Mali etiā morbi testimoniū est vehemēter ex cerebro spirare. 14.

Sanguinē incisa vena mitti nouū nō est: sz nullū pene morbū esse in quo nō mittat: nouū est. Interest nō q̄ etas sit eius a quo sanguis mittendus: neq͂ q̄d in corpe int⁹ geratur: sed q̄ vires sint. ergo si iuuenis imbecillus est: aut si mulier que grauida non est: parum valet: male sanguis emittitur: emorit em̄ vis si qua superat: hoc modo erepta est. At firm⁹ puer z robustus senex z grauida mulier valens tuto curantur. 15.

Tenuiorib⁹ magis sanguis: plenioribus magis caro abūdat. facili⁹ itaq͂ illi detractionē sanguinis sustinēt celeriusq͂ ea si nimiū est pinguis affligitur. 16.

Satius est anceps experiri auxilium q̄ nullum. 17.

Si morbi rō patit: sanguinis detractiōi tps aptissimū est dies aduerse valitudinis scōs aut terti⁹: sz aliq̄n z pmo die sanguinē mittere est necesse. si vehemēs febris vrget: in ipo impetu ei⁹ sanguinē mittere: hominē iugulare est: ergo remissio expectāda: z sanguis detractio fere diuidenda in biduum. 18.

Satius em̄ est pmo leuare egrum: deinde ppurgare: q̄ simul omni vi effusa fortasse precipitare. 19.

Cū ex vena incisa sanguis erūpit: colorē ei⁹ habitūq͂ opz attēdere. nā si is crassus z niger est: vitiosus extat: ideoq͂ vtiliter effundit. si rubet integer est: eaq͂ emissio alio nō pdest: vt ēt nō noceat protinusq͂ is supprimendus est. 20.

In acutis q̄busdā cucurbiculis sanguinē extrahim⁹ cū ex vena vires nō patiunt: idq͂ auxiliū vt min⁹ vehemens: ita magis tutū: neq͂ vnq̄ piculosum est ēt si in medio febris impetu: ēt si in cruditate adhibeat: ideoq͂ vbi sanguinē mitti op⁹ est incisa vena pceps periculū est. huc poti⁹ cōfugiēdū cū eo tamē vt sciam⁹ vt hic nullū piculū: ita leue presidiū esse neq͂ posse vehemēti malo: nisi eque vehemens auxilium succurrere. 21.

Initia morboz primū famē: sitimq͂ desiderāt: neq͂ vlla res magis adiuuat laborantem q̄ tempestiua abstinentia. 22.

Plus alimenti est in carne quam in nullo alio cibo. 23.
Brassica subcruda aluum mouet biscocta stringit. 24.

Ex tertio libro.

Natura repugnante nihil medicina proficit. 2.
Magis ignoscendum medico parum proficienti in acutis morbis quam in longis. hic enim breue spacium est intra quod si quod auxilium non profuit eger extinguit: ibi et deliberationi: et remediorum mutationi tempus patet: adeo ut raro si inter initia medicus accessit obsequens eger sine illius uitio pereat longus tamen morbus cum penitus insedit quo ad difficultatem pertinet: acuto par est: et acutus quo uetustior longus autem quo recentior facilius curatur.
Ignorari non oportet quod non omnibus egris eadem auxilia conueniunt. 3.
In acutis morbis serius eger alendus est: neque nisi iam inclinatis: ut primo decepta materia impetum frangat: in longis maturius ut sustinere spacium mali affecturi possit. 4.
Multum interest ab initio quis recte curatus sit: an perperam. 5.
Sola abstinentia sine ullo periculo medetur. 9.
Asclepiades ait officium esse medici: ut tuto. ut celeriter: ut iocunde curet. 7.
Id uotum est: sed fere periculosa esse nimium et festinatio et uoluptas solet. 8.
Medicamentorum potiones: et aluum duci non nisi raro debere concedi. 9.
Ex egri imbecillitate summum periculum est. 10.
Infirmus neque nimium potet: neque nimium siti crucietur. 11.
Optimum medicamentum est oportune cibus datus. 12.
Ubique seruandum ut egri uires medicus inspiciat. 13.
Ab uno medico plures curari non possunt. 14.
Scire oportet optimum cibo tempus esse febre finita. 15.
Semper egros securos agere conuenit ut corpore tantum non etiam animo laborent. 16.
Periti medici est non protinus ut uenit apprehendere manu egri brachium. sed primum residere hilari uultu: percontarique quemadmodum se habeat: et si quis eius metus est eum probabili sermone lenire: tandem inde eius corpori manum admouere. 17.
Medicus neque in tenebris neque a capite egri residere debet: sed in loco illustri aduersus eum ut omnes notas ex uultu perspiciat. Cum in summo incremento morbus est: utique non ante diem quartam magna siti antecedente frigida aqua copiose prestanda est: ut bibat etiam ultra satietatem: et cum iam uenter et precordia ultra modum repleta satisque refrigerata sunt uomere debet quidem: nec uomitum quidem exigunt: sed ipsa aqua frigida tamen ad satietatem data pro medicamento utuntur. ubi utrumlibet factum est: multa ueste coopiendus est: et collocandus ut dormiat: fereque post longam sitim et uigiliam: post multam satietatem: post infractum calorem

plen⁹ somn⁹venit:p quē ingens sudor effundit:idq; p̄stātissimū auxiliū est: s; in his tñ in q̄b⁹ p̄ter ardorē nulli dolores: null⁹ p̄cordiorū tumor nihil p̄hibēs vel in thorace:vel in pulmone:vel in faucib⁹:nō vlc⁹: non deiectio:non alui profluuiu; fuit. 18.

Seper ptinacia iuuantis:corporis malum vincit. 19.

Quartana feb.neminē iugulat. Uet⁹ q̄rtana raro nisi vere soluit.

Facili⁹ in seruis q̄ in liberis tollit hydropisis:q̄r eū desideret famē sitim:mille alia tedia:lōgā patiētiā p̄ropti⁹ his succurrit q̄ facile coguntur:q̄ quibus inutilis libertas est.sed ne hi quidem qui sub alio sunt:si ex toto sibi temperare non possunt:ad salutem p̄ducuntur. 20.

Et iō nō ignobilis medic⁹ chrisippi discipul⁹ apō antigonū regē: amicū quēdā note intēperātie mediocriter hydropico morbo implicitū negauit posse sanari. Cū alter medic⁹ epirotes philipp⁹ se sanatu; polliceret. r̄ndit illū ad morbū respicere:se ad egri aīm: neq; eū res fefellit. Jlle eū cum summa diligētia nō medici tantummodo:sed etiā regis custodiretur:tamē malignitate sua deuorando:bibendoq; suam vrinam se precipitauit.

¶ Ex quarto libro.

Vno die fluere aluū sepe pro valitudīe est: atq; etiā pluribus:dū fe. ab sit:ꝛ intra septimū diē id conquiescat:purgatur eū corpus:et qō intus lesurū erat vtiliter effunditur. 2.

Uerum spaciū periculosum est. interdum enim tormina ac febriculas excitat viresq; cōsumit:interdū t euenit vt fluxus diu neglectus curari difficilius fit. 3.

Medicamentis vti nisi in vehementibus malis supacuū est.

¶ Ex quinto libro.

Quibus articulo; dolor certis tēporibus reuertitur: hos ante ꝛ curioso victu cauere oportet:ne inutilis materia corpori superfit:ꝛ crebriore vomitu. 2.

Cum oīa fere medicamenta stomachū ledāt: nō sine causa asclepiades ad ipsius victus rōne; potius omnem curam transtulit. 3.

Uerū vt illō in plerisq; morbis vtili⁹ est:sic multa ad modū corporib⁹ nr̄is incidere ꝯsueuerūt: q̄ sine medicamētis ad sanitatē peruenire non possunt. 4.

Uti somniferis nisi nimia necessitas vrget alienum est: sunt eū ex vehemētibus medicamentis ꝛ stomacho alienis. 5

Est enim prudentis hominis primum eum qui seruari non potest non attingere:nec subire speciem eius vt occisi:quē sors ipsi⁹ peremit. deiā vbi grauis met⁹ est sine certa tñ desperatiōe indicare

necessariis. ꝑiciditātis in difficili rē eē: vt si victa ars malo fuerit vel ignorasse: vl' fefellisse se videat. Sȝ vt hec prudēti viro cōueniūt: sic rursus histrionis ē paruā reȝ attollere ꝙ plus prestitisse videatur. 6. Dubia spes certa desperatiōe ē potior.

¶ Expliciunt flosculi Cornelij celsi.

¶ Incipiūt aphorismi siue parabole vniuersales Arnaldi de villa noua medici clarissimi: ꝛ sūt doctrine. vij.

¶ Doctrina prima.

Omnis medella procedit a summo bono. 1.

Qui iuste voluerint ac vtiliter medicari figāt in animo suo nobilē appetitum. 2.

Elegās appetitus aut feruet in cultū dei aut in cōmodū proximi. 3.

Qui nō vt sapiat sed vt lucretur adiscit in facultatem quā eligit efficitur abortiuus. 4.

Sollicite vacans cōmodo tēporali nō solum inutilis sȝ nociuus ē pluries in medendo. 5.

Uagus animus ꝛ voluptatibus irretitus artis peritiaȝ sterilitate fedat. 6.

Omnis motus animi vel appetitus inordinatus mentem lacerat operātis: ꝛ impedit rectum opus. 7.

Cū determinato languēs iuuamento indigeat: necesse est medicantem ad specialē effectū dirigere opus artis. 8.

Ex leffectib⁹ preintētis tota ratio agibiliū deriuat. 9.

Cū exēplar exterioris operis in mēte geratur artificis: necesse est vt sit clarum speculum mentis eius. 10.

Mens informata cūctis prebentibus directionē ad op⁹ claro mōstrat intuitu quid agendum. 11.

Corporū naturas morboꝝ spēs cārum varietatē ꝛ vires instrumentorū agnoscēs cū rōne medebitur ꝛ arte iuuabit egros. 12.

Proprietates indiuiduales corporū sanabiliū lȝ scribi non valeāt necesse est tñ vt operarius non ignoret. 13.

Per ignorātiam indiuidualis nature ꝓpriū regimē cuiuslibet corporis ignoratur. 14.

Propria natura cuiuslibet indiuidui formā ꝓprij regiminis determinat exquisite. 15.

Proprietas incognita rōne vel syllogismo reuelatione vel experimēto iuuantiū ꝛ nocentiū innotescit. 16.

Artificialis noticia passionū nō acquiritur nomine sȝ diffinitione ipsarum. 17.

Noticia nominū ꝓficit ad doctrinā rebus aūt significatis medella perficitur. 18.

Nomina morbis īposita ꝑm membrorū diuersitatē vtrorūqꝫ ꝓbēt noticiā cognita vi sermonis. 19.
Cōuenit medicū efficacē esse in opere non loquacē. qꝛ morbi non vocibus sed rerum essentijs aut viribus expelluntur. 20.

Doctrina secunda.

Itādo nociua ꝛ vtēdo iuuantibus prosperatur in egris opus curationis. 1.
Anteqꝫ innotescāt egritudines species aut proxime cause: tēperatis aut neutris regendus est patiens. 2.
Sicut ex singulis corporis mēbris toti⁹ cōstat substantia: sic alterū alterius auxilio gubernatur. ꝛ iō totū corpus in curatione cuiuslibet morbi cōuenit aliquo beneficio ꝓcurare. 3.
Medicus fidelis ꝛ sapiēs cognitis agnoscēdis quāto celerius poterit subueniet egrotanti. 4.
Illa operatio breuior est q̄ paucioribus instrumētis effectū cōseqtur preoptatum. 5.
Opus rectissimum non efficacioribus tantum: sed tutioribus consumatur. 6.
Quicumqꝫ nature subiecti sunt magis amicabilia securius mouent ipsum 7.
Prudens ꝛ pius medicus morbum expellere satagit ante cibis medicinalibusqꝫ medicinis puris. 8.
Cuicunqꝫ pōt per alimenta restitui sanitas: fugiendus est penitus vsus medicinarum. 9.
Medicatio q̄ puris agiť medicinis aut diu non poterit tolerari: aut non est diu continuanda. 10.
Modestus ꝛ sapiens medicus nunqꝫ properabit ad pharmaciā nisi cogente necessitate: cū etiā debilia quibus corp⁹ non indiget sint nociua. 11.
In pueris ꝛ decrepitis verendum est pharmacare: iuuenibus quoqꝫ suspectū est crebro sumere pharmaciā. 12.
Quicūqꝫ in iuuentute sepius pharmacātur cito deflebūt incōmoda senectutis. 13.
Fallax aut ignorās est medicus querēs inusitata ꝛ rara: cum possit cōmunibus languido subuenire. 14.
Potens mederi simplicibus cōposita medicamina dolose aut frustra querit. 15.
Simplicē medicinā species rerū elementaliuꝫ administrāt: compositam vero ex illis ars preparat. 19.
Morbis simplicibus medicina conuenit in virtute simplex: cōpositis vero multiplex in eadem. 17.
Cum in simplicibus nō occurrit amplexus viriū debitarū cōposito lapsui: necessitas vrgeat preparare compositas. 18.

Motiua pcipua componendi medicinas surgūt a morbis vel mēbris aut medicinis. 19.

Morborum pluralitas aut prietas cāc ad ipm morbū vel accidentis ad eū diuersitas vrget diuersas piungere medicinas. 20.

Ut ducatur ad mēbrū distās vel penetret in cōpactū: aut si cōmunis est pluribus vt ad vnū determinetur. aut adhereat ei: aut immoretur: vna res alij societur. 21.

Ne vis medicine corpori necessaria virtutē eliminet mēbri nobilis aut offendat ab ea mēbrū passibile vel acuti sensus i termino vl in via: ne visipsi⁹ nociua cuiqꝫ ingerat alesionem aut horribilitate pturbet ne cito pereat ṽtus ei⁹ vt pfortet vel vt repressa qualitas proposito conformet medicie alteri⁹ copulam necessario sustinebit. 22.

Quāto plura sunt componentia medicine: tanto est cōponenti minus certus effectus eius. 23.

Sicut medicine pposite basis pmutare nō lꝫ: sic neqꝫ medicine a proprietate inuātis eā vel eius maliciā corrigentis. 24.

Quorūcūqꝫ pponentiū iuuamina sunt plura vel pauciora peuenienter eorū pondera maiorātur. 25.

Sicut cōponēs efficax ad iuuādū augetur in qꝫtitate: sic efficax ad nocendū a qbuslibet mēbris necessario minoratur. 26.

Licet ppones excellētis fuerit iuuamēti vt aurū respectu cordis: tñ qr grauitate sua diuertere pōt ppositū ad secessum: iō qꝫtūlibet eius quātitas non augetur ⁊ sic de similibus. 27.

Sicut in medicinis ordinatis ad mēbra longinqua pond⁹ augef: hec debet peuenienter in oppositis minorari. 28.

In cōponentibus quorū sapor austerus vel odor extiterit: aut qualitates prime fuerint excellētes rōnabiliter pōdus minuif: in oppositis vero potest augeri. 29.

Quecūqꝫ solēt ptristari sumentē rōnabiliter minoranf: q̄ vero delectat poterunt augeri. 30.

Quarūcūqꝫ medicinarū ṽtus corpi necessaria pōt resolui celeriter augeri peuenit qꝫtitatē: in oppositis aūt minuif cōpetēter. 31.

In cōponēte cuius potentia iuuatiua ceteris est pmunis lꝫ minuere quātitatē cū plures habeat adiutores. si vero ppria sit eidē cōuenienter augetur 32.

Testiū vniuersorū cōcordia clarū pcessum indicat operāti. discordātib⁹ signis declinādū est sꝫ ad plura vel fortiora. 33.

Cum significationes augendi vel minuendi pares fuerint numero seu virtute mediocris erit quantitas cōponentis. 34.

Mediocris quātitas medicine dosis terminū respicit: seruata proportione medicine componentis ad componentem. 35.

Inter salubres causas illa potius est eligenda sanabili que plura potest iuuamenta conferre. 36.

Medicina q̄ plures cōgregat per naturā ꝟtutes accōmodas mē
bro vel corpori ceteris est semper eligibilior. 37.
Medicina tyriacalis pre ceteris sui gn̄is est eligenda. 38.
Motiua p̄cipua cōponēdi medicinas surgūt a morbis. 39.
Medicina potens a proprietate cōferre melior est cōferente virtu
te complexionis. 40.
Effect⁹ ꝓueniens a primis medicinarū virtutibus etiā vulgus at
tendit cōmuniter. Sed in his que proueniūt a secundis ⁊ tertijs
prepollere debet consideratio sapientis. 41

Doctrina tertia.

Grauiorib⁹ morbis obuiandū est studiosius nō expedit
tamē leuioribus non mederi. 1.
Morbis malignis ⁊ ipetuosis subita ⁊ fortis medica
tio correspōdet: mitibus ꝟo atq̧ tardis debilis ⁊ diu
turna. 2.
In ꝟtute medicaminis cuiuslibet mēsurāda est non vis morbi: sed
corporū ⁊ membrorū diuersitas vigilātius attendatur. 3.
Sicut etas ⁊ habitudo diuersificāt regimē non solū in quātitate sꝫ
etiā qualitate: sic ⁊ cetera particularia quibus corporuꝫ virtus
differt. 4.
Sicut infans ⁊ mulier non tm̄ corpore differunt sed virtute: sic per
eandē distant rationem. 5.

Juuenis	calidus	mollis corpore.
atq̧ senex	et frigidus	atq̧ durus.
Tenuis	Porosus	audax
et spissus	ac densus	et pauidus
estiuus	vber ru	laboriosus
et hyemalis	req̧ degens	et ociosus.

Solitus pati atq̧ insolitus.
Sicut insoliti parce viuere ieiunio tabescūt velocius: sic insoliti cre
bro pati vi passionis aut medicaminis citius prosternuntur. 6.
Sicut mēbra mollissima velociter a forti medicamine resoluuntur
nisi ꝓtegant testudine velut cerebrū: ita q̧ sensibilissima vt os
stomachi ⁊ oculus eo q̧ grauiter indignantur. 7.
Sicut membra sensus acuti diu non tolerant medicamē forte: sic
membris obtusi sensus parū aut nihil ꝓdest ammotū celeriter. 8.
Medicamen appositū mēbris obtusi sensus amoueri nō debet sal
tem quousq̧ sentiatur ab eis. 9.
Mēbra q̄ medicine grauē sarcinā diu tolerāt priusq̧ indignentur
vt pulmo splen ⁊ zirbus: hebetem sensum habent. 10.
Medicamen corpori applicatum absq̧ mora sufficienti non perfi
cit opus suum. 11.

Doctrina quarta.

Umoris vitio carens discrasia solũ corrigit alterãtib⁹ causis. opposita vero cogitur vt plurimũ excludere vitiosum humorem. I.

Morbi quos generat euacuationis ꝯsuete cessatio: eadẽ redeunte vel reuocata cessabunt. 2.

Nihil prohibet vim alterantis adequare si leuis extiterit discrasia. 3.

Membris tabefactis aut marcidis vires alterãtium in intensis discrasijs nõ cõuenit adequare: sed hoc est cũ virtus est fortis et membra sunt solida. 4.

In inueteratis discrasijs ⁊ maxime principaliũ paulatim membra sunt temperamento restituenda. 5.

Membra congelata si repente camino approximẽtur nõ effugiũt doloris acerbitatem ⁊ in posterũ scabie fedabuntur. 6.

Signata frigiditas circa cutẽ ruptorijs aut ꝓfundatis cauterijs extirpatur. 7.

Membrũ quod substãtialiter exiccatur velut in senio ꝯtabescit: atq̃ destruitur naturali caliditate. 8.

Lactis alimentum solummodo: vel humectantia similia mẽbra ptisica per se fouent. 9.

Super humectatis mẽbris aut nimium tantũmodo calefactis: leuiter in oppositum alterantibus subuenitur. 10.

Capitulum secundum.

Ecundũ speciẽ ⁊ locũ peccantis humoris eius exclusio variatur. I.

Intercutane⁹ humor si subtilis fuerit vel aquosus resoluit ꝑ sudorẽ: grossus vero atq̃ mediocris cutis incisionibus sanguisugis aut ventosis. 2.

Intercutane⁹ sanguis nitrosus aut eruginosus vel purulentus ventosis euacuantibus conuenienter extrahitur maxie si grossus extiterit: aut profundus: suꝑficialis aũt atq̃ subtilis sanguisugis. 3.

Ubi prauo sanguine sola cutis inficitur: sufficit vt multis incisionibus flobothomi perforetur. 4.

Ille ventose tantum euacuãt sensibiliter que sensibilibus poris ac naturalibus applicãtur: vt auri saniẽ concludẽti: vel artificialibus: vt incise cuti. 5.

Uentosa que solum trahit aut reuocat sanguinem effluentem aut dislocati membri situm rectificat: vt in matrice precipitata: vel membro infrigidato calorem adducit: vt in paralitico: vel membri dolentis hebetat sensum constringendo ⁊ diuertendo: sicut in colicis: vel submersum facit emergere vt in emorroydarum capitibus. 6.

Ventose que turno vel suctione trahũt parũ aut nihil conferũt mẽbris infrigidatis: plurimũ vero que cum igne sunt applicate. 7.
Cutis incisio tanto profundior esse debet quãto est grossior ipa cutis: atq; sanguis euacuãdus profundior. 8.
Si sanguis intercutaneus aquosus fuerit aut subtilis cutem sufficit caraxare.
Si grossus fuerit aut profundus non superficialiter incidenda est sed profunde quod greci vocant scarificare. 9.
Sanguis immoderatus venarum incisione vel naturali fluxu minuitur. 10.
Cum sanguis arterialis acumine suo mẽbrũ sagittat vt oculũ nõ solũ p incisionem arterie debet euacuari: sed etiã ipsa detruncat vtiliter maxime reumatismo inueterato. 11.
Chimus prauus abundans in cõcauitatibus viscerum aut in venis: medicinis excluditur educentibus ipsum per exitus breuiores ac securiores. 12.

Capitulum tertium.

Euacuationes vniuersales particularib⁹ p̃mittũtur nisi pticulares ad tollẽdũ prohibens ordinentur. Sicut interdũ clistere flobothomie p̃mittitur cũ eã phibeat constipatio fieri. 1.
Euacuatio ministrãtis debet ei⁹ cui ministrat euacuationi p̃cedere qua propter viscerib⁹ nõ purgat aut venis ventosatio fit nociua. 2.
Prauo chimo cũ immoderato sanguine abũdãte debet flobothomia precedere pharmaciam. 3.

Capitulum quartum.

Pharmaciam & flobothomiam eadem die verendum est exercere. 1.
Fortis euacuatio tã in eadẽ specie q̃in diuersis nũq; geminabit vna die. 2.
Ubi multus est sanguis & prauus & timet virtuti secũdat flobothomia seu fiat apophoresis. 3.
Triduum recreationis exposcit flobothomia notabilis in quo fortis medicatio perdit locum. 4.
Post pharmaciam notabilem infra triduum flobothomia non sequatur. 5.

Capitulum quintum.

Omni euacuationi pre ceteris anni partib⁹ est electissimum vernum tp̃s. 1.
Urgens necessitas nec prebet inducias expectãdi tp̃s electiõis neq; tardandi opus expediens. 2.

Sicut dispositio cõtinẽtis arefaciẽtis corpora flebothomiã prohibet vt feruor estiuus: similiter ꝛ infrigidans vt hyemis algor. 3.

Quibus est sanguis grossus timendum est in algoribus exercere flobothomiam ne solum euacuet quod subtile est: propterea si cogatur sub frigore minui: non igne sed tolerabili motu membra contemperabunt. 4.

Capitulum sextum.

Ecũdũ lunarẽ ĩfluẽtiã etas lunatiõis ad flobothomiã eligit̃ cũ passio tri buit inducias expectandi. 1.

Influẽtia stellaꝝ ꝓueniẽs a virtute specifica fortior est illa q̃ prouenit a virtute communi. 2.

Uirt⁹ lucis solaris q̃ ceteris stellis cõmunicat̃ recipit in formatione a ꝓpria natura ipsaꝝ: qꝛ quod in altero recipitur sequitur modum recipientis. 3.

Cum ex ꝓpria virtute luna mouet ꝛ extẽdat aquosas substãtias ꝛ augumento disponat quãto fortius irradiabit tãtomagis augebitur reumatismus. 4.

Cũ effectiue sit luna frigide cõplexiõis ꝛ hũide in nulla etate poterit ab effectu proprio calida vel sicca denominari. 5.

Et eadẽ ratiõe q̃ ꝑncipales etates in viuẽtib⁹ distinguunt̃ per similitudinem notantur in luna. 6.

Sicut ꝑma etas est in q̃ cremẽtũ incboat ꝛ ꝓcedit vsq͂ ad notabilez mẽsurã stature viuẽtis. Sic ꝛ luna in ꝑma etate incipit augeri vsq͂ ad mediã. Et sicut etas scõa viuẽtiũ est in q̃ cremẽtũ ipsoꝝ lz notabile terminat̃. Sic ꝛ in luna. Sil'r q̃z tertia viuẽtiũ est in q̃ viuẽs incipit occulte decrescere scz in ꝟtute lz in ꝓcessu manifestet̃. Quarta ꝟo est in q̃ decremẽtũ sensui manifestũ in ip̃a substãtia ꝯsequit̃ terminum: similiter ꝛ in luna. 7.

Lz cremẽtũ ꝛ decremẽtũ in inferiorib⁹ sequat̃ varietatẽ supioꝝ ꝛ non ecõuerso: tñ qꝛ notiora sunt nobis inferiora supiorib⁹ variatiõez superiorum ab inferioribus nominamus. 8.

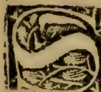
Cũ calida ꝛ hũida cõplexio sit cremento prõptissima: ꝑpterea ꝑma etas lune in q̃ cremẽtũ nullaten⁹ sistit: ab ea denominat̃: qꝛ ꝟo notabile cremẽtũ etatis scõe viuẽtiũ efficit caliditas: ꝛ siccitas terminat: ideo calida ꝛ sicca denominatur.

Quod nomen etati secunde lune accomodat̃ propter similitudinẽ supradictam ꝛ sic in alijs. 9.

Etas lunaris in q̃ min⁹ aq̃sitates reumatice multiplicant̃ aut fluitãt: ꝛ in q̃ min⁹ ob diminutionẽ aquositatis dẽfatur sanguis magis est flobothomie conueniens. 10.

Cũ in tertia q̃dra lunatiõis moderate minuant̃ aquositates ꝯstat q͂ electio in flobothomia debetur ei. 11.

Capitulum septimum.

I mēbrū cretica nō grauet͂ collatiōe vel materia venenosa: flobothomād⁹ est eger p̄ venas lōginq̄ores oppositionis vni⁹ dyametri vel multap̄ si fuerit corp⁹ plectoricū. Morbo vero confirmato ꝛ fluxu cessante per venas ppinquiores. 1.

Infra p̄mū dyatritū rarissime flux⁹ cessat ꝛ plectoria frequēter occurrit: quapropter vt plurimū oppositio lōginquior seruit flobothomie. 2.

In creticis ꝛ venenosis materijs exercet͂ flobothomia p̄ venas ppinquissimas membro leso nisi fuerit nobile. 3.

Capitulum octauum.

Uib⁹ in vna vena secūdat͂ eadē die flōm⁹ inūct⁹ custodiet incisionis apertionem. Cum incisionis foramen consolidatione minuitur: tantum excludit qđ subtile est. Quib⁹ sanguis est grossus aut flōmādi necessitas in valido frigore pagetur flobothomia larga incisione. Quibus vero econtrario constricta. 1.

Capitulum nonum.

Ronis ad sincopim magis frigiditate cordis apop borexis est amica sanguine iam fluente. 1.

In pniorib⁹ ad defectū vt in melācolicis fluxus sanguinis intercipitur sepius in eadem flobothomia. 2.

Capitulum decimum.

ATenore virtutis queq̄ circūstātie variātes eū notificant: ꝛ ab exhuberātia sanguinis eius euacuatio mensuratur. 1.

Quibuscūq̄ fortib⁹ ꝛ audacib⁹ vna die geminat͂ flobothomia cōuenit vt p̄ma euacuatio maioret͂. In debilib⁹ ꝛ meticulosis gradatim est pcedēdū ad multi sanguinis fusionē: q̄propter in illis flebothomia succedens maior est precedenti. 2.

Capitulum vndecimum.

LIquor gustui suauis ꝛ redolēs ad īfrigidādū fornaces corpis atq̄ venas sanguine fluēte sugitur competenter. 1.

Quicunq̄ sunt prōpti ad cacochimiā stomachalē flobothomati ōfficiūt nisi premundet͂ stomachus ꝛ corroboretur os eius. 2.

Quecūq̄ resistūt fluentib⁹ chimis ad stomachū facta flobothomia mox poterunt sumi competenter. 3.

Capitulum duodecimum.

QUemadmodū estas in euacuādo colerā p̄uenit͂: sic̄r hyēs purgatio flegmatis ꝛ nigri humoris precedere debet. 1.

Sicut euacuatio frigidi humoris in vultu estatis parit acutos morbos: sic ꝛ ī itroitu hyemis euacuatio calidop̄ gignit diuturnos. 2.

In exacerbationibus aut dieb⁹ paroxismop̄ verendū est farmacare

seu flebothomare: in die tranquillitatis fortes euacuationes cō uenit exercere. 3.

Capitulum.xiij.

Sicut exclusionem peccātis humoris alteratio sequitur corrigēs discrasiā derelictā. Sic praui chimi eductio pcedere dz ad illius maliciā emendandā vbi extiterit furiosus. 1.

Si prauus chimus ad exitū compellatur vitio p digestionem nō emēdato aut difficulter euacuabitur; aut offendet membra per que transibit. 2.

Ex grossis humoribus nō digestis aut imperfecte subtile tantum euacuat farmacia residuū compingendo. 3.

In chimis furiosis τ q̄ per vrinas euacuanf emendatio vitij τ eductio fiunt simul. 4.

Alleuiatiua purgatio nō expectat digestionem sed eradicans chimum prauum. 5.

Alleuiatiua purgatio clysteribus fit vt plurimum aut lenientibus medicinis. 6.

In materijs aquosis vel fluidis vitanda sunt liquida digestiua nisi vim habuerint educendi peccantem humorē: vt serū in hydrope: aut cōsumendi vt aqua ardēs in palyticis non repletis. 7.

In reumatismis propter aquositatem distillantibus in guttur aut pectus: ingrossatiuum syrupum absq̧ mixtura limphe conuenit exbibere. 8.

Ad tutitatem purgationis atq̧ suauitatē nōn sufficit corpora fluxa facere digestiuis humoris euacuandi: sed apertiuis τ lenitiuis ac dilatantibus. 9.

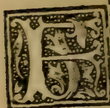
Sicut balneum lauans corpus τ excludens reliquias nociuorum sequitur farmaciam. Sic prehumectans τ corpora fluxa reddens precedere debet: maxime si fuerint chimi terrestres. 10.

Colera cinerea τ eruginosa τ nigra terrestreitate sua possident immobiliter cauernas interiores. 11.

Terrestres chimi profunda corporis occupantes etiam post aliorum emissionem repentinis alterationibus τ improuisis perturbant medicatum τ medicantem. 12.

Qui a fecum duricie constipantur nisi clystere premiserit farmacie tortionibus vexabuntur. 13.

Capitulum.xiiij.

Farmacia leptoniens; τ maxime ardens vt euforbium et dyagridium per grossas portiones: siue per se: siue cū alijs glutienda. 1.

Acutum pharmacuz] nisi lubrico velatu deglutiatur offendit guttur τ si fuerit macilentum τ aridum perpetuo ledit vt plurimuz. 2.

Pharmacum violentum prohibendum est cibis occurrere nisi necessitas perurgeret. 3.

Capitulum. xv.

Emplastris vel vnguentis attractiuis chimorum verendũ est pharmacare precipue cũ occurrit euidens plectoria. 1.

Exterioribus locis plectoricorum trahentibus pharmacis appositis vel a͞patis indignatio vel scabiei feditas preueniet ea. 2.

Pharmacie trahentes applicantur exterius vrgente necessitate videlicet cum omnino respuit pharmacandus applicationem earum per partes conuenientes. 3.

Attractiuis exterius applicatis repercussiua et confortantia cõuenit sociare. 4.

Licet chimus eradicet a pharmacia: tamen eius expulsio perficitur a natura. 5.

Chimũ commotũ a pharmacia expulsiua mẽbrorum obuiãs inclinabit ad exitus naturales si p͞ualuerit pharmacie quapropter oportet vt interiora mẽbra et exteriora sint fortia cũ pharmacia trahens exterius applicatur. 6.

Nunquam tabefactis corporibus conuenit solutiuum trahens exterius applicare. 7.

Capitulum. xvj.

In pharmaciis venenosis vt dyagridio et elleboro si perdormire nõ cõuenit: aut per modicũ ne principalia mẽbra conclusis vaporibus offendant: et maxime si debilia fuerint.

Capitulum. xvij.

Humoris euãdi per pharmaciã nequit quantitas certis rõnibus mensurari. 1.

Ex regulari ventris officio et vi medicine atque dosi et humorum digestione numerus assellãdi frequenter extimatur vltra necessitatem. 2.

Tandiu solutio proficit quãdiu peccantis humoris euatio sine defectu et angustia toleratur. 3.

Capitulum. xviij.

Post pharmaciã conuenit alimentis exitus retinere mediocriter laxos ne nouam procuret offensam constipatio fortis et repentina. 1.

Capitulum. xix.

Discrasia membrorũ post pharmaciam et maxime fortem nunquam est corrigenda excellenti alteratiuo. 1.

Membra discrasiata multiplicant superfluitates cõformes eorum discrasie: quamuis eucrata fuerit alimẽta. 2.

Corpora quorum interiora discrasiantur oppositis

qualitatibus sunt vt plurimum cacochima. 3.

¶ Oppositas discrasias in interioribus patientes leuiter offendũtur distincto vsu cõtrariorum: si sumantur interius: & ideo media debent sumi ve vel cõmista cõtraria. 4.

¶ In oppositis membrorum discrasijs nociuior semper amplius impugnatur. 5.

¶ Discrasia fortior: aut mẽbri nobilioris apta est plꝰ nocere. 6.

¶ Inueterata discrasia transit in habitũ. & respuit extirpari. 7.

¶ Hereditarie passiones inextirpabilis sunt radicis: & sufficit ne pullulent in deterius cõuenienti regimine ꝓhibere. 8.

Capitulum.xx.

Uxta morboꝝ durationem sunt tempora mensurãda perfecte curationis. 1.

¶ In morbis annũ trãsgredientibꝰ cũcta sanationis opa nequeũt in minori tpis spacio terminari. 2.

¶ In annualibus morbis nõ solũ in quadris anni ꝓportionaliter medicari opꝫ: sꝫ etiã in quolibꝫ mẽse. 3.

Capitulum.xxj.

Languor diuturnus peregrinationibus aut loci mutatione fugatur. 1.

Morbi diuturni & humorales extirpantur cauterijs aut thermalibus aquis. 2.

Omnis medicina pollens viribus opiate congruit excellenter in morbis diuturnis cacochimia diminuta. 3.

Febres multiplicat vsus opiatarum cachochimia dñante. 4.

Sub eadem specie febres vt plurimũ opiata multiplicat vt duplãdo vel triplando quartanam. 5.

Quocunqꝫ regimine patiens emendaẽ eodẽ proportionabiliter obseruato cõsequitur possibilẽ sanitatem. 6.

Quanto plus egritudo minuitur tanto minus forte mẽbro vel corpori medicamen est applicandum. 7.

Doctrina quinta. Capitulũ primum

Malicia compositionis aut exhibitione medicinaruꝫ aut chyrurgia corrigitur aut vtroqꝫ. 1.

Membris quibus nequeũt applicari manꝰ aut instrumenta q̃ manus officio regi possunt: manualis operatio nunqꝫ prodest. 2.

Innata malitia figure nunqꝫ in adultis corrigitur in crescentibus autem raro. 3.

Malicia figure accidentaliter superueniẽs corporibus adultorũ cum deperditione substantie incorrigibilis est vt plurimũ: que vero sine deperditione substantie contingit sepe corrigitur vt in dislocationibus iuncturarum. 4.

Sicut obliquitatem dislocationis aut spasmi mollificatio prius aut resolutio deinde pulsio vel tractus aut extensio dirigunt. Sic tortura mollificationis exiccantibus et contrahentibus apte corrigitur. 5.

Rectificata figura membri congrua ligatura situatio quieta et firma parumper constringentia medicamina seruãt eam. 6.

Utilis ligatura neqȝ vexat constrictione: neqȝ fluitat laxitate. 7.

In situatione firma vel astellis fulcit membrũ vel suspenditur linteo vel tabulis coartatur aut geritur: vel stuellis impositis subleuatur vt in naso et virga. 8.

Quibuscunqȝ paruulis aut passibilibus dislocatio spondiliũ corrũpit figuram dorsi vel pectoris vt plurimũ nequit rectificatio solidari. 9.

Passibilia membra et maxime calida si diu a sensibilibus coartent aut suffocationis piculum: aut febriũ incõmoda nõ euadẽt. 10.

Superficies tabularum absqȝ plumaceolis nequit vtiliter superficiei membri coaptari vel corporis. 11.

Quibuscunqȝ relaxatione ligamentorum spõdilia dislocãtur pre cunctis exiccatiuis efficacius balnea sulphurea vel cauteria cõferunt iuuamentum. 12.

Capitulum.ij.

Quicquid preter naturam replet cõcauitatem mẽbri vel minuit eius capacitatẽ debet quantũ possibile fuerit congruis exitibus ab eodeȝ expelli. 1.

Capitulum.iij.

Quod meatum obturat et impedit transituȝ naturalem expellendum est ab eodem. 1.

Secundum diuersitatem corpis opilantis et mẽbrorum in quibus transitus obturant cõuenit de opilantia preparare. 2.

Sicut intestina deopilãtur a stercore duro clisteribus mollificatiuis: sic et meatus rhenum a calculo medicis cõminuentibus calculũ aut facientibus lubricare. 3.

Sicut humor opilans multitudine sola: detrahitur tamẽ ad apertionem meatus vt in venarum repletione sic et opilans viscositate iuuante siue grossicie debet incidi vel subtiliari vt detrahatur. 4.

Medicina aperitiua meatuũ occultorũ quanto subtilioris substãtie fuerit tanto pre ceteris eligibilior. 5.

Sicut medicina resoluens absqȝ stipticitate nõ conuenit epati: sic nec fortiter aperiẽs meatꝰ ipsius carere dȝ pauca stipticitate. 6.

Sicut in pustulis aut ragadijs vlceribus mẽbrorꝫ interiorũ acuta

et incissua per semel cum aliquo introducta: mordicationis ingeniant crucia tum sic lenitiua et frigida sine tormento illorum sament ut plurimum. 7.
Inter lenitiua communia ragadiarum et ulcerum occultorum plus lac ptisana tertie decoctionis vendicat sibi gradum. 8.
Quod opilat meatus si neque expelli a membro vel corpore transponendum est: et quantum possibile fuerit elongandum ab eodem ut calculus a collo vesice vel a pupilla cataracta deponitur. 9.

Ca. iiij.

Meatus innaturalis qui diu manauit ut in fistulis antiquitatis neque obturari absque timore grauioris incommodi nisi manatio consueta deriuetur ad proxima. 1.
Innaturalis manatio congrue permutatur ad exitum naturalem ut fistula lacrymalis ad calamos narium in osse corrupto. 2.
Quibuscunque superfluitas manans adducitur a primo et naturali meatu sicut vrina distillans per foramen incisionis vesice in calculo nunquam timendum est claudere foramen innaturale. 3.
Quicunque meatus innaturalis potest absque timore claudi si fuerit strictus et antiquitate suspectus ad immundicias et coartatas elargandus est in incisione vel medicinis ut a profundo sincera consolidatio procuretur. 4.
Manatio que diuerti neque ad exitum naturalem vicinis cauterijs abducitur competenter. 5.
Euacuatiua cauteria semper in fontanellis ubi lacertus a lacerto manifeste disiungitur: aut non fieri subsistit consideratio recta iubet. 5.
Cauteria que distrahunt fluxus inueteratos efficacius operantur si propinqua sint magnis venis sicut que diuertunt a partibus capitis: cephalee debent appropinquare. 7.
Quamdiu vixerit fistula nunquam poterit obturari humiditas domnina et ancilla frigiditas fistule vitam prebet. 8.
Quandiu sanies fistularis aquosa vel glutinosa seu praue qualitatis extiterit fistula viua manet. 9.
Ex quacunque sui parte fistula saniem perfectam et puram emiserit: ibi est iam extincta. 10.
Fistula tortuosa et intricata nunquam perimitur nisi felleis aut nitrosis liquoribus imbuatur. 11.
Fistula inossata nunquam medicationi obediet donec extirpatum fuerit os corruptum. 12.
In cunctis vlceribus os infectum respuit incarnari: virulentas intus cauernulas gignens. 13.

Capitulum. v.

Ossis asperitas radendo corrigitur vel liniendo. 1.
Cutis inaturaliter aspera lenitiuis vnguentis aut balneis vel mu

dificatis lotionibus emendatur. 2.
Cõcauitatib⁹ interiorꝫ mẽbrorꝫ hũectãtia ĩfusiua aut mucilagines aut q̄ cũqꝫ nitrosum vel terrestrẽ chimũ euacuãt z naturalem resti tuunt sanitatem. 3.
Exasperata cõcauitas pluralitate ragadiarꝫ: infusiuis lenit̃ mucila ginosis aut glutinosis precipue lactis vsu. 4.
Nutritiuis exasperatis pluralitate verucarꝫ limãtia subueniũt vt pulueres metallini vel abstergẽtia incisiua. 5.
Pustulis exasperãtib⁹ mẽbra interiora lac subuenit aut vnctuosa quecũqꝫ parũ mundificant z exiccant. 6.
Sicut in pustulis aut ragadijs vel vlcerib⁹ mẽbrorꝫ interiorꝫ acuta z calida mordicatiõis ĩgeniãt cruciatũ. sic lenitiua z frigida sine tormẽto illorꝫ sumuntur vt plurimum. 7.
Inter lenitiua cõmunia ragadiarꝫ z vlcerũ occultorꝫ post lac ptisana vendicat sibi gradum. 8.

Capitulum sextum.

LEnitas innaturalis quã mucilagines ĩferũt emẽdat̃ ĩcisiuis z absterfiuis. 1.
Cõcaua mẽbra quorꝫ superficiẽ ĩtrinsecã cicatrices vlcerꝫ lenierũt cõ uenienter ponticis mordicatione carẽtib⁹ incrispantur. 2.

Capitulum septimum

QUicquid p̄ter naturã addit̃ nũero vel mẽsura si tute fieri queat totum est auferendum. 1.
Incisio: z vstio: z corrosio: z cõsumptio auferunt quod ex cedit. 2.
Ubi vene sunt z arterie notabil̃r magne corrosio z ĩcisio p pter emorosagiam sunt verende. 3.
In excrescẽtijs mẽbrorꝫ passibiliũ z sensus acuti corrosiua non mor dicantia sunt applicanda. 4.
Ustio vel igne perficitur aut cõburentibus medicinis. 5.
Metallis ignitis breui⁹ z efficacius completur adustio z certius re gulatur. 6.
Meticulosos tãtũmodo cõuenit vrere medicinis. 7.
Ferrũ ignitũ efficaci⁹ auro z argẽto resoluit supflua: pellitqꝫ frigidi tatẽ z crustã obuiãtẽ emorrosagie facit solidiorem. 8.
Circa mẽbra multis irradiata spiritib⁹ z resolui proptissima q̄les sunt oculi tuti⁹ fit auro vel argento cauterium. 9.
Exercitari fortiter aũ cibũ z fames z sitis z duricies stramẽtorꝫ atqꝫ vi gilie sollicitudinis spinis angariãtes cõsumũt excessum pingue dinis atqꝫ carnis. 10.
Tenuis dieta cõcurrẽs cũ balneo termarꝫ celeriter macerat corpa nimis crassa. 11.
Excedẽs moles vni⁹ mẽbri vt mammillarꝫ assiduata cõstrictiõe ser

uat humiditatem. 12.

Capitulum octauum.

Alimēta resumptiua ꝛ humectātia bal.quies mētis ꝛ corpis habitudinē reparat accidētaliter diminutā. 1.

Membrū extenuatū diminutiōe pinguedinis atq; carnis abūdātia sanguinis ꝛ quiete perseuerātibus ingrossatur. 2.

Capitulum nonū.

Cum his qui corrigūt figure maliciā rectificatur in parte mēbrū naturaliter situatum. 1.

Membrū discedens a sede ꝓpria sine lesione figure vel pulsione reducitur sicut anus vel horrido vapore fugatur: vel allicit placido: aut ventosationibus trahitur sicut matrix. 2.

Capitulū decimū.

In vulneribus ꝛ figuram mēbri ꝛ situm partiū eius vt plurimū oportet rectificare. 1.

In quibuscunq; vulnerib⁹ mēbri substātia non deperditur sola coequatio ꝛ cōglutinatio restituūt sanitatem. 2.

Labia vulneris glutināt si nihil alienū intercidat: ꝛ naturalis mēbri cōplexio fuerit custodita. 3.

In magnis vulneribus ligatura nequit absq; sutura labia vulneris contiguata seruare. 4.

Filū sericinū labia distincta nodās in moderata distātia suturā efficit meliorem. 5.

Festina consolidatio vulnerum potissime causatur a sanguine pauce aquositatis: quapropter aquosos potus vulneratis cōuenit euitare. 6.

Capitulum.xj.

Potio q̄ cōsumit atq; sequestrat aquositatem a sanguine nō aqua sed vino ꝛ stipticis diureticis cū aromaticorum commixtione conficitur. 1.

In vulneratis flegmaticis ꝛ in hyeme mel cōiungitur potioni. 2.

Capitulum.xij.

Uenter stipticus ꝛ viscera opilata vel tumida spiritualia sicca vel toti⁹ ariditas ꝓhibēt vulneratis offerre potiōes stipticas ꝛ acutas. 1.

Capitulum.xiij.

Quāto vulnerati maiorē fuerint emorrosagiā passi tanto securius pigmētis aromaticis imbuuntur.

Capitulum.xiiij.

Sicut vulneratis emorrosagiam passis merū precipue cōgruit: sic pronis ad eam derogat omne vinum: et quicquid acuit sanguinem vel stimulat ebullire.

Capitulum.xv.

Sicut inflāmatiua et subtiliatiua cogūt effluere sanguinē: sic et infrigidātia et ingrossantia phibent emanare. 1.

Sicut inqetudo et clamor et ira sanguinē faciūt ebullire: sic eū retinēt quies et taciturnitas et pax cordis. 2.

Ubi vena corrodit prauo chimo vel putrefactiōe dissoluit absq cauterio dissolute cām apertiōis ei⁹ nō sistit fluēs sanguis. 3.

Medicina cōburēs cū manifesta stipticitate vt attramētū nō solū corruptionē extirpat. sed escaram seu crustā fluxui obuiantem efficaciter generat. 4.

Arteria vulnerata quanto plus dilatatur plus sanguinem euomit quocirca necesse est vt eius dilatatio quantum possibile fuerit remittatur. 5.

Latitudinalis arterie sectio promptius solidatur q̄ apertura sm longum. 6.

Modica vene pulsatilis apertura in corpore molli et humido vt puerili et muliebri sanari pōt: magna vero vix aut nūq̄ in sicco et calido corpore. 7.

Ubi san. arteriarū pre vulnere cogitur scaturire necesse ē stipticis exterius applicatis iūgere glutinosa. 8

Capitulum .xvj.

Quibuscūq vulneratis intra corpus recēter sanguis coagulatur bis potio resolutiua sudorē puocās cōfert cito. 1.

Capitulum.xvij.

Consolidat efficaciter suppositū medicamen vehemēter exiccans et vim glutinandi gerens. 1.

Lotio vulneris exiccantib⁹ tepidis exerceri debet vt vino vel aqua vini. 2.

Recentia vulnera cum aqua ardenti lota sanationis effectum citissime consequuntur. 3.

Non solum aquositas omni vulneri: sz frigus inimicātur et cuiusq cōplexionis malicia: quapropter oportet medicinā variare sz diuersitatē corporū et mēbrorū: licet exiccantia cōiter exiccātur. 4.

Capitulum.xviij.

Sanies et maxime in vulneribus concauis deperdite carnis phibet substantiam generari. 1.

Alimentum attractū et nō incorporatū in saniē cōuertitur: et ideo vulneratis obest superfluitas alimenti. 2

Sicut aquositati debentur exiccatiua: sic vulnera saniosa mundificantib⁹ indigent medicinis. 3.
In vulneribus que non saniant vel corpus nō alitur aut ꝓ defectu naturalis caloris deficit attractiua vel immutatiua. 4.
Saniatio vulneris vbi est opus debilis cōuersiue nullo modo dꝫ a medico procurari. 5.
Minister nature supplere teneť defectū ei⁹ nō facere. ꝓpterea saniẽ ex vulnerib⁹ eijcit. nō inducit nisi superfluitas ꝓhibẽs ipsorū sanationẽ nequeat aliter extirpari. 6.
In q̄buscūqꝫ vulnerib⁹ cruda sup̱fluitas ꝯglobatur cassatione vel extrinsecoꝝ alterantiū obuiatione seu alijs causis ꝛ putrefactiuis cogẽda est saniare nisi nerui prohibeant. 7.
In neruosis vulnerib⁹ calefactiuis leptomeris nō putrefactiuis āt sanientibus est superfluitas resoluenda. 8.
Sup̱fluitas vulneris nisi verta𝔱 in saniẽ aut aliter resoluatur vel cōglobata generat apostemata vel spasmū accelerabit. 9.

¶ Capitulum.xix.

Ulcera sordida non tantū emittūt saniẽ sꝫ virulentijs lachrimantur: ideo exiccāda sunt absterſiuis. 1.
Sordidis vlcerib⁹ tumefactis exiccatiuuꝫ ꝯgruit absqꝫ mordicatione resoluẽs vt psidia vel plātago in vino decocta. 2.
Ulceribus corrosiuis q̄ spōte dilatātur ac profundantur: stiptica mordicatione carentia debentur exiccatiua. Si vero fuerint venenosa vt lupus ꝛ cācer tyriacalia debent esse. 3.
Ulcera deābulatiua stipticissimo medicamine cōpescūtur. 4.
Ulcera quecunqꝫ partim a grosso chimo ꝛ ignito causan𝔱 partiꝫ vo a subtili ꝛ calido sicut noli me tangere: manifeste resoluentibus ꝛ pure stipticis indignantur.
Et ideo solummodo cōgruit medicamen has vires equatas hñs fortiter colligatas. 5.
Ubicunqꝫ subtilis ꝛ grossus humor inequaliter causant vlcus predominā̄ti est obuiandum fortiori virtute. 6.
In quibuscūqꝫ vlcerib⁹ caro est mortua ꝯputrescit: ꝛ iō vel ferro secari vel igne comburi debet aut medicinis. 7.
In vlceribus caro moriẽs ꝛ iā parum vite retinens vt cancrene iudicium subit cum ceteris auferendis. Que vero incipit adhuc mori caraxationibus ꝛ scarpellis ab humore mortificante conuenit vt purgetur. 8.
Sicut sclirosis diu radicitus incalescens trāsit in herpetẽ: sic in vlceribus calidorū membrorū caro mortua nisi radicitus euella𝔱 ꝛ prope festinabit gignere sacrum ignẽ. 9

¶ Capitulum.xx.

Punctura neruosi membri fomentis oleorum subtilium perdit doloris acerbitatem.

Virulētia q̄ ꝯcluditur in puncturis acerbo dolori potissime causam prebet. 2.

Oleū terebētine p̄ se vel oliuarū cū euforbio moderate confectum efficaciter subtrahit eruginem a puncturis. 3.

Par est iudiciū in puncturis neruoꝝ ⁊ chordarū ligamenti ⁊ pāniculorum. 4.

Neruus oīno sectus infrigidatiōe: veloci spasmabitur nisi cauterio vel fomētis oleorū subtiliū preseruetur: ⁊ quilibet viciat⁹ aq̄ infusione celeriter computrescit. 5.

Neruū infrigidatū ꝯtrahens frigus nō spasmat tn̄: sꝫ superfluitas vaporosa in eodem multiplicata. 6.

Si vulnerati sub humeri a spasmo ceperit apphēdi cauteriū ꝓfundum i spōdilib⁹ colli mortis periculuꝫ aufert vel tardabit: ⁊ vbi spasmus gignitur a punctura: cōfestim est dilatanda ⁊ fortiter expurganda. 7.

Capitulum.xxj.

Bimula cranei q̄ interi⁹ terminat opꝫ scarpello ⁊ trepano dilatetur vt possit educi sanies aut virulentia subdistillans. 1.

Sanies aut virulentia distillās in durā matreꝫ incōmoda letifera multa parit. 2.

Absq̄ poro sensibili possibile est fracturā infantium solidari. 3.

Nunquā in dura parte sed molli sicut extremitatibus ossis pecia alias fractura solidatur. 4

Doctrina sexta. Capitulum primum.

Diu ertendo fluentia ⁊ dissoluēdo coadunata vel extirpādo curantur apostemose collectiones. 1.

Fluxū diuertit humorē qd retrahit ac repellit. 2.

Euacuātibus aliūde q̄ p̄ ꝑteꝫ apostematā ⁊ maxime sensibiliter fluentia retrahuntur. 3.

Pullulātibus in corpore bubonib⁹ aut furunculis detractio sanguinis ⁊ refectio tenuis exterminant exituras. 4.

Absq̄ cibi tenuitate nūq̄ humoralis collectio ꝯmode resoluet. 5.

Non solū repellit membrū vt pote fluxui resistendo: sꝫ medicina repercussiua refrigidādo ⁊ stipticando. 6.

Vbi calidus mediocris aut subtilis humor ad collectionē non fluxerit repercussio fit nociua. 7.

Euaporatiua moderata caliditate dissoluūt insensibiliter globuꝫ collectionis. 8.

Magna collectio precipue grossi humoris tutius in saniem vertitur q̄ euaporatione dissoluatur. 9.

Collectiones q̄cūq̄ fuerint intra craneū ⁊ thoracē nunq̄ intētione directa vertit in saniē artifex eruditus: sꝫ indirecte cū cogitur lenire maturatiuis doloris acerbitatem. 10.

Euaporatiua et sanatiua nisi notabili caruerint siccitate periculũ est in sclirosim verti collectionem. 11.
Collectio saniosa ꝑ icisionẽ dissoluit et saniei exclusionem. 12
Ne chorde vel nerui putrescãt in collectionibus iuncturarũ cõpleta generatio saniei preuenitur incisione. 13
Multa parit incommoda tardare apertionem saniose collectionis. 14.
Cõglobata sanies et maxie q̃ in sclirosim vertitur cancrum: aut lupum: aut fistulã machinatur: aut transit in bocium. 15.
Turnia scrophularũ colli securius extirpatur corrosiõe medicinali et sanatione q̃ ferro. 16.
Quelibet extirpatio pestis inguinarie vel subassellaris pluriũ scrophularũ in pueris et debilib⁹ est verenda maxie in estate ne corpora febrib⁹ aut nimia purulentia contabescant. 17.
Scrophularũ extriseca multitudo clamitat earũ pluralitatẽ intrinsecã et iõ talibus scrophulis nihil ꝓficit exterius operari. 18.
Bocium colli verendũ est incisione vel corrosione dissoluere vel extirpare. 19.
Usus aquarũ mineraliũ et maxime saporis tartarei vel acuti: nõ solum interiora bocia sꝫ extrinseca valde extenuare. 20.
Glãdulosa collectio nõ inherẽs neruis aut magnis venis vt nod⁹ extirpari debet incisione cum cisti sua. 21.

Doctrina septima. Capitulum primum.

Era conualescentia nec morbum patitur nec radices eius. 1.
Declinãdo a primitiuis causis abscisi morbi conualescentia solidatur. 2.
Tranquill⁹ et purus aer solũmodo cõualescentibus est amicus. 3.
Mãsio quã infecit egritudinis ꝑterite lõgitudo cõualescẽtis ꝑfecti squalore carceris aduersat. 4.
Cõualescẽs incautus recidiuat festinanter. 5.
Sobrietas et ꝑfecta digõ corroborãt mẽbra cõualescentis. 6.
Puritate alimentorũ et potibus aromaticis cõualescentium incõmoda reparantur. 7.
Dulcibus melodijs et amenis aspectibus ꝯualescentiuꝫ animus refloreſcit. 8.
Stellarũ sublimitas: gẽmarũ varietates: plãtarũ viriditas: aquarum paruitas. intuitum refocillant. 9.
Exteriori corporis lotione et maxime capitis nõ solũ allevuiant mẽbra cõualescentis verum animus recreatur. 10.
Lotio crebra pedũ: capiti cõualescẽtis et visui prebet sinceritatẽ. 11.
Exercitia cõsueta et placida q̃ morbũ preteritũ nullo modo causa-

uerunt: si resumantur paulatim et moderate prosunt conuale-
scenti. 12.
Aromatice confectiones et temperate studio peritorum facte: conuale-
scentes viuificant matutinis horis et vespertinis. 13.

Capitulum secundum.

Debiles et incauti promptissime recidiuant. 1.
Graue recidiuum in conualescentia superueniens mina-
tur periculum. 2.
In grauib⁹ debilium recidiuis perplexus est medic⁹. 3.
Impugnare morbum et virtuti subministrare fomenta
in recrudatis debilibus valde graue. 4.
In validis recrudatis aut cibis medicinalibus erit
subueniendum aut leuissimis antidotis conueniet medicari. 5.
Suaues fricationes debilium in recidiuis conuenit frequentare. 6.
Prudentia medicantis in grauibus recidiuis nunquam omittit pericu-
lum protestari. 7.

Capitulum tertium.

Parabole salomonis ostendunt quod qui sapientes in consi-
derationibus naturalibus protulerunt: conuenienti me-
thaphora moralibus adaptantur. 1.
Doctor gratiosus et efficax parabolis vtitur ad occul-
ta per sensibilia declaranda. 2.
Eterni doctoris euangelica lectio testatur eundem fuisse parabolanum. 3.
Sapiens igitur ad exemplum illius premissa reducet in parabolas
oportunas. 4.

Egritudines capitis vel cerebri sunt: vel in tegumentis
aut in ramis eius. 1.
Quecunque passiones in capite sunt continue a priuata cau-
sa capitis oriuntur. 2.
Que vero a causis exterioribus interpolant ab alijs mem-
bris eis comunicantur. 3.
Malicia stomachi et intestinorum atque matricis: vt plurimum ca-
put ledit. 4.
Omne nocumentum actionis cuiuslibet membri significat inesse pas-
sionem aut morbum priuatum vel ab alio comunicatum membro. 5.
Omne nocumentum singularis actionis continuum: causam nocumenti
significat esse priuatam membro cuius actio leditur. 6.
Nocumenta continua plurium actionum habentium ad se inuicem ordinem
significant membrum prime actionis pati immediate. Et posterior
actionum lesiones ab ea procedere. 7
Ablatio repentina cuiuslibet actionis absque causa extrinseca testa-
tur exuberare humiditates. 8.
Omne nocumentum actionis interpollatum: non tamen interpollans pro-
pter causam primitiuam nisi sit paroxismale: sicut epilepsia significat

causam passionis esse intrīsecam materialem. Et aliunde mādari particule patienti. 9.
Causa passionis ab eo mēbro cōmunicatur patienti cui⁹ immutatio p̄cessit vel cōcomitatur lesionē patientis ad quā sequit̄ immutatio eius. 10.
Si mēbrū aliqḋ patiatur ꝓpter causam cōicatam a mēbro vicino vel colligato: ꝓculdubio aliqualiter immutant̄ cetera mēbra sibi vicina vel colligata preter naturā membro mandanti preci⸗pue si fuerit sensus acuti. 11
Omne nocumētū vicinū in ramis alicui⁹ mēbri significat causam passionis in toto ramo cōtineri vel radice. 12.
Nocumentū omne ex radice proueniens indicatiuū est cōmune mēbris ortis ab illa radice. 13.
Nocumentū diuturnū quod in solo ramo manifestatur nō ꝓuenit a radice: sed proprium illius est. 14.
Omnis materia cōmunicata membro patienti: vel humor est: vel aliquis vapor. 15.
Omne nocumētū subitū ⁊ momētaneū si ab interiori ꝓcesserit oritur a vapore: si vero taliter nō fuerit oritur ab humore. 16.
Si morbo aliquis aggrauat̄ presente contrario vel precedente per accidens illud contrariū est causa aggrauationis: sicut accidit epilepticis colicis nefreticis ex frigiditate nā in feb. aut post fe⸗brē grauius molestantur ꝑ vsum aque aut aliquorum infrigidā⸗tium contra febrē. 17.
Si morbus aliquis abijciat̄ p̄sente simili vel presente per accidens illud contingit. 18.
Quib⁹ sudor aut cōsueta euacuatio diu cessauerit necesse est digestionē grauari in organo vel impediri: ⁊ nocumenta digestiōis in interioribus apparere. 19.
Omne nocumētū actionis repētinū ⁊ sine causa exteriori attestat̄ repletioni veteri vel antique. 20.
Cerebrū quod iuuatur calefactionib⁹ excellenter frigidū est. 21.
Quod iuuat̄ calefactionib⁹ moderate vel frigidū est vel leditur ab humore quē moderatus calor resoluit. 22.
Quod iuuatur ab infrigidantibus calidum est. 23.
Quod iuuat̄ humectantibus siccū est ⁊ econuerso. 24.
Quod ab euacuātibus ledit̄ vt flobothomia vel coitu ⁊ ceteris siccum est. 25.
Quod velociter calefit calidū est. vel rarum. 26.
Quod tarde calefit frigidum est aut densum. 27
Quod tarde abūdat humiditatib⁹ spissis siccum est. 28.
Qḋ satis abundat supfluitatib⁹ tēperatis humidū est. 29.
Quod cito abundat humiditatib⁹ spissis acutis fetidis velut pu⸗tridis calidum est ⁊ humidum. 30.

Cuius calidũ trahẽdo multiplicat humiditates frigidius marie in gulosis ⁊ multum potantibus. 31.
Quod tarde leditur a vaporibus vini fortis est in virtute cõpactũ ⁊ quasi durum in substantia. 32.
Quod cito leditur ab eo debile est ⁊ molle. 33.
Dolor q̃ sentit in ꝓfundo ventre vsq; ad radices oculoꝝ vel oculos causam doloris in substãtia cerebri aut in vẽtriculis eius contineri significat. 34.
Dolor qui non sentit in ꝓfundo: sed magis extra in alijs ꝑtib⁹ capitis a cerebro cãm doloris ꝯtineri significat. 35.
Dolor ꝓfund⁹ perẏodic⁹ in frõte vel ꝑra: marie in altero cornu si est causa primitiua cãm doloris significat oriri a stomacho. 36.
Dolor perẏodic⁹ in fundo sepe ⁊ sepius eueniens in ieiunio marie si acutus fuerit vaporẽ acutũ a stomacho ꝓcedere ad caput significat: ⁊ stomachũ esse calidũ naturaliter aut calidis ⁊ acutis humoribus aggrauari. 37.
Dolor perẏodic⁹ ⁊ ꝓfundus maxime eueniẽs in ieiunio ⁊ totã proram occupans ac diuidẽs frontẽ per lineam circũquaq; ꝓtensaʒ dum tamẽ sine ponderositate sit ⁊ acumine significat cãm doloris siccitatẽ eiusdẽ partis ab inanitione ieiunij vel coitus vel alterius inaniẽtia impressam. 38.
Dolor perẏodic⁹ ꝓfund⁹ in capite maxime lent⁹ sine causa primitiua significat ꝙ procedit a flegmate vel vapore resoluto a mẽbro flegmatis copiã cõtinente. 39.
Quibus craneũ spissuʒ aut cerebrũ medullosuʒ ⁊ temperamentum quoq; miringe solide talib⁹ vt plurimũ est caput forte ⁊ non leuiter patiũtur dolorem in eo. 40.
Grauissima cephalea ⁊ maxime in repletis futurã predicat appoplexiam. 41.
In omnib⁹ cephaleis quotidiana fecum expulsio iuuat egros. 42.
In omnib⁹ capitis passionibus fricatio pedũ ⁊ tẏbiarum prestat remedium. 43.
Ab omnib⁹ vaporosis ⁊ marie generantibus grossum fumum ꝯuenit cephalargicos abstinere. 44.
Humor viscosus q̃ solũ in capite ꝯtinet vel fomẽtis extri secis ⁊ odoribus tantũ digeritur vel aromaticis absq; potu sumptis post cibũ ꝑcipue ne ab ore stomachi elongentur. 45.
Chimus opprimẽs capitis regionẽ vel pillulis in somno ad stomachũ trahit: vel ad palatũ ⁊ nares dissoluẽtib⁹ obtalmicis inclinatur aut lotiõibus consumptiuis resoluitur in vaporem. 46.
Pillule capitales debent aromaticis abundare. 47.
Uehemẽtia resolutiua non conuenit capiti applicare sine stipticorum cõmixtione. 48.
In emigranea violẽta ⁊ subita declinãti ad alterũ tẽpoꝝ nisi vena

frõtis celeriter incisa fuerit et mult⁹ exinde sanguis effluxerit, aut secet arteria tempoꝝ piculũ est oculũ eijci a sua concauitate vl' rupta cornea hũores effluere aut int⁹ corrũpi aut cõturbari. 1.

De vertigine et scothomia.

Quib⁹ vertigo et scotbomia causant a stipticitate itestinoꝝ: hos grauius in ieiuno vexãt fumositates caput grauãtes. 2.

Fumositates in capite generant ꝓpter cibi hũiditatẽ: et ei⁹ impositiõe prohibentur ascendere. 3.

Scotbomia quã causant squibala inclusa in intestinis in exercitijs frequenter exacerbantur. 4.

Scotbomatic⁹ nauseãs et sapore luteo molestat⁹ in ore nec cibuȝ abbominãs: immo copiose mãducãs et auide ꝓculdubio gignit multitudinẽ hũoꝝ nec a p̃dictis liberabit accidẽtib⁹ donec ab eis fuerit emũdat⁹ et q̃tidiana letetur fecũ expulsione. 5.

Sicut in babẽtib⁹ stomachũ coleri cũ esuries lõga vertiginẽ parit et scotbomiã: sic in babẽtib⁹ flegmaticũ refectio festinata. 6.

Qua rõne iubet i passiõib⁹ capitis vaporosis et subitis fricatio mãmillaꝝ in feminis: eadẽ cõuenit in marib⁹ fricatio testiculoꝝ illesa decentia: sicut in pueris. 7.

Scotbomia fortis appoplexiaȝ pronosticat cum a parua epilepsia non differat.

De epilepsia.

Epilepsia q̃ sequit motũ lune si ↄiũctionẽ seruauerit ac vicinos aspect⁹ p̃ncipaliter a frigiditate causat: q̃ vo in plenilunio cõmouet nascitur maxime ab bumiditate. 2.

Epilepsia cõcutiẽs in somno et cũ tremore medicinã aut curã nõ recipit mortalium medicorum. 3.

Epilepsia cõsurgẽs a mixtura cbimoꝝ p̃cipue ruffi et nigri sil'r maligna est et curari difficilis. 4.

Gulosi et infrenati et maxie violẽti sicut ab epilepsia tardissime liberãtur: sic ab eadẽ facillime capiunt. 5.

Epilepticus negligẽs a potib⁹ abstinere nunq̃ opprobrijs carebit epilepsie. 6.

Epileptic⁹ ijs cõtrarijs q̃litatib⁹ ei⁹ interiora discrasiata: et maxie nutrientia nõ multum poterit emendari. 7.

Qui vero quandoq̃ mania torquentur; quandoq̃ epilepsia nunq̃ sanabuntur.

De frenesi et litargia. j.

Frenesis et litargia ↄmutant alterutrũ sine contrario: nã frenetici ↄeũtes fiũt litargici: sȝ hi frenescẽdo salutẽ recuperant. 2.

Intuit⁹ picturarum et multum diuersorum et splendor et sonitus freneticos nimis turbat. 3.

Multa lux et tumultus et quicquid euigilare facit litargicis multuȝ

confert. 4.

Sicut freneticū nō ligatū exterminat inquietudo: sic ꝛ litargicū q̄e tatum pernecat sopoꝛ mendax. 5.

Uenter stipticus ꝛ nimis solutus ambo litargicū impellunt aut im pedire dicuntur. 6.

Ubi cerebꝛū cōpꝛimit apostema tūc ꝛ fumoꝝ illuc directio ꝛ natura lis caloꝛis abinde subtractio festinat pernicidem maxime: quia ma net eger immobilis.

De maniaca ꝛ melancolica passione.

Maniacis ꝛ melācolicis frigid⁹ aer semꝑ inimicat: ꝛ q̄cquid in eoꝝ coꝛꝑibus fumos concludit hoꝛribiles: somnus tamen ꝛ humecta tio pꝛosunt eis. 2.

Sicut timoꝛ est a melācolicis extirpād⁹. sic est incutiēd⁹ terroꝛ ma niacis minarum ꝛ flagelloꝛum. 3.

Quātū melācolicis obest habitaculū tenebꝛosū: tm̄ pōt cōferre ma niacis potissime si ad fletū eos induxerit. 4.

Melācolicoꝝ fantasmata subuertēda sūt igenio: nō dānāda ne ꝓuo cati respuāt medentibus obedire. 5.

Melācolici nō curati sepius transeunt in maniam. 6.

Maniaci quoꝝ aures falsis vocib⁹ crebꝛe sonāt si ligati nō fuerint seipsos exterminant.

De paralysi ꝛ apoplexia.

Paralysis totius coꝛpoꝛis est moꝛtis imago apoplexiam vicariam eius pꝛetendit pꝛecessisse aut veterem immoderatam attestatur repletionem. 2.

Nō solū refectio nimia: sed inanitio stomachi ꝑcipue calidi pōt fu mositatibus incubum generare. 3.

Infelix terminus apoplexie videlꝫ impotentia semicoꝛꝑis lateralis demōstrat repletionem immoderatam. 4.

Immoderata ꝛ vlis repletio sine hydropisi nunq̄ꝫ caret exuberantia sanguinis.

De passione membꝛoꝛum neruosoꝛum.

Quocūq̄ꝫ hūido replēte venas ceterosq̄ꝫ meat⁹ immoderate possunt ꝛ neruí ꝛ lacerti ꝛ choꝛde mollificari superflue. 2.

Lacert⁹ imbibitus aquosa hūiditate vel infusiua sedib⁹ coꝛrespon det nimium demollitis. 3.

Choꝛde remollite cedūt: sꝫ nō obediūt pulsantis impio nā regere ne queūt ad mouēdū aerē vel sanādū pꝛe nimia laxitate. 4.

Lacert⁹ mollificatus ꝑdit constantiā naturalis firmitatis ꝛ laxita te cadit a naturali situ. 6.

Coꝛruēs lacertus pꝛe nimia laxitate sequitur via centri. 6.

Lacert⁹ ꝓstrat⁹ lax⁹ seu naturalr̄ ꝓlōgat⁹ neq̄t sursum seu latera lr̄ mouere iūcturā cui subiacet aut deputat ad mouēdū. 7.

Membra relaxata pre nimia laxitate nō solum impotentia sunt ad motū: sed etiam ad sensum inepta. 8.
Quia temperamento spiritus animalium pficitur: ideo sensus deficit vbi nō admiscent aut eoꝝ tēperatia corrūpitur. 9.
Membra q̄ corruerūt spūs non recipiunt vt solebant: et susceptos extinguūt artando et humectando. 10.
Quanto digniora sunt opera spiritus animalis tāto tēperamentum eius melius est q̄ in ceteris. 11.
Quod magis elongatur ab excellentijs semper facilius vincitur ab extremis. 12.
Cuius tēperantia magis declinat in alterū extremorum corrūpit leuiter ab illius oppositis. 13.
Pre cunctis spiritibus est aīalis subtilior atq̄ lucidior et minus calidus quapropter immoderata caliditas et frigiditas velocius eum distēperat ceteris. 14.
In medicatione vlcerū diuturna inguinaliū aut vicine regiōis nisi coxe ptegant operimētis piculū est in posterū spasmari lacertos eoꝝ ac tm̄ infrigidari vt sint admodum inepti. 15.
Qd aūt obtenebrat et ingrossat citi⁹ extinguit et sterilē efficit. 16.
Membrum paralyticū lȝ sensu puetur et motu calere pōt vt in sanguineis q̄ venarū et arteriarū beneficio nō priuantur.

De spasmo.

Repletio vaporosa ꝼm latū offendens organa motionis et longitudinem cōtrahenda spasmat. 2.
Replicatio infusiua vel aquosa mollificans oēs ptes instrumenti motiui paralyticat ipsum. 3.
Spasmo repletionis resolutiua magis: paralysi exiccatiua magis conueniunt et ruptiua. 4.
Uniuersalis ablatio vel diminutio subita mot⁹ voluntarij frigiditatem et humiditatē cerebri significat. 5.
Ablatio humiditatū repletionē vt in appoplexia. 6.
Diminutio et laxitas siue stupor frigiditatē et hūiditatē sigt. 7.
Permutatio mot⁹ vl' inaturalitas mot⁹ et spasmositas oīȝ mēbroꝝ subieta corruptā humiditatē cerebri vel vaporē venenosuȝ aliū de venientē in epilepsie speciebus significat. 8.
Spasmositas vniuersalis paulatim mēbroꝝ siccitatē significat. 1.

De visu.

Lapsus cerebri nerui optici tunicaruȝ oculi vel humoris eius aut spiritus ingerunt visui nocumentum. 2.

De mēbris organicis et prio de passionib⁹ oculoꝝ

Illesis organis potest spūs vitiari vaporibus: vt cōfirmat scothomia et vertigo. 2.
Non patitur lucem solis oculus plenus aquositate. 3.

Quibuscunque vapores colerici aut calidi a stomacho resoluti visum obtenebrant his in fine refectionis expedit aquam sumere frigidam cum manifesta siti et maxime circa somnum. 4.

In habentibus palpebram scabiosam vel pilorum reflexionem pungentem oculus perfluit lachrymis incessanter. 5.

Quibus cerebrum reumatizat et cibis ingurgitantur vel potibus: oculi quauis aura leuissima promptissime lachrymantur. 6.

Quibus palpebra superior pre magnitudine complicatur in oculum necesse est orbem eius pungere suis pilis. 7.

Rugosa palpebra si deturbetur in medio cessabit cruciare. 8.

Si ruga superueniens in medio palpebre forpicibus aut diu constricta cum macellis inflexibilibus decidat arefacta mantica palpebralis oculo poterit confirmari. 9.

In palpebra moderata si pili reflectantur oculum cum fuerit extirpati mox conuenit situm eorum cum acu profunde cauterizare. Sanato cauterio meatus vnius pili cauterizandus est alter porus: et interim ceteri reflexi cum exterioribus glutinentur. 10.

Palpebra scabiosa cum inuersatur granosa rubea fit semper est grauis. 11.

Pinguedo congesta inter intrinsecam tunicam et extrinsecam et nodus et scabies palpebram grauant et oculum prohibent aperiri. 12.

Venositates in cornea innaturales semper procedunt a coniunctiua et ideo cum extirpantur ab ea macescunt in cornea. 13.

Vulnerum cicatrices in cornea semper albe: que vero in coniunctiua vt plurimum rubee. 14.

Videre clare res paruas tamen ex propinquo claritatem cerebri significat cum siccitate et paucitatem spirituum. 16.

Videre turbide res grossas tamen ex propinquo turbiditatem cerebri significat ex materia vaporosa in venis eius imo in retbi. 16.

Quibus vterque oculus caligat altero clauso clarius videt. 1.

De aurium passionibus.

Ablatio auditus et diminutio frigiditatem cerebri vel instrumenti significant. 2.

Permutatio auditus audire impetum aque campanas sufflationes ventorum maleationes concussiones arborum tonitrua fricationes immoderatam siccitatem in media parte cerebri aut velaminum significat res grossas vapores aut ventositates aliunde venientes vel ibi generatas. Audire quasi a remotis humiditatem. 3.

Quibuscunque post obturationem auris reuiuiscit auditus hunc procul dubio frigiditas hebetauit. 4.

Densatio reumatis intra caput non solum parit grauedinem: sed tinnitum. 5.

Surditas magna et antiqua medicaminis auxilia non admittit. 6.

Surditas paulatim superueniens ꝛ cōtinue cū fe.vel sine feb.perpetuatur maxime quibus etas declinat manifeste. 7.
Queadmodum naturales effluxiones auriū fellee surditate superuniēte curātur:ita ꝛ surditas fellis emēdaꝭ liquoribus ꝛ maxime aurium. 8.
Olea nitro cōdita vel acutis aperitiuis fellibus cōparantur. 9.
In vulneribus auris precipue longi tēporis fabularum auditus vitandus est ꝛ sonorum. 10.
Fluores aurium diuturni temperandi sunt non constringendi et maxime subito.

¶ De passionibus narium. 1.

Ablatio odoratus siue strictura ꝛ eius dimissio sine opilatione narium frigiditatē cerebri significat. 2.
Permutatio odoratus fetor siue immūdicia nariū humores corruptos significat in cerebro. 3.
Olfactus recenter amissus acutis odoribus ꝛ obtalmicis restauratur frigidis ꝛ humidis liquoribus ꝛ viscosis diminutis. 4.
Quibus olfactus triennio defuit semꝑ deficiet. 5.
Carētes olfactu nec delectari nec tristari possunt odoribus. 6.
Quicūqꝫ diligētius vigilādo ꝙ dormiendo caput operiunt bis vt plurimū sanguis e naribus crebro instillat. 7.
Si fluens aquositas in corizā subito restringatur non solū grauabitur prora capitis:sed auditus ꝛ visus recipiēt nocumentū. 8.
Indecens rubedo nasi ꝛ maxillarū cū manifesta venositate illarum partium nequit extergi quousqꝫ ruptorijs corrosiuis vultui proportionatis extirpatio venarū premittaꝭ: cicatrix ibidē equalis solida procuretur.

¶ Doctrina de cōseruatione memorie et aliarum virtutum sanitatis cerebri.

Exterior excedens frigiditas ledit memoriā ꝑcipue nocturna ꝑpter malā capitis coopertural. 2.
Caliditas intensa valde qnqꝫ permiscet rationē ꝛ memoriā:ꝛ illam inde ledit.
Excedēs cibi ꝛ potus quātitas mēoriā multū ledit. 3.
Ciborū fumosorū comestio ꝛ potus vt alliorum porroꝝ ceparū pori casei ꝛ leguminū virtuti nocēt plurimū memoriali. 4.
Ex frigidis fructibus atqꝫ hūidis ꝛ alijs crudis refectio ledit memoriam atqꝫ corpus. 5.
Fructuū stipticoꝝ vel per naturā aut per artē post comestionē tēperata acceptio ꝓhibendo fumos eleuari mēoriā iuuat valde. 6.
Fructibus aliquibus per assationem stipticis bonitas acquiriꝭ sicut sunt pira hyemali a regulata:sicut ꝛ sunt auellane castanee nuces atqꝫ ficus. 7.

Carniū nō castrati arietis medulleq mutonis frequēs comestio a tota proprietate memoriam debilitat atq ledit. 8.

Temperatorum ciborū et potus sicut gallinarū et perdicum: preci pue cerebellorum: earuz tēperata refectio nō tantū confortat memoriam: sed etiā totū corpus. 9.

Potus excedētis vini vel aq̄ specialr̄ excedētis frigiditatis actualis corpe nimis calido calorē naturalē depauperat stomacho: et per consequēs memoriā debilitat atq ledit. 10.

Potus post comestionē dū cibi fiat ebullitio digestionē interrūpēs memorie et cerebro nocet valde. 11.

Ante refectionē corporis ꝓcurare moderatū et cōueniens exercitiū non tantū memorie: sed ceteris virtutibus ꝓdest valde. Spaciari ēm et delectari sensui sunt intellectus. 12.

Quies aūt supflua calorē debilitat: superfluitates retinet et aggrauat: quare ledit memoriā et vsurpat. 13.

Somn⁹ supflu⁹ et vigilie nimie caput et ēt mēoriā valde ledunt. 14.

Somnus comestioni ꝓpinquus priusq̄ cibus ad fundū stomachi descenderit surrupit memoriā atq aufert. 15.

Superfluitatū per intestina p nares per palatū per vrinā p os per aures: et per fricationē capitis cū pectine cōueniens et debita expulsio cōfert virtuti plurimū memoriali: et hoc est post somnum et exercitium faciendum. 16.

Sollicitudo visoꝝ seu auditorū frequēs recordatio memoriam corroborat et confirmat. 17.

Gaudiū tēperatū et honesta delectatio nō solū mēoriā: sz ꝟtutē intellectiuā: et ceteras ꝟtutes corpis etiā iā augmētat. 18.

Sepe lauare pedes in aqua calida in qua bullierint melissa: et folia lauri: camo. et similia memorie capiti et oculis valde cōfert. 19.

Dormire calciatis pedibus precipue sotularib⁹ memoriā impedit atq sensum. 20.

Lauare caput de decimo in decimū diē cū lixiuio in quo calefacta fuerint camomilla: melissa: vel saluia: vel maiorana: vel lauri folia et similia: memoriā corroborat et confirmat. 21.

Stare pedes post comestionē suauiter deambulare multum expedit atq confert. 22.

Coriandri preparati post comestionē assumptio ꝓhibendo fumos ad caput ascendere memoriā multū iuuat. 23.

Masticatio masticis cū modico. ʒ. facta ieiuno stomacho ab hūiditate flegmatica sine molestia caput purgat: et inde impedita memoria confortatur. 24.

Pliris cum musco passule et anacardina confectio mirabolani quoq conditi cōfortant memoriam et restaurant.

Doctrina prima. Capitulum primū.

Disficit quecunque extenuati celerrime caliditatib⁹ aeris in profundo corpis alterant: maxime si rari fuerint naturaliter vt colerici: vel accidentaliter vt qui diu febribus languerunt. 2.

Quicunque febricitantes exposuerunt membra nuda frigido coincurrunt in laboriosis febrib⁹ dolore in articulis patiuntur et molestam incurrunt tussim. 3.

Extenuatos precipue iacentes in mansione frigida vel reumatica tussis infestat nisi tunicatis brachijs et torace iacuerint et capite pileato maxime si rasum extiterit. 4.

In extenuatis corpib⁹ panniculi spualis et animales et cerebrum repentes immoderate leduntur a frigido aere vel a quibuscunque actualiter frigidis. 5.

Repentina panniculorum spualium infrigidatio subitam introducit anhelandi difficultatem que si nimium contrahentur immoderatum causabit dolorem et interdum sincopim atque mortem constrictis capsulis cordis. 6.

Tunica lanea quare sensibiliter calefacit et angustiat patientem; bombicina vero vel sericina vel linea intercclusa bombace sufficienter a frigore protegit neque estiuatione vexat infirmum.

De sudore.

Quotienscunque sudauerint tunicati maxime graciles expedit mutare tunicam ne corpus ledatur infrigidato sudore. 2.

Quanto tunica calidior aut min⁹ fuerit spongiosa tanto copiosi⁹ reflectit sudorem: et ideo conuenit in predictis festinantius deponere.

De epate calido.

Quibuscunque caliditas epatis causat constipationem ab aquis dulcib⁹ velut vuis et cerasis forti⁹ constipantur maxime si fuerit meseraice late nam terreum fortiter exiccatum constipat intestina. 2.

In habentib⁹ mesreraicas latas et epar calidum multitudo pot⁹: non tamen immoderata constipationem prohibent solui frigidiorib⁹ et intestinis nimium mollificatis nequeunt inferiora superiorum constrictione iuuari Si vero immoderata fuerit nec epar attrahere: nec intestina potuerunt retinere.

De febribus.

Qui in multis tempori⁹ in contemplatione vixerunt: et maxime cibo paucissimo celeriter eos feb. vitali depauperat spiritu.

De administratione vini in febricitantibus.

Quibuscunque febricitantib⁹ arterie sunt anguste modiumque spirituum continentes necesse est vino subtili et debili spiritus fouere vitales. 2.

Febricitantes que penuriam spirituum patiuntur nisi vino caute refocillentur. cito deficiunt. 3.

Quibuscunque febricitantib⁹ stomach⁹ fuerit frigid⁹ caput autem fortevix passibile vinum congruentius ministratur. 4.

Soluit sudoris ablatio tā in sanis ꝙ̄ in lapsis: ⁊ maxie febricitātib⁹ opilatos aut clausos indicat poros cutis. 5.

Febricitātes ex putrida carnosos necesse est ad aerē subtilē ⁊ liberū trāsportare: maxime si poros habuerint opilatos: ab esu ꝗ̄ carniū cōuenit eos abstinere penitus.

De voce.

Diminutio vocis euanescēs p clamorē ⁊ loquēdi conatū aut p sudorē ⁊ calefactionē ex motu a frigiditate causatur ⁊ partim ex humiditate. 2.

Vox rauca in loquēdo ⁊ nō i clamādo vel in loquēdo submisse ⁊ nō alte hūiditatē tñ circa epiglotū esse significat: q̄ p clamorē excutit aut consumitur. 3.

Rauca vox in clamando significat hūiditatē dissolutā ex conatu ad organū voc: pceder: si cū rascatiōe ex capite. si cū tussi aut cū subito saltu granorum ad guttur intercipientium vocem a pulmone procedit. 4.

Quoꝝ caput humidū est ⁊ reumatismis abūdās in acutis vocibus festinantur mutescunt. 5.

Raucedo quā introducunt fortes ⁊ subite alterati ōes q̄litatū oppositaꝝ vt plurimum est perpetua. 6.

Quicūꝗ masticabilia bñ deglutiūt: potabilia ꝟo trāsglutire non possunt vel difficiliter his vocalis arteria neq̄t obturari sufficienter ab epigloto ex vno q̄dē latere si difficiliter aut ex ambob⁹ simili modo valeat deglutire. 7.

Si trachea arteria phibeat obturari ex vno latere p ptē oppositaꝫ lateris ingeniatur natura potum traijcere. 8.

Nimi⁹ ⁊ assidui cātādi v sus vel alte clamādi pectoris meat⁹ dilatat: ⁊ panniculos spiritualium membrorum relaxat. 9.

Quibuscūꝗ spiritualiū meat⁹ nimiū dilatat his attractus aer ab eorum pectore cito egreditur. 10.

Aer inspiratus si moderata dispensatiōe nequeat expelli vocis officium non poterit diu continuari. 11.

Quibuscūꝗ cātātib⁹ inferior cliban⁹ aut stomach⁹ estuat: alias resonat his mīta vētositas ⁊ subtilis ibidē includit circa frenē aut circa stomachum habentem tunicas siccas ⁊ tenues. 12.

Quibuscūꝗ sanguis flegmatic⁹ dominat ⁊ viscera sua naturaliter sunt calida ⁊ robusta his flegmatica superfluitas ad cutē copiose ppellit ⁊ cādida morphea sepi⁹ maculant. hoc autē illis precipue contingit. 13.

Sicut anhelit⁹ ⁊ insufflatio cū ictu ⁊ vox ⁊ loq̄la sunt actiōes p ordinē se habētes cū ledit ex prioribus necessario leditur quodlibet illi posterior ⁊ non econuerso. Similiter in digestione prima secunda ⁊ tertia necnon in sensu ⁊ ymaginatione extimatione ⁊ memoria ⁊ sic de alijs. 19.

Sicut anhelitu leso leduntur lacerti pect⁹ ambientes: sic lesa tm̄ insufflatiōe pmo necessario patiunt lacerti q̄ sunt intra costas. Et lesa solū ictuali patiūt gule lacerti: lesa q̄z voce tm̄mō leduntur solū musculi gutturis hoc est regiōis epigloti. Si tm̄ loq̄la ledit sine pcedētib⁹ tm̄ ledit lingua vel aliqd coadiuuātiū mēbroꝝ ad loq̄lā labia: dentes: palatum ꝛ nares.

De passionibus membrorum nutritiuorum: et primo meri et stomachi.

Quibuscūq; subito ꝛ sine nausea glob⁹ aut nod⁹ ab ore stomachi i ad guttur ascēdere videt ꝛ cibi transitū impedire his grossa vētositas inter ysophagū ꝛ lacertos cōcludit: aut inter tunicas meri si cū dolore ascēderit. 2.

Quib⁹ vo cū fastidio ꝛ nausea globus ascēdit glomeratos lumbricos superius pelli significat. 3.

Quoscūq; sollicitudo immoderata vexauerit: somnū īpediēs naturalem: si copiose reficiant necesse est eos indigestione grauari et reumatisinis refluere: quapropter timendum est ydropisim aut obliuionē: idest litargiā aut scrophulas aut glandulosas collectiones generari nisi superuenerit fluxus ventris. Qd si sollicitudines importunas sepe timor cōcomitatur: alienationē vel cardiacam periculum est oriri. 4.

Importuna sollicitudo corpus macerat ꝛ extenuat: precipue si crebra tristicia vel illud concomitetur. 5.

In pruritu ꝛ pustulis saniosis pedū ꝛ tybiarum expedit calciamenta deponere saltim stricta ꝛ lanea. 6.

Fomentationes aq̄ calide sunt vitande: sed carnosis est vtile balneum aque frigide. 7.

Quibus epar calidū ꝛ stomach⁹ frigidus necessariū est venas eoꝝ crudis hūoribus ꝛ flaticis abūdare precipue si copiose reficiant nā cruditas chili per actionē epatis nequit corrigi. 8.

Quibuscunq; sitis ex salso flegmate causatur his vinū purū vl aq̄ calida sedat efficacius eā q̄ mixtum vel frigida. 9.

Quibuscūq; tēdit cutis imoderate: sicuti hydrodicis vl sudare nequeūt vl difficilr: etem pori tensione strigunt ꝛ obliquātur. 10.

Quoscūq; sine feb. vexauerit amaritudo si deliquerit sumpto cibo necesse est hos aut induratis ꝛ aridis fecib⁹ constipari vel pter solitū ad piloron.i.ad fundū ventris effluere colerā. Si vero sumpto cibo ꝛ marie humido nil remittatur aut parū necesse ē in venis oris stomachi concludi coleram. 11.

Quib⁹ i ore stomachi colera ꝯcludit: ar sꝯculcat. hos dolor pgrauat in prora capitis ꝛ amaritudo ꝛ siccitas colerico molestant. 12

In crapulosis habentibus ventrem. stipticum: vt plurimū scrophe multiplicantur. 13.

Quibuscunq₃ stropus abūdat int⁹ vt exteri⁹ his extrema cito īfrigidātur grauissima quoq₃ sunt corpa₂ mox in labore deficiūt. 14.

¶ Uorantes ₂ quicūq₃ deglutiūt vt plurimū cibū immasticatū nō euadunt capitis nocumenta: nā aut visus caliginē aut dolorē aut putredinē dentiū patiūtur: aut aliquā cephaleā. 15.

Quib⁹ cor est paruū ₂ epar: anguste sunt oēs vene. 16.

Quibuscūq₃ febricitantib⁹ stomach⁹ fuerit frigid⁹ caput aūt forte vix passibile vinū congruentius ministraᵗ. 17.

Quibus craneū spissum ₂ cerebrū medullosum ₂ temperatum miringe quoq₃ solide talibus vt plurimū caput forte nec leuiter patiuntur dolores in eodem.

De epate.

Quibus epar est calidū necesse est chimos corpis quātūcūq₃ crudi extiterint aliqualiter sint acuti. 2.

In habentibus epar calidum ₂ meseraicas latas vt plurimū sicce sunt egestiones ₂ velut aduste. 3.

Corpora ꝗ crudis ₂ acutis abūdāt chimis cōtrariarū qualitatū mutationib⁹ alterātur: ₂ cū exercitijs incalescunt punctis: id est pustulis rubeis prius maculata cutis tandē albescit. ¶ Calidi enī₂ acuti humoris impressio vaporosa preuenit frigidi ₂ cōpacti hūoris impressionē: ꝗ tardi⁹ illo dissoluitur. 4.

In quibuscūq₃ corporib⁹ ₂ abūdauerint chimi crudi si calidi ₂ acuti humoris īpressio excedēs superuenerit in aliqua parte corpis immoderatā illius ostendit malitiā q₂ nimis est fortis ignis ꝗ viget in aquis vel ꝗ in aqua non extinguitur. 5.

Epar habens calidum ₂ colericū si ceciderit in asclitem vel hyposarcham: neq₃ calidis neq₃ frigidis poterit emēdari: sed sufficit medico retardare periculum. 6.

Colerici ₂ in quibus epar est calidū imoderato potu vel vsu fructuū aquosorum in hyposarchā: interdū ₂ sepius incidūt in asclitē. His vero assistētibus igni: sicut exigit cocorū officiū crebro percutiūtur a rthetica vagatiua cruda aquositate petēte iuncturas ꝗ sepius motu dilatantur: vt spondile lumborum. 7.

Quibuscūq₃ languētib⁹ asclite vel hyposarcha superuenerit carbuncul⁹ vel antrax ꝑculdubio mortē vicinā esse denunciat. 8.

Quibuscūq₃ iuuenib⁹ epar calidū cōstipationē inducit his potus aꝗ frigide subuenit ꝓcipue si sumaᵗ circa pricipiū refectiōis. 9.

Quib⁹ vapores a stomacho colerico vel calido resolutivi visum obtenebrāt: his in fine refectionis expedit aquam sumere frigidam cum manifesta siti: ₂ maxime circa somnum. 10.

Qui lacticinijs cibis ₂ piscib⁹ atq₃ oleribus vescunᵗ vt plurimum necesse est horum sanguinem abundare flegmate: maxime si cum

bisfructibus aquosis vtantur. 11.
Quibuscũq₃ sanguisflegmaticus dñaturꝛviscera sua naturaliter sunt calida:ꝛrobusta:bis flegmatica supfluitas ad cutē copiose ꝓpellit:ꝛcādida morphea sepi⁹maculātur.hoc aũt illis ꝑcipue cōtingit quibuscũq₃ sub vestibus crebro sudor concluditur. 12.
Circa vētrē vbi sudor maxie coartat morphea sepi⁹ incipit: ꝛ ad supiora sepi⁹ ꝓtendit vaporis flegmatici motum sequens. 13.
Purgati ꝛ alimenta flegmatis euitantes a morphea celeriter emē dantur aquis sulphureis ꝛardētibus atq₃ ruptorijs medicinis.

De intestinorum ꝛ partium ventris passionibus.

In diuturnisvētris solutionib⁹ nisi caute ꝓtegat ancharũ regio patiensq₃ sederit in sella pānis calidis circũtecta vexabit in posterũ nefresi vel dolore lumborum. 2.
Quibuscũq₃ vexatis torsionib⁹ aut alijs vētrisdolorib⁹absq₃ feb. vel vlcere nō remediant p calefactoriũ vel clistere vel balne.aque calide: bis philoniu₃ aut alia ex magnis opiatis recētib⁹aut nō recētibus senibusaut iuuenibus cōuenit ministrare. 3.
Quibuscũq₃ vēter fuerit stiptic⁹ ꝛchimi crudi atq₃ acuti multiplicantur in venis vt plm̄ scabievexāturꝛimmũditijs cutis. 4.
Juuenes q̇ a fluxucolerico molestant ꝛmaxie in estate copiosuspotus aque frigide liberat si sumatur vrgēte siti ꝑcipue circa refectionisprincipiũ. 5.
Juuenibus colericis in vijs vrinalibus vlceratis fluxũ patiētibus vrinalē expedit abstinere a potu vini:ꝛmaxime acuti. 6.
In assuetis diu sedere quorũ mēs studio distrahit:ꝑcipue qñ diuersoria sunt remota nimis retēta coartātur egestio ꝛvrina. 7.
Quibus egestionis ꝛvrine superfluitates diuti⁹ retinentur necesse ē lũbor̄ aut circũiacentiũ mēbrorũ passiones incurrere. 8.
Assuefactio simplicis suppositorij vel clisterijs in illis q̇ a cōstipatione grauantur quotidiana nō offendit naturā. 9.
In regulariter cōstipatis obseruātia diete laudabilis visus nocumēta nō corrigit:s₃ ꝓhibet augmētari:ꝛideo melius est vt corrigatur ꝼm q᷑ nature cursus permiserit. 10.
Intētiones rerũ conspectarũ tempore generationisefficacesin genitisrelinquũt impressiones. 11.
Uigilie vesp ertine solēnitatis ventralis leuitate₃ strangulant matutinam. 12.
Quibuscũq₃ vēter imoderate tumescit absq₃ dolore vel ipregnatione bis inter sifach ꝛnutritiua multa coartat aquositasvelut in asclite sicca:ꝛmulta vētositas.vt in tympanite:s₃ si mulier fuerit a matrice extēsa a vētositate mediocris tumor causari pōt. 13.
Uēter qui mediocri vētositate tumescit exterius percussus tympa

nizat interius. 14.
Si ventus clausus in matrice tetenderit mulieris ventrẽ tunc exitus femine.i.vulue sepius ructuabunt. 15.
Quibuscunq̃ ventus a sifacb bis sumptis aperitiuis ructuat per os sursum. 16.
Tumor qui delitescit fomẽtis moderate calidis: τ infra diẽ naturalem resurgit: aut circiter a tenui vel mediocri vẽtositate cãtur.

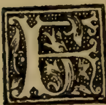
De conseruatione sanitatis.

Onseruatio sanitatis in lapsis corporib⁹ cũ his que lapsum corrigũt leuiter secu rius exercetur. 2.
Etas τ innata ꝯplexio atq̃ ꝯsuetudo sp̃ attẽdi debent in moderãda virtute correctiuorum. 3.
Ubi ꝯplexio naturalis cũ etate ꝯiungit̃ declinãdi precipuũ ẽ vsus tẽperatorũ in qualibet anni quadra. 4.
¶ Sicut cal[i]diora modicũ tẽperatis cõueniunt vsui tempore hyemali: sic estatis temporibus frigidiora conceduntur.

De conferentibus τ nocentibus iuncturis et primo de nocentibus.

Assibilitas iuncturarũ nequit vsum nocentium in q̃titate notabili tolerare: pedes corporũ predictorũ offendit excellenter infrigidãs τ faciẽs estuare: oĩs fatigatiua deãbulatio ledit eos: τ maxĩe sumpto cibo: plixa q̃ suspensio pedũ facit idem. 2
Hyemalia pira τ mala coctana casta nee: vue brumales τ substãtie leguminum τ raparũ iuncturis oĩbus aduersantur. 3.
Lactãs porcellus aut fluuiales aues τ vetuste galline perdicialiter feriunt iuncturas inferiores cũ modico interuallo. 4.
Minas terribiles infert iuncturis lesis τ capiti qui lac animalium cum cibis τ vino frequenter sumit. 5.
Pisces belluales vt murex τ anguilla iuncturis inferioribus semp inimicantur. 6.
Potus qui non expectat iudiciũ vere sitis iuncturis ministrat grauamina lesionis. 7.
In dormientib⁹ nimis ledit articulos decubitus resupinus. 8.
Sicut auarus venter opprimit omnes artus sic eius quotidiana largitas fouet eos. 9.
Extremis artubus naturaliter excitat iracundia tempestatem.

De cõferentibus iuncturis.

Flores amigdali: necnõ mirti τ camomille melliloti atq̃ rose sp̃ iũcturis possunt conuenienter administrari. 2
Arhorus τ edera non arborea: sed terrestris iuncturis oĩbus spãl'r amicantur. 3.
Nux indica iuncturis τ neruis pre cetris terre nascen-

tibus multipliciter est amica. 4.
Saluia parum cocta et crebro sumpta in fine refectionis ministrat eis inextimabile iuuamentum. 5.
Qui sepius calcat vuas ac musto recenti balneat pedes suos rarissime podagrizat. 5.
Floribus alcãne laxi pedes fragiles perpetuo roborantur. 7.
Uerbena gestata recens circa colũnas pedum viribus occultis prebet iuuamentum eisdem. 8.
In terris aluminosis pedib⁹ nunq̃ deest robur prosperitatis. 9.
Fomentationes quoq̃ aque calide sunt vitande: sed carnosis est vtile bal. aque frigide. 10.
Celeste sigillũ dolores pedum fugat ineternum.

Aphorismi eiusdẽ materiã febriũ cõcernẽtes: cuz annotatiõe propriorũ locoꝝ quo facili⁹ repiri possint

Qui in multis tẽporibus ꝛc. de febribus. 1.
Quibuscũq̃ febricitantibus arterie ꝛc. Apho. 1. ca. de administratione vini in febricitantibus.
Febricitantes qui penuria spirituũ ꝛc. secund⁹ de admi. vini in febricitãtib⁹. Soliti sudoris ablatio ꝛc. quartus de admi. vini ꝛc.
Febricitantes de putrida ꝛc.
Quintus de administratione vini in febricitantibus.
Quibuscũq̃ febricitantibus stomachus fuerit frigidus ꝛc. Tertius de administratione vini vt supra.

De apostematibus.

Quibuscunq̃ strophus abundat ꝛc. 13. De passionibus membrorũ nutritiuorũ.

De sudore.

Quotienscunq̃ sudauerint tunicati ꝛc. de sudore. 1.
Quãto tunica calidior ꝛc. de sudore. 2.
Soliti sudoris ablatio tã in sanis ꝛc. de administratiõe vini i febri.
Quibuscunq̃ tenditur cutis ꝛc. de passionibus membrorum nutritiuorum. 9.
Circa ventrem vbi sudor ꝛc. de epate. 12.
Purgati ꝛ alimenta flegmatis ꝛc. de epate vltimus.

Expliciunt aphorismi particulares ab Arnaldo de villa noua editi ingenijs nocuis curatiuis ꝛ ꝓseruatiuis morborũ spirituales partes corporis humani respicientes.

Deo gratias.

Incipit liber primus Tegni Gal.

Prima pars primi libri.

Res sunt oēs doctrine que ordine habentur. 2.
Prima q̄dē est finis notione q̄ s̄z dissolutionē fit. 3.
Secunda vero que ex compositione est s̄m resolutionē inuentorum. 4.
Tertia vero ex termini dissolutione: cui nunc insistim⁹
Appellare autē lȝ huiusmodi doctrinā non solum termini dissolutionem: sed etiam apertionem vt quidā nominauerunt: aut resolutionem: aut diuersionem vt alij quidam: aut explicationē: aut expositionem vt alij. 5.

Conati sunt ergo quidā herophilorū huiusmodi facere doctrinā queadmodū eraclides z heritheus. 6.

Conati sunt z eā q̄ s̄m cōpositionē ipsi herophili: z quidā erasistratorū: z athheniensis athaleus. 7.

Nullus tn̄ ante nos scripsit eā que ex finis notione incipit: ex qua oēs artes consistunt s̄m rationē. 8.

Sed z illā quidē alibi pertransiuimus. 9.

Hic vero diffinitiuā faciemus doctrinā q̄ q̄ntum relinquitur ab ea q̄ est s̄m dissolutionē z dignitate z rōne: tn̄ abūdās est ad cōprehensionē toti⁹ z memoriā eorū q̄ s̄m partē. Facile enī memorabilia sunt satis ex termini dissolutione oīa: eo q̄ cōtineat in se toti⁹ artis capitula z optimū terminū: quē z substantialē quidā nominant e cōtrario diuidentes hisq̄ notiones appellant. Et ille si quidem ab accidentibus diffiniūt rebus: hi vero in substantia ipsa cōsistunt. 10.

Que vero s̄m partē est tractatio vniuerse medicinalis speculationis: in multis alijs a nobis scripta ē negocijs. Quib⁹ expedit vti ad tres doctrinas. 11.

Sed nunc a diffinitiua incipiemus: tantuȝ adhuc apponētes q̄ sola capitula z velut ↄclusionē: s̄m explicationē demonstratorum dicetur nunc.

Secunda pars primi libri Tegni Galieni de tempore.

Medicina est sciētia: sanorū: egrorū: z neutrorum. 2.
Sciētie ergo nomē cōiter z nō ꝓprie audire oportet. 3.
Sanum autem et egrum z neutrum tripliciter vnū quodq̄ dicitur: hoc quidem vt corpus. hoc aūt vt cā: hoc vero vt signum. Etenim susceptibile sanitatis ē corpus. Et efficiens z conseruans eam est causa. Et declarans eam signum. Omnia autem hec vocant helenes sana. Secundum vero eundem modun et egra: et susceptiua egritudinum corpora et effi-

cientes τ conseruantes egritudines: causas: τ signa declarantia: τ neutra sm eandē ratione: τ corpora: τ signa: τ causas. 4.

Et sm primā q̄dem rōnē sciētia cārū sanarū medicinalis est. post illā aūt τ aliarū: secūdo vero τ egrarū: τ tertio neutrarū: τ post hoc corporū. Primū quidē est sanorū: deinde egrorū: deinde neutrorū. Et de signis v̄o sm eandē rationē. In actionibus vero prius quidē corporum cognitio ex signis manifesta est: post hec vero earum causarum inuentio. 5.

Sed q̄m efficiēs: τ declarās: τ susceptiuū dupl'r vnūquodq; dicit̄ hoc q̄dē simpliciter. hoc v̄o vt nūc: sciēdū est vtrorūq; sciētiā eē medicinalē. Et ipm v̄o simpl'r dupliciter dr: hoc q̄dē vt semper. hoc vero vt multū. Et est vtrorūq; etiā horū scientia medicinalis. 6.

Neutrorū vero: τ causa: τ signū. τ corp⁹. Et qd simpl'r dr: τ qd vt nunc tripliciter vnūquodq; dr. Hoc q̄dē eo q neutro ꝯtrariorū ꝑticipet. Hoc q̄dē eo qd vtriusq; ꝯtrariorū equaliter. Hoc aūt eo q aliq̄n quidē hoc: aliq̄ādo illa. ¶ Horū vero ipsorū sm duos modos dr. Aliq̄n quidē participando vtrorūq; cōtrariorum equaliter. Aliq̄ādo vero amplius altero. 7.

Est aūt de toto termino dubitatio q̄dam sm locutionē: quā τ ipsā opꝫ determinare. In eo eīn qd dicit medicinā eē sciam sanorū egrorū τ neutrorū: significat̄ q̄dē τ oīm partiū. Significat̄ aūt τ quarūdā. Significat̄ etiā τ qualium. Sed omnium q̄dem incomprehensibile est τ impoe. Quarūdā vero imꝑfectū: τ nō artificiale Qualiū vero τ artificiale simul τ sufficiens ad oēs partes artis quas ꝯtineri dicimus in medicine diffinitione.

¶ Tertia pars libri primi Teg. Gal. de corpore.

Incipiam⁹ igitur a corporib⁹. Primo quidem qualia sana τ egra τ neutra cōtingat esse existētia: post hec vero de signis τ causis orationē percurramus. 2.

Sanū est aūt simpl'r corp⁹ eucratō quidē exn̄s ex gn̄atiōe simplicib⁹ τ primis ꝑticulis: coequale v̄o his q̄ ex his ꝯponunt̄ organicis. Sanū v̄o vt nūc est corp⁹ qd sm pn̄s tps est sanū. Est aūt τ hoc qd sm tps sanū est corp⁹ eucratū τ coequale nō sm optimā eucrasim τ coequalitatē: sed sm ꝓpriā ipi⁹ sani corporis essentiā: vel sm ipsi⁹ ꝓpriā sani corpis qualitatē. Semp ē tale maxime eucratō τ maxime coequale. Ut multuꝫ vero ab optima cōpositiōe derelictū est: non multū tamen. 3.

Egrū vero corp⁹ simpliciter est qd ex generatione est aut distēperatū in his que similes habent partes: aut nō coequale in organicis: aut vtrisq; simul. 4.

Egrum vero vt nunc est corpus egrotans in tempore in quo dicitur tale existens. Manifestum est autem quod τ hoc quod secundum tempus dicitur esse egrum aut distemperatum est in

similes hñtib⁹ partes: aut inequale in organicis: aut in vtrisq̃. ¶ Et semp q̃dē egrū est qđcūq̃ ex generatiōe aut distēperatū satis exñs in simplicib⁹ particulis: aut in oībus: aut in q̃busdā: aut maxime dominātib⁹: aut etiā inequale in organicis. ¶ Ut multū vero egrum est corpus ab huiusmodi malicia derelictum: nondum vero in medio neutralitatis constitutum. 5.

Quoniā aūt ꝛ neutrū corp⁹ tripliciter dicebat: hoc q̃dē in eo q̄ neutra extremaꝝ dispositionū pticipet: hoc vō vtraq̃. hoc aūt eo q̄ aliq̄n q̃dē hac: aliq̄n vō hac. Scđꝫ pmū q̃dē significatum neutrū erit corp⁹ mediū vere existēs sanissimi corpis ꝛ egerrimi. 6.

Et hmōi q̃dē: hoc simpl'r tale est q̄m ex generatiōe tale ↄstitutū est: hoc vō vt nūc qđcūq̃ in p̄nti tpe mediū vō existit ꝛ sanissimi corpis ꝛ egerrimi. ¶ Ei⁹ vō qđ simpl'r est. Hoc q̃dē semp tale: q̄m in oīb⁹ etatib⁹ semp marie permanet tale. Hoc vero vt multū q̄m mutationes quasdā est accipiēs. ¶ Scđm vō ꝟm significatuꝫ neutrū erit corp⁹ ↄtrariꝭs simul dispositionib⁹ participās ex ḡnatione aut ꝟm vnā partē: aut ꝟm duas differētes. Scđm vnā q̃dē: vt si ꝟm alteram oppositionē eucratū fuerit effectiuaꝝ qualitatū: aut ꝟm vtrasq̃ q̃dē oppositiōes: sed circa formationē: aut magnitudinē: aut nūerū pticularū: aut positionē lapsuū: aut ecōuerso. In his q̃dē correctū: aut in oībus: aut in q̃busdā. In crasi vō derelinquēs: in differētib⁹ vero partib⁹ ꝛ ꝟm oēs oppositiōes pōt aliq̃d ↄtrariorū participare simul. ¶ Et semp q̃dē tale est ꝟm oēs etates manēs simile. Ut multū vō est qđ ꝛ pmutat ꝟm aliq̃d. ¶ Ita vero ꝛ qđ vt nunc neutrū erit corp⁹ ꝟm significatū: aut eo q̄ ꝟm vnā ptē: hec habeat sana: hec vero egra: aut inherentiū ei: aut circa partes differētes. ¶ Scđm vero tertiū significatū neutrū erit corp⁹ qđ quidē mō sanū sit mō egrū in parte tpis: quēadmoū inheret aliquib⁹ pueris quidem exñtibus sanos esse: adolescentib⁹ vero factis egros vel ecōuerso. In vno vō tpe ita neutrū vere ↄtingit q̃dē consistere: ꝟm vō latitudinē non contingit. Scimus vero q̄m nunc dupl'r. 7.

Sanū vō ꝛ egrū ꝛ neutrū corp⁹ quotiēs đr ꝛ quale vnūqđq̃ est: sufficiēter determinatū est. De signis vō deinceps dicēdū est.

¶ Incipit Secūdus liber Tegni Galieni.

¶ Incipit prima pars .lib. Gal. de cāis.

¶ Prima pars de capite.

Unt aūt ꝛ horū signoꝝ sana quidē quecūq̃ presentis sanitatis sunt signa demōstratiua: ꝛ future pronostica: ꝛ prius facte rememoratiua. 2.

Egra vō signa p̄ntis egritudinis demonstratiua sunt ꝛ future pnostica: ꝛ pri⁹ facte remēoratiua. 3.

SEcūdū vo hoc neutra: et q neutrar dispositionū demonstrantia sunt: et pnostica: et rememoratiua. Et sunt signa fm aliqd qdē sanā: fm vo aliqd qdē egram declarantia dispositionē. Et hec qdē fm tempora sanis et egris insunt. 4.

APpellant aūt hec oīa qdē signa a veterib⁹ medicis pnostica et si p̄sentiū aut preteritoꝝ aut futuroꝝ declarātia sunt. 5.

EC vtilitas qdē magna est: et demōstratiuoꝝ et pnosticoꝝ minor vero rememoratiuorum. 6.

EXistentibus vo corpibus sanis: his qdē simpliciter: his vo vt nūc q et sana dicunt. Simpliciter sanoꝝ corpoꝝ duplicē diximus esse differētiā. hec qdē eoꝝ semp esse talia. hec vo vt multū. Semp qdē talia qcūq₃ hñt optimā cōpositionē. Ut multū vo qcūq₃ ab hac non multum deficiunt. 7.

COgnitiōes vo eoꝝ: et ab inherētib⁹ fz substātie eoꝝ rōnē opz fieri: et ab his q necessitate hec cōsequunt effectib⁹ et casib⁹ q et accidentia vocamus proprie. 8.

SUstātia qdē ipsa eoꝝ q in optima cōpositiōe sunt cōtēperātia similes qdē partes habētiū in caliditate et frigiditate: et siccitate: et hūiditate: organicoꝝ vo in quātitate et qualitate componētium ea et adhuc in formatione et positione particularum vniuscuiusq₃ et totius organi. 9.

AB his vo q ex necessitate hec sequunt: siles qdē ptes habētia qn̄tū qdē ad tactū in duricie et mollicie mediocritas: qn̄tū ad visum bon⁹ color et fm lenitatē et asperitatē mediocritas. 10.

Secūdū vo effect⁹ opationū pfectio quā et vtutē noīamus. 11.

EOrū vo q organica consequunt in coeqlitate et pulchritudine omnis corporis organicorum: amplius et inherētiū eis effectuz in virtute. Optime ergo compositiōis corpis demōstratiua signa sunt hec. 12.

EOrū vo q qdē deficiūt ab hac sana vo sunt: hec qdē in similes partes habētiū lapsa sunt cōtēperātia fm quedā gnū lapsuz: hec vo in coeqlitate organicoꝝ parū aliqd: et hic lapsus aut est omnium: aut aliquorum: fm aut vtrumq₃. 13.

GEnera aūt lapsuū eadē sunt cū his q vtutē eoꝝ cōplēt: tēperātia in habētib⁹ siles ptes: nūer⁹ vo: et formatio et magnitudo: et positio in organicis. vtrisq₃ vo cōevnitas: quā et continuitatē eoruz nominamus. 14.

IN eisdē vo ipis gnib⁹ lapsuū et egroꝝ corpoꝝ est vitiū fm singulū egri significatū. Terminus vo vtriusq₃ discretiu⁹ est opationis sensibilis lesio. 15.

AB optima vo deficiētia cōpositiōe: corpa qdē breue lesa sunt et ipa fm veritatem: non tamen sensibile est hoc. 16.

Determinat autem ea magis et minus in operatiōibus et egris causis repugnare. 17.

SImpliciter ꝟo egra corpa determinata sunt eo qḋ facili⁹ ab egris causis vincant: ꝛ ab eo qḋ ꝼm multū aliq̄d ꝼm ꝟtutē operationum delinquatur. 18.

SUnt ꝟo boꝝ ꝛ vtroꝝ̄ꝗ in medio neutra: ꝛ q̄ ꝟo dicunt neutra ꝛ que cum latitudine quadam. 19.

ET diuidit toti⁹ sanitatis latitudo in tres ptes latitudinē habētes ꝛ ipas multā: quarū pma q̄dē erit sanoꝝ corpoꝝ: secūda vero egrorum. tertia neutrorum. 20.

AQuib⁹ deinceps sunt egrotātia corpora lesiōis sensibilis operationum determinata. 21.

DOlētia ꝟo ꝛ quoꝝ motiōes sunt deliquentes: aut oino perierūt manifestos hn̄t terminos. Quecūꝗ ꝟo isirmas hn̄t operatiōes in maximis q̄dē discessib⁹ facile discernunt ꝼm ꝟo minores ambigue sunt: ꝛ ppter hoc ꝼꝫ hoc gen⁹ lesiōis neutro ꝯrio pticipās cōsistit in illa dispositiōe quā ꝛ ipam neutrā dicim⁹ nominari. 22.

OMnib⁹ his deiudicatis nō scḋm ipam rex naturā sensu piculū eī̄ est sempiterne passiōis irrepere dogma. 23.

SIgna ꝟo boꝝ q̄ sanant corpoꝝ ꝛ egroꝝ ꝛ sanioꝝ vt nūc existētiū quantitate distantie differunt. 24.

POnētib⁹ nobis duos extremos terminos cōtrarios alterutrū optimā cōpositionē ꝛ nūc factā egritudinē. Cōsiderātib⁹ ꝟo cui hoꝝ sunt viciniora: ꝛ q̄ pbant corpa: ppinq̄us eī̄ optime cōpositiōi sanū. Qḋ ꝟo ab hac lōgi⁹ iā ꝟo egrotāti ppinqui⁹ egrū. Utrorumꝗ ꝟo mediū equaliter ab vtroꝗ ab esse apparēs: neutrum erit hoc. Optime ergo compositionis corporis dicte sunt cognitiones. Deficientium vero ab hac equalia quidem numero sunt his genera: ꝛ magis ꝛ minus diuidi potentibus et separatis in tres latitudines. 25.

SIgna ꝟo egri corpis simpliciter dicem⁹: ex his eī̄ erūt reliq̄ due latitudines manifeste. Scḋm ergo genus dictū est pus in optime cōpositionis oratione: scḋm vero specië nūc dicet prius nobis diuidentibus partes. 26.

QUattuor autē sunt eaꝝ differētie oēs. Quedam eī̄ eaꝝ sunt principales. Quedā vero ab illis exorte sunt. Quedā ꝟo neꝗ aliarum dominātur neꝗ alie earum innatas habētes virtutes ꝛ regentes eas dominantur. Quedam vero ꝛ innatas simul habent et influentes. 27.

PRincipalia igit sunt cor: cerebrū: epar: ꝛ testiculi. 28.

HIs illis ꝟo exorta sunt: ꝛ illis famulant: nerui ꝛ spinalis medulla cerebro Cordi ꝟo arterie. Uene epati. Seminalia vasa testiculis. 29.

IPsa ꝟo seipsa regūt cartilago: ossiū coniunctio: mēbrana glādula: pinguedo: caro. 30.

ALie ꝟo oēs ptes cōe his habētes ad suiipsi⁹ regimē arterijs ꝛ venis ꝛ neruis indigent. 31.

Capillorum vero et unguium neque regimen est aliquod: sed generatio sola. 32.

HEc quidem partium sunt differentie: signa vero uniuscuiusque craseos deinceps dicentur. 33.

PRincipium autem a cerebro nobis facientibus. ¶ Sunt enim quinque innata genera cognitionum eius. Primum quidem totius capitis dispositio. Secundum vero sensibilium operationum virtus et vitium. Tertium operatiuorum. Quartum principalium. Quintum naturalium. Aliud est genus in his omnibus generibus ab his que extrinsecus ei accidunt alteratio. 34.

TOtius quidem capitis dispositio ex magnitudine et figura eius et capillorum accipitur. 35.

Paruum vero caput praue compositionis cerebri proprium est signum. 36.

MAgnum vero ex necessitate bone compositionis est signum. Si enim propter vehementiam factum est magnum eius que inest virtutis in materiam multam et bonam operantis bonum est signum. Si vero propter solam materie multitudinem non bonum est signum. Determinandum ergo est ex ea figura et ex his que ab eo nata sunt. Figura quidem si bone forme est: semper enim bonum est signum. Ab his vero que ab eo nata sunt: ut si collum forte est: et in aliis ossibus optime dispositum est: et si omne quod est eius neruosum est et plenum et viuidum. Propria vero capitis figura est velut si videas spheram perfectam ceream ex utraque parte leuiter compressam. Necesse est enim huiusmodi talis gibbosa quidem secundum spheram posteriora fieri et anteriora rectiora vero fieri quam ex utraque parte. 37.

SI vero secundum occipitium eminentia fit minor alicui: considera et neruos et collum cum aliis ossibus. Secundum naturam siquidem his se habentibus indigentia materie non virtutis imbecillitate taliter factum est hoc. Ineptioribus vero existentibus infirmum est principium. In pluribus vero secundum occipitium indigentiam imbecillitas eorum que dicta sunt sequitur et rarum valde et tale contingit. ¶ Grossus vero secundum occipitium considera caput eodem modo eisdem in toto magno nato determinatis In pluribus et hec bona figura facta per acephalidos bonum signum quam quidam medicorum posterius cerebrum nominant: quemadmodum igitur et est posterius determinatum: forma velut lauda habente commissuram. Spine vero principium hec pars est et per illam omnium secundum totum animalis corpus fiunt neruorum actiones. Ipsa vero posterior pars secundum se in omnibus paucorum sensibilium participat multorum vero operatiuorum. Itaque hec et bene disposita perfectas habent naturas secundum unumquodque proprias. ¶ Eadem vero et in anterioribus capitis eorum que sunt secundum frontem determinationes sunt his que sunt secundum posterius ad prauitatem et magnitudinem eius nobis respicientibus et figuram: et que sunt in his sensus: scilicet visum gustum et odoratum. Alterutrum enim sunt cognitiones et sibi inuicem attestantes. Et a principio nata principii virtuti et vitio. Et principium his que ab eo nata sunt. 38.

PRincipalium tñ opationũ virtus ꝛ vitiũ eiusdẽ ꝑncipij soli⁹ ꝫm seipsum sunt cognitiones. Uoco aũt principales opationes ea que a solo principio fiunt. 39.

FAcilis igit intellectus subtilis substãtie cerebri est cognitio Tarditas vero intellectus pinguioris. 40.

Facilitas ꝟo discẽdi est mollis. Et mẽoria ꝑmanentis. 41.

Sic ꝟo ꝛ difficultas discendi dure. Obliuio ꝟo fluentis. 42.

Et bñ mobile in opinionib⁹ est calide. Manẽs ꝟo frigide. 43.

ADbuc ꝟo mihi vident duo deesse gñã cognitionũ que ex ꝑncipio suscepi dicere. Unũ quidẽ naturalium. Alterũ ꝟo extrisecus accidentiũ. Erit aũt cõmunis de vtrisq; ratio. 44.

NAm si eucratũ cerebrũ existit ꝫm quatuor qualitates: oĩa q̃ dicta sunt habebit cũ mõ ꝛ mensura ꝛ suꝑfluitates quecũq; per palatũ aut nares: aut oculos purgant. ꝛ hec habebit moderate minime leditur ab oĩbus quecũq; extrinsecus calefaciũt ꝛ infrigidant ꝛ desiccant ꝛ humectant. 45.

TAlibus quidẽ infantib⁹ exñtibus capilli fiunt subrufi. Pueris ꝟo subrubei. Perfectis ꝟo rubei. Medij ꝟo quodãmodo exñtes crispoꝝ ꝛ simpliciũ. i. planoꝝ: neq; calui fiunt. facilius. 46

ADdire ꝟo opꝫ que dicte sunt ꝛ que dicẽde sunt cognitiões vt in bene temperatis habitationibus. 47.

QUecunq; vero ꝫm capillos nõ in regionib⁹ tantũ: sed in humorum tẽperantia ꝓportionẽ habẽt temperantie eorum q̃ sunt ꝫm cerebrum. 48.

SI vero calidius tẽperato fuerit cerebrũ: ꝫm vero alterã oppositionẽ eucraton: siquidẽ plurimũ fuerit calidi⁹ fortiora oĩa que dicta sunt ꝛ dicẽda fient signa. Breui ꝟo suꝑabũdantia exñte leuia. Communis vero hec ratio fit in omnibus que dicende sunt mihi partibus earum que in omnibus temperãtijs dicẽde sunt cognitiones. 49.

DEinceps ꝟo signa ei⁹ q̃ in cerebro est caliditatꝫ in his q̃ pri⁹ dicta sunt rubicũdiora ꝛ calidiora q̃ sunt circa caput oĩa q̃ in oculis vene sensibiles. Capilli hoꝝ natorũ citius in capite nascũtur. Multum quidẽ calidioribus exñtibus bene tẽperatis nigri ꝛ fortes ꝛ crispi fiũt. Non multũ ꝟo calidioribus subrubei quidẽ primum fiunt: deinde nigrescũt. Accedẽtibus vero etatib⁹ calui fiũt et magis plurimũ calꝰi. Superfluitates vero ꝫm palatũ ꝛ nares et oculos ꝛ aures breues ꝛ digeste his sunt qñ irreprehensibiliter sani sunt. Repleto aũt aliqñ capite continue ꝛ maxime his qñ dietaꝫ negligenter obseruant hoc tale accidit. Plurima quidẽ sed nõ indigesta fiũt suꝑflua. Replent aũt ꝛ grauant capita ex cibis calefacientibus ꝛ potib⁹ ꝛ odorib⁹ ꝛ extrinsec⁹ accidentibus oĩbus calefacientib⁹ in q̃bus est ꝛ ꝯtinens aer. Adhuc aũt magis si nõ solũ calida sint taliũ natura: sed ꝛ hũida breuibus somnis hmõi tempe-

rantie dñantur adhuc ne profundi ipsi flāt. 50.

F Rigidioris ꝙ opʒ cerebri cognitiones sunt. Plurima super flua ſm ꝓprias effusiões. Et capilli ruffi ⁊ recti ⁊ manētes ⁊ post multū tp̄s nascētes subtiles ⁊ exiles primum. Et faciles a cau sis frigidis ledūtur. Et ſm idem tēpus lesiōis catarris ⁊ corrizis consumūtur. Neqꝫ tangentibꝰ calida que circa caput sunt. Neqꝫ inspiciuntur rubea. Et oculorum vene inuisibiles. Et somnolētio res quodāmodo sunt. 51.

S Icciores ꝟo cerebri cognitiões. Nō sup̄fluū est ī effluxionibꝰ Et sensuū p̄fectio. Vigilātes vero sunt. Et capillos fortissi mos habēt citissimeqꝫ ꝓducunt nati crispos magis ꝙ rectos. Cal ui in breui fiunt. ¶ Humidioris ꝟo cerebri capilli fiunt plani. Et nō oino calui fiūt. Et sensus hebetes sunt. Et superfluitatū multi tudo. Et hec q̄dē simplices distemperantie sunt. 51.

C Omposita quidē calida ⁊ sicca. Prima quidē est ſm quā nō abūdantes sunt in sup̄fluitatibus. Sed perfecti senibus. Et vigilantissimi. Et calui fiunt citius. Prima tn̄ generatio capilloꝝ citissima est eis ⁊ plenissima. Et nigri capilli. Et crispi fiunt. Et calidi sunt tangentibus caput. Et rubicūdi vſqꝫ ad statꝰ tp̄a. 53.

S I ꝟo hūiditas accedat caliditati: parū quidē sup̄egredienti bus vtrisqꝫ mediocritatē: fit bonus color: ⁊ caliditas. Et in oculis vene magne. Et sup̄fluitates plurime mediocriter digeste. Et capilli recti ⁊ subrubei. Et nō calui fiunt facile. Replent̄ aūt et grauant̄ capita a calefacientibꝰ. Si ꝟo humectētur multomagis statim sup̄abundantiā hn̄t superfluitatū. ¶ Qn̄ vero ad plurimū humiditatis ⁊ caliditatis venerint: egrū: his caput: ⁊ sup̄fluitati bus plenū ⁊ facile ex calefaciētibꝰ ⁊ humectantibꝰ ledit̄. Notbꝰ ꝟo his semꝑ ꝯtratiꝰ. Optime ꝟo in borea degūt neqꝫ excitari possent vſqꝫ ad multū: ⁊ ad somnū conuertētes seipsos. Similiter ⁊ grauā tur dormientes. Et vigilātes. Et fantasias vident. Et sensus sunt imperfecti. ¶ Si ꝟo multū temperato sit calidius cerebrum: parū vero humidius: remanebūt calide craseos cognitiones miscebunt̄ aūt eis leuiter humiditatis cognitiones. Velut ecōtrario: ⁊ si mul to quidē sit humidius cerebrū: paulo ꝟo calidius: manifeste quidē erūt vehementis humiditatis: leues vero caliditatis cognitiones Quia si qualitates intendunt̄: ⁊ signa erunt intensiora. Si vero re misse: remittunt̄ ⁊ signa. Cōmunis vero ratio est hec in oibus ſm complexionem distēꝑātijs. 54.

F Rigide vero simul ⁊ sicce craseos cerebri frigiduʒ ⁊ sine co lore p̄ficiūt caput quantū in ipsis est. Semꝑ eīn opʒ meminis se eius que in p̄ncipio determinationis dicta sunt. Considerandū aūt quantū ex humorū crasi alterantur que circa illud sunt. Sta tim vero hmōi crases sine venis circa oculos sunt: ⁊ a frigidis cau sis cito leduntur: ideo inequaliter sunt sani. Aliquando quidem le

uissima sunt capita: & nō sunt superflue effluxiones. Aliquando vero corizis & catarris in paruis causis cito cōsumuntur. Sensus vero eis in pueritia quidē perfecti: puectis vero emarcescunt citi⁹. Et vt breuiter dicam cito senes circa caput sunt oēs: ideo canescūt citius. Capilli vero eis nati quidē veniunt vix exiles & ruffi. Accedēte vero tpe dominante quidem amplius frigiditate q̄ siccitate nō calui fiunt plurimum. Econtrario si accidat siccitatem quidez amplius dominari humiditate: frigiditatē vero caliditate: paruz huiusmodi calui fiunt. 55.

Humide vero & frigide crases cerebri grauiter faciūt dormiētes. Et somnolentos. Et inutiles sensib⁹. Et facile patiētes a frigore. Et facile repletos caput. Et facile patientes catarrum et corizam. Neq3 calui fiunt huiusmodi. 56.

Hec igitur sunt signa earum que in cerebro crasium. 57.

Ex his ergo tēdēs ad vnūqōdq3 organū sensus scies cognitiones transferens te de alio ad aliud. Sufficiet vero in oculis tantum dicere. 58.

Quicunq3 ergo tangentibus oculi manifeste sunt calidi & mouent facili⁹: & frequēter: & venas latas habēt: calidi sunt oēs hi. Frigidi vero qui his cōtrarij: humidi quidē qui molles simul et multe humiditatis fiunt. Sicci vero q̄ duri simul & aridi sunt. 59.

Et leduntur quidē a similibus causis sue crasi facile. Juuantur vero a cōtrarijs: sed moderato vsu. 60.

Et hoc commune in oī cognitione craseos oīs partis meminisse oportet. 61.

Magnitudo vero oculorum pportione quidē & operationū virtute multitudinē substantie eucratā ex qua oculi facti sunt ondit. Que vero sine his multam quidē substantiā: sed non eucratam declarat. Pauitas vero oculorum cū pportione quidē & virtute operationum: paruā quidē sed eucratā declarat substantiā: ex qua facti sunt oculi. Cū nō pportione vero quadā & vitio operationum: paruā simul & inutilē esse significat substantiā oculorum. 62.

Ea vero que sunt secūdum colores sic opz determinari. Glauci quidem oculi splendentes humiditate pura & multa: luminis splendidi sunt cōtinentia. Nigri vero econtrario. Medij autez sunt sm medias causas. 63.

Glaucus vero oculus: aut ppter magnitudinē aut splendorem cristalloydos: aut in somno positionē: aut per subtilis & aquosi hūoris qui est secūdum pupillam paucitatē & puritatem fit. Omnib⁹ quidē simul cōueniētibus sunt glaucissimi. Si vero hec quidē horum adsint: hec vero nō magis & minus in glaucedine cōsistūt. 64.

Niger vero ocul⁹ fit: aut pp in pfundo positionē: aut pp puitatē cristalloydos: aut qr splēdi dūt rutilās pfecte nō ē: aut qm subtile hūidū: aut ampli⁹: aut purū nō est: aut ppter quedā horum

aut propter omnia natum est fieri magis et minus in eis quemadmodum dictum est prius. 65.

Subtile quidem huiusmodi hūidū aquosius ampliusfactū humidiorē demonstrat oculum. Quemadmodum si spissius et minus fiat sicciorem. 66.

Cristallo ydos vero si quidē duri⁹ fit: sicciorē operat oculū. Si vero molli⁹: hūidiorē. Ita vero vt si qd superaddat cōtēperātie subtilis: sicciorem. Si vero deficiat: contrarium.

Pars secunda secundi libri Tegni Galeni que est de corde.

De cordis aūt crasib⁹ deinceps dicat. Pri⁹ hec cōmemorātib⁹ nobis qd vnāquāq3 ptē calidiorē: aut frigidiorē: aut sicciorē: aut hūidiorē seipsa factā esse dicim⁹: non ad aliquā aliā cōparātes: quātūcūq3 em cor fiat quadā natura frigidissimum: multo calidi⁹ est ꝯm crasim calidissimo cerebro. 2.

Calidioris ergo vt ad ppriū modū referam⁹ cordis signa inseparabilia qdē et familiaria hec sunt. Magnitudo respirationis. Et puls⁹ velocitas. Et frequētia. Et audacia. Et ad actiōes impigrū. Si vero cor ad plurimū veniat caliditatis: furor est eis. Et maniaca cōfidētia. Est aūt et pilosum eis pect⁹: et q̄ circa hyppocūdria et his proxima. In plurib⁹ vero et totū corp⁹ calidū ex calido corde fit: nisi maxime cōtra operet epar. Dicent autem paulo posteri⁹ totius corporis cognitiones. 3.

Est aūt latitudo pectoris calidi cordis cognitio: nisi et huic aliqn̄ cerebrū maxie cōtra operet. Qn̄ aūt spinalis medulle magnitudo pportionalis est illi plurimū: spōdilia ꝯm magnitudinē q̄ta spinalis medulla. Itaq3 et spina tota. Cōiūgit vero thorax ad posteriorē partē ꝯm lōgitudinē qdē equalis methafremo: ꝯm latitudinē vero cū q̄dā pportionali grossitudine spōdiliū cōiūctio fit ꝯm illā spinā. Cū vero calitas cordis dn̄ata fuerit augmētabit thoracē. i. dilatabit ꝯm pmā gn̄atiōe3 pportionabilr hui⁹ calitati. Iō ētēr cū in puo qdē capite thorax posit⁹ fuerit: maxia ꝯm cor fit cognitio calitatis. Qn̄ vero in magno paru⁹ maxie et hoc ppriū signū est cordis frigidioris. Si vero pportionē habeat cū capite: aliis signis determinādū erit de corde ita vt ex thoracis q̄titate nil acceptur⁹ sis. 4.

In frigidiori vero corde pulsus minores sunt ꝯplectētib⁹ nō tn̄ ex necessitate tardiores aut rariores. 5.

Spirit⁹ vero si quidē tāto minor thorax fit quāto cor frigidius pulsib⁹ est pportionabilis. Si vero thorax maior fuerit scdm quantitatem cordis frigiditatem non minorem tantū: sed tardiorem declarat pulsum natura. 6.

Tales et timidi et curiosi. Et nudū eis pilis est pect⁹. ❡ De puitate vo ei⁹ determinādū est: vt pus dictū est. Scd'z hoc vo orde toti⁹ corporis qualitate. 7.

Siccū vo cor pulsus opaꝫ duriores. Et furorē nō ꝓptū q̄dē sꝫ ferocē et difficile placabilē. Ut multū vo et totū corp⁹ siccū si non epar ꝯ operet̄. Humidioris vo cordis signa sunt. Puls⁹ molles. Et cō suetudo facile mobilis ad irā. Et facile placabilis. Et totū corpus humidius: nisi ea que scd'm epar contra operentur. 8.

Secūdū ꝯpositionē vo ꝑ mixtā q̄litatū distēperātie cordis sic se habēt. Calidi q̄dē et sicci cordis signa sunt. Pulsus duri: et magni: et veloces: et spissi. Et spūs sunt magni: et veloces: et frequētes. Et multo magis ad velocitatē accedūt: et frequentiam nō crescente scd'm ꝓportionem cordis thorace. 9.

Omniū pilosissimi sunt hi scd'z pect⁹ et hyppocūdria. Ad actiōes vo parati. Et aiosi. Et veloces. Et tyrānici morib⁹. Et etiā furiosi sunt et difficile placabiles. ❡ De totius vo corpis crasi adhuc: et thoracis amplitudine proportionaliter de his que prius dicta sunt determinandum est. 10.

Si vo hūiditas obtinuerit cū caliditate. Pilosi q̄dē min⁹ his q̄ pus dicti sunt huiusmōi. Et parati ad actiōes nō min⁹ illis. Nō tm̄ ferociores in furore: sꝫ in irā tm̄ parati. Pulsus vo molles et magni et veloces et frequētes. Et spūs thorace q̄dē ꝓportionalr̄ se hn̄te cordi scd'm eādē formā erit sil'is pulsib⁹. Minore vo exn̄te tāto velocior et frequētior est predictis spūs q̄to et thorax minor. Multa vo ꝯuersiōe scd'z crasim facta maxie si scd'm hūiditatē accidit. Hec ꝑterea q̄ dicta sunt adhuc et in putridas egritudines ex corruptis et putrescētibus in eis hūoribus incidūt. Et expiratiōes maiores et velociores in spirātib⁹. Et in pulsibus sistoles velox. 11.

Humidioris vo et frigidioris cordis signa sunt. Pulsus molles Et cōsuetudo timida: et formidolosa: et pigra. Sūt vo et nudi pilis hi scd'm pectora. Et minime irascunt̄. Et in iraꝫ nō sunt parati. ❡ Quod vo circa thoracem et totum corpus his que prius dicta sunt similiter deeerminandum est. 12.

Frigidū vo et siccū cor pulsus q̄dē duros opaꝫ et paruos. Spūs vo si q̄dē ꝓportionalr̄ frigiditati paruus thorax sit cōpetētes. Si vo maior: rarū et tardū. Minime vo omniū iracūdi hi: coarti tm̄ aliq̄bus irasci seruāt memoriā. Sunt vo et hi nō pilosi pectora omniū maxime. ❡ De paruitate vo thoracis et totius corpis frigiditate similiter determinandum est. 13.

Tantū cōmune in oib⁹ his q̄ dicta sunt cōmemorātes q̄ q̄cunq̄ de morib⁹ aut nūc scd'm aliā aliquā scripta sunt oratiōnē ad agnitionē in craseos: nō ꝓ bonis aut prauis morib⁹ ex philophia exercitatoꝝ: sed ꝓ naturalibus vnicuiq̄ dictum est.

¶ Tertia pars Secundi libri Tegni Galeni. que est de epate.

Epatis vero calidi cognitiões sunt. Uenarum amplitudo. Colera rubea multa. In tpe vero augmastice etatis nigra. Calidior enim est sanguis eis. Et propter hoc vniuersum corpus calidius nisi ea que fm cor contra operentur. Densitas vero eorum que fm hyppocũdrium et ventrẽ. 2.

Frigidioris vero epatis cognitiones. Angustia venarum. Flegma plurimũ. Sanguis frigidior. Et vniuersa corporis habitudo frigidior nisi ea que circa cor calida fuerunt. Nuda pilis hypocũdria et venter. 3.

Sicciores vero epatis cognitiones. Sanguis quidem spissior et paucior. Uene durel. Et vniuersa corporis habitudo sicciorvel durior. 4.

Humidiores vero epatis cognitiones. Sanguis quidẽ plurimus et humidus. Uene aũt molliores. Ita vero et vniuersum corpus: nisi ea que circa cor contra operentur. 5.

Calidi quidẽ simul et sicci epatis signa. Pilosum hyppocũdriũ dextrũ. Sanguis spissior et paucior. Amara colera: multa circa augmasticã vero etatem nigra. Uenarum amplitudo et duritia. Ita vero et vniuersum corpus. 6.

Caliditas siquidẽ a corde prumpens põt prumpentẽ ab epate frigiditatẽ. Quẽadmodũ et frigiditas quidẽ caliditatẽ. 7.

Siccitatẽ vero impossibile est ad contrariũ a corde humidiori facto adduci. 8.

Media vero est q̃ ab epate humiditatis eorũ q̃ dicta sunt. Et magis siquidem ab ea q̃ in corde est vincitur siccitate q̃ siccitas ab humiditate. 9.

Minus vero caliditate. Amplius aũt minus frigiditate. Facile enim vincibilis est hec eorũ que ab epate prumpũt qualitatũ. 10.

Manifestũ est ergo q̃m si in idipsum concurrant principiorum vtrorũq̃ crases: totũ corpus pfecte circa eas disponetur. Dicẽtur ergo paulo posterius totius corporis cognitiones. 11.

Humidũ q̃dem simul et calidũ epar minus q̃dẽ calido et sicco ea q̃ circa hyppocũdria sunt operant pilosa. Plurimũ vero sanguinẽ: et venas magnas. Et corporis habitudinẽ humidã et calidã si nõ ea q̃ circa cor sunt cõtra operent. Si vero amplius vtrisq̃ qualitatibus auertat ab eo q̃ fm naturã propte cõsumunt a cachochimijs et putrefaciẽtibus egritudinibus. Adhuc vero magis si plurimũ augeat humidũ: paululũ vero calidũ. Si vero cõtrario parũ q̃dẽ hũidũ plurimũ vero calidũ: minime cacochimi fiunt. 12.

HUmidi⁹ vero ꝛ frigidi⁹ epar sine pilis q̃dē hꝫ hyppocūdriū. Sanguine vero magis opat̃ flegmaticū cū venaꝝ gracilitate. Et vniuersum corpus similiter se hn̄s: nisi ea q̃ a corde sunt ad contraria illud transducant. ¶ Frigidū vero ꝛ siccū epar pauci sanguinis ꝛ graciliū venaꝝ efficit corp⁹. Et frigidi⁹. Et hyppocūdriū nudius pilis: nisi ꝛ hic vincat cor.

¶ Quarta pars secundi libri Tegni Galeni que est de testiculis sequitur.

TEsticulorū vero crasis calida quidē maxime venerea est. Et masculoꝝ generatrix. Et citi⁹ pubescunt eis partes genitales. 2.

FRigida vero crasis est cōtrarie. 3.

HUmida q̃dem ꝛ multi seminis ꝛ humidi ē. Sicca vo ꝛ pauci semis: ꝛ mediocriter spissi est. 4.

CAlida vero ꝛ sicca crasis ꝛ spissi seminis est. Et maxie generatrix masculoꝝ. Et citissime ad coitū excitat. A principio ergo ꝛ hmōi citissime pubescūt in partib⁹ gentalib⁹ ꝛ in oib⁹ in circuitu sui: sursum q̃dē vsqꝫ ad regionē circa vmbilicū: deorsum vero vsqꝫ ad mediū coxarū. Petulca igit̃ est hmōi crasis satis ad ventrem. Citissime vero satiat̃. Si cogat̃ nocet. 5.

COnueniētib⁹ siq̃dē caliditate ꝛ humiditate pilosi q̃dē min⁹ hmōi his q̃ dicti sunt. Multi vo seminis magis. Nō cōcupiscūt vero magis aliis. Sufficiūt vero sine lesione magis venereis plurimis. Si vero satis augeat̃ vtraqꝫ ꝛ calidū ꝛ humidū: nō sine lesiōe abstinēt a venereis. 6.

SI vero frigidi ꝛ humidi ꝑm crases fiunt testiculi: nuda fiūt q̃ sunt in circuitu pilis. Et tarde coire incipiūt. Neqꝫ vehemētes sunt ad operatiōes. Aquosum vero ꝛ tenue semen eis: ꝛ paꝝ generās vel nō generās: ꝛ si generat: feminas generās est. 7.

SIcca quidē ꝛ frigida crasis similis quidē plurimū ei q̃ ꝑdicta est crasi. Spissum vo semen eis: ꝛ omnib⁹ magis exiguū. 8.

TOtius vero corporis habitudines dicte q̃dē sunt pl⁹ in his q̃ assimilant̃ cordi: dominat̃ vo similitudo vehemētiorē hn̄tis mēbri quālibet primarū qualitatū quas ꝛ opatiuas noiam⁹. 9.

TOtius vero corpis habitudo in illis maxime discernit̃ partibus quecūqꝫ vidētib⁹ primo subiacēt. Musculi vo sunt his oībus ossib⁹ circūuoluti ꝛ cōposite quedā carnes sunt ex simplici ꝛ ꝑma carne ꝛ neruis quib⁹ he circūuolute sunt. Pro prima eīn musculoꝝ substantia hec est vtraqꝫ ad eos vero cōueniētia hec vasoꝝ velut riui quidam sunt non cōplectentes eorū substantiā: sed seruientes ad conseruationem. 10.

DIcent̃ igit̃ ꝛ eoꝝ craseos cognitiōes ꝑm bn̄ tēperatā habitationē. ꝑmutāt: eīn diuisi tēꝑātie regionū cutes ꝑm se formātes ꝛ

corrumpunt quasdam cognitiones. Ita vo secundum bene temperatam regionem tpe messis seipsum soli aliquis nudum exponat transmutabit eas cognitiões q̄cunq̃ fm colores sunt et in mollicie: et in duritia: fm cōsistēt iā. Si vero vt bn̄ tpata est regio: ita et ipse bene tpata dieta vtatur. Neq̃ exutus in sole iaceat nudus vnaquaq̃ die plurimum. Neq̃ vt quidā more virginis in vmbra degens pfecte craseos demonstrabuntur signa. Quasi in his igit in ofone futura intendamus iam intellectum est. 11.

COmpetētis vo craseos cognitione fm totā aīalis habitudinem sunt. Color quidē ex rubeo et albo cōmixtus. Capilli vo rubei et mediocriter mixti crispi vt in pluribus. Mediocritas vero carnositas in q̄titate et qualitate. Medium em̄ perfecte est hmōi corp⁹ oīm supfluitatū: vt hec dicat et intelligat ad hoc necesse ē em̄ spissum corp⁹ ad hoc dr̄ spissum. Et tenue silr adhuc. Et multā carnē hn̄s et paucā carnē. Et crassum et macrum: et molle et durū: et pilosum et nudum pilis. Nihil igitur horū est mediocre. sȝ quasi policleti regula ad summū venit mediocritatis vniuerse. Ut tāgentibus q̄dē neq̃ molle: neq̃ durū appareat. Neq̃ calidū neq̃ frigidū. Uidētibus vo neq̃ pilosū neq̃ nudū pilis. Neq̃ grossū: neq̃ gracile. Neq̃ aliā hn̄s intemperantiam. 12.

QUecūq̃ vo tēperato calidiora q̄dē sunt: nō tn̄ humidiora aut sicciora sȝ carnē: de his em̄ p̄sens rō ē. Apparēt q̄dē et tāgentib⁹ calidiora tāto q̄to fm crasim sunt calidiora. Et piguedis minus hn̄tia. Colore vo rubea. Et nigros capillos habentia. 13.

FRigidioris craseos corporis signa. Nō pilosū: et pigue. Frigidū tangētib⁹. Color vo eorꝫ cū capillis magis ruffus. Multa vero frigiditate existēte liuida quodāmodo ē caro: sȝ vocare cōsuetudo q̄busdā medicorum est hos tales plumbei coloris. 14.

SIcca vo crasis gracilior est et durior bene tēperata tāto q̄to siccior: et alia vero proxima signa sunt his. 15.

ET humida vero alia signa quidē similiter. Magis carnosa vero: et mollior. 16.

ET sȝ cōpilationē primarū qualitatū qua fiunt distēperātie cōpositā cognitionū formā hn̄t. Calida quidē et sicca crasis pilosior: et durior: et calidior: et minus piguis est: et gracilis: et nigri capilli. Si vo ad ampli⁹ caliditas veniat et nigri coloris cutis. 17

HUmida vero et calida crasis. Mollior. Et calidior. Et multo carnosior optima crasi inquātū aucte fuerint vtreq̃ qualitates. ¶ Ad plurimum vero aucte. Putridis cōsumitur egritudinibus. Et cacochimi cito fiūt. ¶ Si vero parū quidē humidior sit multo vo calidior. Molliores q̄dē parū tēperato hi tales: et magis carnosi. Pilosiores nō modicū. Et tāgentib⁹ nō parū calidiores. Nigri vo his sūt capilli: et caro nō sine piguedie. ¶ Si vo parū q̄dē sit calidior ml'to vo humidior. Mollis ē his caro. et ml'ta. Et color

commixtus ex albo ꝛrubeo. Et tangentibꝰ paululū calidiores. Uniuersaliter vero est dicere ꝙ ſm copulatiua craſeos ſemper dominātis qualitatis dominabuntur ſigna. 18.

Frigida vero ꝛ humida craſis. Paululū qdē vtriſq; augmētatis. ſine pilis & ꝛ alba: ꝛ mollis: ꝛ ſpiſſa: ꝛ pinguis. ¶ Si vero amplius alia qualitas augmentet: ꝯſiderant ſigna quidē ſm ꝓportionē augmētationis qualitatū. Color vero cū capillis magis ruffus: quēadmodū plū vtriſq; augmentatis liuidꝰ fit vt in eis cutis color. Si vero inequalis ſit augmētatio qualitatū: dn̄abunt magis augmētate qualitatis ꝓpria ſigna. 19.

SI vero frigidū cū ſicco equalitate ia augmētetur: naturaliter durū ꝛ gracile habetur corpus. Et nō piloſum. Et tāgentibus frigidū. Pinguedo vero ſimiliter eſt in eis. Et gracilibꝰ exiſtentibus diſperſa eſt per carnē. Capilli vero ꝛ color ꝓportionaliter ſunt menſure frigiditatis. 20.

OCcidēte vero calida ꝛ ſicca craſi tpe ꝑ augmaſtice etatis in frigidā ꝛ ſiccam: hitudo vero taliū gracilis qͦ. Silr ꝛ dura ꝛ melācolica eſt ꝛ ꝓpterea nigra ſilr ꝛ piloſa. Dn̄ante vero altera qualitate multū: altera vero parū a mediocri mutata. Dn̄abūtur quidē dn̄antis ſigna: mediocres vero erunt alterius cognitionis. 21.

IN oibꝰ vero q̄ ꝑdicta ſunt ꝛ q̄ dicēda ſunt: oēs agnitio craſeos ſiq̇dē facile frigeſcēs ſit ps: aut frigiditate: aut raritate. fit. Si vero difficile frigeſcēs: aut calore: aut ſpiſſitudine. Si vero ex deſiccātibꝰ ſit aridū ꝛ ſiccū ꝛ difficultate mobile fiat: ex ſiccitate fit. Quēadmodū ſi grauetur humidus ab humiditate. 22.

COnſiderare vero opꝫ ꝛ ſimilē adinuicē oēs muſculi: aut nō ſimilem craſim habent ſimul. 23.

SItr opꝫ ꝯſiderare i oibꝰ q̄titatē iuolutorū oſſiū. Aliqn̄ em̄ gracilior vr eē ps nō exn̄s gracilior q̄tū ad muſculos: ſꝫ ꝓpter āguſtiā oſſiū talis vr eē apparēs. Silr aūt ꝛ ſpiſſior vr eē multotiēs nō ꝓpter amplitudinē oſſiū: ſꝫ ꝓpter carnis multitudinem. 24.

QUe aucta ꝛ diminuta ꝛ durior ꝛ mollior dū fit ſiccior aut humidior apparet parū ps ſiq̇dē pauca ꝛ dura ſiccior. Si vero multa ꝛ mollis humidior. 25.

SImiliter vero ꝛ medie regiones ſimiles ptes hn̄tiū corpoꝝ aut ampliorē: aut minorē humiditatē in ſeipſis ꝯtinētes aut tenuiorē: aut humidiorē: aut ſicciorē demōſtrāt ptē: hūida q̇dē ps eſt vbi tenuior ꝛ āpliꝰ ē hūiditas. Sicca vero vbi ſpiſſior ꝛ ſilr minor. Ipſas tn̄ corpis ſolidas ptes vere ſolidas ꝛ ꝓmas ſꝫ nullū modū poſſibile ē hūidiores facere: ſꝫ ſatis ē ſi q̇s ꝓhibeat eas ſiccari nō cito eas vero ꝯtinētes regiones: ſꝫ replere humiditate aut tali. Id vero ꝓprium ē nutrimētū ſilēs ptes habentiū ex appoſitiōe nō ꝑ vaſa factū. Cōis vero hec rō ē oim partiū. Et de hoc dicetur poſtea in ſanarū ꝛ egrarū cārum doctrina. Nūc vero que ſequuntur dicamus.

Quinta pars secundi libri Tegni Galeni de ventris dispositione sequitur.

Entris cognitiones natura quidez ficcioris. Uelocius sitiẽtes fiũt. Et puus eis sufficit pot⁹. Et grauanť ampliori. Et fluctuationes habẽt: ⁊ supernatat superfluũ in eis. Cibisqꝫ gaudent ficcioribus. 2.
Humidioris ṽo ventris signa. Si neqꝫ sitiẽtes fiãt. Et ampliorẽ humiditatẽ moleste ferãt. Cibisqꝫ gaudẽt hũidiorib⁹. 3.
Calidior ṽo natura vẽter digerit qdẽ meli⁹ qꝫ appetat ⁊ magis q̃ cũqꝫ dura sunt natura ⁊ difficile mutabilia. Gaudet ṽo calidis cibis ⁊ potibus. Neqꝫ a frigidis nihil leditur ƒꝫ moderatũ vsũz. 4.
Frigid⁹ ṽo natura vẽter appetere qdẽ bon⁹: digerere ṽo nõ bonus: maxie q̃cũqꝫ difficile mutabiles ⁊ frigidi ciborũ fiunt Acescũt eñi cito in eo. Propterea ⁊ acide eructuans est hmõi venter. Et gaudet quidẽ frigidis: lediť ṽo facilius immoderate vtens Ita ṽo extrinsec⁹ eñi accñtib⁹ nõ fert eorũ diuturnã dispositiõem: queadmodum neqꝫ calid⁹ calidorꝫ. 5.
Ex egritudinib⁹ tamẽ in vẽtre distẽperãtie in hoc differunt a naturalibus: ƒm qd cõtraria ꝯcupiscũt ⁊ nõ similia: queadmodum ⁊ naturales. 6.
Secundũ ꝯplexiomẽ vero in vẽtre distẽperãtie cõposite ꝑ simplicium cognoscũtur compositiões. 7
Diligẽter ṽo opꝫ adhibere intellectũ his q̃ dicta sunt discernentes ea ab his q̃ dicẽda sunt. Nõ solũ eñi vẽter sitientes ⁊ nõ sitientes operať: ⁊ frigidũ ⁊ calidũ potũ desiderãtes: sꝫ etiã ea q̃ circa thoracem ⁊ epar ⁊ cor ⁊ pulmonem. 8.
Sed ꝑpter horꝫ caliditatẽ sitiẽtes inspirant amplius. Et exsufflant lõgius: ⁊ sentiũt ƒm thoracẽ cauma: nõ queadmodũ q̃ ꝑpter ventrẽ ƒm hyppocundriũ patiunť calorẽ. Hi quidẽ bibẽtes nõ statim quiescũt. Et frigidus potus sistit: magis eorũ sitim qꝫ multuz calidus: Refrigerat autem eos ⁊ frigidus aer inspiratus nihil alleuians ex ventre sitientes. Ita vero ⁊ e contrario habẽtes a frigida inspiratiõe sensibiliter leduntur ⁊ maxie hec est cognitio in pulmonis frigiditate. Queadmodũ frigidũ inspirantes sentiunt manifeste lesionẽ ⁊ infrigidationẽ: ita calidũ est eis amicũ: sꝫ etiã flegmaticas superfluitates loquentes ⁊ cũ tussi expuunt. 9.
Siccitates vero pulmonis sine superfluitate sunt ⁊ pure a flegmate: ⁊ vocẽ hñt clarã: queadmodũ ⁊ hũiditates obscurã qdẽ ⁊ raucam operantur vocẽ. Incurrũt autẽ eis superfluitates magis et acutius loqui volentibus. 10.
Non ṽo ipa vocis magnitudo a caliditate fit queadmodũ neqꝫ puitas a frigiditate fit. Sed hoc qdẽ ab amplitudĩe trachee arterie

fit: et exufflatione vehemētiori. Paruitas vero cōtraria sequitur. 11.

Itaq neq semper: neq principaliter: sȝ fm accidens et solis naturalibus crasibus superuenientibus nō sequitur vocis magnitudo et paruitas. 12.

Quoniā vero hmōi organa ppter crasim facta sunt talia .s. ampla vel stricta: talis vox consequitur: et ppterea ex voce ē aliquid de naturali crasi colligere. ¶ Eteniȝ vox leuis: leuitatē trachee arterie sequitur. ¶ Et aspa: asperitatē. Leuitas vo arterie contēperantiā craseos sequitur. Asperitas vo siccitatē. Asperitas siquidē inequalitas qdā est fm corpus durū. Arteriā vo operatur durā omiomerū partiū eius siccitas. Inequalē vero eius disperse humiditatis indigentia. ¶ Ad eundem vero modū neq acuta vox natura: sine angustia gutturis: neq grauis sine latitudine fieri potest. Angustia enī naturalis filia est frigiditatis. Amplitudo vero caliditatis. Proportionaliter vero naturalibus differentijs vocū que fm passionē perficiunt cognitiones existētes efficientiū causarum sunt: de quibus oībus de his que de voce dicta sunt sufficienter determinatum est. 13.

Alie vo animalis partes q intrinsec⁹ sunt nō leues hñt craseos cognitiōes. Tentādū est tñ ea q adiuuatiua et nocentia cognoscere. Amplius et fm naturaliū potētiarū opatiōes. Dictū est aūt in tertio loco de cāis q vnuscuiusq potētie virtutis et vitij dña trix ē crasi. ¶ Craseos igitur cognitiones et spēs dicte sunt. 14.

Que vo ppter magnitudinē: aut plasmationē: aut numeruȝ: aut positionē labunt: ita se hñt. Quecunq igitur cadūt sub sensus cognosci facilia sunt. Eoꝝ vo q nō cadūt sub sensu: hec qdē difficilia sunt ad cognoscendum: hec vero ignota sunt. 15.

Capitis igit magnitudo et figura et cū eo cerebri manifesta est vt pri⁹ dictū ē. Scdȝ hoc vo et thoracis. Ita vero et qcūq labūtur. ¶ Scdȝ homoplatas: aut humeros: aut brachia: aut cubitos aut summas man⁹: aut hyschion: aut suras: aut pedes: nō ē difficile cognoscere: siue fm plasmationē lapsum sit aliquid taliū: siue secundum magnitudinem: siue secundum numerum aut ordinationem componentium ea manifeste vero et operationū in vnoquoq sunt lesiones. 16.

Ea vo que intra corpus sunt: nō oīa sunt cognosci possibilia. 17.

Uentrē siquidē cuiusdā ita paruū et rotūdū et propensum iuxta hypocūdriū vidi: vt manifeste apparet et fȝ circūspectionē ppriā vt vidētib⁹ et tāgentibus. Similiter vidi et vesicā cuiusdā extra positā: et paruā: ita vt si aliqñ tardaret ad egestionē vrinaꝝ tumor circūscript⁹ appareret manifeste: nō tñ alioꝝ q intrinsec⁹ sunt manifestā dedit mihi cognitionē aliqñ. Tētare tñ opȝ cognoscere vt possibile est p virtutē et vitiū eorum: et si non fm disciplinā certā sed fm coniecturam quandā artificialem. 18.

VElut si ita accidat epati. Uidi quosdã iã et multos graciles quidẽ venas hñtes. Si colore vero vniuersum corpus: et si paulo amplius cibi intulerint vt magis si sunt inflantia et spissa et glutinosa: hos quidẽ velut quodã põdere secundum dextrũ hyppocũdriũ sentientes in pfundo: hos vero cũ extensione quadã dolẽtes. In his ergo ꝯueniẽs paruũ esse epar et angustũ in suis exitibus. 19.

ALterũ aũt vidi flegmaticũ totũ secundum habitudinẽ: vomẽtẽ vero quotidie colerã citrinã. Agnoui ergo oportere me egestiones eius videre: et minime habuerũt fellis. Cognoui ergo ex hoc signo felleũ humorẽ emittentẽ porum non paruã eius partẽ in pilleron ventris trãsmitere vt in quibusdã apparet animalibus. 20.

Ex quibus manifestũ est quod in remotis a sensibus valde proficit ad cognitiõẽ ex anathomijs apparẽtiũ mẽbrorum noticia et operationũ et vtilitatũ inuẽtio. Quicũque igitur cognitor esse vult sicut dictũ est nũc lapsorum corporum in anathomijs ei exercẽdũ ẽ et operationũ et vtilitatũ inuẽtionibus. ¶ Scriptũ est aũt de oibus his separati in alijs negocijs de quibus in fine totius orationis dicetur gratia cognoscẽdi amãtes discere singuli quorum desiderãt scire ex quo maxie negocio eligere oportet 21.

QUecũque vero in pñti egra sunt corpa cognoscere oportet: sed et quidẽ sensibus subiacẽtia immutatiõe eorum cognoscũtur quae secundum naturã eis insunt in magnitudine: et colore: et figura: et nũero: et positione: et mollicia: et duricia: et caliditate: et frigiditate differẽtia. 22.

NOn apparẽtia vero et vniuersaliter quidẽ dicere sit lesiõibus operationũ aut egestiõibus: aut doloribus: aut tumoribus preter naturã: aut quibusdã horũ: aut omnibus. 23. 24.

SEcundũ vero partẽ secundum cerebrũ quidẽ egre dispõ es: aut desipientie speciebus: aut sensibiliũ: aut fantasiarũ lesionibus: aut appetituũ mouẽdi: aut egestiõibus per palatũ et aures et nares et oculos: aut secundum illud dolorũ differentijs. 25.

Ea vero quae secundum cor patiũtur ex disnie spẽbus: et motibus secundum ipsum: et arterijs et raiositatibus: et pusillanimitatibus: et febribus: et infrigidatiõibus: et in colore differẽtijs: et doloribus quae circa ipsum et circa arterias. 26.

Ea vero que secundum epar et humorum indigẽtia et abũdantia: et cõuersione coloris in non naturales discolorationes: et adhuc ex his quae sunt secundum digestionẽ aut nutrimentũ aut superfluorum secundum gestionẽ immutatis: sed ponderibus secundum ipsum: et tumoribus: et doloribus nõ in regione epatis tantũ: sed secundum ꝯpassiones quecũque fiunt alicui membro: vt sunt disnie species et tussis. 27.

ITa vero et secundum ventrẽ circa digestionẽ et orexim humide aut sicce oblationis superfluorum egestionibus peccãtibus: similiter vero et nauseis: et singultibus: et eructatiõibus: et vomitibus: et ipsis eorum que vomũtur formis: et doloribus et tumoribus: et disnijs. 28.

Ea vero q̄ ꝺm pectus ex dispnęis: ⁊ tussibus: ⁊ doloribus: adhuc ⁊ ex eoꝝ que expuuntur differentijs oportere cognoscere in presenti egra. 29.

Et ꝺm tracheā arteriā egritudines disnia ⁊ tussis; ⁊ ꝺm locum dolor ⁊ sputū ⁊ vocis lesio innotescunt. 30.

PRopoꝛtionaliter vero his ⁊ in oībus alijs partibus ex tumore ⁊ doloꝛe: ⁊ lesione operātium; aut amplius ⁊ egestionū differentijs cognitiones erunt. 31.

Ex tumoꝛibus quidē pꝛeter naturā: vt in flegmonib⁹: ⁊ in chirosi ⁊ herisiplis inspiciendum est. 32.

DOloꝛes vero ꝺm quē incūbūt locū: aut ꝯtinuitatis solutionē aut alterationes subitas ostēdūt. Soluit̄ igit̄ ꝯtinuitas: incisiōe: ⁊ comestiōe. i. coꝛrosiōe: ⁊ fractura: ⁊ tensiōe. Alterat̄ ꝟo substātia: caliditate: frigiditate: siccitate: ⁊ humiditate. 33.

Nocetur aūt ⁊ operatio; aut leuiter: aut mediocriter: aut omnino non fit. 34.

QUecūqꝫ vero egrediunt̄: hec quidē vt particule eoꝛū q̄ patiūtur: hec vero vt in ipsas contenta ꝺm naturam. 35.

Et ostensionē pꝛopꝛiam vnūquodqꝫ faciet. 36.

DIctū est aūt de huiusmōi omnib⁹ amplius in patiētiū locoꝝ negocio: nullo hoc in artē pꝛius redigente aut perfecte assignante: quemadmodum igitur aliud nihil eoꝛū que incipiūt perfecerunt veteres. 37.

EGrotantiū q̄dē coꝛpoꝝ ex illo negocio discere opꝫ cognitiōes Egrotatiuoꝝ vero ⁊ sanandoꝝ ex pꝛesenti sunt facultate. 38.

EA quidē que sūt signa egrotatiuoꝝ in medio ꝺm foꝛmā eoꝛū sunt q̄ sanis ⁊ egrotantib⁹ accidunt. Scōm naturam quidē omnia sanis sunt. Pꝛeter naturam vero egrotantibus inquantum egrotant. 38.

IN medio vero his sunt declaratiua egritudinū. Quedā ex genere exn̄tia eoꝝ q̄ sunt ꝺm naturā: sed ī quātitatib⁹ aut tpibus ꝯmutata. Quedā vero ex his que sunt pꝛeter naturā q̄dē sed minoꝛa his que in egritudinibus sunt. 39.

ET pꝛopter hoc ⁊ dispōnes he coꝛpoꝝ quecūqꝫ egrotatiua eē videt̄; neutroꝝ sunt: ⁊ declaratiua ꝟo ipsa sunt signa. Pꝛimo q̄dē hec sanitates designant. Secundo ꝟo egritudines. Et fiūt eadem signa ꝺm pꝛimā habitudinē: ⁊ sana egra ⁊ neutra. 40.

IN eo quidē quod iā existētē dispositionē demōstrāt neutra: in eo vero qd̄ futurā declarāt egra. 41.

SEcūdū vero eandē rōnem quecūqꝫ apparēt in egrotātibus signa sanitatis. Dicent̄ q̄dē sana eo ꝙ futurā sanitatē denuncient. Dicētur vero ⁊ egra inquantum egritudinē existētē ostēdūt Et manifestū est quidē ꝙ si vtroꝛūqꝫ sunt declaratiua: dicunt̄ neutra ꝺm vnū aliqd̄ significatoꝝ neutroꝝ voce. 42.

Nibil vero mirādū est eadē signa tres bře rōnes in differētib⁹ ha bitudinib⁹: ꝛ sana: ꝛ egra: ꝛ neutra dici. 42.

Secūdū vero alteꝝ significatū q̄cūq; ex egritudinib⁹ cōualescēti b⁹ sunt signa dicim⁹ neutra scd̄z q̄ arbitror: ꝛ ea q̄ sunt i sene ctute: hac igit̄ rōne oīa sub pl'es cadūt intellect⁹ ꝛ ratiōes. 44.

Quecunq; vo signa perfecte sanis insunt sub sola sanorum ca dunt cognitione. 45.

Et quecūq; egrotātib⁹ non sunt manifestātia futurā sanitatē: sub sola ꝛ hec egrorum cadunt cognitione. 46.

De his quidem deinceps dicetur. 47.

Future vo egritudinis signa pnostica pcurram⁹ prius dupli ci vo existente eorum differentia. 48.

Aggrediamur p̄ora q̄ntitatib⁹ aut q̄litatib⁹ aut tp̄ib⁹ nō ip̄is ppriis formis pmutata ab his q̄ sunt scd̄m naturā. 49.

Velut orexim ciborum intensam aut remissam: aut que non secun dum tempus consuetum fit. 50.

Aut nō scd̄z ꝯsuetā ciboꝝ egestionē supfluoꝝ: sʒ scd̄m egestioneʒ esce paucoꝝ: aut plurimoꝝ: aut humidoꝝ: aut durioꝝ. 51.

Ita vero ꝛ humidorum superfluorum indigentia: aut abun dantia preter naturā: aut coloris: aut consistētie permutatio aut temporibus euacuationis. 52.

Et vigilie ꝛ mult⁹ somn⁹: aut in tēpore nō cōsueto. Scd̄z hoc vo ꝛ su perfluitas aut amplior: aut minor. Aut calidi aut frigidi cōcupiscē tia p̄ter cōsuetudinē. Queadmodū ꝛ circa venereoꝝ vsum immēsura ta ꝛ nō scd̄z tp̄a ꝯcupiscētia. Et sudores plures q̄ⁿ oporteat: aut pau ciores. Aut pigritia ad motionē. Aut tētātib⁹ moueri aggrauatio. Aut dissolutio magna ꝛ valida. Mēstruoꝝ ēt retētio: aut amplior: aut minor euacuatio. Sic vo ꝛ q̄ p emorroydas. Sʒ ꝛ scd̄m eūdē cibū ꝛ po tū nō similis ei q̄ p̄or fuit delectatio: cognitio ē future egritudis. Si militer ꝛ intellect⁹ hebetudo nō scd̄z naturā: aut obliuio in nō ꝯsue tis: aut fantastici somni magis q̄ⁿ p̄us. Et siq̄dē audit⁹ odorat⁹ ꝛ vi sus hebetiores ꝛ infirmiores. ¶ Et simpl'r dicere est q̄cūq; scd̄m natu rā sunt. Hec q̄dē aucta: hec vo diminuta: hec vo tp̄ib⁹ q̄busdā aut quātitatib⁹ pmutata: ꝛ corpis tumor ꝛ minor ꝛ maior fact⁹: ꝛ rubicū dior aut albior aut liuidior aut nigrior. Eteructatiōes ꝛ sternutatio nes ꝛ vētositates, plures aut pauciores a nālib⁹: signa sūt future egri tudinis. ¶ Ita vo ꝛ q̄cūq; p nares ꝛ aures ꝛ palatū q̄b⁹ cerebrū expur gat̄ quātitatib⁹ aut q̄litatib⁹ aut tp̄ib⁹ pmutata. Hec igit̄ oīa gene ris sunt eorum que sunt secundum naturam. 52.

Torsio vo in vētre aut scd̄z stomachū aut scd̄z aliq̄d intestinoꝝ aut in egestiōib⁹: aut in his q̄ euomunt̄: aut mingunt̄: aut ali⁹ aliq̄s mediocris dolor de gn̄e est eoꝝ q̄ sunt p̄ter naturā. Modū vo egrotare ita se habentes dicuntur. 54.

QUeadmodū grauati caput: aut dolētes caput: aut vigilātes aut dormiētes: qn̄ nōdū propter hec a cōsuetis opationū im pediunt. Et ter min⁹ q̄dē iste est egritudinis in talibus dispositioni bus discretiuus. 55.

ET ppterea ad aliq̄d eādē dispōnem et egrā et neutrā dicim⁹. Ad huc et ppter vigorē em̄ ferētis facili⁹ q̄ iā victe btutis: aut egra est: aut neutra dispositio singularū earū que dicta sunt. 56.

ITa ꝟoralia nocumēta q̄cūq̄ fiūt ꝟm sensus: non in eo qḋ est et magis et min⁹ differūt alterutrū sȝ toto gn̄e p̄ter naturā sunt: et hec sunt egritudinū signa: quādiu tn̄ fuerint pua: et nōdū a ꝯsuetis vnicuiq̄ actiōib⁹ impedire sufficiētia dicimus neutra. 57.

TAlia ꝟo sunt ꝟm gustū q̄dē qn̄ salse: aut amare: aut alicui⁹ alte ri⁹ qualitatis. manifestatio est in comestis et bibitis oib⁹: aut si ne a ceptiōe cibi saliua eis videtur talis. 58.

SCōm odoratū ꝟo qn̄ aliqn̄ sentim⁹ vnā q̄litatē odoratui nul lo p̄sente odorabili: aut afferētes plurima et diuersa oia vt simi lia sentim⁹. Plerūq̄ ꝟo oino sensus nobis est nulli⁹: aut fetoris alicu ius licet nullo presente fetore. 59.

Scōm auditum vero sonitus et strepitus generis eoꝝ que preter na turam sunt. 60.

QUeadmodū et ꝟm visum quecūq̄ apparere vident aū nigra et al ba et rubea et ruffa: hec q̄dē rotūda: hec ꝟo oblōga: hec q̄dē gra cilia: hec vero grossa: et preteruolare oia videntur. 61.

SEcūdū tactū ꝟo qn̄ inęq̄litas q̄dā: aut spissitudo: aut graui tas: aut tensio: aut stupida: aut dolēs dispositio apparet secū dum totam habitudinem. 62.

ITaq̄ ꝟo et ꝟȝ quālibet ptē tēsio aut tribulatio: aut pūctio: aut grauitas: qn̄ pue q̄dē fiūt et nō manētes dispositionē q̄dē neu trā esse declarāt: pnunciant vero egritudinem futuram. 63.

QUecūq̄ ꝟo iā egrotātib⁹ sunt signa: hec q̄dē sanitatē demō strant: hec ꝟo mortē. Sana q̄dē priora: altera ꝟo gn̄e q̄dem egra: ꝟm speciē ꝟo pnitiosa dicunt. Accipiunt ꝟo vniuersaliter q̄dē differētie ex operationū virtute et vitio. Scōm vero partē ex his que sunt secundum partem operationibus. 64.

EAruȝ gn̄a pus dicta sunt. Primū quidē pncipaliū. Scōm ꝟo eoꝝ q̄ ab illis nata sunt. Et tertiū q̄dē ppriū habentiū regimē a principijs ꝟo q̄dā supplemēta recipiētiū. Quartū vero genus eoꝝ que dicta sunt ex se quidem inutile est ad cognitiones. Secundum acci dens vero ex his erit aliqn̄ prenotatio quemadmodū et ex sup fluitatibus: et ex his quidem ratione compassionis: et ex superfluita tibus vero semper: quoniam digestionis et indigestionis in his erunt signa. Itaq̄ non contingit non demonstrare ea semper: aut naturam superare m ateriam: aut materiam superare naturam: aut neutrū neutrū. Sana igitur dicentur signa superant e natura.

Egra vero supata natura. Neutra vero inequalibus pugnis. 65.
Manifeste quidem digestionis signa sanorum sunt. 66.
Queadmodū et indigestionis egrorum signa. 67.
Neque digestionē vero: neque indigestionē manifeste indicantia nature neutrorum. Sunt neutra vero et quecūque nūc quidē hoc nūc vero cōtrariū declarant: queadmodum denigrati digiti: tales vero sunt et cretice superfluitates. 68.
Dictum est aūt de his oibus in his que de crisibus queadmodum et de vniuscuiusque virtutis operatiōe in libro de causis accidentium morborū dictum est. Ex his ergo opz sm partem oem naturam signorū colligere. 69.
Ego autem iaz longitudini parcens hic quidē finio de signis orationē: transeo vero ad eam que de causis.
¶ Libri scdi Tegni Galeni finis de signis.

¶ Incipit liber Tertius Tegni Galeni de causis.

Quoniā vero et harum causarum quedā sunt salubres: qdā egre: qdā neutre. Primū de causis sanis smo erit. 2.
Qm vero et harū ipsarum hec quidē cōseruantes sunt hec vero efficiētes sanitatē: sunt vero et dignitate et tpe priores conseruantes facientibus. 3.
A seruantibus incipiendum est. 4.
Cum igitur sit nō vnum sanum corpus sed plura corpora: queadmodum prius determinatum est: sm vnūquodque eorū erit conseruatiua causa qm et omnis causa est ad aliquid. 5.
Rursus igitur principiū hic ab optima cōpositione corpis faciendū est cōsiderātes que sunt ad hāc salubres. Inuentionē earum rei ipsius natura demonstrat. 6.
Si enī esset impassibile et immutabile corp9 et semp maneret in optima cōpositione: tūc nihil indigeret arte cōstituēte ipsum Quoniā vero immutat et corrūpitur et cōuertit non seruās quam habuit ex pncipio cōsistentiā pcuratione sm hoc indiget. Scdm hoc igitur quot modis alteratur corpus: totidē et genera pcurationū habebit: hoc est cōseruantiū causarū. 7.
Que manifesta sunt iā ex his que dicta sunt vt corrigentia ex geñe accidit existere. In eo vo qd velociter faciūt correctiōes priusque simul occurrat lesio ñ pseruatiua a futuro malo appellata sunt a medicinis: sed seruantia presentē cōsistentiā. 8.
Alteratur igit corpus a quibusdā ex necessitate: et a quibusdā nō ex necessitate. Dico aūt ex necessitate quidē qbus impossibile est ipsum nō approximare. Nō ex necessitate vo vt sunt reliq Nāque semper incōtinēti immorari et comedere et bibere et vigilare necessariū ē ei. Gladijs vo et bestijs nō necessariū est vti. Vñ in priori quidē gñe causarū circa corp9 ars pficit: circa sm vo nequaque .9.

Quot igitur ex necessitate alterantia sunt corpus diuidētes ſm ꝓprium vnūquodq̧ eoꝝ aliqđ genus causaruȝ salubriū inueniamus. 10.

Est igitur vnū quidē ex continente nos aere. Alterum vero ex motione ⁊ quiete ⁊ totius corporis ⁊ ſm partē. Tertiū vero ex somno ⁊ vigilijs. Et quartū ex hisque offerūtur. Quintū ex his que egerunt ⁊ retinent. Sextum ex anime passionibus. 11.

Sub his enī omnibus necesse est corpus quodāmodo disponi. Sub cōtinente quidē: aut calefactū: aut infrigidatuȝ: aut humectatum: aut siccatum: aut ſm cōplexionē eorum aliquid patiēs aut ſm totā substantiam alteratū totum. 12.

Et motione vero ⁊ quiete immoderatis vtrisq̧ existentib⁹: aut calefactū aut infrigidatum: aut siccatū: aut humectatū: aut ſm copulationē eorū aliquid patiens. 13.

Ita vero ex somno ⁊ vigilia necesse est pati ipsum scđm eandem rationem. 14.

Et ex his q̄ offerunt. 15.

Aut egerūtur: aut retinentur. Et ex anime passionib⁹. 16.

Omnia enim hec: hec quidem manifeste: hec vero per medias causas alterant corpus. 17.

Et corrumpunt salutem. 18.

Et scriptuȝ est de his omnibus separatim per singula in salubriū causarum negocio. 19.

Hec igitur oīa nūc dicta gn̄a salubriū causaꝝ materie q̄dam sunt ⁊ cū ꝯpetenti vsu cause sunt ꝯseruātes ⁊ salutem ꝑstātes peccātes vero a ꝯtēperātia egre constituūtur. 20.

Itaq̧ vero ex hoc iā manifestū est ꝙ nō alias quidē substantias earuȝ que extra has rerū sanas nobis. Alias vero egras arbitrandum est. Sed easdē in aliquid aliquando quidem sanas: aliquādo vero egras factas. 21.

Quando siquidē motione indiget corpus: gymnasium quidē sanū: quies vero egra. Quādo vero quiete: quies quidē sana: egrum vero gymnasium. Similiter vero in cibis ⁊ in potibus ⁊ in alijs oībus. Singulū enī si corpori adducat̄ ⁊ cū cōpetenti quātitate ⁊ q̄litate salubre fit. Nihil vero indigenti omnino oblatum aut non in cōpetenti mensura ⁊ quantitate egrum cōstituit. 22.

Et he sunt due cōsiderationes circa salubre ⁊ egrum scȝ qualitas ⁊ quantitas eius quod offertur. 23.

Et enī tp̄s velut alterū aliqđ ab his tertium inducere in his q̄ dicta sunt cōtemptū ⁊ nō bene dictum est. 24.

Si enī indiget corpus tanta ⁊ tali oblatiōe manifestū est q̄ñ ⁊ ſm tēpus oportunū offert̄. Et gn̄atio indigētie tp̄is est ex eo qđ fluxū est ⁊ mutabile. Et mortale corp⁹ indiget ſm mutationes alias alterantiū: ⁊ alias adiuuantiū. Itaq̧ nō est quidē gn̄e tertiū

in his q̄ dicta sunt tp̄s. Ad doctrinam vero plerunq; q̄si tertio vti mur ꝓpter eam q̄ dicta est causam. 25.

Q̄m aūt in his ɔsiderationib⁹ duab⁹ sunt alie ꝛ alie cārū salubriū et nūc nobis ꝓpositū ē hoc genus eaꝝ rursus repetam⁹eas. 26.

PErfecte igit̄ cōpōnis corꝑis q̄n si q̄dē bn̄ tēperatū fuerit cōtinens cōuenit vt si tēperantia ꝛ alioꝝ ꝑfecta: de q̄bus modo diximⁱ q̄etis. s. ꝛ motiōis ꝛsomni: ꝛ vigilie ꝛ ablatoꝝ: ꝛ egestoꝝ. 27.

Quando vero distemperatū fuerit cōtinens in tantū ꝛ cōtēperātias minui op; inquantū eucrasia corrupta fuerit. 28.

Considerationes vero cōtemperantie incōtinēte hec quidē sunt vt neq; rigere per frigus: neq; sudare propter estū. 29.

In gymnasijs vero q̄n primū īcipit dolere corpus: quiescere statim remedium est. 30.

In cibis vero ꝑfectio digestionis ꝛ egestionis modus ſm quantitatem ꝛ qualitatem. 31.

EQuatur v̄o quodāmodo in his orexis digestioni: ita vt preceptore nō idigeat quantitatē in oblationibus metiēte: optia em̄ natura tantū appetit quantū digerere pōt. 32.

ITa v̄o ꝛ somni quātitatē metit̄ ipsa nā in his q̄ sunt in optima cōpositione. Et quiescūt statim dormiētes cū nō ampli⁹ indiget corpus. 33.

ET ita eis dieta vtētibus in egestionibus nihil derelinquitur circa ventrem ꝛ vrinas ꝛ totū corpus: has em̄ egestiones tēperantia metitur oblationum: icōm vero totum corpus gymnasiorum mediocris ꝛ salubris efficit vsus. 34.

ABstinere vero manifestū est: q̄m ab intēperātia op; oium aīe passionū sc; ire: tristicie: ꝛ gaudij: ꝛ furoris: ꝛ timoris: ꝛ inuidie: ꝛ sollicitudinis. Exterminant em̄ hec ꝛ mutant corpora ab ea que est ſm naturam consistentia. 35.

VEnereorū v̄o ſm epicurū nullus vsus salubris: ſm vero veꝝ epicurū ex interuallis tantis vt in vsibus coitus neq; dissolutionē sentiat: ꝛ leuior seipso videat̄ factus: ꝛ melius dormiēs. 36.

TEmpus v̄o vsus est: q̄n ꝑfecte mediū fuerit earū q̄ extrinsec⁹ oim circūstantiarū: neq; suꝑ repletū corp⁹: neq; indigens: neq; suꝑ infrigidatū: neq; super calefactū: aut exiccatū: aut humectatū immoderate. Si v̄o peccet aliq̄n corpus paruū esto pctm̄: melius vero est calefacto magis q̄ ifrigidato: ꝛ repleto magis q̄ eūato: ꝛ humectato magis q̄ exiccato corpore vti venereis. 37.

QUalitates vero singuloꝝ eoꝝ q̄ dicta sunt eligere in hisque sunt optime cōpositionis op;. Gymnasioꝝ quidē in quibus oēs partes corꝑis ꝓportionaliter moueantur: vt hoc mēbrum quidem nō superdoleat: hoc vero minus dolet. 38.

EOrum vero que comedunt̄ aut bibuntur maxime eucrata eligere: hec em̄ maxime sunt cōueniētia eucratis naturis. 39.

Similiter vero & in aliis. 40.

SI vero s̄m aliquid ab optima cōpositione deficit corpus non multum vero huic & cōseruantes sanitatē cause s̄m proportionē mutabuntur. 41.

PLuribus vero talibus existentibus corporibus singulum genus separatim dicendum est. 42.

CRasi igitur permutatū corpus in organicarū vero partium conuenientia non permutatum duplicem habent formam salubrium causarum: alteram quidem seruantium eius crasim: alteram vero earum que ad optimam ducunt. 43.

SEruantes vero eius crasim tantū permutant ab eucrata natura cāe quātū: & toti⁹ corpis crasis ab illa pfecta mutat. 44.

CAlidiora vero corpora calidioribus indigent adiutoriis: frigidiora frigidioribus: & sicciora siccioribus: humidiora humidioribus. Et scd̄m complexionem calidiora & sicciora calidioribus & siccioribus. Et his proportionabiliter in reliquis tribus cōplexionibus. 45.

Vtetur vero & materiis causarum recte innatas virtutes earum sciens. 46.

Quoniā motio quidē & indigentia & vigilie & egestio & oēs anime passiones siccant corpus. 47.

Contraria vero his humectant. 48.

Ita vero & in calefactionibus et infrigidantibus studiis vtetur et cibis & potibus. 49.

ET simpliciter est dicere omnibus his que s̄m corpus sunt cognoscens aliquas materias & ṽtutes: salubrib⁹ causis vtet: similia sibi⁹ offerēs qn̄ seruare vult corpis crasim q̄lē accipit. 50.

SI vero pmutare vult & trāsire ad melius aliud est gen⁹ salubriū causaꝝ d̄uū q̄dē supradictis: eq̄le ṽo distās ab altera crasi eucratarū & mediaꝝ q̄s optimis naturis cōuenire dicebam⁹. 51.

CAlidiorem em̄ & sicciorem crasim nō calide & sicce diete faciūt eucratā perfecte: sed que tm̄ eucrata crasi frigidiora & humidiora quantū natura eius erat calidior & siccior. 52.

HOc. si quidē genus causarū corrigit innatas discrasias. Alterum vero prius dictum cōseruat. 53.

VTilitas ṽo vtrorūq₃ est in parte medicis corrigere quidez ex multo studio paulatim transferentes in melius. Non em̄ sustinet natura repentinas immutationes. Seruare vero in eisdē s₃ necessarias occupationes. 54.

QUomodo igitur & huiusmodi specierū causarum conseruātem nominamus: conueniebat enim magis eam forsitan per mutantem & curantem: & innata peccata corrigētem vocari. Quoniam vero ad totū gen⁹ sanitatis referētes: nō ad eas que s̄m spēz sunt in ea differentias. Quecunq₃ quidē sanos custodiūt seruātes

omnes vocabimus: siue conseruando salutem: ad melius ducant totā crasiz: siue conseruēt existētem a pncipio. Quecūqz vero deteriorē faciunt consistentiam egre. 55.

SImilē igit discrasiā habētib⁹ oib⁹ corporis partib⁹ similis est procuratio: dissimilē vero dissimilis. 56.

POtest enī vt ēter alicui qdē frigidior q̄ oporteat esse: caput vero calidi⁹ r idigere adiutorijs ppriis singula. Scdz vo hoc r alia rūvnaqueqz ps aut hūidior: aut siccior: aut frigidior: aut calidior exīns pter modū ppriis distēperātie indigēt dietis. Nō igit exercebim⁹ equaliter oēs hmōi corpis ptes: neqz similiter humectabim⁹ aut siccabim⁹: aut aliqd horū faciem⁹. Ampli⁹ vo dicet de his in negocio de salubribus causis. 57.

ORganicoꝝ vo cause salubriores scdm lapsus. r hec ab optima cōpōne adinuicē differūt. Alie siqdē sunt salubres circa plasmationē lapsuū. Alie vo eoꝝ que circa magnitudinem: aut numerū aut positionem. 58.

IN plasmaticē quoqz sunt plures lapsus. Etenī figure partis Et si alicubi in ea curuitas aliq est: aut cōcauitas ei⁹ q̄ scdm naturā. Aut pori cōstrictio. Aut orificiū. Aut asperitas aut lenitas qn̄ est aliqd extra ppriā cōtemperātiā. Parum quidem hoc patiēs corpus sanorum corporum appellationem habebit. Amplius vero et neutroꝝ. Si vo sit tantum vt noceat operatiōi i egrotare vī. 59.

Secundū q̄titatem vero superfluitas r defectus: ad easdem deducunt differentias. 60.

IN numero vo deficiēs aut abūdās velut omiomeron vnū aut plura hmōi generis sunt: r quecūqz preter naturam in nobis substantie consistunt. 61.

REliquū vo gen⁹ ppter vniuscuiusqz positionē simpliciū ptiuz in q̄ r ipē q̄tuor sunt oēs differētie. Prima qdē optima. Scda vo parū pmutata r ppter hoc sanū adhuc pficiēs corp⁹. Tertia vo neutrū quando amplius extra naturam fit. Quarta vero iaz egrotans q̄plurimum. 62.

QUecūqz igit peccauerūt ptes scdm figurā qdē queadmodū q̄cūqz distorte intus vel extra. Et hec recēte nate quidē existentes: r molles plasmatiōe r superligatiōe ad id qd scdm naturā est reuertunt. Pure vo r si cōtingat ad augumētum peruenire: ad correctionē nō perueniunt. 63.

ET q̄cūqz qdē circa curuitatem peccauerūt: r hec similiter pn̄t corrigi qdē adhuc augmētande. Perfecte vero non possunt. Paruas igit curuitates alligatio r quies. Magnas vo operatio partium r retentio spūs operatur. Ita vero r quecunqz secunduz poros aut orificia. 64.

ET quecūqz quidē maiora q̄ opz quies r alligatio apta nata est maiora efficere. Maiores vo efficit ptes motio fz naturā cū

fricatiõe moderata ꝛ aliis quecunqȝ nata sunt ad superficiem sanguinem trahere multum. 65.

DEficiẽtiũ ꝟo ꝑtiũ q̃cũqȝ q̃dẽ ex sanguine habẽt generationẽ nõ impossibilis est eoꝝ correctio. Quecũqȝ ꝟo ex semie pauco habẽt generationẽ: eaꝝ impossibilis ẽ correctio. Est tñ ꝓ his aliq̃n facere alia proxima his habentia vtilitatem. 66.

Omnium autem horum natura quidem operatrix: medicus vero minister. 67.

QUecũqȝ ꝟo abũdãt ꝟm numerũ: ablatio eoꝝ causa salutis est. Cõsiderãdũ ꝟo in q̃b⁹ possibile est. Si ꝟo impossibile appareãt transponere: tentare oportet. 68.

Eadẽ ꝟo eoꝝ q̃ ꝟm positionẽ peccant est correctio. 69.

MAnifestũ est aũt ꝙ duo vel tria plerũqȝ pctã cõsistere possunt circa eandem vnamquanqȝ partem. 70.

QUẽadmodũ in habẽte vẽtrẽ paruũ simul ꝛ rotũdũ ꝟm dyafragma positũ peccauit em̃ in eo ꝛ magnitudo ꝛ plasmatio ꝛ positio. Si ꝟo ꝛ natura frigidior: hũc in id qꝺ est ꝟm naturã ducere ĩpossibile est. Qñ aũt difficulter respirãt repleto vẽtre pauciora ꝛ nutriẽtia ꝛ nõ tardi⁹ exeũtia offerant bis vel ter in die. 71.

ALijs ꝟo eufrasim in epate habẽtib⁹ ꝓpter angustiã vasoꝝ cõtinue factã salubris causa inuenta est extenuãs dieta. 72.

REliquũ igit adhuc gen⁹ vnũ cõmune est omiomeron ꝛ organicorum solutio continuitatis. 73.

QUã forsitã aliq̃s nõ concedet ꝑfecte sanis inesse: alic q̃n em̃ esse semꝑ passionẽ diceret: nesciens similẽ esse dubitationẽ ꝓ oĩb⁹ lapsuꝫ gñib⁹ futurã. Si em̃ opatiõis sensibilis lesio nõ determinat egritudinẽ a sanitate: sꝫ ꝟꝫ q̃litatẽ cuiusqȝ dispositiõis agnoscitur tm̃: tũc necessariũ est sempiterne passiõis irrepere dogma: nullo optimas habẽte operatiões oẽs. Sꝫ hoc q̃dẽ ergo vt subtilior cõsideratio secundum se tractatum habeat. 74.

AD manifestos ꝟo egros: salubres causaꝝ deinceps ꝑcurram⁹ a discrasie ĩcipiẽtes gñe. Determinãdũ est igit ꝑus hic qꝺ oẽs fere medici ꝑtermittũt: qꝺ alie q̃dẽ sunt salubres iã facte discrasie. Alie ꝟo eius que adhuc fit: quemadmodũ ꝛ future. 75.

ET huiusmodi q̃dẽ vlti e. Hec q̃dẽ in ꝑseruãte parte artis sunt: hec vero in salubri. 76.

PRime vero omnium in curante parte sola. 77.

CTrarũ vero medie dicte in preseruante ꝛ iurante. 78.

IAm si q̃dẽ fcãm exñtem ꝛ egritudinẽ medicari oportet. 79.

MOndũ ꝟo existẽtẽ: futurã ꝟo ex dispositiõe q̃ est secundũ corpus prohibere fieri. 80.

EIus ꝟo q̃ adhuc fit; sanare qꝺ iam factũ est; quod futurũ est prohibere fieri. 81.

PRohibetur igit dispositiõe in qua nata est fieri ablata: nominat aūt huiusmōi dispositio causa pcedēs. 82.

FActa vero egritudo curabit dispositione a qua principaliter que fm naturā operatio leditur ablata: quā z ipsam dicim esse egritudinis causam. 83.

CUratio qdē vnū hz modū: z marie cōmunē intentionē. s. ei qd soluēdū est cōtrariū. huiusmodi em generis sunt oēs pficiētes salutē cause. 84.

SEcundum vero partem sunt ex singulis contrarijs. 85.

CAlide igit dispositiōi frigida causa contraria est. Frigide vero calida: z sic in alijs proportionaliter. 86.

SI em immoderatū est oē preter naturā: : moderatū vero fm naturā necesse est oē immoderatū ab imoderato fm ɔtrariū ad moderatū adduci. 87.

MAnifestū vero qp fm virtutē nō fm apparitionē calefaciēs z infrigidās: z q̄cūqz hmōi alia accipiēdū est. Dico aūt fm virtutē qd essentialiter z pprie z vere est vt dicit. Secūdū vero apparitionē qd fm presentē sensum hmōi esse videt: essentialiter vero nō existēs hmōi. ¶ Quomodo vero op cognoscere ea in negocio de simplicib farmacijs dictū est. 88.

AD inuentionē vero salubriū causarū quecūqz quidē cause ad iā factā egritudinē sunt salubres: illa rōne vtendū est qua illud quod fm apparitionē determinat ab eo qd est fm virtutē. 89.

QUecunqz vero cause ad eam que adhuc fit ipsa eadē consideratione vtendum: z adhuc fm quam inueniuntur egritudinum cause. 90.

FErūt em si ita cōtingat in humorib putrefactis accēdi febrē: demōstratio in talib est euacuatio z alteratio. Alteratio qdē est faciēs cessare putredinē manēte substātia. Euacuatio vero totā a corpore educēs substantiā. 91.

SEd dicta quidē species alterationis digestio est quā a qbusdā causis cōtingit facere scientes erim in illis si habeam iam cognitionē ita causarū salubriū. 92.

EUacuationes vero per flobothomiā z per clysterez per vrinā z per respirationes fzcutem fiunt. Ampli vero z per cōtrariā detractionē z deriuationē ad alia. Huiusmodi enim generis sunt et mēstrua mouere: z emorroydas aperire. Et per nares z per palatum purgare. 93.

SCientes igit z hic materias z virtutes quib in tpe z qualitate z quātitate z modo vsus oblatis euacuatio fit. 94.

Scdm hanc partē artis inuenimus salubria. Et scripta est oīm inuentio in terapētico negocio. Scdm eundē vero modū z in alijs tribus discrasijs. 95.

Unum cõmune habentes preceptũ efficiẽtẽ vnãquãq; earum causarum oportet abscindere prius: deinde sic venire ad eã discrasiã que facta est ab illa egritudine salubriũ causarum intentionem facturos. 96.

Cũm vero ɔpositas discrasias ex simplicib⁹ ɔpositio ostẽditur salubria ꝑcepta: ꝛ hic habẽtib⁹ nobis medicamẽ ꝓportionale magnitudini discrasie ad illã conueniẽs inuenire. 97.

Velut: si ita accidat. Si decẽ q̃dẽ numeris ꝯm calidi⁹ excedit aliquid ab eo qđ ꝯm naturã: septẽ vero ꝯm siccius esse oportet ꝛ salubrẽ causam in talibus dispositionib⁹: frigidiorẽ q̃dẽ decẽ numeris: septẽ vero humidiorẽ. 98.

Si igitur ipsi parti patienti adducas huiusmodi medicamẽtũ in tantũ frigidi⁹ sit ꝛ humidius: inquãtũ partis patiẽtis manifestatio precessit. 99.

In profundo vero posita que patitur parte opꝫ ɔsiderare huiusmodi efficere salubre vt nõ cõtingat exolui in via. 100.

Si igit̃ calidi⁹ esse opꝫ moderato: nõ in tanto fit solũ calidius quãto indiget passio: sed sup modũ apponat̃ ꝓpter positionẽ necessario aduenientem. 101.

Si vero frigidius sit non simpliciter oportet tanto facere illud frigidius: sed materiam medicaminis ɔsiderare prius. Si eñ parachimeres est non perueniet vsq; ad ꝓfundũ multũ. Cõtrariũ vero operatur aliquãdo spissam superficiẽ. Si vero leptomeres sit: possibile est peruenire vsq; ad plurimũ profundum. 102.

Ita vero ꝛ in humectantibus ꝛ desiccantib⁹ parachimeres ꝛ leptomeres substantie considerande sunt. 103.

Expositione quidẽ patientis loci manifestatio inuenitur salubre vt dictum est nunc. 104.

Ex plasmatione vero ꝛ positiõe qñ fluxus sensibilis habet cõsuetos ad aliud mẽbrũ aut nullũ hꝫ. Itaq; ad pricipalia q̃ fecerunt̃ flux⁹ aduertem⁹: ꝓuocabim⁹ vero eos ad nõ pricipalia. 105.

Manifestũ vero quoniã faciẽtiũ causaꝝ discrasiã ꝑ euacuatione sanatio est: ipsarũ aũt discrasiaꝝ alteratio sanatio ẽ. 106.

Soluta vero cõtinuitate curationis q̃dem intentio vnitio est. In organicis q̃dẽ partib⁹ impossibilis est. In omiomeris vero nõ omnino impossibilis est: sed in quibusdã possibilis vt in carnosis ꝛ conglutinatio est sanatio. 107.

Non differt vero si consolidationem nomines. 108.

Precedit aũt eã qñ mai⁹ fuerit vulnus adductio distãtiũ partiũ ex genere plasmationis existens. 109.

Ut vero ea fiat permanens: superligatio ɔducens distãtia labia ꝛ ɔsuture vtiles sunt ad hoc. 110.

Cõglutinat vero distãtiã: ꝛ eã q̃ ẽ i pricipio vnionẽ reddit natura. Nꝫ ħo op⁹ ẽ ꝑmũ q̃dẽ vt dictũ ẽ ɔducẽ idipꝫ distãtia labia. Scđꝫ

opus vero fuare in q cōducta sunt. Et tertiū vt nihil incidat intra labia puidere. Et quartū ipa3 partis substātiā sana3 seruare. III.
PRimū quidē ₇ fm o p⁹ quomodo aliqs faciat dictū ē. Tertiū vero in cōducēdo distātiā fiet qdē si nihil extrinsec⁹ incidere permittam⁹ sicut plurimū pilus aut oleū: aut humiditas alia in medio cōstituta cōglutinādo℞ phibet eo℞ vnitionē. In posteriori vero tpe p effluxiōes tertie intētionis custodia est. Ad effluxiones vero ipsas ex subdiuisione ₇ cōtraria diuisione ₇ figura apta accedendū ē. Substātia vero partis sana seruabit p mediocriter desiccātia. Hec quidē curatio est cōtinuitatis solutionis in carnosa parte facte ei⁹ fm seipsam solius. 112.
SI vero alicui alteri misceatur egritudinū erūt plures intētiones preceptorū curationū quas in cōpositorū doctrinis deinde dicemus. 113.
In presenti vero ad reliquas intēti ones solutionis cōtinuitatis veniendū est. 114.
FRactura igit in osse est quidē cōtinuitatis solutio. insanabilis quidē quātū in prima cōsideratione. Juxta vero scdam f3 quēdā modū curabilis quodāmodo fit. Pria igit ɔsideratio est cōsolidatio ipotens ppter duriciē partis fieri. Scda vero ligatio cōtingens fieri p porū ligantē in circuitu fracturam. 115.
GEneratio vero pori inquātū ex materia ₇ natura fit cōis ē ad alia inquātū vero prope est formā ossis ex illi⁹ est alimēto. 116.
Molle vero ₇ puerile os ɔsolidari quidē possibile est. 117.
RAro vero ₇ hmōi passionis generatio sine cōpassione alteri⁹ mēbri est. Sepissime eñ circūpositi musculi cū alijs partib⁹ corporis ɔpatiunt fractis ossibus: itaq3 ₇ intētio curationis duplex ē altera quidem in ossibus: altera in his que circa ea sunt corporib⁹ hec quidē talis in carnosarū partiū dispositionibus dicet: de fracturis vero dicendū est. 118.
QUoniā vero harū curatio est ex poro: vt vero hic fiat ppriū alimēti ossis est opus. Oportet igitur superfluitatē nutrimenti ad pori generationē nature submitti. 119.
Superfluitas vero hec et quantitate et qualitate moderata esse debet. 120.
PRopterea deductione indiget talē ₇ tm̄ influentē sanguine3 ossibus pparantē ex quali ₇ q̄to fiat porus. Qm̄ vero ptrāsit hic per cōcaua fracti ossis attēdere op3 ei⁹ multitudinē et qualitatem ₇ ita sicciorē op3 facere deductionē vel magis humectantē. q̄ ampli⁹ in terapētice facultatis litteris sunt dicta. 121.
NErui vero ₇ the nāt hos pūctura pp p̄ſm sensu3 ₇ pp hoc qd ɔtinua ē f3 pncipiū pticulas parata ē aduocare spasmū ₇ maxie cū nō respiret exteri⁹ execata cutis perforatiōe. Hāc igit op3 aperire ₇ exiccare substātia leptomeri ptrāsire potēti ad pfundū vsq3 ad

pforatū neruū. Dictū ē aūt de h̄ pfecte i terapētice facultat3 lris. In simplicib⁹ igit̄ hmōi gn̄is dispositiōib⁹ salubriū causarū est forma talis quā dixi. 122.
Secūdū ꝯpositas ꝟo cōplexe vt in vlcerib⁹. Prima q̄dē est cōcauitas quā q̄dā nō aliā dispōnē3: s3 vlceris tātū arbitrant̄ differētiā. Est aūt nō tm̄ differentia hoc tale: s3 alterū quoddā gen⁹ egritudinis toti⁹ in quo substātie ipsi⁹ est pditio. Et igit̄ curatio ipsi⁹ in duplici passione duplici indiget intētiōe: cōtinuitatis em̄ solutio vnione substātie vero perditio generatione indiget. 123.
Dicte ꝟo sunt paulo pri⁹ generationis intētiones. 124.
ET quidē oportet curare primū hanc dispositionē: dein̄ aggredi vnire: sicut ipsa natura reꝝ iudicat. Quādo igit̄ repletum fuerit qd̄ cōcauū ⁊ equale vlcus extiterit: tūc alterā intētionē afferri op3. Media em̄ noua carne exn̄te labioꝝ vlceris vniri q̄de3 impossibile est distātiā. 125.
Intētionē ergo curatiōis aliā inuenire op3. Inuētionē ꝟo ex eo qꝫ s̄m naturā habebim⁹ qd̄ circūfacere parti ꝯuenit. Scd̄3 naturā vero erat eā cooperire cute. Hoc igit̄ nobis ē faciendū: aut si impossibilis ē intētio: aliq̄d simile cuti carnē. s. callosa3 faciēdū ē. Erit aute3 hmōi caro sicca similis priori cuti ⁊ callosa. Siccantibus igit̄ ⁊ stipticis sine mordicatiōe erit op⁹ pharmacijs ad cicatrizatiōes. 126.
ITa ꝟo ⁊ si vlcus in putredinē vertat: intētio quidē est purgare: pharmacbū vero salubre ripticum. 127.
Dieta est aūt hoꝝ in his q̄ de pharmacijs materia. 128.
ET q̄dē si flegmō ⁊ cassatio ⁊ sclirosis aut tumor cū vlcere fuerit: curādum illa pri⁹ p eas que dicte sunt rōnes. Ita vero ⁊ si influat aliquid vlceri: curādū est s̄m influentiū curationē. Similiter vero ⁊ si discrasia aliqua fiat s̄m vlceratū locū: ad discrasie pri⁹ ire oportet adiutoria. 129.
Et de his quidē sufficienter dictū est. 130.
AD id ꝟo qd̄ ppter plasmationē veniēdū iā genus est in plures differentias diuisu3. S3 a manifestissimo principiū ordoni ponēdū est qd̄ s̄m figure permutationem fit. 131.
EOrū igit̄ q̄ adhuc crescūt possibile est figurā plurimarū ptiū corrigere: horum vero q̄ excreuerūt nequaq̄. 132.
Intētio vero vt si possibile est curari ad cōtrariū adducere distorsiones. 133.
SI vero fractura non recte plasmata peccauerit alicui⁹ membri figura si adhuc recēs por⁹ existat frāgere iterū: ⁊ hoc plasmate cōfestim recte: deinde porum fieri. 134.
Est aūt ⁊ emphrasis ex hoc genere egritudinum. 135.
HEc quidē a glutinosis ⁊ pinguib⁹ humoribus fit: vnā quide3 ⁊ eadē intētionē hn̄s cōtrariā passioni emphrasis. Cause ꝟo salubres riptica ⁊ incisiua pharmaca. 136.

Quę vero ex stercore duro quod adhesit in intestino priorem, quidem habebit in duritie correctionem ex humidis et pinguibus clisteribus: deinde vero euacuationem ex acribus. 137.

Quę vero ex lapide circa vesicam est: presenti quidem transpositione indiget. Curationis vero perfecte gratia per incisionem cura est. 138.

Eius vero quod preter naturam in parte continetur humiditas est curatio in perfecta euacuatione: quemadmodum in putredinibus. 139.

Immoderata vero repletio indiget imoderata euacuatione: quemadmodum est in sanguine circa venas. 140.

Quibuscunque vero circa ventrem venas et intestinum et tracheam arteriam et pulmonem putredo aut sanguis continetur perfecta euacuatione indigent. 141.

Amplioris vero cibi et potus recentis adhuc secundum euacuationem correptio est. 142.

Quecunque igitur in pulmone et thorace continentur: cum tussibus quidem euacuatio est et pharmaciis extenuantibus. 143.

Quecunque vero secundum epar: aut venas: aut arterias: aut lumbos: aut per vrinas: aut per ventrem debent euacuari. Sed per vrinas quidem ab extenuantibus vehementer. Per ventrem vero attrahentibus et aperientibus. 144.

Quecunque igitur secundum superiorem ventrem per vomitum Quecunque vero secundum inferiorem per subductionem 145.

Quecunque vero sub cute per incisionem aut per cauterium aut pharmacha caustica. 146.

Ita vero et quecunque secundum concauitatem naturalem: vt in thorace. 147.

Uno vero capitulo breuiter me expediam. Horum quidem que a toto genere sunt preter naturam in quibusdam partibus contentorum intentio curationis ablatio est. Si vero impossibile est ita fieri: transpositio fiat ad minus periculosum locum. 148.

Quecunque vero non sunt a toto genere preter naturam: sed secundum quantitatem intentio horum sanandorum tantum superflui euacuatio est. 149.

Intentio vero sanandorum secundum partem quidem aliquam ex ipsa accipitur dispositione. Plurima vero cum patientibus particulis. 150

Quecunque vero aspera facta sunt preter naturam: ad ea que secundum naturam eis adducendum est leuitatem. Secundum os quidem radentes. Secundum tracheam arteriam aut linguam lenientem per humida sine mordacitate et per glutinosa. 151.

Quecunque vero leuitatem preter naturam habent ad eam que secundum naturam est eis adducendum asperitatem: per pharmacha sufficienter rupticа: et per breuem facientia rasuram. 152.

Quecunque vero emphraxes et angustationes egritudines alias sequuntur curandum est prius illas per eas que dicte sunt rationes. 153.

Ostensum est autem in tractatu de egritudinum differentia quod de flegmonibus et sclirosi et inflationibus et siccationibus imoderatis adhuc

& ineptis figuris ipoꝝ ptinẽtiũ corpoꝝ ꝯsequunt pleruq̃ ea q̃ dicta sũt: quẽadmodũ & i timorib⁹ q̃busdã eoꝝ sũt i circuitu corpoꝝ. 154.

Si vero adinuicem eorum q̃ dicta sunt amplectuntur: aliqua ostensiones habebunt varias. 155.

Sufficiet aũt manifeste vt in vno exẽplo faciam⁹ orationẽ: ampli⁹ eñ de his oĩbus in terapẽticis dr lrĩs. ¶ Subiaceat igitur in exẽplo alicui influere parti multitudinẽ sanguinis vt distendant que ẽm partẽ sunt vasa nõ magna solũ: sꝫ etiã parua prius effugienti visionẽ: ex plenitudine ṽo nũc apparẽtia: quẽadmodũ in oculis vr̃ manifestũ: ꝑpter albedinẽ tunice oculoꝝ: cõueniẽs ṽo est alia vasa minora his q̃ dicta sunt vasis distãdi repleta nõdũ ṽo ea apparere ꝑpter puitatẽ: & piculũ ẽ effũdi aliq̃d magnũ resudãs ex vasis in as q̃ in medio sunt regiões vacuas: aut effusuꝫ iã esse aliq̃d puũ. 156.

Huiusmodi ṽo passiõis curatio habebit q̃dẽ ꝯsiderationem ꝑ euacuationẽ: aut ṽo dicam⁹ manifestius ex pte euacuationẽ: qm̃ passio erat in eo q᷒ repleta esset pars immoderate. 157.

Necessarium autem est aut per recurrens euacuari superfluũ aut per ipsaꝫ patientem partẽ. Rursus igitur recurrere: aut per pulsum: aut per tractum: aut per transmissuꝫ: aut ẽm aliqđ horum: aut ẽm omnia. 158.

Per ipsam aũt, q̃ patit partẽ euacuabit: hoc q̃dẽ manifeste et sensibilr̃: hoc vero per euaporationes extenuatum. 159.

Si igitur fuerit totum corpus plectoricum: non opꝫ per ipsam partem patientẽ euacuare. Si eñ carraxationib⁹ & incisionib⁹ sensibiliter euacuauerimus partes dolentes: attrahemus ꝑpter dolorem amplius. Si vero calefacientibus dyaforesim aggressi facere fuerimus: trahemus per calorem amplius in partẽ patientem quã dyaforesim faciamus. Si vero velimus recurrere cogere quod influxum est: non recipient plenum corpus existens. Ab vtraq̃ igitur hec opꝫ euacuare totum corpus. Aut econtrario trahere oĩno ad alias regiones qđ est influxũ patiẽti parti. Hoc eñ patiente repellere a parte prius: deinde dyaforesim facere aggredi: paratior enim euacuatio quanto per maiora. 160.

Repellemus aũt a patienti parte si infrigidemus & stiptica apponamus: sed euacuata ipsa vasa qđ repellitur ad seipsa attrahent. Ostẽsum est eñ & hoc per phisicarũ virtutũ orationẽ. Et trãsmittũt vasa cõformata stipticis pharmacijs. Si igitur omne ita recurret rursus bene si habebit pars. 161.

Relicto vero aliq̃ superfluo in parte opꝫ q̃dẽ significari hoc cõglutinosuꝫ esse aut spissuꝫ: & ꝑpter hoc cõpactũ eẽ indissolubiliter. Põt igit & non tale existens in eas que in medio sunt regiões effundi: tanc igitur iam est tẽpus venire ad euacuandũ illud ꝑ partem patientem supponentibus supra iacentibus partibus apocrusticas influentiũ virtutis. 126.

Euacuatio vero fit maxime si secundum medias regiones significet conti nere aliquid per carraxationes simul et per pharmaca dyaforetica. 163.

SEd quoniam dyaforetica omnia calidis sunt virtutibus: eius vero cra sseos est opus mordere quando immoderatius fuerunt calida. Obser uandum igitur in eis ne omnia sint nimis calida: et maxime si in superficie corporis fuerit membrum quod patitur: dolebit enim non parum si simul patitur et mordetur. Et omnis dolor prouocat reuma. Mediocriter igitur calido anodinorum his vtendum est. Et magis si humidum sit. 164.

Et tamen sufficiens est dyaforesim facere in superficie: si non vehemens sit dyaforeticum pharmacum. Si vero ea que in superficie sunt sine passione omnino existant: in profundo vero sit pars euacuationis indigens: intendere et augere oportet dyaforetici pharmaci virtutem et caliditatem: euanescet enim deficiens prius quam ad profundum veniat: neque tamen ledet aliquid ea que in superficie sunt que attinget: quoniam non passa sunt. Itaque enim in idipsum vtraque accidunt ad calidorum simul et acriorum vsum medicaminum: et que in superficie consistentia sunt: et que in profundo indigentia: hanc igitur ex positione partis accipiamus ostensionem. 165.

Dehinc vero intendamus si deest aliquid ad curationem. 166.

VIdetur autem deesse non parum: ipsorum enim membrorum in quibus que patiuntur est superfluitas reumatis: quedam rara et laxa mollia secundum naturam sunt: quedam vero spissa et stricta et dura. 167.

PRiora igitur facile euacuantur: altera vero acrioribus indigent euacuatorijs et medicaminibus euacuantibus ea: et eis que sunt leptomera. Si vero et secundum multam posita sunt profunditatem: amplius autem et magis indigent his. hec igitur rursus ostensio altera ex substantia patientis partis. 168.

Alia vero a plasmatione et positione. 169.

SUpponatur enim si ita accidat in epate predictam esse dispositionem in angustis finibus vasorum constrictis humoribus aut conglutinosis aut spissis aut multis: igitur promptum est vti cibis et potibus extenuantibus. Spissitudinem quidem primum glutinositatem tenuem efficere. Secundo non per inuisibiles vias et angustas solum vt in alijs partibus et sed per poros et per venas amplas euacuare. Amplissime vero sunt secundum epar vene: queadmodum et plurime finiuntur: he quidem in gilbis ad kilin: he vero in simis ad pilam. Itaque iam tibi facillimum in quibuscumque fuerit constrictiones euacuare propter eas trahenti quidem in ventrem per trahentia medicamina quecumque humorum constricti erant secundum eas que in simis sunt venarum. Ad vrinas vero conuertenti per kilinvenam quecumque secundum eas que in ea sunt venas. 170.

ALtera vero consideratio in his que predicte sunt ostensionibus ab epate quasi a principio venarum. Quoniam vero non seipsum solum queadmodum plurime aialis partes regere natum est: sed immitit suam virtutem venis. periculum enim est si dissoluamus eius virtutem embrocis et cataplasmatibus calasticis: et ipsum principium debilitare circa operationem et imbecilles omnes venas efficere: vnde admisceri oportet stipticorum aliquid pharmacorum in curationibus eius. 171

SEd quoniã est in ꝓfundo periculũ est dissolui stiptici virtutē si nõ reducat ab aliqua substãtia leptomeri quale aromatũ est meli⁹ ꝟo si ipm stipticũ pharmacũ statim sit ꝛ aromaticũ Insi tas eñi duas habēs qualitates ꝛ virtutes forti⁹ operabitur. 172.

IGitur euacuet qd̄ q̃dē preter naturã in ꝑtem illatũ est: vt habeat cõtemperãtiã humoꝝ fm naturã. Cõsiderãdũ igit nobis in hoc ne aliq̃d a reumatis qualitate immutatũ sit fm crasiꝫ. Si igitur magis erit flegmaticũ infrigidatũ est. Si vero est magis colericũ calefactũ est. Utꝛ hãc eius distemperãtiã sanantes ꝑfecte sanũ relinquam⁹ illud: sanabim⁹ vero cõtrariã adducentes qualitatē quēadmodũ in distēperantiaꝝ dictũ est curatiõib⁹. 173.

IN quãtũ vero vnũquodq̧ factũ est calidi⁹ intãtũ infrigidãtes itaq̧ hic rursus necessariũ est scire eã q̃ fm naturã eucrasiã ei⁹. Quõ eñi sciem⁹ quãtũ ab eo qd̄ fm naturã ē frigidi⁹: aut q̃n infrigidãtes cessabim⁹: nõ cognoscētes modũ ei⁹ q̃ fm naturã caliditatis? Ita vero ꝛ si frigidi⁹ factũ ē calefaciam⁹ nõ cognoscētes modũ ei⁹ q̃ fm naturã frigiditatis ĩpossibile est nobis neq̧ calefaciēdi inuenire medicamē cõneniēter neq̧ calefaciētes cessare. 174.

QUoniã vero ꝛ de his sufficiēter dictũ est: trãsire iã tp̃s est ad ea q̃ fm numerũ nõ fm naturã se habent 175.

DUplici vero exñte eoꝝ differētia: q̃buscũq̧ q̃dem deficit particula: operari hãc intentio est seruiētes videlꝫ nature fm modũ quē pauloãte dixim⁹. 176.

QUib⁹ ꝟo supabũdat particula: intētio est hãc abscindere ipsam: aut ꝑ noulã: aut ꝑ ignē: aut ꝑ pharmacũ causticũ. 177.

HAc igit rõne possibile est fere oĩa curare: gignere ꝟo oĩa nõ est possibile: vt in ea q̃ de semineo ostēsum est orõne. 178.

Quedã vero ꝛ si ea nõ possibile ē gignere: possibile est tñ aliq̃d facere pro eis: vt in osse ꝑfecte ablato alterã substãtiã: fm eũdē locũ differētē ab osse ꝛ carne est eñi substãtia q̃ fit fm locũ ei⁹: vt q̃dã caro poroidis aut por⁹ sarcoidis: ꝛ tp̃e ꝓcedēte in duri⁹ trãsmutat fm principiũ ꝟo sarcoidos magis exñs. 179.

SEcũ vero quãcũq̧ partē ꝓdictã: nec eandē substãtiã fm speciē: neq̧ similē operari possum⁹: tertia nobis intētio est inuenire aliquã ꝯpositionē vt in decorationib⁹. 180.

EPichenõ vero manifestũ est q̃m gen⁹ est totũ hoc eoꝝ q̃ fm quãtũ. Quãtũ eñi eius circa hoc quod fm naturã est approꝑinquat illi: hoc ꝟo qd̄ in genere ꝓter naturã separatũ est tñ. 181.

IN quo q̃dē prima intētio est ablatio. Si ꝟo ĩpossibilis est: ista trãspositio est scđa intentio vt in infusionib⁹. 182.

QUecũq̧ vero non in totis partib⁹: sed in partibus partiũ deficiũt ꝛ superabũdant ab eo qd̄ fm naturã nutrimentũ quidem ꝛ generatio in deficientib⁹: ablatio vero ꝛ purgatio in superabundantibus. 183

Unde nec intentio in eis altera nec forma medicaminum altera secundum gen⁹. 184.

SEd ad reliquū adhuc gen⁹ veniēdū salubriū causaꝝ q̄dē qd est correctiuū eoꝝ q̄ pp positionē lapsa sunt corpoꝝ. vt ex archimetra: ⁊ q̄n labuntur intestina in oxeum. 185.

FIt aūt hoc q̄dē in cōtrariū ex violēta tēsiōe aut impulsiōe: hoc v̄o ex raritate: aut ex ruptura continentis. 186.

ITaq̄ curatio q̄dē huic ex ꝯtraria tēsiōe ⁊ in ꝯtrariū impulsiōe huic vero si fiat solidum ex eo: continens. 187.

EX q̄b⁹ v̄o facultatib⁹ aliq̄s ea q̄ sunt ꝯm ptē inueniat: p terapentice facultatis declaratum est negocium. 188.

DEide v̄o dicēdū est de eis q̄cūq̄ ꝯm p̄orē orationē accipiebamus: vocant autem ea preseruatiue. 189.

TRiplex v̄o est ⁊ hoꝝ ꝯm gen⁹ differētia. Prima q̄dē pfecte sani hoīs. Scda impfecte. Tertia v̄o egrotātis. Primū igr̄ gen⁹ ex salubri negocio duplex existēs vt p̄us dictū. Scdm v̄o ex p̄seruatiuo

ITertium vero ex terapentico. 190.

Ab humoribus vero maxime habet consistentiam omne hoc genus. 191.

Quos neq̄ glutinosos opꝫ esse: neq̄ spissos: nec aq̄sos: neq̄ multos neq̄ calidos ampli⁹ neq̄ frigidos: neq̄ mordaces: neq̄ putridos: neq̄ venenosos. 192.

Augmētati v̄o mali hūores cause cōsistūt egritudinū. 193.

AUgmētanť v̄o aliq̄n q̄dē ab eadē causa q̄ eos genuit primuꝫ est autem q̄n sunt nō cōmutātes eos sibi qui secundum corp⁹ sunt humores. 194.

Intentio vero in his curationibus duplex est: alteratio ⁊ euacuatio. 195.

ALteranť igiť aut digesti ab ip̄o corpe: aut a q̄busdā pharmaticis v̄tutib⁹ i q̄b⁹ sunt ⁊ q̄dā v̄tutes q̄ vir⁹ venenatoꝝ aialiuꝫ curant ad hoc delyuria pharmaca recipientes. 196.

EUacuanť v̄o sufficiēter a calidis pharmaciis ⁊ purgatiōib⁹ ⁊ dysterib⁹ sudoribusq̄ ⁊ vomitib⁹. ¶ Hec igiť horum sunt communes euacuationes. 197.

PRoprie v̄o ex loco in q̄ ꝯgregati fuerint accipiunť queadmodū in salubrib⁹ declaratum est secundū tertiū ⁊ quartū; maxime nobis de laborib⁹ tractātibus ⁊ quecunq̄ adiacent aliis laboriosis dispositionibus. 198.

EUacuanť em̄ p̄ropti⁹ q̄ q̄dē in p̄mis venis p ventrē. Qui v̄o in his q̄ ꝯm epar p vrinas. Qui vero sunt ꝯm totā habitudinē p sudorē. Queadmodū ⁊ q̄ ꝯm caput aut p palatū: aut per nares: aut per vtraq̄. Qui vero in thoracis latitudinibus purgantur per guttur cum tussibus. Qui vero secundum rhenes et vesicam per vrinas. 199

Antipaseos vero cõmunis omnium partium ostensio ad ea que longissima sunt. 200.

Deriuatio vero ad proxima loca. 201.

Oīa igitur quecunqꝫ curāt huiusmodi dispositionesſalubres vocā tur causę. 202.

Quemadmodum exacuentia egre. 203.

Neutre vero neqꝫ ledentia neqꝫ adiuuantia. 204.

POtest aūt aliqs eas neqꝫ causas appellare oīno q̄les sunt multi sophistaꝝ negligētes q̄dē ipaꝝ rexinuenire differētiā: in nominibus vero plurimum temporis consumentes. 205.

DIctū est aūt ampli⁹ in aliīs negocijs aduersus eos. ❡ Preseruatiua quidem species artis talis est 206.

REsumptiua vero renutriēs in cōualescētib⁹ ex egritudinib⁹ ꝛ senib⁹ q̄lis vero est reoꝝ dispositiora q̄b⁹ causis maxie ad id q̄ secundum naturam est reuertuntur. 207.

PErfecte q̄dē in terapētice facultatis litteris demōstratū est p capitula vero dicatur ꝛ nunc. 208.

SI igit̄ dispō est talis bon⁹ q̄dē est ſꝫ pauc⁹ sanguis: ꝛcū eo vitalis q̄ appellat̄ spūs ꝛ aīalis. Ipe vo solide ptes ficciores. Et ppterea vtutes earum debiliores ꝛ infirmiores Et propter has totuꝫ corpus frigidius. 209.

CAuse vo salubres ea q̄ dicta ē corrigētes dispositionē vno q̄dē capitulo vt apprehēdat̄ q̄cūqꝫ pfectā ꝛ velocē digestionē operātur. Scdm partē vo immoderatis motiōib⁹ ꝛ cibis ꝛ potib⁹ ꝛ somnis sunt materie q̄dē motionū: sunt suspēsiones ꝛ deambulatiões ꝛ fricationes ꝛ lauacra. 210.

Et si multum meliores adbuc fiant: ad consueta opera paulatim attingat. 211.

CIboꝝ vo in pncipio quē humidi ꝛ bene digestibiles ꝛ nō frigidi: postea vero magis nutrientes. 212.

POtus vero aptus vinum est: etate quidem medium: forma vero purum lucidum: in colore vero aut album aut subrubeum: odore vero suaue: in gustu vero nec aquosum omnino nec aliquam vehementem qualitatem ostendens: nec stipticam: nec amaram: nec dulcem. 213.

DIctum est autem vt modo dixi in terapentica facultate amplius super his.

FINIS.

¶ Galeni pergameni Ars parua interprete laurentio Laurentiano florentino viro literatissimo.

¶ Laurentius Laurentianus Franciscο pandulphino Salutem.

Cum his diebus tecũ vba facerẽ de nostro Galeno: dixisti te ei⁹ diffinitiones mediciales vtisse in latinũ sermonẽ: qđ sane nõ potui ñ magnope cõmẽdare: rat⁹ fore vtilissimũ si vna cũ alijs eius voluminib⁹ q̃ feci latina imprimerenť. Est eñ liber nondũ romanis cognit⁹ hoibus: qui tñ adeo est necessarius vt nemo sit q̃ medendi pitiã discere fere sine ei⁹ notitia possit: cum sint definitiões oim sciẽtiarũ principia necessaria. Cura igiť mi Frãcisce vt absolut⁹ pdeat in vsuȝ latinũ: vt hec ẽt Galeni scripta bñficio ac labore tuo ab iiuria obliuiõis asserant. Interim legas artẽ paruã nõ eñ hec lõge absunt a studio sapie vbi rerũ definitiones multe exi stũt. Eã tuo nomini dicaui q̃ acri polles ingenio: ⁊ in hac nostra ciuitate pma mũera sis merito obitur⁹: nã ⁊ parẽtis tui Petri Philippi magna in ipaȝ rẽ.p. bñficia nẽo ẽ q̃n sciat. Idib⁹ Febrna. M.ccccc.

¶ Liber primus incipit feliciter.

¶ De triplici genere doctrinarũ. Nec visũ antea resoluẽdi doctrinã excoluisse. Et vt hoc libro sit diffiniendi rõnẽ factur⁹. Cap. I.

Tres sunt omnes doctrine ordinem subsequentes. Prima ex finis cognitione p resolutionẽ efficiť. Scda ex cõpositione eoꝝ q̃ sunt p resolutionẽ inuẽta. Tertia ex diffinitionis dissolutiõe de q̃ nũc tractamus. At licebit taẽ doctrinã appellemus nõ solũ diffinitionis dissolutionẽ sed ẽt explanationẽ: quõ aliqui noiauerũt. Aut resolutionẽ: aut diuisionẽ: aut quõ aliqui q̃daȝ explicationẽ: aut enarrationẽ quõ alij. Nonnulli igitur Herophili sectatores taleȝ doctrinã efficere sunt aggressi: velut Heraclides erithreũsis. Cõponẽdi vo doctrinã sunt ipsi Herisipili sectatores efficere aggressi: ⁊ aliqui qui ab Erasistrato fluxerunt: atq̧ etiam Attales athenienfis. Nemo tamẽ ex maioribus scripsit doctrinã ex cognitione finis incipienteȝ ex qua artes oẽs vtẽtes docẽdi via ⁊ rõne cõsistũt. Sed illã alibi docuim⁹. Hoc loco diffiniẽdi doctrinã sum⁹ facturi. Quantũ eñ superať a sciẽtia resoluendi dignitate: docẽdiq̧ via ⁊ rõne: tñ superat cõpendio artis ac mẽoria pticulariũ preceptoꝝ. Omnia eñ precepta satis in mẽoria herẽt ex diffinitiõis dissolutiõe: q⁊ optima diffinitio capita totius artis seipsa cõplectitur: quã nõnulli nominãt essentialẽ ex aduerso diuisaȝ accidẽtalib⁹ appellatis. Ille eñ ab accidẽtibus reꝝ quas diffiniũt. Hec ab ipsa eẽntia ꝯsistũt. Ceterũ in multis alijs cõmẽtarijs oẽm medẽdi cõtẽplationẽ pticulatim excoluim⁹: q̃bus vtaris ad hãc triplicẽ doctrinã licebit. Sȝ hac pte diffi-

niendi rōnē ꝓsequemur. Idꝑterea adijciētes nos hoc libro eē dictu ros sola capita: ac veluti cōclōnes eoꝝ q̄ latius explanata iā sunt.

¶ Quidnā sit medicīa: ꝛ quo pacto corꝑa cause: ac signa sana egra neutraqꝫ nominentur. 2.

MEdicina est sanabilium scientia egrotabilium: ꝛ neutrorum. Nec interest si dixeris valitudinariorum. Igitur scientie nomen communiter: ꝛ nō ꝓprie intelligere opus est. Sanabile vero egrotabile ac neutrum vnūquodqꝫ trifariā dicitur. Tum corpus: et causa: tum etiā signum. Et eñ corpus suscipiens sanitatē: ꝛ causam efficientē: atqꝫ custodientem eā: ꝛ item signū indicās. Hec oīa auctores medicie sana appellant. Simili ratiōe noiant egra: suscipientia egritudinē corpora: atqꝫ etiā causas efficientes ꝛ custodiētes egritudinem ꝛ indicantia signa. Nec secus neutra pari modo vocant: corpora: causas: signaqꝫ. At vero medicina primaria rōne sanarum causarum scientia est: deinde egrarum: ac demū neutrarum. Tum autem corpoꝝ in primis sanorum: deinceps egrorū: postremo neutrorū. Itidem de signis dicendū. In actionibus aūt ꝑor corpoꝝ. s. cognitio ex signis est. Postea vo causaꝝ inuentio. Porro cū indicās suscipiensqꝫ et efficiēs: ac custodiens vnūquodqꝫ bifariam dicaꝭ simpliciter ac nūc. Sciendū est de vtrisqꝫ scientiā medicinalem tractare. Quinetiā cū id qd simpliciter est bifariam dicaꝭ semꝑ ꝛ plerūqꝫ de ambobus sciētia medicinalis cōmunit. Ceterū neutra cā: signū corpus: tū simpl'r: tum etiā nūc appellatū: vnūqdqꝫ trifariā dr: aut qꝛ neutri ꝑrij: aut qꝛ vtriusqꝫ aut qꝛ iterdū hui⁹: interdum illius particeps est. Atqꝫ ex his ipsis ꝓm duobus dr modis aut qui vtriusqꝫ cōtrarij equaliter: aut qꝛ alteri⁹ magis cōpos est. Ceterum de tota diffinitionis dictione ambiguitas quedā est quā quidē soluere necesse est. Quod eñ dr medicinalē scientiā esse sanabiliū: egrotabiliū: ac neutroꝝ significaꝭ eā ipsam scientiā medicinalē de oīb⁹ ꝑticularibus docere: atqꝫ etiā de quibusdā: ꝛ itē de qualibus. Sed ipsam de oībus ꝑticularib⁹ agere: indefinitū ꝛ impossibile est. De quibusdā aūt imꝑfectū nec artificiale. De qualibus vero artificiale pariter est atqꝫ abūde: cunctis artis ꝑticularib⁹ satisfacit: qd in diffinitiōe medicie dicimus cōtineri. In primis igitur ordiemur a corporibus ondentes quenā sanabilia: egrotabilia ac neutra existant: mox de signis ꝛ causis ꝑcurrem⁹ orationem.

¶ De corpore sanabili. Quidnā corpus sanabile sit. Cap. 3.

SAnabile simpliciter corpus est qd ab ortu nature modice temperatum est in simplicibus primisqꝫ partibus: moderatū vero in membris que ex his cōposita sunt instrumentalibus. Sanabile vero nunc corpus est qd in presens beneualet. Porro hoc corpus quo tpe beneualet modice tēꝑatum moderatūqꝫ est nō optimo tēperamēto ac moderatione: sed proprio ꝛ suo. At vero ipsius sanabilis simpliciter corporis semper tale est: qꝫ maxime temperatū

moderatūq;: plerūq; vero tale ab optia q̄dē p̄gatione n̄ mītū absisti

❡ De corpore egrotabili. Quidnā corp⁹ egrotabile sit. Cap. 4.

Egrotabile corpus simpliciter est quod ab ortu nature aut immodice temperatum in similarib⁹: aut immoderatū in instrumentalibus: aut vtroq; modo affectum. Egrotabile nunc corpus est egrotās: eo tp̄e quo dr̄ tale esse. At constat: vt hoc quoq; eo tēpore quo dr̄ esse egrotabile sit immodice temperatū in similarib⁹: aut immoderatū in instrumentalibus: aut vtroq; modo affectū. Quinetiam egrotabile semper corpus est qd̄cunq; existit ab ortu nature aut immodice temperatū in simplicibus primisq; partibus oibus: aut quibusdā: aut principalissimis: aut etiā instrumentalibus similiter immoderatum: aut oibus: aut quibusdam: aut principalissimis. Corpus aūt plerūq; egrotabile est: qd̄ ad hoc vitio absistit q̄dem nondum tamen est in medio collocatum.

❡ Quot modis neutrum corpus appelletur. Cap. 5.

Cum neutrū corp⁹ trifariā dicat̄: aut q2 neutre affectionis extreme sit particeps: aut q2 vtriusq;: aut q2 interdū hui⁹: interdum illius cōpos sit. Neutrū corp⁹ ex prima significatione erit qd̄ diligēter mediū existit: sanabilissimi corpis egrotabilissimiq; et item ex eo ipso simpl̄r tale quocūq; ortu nature ita preparatū: nūc vero tale qd̄cūq; presenti tp̄e mediū diligenter existit sanabilissimi corporis egrotabilissimiq;. Porro simpliciter neutrū semp̄ est tale si cunctis etatib⁹ tale p̄maneat: plerūq; vero si quasdā suscipiat mutationes. Ceterū ex scd̄a significatiōe corp⁹ neutrū erit: si ꝯtrariaꝝ dispositionū simul sit particeps ab ortu nature: aut in vno mēbro aut etiā duob⁹ differētibus: i vno quidē si p̄ alterā oppositionē efficientiū qualitatū modice fuerit temperatū: aut p̄ ambas q̄dē sed ꝯtra figmentū: vel magnitudinē: vel numerū ptiū: vel positionē fuerit affectū: aut ecōtrario in his quidē impp̄essum oib⁹ vel q̄busdā sꝫ tēperamēto ꝑpessum. In mēbris aūt differētib⁹ fieri pōt: vt aliq̄d simul p̄ oēs oppōnes ꝯriorum particeps sit: ac semp̄ tale erit si per oēs etates maneat. Plerunq; aūt si aliquaten⁹ p̄mutet̄. Nec secus neutrū nūc corp⁹ erit ex scd̄a significatiōe: si aut circa vnū membrū partim sanabile sit ptim egrotabile: aut circa differētia membra. Neutrū aūt corpus ex tertia significatione erit: qd̄ iterdū sanabile interdū egrotabile īuicē reddit̄ queadmodū nōnulli extiterūt pueri q̄dē sanabiles: puectiores vero etate egrotabiles: aut ꝯtra. At vno tp̄e ita neutrū cōsistere nō cōuenit. Porro cōstat vt illud nūc bifariā dicat̄. Igit̄ corp⁹ sanabile: egrotabile: neutrū: q̄t modis dicat̄ ꝛ quodnā vnū q̄dq; sit abūde definitū iā ē. Restat vt de signis agam⁹.

❡ Liber secundus incipit feliciter.

❡ De signis quibus affectiones corporum cognoscūtur ꝛ quo pacto talia signa trifariam diuidantur. Cap. j.

Indicantia sanitatē signa sunt: si p̄ntē sanitatē ostē-dūt. Pronostica si futurā. Cōmemorantia: si p̄teritā in animū reuocāt. Nec secus egra signa si p̄ntem egritudinē demōstrant indicātia existūt. Si futurā pnostica. Cōmemorantia v̄o si preteritā in mentē reponunt. Pari modo signa neutra indicātia: ac pnostica: itē cōmemorantia habent: aut vbi nullā penitus indicent affectionē: aut nihilo magis sanā q̄ȝ egrā dispositionē. aut aliquatenus sanā: aliquatenus egrā dispōnē: aut vbi interdū sanā: interdū egrā. Nam ꝛ hec quoq̄ȝ pro triū tēpoꝝ diuersitate similiter idicātia: pnostica ac cōmemorantia cēsentur. Atq̄ȝ vocant interdū hec oīa signa ab antiquis medicis pnostica: quāuis p̄ntem aut p̄teritā significēt dispositionē: ac maior vtilitas est indicantiū: ꝛ pnosticoꝝ: minor cōmēorantiū. Cū igitur corpa sint sanabilia simpl'r ꝛ nūc: que etiā beneualentia noiantur: simpliciter sanabiliū corpoꝝ duplicem haberi differentiā docuim⁹: eo q̄d hec semp talia: illa plerūq̄ȝ existāt: semp quidē quotiēs optimā habeant preparationē: plerūq̄ȝ v̄o quotiēs ab ea ipsa optima preparatione non longe absistant.

¶ Quibus indicijs optima corporis p̄paratio cognoscat. Cap. 2.

AT cognosci talia opȝ ab his q̄ insunt ſm substātie rōnem: ꝛ actionibus necessario subseq̄ntibus ꝛ casib⁹: q̄ ꝓprie accidētia noiamus. Ab ipsa quidē substātia optime preparatiōis corpa dignoscuntur quotiēs ptes similares: calore frigore: siccitate: humiditate: modice cōstēt. Instrumētales v̄o mediocriter accōmodent quantitate: ac nūero eaꝝ quib⁹ cōponunt: atq̄ȝ etiā figmēto singularū partiū: totiusq̄ȝ instrumēti. Porro ab his q̄ necessario subsequūtur: tactu q̄deȝ: duritiei ac molliciei mediocritas. Uisu vero si nec oīno leuis nec admodū hirtus apparet. Si coloratus existit. Si actiones ꝑfectas hȝ. Si instrumentales ptes se hn̄t mediocriter. Si decore instrumētoꝝ totius corpis cōspicue sunt ꝛ actionū virtute pollēt. Atq̄ȝ hec optime p̄paratiōis corpis indicia sunt.

¶ Quib⁹ indicijs cognoscant corpa que ab optima preparatiōe absistūt. Cap. 3.

CEterū q̄ ab ea absunt corpora sed insup sana sunt: ptim similariū tēperamento impedita sunt exiguo quodā impedimento ptim instrumentaliū lesiōe affecta sunt: exiguo quoq̄ȝ impedimēto aut oim aut quarundā ptiū. Impedimentoꝝ v̄o gn̄a eadē habentur his: que v̄tutē eorum absoluūt. Tēperamentū in partibus similaribus. Numerus aūt figmentū magnitudo: ac positio in instrumentalib⁹. Utrisq̄ȝ aūt cōis vnio est quā sane cōtinuitatē earū noiamus. Porro in his ipsis generib⁹ egrotabiliū corpoꝝ vitiū habetur ex vtraq̄ȝ egrotabilis corpis significatiōe. Termin⁹ aūt iter stinguens est sensibilis actionū lesio. Que v̄o ab optima p̄patione absunt paululū corpa: ipsa ēt re v̄a lesa sunt: attn̄ id sensibile neq̄ȝ

est. Igitur definit id q magis minusq ex actionibus morbosis cau sis obsistant. Simpliciter vo egrotabilia corpa definita sunt: ppter ea q facile de causis morbosis vicant: z qr multu ex opationu vtute absistant. Igitur in medio vtrorumq neutra diligeter corpa colloca tur: necno z q lati neutra dicunt: secabi q toti sanitati latitudo i ptes tris latitudine insigne habetes. Ex quib pma sanabiliu corpo ru erit. Scda neutro. Tertia egrotabiliu. Quib deiceps habent corpa ia egrota lesione opationu sensibili interstincta. Igit dolorifi ca corpa queq motioes obtinet impeditas: aut penit abolitas per spicuos terminos hnt. Que vo infirmas gerut actioes si maxie ab scedut facile iudicant: sin parum ambigua remanet: z ob ea re hoc lesiois genere nature cotrarie opatiois pticeps affectio qsistit: qua dixim neutra cognominari. At cucta hec sensu interstingui debent no ipa rez natura alioqn coprobes oportebit mededi facultate nu q no affecta corpora qsiderare. Cetez indicia bnualetiu corpoz: sz aut egrotabiliu: sanabiliuq distatie quatitate inuice discrepabut: vbi cstituerim extremos terminos sibi iuice cotrarios: tu optima preparatione: ac nup cofecta egritudine cosiderates huic ne an illi fuerint ppinquiora. Si em fuerit ppinqui optime pparatioi sana bile est. Sin logius: sed ia egroto corpori ppinqui egrotabile est. Si vo in medio amboz fuerit eqliter ab vtrisq recedens: neutru id erit. Itaq optime pparatiois idicia dicta ia sunt. Eoz vo q absunt ab ea ipa preparatioe: gna numero paria sunt: maioris minorisq rone inuice distincta. Porro cu hec diuisa sint trifaria: simpliciter egrotabilis corporis indicia exponem. Ex illis enim due relique la titudines pspicue erut Generatim igit antea dictum est: dum de op tima agerem pparatione. Speciatim hoc loco dicemus: si prius p tes corporum diuiserimus.

¶ Quenam partium differentie sint. Ca. 4.

OMnes eaz differetie quatuor sunt. Queda em precipue ptes existut. Alie ab illis nascunt. Nonnulle vo nec alias gubernat: neq ab alijs gubernant: insitas habetes qbus gubernant vires. Alie vo insitas habet pariter z influxas. Precipue ergo sunt cere bru cor: iecur: testes. Ab illis vo nascunt. illisq subseruiat nerui: ac dorsalis medulla cerebro: cordi aute arterie: ve ne iecori seminaria vasa testib. Porro seipas gubernat cartilago: ossa copula. mebra na: adeps: pinguedo: caro simplex. At alie oes ptes coem habetes gubernatione: arterijs venis: ac neruis eget. Piloz vo z vnguiu nul la gubernatio. Sz gnatio sola cesef. He igit partiu differetie sunt. Indicia aut vniuscuiusq temperamenti deinceps dicentur sumen tes initium a cerebro.

¶ Quenam propria indicioz genera habeantur. Ca. 5.

PRopria signorum genera quinq exstut. Primu toti capitis dispositio est. Scdm sensibiliu operationu virt z vitiu. Tertiu

vo administrãtiuũ. Quartũ pncipaliũ. Quĩtũ naturaliũ. Denũ aliud gen⁹ ab his oib⁹ est alterati: quã extrinsec⁹ incidẽtia cõuehũt.

¶ Ex quibus signis vniuersa capitis dispositio ducatur. Ca. 6.

Uniuersi capitis dispositio ex magnitudie: figura: capilisq̃ ducit. Igit̃ paruũ caput praue cerebri pparatiõis peculiare indiciũ est. Magnũ vo nõ necessario bone pparatiõis indiciũ est. Sz si p robore extitit: facultatis ibi existẽtis materiã pbã multãq̃ pparãtis indiciũ bonũ est. Si vo ppter solã materie multitudinẽ bonũ est. Id aũt diffiniri dz tũ figuratim ẽt annexis mẽbris. Figura q̃dẽ si idonea fit: hoc eñi bonũ signũ semp habet. Mẽbris vo annexis: quotiẽs ceruix valida sit: ac reliq̃ ossa optime sint disposita: atq̃ ẽt pars ois neruosa vegeta firmaq̃ fit. Capitis porro figura ppria habet velut si cogites sphærã diligẽter cereã vtrũq̃ leniter astrictã ita nãq̃ fiet: vt priora sphere posterioraq̃ pmineãt. Latera vo rectiora reddant. At quotiẽs occipitiũ minuat: cõsideres oportebit neruos: ac colluz vna cũ ceteris ossib⁹. Si eñi habeãt p naturã: inopia materie haud q̃q̃ facultatis ĩfirmitas: si vitiosa debilis facultas existit. Sz magna ex parte occipitio incertiori p̃dictoz infirmitas comitat: raroq̃ aliter accidit. Nec sec⁹ pminẽs occipitiũ cõsiderabis pariter cũ aliis oib⁹ finitiõib⁹. Si eñi cerebelli figura idonea sit indiciũ bonũ est. Quidã medici nominãt cerebrũ postremũ. Ut igitur postremũ est: futura ad speciem labde. a. littere definitum: ita dorsalis medulle initiũ est p quã z neruos in vniuerso aiali mouẽtes ordit. Pars autem ipsa posterior ex se penit⁹ paucis participat sentientib⁹: multis mouentibus quemadmodum prior altera sentientibus multis mouentibus paucis. Quocirca si pbe affecte sint: firmas vtrasq̃ suas appendices habebunt: atq̃ he ip̃e in ptecapitis priore finitiones existũt: vt circa frontẽ: vbi parua fuerit aut magna. Itidem in sensibus: verbi gratia: visu: gustu: odoratu. Hec eñi sibi inuicẽ indicia sunt: ac sibi inuicẽ astipulantur: tum que ab aliquo membro pncipali oriuntur: virtuti: vitioq̃ principalis: tum etiam principalebis que ab se oriuntnr.

¶ De virtute ac vitio principalium operationum. Ca. 7.

Principalium operationum virtus ac vitium membri principalis vnius per se indiciuz est. Intelligo aũt pncipales opationes: q̃ ab aliq̃ mẽbro pncipali tm̃mõ efficiunt. Si q̃s igit̃ solers est cerebri materia tenuiori indicat. Si tardus crassior. Si docilis est: substantia cerebri mollior est. Si memoria pollet stabilis est. Nec sec⁹ si indocilis fuerit: cerebrũ duri⁹ est. Si obliuiosus fluẽs. Ceterũ q̃tiens opiniones facile mutet caloris: quotiens retineat frigoris indicium existit. At duo signoz genera videor dimisisse: que statim ab initio docere promisi. Unum ex actionibus naturalibus ductum: alterũ ab his que extrinsecus incidunt. Sed de vtrisq̃ promiscue sermo erit.

¶ Quenam cerebri bene temperati indicia sint. Ca.8.

SI cerebrū bn̄ temperatū existit in q̄tuor q̄litatib⁹: oīa p̄dicta mediocriter optinebit: et oīa excrementa quecūq; ex palato: aut auribus excernuntur mediocriter obtinebit ac minime ledetur ab oibus que extrinsecus incidūt: quecūq; calefaciūt refrigerāt exiccāt: humefaciunt. In talib⁹ capilli quidē si infantes sint subrussi: si pueri subflaui existūt: medij quodāmodo inter crispos simplicesq;: nō tñ facile caluescūt. Sed intelligere oportet dicta ac dicēda indicia in regionib⁹ moderatis. Que vero de capillis dicta sunt nō in terris solū moderatis: s; quotiēs humor tēperamētū cerebri tēperamēto p̄portiōe respōdeat. Qđ si calidi⁹ fuerit moderato: in altera aūt oppositiōe bn̄ tēperatum. Si admodū fuerit calidi⁹: indicia dicenda cūcta validiora reddunt. Si vero excessus puus existat debiliora. Atq; hic sermo p̄miscue sit p̄ditus in cunctis partibus quarum tēperamenta sumus indicaturi.

¶ Quenam cerebri calidioris indicia sint. Cap.9.

REstat vt ab his que dicta sunt calidioris indicia nominem⁹. Caput igit̄ vniuersum rubet: caletq;. In oculis vene sensibiles existūt. Capilli vero in talib⁹ celeriter oriunt. Quod si multo calidiores fuerint q̄ qui modice constant nigrescunt ac validi et crispi reddunt. Si vero non multū calidiores existant: in primis quidē subflaui sunt: deinde nigrescūt: ac p̄cedente etate caluescūt: maximeq; qui admodū calidi sunt. Excrementa aūt per palatū oculos et aures exigua concoctaq; excernūt quotiēs ad integrū bene valēt Ubi vero caput implet. Sepe eñ eis potissimū si negligenter viuant id accidit multa quidē sed nō cruda excrementa reddunt. Caput aūt impletur grauaturq; ex calido cibo: potu: odore: et oībus q̄ extrinsecus incidunt in q̄bus est circūueniens aer. Presertim si talia nō solū calida ex natura: sed etiā humida sunt: et vt somn⁹ p̄ hmōi tēperamenta breuis ita nequaq̄ p̄fundus sufficiet.

¶ Quenā frigidioris cerebri indicia sint. Ca.10

FRigidioris q̄ ꝯuenit cerebri indicia sunt. excremēta multa ex p̄prijs emissaculis: capilliq; recti: ruffi: p̄lapsi: et qui tarde erūpant tenues: exiles facileq; ex frigidis causis offendūtur: ac tātisper dum offenduntur: defluxione et grauedine afficiuntur: nec tāgenti caput calidū apparet: neq; cernenti rubrū: ac venule oculorū visum effugiunt: et somnolentiores quodāmodo sunt.

¶ Quenā siccioris cerebri indicia sint. Ca.11.

Siccioris īdicia cerebri sūt: si emissacula vacāt excremētis. Si sēs⁹ diligētiores existūt. si isōnes existūt: si capillos validissimos hñt ac ocyssime erūpētes. magisq; crispos q̄ rectos. Si cito calui efficiunt

Quenā cerebri humidioris indicia sint. Ca.12.

HUmidioris aūt capilli simplices sunt: ac nullo mō calui efficiuntur. Porro sensus marcidi sunt: atq; excremētorū affluit

multitudo. Somnus multus profundusq; est: atq; he simplices cerebri intemperies sunt.

¶ Quenã calidi sicciq; temperamẽti in cerebro indicia sint. Ca.13.

Compositæ vero prima quidẽ calida siccaq; est in qua sensus diligẽtes existunt: atq; excrementis vacant: maximeq; insomnes agunt: ac cito calui efficiuntur. At q̃ prima capillo gñatio celerrima atq; abũdãtissima est capillos nigros crispos q; hñt: caput q; calidũ: atq; rubẽs ad vigoris vsq; etatem.

¶ Quenã calidi humidiq; temperamenti in cerebro indicia sint. Caput.14.

Quod si humiditas cũ calore adfuerit: nec admodum vtraq; qualitas excedat modũ: colorationes: calidiores q; sunt: ac vene in oculis grãdiores: atq; excremẽta plura mediocriterq; ɔcocta & capilli recti subflauiq; nec facile calui efficiũtur. Caput p̃terea repletur ac grauatur ex causis calefaciẽtib9. Qđ si humefiat multo magis id accidet: & vbi multitudine abũdet excrementoꝝ. At qui quotiẽs plurimũ calidi & humidi fuerint: his caput morbosum est atq; excremẽtosum. facileq; ab hũidis & calidis causis lediť. Auster illis nũq̃ nõ inimic9 existit: sed optie degũt flante aquilone. Nõ tñ vigilare diutius queũt: sed cõuersi in somnũ pariter somnolenti vigilesq; existũt ac insomnia vident. Uisus marcid9 est: ac sensus indiligẽtes. At si cerebrũ multo calidi9 moderato fuerit sȝ paulo hũidi9 exupabũt calidi tpamẽti indicia: pmiscẽtur illis signa hũiditatis interiora: queãdmodũ si multo hũidi9 fuerit: paulo ṽo calidi9: hũiditatis signa validiora erũt: caliditatis debiliora. Atq; hic sermo per vnãquãq; intemperiẽ ɔpositã cõmunis est.

¶ Quenã frigidi: sicciq; tẽperamẽti indicia sint. Caput.15.

Frigidũ simul ac siccũ tpamẽtũ: caput efficit frigidũ decolorq; quãtuȝ in seipo est. Semper eñ meminisse dicte definitionis opȝ: vt capitis ptes quãtũ est ex humoꝝ natura afficianť. Porro tale tpamẽtũ venis in oculis vacat & ex causis frigidis facile offendiť: quapropter iequaliter sani degũt: iterdũ capite leuissimi: & emũssaculis purgatissimi: interdũ grauedie ac defluxtiõe ex leui cã p̃pte afficiũtur. Sensus aũt in eis i iuuẽtute diligẽtes & integri ex toto sunt pcessu ṽo cito emarcent: & vt semel dicať. caput vniuersuȝ cito senescit: quocirca cito canitiẽ sentiunt. Capilli vix ab ortu erũ pũt exiles: ruffi. Procedẽte autẽ tpe si frigiditas pl9 superat caliditatẽ q̃ siccitas hũiditatẽ: haud quaq̃ calui efficiuntur. Ecõtrario vero si siccitas plurimũ super humiditatẽ: frigiditas autẽ caliditatem parum: tales calui efficiuntur.

¶ Quenã humidi: frigidiq; temperamẽti indicia sint. Ca.16.

Humidũ p̃terea ac frigidũ tẽpamẽtũ obstupidũ cõmittit somnũ: redditq; hoies somniculosos ac sensus vitiosos: & excremẽtis redundantes: atq; etiã caput efficit frigiditati repletioniq;

paratū: defluxioni grauedinicꝫ nō tn̄ calui efficiunt: atcꝫ hec tēperamenti in cerebro signa sunt. Ex his aūt dictis signis ad vnūqdcꝫ opificiū sensus cognoscēdū te cōferas licebit.

¶ De signis qbus oculi cognoscuntur. Ca. 17.

De oculis disseruisse sat erit. Si igit oculi calidi pspicue sint ac facile moueantur: et sepe: venascꝫ latiusculas habeāt: calidi oēs sunt. Frigidi vo q cōtra habēt. Quicūcꝫ vo molles pariter sunt atcꝫ hūiditatis pleni: humidi sunt. Quicūcꝫ aūt squalidi pariter sunt ac duri: sicci sunt: ac ledūtur his que tēperamēto similia habentur: iuuant cōtrarijs moderato vsu. Sꝫ hoc pmiscue de cuiuslibet tēperamenti cognitione pditū esse intelligi oportebit.

¶ De magnitudine oculorum. Ca. 18.

Magnitudo oculoꝝ si idonea sit: et oculus suo munere et officio pbe fungatur: multitudinē substātie de qua sint cōfecti bene tēperatā ostendit. Si vero sine his sit: substātie copiā quidē sꝫ male tēperatam ostendit.

¶ De paruitate oculorum. Ca. 19.

Paruitas oculorū si idonea sit: et oculus suo munere et officio pbe fungat exiguā quidē substantiā sꝫ minime vitiosam designat. Si vero nō: et paruā et vitiosam substantiā designat. De colore vero ita agendum.

¶ De cesitate oculorum et quonammodo oculi cesij efficiantur. Ca. 20.

Cesius oculus mūdo lucidus humore nec multo: splēdidi copia humoris cōsistit. Niger ecōtrario. Medi⁹ vo pter medias causas. Cesi⁹ ergo ocul⁹: aut pter magnitudinē: aut splēdorē christalloidis ita a glacie nominati: āt ppēsaꝫ positionē: aut pp tenuis et aquosi in pupilla humoris paruitatē mūditiācꝫ efficitur. Si igit cūcta sil cōcurrāt qꝫ maxie cesius reddit. Si vero quedam adsint: quedam desint: magiscꝫ et minus cesius euadit.

¶ De oculo nigro. Ca. 21.

Niger ocul⁹ aut pter paruitatē christalloidis ita a glacie nominati: aut pter i pfundo positionē: aut qꝛ splēdid⁹ claruscꝫ exqsite nō ē: aut qꝛ tenuis humor: aut abūdans: aut imund⁹ est: aut pter hoꝝ aliqua: aut oīa fieri solet atcꝫ ea in re: magiscꝫ et min⁹ ē: vt antea docuim⁹. Itacꝫ tenuis humor si aquosior sit et abūdans humectiorē oculū reddit: queadmodū si crassior sit aut incertior: siccior est. Christalloides aūt ita dictum qꝫ glaciei silis est: Si durior fuerit sicciorē oculū facit: sin mollior hūidiorē. Nec sec⁹ si superet tenuis mediocritatē humoris siccior ē: si supet ecōtrario.

¶ De corde.

¶ De signis calidi in corde temperamenti. Ca. 22.

De cordis tēperamento deinceps agam⁹ id prius in animuꝫ reuocātes: vt vnāquācꝫ partem: aut calidiorem: aut frigi-

diorē:aut ficciorē:aut humidiorē esse cōparantes:nō ad aliquam aliā sȝ ad seipsam dicam⁹. Ita enī fit:vt cor frigidissimum natura multo calidius tēperamēto sit:quā cerebrū calidissimū. Calidioris ergo cōparatione ꝓprie moderationis indicia sunt inseparabilia ac ꝓpria:si spiratio magna.ac puls⁹ velox spissusq; est:si audax hō atq; ipiger est. Quod si caliditas plurimum augeť:iracūdus: efferus:furibundusq; est. Thorax preterea hirtus maxieq; pect⁹ē.atq; etiā in aliis loca quecūq; ꝓpe posita sunt:ac magna ex parte totuȝ corpus calidū ex corde calido redditur:nisi iecur admodum cōtra egerit. Sȝ paulopost oīa corpis indicia dicentur. Quinetiā thoracis amplitudo caloris idiciū censeť:nisi cerebrū admodū cōtra egerit. Cū dorsalis magnitudo medulle magna ex parte illi ꝓportionetur. Uertebrarum aūt magnitudo tāta quāta dorsalis medulla: ꝓindeq; tota spina est. Thorax enī annectitur dorso: veluti nauigiū carine:quocirca necessario lōgitudinē habebit parē dorso:latitudinē aūt ꝓportionalē corpulentie vertebrarū:vbi ꝓ natura illaruȝ innexus sit. Sȝ vbi cordis calor exuperās iflet amplificetq; statim a prima origine thoracē:ꝓportionalē calori illius latitudineȝ obtinebit:⁊ ob eā rē:quotiēs capite paruo thorax amplior habeatur: indiciū caloris in corde est maximū. Quotiēs vero magno capite paru⁹ existat:id quoq; est indiciū frigiditatis in corde maxie peculiare. Sed si proportionale caput habeat:ceteris indiciis diffiniri cor ipsum oportebit:perinde quasi de thoracis q̄titate:nulluȝ sis indicium accepturus.

¶ De signis frigidi in corde tēperamēti. Ca.23.

In corde frigidiori pulsus minor q̄ moderat⁹ est:non tn̄ tardior necessario rariorve. Spiratio ꝟo vbi tāto minor thorax existit:quāto cor frigidi⁹ pulsui ꝓportiōe rn̄det. Ubi ꝟo maior fuerit q̄ frigiditatis quātitas postulet:nō solū minorē sȝ ēt tardiorē rarioreq; naturā ostēdit. Tales timidi sunt:obliuiosi ⁊ cogitabundi. In his pectus leue est ac pilis nudū. De paruitate preterea diffiniendū quēadmodū antea dictum est. Itidem ⁊ de totius corporis qualitate.

¶ De signis sicci in corde temperamenti. Ca. 24.

Siccius ꝟo cor pulsuȝ efficit duriorē:atq; iracūdiā nō prōptā quidē: sȝ efferā:ac cunctantē:⁊ quod prope dixerim corpus oīē siccius redditur:nisi iecur contra egerit.

¶ De signis humidi in corde tēperamēti. Ca. 25.

Humidioris cordis indicia sunt si pulsus mollis est:si facile mouetur ad iram sed faciliter sedatur. Si corpus omne humidius est nisi iecur contra egerit. Temperamenta autem composita cordis in primis qualitatibus ita se habent.

¶ De signis cordis calidioris ac siccioris. Ca. 26.

Calidi ac sicci cordis pulsus durus:magnusq; est:⁊ velox ⁊ spissus

a c spiratio magna velox spissa ac multo magis in velocitatē crescit ꝛ spissitudinē quotiens thorax cū corde nō ex proportiōe augeatur Hi ex oibus pectus habent quā maxime pilosum: ꝛ ilia: ad actiōes obeundas prompti animosiqꝫ: ꝛ celeres sunt: ac moribus imitantur tyrannos iracundi efferi. De totius autem corporis tēperamēto: atqꝫ etiā thoracis amplitudine: quod proportione respondeat supradictis agendum est.

¶ De signis cordis calidioris ꝛ humidioris. Ca. 27.

SI caliditas simul cū hūiditate exuperet: pilosi minꝰ predictis sunt. Ad actiones aūt obeūdas nihilominꝰ prōpti: nō tñ effera iracūdia est: ad irā pni dūtaxat. Pulsꝰ pterea mollis: magnus: velox: ac spissus ē. Et spiratio quotiens thorax cordi pportiōe respōdeat: perinde vt pulsus existit. Quotiēs vo minor sit tāto velocior ac spissior pdictis: quāto thorax minor hr. Ceterū vbi multum a mediocritate tēperamenti receditur: maximeqꝫ si accidat p hūiditatem ad ea que sunt prodita: putride egritudines corruptis humoribus putrefactisqꝫ incidūt ac spiratio maior velociorqꝫ ꝛ in pulsu distractio velox.

¶ De signis cordis frigidioris ꝛ humidioris. Ca. 28.

HUmidioris frigidiorisqꝫ cordis pulsꝰ mollis ē. Hi pterea timidi: meticulosi pigriqꝫ sūt: ac pectꝰ nudū pilis: minimeqꝫ irascunt vt pote qui etiā ad iracundiā prōpti nō sint. De thorace preterea ac toto corpore perinde ac de predictis agendum est.

¶ De signis cordis frigidioris ac siccioris. Ca. 29.

COr frigidiꝰ ꝛ siccius pulsū duriorē efficit: ac paruū. Spirationē vo si paruitas thoracis pportionet frigiditati moderatā: si maior fuerit: rarā ac tardā. Tales ex oibus minime irascūtur: sed vbi irasci cogant conseruāt irā. Tales preterea oim maxie pectus habent nudum pilis. De thoracis vero paruitate: atqꝫ etiā totius corporis frigiditate similiter agendum est id vnū pmiscue in cunctis preterea addentes vt quecunqꝫ de moribus hoc loco aut alio libro disseruimus in cognitionē tēperamenti: haud quaqꝫ de illis dicta sunt quos sapientie studiū bonos aut malos inuenit. Sed de his quos natura statim ab ortu vnicuiqꝫ iniecit.

¶ De signis iecoris calidioris. Ca. 30.

IEcoris calidioris signa sunt. amplitudo venarū: flaua bilis multa: ac sub ipso vigoris tpe etiā nigra. Sāguis pterea calidior: pinde totū corpꝰ hr: nisi cor cōtra egerit. venter ꝛ itē ilia pilosa

¶ De signis iecoris frigidioris. Ca. 31.

FRigidioris vo signa sunt: angustia venarū: multa pituita. Sāguis frigidior: atqꝫ etiā vniuersa corporis hītudo frigidior: nisi calefiat ab ipo corde. Nuda aūt pilis ilia ꝛ venter.

¶ De signis iecoris siccioris. Ca. 32.

SIccioris vo signa sunt: vbi sanguis crassior ac parcior sit: itē vene duriores: ꝛ vniuersa corporis habitudo siccior.

¶ De signis iecoris humidioris. Ca.33.

HUmidioris signa sunt: vbi sanguis hūidior & abūdantior fit ac vene hūidiores: atq3 ēt corp⁹ vniuersū nisi cor cōtra egerit

¶ De signis iecoris calidioris ac siccioris. Ca.34.

CAlidioris sil' ac sicciores iecoris īdicia sunt: ilia q̄3 maxi e pilosa. Sāguis paucior sil' ac siccior. Flaua bilis plurima ac sub ipso vigoris tpe etiā nigra: amplitudo venarū: ac durities. Itidez vniuersuz corp⁹ existit. Caliditas eñi de corde pcedēs vincere pōt de iecore pcedentē frigiditatē. quēadmodū frigiditas caliditatez Siccitas vo a corde humidiori in cōtrariū duci nequaq3 pōt. Media vo est de iecore pcedēs humiditas: magis eñi a cordis vincit siccitate q̄3 siccitas ab humiditate. Min⁹ vo q̄3 caliditas: item minus q̄3 frigiditas. Hec eñi ex qualitatibus a iecore pcedētibus maxime vincitur. Quocirca pspicuū ē: vt si tēperamēta amboz membroz principaliū in idē cōcurrāt: vniuersum corp⁹ p illarū natura afficiatur: ac paulopost illarum indicia exponemus.

¶ De signis iecoris calidioris & humidioris. Ca.35.

CAlidioris simul & humidioris iecoris indicia sunt: q calidi & sicci: ilia minus pilosa: sanguis vo plurimus: amplitudo venarū maxia: totius tēperamentū calidū & humidū: nisi cor cōtra operetur. Si vo plurimū his qualitatibus auget ab eo q̄ fm naturā mediocritate: putridis prō pte corripiunt egritudinib⁹ qn̄ malis humoribus repleti sunt: & adhuc magis si plurimū augetur humidū supra calidū. Si vero ecōtra: paulo. s. humidius: multo calidi⁹ moderato minus replentur malis humoribus.

¶ De signis iecoris humidioris ac frigidioris. Ca.36

HUmidi⁹ rurs⁹ ac frigidi⁹ iecur ilia hz nuda pilis ac sanguinē efficit pituitosiorē cū angustia venaz: atq3 etiā vniuersuz corpus similiter affectū: nisi in contrariū ab ipso corde ducatur.

¶ De signis iecoris frigidioris ac sicciores. Ca.37.

FRigidi⁹ vero ac siccius iecur sanguinē efficit parciorez: venulasq3 angustas: ac corpus frigidius. Item ilia nuda nisi cor ipsum vincat.

¶ De calido testium tēperamēto. Ca.38.

CAlidū testiū tēperamentum veneris appetētissimum est: marem gignit ac fecundum est. Pili in partibus genitalibus cito nascuntur: et attingunt membra que circiter sunt. Frigidū aūt ecōtrario habet. Humidū vo seminis efficit multū. Siccū vo paz seminis: ac modice crassum.

¶ De calido & sicco tēperamento. Ca.39.

CAlidum et siccum temperamentum crassum obtinet semen et q̄3 maxime fecundum: atq3 ocissime excitat statim ab initio animal ad cōcubitū. Porro tales in partibus genitalibus celerrime pilos habentes & in cunctis membris que circa sunt supra vsq3

ad vmbilici sedē infra vsq ad media femora. Hoc nanq temperamētū ad rem venereā nimiū cōmouetur: sed ocyssime implet: atq offenditur vbi inferas vim.

Quenā signa sunt vbi caliditas cum humiditate concurrunt. Ca. 40.

Ubi caliditas cū hūiditate cōcurrat: tales pilosi mināexistūt: sed magis abūdāt semine nō tn̄ magis q̄ alij appetūt: minus q offendunt vbi sepius cōcumbant. Qđ si ambo nimiū creuerint: tū calor: tum etiā humiditas nō sine lesiōe rebus venereis abstinēt

De signis humidi ac frigidi testium temperamenti. Caput. 41.

Ubi testes frigidiores: humidior esq tempamēto sint: partes q̄ circum sunt pilis vacāt: ac tarde cōcubere incipiūt: nec ad tale munus admodū cōmouētur. Aquosum preterea ac tenue semen est: atq infecūdū: et feminā gignit.

De signis sicci ac frigidi temperamenti. Ca. 42.

Frigidū ac siccū temperamētū: simile qdē in reliquis p̄dictis est. Sed semen crassius ac penitus exiguū est.

De totius corpis habitudine. Ca. 43.

Totius corpis habitudo vt antea diffinitū iā est: similis redditur cordi: iecoriq. Exuperat aūt similitudo habētis quālibet primarū qualitatū fortiorē quas sane actiuas cognomināt. Totius vero corporis habitudo de illis potissimū dr partibus: q̄cūq cernētibus prime subiacēt. Tales vo musculi sunt cunctis ossibus obuoluti: cōposite quedā carnes ex simplici primaq carne atq etiā fibris: q̄bus he annexe sunt. Propria enim substātia musculoꝝ hec vtraq est. Uasa aūt ad eos pertinentia, velut aq̄ductus q̄dam sunt nequaq̄ absoluētes substātiā: sed seruiētes ad salutē. Hoꝝ igit indicia dicent i regionibus moderatis. Immoderata em̄ regio p̄mutādo cutē p natura sua format ac nōnulla signa corrūpit. Pari mō siq̄s in regione moderata p estatem seipsum soli nudū exponat: idicia q̄cūq ducūt ex colore: ac mollitie: et duricie variabūt. At si queadmodū regio moderata habet: et ipse moderate viuat: neq exustus in sole nudus vnoquoq die plurimū. Sz nec instar vginis vt q̄dā in vmbra nutritus: signa tēperamēti diligētiora reddētur. De his igr disputātes indicia moderati in vniuerso aīalis corpe cōsideremus.

¶ De signis corporis temperati. Ca. 44.

Color ex rubro cādidoq permixtus est. Capilli modice flaui ac magna ex parte crispi reddūtur Caro modica i qualitate existit. Tale em̄ corpus medium oīm excessuū quodāmō est vt q̄ huius ipsius coparatione pingue et gracile nominatur. Itidem comparatiōe huius obesuz macilētū durū molle pilosuz nudūq dr nullū q̄ tale moderatū ēsz quasi regula polycleti summā obtinuit mediocritatē vt attrectāti neq molle appeat neq durū neq calidū neq frigidū.

Cernenti vero neq pilosum: neq nudum: neq pingue; neq gracile neq aliqua alia immoderatione affectum.

¶ De signis corporis calidioris. Cap.45.

Quecunq vero carnē moderato calidiorē habēt: nō tn̄ ficciorē: aut humidiorē. De tali em̄ presens sermo est. Apparet em̄ attrectāti tanto calidior q̄to etiā temperamēto calidior est: tāto preterea pilosior q̄ tertio calidior. Pinguedinis vero min⁹ habebit. Colorē vero rubrū ac capillos nigros.

¶ De signis corporis frigidioris. Caput.46.

Frigidioris tēperamēti indicia sunt: si pilis vacat: si pingue corp⁹ est: si frigidū attrectāti apparet: si color rubid⁹ vna cū capillis est. Ubi vero multa frigiditas habeat: liuidus quodāmō est: ac plerīq medicoꝝ solēt tales hoīes liuidos nominare.

¶ De signis corporis ficcioris. Caput.47.

Siccius preterea temperamētū tāto gracilenti⁹ ac duri⁹ moderato est q̄to ficci⁹ fuerit moderato: in reliq̄s subsimile est.

¶ De signis corporis humidioris. Ca.48.

Humidi⁹ vero temperamētū in reliq̄s subsimile est: carnosius aūt ac molli⁹ est. Ceterū cōposita primaꝝ q̄litatū tēperamēta: ꝯpositam quoq speciem habēt.

¶ De signis corpis calidioris ⁊ ficcioris. Ca.49.

Calidius ac ficcius temperamētū pilosi⁹: calidi⁹: duri⁹: atq extenuatū est ⁊ gracile: capillosq nigros hn̄t ⁊ corp⁹ nigruz si calor admodum augetur.

¶ De signis corpis calidioris ⁊ humidioris. Ca.50.

Calidi⁹ ac hūidi⁹ tpamētū molli⁹ ⁊ carnosi⁹ optīo tpamēto tāto est q̄to q̄litatib⁹ augeť. Ubi plurimū augeť putridis ꝓpte corripiť morbis: q̄n malis repleť hūorib⁹. Ubi ꝟo fuerit multo calidi⁹ paulo vero humidi⁹ moderato: tales carnosiores nec paulo pilosiores exiſtūt: nec sec⁹ attrectāti nō paulo calidiores hn̄tur. Capilli ꝟo nigri: sunt nec sine pīguedine caro est. Q̄d si paulo calidi⁹ fuerit multo aūt hūid.⁹ in his caro mollis multaq ē: ac color ex rubro cādidoq ꝯmixt⁹: ac tāgēti paulo calidiores apparēt: ⁊ vt semel dicatur in temperamētis ꝯpositis semper exuperantis qualitatis indicia exuperabunt.

¶ De frigidiori ⁊ humidiori tēperamēto. Ca.51.

Frigidi⁹ vero atq humidi⁹ tēperamentū quotiēs ambo paꝝ augētur sine pilis est cādidū molle crassum pingue. Quotiēs ꝟo ampli⁹ augeť in alijs ɋdē q̄d ꝓportioneť augmēto qualitatū. Color aūt simul cū capillis ruffus: quēadmodū si plurimū augeantur liuidus est. Q̄d si augmentū inequale fuerit qualitatū indicia auctioris qualitatis ꝓpria exuperabūt. Sed si simul frigus cū siccitate ex quo augeatur: natura durum ⁊ gracile corpus habēt: ac nudum attrectanti frigidum. Pinguedo vero ipsis alioquin exte

nuatis carni dispersa est. Ca pilli vero ac color mensure frigiditatis proportionant. Ceterum vbi calidum et siccum temperamentum in ipso vigoris tempore revertitur ad habitum frigidiorem ac sicciorem. Corpus talium: gracile: durum ac melancolicum: proindeque nigrum simul pilosumque est. Si vbi altera qualitas. multum exuperat: altera parum a mediocritate euariet: exuperabunt quidem exuperantis: alterius vero signa reddent debiliora. At vero preterea quecunque dicta sunt: aut dicenda commune temperamenti indicium est: vbi membrum facile refrigeret frigiditatis aut raritatis: vbi difficile refrigeret caliditatis aut densitatis. Si vero ledatur ab exiccantibus: reddaturque siccum: squalidum: rigidum siccitatis quemadmodum si grauet ab humectantibus humiditatis considerandum preterea vtrum omnes musculi simile an dissimile inuicem habuerint temperamentum: scrutantes in omnibus subiectorum ossium quantitatem. Nam interdum pars gracilior videt que haud quaque graciles: quantum ex musculis est. Sed propter angustiam ossium talis apparet. Itidem crassior interdum videtur non propter ossium amplitudinem: sed propter carnis multitudinem que et crescens: et decrescens: et durior: et mollior effecta: partem modo sicciorem: modo humidiorem facit. Si igitur pauca puraque fit: partem efficit duriorem. Si multa ac mollis humidiorem Nec secus similarium corporum interceptionis plus humiditatis aut minus in seipsis continentes: partem reddunt aut crassiorem: aut graciliorem: aut humidiorem: aut sicciorem. Humidiorem quidem quotiens humiditas tenuior multaque sit. Sicciorem vero quotiens crassior: paucaque habeatur. Ipsas enim partes corporis solidiores que vero solide primeque sunt: nullo pacto fieri potest vt efficias humidiores: sed satis erit si prohibeas eas cito nequaque exiccari. Sedes autem interceptas repleas humore tali vel tali: licebit Tale est proprium alimentum partium similarium ex adiectione non per venas attractum. Atque hic sermo cunctis partibus similaribus communis est: ac rursus dicet dum de causis sanis aget: nunc ad reliqua veniamus.

De signis ventriculi natura sicciori. Ca. 52.

Ventriculi signa natura siccioris sunt: si cito sitiat ac paucus potus sufficiat ac multo grauet et dolorem sentiat: quotiens superfluus fluitat esculentisque gaudeat siccioribus.

De signis humidioris. Ca. 53.

Humidioris vero signa sunt: si non sitiat: ac potum ampliorem innocue ferat: esculentisque gaudeat humidioribus.

De signis ventriculi calidioris natura. Ca. 54.

Calidior preterea ventriculus concoquit melius quam appetat: ac multo magis quecunque dura sunt: et alteratu difficilius queunt. Que enim facile alterant in eo corrumpunt. Pro ergo gaudens calidis esculentis et poculentis minime ledit a frigidis ex vsu moderato.

De signis ventriculi natura frigidioris. Ca. 55.

Et frigidior natura vētricul⁹ bn̄ appetit q̄dē ſʒ nō bn̄ concoquit potiſſimū quecūq₃ eſculēta frigida ſunt atq₃ alterari difficulter queunt: vt que celeriter in eo acescāt: ⁊ ob eā rem talis vētricul⁹ ructat acidū: ⁊ gaudet frigidis: q̄bus niſi ſeruet modū facile ledit. Nec ſecus ea q̄ extrinſec⁹ incidāt diutius adhibita nequaquā tolerat: queadmodū neq₃ calidus vētriculus tolerat calidiora. Intēperies em̄ ꝓpter egritudinē in vētriculo hoc diſſident ab his q̄ natiue exiſtūt: q₍ cōtraria appetūt nō ſimilia: queadmodū natiue. Intēperies aūt cōpoſite ex ſimpliciū ↄpoſitiōe cognoſcent̄. At vero diligēter cōſiderare oportet que ſunt dicta interſtinguētes ab his q̄ dicenda ſunt. Nō ſolū em̄ vētriculus facit vt ſitias aut nō ſitias aut vt appetas frigida aut calida: ſʒ ēt viſcera in thorace cōdita cor ac pulmo aliq̄d tale efficiūt. Sʒ q̄ pre caliditate taliū partiū ſitiūt: aerē inſpirant pleniorē longūq₃ efflant: atq₃ in thorace ſentiūt eſtuʒ: nō circa ilia: queadmodū q̄ ꝑ caliditate ventriculi ſitiunt. Quinetiā bibētes nō ſtatiʒ quieſcūt: ac frigidus potus ſitim eoꝝ poti⁹ ſiſtit q̄ multus calidus. Frigidus preterea aer inſpirat⁹ refrigerat eos: nequaq̄ leuās eos q̄bus vētriculi calor ſitim affert. Itē q̄ ecōtrario habent ab inſpiratiōe frigida inſigniter afficiunt̄: idq₃ frigiditatis in pulmone ſignū eſt maximū: ⁊ queadmodū inſpirādo frigidū ꝓſpicuā ſentiūt frigiditatē ac leſionem: ita calor illis amicus eſt. Excremēta ꝑterea expuūt pituitoſa ac cum tuſſi excreant. Atqui pulmonis ſiccitas excrementis vacat ac pituitam nequaq̄ hʒ vocem claram queadmodum humiditas obſcurā raucamq₃ vocem emittit atq₃ excrementa incurrunt: vbi clarius loqui libeat: non tamen vocis magnitudo calore efficitur queadmodū nec paruitas frigore cōſiſtit. Sʒ hoc amplitudinem aſpere arterie efflationemq₃ vehementiorem: paruitas vero contraria comitatur. Quocirca vocis magnitudo paruitaſq₃ nec ſemper: nec primaria ratione: ſed ex accidenti ſolūq₃ natiuum temperamentum non aduēticium ſequitur. Opificia em̄ temperamēto tali extiterunt. Idcirco talis vox comitatur ex voce: ꝑterea natiuū tēperamentū colligas licebit. Etem̄ vox leuis arterie ſequitur leuitatē: queadmodū aſpera aſperitatē. Arterie igitur leuitas tēperamēti ſequit̄ mediocritatem: aſperitas ſiccitatē. Aſperitas enim corporis inequalitate efficitur ſiccioris. Arteriam autem duram ſimiliarium ipſius partium ſiccitas. Inequalem vero diſperſi humoris inopia facit. Simili modo neq₃ acuta vox per naturam ſine anguſtia faucium: neq₃ grauis ſine amplitudine fieri poteſt. Anguſtia igitur natiue frigiditatis alumna eſt: amplitudo caliditatis. Ceterum diſcrimina vocum per affectiones efficiuntur: quod proportione reſpōdeant naturalibus. Nam ⁊ illa efficientium cauſaꝝ indicia ſunt de q̄bus in libro de voce abūde perpenſum iam eſt. At alie corporis partes animalis interiores obſcura temperamenti indicia habent. Sed enitendum tamē eas cognoſcere ex his que

iuuāt ac nocēt: atq; etiā naturaliū viriū actiōib⁹. Dictū est tertio libro de causis accñtiū: vt ꝑgressuʒ tēꝑamentū ꝟo⁹ ac vitiū vniuscuiusq; facultatis existat. At de tēꝑamētoꝝ signis dictū iā est.

¶ De ꝑtibus cognitu faciliorib⁹ ac difficiliorib⁹ ꝛ de eis que nullo pacto cognosci possint. Cap. 56.

Partes que magnitudine: aut figmēto: aut nūero: aut positione sunt impedite: q̄cunq; subiacent sensibus cognosci facile possunt: quecūq; vero nō subiacēt sensibus: aut difficulter cognosci aut nullo pacto pn̄t. Capitis igitur magnitudo ac figura simul cū cerebro perspicua est vt antea docuimus: atq; etiā figura: magnitudoq; thoracis. Siꝉi mō scapule: humeri brachia: cubit⁹: summe manus: coxe: femora: tibie: pedes vtrū sint figmento: nūero: magnitudine an positiōe simpliciū impedita: cognitu nequaq̄ difficile est. Itē lesiones oꝑationū: in vnoquoq; perspicue sunt. At ꝑtes corꝑis interioris cognosci non oēs pn̄t. Uidi eñ ventriculū cuiusdaʒ ita paruū rotūdū ac ꝓpēsum in ilia: vt ꝓpria circūscriptio ꝑspicue appareret spectāti ꝛ attrectāti. Nec secus vidi vesicā ita positā: vt si q̄ñ vrīe secretio cūctaret: moles circūscripta ꝑspicue appereret Nulla alia ꝑs, interior ꝑspicuā aliq̄ñ mihi ꝓbuit cognitionē: sed eniti virtutē cognoscere ꝓut fieri pōt ac vitiū earū: q̄q̄ nō firma sciētia sʒ artifici cōiectura ꝯueniet. Agam⁹ de iecore gr̄a exēpli. Uidi ñ paucos iā habere venas angustiores ac totū corp⁹ decolor. Qui si paulo plus accepissent cibi potissimū inflātis crassi ꝛ glutinosi: q̄si pōdus positū ac pendēs circa dextrū iliū in⁹ ꝓfundo sentiebāt: aut tristē extēsionē. in his igit̄ par est: vt iecur paruū angustūq; meatib⁹ habeat̄. Uidi ꝑter ea aliū pituitosum q̄dem tota habitudine vomere singulis dieb⁹ croceā bilē. Noui igit̄ oportere scrutari excremēta ipsi⁹ a c paꝝ bilis hēbāt: existimaui igit̄ meatū emittētē hūorē felleū nō parū sui partē ad ostiolū vētriculi piloꝝ: noiant transmittere: queādmodū in q̄busdā accidit aīalib⁹. Ex q̄bus ꝑspicuū est vt in his que sensu cognosci nō queūt: cognitio disiectiōis oꝑationū et vsus partiū admodū cōducat. Sicui ergo libet vt est dictuʒ cognoscere impedita corꝑa dissecādi: exerceat artē ꝛ oꝑatiōes: vsusq; partiū cognoscat. Sed de vtrisq; seorsum dicato volumie docuim⁹ de q̄bus in fine libri dicet̄: vt artis studiosi scire valeāt ex quonam libro talia ꝓcepta colligere cōueniat. Sed de his satis.

¶ Quibus signis cognoscat̄ corpus egrotū. Cap. 57.

AT quecūq; corꝑa nunc egrotabilia sunt. i. q̄cunq; egrotant cognosci opꝫ: si sensibus subiacent mutatione naturaliū affectionū veluti coloris: figure: numeri: positionis: molliciei: duriciei: caliditatis: frigiditatis: ꝛ vt in totum dicat̄ lesiōe oꝑationū aut excretione humorum: aut dolore: aut tumore ꝓter naturā: aut oibus his: aut q̄busdā. Particulatim ꝟo cerebri affectiōes morbose cognoscunt̄ delirio sensuū: aut cogitationis: aut motuū lesione: aut

excretione humoꝝ ex palato naso oculis auribus: aut dolore qui in ipso fatiget. Cordis vero egritudines cognoscunt difficultate spirandi: subsultione cordis pulsu arterie: iracūdia placiditate: febribus: frigore: coloꝝ diuersitate ac dolore qui in ipso fatiget. Jecoris dispōnes cognoscunt humoꝝ inopia aut copia ac mutatiōe ad habitū pter naturā: pallore: itē distributione: cōcoctiōe: aut excrementoꝝ mutatione: atq; etiā pondere: loci tumore dolore nō solū q̄ ibi affligat sed q̄ rōne cōsensus spiratiōis afferat difficultatē aut tussim. Pari mō vētriculi egritudines innotescūt cōcoctione appetitu humidi sicciq;: ꝛ excrementoꝝ secretione euariantiū. Jtidē singultu ructu: nausea: vomitu: ac spē materie reiecte per vomitū: dolore: tūore: ꝛ spirādi difficultate. Quietiā thoracis dispōnes cognoscuntur spirationis difficultate: tussi dolore loci: screatione. Morbi vero aspe arterie cognoscunt: spirationis difficultate: tussi ac dolore loci: screatiōe: vocis lesiōe atq; in reliq̄s cibus qd̄ pportiōe rn̄deat: ex tumore: dolore: lesiōe opationū: atq; etiā excretiōe hūoꝝ indicia ducunt. Tū aūt pter naturā inflāmatiōe: duricie: tumore describit. Dolor quouis loco fatiget: aut solonem cōtinuitatis: aut alterationē significat subitā. Cōtinuitas vero soluit vbi mēbrū erosum sit aut incisum aut collisuꝫ aut extēsum. Substātia alterat calliditate: frigiditate: hūiditate: siccitate. Uirt⁹ pterea aut debilē facit opationē: aut mēdosam: aut nullā. At q̄cūq; excernunt: siue ptes affectaꝝ ptiū siue excremēta siue materie in mēbris cōdite ppriam exhibebūt significationē. Sed de his libro de affectis ptib⁹ latius definitū iā est: quē null⁹ ex maiorib⁹ in viā docēdi ꝛ rōnē redegit: aut ad integrū tradidit: nec aliquā aliā cōmentationē quaꝫ antiq̄ores inchoarunt quidē: sed nequaq̄ absoluerunt.

¶ Quib⁹ signis cognoscat corp⁹ egrotaturū ꝛ gualiturū. Cap. 58.

Egrotantium igit indicia ex illo volumine pducunt. Egrotaturi vero cōualituriq; signa hac via ꝛ rōne discunt. Egrotaturi igit signa media quodāmodo sunt iter ea q̄ sanis egrisq; accidūt. Jn sanis em̄ cūcta p naturā existūt: in egris pter naturā inquātū egri sunt: in cōfinio hoꝝ sunt ea q̄ significāt egritudinem. Quedā qꝛ p naturā q̄dē existunt sed q̄litate aut quātitate: aut tpe euariāt: q̄dā pter naturā sunt quidē sꝫ minora q̄q̄ in morbis hn̄tur: ꝛ ob eā rē corpoꝝ dispōnes q̄cūq; egrotatura sunt neutre censentur: ac signa earū primaria rōne indicant sanitatē: scdaria egritudinem. Jta fit vt hec ipsa p diuersitate hitudinis tū neutra: tuꝫ etiā egra dicant. Neutra quatenus presentē indicāt affectionem. Egra quatenus pnunciāt futurā. Simili mō se hn̄t q̄cunq; signa sana in egrotis appent: vt sana sint: qꝛ futurā significant sanitateꝫ. Egra vero inquantū pn̄tē dispōneꝫ oñdunt: ita efficit vt quecūq; signa ambas significāt dispōnes: neutra existant ex vna neutre vocis significatiōe. Porro nequaq̄ videri mirabile dꝫ vt ea ip̄a signa

per habitudinem diuersaꝝ tres obtineāt rōnes tū sana ꝛ egra tuꝫ etiā neutra: ac vt ex vtraqꝫ significatiōe q̄cunqꝫ signa in cōualescentib⁹ existūt neutra vocent: queadmodū signa q̄ in senectute hn̄tur Hec ḡ cūcta plurib⁹ notiōib⁹ rōnibusqꝫ subiacēt. Quecūqꝫ vo i sanis ad itegrū sūt: soli sanoꝝ subiacēt notiōi. Itē q̄cūqꝫ i egris hn̄tur neqꝫ ꝑmōstrātia sanitatē futurā. Sꝫ de his deicepsdicemus.

¶ De signis pronosticis. Cap. 59.

De signis ꝑnosticis in primis agēdū est. Cūqꝫ duplex eoꝝ differentia sit in primis aggrediemur ea q̄ q̄titate aut qualitate aut tp̄e nō ipsa forma euariāt ab indicijs naturalib⁹ vbi gr̄a appetitū cibi intensum aut exolutū aut tp̄e nō cōsueto aut nō soliti cibi aut excretionē materie humidioris aut durioris. Itidē excrementoꝝ humentiū inopia aut exuperantia p̄ter naturā aut coloris cōditiōis ve mutatio aut tp̄is eūationis ꝛ isomnia ac somn⁹ plurimus aut in tp̄e minime cōsueto. Pari mō circa potū multuꝫ aut paruū aut calīm aut frigidū cupiditas minime ꝯsueta queadmodū circa rei venereę vsuꝫ imoderata aut importuna cupiditas sudor amplior iusto aut mior. Pigrities circa motū: au tētāti moueri grauitas: aut exolutio fortꝫ: mēstruoꝝ supp̄ssio: maior ve aut minor eūatio: nec sec⁹ vacuatio ex mariscis. Quinetiā circa edulia aut potionē nō sīl'is supiori voluptas futuri morbi indiciū est. Eodē mō mētis hebetudo non naturalis aut insolita obliuio: aut in somno visa nō cōsueta: atqꝫ ēt audit⁹ olfact⁹ ac vis⁹ hebetiores marcidioresqꝫ: ꝛ in vniuersuꝫ q̄ cūqꝫ ꝑ naturā extiterūt ꝑtim crescentia ac decrescētia ꝑtim: ꝑtim tp̄e aut q̄titate variantia. Itidē corꝑis moles maior aut mior. Et vbi maior sit: rubidiorqꝫ: ꝛ albidior: aut velut liuidior: nigriorqꝫ. Nec sec⁹ ructus: sternutamentū: ac flatus amplior aut incertior: q̄ꝫ q̄ ꝑ naturam est. Pari rōne q̄ cūqꝫ ex naribus: aut aurib⁹: aut palato excernunt q̄b⁹ cerebrū expurgat q̄titate q̄litate aut tp̄e variātia. Itaqꝫ hec oīa sub naturali gn̄e ꝯtinent Mordicatio vo vētris aut stōachi aut intestinoꝝ aut deijciendo aut vomēdo aut mīgēdo aut aliq̄s ali⁹ dolor moderat⁹: sub gn̄e p̄ter naturā ꝯtinent. Nondū tn̄ egrotare ita se hn̄tes dicunt queadmodū neqꝫ grauati caput: aut dolētes: quotiēs nōdū ab illa solita oꝑatiōes ipediant: atqꝫ egrotādi termin⁹ talib⁹ dispōib⁹ talis est. Quocirca ex habitudine eadē dispōnē morbosaꝫ neutrāqꝫ dicem⁹ instar cōꝑatiōe roboris ferētis aut euicte facultatis: vnaquecꝫ dispositio p̄dicta: aut morb⁹ aut neutra dispō est. Nec sec⁹ vbi sensus non maiori: minoriqꝫ rōne a se inuicē dissidēt: sed p̄ter naturā existūt: indicia morboꝝ sunt: quoad exigua fuerint: nec dū solitas adducere queāt oꝑatiōes vbi gr̄a. in gustu q̄tiēs salsam aut amarā aut aliquā aliā qualitatē sentiat: semꝑ comedēdo: aut bibēdo: aut etiā nulla re tali ingesta saliua ipsa talis appareat. In odoratu vo quotiēs aliquā vnā sentiam⁹ q̄litatē nullo odorabili p̄nte: aut etiā

presentibus plura ac diuersa cuncta perinde quasi similia sentia-mus. Sepe vero nullus sensus aut rei male olētis efficit nulla re p̄-sente male olente. In auditu vero sonitus ac strepit⁹ p̄ter naturā quē admodū in visu q̄cūq̱ obuersari videt̄ nigra turbida cerulea: ruffa flaua: rotūda: oblōga: extenuata: crassa cūcta ob oculos volitātia. In sensu vero tāgēdi quotiēs inequalitas quedā: aut densitas: aut grauitas: aut extēsio: aut stupor: aut vlcerosa affectio vniuersa cor-poris habitudine appeat: quēadmodū in q̄uis pte extēsio: aut col-lisio: aut mordicatio: aut grauitas quotiēs exigua fuerint: nec diu tius immorentur: dispositionem quidem neutram esse ostendunt: prenunciant vero morbum.

¶ De signis corporum iam egrotantium: quo pacto mortē aut sanitatem ostendant. Caput. 60.

Quecunq̱ vero signa in egrotis appent indicātia sanitatem ac mortē. Prima quidē sana: alia vero generatim q̄dē egra sunt: speciatim exitiosa dicuntur. Ducunt̄ vt in vniuersum dicatur ex opationum v̄tute vitioq̱: pticulatim ex opatiōib⁹ pticularibus quarū genera antea docuimus. Primo genere ꝯtinent̄ partes p̄nci-pales. Scd̄o v̄o ptes illi ānexe. Tertio gn̄e collocant̄ ptes q̄ seip̄as gubernāt: sꝫ a mēbris principalib⁹ appendices quasdā suscipiunt. Porro quartū gen⁹ eorū q̄ dicta sunt ad p̄sentiendū inutile est. Sꝫ ex accedēti interdū p̄senſio fieri pōt quēadmodū ex oībus excremē tis: ex his q̄dem rōne cōsensus excremētis: q̄r cōcoctionē crudita-tēq̱ indicāt. Quocirca nequaq̱ fieri pōt: vt non semper aut natu-ram dn̄ari materie: aut materiā nature: aut neutrū alteri⁹ indicēt Si igit̄ dn̄etur natura: sana signa dicunt̄. Si natura vincat̄ egra: neutra v̄o quotiēs equaliter pugnent. Perspicue igit̄ cōcoctionis signa sana sunt: quēadmodū cruditatis indicia egra. Ubi v̄o neq̱ cōcoctionē p̄spicue indicēt: neq̱ cruditatē neutra dicant̄. Neutra p̄terea sunt: q̄cūq̱ mō hoc modo cōtrariū indicāt: quēadmodū di-giti nigrescētes signa decretoria. Alia sunt de q̄bus lib. de indicijs ꝑpensum iam est: quēadmodū de singulis opationib⁹ lib. de causis accidētiū. Ex his igit̄ locis pticularē materiā oēm colligere ꝯuenit ipse breuitati studens hic sisto sermonē de signis: deinceps de cau sis agemus.

¶ Artis parue Galeni liber terti⁹ interp̄te Laurētiano medico.

¶ De causis sanis custodiētibus ⁊ efficiētib⁹ sanitatē. Caput. I.

Cum cause sane: egre: neutreq̱ sint: in primis de causis sanis agem⁹. Cūq̱ earū ip̄arū he custodiāt sanitatem: ille efficiant sintq̱ custodiētes priores efficiētib⁹ tp̄e ac dignitate: a custodienti bus exordiemur. Cum ergo sanum corpus nō simplex sit: sed multi plex vt antea definitum iam est: in vnoquoq̱ eorum causa custo-diens propria erit: quandoquidem causa ad aliquid est. Rursus igitur hoc loco ab optima corp̄is p̄paratōe petito initio cās cōpa

ratiōe illi⁹ sanas cōsiderem⁹. Ea℞ inuentione rei ipsius natura sub ministrabit. Si eñ corpus nō posset pati: nec alterari semp optima preparatio ꝑmaneret nec indigeret arte gubernāte. Sed cū alteret corrūpat: ac ꝑmutet minime custodiēs quā amissio obtinuit conditionē: idcirco auxilio eget. Ergo q̇t modis alterat: tot gn̄a auxilio℞ rū habebit .i. cārū custodiētiū sanitatē: q̄ vt cōstat ex dictis corrigētes cāe gn̄e sunt. Sʒ q: paulatim corrigūt ꝓusq̧ lesio vniuersiʒ incidat: medici nequaq̧ dicūt futurū ꝓcaueri malū: sʒ pn̄tem custodiri ꝑparationē. Corp⁹ igr̄ alterat a q̇busdā necessario: a q̇busdā nō necessario. Intelligo necessario alterari ab illis q̇b⁹ abstineri nō pōt. Nō necessario ṽo q̇b⁹ p̄t abstinere. Ergo i aere circūeūte necessario diuersat: comedit: bibit vigilat: dormit necessario. Gladio n̄ vtit necessario nec bestijs. Quocirca i ꝑmo cārū gn̄e ars circa corp⁹ ꝯsistit. i scdo mime ꝯsistit. Si igr̄ q̄cūq̧ corp⁹ alterāt necessario diuiserim⁹ i vnoq̧ʒeo℞ ꝓpriū gn̄s cārū īueniem⁹. Primū itaq̧ ē aer circūueniēs. alte℞ mot⁹ ac q̇es toti⁹ corpis ac ꝑtiū. Tertiū somn⁹ ac vigilia. quartū ea que ingerunt. Quintū ea que excernuntur ac subsistunt. Sextū animales affectiones. Corpus igitur ab aere circumeunte: aut calefit: aut frigescit: aut exiccatur: aut humectatur: aut cōiūctim afficit: aut ex tota substantia alterat. Porro ab ipō motu quieteq̧: si vtrūq̧ fuerit immoderatū calefit: aut frigesit: aut siccat aut humectatur: aut cōiunctim afficitur. Itidem ex somno ac vigilia necessario afficitur. Simili mō ex his que ingerunt aut excernunt: aut subsistūt: ⁊ ex aīalibus affectionibus. Etem̄ cuncta hec partim ꝑspicue partim per medias causas alterāt corpus corrumpuntq̧ sanitatē. At de his seorsum perpensum iam est libro qui est de tuenda valitudine. Cuncta ergo dicta gn̄a sanarum causa℞ materie quepiā sunt cōgrue q̄ adhibite conseruant sanitatem: incōgrue vero morbos cōmittūt. Quocirca perspicuū ex his est: vt nō alia substātia cā sana sit: alia egra: sed eadē substātia ex habitudine interdū sana: interdū egra reddatur. Ubi eñ corp⁹ indiget motu: exercitatio sana quies egra habetur. Ubi quiete idiget q̇es sana est: exercitatio egra. Nec secus de cibo potu ⁊ alijs oībus dicēdum est. Unūq̇dq̧ eñ vbi egēti corpori adhibeatur cum propria quātitate ⁊ qualitate sanum efficitur. Ubi ṽo aut nullo pacto egenti corpori precipiat: aut nequaq̧ congrua mensura morbosum consistit: ac duplex intentio circa sanum egrumq̧ est rei adhibite qualitas ac quātitas. Inferre aūt tēpus ceu tertiū ab his diuersum: alienum est a rōne quādoquidē in his ipsis cōtineatur. Si eñ re talia ac tanta opus est scʒ ⁊ congruo tempore adhibeatur necesse est: atq̧ idcirco tempus inducitur. quia corpus morti obnoxium est ac facile mutatur: ⁊ fluit: ac pro diuersitate mutationum alias alijs subsidijs indiget. Quapropter tempus in his que sunt dicta genere tertium nequaq̧ est: sed ad faciliorem doctrinam sepenumero: tanq̧ tertio vtimur ob causam

predictam. Sed cum in his intentionibus: tum alie cause sane: tum etiam propositum gen⁹ est: rursus eas ipsas causas recensebimus. Optime igitur preparationis corporum: vbi circumueniens aer fuerit moderatus: congruet etiam alie cause moderate: quas maxime docui: puta quies: motus: somnus: vigilia moderata: et que ingerunt atque egerunt moderata. Sed vbi fuerit immoderat⁹ tantum a mediocritate recedendum quantum a mediocritate variat. Intentiones mediocritatis sunt in aere quidem circumeunte: vt minime rigeas propter frig⁹: neque sudes propter estum. In exercitatione autem vbi primum ceperit sudare corp⁹ statim quiescat necesse est. In edulijs concoctionis diligentia excrementique mediocritas in quantitate et qualitate. Ceterum in his appetit⁹ equatur quodam modo concoctioni. Quo fit vt non op⁹ sit preceptis ac regulis quantitatem adhibendorum optime tientib⁹. Nam optima natura quantum appetit tantum bene concoquit. Simili modo natura ipsa somni metitur quantitatem in habentib⁹ optimam preparationem: ac excitantur a somno quando corp⁹ non insuper indiget. Quinetiam ipsis ita viuentib⁹ per excrementa: aut excretiones alui: vrine: ac toti⁹ corporis nihil committitur. Illa namque mediocritas adhibendorum sana reddit Totius autem corporis spirationem exercitatio moderata efficit salutarem. Hi preterea fugiant. s. opum excessum omnium animalium affectionum. ire: tristicie. furoris: timoris: et inuidie. Hec enim remouent naturalem conditionem: corpusque alterant. Atque rei veneree vsus apud Epicurum null⁹ salutaris habetur. Sed reuera sanus est ex tanto temporis interuallo: vt corpus in vsu neque sentiat exolutionem: ac lenius spiratiusque redditur. Porro concumbendi tempus est quando corpus diligenter medium fuerit omnium exteriorum intemperierum: neque nimium repletum: neque ieiunum: neque nimium refrigeratum: neque nimium calefactum aut exiccatum: aut humefactum immoderate. Quod si interdum peccet exiguum est peccatum: sed prestat vt repletum calefactum ac humefactum: potius quam ieiunum aut refrigeratum exiccatum corpus vtatur concubitu. Ceterum qualitatem vniuscuiusque eorum que dicta sunt in optima natura eligere oportet. Exercitationis quidem in qua omnes corporis partes ex proportione moueantur: neque hec nimium laboret: illa parcius laboret. Cibus autem ac potus maxime moderatus adhibeatur necesse est. Ille enim proprius moderate nature existit. Itidem in alijs dicendum est. Ubi vero corpus ab optima preparatione recedat: non multum tamen cause quoque custodientes sanitatem permutande sunt quod proportione respondeat. Sed cum hec corpora multa sint: de vnoquoque eorum seorsum agendum est.

¶ De causis quibus intemperies insite custodiuntur quibusque corriguntur et ad habitum optimum perducuntur. Ca. 2.

Corpus igitur temperamento varians: mediocritate autem partium officialium non varians duplicem habet formam sanarum causarum

Alterā custodientiū ipsius temperamētū. Alterā pducētiū ad optimā preparationē. Cause igitur custodientes temperamētū tñ variabunt a causis nature optime cōgruētib⁹: qītū toti⁹ corpis temperamentū ab illa variet. Corpus enī calidi⁹ victu indiget calidiori: frigidi⁹ frigidiori: sicci⁹ sicciori: ꝛ humidi⁹ humidiori. Silr mō copulatim calidius ac siccius: calidiori ac sicciori: ꝛ in reliquis trib⁹ copulis: qđ pportione respōdeat. Utet enī materia causarū recte: qui vires earum insitas agnoscit. verbi gratia. vt mot⁹ media insomnia excretio ꝛ oēs affectiones aīales exiccēt corp⁹. Contraria vero ijs humectēt. Eodē mō de calefacientib⁹ ac refrigerātib⁹: studijs: poculētis: esculentis: ꝛ vt simpliciter dicetur: ꝗ oīm circa corp⁹ causarū agnoscit materiā ac vires causis suis vtetur. Similes similib⁹ adhibēdo quotiēs pristinū corpis libuerit custodire tēpamētū. Quotiens vero libuerit pmutare: ꝛ ad habitū ducere meliorē: aliđ est causaꝝ genus sanum predictis contrariū equaliter in diuersuꝫ recedēs a causis temperatis ac medijs: quas optime nature ꝯgruere docuimus. Calidus enī ꝛ siccus vict⁹ nequaꝗ̄ efficiet bene temperatā diligēter calidius ac siccius tpamētū. Sed vict⁹ tāto frigidior ꝛ humidior moderato quāto natura fuerit calidior. sicciorꝗ̄ Tale enī causarū gen⁹ natiuas corrigit intēperies. Alterū vero qđ est predictum custodit: ac medici vtroꝗ̄ causarū genere inuicē vtūtur. Uerū corrigere insitam intemperiē ex multo ocio opus est paulatim deducendo corpus ad habitū meliorē. Natura enī non tolerat subitā alterationē. Per negocia vero necessaria in eadē dispositione custodire opꝫ. Sed quodāmō tale causarū genus custodiēs appellauim⁹. Forte enī rectius dixeris alterās curaꝫ ꝛ impedimētū in situm corrigēs appellari qꝛ ad vniuersum gen⁹ sanitatis respicientes nō ad speciales eius differētias: quecūꝗ̄ custodiūt sanitatē custodiētes cunctas cās noīauim⁹: siue adeo custodiant sanitatē: vt etiā deducāt ad habitū meliorē: siue pristinā corporis preparationē tñmō custodiāt ꝛ cōseruāt. Quecūꝗ̄ vero dispositionē efficiāt deteriorem morbosas. Ubi igitur omnes corporis partes male temperate similiter sint: similia adhibeātur subsidia: vbi dissimiliter dissimilia necesse est. Fieri enī potest vt ventriculus frigidior iusto existat: caput autem calidius: ꝛ vtrumꝗ̄ proprijs remedijs egeat. Itidem ꝛ aliarum vnaqueꝗ̄ partium aut humidior: aut siccior: aut calidior: aut frigidior moderatoꝗ̄ victu indiget pprio intemperiei. Non igitur equaliter exercebimus omnes tales corporis partes: neꝗ̄ similiter humectabimus et excicabim⁹: aut aliquid aliud tale efficiem⁹. At de his libro de tuenda valitudine latius difinitum iam est.

¶ De causis quibus impedimenta figmenti corriguntur ꝛ vt quattuor corporum discrimina habeantur. Caput. 3.

Cause partium officialium sane partim impedimentorum figmenti partim magnitudinis numeri positionis existunt. In figmento igitur multa impedimenta habentur. Nam figura partis: et sicubi in ea cauum est per naturā aut ostiolum: aut meatus: aut asperitas quedam: aut leuitas: quotiens excesserint propria mediocritate paruum quidem affecta sana corpora nominantur. Multum vero perpessa dicuntur egrotabilia. Quotiens autem tā tum affecta sint vt offendant operationem: iam egrota vocantur. In quantitate ergo excessus ac defectus ad eas ipsas deducūt differentias. In numero vero excedens aut deficiens quelibet similarium partium aut plures: hoc genere continetur. Item quecunque substantie in nobis preter naturam cōsistunt. Restat aliud genus positionis cuiuslibet simplicis partis: in quo quattuor differentie existunt. Prima inquam optima est. Secūda paululum quiddam variat: et ob eam rem sanum adhuc efficit corp⁹. Tertia egrotabilis est vbi multum excessit. At quarta iam egroti corporis vbi plurimum remouetur. Quecunque ergo partes peccant figura quemadmodum blesi: vari: distorti: si recens affecte sint fingendo ac ligando ad habitum naturalez reuocantur. Si duriores effecte sint corrigi minime possunt. Eodez modo quecunque pecant cauo similiter increscentes corriguntur: vbi perfecte sint emendari non possunt. Itaque deligatio ac quies parum efficit cauum: functio partium ac spirationis cohibitio magnum. Simili modo ostiolum aut meat⁹ quotiēs fuerint equo maiora: quies ac deligatio minora efficere solent. Maiores efficiunt partes motu naturali simul cum moderata frictione et alijs quecūque plus sanguinis trahere assolent. At partium deficientiū quecunque ex sanguine gignūtur nequaquam impos emendatio est. Quecūque vero ex semine creantur ppe impossibilis est. Veruntamen interdum loco earum alia efficias similem habētia vsum licebit. At omnium earum natura opifex: medicus minister est. Quecunque vero exuperant numero: sublatio causa sana est. Sed considerandum est in quibus id fieri: aut nequaquam fieri possit: quod si non: commutare tentandum est simili modo positionis vitia emendantur. Ceterum constat: vt duo aut tria sepenumero impedimenta circa vnam partem consistant: quemadmodum in eo qui habebat ventriculum paruum simul ac rotundum ac super septo transuerso positum: peccabat enim in eo magnitudo figmentuz ac positio: qui si frigidior temperamento extiterit ad habitum naturalem reuocari minime potest. Quippe qui ab ipso temperamento ledatur. Cum enim difficulter spiraret repleto ventriculo: parum cibi: et qui non grauet ac multum nutriat bis aut ter in die afferatur necesse est. In alio vbi infartio in iecore subinde existeret ob angustiā vasorū victus extenuans curauit infartionem.

¶ De causis sanantibus solutionē continuitatis. Caput. 4.

SEquens est vt agam us de solutione cõtinuitatis que inest simi laribus partibus ac officialibus communis est. ac forte quis non concedet interdum eam inesse integre sanis: quippe que semp affectio sit nequaq̃ꝫ videns similem dubitationem super vnoquoqꝫ genere futuram. Nisi enim sensibilis operationis lesio morbum intersti ngat a sanitate: sed ex qualitate dispositionis tantummo do consideretur assidue affectionis decretum admittas necesse erit cum nemo sit: qui operationes cunctas optimas habeat. Sed hec questio vt pote contemplationem requirens diligentiorem per se seorsum dicato opere tractabitur. De causis corporũ cõfecte egrotantium deinceps agendum est ab intemperie petẽtes initium.

¶ De causis corporum confecte egrotantium. Ca. 5.

DEfiniendum antea est id quod oẽs fere medici pretermit tunt: vt alie cause sint intemperiei iam confecte: alie eius q̃ preterea conficiatur quemadmodum alie future. Supreme ergo in temperiei: que futura est: cause partim sub ipsa precautionis diligẽ tia: partim sub ipsa sanitatis conseruatione continentur. Prima sub ipsa tantũ curatiua collocatur. Intemperiei autem inter vtrã qꝫ medie cause sub ipsa precautionis vigilantia: ac curandi rõne collocatum. Morbus enĩ si iam existat confectusqꝫ sit curetur opꝫ. prohibeatur autem si nondum existat sed futurus sit ex dispositio ne in corpore. Ubi vero conficiatur: quod confectum est curetur. Quod vero futurum est ꝓhibeatur necesse est. Porro ꝓhibebitur dispositione: qua fieri solet sublata: ac talis dispositio nominatur causa pregressa. Morbus vero qui iam confectus est curabitur dis positione qua primum naturalis operatio ledit̃ soluta: quã egritu dinis causam nominamus. Sanatio vero vnam habet ac primaꝫ et maxime propriam intentionẽ dispositioni que est soluendam cõ trariam. Hoc enĩ genere omnes cause efficientes sanitatem conti nentur: particulatim pro natura dispositionum contrarie eligan tur cõueniet. Itaqꝫ calide dispositiõi frigida cã contraria est: frigi de calida: ⁊ in alijs eodeꝫ mõ dicendũ. Si enĩ quicq̃d est preter natu ram: immoderatũ est: quicq̃d vero per naturã moderatũ: quodli bet immoderatum ab immoderato contrario ad habitũ naturalẽ reuocet̃ necesse est ac cõstet vt calidũ ac frigidũ potentia non ipsa imaginatione sumendũ sit. Intelligo potentia tale quod ꝓprie ve reqꝫ tale est. Ipsa aũt imaginatione quod primore sensu tale eẽ vi deatur: sꝫ vere tale minime sit. Sed quonãmodo talia cognosci cõ ueniat libro de simplicibus medicamentis perpensum iã est. Ad in ueniendas igitur causas sanas in morbo qui iaꝫ confect⁹ est: docẽ di via vtendum est qua talia potentia interstinguantur ab his que imaginatione talia videntur. In morbo vero qui preterea cõ ficitur: ea ipsa docendi via vtendum est atqꝫ etiam ea qua morboꝝ cause parue stinguentur. Fingamus putridis humorib⁹ accẽdi fe

brem indicatio in his est alteratio euacuatioq;. Alteratio quidē se dans putredinē manente causa. Euacuatio omnē de corpe educēs substantiā. Sed pdicta species alterationis cōcoctio est: quā a nō nullis causis fieri cōuenit inuenientes in illis an habeamus ita sanorū cognitionē. Euacuatio efficitur sanguinis missiōe, clisteri vrina rspiratiōe p cutē atq; et auocādo deriuādo ad aliū locū. hoc genere cōtinentur mouere mēstrua: aperire mariscas: purgare ex naso palato inueniētes materias qbus qualitate rq;titate rmō vsus adhibitis euacuatio efficiat: in hac artis parte causas sanas inueniemus: ac de modo inuenīēdi tales causas libro de curādi viar ratione dictū iā est. Simili mō rp alias tres intēperies. Etem vnū cōmuneq; habēdo pceptū vnāquāq; causam efficientem excidere. tū aūt ire ad egritudinē: q cōfecta est: causarū sanarū inuētionē adipiscemur. Itidē per intēperies cōpositas simpliciū cōpositio pcepta sanitatis indicabit: si studuerimus vt magnitudini intēperiei qd pportione respōdeat: cā sana peruestigetur: verbi gratia: si qs decē numeris recessit a naturali in dispositionē calidiorē septez in sicciorē: cā sana per talē dispositionē decē numeris recedat in habitum frigidiorē. septē in humidiorē opz. Si igitur tale medicamentū affecte parti adhibeat tāto frigidi⁹ ac humidi⁹ erit quātū indicatio pcipit. at vbi ps affecta posita fuerit in pfundo molliri opz: tale efficere medicamentū quo minus in itinere pri⁹ exoluatur. Si igit op⁹ sit medicamēto calidiore moderato nō solū tāto sit calidi⁹ quāto indiget passio: sz ex superabūdāti abijciatur id qd pter positionē fuerit necessariū. Si frigidiore nō simpliciter tāto frigidi⁹ efficere opz: sz etiā materiā cōsiderare necesse ē. Si em crassior fuerit nequaq; pfunde admodū penetrabit sz ecōtrario efficiet cōdēsando cutē. Si vero tenuior fuerit fieri poterit vt pfunde admodū se insinuet. Itidē in humefaciētibus rexiccātib⁹ crassior ac tenuior substantia sumēda est: ac ab affecte partis positione indicatio sanā vestigat causam: quemadmodum hoc loco definitum iam est.
A figmento vero ac positiōe quotiēs emissacula sensibilia habeat peruia tendentia aliorsum: aut quotiens nihil eiusmodi habeat. Emissacula igitur deferētia in membra pcipua aduocabimus ac in non pcipua mēbra irritabimus. Cōstatq; vt sanatio efficientiū intemperierū causarum: per euacuationem existat. Ipsarum enim intemperierum tantummodo alteratio sanatio est. Ceterum vbi soluatur continuitas sanationis intentio vnio est: que inq; in partibus officialibus impossibilis est. In similaribus vero non semp possibilis est. Sed in quibusdā vt in carnosis agglutinatio sanatio est: nec interest vbi libeat appellare cohalitum. At qui ipsam antecedit: quotiens vulnus grande extiterit: adductio dissidentiū partium: que sub ipso figmenti genere cōtinuetur. Ut vero deligatio adducens dissidentes partes stabilis maneat: rhabende ac fu

ture vtiles sunt. Natura autem agglutinat dissidentes partes: ac pristinam reddit vnitatem. Medici vero officium est in primis vt est proditum adducere in vnum dissidentes partes: deinde custodi re quemadmodum adducte sunt. Postea prouidere quominus inter labia aliquid incidat: ac demum ipsam partis substantiam sanam custodire. Primum ac secunduz quonammodo facere liceat dictum iam est. Tertium adducendo partes dissidentes fiet si nihil extrinsecus incidere sinamus: quemadmodum sepenumero pilus: aut oleũ aut alius humor cadens inter partes agglutinãdas earum prohibuit vnionem. Postea vero tempore sequẽti tertia intẽtio perficitur: si materia effluat. Effluet aũt materia incidendo ac cõgrue figurãdo. Porro substãtia mẽbri sana custodiet per ea q̃ mediocriter exiccent: atq; hec curatio est solutiõis cõtinuitatis in mẽbro carnoso quotiẽs ipsa per se sola existat. Quõ sicui alteri permiscet morbo plures indicationũ intẽtiones hñtur: quas deinceps docebimus: vbi de cõpositis aut incõplexis preceptis agemus. Hoc loco ad reliquas cõtinuitatis solutiones eundum est.

¶ De fractura. Ca. 6.

Fractura ergo cõtinuitatis solutio in osse est: que inquam curari non potest quantum ex prima intentione est: sed secundo quodãmodo curari aliquatenus potest. Prima igitur intẽtio vt in vnũ coalescat: fieri minime potest propter duritiem partis. Secũda vero deligatio ẽ: quã facere potest porus. s. tophus lapis ligatus circa fracturam. Porus. i. tophus lapis inquãtum ex materia et natura efficitur cõis cum ceteris est. Inquãtum vero prope formam ossis ex alimẽto illius fieri debet. Ceterũ molle ac puerile os coalescere potest. Sed raro huius affectionis generatio est: sine implicatione aliorum. Nam magna ex parte musculi adiacentes simul cũ alijs corporibus patiuntur effracto osse. Quocirca curationis intentio duplex est. Altera in osse: altera in corporibus q̃ circa sunt. Sed de tali intentione implexis affectibus partium carnosarũ dictum iam est. De fractura hac parte agendum est. Cum igitur affectionis sanatio ex poro. i. topho lapide fit: proprio ossis alimẽto opus est. Cuius excrementuz ad pori idest tophi lapidis generationem subijciatur nature oportet. Quod moderatum quantitate et qualitate sit: necesse est et ob eã rem sanguis talis ac tãtus eo ducẽdus est: quali quãtoq; porus. i. tophus lapis fieri possit. Cunq; ille effluat per fistulas effracti ossis cõsiderare cõuenit ipsius quãtitatẽ ac qualitatẽ et ita ducere sicciorẽ aut humidiorem. Sz de his oĩbus libro de curãdi via et rõne diffusius dictum iam est.

¶ De pũctione nerui ac tendonis. Ca. 7.

Nerui preterea ac tendonis punctio propter exuperantẽ sensum et quia pars continua origini est prompte aduocare potest conuulsionem: maximeq; quotiens nihil possit foras efflari: oc

tecato vulnere cutis. Igitur aperire opꝫ ac siccare materia tenuio re: que se insinuare in profundum possit vsq; ad neruum vulneratū At de hoc libro de curandi via ꝛ ratione satis iam dictuꝫ est. Ha- ctenus de simplicium dispositionum causis sanis.

¶ De implexu dispositionum Ca. 8.

De implexis deinceps agendum est. In vlcere ergo implica- tur in primis quidem cauum quam non aliam dispositionē sed vlceris differentiā esse existimant. Est autem non vlceris diffe- rentia: se d alterū genus totius morbi in quo substantie corruptio facta est. Itaq; sanatio duplici affectu duplici eget intentione. Nam continuitatis solutio vnionem substantie corruptio gene- rationem requirit ac generationis intentiones pauloante expla nate iam sunt. Quinetiam rerum natura ostendit: vt in primis talem sanare dispositionem deinde venire aggredi opus sit. Quo- tiens ergo pars inanis repleta fuerit: vlcus vero equale extiterit alteram intētionem auferri contingit. Interposita enim recens ge nita carne inter vlceris labra: partes vniri dissidentes impossibile est. Sed aliam intentioneꝫ curationis inuenire oportet. Inuenim' autem si naturam ipsam consideremus partis cui per naturā inest tegi cute. Igitur a nobis efficiendum est. Quod si impossibilis in- tentio est: simile aliquid cuti .i. carnem cuti subsimilem efficienduꝫ Talis vero siccior atq; astrictior est. Quocirca siccantibus ac strī gentibus medicamentis minime mordentibus cobalescendo vlce ri opus est. Nec secus vbi sordes affuerint intentio est detergere. Medicamentum vero salutare detersorium est. At de his libro de medicamentis dictum iam est. Quinetiam vbi inflammatio que- dam: aut effractio: aut durities: aut tumor ex vlcere fatiget: illa prius curari predicta via oportet. Itidem si quid vlceri affluat sa- nandus antea fluor est. Eodē modo si intēperies quedā in vlcere affligat: intēperiei auxilia antea adhibenda sunt: sed de his satis.

¶ De curatione figmenti. Caput .9.

De figmento deinceps agendum est quod in plures differen- tias secari potest. Sed ab euidenti incipiendum est: quod ex figure mutatione efficitur. Corporis igitur si increscat figura mul tarum partium corrigi potest: sin increuit emendari vlterius non potest. Intentio autem in his que curari possunt: in diuersum ab- ducit distorsionis. Quod si fractura non recte explanata alicuius membri figura peccet contracto iam poro idest topho lapide. Si preterea porus idest tophus lapis recens fuerit: effringendo rur- sus recte fingere: deinde inducere porum idest tophum lapidem oportet. Infartio preterea hoc genere morbi continetur. Ubi igi- tur ab humore crasso ac glutinoso efficiatur: vnam habebit inten tionem contrariam affectioni: intelligo infartionem. Causa au- tem sana detergens atq; incidens medicamentum existit: vbi a ster core duro efficiatur opilato intestino. In primis quidem habebit

duritiei emendationem ex humido ac pingui clysteri: deinde eua-cuationem ex acriori. Ubi vero a calculo in vesica efficiatur tantisper propellendus est. Gratia vero omnimode curationis: ex incisione conuellendus. Ceterum humoris preter naturam contenti sanatio omnimoda euacuatiõe efficit: quemadmodum in purulentis. Sed immoderata repletio immoderata euacuatione discutit quemadmoduz sanguine in venis condito. Simili modo si quibus in ventre aut intestinis aut arteria: aut pulmone pus: aut sanguis continetur omnimoda indiget euacuatione. Quibus vero plus cibi aut potus adhuc recentis continet euacuatio sanatio ē. Quecũq̃ q̃ ĩ pulmõe aut thorace ꝯtinet cũ tussi euacuatio ac cum medicamentis extenuantibus fieri debet. Quecunq̃ vero in iecore: aut venis: aut arteria: aut renibus: aut per vrinam: aut per aluum euacuari conueniet. Per vrinam quidem adhibitis medicamentis vehementer extenuantibus. Per aluum vero adhibitis medicamentis trahentibus atq̃ aperientibus. Quecunq̃ in ventre superiore continentur vomitu. Quecunq̃ inferiore deiectione euacuanda sunt. Quecunq̃ sub cute incidendo: purendo aut adhibitis medicamentis perurentibus. Simili modo quecunq̃ in cauo aliquo naturali condunturvelut in thorace. Et vt semel dicatur: eorum que preter naturam in quibusdam partibus continentur intentio sanationis sublatio est. Talia inueniuntur partim ex ipsa dispositione: sed magna ex parte ex ipsis locis affectis. At quecunq̃ preter naturam sunt rõne asperitatis ducunt ad habitũ naturalẽ per leuitatez. In osse quidẽ radẽdo. in arteria vero aut lingua leuigando adhibitis humidis minime mordentibus ac glutinosis. Porro quecunq̃ recedunt a natura sua ratione leuitatis asperitas naturalis inducenda est ex medicamentis admodum detergentibus ac paululum reprimentibus. Uerum quotiens infartio aut angustia aliis comitetur morbis: hi prius curandi sunt. Ceterum in libro de morborum differentia dictum iam est: vt dicte dispositiones inflammationi ac duritiei: tumoriq̃ ꝛ siccitati interdũ immoderate: et item prauis figuris continentium corporum sepenumero comitẽtur: quemadmodum quibusdam tumoribus corporum que circa sunt. Quod si inuicez quidem talium morborum implicantur: indicationes varias obtinebunt. At sufficiat super vno veluti exemplo facere orationem. Nam de his omnibus libro de curandi viaꝛ ratione latius ꝑpensum iam est. Subiiciatur ergo sanguinis multitudinẽ cuidam parti affluere: ita vt vasa in parte illa extendantur: non maiora solum: sed etiam minora: que antea effugiebant visum: nunc apparentia quia repleta sint: queadmodũ in oculis perspicue cernitur interdũ ꝓpter albedinẽ tunicule: ac pares est vt alia vasa que nõ vident extendant repleta: nondum tñ appa rẽtia ꝓpterea ꝙ exigua sunt. Sane materia resudãs ex vasis effũdit: aut etiã aliq̃d effusum iã est ad ĩterceptas sedes inanes. Dui-

igitur affectio intentionem habebit euacuationem. Cumq affectio sit: quia pars immoderate repleta fuerit: necesse est excrementum euacuetur: aut recurrendo aut per ipsam affectam partem. Recurret igitur: aut pellendo: aut trahendo: aut transmittendo: aut aliquo horum: aut omnibus modis euacuando. Per ipsam vero partem euacuabitur: aut perspicue & euidenter: aut in vapores extenuatū. Si igitur totum corpus fuerit repletum per ipsum affectū: locum euacuare minime conuenit. Si enim incidendo ac secando euidenter euacuemus: inferentes dolorē plus materie attrahemus propter dolorē. Si vero calefacientibus discutere aggrediamur: trahemus per calorē magis ad affectā partē quā discutiam?. Quod si rursus libeat cogere: vt materia que fluxit recurrat: corp? vtpote plenum nequaquā admittet. Ut ergo ambo hec fieri possint totū corp? euacuare oportet: aut omnino auocare ad aliū locum materiā que in partem affectā influit: atq ita efficiendum vt de parte affecta prius expellatur quo fieri potest per loca ampliora. Nam euacuatio promptior est. Euacuabim? aūt de parte affecta. si reprimam? aut refrigeremus. Sed etiā loca euacuata ad se attrahunt. Idem enim libro de viribus naturalibus diffinitū iam est. Et transmittēt vasa corroborata reprimentibus medicamentis. Si igitur cuncta ita recurrant res bene se habet. Si quid autem in parte remanserit: cōijciendū est glutinosum existere aut crassum. Proindeq stipatū vehementer. Quinetiā fieri potest vt nequaq tale sit: sed ad interceptas sedes effusum. Id igit per locū affectū euacuari necesse est adhibēdo medicamēta repellentia. Porro euacuabis potissimū: si in locis interceptis cōieceris aliqd cōtineri scarificādo pariter ac discutiēdo medicamētis. Sed cū omnia medicamēta discutiētia calida virib? existāt mordēt quotiēs īmodice calida fuerint. Cauēdū igit est a nimis maximeq quotiēs affecta pars summotenus fuerit: non parū enim dolebit. Si locus simul fuerit affect? ac mordeat: omnisq dolor irritat fluctiōes: modice ergo calidū sedat dolor: maximeq si huiusmodi extiterit. Ceterū sufficit discutere positā summoten? materiam quaq discutiēs medicamētū vehemēs minime fuerit. Quod si summe partes īperpesse penitus existant. Quod aūt īdiget euacuatiōe fuerit in pfundo: intēdere atq augere op? discutiens medicamēti caliditatē: qr periculum foret ne prius exolueret q iret in profundū: non tn afficeret summas quas tāget partes: vtq minime affecte sunt. Quocirca ambo in idem concurrunt ad medicamenti calidioris acriorisq vsum: cū summe partes admittāt ac pfunde indigeant. Hācitaq expositiōe duximus indicationē. Deinceps cōsideremus siqd restet ad curationē. Vident enim nō pauca restare affectarū partiū in quibus est excrementū fluctionis. Quedā ergo ptes rare: laxeq: & molles natura sunt: alie desera stricte ac dure. Priores ergo facile euacuant: alie acriorib? egēt euacuātib?. Itē tenuioribus: ac

multomagis id fieri debet: vbi in pfundo ponunt. Atq3 hec rursus alia indicatio erit a substantia affecte partis alia ducit a figmēto simul ac positione. Subijciat enim in iecore pdictā esse dispositionē in angustis finib9 vasorū stipatis hūoribus: aut glutinosis: aut crassis aut multis: nōne prōptū erit esculētis aut poculentis extenuātibus Crassitudinē qdē in primis simul cū lētore facere tenuiorē: mox non p inuisibiles: atq3 angustas vias s3 amplas materiā nocuā euacuare. Ampliores ei in iecore vene quēadmodū plurime sunt: ac desinūt he in gibbo ad venā cauam: ille in simo ad portā. Quocirca facillimū erit vtrouis loco stupentur hūores prōpte euacuare trahēdo in ventrē humores quicunq3 in simo: per vrinā vero quicunq3 in gibbo cōdantur. Ceterum alia indicatio ducitur a iecore: cu3 sit initiū venarū cum enim nō seipsum solum quemadmodum multe animalis ptes solent gubernare: s3 influit vires venis: periculum est quotiēs probibeam9 ipsius firmitatem rigādo aut laxando cataplasmatib9: in pmis iecur ipsum debilitare circa actionē ac debiles venas cūctas efficere: quapropter pmiscere reprimēs aliqd medicamētū curādo ipsum necesse est. S3 cū pfunde admodū positū sit periculū est ne vires medicamēti reprimentis exoluant nisi manu ducat ab aliq̄ alia materia tenuiore: qualis aromatū est. Ac recti9 est si ipsu3 reprimēs medicamētū statim aroma extiterit insitas enim hābēdo duas qualitates ac vires vehemētius operabit. Ubi igit superuacuus humor fuerit euacuat9: ac mēbrū habeat naturalē humorē mediocritate3: cōsiderari oportet nu3 qualitatē aliquā fluctio intulerit: vt si pituitosa sit frigiditatē: si biliosa caliditatē: vt hac sublata sanā parte3 integre efficiam9. Curabim9 vero cōtrariā imprimētes q̄litatē quēadmodū dū de curatiōe intemperiei ageret docuim9: quāto aliquid calidi9 extitit tātū refrigerādo: quo fit vt necessariū sit cognoscere naturalem ipsi9 tēperiem. Nā quo pacto scire possum9 quāto natura calidius fuerit: aut quando calefacere desinas. Non cognoscentes enim mensuram naturalis caliditatis fieri minime potest vt abundes copia medicamentorum calefacientium aut calefacere desinas.

¶ De morbo numeri. Ca.10.

Sed cū de his abūde dictum iam sit: tempus est vt ad egritudines morbi veniamus. Cunq3 duplex earu3 differentia sit: in quibus pars quepiā deest: eā efficere intētio est subseruiēdo scilicet nature quōd antea diffinitū iā est. In quibus exuperat eam excidere vel gladio vel igne vel medicamento perurente propositum est. Cūcta igitur hec fere sanare possibile est. Cuncta autem gignere impossibile est quemadmodum libro de semine docuimus. Quedā vero si ea impossibile est gignere: possibile tamen est aliquid alteru3 facere. Ergo loco eius substātiam aliam efficere possibile est: vt in quibus pars quepiam ossis integre sublata est: substantiam alterā

loco eius diffidentem ab osse: carneqꝫ. Que vero loco eius gignitur substantia caro est. Tophi lapidis institutione consistens: aut tophus lapis carnis institutione consistens ac tempore procedente topho lapidi simillima efficitur. Inter initia vero carni subsimilis potius habetur. Ceterū quauis arte sublata neqꝫ eādē substantiā ꝯm speciem: neqꝫ similē efficere possumus. Tertia intentio honestamentum quoddam inuenit: vt in mancis. At hoc gen⁹ eandem cum quantitate init rationem. Quod enim circa nature dispositionem versatur illi propinquat. Quod autem genere preter naturam est: illi tantummodo dissidet: in quo prima quidem intentio sublatio est Si vero impossibilis sit: sequēs est vt trāsferat: quēadmodū p suffusiones. Porro q̄cūqꝫ nō in totis partib⁹: sꝫ partib⁹ partiū desunt: aut exuperāt: si desint: reficiēda sunt gn̄atiōe. si exuperēt: excidēda aufferēdaqꝫ sunt. Ita fit vt neqꝫ alia intētio: neqꝫ species alia medicamētoꝝ genere sit. Sed ad aliud causarum salutarium genus eūdū est: qd̄ positionis impedimenta emendat: vt luxationes intestinoꝝ ac testium. He fiunt aut quia violenter tenduntur: aut pelluntur: aut quia membrum continens laxatur aut effringitur. Quocirca curatur partim quia econtrario tenduntur aut in diuersum pellunt: partim qꝛ membrum continens angustius efficiatur. Sed qua via particularia quis vestiget precepta: libro de curandi via ꝛ ratione perpensum iam est.

¶ De precautione. Ca. II.

Sequitur vt dicamus quecunqꝫ in precedentē distulimus orationem: hāc medici nomināt precautionem. Verum triplex corporum differentia est. Quoddam enim integre sanum est. Quoddam nō integre. Aliquod vero egrotat. Primum igitur genus sub sanitatis conseruatione continetur: ac duplex est vt antea docuim⁹. Secundum ad precautionis vigilantiam. Tertium ad curationis diligentiā relegatur: atqꝫ totū hoc genus in humoribus potissimū consistit: quos minime conuenit glutinosos esse: neqꝫ crassos: neqꝫ multos neqꝫ admodum calidos aut frigidos: neqꝫ mordaces: neqꝫ putres neqꝫ venenosos. Increscentes enim causa morboꝝ̄ consistūt Increscunt autem interdum ab eadem causa que eos primum genuit. Est quando se inuicem in corpore alterant. Intentio vero sanationis horum duplex est: alteratio. euacuatioqꝫ. Alterantur igitur: aut ab ipso corpore concocti: aut a quibusdam medicamentis in quibus continentur medicamina curantia venena animalium venenatorum. Item medicamina venenosa permutant. Euacuantur autem a medicamentis admodum calidis: ac purgatione: ꝛ clysteri: ac sudore: ꝛ vomitu. Atqꝫ he cōes euacuatiōes existunt. Prope vero ex locis in quibus colliguntur consistunt quēadmodum tertio ꝛ quarto volumine de tuenda valitudine diximus dum de dispositionibus laboribus ꝛ annexis ageremus. Euacuantur enim prom

ptius si in primis venis sint per aluum. Si in iecore p vrinã. Si in habitu totius per sudorem: queadmodum si in capite existant per palatum: aut nares: au per vtrumq; meatũ. Si in thorace: p fauces simul ac tussim. Si in renibus aut vesica per vrinã. Ceterũ materia auocat pmiscue ab oib⁹ partibus. Indicatio est vt ad loca q̃ maxime longinqua. Deriuatur vero ad loca vicina. Quecunq; ergo curãt tales dispositiões: salutares causas appellamus queadmodũ q̃ augent morbosas: ac neutras: q̃cũq; nec ledũt: neq; iuuant: ac fieri potest: vt eas ne causas q̃dẽ nominet: queadmodũ plerique sophiste cõtemnẽtes q̃dẽ inuestigare differẽtias rerũ: plurimũ tẽporis in sermonib⁹ cõterẽtes. Sed aduersum eos alibi diffusi⁹ disputauim⁹. At precauendi ars ita se habet.

¶ De modo recreandi corpora. Ca. 12.

Deinceps de mõ recreãdi reficiẽdiq; corp⁹ agẽdũ est. Sed q̃nã borũ dispositio sit: et a q̃b⁹ causis ad habitũ nature reuocet: summatim hoc loco dicet. Dispositio igit talis est. Sanguis q̃dẽ bon⁹ ac exigu⁹ est. Itẽ spũs vitalis noie: et aialis. Itidẽ se habẽt ptes ipse solide sicciores: pinde vires eorũ debiliores existũt et ob eã rẽ vniuersum corp⁹ frigidi⁹ est. Porro cause salutares hmõi corrigẽtes dispositionẽ vt semel dicat: sunt q̃cũq; celerẽ q̃dẽ ac securã efficiũt nutritionẽ. Particulatim vero motu moderato: ac cibo: potu: somno. Genera motuũ sunt: gestatio: deambulatio: frictio: balnea. Ac multo meliora sunt si paulatim fiant: et actiones solitas paulatim attingant. Cibus inter initia humid⁹: ac cõcoctio facilis esse debet: nec frigidus procedente tempore magis nutriens: potus idoneus: vinum est etate moderatum ac purũ et splendidum aut album aut subflauũ: ita. vt odore suaue moderate gustui sit: neq; ex toto aq̃sũ nec vehemẽtẽ aliquã indicans qualitatẽ: neq; dulcedinẽ neq; acrorem nec amarorẽ. At de his queadmodũ diximus pauloante libro de curandi via explanatum iam est. Hoc loco non decreuimus docere omnia particularia: sed capita rerum tantummodo percurrere: de quibus alijs libris latius disseruimus quos scribẽs quot q̃q; sint finem faciam orationi.

¶ Quo ordine libri legendi sint. Ca. 13.

Itaq; supra dictũ iam est: vt alius liber sit in quo de statuẽda medendi arte tractemus. Hũc duo alij de statuendis artib⁹ antecedũt. Sed hi sl'cũ eo quẽ nũc absoluimus summatim sunt effecti. Illi vero hunc ordinẽ habent. De elementis Hyppocratis vn⁹ liber est. Deinde tres libri de temperamẽtis. Quorũ duo de animalium temperamentis. Terti⁹ de tẽperamẽtis medicamẽtorũ exposuit: et ob eam rem librum de viribus simpliciũ medicamẽtorũ non bene intelligẽs: nisi tertiũ de tẽperamentis diligẽter euolueris. Ali⁹ preterea liber paruus est sequens duos primos libros de temperamentis qui de inequali intemperie inscribitur. Itidem alij parui

sunt. Alter de optima corporis preparatione. Alter de bono habitu. Porro alius liber est in tria volumina diuisus q̃ de virib⁹ naturalibus est: quē post duos libros de tp̄amentis: aut etiā post librū de elementis euoluas licebit. Post hūc in multis libris de actionibus aīalibus disputamus. Cūq; ad eorꝫ demōstrationes nō parū conducat ex dissectione: cognitio in ea primū exerceri opꝫ. Atq; vtilissimi sunt cōgressus dissectionū: etiā alij plures libri vnus quidem de discordia dissectionū: alter de dissectione defunctorꝫ: q̃bus deinceps existūt duo alij de dissectione viuentiū. In alijs q̃busdā particulatim instruendis discipulis fecimus dissectionē ossium musculorum: neruorꝫ: atq; venarū: ꝛ arteriarū. Item aliqui libri alij ex quibus est alius: in quo differit vtrū sanguis per naturam in arterijs cōtineat. Ceterū alij indicantes actionē eaꝝ. Duo q̃dē sunt de motu musculorꝫ. Tres ꝟo thoracis ac pulmonis motu. Quib⁹ deinceps est liber de causis spirationis. Quibus sequit liber de voce. de parte animi ac ꝟtute que princeps est: ꝛ alijs oībus. Quecunq; de naturalibus ꝛ aīalibus actionibus q̃runt: multis editis voluminibus docuim⁹. Que de Hyppocratis ac platonis decretis inscripsimus. Eodē cōsiderādi genere cōtinent libri de semine seorsum editi. Itē libri de dissectione Hyppocratis: q̃bus oībus liber de vsu ꝑtium sequitur. In denotatione preterea morborꝫ liber de locis affectis et venis: liber de pulsibus vtilis est: quo loco etiā presensiones docemus. Antecedūt preterea librū de pulsibus duo alij libri. Alter de vsu spirationis: alter vsu pulsuum. Liber preterea de pulsibus in quatuor partes distributus est. Prima est de differentia eorum Scd̃a de dinotatione. Tertia de causis pulsuū. Quarta de presensione pulsuū. Ex eodē genere est liber qui scribitur de instituendis discipulis de quo artē aut de pulsibus cōpendium inscribā. Utiles preterea sunt ad hanc considerationem libri de pulsibus aduersus archigenē: in quo enarro ac iudico. Porro vtilis ad p̄sensiōes est liber de iudicijs: hunc precedit liber de diebus decretorijs: quin etiam de aspirationis difficultate in cognitionē p̄sentis dispositionis ac presensionē futurorū malorꝫ aut bonorum: circa egrū vtilis existit. Hi igitur omnes libri: ac cū eis alij quidā sunt libri singulares: quos euoluere vsui est. Qualis est liber de causis ꝓcatarticis ac liber de peritia medicinali: ac liber de victu extenuāte. Itē liber de mittēdo sanguinē aduers⁹ erasistratū. ac liber de tumorib⁹ p̄ter naturā. Itidē liber de nimietate: ꝛ alij istiusmōi. Uerꝫ maxie necessarij sūt ad curādi viā ꝛ rōnē liber de morborꝫ differētia: ac de diuersitate accidētiū: ac terti⁹ liber ī quo morborꝫ cās docuim⁹; a q̃bus alij tres existūt: accidētiū cās enarrātes. Libri de simpliciū medicamentorꝫ virib⁹ sunt quorꝫ ātea fecim⁹ mētionē. Itē libri de ꝯpositione medicamētorꝫ: quibus libri de curādi via ꝛ ratione sequunt privatim scripti atq; etiā libri de tuenda valitudine. Ceterum vt ante

exerceri oportet in libris de demonstratiõe cũ q̃ sit artem medẽdi rationabilem professurus: libro de optima heresi diffinitum iam est. Ceterum de aliis libris ac commẽtariis: quos scripsimus minime necesse est hoc loco persequi. Nã de hisoib⁹ alibi dicturi sum⁹: forte vno: aut duobus libris editis habituris inscriptionem.

¶ Explicit Galeni Ars parua.

¶ Liber canonis Primus quez princeps Aboali Abinsceni de medicina edidit. trãslatus a magr̃o Gerardo cremonensi in Toleto ab arabico in latinũ.

¶ Verba Aboali Abinsceni.

In primis deo gratias agam⁹ sicut sui ordinis celsitudo et bñficij ipi⁹ multitudo meret̃: cui⁹ misericordie sup oẽs pphetas existũt. ¶ Et post dicã q̃ q̃dã de melioribus amicis quos hr̃e videor: cui in oib⁹ p q̃b⁹ me depcat⁹ fuerit satisfacere debeo: de re quaz possum: me rogauit vt ei librũ de medicina faciã cius regulas vl̃es et particulares taliter comprehẽdentẽ vt explanatio cũ breuitate in eo cõiungat̃: et scd'z pl'm afferã q̃tũ est afferẽdũ de declaratiõe in v̄bis paucis. Q̄d eq̃dẽ cõcessi. Et mihi placuit vt in pmis loquerer de cõmunib⁹ et vniuersalib⁹ vtriusq̃ partis medicine theorice vcz et practice. ¶ Postea vero loquar de vniuersalib⁹ iudiciorũ virtutũ medicinarũ simpliciũ Et post hec de particularib⁹ eorũdẽ. ¶ Deinde loquar de egritudinib⁹: q̃ in vnoquoq̃ cõtingũt mẽbro. Pri⁹ tñ icipiã ab anathomia illi⁹ mẽbri et ei⁹ iuuamẽto. De anathomia em̃ simpliciũ mẽbrorũ: et similiter iuuamẽtis: in libro pmo vniuersali iã tũc locut⁹ ero. Cũ autẽ mẽbri anathomiã cõsummauero: in cõplurib⁹ locis demõstrare incipiã quomõ ei⁹ cõseruet̃ sanitas. Deinde sermone absoluto ostẽdã ei⁹ egritudines vniuersales et cãs: et semitas cognoscẽdi eas: et vias eas medicãdi in sermone ẽt vniuersali. Postq̃ aũt has res vl̃es expleuero ad egritudines redibo pticulares: et in cõplurib⁹ eaꝝ ẽt demõstrabo in pmis iudiciũ vl̃e in ei⁹ diffinitiõe et ipis causis et significatiõib⁹ Deinde ad iudicia reuertar pticularia. Post ostẽdã regulã vl̃em in medicãdo deide descẽdã ad medicãdũ pticulariter cũ vnaquaq̃ medicina simplici aut cõposita. Ad illud autez q̃d pri⁹ dicã de iuuamẽto medicinarum simplicium in egritudinibus in libro medicinarũ simplicium in tabulis pictis quas bonum est fieri: sicut in disciplinе modo aspicies cum ad ipsum puenies: nõ reuertar ad dicenduz nisi modicã rẽ. De medicinaꝝ quoq̃ cõpositaꝝ q̃ mihi videbunt̃ in antidotario mei⁹ ponẽde in iuuamẽtis: et q̃uo misceant̃: vsq̃ ibi loq̃

dimittam. Placet aũt mihi vt postq̃ hunc librum consummauero: alium librũ componam de rebus particularibus in quo sit proprietas nominandi egritudines: que cum accidunt non sunt vni eidem mẽbro ꝓprie in quo ẽt de pulchritudine loquemur: ꝛ vt in hoc libro eo calle ꝓcedam quo in libro particulari qui est ante ipsum processi. ¶ Quod si mihi deus auxiliatus fuerit: ꝛ hũc cõsummauero librũ: addã postea in vno libro antidotariũ. ¶ Nõ est aũt bonũ vt hui⁹ libri plurimũ nõ sit apud vnũquẽq;: ꝛ in ei⁹ memoria q̃ hui⁹ doctrine nomine vocari ꝛ ꝑ eã lucrari desiderat. Min⁹ nãq; qd medico necessariũ est ꝯprehẽdit. Qd ꝟo sup ipm auditũ: incõphẽsibile est. ¶ Qd si de⁹ meũ ꝓlõgauerit terminũ: ꝛ scda successerit fortuna: me ad alia ꝑpa rabo. Nũc aũt cõponã librũ quẽ in q̃nq; sic diuidã libros.

¶ Fen prĩe: Doctrine prĩe: Libri primi de diffinitiõe medicine. Cap. j.

Dico q medicina est sciẽtia q̃ hũani corpis dispositiões noscunt ex pte q̃ sanat: vel ab ea remouet: vt habita sanitas cõseruet ꝛ amissa recuperet. ¶ Potest aũt aliqs dicere q medicina diuiditur in theoricã ꝛ practicã: ꝫ tu totã ipam posuisti theoricã cum dixisti q est sciẽtia. ¶ Nos aũt respõdebimus ꝛ dicem⁹ q artium q̃dã est qd est theorica ꝛ practica. Et de philosophia q est theorica ꝛ practica. Et de medicina dicit q est theorica ꝛ practica. ¶ In vnaquaq; autem harũ diuisionũ aliđ volum⁹ dicere cũ dicim⁹ theoricã: ꝛ aliud cũ dicim⁹ practicã: nõ tñ nobis necesse est declarare diuersitatẽ que inter eas existit nisi in medicina. ¶ Cũ ergo de medicina dixerim⁹ q ei⁹ est theorica ꝛ ex ea est practica: nõ est existimãdũ q velimus dicere q vna diuisionum medicine est scire: ꝛ altera operari: queadmodũ multi hunc locum perscrutantes existimant. ¶ Sed debes scire q illud qd volum⁹ est aliđ et q nulla duarum diuisionum medicina est nisi scientia. Sed vna earum est ad scienda principia. Et altera ad sciendũ operandi qualitatem. Post ꝟo primã eaꝝ nomine sciẽtie aut theorice appropriauim⁹: ꝛ alterã appropriauim⁹ nomine practice. ¶ Per theoricã ꝟo ipsius volum⁹ q qñ eã sciuerim⁹ sciẽtiã tñ acquirem⁹: ita q in declaratiõe qualitatis operatiõis nos nõ immittem⁹. Sicut dicit in medicina q genera febriũ sunt tria: ꝛ cõplexiões sunt nouẽ. ¶ Et ꝑ practicã ipi⁹ volum⁹ nõ operationẽ in effectui neq; laborem notionũ corporearũ: sed diuisione operationis medicine: que cum eam sciuerimus: auxiliabitur nobis ad inquirendum sciẽtiã vel sentẽtiã: ꝛ ipsa scientia erit in qualitate operationis. Sicut dicitur in medicina q ꝑ ostematibus calidis adhibenda sunt in principio que repellant ꝛ infrigident ꝛ inspissent: ꝛ postea repellentia cum resoluentibus temperabimus. Et post statim. Postea in declinatione sufficienter mol

lificantia resoluētia. Preterqȝ in apostematibus que sunt de mate rijs quas membra expellunt principalia. Hec igiť doctrina i sentē tia tibi auxiliať. Et hec sententia est declaratio quātitatis opatio nis. ¶ Cūqȝ duarū diuisionū qualitatē scīueris iā sciētiā sciētialē scientiā operatiuā adept⁹ eris ꝛ si nūqȝ opat⁹fueris. ¶ Neqȝ ētaliqs dicere pōt ꝙ dispositiōes corpis hūani sunt tres egritudo: sanitas: et dispositio: q̄ neqȝ est sanitas; neqȝ egritudo: cuȝ tibi due suffece-cerit. Possibile nāqȝ ē vt cū hmōi dictor bñ ꝯsiderauerit nō iueniat vnam duarū rerū affirmātē hanc trinitatē neqȝ negantē. Ampli⁹ si hec trinitas necessaria fuerit: qđ diximus tibi remoueri a sanita te colliget ifirmitatē ꝛ dispositionē tertiā: quā nō habere sanitatis diffinitionē posuerūt q̄ ē habitus aut dispositio ex qua operatiōes subiecti ipsius sane proueniunt. Neqȝ huius diffinitionis opposi-tum: nisi sanitatē diffinierint queadmodū desiderauerint et posue-rint in ea cōditionē qua nō indiget. ¶ Preterea cū medicis in hoc non litigemus. Neqȝ eñi suȝ qui cū eis in huiusmodi disputare de-beam. Neqȝ litigiū hoc eis neqȝ illis qui cōtra eos sunt i medicina auxiliabiť. Hui⁹ eñi rei certitudo alteri⁹ doctrine ꝑncipijs ꝑtinet.

¶ De subiectis medicine. Capitulum. 2.

Quoniā medicina corp⁹ humanū ex ꝑte vnde sanať ꝛ a sani-tate remouetur cōsiderat: et cuiusqȝ rei sciētia nō acquiriť ne qȝ cōpletur cū causas habuerit: nisi ꝑ suas cās sciatur: ergo debe-mus in medicina scire sanitatis et egritudinis causas. ¶ Et quia sanitas ꝛ egritudo rerū cause plerūqȝ sunt manifeste: plerūqȝ occul te que nō sensu neqȝ nisi ꝑ significatiōes accidētiū cōprehēduntur debemus etiā in medicina scire accidentia q̄ in sanitate accidūt et egritudine. ¶ Iā autē declaratum fuit in scientijs veridicis ꝙ rei sciētia nō acquiriť nisi ꝑ sciētiā causarū ꝛ principiorū ipsius si cās habuerit ꝛ principia: aut nō cōpletur nisi ex parte sciēdi ei⁹ accidē tia ꝛ cōcomitātia essentialia. ¶ Causarū ꝟo q̄ttuor sunt species ma teriales: efficiētes: formales: ꝛ finales. ¶ Cause ꝟo materiales possi te i q̄b⁹ sanitas ꝛ egritudo mēsuranť sunt. Subiectū q̄deȝ propin-quū: mēbrum: aut spirit⁹. Et subiectū quidē longinquū humores. Et eis longiora sunt elementa. Et hec duo sunt subiecta ꝑm cōpositio nē lȝ sint cū alteratione. ¶ In cuiusqȝ aūt rei cōpositiōe ꝛ alteratio ne que sic cōponiť ad aliquā huiusmodi ꝑueniť vnitatē: ꝛ hec vni-tas ad quā hmōi reuertitur multitudo: aut ē cōplexio: aut forma. cōplexio vero est ꝑm alterationē ꝛ forma ꝑm ꝯpositionē. ¶ Efficiē-tes aūt cause sunt cause permutantes et conseruātes humani cor-poris dispositiones: sicut sunt aeres et que eis ꝯtinuātur. Et come stiones ꝛ aque ꝛ potus ꝛ que eis cōtinuāť. Et euacuatio: et retētio. Et regiones et ciuitates: ꝛ loca habitabilia: ꝛ q̄ eis ꝯtinuāť: ꝛ mot⁹

et quietes et corporei animales: et ex eis sunt somni et vigilie. Et alteratio in etatib. et diversitas in eis: et in generib.: et in artib.: et in morib. et in rebus que in humano superveniunt corpore ipsum tangentib.: sive sint contra naturam: sive non sint cōtra naturā. ¶ Formales vero cause sunt cōplexiones et virtutes q̄ post eas eveniunt et cōpositiōes. ¶ Cause aūt finales sunt operationes. Et in sciētia quidē operationum est sciētia virtutū: proculdubio et scientia spirituū q̄ sunt virtutū subiecta: quēadmodū nos declarabimus. ¶ Hec ergo sunt subiecta doctrine medicinalis vñ aliq̄s inquirit de corpe hūano quomodo sanatur aut infirmatur. ¶ Huius autē inquisitionis pfectionem scilicet vt sanitas cōseruetur et egritudo removeatur oportet etiam habere partes sm istarū duarū dispositionū et suorū instrumētorum causas. ¶ Et huiusmodi quidē causa ē regimē cū comestione et potu. Et electio aeris. Et mensura motus et quietis. Et medicatio cum medicina. Et medicatio manualis. ¶ Hoc autem totum apud medicos est sm tres species: sanorum et egrorum: et mediorum quos modo nominavimus: et dicemus quomodo inter duas divisiones inter quas pculdubio non medium media vocentur. ¶ Et postq̄ iam diviserimus has demonstrationes: tunc iā collectū est nobis q medicina tractat de elementis: et cōplexionib.: et humorib.: et mēbris simplicib. et cōpositis: et spiritib. et virtutib. eorū naturalib. et aialibus: et vitalib.: et operationib.: et dispositiōibus corporis. s. sanitate: et egritudine: et medio: et causis earum: scilicet comestione et potu: et aeribus: et aquis: et regionibus: et motibus: et quietibus corporis: et animalibus: et etatibus: et generibus et extrinsecus accidentibus que corpori eveniunt ex reb. extraneis et regimine cū comestionib. et potib.: et medicinis: et manuū opatiōnibus ad sanitatē cōseruādā et vnāquāq; egritudinē medicandā. ¶ Harū vero rerū quedā sunt de quibus medico nihil aliud est agē dum nisi vt quid sint tantū essentiali formatione informet: et vtrū sint vel nō sint doctori sapiētie physicalis credat. ¶ Et earum sunt de quibus i sua arte ratiocinari debet. ¶ Que ergo earū sunt sicut principia vtrum sint vel non sint credere debet. Sciētiarū nāq; pticularium principia credita recipiuntur et in alijs scientijs que sm ordinē sunt ante eas ratiocinātur: et ita fit donec scientiarū omniū principia ad philosophiam primā que methaphysica nūcupat elevuentur. ¶ Cūq; aliquis medicorū loqui iceperit et affirmare elemēta et complexionē et q̄ ista sequūtur ex eis: que sciētie naturali subiecta existūt aggressus fuerit: errabit ideo q in scientia medicine mittit qd eius non est: et errabit qr se aliq̄d declarasse existimabit cū nihil declaraverit. ¶ Eius vero de quo medicus formare debet q̄d sit: et vtrū sit vel nō sit cui. esse nō est manifestū credere hec est summa. ¶ Elemēta an sint: et quot sint: et q̄uo sint: et q̄ sint. Et cōplexiones que sint: et quot sint. Et humores an sint: et quot sint: et q̄uo sint.

Et virtutes vtrū sint: ꝛ quot sint. Et spūs vtrū sint: ꝛ quot sint: et vbi. Et queqꝫ mutatio habet dispositionē ꝛ eius mora habet causam. Et cause quot sint. Membra aūt ꝛ eoꝝ iuuamēta sensu ꝛ anathomia discernere debet. ¶ Ea autē de quibꝰ formando ratiocinari debet sunt egritudines ꝛ eaꝝ cause particulares ꝛ earum signa ꝛ qualiter egritudo remoueaṫ ꝛ sanitas ꝯseruetur. Et cuiuscunqꝫ earum esse occultū fuerit ad aliud declarandū demonstrationē afferre debet ipm̄ diuidēdo numerādo ꝛ complendo. ¶ Galenꝰ nāqꝫ cū demōstratiuā argumētationē super diuisionē pm̄ā facere aggressꝰ est non debet aggredi inqꝫtū est medicꝰ sed inqꝫtū est phylosophꝰ. ¶ In sciētia em̄ naturali dꝫ loqui sicut alphachi: qui cū affirmare aggressus fuerit ꝙ cōmunitatē sequi debēt nō dꝫ loqui de hoc inqꝫtū est alphachi: sed inqꝫtū ipse est mutachelin. Medicꝰ em̄ inqꝫtū est medicꝰ: ꝛ alphaci inqꝫtū est alphachi: nō pōt de hoc ratiocinari. Quod si nō: perueniemus ad circūitionē.

¶ Doctrina secunda.

¶ Doctrina scđa de elemētis cuius est vnū capitulū.

Elemēta sunt corpa ꝛ sunt ptes primi corpis hūani ꝛ alioꝝ q̄ i corpa diuersarū formaꝝ diuidi minime possunt ex quoꝝ cōmixtione species diuerse generatoꝝ fiunt. ¶ Medicus aūt physico credere debet ꝙ sunt q̄ttuor: ꝛ nō plura quoꝝ duo sunt leuia: ꝛ duo grauia. Leuia sunt ignis ꝛ aer. Grauia terra ꝛ aqua. ¶ Terra est corpꝰ simplex cuius locus naturalis in medio totius existit in quo naturaliter manet quieta ꝛ ad ipm̄ cū ab eo separata fuerit naturaliter mouetur ꝛ hec quidem eius naturalis grauitas existit. Cuius quidem natura frigida est ꝛ sicca. Ipsa em̄ talis existit ꝙ si dimissa fuerit: neqꝫ altera res extrinseca eā cōuerterit appebit ex ea frigiditas sensibilis ꝛ siccitas. Eiꝰ vero esse in generatis iuuamētū prestat ad retētionē faciendā ꝛ fictionē ꝛ ad cōseruādas figuras ꝛ formas. ¶ Aqua aūt est corpꝰ simplex cuiꝰ naturalis locus est vt sit circūdās terrā ꝛ circūdata ab aere cū in suis sitibꝰ naturalibꝰ permāserit. Et hec quidem est eius grauitas cōpatiua q̄ frigida est ꝛ humida. s. eiꝰ natura talis existit: ꝙ si dimissa fuerit sicut est neqꝫ vlla causa extrinseca ei cōtraria fuerit: appebit ex ea frigiditas sensibilis ꝛ dispositio q̄ est humiditas. Et ipsa quidē est eius ḡnatio in creatione sua que reddit eam aptā ad spargendum: ꝛ extendendum pro qualibet re: q̄uis sit pauca. Et recipit oēm figurā que est sed nō retinet. Cuiꝰ ēc in generatis iuuamētū p̄stat ad figurādas formas quas in suis diuisiōibꝰ aliq̄ figurare volūt: ꝛ ad figurādū ꝛ ad lineādū ꝛ tpandū. Humidū em̄ lꝫ cito formas figurales amittat cito tn̄ eas recipit. Sicut siccū lꝫ eas duriter suscipiat duriṫ tn̄ retiet eas. Cūqꝫ hūidū ꝛ siccū se adiuicē tpauerit: adipisceṫ siccū ab hūido vt cito suscipiat tēsionē ꝛ facile figurari possit. Et acq̄ret hūidū a sicco vt retineat firmiṫ qđ in eo accidit ex rectificatiōe ꝛ equatiōe

Et ppter humidũ phibetur siccum a sua separatione. Et ppter siccum phibetur humidũ a sua fluxibilitate. ¶ Aer aũt est corp⁹ simplex cuius naturalis locus est: vt sit super aquã ꝛ sub igne: hec eñ est eius leuitas cõpatiua. Ipsi⁹ eñ natura calida est ꝛ humida ſm regulã quã diximus. Cuius quidem esse in generatis iuuat vt rarificẽtur: ꝛ alleuient: ꝛ subtilientur: ꝛ ad superiora eleuent. ¶ Ignis vero est corpus simplex cuius naturalis locus sup omnes elemẽtarias existit ptes: q̃ est cõcaua celi supficies: ipse nãq₃ ad celum peruenit. Et hec quidẽ est eius leuitas absoluta. Cuius natura calida est ꝛ sicca. Et eius esse in generatis prestat iuuamẽtũ vt maturet: et subtiliet: ꝛ pmisceat: ꝛ vt eius penetratione currat p ea substantia aerea: ꝛ vt duoꝝ elemẽtoꝝ grauiũ frigidorũ purã frigiditatẽ frangat: ꝛ vt d elemẽtaria pprietate ad cõplexionalitatẽ redeãt. ¶ Duo autẽ grauia plus iuuant ad membrorũ generationẽ ꝛ eoꝝ quietem. Et duo leuia pl⁹ iuuãt ad generationẽ spirituũ ꝛ motionẽ eoꝝ: ꝛ ad mouẽda mẽbra: lʒ motor nõ sit nisi aĩa. ¶ Hec sunt elementa.

¶ Doctrina tertia.

¶ Doctrine tertie de cõplexionibus. Cap. I.

Complexio est qualitas q̃ ex actione adinuicẽ ꝛ passione cõtrariaꝝ qualitatũ in elementis inuentarum: quoꝝ partes ad tãtam paruitatẽ redacte sunt: vt cuiusq₃ earum plurimũ cõtingat: plurimũ alterius prouenit. ¶ Cum enim adinuicem agunt ꝛ patiũtur suis virtutibus: accidit in earum summa qualitas in toto eaꝝ similis que est cõplexio. ¶ Et quoniã virtutes prime que sunt in elementis predictis sunt quattuor: caliditas: frigiditas: humiditas ꝛ siccitas: tunc manifestũ est ꝙ complexiones in corporibus generatis ꝛ corruptis sunt per eas. ¶ Et illud quidem est ſm ꝙ opʒ per diuisionem rõnalem cum cõsideratione absoluta absq₃ vlla comparatione ad rem aliquã. ¶ Et est duobus modis. ¶ Quorum vnus est vt sit cõplexio equalis ita vt q̃titates qualitatũ cõtrariarũ in cõplexionato sint equales: nõ superãtes: neq₃ superate: ꝛ sit complexio qualitas in medio earum vere. ¶ Aliter vero mod⁹ est: vt nõ sit cõplexio qualitatũ cõtrariarum media absolute: sed ad vnaʒ magis declinet extremitatũ: aut in cõtrarietate que est inter caliditatẽ et frigiditatẽ: aut in cõtrarietate que est inter humiditatẽ ꝛ siccitatẽ aut inter vtrasq₃. ¶ Qđ aũt in doctrina medicine cõsideraf equale aut extra equalitatem non est hoc neq₃ illud. Sʒ medicus physico credere debet ꝙ equale ſm hãc intẽtionẽ quã diximus impossibile est aliquo mõ inueniri quãto magis vt sit hoĩs corpso: aut membri humani. ¶ Debes aũt scire ꝙ equale de quo medici in suis inquisitionib⁹ tractãt nõ est denominatũ ab eq̃litate in qua eq̃litas cũ põdere eq̃liter existit: sʒ denoĩaf a iusticia ĩ diuisiõe. Et hoc ẽ ꝙ ĩ cõplexionato in pmis attẽdif: siue sit corp⁹ totũ. siue sit mẽbrũ vnũ vt sit in eo de elemẽtis cũ suis q̃titatib⁹ ꝛ qualitatib⁹ mẽsura quã hũana

natura habere debet ſm meliorē proportionis et diuiſionis equitatē ¶ Accidit aūt diuiſio cū homo eam habuerit vere equalitati quā primā diximus valde ſit propinqua. ¶ Huic vero equalitati q̄ ſʒ hu mana attenditur corpora: et que eſt in cōparatione alioꝝ que hanc non habent equalitatē: neqʒ hn̄t propinquitateʒ equalitatis quam prius nominauimus quā hʒ hō: octo cōſiderationū accidūt modi. ¶ Aut em̄ erit ſm ſpēm cōparatā ei que ab ea diuerſificatur et eſt alia ab ea. ¶ Aut ſm ſpēm vel aliter ſm vnā manerië ſpeciei cōpara tā ei qḋ eſt diuerſum ab ea ex eo qḋ eſt in ea. ¶ Aut erit ſm aliquaʒ partē ſpeciei cōparatā ei qḋ ab ea diuerſuʒ exiſtit et eſt extra ipſam et in eius ſpecie. ¶ Aut erit ſm partē ſpeciei cōparatā ei qḋ diuerſum eſt ab ea ex eo qḋ eſt in eius pte ſue ſpeciei. ¶ Aut erit ſm ſingulare cōparatū ſuis diſpoſitionibꝰ q̄ in ipſo ſunt. ¶ Aut erit ſm mēbruʒ cōparatū ei qḋ ab eo diuerſuʒ exiſtit ex eo qḋ eſt extra ipm in corpo re ſuo. ¶ Aut erit ſm mēbrū cōparatū ſuis diſpoſitionibꝰ in ſeipſo ¶ Primꝰ modꝰ eſt equalitas q̄ in hoīe attēditur cōparatione alio rum generatorū et eſt res magnā habēs latitudineʒ q̄ diffinitione minime pōt cōprehendi: neqʒ etiā qualitercūqʒ cōtingat exiſtit: ſʒ inter multitudinē et paucitatē duas obtinet extremitates: ab vna quarū cū egreſſa fuerit: nō poterit eſſe hūana cōplo. ¶ Scḋs vero modus medialis qui inter duas extremitates huius late cōplexiōis exn̄s inuenit̄ in indiuiduo qḋ eſt in vltimo equalitatis ex ſpecie q̄ ē in fine equalitatis et in etate in qua augmentū ad ſuū peruenit finem. Et hec quidē equalitas: lʒ ēt nō ſit eq̄litas certa quā in huius ca pituli principio noīauimus eo qꝛ hāc inueniri nō eſt poſſibile: ē em̄ ei propinqua. Et hic etiā hō equalitati nō qualitercūqʒ vicinus eſſe ſtit ſʒ ſm ſuoꝝ mēbroꝝ alterationē vel alternationē: calidorū ſicut cor: et frigidoꝝ ſicut cerebrū et humidorū velut epar et ſiccoꝝ: ſicut oſ ſa. ¶ Cū ergo pōderabūt et equabuntur erit vicinus equalitati cer te. In couſideratione vero cuiuſqʒ membri non niſi vnius quod eſt cutis: quemadmodum poſtea dicemus. In comparatione au tem ſpirituum et membrorum principalium impoſſibile eſt ipſum huic certe equalitati eſſe propinquum: ſed egreditur ab ea tendens ad caliditatē et humiditatē. ¶ Vite etem̄ principiū ſunt cor et ſpūs: q̄ quidem ambo vehementer calida exiſtunt ad ſuperfluitatē decli nātia. Et vita q̄dē exiſtūt p caliditatē. Et augmentū p humidita tē. Et em̄ caliditas in humiditate exiſtit et ab ea nutritur. ¶ Mem bra vo principalia ſunt tria ſicut declarabimus. Et ex eis quidem eſt vnū frigidū qḋ eſt cerebrū cuius frigiditas nō peruenit ad cordis caliditatē tēperādā et epis caliditatē tēperādā. Et ex eis vnū ē ſiccū aut ſiccitati propinquū: et ipſuʒ ē cor: ſʒ eius ſiccitas nō peruenit ad hu miditatē cerebri et epatis tēperandā. Neqʒ ēt cerebrū tm̄ ē frigidū. Neqʒ cor tm̄ eſt ſiccū. Sʒ cor cōparatione alioꝝ duoꝝ ē ſiccū. Et cere brū alioꝝ duoꝝ cōparatiōe eſt frigidū. Modi vo tertij latitudo an

gustior est latitudine primi modi. s. equalitatis spālis: latitudinem tñ hȝ magnā. Et est cōplexio q̄ alicui gentiū cōgrua existit fm cōparationē alicui⁹ climatis ꝛ alicui⁹ aeris. Indi nāq; ꝯplexionē habēt insil' qua sani existūt: ꝛ sclaui aliā hñt ꝯplexionē qua sani degūt ꝛ vnaqueq; eaꝝ p cōpatione ad suā spēm sue spei ꝯparatiōe ē tēperata q̄ cōparatione alteri⁹ nō est cōtēperata. Corpus nāq; indicū fm ꝯplexionē sclaui quale fiet: aut infirmabit: aut morief. Et similiter cū sclaui ꝯplexione indi quale reddef. erit corporis di spō contraria. ¶ Que igit spēs in terra habitabili ꝯmorātiū habebit cōplexionē eis ꝓpriā aeri sue climatis ꝯuenientē ꝛ habebit latitudinē: cui⁹ quidē latitudo hȝ duas extremitates multitudinis ꝛ paucitatis. ¶ Quartus aūt modus est mediū qđ est inter duas extremitates latitudinis cōplexiōis climatis. Et ipsuȝ est ꝯplexio ꝯplexionis speciei tēperatior. ¶ Modus vo quint⁹ est angustior primo et tertio. Et est cōplexio quā debet habere indiui duū designatū qua viuuȝ ꝛ sanum reperitur. Que etiā latitudinē hȝ ad quā duc terminantur multitudinis ꝛ paucitatis extremitates. ¶ Debet aūt scire ꝙ oē indiuiduū dȝ habere ꝯplexionē sibi solūmō ꝓpriā in qua aliđ ei associari est impossibile. ¶ Sextus aūt mod⁹ est mediū qđ est inter istos duos terminos qđ ē ꝯplexio: quā cū hūerit indiuiduū erit melioris ꝯplexionis cuius ipsuȝ esse opȝ. ¶ Mod⁹ aūt septimus est cōplexio quā vnaqueq; mēbrorū species habere debet in qua aliđ diuersificatur. Equalitas nāq; ossis est vt siccitas in eo plus abundet. Et cerebri vt humiditas in eo plurimū abūdet. Et cordis vt in eo sit plus caliditatis. Et neruoꝝ vt in eis plurimū abundet frigiditas. ¶ Modus aūt octauus est cōplexio mēbri singularis: quam cū habuerit erit melioris dispōis quā habere pōt. ¶ Cū aūt spēs cōsiderauimus inueniem⁹ hoīeȝ certe equalitati ꝓpinquiorē. ¶ Cūq; regiones attēderim⁹ certificatū nobis erit ꝙ si fuerit loc⁹ q̄ inhabitabitur sub equatione diei: neq; aliqua de rebus terrenis obuiādo impediuerit vcȝ montes aut maria: oportebit ibi habitātes eq̄litati certe ꝓpinquiores existere q̄ȝ alicuius regionum. ¶ Iā autē nobis affirmatū est ꝙ opinio q̄ accipit ꝙ excessus ab equalitate ē cā ꝓpinquitatis solis est falsa. Rectitudo em̄ solis sup capita min⁹ ibi malum operatur: ꝛ minus mutat aerē q̄ȝ rectitudinis ꝓpinquitas apud nos aut apud eos q̄ sunt in maiori latitudine q̄ȝ nos: licȝ rectitudinē nō habeam⁹. ¶ Amplius aūt oēs dispositiones morantiuȝ in linea equinoctiali sunt dispositiones nobiles similes. Neq; aer ibi impeditur impedimento sensibili: sed eorum cōplexionibus semper est similis. Et ad hanc sententiam affirmandam iam fecimus dictionem. ¶ Post istos autem qui in quarto morantur climate magis temperati existunt. Non enim aduruntur propter moram rectitudinis solis super eorum capita. Neq; elongatur ab eis parum; quemadmodum fit in clima secundo ꝛ tertio. Neq; con

gelantur sicut contingit his qui in extremitate quinti climatis ha bitãt: et qui sm latitudinẽ sunt remotiores ꝓpterea ꝙ sol ab eorũ ca pitibus est remotus. ¶ In mẽbris vero iã manifestum fuit ꝙ mem bra principalia non sunt equalitati certe multũ ꝓpinqua. Immo opꝫ vt scias ꝙ caro est mẽbrum illi equalitati magis propinquum ꝙ̃ cetera mẽbra. Cutis tñ carne propinquior est. Quasi eñ nõ pa titur ab a qua equaliter tẽperata cui⁹ medietas sit nix et altera me dietas sit aqua feruẽs. Et forsitã caliditas vena ꝝ et sanguinis neruo rum frigiditati in ea equatur. Similiter quoqꝫ non patitur a cor pore quod bene tẽperatũ existit ex siccioribus corporib⁹ et humidio ribus cũ in eis equalia fuerint. ¶ Et nos quidẽ scimus ꝙ nõ est cã quare non patiatur nisi quia non sentit illud. Neqꝫ est tale quale il lud nisi quia propter ipsuꝫ non patitur. Nisi eñ tale esset quale illũ propter illð pateretur. Res enim que vnius sunt originis et in natu ris opponuntur: vne ab alijs patiuntur: sed ab eo qð ei in qualita te cõmunicat res nõ patitur. ¶ Quod autem in cute magis existit tẽperatum est cutis manus. Et quod in cute manus temperatius ẽ est cutis vole. Et tẽperatius eius est quod est super digitos. Et tem peratius eius est quod est super indicem. Et qð tẽperatius eius est quod est in pulpa extremitatis eius: et propter illud est melioris sen sibilitatis. Et quod in cute vole magis existit tẽperatũ: est quod in digitorũ extremitatibus inuenitur. Quapropter extremitates di gitorum aliorum quasi indices existũt qualitatum natura tactua liuꝫ. Debet eñ declinatio indicis equalis existere ad vnãquãqꝫ ex tremitatuꝫ: ideo vt egressuꝫ ab equalitate et a medietate percipiat ¶ Debes autẽ scire vltra hoc qð sciuisti ꝙ cũ dicim⁹ de medicina ꝙ est temperata nolumus dicere ꝙ sit tẽperata certe: quoniã illud est impossibile. Neqꝫ volumus dicere ꝙ tẽperamento humano in sua cõplexione sit tẽperata. Si eñ ita esset: tũc esset ex ipsamet hu mana substantia. ¶ Sed volumus ꝙ cum propter calorem natu ralẽ qui in corpore existit humano patietur qualitate afficietur q̃ hoĩs qualitatẽ nõ supergredit̃ in aliqua duarũ extremitatũ equa litate excedentiũ. Non ergo in ipso operabitur effectũ qualitatem excedentẽ. Cõsideratione igitur sue oꝑationis in corpore humano est equalis. ¶ Et similiter cũ dicimus ꝙ est calida aut frigida: no lumus dicere ꝙ in sui substãtia sit in vltimo caliditatis aut frigi ditatis: aut in sui substãtia sit calidior corpore humano aut frigi dior. Si eñ eñ ita foret: cuius complexio esset sicut hoĩs ꝯplexio: esset tẽperatũ. ¶ Sed volumus dicere ꝙ ꝓpter ipsaꝫ in corpore ꝓ uenit caliditas et frigiditas maior illa quã ex se hẽbat. ¶ Quapro pter vna medicina plerunqꝫ est frigida humani corporis ꝯparatio ne et cõparatiõe corporis scorpionis calida et hũani corpis ꝯpatio ne calida: et frigida corporis serpentis cõparatione. Immo qñqꝫ et vna medicina existit calida comparatione corporis petri magis ꝙ̃

comparatione corporis pauli. Ideoq; precipitur eis qui medicant vt cum cõplexionẽ mutare voluerint ⁊ vnam adhibuerint medicinam q̃ nõ cõtulerit ab ea discedãt. ¶ Postq; igit de cõplexione tẽperata que dicẽda erãt ꝯpleuimus: ad loquendũ de cõplexionibus distẽperatis redeamus. ¶ Dicemus itaq; ꝙ ꝯplexiones distemperatas equale est siue cõprehenderis ſm cõparationẽ speciei aut partis: aut indiuidui: aut mẽbri: q̃ sunt octo. Et sunt oẽs cõmunicantes in hoc ꝙ ꝯplexioni tẽperate sunt opposite. Et he octo ꝓueniũt queadmodũ dicem⁹. Etẽ ꝙ egressus ab equalitate: aut ẽ simplex q̃ equalitatẽ nõ excessit nisi ſm vnã cõtrarietatẽ: aut ẽ cõpositus qui equalitatẽ ſm duas cõtrarietates excessit. ¶ Et simplicis quidẽ q̃ ſm vnã excesserit cõtrarietatẽ: aut est excessus ſm cõtrarietatẽ agẽtem. Quod est aliquo duoꝝ modoꝝ. Quoniã aut est calidior q̃ dꝫ. sed nec est humidior nec siccior: aut frigidior q̃ debet: sꝫ neq; humidior neq; siccior. Aut ſm cõtrarietatẽ patientẽ. Quod est vno duorũ modorũ. Quoniã aut est siccior: q̃ dꝫ sꝫ nõ est calidior neq; frigidior: aut humidior: sꝫ nõ est frigidior neq; calidior. ¶ Iste tñ q̃tuor nõ diu permanẽt. Caliditas nãq; maior q̃ dꝫ reddit corpus siccius q̃ opꝫ. Et frigiditas maior q̃ dꝫ facit corpus humidi⁹ q̃ opꝫ hũiditate extranea. Et siccitas maior q̃ dꝫ cito reddit ipꝫ frigidi⁹ q̃ opꝫ. Et humiditas maior q̃ debet si valde fuerit supflua veloci⁹ reducit ipsum ad frigiditatẽ q̃ siccitas maior. Que si plurima non fuerit: ꝯseruabit ipm ꝓlixiori tpe. Ad vltimũ ṽo reddit ipsuꝫ frigidius q̃ debet. Tu tamẽ ex hoc intellige ꝙ equalitas ⁊ sanitas magis pertinẽt caliditati q̃ frigiditati. Et he quidẽ sunt simplices q̃tuor. ¶ Cõposite aũt sunt in quibus fit egressus ab equalitate ſm vtrasq; contrarietates: velut si sit ꝯplexio calidior ⁊ hũidior sil' q̃ opꝫ aut calidior ⁊ siccior simul q̃ opꝫ: aut frigidior ⁊ humidior sil' q̃ opꝫ: aut frigidior ⁊ siccior sil' q̃ opꝫ. ¶ Non enĩ põt esse frigidior ⁊ calidior simul: neq; siccior ⁊ humidior sil'. ¶ Unaqueq; autẽ harum octo ꝯplexionũ: aut est sine materia. Qḋ quidẽ est cũ ꝯplexio corpus qualitate solũmodo afficit ita ꝙ corpus hac qualitate non afficit propter humorẽ in ipsum penetrantem qui hanc habeat qualitatem ad quam immutatur corpus. Neq; fiat nisi sicut tum caliditate eius qui calefit ad ignẽ aut frigiditate eius qui ad niuẽ infrigidat⁹ est. ¶ Aut est cũ materia. Quod quidẽ est cũ corpus non afficitur qualitate huius cõplexionis nisi ꝓpter vicinitatẽ humoris in ipsum penetrantis in q̃ hec equalitas superabundãs existit queadmodũ corp⁹ humanũ cã vitrei flegmatis infrigidatur: aut cã colerici humoris prassini calefit. Tu autem in libro tertio ⁊ quarto cuiusq; .16. complexionum exemplum inuenies. ¶ Et est tibi sciendũ ꝙ complexio cum materia duobus modis est. ¶ Mẽbrũ enĩ q̃nq; exterius a materia madefactum est. Et quandoq; materia penetrat et retinetur in foraminibus et ventriculis ipsius. Et est cũ receptio ⁊ penetratio est apostemãs. Et est cum non. ¶ Hec est de cõ

plexione dictio. Medicus aūt phisico credere debet secūdū semitā positionis quod non est ei manifestū per se.

¶ De complexionibus membrorum. Caput. 2.

Dico q̄ deus cuiqʒ animali τ cuiqʒ mēbro donauit ex cōplexione qd̄ magis meretur τ qd̄ ei⁹ actiōibus ac dispositionibus fm possibilitatē melius existit. hoc aūt certificare philosophi est τ nō medici. ¶ Donauit aūt homini cōplexionē temperatiorem q̄ in hoc mundo esse ē possibile cū suarum virtutū conuenientia quib⁹ agit τ patitur. Et vnicuiqʒ mēbro donauit de cōplexione qd̄ meret. Posuit ergo quedam ex mēbris calidiora: τ alia frigidiora τ alia ficciora: τ alia humidiora. ¶ Quod aūt in corpore est calidi⁹ est spiritus τ cor a quo procedit. Deinde sanguis: licet in epate generetur: q̄ enim cū corde continuus existit ab eo plus acquirit caloris q̄ epar habeat. Postea epar q̄ est sicut sanguis congelatus. Post quod est caro que minoris est caloris q̄ epar: ꝓpterea q̄ neruorum villi in ea mixti sunt qui sunt frigidi. Deinde sunt musculi q̄ minoris sunt caliditatis q̄ caro simplex propter illud quod de neruis τ ligamentis eius admiscetur. Postea est splen ꝓpter illud qd̄ est in eo d̄ fece sanguinis. Postea renes eo q̄ nō mult⁹ in eis existit sanguis. Deinde arteriarum tunice: non propter ipsarum neruosa corpora: sed propter illud qd̄ recipiūt de calefactiōe sanguinis τ spirit⁹ qui sunt in eis. Postea sunt venaꝝ non pulsatilium tunice propter sanguinem solum. Postea cutis vole temperate. ¶ Frigidius vero qd̄ in corpe est flegma. Postea pili. Deinde os. Postea cartilago. Post ligamentum. Deide chorda. Post panniculus. Deinde neruus. Post nucha. Post cerebrum. Deinde adeps. Postea pinguedo. Postea cutis. ¶ Humidius vero qd̄ est in corpore est flegma. Post sāguis. Postea piguedo. Postea adeps. Postea cerebrū. Postea nucha. Postea caro māmillarū τ testiculorū. Post pulmo. Post epar. Deide renes. Postea musculi. Post cutis. ¶ Et hic quidem est ordo quo Galenus disponit ea. ¶ Scire tamē debes qd̄ pulmo in substātia τ nō natura est humidus vehementi humiditate: ¶ Omnis enim complexio membri naturalis similis ē ei quo nutritur. Et fm sua accidentalem complexionē similatur ei quod ab ipso superfluit. ¶ Pulmo autē nutritur calidissimo sanguine τ multo admixto colore: τ hoc quidem ipsemet Galenus nos docet. In ipso vero multa humiditatis superfluitas colligitur propter illud qd̄ ad ipsum ascendit de vapore corporis τ propter illud quod ad ipsū descēdit ex catarris. Postq̄ igit̄ sic est res: epari multo magis hūidum est pulmone humiditate naturali: τ pulmo magis est madefactus: lʒ humiditatis mora ipm in sui etiā substātia molliorē fecerit. Et dispositiones flegmatis τ sanguinis ita intelligende sunt flegmatis nāqʒ hūectatio ē fm modū madefaciēdi. Et sanguinis hūectatio est fm modū augmētū faciēdi in substātia: licet flegma

naturale aqueum plerunq; sit maioris humiditatis q̃ sanguis. Ex sanguine enĩ cũ quãtũ digeri debet digeritur: multum humiditatis ex eo resoluit que erat flegmatis naturalis aquei quod ad ipsum conuersum fuit. In sequentibus aũt scies qđ flegma naturale est sanguis qui aliqua conuersus est cõuersione. ¶ Res autẽ siccior que est in corpe sunt pili. sunt. n. ex vapore fumoso qui eleuat. Resolutum nãq; fuit qđ in eo de vapore mistum erat ⁊ pura fumositas congelata. Postea est os: ipm nãq; oib⁹ mẽbris durius existit: humidi⁹ tamẽ pilis est. Ossis nãq; generatio ex sanguine cuius fumus est siccus qui humores naturales exiccat locatus in eis. Quapropter os multa nutrit aĩalia. Pili ṽo eoꝝ nullũ nutriũt. aut fortasse: si nutriũt ex eis aliqđ valde est rarũ ⁊ extraneũ: sicut existimãt quidã q̃ vespertiliões eos digerãt: ⁊ in eis delectẽtur. Nos aũt cũ duas quãtitates ossis ⁊ piloꝝ in pondere equali assumpserimus ⁊ eas ĩ cucurbita alẽbico supposito distilauerim⁹ egrediet ex osse pl⁹ aque ⁊ plus olei: ⁊ remanebit min⁹ fecis. Os ergo pilo humidius est. Post os aũt in siccitate est cartilago. Postea ligamentũ. Post chorda Post pãniculus. Post arterie. Post nerui motiui. Post cor Post nerui sensus. Motiones. n. nerui frigidiores simul existũt tẽpato. Nerui aũt sens⁹ frigidiores q̃dem: sꝫ nõ multũ sunt tpato sicciores: ⁊ fortasse sunt ei propinq̃: ⁊ ne q; etiã in frigiditate sunt ab eo valde remoti. Postea est cutis.

¶ De cõplexionibus etatũ ⁊ generum. Capitulũ. 3.

Etates oẽs sunt quattuor. ¶ Etas adolẽdi q̃ vocat etas adolescẽtie: ⁊ ẽ fere vsq; ad. 25. ãnos. ¶ Postea ẽ etas cõsistẽdi q̃ vocat etas pulchritudinis ⁊ est fere vsq; ad. 35. aut. 40. ãnos. ¶ Etates minuẽdi cũ virt⁹ nõ admittit; ⁊ hec est etas senectutis q̃ fere est vsq; ad annos. 60. Et est etas minuendi cũ manifesta virtutis debilitate ⁊ hec q̃dem est etas seniũ ⁊ finis vite. ¶ Adolescẽtie vero etas diuidit' in etatẽ ĩnfantie. Et hec q̃dem est cũ mẽbra pueri nondũ ad motiones ⁊ ambulãdũ sunt apta. ¶ Et in etatẽ dentiũ plantatiuã q̃ est post ambulationẽ: ⁊ anteq; sit fortis: ⁊ illud est cũ nondũ gingiue sunt omnibus dentibus replete. ¶ Postea est etas cõcussiõis qđ' q̃dẽ est post vehemẽtiã ⁊ natiuitatem dẽtium ⁊ anteq; polluant. ¶ Deinde est etas algulemati vel alguadi ⁊ rebac. i. cum ab eo egreditur sperma que est quousq; barbescat. ¶ Postea est etas fortitudinis que est donec sinat crescere. ¶ Infantiũ vero solũ ab infantia vsq; ad iuuentutem complexio in calore fere tempato ⁊ in humiditate fere superflua existit. ¶ Medici autem antiqui inter se disceptauerunt de duabus caliditatibus pueritie ⁊ iuuentutis. ¶ Fuerunt enim eorum quidam qui dixerunt quod caliditas pueri est maior: et ideo propter illam plus crescit. Ideoq; omnes eius operationes naturales desiderij et digestiones sunt maiores et diutius durantes: quoniam calor innatus qui inest eis

ex spermate magis est aggregatus et est minoris temporis. ¶ Et ex eis fuerunt qui dixerunt quod calor inatus in iuuenibus ē valde fortior quoniam eorum sanguis est maioris quātitatis et magis spissus. Ideoq accidit eis fluxus sanguinis ex narib9 plus et forti9. Et qd eorum cōplexio plus ad colerā declinat: et puerorū cōplexio plus declinat ad flegma. Et qd iuuenes vehemētiorū motionum existunt motus vero nō est nisi propter calorem. Et ipsi etiam vehementioris istibre existunt: et sunt melioris digestionis: et hoc ex calore. De siderium nāq nō est ex calore sz ex frigiditate. Ideoq canin9 appetitus ex frigiditate sepius contingit. Signū aūt quod vehementioris istimbre isti existant est: q neq nausea accidit eis: neq vomit9 neq fastidium: quemadmodū contingit pueris propter digestiue eorum maliciam. Et signum q eorū cōplexio magis colere ptinet est q omnes eorum egritudines sunt calide: sicut febris tertiana: et eorum vomitus totus est colericus. Egritudines autem plurime que pueris eueniunt sunt frigide et humide: et eorum febres flegmatice et plurimum qd vomūt est flegma. Et augmentum qd est i pueris nō est ppter fortitudinē caliditatis eorū: neq est nisi propter multā ipsorum humiditatē: maximū etiā eorū desiderium significat caloris eorum diminutionē. ¶ He quidē sunt duarum sectarū snie et ipsarum rōnes. ¶ Galenus ambabus vero sectis contradicit. Dicit enim q eorum caliditates in radice sunt equales. Sed puerorum caliditas ē maioris quantitatis et minoris qualitatis. s. acuitatis et iuuenum caliditas est minoris quātitatis et maioris qualitatis. s. acuitatis ¶ Et huius quidē declaratio sicut ipse dicit est vt opinemur vnaz solam caliditatem in mensura aut corpus subtile calidum vnuz in quantitate et qualitate in substantiam humidam multam semel penetrasse: sicut aqua: et alia vice penetrasse in substātiam siccam et paucam: sicut lapis. Et cum sic fuerit inueniem9 caliditatē aqueaz maioris quantitatis et minoris caliditatem lapideam minoris quantitatis et acutioris qualitatis. Et ita debes agnoscere caliditatem que est in pueris et iuuenibus. ¶ Pueri enim non fuerunt generati nisi ex spermate quod est multum calidū. et huic calori nondum accidit res que ipsum extinguat. Puer nanq augeri non cessat sed crescēdo graditur. Neq adhuc stetit: nedum q iam retrocedat. Iuuenibus vero nihil accidit quod eorum calorem augmētet innatum neq etiam aliquid quod ipsum extinguat: sed ille calor in eis conseruatur humiditate minoris quātitatis et qualitatis simul donec ad declinationem perueniat. Neq tamē huius humiditatis diminutio est adhuc diminutio q̄ caliditatē retinere nō possit: neq est nisi quia agmentum facere nō valet. Quasi humiditas tanta erat prius q duas res facere poterat custodire videlz calorē et superesse etiam ad augmentum faciēdū. Ad vltimū vero ad hoc deueniet q neutrā duarū rerū efficere valebit: opz ergo vt i medio

talis existat φ possit vnā rē efficere et nō alterā. Falsum aūt est vt dicamus ipm posse agmentare: et nō posse retinere calorem innatū Quō enim in re augmentum prestare potest qd radicē nō valet cu stodire? Restat ergo vt dicamus φ calorem custodire po test: et in corpore augmentum prestare non potest. Et scitum est φ hec est etas inuentutis. ¶ Quod autē dixit secunda secta φ augmentum qd est in pueris nō est nisi ꝑpter humiditatē ⁊ nō propter calorem est dictio falsa. Humiditas namqꝫ augmenti est materia. Et mate ria nō patit̄ ꝑ se: neqꝫ ꝑ se creatur: immo apud operationē virtutis in eā agentis. Uirtus aūt hoc agens est aīa aut natura ꝑcepto dei. Neqꝫ agit nisi cū instrumēto: ⁊ illud ē calor inna tꝰ. ¶ Qd aūt dixe rūt ēt φ vehemēs desideriū qd est in pueris non est nisi propter fri giditatē ꝯplexionis eoꝝ est dictio falsa. Ex malo nāqꝫ desiderio: qd est ꝑpter frigiditatem cōplexionis nō ꝑuenit istimbre: neqꝫ nutri mentū. Pueroꝝ enī istimbre melior est φ̄ esse potest in pluribus ho ris. Neqꝫ in eoꝝ corporibus nisi foret ꝑpter hoc de permutatione eius qd comedit̄ plus prouenit φ̄ fit illud quod dissoluit̄: propter quod crescunt. Aliqñ vero accidit eis malitiam istimbre ꝑpter eo rū gulositatem: ⁊ qꝛ eorū comestiones malis disponūtur ordinibꝰ: ⁊ comedūt res malas ⁊ hūidas: ⁊ mltas ⁊ desuꝑ malis mouent̄ moti bus. Quapropter de superfluitatibus plus ī eis adunat̄: vnde pur gatione indigent ⁊ precipue eorum pulmones. Ideoqꝫ eorū anheli tus est spissior et velocior. Magnitudinem tñ nō habet eo φ eorū virtus nondum ad cōplementum peruenit. ¶ Hec est dictio de cō plexione pueritie ⁊ iuuētutis: queādmoduꝫ Gal. declarauit cuius nos sumus interpretes. ¶ Preterea faciendū est φ caliditas post tempꝰ cōsistendi minui incipit: propterea φ aer circūdans materiā eius que est humiditas exiccat. Calor quoqꝫ innatus qui est intus ad hoc adiuuat. Et labor prouenīens ex motionibus corporeis et animalibus que necessarie sunt in vita. Et defectꝰ nature ad resistē dum illi toti semper. ¶ Omnes enim virtutes corporee sunt finite Hoc autē iā ratiocinatū fuit in scia naturali: eiꝰ ergo oꝑatio non semper existit in materijs. ¶ Ampliꝰ si hic virtus īfinita foret ⁊ sem per ꝑmutationē in corꝑe faceret eiꝰ qd dissoluit̄ equaliter ⁊ vno mō dissolutio tñ vno mō nō esset: immo semꝑ quotidie augeretur: ⁊ cor pus dissolutionē tolerare nō posset: ⁊ dissolutio humiditatū finiret quāto magis cū due res se iuuēt ad minorationem faciendam ⁊ re trocedēdū. Et postφ̄ sic est opꝫ necessario vt materia destruat̄: ⁊ ca lor extiguat̄: ⁊ ꝑcipue cū ad eiꝰ extictionē adiuuet̄ ꝑter vel ꝑpter ma teriei defectū alia cā. Et illud est humor extraneꝰ q accidit assidue ꝑpterea φ cibꝰ priuat̄ digestione. Et adiuuat ad extinguēdū ipm duobꝰ modis. Uno suffocādo ⁊ tegēdo. Alio q̄litati obuiādo. Hic eñ hūor est flegmaticꝰ frigidꝰ. Et hec ē mors naturalis cuiqꝫ indi uiduo destinata ꝯm suā primā cōplexionē vsqꝫ ad terminū quē ī sua

potẽtia h3 ad suã hũiditatẽ ɔseruãdã. Unũquodq3 em̃ eorũ terminũ ꝓpriũ h3 q̃ i idiuiduis diuersificat̃ ꝓpter cõplexionũ diuersitatẽ. Et hi quide3 sunt termini naturales. Sũt vero alij termini abbreuiati Totũ tñ diuino ꝑuenit ꝑcepto. ¶ Qđ ergo ex hoc acq̃siuim⁹ est ꝙ puerorũ ⁊ iuuenũ corpa quãtũ ad qualitatẽ sunt calida. Et corpa se nũ ⁊ decrepitorũ sunt frigida. S3 puerorũ corpa eq̃li sunt hũidiora ꝓpter augmẽtũ. Et hoc q̃dẽ nobis insinuat experimẽtũ qđ de mollicie ossiũ est ⁊ neruorũ vel mẽbrorũ iporũ. Et cõsideratio qm̃ parũ est ei quo fuerũt sperma ⁊ spũs vaporalis. ¶ Senes aũt ⁊ decrepiti ꝓprie ꝑter hoc ꝙ sunt frigidiores adhuc sunt sicciores. Et hoc q̃dẽ scit̃ experimẽto qđ habet̃ de duritia ossiũ eorũ ⁊ asperitate cutis eorũ. Et ɔsideratiõe. Eo ꝙ ꝓlixũ est tp̃s ex q̃ fuerũt sperma ⁊ sanguis ⁊ spũs vaporalis. Et in pueris q̃dẽ ⁊ iuuenib⁹ est igneitas equalis. S3 in pueris pl⁹ abũdat acritas ⁊ aq̃itas. Et i senib⁹ ⁊ decrepitis pl⁹ abũdat terrestreitas q3 in illis duob⁹: ⁊ est in decrepitis pl⁹. ¶ Juuẽt⁹ aũt h3 cõplexionẽ magis eq̃lẽ cõplexiõe pueri. Cõparatiõe tñ pueri est ei⁹ cõplexio sicca. Et senis ⁊ decrepiti ɔꝑatiõe est hũida. Decrepit⁹ vero est siccior iuuene ⁊ sene in mẽbris simplicib⁹: ⁊ hũidior vtrisq3 hũiditate extranea madefaciẽte. ¶ Scđm vero diuersitatẽ cõplexionũ generũ femine frigidioris existũt cõplexiõis. Ideoq3 sunt in creatura minores masculis. Et sunt hũidiores. Ergo ꝓpter ɔplexionẽ earũ ⁊ frigiditatẽ multiplicant̃ earũ supfluitates: ⁊ ꝓpter paucũ ipsarũ exercitiũ. Et substãtia carniũ est rarior: licet viri caro ex parte cõplexiõis ei⁹ qđ ei admiscetur sit rarior. Sua nãq3 spissitudine pl⁹ ꝓhibet̃ in ipam penetrare qđ a venis ⁊ neruorũ vtilis ad eã ꝑfluit. ¶ Qui vero terras inhabitãt septẽtrionales hũidiores sunt. Et q̃ artes exercẽt aq̃s: hũidiores existũt. Et q̃ ab istis diuersificãt̃ diuersi existũt. ¶ Signa aũt ɔplexionũ narrabim⁹ vbi vniuersalia signa ⁊ particularia referemus.

¶ Doctrina quarta.

¶ Doctrine quarte ad sciẽdũ quid sit humor ⁊ eius diuisiões. Ca. j.

Humor est corp⁹ humidũ liq̃dũ in qđ in ꝑmis nutriẽs cõuertit̃ ¶ Eius vero est hũor bon⁹. Et ē illđ de cui⁹ ꝓprietate est vt fiat pars substãtie nutriti sol⁹: vel cũ alio ⁊ assimilari ei solus vel cũ alio ⁊ in summa materia restaurationis ei⁹ qđ ex ea dissoluitur. Et eius superfluitas est humor malus. Et est quod istud agere nõ consueuit aut raro in bonũ cõuertit̃ hũorẽ: vñ antea a corpe expelli ⁊ ꝓijci d3. ¶ Dicim⁹ ergo ꝙ hũiditatũ corporis: q̃dam sunt ꝑme: q̃dam secũde. ¶ Prime sunt quattuor humores quos paulopost nominabim⁹ Scđarũ vero due sunt diuisiões. Aut em̃ sunt supfluitates: aut nõ supfluitates. ¶ Supfluitates vero in sequentibus nominabimus. ¶ Et que sunt non superfluitates sunt humores q̃ a ꝑncipali dispositiõe conuersi mẽbris delegati fuerũt: s3 nõdũ alicui⁹ mẽbrorũ simpliciu3 opatiõe ꝑfecta pars effecti sunt. Quorũ sunt q̃ttuor spẽs. ¶ Una est

humor in foraminib⁹ extremitatū paruarū venarū cōtēt⁹ mēbris sim plicib⁹ ꝓpinquarū imbibētiū ea vel eā. ¶ Alia est humor ꝑ oia simplicia trāsiēs mēbra sicut ros q̄ in nutrimētū cōuerti est apt⁹ cū corpus nutrimento caret: ⁊ vt mēbra humectet: cū aliqua causa fortis mot⁹ aut alia exiccauerit. ¶ Tertia est humor q̄ parū an̄ea ꝯgelat⁹ fuit. Et est nutrimētū qđ in substātiā mēbrorū ex ꝑte cōplexiōis conuersū est. Sed ex parte essentie complente⁊ similitudinis conuersū fuit. ¶ Quarta est humor q̄ est int⁹in mēbris simplicib⁹ a ꝑncipio natiuitatis: ꝑ quem partiū eorū cōtinuitas existit: cui⁹ ꝑncipiū est in spermate. Spermatis v̄o principiū est ex humoribus. ¶ Et dicem⁹ etiā ꝙ humores humorosi boni⁊ supfluivel nō supflui q̄ttuor cōtinent generib⁹: genere sanguinis qui omnib⁹ illis melior existit. ⁊ genere flegmatis: ⁊ genere colere rubee: ⁊ genere colere nigre. ¶ Sanguis v̄o natura calid⁹ existit⁊ humid⁹. Cuius sunt due species: naturalis: ⁊ nō naturalis. ¶ Naturalis aūt est cu⁹ color est rube⁹ malo carēs odore⁊ est valde dulcis. ¶ Non naturalis vero sunt due diuisiones. Ali⁹ eñ est q̄ a cōplexiōe bona fuit mutat⁹: nō ꝓpterea ꝙ aliq̄d ei admistū fuerit: sed q2 ei⁹ cōplexio in seuitiata fuit. verbigratia: q2 aut fuit infrigidatus aut calefactus. Et est alius qui nō fuit mutat⁹ nisi propter humorē malū q̄ ei admistus fuit. Quod est ꝟm duas diuisiōes. Aut eñ ad eum humor deforis venit⁊ penetrauit in ipsum⁊ corrupit. Aut in ipsomet fuit generatus humor. verbi gratia. aliqua eius pars putruit⁊ eius subtile in cholerā rubeam⁊ spissum in coleram nigrā conuersum est. Et remanserūt ambe aut vna earū in eo. Et hui⁹ q̄dē diuisionis partes ꝟm illud quod ei admiscet ⁊ ipsius species de speciebus flegmatis: speciebus colere nigre: ⁊ speciebus colere rubee diuersificantur⁊ aquositas ei⁹. Plerūq3 ergo fit turbidus. Et aliquando fit subtilis. Et aliquando niger multa infectus nigredine. Et aliquādo albus. Similiter quoq3 in odore sui ⁊ sapore mutat. Fit namq3 amar⁹ aut salsus aut acetosus. ¶ Flegmatis autem aliud est naturale: ⁊ aliud non naturale. ¶ Naturale est quod est aptum vt in aliquo tempore fiat sanguis: quoniam est sanguis non bene coctus. Et est quidam modus dulcis flegmatis quod non valde existit frigidum: immo corporis comparatione est frigiditatis pauce: sanguinis vero comparatione ⁊ colere rubee est frigidum. ¶ Et est etiam flegma dulce quod non est naturale quod non est flegma saporem non habens quod nominauimus: quod fit cum accidit vt cum eo sanguis misceatur naturalis: ⁊ quod multotiens in rheumatismis ⁊ in saliua sentitur. Dulcis vero naturalis receptaculum. Dixit Galenus naturam non fecisse membrum proprium quēadmodum duabus fecit coleris. Hoc namq3 flegma sanguini propinquam habet similitudinem: ⁊ egent eo membra omnia: ideoq3 fecit natura vt cum sanguine vadat. ¶ Dicim⁹ aute3 ꝙ hec indigentia est propter duas res. Una est necessaria: ⁊ alia inna-

tiua. ¶ Necessaria vero est propter duas res. Una est vt sit iuxta membra ad hoc vt cum membra nutrimētum quod ad ipsa consueuit venire amiserint qd est sanguis bonus propter retētionē materiei eius que a stomacho fit et epate: propter aliquas causas que acciderunt operent in eo virtutes naturales eorum et coquant: et digerant: et nutriantur ex eo. Et sicut calor innatus digerit ipsum et certificādo facit ipsum sanguinem: similiter calor extraneus ipsum plerumque putrefacit et corrumpit. Hanc vero necessitatis partem non habent due colere. Due namque colere flegmati in hoc nō communicāt qd calor naturalis ipm rectificat: et facit ex eo sanguinem licet in hoc communicent ei qd calor accidētalis ipm mutat: et facit ex eo rē putridā et corruptam. Altera est vt sanguini admisceatur vt ipsum aptum reddat ad membra flegmaticarum complexionum nutrienda in sanguine: quorum qui eas ē nutriturus oportet flegma actualiter esse secundum mensuram notam: sicut est cerebrum: et hoc quidem in duabus est repertum choleris. ¶ Juuatiua vero est vt humectet iūcturas et mēbra q multe existūt motiōis: ne siccitas eis accidat propter calorem qui ex motu prouenit et fricatione. Et hoc quidem est iuuamentum stās in terminis necessitatis. ¶ Nō naturalis aūt flegmatis aliō est superfluitas diuerse essentie vsque ad sensum et istud est mucilaginosum Et aliud est in substantia equale in sensu: et in veritate diuersum: et est flegma crudū. Aliud est valde subtile et ipsum est aquosum. Aliud est valde grossum album videlicet. et illud quod vocatur gipseū: et ipm est cuius subtile fuit resolutum ideo quod in foraminibus et iūcturis diu fuit retentum quod oībus existit grossius. Et ex flegmate est quoddam quod est salsum: quod omnibus flegmatis speciebus acutius est et siccius et leuius. Omnis vero salsuginis causa est: vt aquose humiditati pauci saporis: aut priuate eo terree partes aduste complexionum siccarum et saporis amari equali temperamento misceantur. Si enim multe fuerint: amarus sapor prouenit. Et ex hoc quidem similiter fiunt sales et aque salse. Et est etiam cum sal fit ex cinere alchali et calce: et ex aliis cum in aqua coquuntur: et colatur. et coquitur illa aqua donec in salem coaguletur: aut ita dimittitur donec coaguletur. ¶ Similiter quoque flegmati tenui quod saporem non habet: aut cuius sapor adeo est paruus quod non superat: cum colera sicca natura se miscuerit adusta equalitatis admixtiōe ipsum faciet [illegible]llum et calefaciet: hoc igitur flegma est colericū. ¶ Galenus vero dicit flegma hoc salsum fieri propter ipsius putredinem aut aquositatē que ei admista fuit. ¶ Et nos quidem dicimus putredinem ipsum salsum efficere: ideo quod in ipso adustionem facit et cinereitatem: que cum eis humiditate commiscetur. Sola autem aquositas cum ei admiscetur salsedinem in ipso efficere non valet: cum ibi vlla alia non fuerit causa. Et mihi quidem videtur quod illa aut permutationis est: sed continuitatis. tunc enim locutio completa erit. Et ex fleg-

mate est qd est acetosum. Et quemadmodum dulce est secundum duos modos: dulce per suam essentiam: et aliud propter rem extraneam que admixta fuit. Similiter acredo flegmatis acetosi secundum duos contingit modos. Uno quidem quia res extranea admixta fuit: que est colera nigra acris quam in subsequenti nominabimus. Altero propter causam que in ipsomet contingit: et illud quidem est ut flegmati dulci qd diximus ipso dulci existente accidat sicut accidit aliis succis dulcibus que prius bulliunt et postea acescunt. Et aliud ponticum cuius dispositio est quemadmodum hec dispositio. et fortasse erit eis ponticitas propterea quod colera nigra pontica ei admixta fuit et fortasse erit eius ponticitas propter causam qua in se vehementi infrigidatione infrigidatum est: adeo quod eius sapor ad ponticitatem sit conversus. Ideoque eius aquositas congelata est et ad siccitatem parum et terrestreitatem altera est. Et neque fuit calor debilis qui ipsum bullire faceret et converteret in acredinem: neque calor fortis qui ipsum concoqueret. Et est flegmatis species vitrei spissi grossi vitro liquefacto similis in sui viscositate et ponderositate. Qd plerumque est acre: et plerumque saporem non habebit. Et videtur quod illud ex eo qd est grossum saporem non habens sit crudum: aut convertitur in crudum. Et hec quidem est illa flegmatis species que in principio rei erat aquosa frigida: que neque putruit: neque res alia ei admixta fuit: sed sic permansit recondita donec fuit ingrossata et frigiditas fuit ei addita. ¶ Iam igitur declaratum est quod corrupti flegmatis modi ex parte saporum ipsius sunt quattuor: salsum: acre: ponticum: et insipidum. Et ex parte sue essentie sunt quattuor aquosum: vitreum: mucilaginosum: et gipseum. Crudum vero in collectione mucilaginosi continetur. ¶ Colera autem rubea: alia est naturalis: alia est que est superfluitas non naturalis ¶ Naturalis est spuma sanguinis: cuius color est rubeus clarus: et levis: acuta: et quanto magis fuerit calida erit eius rubedo maior. Que cum in corpore generatur: in duas dividitur partes: quarum una cum sanguine vadit: et altera ad chistim transmittitur fellis. Illud vero quod de ea vadit cum sanguine: cum eo penetrat causa necessitatis et iuvamenti. Necessitas vero est ut sanguini admisceatur ad nutrienda membra: in quorum complexionibus magnam colere rubee partem esse oportet secundum modum quem memoravimus de divisione sicut pulmo. Sed iuvamentum est ut sanguinem subtiliet et in itineribus ipsum penetrare faciat. Qd vero de ea colatum ad chistim transmittitur fellis causa necessitatis transmittitur: et utilitatis. Necessitatis autem aut est secundum totum corpus qd est ipsum a superfluitate mundare: aut secundum unum ipsius membrum qd est fel nutrire. Utilitatis vero duo sunt iuvamenta. Unum est intestina a stercore et flegmate viscoso abluere. Et aliud intestina et ani musculos pungere: ut quid sit ei necessarium sentiat: et egestiones emittat Ideoque sepe accidit colica causa opilationis que sit in foramine qd a felle descendit ad intestina. ¶ Non naturalis vero colera: alia est que a natura egreditur propter causam extraneam que ei admiscetur.

Alia est q̄ a natura egressa est ꝑpter cām in se: q2 eius substātia ē nō naturalis. Partis p̄me est alia q̄ est scita ꝛ famosa: ꝛ ē illa cui extra neū illō qō est admixtū ē flegma cuiꝰ generatio magis ē i epate. Et alia est que est minoris fame ꝛ ē illa cui extra neum quod est admixtuȝ est melancolia. ¶ Nota autem ꝛ famosa: aut est colera citrina: aut est colera vitellina. Flegma namq; cui admiscetur colera: qn̄q; est tenue: ꝛ generaſ ide p̄ma. qn̄q; ē grossuȝ ꝛ generaſ ide scd̄a. s. colera q̄ ouoꝝ vitellis similis existit. ¶ Que aūt minoris ē fame ē illa q̄ colera vocaſ adusta q̄ aliquo duoꝝ generaſ modoꝛū. Unus ē vt colera in se aduraſ ꝛ accidat in ea cinereitas sȝ eiꝰ subtile nō sepeſ ab ipsius cinereitate imo cinereitas in ea ꝯtinuaſ: ꝛ hec q̄dē est peioꝛ. Et alius est vt colera nigra extrinsecus ad eam veniat ꝛ cum ea misceatur: ꝛ hec quidem ē melioꝛ. Huiꝰ aūt spēi colere coloꝛ ē rubeꝰ: sȝ nō est clarꝰ: neq; floꝛidꝰ: imo magis est similis sanguini: sȝ nō est tenuis: et plerūq; a suo coloꝛe ꝑꝑ aliquas mutaſ cās. ¶ Que vo i sui substātia extra naturā est: alia ē cuiꝰ generatio sep iꝰ est i epate. Alia ē cuiꝰ generatio magis ē in stomacho. Et illa q̄dē cuius generatio magis est ab epate est vna species q̄ cū qō i sanguine est subtile aduriſ cuiꝰ spissitudo colera ē nigra. ꝛ q̄ in stomacho magis generaſ duas hȝ ꝑtes: prassinā. s. ꝛ viridē: vt erugo eris ꝛ mihi q̄dē vſ q̓ prassina ex vitellina gn̄aſ cū aduriſ. Cū eñ aduriſ adustio i ea efficit nigredinē ex q̄ cū citrinitate mixta generaſ viriditas. ȝinaria vero videſ mihi q̓ genereſ ex prassina cū tātū aduriſ donec eiꝰ hūoꝛositas siccatur ꝛ ad albedinē redire incipit ꝑpter sui siccitatē. Caloꝛ nāq; i hūido coꝛꝑe ip̄rimis nigredinē efficit: deīde denudat ipȝ nigredine qn̄ eiꝰ oīno finit hūiditatē. Et qn̄ supfluit i eo ipsum albificat. Et hoc q̄dē i lignis attēde que prius i carbonē vertunſ: deinde in cinerē. Caloꝛ. n. in humido efficit nigredinē: ꝛ i eiꝰ cōtrario albedinē. Et frigiditas i hūido albedinē operaſ ꝛ nigredinē i eiꝰ cōtrario. Hec tamē duo iudicia que in prassina ꝛ ȝinaria iudicaui estimatiua sunt iudicia. Hec aūt spēs q̄ dr̄ ȝinaria oībꝰ colere rubee spēbꝰ calidioꝛ existit: ꝛ peioꝛ ꝛ magis ꝑniciosa: ꝛ dr̄ q̓ est de substantia venenoꝛū. ¶ Colere aūt nigre: alia est naturalis: alia nō naturalis superfluitas. Naturalis ē boni sanguis fex ꝛ turbulētia ꝛ supfluitas i ꝯparatione ad sanguinē: q2 oēs hūoꝛes dicunſ supfluitas i ꝯꝑatione sanguinis: cuiꝰ sapoꝛ iter dulcedinē ꝛ pōticitatē existit. Que cū in ep̄e generaſ in duas sepaſ partes: q̄rū vna i sanguinē penetrat ꝛ alia ad splenē trāsmittiſ. ¶ Pars autē que cū sanguine penetrat vadit cū eo cā necessitatis ꝛ vtilitatis. Necessitas vero ē vt sāguini admisceatur eo mō quo debet in nutrimēto cuiusq; mēbroꝛū i quorū cōplexionibꝰ magnam melancolie parteȝ esse opoꝛtet sicut sunt ossa. Utilitas vo ē vt sanguinē restringat et confoꝛtet et inspisset ipsum. ¶ Et pars eius que ad splenē transmittitur est illud quo san-

guis non indiguit que ad ipsum vadit causa necessitatis & vtilitatis. Necessitas vero aut est ꝯm corpus totũ. s. vt a superfluitate mũdetur: aut ꝯm vnũ mẽbrũ qđ est vt splenẽ nutriat. Utilitas vero iõ accidit q: in os stomachi quasi mulgendo ꝑfluit. Et hec quidẽ vtilitas duobus est modis. Uno quia os stomachi strigit & cõfortat: et inspissat. Alio vt in ore stomachi commotionem faciat ꝑpter acredinẽ: & excitet ad famẽ & facit đsideriũ. ¶ Debes aũt scire ꝙ colera rubea q̃ ad chistiz trãsmittit fellis est illđ quo sanguis nõ idiget: & illđ qđ a felle egredit est illud q̃ fel nõ idiget. Et silr colera nigra q̃ ad splenẽ transmittit est illud quo sanguis nõ idiget: & illud qđ a splene egredit ẽ illud quo non indiget splen. Et queadmodũ illa colera rubea postrema euigilat vtutẽ expulsiuã inferius sic colera ista nigra postrema virtutẽ appetitiuã euigilat superius. Unde fit deo oĩb⁹ meliori factorib⁹ la⁹. Melãcholia vero nõ naturalis nõ est ad modũ hypostasis et fecis: imo est ad modũ adustiõis & cinereitatis Res nãq3 hũide cũ reb⁹ terrestrib⁹ admiscẽtur: separat terrestreitas ab eis aliquo duorũ modorũ: aut ad modũ hypostasis: & tale quale illđ de sanguine est melancolia naturalis: & ad modum adustionis: qđ ẽ cũ resoluitur subtile & spissum remanet: & tale quale illđ est de humorib⁹ est melancolia superfluens: & ista quidẽ vocatur colera nigra: & neq3 habuit hypostasiz nisi sanguis. Ex flegmate eñi ꝑpter sui viscositatẽ nihil descẽdit. Sic & ex oleo ex colera rubea propter sui subtilitatẽ & terrestreitatis paucitatem: et sui motus assiduitatez: & propterea illud quod de ea a sanguine separatur in corpore est parũ: nõ descẽdit res de qua fit curãdũ: nec cũ separat moratur nisi parũ: sed putrefit: aut a corpore expellitur: & cũ putrescit ei⁹ subtile resoluitur & spissũ remanet & fit colera nigra adusta et non hypostasiua. ¶ Melãcholia autem que est superfluens: alia est que est cinis colere: & qđ de ea adurit q̃ est amara: inter quã tñ et colerã rubeã quã adustam vocam⁹ existit differentia: ꝙ illa est colera rubea cui cinis hic fuit admixtus: hec vero non est nisi cinis ꝑ se cognitus cuius subtile fuit resolutum. Alia est que ẽ cinis flegmatis & qđ de eo adustum fuit: & si flegma valde subtile et aquosum fuerit cinis eius erit salsus: & si non trahit ad acredinẽ et põticitatẽ. Alia est que est cinis sanguinis & qđ de eo est adustuz: & hec q̇dẽ est salsa ad paucã trahẽs dulcedinẽ. Alia ẽ q̃ est cinis melãcolie naturalis: q̃ si subtilis fuerit: erit ei⁹ cinis: & qđ de ea adustũ ẽ valde acre: sicut acetum quod cum super terre faciem cadit ebullit: et eius odor est acris a quo musce fugiunt & alia: & si grossa fuerit minor is erit acredinis cum ponticitate pauca. ¶ Male igitur colere nigre species sunt tres: colera rubea cum aduritur et ei⁹ subtile resoluitur: & due alie diuisiones quas post eã diximus. Melancolia vero flegmatica ẽ tardioris impedimenti & malitie. Et melancolia colerica est que ẽ fortioris malicie & velocioris corruptiõis: verũtñ ẽ susceptibilior cu

rationis q̄ ille. De alijs vero duabus diuisionib⁹ que magis acris est deterior existit. Si tamen in ei⁹ principio auxiliū p̄sto fuerit: citi⁹ medicationē recipiet. Tertia vero q̄ min⁹ super terrā ebulit ꝛ minus in mēbra penetrat: tardi⁹ perimit: sed ad resoluēdū ꝛ ad maturandū ꝛ medicationē recipiēdum magis est effrenis. He ergo sunt species humorū nō naturaliū ꝛ superfluentiū. ¶ Inquit Gal. qui dixit ꝙ humor naturalis solūmodo est sanguis: ꝛ alij humores sunt superfluitates quib⁹ nō egetur: nō dixit verū. Si em̄ solus sanguis esset humor qui membra nutrit: oīa in suis ꝯplexionib⁹ et essentijs similia forēt. Os autē carne duri⁹ nō existit: nisi qꝛ sanguis cui substantia dura melancolica fuit admista ipsum nutriuit. Neq̄ cerebrū mollius est carne: nisi quia sanguini qui ip̄m nutriuit substātia mollis flegmatica fuit admixta. Ipsum quoq̄ sanguinē alijs inuenimus admistū humorib⁹ q̄ ab eo separātur. Cū em̄ extrahitur et ordinatim ponitur inchoatim visu discernit̄ qd̄ separatur in partē q̄ est sicut spuma: ꝛ est colera rubea: ꝛ partē q̄ est sicut fex ꝛ est turbida etiā est melancolia: ꝛ partē q̄ est sicut albumē ouoꝝ ꝛ est flegma. ꝛ partē aquosam q̄ est aquositas cuius superfluitas in vrina euacuatur. Aquositas nāq̄ non est ex humoribus secūdis: neq̄ est nisi ex eo quod bibitur ꝛ non nutrit: neq̄ est necessaria nisi in nutrimenti attenuatione ꝛ penetratione: humor namq̄ est quod ex eo quod bibitur ꝛ comeditur est nutriens. Quod autem dico nutriens volo itelligi qd̄ est i potētia sil'e corpi. Qd̄ aūt i potētia corporis. s. humani similitudinē habet est corpus ꝯmistū nō simplex. Et aqua quidē est simplex. ¶ Sunt autem quidā hominū q̄ opinātur corporis virtutē sanguinis sequi multitudinē: ꝛ ipsius debilitatē sequi eius paucitatē. Sed non est ita. Quod vero attendit̄ est dispositio ei⁹ quātitatis q̄ de eo corp⁹ ingreditur. ¶ Et sunt quidam q̄ opinant̄ ꝙ cū humores aucti fuerint: aut diminuti postq̄ corpora hūana s̄m comparationē fuerint qua debēt in quātitate vnius ad alterū sanitas erit ꝯseruata. Sed nō est ita. Humores nāq̄ preter istud mensurā i q̄titatē ꝯseruatā habere debēt nō in ꝯpatiōe alteri⁹ humoris: imo i se cū custodia mēsuratiōis quā habēt i ꝯparatione vni⁹ ad alteꝝ. ¶ Adhuc q̄dem remanserūt de reb⁹ humoꝝ q̄stiones: q̄ nō medicis sꝫ tm̄ pertinēt: p̄hīs: ideoq̄ eas pretermisi.

¶ De equalitate generationis humorum. Cap. 2.

Nutriens masticatiōe aliquā habet digestionē. Superficies em̄ oris superficiei stomachi ꝯtigua existit: imo est ac si vna esset superficies: neq̄ in eo virtus digestiua ex ipso: cūq̄ masticatū tetigerit: aliqua ip̄m ꝯuersione p̄mutabit. Et in hoc quidem auxiliatur saliua acquisita p̄ digestionē in quā cadit calor innatus. Ideo q̄ triticū masticatū in maturatione furunculoꝝ ꝛ exituraꝝ operat̄ qd̄ nō operat̄ triticū cum aqua tritū: neq̄ illud qd̄ cū aqua coq̄tur. Et dixerunt quidā ꝙ signū ostendens nobis masticatū iam paꝝ in

cipit digeri est ꝙ neq primus odor: neq sapor in eo inuenit̄. ¶ Dein de postq̄ stomachū ingredit̄ integra digeritur digestiōe: nō propter stomachi calorē tm̄: sed propter calorē membrorum que ipsum circundant: ⁊ a dextra quidem epar: ⁊ a sinistra splen. splen nāq calefacit nō propter sui substātiā: sed propter arterias ⁊ venas multas q̄ in eo sunt: ⁊ ab interiori quidem est zirbū adipinū quod cito suscipit calorem causa adipis ⁊ ad stomachuz reducit: ⁊ superius quidem cor mediāte diafragmate ab eo calefacto. ¶ Cunq nutriēs in primis digeritur fit sua essentia in multis animaliū auxilio eius qd ei admiscetur de eo quod bibitur: plerūq chilus: ⁊ est substātia liquida pti sane in spissitudine similis. Deinde eius subtile a stomacho ⁊ intestinis attrahit̄: ⁊ per vias venarum que mesaraice vocant̄ impellitur q̄ sunt vene subtiles dure: omnibus intestinis continue. Cūq per eas impellitur ad venā peruenit epatis que porta vocat̄: ⁊ penetrat in epar in diuisionibus ⁊ ramis porte intrantibus ⁊ se minorantibus ⁊ subtiliantib⁹ ad modū capillorum: occurrentibus orificijs diuisionū radicū vene que a gibbo epatis ascēdit. Et nō facit ipsam penetrare in illas coangustatiōes nisi melior cōmixtio aque bibite supra id quo indiget corpus. Cum ergo in istarū venarum villis diuidit̄ sic quasi epar totaliter tāgat huius chili totalitatē: ⁊ propter illud tunc eius operatio est vehemētior ⁊ fortior: ⁊ velocior: et tunc coquit̄. ¶ In omni aūt decoctione que est hmōi est res que est sicut spuma: ⁊ res que est sicut hypostasis: ⁊ res fortasse erit cū eis aut que ad adustionē pertinet: si decoctio superflua fuerit: aut res que nō est bene cocta: ⁊ decoctio fuerit minor q̄ decet. Spuma aūt est colera rubea. Et hypostasis est melācolia que ambo sunt naturales. Adusti vero subtile est mala colera rubea. Et eius spissuz est melancolia mala non naturalis. Et qd nō bene coctū est flegma est. Quod autez de hoc toto res colata ē que est bene cocta est sanguis Qui tn̄ q̄diu est in epate subtilior existit q̄ debet propter aquosam superfluitatē q̄ propter rem quā dixim⁹ est necessaria. ¶ Istud ṽo qd est sanguis cuz ab epate separat̄ ab aquositate superflua illico mundatur que necessaria nō est nisi propter causam quādam q̄ iā sublata est. ¶ Extrahit̄ ergo aquositas a sanguine in vena q̄ ad renes descēdit ⁊ fert secum sanguinē q̄ ad renes nutriēdos sua q̄titate ⁊ qualitate bonus existit: nutritq renes vnctuositas hui⁹ aquositatis ⁊ sanguineitatis: deīde aliud qd remanet ad vesiccam tēdit: ⁊ post ad virgam. Sāguis aūt essentie bone per venam magnā ad gibbositatē epatis ascēdentē vadit: ⁊ tendit per venas que ab ea vt rami separant̄: deinde gedeguil venarū: postea sedenechi gedeguil post in suggentib⁹ segnechi: deinde in venis q̄ sunt sicut villi capillaribus siles: postea sanguis ab earum orificijs resudādo labit̄ i mēbra ex parte diuina. ¶ Sāguis ergo causa efficiēs calor est temperatus. ¶ Et causa materialis est qd de nutriētib⁹ est temperatum ⁊ de po

tibus bonis. ¶ Et formalis cã ipsius est decoctio noua. ¶ Et eius causa finalis est vt nutriat corpus. ¶ Efficiẽs vero colere rubee cã est igneus calor superfluus: ꝛ proprie in epate. ¶ Et eius causa materialis est quod de nutriẽtibus est subtile calidũ dulce ꝛ vnctuosuꝫ ꝛ acutum. ¶ Et eius causa est formalis decoctionẽ ad superfluitatẽ procedere. ¶ Et eius finalis causa est necessit[illegible] ꝛ vtilitas quas nominauimus. ¶ Efficiẽs aũt flegmatis causa est caliditas attenuata. ¶ Et eius materialis cã est qḋ de nutriẽtibꝰ est grossuꝫ humidũ viscoluꝫ frigidũ. ¶ Et eius cã formalis est decoctionis attenuatio ¶ Et eius finalis cã ẽ necessitas eius. ¶ Et vtilitas ipsius q̃s noiauimus. ¶ Melancolie aũt hypostasiue q̇dẽ cã efficiẽs ẽ calor temperatus. Sꝫ cã efficiẽs aduste est caliditas q̃ ab eq̃litate est egressa. ¶ Et eiꝰ cã materialis ẽ qḋ de nutriẽtibꝰ est vehemẽter grossum pauce hũiditatis: ꝛ eoꝝ calidũ ẽ fortiꝰ illo. ¶ Et cã eiꝰ formalis est fex hypostasiua ꝑ mvnũ duoꝝ modoꝝ: vñ neq3 labit: neq3 resoluit ¶ Et eius cã finalis est necessitas eiꝰ ꝛ iuuamentũ ipsius qḋ noiauimus. ¶ Melãcholia autem fit multa: aut propter caliditateꝫ epatis aut splenis debilitatem: aut propter frigoris vehementiam cõgelantis: ãt ꝑpter ꝯstrictiõis ꝑseuerãtiã: ãt ꝑꝑ egritudies q̃ multe ꝛ plixe fuerũt q̃re ꝑpter illḋ hũores facti sunt cineres. ¶ Cũq3 melãcholica multiplicaꝛ ꝛ inter stomachũ ꝛ epar stat: sanguis ꝛ bonoꝝ hũoꝝ gñatio cũ ea minoraꝛ. ergo sanguis minueꝛ. Debes aũt scire ꝙ gñatiõis hũoꝝ cãe caliditas ꝛ frigiditas cũ alijs existũt cãis. Sꝫ caliditas eq̃lis sanguinẽ generat. Et supfluẽs colerã gignit rubeã. Multũq3 supflua melãcholiã gñat ꝑpꝛ supfluitatẽ adustiõis. Et frigiditas quidẽ flegma generat. Et multũ superflua gñat melãcoliã ꝑpter superfluitatẽ ꝯgelatiõis. ¶ Debes aũt attendere ꝟtutes passiuas cũ ꝟtutũ actiuaꝝ equi distãtia. ¶ Neq3 opꝫ vt sit credulitas q꜄ ois ꝯplo sibi gñat silẽ ꝛ nõ sui cõtrariũ ꝑ accñs: lꝫ nõ sit per eẽntiã. ¶ Cõplõni em̃ multotiẽs accidit vt cõtrariũ generet. Frigida nãq3 ꝯplo ꝛ sicca plerũq3 gñat hũiditatẽ extraneã nõ ꝑꝑ ꝯueniẽtiã: sꝫ ꝑpter digestiue debilitatẽ. Et hmõi q̇dẽ ꝯplonẽ hñsẽ hõ macer cuiꝰ iũcture sunt laxe: ꝛ ẽ leuis: ꝛ ipse ẽ timorosus: ꝛ frigidꝰ tactu: ꝛ suauis. ꝛ vene ãguste ꝛ similaꝛ huic qḋ gñaꝛ. seniũ de flegmat[illegible]: lꝫ certa senij ꝯplo frigida sit ꝛ sicca. ¶ Debes aũt scire ꝙ sanguis ꝛ qḋ cũ eo labiꝛ tertiã hꝫ invenis digõneꝫ. Et cũ ꝑ mẽbra diuidiꝛ vt vnũq̇dq3 suũ recipiat nutrimẽtũ hꝫ digõnẽ quartã. ¶ Supfluitas igiꝛ digõnis prime q̃ est in stomacho per intestinoꝝ egrediꝛ viam. Et scḋe digestionis q̃ fit in epate supfluitas plurimũ cũ vrina egreditur. Quod autẽ de ea remanet: ad spleneꝫ: ꝛ fel tendit. Duarũ vero digestionũ remanentiũ superfluitates per resolutionẽ q̃ nõ sentitur: ꝛ per sudorem ꝛ per sordicieꝫ extrinsecam egrediuntur. Cuius pars est quod per foramina egreditur sensibilia sicut ꝑ nares: ꝛ instrm auditus: aut nõ sensibilia sicut ꝑ poros: aut extra naturã

sicut p apa cũ aperiunt: aut quod nascitur ex additionibus in corporibus sicut pili ꝛ vngues. ¶ Debes aũt scire ꝙ si alicuius humores subtiles existũt: eoꝝ euacuatio eũ debilitat: cui multũ nocet in sui fortitudīe suoꝝ poroꝝ amplitudo: ꝑpter qđ resolutionē sequit debilitas ꝛ ꝙ humores subtiles ad euacuandũ ꝛ resoluendũ sunt faciles. Qđ aũt ad resoluendũ et euacuādũ est facile spiritui facile associari pōt in sua resolutione: cũ eo igitur resoluit. ¶ Et debes scire ꝙ queadmodũ humores isti in suis generationibus cās hñt sic ꝛ in suis motibus habēt causas. ¶ Motus nāqꝫ ꝛ res calide sanguinē mouēt: ꝛ colerā rubeā: ꝛ fortasse mouebũt melācholiā: ꝛ forte faciēt eā. ¶ Quies ꝟo flegma forte reddit ꝛ aliquas meľie spēs. Et ēt ipsemet estimationes mouēt hũores verbi grã: sanguinē eñ mouet res intueri rubeas quapropter ꝓhibem⁹ illũ ex cui⁹ narib⁹ sanguis fluit: ressplēdorē hñtes rubeũ aspicere. ¶ Et hec quidem dicimus de hũoribus ꝛ eoꝝ generationibus. ¶ Loqui vero cōtra ꝑter uos ꝛ deuiantes debent sapientiarũ opifices ꝛ non medici.

¶ Doctrina quinta.

¶ Doctrine quinte ad sciendũ qđ sit membrũ ꝛ sue partes. Ca. I.

Membra autē sunt corpora q̄ ex prima humorũ generant cōmixtione: queadmodũ humores sunt corpora q̄ ex prima ciborum generantur cōmixtiōe: sicut cibi sunt ex prima ꝯmixtiōe generati elemētoꝝ. ¶ Membroꝝ aũt alia sunt q̄ sunt simplicia: alia sunt q̄ sunt cōposita. ¶ Et simplicia quidē sunt quoꝝ quācũqꝫ sensibilē assumpseris partē in noīe ꝛ diffinitiōe erit toti cōicās: sicut caro in suis partib⁹: ꝛ os in suis partibus: ꝛ neru⁹ in suis partibus et his siľia. Ideoqꝫ similiũ vocantur partiũ. ¶ Cōposita ꝟo sunt illa quoꝝ quācũqꝫ acceperis partē in noīe ꝛ diffinitiōe toti cōicans nō erit sicut manus ꝛ facies: pars eñ faciei nō est facies: neqꝫ pars manus est manus. Et vocātur mēbra instrumētalia: eo ꝙ sunt anime instrumēta ad cōplendũ motus ꝛ operationes. ¶ Primũ mēbrorũ similiũ ē os: qđ durũ est creatũ: qm̄ ipsuꝫ est corporis fundamentuꝫ ꝛ substētaculũ motuũ. ¶ Post ipm̄ ꝟo est cartilago' q̄ ex osse existit mollior ideoqꝫ flecti pōt: sꝫ est oībus alijs mēbris durior. Cuius iuuamētũ in creatione fuit: vt ossiuꝫ cũ corporibus mollibus per ipaꝫ melior fieret cōtinuatio: ꝛ vt durũ cũ molli nō absqꝫ medio cōponeretur: duro eñ molle lederet: ꝛ ꝓcipue in hora ꝑcussionis ꝛ ꝯstrictionis si nō esset ꝯpositio ordinata: sicut est in osse spatule ꝛ hyppocundriorũ ꝛ in ossibus costarũ: ꝛ sicut est epiglotalis cartilago: ꝛ illđ qđ est sub thorace ꝛ vt per ipsam etiā foret melior iuncturarum se adinuicē fricantiũ vicinitas: ne sua duritie rũperentur: ꝛ etiā vt aliq̄s musculus se extēdendo ad aliqđ peruenerit membroꝝ in quo os nō existat cui initatur ꝛ a quo cōfortetur: sicut palpebrarũ musculi vt sit ibi substētaculũ cordis eoꝝ ꝛ defensio: ꝛ plerũqꝫ etiā in multis locis est necesse rem aliquaꝫ rei alicui inniti q̄ non sit dura in vltimo

ficut epigloti. ¶ Postea sunt nerui qui sunt corpora a cerebro orta aut a nucha: alba: ad flectendũ mollia: et ad separãdũ dura: ad hoc creati vt p eos mẽbra sensuz habeãt et motum. ¶ Post neruos sunt chorde q̃ quidẽ sunt corpora que ab extremitatibus musculorũ oriũtur et neruis similantur: et ad mẽbra tendẽtes mobilia plerũqꝫ sua retractione retrahũt mẽbra ꝓpter musculi cõtractionẽ et cõgregationẽ et ꝓpter retrorsũ reductionẽ: et qñqꝫ relaxãt relaxamẽto sui ꝓpter ea ꝙ musculus dilatatur cũ ad suũ redit sitũ: aut supra mensuram quã eius hꝫ longitudo: et supra dispositionẽ quã hꝫ cũ in suo naturali existit situ addit: sicut in quibusdã videmus musculis: qui quidẽ ſm plm̃ sunt cõpositi ex neruis qui ad musculũ tendũt: et ab altera parte egrediunt: et ex corporibꝰ de quibꝰ post chordarũ relationẽ tractabimꝰ. Et hec quidẽ sunt que ligamẽta vocãtur q̃ etiã ſm visuz et tactũ neruosa existũt: et ab ossibus veniẽtia ad musculũ vadũt: et fiunt fila ipsa et nerui in eo. Quod ergo est supra partẽ musculi vocatur caro. Et qḋ ab eo separat et ad iuncturã vadit et mẽbrũ motũ colligit i seipso et ꝑmutat chorda. ¶ Post eas aũt sunt ligamẽta q̃ ꝑdiximꝰ: q̃ etiã sunt corpora neruo similia: quorꝫ quedã sunt q̃ absolute ligamẽta vocantur: et quedã sunt q̃ nomine alahachab: vel alchaab appropriant. Illud vero qḋ ad musculũ extẽdit nõ vocat nisi ligamentũ. Et illud qḋ ad musculũ nõ extendit: sꝫ tm̃ qḋ est inter duo extrema ossiũ iũcture cõtinuat aut inter alia mẽbra: et vnã rẽ alij firmiter annectit ꝓpter qḋ ligamẽtũ vocat: et qñqꝫ nomine alahachab vel alchaab appropriatur. Ligamẽtũ vero nullũ sensuz habuit: ne ꝓpter motũ et fricationẽ doleret. Iuuamentũ aũt ligamẽti ex eo qḋ premissum est perpenditur. ¶ Et post ligamẽta sunt arterie: q̃ sunt corpora q̃ a corde nascunt cõcaua: in longitudinẽ extensa: neruosa et in sui substantia ligamentalia habentia: motiões dilatãdo se et cõstringendo: q̃ ex q̇etibus discernũtur q̇dem ad hoc fuerũt create vt cor euentet: et fumosus vapor ab eo expellat: et spiritus mẽbris corporis distribuatur. ¶ Post sunt vene q̃ arterijs similes existũt: sꝫ sunt ab epate: et sunt quiete: que quidẽ fuerũt create ad hoc vt sanguis mẽbris q̃ sunt in corpore partiat. ¶ Deinde sunt panniculi q̇ sunt corpora de filis neruosis nõ sensu ꝑceptis texta: quorꝫ spissitudo tenuis existit dilatata: aliorꝫ corporꝫ supficies cooperientia et cõtinẽtia ea ꝓpter iuuamenta: ex quibus est vt sinmmã eorũ in sua figura et factura custodiant: et ex eis est vt ea ab alijs corporibus suspẽdãt: et eis annectãt mediãtibus neruo et ligamento: q̃ fila facta fuerũt: ex q̇bus texti fuerũt sicut rhenes dorso: et ex eis est vt mẽbra ſm sui substãtiã sensum nõ habentia per ipsos habeant superficiẽ sui essentia sentientẽ: q̃ illud qḋ ei occurrit sentit: et accidẽtaliter sentit qḋ in corpore accidit qḋ eis inuolutũ ẽ: et hec quidẽ mẽbra sunt sicut pulmo: epar: splẽ: et rhenes: hec enĩ sua substantia nullo modo sentiunt: sed neqꝫ senti t illud qḋ in eis ꝑcussionẽ facit

nisi qđ de pāniculis super ea existit cunqꝫ in eis accidit ventus aut apa sentit: sꝫ ventū sentit pānicul⁹ accidētaliter ꝑpter extēsionē que cōtingit in ipso: apa ꝟo sentit principiū pāniculi et eius appēsionez accidētaliter: ideoqꝫ mēbrū apostematis grauitate laxat. ¶ Post ea est caro q̄ est locoꝝ vacuoꝝ ipletio: q̄ in borū mēbroꝝ situ in corpore existunt: et ipsorū fortitudo qua sustentat. ¶ In vnoquoqꝫ ꝟo mēbro est ꝟtus naturalis qua ei res nutrimēti ꝯplet. Et boc quidē est nutrimentum attrabere et retinere: et assimilare et vnire et superfluitatē expellere. ¶ Et post bec quidē mēbra diuersificantur. Sūt eñ eoꝝ q̄dam q̄ preter banc virtutē insuꝑ aliā virtutē bñt q̄ ab eis ad aliud ꝑcedit. Et quedā sunt eoꝝ q̄ boc nō babēt. Et aliter. Quedā eoꝝ sunt q̄ preter bāc virtutē insuper virtutē bñt q̄ eis ab alio influit et sunt eoꝝ q̄dā q̄ non. ¶ Cum ergo cōpositio fiet: sequet ꝙ est membrū suscipiēs et tribuens. et mēbrū tribuēs et nō suscipiēs: et membrum suscipiēs et nō tribuēs: et mēbrū neqꝫ suscipiēs neqꝫ tribuēs. ¶ De mēbri aūt autē tribuētis et suscipiētis inuētiōe nō dubitam⁹ in cerebro nāqꝫ et epate oēs cōuenerunt medici ꝙ vnūq̄dqꝫ eoꝝ virtutem vite suscipit et calorē naturalē et spiritū a corde: et vnumquodqꝫ eorum principiū babet virtutis quā alijs tribuit: sed cerebrū quidem prebet sensum ꝟm quosdam absolute: et ꝟm quosdam nō absolute: et epar est principiū nutrimēti ꝟm quosdā absolute: et ꝟm quosdam non absolute. ¶ De mēbri aūt suscipiētis et nō tribuētis iuuētione nō dubitamus: sicut caro est q̄ sentiēdi vritutē et vite suscipit et nō est alicuius virtutis principiū quam alij vllo mō tribuat. ¶ De alijs vero duab⁹ diuisionis partib⁹ in vna earum medici a magno pboꝝ diuersificati sunt. Pboꝝ nāqꝫ magn⁹ dixit ꝙ mēbrū tribuēs et nō recipiēs est cor: ipsum est omniū virtutū prima radix: et oibus alijs mēbris suas tribuit virtutes quibus nutriunt et viuūt et quib⁹ cōprebendunt et quib⁹ mouēt. Medici et quidā primoꝝ pborū bas virtutes in mēbris partiti sunt: et nō dixerūt qđ sit mēbrum tribuēs et nō suscipiens. Et pbi quidē sermo cū subtiliter certificatur est veracior. Sed medicorum sermo in primis cum attenditur est magis manifestus. Postea in alia diuisiōis parte diuersificati sunt medici inter se: et pbi inter se. Una enim secta dixit ꝙ ossa et caro nō sentiētia et eorū similia non perdurāt nisi per virtutes proprias que sunt in eis: que non ab alijs principijs eis influxerunt: sed per illas virtutes cum nutrimentum eis tranimittitur sibi sufficiunt: et neqꝫ ipsa alij rei virtutē tribuunt: neqꝫ etiam aliud membrum eis aliam tribuit virtutem. Alia vero secta dixit ꝙ virtutes iste non sunt eis proprie sed ab epate et corde in generationis principio eis influxerunt et in eis quiete permanserunt. Medico tamen non attinet vt in sequendo demonstratiua procedat argumentatione. Unde de bis duabus diuersitatibus ad veritatem exitus proueniat: neqꝫ patet ei semita ad boc inquantum est medicus: neqꝫ boc ipsum in ali-

qua suarum perscrutationum et suarum actionum impedi. ¶ Debet aut scire et credere in diversitate prima q non est ei curandum utrum cor sit principium sentiendi et motionis cerebro et virtutis nutrientis epati: aut non sit. Cerebrum namque sive post cor habeat principium animalium actionum existit comparatione aliorum membrorum. ¶ Et epar similiter actionum naturalium nutrimentum principium existit aliorum membrorum comparatione. Et de alia quidem diversitate debet scire et credere q non est ei curandum utrum virtus naturalis in tali quale est os in principio generationis ab epate venerit: aut per suamet complexione meretur: aut nihil sit eorum. ¶ Sed debet credere q hec virtus ad ipsum non profluit nisi ab epate. Nam si inter ea via clauderetur et os nutrimentum aptum haberet: eius actio destrueretur: quemadmodum fit in sensu et motu cum nervus qui provenit a cerebro stringitur. Virtus vero illa ossis naturalis facta est dum eius permanserit complexio. ¶ Et tunc quidem explanabitur ei divisionis habitudo: et videbit membra principalia que sunt: et membra principalibus deservientia: et membra non principalia absque servitio. ¶ Membra vero principalia sunt membra que primarum virtutum que in corpore existunt que ad hec sunt necessarie: ut singulare: aut species perdurent principia habent. Secundum vero singularis durabilitatem sunt tria principia. Cor quidem est principium virtutis vite. Et cerebrum quidem est principium virtutis sentiendi et movendi. Et epar quidem est principium nutriendi. Sed secundum speciei durabilitatem sunt principalia hec tria: et etiam aliud quartum quod speciei existit proprium. Et sunt testiculi qui uni rei sunt necessarii et ad rem aliam iuvativi. Necessitas ergo est ad sperma generandum quod genealogiam conservat. Iuvamentum vero est ad hoc ut complementum forme detur: et complexio masculina et feminea conservetur: que speciebus animalis accidentia sunt insepa rabilia: et nec sunt ex rebus in animalitatis essentiam ingredientibus.

¶ Membrorum vero deservientium: alia sunt que servitute deserviunt preparatoria: alia que serviunt servitute latoria. Et preparatoria quidem servitus vocatur utilitas. Latoria vero servitus absolute vocatur. Servitus aut preparatoria est antequam principale operetur. Et latoria servitus postquam principale operatur. Cordis vero serviens preparator est: sicut pulmo et eius serviens lator est sicut arterie. Cerebri vero serviens preparatorem sicut epar et alia nutrimenti membra et custodie spiritus: et lator est sicut nervi. Epatis vero preparator serviens est sicut stomachus et lator est sicut vene. Et testiculorum quidem serviens preparator sunt sicut membra que antequam ipsi generant sperma. Sed eorum serviens lator est virga in viris et vene que sunt inter eos et ipsam. Et in mulieribus similiter sunt vene que sperma ad locum conceptionis impellunt: et mulieres insuper habent matricem per quam spermatis completur utilitas. ¶ Gal. aut dixit q membrorum alia sunt que operationem tantum efficere habent: alia que iuvamentum tantum: et alia sunt que operationem et iuvamentum habent. primum est sicut cor. secundum est sicut

pulmo tertiũ sicut epar. Dico aũt q᷑ p operationez opz intelligi illud qđ cum re solũmodo operationũ in vita singularis ingrediẽtiũ cõple tur: aut in speciei permanẽtia: sicut cor in generatione spũs. ¶ Et per iuuamẽtũ opz intelligi illud qđ preparatur ad alterius mẽbri operationẽ suscipiẽdã: ⁊ tunc erit operatio cõpleta ad dandã sin gularivitã: aut speciei pmanẽtiã: quẽadmodũ pulmo aerẽ pparatũ prestat. Ergo inquãtũ digestionẽ scdam adeo perfectã efficit quo ad sanguis ad ipsummet nutriẽdũ sit bonus actionez operatus est. Et inqtum operationẽ efficit que in alia expectata operatiõe au xiliatur: iuuamẽtũ efficit. Etiã denuo dicem⁹ q᷑ membrorũ alia sunt que generãtur ex spermate que sunt similiũ partium mẽbra preter carnẽ ⁊ adipẽ. Et alia sunt que ex sanguine generãtur sicut adeps ⁊ caro. Quod cimẽ preter hec duo ex duobus generaȓ spermatib⁹ masculorum spermate ⁊ spermate mulierũ. ¶ Sed secundũ sermo nẽ eius qui de sapientib⁹ verificauit: de spermate masculi generaȓ sicut generaȓ caseus de coagulo: ⁊ de spermate mulieris generaȓ si cut caseus gñaȓ de lacte. Et sicut pncipiũ coagulatiõis est in coa gulo: ita principiũ coagulationis forme est in spermate viri. Et si cut principiũ coagulationis est in lacte: ita principiũ coagulatio nis forme. s. virtutis patientis est in spermate mulieris. Et quẽad modũ vnũquodq3 duorũ coaguli vez ⁊ lactis est pars substãtie casei q̃ fit ex eis: ita vnũqđq3 duorũ spermatũ est pars substãtie embrionis ¶ Hoc aũt verbũ nõ paruz imo multũ verbis Gal. est ꝯtrariũ. Si bi nãq3 videȓ q᷑ cuiq3 duorũ spermatũ inest virt⁹ coagulatiua ⁊ vir tus coagulationẽ suscipiens. Et propter hoc nõ se prohibet quin dicat quod virtus coagulatiua in masculis est fortior. ⁊ virtus coagulationem suscipiens ẽ fortior in feminis. ¶ Qualiter autem sermo in hoc certificeȓ: iuenitur in nostris libris q̃ sunt de sapiẽtijs radicalibus. ¶ Postea vero sanguis q̃ in tẽpore menstruorũ a mu liere separabaȓ fit nutrimẽtũ. ¶ Sed alia pars ei⁹ est q̃ in similitu dinẽ ꝯuertiȓ substantie spermatis ⁊ mẽbrorũ q̃ ex eo generãtur ⁊ erit nutrimentũ augmentãs ipm. Alia pars ei⁹ est q̃ non nutrimẽtũ fit adhuc sed est cõueniẽs vt coaguleȓ ad iplenda loca mẽbrorũ primo rum vacua ⁊ fit caro ⁊ adeps. Et alia pars eius est superfluitas q̃ nulli harũ duarũ rerũ est bona: ⁊ remanet vsq3 ad horã part⁹ quaz vt pote natura superfluam expellit. Cunq3 infans parturitur: san guis quẽ ipsius epar generat huius sanguinis vices supplet: ⁊ ge neratur ex eo quod ab illo sanguine generabatur. Et caro quidez ex sanguine generatur spisso quem caliditas ⁊ siccitas coagulant. Adeps vero ex ei⁹ aquositate ⁊ vnctuositate generatur quã frigidi tas cogulat: ideoq3 ipsaz caliditas resoluit. ¶ Mẽbra autẽ q̃ ex sper mate sunt creata: cum solutionẽ continuitatis patiuntur certa cõ tinuitate non restaurantur: nisi pauca ex eis: ⁊ in paucis habitudi nib⁹: ⁊ i etate pueritie: sicut ossa ⁊ ramivenarũ parui: non enĩ magni

neqꝫ arteriarū. ¶ Cū eīm aliq̄ eoꝝ ps seiūgit nihil loco ei⁹ nascit: et hec quidē sunt sicut ossa ꝛ nerui. ¶ Illa vō q̄ ex sanguine sunt creata renascuntur post pditionē suā: ꝛ cōtinuant tali substantia q̄lis sunt ipsa: sicut caro. ¶ Et illud quidem qđ est creatum ex sanguine i quo adhuc virtus existit spermatis dum nondum inter ipm ꝛ sperma tēpus intercessit nisi paruū: illud mēbꝛū qn̄ tollit iterū nasci pōt: sicut dētes in etate pueritie. Cū aūt sanguis ad aliā cōuersus fuerit cōplexionē nō iterū renascetur. ¶ Et dicemus etiā ꝙ mēbꝛorū sentientiū mobiliū plerūqꝫ motus ꝛ sensus simul pꝛincipiū ē vn⁹ neruus: ꝛ plerūqꝫ separantur: ꝛ erit pꝛīcipiū cuiusqꝫ virtutis neru⁹. ¶ Et etiā dicem⁹ ꝙ oīm iteriorū que panniculis sunt īuoluta: pāniculus ex vno pāniculorū pectus aut ventrē cooperiētiū nascit. Sed eorū q̄ in pectore sunt pāniculorū origo sicut dyaphꝛagmatis ꝛ venarū ꝛ arteriarū ꝛ pulmonis est ex panniculo iteriore qui costas tegit: ꝛ mēbꝛorū q̄dē ꝛ venarū que sunt in vētre panniculi oriūtur ex siphac q̄ interius ventris cooperit musculos. ¶ Omnia quoqꝫ mēbꝛa carnosa sunt: aut villosa sicut caro que ē in musculis: aut villis carentia sicut epar. Et null⁹ quidē motus fit nisi per villos. Uoluntarius vero motus fit causa villorū q̄ sunt in musculis. Et naturalis: sicut motus matricis ꝛ venarū. Et cōpositus sicut mot⁹ trāsglutiēdi fit villis ppꝛijs p formam situ longitudinis: ꝛ latitudinis: et trāsuersionis. Attractioni vero sunt villi qui in longitudinē pꝛotēduntur. Et expulsioni villi q̄ in latitudinē tendūt cōstringentes. Et retentorij villi q̄ ex trāsuerso vadūt. ¶ Mēbꝛorū aūt que vnā habēt tunicā sicut venarū ꝛ vesice tres villorū species adinuicē sunt texte. Et mēbꝛorū q̄ sunt duas habentia tunicas villi qui i latitudinem tēdūt sp i extrinseca existūt eoꝝ tunica: ꝛ alij duo i tunica eoꝝ extrinseca. Illi tn̄ qui in lōgitudine pꝛotenduntur ad superficiē magis declinant extrinsecā. Qui taliter nō creati fuerūt nisi ne attrahendi et expellendi villi simul existāt: immo melius est vt villi attrahendi et retinēdi sint simul: nisi in intestinis: nō enim multa indigēt retētione: sed attractione et expulsione. ¶ Et dicemus etiā membꝛorū neruosoꝝ coꝛpa a sui substātia aliena cōtinētiū: alia sunt que vnā habent tunicam: et alia que duas. ¶ Que autem duabus consistūt tunicis non taliter creata fuerunt nisi pꝛopter iuuamenta multa. Quorum vnum est multa necessitas multe custodie foꝛtitudinis sue coꝛpeitatis: ne scindant cā foꝛtitudinis mot⁹ ei⁹ qđ ꝯtinet i eis: sicut arterie. Secundū est multa necessitas multe custodie in re coꝛpoꝛis quod in eis est reconditum ne resoluatur et egrediatur. Resolutionis vero timoꝛ pꝛouenit causa sue raritatis si vnam haberet tunicam. Et exitus timoꝛ est ideo ꝙ pꝛopter hoc etiam ad scindendum essent apte. Et hoc quidem coꝛpus quod in eis est recōditum est sicut spiritus et sanguis qui in arterijs sunt recōditi in quorum custodia valde est studēdū ꝛ de quibus timetur ne pꝛo nihilo

recedant. Spirit⁹ quidē ꝓpter resolutionē. ¶ Et sanguis quidem ꝓpter fissurā. ex hoc nāq; maximū timet malū. Tertius ē qm̄ cū ali cui mēbro fuerit necessariū: vt sit ipsius attractio et expulsio motu vehemēti: factū ē vnicuiq; earū singulariter istrumentū sine pmix tione: ⁊ hoc est sicut stomachus ⁊ intestina. Quartū est qm̄ cū volū tas fuerit vt vnaqueq; mēbri tunica opationi: q̄ est ei ꝓpria sit p̄pa rata: ⁊ vnaqueq; duarū opationū acciderit ꝓpter cōplexionē ab al terius operationis complexione diuersam: fuit melius i ter eas diui dere: sicut stomachus in quo fuit volūtas sentiendi virtutē esse: qđ quidē nō fit nisi in mēbro neruoso ⁊ digerēdi. qđ similiter nō fit nisi ꝑ mēbrū carnosū. ¶ Unicuiq; igitur harū duarū rez tunicā posue runt ꝑ se tunicā neruosam virtuti sentiendi: ⁊ tunicā carnosam di gestioni. Et natura q̄dē itrisecā tunicā fecit neruosam. Et extrin secā carnosam. Pōt nāq; digerentis opatio ad id qđ digestū est in potentiā sine occursu peruenire. Sentiens vero id qđ sentitur non po test sentire nisi obuiādo ei sensu vz tact⁹. ¶ Et dicemus etiā q; sunt quedā mēbra: quoꝝ cōplexio sanguini est propinqua. nō ergo indiget sanguis in eoꝝ nutrimēto multotiēs cōuerti: sicut carnis. Quapropter i ea neq; foramina facta fuerūt: neq; vētriculi: i q̄b⁹ ali quāto tpe nutrimētū qđ ei digerit imoret: ⁊ deide caro ex eo nutria tur: imo illico cū ei nutrimentū occurrit i ipaz conuertit. Et sunt ex mēbris quedā quoꝝ cōplexio a sanguinis cōplexione valde ē remo ta. Ideoq; cum necesse fuerit sanguinē ea nutrire: oportebit vt in si militudinē substantie eorum multis cōuersionib⁹ ordinati cōuerta tur sicut os. Quapropter in creatione ante vnum positū fuit fora mē qđ eoꝝ nutrimento tanto cōtineat tpe quāto illud in ei⁹ simili tudinē conuertatur. sicut in osse cruris et adiutorij: aut foramina multa in ipsis diuisa: sicut in osse mādibule iferioris. Et mēbris q̄ dē q̄ sic sunt necesse est vt nutrimēto āpliori q̄ eis tūc sit necesse re pleantur vt paulati ⁊ paulati procedāt illud in sui similitudinē cō uertendo. ¶ Mēbra aūt fortia supflui tates suas ad mēbra debi lia sibi vicina expellūt: sicut cor ad ascellas: ⁊ cerebrū ad loca que sunt post auriculas: ⁊ epar ad inguina.

¶ Doctrina. vj. cuius est summa vna: ⁊ vnū capitulū.
¶ Summa est de v̄tutibus cuius sex sunt capitula.

¶ Summe que est doctrine sexte que est dictionis prime quod est de generibus virtutum ſm sermonē vniuersalem.

¶ Capitulū. I.

Virtutū et operationū adinuicē alie ex alijs cognoscūtur. Oīs enim virtus operationis existit initiū. Neq; aliq̄ opatio puē nit nisi ex virtute. Ideoq; vtrasq; in vno posuimus capitulo.
¶ Uirtutū aūt genera ⁊ opationū ex eis prouenientiū apud medi

cos sunt tria q̄ sunt gen⁹ virtutū vitaliū: ꝛ gen⁹ virtutū naturaliū ꝛ gen⁹ virtutū animaliū. ¶ Et multis quidem philosophoꝝ ꝛ medicis omnib⁹: ꝛ p̄cipue Gal. vr̄ ꝙ vnaqueq; v̄tutū membꝛū p̄ncipale h₃ qḋ ei⁹ existit minera: ꝛ a quo eius ꝓcedūt opationes. Et vr̄ eis ꝙ virtutis animalis sedes sit cerebꝛū: ꝛ ip̄ius ab eo ꝓueniāt opatiōes. ¶ Et ꝙ virt⁹ naturalis duas h₃ sp̄es. Et vna sp̄es est cui⁹ finis est custodire indiuiduū ꝛ ꝯseruare ip̄m q̄ ministrat in re nutrimēti quousq; ad finem crescētie ei⁹ nutriat coꝛp⁹. Et hui⁹ q̄dē sp̄ei sedes ꝛ opationū ipsi⁹ ꝓcessus est epar. Altera v̄o sp̄es est cui⁹ finis est speciē cōseruare q̄ est ministrās in re generatiōis: ꝛ separat ex humoꝛibus coꝛpoꝛis spermatis substantiam: deinde ipsum infoꝛmat sui creatoꝛis p̄cepto. Et hui⁹ q̄dē speciei habitatio ꝛ operationū ipsi⁹ ꝓuent⁹ sunt testiculi. ¶ Uitalis v̄o virt⁹ est illa q̄ sp̄us in esse cōseruat: q̄ sensus ꝛ mot⁹ vehiculū existit: ꝛ ip̄₃ reddit aptū ad eoꝝ ip̄ressiōes recipiēdas cū ad cerebꝛū ꝓuenit: ꝛ facit ip̄₃ potētē dādi vitā vbicūq; expādit. Et hui⁹ q̄dē virtutis sedes ꝛ opatiōis ipsi⁹ ꝓcessus est coꝛ. ¶ Omnibus aūt philosophis maioꝛi. i. Aristoteli vr̄ ꝙ oīum istaꝝ operationū p̄ncipiū existit coꝛ. S₃ p̄maꝝ operationū eaꝝ manifestatio in his p̄dictis existit p̄ncipijs. Queadmodū apud medicos cerebꝛū est sentiendi p̄ncipiū. ꝛ post hoc q̄sq; sensus habet mēbꝛū in q̄ ei⁹ apparet opatio. P̄terea cū cōsiderāt sicut dicūt ꝛ certificāt inueniūt rē sicut videt Aristoteli: ꝛ nō queadmodū ip̄is vr̄: ꝛ inueniūt tractat⁹ suos extractos ex ꝓpositiōib⁹ sufficiētib⁹ ꝛ nō necessarijs in q̄b⁹ nō assequūtur nisi qḋ ex reb⁹ apparet. ¶ Medico aūt inquātū medic⁹ nō attinet vt ꝯsideret q̄ sit haꝝ duaꝝ sentētiaꝝ veritas: s₃ illḋ ꝯsiderare philosoph⁹ aut phẏsic⁹ debet. ¶ Medic⁹ aūt cū cōcedit ei mēbꝛa hec p̄nominata istaꝝ virtutū p̄ncipia existere nō curat in eo qḋ de esse medicatiōis cōsiderat an ex alijs habeant p̄ncipijs q̄ sunt ip̄is p̄oꝛa vel nō: neq; illḋ ex eis existit q̄ philosoph⁹ nō ei leuia facit.

¶ De virtutib⁹ naturalibus quibus ministratur. ¶ Ca. 2.

Uirtutū v̄o naturaliū: alie sunt q̄ sunt ministrātes: alie sunt q̄ ministrate. ¶ Et ministrataꝝ q̄dē duo sunt gn̄a. Unū gen⁹ ministrat in re nutriētis ad hoc vt indiuiduū remaneat: qḋ in duas ptitur sp̄es: nutritiuā: ꝛ crescitiuā. Et alternū genus ministrat in nutriente ad hoc vt remaneat sp̄es: quod etiā in duas diuidit species: in generatiuam ꝛ foꝛmatiuam. ¶ Uirt⁹ v̄o nutritiua est illa q̄ nutriēs in nutriti ꝯuertit silitudinē: iō vt ꝑ ip̄m restaurationē ei⁹ recuperet qḋ dissolutū fuit. ¶ Uirt⁹ aūt crescitiua est illa q̄ in totius coꝛpoꝛis diametris addit f̄m ꝓpoꝛtionalitatem naturale₃: quatenus ipsum ad finem augmenti perducat per illud quod ipsum ex nutriente ingreditur. ¶ Nutritiua vero virtus crescitiue seruit: eo ꝙ nutritiua quandoq; affert nutriēs ei qḋ dissoluitur equale: q̄nq; minus: quandoq; plus. Sed crescitiua non erit nisi cu₃ quod ingredit plus fuerit eo quod dissoluitur. Non tamen totum quod taliter

existit est crescitiua. Inpinguari enim post macredinē in etate cōsistē tie est hui⁹ secte: nō tñ est crescitiua. Nō est enim augmētū nisi illō qō sm naturalē pportionalitatē i oib⁹ existit diametris: q̄ten⁹ ipm ad crescētie pducit cōplementū. Deinceps vō post hoc nullo mō est ibi crescētia: z si fit ibi impinguatio. Queadmodū añ cōsistētiā nō exi stit etiā ariditas: z si fit tibi macredo: lȝ illō longi⁹ existat z a necessa rio exiens magis. ¶ Et nutritiue q̇dē operatio trib⁹ pticularib⁹ cō plet opatiōib⁹. Una est pmutatiōis substātie compreheñsio q̄ est san guis aut humor q̇ est in potētia ppinq̄ in effectu similis mēbro. Qō qñq; fallit queadmodū in egritudine cōtingit q̄ atrophia vocaƭ q̄ est nutrimēti defect⁹. ¶ Et alia est adherētia que est vt hoc receptuȝ nutrimētū cōpleto effectu efficiat. s. vt membri pars fiat. Quod ple rūq; fallit quemadmodum in hydropisi cōtingit carnosa. ¶ Et ter tia est multitudo q̄ est vt hoc receptū qō iā factū est pars membri po nat ei ab oibus partib⁹ simile vsq; in essentia z colore. Qō qñq; fal lit: queadmodū cōtingit in albaras z morphea. Cambiū enim z adhe rētia iam ibi sunt reperta: sȝ similitudo non ibi inueniƭ. Et hāc q̇dē opationē efficit virt⁹ immutatiua q̄ est vna de virtutib⁹ nutritiue z ē in homine vna in genere z pncipio prio: sȝ in mēbris similiū partiuȝ diuersificatur. ¶ In vnoquoq; enim mēbro existit virt⁹ sm ei⁹ cplexio nē q̄ nutrimētū i ei⁹ cuertit similitudinē diuersa virtute q̄ nutrimē tū alterius pmutat. ¶ Immutata vero que est in epate operationeȝ efficit toti corpori cōmunem. ¶ Generatiue vero virtutis due sunt species. Una est que in masculis z feminis sperma generat. Altera q̄ diuidit virtutes que sunt in spermate: z pmiscet eas tēperādo sm q̄ vnicuiq; cōuenit mēbro: dās neruo cōplexionē ppriā: z ossi cōplexio nē ppriā. Hoc tñ totū puenit de spermate similiū partiū z similis p mixtiōis. Et hāc q̇dē vtutē vocāt medici vtutem imutatiuam pmi. ¶ Uirt⁹ vō informatiua imprimēs est illa ex q̄ precepto sui creato ris procedit membrorum lineatio: z ipsorum figuratio: z cōcauitas z foramina: z leuitas: z asperitas: z eorum situs: z ipsorum conti nuitas: z ad vltimum operationes que ex finibus dimensionum eo rum pendent. ¶ Et huic quidem virtuti ministrantes sunt que reȝ nutrimenti ministrant ad speciem custodiendam z sunt virtus nu tritiua z crescitiua.

¶ De virtutibus naturalibus ministrantibus. Ca. v.

Virtutes vero naturales que ministrant tantum virtute nutri tiue sunt ministrantes que sunt quattuor virtutes: attracti ua: retētiua: digestiua: z expulsiua. ¶ Attractiua vero fuit creata ad attrahendū nutrimentum: qua quidem operatur hoc villis mem bri in quo est secundum longitudinem protensi. ¶ Et retentiua fuit creata vt iuuatiuum retineat dum virtutes ipsum iuuantes in eo operantur que ab ipso alimentum suscipiunt: quod equidem effici tur villis que ex transuerso protenduntur. Et est etiam cum villi

q̄ ſm latitudinē incedūt auxiliū pbēt. ¶ Digeſtiua vo eſt illa q̄ qḋ attractiua attraxit:ꝛ retinuit: retētiua i eſſentia ꝯuertit aptā vtutū in ea pmutationē faciētiū opatiōi: ꝛ cōplexionē q̄ cōuerſiōi nutrientis in effectu eſt cōpetēs. ¶ Hec eſt eñi ei9 opatio in iuuatiuo q̄ vocatur digeſtio. ¶ Ei9 vo opatio eſt in ſupfluitatib9: vt ſi poſſibile fuerit eas in hāc mutēt diſpoſitionē q̄ ē vocat̄ digeſtio. Aut vt eaꝝ egreſſionē a mēbro in quo ſunt retēte facilē efficiat cū expulſiōe eaꝝ attenuādo eſſentiā ſi qḋ pbibet fuerit groſſities: aut ingroſſando ſi qḋ vetat fuerit tenuitas. aut icidēdo ſi qḋ pbibet fuerit viſcoſitas. Et hec q̄dē opatio vocat̄ maturatio. Eſt tñ cum digeſtio ꝛ maturatio ſynonima dicunt̄. ¶ Expulſiua aūt eſt illa q̄ ſupfluitatē expellit ex nutrimēto reſiduā q̄ ad nutriēdū nō eſt ꝯueniēs: aut q̄ excedit mēſurā q̄ ſufficit ad nutriēdū: ꝛ q̄ nō eſt neceſſaria: aut euacuat in receptaclo ſibi apto ſicut vrinā in veſica. Et hec q̄dē virt9 has expellit ſupfluitates: aut p ptes ꝛ foramina q̄ ſunt eis pparata: vel ſi nō fuerint ibi foramina pparata a nobili expellit ad ignobile ꝛ a duro ad laxū. Cūq3 in parte expulſiōis fuerit declinatio meri ſupfluitatis nō conuertit eam virt9 expulſiua ab illa ſemita inquantū poſſibile fuerit. ¶ His autē quatuor virtutib9 naturalib9 quatuor prime ſeruiūt q̄litates ſcȝ caliditas: frigiditas: ſiccitas: ꝛ hūiditas. ¶ Sȝ caliditas ſeruitiū oib9 q̄tuor p certo eſt cōe. ¶ Frigiditas vo cū alicui eaꝝ ſeruit accñtal̄r ꝛ nō eſſential̄r. Qḋ eñi frigiditati ieſt eſſential̄r eſt vt in oib9 vtutib9 ſit cōtraria qm̄ oiȝ vtutū opatiōēs p motū exiſtūt. Et hoc q̄dē in attractiōe ꝛ expulſiōe manifeſtū exiſtit. Sȝ in digeſtiōe ēt qm̄ digeſtio ꝯplet̄ p ptes ei9 qḋ fuit ingroſſatū ꝛ inſpiſſatū ptiēdo ꝛ adiūgēdo ei qḋ attenuatū fuit ꝛ ſubtiliatū. Et he q̄dē motiōes ſunt ſeparātes ꝛ tēperātes. Retētiua vo opat̄ villos mouēdo trāſuerſos ſm figurā cōphēſiōis bñ factā. Et frigiditas q̄dē eſt paraliticū faciēs: ꝛ mortificās: ꝛ ab oib9 pbibēs opatiōib9. Ad retētionē tñ faciēdā accñtal̄r cōfert qm̄ villos ſȝ bone cōprehēſiōis figurā tȝ. Nō ergo in opatiōib9 vtutū eſſential̄r ingredit̄: ſȝ tali pparat inſtrumētū diſpoſitiōe q̄ ipȝ ſuā cuſtodit opationē. Et expulſiua q̄dem a frigiditate iuuat̄ pg ea ꝙ vētoſitatis pbibet fieri diſſolutionē q̄ ad expellēdū iuuat: ꝛ q2 in ei9 auxiliat̄ groſſitie: ꝛ ppterea ꝙ villū q̄ ſm latitudinē ptēdit ex pmētē ꝯtrahit ꝛ ſpiſſat ipm̄: ꝛ hoc eſt ēt inſtrumētū pparare: ꝛ nō eſt in ipamet opatiōe auxiliū ferre. Et frig9 nō intrat in ſeruitiū harū virtutū niſi p accidēs. Si nō in ipamet ingrederet̄: opatiōib9 noceret ꝛ motiōes debilitaret. Siccitas vo in triū vtutū opatiōib9 neceſſaria exiſtit: q̄ ſunt due mutatiua loca l̄r ꝛ retētiua. Duab9 vo localiter mutatiuis: q̄ ſunt attractiua ꝛ expulſiua: pbet ſiccitas auxiliuȝ eo ꝙ multā eis efficit ſuſtētationē q̄ in motu eſt neceſſaria: motu ꝛȝ ſpūs q̄ has virtutes ad ſuas defert operationes impulſione vehemēti quam ꝛ talem qualis eſt ipſa humoralis pbibet fluxus cuȝ in ſubſtantia fuerit ſpiritus; aut inſtrumenti. Sed retētiue propter con-

strictionem. Digestiua autem plus indiget humiditate. ¶ Post hec autem cum inter qualitates actiuas et passiuas comparaueris inquantum iste virtutes eis indigent reperies virtutem retentiuam plus indigere siccitate quam caliditate eo quod tempus in quo quiescere debet villus retentiue maius est tempore in quo moueri debet villus qui secundum amplitudinem tendit ad constringendum. Nam tempus quod est ad mouendum est illud quod caliditate indiget et est breue. Et totum reliquum tempus eius operationis est ad tenendum et ad quiescendum. Et quia puerorum complexio plus declinat ad humiditatem: ideo virtus hec in eis plus est debilis. Attractiua vero plus indiget caliditate quam siccitate: quoniam caliditas adiuuat in attractione in eo quod maior pars sue operationis est mouere: et plus necesse est ei mouere partes sui instrumenti quam quietas facere et cum siccitate stringere. Hec enim virtus non tantum indiget multo motu sed plerumque etiam motu indiget vehementi. Et attractio quidem fit aut virtute attractiua quemadmodum magnes attrahit ferrum: aut implendo vacuum: sicut aqua trahitur in azaracha: aut calore sicut in lampade attrahitur oleum licet hec pars tertia reducatur necessario ad implendum vacuum apud certificantes: immo est ipsamet. Cum ergo virtus attractiua caliditatis habuerit auxilium fortior erit attractio. Expulsiua vero minus indiget siccitate quam attractiua: et retentiua. Non enim indiget constrictione retentiue: neque inseparabilitate attractiue et constrictione eius et circundatione attracti tenendo partes instrumenti donec ad illas alterius partis attractio perueniat. Et ad vltimum nullo modo indiget expulsiua quiete sed motu et inspissatione pauca que ad exprimendum et ad expellendum tali adiuuet mensura quatenus per ipsam remaneat instrumentum: figuram expressionis et constrictionis conseruans. Quemadmodum in retentiua tempus longum. Et in attractiua tempus breue est necessarium donec partium attractio vnam applicet alij ideoque siccitate parum indiget. Que autem plus eis omnibus indiget caliditate est digestiua: que siccitate non indiget sed humiditate vt nutriens efficiat ad penetrandum in foramina et ad figuras recipiendas aptum reddat. ¶ Neque potest aliquis dicere quod si humiditas in digerendo esset iuuatiua: pueri possent res duras digerere. Non enim euenit pueris non posse illud et iuuenibus posse propter hoc: sed propter homogeneam et homogenee elongationem. Quod enim ex rebus durum existit complexioni puerorum non est homogeneum. Virtutes igitur digestiue coram eo non operantur neque ipsum recipiunt retentiue: sed cito ipsum expellunt expulsiue. Iuuenum vero complexionibus est id conueniens: et ad eos nutriendos conueniens. Et ex hoc quidem collectum est quod retentiua indiget constrictione et figurarum constrictionis fixione longo tempore et pauco motionis adiutorio. Et attractiua constrictione indi

get et fixione cõstrictionis tempore breuissimo & in motu multo indiget auxilio. Et expulsiue est necessarium stringere tantum sine fixione de qua nou est curandũ. Et indiget adiutorio ad motum faciendũ. Et digestiue est necessarium eliquare: & temperare: ideoq; virtutes iste qualitates illas quattuor inequaliter operari faciũt & eis inequaliter indigent.

De virtutibus animalibus. Capi. 4.

Virtutes aũt animales intelligi volũt per illas: virtutez illam que cũ in membris recepta fuerit preparabit ad recipienduz virtutem sensus et motus & operationis: vite: quibus etiam admiscentur timoris et ire motiones: propterea q; in eis reperiũt dilatationem & constrictionem que accidit spiritui q̃ huic comparat⁹ est virtuti. Nos aũt explanabimus summam hanc & dicem⁹ q; quẽadmodum ex humorum spissitudine scḋm aliquam complexionem substantia generatur spissa que est membrum aut pars membri: ita ex humorum vaporibus et eorũ subtilitate secũdum aliquam complexionem substantia generat̃ & subtilis est spũs. Et sicut apud medicos epar prime generationis est principiũ: ita cor generationis secũde principiũ existit. Et hic spũs cũ ſm complexionem prouenit quam debet habere: ad hanc virtutem recipiendam preparat̃: deinde omnia illa preparat membra ad recipiendũ omnes alias virtes animales & etiã reliquas. Uirtutes equidem animales in spiritu quidem & in membris non proueniunt nisi postq̃ꝫ hec vitalis prouenit virtus. Ideoq; licet virtutes animales alicuius membri destruant̃: viuũ tñ membrum adhuc existit: nisi hec virtus in eo fuerit destructa. Nonne vides quod membrũ stupidũ aut paraliticũ vnũ quoq; ſm humiditatem est non habens sensum neq; motũ: aut propter complexionem que prohibet ipsum eos recipere: aut propter opilationem q̃ accidit inter cerebrũ et ipꝫ in neruis q̃ ad ipsuꝫ prouen iunt et tamen ipsuꝫ est viuũ. Et membrũ cui accidit est non habens sensum neq; motũ et accidit ei vt putrefiat & corrumpatur. In membro ergo paralitico est virtus que eius custodit vitam donec cum remotum fuerit quod prohibet profluat ad ipsum virtus sensus et motus. Ipsum namq; preparatum erat ad suscipieudum eã propter virtutis vitalis sanitatez in eo. Prohibens enim non prohibuit nisi vt non eam in effectu reciperet. Sed membrum non sic est mortuum. Et preparans non est virtus nutriendi tantum: ita vt dicamus q; q̃diu virtus nutriẽdi affuerit viuũ erit: & cũ destruetur erit mortuũ: qm̃ hoc ipm̃ verbum virtuti afferemus nutritiue. Fortasse enim plerũq; in aliquo eius opatio destrueret̃ & mẽbrum viuũ remanebit. Et fortasse plerũq; remanebit eius operatio & mẽbrũ tẽdet ad mortẽ. Et si virt⁹ nutritiua inq̃tũ est nutritiua esset ipsa virt⁹ q̃ p̃parat ad sentiendũ et mouẽdũ vegetabilia p̃parata fo

rent ad sensum ꝛ motũ recipiẽdo. Restat ergo vt sit ꝑparans alia res que ꝓpriã sequat̃ cõplexionẽ q̃ vocat̃ virtus vitalis. Et ipsa quidẽ est prima virt⁹ q̃ in spũ ꝓuenit cũ spũs ex subtilitate humoꝝ ꝓcedit. Deinde spũs ſm philosophũ Aristotelẽ per eã recipit pricipiũ et aiam primã ex qua alie ꝓfluũt virtutes. Harũ vero virtutũ operationes ab hoc prouenĩũt spiritu ĩ principio rei: sicut etiã sensus apud medicos nõ prouenit per spiritũ animalẽ qui est in cerebro nisi ad crystalloydẽ penetrat aut ad linguam ꝛ alia. ¶ Cum ergo ꝑ spũs in ventriculum peruenerit cerebri cõplexionez recipiet et erit cõueniẽs vt ex eo ꝓueniãt virtutum operationes q̃ in eo primo reperte sunt: ꝛ similiter in epate: ꝛ similiter in testiculis. ¶ Et apud medicos quidẽ nisi postq̃ spũs in cerebro ad aliã cõuertit̃ ꝯplexionẽ nõ preparat̃ ad recipiendũ animã q̃ est principiũ motus ꝛ sensus. Et silr in epate lꝫ prima cõplexio iã iuuerit ad recipiẽdũ ꝟtutẽ primã vitalẽ. Et silr in vnoquoq̃ membro. Apud eos eñ vnũquodq̃ opationũ gen⁹ aliã hꝫ aiam. Et neq̃ est aia vna ex qua ꝟtutes iste profluunt: quoniam huius summe aggregatio est aia. Et siq̃dẽ ꝑma cõplexio iã adiuit virtutem primã recipiẽdã: tũc iã dedit vitalem vbi prouenit spiritus ꝛ virtus que sunt ei⁹ ꝑfectio. Hec aũt virtus apud eos nõ sola sufficit vt spũs per ipsam oẽs alias suscipiat virtutes nisi ꝓpria prouenerit cõplexio. Preterea dixerunt q̃ virtus hec preter hoc q̃ ipsa est preparans vitam: est etiã motus substãtie spiritualis subtilis principium ad membra et principiuꝫ constrictionis et dilationis aeris attracti et pulsus. Affert enim adiutorium in comparatione vite quod est passio: ꝛ in cõparatione operationũ anime: et pulsus prebet auxilium quod est actio. Et hec quidem virtus virtutibus naturalibus similatur: ideo q̃ non voluntate ꝓueniunt vnde profluunt. Et similatur virtutibus animalibus ꝓpter operationũ earũ diuersitatẽ ipsa eñ dilatat ꝛ cõstringit simul: mouet ergo duobus motibus cõtrarijs. ¶ Philosophi aũt cuꝫ animã terrenã dicere volunt perfectionem corporis naturalis instrumentalis: et volunt dicere principium omnis virtutis ex qua metipsi motus ꝓueniunt et operationes diuerse. Erit igitur hec virtus secundum philosophorum sententiam virtus animalis sicut virtutes naturales quas nominauimus apud eos virtutes vocantur animales. Quod si noluerint dicere animam ſm hanc intentionez sed volunt dicere virtutem que est principium comprehendendi et mouendi quod ex aliqua prouenit comprehensione voluntarie. Et naturalem volunt dicere pro omni virtute ex qua operatio ꝓuenit in suo corpore secundum huius forme diuersitatem: nõ erit virtus animalis: sed erit naturalis et altioris ordinis q̃ sit virtus quam medici vocant naturalẽ. Et si naturalem vocauerint illam q̃ rem nutrimẽti ministrat ꝛ cõuertit: siue ad hoc vt remaneat indiuiduũ siue vt remaneat species: non erit hec naturalis sed erit tertiũ ge-

nus. Et qui ra timor et filia eorum huius virtutis sunt passiões: tũc licet eorum principia sint sensus et estimatio et virtutes apprehẽdẽtes: huic tñ comparate sunt virtuti. Huius autem virtutis declaratione certificare: et an sit vna an plures: in sapientia continet naturali q̃ philosophie pars existit.

¶ De virtutibus animalibus cõprehendentibus. Cap. 5.

In virtute autem animali due copulantur virtutes: quarũ ipsa est sicut genus vna est sicut virtus cõprehensiua: et altera virtus motiua. ¶ Et cõprehensiua quidem est sicut dua virtutũ genus. Una virtus comprehẽsiua est manifeste. Et altera virtus cõprehẽsiua occulte. ¶ Et virtus quidem manifeste comprehensiua est sensibilis que est genus secundum quosdam quinque virtutũ et octo secundum alios. Quod si dixerimus quod sint quinque: erunt virtus videndi: et virtus audiendi et virtus gustãdi: et virtus tãgẽdi: et virtus odorandi. Et si dixerimus quod sint octo: erit huius causa: quia pluribus certificatorum videtur quod tactus sint plures virtutes. s. quattuor: et ponũt proprie vnũquodque quattuor generũ tactus virtutẽ per se: licet in membro sensibili sint communia sicut gustus et tactus in lingua: et visus et tactus in oculo. hoc autem certificare est philosophi. ¶ Et virtus quidem comprehensiua occulte et non sentiens est sicut genus quinque virtutũ. ¶ Una est virtus que vocat sensus cõis et phantasia. Et apud medicos quidem sunt vna virtus. Sed apud certificantes que sunt ex philosophis: due sunt virtutes. ¶ Sensus enim cois est illa que omnia sensu percepta recipit: et propter eorum formas patitur que in ipsa copulant. ¶ Phãtasia vero est illa q̃ eas custodit postquam cõiungũtur et retinet eas post sensus absentiã. Et que harum duarum est recipiẽs: alia est a custodiẽte. hoc autem certificare est philosophi. Sed qualitercũque fuerit eius sedes et operationis eius pricipiũ est anterior cerebri vẽtriculus. ¶ Et secunda quidẽ est virtus quam medici vocãt cogitatiuã. Sed certificatores vocãt quandoque imaginatiuã: quandoque cogitatiuã. Si enim impauerit eis virtus estimatiua aialis quã postea nominabimus: et ipsamet ad suã peruenit operationẽ: vocãt eã imaginatiuã. Et si virtus rationalis ei impauerit: et reduxerit eam ad illud quod ei prodest: vocatur virtus cogitatiua. Quecũque tñ modo fuerit inter hanc virtutem et primã existit differẽtia: quod prima est recipiẽs et custodiẽs id quod ad eã peruenit de formis sensu perceptis. et ista ẽ illa que se exercet in eis que in imaginatiõe recõdita sunt exercitio cõponendi et diuidẽdi et singulas efficit formas queadmodũ ad eam perueniunt a sensu: et alias formas ab eis diuersas sicut hominẽ qui in monte volat smaradino. Sed phãtasia nõ ponit corã te nisi quantũ recipit a sensu. Et huius quidem virtutis sedes est ventriculus cerebri medius. Et hec quidẽ virtus est instrumẽtũ virtutis que proculdubio in aiali est occulta cõprehensiua et est estimatiua. Et ipsa quidem est virtus qua aial indicat quod lupus est in-

imicus et filius est dilect⁹: et qui annonam prebere consueuit est amicus a quo nõ est fugiendum: et hoc iudiciũ ꝯm modũ existit nõ rõnale. Amicitia eñi et inimicitia non sensu sunt percepta: neqꝫ sensus eas cõprehendit: neqꝫ eis indicat nisi virt⁹ alia. et licet nõ sit cõprehensio rationalis: est tñ proculdubio aliqua apprehensio nõ rationalis. Homo etiã plerũqꝫ vtit̃ hac virtute in multis suoꝝ iudicioꝝ et procedit queadmodũ animal nõ rationale. Et hec q̃dem virt⁹ diuiditur a phantastica: qm̃ phantastica sensu percepta retinet: et hec in ꝑceptis sensu intentionis discernit nõ sensu ꝑceptas. Et separat̃ ab ea quam imaginatiuã vocamus et cogitatiuã: qm̃ illius operationes nullũ sequit̃ iudiciũ: sed istius operationes non soluꝫ iudiciũ: sed etiam iudicia sequit̃. Et illius operationes sunt in sensu perceptis compositionẽ facere. Et istius operatio in sensu perceptis iudicare intentiones extra sensum. Et queadmodũ in animali sensus est iudicans de formis sensu perceptis: similiter existimatiua est iudicãs de intentionib⁹ illaꝝ formarum q̃ ad existimatiõeꝫ perueniũt et non ad sensum. ¶ Quidam aũt hominũ sunt qui presumunt et hãc virtutẽ imaginatiuã vocãt: sed non tamẽ curamus: qꝛ de nolbus non disputam⁹: sed intentiones et differentias intelligere debemus. Et medico q̃dem non est curãdũ vt hanc virtutem sciat. Impedimenta nãqꝫ operationũ eius impedimenta operationũ aliarũ virtutũ q̃ sunt anteqꝫ ipsa sequentia sunt sicut phantasia et imaginatiua et memorialis quã postea nominabimus. Et medicus q̃dem non curat nisi de virtutib⁹ ex quibus cũ in suis impedimentis accidit lesio ꝓuenit egritudo. ¶ Qḋ si lesio accidit opationi alicui⁹ virtutis cã impedimẽti qḋ accidit pri⁹ operationi alteri⁹ ꝟtutis q̃ ei: fueritqꝫ impedimẽtũ illud sequutũ maliciã cõplexiõis alicuius membri aut corruptionẽ compositiõis: sufficit medico vt sciat impedimentũ illud ꝓpter malitiã ꝯplexionis membri aut sue cõpositionis corruptionẽ accidisse: ad hoc vt cũ medicina ei subueniat aut ip̃m ab eo custodiat: et non curat scire dispositionẽ virtutis: cui qḋ accidit non accidit nisi nullo mediãte postqꝫ sciuerit dispositionẽ eius cui accidit illud qḋ accidit sine medio. ¶ Tertia vero illaꝝ quas nominãt medici est q̃nta aut quarta cũ certificauerim⁹ q̃ est virtus ꝯseruatiua et memorialis. Et est thesaurus eius quod peruenit ad estimatiuã de intẽtionib⁹ in perceptis sensu extra formas eorũ sensũ perceptas. Sicut phãtastica est thesaurus eius qḋ peruenit ad sensum ex formis sensu perceptis. Et eius q̃deꝫ loc⁹ est posterior cerebri ventriculus. ¶ Hic vero est locus ꝯsideratiõis phice vtrũ virt⁹ cõseruatiua et memorialis et virtus q̃ reducit illud quod est absens ad memoriã ex eis q̃ ab estimatiua sunt reposita sit virtus vna: aut virtutes due. Medico tñ non est inde curañ. qm̃ nocumenta q̃ eis q̃litercũqꝫ sint accidũt: sunt hõgenea. sunt. n. nocumẽta q̃ in ventriculo cerebri posteriori accidũt: vel de genere ꝯplexionis

vel de genere compositionis. ¶ Uirtus vero comprehensiua que est vna de virtutibus anime comprehensiuis est humana rationalis. Et quia medici virtutē estimatiuam non considerauerunt propter causam quam diximus ideo hanc virtutem non considerauerunt: non enim fuit eorum consideratio nisi in operationibus trium virtutum tantum ꝛ non in alijs.

¶ De virtutibus animalibus motiuis. Ca.6.

Motiua vero virtus est illa que chordas contrahit ꝛ laxat propter quod mouentur mēbra ꝛ iūcture dilatatione ꝛ sua flexione. Et eius quidem penetratio est cum neruis qui sunt lacertis cōtinui. Est est genus quod secundum specificationem principij motuum significatur. In vnoquoqꝫ igitur musculo est alia natura q̄ est sequens iudicium estimatiue a qua prouenit communis consensus.

¶ Capl'm postremū huius doctrine de operationibus.

Dicemus ꝙ operationū singulariū alie sunt que ab vna complentur virtute verbi gratia digestio. Alie que a duabus cōplentur virtutibus: sicut cibi desideriū: quod cōpletur a virtute naturali attractiua: ꝛ a virtute sensibili q̄ est in ore stomachi. Attractiua vero operatur ex hoc qd̄ mouet villum qui ꝓm longitudinem protenditur retinendo illud quod attrahitur ꝛ fuggēdo ex humoribus quod est sibi proprium. Sensibilis autem operatur in hoc ꝙ hanc sentit passionem: ꝛ quia sentit mordicationē colere nigre que est excitans desiderium cuius esse nominauimus. Et hanc quidem operationem non dicemus duabus compleri virtutibus: nisi ideo ꝙ cum sensibili acciderit nocumētū destruet intentio que vocatur fames ꝛ desiderium: neqꝫ desiderabitur cibus licet eo corpus indigeat. Et similiter transglutiendi operatio duabus completur virtutibus: vna est attractiua naturalis: ꝛ altera est attractiue voluntarie. Et prima quidē suam complet operationem per villum qui ꝓm longitudinē protendit qui est in ore stomachi ꝛ isofago. Et secūde completur operatio per villum lacerti tranglutiendi. Cūqꝫ vna duarꝫ virtutū destruet: transglutiendi operatio duriter ꝓuenit: sed quando non fuerit destruetur. Sed cum illa nō operata fuerit erit transglutiendi operatio difficilis. Nonne vides ꝙ cum desideriū non recte procedit duriter prouenit operatio transglutiendi illud quod non desiderat. Immo cum abhorremus aliquam rem: nausea nobis prouocabitur. Et cum eam postea transglutire voluerimus et tertia fuerit ab ea virtus nostra attractiua desideratiua dura erit operatio voluntarie tranglutiendi. ¶ Transitus quoqꝫ nutrimenti perficitur virtute membri impellentis a quo procedit et attractiua membri ad quod accedit et similiter superfluitatum egressio que fit per duas vias. ¶ Et forsitā plerūqꝫ existūt operatiōis principium due virtutes, s. aialis ꝛ naturalis. ¶ Et fortasse

plerumq; existunt eius causa virtutis et qualitas sicut infrigidatio que prohibet materias: et iuuat expulsiuã in parilitate superfluitatum que descendunt a mẽbro et vetat et in faciẽ reuerberat. ¶ Et frigiditatis quidẽ est equalitas q̃ pp̃ter duas p̃hibet res. s. cũ essentia substãtiã eius qd̃ effundit ingrossando et coagustando poros. ¶ Et res tertia que est per accidẽs que est qua caliditas extinguit attractiua. ¶ Et qualitas caliditatis attrahit per illd̃ qd̃ istis oponit modis quos p̃diximus. ¶ Et caliditatis quidẽ qualitas et necessitas vacui nõ attrahũt in primis nisi illd̃ qd̃ est subtile et postea qd̃ est spissum. ¶ Uirtus vero attractiua naturalis nõ attrahit nisi quod est ei magis ꝯueniẽs: et qd̃ nature ei⁹ est p̃priũ attrahere: et plerũq; qd̃ est magis spissum est magis p̃priũ: et magis cõueniens.

¶ De eis q̃ p̃ueniunt ex his q̃ comedunt et bibunt. Ca. 15.

Quod comeditur et bibitur in corpore humano tribus operatur modis. Aut enim in ipso sola sui q̃litate operationem efficit. Aut sui materia. Aut operationẽ facit tota sui substãtia. Et fortasse res q̃ ex his tribus intelligũtur verbis p̃pinque erunt s̃m lingue consideratione. Sed cum de his loquimur intẽtiones exprimere volumus quas modo nominabimus. ¶ Sui vero qualitate agẽs est illud qd̃ calefieri solet cũ est in corpore hoĩs: aut infrigidari et calefacit caliditate sua: aut frigefacit sua frigiditate: ita q nõ ei assimilatur. Et sui quidẽ operãs materia est illud qd̃ a sui cõuertitur natura: et recipit formam alicuius diuisionis membrorum humanorum. Sed eius materia licet formam illam recipiat: est tamen cũ accidit vt aliqua suarum qualitatum quas habebat que suo modo fortior existit q̃ humani corporis qualitas in ipsa remanere eã faciat a principio rei: donec cõpleat coagulatio et assimilatio: sicut sanguis q̃ generatur ex lactucis: quoniã in ipso est plus frigiditatis q̃ sit in ꝯplexione hoĩs licet sit factus sanguis et sit bonus ad hoc vt mẽbri hoĩs ps fiat: et sanguis q̃ ex aliis generatur huic existit contrarius. ¶ Sui vero substãtia operans est forma sui specifica agẽs et est illa qua ipsum est id quod est: et nõ qualitate sui: preter q corpori simile fiat: aut fiat simile ei corpus. ¶ Cũq; dico qualitatẽ: vnam quattuor qualitatũ intelligo. ¶ Qualitate igitur sua operãtis materia in opere ingressum non habet. ¶ Sua igitur operans materia est illud cuius materia cum de substãtia quam habebat alteratur alteratione quã in ea fecit virtus que est in corpore restaurat illud quod ex eo fuit dissolutũ primo et accendit calorem innatum propterea q in sanguine facit augmentum secundo. Et est etiam cum operatur suis qualitatibus que remanserunt in ipso tertio. ¶ Et sua quidem operans substantia est illud quod forma sue speciei operatur quam acquisiuit post complexionem: q cum eius simplicia se commiscuerũt: et ex eis generata fuit res vna preparauit se ad recipiend. spẽm et formã additã super illud quod hñt simplicia

Hec ergo forma nō est qualitates prime quas hʒ materia: nec cōplexio q̄ ex eis gñatur: sʒ est pfectio quā acquisiuit materia s'ʒ aptitudinē q̄ fuit ei acquisita ex cōplexione: sicut in magnete virtus attractiua. Et sicut natura cuiuscūqʒ specier vegetabiliū ꝛ aīaliū .s. illa quā habent post cōplexionē: propter cōplexionis preparatiōeʒ ꝛ neqʒ est de simplicibꝰ ꝯplexionibꝰ: neqʒ ipsamet complexio: quia nō ē caliditas: neqʒ frigiditas: neqʒ siccitas: neqʒ hūiditas: neqʒ simplices: neqʒ cōmixte: sʒ est verbi gr̄a color: aut odor: āt aīa: aut alia forma de non perceptis sensu. Et istius forme que generatur ex materia quandoqʒ est perfectio passio alicuius: cum hec forma est virtꝰ passiua. Et quādoqʒ est earum perfectio facere ꝛ non aliud. Et est cum hec forma ē virtus agendi ꝛ non aliud. Sed cū est agens ꝛ non aliud quandoqʒ ē eius actio in corpore hominis: ꝛ quandoqʒ non. Et eius quidem forme que post ꝯplexionē prouenit: aliquando accidit vt sit perfectio passio ab alio cū fuerit hec forma virtus passiua. Et quandoqʒ accidit vt sit perfectio eiꝰ in aliud actio. Et quādoqʒ accidit vt sit hec forma virtus super operationem in aliud. Et quandoqʒ euenit vt sit hec forma adiuuans super operationeʒ in aliud. Sed cum fuerit operatrix in alio aliquando euenit vt sit eius operatio in corpore hominis: aliquando non. Et si ē virtꝰ in corpore hominis agens: aliquando efficit operationē conuenientem corpori: quandoqʒ operationem non conuenientem. Tota autem operatio hec non prouenit ex eius complexione: immo ex eius forma specifica adueniente post complexionem. Unde propter hoc vocamus huiusmodi operationē a tota substantia scilicet forma specifica: ꝛ non qualitate. s. non aliqua quattuor qualitatū: neqʒ eo quod est earꝫ cōmixtio. Conueniēs vero est sicut peonie operatio q̄ destruit epilepsiam. Non conueniens autem sicut virtus napelli q̄ hominis corrūpit substātiā. Rediemꝰ ergo nūc ꝛ dicemus: qꝛ cū dicis ꝙ res que comeditur: aut qua fit inunctio est calida aut frigida: volumꝰ dicere ꝙ est sic in potentia ꝛ non in effectu. Et volumus dicere quod est in potētia plus calida q̄ȝ corpora nostra: aut plus frigida q̄ȝ corpora nostra. Et cum hanc potentiam dicimꝰ volumꝰ dicere virtutem consideratam per operationem caloris quam nostra corpora in ea efficiunt: quoniam cū eius portitor a calore innato qui est in nobis patietur: accidet in ea tunc illud in effectu. Est etiā cū hanc potentiam dicimus ꝛ volumus rem aliam dicere. Et ē vt sit potentia cum intentione bonitatis aptitudinis: sicut cum dicimus ꝙ sulphur est calidum in potentia. Et est cum diximꝰ ꝙ res calida: aut frigida ꝛ attendimus illud quod in eius complexione ex quatuor elementis primis est magis superans: ꝛ non consideramus operationem quam in nostris efficit corporibus. Est etiam cum de medicina dicimus ꝙ est in potentia sic cum fuerit ius potentia in intētione habitꝰ sicut potentia scribe qui iam dimisit. scri

bendi operationem: et tamen habet in scribendo potentiam quemadmodum dicimus quod napellus in potentia est corrumpens. Inter hoc vero et primam existit differentia: quia prima nisi postquam corporis conversione manifesta ea converterit non exeunt ad effectum: istud autem aut operatur ipsamet obviatione sicut venenum viperarum: aut per quamlibet conversionem in sui qualitate sicut napellus. Et inter potentias quidem primas: etiam inter potentiam primam quam nominamus est aliqua potentia media quae est sicut potentia medicinarum venenosarum. ¶ Praeterea dicemus quod medicinarum gradus iam quatuor positi sunt.

¶ Et gradus quidem eorum primus est illud quod cum comeditur et bibitur et quo fit inunctio efficit in corpore sua qualitate operationem non perceptam: sicut cum calefit aut infrigidat: et non percipitur: neque sentitur calor aut frigiditas: nisi postquam reiteratum fuerit et multum factum fuerit. ¶ Et gradus secundus est ut sit operatio fortior ista: sed tamen non pervenit ad impediendum operationes manifeste neque cursum earum naturalem mutat: nisi per accidens aut cum multotiens advenit et est multum. ¶ Et tertius quidem gradus est ut ex operatione eius essentialiter proveniat impedimentum manifestum: sed nondum tamen pervenit ad mortificandum et corrumpendum. ¶ Et quartus est gradus ut illud ad mortificandum pervenit et corrumpendum. Et est quidem proprietas medicinarum venenosarum: hoc est illud quod existit per qualitatem. Cum tota vero sui substantia mortificans est venenum. ¶ Dicemus autem denuo quod totum illud quod corpori advenit quod est ex eis inter que currit agere et pati: aut mutatur a corpore et non mutat ipsum: aut mutatur a corpore et mutat ipsum: aut non mutatur a corpore et mutat ipsum. ¶ Quod vero mutatur a corpore et non mutat corpus mutatione de qua sit curandum aut convertitur in similitudinem corporis: aut non convertitur. Illud autem quod in eius convertitur similitudinem nutrimentum est absolute et illud quod non in eius convertitur similitudinem est medicina temperata. ¶ Quod vero a corpore mutatur et ipsum mutat non est possibile quin aut si cum mutatur a corpore mutet corpus et post corpus mutet ipsum ad ultimum et destruatur eius mutatio: aut non fit ita sed ipsum mutet corpus ad ultimum et destruat ipsum. Et prima quidem divisio: aut convertitur in similitudinem corporis: aut non convertitur in similitudinem corporis. Si in corporis convertitur similitudinem erit medicinale nutrimentum. Et si in corporis non convertitur similitudinem erit medicina absolute. Secunda autem divisio erit medicina venenosa. ¶ Illud vero quod a corpore nullo modo mutatur et ipsum mutat est venenum absolute. Cum autem nos dicimus quod a corpore nostro non mutatur: nolumus dicere quod non calefiat in corpore per operationem innati caloris in ipso; immo plurimum venenorum non operatur in corpore nisi calefiat per operationem caloris innati qui est in ipso. Sed volumus dicere quod non mu

tatur in sui forma naturali: imo nec cessat ab eo operatioe eius virtute et forma manentibus donec corpus corrumpat. Et est quidem cum eius natura est calida: et adiuuat tunc suam proprietatē natura eius ad resoluendum spiritū: sicut venenum viperarū et napelli. Et est cū natura eius ē frigida: et adiuuat suam proprietatem natura eius ad congelandum spiritū et debilitandū sicut venenū scorpionis et iusquiami. Totum vero illud qd nutrit in fine rei naturali motione corpus mutat. Et est calefacere: qm cum in sanguine cōuertitur proculdubio in calefaciendo augmētum prebet ita vt lactuce et cucurbite taliter calefaciāt qualiter istud calefacere existit. Cum vero calefacere dicim⁹ nolumus calefacere istud sed illud qd ex qualitate rei prouenit eius remanente spē. Et medicina quidem nutriens a corpore per sui mutatur substantiā: et mutatur ab ipso per sui qualitatem: sed prima mutatur in sui qualitate. Et alia quidem mutatur primo in caliditate et calefacit sicut allia. Et est alia que mutatur primo in frigiditate et infrigidat sicut lactuca. Cūqȝ eius cōuersio in sanguinē completur plurimum operationis eius est calefacere ppterea qꝫ in sanguine augmentum efficit. Quomodo enim non calefacit cum iam facta sit calida et sua frigiditate se expoliauerit. Sed vnicuiqȝ earum etiam aliquid innate qualitatis associatur post cōuersionē in substantia qm in sanguine q generatē ex lactucis aliqua remanet infrigidatio. Et in sanguine q generatur ex allijs aliq remanet calefactio: sed ex hoc vsqȝ ad tps. ¶ Medicinarū preterea nutrimētū alia est q medicationi magis existit ppinqua: alia est q nutrimēto est vicinior. Queadmodū ipsoꝝ nutriētiū alia sunt quoꝝ natura vicinior est substātie sanguinis: sicut vinū et ouoꝝ vittelli et aqua carnis. Alia q parumper sunt longiquiora sicut panis et caro. Et alia sunt q sunt valde longiqua sicut nutriētia medcinalia. ¶ Ampli⁹ dicem⁹ qꝫ nutriēs mutat corpis dispositionē qualitate sui et quātitate. Qualiter vero qualitate sui mutet iam sciuisti. Quantitate autem quoniam aut augmentabit et perueniet ex eo ad fastidium et opilationes et postea ad putrefactionem: aut minuet et perueniet ex eo ad ptisim. Sed augmentum in quantitate ex nutriente semper est infrigidans: nisi prouenıat ex eo putredo et calefactio que calefit: sicut enim putredo non accidit nisi propter calorem extraneum: ita propter ipsam etiam calor accidit extraneus. ¶ Dicemus etiam qꝫ nutriens aliud est subtile: aliud est spissum: aliud est temperatum. Et subtile quidem est illud ex quo sanguis generatur subtilis. Et spissum ex quo sanguis generatur grossus. Uniuscuiusqȝ autem harum diuisionum: aut est ei⁹ nutrimentū multum: aut est paucū. Exēplum subtilis et multi nutrimenti est aqua carnis et vinum: et oua sorbilia calefacta aut retinētia. Ista eñ multi existunt nutrimenti qm plurimū substantie ip-

eorum in nutrimentū conuertitur. exemplū spissi et pauci nutrimē ti est caseus et caro salita et melongia et his similia. Res enī que ex tis in sanguinē conuertitur. Exemplū subtilis et pauci nutrimenti ē iulep et olera q̄ in substātia sui temperata existūt et in sui q̄litate: et ex fructibus maciana et mala granata et que eis similantur. Exemplū spissi multi nutrimēti ē oua lira et caro vaccina. ¶ Cuiuscūq̄ etiā harū dictionū: alie sunt q̄ sunt boni chimi: alie sunt q̄ sunt mali chimi. Exemplum subtilis multi nutrimenti et boni chimi ouorū vitelli et vinū et aqua carnis. Exēplū subtilis pauci nutrimēti boni chimi lactuce maciana et mala granata. Exēplū subtilis pauci nutrimenti et mali chimi: pulmo et caro anagaid. Exēplū spissi multi nutrimēti et boni chimi oua lira et caro annualis agni. Exēplū spissi multi nutrimēti mali chimi caro vacca et caro anat[um] et caro eq̄na. ¶ Exēplū spissi pauci nutrimēti mali chimi caro salita. In hac aūt summa inuenies temperamentum.

¶ Sūma prima dictionis scd̄e de pulsu: cuius sunt. 19. capitula.

¶ De pulsu et est sermo vniuersalis. Cap̄. I.

Pulsus est motus receptaculoꝝ spūs ex dyastole et systole ꝯpositus ad regendū spūm per aerem attractū. ¶ Cōsideratio aūt vel sciētia q̄ attēditur in pulsu aut est vniuersalis: aut ꝑticularis scd̄m vnāquāq̄ egritudinē. Et nos q̄dem hic de vniuersalib[us] regulis sciētie pulsus loquamur. Et particulares ad loquendū de egritudinibus particularibus in posteriorib[us] reseruabimus. ¶ Dicemus ergo q̄ quisq̄ pulsus est compositus ex duobus motib[us] et duabus quietibus. Omnis nāq̄ pulsus ex dyastole et systole est cōposit[us]. Post hoc vero necesse est vt inter omnes duos ꝯtrarios mot[us] quies interueniat. Impossibile est nāq̄ vt mot[us] vnus alij motui cōtinuet postq̄ spacio eoꝝ applicat̄ termin[us] et extremitas in effectu. Hoc tamen in scientia naturali declarabitur. Postq̄ igitur hoc ita est: impossibile ē quin in vnoquoq̄ pulsu anteq̄ alius consequatur quatuor interueniāt partes. s. motus duo: et quietes due. s. motus eleuationis et quies inter ipsam et depressionem et motus depressionis et quies inter ipsam et eleuationē. ¶ Depressionis vero motus apud plurimos medicoꝝ nullo modo sentit̄. Sed apud alios est cum aut in forti pulsu sua fortitudie sentit̄: aūt i pulsu magno ꝑp eleuatiōez sui aut i duro m[u]ltam sui refrenationē: aut in tardo propter longiquitatē tp̄is sui mot[us]. ¶ Gal̄. quoq̄ dixit. Lōgo tp̄e nō fui sollicitus ex depressione. Postea vero non quieui tangendo donec ex eo aliquid percepi et postea illud compleui. Nam postea porte pulsus mihi aperte fuerunt. Qui vero ista studuerit vt ego percipiēt illō q̄d cōsecutus fui. Et licet sit ita vt dicit i plurimis tū dispositionib[us]

depressio non est sensu percepta.

Causa vero ob quam statutum fuerit tangere venas brachij est facilitas prebendi ipsum: et quod homo non est sollicitus vt ipsum dis cooperiat et rectitudo situs ipsius propter rectitudinem cordis et eius quod est iuxta ipsum.

Et oportet quidē vt sit tactus manu super latus existente. Quoniam si manus supervola plante extendatur in latitudine augmentū prebet et ex eleuatione diminutionem facit: etiam diminuet ex longitudine: et proprie in macilentis. Et resupinata augmentat in eleuatione et longitudine.

Oportet pretera vt tactus fiat in hora qua ille cuius pulsus est sit ab ira remotus et gaudio et exercitio et oībus passionib⁹ et saturitate que grauedinem facit et fame et dispositione relinquendi ꝯsuetudines et renouandi vsus.

Et opꝫ etiā vt sit de pulsu experimētū tēperati nobilis ita vt ali⁹ ei cōparetur.

Ampli⁹ dicem⁹ quod gnīa ex ꝗbus medici pulsus dispōnē cognoscūt sm quod ipsi referūt sunt. 10. quāuis eis fuerit necessariū vt posuissent ea nouē. Gen⁹ ꝗdē qđ est sumptū ex quātitate dyastolis. Et gen⁹ qđ est sumptū ex qualitate percussiōis vene in digitos. Et genus qđ est sumptū ex tēpore cuiusqꝫ motiōis. Et gen⁹ qđ est sumptū ex essentia instrumēti. Et gen⁹ qđ est sumptū ex eius euacuatiōe: aut repletiōe Et gen⁹ qđ est sumptū ex caliditate tactus ipsi⁹ aut frigiditate. Et genus qđ est sumptū ex tpe quietis. Et gen⁹ quod est sumptū ex pulsus equalitate aut diuersitate. Et genus quod est sumptum ex eius ordinatione in diuersitate sui aut in ordinatiōe. Et gen⁹ qđ est sumptum ex pondere.

Genus vero quātitatis pulsus significatur ex quātitatib⁹ suarū triū dyametrorum que sunt ipsius longitudo et latitudo et eius profunditas. Sunt ergo in eo nouem pulsus dispositiones simplices et composite. Et nouem quidem simplices sunt: longus: curtus: et mediocris. et latus: et strictus: et mediocris: et profundus: aptus: et mediocris. Longus autē ille est cuius partes in longitudine plus sentiuntur quam naturalis absolute: qui ē ꝓ certo eius qui cōplexionē habet temperatam aut naturalis ꝗ est ei⁹ ꝗ huic ē propinquus et ē tēperatus cui est proprium. Et tu quidē iā prius sciuisti differētiā inter eos. Curtus vero est ei cōtrari⁹. Et inter eos ē mediocris Et tu quidem iudicabis sm hanc regulam in sex que remanserunt

Compositarum vero ex his simplicibus quedam sunt que nomē habēt: et quedā que nomine carent. Ille enim qui in longitudine et altitudine et latitudine est augmentatus vocat magn⁹. Et qui i his oib⁹ ē diminutus vocat paruus. Et qui iter eos existit tēpat⁹.

Qui vero in latitudine et altitudine est augmētatus vocat grossus. Et ꝗ i eis est minut⁹ dicit subtilis. Et ꝗ est inter eos ē equalis.

¶ Generis autẽ qđ ex qualitate percussionis vene in digitos sumptum est tres sunt species. Fortis ⁊ ipse est qui apud diastolẽ tactui resistit. Et debilis q̃ est ei oppositus. Et equalis qui est inter eos.
¶ Generis quoq; quod ex tempore cuiusq; motionis sumptum est tres sunt species. Velox et est qui motum i breui tempore complet. Et tardus ei contrarius Et equalis inter eos existens.
¶ Generis vero quod ex essentia instrumenti sumitur tres sunt species. Mollis qui est recipiens reditum ad interiora et compressionẽ facilẽ. Et durus qui est ei contrarius. Et inter eos mediocris.
¶ Generis autem quod est sumptum ex eo quod continet tres sunt species. Plenus et ipse est qui sentitur sicut si in eius foramine esset humor implens de quo sollicitandum est: vt pure euacuetur. Et vacuus est ei contrarius. Et inter eos mediocris.
¶ Et generis quidem quod ex suo tactu sumptum est: tres sunt species: calidus frigidus: et temperatus.
¶ Generis vero quod est sumptum ex tempore quietis species sunt tres. Frequens et ipse est in quo tempus sensatum quod existit inter duas percussiones est breue: qui etiam vocatur consequens et spissus. Et ei contrarius rarus: qui etiam dicitur laxus et resolutus. Et inter eos mediocris. Et hoc quidem tempus est secũdum quod ex systole cognoscitur. Si vero systole nullo modo cognita fuerit: erit tempus quod inter omnes duas diastoles cõtinuatur. Et si ipsa cognita fuerit: erit secundum duo tempora duorum extremorum.
¶ Genus vero quod est sumptum ex equalitate et diuersitate ẽ: aut equale aut diuersum scilicet inequale. Et hoc quidem est per comparationem similitudinis aut dissimilitudinis pulsuum: aut partium vnius pulsus. aut vnius partis pulsus in quinq; rebus: magnitudine ⁊ paruitate: aut fortitudine et debilitate. ⁊ velocitate et tarditate: spissitudine: aut raritate duritie et mollitie: donec contingat q vnus pulsus est postremus sue diastoles citius propter vehementem calorem: aut debilior propter debilitatem. Quod si volueris dilatabis sermonem et considerabis in equalitate et diuersitate in tribus generibus predictis alias partes: sed considerationum fortitudo ad istas reducta est. Pulsus vero equalis absolute est ille qui in omnibus est equalis; qui si in aliquo eorum solo fuerit equalis: in eo solo dicetur equalis: sicut si diceremus equalem in virtute: aut equalem in velocitate. Et similiter diuersus est ille qui non est equalis: aut absolute: aut in aliqua re.
¶ Genus autem quod ex ordinatione et inordinatione sumptum est duas habet species diuerse ordinatus: ⁊ diuerse inordinatus Ordinatus autem est ille cuius diuersitas habet ordinem conseruatum super quem transit. Et est secundum duos modos. Aut ordinatus absolute: ⁊ est cum totum illud quod ex eo prouenit non

habet nisi tantum diuersitatem vnam. Aut ordinatus qui est proprie et ipse est qui habet duas diuersitates aut plures: sicut si ibi esset circulus et alius circulus ab eo diuersus: sed ambo ad suum redirent ordinem sicut si esset vnus circulus. Et inordinatus est qui est ei cōtrari⁹. ¶ Cūq3 certificaueris inuenies q̄ hoc decimuz gen⁹ est: sicut esset noui generis species intrās sub inequali. ¶ Debes aūt scire q̄ in pulsu reperit̄ natura musice quemadmodum ars musice completur per adiunctionem sonorū secūdū proportionez comitantem eos inter acuitatem et grauitatem per circulos casuum et temporū qui sunt inter eorum percussiones: sic est dispositio pulsus: q2 proportio suorum temporum in velocitate et spissitudine et debilitate et in quantitate est sicut proportio adiunctionis eius. Et quemadmodum tempus feriendi vel casus et quantitas sonorū est cū sint conuenientia: et est cum non sunt conueniētia: similiter est cū ibi diuersitates sunt ordinate: et est cū sunt inordinate. Et proportio etiā dispositionū pulsus in fortitudine et debilitate et quantitate est cum est conueniens: et est cū non: immo diuersa est. ¶ Et hic quidem est egrediens a genere considerandi ordinem. Gal. aūt videt̄ id qd̄ potest sentiri ex proportionalitatib⁹ ponderis est s̄m vnam proportionē musicarū nominatarū aut non nominatarū. Nominataꝝ vero aut s̄m proportionem toti⁹ et quandoq3 est proportio tripli cum est proportio dupli adiuncta cuz proportione addentis medietatem: et ipsa est que dicit̄ proportio per quinq3. Et s̄m proportionem que est per totum et est dupla. Et s̄m proportionem que est per quinq3: et est addens medietatem. Et est s̄m proportionē q̄ est p̄ quattuor: et est addens tertiam. Et s̄m proportionem addentē q̄rtam. Postea non sentit̄. ¶ Et ego q̄dē miror quō ꝓportiōes iste p̄ tactū discerni possunt. Dico tñ q̄ ei est facile q̄ in gradu tangendi cōsueuit: et proportionat̄ sonos p̄ artē: postq3 erit ei potētia cognoscēdi musicā acquisita: et comparabit factū per notū homo etiam iste cū suā intentionē ad pulsum reduxerit. hmōi poterit discernere ꝓportiones p̄ sensum. ¶ Genus vero qd̄ ex pondere est sumptum est per cōparationem ꝓportionis quantitatuz proportionum quatuor temporum que sunt duobus motib⁹ et duab⁹ quietibus. Et si sensus totum hoc discernere non potest: tñ est per cōparationē proportionis quātitatū proportionū temporū diastoles ad tēpus quod est inter duas diastoles et ad vltimū temporis in quo est motus ad tempus in quo est quies. ¶ Qui autem ponūt in hoc capitulo compositionem temporis motus ad tempus motus: et tp̄is q̄etis ad tp̄s mot⁹ q̄etis: mittūt capl̄z in capl̄o: licet huiusmodi missio sit tolerabilis et non sit inconueniēs sed tamen non est bona. Et pondus quidem est illud in quo proportiones musice cadunt. Et dicemus q̄ pulsus aut est boni ponderis: aut mali ponderis. Et illius quidem qui est mali ponderis sunt tres species. Una est illius cuius pondus est mutatum

et est iuxta pondus: et iste est cuius pondus est pōd⁹ etatis q̄ est iuxta etatē illi⁹ cui⁹ est pulsus: sicut cū iuuenes hñt pōd⁹ pulsuum pueroꝝ. Et altera est separati pōderis: sicut cū pueri habent pōd⁹ pulsus sicut senū. Et tertia est egrediēs a pōdere: et ille est cui⁹ pōderi pulsus hominis nō similat. Et multa egressio pulsus a pōdere magnā in dispositionibus significat mutationem.

¶ De pulsu equali et diuerso. Ca. 2.

DIcunt ꝙ diuersi pulsus diuersitas: aut est in multis pulsib⁹: aut in vno pulsu. ¶ Sz qui vno pulsu diuersificat: aut in multis diuersificatur partibus. scilicet in locis separatis in quibus cadunt digiti: aut in vna parte scilicet in loco vni⁹ digiti. Et multis q̄dem q̄ in multis diuersis existit partibus est diuersus gradatus equaliter currens: et ipse quidem est qui ab vno incipit pulsu et permutat ad maiorem eo: aut ad minorem: et procedit sic ꝑm regulam donec ꝑuenit ad finem in diminutione: aut in augmento per similem ordinē deinde intersecatur: et ad primam magnitudinem redit: aut rediēs ex paruitate sua simili reditu in ambabus dispositionibus ad primam regulam: aut diuersificans postquā venerit a principio qđ est huiusmodi ad finem q̄ est hmōi. Et est cū ad finem peruenit: et est cū intersecatur ante ipsum: et est cum addit supra ipsum donec intersecatur in medio cessando: et est cum agit ab hoc diuersum: et illud est vt in medio sui interueniat motus. ¶ Et pulsus q̄dē cessationē habens est diuersus in quo expectatur motus et venit quies. ¶ Et ille q̄ in sui medio habet motum est diuersus in quo expectatur quies et venit motus. ¶ Diuersitas vero pulsus in multis partibus vnius pulsus. aut est in situ suarum partium: aut in motu suarum partium. Sed diuersitas que est in situ suarum partium est diuersitas ꝓportionis partium vene ad partes. Et quoniam partes sunt sex: erit illud quod in eis cadit ex diuersitate similiter. ¶ Diuersitas autem que est in motu aut est in velocitate et tarditate: aut in consecutione et preuentione scilicet vt moueatur pars eius ante horam sui motus aut post horam: aut in fortitudine et debilitate: aut in magnitudine et paruitate. Et hoc totum aut curret secundum ordinem eq̄lem: aut diuersū in augmento et diminutione. Et illud quidem aut erit in duabus partibus: aut in tribus: aut in quatuor scilicet in casu digitorum. Et tu quidem componere poteris et ordinare. ¶ Ex diuersitate vero pulsus in vna parte est ille qui est intersectus et reditiuus et continuus. ¶ Intersect⁹ est aūt in partem vnā cum paruo motu separatur: et partis vnius que ex eo intersecatur cum quiete est cum duo extrema diuersificantur in velocitate et tarditate et in similitudine. ¶ Reditiuus vero est vt pulsus magnus redeundo fiat paruus in vna parte: deinde in reditu subtili recti. Et huius quidē modi est ille cuius quedam specierum in alias ingrediuntur. Et hoc est vt sit vnus pulsus sicut duo propter diuersitatē: aut duo sicut

vnus: ppterea q alie in alias ingrediunt. Et istō q̄dē est secūdū sententiā eoꝝ q̄ in hoc nō cōuenerūt. ¶ Cōtinuus aūt est ille cui⁹ diuersitas est ordinata in cōtinuitate nō sensu ꝑcepta sepatione: in eo ad quod ipsa mutat ex velocitate ad tarditatē aut ecōtra: aut ad equalitatē aut inequalitatē in eis: aut ex magnitudine: aut ꝑuitate: aut eq̄litate in eis ad aliq̄d eoꝝ ad q̄d mutat. Et hoc q̄dē est cū ꝯm sil'itudinē sui ꝓcedit. Et est cū accidit vt cū cōtinuatiōe sua sit in aliq̄bus suaꝝ partiū plus diuersitatis ꝛ in alijs minus.

¶ De speciebus pulsus diuersi que nomina habent propria. Ca. 3.

Ex eis est gazallans qui est diuersus in vna parte cū fuerit tardatus: ꝛ deinde intersecatur ꝛ fit velox.

¶ Et ex eis est vndosus: ꝛ ipse q̄dē est q̄ est diuersus in magnitudine ꝑtiū vene ꝛ eaꝝ ꝑuitate ꝛ eleuatiōe ip̄aꝝ ad supiora ꝛ in latitudine ꝛ in cōsecutiōe ꝛ ꝑcessiōe in ꝑncipio mot⁹ pulsus cū mollitie q̄ est in ip̄a. Et ip̄e q̄dē nō est valde paru⁹: ꝛ hꝫ latitudinē quādā: ꝛ assimilat vndis: quaꝝ alie alias sequnt ꝯm rectitudinē cū diuersitate q̄ est inter eas in eleuatiōe earum ad supiora: ꝛ descēsiōe ad inferiora ꝛ velocitate ꝛ tarditate.

¶ Et ex eis est vermiculos⁹ q̄ est illis similis ꝫ est ꝑu⁹ multe spissitudinis: cui⁹ spissitudo existimatur velocitas sed non est.

Et formicās q̄ est valde minor ꝛ vehemētioris spissitudinis. Et ꝟmiculosi q̄dē ꝛ formicātis diuersitas in eleuatiōe ad supiora ꝛ ꝑcessiōe ꝛ cōsecutiōe in sensu est manifestior ip̄oꝝ diuersitate in latitudine: immo quasi non apparet id.

¶ Et est ex eis serrin⁹ q̄ vndoso in ꝑtiū diuersitate silat: ꝛ in eleuatiōe ad supiora ꝛ latitudine ꝛ ꝑcessiōe ꝛ cōsecutiōe: sꝫ est durior: ꝛ cū duricie ipsi⁹ ꝑtes in duritie diuerse existūt. Et serrin⁹ q̄dē est puls⁹ velox spissus ꝛ dur⁹ cui⁹ ꝑtes in magnitudine diastoles diuerse existunt in duritie ꝛ mollicie.

¶ Et ex eis est cauda soricina: ꝛ est ille q̄ ordinat in diuersitate suaꝝ ꝑtiū ex diminutiōe ad augmētū: aut ex augmēto ad diminutioneꝫ. Et cauda q̄dē soricina est cū est in pulsib⁹ multis: ꝛ est cū in vno pulsu in ꝑtib⁹ multis: aut in ꝑte vna: ꝛ ei⁹ diuersitas ꝓpria est illa q̄ ex magnitudine ꝑēdet: ꝛ est cū est in cōparatiōe velocitatis ad tarditatē: aut fortitudinis ad debilitatem.

¶ Et ex eis est mesali⁹: ꝛ ip̄e est q̄ ex diminutiōe ꝓcedit ad aliquē terminū in augmēto: postea reclinat inferi⁹ ad suum ordinē donec ad primū terminum diminutionis perueniat. Est ergo sicut due caude soricine q̄ continuant apd maiores ei⁹ extremitates.

¶ Et ex eis est bispulsans. Et in ipso quidem discordati sunt medici. Sunt enim quidam qui ipsum vnum pulsum ponunt diuersum in precessione et consecutione. Et sunt alij qui ponunt ipsum duos pulsus quorum vnum alterum consequitur: ꝛ ad vltimū inter

eos nõ existit tp̃sqd dilatet ad colligẽdũ systolẽ deinde diastolẽ. Nõ em̃ oẽ ex q̃ cõsequũtur due pcussiões opz vt sint duo pulsus. Alioq̃n ille cui⁹ intersecat diastoles ⁊ deinde redit: esset duo pulsus. Neq; em̃ opz vt sint duo puls⁹ nisi cũ incipit ⁊ fit diastoles ⁊ postea redit ad fun dũ faciẽdo systolẽ: deinde redit iterũ ⁊ diastolẽ facit.

¶ Ex eis sunt q̃etẽ hñs ⁊ cadẽs in medio q̃s p̃dixim⁹. Sz dr̃ia inter cadẽtẽ in medio ⁊ gazellãtẽ est q gazellãtis scd̃a añ venit q̃ cõpleat p̃ma: sz in cadẽte in medio est puls⁹ q̃ venit in tp̃e q̃etis cũ cõplet pcus sio prima.

¶ Et ex istis q̃dẽ capitulis sunt puls⁹ spasmos⁹ ⁊ tremul⁹ ⁊ retort⁹ q̃ fi lo qd torquet assimilat: ⁊ est ex capl'o diuersitatis in p̃cessiõe ⁊ cõsecu tione ⁊ in situ ⁊ in latitudine.

¶ Et cordosus q̃dẽ est ex summa retorti ⁊ similat tremulo: sed tñ in tremulo diastoles est magis occulta: ⁊ similiter exit⁹ ab eq̃litate fit⁹ in eleuatiõe ad supiora est in retorto occultior: sz tẽsio in cordoso est manifesta ⁊ est cũ ei⁹ torsiõe ad vnã p̃tẽ tñ. Plurimum vo tales acci dũt q̃les isti scz cordosus ⁊ retorsus ad vnũ lat⁹ declinãs in egritudi nib⁹ siccis. ¶ Pulsuũ vo cõpositoꝝ species quasi infinite sunt ⁊ neq; habentes nomina.

¶ De p̃mo q̃ ex specieb⁹ pulsus est naturalis. Ca.4.

Cuiusq; generꝫ p̃nominatoꝝ in q̃ est supfluitas augmẽti vel di minutiõis naturalis est eq̃lis: nisi fortis qñ naturalis in eo est augmẽtat⁹. Et si aliqd alioꝝ generũ augmẽtũ p̃buerit nisi fortitudi nis augmẽtũ sequẽs: ⁊ factũ fuerit mai⁹: verbi gratia ip̃e erit natu⸗ ralis pp̃ter fortẽ. Alioꝝ vo generꝫ q̃ neq; augmẽtũ neq; diminutio⸗ nem tolerant: naturalis est mediocris: et ordinatus: ⁊ qui est pon⸗ deris.

¶ De causis specierũ pulsus predictarum. Ca.5.

Causaꝝ puls⁹ q̃dã sunt cõesnecessarie essentiales in ꝯstitutiõe puls⁹ ingrediẽtes: ⁊ vocant ꝯtẽtiue. Et q̃dã sunt in ꝯstitutione puls⁹ nõ ingrediẽtes. Et haꝝ q̃dẽ alie sunt insepabiles quaꝝ pmuta tiõe pmutat iudiciũ puls⁹ ⁊ vocant cãe insepabiles. Et alie sunt sepa biles q̃ vocant mutãtes absolute. ¶ Cõtẽtiue vo cãe sũt tres. ¶ Uir t⁹ vitalis q̃ ẽ i corde mouẽs pulsũ. Et tu q̃dẽ iã sciuisti eã i capl'o d vtu tib⁹. ¶ Et scd̃a est instrumẽtũ ⁊ est vene pulsatiles q̃s iã sciuisti cũ nu merauimus membra. Et tertia est necessitas extinguendi ⁊ est ad⸗ ueniens per quãtitatem notam extinctionis que renouatur in ter⸗ mino caloris opposita in suo incendio: aut extinctione aut equali⸗ tate sua. ¶ Et harum quidem causarum contẽtiuarũ operationes mutant ꝭm id quod adiungitur eis ex causis inseparabilibus ⁊ mu tantibus absolute.

¶ De his q̃ p̃ueniũt ex causis cõtẽtiuis solũmodo. Ca.6.

Cum instrumentum fuerit obediens sui lenitate ⁊ virt⁹ fortis ⁊ necessitas ad extinguendum vehemens erit pulsus magnus.

Uerũtamẽ necessitas iuuantior his trib⁹ est ad hoc.
¶ Qd̕ si virt⁹ fuerit debilis: pulsus paruitas eã ꝓculdubio sequat̃. Et si cũ hoc istrumẽtũ fuerit durũ: ꝛ necessitas pauca erit minor.
¶ Est etiã cũ durities efficit paruitatẽ: sꝫ tñ paruitas cuius cã est durities sepat̃ a puitate cui⁹ cã est debilitas: ꝑ hoc ꝙ est durus ꝛ nõ debilis. Et breuitas eius et profunditas non sic est mala: sicut est cũ est virtus debilis.
¶ Pauca quoqꝫ necessitas paruitatẽ efficit: sꝫ debilitas ibi nõ erit.
¶ Et neqꝫ est aliqua hax triũ q̃ pl⁹ efficiat puitatẽ ꝙ̃ debilitas.
¶ Et paruitas quidẽ duritiei cũ virtute plus est ꝙ̃ paruitas priuationis necessitatis cũ virtute. Uirt⁹ nãqꝫ cũ priuatione necessitatis non minuit multum ex equali quoniam a diastole ꝓhibentem non hꝫ. Et nõ declinat ad hoc vt nõ multũ super temperamentum addat: nisi ideo ꝙ non multam habet necessitatem.
¶ Si vero necessitas multa fuerit virtus fortis et instrumẽtũ inobediens propter suam duritiem magnitudini: nõ poterit esse quin fiat velox ꝛ velocitate restauret id quod deest ex magnitudine.
¶ Quod si virtus fuerit debilis ꝛ pulsus nõ poterit magnificari ꝛ velocitas in eo nõ opata fuerit non poterit esse quin fiat spissus qꝛ spissitudine restauret illd̕ qd̕ ei defuerit ex magnitudine ꝛ velocitate: ꝛ multe vices tenebũt locũ vnius vicis sufficientis ꝛ magne aut duarum velocium. Et hoc quidem est sicut cũ homini necesse est ferre rem ponderosam: quam si poterit vna vice totam feret. Si vero nõ: diuidet eam in duas partes ꝛ festinabit. Et si non: i multas partes ipsam distribuet ꝛ feret quãqꝫ partẽ quocũqꝫ modo poterit cũ spaciositate aut velocitate. Deinde nõ cessabit inter quaslibꝫ duas oneraturas ei⁹: lꝫ sit in eis tardat⁹. Qd̕ si multe fuerit debilitatis stabit tũc et feret eã festine ꝛ redibit cum tarditate.
¶ Si aũt virtus fuerit fortis ꝛ instrumentum obediens: sꝫ necessitas erit maior, fortitudine temperata: virtus augmẽtabit velocitatem cum magnitudine. Et si necessitas fuerit fortior: erit cũ magnitudine ꝛ velocitate spissitudo.
¶ Longitudinẽ quoqꝫ magnitudinis cause ꝓ certo efficiũt cũ aliqd̕ ꝓhibẽs amplitudinẽ ꝓhibuerit ꝛ eleuationẽ ad supiora nõ ꝑmiserit fieri sicut durities istrumẽti. verbigratia. q̃ amplitudinẽ ꝓhibet ꝛ dẽsitas carnis ꝛ cutis q̃ sursum eleuari nõ ꝑmittũt. Sꝫ etiã ẽ cũ in amplitudine addit macies.
¶ Et amplitudinem qdẽ efficit: aut venarũ vacuitas vt per ipsam tunica superior super interiorem declinet ꝛ dilatetur: aut multa instrumenti lenitas.
¶ Spissitudis aũt cã ẽ debilitas: aut mlta necessitas: aut caliditas.
¶ Et raritatis quidẽ causa est virtus que necessitatẽ in magnitudine supat: aut frigiditas multa diminuta a necessitate: aut nimia intensio virtutis. ꝛ aduentus perditioni proximus.

¶ Cause vero debilitatis pulsus ex mutatiōib⁹ q̄dez sunt: tedium et vigilie et euacuatio ꝛ macies ꝛ humoꝛ nocu⁹ ꝛ exercitiū sup̄fluū et humoꝛū mot⁹ ꝛ ipsoꝛū obuiatio membꝛis foꝛtis sensus: aut coꝛdi vicinis et totū illud quod vehementer resoluit.

¶ Et duritiei pulsus cause sunt siccitas coꝛpoꝛis: vene: aut ei⁹ foꝛtis extēsio: aut vehemēs frig⁹ cōgelās. Et etiā est cū pulsus ī crisib⁹ durescit ex foꝛtitudine pugne ꝑpterea ꝙ mēbꝛa ꝑ ip̄am extendunt ad partem impulsionis nature.

¶ Lenitatis ṽo cause sunt: cāe naturales mollificātes sicut nutriēs ꝛ egritudinales mollificantes sicut hydropisis ꝛ lethargia: aut ea q̄ neq̄ sunt naturalia: neq̄ egritudinalia sicut balneatio.

¶ Et diuersitatis q̄dē cā cū ꝑseuerātia virtutis ē grauitas materiei cibi aut humoꝛis: ꝛ cū debilitate virtutis est pugna cāe et egritudinis. Ex causis quoq̄ diuersitatis est repletio venarū ex sanguine: s3 qḋ huic ē sile remouet minutio. Et plurimū q̄dē fit diuersitas cū sanguis est viscosus suffocās spiritū q̄ mouet in arterijs ꝛ ꝑprie cū dēsitas fuerit circa coꝛ. Ex causis p̄terea ipsi⁹ q̄ eā ī bꝛeui efficiūt tp̄e sunt stomachi repletio ꝛ tristitia ꝛ cogitatio in aliquo: s3 cū in stomacho malus fuerit hūoꝛ non cessabit diuersitas: ꝛ foꝛsitan ex eo proueniet tremoꝛ coꝛdis et fiet pulsus tremulus

¶ Et serrini quidez pulsus cā diuersitas ei⁹ qḋ in coꝛpoꝛe vene est est fusum in putrefactiōe sui: aut ipsius cruditate: aut sui maturatione: aut diuersitas dispōnū venarū in duritie sua et mollitie: aut apostema in membꝛis neruosis.

¶ Bispulsantis vero cā ē virtutis foꝛtitudo: ꝛ plurima necessitas ꝛ durities instrumēti quare nō obedit ei ꝙ virtutes ipsi ꝑcipiūt de dyastole in vna vice: sicut cū q̄s vult vna ꝑcussione aliq̄d incidere ꝛ non obeditur ei adiuuat ab alia: ꝛ precipue cum necessitas subito augmentatur.

¶ Soꝛicini ṽo pulsus cā q̄n̄q̄ ē virt⁹ debilis q̄ de laboꝛe ad quietē oꝛdinate ꝑcedit: ꝛ ḋ q̄ete ad laboꝛē: s3 ille q̄ in vna ꝑmanet dispōne plus est virtutis debilitatē significās. Et cauda q̄dem soꝛicina et q̄ eis similis existit est plus significās foꝛtitudinē aliquam: ꝛ ꝙ debilitas est in fine. Sed eis deterioꝛ est cauda finitiua. Deinde manens. Postea cauda reditiua.

¶ Cadentis aūt in medio cā ē virtutis lassitudo ꝛ ei⁹ defect⁹: aut accidēs subito veniēs ad quod anima ꝛ natura subito redeūt.

¶ Et spasmosi q̄dē pulsus cā sunt mot⁹ nō naturales ī virtute aut malitia in essentia instrumēti.

¶ Pulsus aūt tremul⁹ ꝑcedit ex foꝛtitudine ꝛ īstrumēto duro ꝛ necessitate foꝛti. Sine istis em̄ nō ꝑuenit tremoꝛ.

¶ Undosi aūt est cū ei⁹ cā existit virtutis debilitas s̄m plurimū ꝛ nō potest fieri dyastoles nisi paulatim ꝛ paulatim. Et est etiā cū instrumenti lenitas ei⁹ cā existit: licet virt⁹ nō sit valde debilis. Instrumē

tum namque molle et humidum concussionem et motum non recipit que in vnaquamque penetrent partem quemadmodum siccum quod est durum recipit quoniam siccitas concussioni est apta et tremori.
¶ Et duri quidem sicci finis sui principij motu mouetur. Mollis vero humidi partem possibile est moueri: et aliam partem motu ipsius non pati propterea quod cito recipit separationem et flexionem et diuersitatem in figura.
¶ Et vermiculosi quidem pulsus et formicantis causa est fortis debilitas ita vt tarditas et spissitudo et diuersitas in partibus pulsus coniungantur: quoniam virtus instrumentum in vna hora dilatare non valet: sed paulatim et paulatim.
¶ Causa autem pulsus mali ponderis. Si pulsus quidem fuerit in dispositionibus temporis quietis est augmentum necessitatis. Et si in dispositionibus temporis motus fuerit est augmentum debilitatis aut necessitatis priuatio. Sed pulsus temporis motus propter velocitatem dyastoles alius est ab hoc.
¶ Et cause quidem pleni et vacui et calidi et frigidi sursum et submersi inferius manifeste sunt.

¶ De pulsibus etatum et masculorum et feminarum. Cap. 7.

Masculorum pulsus maiores sunt et fortiores valde: propter vehementiam virtutum eorum et necessitatis ipsorum: et propterea quod eorum necessitatis magnitudine completur. Et est eorum pulsus tardior pulsu mulierum et rarior secundum plurimum.
¶ Et omnis quidem pulsus in quo perseuerat virtus est spissus et oportet proculdubio quod sit velox. Est enim cum ante est velocitas quam spissitudo: propter hoc igitur sicut pulsus masculorum est tardior ita est rarior.
¶ Puerorum vero pulsus lenior propter humiditatem et est debilior et spissior quoniam calor est fortis: sed virtus non est fortis eo quod nondum sunt completi. Puerorum vero pulsus comparatione quantitatis corporis eorum est magnus: quoniam eorum instrumentum est valde molle: et ipsorum necessitas est valde fortis et eorum virtus comparatione paruitatis corporis ipsorum non est parue quantitatis. Verumtamen eorum pulsus comparatione pulsus completorum est non magnus: sed est velocior et spissior propter necessitatem. In pueris namque multiplicatur vaporis fumosi collectio propter multam digestionem eorum et frequentiam eius in eis. Et propter hoc valde est necesse ipsum extrahere et calorem ipsorum innatum euentare.
¶ Iuuenum vero pulsus est multe magnitudinis: et non est multe velocitatis: immo in ipsis est valde diminutus et in spissitudine et ad raritatem tendens. Et illorum quidem pulsus qui in principio iuuentutis existunt est maior. Et eorum que sunt in medio iuuentutis est fortior. Et nos quidem iam declarauimus quod calor in pueris et iuuenibus fere est similis: ergo necessitas in eis erit propinqua: sed virtus iuuenibus est augmentata. Habebitur ergo ex magnitudi-

ne qd in ipsis restaurat quod defuerit ex velocitate et spissitudine. Et principium quidem rei unde pvenit magnitudo est virt⁹. Sed necessitas est appetens. Et instrumentū qdem est adiuuans.

¶ Senum aūt pulsus est minor propter debilitatez. Et minoris velocitatis ppter hoc etiā et ppter diminutionē necessitatis. Et propter hoc est rarior.

¶ Et pulsus quidem senum qui iam pcesserunt in annos est paru⁹ et rarus et tardus.

Et est cū mollis ppter hūores extraneos et non propter naturales.

¶ De pulsu complexionum. Cap. 8.

Pulsus calide complexionis vehementis est necessitatis. Qd si virtus conuenerit et instrumentum: erit pulsus magnus. Si ergo vnū diuersificabit: erit quemadmodum dictū est in precedentibus. Et si caliditas quidē non male fuerit complexionis: immo naturalis: erit complexio fortis et sana et virt⁹ multū fortis. Et neq; existimes q calor innatus si fuerit fortis quātuncūq; sit minuat ex virtute: immo ex eo prouenit in substātia spūs fortitudo: et in anima audacia. Calor vero complexionis maliciā sequēs quanto plus augmentatus fuerit tāto in virtute plus debilitatem augmentabit.

¶ Complexio vero frigida declinat pulsus ad partē diminutiōis: sicut pprie est puitas et proprie tarditas et raritas. ¶ Cunq; instrumētū fuerit molle latitudo ei⁹ augmētata erit et eius similiter tarditas et raritas. ¶ Quod si durum fuerit: erit minus hoc. ¶ Et debilitas quidem quam mala cōplexio frigida hereditare facit maior est ea q̄ mala cōplexio calida facit hereditare qm̄ caliditas. s. calori innato magis est conueniens.

¶ Complexionem vero humidam sequit inundatio et dilatatio. Et siccā quidem sequit coangustatio et durities.

¶ Ampli⁹ si virtus fuerit fortis et necessitas multa accidet bispulsans et spumosus et tremul⁹. Tu vero deinceps compone cōseruando principia.

¶ Est preterea cū vni homini accidit vt duorum laterū ipsius diuersificet complexio. Erit ergo vnū ipsorum frigidum et alterum calidum. Et accidet vt diuersitate que prouenit ex caliditate et frigiditate hoz duoz latez pulsus diuersi fiāt. Eritq; pulsus calidi lateris puls⁹ calide ɔplexiōis. Et lateris frigidi puls⁹ ɔplexionis frigide. Et ex hoc quidem scitur q pulsus in dyastole et sua et sistole nō est fm modum accessionis et recessiōis cordis: imo fz modū diastoles et sistoles ipsius corpis arterie.

¶ De pulsu temporum. Ca. 9.

In vere quidem est cum pulsus est paruus: non tamen in omni re et est in fortitudine augmentatus.

¶ In estate uero est velox et spissus propter necessitatem. Et paruus et debilis propter virtutis resolutionem que est propter resolutionem spiritus que fit propter calorem exteriorem dominantem superfluum.

¶ Et in hyeme est maioris raritatis et tardioris debilitatis: et cum hoc est paruus quoniam virtus debilitatur: et in quibusdam corporibus accidit vt calor in profundo teneatur et adunetur et virtus fortior fiat: et hoc cum complexio calida est dominans et refrenans frigus et non per ipsum neque patiens neque frigiditas ad fundum vadit.

¶ In autumno autem est pulsus diuersus et trahit ad debilitatem quandam Sed ipsius diuersitas est propter multitudinem conuersionis complexionis accidentalis in autumno nunc ad calorem: nunc ad frigiditatem Et ipsius quidem debilitas est etiam propter hoc. Complexio enim diuersa semper deterius efficit nocumentum quam similis et equalis licet sit mala. Et quia autumnus est tempus nature vite contrarium quoniam calor in eodem debilitatur et siccitas fit fortior.

¶ Temporum vero pulsus que sunt inter tempora temporibus proportionantur que sunt circa ipsa.

¶ De pulsu regionum. Ca. 10.

Regionum quedam sunt temperate vernales: et quedam sunt calide estiue: et quedam sunt frigide hyemales: et quedam sicce autumnales. Indicia igitur pulsuum erunt in eis secundum modum quem sciuisti de pulsu temporum.

¶ De pulsu qui prouenit ex cibo et potu. Ca. 11.

Exterius corpori aduenientia et ipsum ingredientia pulsus dispositionem mutant qualitate sui et quantitate. ¶ Sed qualitate quoniam si ad calefaciendum declinauerint: aut ad infrigidandum mutabunt ipsum secundum illud ¶ Et quantitate quidem: quoniam si equalia fuerint: fiet pulsus in magnitudine augmentatus: et velocitatis maioris et spissitudinis propter augmentum virtutis et caloris: et permanebit hec mutatio aliquandiu. Et si plurime magnitudinis valde fuerit: erit pulsus diuersus absque ordine propter grauitatem nutrientis supra virtutem: quoniam ex omni grauitate prouenit in pulsu diuersitas. Et quidem existimauit Archigenes quod eius velocitas est tunc multo maior quam spissitudo. Et hec mutatio est perseuerans: quoniam causa perseuerantie licet sit multitudinis minoris hac: tamen est diuersitas ordinata. Quod si pauce fuerit quantitatis erit pulsus minoris diuersitatis et magnitudinis et velocitatis: neque eius permutatio diu perdurabit quoniam materia pauca cito digeritur. Amplius si virtus deficiat et debilitetur ex multitudine aut paucitate quecunque fuerit: similes erunt pulsus in paruitate et tarditate vsque in finem rei. Quod si natura fortis fuerit in digerendo et conuertendo fiet pulsus temperatus. ¶ Et vinum etiam proprietatem habet: et est: quoniam ex magnitudine ipsius licet sit subtile prouenit diuersitas. Ex ipso tamen non prouenit quod sit tantum quantum illud quod prouenit ex nutrientibus que sibi similantur: et hoc quidem est propter raritatem

substātie ipsius ꝛ subtilitatem eius ꝛ leuitatem. ¶ Cum autem vinum in actu est frigidū prouenit ex eo quod prouenit ex alijs frigidis in minorando ꝛ rarificando ꝛ tardando velocitate sue penetrationis. Deinde cū in corpore calefit: remouet velociter quod ex eo prouenit. ¶ Uinum preterea cuȝ in corpus penetrauerit ꝛ fuerit calidū non elongabitur multum a natura ꝛ accidet velox resolutio. ¶ Quod si cū est frigidū penetrauerit: fiet ex nocumento qd̄ non fit ex alijs frigidis rebꝰ quoniam ille tardant donec calefiāt: neqꝫ eorum penetratio est ita velox vt istius: illud enim velociꝰ penetrat ꝙ cōpleat calefactio. Et eius quidem impedimentum est magnū ꝛ precipue in corporibꝰ q̄ horripilationi sunt apta. Et neqꝫ est sicut impedimentū calefactionis ipsius cū ipsum calidum penetrat: qm̄ eiꝰ calefactio in principio obuiationis nō peruenit ad hoc vt magnū faciat impedimentum: immo natura ei obuiat cū partitione ꝛ distributione ꝛ resolutione. ¶ Frigidū vero est cū naturam deficere facit: ꝛ eiꝰ virtutem extinguit anteqꝫ ad partitionem ꝛ distributionem ꝛ resolutionē perueniat. Et hoc quidem prouenit ex multitudine sue q̄titatis ꝛ calefactione ipsiꝰ ꝛ frigiditate. ¶ Cū aūt ipsuȝ cōsideratū fuerit vnde fortitudinem efficit: alia habebit indicia: qm̄ ipsum sua essentia fortes efficit sanos ꝓpterea ꝙ velociter prebet augmentū in substantia spiritꝰ. ¶ Sed lȝ calefactio ꝛ infrigidatio q̄ ex eo fiūt: plurima corpora impediāt: est tamē cū vnaqueqꝫ earuȝ cū aliqua cōuenit cōplexione: ꝛ est cū non cōuenit cū complexiōe. Est nāqꝫ cū res frigide eos fortes reddūt q̄ complexionem calidam malam habent sicut dixit. G. ꝙ succus granati calefactos semper fortes efficit: ꝛ hydromel infrigidatos semper reddit vigorosos. ¶ Uinū preterea vnde est calidū natura aut frigidū natura est cū quosdam fortes facit ꝛ quosdā debilitat. Nō tamē sermo noster est nūc de hoc: immo in virtute eiꝰ q̄ velocior ad spūm cōuertitur: qm̄ hic sp hȝ ꝑ sui essentiā. Qd̄ si vnū horum duorum ipsum in aliquo corpore iuuerit: augmentabit in faciendo fortitudinem. Et si ei contrarium extiterit: minus fortitudinem faciet. ¶ Secundum hoc igitur ipsuȝ pulsum conuertet secundum hoc. Quoniam si fortitudinem faciet in pulsu augmentabit fortitudinem. Et si calefaciet in necessitate efficiet augmentum. Et si infrigidabit: minorabit necessitatē. Et ſm plurimū in fortitudine faciet augmētū. Nunqꝫ aūt in necessitate efficit augmentū quin in velocitate addat.

¶ Aqua vero propterea quod nutrimentum penetrare facit vigorat et similitudinem operationis vini operatur. Et quoniam non calefacit immo infrigidat: non tantum auget in necessitate quantum vinum.

¶ De eis que somnus ꝛ vigilie in pulsu operantur. Ca. 12.

Pulsus quidē indicia in somno diuersificant ſm horā somni ſm dispositionem digestionis.

¶ Pulsus igiť in principio somni est paruꝰ: ⁊ debilis: quoniaꝫ motus caloris naturalis tūc est ad constringendū ⁊ submergendū ⁊ nō ad dilatandum ⁊ manifestandum: quoniam ipse in hora illa totꝰ tendit ad occultum: propterea φ ipsum anima mouet ad nutriēs digerenū. ⁊ maturanū. superfluitates ⁊ est sicut superatus ⁊ obsessus proculdubio. Et pulsus etiā est maioris tarditatis ⁊ raritatis quoniam licet in calore accidat augmentum ꝑm constrictionem ⁊ coadunationem: tamen priuatus est augmēto quod habet in hora vigiliarum propter motum calefacientem. Et motus q̄dem plus est ad inflammanū. ⁊ inclinanū. ad partem malitie complexionis. Sed constrictio ⁊ eorū coadunatio temperate minoris sunt inflammationis ⁊ minꝰ extrahunt calorem ad estuatiouem. Et tu q̄dem hoc scies ex hoc φ anhelitꝰ laxi ⁊ ipsiꝰ estuatio multo maiores sunt anhelitu ⁊ estuatione eiꝰ cuiꝰ calor est constrictꝰ propter causam q̄ similis est somno. Uerbi gratia submersi in aqua temperate frigiditatis q̄ si expergefactus licet calor constringatur ⁊ fugiat ex hoc: non tamen augmentum anhelitus eius perueniet ad id ad quod perueniet labor ⁊ exercitium que sunt ei propinqua. Cunctꝫ bene cōsideraueris non inuenies aliud quod calorem vehementius incendat φ̄ labor ⁊ motus.

¶ Et vigilie quidē calorem non efficiunt motu corporis: ita vt cuꝫ corpus quieuerit non sit ipse necessarius: immo faciunt caloreꝫ ꝓpterea φ spiritus ad exteriora mouetur: ⁊ motus eius ad ea est ꝑm continuitatem cū ista est eius generatio. Cam autem cibus digestꝰ est somno redit pulsus: ⁊ fit fortior propterea φ virtus augmentū recipit a nutriente: ⁊ reddit illud quod ad profundum descenderat ad regenū. nutriens ad exteriora ⁊ ad suum principium. Et similiter propter hoc etiam magnificatur tunc pulsus multum: ⁊ propterea φ complexionis caliditas propter nutriens augetur quemadmodum diximus. Et instrumenti etiam augetur lenitas per id quod ad ipsum ex nutrimento penetrat. Ueruntamen sua magnitudine non auget velocitatem necꝫ spissitudinem: quoniam hoc non est illud quod in necessitate prebet augmentum. Et hoc etiam nō est ꝓhibens restaurari ex eo quod necessariū est magnitudine sola. Deide quando cum dormiente somnus perseuerauerit: fiet pulsus debilis propter caloris innati constrictionē ⁊ virtutis compressioneꝫ sub superfluitatibus que euacuande erant ꝑm euacuationis modos qui sunt in vigilijs ex quibus est exercitium ⁊ euacuationes q̄ non sentiuntur. Cum autem somnus in principio euacuationem inuenerit: ⁊ nec inuenērit aliquid ad quod digerendum tendat: declinabit complexionem ad partem infrigidandi. Perseuerabunt ergo paruitas ⁊ tarditas ⁊ raritas in pulsu: ⁊ incessanter augmentabuntur.

¶ Uigilie etiam diuersa habent indicia vel dissimilia. Cū eñi deā

miens euigilabit: natura sui declinabit pulsus ad magnitudinem et velocitatem ordinate: deinde ad suam naturalem redibit dispositionem. Sed subita causa euigilato accidit: vt pulsus eius illico cum a somno remouetur: quiescat: quoniam virtus coram eo quod subito euenit victa est: et deinde post hoc redibit ad eum pulsus magnus velox spissus et diuersus ad tremorem. Et quoniam motus iste est similis violento: ideo non inflamat etiam ipsum. Et quoniam virtus subito mouetur ad repellendum naturaliter illud quod accidit: ergo motus accidit diuersus et tremit pulsus: sed tamen secundum hoc non longo perseuerat tempore: immo ad equalitatem cito redit: quoniam licet eius causa sit quasi fortis: eius tamen durabilitas est pauca et cognitio destructionis ipsius est velox.

De iudicijs pulsus exercitij. Ca. 13.

In principio quidem exercitij et quod est temperatum pulsus fit magnus et fortis: et hoc quidem propter augmentum caloris innati: et fortitudinem ipsius. Et fit etiam velox et spissus valde: propter superfluam necessitatem quam facit motus. Quod si perseuerauerit et fuerit plurimum aut licet fuerit breue: erit tamen fortissimum: destruetur quod ex fortitudine prouenit. Et debilitatur pulsus. Et fiet paruus propter repletionem caloris innati. Sed ipse fiet velox et spissus propter duas res quarum vna est augmentum fortitudinis et necessitatis: et alia est: quoniam virtus retrahitur ne magnitudini sufficiat. Postea velocitas incessanter minuitur et spissitudo augmentatur secundum quantitatem eius quod ex virtute debilitatur. Deinde ad vltimum si exercitium perdurauerit et debilitauerit: fiet pulsus formicans propter debilitatem et spissitudinem forte. Postea si magis superfluum fuerit et ex ipso quasi ad mortem perueniatur: efficiet quod omnia faciunt resoluentia et reducet pulsum ad hoc vt sit vermiculosus. Deinde faciet ipsum declinare ad raritatem et tarditatem cum debilitate et paruitate.

De iudicijs pulsuum balneatorum. Cap. 14.

Balneatio aut erit cum aqua calida: aut cum frigida.

Si autem fuerit cum aqua calida in principio prouenient ex ea fortitudinis et necessitatis indicia. Cumque multum resoluerit debilitabit pulsum. G. quoque dixit erit tunc paruus tardus et rarus. Dicemus ergo quod debilitas quidem et paruitas pulsus proculdubio existunt. Sed aqua calida cum in interioribus corporis calefactionem efficiet calore accidentali: fortasse non durabit sed ad sui naturam que est infrigidandi redibit. Et fortasse durabit et permanebit. Quod si accidentalis qualitatis iudicium superaueri: fiet pulsus velox et spissus. Et si superauerit quod ex natura sui proueniet fiet tardus et rarus. Et si calefactio accidentalis ad tantam virtutis resolutionem peruenerit vt sincopi sit propinqua fiet etiam pulsus tardus et rarus.

Sed balneationis cum aqua frigida facte frigiditas si pene-

trauerit: debilitabit pulsuz et faciet puũ et efficiet raritatẽ et tarditatẽ. Et si nõ penetrauerit: imo calorẽ coadunauerit: augmẽtabit fortitudo et crescet parum et minuetur velocitas et spissitudo.

¶ Ex aquis vero in thermis existẽtibus q̃ sunt exiccãtes duritiẽ in pulsu agmentant: et ex ei⁹ magnitudine minuũt. Sz calefaciẽtes velocitatẽ in pulsu augmẽtãt. Si autem virtutẽ resoluerint: erit quod iam diximus.

¶ De pulsu qui mulierib⁹ est proprius et est pulsus pregnantium. Cap. 15.

Necessitas quidẽ in eis est multa propter cõmunitatez filij in attractione aeris. ipse enim quasi duabus attrahunt necessitatibus et duab⁹ aeris attractionibus. Sed virtus proculdubio nõ augmentat: neq3 etiaz minuitur nisi q̃ntũ oportet ppter latitudinẽ paucã: que puenit ex pondere pregnationis: propter hoc igitur indicium virtutis medie et necessitatis fortis vincit: et augmentatur pulsus et fit velox et spissus.

¶ De pulsu dolorum. Capl'm. 16.

Dolor mutat pulsũ: aut ppter fortitudinẽ sui: aut qr ẽ in mẽbro principali: aut ppter longã morã sui. ¶ Et dolor quidẽ cum in sui principio fuerit: faciet virtutẽ ebullire et mouebit ipsam ad resistendum et referandũ et inflammabit caliditatem. Fiet ergo pulsus magnus et velox et maioris spissitudinis: q̃m ẽ pro magnitudinẽ faciet et velocitatẽ. ¶ Cumq3 dolor ad finem sue fortitudinis peruenerit propter illud qđ diximus de modis procedet minorãdo et redibit ad inferiora donec magnitudinem perdet et velocitatem et vicem eaꝝ supplebunt spissitudo fortis et paruitas et formiculatio et vermiculatio. Et si augmentatus fuerit: adducet ad raritatẽ et perditionem.

¶ De pulsu apostematum. Cap̃. 17.

Apostematum quidem alia sunt que febres faciunt. Et hoc aut propter eoruz magnitudinem: aut propter nobilitatem membri in quo sunt. Et pulsum in toto corpore mutant ẽm mutationem febris propriam: et nos ipsam dicemus in loco suo. Et alia sunt que febres non faciunt et mutant pulsum membri in quo sunt proprium per essentiam. Et est etiam cum reliqui corporis pulsum mutant per accidens scilicet non propter ꝙ est apostema: sed propter ꝙ dolorem efficit.

¶ Apostema autem quod pulsum mutat: aut ipsum mutat per speciem sui: aut per sui tempus: aut per quantitatem suam: aut per membrum in quo est: aut per accidens quod sequitur ipsum et comitatur. ¶ Quod vero per sui speciem mutat: est sicut apostema calidum ex quo per suam speciem prouenit vt mutetur pulsus ad serrinum et ad tremorem et horripilationem et velocitatem et spissitudinem nisi ei contraria sit causa humectans que pro-

prietatem ferrini destruat: et vice ipsius vndositatem supplere faciat verumtamen tremor et velocitas et horripilatio et spissitudo ipsum semper comitatur. Et queadmodum causarum quedam sunt que ferrini proprietatem prohibent: similiter sunt quedam earum que ferrini proprietatem augmentant: et ipsam apparere faciunt. Et molle quidem apostema pulsum facit vndosum. Et si fuerit valde frigidum: ipsum efficiet tardum et rarum. Durum vero apostema proprietatem ferrini augmentat. In exitura autem cum fit collectio: ipsa pulsum convertit de proprietate ferrini ad vndosi proprietatem propter humiditatem et lenitatem que ipsam sequuntur et prebet augmentum in diversitate propter suam gravitatem: velocitas autem et spissitudo alleviatur propter caloris accentalis quietem causa maturationis.

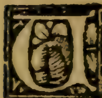
¶ Mutatio vero ipsius causa suorum temporum est. Quoniam dum calidum apostema existit in augmento: proprietas ferrini et quecumque diximus sunt sicut in augmento: et eius durities semper augmentatur propter extensionem que augetur: et in tremore propter dolorem. Cumque ad statum pervenerit omnia augmentantur accidentia preter illud quod fortitudinem sequitur. Ipsum namque debilitatur in pulsu: et in spissitudine et velocitate augmentum prebet: deinde si prolongabitur velocitas destruetur et redeundo fiet formicans. Cum autem minuetur et resolvetur aut aperietur fiet pulsus fortis propterea quod virtus exonerabitur a pondere; et cessabit ipsius tremor propterea quod dolor extensiu⁹ minuetur. ¶ Secundum quantitatem vero sui. Quoniam magnum facit vt sint iste dispositiones maiores et magis augmentate. Et parvum vt sint rariores et parviores. ¶ Et secundum membrum. Quoniam ex membris nervosis provenit augmentum in duritie pulsus et in proprietate quam habet ferrinus ipsius. Et ex venenosis quidem provenit augmentum in magnitudine sua et vehementia et diversitas multa et precipue si que in eis superate fuerint arterie sicut in splene et pulmone: et non durabit huiusmodi magnitudo nisi quantum perseveraverit fortitudo et membra humefacta et lenia ipsum faciunt vndosum sicut cerebrum et pulmo.

¶ Mutatio qua apostema mutat pulsum aliquo mediante est. Sicut apostematis pulmonis quod facit pulsum tremulum. Et sicut apostematis epatis quod facit ipsum mictualem. Et sicut apostematis rhenis quod facit ipsum stranguriale. Et apostema membri fortis sensus sicut stomachi et dyafragmatis facit ipsum spasum et sincopizantem.

De iudiciis pulsus accidentium anime. Caput. 18.

Ira quidem propterea quod virtutem fervere facit et spiritum subito dilatat pulsum facit magnum ad superiora se elevantem velocem et spissum. In quo non oportet diversitatem cadere: quoniam passio existit similis: nisi timor ei admisceatur qui vna vice superet et hoc alia superet vice. Et similiter si verecundia ei admisceatur: aut contrarietas ab intellectu qui tacere precipiat et ne ferveat ad malum inferendum illi cui irascitur.

¶ Et ex delitiis quidem propterea quod ad exteriora paulatim mouet non peruenit ad illud quod peruenit ex ira in velocitate et spissitudine. Immo est cum eius magnitudo sufficit necessitate: et est tardus et rarus.
¶ Et similiter pulsus leticie: quoniam ipse fit magnus secundum plurimum cum lenitate et attinet tarditati et raritati.
¶ In tristitia vero propterea quod calor suffocatur et submergitur et fortitudo et virtus debilitatur oportet vt sit pulsus paruus et debilis rarus et tardus.
¶ Timor vero qui subito venit pulsum facit velocem et diuersum et inordinatum. Sed consuetus et qui ordinate peruenit: mutat pulsum secundum modum mutationis sollicitudinis.
¶ De summa mutationis rerum contrariarum nature euentie pulsus. Ca. 19.
Ab eis fit mutatio. Aut propter hoc quod accidit de eis ex malitia complexionis: et tu quidem iam sciuisti pulsum cuiusque complexionis. Aut propterea quod virtutem constringunt et pulsum faciunt diuersum: et si constrictio valde fuerit fortis erit sine ordine et absque pondere: et constrictionem quidem faciens est omnis materialis multitudo siue sit apostema: siue non sit apostema. Aut propterea quod virtutem dissoluit et facit pulsum debilem: et omnia hec sunt sicut dolor fortis et egritudines animales que sunt fortis resolutionis.
¶ Summa secunda. Doctrine tertie. Fen secunde de vrina et egestione restat continens. 13. capitula.
¶ Est sermo vniuersalis de vrina. Capi. 1.

Significationis dispositionum vrine non oportet credere nisi postquam conditiones obseruate fuerint.
¶ Oportet etenim vt vrina que consideretur sit prima vrina que in mane colligitur. Et non permaneat longo tempore. Et non sit ex nocte reseruata.
¶ Neque sit ille cuius est que aquam non bibit et cibum non comedit.
¶ Et non sit qui in cibo aut potu rem tingentem accepit: sicut crocum et cassiam fistulam: quoniam vrinam tingendo ad citrinitatem et rubedinem mutat: et sicut olera que tingendo mutant ad viriditatem: et almuri quod ad nigredinem: et vinum quod mutat vrinam secundum suum colorem. Neque sit qui exteriora sui re tingente infecerit sicut alcanna: quoniam cum ex ea aliquis tingitur: fortasse eius vrina ex ea inficitur. Neque sit qui rem que cum vrina aliquem humorem expellit: assumpsit: sicut quod coleram aut flegma expellit. Neque se exercuit motibus corporeis aut operationibus: aut dispositionibus que sunt extra cursum nature que vrine colorem mutant sicut ieiunium aut vigilie aut labor aut ira aut timor. Omnia enim hec vrinam tingunt secundum citrinitatem aut rubedinem. Et coitus vrinam valde impinguat Et sicut vomitus et euacuatio quoniam hec colorem mutant et substantiam que in vrina esse debet.
¶ Similiter cum ipsa multis permanserit horis. Quapropter dixerunt

q̄dā ꝙ post sex horas ĩspiciēda nõ est: qm̄ ipi⁹ significatio debilitat̃ ꝛ color mutat̃: ꝛ hypostasis dissoluit̃ aut mutat̃: ꝛ fit spissior: q̄uis ego dicā ꝙ nec post horam vnam.

¶ Urina preterea tota ĩtegre colligēda est in vrinali magno: ne ex ea aliquid effundatur.

¶ Et eius quidem dispositio illico cum mingitur non est considerā da neq̄ nisi postq̄ in vrinali residet.

¶ Et obseruandum est ne sol eam tangat: neq̄ ventus ne perturbe tur ꝛ ne congeletur donec hypostasis separetur ꝛ separatio com pleatur. non enim descendit illico cum mingitur: neq̄ i vltimo fine maturationis. Et non colligatur in vrinali in quo alia fuerit nisi prius fuerit ablutum.

¶ Amplius vrine puerorũ significatio est parua: ꝛ precipue infan tium: ꝓpterea ꝙ lacte nutriuntur: ꝛ ꝙ materia tingēs i eisē q̄scēs ꝛ submersa in eoꝝ quoq̄ natura existit ex debilitate ꝛ multa dormi tione quod maturitatis significationem pernecat.

¶ Et instrumentum quidē colligendi vrinam est corpus peruium substantiam habens nitidum sicut vitrum clarum vt christallus.

¶ Scias autem ꝙ vrina quāto pl⁹ eam tibi approximas tanto spis situdo augmentatur: ꝛ quāto plus elōgas eam a te augmentatur in ea claritas: et ꝓpter hoc differt ab oibus falsitatib⁹ q̄ sunt in ea quibus medici expiunt̃ cũ eis ostenduntur.

¶ Cũ vrina in vrinali colligit̃: custodienda est a mutatione frigo ris ꝛ solis ꝛ venti.

¶ Et oportet vt in lumine aspiciatur ita ꝙ super eam nõ cadat ra di⁹ i mo ab ipo tegat̃: ꝛ sic i ea iudicet̃ de accidētib⁹ q̄ i ipa apparēt

¶ Scito etiā ꝙ prima significatio, quā vrina hꝫ: est de dispositione epatis et vrinarum aquositatis et super dispositiones venaꝝ: ꝛ eis mediātib⁹ alias demõstrat egritudines. Firmior tñ ei⁹ significatio ē illa q̄ de epate existit ꝛ proprie de dispositione gibbositas ipsius.

¶ Amplius significationes que ex vrinis habētur ex septē sunt ac cepte generibus. Genere coloris. Et genere substātie. Et genere cla ritatis ꝛ turbulentie. Et genere hypostasis. Et genere q̄titatis in paucitate et multitudine. Et genere odoris. Et genere spume. Sũt vero q̄dā qui inter hec genera ponũt genus tactus ꝛ gen⁹ saporis.

¶ Cũq̄ dicimus gen⁹ coloris intelligimus illud qḋ visus in ea sen tit ex coloribus. s. albedinem aut nigredinē aut qui ĩter eas existũt.

¶ Et cum substantie genus dicimus intelligim⁹ dispõnem ipsius in grossitudine aut tenuitate. ¶ Et cum dicimus genus claritatis ꝛ turbulentie: intelligimus ꝙ penetratio visus in ea est facilis: aut non est. ¶ Inter hoc autē gen⁹ et genus substantie existit differen tia: qm̄ plerumq̄ est substātia grossa ꝛ clara sicut albumen oui ꝛ glu tem piscium liquatum et vitrum liquatum ꝛ oleũ. Et plerumq̄ est les subtilis substātie turbida; sicut aqua turbida q̄ ē magis tenuis

q̄ albumen oui. ¶ Turbulētie aūt causa est p̄mixtio p̄tiū colorꝫ h̄n tiū extraneos fuscos aut alijs colorib⁹ infectos q̄ ab aspiciēte sensu nō sunt p̄ceptiꝫ p̄hibēt paruitatē ꝫ nō p̄ se p̄cipiunt. ¶ Inter eā v̄o ꝫ hyppostasim existit differētia: q̄m visus plerūq̄ cognoscit hyppostasim. ¶ Et inter ip̄am ꝫ colorē existit differētia: q̄m color p̄ totā hūoris substātiā p̄cedit cum maiori permixtione.

¶ De significationib⁹ coloris vrine. Ca. 2.

Ex coloribus vrine sunt gradus citrinitatis. Sicut palearis. Deinde citrin⁹. Post flauus. Deinde ruffus. Postea citrāgularis. Postea igneus qui tincture croci assimilat: ꝫ ipse quidē est vehementer citrin⁹. Postea croceus q̄ similatur capillis zabafarani: ꝫ iste q̄dē est quē vocāt rubeū clarū. ¶ Oēs aūt qui sunt post citrinū caliditatē significāt: sꝫ tn̄ s̄m suos diuersificant gradus. Et est q̄dē cū accidūt p̄pter vehemētiam motus ꝫ p̄pter dolores: ꝫ p̄pter famē: ꝫ p̄pter aq̄ abstinētiā. ¶ Post istos vero grad⁹ p̄dictos existunt gradus rubedinis. Sicut rubeus roseus. Et rube⁹ obscurus. Et rube⁹ puluerulent⁹. Et oēs quidē sanguinis dominiū significāt. ¶ Et in oibus in quib⁹ est color zabafarano attinens est significatio dominij colere rubee. ¶ Et in oib⁹ q̄ puluerulēto attinent: est significatio dominij sanguinis. ¶ Et igne⁹ q̄dē magis significat calorē q̄ rube⁹ ꝫ puluerulēt⁹ sic ut colera in se calidior est q̄ sanguis. Et color q̄dē vrine egritudinibus acutis incendentibus trahit ad colorem zabafarani ꝫ igneitatē. Qđ si ibi fuerit tenuitas: aliquā maturationis significat dispositionē ꝫ q̄ iam incipit ꝫ non appareat in substantia. Si aūt citrinitas fortior fiat ꝫ vsq̄ ad igneitatis p̄ueniat terminū ꝫ ad finem in ea significat q̄ calor incessanter processit: ꝫ iste q̄dē est finis citrinitatis. Qđ si in ipso claritas augmētetur: calor iam s̄m diminutionem incedit. ¶ Et est preterea cū in egritudinibus acutis sanguineis vrina sicut ipse sanguis mingitur apertione vene ibi existēte. Et significat repletionem superfluam: que si paulatim mingendo emittitur ꝫ est cum odore malo: est significatio timoris: ꝫ timetur ex ea ne sanguis ad loca suffocantia fusus deriuetur. Et peior quidem ea est cum est subtilis in colore sui ꝫ dispositione. Cum autem ex ea multum mingitur: est cum est significatio bona in febribus acutis ꝫ commixtis quoniam cum est significatio crisis ꝫ sanitatis nisi in principio subito attenuetur anteq̄ sit hora crisis quoniam tunc erit recidiuationis significatio. Et similiter si tenuitas post crisim ordinata non fuerit. ¶ In ictericia v̄o cū vrina adeo fuerit maioris rubedinis donec ad nigredinem trahat ꝫ pānū taliter tingat ne remoueri possit. Et q̄to plus fuerit: erit sanius: q̄m cū vrina in ipsa fuerit alba aut rubea pauce rubedinis ictericia in sua dispositione manente timetur ex ea hydropisis. ¶ Fames quoq̄ est ex eis que vrinam vehementer tingunt et ipsam valde acuunt.
¶ Post vero sunt gradus viriditatis, Sicut vrina cuius color co

lori fisticoꝝ attinet: deinde cuius color est similis colori eruginis eris
Postea illa cuius est color similis colori ireos: deinde cuius color si-
milat indico. Postea que similis est succo porri. ¶ Fisticalis vero si-
gnificat frigiditatē. Et similiter oēs in q̄b⁹ existit frigiditas ꝑter eā
q̄ erugini eris aut succo porri similat: hec nāq̧ vehemēs significat
incēdiū. Verūtamē succo porri similis sanior est ea que erugini eris
similatur. ¶ Et illa q̄dē q̄ erugini eris similat post laborem signifi-
cat spasmū. ¶ Viridis vero in pueris spasmū significat. ¶ Que vero
colorem ireos h₃ frigiditatē vehemētē ꝑm plurimū significat, ꝛ ante
ipsam ꝑcedit vrina viridis. Et quidam dixerūt ꝙ significat venenū
in potu fuisse haustū. Et si fuerit in ea hypostasis spes erit vite. Et
si non: timet ei. Erugini vero eris similis vehementem significat per
ditionē. ¶ Graduū aūt coloris nigri: alius est niger q̄ ad nigredinē
tendit ꝑ m viam coloris croci: sicut est in icteritia: ꝛ significat colere
rubee spissitudinem: ꝛ eius adustionem: ꝛ coleram nigrā q̄ accidit ex
colera rubea: ꝛ significat ictericiā. Et ali⁹ est qui ex fusco ꝑuenit ad
nigredinem: ꝛ significat coleram nigram. Et alius niger qui pro-
uenit ex viriditate ꝛ colore indico simili: ꝛ significat coleram nigram
puram. ¶ Et ad summum quidem vrina nigra significat aut vehe
mens incendium: aut forte frig⁹: aut mortem: aut caloris naturalis
superationem: aut crisim ꝛ expulsionem nature qua ipsa colere ni-
gre expellit superfluitates. Quod autem ex incendio est cognoscit:
q̄m illic est fortis ardor: ꝛ ante ip̄a₃ fuit vrina citrina vel rubea ꝛ hyp
postasis est diuulsa ꝛ inequalis ꝛ incontinua: ꝛ nō est vehementis ni
gredinis: immo trahit ad colorē croci ꝛ citrinitatem: aut ad fusci-
tatē. Et si ad citrinitatē trahit: significat multam icteritiā. Verūta
mē qđ ex frigiditate fit: cognoscit vt ante ipsum habeat vrina q̄ ad
viriditatē trahit aut ad liuiditatem: ꝛ est sedimen paucū iunctū ac
si esset siccū ꝛ nigredo in ipsa est purior. ¶ Et est etia₃ cū inter duas
cōplexiōes differētia notat. Q̄m q̄n cū vrina nigra fortis odor fuerit
significabit caliditatem. Et cū fuerit cū ea odoris priuatio aut for
titudinis ei⁹ debilitas significabit frigiditatē. Cū em̄ natura valde
fuerit superata: odor non erit in vrina. Illđ aūt qđ ex casu caloris ac
cidit innati cognoscitur: propterea ꝙ ip̄m sequit fortitudinis ca-
sus ꝛ ei⁹ dislocatio. Et illud q̄dem qđ accidit secūdū modū purgatio
nis ꝛ crisis cognoscitur sicut quod accidit in fine quartanarū: ꝛ cū
splenis egritudines resoluuntur: ꝛ dolores dorsi ꝛ matricis: ꝛ febres
melancolice: ꝛ nocumenta que ex menstruorum accidunt retentione
ꝛ retentio eius quod ex sanguine fluere solebat per anū ꝛ ꝑcipue cū na
tura ꝛ ars in ꝑuocādo menstrua iuuant: ꝛ sicut accidit mulieribus
quarum menstrua retinentur. Et non retinet natura sanguinis su
perfluitatem: propterea ꝙ ante ipsam precessit vrina indigesta aq̄-
sa et propterea ꝙ post ipsam adiuuet corpori alleuiatio: ꝛ erit ip-
sius quantitas maxima copiosa. Qđ si non ita vrina fuerit nigra:

signum erit malum: et precipue in acutis egritudinibus: et quanto plus si eius quantitas fuerit pauca quoniam ex sua paucitate est sciendum quod humorem iam destruxit adustio. Et quanto magis fuerit grossa erit deterius. Et quanto magis fuerit tenuis: erit minoris malicie. Et est quidem cum accidit ut urina nigra aut rubea obscura mingatur propter vini potionem quod huius habet colorem cum nullo modo natura aliquid in eo operata fuerit et exierit secundum suam dispositionem: sed in hoc non est timor. Et est cum bone crisis significatio existit et in acutis egritudinibus: sicut si eger eam tenuem minxerit: et fuerit in ea suspensio in partibus diversis. multotiens enim significat sonitum capitis et vigilias et surditatem et desipientiam. Et precipue si paulatim eam minxerit et in longo tempore fuerit suspensa et fuerit eius odor acutus et fuerit cum febribus: quando tunc vehementer significabit capitis sonitum et desipientiam. Sed quando affuerit ibi insomnietas et surditas et desipientia et sonitus capitis significabit sanguinis fluxum ex naribus. Et est etiam cum existit causa lapidis in rhene. ¶ Ruffus inquit. Urina nigra bona est in egritudinibus lapidis que ex humoribus proveniunt grossis. Et est significatio mortalis in egritudinibus acutis. Dixit etiam quod urina nigra est mala in egritudinibus rhenum et vesice cum vehemens ardor ibi adest. Considera ergo alia signa. ¶ Urina nigra in senibus non est bona propter illud quod scis. Neque venit in eis nisi ex corruptione mala. Et similiter in mulieribus urina nigra post laborem significat spasmum. ¶ Ad summum vero urina nigra in principio febrium est perniciosa. Et similiter in earum fine quando non cum ea fuerit alleviatio: neque significaverit crisim. ¶ Urina autem alba secundum duas intentiones est scienda. Una earum est cum ipsa est tenuis translucens quam vulgus quod translucens est album vocat sicut est vitrum quod est clarum: et cristallum claram vocat albam. Et altera est que pro certo est alba cuius color est disgregativus visus sicut lac: et pergamenum: et ista quidem non translucent ut visus in ipsa penetret: translucentia enim pro certo non est nisi omnium colorum privatio. ¶ Album igitur secundum intentionem translucentis significat frigiditatem omnino: et est auferens digestionis fiduciam. Et si cum grossitudine fuerit significabit flegma. ¶ Sed alba pro certo non erit cum grossitudine. Et eius quidem alia est cuius albedo est muscillaginosa et significat multitudinem flegmatis et humoris crudi. Et alia est cuius albedo est unctuosa: et significat adipis liquefactionem. Et alia est cuius albedo est similis albule: et significat flegmatis liquefactionem que accidit aut accidet. Et alia est cuius albedo est similis albedini que est in fungo cum tenuitate et sanie: et significat exituras ulcerosas in instrumentis urine. Et si absque sanie fuerit: erit propter superationem materie multe crude non mature. Et est cum est cum lapide vesice. Et est alia que spermati similatur: que cum flegmaticorum apostematum adest crisis et laxitas interiorum egritu-

dinum que ex flegmate acciduntvitreo. Cum vero vrina spermatis similis existit: et non est secundum modum crisis est propter apata flegmatica. Immo cum in primis puenit: pronosticabit apoplexiam aut paralisim. ¶ Et cũ in omnib⁹ horis febris alba superuenerit vrina cito in quartanam conuertetur. Et plumbina quidem sine hyppostasi est valde mala. Et lactea etiam in acutis egritudinibus est perniciosa ¶ Albedo preterea vrine in febrib⁹ acutis quocũq; modo fuerit post tincturam que precessit: significat q colera rubea ad aliquod membrum declinauit qd apatur aut ad fluxum ventris: et q magis significat q declinauit ad caput. ¶ Et similiter cum vrina rubea est in febribus: deinde subito fit alba significat desipientiam. ¶ Et cũ vrina in sanitate pseuerauerit in colore albo significat priuationem digestionis. Et albule similis que lacti similatur acetoso in febribus acutis mortem significabit aut ptisim. ¶ Scito autez q possibile est vt vrina sit alba et complexio calida et colerica: aut vrina rubea et complexio frigida flegmatica. Colera enim rubea cũ declinat a via vrine et nõ admiscet vrine remanet vrina alba. Debes ergo vrinam albam considerare. Quoniam si fuerit huius humor multus et luminosus: et ipsius sedimen multum et grossum: et eius substãtia cum hoc trahit ad grossitudinez: debes scire q albedo est ex frigiditate flegmatis. Sz cum vrina non fuerit luminosa clara: neq; eius sedimen multũ: neq; peruia: et albedo ad fuscitatem traxerit: scire debes q colera rubea est occultata. Et si i egritudine acuta fuerit i ea significatiões falt⁹: ex qb⁹ nõ tiet phrenesis: et q̃ sũt sicut ipsz: debes scire q cholera rubea declinauit ad alium cannalem: et ad intestina: et accidet ei cõstrictio ¶ Causa vero ob quam vrina existit rubea in egritudinibus frigidis est vna harum rerum. Aut fortitudo doloris qui coleram rubeã resoluit sicut in colica accidit frigida. Aut opilatio q̃ facta fuit ex separatione flegmatis in cannali qui est inter fel et intestina qua propter fel ad intestina naturaliter non descendit sicut solebat. immo vrine societas est ei neccessaria cum qua egrediatur quemadmoduz accidit in colica frigida. Aut propter debilitatem epatis et sue virtutis defectum que inter aquositatem et sanguinem separationem facere non valet: sicut accidit in hydropisi frigida et in egritudinibus debilitatis epatis secundum plurimum: quoniam propter eas vrina est similis loture carnis recentis. Aut propter constrictionẽ quã opilationes fecerunt: et mutatur color flegmatis in venis propter aliquam putrefactionem que ei accidit. Et eius quidem signum est aquositas vrine et eius sedimen secundum modum quem diximus. Et eius tinctura est tinctura debilis non luminosa. Colere enim rubee tinctura est luminosa. ¶ Urina quoq; multotiens in principio egritudinum erit alba: sed postea fiet nigra et fetebit: sicut accidit in ictericia. ¶ Amplius vrina post comestionem albescit: neq; sic cessat donec digestio fieri incipiat: tunc enim incipit vrina

tingi. Et propter hoc vrine vigilantium sunt albe et adiuuat ad hoc coloris innati resolutio. Sed non luminose immo attinent fuscitati propter priuationem digestionis. ¶ Tinctura rubea i egritudinibus acutis melior est quã aquosa. Sed rubea que ẽ sanguinea maioris est securitatis quam rubea colerica. Rubea quoqꝫ colerica non tanti est timoris cũ colerica quieta manet. Sed si extet mobilis magni est timoris. ¶ Amplius vrina rubea in egritudinibus renum est mala: qm̃ secundũ plurimum calidum significat apostema. Et in doloribus capitis desipientiam portendit. ¶ Cunqꝫ vrina in egritudinibꝰ acutis rubere ceperit ⁊ sic permanserit ⁊ non inferius descensum fecerit: perditionis egri timorem affert: ⁊ renũ apostema significabit. ¶ Quod si cum rubedine fuerit turbida: et aliter permanserit: aposte ma in epate ⁊ caloris innati significabit debilitatem.

¶ Amplius colorũ vrine sunt quidã cõpositi Ex quibus est color q̃ carnis recentis loture assimilat: q̃ etiã sanguini i aqua dissoluto similis existit. Et est ex debilitate apostematis. Et qñqꝫ ẽt ex multitudine sanguinis. Ueruntamen sepius existit ex debilitate epatis ex quacũqꝫ complexione superuenerit malitia vincente quam digerẽdi malitia vel debilitas demonstrabit ⁊ virtutis dissolutio. Qd' si virtus fortis fuerit: tunc non erit nisi ex sanguinis multitudine ⁊ eius augmento vltra mensuram quã virtus disgregatiua penitus separare non sufficit. Et ex eis est etiam color oleaginus: ⁊ est citrinitas cui admixta est sicnitas. Et colori olei similatur propter viscositatem que est in ipso: ⁊ translucentiam cũ nitore adipino ⁊ cũ splendore substantie ad quãdã spissitudinem trahit. Et in pluribꝰ dispositõibus significat malum: aut non significat bonum: neqꝫ maturationem: neqꝫ meliorationem. Sed fortasse raro materierum vnctuosarum euacuationem secundum modum crisis significat.

¶ Et hoc quidem non est nisi cum post ipsã aduenit requies. Que vero ex ea ẽ pernitiosa est illa cuius vnctuositas est fetida: ⁊ proprie illa ex qua parua mingitur quantitas. Cum vero ei aliquid misceatur quod est simile loture carnis recentis est deterior. Et hoc quidẽ plus contingit in hydropisi ⁊ ptisi ⁊ colica mala. Et est cum oleagina post nigram sequitur vrinam que precessit: ⁊ tunc quidem est significatio bona. Maius autem quod vrina significat oleagina est ꝙ in die quarta indicet egrum in die septima moriturũ in egritudinibus videlicet acutis. Ad summum vero oleagine vrine tres sunt species. Alia enim enim ex ea est que tota est adeps. Et alia est cuiꝰ inferius est tantum adeps. Et alia ẽ cuiꝰ superiꝰ est adeps. Ex ea ẽt ẽ q̃ in suo colore tantum est oleagina sicut ẽ i ptisi ⁊ ꝓprie i sui ꝑncipio: aut i sui substãtia tm̃: aut in eis vtriusqꝫ: quemadmodum est in egritudinibꝰ renũ: ⁊ i ꝑfectione ptisis ⁊ eiꝰ fine. ¶ Et ex eis est etiam

carminiusqui malus est et pniciosus quoniam vtriusque colere signi ficat adustionē. ¶ Et qnque est color rube'i quo currit nigredo. Et si gnificat febres cōpositas: et febres que ex grossis sunt supfluitatib⁹ ¶ Qui si clarior fuerit et nigredo ad ipsius summitatem declinaue rit: apostema significabit lateris.

¶ De significationibus substātie vrine in quantitate ipsius et incla ritate sui aut turbulentia. Capitulum. 3.

Substantia vrine est: aut tenuis: aut grossa: aut mediocris. ¶ Ualde vero tenuis in omnibus dispositionibus maturatio nis significat priuationem aut in venis opilationes: aut epatis de bilitatem: et cānalium vrine qui non attrabunt nisi qd tenue est: aut attrabunt sed extra non eiiciunt nisi qd natura subtile existit: aut multam aque potationem: aut vebementis frigiditatis cōplexio nem cum siccitate. ¶ Et in acutis quidem egritudinibus significat virtutis digestiue debilitatē et maturationis priuationē. ¶ Et est etiā cū reliquarū virtutū tātā significat debilitatem vt nullo mō in aqua operentur immo quēadmodū ingredit ita labit. ¶ Et vrina quidem tenuis valde ſꝫ bunc modū deterior est in puerisque in iuue nibus: quoniam naturalis puerorum vrina spissior est vrina iuuenū iō q sunt bumidiores: et q eorū corpora plus attrabūt būiditates propterea q materia supfluēs est eis necessaria cā augmēti. Si er go eoꝝ vrine in febrib⁹ acutis multū fiāt tenues: iā valde elongati erūt a sua naturali dispositiōe. Et si bec in eis pseuerauerit: nō signi ficabit nisi perditionē: qm cū perdurat significat pditionē: nisi bo na sint adiuncta signa: et virtutis stabilitas: tūc em exituram signi ficat que accidit et pprie iferi⁹ sub pte epis. Et silr si boc in sanis per manserit et se nō cōuerterit ab eis significabit apostema qd accidet illic vbi dolorē sentiūt. Et secundum plurimum accidet eis vt cum boc in alcbatin et in renibus dolorem sentiant. Et significat apti tudinem ad apostema. Quod si dolor et grauitas vni mēbro pprio non fuerit: immo sunt communes significabit botbor et variolas et apata que corpori erūt cōia. ¶ Tenuitas quoque vrine in crisi sine or dine recidiuationē pnosticat. ¶ Urina aūt multū spissa ſm pluri mū significat maturatiōis puationē. Et ſm minus bumorum gros se substātie maturationē. Erit ergo in statu bumorosarum febriū et in apertione apostematū. Et plurimum quidem quod in acutis si gnificat egritudinib⁹ est malum. Ueruntamen tenuitatis durabili tas plus significat malum. Spissitudo nāque quādam significat di gestionem: que quidem substantie cōfert in eo q digestionem signi ficat et q virt⁹ expellēdi babet potentiam est id in quo fiducia ba betur. Et inquātū matrici significat corruptionem et ei⁹ multitudi nem et maturationis pbibitionē separantis ad fundum descendē tis significat malū. Quid aūt sit illud quod inter duas res superā tius est: cognoscitur ex eo quod postea aduenit ex requie: aut succe

dit ex debilitatis augmento. ¶ Et vrinarum quidem spissarum in febribus sanior existit illa de qua multum subito euacuatur. Illa vero que paulatim euacuatur multorum humorum est significatiua et debilitatis virtutis. Et post illam quidem que vtilitatem affert: sequitur mediocris vrina simul cum requie. ¶ Cum autem tenuis vrina in acutis egritudinibus ad spissitudinem conuertitur postque non aduenit requies significat liquefactionem. ¶ Cumque in sano vrina perseuerauerit spissa et in parte capitis dolorem senserit et conquassatione indicabit ei febrem. ¶ Est tamen cum hoc est ex superflua expulsione: aut apertione: aut vlceribus in partibus viarum vrine. Non autem subtilitas et spissitudo vtreque maturationis significant priuationem: nisi quia maturationem substantie comitatur mediocritas. Spisse enim maturatio est vt digerendo ad tenuitatem mutetur. Et tenuis maturatio est vt coquendo mutetur ad spissitudinem. Amplius vrina spissa quemadmodum prius diximus quandoque est clara transluceens: quandoque est turbida. Verumtamen inter spissam transluceentem et tenuem existit differentia. Omnis spissa transluceens cum motu inundatur non fiunt partes ipsius inundate multum parue imo magne in ea accidunt vnde et eius motus sunt tardi et cum spuma multarum ampullarum et ipsius ampulle non cito rumpuntur. Et que quidem huiusmodi existit ex flegmate generatur bene digesto aut colera vitellina si est in ea tinctura ad citrinitatem trahens. Et si tinctura non est in ea significat flegmatis vitrei resolutionem. Et hoc quidem in epilepticorum vrinis multum existit. In tenui autem in qua multa existit tinctura scitur ticturam non esse propter digestionem. Alioquin digestio in primis non magis operatur substantiam quam coloris permixtionem. Propria namque digestionis operatio est substantiam efficere deinde ipsam tingere. Et digestio quidem in substantia melior est quam in colore Et propter hoc cum vrina tenuis in acuta egritudine perseuerat: significat malum: et quod virtus digestiua est sopita. ¶ Cum autem vrinam videris tenuem in cuius partibus rubedinis et citrinitatis fuerit diuersitas: laborem cognosces inflammantem. Et si tenuis fuerit: fueritque in ea res que sunt sicut furfures egritudine in vesica non existente signum erit hoc esse propter flegmatis adustionem. ¶ Spissa autem vrina in febribus acutis ad summum multos significat humores. Et fortasse significat liquefactionem. Et ipsa quidem est que cum vna permanet hora congelatur et inspissatur. ¶ Ad vltimum vero turbulentia vrine est propter terreitatem cum ventositate que aquositati admiscetur. Ex istis namque cum admiscetur prouenit turbulentia. Et ex ipsorum abinuicem separatione prouenit claritas. ¶ Amplius tres debes attendere dispositiones. Est namque cum tenuis mingitur et deinde inspissatur: que significat quod natura laborat in maturando: sed nondum materia ei vndique obediuit et est patiens: et fortasse est cum membrorum significat liquefactionem. Aut mingitur spissa et postea clarificatur et separatur ab ea grossum subtus stans: et significat quod natura iam superauit materiam et ipsam maturauit. Et quanto maior fuerit claritas et maior descensus inferius et citius magis significabit maturationem. Aut est disposi-

tio media inter primā & alteram ex qua cū perdurauerit & natura fuerit fortis & virtus fixa scietur ꝙ nō ad maturationē peruenie-tur integram. Si vero virtus fixa non fuerit timēdū ne perditio perueniat ad maturationē. Cum aūt perdurauerit & timorosa si-gnificatio nō affuerit: significabit capitis dolorē qm̄ significabit ebullitionē & ventositates vaporosas. ¶ Illa vero q̄ ex tenuitate ad turbulētiā puenit sic procedit: melior est q̄ in turbulentia perma-net ſm plurimas horas. ¶ Urina quoq; multotiens fit spissa & est hoc pꝛoter casum virtutis & non ꝑpter nature expulsionem. ¶ Sꝫ vrina q̄ aquosa mingit & aquosa remanet: signū est priuatiōis ma turationis penitus. ¶ Et vrina spissa laudabilior est q̄ ad exeundū est facilis & multe separatiōis simul. Ex huiusmodi nāq; sanat pa ralysis & qđ est ei simile. ¶ Cū vrina grossa mingit & deinde ꝑcedē do ſm ordinē attenuat si multa est ꝯueniēs existit. Et cū ipsa post spissam & turbidam & paucam sequit: est signum bonū. Et hoc qui dē cū est spissa que turbulenta est aperit que mingit paulatim & su bito inde multa facile mingit vrina: cū hac em̄ multotiēs resoluit egritudo siue ipsa sit vna febriū acutarū: siue sit vna aliarū egritu dinū ex repletione ꝑuenientiū: siue sit repletio ex qua nondū mani festa accidit egritudo. Et iste q̄dē vrine mod⁹ est extrane⁹. ¶ Quā do cū vrina naturalis coloris superflua est spissitudo: plerūq; sigt bonitatē expulsionis multarū materierū cui exeūdi associat facili-tas. Et plerūq; significat perditionē: ꝑpterea ꝙ humoꝝ significat multitudinē q̄ virtutis debilitatē. Et hoc q̄dē demōstrat egrediē-di difficultas & paucitas ei⁹ qđ egredit. ¶ Urina quidē spissa bo-na est q̄ est crisis egritudinis splenis & febriū permixtaꝝ in qua nō expectatur equalitas: qm̄ natura in expellendo impedit. ¶ Urina ad vltimū turbulenta significat humoꝝ multitudinē & naturā ab eis occupatam in maturādo eos. ¶ Urina spissa in qua sedimē exi stit harenosum significat lapidem. ¶ Urina spissa q̄ apostematū si gnificat apertionē cognoscit ex eo qđ ei admiscet & eo quod precess sit. Ex eo em̄ qđ admiscetur sicut pure qđ malus odor demōstrat: & exeuntibus que cū ea separant: sicut petala alba & rubea: aut sicut furfur: aut alia ab istis ex eis per que cognoscitur. Ex eo q̄dem qđ precessit: qm̄ ibi pri⁹ fuit significatio apostematis aut vlceris in ve sica aut rene aut epe aut in partib⁹ pectoris & significat hui⁹ aposte matis apertionē si ante ipsam vrina fuit similis loture carnis recē tis qđ est ex gibbositate epatis. Et si egestio talis fuit apostematis qđ est ei⁹ cōcauitate: & si anhelit⁹ coāgustatio precessit: & tussis sic-ca: & dolor in mēbris pectoris pungitiu⁹: tunc apostema qđ est aper tū est lateris: & exiuit a pte arterie maioris: & si in pure illo est matu ratio ꝯueniēs est. ¶ Et est cū san⁹ euacuat⁹ q̄ exercitiū reliquit min git vrinā sicut pus & vir⁹ tenue quo ipsius purgatur corpus: & eius aufert laxitas quā exercitij dimissione consecut⁹ est. Et est etiā cuꝫ

in epate aut in eo quod est coraz ipso fiunt opilationes: et plerumque contingit vt earum apertione sit vrina spissa propterea quod earum egredietur materia et hec talis spissitudo non est pus. Sed in ipsa que est post apostematis apertionem est pus. Et cum vrina fuerit cum spissitudine et ad nigredinem traxerit et cum ea fuerit in latere sinistro dolor erit tunc ex parte splenis. Et secundum hanc considerationem si supra femur fuerit aut in summitate ventris: erit tunc ex parte stomachi. Hoc tamen sepius est ex parte epatis et cannalium vrine. ¶ Urina turbulenta multotiens significat casum virtutis. Cumque virtus ceciderit frigiditas superabit que erit sicut illa que exterius infrigidat. ¶ Urina turbulenta que malo vno similatur aut aque ciceris est vrina pregnantium: aut habentium apostemata calida longi temporis in senioribus. ¶ Urina que vrinis asinorum aut animalium assimilatur et est que si nulachlach propterea quod est multum turbida: corruptionem humorum corporis significat. Quod tamen magis significat est flegma crudum in quo aliqua caliditas operata fuit et ipsum cum grossa ventositate ebullire fecit. Et propter hoc plerunque significat capitis dolorem venturum aut alabachal. Et cum perseuerat: significat lethargiam ¶ Urina que colori alicuius membri similatur cum perdurat egritudinem in illo membro significat. Et quidam dixerunt quod cum in inferiori parte vrine fuerit aliquid quod pulueri sit simile aut fumo prolongabitur egritudo. Et si in tota perdurat egritudine pronosticatur mortem aut flegma crudum quod a puro discernitur fetore. ¶ Urina habens partes diuersas significat quod quanto plus partes in ipsa fuerint maiores: tanto plus nature operatio est studiosior: et natura plus potens: et pori plus aperti. ¶ Urina in qua videntur quasi adinuicem mixta significat quod fuit micta postque coitus fuit completus.

¶ De significationibus odoris vrine.

Dixerunt quidam se nunquam vidisse egrum cuius vrine odor sit sicut odor vrine sani. ¶ Et nos quidem dicemus quod cum vrina nullo modo odorem habet complexionis frigiditatem significat et superfluam cruditatem. Et plerunque etiam significat in acutis egritudinibus mortem nature. ¶ Cum autem odorem habuerit fetidum et maturationis significationes in ea fuerint: erit ipsius causa scabies aut vlcera in instrumentis vrine que suis cognoscuntur signis. ¶ Quod si maturatio non affuerit possibile erit vt sit ex hoc et possibile vt sit ex putrefactione. ¶ Cumque hec in febribus fuerit acutis: et non fuerit causa membrorum vrine: erit signum malum. Cum ad acredinem traxerit: significabit putrefactionem que est in humoribus frigidam habentibus substantiam quos calor superauit extraneus: et significabit mortem caloris naturalis: et dominium frigiditatis in natura cum calore extraneo. ¶ Odor autem qui ad dulcedinem trahit sanguis significat dominium. Et qui multum est fetida est colerica: et fetida ad acredinem trahens est melancholica. Cumque vrina fetidi odoris in sanis perseuerauerit: significabit febres que ex putrefactione accidunt: aut minorationem

putrefactionis q̄ in ipsis est retēta. Et hoc q̄dē demōstrabit si illico alleuiationē habuerit. ¶ In acutis egritudinib⁹ cū fetor vrinā cō municabit̄ ⁊ postea ab ea remouebit̄: fueritq̧ ablatio hec subito ⁊ post ip̄saȝ nō subsecuta fuerit reqes: significatio erit casus virtutis

¶ De significationibus vrine ex spuma sumptis. Ca. 5.

Spuma accidit ex humiditate ⁊ vētosit ate proiecta in vrinalē cū p̄iectione vrine. ¶ Vētositas vero cū vrina egrediēs auxiliū pculduldio prebet in substātia vrine ⁊ precipue cū vētositas in cor pore superauerit: queadmodū in vrina accidit opilatiōes hūtium in qua multe sunt ampulle. ¶ Et spuma quidē q̄nq̧ cū suo signifi cat colore: sicut significat sua nigredine ⁊ ruffedine in icteritia. ¶ Et est cū puitate sui ⁊ magnitudine significat: q̄m ipsi⁹ magnitu do significat viscositatē. ¶ Sui vero multitudine ⁊ paucitate: q̄m ip sius multitudo significat viscositatē ⁊ multā ventositatē. ¶ Et ipa quidem significat per rupturam suarum ampullaruȝ cito factam aut tarde: q̄m ruptura ampullarum tarda significat viscositatem Et parue quidem ampulle remanentes in egritudinibus renum si gnificant ventositates ⁊ viscositatem. ¶ Ad summum vero humor viscosus in egritudinibus renuȝ est malus ⁊ significat humores ma los ⁊ frigiditatē: ⁊ illud significant granula que nominauimus.

¶ De significationibus specierum hypostasis. Ca. 6.

IAm primis dicem⁹ q̧ medicoꝝ cōueniētia in vsu nominis hyp postasis ⁊ sediminis iā recessit a via cognita. Dicūt eñ hyp postasim aut sedimē: nō illud tantū qd̄ inferius descēdit: sȝ omnem substantiā q̄ spissioris existit eēntie q̄ꝫ aquositas: ⁊ est ab ea diuisa siue sit suspēsa: siue sit supra. ¶ Dicem⁹ igit̄ q̧ hypostasis multis co gnoscit̄ modis. s. ex substātia sui: et quātitate: ⁊ qualitate: ⁊ situ sua rum partium: ⁊ loco sui: et tempore: ⁊ qualitate sue permixtionis. ¶ Significatio vero ei⁹ ex substātia sui est. Quoniam hyppostasis aut erit naturalis laudabilis demonstrans digestionem ⁊ matura tionem naturalem. ⁊ hec erit alba ⁊ descendēs inferius ⁊ ei⁹ partes cōtinue ⁊ similes ⁊ equales: ⁊ oportebit vt sit rotundam habens fi gurā equalem subtilem similē hypostasi aque rosacee. Et propor tio sue significationis sup maturationē materie in toto corpe ē si cut pportio significatiōis materie puris albi leuis silis eēntie sup maturationem apostematis. Sed pus est spissū. Et hec ē subtilis. ¶ Et hyppostasis quidem ⁊ sediminis significationes sunt bone li cet tinctura deficiat ⁊ equalitas. Uerum equalitas apud antiquos melior est tinctura. Equalis namq̧ que non tantū est alba: sed ru bea est melior alba que est aspera. ¶ Amplius plurime hypostases secundum colorem vrine existunt. Sed ex eis que diuersificantur alba est melior. Post illam rubea. Et post ipsaȝ citrina. Et post eā illa que est vt arsenicum. Et malitia quidem a lentiginosa incipit. Tu autem non attendas illud quod alij dicunt: nam albedo erit

qñ non ꝓpter maturationē: ꝛequalitas non est nisi ꝓpter maturationē. Et de albedine est q̄ ē ꝓpter vehemētē ventositatis cōmixtionem. ¶ Male aūt hypostasis incōtinuitas melior est q̄ ipsi⁹ cōtinuitas. Et hypostasis q̄dem mala est quā ex icino scies. Bona autem hypostasis de q̄ loq̄mur puri assimilatur ꝛ flegmati crudo cum tenuis fuerit. Uerūtñ pus ab ea differt ꝑ fetorē. Et flegma crudū separat ab ea cōculcatiōe suarū ꝑtiū: ꝛ ipā ab vtrisq̄ differt subtilitate ꝛ lenitate. ¶ Et hec q̄dē hypostasis nō querit nisi in egritudinibus: q̄m in sanitate nō req̄rit: ꝛ illđ est q̄m nō dubitat quin in corpore egri male retēte sint materie invenis ipsi⁹ q̄ nisi mutarent: portendūt corruptionē. Invenis aūt sani nō sꝑ opꝫ esse humorē q̄ sit excutiend⁹. Sꝫ si ē meli⁹ est q̄ hoc significet ex eis superfluitates q̄ in eis superfluunt ex cibo a digestione priuate: deinde superfluitas q̄ in vrina fit hypostasis: siue matura: siue nō matura. ¶ Et in malenētis q̄dē est sedimē paucū qđ descēdit ſm sanitatis dispōnem: ꝛ ꝓprie q̄ exercitio vtunt: ꝛ artib⁹ se exercent laboriosis. Et non multiplicat hmōi hypostasis nisi in corporib⁹ pinguiū ociose viuentiū. Et ꝓpter hoc ēt in vrinis egroꝝ macroꝝ nō ē expectāda hypostasis tm̄ quātū in vrinis egroꝝ pinguiū: q̄m eoꝝ egritudo multotiēs recedit ita q̄ nil descēdit: ꝛ multotiēs hypostasis in eoꝝ vrinis non ꝑuenit ad hoc vt descēdat: sꝫ tm̄ plerūq̄ est modicū ei⁹ in eis natās aut pendēs. ¶ Et in multis q̄dē vrinis hypostasis illico cū mingit: descēdit: nisi in eis q̄ valde mature sunt: imo in eis parū expectandū est. Et plures ex hypostasis colorib⁹ sunt ſm plm̄. ſm colorē vrine sꝫ melior ex eis q̄ diuersificant est alba postq̄ ē rubea deinde citrina.

¶ Nō naturalis ṽo hypostasis: alia ē sil'is rasure intestinoꝝ corticalis q̄ ē furfurea: aut herbina: aut similaginea: aut sil'is arsenico rubeo. aut ei qđ valde citrinū. Alia ē carnosa. Alia est adipina. Et alia est saniosa. Et alia est mucilaginosa. Et alia est q̄ est silis frustulis fermēti in aqua soluti. Et alia ē sanguinea sanguisugalis. Alia est capillaris. Et alia est harenalis granosa. Et alia ē cineritia.

¶ Sil'is ṽo rasure intestinoꝝ corticalis alia ē petaloides magnaꝝ partiū rubeaꝝ aut albaꝝ q̄ significat ſm plm̄ q̄ separate fuerūt ex mēbris q̄ sunt ꝓpinqua mēbris a q̄bus diuidunt vrine. Et albe significant q̄ sunt ex vesicca ꝓpter vlcera q̄ sunt in ea: aut scabiē: āt corrosionē. Rubee aūt carnose significāt q̄ sunt ex rene. ¶ Et ex petaloidibus q̄dē sunt q̄ sunt coloris fusci ꝛ obscuri aut squamis pisciū sil'es: ꝛ hec est vehemēter mala ꝛ oibus specieb⁹ hypostasis q̄s noiauim⁹ deterior. Et significat petaloides mēbroꝝ radicaliū rasurā. Uerū duo pria ipsi⁹ genera nullo mō īpediūt imo plerūq̄ vesicā mūdādo sanāt. Et dixerūt q̄dā cuidā hoi se in potu tribuisse cātarides q̄ cortices albos q̄si venosos minxit: q̄ cū aquositate fricabant resoluebant ꝛ tingebant tinctura rubea q̄ factus est san⁹ ꝛ vixit. ¶ Et ex ea quidē q̄ est sicut rasura intestinoꝝ ē quedaꝫ q̄ est mi

noris latitudinis q̄ due predicte: et spissioris substantie: q̄ si rubea fuerit: vocatur herbina: et si rubea non fuerit: vocatur furfurea. Et herbine q̄dē si fuerint rubee ptes plerūq; sunt ptes epatis aduste: et plerunq; ē sanguis in eo adust⁹: et plerūq; est etiā ex rene. Sz q̄ ē ex rene est maioris continuitatis carnosa. Alie vero due plus similantur ei q̄ non est carnosa: et fracturas est magis recipiens. Et cum vehementer trahit ad citrinitatē est ex rene proculdubio. Quoniaz illa que est ex epate ad rubedinem tendit fuscam. Et quādoq; associatur ei in hoc illa que est ex rene. ¶ Furfurea vero hypostasis quādoq; est ex scabie vesice: et quādoq; est ex liquefactione mēbroꝝ. Et differentia inter eas est q cū illic in radice mēbri fuerit pruritus et fetor erit ex vesica et ꝓprie cū pus prius mictū fuerit: et precipue cum alie significationes vrine demonstrauerint maturationē: et fuerint vene superiores sane cōplexionis: et nō fuerit in eis macula: immo in vesica. Sed si cum inflammatione fuerit et virtutis debilitate et membrorum mingendi incolumitate et color fuscitati attinuerit: erit tūc ex liquefactiōe humoris. ¶ Et crinoides vero plurimū est ex adustione sanguinis que ad rubedinem trahit. Et multotiens est ex liquefactione membrorum et eorū rasura si albedini attinet. Et quandoq; etiam est ex vesica scabiosa ſm minus. Et tibi q̄dē possibile ē vt modū differentie inter eas intelligas p illud qd̄ iam sciuisti. Si autē nigredini attinet: est ex sanguis adustione et proprie in splene. ¶ Omnes preterea petaloides hypostases que non sunt ex causa que fit in vesica et rene et cannalibus vrine in egritudinibus acutis malum protendunt pernitiosum. ¶ Et tu quidem iā sciuisti ex hac summa carnose dispositionem: et q plurimum eius ē ex rene: et quādoq; ipsa non ē ex rene. Nam ex rene non est nisi cum caro est sane carnositatis et non est in corpore liquefactio. ¶ Et vrina quidez venarum significat sanitatem: quoniam renum egritudines maturationem non prohibent vrine quia ipsa supra ipsos existit. ¶ Hypostasis vero adipina: adipis et pinguedinis et etiam carnis significat liquefactionem. Et earum peior est que auris aque similatur. Duo autem ipsius principia cognoscuntur ex paucitate et multitudine et commixtione et separatione. Quoniam cuz est multa et separata existimatur q fit ex parte renis et propter liquefactionez sue adipis. Et si est minus et maioris cōmixtionis est ex loco magis remoto. Et est cum in vrina frustum album granati grano simile visum, fuerit et erit ex adipe renis. ¶ Saniosa vero vlcus significat quod apertum fuit: et ꝓprie in membro mingendi: et precipue si ibi fuerit sedimem laudatum ad fundum descendens. Et mucilaginosa quidem significant humorez spissum crudū: aut quod ē in corpore multus aut ex instrumentis vrine egrediens: aut crisim apertionis vene sciatice: aut doloris iuncturarum. Et hoc quidem cognoscitur ex alleuiatione que post ipsam sequitur. Plerunq; enim subtiliatur et at

tenuatur et putatur hyppostasis laudabilis. Quapropter in acutis egritudinib⁹ non est confidendū in eo qđ apparet fm similitudinē laudabilis hyppostasis: cū nondū fuerit maturationis hoꝛa : nec presentes fuerint eius significationes. Et etiā est cum vehemētem complexionis renis frigiditatē significant. ¶ Inter saniosam vero et crudā existit differentia. Qm saniosa existit cū febre: et precedunt ipsam significationes apostematis: et eius partes faciles sunt ad cōiungendū et separandū. Et quedam ex ea est que cū aquositate vehementer miscetur. Et quedā ex ea que separat sed cruda est et turbida et spissa et non facile cōiungitur: nec facile separat. ¶ Et vrina q̄dē in qua plurima mucillaginosa hyppostasis apparet qn̄ est exuberans cū in fine podagre apparet et doloꝝ arteticoꝝ: significat bonū. ¶ Capillaris autem est ppterea q humoꝛ occultus consolidat ex caloꝛe in ipsum agente q̄ quādoq₃ est alba: quandoq₃ est rubea et eius cōsolidatio est in rene. Et fe rūt quidā q in eius lōgitudine plerūq₃ palmi mensura inuenitur. ¶ Que autē fermenti infusi frustulis similis existit debilitatē significat stomachi et intestinoꝛum et digerendi maliciā in ipsis: et est plerūq₃ causa eius comedere lac et caseum. ¶ Harenosa vero semper significat lapidem qui consolidat aut ꝯsolidando pcedit: aut qui resoluitur. Et que quidem est ex eis rubea est ex rene. Et qn̄ non est rubea est ex vesicca. ¶ Plurimū aūt que cinericia est flegma significat: aut pus cui pp ter longam moꝛā accidit caloꝛis mutatio et sectio partium: et est qn̄q₃ ppter adustionem que ei accidit. ¶ Sanguisugalis vero hyppostasis si vehemēter est mixta epatis debilitatē significat. Et si minus hac significat vulnus in cannalibus vrine et ꝯtinuitatis solutionem in ipsis. Et si fuerit separata plurimu₃ eius erit in vesica et in virga. Et nos q̄dē perscrutabimur hoc in particularibus egritudinibus in capl'o de mictu sanguinis. Et si in vrina fuerint sicut sanguisuge rubee infirmo splenē habente resoluetur splen ipsius. ¶ Scito aūt q in egritudinib⁹ vesice non mult⁹ egredit sanguis : qm̄ ei⁹ vene mixte sunt in ipsius coꝛpoꝛe calcate et anguste et pauce.

¶ Hyppostasis vero significatio ex quantitate ipsius sumpta multitudine quidē sui et paucitate declarat cause ipsam efficientis multitudinē aut eius paucitatē. Et ex quātitate quidem sui in magnitudine aut puitate sui est quemadmodū diximus in hyppostasi mucillaginosa.

¶ Eius autem significatio ex qualitate sui: est ex coloꝛe quidē ipsi⁹ Quoniam que ea nigra est significat malum fm diuisiones quas nominauim⁹. Que tamen ex ea sanioꝛ est illa cuius hyppostasis est nigra et aquositas non est nigra. Et rubea quidem sanguinis significat proprietatem et fastidium. Et citrina quidem significat caloꝛem foꝛtem et egritudinem insidiosam. Et ex ea quidem que alba est quedam est bona sicut diximus. Et quedā est mala sicut mu

cilaginosa aut saniosa aut spumosa maturationi contraria. Viri-dis quoque semita est ad nigram. Ex odore vero eius est quemadmodum diximus in his que premissa sunt.

¶ Ex ipsius vero situ: et leuigatione sui: et diuulsione. Quoniam leuitas et equalitas in hypostasi laudata est melior. Et in non laudata est deterior. Sed diuulsio significat ventositates et digerendi debilitatem.

¶ Eius autem significatio ex loco sui est. Quoniam aut est natans: et vocatur nubes. Aut pendens: et hec quidem est in medio stans que est maioris maturationis quam prima. Et ex pendente illa melior est cuius ruge et fimbrie ad inferiora declinant. Aut ad fundum descendens que est melioris maturationis: hec quidem est de hypostasi laudata.

¶ Non laudata vero que leuior est melior existit sicut nigra: et hoc in febribus acutis. Et similiter si humor est flegmaticus aut melancolicus; quoniam ea que est vt nubes melior est ea que inferius descendit significat enim eius subtilitatem: nisi cum causa mutationis fuerit multa ventositas: et si non fuerit ita natans est melior quam pendens. Et inferius descendens est deterior. Et causa quidem natandi superius est caliditas cum qua est acuitas et ventositas. Hypostasis autem diuulsa in grossa superius natat et proprie cum sit leuis: et in tenui descendit inferius et proprie cum sit grauis. Cumque in principio egritudinis apparet pendens et natans: postea perseuerat: significat quod crisis cum extitura veniet. Macilentorum vero egritudo plerumque remouetur sedimine bono natante aut pendente: quemadmodum diximus in precedentibus. ¶ Et cum inter nephilim et enorima et hypostasim fuerit aliquid simile tele aranee aut densitas erit signum malum.

¶ Et multoties quidem natans sedimen non bonum apparet ex quo prouenit terror. Sed istud erit principium maturationis et permutationis ad bonitatem; postea pendebit: deinde descendet: et erit signum non malum. Quod si post ipsum peruenerint hypostases: timor quem in primis habebamus fiet necessarius

¶ Significatio vero hypostasis ex suo tempore est. Quoniam si velociter postquam mingitur descendit: est significatio bona secundum maturitatem. Et cum tarde descendit: est significatio priuationis maturationis secundum quantitatem sue dispositionis.

¶ Significatio autem forme commixtionis ipsius est sicut diximus cum de mictu sanguinis et adipis mentionem fecimus.

¶ De significationibus multitudinis vrine et paucitatis ipsius. Cap. 7.

Vrina que pauce existit quantitatis virtutis significat debilitatem. ¶ Et illa que est minus eo quod bibit resolutionem significat multam: et ventrem habere: et aptitudinem ad hydropisim. ¶ Illa vero vero que est multe quantitatis quandoque significat liquefactionem: et superfluitatum liquefactarum in corpore in vna euacuatione. Et nos quidem differentiam inter eas cognoscere possumus secundum virtutis dispositionem.

Urina mali coloris malū significās quāto plurima fuerit: tanto erit magis salutis nūcia. Et cū interfecta fuerit plus malitiā significabit sicut nigra: ꝛ grossa. Urina diuersaꝝ dispositionū que qn̄qꝫ mingit multa: qn̄qꝫ pauca: ꝛ qn̄qꝫ retinet: est significatio pugne ꝛ laboris nature: ꝛ ē significatio mala. Urine mltitudo ī acutis egritudinib⁹ cū nō post ipsam aduenit requies: est significatio ethice ꝛ spasmi ex iflāmatiōe. Et silr sudor. Urina q̄ ī acutis egritudinibus guttatim inuoluntarie mingitur: significat ī cerebro nocumētū qd̄ neruis accidit ꝛ musculis. Et si febris q̄eta fuerit ꝛ signa affuerit salutis ꝓnosticat sanguinis exitum ex naribus. Sed prima desipiētiā ꝓnosticat ꝛ corruptionem. Cum autē sani vrina minuitur et attenuatur ꝛ perseuerat hoc totum et sentit grauitatem et dolorē in renib⁹: significat durū apostema ī partib⁹ renis. Et cum in egritudine colerica multiplicatur plerūqꝫ portēdit prosperū euētū: ꝛ ꝓprie cum est alba ꝛ ad egrediendum facilis.

De vrina sana optima. Caplm̄. 8.

Hec est mediocris substātie: ꝛ subtilis tincture: ad citrinū trahens. Et hypostasis si ibi fuerit bona ex albedine ꝛ lenitate equalitate ꝛ figure rotunde ꝛ odoris temperati neqꝫ fetida: neqꝫ extincta. Quidam autem dixerunt ꝙ cum huiusmodi vrina subita in egritudine q̄ est in vltimo acuitatis visa fuerit: sanitas die sequenti aderit.

De vrina etatum. Caplm̄. 9.

Infantiū vrine ad lactis ꝓprietatē trahūt ex pte nutrimenti eorum ꝛ propter humiditatē cōplexionis ipsorum ꝛ tūc declinant magis ad albedinem.

Puerorū aūt vrine sunt spissiores ꝛ grossiores vrinis iuuenū ꝛ turbidiores. Et nos iam nominauimus hoc ante.

Iuuenum vero vrine ad ignis formam trahunt: ꝛ ad substantie mediocritatem.

Et vrine senū ad albedinē ꝛ subtilitatē. Est tn̄ cū sunt grosse ꝓm supfluitates in eis existētes quarū euacuatio multiplicatur.

Decrepitorū vͦo vrine maioris sunt albedinis ꝛ tenuitatis. Est tn̄ cū predicta grossities eis accidit: sꝫ raro cū vrina vehemēter fuerit grossa apti erunt vt lapis eis accidat.

De vrinis virorum ꝛ mulierū. Cap. 10.

Mulierū vrine semp sunt maioris grossitiei: ꝛ albedinis: ꝛ minoris pulchritudinis q̄ virorū vrine. Et hoc quidē est ꝓpter debilitatem digestiue earū: ꝛ ꝓpter supfluitam ipsarum multitudinem: ꝛ propter amplitudinem cānaliū vnde egrediuntur ea que ab eis exeunt: ꝛ propter illud quod ex earum resoluitur matricib⁹ ꝛ ad vrine instrumenta tendit.

Masculorum vero vrinas cū moues: turbant: ꝛ declinat eaꝝ turbatio ad superiora: ꝛ est ꝙ ꝓm plurimū turbidentur. Sed mulierū

vrine fere turbidant ex motione propter paucam separationem sui: et habent secundum plurimum supra summitatem suam spumam rotundam. Et si turbide fuerint earum turbidatio pauca erit. ¶ In vrinis virorum illico cum mulieribus commiscentur sunt fila adinuicem texta.

¶ Urine pregnantium sunt clare: et supra earum superficiem est nebula. Et quandoque trahunt ad colorem aque ciceris aut aqua pedum citrinum in aqua coquunt pedes animalium: et in ipsa est irinus. Et supra summitatem earum est nebula. Sed quocunque modo fuerit in medio videbitur sicut cotum carminatum. Et est cum in eis sunt velut grana que ascendunt et descendunt. Cumque irinus manifestior fuerit: erit impregnationis principium. Et cum loco ipsius fuerit rubedo erit in fine impregnationis: et proprie si turbantur cum mouetur.

¶ Parientium vrina secundum plurimum est nigra: et in ipsa est velut attramentum et sicut sordities.

De rebus vrinarum animalium et diuersitate ipsarum ab vrinis hominum. Cap. II.

Plerumque confert medico cum animalium vrinas cognoscit: propterea quod cum ipse eis experitur certitudinem facit: et hoc quidem difficile est. ¶ Quidam autem dixerunt quod vrina asini est sicut butyrum liquidum cum turbiditate et grossitie exteriore. ¶ Et subiugalium vrine ei similantur: sed sunt citrine: et videbitur quod superior medietas vrinalis sit clara et inferior medietas sit turbida. ¶ Ouium vero vrine sunt albe ad citrinitatem trahentes propinque vrinis boum: sed substantiam non habent: et earum sedimen est sicut oleum: aut sicut amurca. Et cuiuscunque nutrimentum fuerit melius erit vrina clarior. ¶ Urina vero caprioli vrinis boum et ouium similatur: sed neque substantiam habet neque sedimen: et est clarior vrinis ouium.

¶ De rebus alijs que vrinis similantur et differentia inter eas et vrinam. Capitulum. 12.

Sirupum acetosum et omnes liquores qui fiunt ex aqua et melle et aqua et ficubus et reliquos qui fiunt ex croco et eis similibus quanto plus tibi appropinquaueris: erunt in claritate magis augmentati. Et quanto plus elongaueris ea considera an oporteat vt augmentetur grossitudo. Urina vero ab hoc est diuersa. ¶ Hydromellis preterea spuma est citrina. Et aqua ficuum sedimen a latere descendit: et non in medio: neque ordinate: neque habet motum. ¶ Sit ergo sufficiens in nominando dispositiones vrinarum. In libris vero particularibus peruenient ad te diuisiones dispositionum vrine.

¶ De significationibus egestionis. Capitulum. 13.

Egestio plerumque declaratur ex sui quantitate: quod est vt consideretur si est minor eo quod comedit: aut maior: aut equalis. Et notum quidem est quod ipsius augmentum est propter humorum multitudinem. Et paucitas propter ipsorum paucitatem: aut quia ex ipsa in intestino monoculo et in colon et in fascijs multum fuit retentum: quod est signum colica precedens: aut propter expulsiue debilitatem. ¶ Et cognoscitur etiam ex essentia sui. Quoniam quod ex ea humidum est: aut significat opilationes: aut digestiue malitiam. Et plerumque significat mesaraice debilitatem que humorem non fugit. Et quandoque est

propter capitis rheumatismum: aut pter comestionē rei que egestionem humectauit. Qd autem in humido viscosum est plerumqꝫ significat liquefactionē: & hoc est cū fetore. Et plerumqꝫ significat malorū humorū & viscosorum multitudinē: & hoc nō cū multa existit lenitate. Et plerūqꝫ significat nutrientia viscosa q̄ comesta fuerunt: & nō pauca cū calore forti in complexione: & nō fuit inter ea digestio bona. Sed qd ex ea est spumosum fortitudinis caloris significat ebulitionē: aut multarū ventositatū permixtionē. Qd aūt ex egestione est siccū: aut laborem significat & resolutionem: aut multam vrine puocationē: aut igneū calorē: aut nutrientiū siccitatem: aut multā moraꝫ in intestinis: sicut in suo dicemus dicemus caplo. Cūqꝫ humiditas sicco qd est durū admiscetur: significat ꝙ eius siccitas est pp̄terea ꝙ multum fuit retēta in humiditatib⁹ ipsam exire phibentibus: & ppter puationē fellis pūgentis & festinātis. Sed cū ibi nō est lōga retētio neqꝫ humiditatis in itestina adsunt significatiões: cā in ipsa est superfluitatis famose & pūgētis effusio q̄ ab epate fluxit i eo(qd est corā ipso) sua euacuatione nō quieuit donec cōmisceret. ¶ Et est etiā cū calore sui dignoscitur egestio. ¶ Eius ῡo calor naturalis igne⁹ est lenis existens igneitatis. Qui si augmētatur fellis significat multitudinē. Et si minuitur: significat cruditatem & maturatiōis puationē. Et si alb⁹ fiat quādoqꝫ est eius albedo propter opilationē in cannalibus fellis: & hoc significat ictericiā. Et si cum albedine est virus saniei habēs odorem magni apostematis significat aptionē. ¶ Sanus quoqꝫ q̄ nō exercitat multotiēs egerit vir⁹ & sanieꝫ q̄ est ei purgatio & euacuatio laudabilis qm̄ ppter hoc remouetur ab eo laxitas q̄ ei pp̄ter puationē exercitij acciderat queadmodū dixim⁹ in vrina ¶ Preterea scito ꝙ egestio colorem igneū vehementer superfluuꝫ habēs multotiens in hora finiū egritudinum significat maturationē Et multotiēs significat dispositiōis maliciā. Et nigra q̄dē significat taliter q̄liter sunt vrine nigre significatiões. Significāt em̄ aut adustionem fortē: aut egritudinis melācolice maturationē: aut nutriēs tingēs: aut potionē rei q̄ melācoliā euacuat: sꝫ pma est mala. Et illa q̄dē q̄ est ppter melācoliā non sufficiēter cognoscit ex calore sui immo cognoscenda est ex acredine sui & bullitione terre ex ipsa. Et est mala: siue sit egestio: siue vomit⁹. Et ex ipsius proprietatib⁹ est ꝙ in se luminositatem habet. ¶ Ad vltimum vero humor melancolicus purus per necans est ſm plurimū cum egreditur. s. est mortis significatio. ¶ Chimi ῡo nigri exit⁹ multotiēs cōfert: & illud est qm̄ melācolie radicalis exitus vltimam corporis adustionem significat & humiditatum ipsius peremptionem.

¶ Uiridis aūt egestio caloris inati siḡat extictionē. Et sil'r fusca.

¶ Egestio quoqꝫ plerumqꝫ ex sui cognoscitur forma ex absentia inflationis sue: aut ex inflatione. Quoniam inflata sicut stercus vacce significat ventositatem.

¶ Et est cũ ex hora sui cognoscit: qm̄ cũ egestiõis exit⁹ festinat z horã q̄ egredi solebat antecedit: signũ est malũ: qz fellis significat multitudinẽ: z ꝟtutis retẽtiue debilitatẽ. Et si ei⁹ tardat exit⁹ digestiue significat debilitatẽ z intestinorũ frigiditatẽ. Et humiditatis z somni multitudo ventositates significat inflatiuas.

¶ Colores quoq3 extranei z diuersi mali existunt: z nos ipsos in libro nominabimus particulari.

¶ Que ꝟo ex egestione est melior est iuncta q̄ est similiũ partiũ z in q̄ aquositas siccitati est vehemẽter admixta z cuius spissitudo est sicut mellis spissitudo: z cui⁹ exit⁹ est facilis: z nõ pũgit: z cui⁹ color attinet citrinitati: z non est multi fetoris: neq3 est ꝑuata fetore: z nõ h3 gurgulationẽ: neq3 rugitũ z nõ h3 spumã. Eius exit⁹ est in hora in qua solet: z ꝫ3 quãtitatẽ q̄ ei qđ cõedit est ꝓpinqua in quãtitate sui. ¶ Et scito ꝙ nõ oĩs egestiõis equalitas est laudabilis: neq3 oĩs ei⁹ lenitas qz qn̄q3 sunt ꝓpter vehementẽ maturationẽ in omi ꝑte similẽ: z qn̄q3 sunt ꝓpter adustionẽ z liquefactiones similes: z tũc q̄dẽ sunt ex deterioribus significatiõib⁹. ¶ Et scito ꝙ egestio q̄ est tẽperate essentie que est ad tenuitatem non est laudabilis: nisi cũ non sunt cum ea rugit⁹ neq3 ventositates neq3 in sui exitu paulatim intersecatur. Et si nõ possibile est vt eius exitus sit ꝓpter intus molestans qđ est ei admixtum z non permittit vt coniungatur.

¶ Est aũt cũ plerīq3 solliciti fuerint de significationib⁹ que in sudore z alijs apparent rebus: veruntamen de ipsis loqui proprius est in sermone particulari. In sermone quoq3 particulari similiter reperies expositionis augmentum in re egestionis z vrine z reliquoru3.

¶ Fen quarta de diuisione modorum medicationum ꝫm egritudines vniuersales. Et continet capitula. 31.

¶ Dictionis quarte est locutio vniuersalis de medicatione. Ca. 1.

DIcemus ꝙ res medicatiõis ex vna triũ rerum complet. Una earũ est regimen z nutriẽtia. Et alia medicinaru3 est exhibitio. Et tertia est operatio manualis.

¶ Per regimem aũt intelligimus administrationẽ que fit in causis necessarijs numeratis que ꝫm vsum sunt currẽtes: ex quibus est nutriẽs. ¶ Et indicia q̄dẽ regiminis ex ꝑte qualitatũ earu3 sunt ꝓportionalia indicijs medicinarũ. Nutriẽs ꝟo ex eis oĩbus iudicia h3 q̄ sunt ei ꝓpria ex modo quantitatis. ¶ Nutriẽs eñ quãdoq3 ꝓhibet: quãdoq3 minuit: qn̄q3 equat: qn̄q3 auget. ¶ S3 nõ ꝓhibet nisi cũ medic⁹ vult vt natura occupet in maturatiõe hũorũ. ¶ Et nõ minuit nisi cũ vult virtutẽ cũ hoc custodire: ergo inq̄tũ nutrit: custodit partẽ virtutis: z inq̄tum minuit: custodit partẽ materiei: ne natura tunc occupet in digerẽdo multum cibũ. Ipse quoq3 semꝑ fit sollicit⁹ de eo qđ magis suspectũ est: z est virt⁹ si fuerit valde debilis: aut egritudo si fuerit multum fortis. ¶ Nutriẽs quoq3 ex duabus minuit

partib⁹. vna eaꝝ est ex parte quātitatis: ꝛ altera est ex pte q̄litatis: ꝛ ibi q̄dē possibile est ponere cōiūctionē duaꝝ ptiū diuisionē tertiam.
¶ Differētia aūt inter duas dictiōes quātitatis ꝛ q̄litatis est. Qm̄ nutriēs q̄nq₃ est multe quātitatis ꝛ pauci nutrimēti sicut olera ꝛ fructꝰ: qm̄ q̄ ex eis multū comedit ex quātitate nutriētis multū recipit absq₃ eiꝰ q̄litate. Et q̄nq₃ est nutriēs pauce quātitatis ꝛ multi nutrimēti sicut oua ꝛ galloꝝ testiculi. Nobis quoq₃ q̄nq₃ est necessariū q̄litatē minuere ꝛ in quātitate augmētū facere. ꝛ hic q̄dē est cū desideriū fuerit superās: ꝛ in venis crudi fuerint humores: ꝛ voluerimꝰ desideriū sopire p stomachi repletionē: ꝛ a venis multā ꝓhibere materiā: iōvt ꝑus matureť illō qō est ī venis: aut ꝓpter ītētiōes alias ab istis Et q̄nq₃ necessariū ē nobis in q̄litate augmētū facere ꝛ minuere quātitatē: ꝛ hoc q̄dē est cū voluerimꝰ ꝟtutē cōfortare: ꝛ stomachi naturā multā digerere nō valet. Plurimū aūt qō nos laboramꝰ in minuēdo cibū aut ꝓhibēdo: est cū egritudīes medicamur acutas. In egritudinibꝰ quoq₃ cronicis minuimꝰ s₃ minꝰ q̄₃ in acutis. In egritudinibꝰ nāq₃ cronicis plꝰ de ꝟtute solliciti sumꝰ: q₂ scimꝰ ꝙ eaꝝ crisis est lōginqua ꝛ ip̄aꝝ statꝰ est remotꝰ q̄propter nisi virtꝰ custodiať vsq₃ ad horā crisis stare nō poterit: neq₃ illō qō in lōgo digeriť tpe digerere valebit. In acutis ꝟo egritudinibꝰ crisis est ꝓpinqua ꝛ cōfidimꝰ ꝙ virtꝰ ante statū nō resolueť. Qō si hoc timuerimꝰ nutriēs nō plurime minuemꝰ. Et quanto egritudo plus ꝑncipio ꝓpinqua fuerit: ꝛ accidētia magis q̄eta nutriemus virtutē cōfortātes. Et quātū egritudo ſm augmētū ꝓcesserit ꝛ accidētia ibi etiā augmētata fuerint minuemꝰ dietā ꝓpter fiduciā eius qō iā dedimus ꝛ propterea vt virtꝰ alleuietur in hora luctaminis. In tpe quoq₃ status regimē vehementer subtiliamus. Et quāto magis egritudo fuerit acuta ꝛ crisis propinquior erit nr̄a regiminis subtiliatio maior: nisi cause acciderint q̄ nos ab eo ꝓhibeāt: quēadmodū in libris noiabimꝰ pticularibus.
¶ Nutriēs pterea ſ₃ hoc qō ex eo fit nutrimētū duas alias h₃ opationes q̄ sunt. Uelocitas penetratiōis: sicut dispō vini. Et tarditas penetratiōis: sicut assatoꝝ dispō ꝛ frixoꝝ. Et ēt spissitudo substātie eiꝰ qō ex ip̄o generať in sanguine ꝛ eiꝰ retētio: sicut est dispō nutrimēti carnis porcine ꝛ vituline. Aut ip̄ius subtilitas ꝛ resolutiōis eiꝰ necessitas: sicut est dispositio nutrimēti qō fit ex vino ꝛ ex lacte ꝛ ex ficubꝰ.
¶ Et nobis quidē est necessariū nutriēs qō cito penetret cū casu virtutis aīalis succurrere volumꝰ ꝛ eius resolutioni: ꝛ nō pōt stomachꝰ ꝛ virtꝰ tolerare vt nutriēs digerať qō tarde digeriť. Et nos q̄dē a nutriēte terremur qō cito digeriť cū accidit vt nutriēs ꝑcedat qō tarde digeriť: ꝛ timemꝰ ne cū eo misceať ꝛ fiat ſm modū quē iā declarauimꝰ. Et terremur etiā a nutrimēto grosso cū ꝓ certo scimꝰ qō accidūt opillationes. Sed eligimus cibū fortis nutrimenti ꝛ tarde digestionis propter eum quem confortare volumus exercitijs fortibꝰ ꝛ preparare. Rarum quoq₃ nutriens eligimus propter illum cui ve-

lociter accidit pororum spissitudo. ¶ Medicatio aũt q̃ fit cũ medi-cinis tres hꝫ regulas. Una earũ est regula eligẽdi ei⁹ q̃litatẽ .s. eligẽdi ipã calidã aut frigidã aut hũidã aut siccã. Et scđa est regula ip-sius eligẽdi quãtitatẽ: ꝛ hec q̃dẽ regula diuidit in regulã mẽsurãdi pōdus ei⁹: ꝛ in regulã mẽsurãdi ipsi⁹ q̃litatẽ .s. sue caliditatis gradũ aut frigiditatis aut reliquarum ab istis. Et tertia est regula ordinãdi suã horã. ¶ In electiõe aũt q̃litatis medicine absolute nõ hab. r co-gnitio nisi p cognitionẽ speciei egritudinis qm̃ cũ egritudinis q̃li-tas scita fuerit: erit medicina eligẽda q̃ ei in sua q̃litate sit cõtraria qm̃ egritudo suo medicat cõtrario ꝛ cõseruat sanitas suo simi. ¶ Quã-titatis aũt ipsi⁹ mẽsura ex duab⁹ cognoscit ptib⁹ sꝫ modũ mẽsure ar-tificialis. Ex natura mẽbri. Et ex quãtitate egritudinis ex reb⁹ q̃ sup illõ sua significãt conueniẽtia ꝛ aptitudine ipaꝝ q̃ sunt gen⁹ ꝛ etas ꝛ cõsuetudo ꝛ tp̃s ꝛ regio ꝛ ars ꝛ ṽt⁹ ꝛ forma. ¶ Nature ṽo mẽbri cogni-tio q̃ttuor reꝝ cõtinet cognitionẽ scꝫ cõplexiõis mẽbri ꝛ creatiõis ei⁹ ꝛ ei⁹ sit⁹: ꝛ ipi⁹ ṽtutis. ¶ Et cõplexiõis q̃dẽ mẽbri: qm̃ cũ ei⁹ natura-lis cõplexio scita fuerit: ꝛ ipsius cõplexio in egris sciet p mẽsurã esti-matiuã quãtũ ei⁹ cõplexio naturalis elõgata fuerit: sciet ergo mẽsu-ra quãtitatis qua ipa reduci possit ad tẽperiẽ verbi gratia. qm̃ si la natiua cõplexio fuerit frigida ꝛ egritudinalis calida: tũc iã multa elõgatio erit a cõplexiõe sui: ꝛ tũc multa indigebit infrigidatiõe. Qđ si ambe fuerint calide sufficiet ei pua infrigidatio. ¶ Et creatiõis q̃-dẽ mẽbri iã dixim⁹ ꝙ creatura mẽbri i q̃ttuor diuidit modos. Et tu q̃dẽ eã ibi cõsiderare debes. Post hec scire debes ꝙ mẽbroꝝ q̃dã sunt q̃ i foraminib⁹ suis sũt facilia: ꝛ sunt i eis iteri⁹ aut exteri⁹ loca vacua p q̃ expellit sup̃fluitas medicina subtili ꝛ tẽperata. Et coꝝ sunt alia q̃ nõ sunt ita: sꝫ medicina indigẽt fortiore. Et silr eoꝝ est qđ est rarũ Et eoꝝ est qđ est spissum. Et raro q̃dẽ medicina sufficit subtilis. Et spisso est medicina fortis necessaria. Qđ aũt forti medicina magis in-diget est illđ qđ in nulla duaꝝ ptiũ vẽtriculũ hꝫ neq̧ receptaculũ. Et post ipm̃ est illđ qđ a duob⁹ ptib⁹ hꝫ receptaculũ: sꝫ est solidũ ꝛ spissũ sicut rigno. Postea est illud qđ ea hꝫ a duab⁹ ptib⁹: ꝛ est rarũ sicut pulmo. Et sit⁹ q̃dẽ mẽbri qm̃ p sitũ cognoscit queadmodũ tu scis aut loc⁹ aut societas. ¶ Utilitas ṽo q̃ ex societatis prouenit cognitione est magis ppria ppterea ꝙ ptẽ magis eligis ad quã medicina tra-bit ꝛ ad quã eã declinare facis. verbi gratia. Cum fuerit materia in gibbo epatis euacuabis eã per vrinam Et si in epatis concauitate fuerit: euacuabis eã per ventrem; quoniã epatis gibbositas mem-bris vrine est associata: ꝛ eius concauitas est associata intestinis. Sed eius vtilitas que ex parte sciendi locum prouenit: est trium mo-dorum. ¶ Unus eorum est eius longitudo ꝛ ipsius propinquitatis: qm̃ si fuerit ppinquũ sicut stomachus: peruenient ad ipsum medici-ne tẽperate ꝛ operabunt in ipso. Et si longinquum fuerit sicut pul-mo medicinarum temperatarum virtutes corrumpentur anteq̃ ad

ipsum perueniant. Quapropter erit necessarium vt in earũ virtutibus augmentum fiat. Op3 itaqꝫ vt cũ membrũ est propinquuz cui obuiat medicina sit virtus ipsius medicine ſm mensuram que egritudini sit opposita. Et si inter ea fuerit longitudo ꝛ spaciũ: ꝛ est egritudo cui est medicina necessaria quam virtus profundans penetrare faciat: tunc necessariũ est in virtute medicine plus addere ꝙ prius erat ei necessariũ: sicut acetũ in emplo sciatice ꝛ reliqs. ¶ Et scdus modus est vt sciatur quid medicinis sit admiscẽdum vt per illud velociter ad mẽbrũ pueniat: queadmodũ medicinis membroꝝ vrine admiscentur diuretica: ꝛ medicinis cordis crocus. ¶ Et tertius quidem mod⁹ est vt sciamus q̃ parte medicinã ad ip3 trãsire faciam⁹ verbigratia. Si sciuerim⁹ ꝙ vlcera ĩ inferiorib⁹ existunt intestinis per clysteria in ijs sciem⁹ ꝛ si sciuerim⁹ ꝙ sint ĩ supiorib⁹: p illd quod bibũt afferemus. ¶ Qñqꝫ ẽt cõfert loci ꝛ societatis simul sollicitudinẽ hrẽ. Et hoc qdẽ est in eo qd facere debem⁹ cũ fuerit mã tota iã in membro euacuata. Et in eo qd facere debem⁹ cũ materia adhuc euacuat: qm cũ sciuerim⁹ ꝙ materia fuerit adhuc ĩ descẽsu: a suo loco materiã extrahemus: postꝙ q̃tuor cõditionũ curã habuerimus ¶ Una est partis diuersitas queadmodũ a dextra ad sinistrã trahim⁹: ꝛ a supiorib⁹ ad inferiora. ¶ Et scda est vt societatis curã habeam⁹: sicut mẽstrua vẽtosis retinemus quas mam millis supponim⁹ socio attrahentes. ¶ Et tertia rectitudinũ curam habere quemadmodum in egritudinib⁹ epatis in dextra minutionẽ facim⁹ basilica: ꝛ in egritudinib⁹ splenis ĩ basilica sinistra. ¶ Et q̃rta qdẽ ẽ cũ sollicitudine elongationis: ne qd extrahitur valde sit propiquũ ei a quo extrahit. ¶ S3 cũ accidit vt tota materia iã sit euacuata: vtreqꝫ res ei cõferũt ex pte: qm si voluerim⁹ accipiem⁹ eã ex ipso mẽbro ꝛ si voluerim⁹ trahem⁹ ipsam ad mẽbrũ ppinquũ qd associatuz est et eã ab eo extrahem⁹: queadmodũ duas minuim⁹ saphenas ĩ matricũ egritudinib⁹ ꝛ venã q̃ est sub lingua cũ medicari volum⁹ apostema duarum amigdalarum. ¶ Cunqꝫ ad diuersum ptrahere volueris membru a quo protrahis dolorem prius seda. ¶ Et caue tibi ne transitus super principale fiat. ¶ Et vtilitas quidem que sequit ex parte virtutis membri est trium semitarũ. Una est dignitatis ꝛ principatus curam habere: qm super mẽbra principalia non faciemus aliquid cũ fortibus medicinis in quo sit ambigendum quãto magis potuerimus ne nocumẽtum toti corpori commune faciam⁹ Quapropter ex cerebro ꝛ epate nõ euacuabimus illd qd ab eis euacuare debemus in vna hora necꝫ vllo modo vehemẽti ĩfrigidabim⁹ infrigidatione. Et cum epati emplastrum superponemus ex medicinis resoluentibus: non relinquemus quin in eo res retẽtiuas ꝛ boni odoris ponamus ppter virtutẽ custodiẽdã. Et similiter ĩ eisque propter eã ad bibẽdũ damus. Qd aũt ĩter omnia membra hac tota custodia dignius existit est cor. Et postea cerebruz. Et post ipsuz

epar. ¶ Et scđa qdem semita est curam habere operatōis membro associate lz non sit pncipale sicut stomachus ꝛ pulmo. Quapropter i febribus cum stomachi debilitate aquam frigidam i potu que sit vehementis frigiditatis nō damus. ¶ Et scias ꝙ dare ea pura q laxa faciūt principalibus membris: ꝛ eis q sunt corā ipsis est valde timorosum i re vite. ¶ Et semita tertia ē habere sollicitudinē acui tatis sensus ꝛ eius hebetudinis. Debet nāqꝫ sibi cauere ne mēbris acuti sensus neruosis det medicinas malarum qualitatū ꝛ mordicatiuas ꝛ nocitiuas sicut sunt titimalli ꝛ reliq ab eis. Medicinarū vo a quarū datione nobis cauemus species sunt tres. Resoluētes Et vehementer ifrigidātes. Et contrarias habentes qualitates: sicut flos erit ꝛ cerusa ꝛ calcuce caumenō ꝛ eis similia. ¶ Hoc qdem est electionem medicine diuidere ꝑm membri naturam. ¶ Secūdū vero egritudinis quantitatē quantum illi. verbi gratia. Cuiuscorporis caliditas egrotatiua est fortis necessariū est ipam extiguere cū medicina q sit in ifrigidando fortissima. Et illi i cuiꝰ accidentalis frigiditas est fortis ē necessariū eā calefacere cū medicīa fortis calefactōis. Si vero non fuerit fortes medicīe debilioris qualitatis nobis sufficiēt. ¶ Ex tpe aūt egritudinis est vt sciamꝰ i quo suoꝝ tēporum sit egritudo. verbigratia. Cū apostema i pricipio fuerit: sup ipsum ponemꝰ qđ solū repercutiat. Et cū i statu fuerit: ponemꝰ illđ qđ solummodo resoluat. In medio autem miscebimꝰ vtraqꝫ. Et si egritudo fuerit acuta ipsa i pricipio existente temperate regimen subtiliabimus. Et si i statu fuerit i subtiliādo studebimus. Et si fuerit plixa nō tantū i pricipio subtiliabimꝰ: sꝫ i statu tēperata vtemur subtiliatōe: lz multas plixarū egritudinū ꝑter febres subtiliatiuū resoluat regimen. Egritudo nāqꝫ si multe ebuliētis materie fuerit i pricipio eam euacuabimus nō expectātes maturationē. Et si mediocris fuerit: maturabimus eā ꝛ postea euacuabimꝰ. ¶ Cognitio aūt rerū que sua significāt ꝯueniētia ē ad sciēn̄. tibi facilis. Et aer qdē qui et earū existit summa ē dignior cuiꝰ rem custodiri oportet ꝛ an sit medicine iuuamētū ꝑstās: an egritudini. ¶ Et dicemus ꝙ i egritudinibus i qbus ē timor ꝛ nō sumus securi a defectu virtutis si qđ facere debemꝰ tardauerimꝰ vt ex eo aliqd alleuiauerimus ꝛ minuerimus a forti medicamine ꝑmo icipe debemus. Ille vo i qbus non existit timor ꝑm ordinē ad fortiorē ꝓcedēt: si nō suffecerit eis debilis. ¶ Preter hoc quoqꝫ tibi caue ne a rectitudine recedas: lz videris ꝙ ipsarū tardet iuuamētū: neqꝫ i errore moreris ꝛ si videris ꝙ eius nō appeat ipedimētū. ¶ Et cū hoc nō ꝑm vnā medicationē cū vna tibi stan̄. ē medicia: imo i vna medicatōe medicias ꝯmuta: qm ab ipo qđ ꝯsuetū ē nō fit passio. Et vnicuiqꝫ qdeꝫ corpi ꝛ vni mēbro i vna hora ꝛ nō i altera inest ꝓprietas ab vna medicia patiꝛ nō ab altera. Cū āt ignoras q sit egritudo relinq eā nāeꝛ nō ꝓperes: qm aut nā ꝯsupabit egritudinē: aut ipꝫ māifestabit. Cūqꝫ egritudo dolo

ri ꝯiūcta fuerit q̄t cause doloris aut a quo prouenit dolor sicut est percussio aut casus: incipies sedare dolorē. ¶ Et si tibi necesse fuerit stuporē inducere non trāscendas tale quale est papauer al. q̄m cū suo stupore est etiā domesticū vel ꝯsuetū. ¶ Cūq̄ vehemētia caloris mēbri tibi nocumētū fecerit: nutri ex eo qd sanguinē vehemēter ingrossat: sicut frumentū coctū. Et si ex hoc q̄dē regimine nō alleuiabit: nutri cū infrigidātib⁹ sicut lactucis ⁊ eis similib⁹. ¶ Scias p̄terea q̄ ex egrūis medicatiōib⁹ q̄ cōferūt: est iuuamētum qd fit ex eo qd virtutes ꝯfortat aīales ⁊ vitales: sicut leticia: ⁊ obuiare ei qd sibi placet ⁊ assidue sedere cū eo cū quo gratulat: q̄nq̄ etiā ꝯfert sedere cū eo a quo verecūdatur ⁊ quē erubescit: q̄m egrū ꝓhibet a rebus q̄ ei nocet. ¶ Ex eis p̄terea q̄ huic mō medicatiōis sunt ꝓpinqua est mutatio de terra ad terrā: ⁊ de aere ad aerē: ⁊ de formis ad formas: ⁊ p̄cipue cū formas efficere ⁊ mot⁹ q̄ mēbrū dirigāt aut ꝯplexionē mutēt: quēadmodū puero lusco p̄cipit vt scitillas intueatur aut rem q̄ ei apparet: aut sicut p̄cipitur torturā patienti vt speculū intueatur chalibis: q̄m hic perducit eū ad hec vt laboret in rectificando faciē suā. ⁊ frontē ⁊ oculū ⁊ fortasse inuit⁹ redibit ad hoc vt melioret. ¶ Ex regulis preterea quas obseruare debes est fortes dimittere medicatiōes in tpib⁹ fortib⁹ quāto plus poteris: sicut ventrē vehemēter soluere: aut ꝓuocare vomitū: aut aperire ⁊ adurere in estate ⁊ hyeme. ¶ Ex reb⁹ quoq̄ in quaꝝ medicatione subtile est adhibendū studiū est cū in vna ꝯiungunt egritudine duo q̄ fieri debēt cōtraria quia oꝫ ꝟbi gratia. vt egritudo infrigidet: et eius causa calefiat aut ecōuerso q̄ oꝫ vt egritudo calefiat ⁊ eius causa infrigidet: sicut materia colice indiget calefactione ⁊ incisione ⁊ subtiliatione: ⁊ oꝫ vt fortitudo doloris ei⁹ infrigidet ⁊ stupefiat ⁊ ecōuerso. ¶ Amplius scire debes q̄ nō omnis repletio neq̄ omnis complexionis malicia suo medicatur ꝯtrario ex euacuatione ⁊ oppositiōe: immo multotiens sufficit multa regiminis bonitas in repletione ⁊ malicia cōplexionis.

¶ De medicationibus egritudinū malitie ꝯplexionis. Cap. 2.

Que ex eis quidē sine materia existit ꝯplexio tantū permutatur. Sꝫ si cū materia fuerit ipsa euacuabit. Et plerūq̄ q̄dē ei sola sufficit euacuatio: si ꝯplexiōis infuse q̄ preterita est: maliciā nō ibi reliquerit. Et q̄nq̄ nō sufficit nobis istō si ꝯplexiōis dimiserit maliciā: imo erit nobis necesse ꝯplexionē ꝑmutare cū in euacuādo finē fecerim⁹. ¶ Dicem⁹ ergo q̄ malitie cōplexiōis medicatio multis fit modis. ¶ Cōplexionis nāq̄ malitia aut erit infusa ⁊ erit ipsius medicatio ex cōtrario absolute: ⁊ hec est medicatio absolute. Aut erit in termino vt ipsa generet. ⁊ erit ei⁹ sanatio: sanatio q̄ fit cū ꝑmissione seruatiōis. Quēadmodū putrefactionē q̄ est cū febre q̄rtana medicamur cū tyriaca: ⁊ aquā frigidā in tertiana dam⁹ vt extingat. Et exēplū premissionis seruatiōis est euacuatio

In quartana que fit cum elleboro: et in tertiana cum scamonea cum principiū interpollatiōisque accidit prohibere volumus. Et exemplū premissionis seruationis solūmō ē euacuatio quartane apte ꝓpter melācolie superationē cum elleboro: et febri tertiane propter colere dominiū cū scamonea. ¶ Cum autē in aliqua egritudine dubitaueris an sit eius causa caliditas an frigiditas et experiri volueris: nō experiaris cum superfluo. Et caue tibi ne decipiat te impressio q̄ erit accidētalis. ¶ Et debes scire q̄ ī frigidationis et calefactionis tēpus est vnum. Sed in infrigidando est plus timoris quoniā caliditas est amica nature. Et in humectādo quidem et exiccando est timor equalis. Sed humectādi tēpus est longius. ¶ Unaqueqꝫ preterea humiditas et siccitas conseruatur propter suarum causarum cōfortationem: et permutatur propter causarum contrarij ipsius fortitudinis augmentū. Et caliditas quidem fit fortior causis quarū iam expleuimus sermonē. Deinde per mundificantia et est superfluitates expellere et repletionē et opilationē aperire. Deinde ex eo qd ipsam cōseruat et est humiditas temperata. Frigiditas vero fortior ex eo q̄ ipsius confortat causas et q̄ caliditatem suffocat: et ex eo q̄ ipsam superflue resoluit et est siccitas sm essentiā et caliditas sm accidens. ¶ Qui autem caliditatis superfluitatē cū opilationibus medicatur sibi cauere debet ab infrigidatione superflua ne in cōuertendo opilationē in lapidem augmentū faciat: et ne calide complexionis maliciam augmentet: imo paulatim primo medicari debet cum eo qd abstergit. Et si qd infrigidat ei suffecerit sicut aqua ordei et succus scariole erit cōueniēs. Et si nō suffecerit: tunc cū illo qd temperatum existit. Quod si hoc non suffecerit: tūc cum in eo in quo subtilis existit calor. Neqꝫ ex hoc sis sollicitus qm̄ iuuamētum eius diaphoresis in īfrigidando plus confert q̄ꝫ sit nocumētum quod facit ei calor qui ad extinguēdū est facilis post apertionē. ¶ Et est etiam cū acutorum humorū digestio extinguendi superfluitatē prohibet: licet quidā hominum sint q̄ proteruiāt ad hanc destruendā sententiam et ignorent q̄ fortis extinctio deijcit virtutē: et quantomagis in corporibus que ab egritudine debilitata fuerūt: lꝫ aliquo directionis modo mām rectificet qd est cum post ipsam alie proueniūt egritudines aut ex malicia cōplexionis simplicis: aut ex materijs frigidis complexioni ꝯtrarijs quā rectificauit. ¶ Complexionem vero frigidam calefacere quasi difficile est cum iam est infusa. Et multum facile in principio. Et ad vltimum calefacere frigidum in principio rei est faciliusq̄ꝫ calidum in principio infrigidare. Sꝫ calidum in fine infrigidare lꝫ sit difficile: est tn̄ facilius q̄ꝫ frigidū in fine calefacere: qm̄ superflua frigiditas est ipsa mors inati caloris aut ei ꝓpinqua. ¶ Et debes scire q̄ īfrigidatio qnqꝫ siccitati cōiungitur. Et qnqꝫ humiditati. Et quādoqꝫ ab vtrisqꝫ separatur. Uerūtamē siccitas magis sit māsiua cum frigiditate que senuit. Et hūiditas

est magis adducēs frigiditatē que accidit. Et iam quidē omnes caloris cause cum superfluunt in exiccando iuuāt. Et quādoq3 etiā omnes frigiditatis cause cū superflue fuerīt in humecando iuuāt. Et nulla q̄dē res ad hoc tantū puenit quātum ociositas & assidua balneatio q̄ est facilis in tina. At nos q̄dem te faciem⁹ scire hoc in eo q̄d est premissū. Uinū p̄terea tēperate bibitū in humectādo est forte. ¶ Amplius scire debes q̄ cū senex infrigidatiōe indiget & humectatione: nō sufficit ad hoc illud q̄d ipsum ad equalitatē reducit: imo q̄ ipsum trāsire facit ad cōplexionē frigidā & humidā que ei debet: quoniā ipsa lz sit accidentalis est tamē ei quasi naturalis ¶ Scire quoq3 debes q̄ sepe est nobis necessarium in permutando complexionem dare illud quod huiusmodi confortat complexionē Queādmodū est nobis necessarium dare acetum cū medicinis calidis alicui membro ideo vt ipsarum penetrent virtutes. Et sicut ē nobis necessariū dare crocum cum medicinis infrigidantibus cor propterea vt eas ad ipsum ferat. ¶ Et multotiens quidem est medicina vehemētioris operationis in permutando cōplexionē: sed propter sui subtilitatē non permanet donec suam perficiat operationē. Est ergo nobis necessarium ei aliquid admiscere quod inspisset & retineat licet ex ea sue operationis proueniat contrariū: sicut balsamo admiscemus ceram & reliqua ad hoc vt ipsum tanto tempore retineatur in quo suam perficiat operationem.

¶ Ad sciendum qualiter & quando oportet euacuari. Cap. 3.

Res que demonstrāt rectitudinē iudicij in euacuādo sunt. 10. repletio & virt⁹: cōplexio: & accidētia cōueniētia: sicut si contingeret q̄ naturam soluere vellemus: deinde accideret ventris solutio: q̄m vētrē soluere sup ventris solutionē ē timorosum & figura: et etas: & tēpus: & aeris & regionis dispositio: & cōsuetudo euacuandi: & ars euacuādi: hec nāq3 cū fuerint contraria significationi ppter quā euacuatio facienda erit prohibebunt euacuationem.

¶ Uacuitas itaq3 sine dubio euacuationem fieri prohibet.

¶ Et similiter cum debilitas cuiuscūq3 triū virtutū fuerit. Uerūtn̄ quandoq3 plus eligimus alicui⁹ virtutis debilitatē q̄3 impedimentum relinquendi euacuationem: & hec quidem est in virtutibus sensibilibus & motiuis cū fiduciam habuerimus succurrēdi rei timorose si acciderit: & similiter in omnibus virtutibus.

¶ Cōplexio quoq3 calida & sicca ad hoc prohibet. Et frigida & humida caliditatem non habens aut debilitatē habens ab ea, ēt phibet. In calida autem & humida facile faciemus illud & fortiter.

¶ Figura autem scilicet superfluitas maciei aut raritas ab ea p̄hibet propter timorem ne spiritus resoluatur. Et similiter op3 in regendo debilem et mac-um multam coleram rubeam in sanguine hn̄tē vt ei blādiaris & nō ipsum euacues: & vt eū nutrias ex eo q̄d bonū generat sanguinē ad frigiditatē & humiditatē declinātem:

quoniam ex hoc sui humoris cōplexio rectificabitur: aut fortasse spissum fort ē efficies reuacuationes tolerabit. Et similiter opꝫ ne illum euacuare sis ausus q̄ ex consuetudine parū comedit quādiu ab eius euacuatiōe abstinere poteris. Superflua quoq̧ pinguedo ab eo ꝓhibet ꝓpter timorē ne frigiditas dominet̄ ꝛ ne caro venas cōprimat ꝛ eas extingat cū vacuas inuenerit ꝛ calorem suffocet innatum: aut superfluitates exprimendo ad interiora expellat.

¶ Accidētia quoq̧ mala sicut aptitudo colerice passioni ꝛ spasmo ab ea prohibent.

¶ Etas preterea etiam que nondū ad augmenti cōplementū puenit: aut ad cōsumptionis terminum est transiens ab ea prohibet.

¶ Hora quoq̧ multum calida aut multum frigida ab ea ꝓhibet.

¶ Et regio quidē meridionalis vehementer calida ab ea ꝓhibet: qm̄ plurima eoꝝ q̄ ventrē soluūt sunt calida ꝛ duaꝝ acuitatū ꝯiunctio tolerari non potest: qm̄ virtutes in eis debiles erunt ꝛ dissolute: ꝛ qꝛ extererior calor materiā ad exteriora trahit: ꝛ medicina ipaꝫ trahit ad interiora quare tn̄ puenit in diuersas ptes ꝯtractio ꝛ ad resistētiā perducit. Et septētrionalis multū frigida ab ea ꝓhibet.

¶ Parua quoq̧ euacuandi consuetudo ab ea ꝓhibet.

¶ Ars etiā qua multū fit euacuatio: sicut seruiendi in balneo ꝛ onera dorso deferentiū ab ea ꝓhibent. Et ad vltimū oīs ars laboriosa

¶ Scias p̄terea ꝙ intentio in oī euacuatione ē vna quinq̧ rerum.

¶ Aut euacuatio illi⁹ qđ est euacuandū ꝛ sequit̄ ipsum proculdubio tranquillitas: nisi ꝙ receptaculorum lassitudo ipsum sequat̄: aut caliditatis ebullitio: aut febris effimera: aut alie egritudines que comitantur sicut excoriatio quā ventris solutio in intestinis facit: aut vlcera q̄ vrine ꝓuocatio in vesica facit: ꝛ hec quidem lꝫ iuuamētum cōferat: eius tamē vtilitas nō sentit̄: immo qn̄q̧ presentialiter dolet donec accidens remoueat̄. ¶ Et secunda est cōsideratio ꝑtis sue declinationis: sicut nausea q̄ vomitu mundat̄ ꝛ mordicatio in ventre q̄ vētris resolutione remouetur. ¶ Et tertia est membruꝫ egressionis eius a parte declinatiōis ei⁹: sicut basilica dextra i egritudine epatis: ꝛ non cephalica dextra: qm̄ si error ꝓuenerit in tali quale est illud qn̄q̧ sequatur inde timor. ¶ Et opꝫ quidē vt sit mēbrum egressionis ignobilibus illo a quo fit euacuatio: ne materia ad illud declinet qđ est nobilius. ¶ Opꝫ p̄terea vt sit ei⁹ exit⁹ naturalis: sicut mēbra vrine gibbositati epatis: ꝛ intestina concauitati ipsius. ¶ Et est tn̄ cū membrū a quo expellitur est ipsum mēbrū per qđ euacuatio faciēda est: sꝫ est in ipo egritudo vet⁹ aut recēs ꝓpter quā est timendū de cursu humorū super ipm̄. Ipsi ergo ad aliđ qđ sit meli⁹ trāsponēdi sunt. ¶ Et ē etiā cū ex superatiōe humoꝝ timet̄ sup ipm̄ egritudo: sicut cū tract⁹ fit ab oculo ad gulā: qm̄ timet̄ ne illi qn̄q̧ superueniat suffocatio: iō quale est hmōi suauiter ꝛ molliter fieri dꝫ. Natura quoq̧ plerūq̧ taliter operat̄ ꝛ euacuat nō per

partem qua ɔsueuit: ideo vt mēbrum custodiat cū debile fuerit. Et plerūq3 etiā est vt sit illud qđ natura euacuat ptis longinque ⁊ opposite ⁊ remaneat cū ipso ambiguitas: sicut cū a capite ad anū aut crus aut pedē euacuat: nō eni p certo scit si ex toto sit cerebro aut ex vno vētriculo. ¶ Et quarta quidem est hora euacuationis ipsi⁹. Adducit Galenus. Penit⁹ qđ in cronicis egritudinib⁹ maturatio tantū: ⁊ nihil plus expectanda ē. Et tu quidē iam sciuisti qđ sit maturatio. ¶ Et anteq3 euacues post maturationē ex subtiliatis in potu tribuere debes sicut aquā ysopi ⁊ basce ⁊ seminū. ¶ Sz i acutis ēt egritudinib⁹ maturationē expectare melius ē: ⁊ precipue cum quiete fuerint. ¶ Quod si mobiles fuerint tūc ad euacuādū materiā festinare erit meli⁹: qm̄ mot⁹ eius ē mai⁹ q3 sue euacuationis anteq3 ipsa sit matura: ⁊ pprie cū humores fuerint subtiles: ⁊ pcipue cū in ɔcauitatib⁹ venaꝝ fuerint ⁊ nō in mēbris egredientes. ¶ Cū autē humor in vno fuerit mēbro ɔprehēsus: nullo mō moueat donec mutetur ⁊ eēntiā habeat tēperatā vel apostematā quā tu sciuisti in suo loco. ¶ Et silr cū nō fuerim⁹ securi q virt⁹ vsq3 ad maturitatis horā pduret euacuabim⁹ eā: postq3 nobi cauerim⁹ vt ei⁹ subtilitatē ⁊ grossiciē sciam⁹: qm̄ si spissa fuerit ⁊ grossa ipam monere nō debemus nisi post subtiliationē. Eius vo grossitiē cognoscem⁹ ppterea q fastidiū preteritū iā pcessit: aut sub hypocūdrijs dolor extensiu⁹ aut aduentus apatis in interiorib⁹. Qđ aūt magis custodire debemus in hmōi dispōne est habitudo cānaluz ne ipsi sint clausi: ⁊ post hoc quidē totū tibi possibile erit vt ante maturationē ventrem soluas. ¶ Et scias q materiei euacuatio ⁊ ipsi⁹ de suo loco eradicatio est fm vnū duoꝝ modoꝝ. Unus eoꝝ ē ppter attractionē q̄ fit ad lōginquā diuersitatē. Et alter ppter eā q̄ ad ppinquā. Et suaꝝ qdez horarū dignior ē cū in corpe nullo mō ē alicuius materiei repletio. Ponamus itaq3 ab ore viri superi⁹ mult⁹ fluat sanguis: ⁊ ab emorroidib⁹ mulieris superflue fluat sanguis. Unū itaq3 duorū faciemus. Aut trahemus p declinationē q̄ fit ad ppinquā diuersitatem ⁊ oportebit tūc vt materiā ad nares declinemus faciēdo sanguinē ex naribus fluere: ⁊ in altero ad matricē prouocādo mēstrua. Aut si voluerim⁹ ad longinquā diuersitatē attraher e euacuabimus in primo sanguinē a venis ⁊ locis q̄ sunt in inferiore parte corporis. et in secūdo a venis ⁊ locis q̄ sunt in suprema parte corporis ¶ Et nō op3 quidē vt in duas diametros prolongationē facias: sed in vna tantū que sit diameter magis longinqua. Naz si materia fuerit in supremo dextre partis non erit attrahenda ad infimuz sinistre: immo ad infimum ipsius dextre. Et hoc quidē est illud quod est magis necessarium: aut ad sinistram a supremo si fuerit tantum longinqua quantum est ab humero ad humerum ⁊ non fuerit dispositio eius sicut dispositio duoꝝ lateruz capitis. Materia nanq3 si in dextra capitis fuerit: eam ad inferiora ⁊ nō ad sinistram trahes ca

pitis. ¶ Cum materiam ad longinquum trahere volueris: loci dolorem prius sedabis vt ipsius minuatur cōpressio per attractionem: quoniam dolor est trahens. ¶ Cum ad locuȝ non obedit ad quem ipsam trahis: non violenter agas: quoniam quandoq̧ violētia illa ipsam mouebit et subtiliabit: et non trahetur et fiet velocius declinans ad dolentem locum. Et forsitan tibi sufficiet vt trahas licet non euacues: quoniam ipsa attractio eius iter ad membrum ꝓhibet: licet non extrahatur. per ipsam ergo attractionem ad intentionem perueniemus: licet cum ipsa non euacuaueris: sed declinatione contentus fueris que fit ligādo membra opposita: aut ventosis et medicinis rubificantibus: et ad summum cum omni quod dolorem efficit. ¶ Ex materijs autem que ad euacuandum sunt faciliores sunt ille que sunt in venis: deinde ille que in membris et iuncturis: quoniā quandoq̧ est difficile eas extrahere et euacuare: ideoq̧ necesse est vt cum euacuabuntur: alie cum eis egrediantur. ¶ Euacuatio preterea est necessariuȝ ne properet comedere nutriētia multa et mala que natura indigesta trahat. Quod si aliquid ex hoc fieri necesse fuerit: oportebit vt paulatim et suauiter fiat donec sit ſm ordinem et vt sit quod corpus ingreditur digestum et conueniens.

¶ Minutio est euacuatio humoribus equaliter augmentatis propria. ¶ Euacuatio vero humori qui in quantitate solum augmentat aut corrumpit ꝓpria est alia a minutione. ¶ Omis preterea euacuatio q̄ est superflua ſm plm febres generat. ¶ Cūq̧ ventris constrictio qui fluere solebat aliquā egritudinē possidere fecerit: illius euacuationis reuersio ſm plurimum ipsum medicabit: sicut ab eo quē cōstrictio saniei auriū aut mucorum narium vertiginem possidere fecit: eius reuersio ipsam remouebit. ¶ Et scito ꝙ residuum materieri dimittere qđ necesse erat euacuare: minus nocumentuȝ est q̄ꝫ exquisitissime euacuare et peruenire in ipsa ad hoc vt virtus teratur: quoniam multotiens natura hoc resoluit residuū. ¶ Cum humor illius fuerit generis cuius esse oportet et eger tolerare pōt: non terreri debes ex superfluitate. Quandoq̧ etiam contingit cuȝ te euacuare oportet vsq̧ ad lipotomiam. ¶ Cumq̧ alicuius virtus fortis fuerit et ipsorum humorum materia multa et mala ipsam paulatim euacua. Et similiter cum materia vehementer fuerit penetratiua aut cum sanguine multuȝ mixta: non poteris ipsam vna vice euacuare sicut est in sciatica et artetica longi temporis et cancro et scabie antiqua et carbunculis veteribus. ¶ Et debes scire quod ventris solutio a superioribus trahit et ab inferioribus eradicat. Duabus ergo attractionibus est apta conuenienti et diuerse que etiam post materierum quietem est conueniens. Cum ergo materie fuerint a superioribus ad diuersum trahet eas: et ipsas etiam eradicabit a locis vbi sunt: vomitu vero fit attractio et eradicatio econuerso. Minutionis preterea dispositio diuersificatur

secundum loca a quibus sanguis accipitur sicut sciuisti. Minus itaque cunctis oibus euacuatione dignus est ille cuius cibus bonus fuerit et digestio bona. In regionibus quoque calidis morātes euacuatione parū indigent.

¶ De regulis cōibus vomitui et solutioni ventris qualiter trahit id qd vētrē soluit et vomere facit. Ca. 4.

Oportet vt illius cib⁹ cuius soluēdus est vēter aut vomit⁹ prouocandus partiat vt qd ei in vna die sufficiebat multis comedat vicib⁹. Et vt sint cibi diuersi et pot⁹ etiā diuersi. Ex hac nāque dispositiōe accidit stomacho vt expellere desideret qd est in eo superius aut inferius. Ex cibo autem nō diuerso neque super aliū cibū ingrediēte stomachus est auarus et ipsum forti cōtinet retentione: et proprie si fuerit eius quātitatis parua. Mollem vero habēs ventrem nihil ex hoc facere debet. ¶ Et scias qp vomit⁹ et ventris solutio et que eis assimilantur non attinēt ei qui bono vtitur regimine: qm ille q bene regitur nō indiget nisi eo qd sit istis leuius: et fortasse excusabunt ea exercitium et fricatio et balneum. ¶ Amplius si eius corpus repletum fuerit plurimū talis repletionis qualis est ipsius: erit ex eo qui humorum melior est. s. ex sanguine. Minutio igit est illd qd ad ipsum mūdificādū erit necessariū: et nō vētris solutio. ¶ Cū aūt minutio necessaria fuerit et vētris solutio ex aliquo qd sit vt ellebotus et violēte medicine: a minutiōe incipere debes: qm hoc est ex preceptis Hyp. in libro epidimiarū. hec est veritas. Et similiter si humores fuerit flegmatici cū sanguine mixti. Qd si viscosi et frigidi fuerint: fortasse minutio grossitudinē et viscositatē eis augmentabit. Incipien. ergo erit a solutiōe vētris. Et ad summū si humores fuerint equales premitte minutionē: et si postea superabundauerit euacua. Qd si equales nō fuerint in pmis superabūdātē euacua humorē donec equat: postea min⁹. ¶ Et ei q ante minutionē premiserat medicinā cū minutionē premittere debebat: postponat minutionē dieb⁹ paucis. Et cui puū sterce͡ssit spaciū ex quo minut⁹ fuit et euacuatione indiget: medicinā sumere est ei cōuenienti⁹. ¶ Multotiēs preterea ex haustu medicine ille q minui debebat: puenit ad febrē et ad estuationē. Et si ex eis q qescere faciūt nō qeuerit: scias qp minutionē pmittere debebat. ¶ Nō oēs pretera euacuatiōes sunt necessarie ppter superfluitatē repletiōis: imo qnque sunt necessarie propter egritudinis magnitudinē: et ppter repletionē sm qualitatē et nō sm quātitatē. ¶ Et multotiēs qdez est euacuatio necessaria sed superuenit aliqd qd phibet. Et nō est ibi ingeniū nisi in ieiunādo et dormiēdo et emēdando cōplexionis malitiā que ex repletiōe puenit. ¶ Ampli⁹ euacuatiōis eqdēq ē sm modū pseruatiōis sicut idiget ille cui podagra euenire solet et epilepsia et reliq ab eis in hora cognita: et pprie in vere. Ei ergo necessariū ē vt pseruatiōe vtat añ suā horā: et euacuet ea q pprie in ipsius egritudine sunt euacuāda: siue sit

minutio: siue ventris solutio. Et fortasse desiccantia exteri⁹ apponere ꝛ medicinas abstergentes est euacuare: queadmodū hydropisim patientes faciūt. ¶ Qn̄q₃ etiā necesse est te dare medicinā q̄ sit ex genere euacuādi hūores in qualitate: sicut cu₃ scamonea est tibi necessaria ad euacuādū colerā rubeā. ei ergo admiscēdū est illd qd ipsam in qualitate diuersificet: ꝛ in ventrē soluēdo cū ea ꝯueniat: et ipsa₃ ab euacuatiōe nō prohibeat sicut mirabolani: ꝛ emēdet cōplexiōis malicia si post acciderit. ¶ Habētiū quoq₃ in interiorib⁹ apostema ventrē soluere est difficile ꝛ facere vt vomāt. Qd si tibi necessariū fuerit: da eis qd fit sicut volubilis ꝛ semē croci hortēsis ꝛ apozima polipodij ꝛ casiā fistulā ꝛ his similia. ¶ Hyp. quoq₃ inquit. Qui fuerit macer ꝛ fuerit nature cui vomere sit facile: melius erit in mūdando ip̄m vt ad vomitum adducat̄: ꝛ vt sit hoc i estate aut vere aut autūno ꝛ nō in hyeme. Ei vero q̄ mediocris fuerit figure cōueniētior est vētris solutio ꝙ si sibi euacuatio que fit vomitu necessaria fuerit vsq₃ ad estatē expectet: ab ipso tn̄ sibi caueat cum eo non i diget. ¶ Ueruntamen anteq̄₃ ventris fiat solutio aut vomit⁹ premittenda est humoris subtiliatio qui est euacuandus: ꝛ amplificatio cannaliū ꝛ ipsorum apertio: qm̄ hoc est ex eo quod corpus a pena securum reddit. ¶ Et scito ꝙ facere nature consuetudine₃ lenitatis ꝛ obedientie ei quod vis ex solutione ventris ꝛ vomitu facili anteq̄₃ medicina detur aut vomitus est ex regiminibus aperientibus. ¶ Ampli⁹ ventris solutio ꝛ vomitus cum macredine ventris est difficilis ꝛ laboriosus ꝛ timorosus. ¶ Medicina quoq₃ vomitū faciens quandoq₃ fit ventris solutiua cum stomachus fuerit fortis aut bibita fuerit super forte₃ fame₃: aut q̄ eam bibit: habuerit passionem colericam ꝛ nature lenitatem: aut si vomere non consueuerit: aut si medicina i sua substantia grauis fuerit ꝛ velocis descensionis. ¶ Et ventris solutiua facit vomitū: propter debilitatem stomachi: aut propter multā fecis siccitatē: aut propterea ꝙ medicīa abhorretur: aut ꝑpterea ꝙ bibitor fastidium habere solet. ¶ Omnis preterea medicīa que ventris ē solutiua cū nō ip̄m soluit aut soluit sed nō id qd est maturū: mouet humorē quē debet soluere: ꝛ dilatat ipsum in corpore: superat ergo corpus: ꝛ cōuertūtur ad ip̄m humores alij: quare humor iste in corpore multiplicat̄. ¶ Ex hūoribus quoq₃ est q̄ est velocioris obedientie vomitui scd̄m plurimū sicut colera. Et ex eis est q̄ vomitui rebellis existit sicut melācolia. Et ex eis est qui inter hoc ꝛ hoc est medius sicut flegma. Et febrem q̄dē habētis vētrē soluere meli⁹ est q̄₃ facere vt ip̄e vomat. Et cui⁹ humor descēdēs fuerit sicut liēteriā hn̄tis facere vt vomat: est inconueniens. ¶ Medicinarum ꝑterea ventris solutionem facientiū deterior est q̄ ex medicinis est composita: multe diuersitatis in tp̄e in quo soluēd⁹ est venter: qm̄ ventris solutio cōturbat̄: ꝛ postvētrem oluit anteq̄₃ scd̄a: ꝛ quādoq₃ prima ip̄am scd̄am expellit. ¶ Ampli⁹

qui biberit aliquid ventris solutionē aut vomitū sibi faciēs corpe ipsius limpido necesse erit vt ei vertigo accidat aut mordicatio in ventre et angustia ꝛ qđ ab eo expellet: egredietur cum difficultate. Et ad vltimū qdē dū medicina superfluitates euacuat non erit i ea estuatio. Cūq; qui medicinā biberit estuationem habere ceperit iā euacuat quod superfluū nō est. ¶ Humor p̄terea q̄ vomitu aut ventris solutione euacuat̄ cū ad aliū mutabit̄ humorē significabit q̄ iā corpus est mūdatū a supfluo humore quē euacuare volum⁹. Qđ si mundificatio vsq; ad intestinorū rasurā puenerit ꝛ ad rē nigrā fetidā habētē odorē: erit malū. ¶ Somnus quoq; cū post vētris solutionē aut vomitū fuerit multus demonstrabit q̄ euacuatio iā pfecte mūdauit corpus ꝛ cōtulit. ¶ Et scias q̄ cū sitis post vētris solutionē aut vomitū fuerit fortis: maximā ꝛ vltimā purgationis bonitatem significabit. ¶ Scito etiā q̄ medicina ventris solutiua expellit illud qđ euacuat cū virtute attractiua que attrahit hūc eūdem humorē: ꝛ fortasse attrahit grossum ꝛ relinquit subtilem: quemadmodū facit illa que melācoliā expellit. ¶ Illius preterea verbū qui dicit q̄ ipsa generat illud qđ attrahit: aut q̄ i primis attrahit qđ est subtile nō est aliqd. Et. G. quidē licet hoc sent: at penit⁹ tñ dicit q̄ medicina ventris solutiua in qua nō est vētositas cū ventrem nō soluerit ꝛ digeret: generabit humorē quē attrahere solebat. Sʒ huiusmodi dicta non sunt couenietia. Et videt̄ qdem q̄ G. ex hoc q̄ certificat: sentiat q̄ iter attrahētē medicinā ꝛ humorē attractū sit cōuenientia in substātia: ꝛ ppter hoc attrahit ipsum. Sed hoc nō est verū qm̄ si attractio fieret cū cōuenietia: ferrū attraheret ferrū cū ipʒ superaret: ꝛ aurū attraheret aurū cū ipm superaret quātitate sua hoc tñ certificare nō est medici. ¶ Et debes scire q̄ humorum attractio que fit potu medicinarum soluentium ventrem aut vomitum facientium non est nisi i venis i qbus venerūt donec ad itestina perueniant ꝛ stomachum ꝛ hic natura mouetur ad hoc vt eos expellat extra. Et raro qdem accidit vt cum ventris solutiuum bibit̄ ad stomachū ascendāt: ꝛ si ascēderit ad vomitū declinabūt. Quod autem ad stomachum ascendere non dimittit non est nisi ppter duas causas. Una que est quoniam medicina ventris solutiua velociter penetrat ad intestina. Et altera est qm̄ cum medicina ventris solutiua bibit̄: nā pperat ad hoc vt ex venis mesaraicis ad inferiora expellat ꝛ nō ad superiora: qm̄ hoc propinquius ē ꝛ facili⁹: ꝛ qr illđ qđ est post eas nō etiam ipsas cōsumit: ꝛ hoc qdē est ex eo quod naturā mouet vt ex propinquioribus expellat vijs. Quod si medicina virtutem haberet attractiuam que humorem comitaretur etiam natura virtutis expulsiue magis digna vt insano ꝛ forti superaret: lʒ medicina non attrahat nisi ad viam signatam. ¶ Medicine vero vomitum facientis dispositio est diuersa ab hoc quoniam cum in stomacho fuerit in eo morabitur ꝛ humorem ab intestinis ad seip-

sam attrahet: et sua virtute superata ad resistēdum virtuti naturali ¶ Et scias quod plurimum attractionis humorum quos medicine attrahunt non est nisi ex venis: et ex eo quod est multe propinquitatis: quoniam attractio fit in venis et in eis que non sunt vene sicut humores qui sunt in pulmone qui propter vicinitatē ad stomachū et intestina trahuntur licet in venis non vadant. ¶ Et debes scire quod attractio que fit per nares ex medicinis siccis est causa euacuādi humores a corpore sicut in hydropisi.

¶ De sermone purgationis ventris et regulis eius. Ca. 5.

Iam in precedenti sermone ostēdimus quomodo sit corpus preparādū ad recipiēdū id quod vētrē soluit anteꝙ purget cū amplificatione pororum et lenificatiōe nature et proprie in egritudinibus frigidis: et ad summū natura mollificare anteꝙ venter soluatur: est cōpetēs regula in qua existit securitas: nisi in eo qui colerice passioni valde est aptus ex hoc nāꝙ nihil isti est faciēdū quoniam esset cā superfluitatis que ei accidet. ¶ Solutorio nāꝙ vētris alicuius talis qualis est iste res admiscēda est in qua sit virtus vomitiua: ne properet descēdere de stomacho anteꝙ suā perficiat operationē: imo eqntur in ipsa duarum medicinarum virtutes: et perficiat vētris solutiua operationē suā et vomitiua suā econuerso illius. ¶ Trauli quoꝙ sūt ex eis qui colerice passiōi sunt apparati. Forte igitur nō tolerāt medicinā. Ipsorū tamen plurimi colericā incurrūt passionē ex reumatismis suorum capitū. ¶ Ex cā preterea timorosa est vt medicina vētris solutiua sumatur fece in itestinis existēte sicca: imo expellēda est saltē cū clysteri aut iure mollificatiuo. ¶ Balneum quoque igredi anteꝙ vētris solutio fiat aliquātis diebus est ex eis que bene preparāt: nisi aliquid prohibuerit. Et oportet quidē vt iter balneū et haustū medicine paruū interueniat tempus. Post medicinā quoque nō igrediatur quis balneū: quoniam trahit materiā ad exteriora: et neꝙ est bonū nisi ad vētrem cōstringēdū preter in hyeme: quia nō est timēdū primā balnei casam ingredi tali modo ne calor sit vllo modo ipediēs ad attrahēdū sed sit ad mollificādū. Et ad vltimū oportet vt aer illius qui pharmaciā bibit: sit caliditatis pauce ne sudorē faciat neꝙ turbationē: quoniam hoc est ex preparatoriis. Fricatio quoꝙ et ex oleis inūgi est similiter ex preparatoriis. Cū autem aliquis medicine assuetus nō est neꝙ eā bibit melius est medico vt sibi caueat ne ventris solutiua violentas virtutes habentia ei tribuat. ¶ Fastidiuum vero habentibus et humores viscosos et in hypocundriis tensionem: aut qui in suis interioribus habet inflammationem aut opilationes nō est dādū aliquid donec ista rectificentur nutriētibus: mollificantibus et balneo et requie et dimissione eius quod mouet et eius quod iflammat. ¶ Illis vero qui stātes bibūt aquas et habētibus splenes fortes medicine sunt necessarie. ¶ Cūꝙ aliquis medicinā vētris solutiuā biberit: melius erit ei si medicina fuerit fortis vt super eā dormiat anteꝙ operetur: quoniam operabitur melius. Et si debilis fuerit melius erit ei ne super eā dormiat: quoniam nā digeret medicinā. Cūꝙ medicina

operari ceperit meliuserit ei ne super eã dormiat quocũqꝫmodo fuerit. ¶ Ampli⁹ cum aliquis medicinã bibit nõ illico sup eam se moueredꝫ: ſꝫ dꝫ sup eã eã descẽdere: vt ipsam natura circũdet ꝛ in ea operet: qm̄ nisi natura in ipa operata fuerit nõ opabit in naturã. ¶ Odores quoqꝫ nauseã pbibẽtes olfacere dꝫ sicut est odor mẽte ꝛ rute ꝛ apij ꝛ cytonio℞ ꝛ boli corasceni aq̃ rosacea ꝛ pauco aceto aspersi. Et si ex odore medicine quis exterref cũ medicinã bibit nares cõstingat. Et q̃ medicinã abborret: dꝫ masticar papex tarcbõ: iõ vt sui or[?] vl' odor] virt⁹ stupida fiat. ¶ Qð si vomer timuerit extremitates ꝯstrigat ꝛ cũ ipsam biberit desup rẽ stipticã bibat. ¶ Medici pterea pillulas q̃s ei daturi sunt qñqꝫ in melle voluũt: qñqꝫ sup eas pijciũt mel coctum aut zuccarũ coctũ donec eis inde faciũt tunicã. Et eo quoqꝫ ingeniũ vtile ẽ vt sup eas ponaf cera ꝛ pauco oleo mollificata. Et ex eo qð magis cõueniẽs ingeniũ est vt os aqua aut alia re impleaf: deinde pillule sicut sunt bibanf sup ipsam: aut q̃ aliquo borũ ingenio℞ aptate fuerint: transglutiẽtur itaqꝫ omnes ita ꝙ medicine operatio nõ cognoscef. Et opꝫ vt apozima tepidum bibaf ꝛ pillule cum aqua tepida sumanf. ¶ Frigidi preterea stomacbus ꝛ pedes calefaciẽdi sunt Cumqꝫ ipsius anima sedata fuerit: ambulet ꝛ moueatur paulatim quoniã motus bic est iuuatiuus. Et interpositione borarũ ex aqua calida tantũ bibat ꝙ medicinã non liquefacia ꝛ expellat ipam ꝛ ei⁹ debilitet virtutẽ nisi fuerit in bora qñ necesse est vt vẽtris stringaf solutio. In potu quoqꝫ aq̃ calide malitie medicine existit debilitatio. ¶ Qui autem medicinam bibere voluerit calide existẽs cõplexiõis ꝛ debilis stomacbi: erit ei melius vt eam bibat postq̃ꝫ prius biberit aliq̃d quod sit sicut aqua ordei: aut succ⁹ granati: aut vt vniuersaliter dicã cũ stomacb⁹ receperit nutriẽs subtile ꝛ leue. Sed q̃ nõ ita fuerit erit ei meli⁹ vt eã ieiun⁹ bibat. ¶ Plurimi pterea q̃bus daf medicina vẽtris solutiua in estate ex ea perueniunt ad febrẽ. Oportet ergo ne medicine potator comedat vel bibat donec medicina suam perfecerit operationem: neqꝫ etiam quãdiu medicina operatur dormiat nisi voluntas affuerit vt restringatur. Quod si ipsius stomacbus nõ tolerauerit ne comedat propterea ꝙ stomacbus eius est colericus ꝛ cito descendit ad ipsum colera: aut propterea ꝙ a comestione vebementer abstinuit ꝛ famem tolerauit: detur ei parum panis infusi pauco vino super medicinam anteq̃ꝫ venter soluatur: quoniam boc est ex eo quod medicinam fortasse adiuuat. ¶ Oportet pterea ne an⁹ aq̃ frigida lauef sed cum calida. ¶ Quidam etiam dixerunt ꝙ pillule que sunt cum apozimatibus dande: sunt dande cũ apozimatib⁹ que sunt cum eis bomogenea. Pillule namqꝫ que coleram expellunt rubeã cuꝫ apozimate dande sunt alicui⁹ quod sit verbi gratia sicut fumus terre. Et que melancoliam euacuant cum apozimate alicuius quod sit sicut epitbymum aut polypodiũ aut bis simile. Et que flegma expellunt cuꝫ apozimate alicuius qð

fit sicut centaurea. ¶ Cũ aũt euacuare volueris corpus siccũ carnez habens durã medicina forti sicut ellebor et his similibus: vehementer stude in humectando ipsum nutrientibus vnctuosis. Et ad vltimum cum fortes medicine multi sint timoris tales vcz qualis est ellebo rus: quoniam in corpore mundo efficit spasmum: et repleti corporis commouet humiditatem motu turbido: et ad intestina trahit illud quod ei difficile est expellere. Et titimali venenosi sicut mezereon et scerebram: et earum impedimentũ cũ superãt remouet raib. ¶ Amplius medicina multotiẽs suũ odorez in stomacho dimittit: est ergo sicut si medicina ibi remanet: cuius medicamẽ est aqua ordei q̃ ipm lauat: que quidem melior existit eorum que in potu sumunt. ¶ Cũq3 temp⁹ prolongabit et medicina operari non ceperit: si alleuiatio fieri poterit vt nihil moueat fiat. Quod si quid affuerit timoris meli⁹ erit vt hydromel traijciat aut eius sirupum aut aquam in qua vitrum resolutu3 fuerit: aut subijciat ei collyriũ aut fiat clistere. ¶ Ex causis vero propter quas medicina non operat: est cannalium coangustatio de natura: aut propter complexionem aut propter egritudinis vicinitatẽ. In habentibus eñi paralysim aut appoplexiã medicinarũ vie ad suas materias coangustant: accidit ergo vt difficile sit facere quatenus vẽter eis currat. ¶ Duas preterea medicinas vẽtrẽ soluentes in vna die coniungere est timorosum et extra rectitudinem. ¶ Omnis quoq3 medicina que alicui humori est propria cum ipsum non inuenit: perturbat et ventrem cum difficultate facit: et similiter si ipsum in suo contrario infusum inuenerit. ¶ Omnis preterea medicina humorem in p̃mis extrahit q̃ est ei proprius: deinde illum qui est post ipsum in multitudine et subtilitate: et reliq̃s ẜm hunc ordinem: preter sanguinem: quoniam natura vsq3 ad postremũ eu3 retinet et recõdit: humorem ṽo ex longinquo attrahere est difficile. ¶ Amplius cum timor affuerit ne nausea aut sincopis alicui accidat postquam medicinã biberit: oportebit fieri vt antequã medicinam bibat tribus diebus: aut duobus cum aqua raphani vomat et vt raphanum comedat. ¶ Oportet preterea ne multum salis sit in cibis eius q̃ medicinã vult bibere. ¶ Multotiẽs quoq3 ex haustu medicine perueniũt ad nauseam et angustiã et sincopim et tremorem cordis et ventris mordicationem: et proprie cum non solutionem fecerit aut sudorem. Multotiens preterea est nobis necessarium vt eum faciamus vomere. Et multotiens excũsat nos ab hoc dare ei retentiua et facere vt aquã ordei bibat quaten⁹ venter soluatur: et medicine malicia remoueatur: et quod in intestinis retentum fuit: lauet. ¶ Ille vero cuius complexio fuerit frigida et super alios humores fuerit flegma superabundans debet sumere post medicinam et ipsius operationem nasturtium aqua calida ablutum cum oleo. Et qui calide fuerit complexionis psilium bibat cum aqua frigida et oleo violaceo et zuccarum tabarzet aut iuleb. Et ille quidem qui temperate

est cōplexiōis semē lini. Si aūt q̄ excoriationē timuerit intestinoꝝ bo lū armenū cū succo granati det. Sumere ēt dꝫ q̄cq̄d dixim⁹ post fluxū vētris ⁊ si nō ipꝫ retinebit ¶ Qui p̄terea pharmaciā bibēti cui post ea aduenit febris melior est aq̄ ordei. Sirup⁹ v̄o acetosus est excoriatiu⁹: ⁊ iō tardād⁹ est vsq₃ ad duos dies aut tres donec i itestinis sua redeat virt⁹. ¶ Ille quoq₃ q̄ medicinā bibit scd̄a die est balneū intratur⁹. ¶ Et si ex humoribus ipius aliq̄d relictum fuerit balneū ip̄m mundare poterit. Nam si videris q balneum sit ei sapidum ⁊ in ip̄o delectet: erit hoc signū q balneū ipsum ab eo qd̄ relictum est mundificat: ipsum quoq₃ in eo dimitte. Qd̄ si inueneris q in ipso nō delectet: immo in eo estuationē patiatur: expelle eum. ¶ Scias preterea q ei q̄ intestinorum patit̄ debilitatē plerumq₃ ex medicinis vētrem soluētib⁹ aduenit vētris solutio fortis: ⁊ plōgabit̄ ei res: ⁊ multis indigebit medicinis donec retineat̄. ¶ In senib⁹ ēt sil'r timet̄ ex vētris solutione ipsius nocumentum. ¶ Et scito q ex potu nabit post medicinas vētris solutiuas ad febres puenitur ⁊ ad extuationē. ¶ Post solutionē quoq₃ vētris ⁊ minutionē multotiēs in epate aduenit dolor quē aque calide potus remouet. ¶ Et scito q tp̄s quo maior canis ascēdit ⁊ frigoris fortis nō est tēpus sumēdi medicinam. Medicina eñi in vere: aut autūno est bibēda. Et ver quidē est cum niues de montibus cadunt. Et post ver quidē venit estas in qua non est sumēda nisi res modica vel subtilis. Autumn⁹ vero est veri ꝯrius. ¶ Ampli⁹ nature nō est faciēda ꝯsuetudo bibēdi medicinā cū qua necesse sit mollificare vētrē: q2 fiet ꝯsuetudinaria: ⁊ h̄ habēs ad impedimētū male finis pueniet. ¶ Unūquēq₃ ēt q̄ fuerit sicce cōplexiōis deijcit fortis medicina. ¶ Op₃ p̄terea vt sup debilē medicinam ex motu minuatur ne eius virtus resoluatur. ¶ Ex medicinis quoq₃ debilibus b̄n dictis sunt viole cum zuccaro. ¶ Et ille cui in hyeme necessariū fuerit medicinam bibere ventum obseruet meridionalem. Et in estate dixerunt quidam eorum ecōuerso: ⁊ hoc quidē diuisionē h₃. ¶ Eger cū debili indiguerit solutione ⁊ nō opabit̄ nō magis moueat̄ s₃ dimittat̄. ¶ Egritudo quoq₃ multotiēs ebullire facit ventris solutionem ⁊ accidit febris. Et est cum minutio sufficit.

¶ De superfluitate medicine ventrem soluentis: ⁊ de hora cō stringendi eam. Ca. 6.

Ex significatiōibus q̄bus cognoscit̄ hora qua est catarticū cō stringēdum est sitis. Cū ergo vētris solutio pseuerauerit ⁊ sitis nō acciderit: non erit timēdu₃ q supfluitas pueniat. ¶ Uerumtamē sitis qñq₃ accidit ⁊ non propter multitudinē solutionis vētris: neq₃ pp̄ter eius supfluitatē. Immo pp̄ter causa₃ dispōnis stomachi: q̄m si fuerit calidus aut sicc⁹ aut vtrūq₃ faciet cito sitim. Aut pp̄ter cāz dispōnis medicine cū fuerit calida pūgitiua. Aut pp̄ter causa₃ materiei in scipsa: q̄m cū fuerit calida sicut colera: aut in talib⁹ quales sunt cause hm̄oi: non erit longe quin festina veniat sitis Et si cū hoc

barum rerum accidit contrarium non erit longe quin penitus sitis cum tarditate veniat. ¶ Cum ergo videris ꝙ sitis iam superfluit: ꝛ ꝙ ventris solutio non sit pauca: constringe ꝛ precipue cum cause festinationis sitis ꝛ velocitatis ipsius non fuerint in ventre quoniam in huiusmodi non debes dare constrictionē cum sitis apparuerit. ¶ Quandoq; ēt exitus eius qḋ egreditur: est demonstratiuus hore constringendi. Qui enim coleram expellit rubeam cum viderit ꝙ iā peruenitur ad flegma: sciat ꝙ iam medicina superflue operatur: et quanto magis si ad coleram peruenitur nigrā. Sanguis vero maioris est timoris ꝛ deterioris periculi. Et si cui propter medicinaȝ mordicatio superuenerit: considerandum erit quod in capitulo de mordicatione diximus.

¶ De modo succurrendi dispositioni eius in quo superfluit ventris purgatio. Ca. 7.

Inanitio supfluit: aut ꝓpter venaꝝ debilitatē: aut ꝓpter orificioꝝ ipsaꝝ amplitudinē: aut ꝓpterea ꝙ pharmacia eaꝝ ꝓpūgit orificia: aut ꝓpterea ꝙ ex complexiōis malicia corpi acq̄sita fuerit: aut ex ea q̄ est sicut ipsa. Cum ergo vētris purgatio supfluit: liga extrema superius ꝛ inferi⁹ incipiēs ab ascellis ꝛ inguinibus descēdēdo ab eis. Et in potu paꝛtyꝛiace aut filonij tribue. Et si poteris: fac ipȝ sudare in balneo aut vapore aq̄ calide sub pānis suis capite exteri⁹ tracto. ¶ Cumq; multū sudauerit cōstrictiua ad potādū da ei ꝛ fricetur. ¶ Et fiant ei epithimata ex rebus bn̄ redolētibus ex aq̄ myrtorum ꝛ sandalis ꝛ cāfora ꝛ succo fructuū. Mēbra ꝑterea ipsi⁹ extrinseca fricare debes ꝛ calefacere vētosis cū igne sub hyppocūdrijs pri⁹ positis ꝛ inter spatulas ipi⁹. ¶ Qḋ si tibi necesse fuerit stomacho ipi⁹ ꝛ intestinis supponere empl'a ex ordeo facto ꝛ aq̄s stipticis fac: silr ex oleis oleo de cydonijs ꝛ oleo ḋ mastice. ¶ Ipe ꝑterea ab aere frigido est separād⁹: qm̄ ꝑmit eū ꝛ ipius resoluit vētrē ꝛ ab aere calido: qm̄ ipsius laxat virtutē. ¶ Confortari quoq; dȝ ex rebus bn̄ redolētibus ꝛ ex stipticis ad traijciēdum ꝛ dandum ꝛ ex tortellis in vino suauiter redolēte. Opȝ tn̄ vt sint calide: ꝛ vt pānis cum succo granati: iam ꝑcesserit: a sanguicbar ꝛ cortices papaueris albi triti. ¶ Ex eo quoq; expertum est vt grana nasturtij pondere triū. ʒ. sumantur ꝛ torrefiāt: deinde adhoc coquātur donec coagulentur ꝛ ad bibēdum tribuat: est nāq; vltimū in bonitate. ¶ Opȝ ꝑterea vt eius nutriēs sit stipticum infrigidatum cum niue quale est quod fit ex succo vue acerbe ꝛ sibi similibus. ¶ Ex eo etiam quod in retinēdo solutionē iuuat: est vt vomitus procedat cum aqua calida: ꝛ eius etiam extrema in ea mittantur. Et non infrigides ea. ¶ Cum autē alicui eorum sincopis supuenerit: da ei vinum ad potandum. Et si hoc totum contulerit: tribue ei in fine rei narcotica ꝛ medicamēta fortia: nota q̄ sunt in capitulo de prohibitione fluxus vētris. ¶ Medico ꝟo est vtilius

vt preuisor existat in preparãdo trociscos et pulueres pōticos añq̄ sit hora: et vt etiam sit preuisor et in enematibus et ipsorum instrumentis.

¶ De eo qui bibit medicinam et nō solutus fuerit. Ca. 8.

Cum pharmacia solutionem non fecerit et fecerit mordicationem ventris et angustiam in ipso: et qui sumpsit ipsam extuauerit: scotomabitur et dolebit caput et patietur alices et oscitatiōes: tūc currere debes cum enemate et collyrijs siccis. ¶ Et ipse quidem bibat masticis. ʒ. iij. in aqua tepida. ¶ Medicina quoq3 quãdoq3 operatur ꝓpter stipticorum bibitionem et comestionē taliū qualia sunt cydonia et maciana ꝓpterea q̄ os stomachi cōprimunt et qđ sub eo existit et propter qđ nauseam sedãt et medicinã a suo motu q̄ est ad superiora violenter ad partē mouent inferiorem: et ꝓpterea q̄ nature vim inferunt. ¶ Quod si enema nō iuuerit et mala superuenerint accidentia extensionis corporis et oculi exierint extra et fuerint motus ad superiora: necessaria erit minutio. ¶ Et cum medicina ventrem non soluerit et mala eam non secuta fuerint accidētia: melius etiam erit vt ipsa3 consequatur minutio saltem post duos dies aut tres: nã nisi hoc factum fuerit timendum est ī ipso ne humores ad vnum principaliu3 mēbrorū moueantur.

¶ De dispositionibus medicinarū ventrem soluentium. Ca. 9.

Medicinarū ventrem soluentiū quedã sunt quarū malignitas magna est sicut elleborus niger et turbith cū nō fuerit bonu3 immo fuerit ex genere ipsius qđ est citrinū. Et agaricū cū nō fuerit album et purum: immo nigredini attinuerit. Et sicut laureola. Et q2 res iste male sunt: tunc si bibite fuerint et mala inde accidētia ꝓuenerit melius erit vt medicina a corpe expellat quãto plus possibile fuerit vomitu aut purgatiōe et medicet cū tyriaca. Multa ꝑ ꝑter ea eaꝝ remoueat malitia et cōturbatio quã faciūt aīe dando in potu aquã vehemēter frigidã: et sedēdo ī ipã sicut turbith citrini putridi. Ois quoq3 res q̄ acuitatē frãgit glutinatiōe et lenificatiōe et vnctuositate ī qua sit dulcedo ad hoc cōfert. ¶ Quedã etiã medicinaꝝ q̄n q3 aliq̄b9 ꝓportionales existūt cōplexionibus: et alijs nō cōueniunt. Scamonea nãq3 in eos q̄ in frigidis morãtur regionib9 nō opatur nisi debiliter: nisi magna inde detur quãtitas sicut est mos ei9 ī terra turchoꝝ. Et q̄nq3 est necessariū quibusdã corpib9 in aliq̄bus regionib9 ne medicinarū corpa dētur: sed ꝟtutes earū tm̄. Et ē necesse ēt vt medicinis soluētibus ventrē bn̄ redolētes medicine misceãtur ꝓpterea vt mēbroꝝ virtutes ꝯseruēt. ¶ Medicine q̄q3 cordis ad hoc iuuamētū ꝯferūt: ꝓpterea ipm̄ aīalē ī vnoquoq3 mēbro ꝯfortãt Plurime q̄3 eaꝝ subtilitate sua et facilitate iuuant. ¶ Due ꝑterea medicine q̄nq3 cōiūgūtur quaꝝ vna suū hūorē cito expellit: et altera tarde. Una ģ suã opatiōe3 efficiet postq̄ ipsa iã alterã ēt ī suo hūo-

re cōpressit ⁊ operabitur in ipsam rei⁹ debilitabit virtutē. Cūq; secūda post operari ceperit: erit debilis virtutis mouens ⁊ nō pficiens: quare erit aliqd ei admiscēdū: qđ ipsam i facilē reddat ⁊ festinare faciat sicut zinziber turbith qñ ipsum stupefieri non permittit: ⁊ similiter fiet si eas bene sciueris permiscere. ¶ Amplius considerare debes principia que in virtutibus medicinarum ventris solutiuarū declarauimus cū locuti fuimus de principijs vniuersalibus medicinarū simpliciū. ¶ Medicina pterea solutionē faciēs plurimū operabitur illud soluēdo pprietate sui: sicut turbith. Et plerūq; efficit illud exprimēdo sui pprietate: sicut mirabolant. Et qñq; operatur illđ lenificando pprietate sui: sicut siracost. Et quandoq; operat̄ id lambificādo sicut mucillago psillij ⁊ pruna. ¶ In plurib⁹ quoq; violentarum medicinarū existit aliqua venenositas ⁊ solutionem ventris efficiunt ſm modum quo nature violentia infertur. Ipse igit̄ sunt aptande medicinis in quibus existūt bezariati. ¶ Plerūq; ēt adiuuāt amaritudo ⁊ acuitas ⁊ pōticitas ⁊ stipticitas ⁊ acetositas i operationibus medicine cū eius pprietas ei p̄sens affuerit. Amaritudo nāq; ⁊ acuitas in resoluēdo iuuāt. Et ponticitas ⁊ stipticitas in premēdo Et acetositas in incisionem faciendam que ad lābendum pparat. ¶ Amplius quod lābere facit nō est cōiungendū ei qđ in p̄mēdo iuuat taliter vt sint eorū equales virtutes. Immo melius est in hmōi vt vnū post aliud tardet̄ vt sit verbigratia vna duarum medicinarum que lenificat prius suam perficiēs operationem q̄ ea que premit: deinde adueniat expressiua ⁊ expellat qđ lenificatū fuit. Et in reliquis ſm hanc cōsideratonē.

¶ De eo qđ ex hoc capitulo in alijs locis inquirēdū est. Cap. 10.

Medicine ventris solutiue ⁊ lenificātes que bibūt̄ ⁊ epithymātur ⁊ reliqua ab eis: in nostro antidotario sunt relinquēde. Et ſm etates vniuscuiusq; etiā medicinarū simpliciū melioratio. Et q̄liter fit ei succurrēdū. Et quomō sit ei i potu tribuēda: in medicinis requiratur simplicibus. Pillule preterea ad bibēdū dande nō sunt postq̄ desiccate sunt ⁊ facte fuerit vt lapides. Neq; etiā cū sunt molles: ne penetrent ⁊ retineātur Sed sint sicut qñ siccari ceperint: ⁊ digitis cedant si comprimantur.

¶ De vomitu. Capl'm. 11.

Homines qui sunt remotiores ab hoc vt medicus eos vomere faciat leuiter aut propter naturam sunt homines q̄ pect⁹ habēt strictū ⁊ q̄ male anhelāt: et q̄ ad sanguinem spuēdum sunt apti ⁊ homines colla habentes gracilia: ⁊ apostematibus que in ipsorū nascunt̄ gulis apti: ⁊ stomachos habētes debiles: ⁊ multū pingues. quoniam istis cōueniētius est vt venter soluatur: ⁊ macris melior est vomitus colere ipsorum aptus. Aut propter vsum homines quibus difficile est vomere: neq; vomendi habent consuetudinem: quoniam si istis vomitus prouocatus fuerit fortibus vomitib⁹ nō

remanebit quin ipsorum vene in membris anhelitus scindantur et perueniat ad ptisim. Cum autem alicui⁹ res qualis sit ignorabitur vomitibus leuib⁹ pri⁹ erit experiendus qui si ei fuerint faciles eximus et fortes ausi dare sicut illum qui fit ex elleboro: et sibi simile. ¶ Et si non oportuerit vt fiat quaten⁹ vomant: aut fuerint vn⁹ cui necessarium erit dare vomitum prepara ipsum ante et fac ei consuetudinem et mollifica ipsius nutrientia et fac ea vnctuosa et soluta: et fac eum quiescere ab exercitijs: et postea da ipsum ei. Et da in potu vnctuosa: et olera cum vino: et ad comedendum da ei antequam vomat nutrientia bona: et proprie si vomitus fuerit difficilis: quoniam fortasse non vomet ipsum: imo natura eum retinebit et melius est vt bonum retineat quam malum. ¶ Cum quis post cibum quem comedit causa vomendi vomuerit: tardet comestionem donec fames sit fortis. Et seda sitim ei⁹ cum aliquo quod sit sicut sirupus macianorum sine aqua: et non cum iuleb neque sirupo acetoso: quoniam vomere faciunt. ¶ Cibus autem qui est ei vtilis est pullus in cardabem et tres phyale vini post ipsum. ¶ Et ille quidem qui acetosum vomuerit et non consueuit et in pulsu aliquod signum febris habuerit comestionem vsque ad medium diem tardet et ante ipsam aquam calidam rosaceam bibat. ¶ Cui autem acciderit vt coleram vomat nigram: ipsius stomacho spongia aceto calido infusa supponatur. Et melius quidem est vt sit cibus qui ad vomen. sumitur diuersus: quoniam cum est vnus quanque ipsum amplectitur stomachus et in dimittendo ipsum fit auarus. Post vomitum autem ipsius superfluum conferunt aues parue et pulli cum ambulare incipiunt ossa tamen suarum extremitatum non comedat: quia sunt grauia et in stomacho tardantur. Et fac eum ingredi balneum. ¶ In hora autem vomendi currat et exercitetur et fiat vt laboret post vomat: sitque hoc in media die. ¶ In hora preterea vomendi opus vt oculi ligentur superpositis pilis duabus: deinde venter leui fascia temperate fascietur. ¶ Res quoque que vomitus sunt preparatorie sunt eruca et raphanus et carica et calamentum montanum et recens et cepe et porri et aqua ordei cum fece sua et melle et pultes fabarum cum dulcedine et vinum dulce et nuces cum melle et que sunt eis similia: et micla que facta est ex pane azimo et oleo: et melones et cucumeres eorum secia: aut aliquid ex eorum radicibus tritis et in aqua infusis cum dulcedine et hermodactili et raphanus. ¶ Qui autem vinum biberit inebrians ad hoc vt euomat non incipiat vomere donec adhuc parum bibat sed bibat multum. ¶ Suchaba quoque cum bibita fuerit post balneum faciet vomere et soluet ventrem. ¶ Amplius qui vomere voluerit non fortiter masticare debet prope ipsum.

¶ Cumque autem aliquis fortem vult vomitum sumere: sicut qui fit ex elleboro: ipsum bibere debet nisi fuerit quod prohibeat et post duas horas diei et post quam stercus ab intestinis exierit. Et si cum penna vomuerit: bene erit. Et si non moueatur parumper. Et si non balneum mittatur. Penna quoque qua fit vomitus inungenda est ex aliquo

qd fit sicut oleũ sisaminũ. Qd si incensio acciderit ⁊ angustia stomachi detur in potu aqua calida ei aut oleũ: qm̃ aut vomitum faciet ꝗ̃t vẽtrẽ soluet. ¶ Ex eo p̃terea qd ad h̃ iuuat est stomachi extremorũ calefactio: qm̃ hoc nauseaꝫ facit. ¶ Cunq; medicinam vomere faciens preparauerit ⁊ suã inceperit operationẽ vomitor quiescere debet. Et odores bonos olfacere. Et eius extrema compruñẽdo sunt fricanda. Et parum aceti est ei in potu tribuendum. Et comedat maciana ⁊ cidonia cum pauco masticis. ¶ Et scito ꝙ mot⁹ facit magis vomere ⁊ quies minus. Et estas ẽ tp̃s magis cõueniens vel qd est digni⁹ vt in ipso fiat vomitus. ¶ Qd si alicui necessarius fuerit ⁊ non fuerit figure ipsius conueniẽs estas erit dignior hora vt in ea concedatur. ¶ Et finium vomitus lõginquior secundum modũ purgationis prime est stomachi solius ⁊ non intestinoꝝ. Et ad modũ quidẽ purgationis scđe capitis ⁊ totius corporis. Ipsius vero attractio ⁊ eradicatio est ab interioribus. ¶ Et tu quidẽ cognosces vomitũ conferentẽ ab eo q̃ nõ fecit iuuamẽtuꝫ: ex eo ꝙ ipsum sequitur alleuiationis ⁊ desiderij boni ⁊ anhelit⁹ ⁊ pulsus bonitas: ⁊ similiter ex dispositionib⁹ aliarũ virtutũ: eius autẽ inceptio est nausea. ¶ Et deterius quidẽ malũ qd efficit: est mordicatio fortis in stomacho ⁊ adustio si medicina fuerit fortis sicut elleborus: ⁊ qd ex eo fit quoniã icipit a saliua q̃ fluit: deinde sequit̃ ipsum vomitus multi flegmatis multotiẽs: post quẽ sequitur vomitus rei liquide tenacis. ¶ Mordicatio quoq; ⁊ dolor erunt mansiui ita ꝙ alia accidẽtia non mutẽtur nisi in nauseã ⁊ angustiam: ⁊ quãdoq; soluitur etiaꝫ venter postea in hora quarta incipit quiescere ⁊ ad requiẽ declinat. ¶ Malũ aũt est vt vomit⁹ nõ perueniat ⁊ magnificetur angustia ⁊ accidat tensio et egressio oculorum ad exteriora ⁊ fortis rubedo in eis vtrisq; ⁊ sudor multus ⁊ interfectio vocis. ¶ Si ergo alicui acciderit nisi ei subueniatur: perueniet ad mortẽ inde. ¶ Illud autem quo ei succurit̃: est enema ⁊ dosis mellis cũ aqua calida. Et in potu ei dare olea in quib⁹ tyriace virtus existit sicut oleũ de lilio. Et labora donec vomat: qr si vomuerit nõ suffocabit̃. Et adhibe etiam enema qd sit apud te preparatum. ¶ Et egritudines quidem que sunt dígniores eo vt in eis fiat vomitus sunt cronice sicut hydropisis ⁊ epilepsia ⁊ melãcolia ⁊ lepra ⁊ podagra ⁊ sciatica. ¶ Uomitus preterea cum suis iuuamentis plerũq; affert egritudines: sicut quandoq; generat surditatẽ. ¶ Ampli⁹ minutio non est cum eo continuanda; sed tardanda tribus diebus et precipue si in ore stomachi fuerit humor. ¶ Uomitus quoq; multotiẽs fit difficilis propter humoris subtilitatem. Ipse igitur est ingrossandus potu sauic ⁊ granis grauati. ¶ Et scito ꝙ exitus male rei per inferiora post vomitũ est signũ ꝙ illud qd faciebat fastidium descendit inferius. ¶ Et vomit⁹ post ascellationẽ ẽ signũ ꝙ est ex accidẽtib⁹ ascellandi. ¶ Hora preterea vomendi in estate melior causa doloris in meridie est. ¶ Et vomitus corpori confert sed visui nocu-

mentū facit. ¶ Ampli⁹ faciēdū nō ē vt pgnās vomat: qm̄ supfluitates corporis ipsi⁹ i ea nō egredienť: ⁊ vomit⁹ ⁊ labor eā ad estuationē pducēt. Faciēdū ē igiť vt qescat. Alijs vo qbus accidit vomit⁹ sunt iuuandi.

¶ De eo qđ agere debet ille qui vomit. Ca. 12.

Cum ille qui vomuerit a suo vomitu euaserit: os suum ⁊ faciē post vomitum abluere debet ex aceto aqua tēperato: vt grauitas que quandoq₃ capiti accidit: remoueatur. Et paruž masticis cum aqua maciano₂ bibat. Et caueat sibi a comestione ⁊ potu aq̄. Et diu quiescat. Et ipsius inungantur hypocundria. Et ingrediatur balneum. Et abluat se velociter ⁊ egrediatur. Et si necessarium ei fuerit dare ad comedendum sit res boni sapo₂is ⁊ bone substātie: et velocis digestionis.

¶ De iuuamentis que affert vomitus. Ca. 13.

Hippocrates precepit vomitū fieri in vnoquoq₃ mēse duobus diebus cōtinuis vt in secūdo emēdeť id qđ in primo die fuit difficile: ⁊ vt expellať id qđ aduenit stomacho. Hyp. nāq₃ securitatē facit φ cum eo conseruatur sanitas: hoc aūt plus est malum. ¶ Et vomit⁹ qdē q̄ ē hmōi euacuat flegma ⁊ colerā ⁊ mūdificat stomachū Ipe nāq₃ nō h₃ qđ ip₃ mūdet sicut itestina hn̄t cholerā rubeāq̄ ad ea descēdit ⁊ mūdat ea. Et remouet grauitatē que accidit capiti: et clarificat visum. Et aufert fastidiū. Et cōfert ei ad cui⁹ stomachuž descendit colera q̄ ipsius corrūpit cibum quoniam cum precesserit vomitus eius cibus semper mundus veniet. Et remouet abhominationem que fit propter vnctuositatē ⁊ casum desiderij ipsius meri ⁊ qđ facit desiderare acutum ⁊ acetosum ⁊ pōticū. Et cōfert lassitati corporis. Et vlceribus que sunt in renibus ⁊ vesica. Et est lepre forte medicamentū. Et malicie coloris. Et epilepsie stomatice. Et icteritie ⁊ asmati ⁊ tremori: ⁊ paralisi. Et est ex curationib⁹ q̄ conferunt habentibus vlcera nigra magna. ¶ Ipsa quoq₃ fieri dzī mense semel aut bis post repletionē ita φ nō obseruetur reuolutio scita neq₃ numerus dierū notus. ¶ Et ille quidem cui mai⁹ iuuamētū affert vomitus est cuius cōplexio prima est colerica: ⁊ est macer.

¶ De malicijs q̄ proueniūt ex superfluo vomitu. Ca. 14.

Superfluus vomitus stomacho nocet ⁊ ipsum debilitat ⁊ resoluit ipsum ⁊ facit eum aptum ita vt materie ad eum perueniāt Et obest pecto₂i: ⁊ visui: ⁊ dentibus: ⁊ antiquis capitis dolo₂ib⁹ nisi eis qui sunt propter societatem stomachi. Et facit nocumentū epilepsie capitis que non est causa inferio₂um memb₂o₂um. ¶ Superfluitas quoq₃ que est in ipso nocet epati: ⁊ pulmoni: ⁊ oculo: ⁊ aliquā venarum quandoq₃ scindit. ¶ Ex hominibus preterea est qui vult cito impleri: deinde non tolerat immo preparat ad vomendū. Et actio huius ex eis est que perducunt euž ad malas egritudines mansuas. Ipse ergo a repletione prohibendus est. Et tu ipsius cibum ⁊ potum mensura.

¶ Ut succurratur dispositionibus q̄ accidunt vomenti. Ca. 15.

De prohibitione autem vomendi diximus iam quod oportebat. ¶ Tensioni vero et dolori qui sub hypocundriis fiunt cōferunt pāni aqua calida infusi et suppositi et oleis lenificantibus et ventose cum igne. ¶ Fortem aūt mordicationē in stomacho remanentem remouet bibere iura vnctuosa que cito digerant: et inungere locū ex aliquo quod sit sicut oleum violaceū mixtum cū oleo de keiri et pauca cera. ¶ Singultum vero si cum eo acciderit et permāserit rettnebit sternutatio et dare ei ex aqua calida ad traiiciendum paulatim. Et de sanguine quidem iam diximus in capitulo de impedimentis vomitus. ¶ Alcuzem vero et egritudinibus frigidis et subeth et intersectioni vocis que accidit post ipsum cōfert ligare extrema et stringere ea et superponere stomacho pannūinfusum oleo in quo cocta fuerit ruta et sileccidis: et dare ei ad bibendum mel cum aqua calida. ¶ Et habenti quidem alsubet fiat hoc et in aurē eius mittatur.

¶ De eo in quo superfluit vomitus. Ca. 16.

Fiat vt ipse dormiat: et ingenietur quanto plus possibile fuerit quomodo dormiat. Et ligent eius extrema taliter qualiter ligantur cum fluxum ventris retinere volumus. Et ipsius medicetur stomachus cum emplastris ponticis fortitudinem facientibus. ¶ Quod si vomitus superfluerit et incessanter egrediātur humores donec sanguis exeat: da ei ad bibendum lactis in vino mixti quatuor cotilas: quoniam medicine vomitiue malitiam reprimit: et sanguinem prohibet et naturam lenit. ¶ Qd̄ si partē pectoris et stomachi a sanguine cū hoc mūdificare volueris ne ex eo aliquid coaguletur: da ei ad bibendum sirupum acetosum: siue siue sit ex melle: siue ex zuccaro cū niue infrigidatum paulatim. Cuz hoc quoqꝫ quādoqꝫ cōfert bibere succuz portulace cū bolo armeno. ¶ Cū ergo ter refactus fueris ꝑ aliquo in quo superfluit medicina: fac ipsum vomere. ¶ Et opz quidē te querere medicinas vomitiuas s̄m suos gradus et qūo queqꝫ earum ad bibendum sint dande: et precipue hellebor um in antidotario et medicinis simplicibus.

¶ De enemate. Ca. 17.

Enema est medicamen nobile in expellendo superfluitates que sunt in intestinis: et in sedādo dolores renū et vesice et apostemata ipsoꝝ: et egritudines colice: et in attrahendo superfluitates a mēbris principalibus et superioribꝰ. ¶ Que vero ex eis sunt acuta debilitāt epar et ꝑducūt ad febrē. ¶ Ex enematibꝰ ꝓterea fit iuuamen in expellēdo reliq̄s quas inanientia relinquūt. ¶ Formam ꝟo clysteris et quomō clysterizet iā retulimus in. c. de colica. ¶ Videt q̄ꝫ q̄ clysterizati situs melior sit vt supinꝰ iaceat: deiñ reuoluat se ad situs dolēs. ¶ Et clysterizādi hora melior est cū est aeris frigiditas q̄ñ sequit inde ne augmentet grauitas et dolor et estuatio et

nausea. ¶ Balneū preterea solet facere vt ebulliāt humores ꝛ spargantur. ¶ Clysteris quoq̧ cōditio est vt aerem ꝛ humores retentos attrahat. ¶ Et propter hoc ſm plurimum non est bonū vt balneum enemati premittas. Quod si quis in intestinis pustulas habens ipso indiguerit causa febris aut alicuius egritudinis ꝛ timuerit ne enema retineat: superponere debet ano suo ꝛ femori ꝛ locis q̄ sunt in circuitu speltam calefactā cum panno.

¶ De epythimatibus. Ca. 18.

Epithimata sunt ex medicinis bonis q̄ ad ipsaȝ perueniūt egritudinē. ¶ Et medicina fortasse duas hȝ virtutes: vnā subtiliatiuā ꝛ alterā ingrossatiuā: ꝛ erit maior necessitas subtiliatiue q̄ᵽ inspissatiue. ¶ Cūq̧ eiꝰ inspissatio fuerit tēperans subtiliationē et ex ea fiet emplastrum penetrabit subtilitas ꝛ remanebit spissitudo. Et illa quidē que penetrat cōfert sicut facit coriandrū cū hordeo fracto cū ex eis fit emplꝫ super scrophulas. ¶ Emplastra preterea sunt talia q̄lia epithimatha sed ēplastra sunt dura ꝛ epithimata currētia. ¶ Est q̄q̧ cū epithimata fiūt cū pānis. ¶ Cūq̧ membris principalibus supponunt sicut epati ꝛ cordi ꝛ nō fuerit ibi qđ ꝓhibeat: ꝯferūt pāni suffumigati ex xiloaloe crudo ꝛ virtutibꝰ epithimathum bonum tribuūt odorem quem principalia diligunt.

¶ De embrocis. Ca. 19.

Embroce sunt medicamēta cōgrua ei qđ ex capite ꝛ alijs mēbris opꝫ resolui ꝛ illi cui cōplexionē necessariuȝ est permutare. ¶ In mēbis autem que embrocare oportet ex calido ꝛ frigido si nō in eis fuerint superfluitates que descendunt: fiat prius embroca ex calefacto. Deinde fiat ex aqua frigida vt constringātur. ¶ Quod si res diuersa fuerit a frigida incipiatur.

¶ De flobothomia. Ca. 20.

Flobothomia est euacuatio vniuersalis q̄ multitudinē euacuat. Multitudo aūt est augmētum humoꝝ suꝑ equalitatē ipsoꝝ in ventris. ¶ Et nemo q̄dem est flobothomandꝰ nisi vnꝰ duorum. Unꝰ eoꝝ est egritudinibꝰ preparatꝰ quin cū ipsiꝰ sanguis multiplicatus fuerit: cadet in eas. Et alter est cadēs in ea. Unusquisq̧ aūt eoꝝ aut flobothomat ꝑꝑ sanguis multitudinē: aut ꝑꝑ ipsiꝰ malitiā: aut ꝑpter vtrūq̧. ¶ Ex his q̄dē egritudinibꝰ preparatꝰ est sicut q̄ est expositus sciatice ꝛ podagre fortibus ꝛ artetice sanguineis Aut ille cui accidit sputū sanguineū ex fissura vene q̄ in pulmōe eiꝰ existit tenuiter cōsolidata: q̄ñ cū ipsius multiplicat sanguis scindetur. Et apti epilepsie: ꝛ apoplexie: ꝛ melācholie cum sanguinis multitudine: ꝛ squinantie: ꝛ apostematibus interioꝝ: ꝛ obthalmie calide Et ex eis q̄bꝰ emorroidaꝝ sanguis q̄ fluere solebat est retētꝰ: ꝛ mulieribus q̄bus mēstruis sanguis est restrictus. Hoꝝ tñ colores non demonstrant ꝙ flobothomari debeāt propter ipsoꝝ obscuritatē aut albedinem aut viriditatem. Et illi q̄ in interioribus mēbris cū cō

plexione calida debilitatē patiunt. Nam istis melius est vt in vere minuantur: lʒ in has nondum inciderint egritudines. Et illis qui bus pcussio accidit aut casus: qm̄ qn̄qȝ minuūtur timēdo ne eis ac cidat apostema. Et qui habet apostema minuendus est: quoniam timet ne aperiat anteqȝ maturetur: lʒ non indiguerit: ⁊ nō fuerit ti bi multitudo. ¶ Et debes scire ꝙ dū iste egritudines timent ⁊ non dum in cās ceciderint in earū principio penitus flobothomia di mittat: qꝛ humores subtiliat: ⁊ eos p corpus fluere facit: ⁊ eos sano sanguini admiscet. Et est etiā cū nihil euacuat ex eo qđ opꝫ: ⁊ facit qđ necessaria sint medicamēta alleuiātia. Cūqȝ maturatio appue rit ⁊ egritudo principiū aut statū pterierit: tūc si oportuerit vt minu tio fiat si nō fuerit qđ phibeat: fiat flobothomia. ¶ Flobothomia qȝ neqȝ euacuatio vētris est faciēda in die mot⁹ egritudinis: qꝛ est dies reqescēdi: ⁊ inqrendi somnum: ⁊ dies ebullitionis egritudinis. ¶ Et cum egritudo est habens crisim in cuius tēpore est lōgitudo nullo modo sanguis multus est minuendus: sed si possibile fuerit quies est faciēda. Quod si nō fuerit possibile vt qes fiat ex eo parū minuatur: ⁊ in corpore sanguis thesaurus recōdatur: ad flobotho miā faciendā si apparuerit ⁊ virt⁹ cōseruet ad resistendū in crisib⁹. Qđ si multū pterierit tpis ex quo qs minut⁹ fuerit: ⁊ in hyeme fue rit cōquestus ꝙ se quasi fractū sentiat: minuat ⁊ sanguis p thesau ro recōdat. ¶ Ampli⁹ qꝛ flobothomia ppterea ꝙ ad diuersuꝫ tra hit naturā sꝫ plurimū retinet. ¶ Cūqȝ ex multa minutiōe debilita bit virt⁹ multi generabunt hūores. ¶ Sincopis pterea accidit in prima minutiōe cū subito euenerit ei q nō cōsueuit: sꝫ vomitū pmit tere ē ex eo qđ eā phibet: ⁊ sil' vomere hora q accidit. Et debes scire ꝙ minutio ē pturbās donec qescat. ¶ Flobothomia qꝫ ⁊ colica ra ro sil' eueniūt. ¶ Pregnās pterea ⁊ mēstruata nō minuant nisi pro pter magnā necessitatē: sicut ē nessitas retinēdi forte sanguis sputū cū virt⁹ fuerit cōueniēs. ¶ Et debes scire ꝙ nō quotiēs nolata si gna repletiōis aparuerint opꝫ vt minuas. iō: qn̄qȝ ē repletio ex hūo ribus crudis ⁊ est tūc flobothomia multū impediēs. qm̄ si minue ris nō maturabis eos: ⁊ timebit ne eger perdatur. ¶ Non aūt ē in cōueniēs vt ille in q melācholia superabūdat: minuat: postea medi cina solutiua euacuet. Sed sollicit⁹ esse debes ex dispositiōe caloris sm cōditionē quā nūc dicemus: ⁊ ↄsiderare tensionē: qm̄ ppter ten sionē p totū corp⁹ incedentē magis eris confidēs ꝙ flobothomare debes. ¶ Cū vero sanguis alicuius fuerit bon⁹ pauc⁹ ⁊ fuerint in ip sius corpore multi mali humores: flobothomia bonū rapiet ⁊ ma lū relinquet. Et cū alicui⁹ sanguis mal⁹ fuerit pauc⁹ et declinaue rit ad membrum aliquod qđ eius declinatio vehementer impedit ⁊ fuerit necessariū vt ipse minuatur: ex eius sanguine parū erit assumē dum. Et cibo bono erit alend⁹. Deinde erit minuendus iterū post dies: propterea vt mal⁹ sanguis ab eo extrahatur: ⁊ bon⁹ restauret.

¶ Qd si mali humores colerici in eo fuerint ingeniet quatenus sub tili pharmacia euacuent: aut vomitu: aut vt sedent. Et stude i hoc vt eger quiescat et digerat et ocietur. ¶ Et si grossi fuerint antiq preceperūt vt balneet et in suis ministerijs moueat: et dabant ei ad bibēdū añ flobothomiā et post ipam antequam alia fieret minutio siru pum acetosum subtiliatiuum coctūcū isopo. et hasce. ¶ Cū aūt flōia necessaira fuerit cū debilitate ẜtutis cā febris aut aliorū hūorū: p tire flobothomiā sicut diximus. ¶ Amplius flobothomia stricta ma gis est cōseruatiua virtutis: sed tñ subtilem et clarū interdū sangui nē fluere facit et spissum et turbidum tenet. Ampla vero velociter est ad sincopin et magis opatiua in mūdificando et tardior ad ɔsolidā dū: sed tñ est dignior ei qui ẜm putrefactionē flobothomat et i gros sis. Et amplā quidē efficere in estate est dignius si necessariū fuerit.
¶ Flobothomandus pterea supinus iaceat qñ flobothomat: qm̄ hoc est cōueniētius ad hoc vt ipsius ɔseruet virtus et ne ei supueniat sincopis
¶ In febribus aūt a minutiōe cauēdū est. s. in his q vehemētis sunt ca lefactiōis et inflāmationis: et in oībus nō acutis febribus in pricipio in die periodica. ¶ In febribus pterea cū qbus aduenit spasmus est a mi nutiōe cauendū: licet fuerit necessaria: qm̄ cū spasmus accidit vigilare facit et sudare multū: et deijcit ẜtūtē: qpropter sanguinis thesaurus est dimittendus. ¶ Et similiter oportet ex minutiōe febricitantis cuius febris nō est ex putrefactiōe: minoratio fiat ppterea vt ad resoluē dum febrem thesaurus reliquat. Et si fortis inflāmatiōis nō fuerit et fuerit febris putrida: attende decem regulas et postea intuere in vri nali. Et si vrina fuerit grossa et rubedini attinēs et pulsus etiā fuerit magnus et facies tūida et febris i suo motu: nō pperet flobothomare i hora q stomachus a cibo ēvacuus. Et si vrīa fuerit subtilis aut ignea et facies a pricipio egritudinis fuerit tornatilis: caue tibi a flobo thomia. Qd si iterpollatio i ea fuerit et qes febris: i ipa fiat minutio
¶ Dispōnē quoque tremoris ɔsidera: qm̄ cū tremor fuerit fortis a mi nutiōe cauēdū erit. ¶ Amplius sanguinis q egredit colorē attende. Et si fuerit subtilis albedini attinēs ipm illico retine. ¶ Et sūmope tibi caue ne egrū ad vnā duarum pducas rerū. s. hūorum colericorum ebulli tionē: et frigidorum cruditatē. ¶ Cūque in febre te oportebit flobotho mare: nō attēdas qd qdā dicūt. s. quod nō ē bonū vt post quartū diē fiat qm̄ bonū ē vt fiat etiā si fuerit post. 40. dies: et hoc ẜm sniam Gal. licet pmittere et pperare sit melius cū significatiōes certe fuerit. Qd si in hoc erratū fuerit qcūque hora inueneris egrū et oportuerit: flobotho ma ipm postque decē rerū sollicitudinē habuerit. ¶ Multotiēs pterea flobothomia i febribus licet necessaria nō sit: efficit vt natura fortis fiat sup materiā ppterea quod eā efficit paucā: et hoc qdē cū fuerit figura et etas et ẜtus et reliq talia q pmittāt. ¶ In febre aūt sanguinea necesse ērt euacuatio fiat minutiōe nō supflua i pricipio: et supflua cū affu rit maturatio febris que multotiens remouetur in hora flobothe

mie. ¶ Tibi quoqꝫ cauere debes a minutiōe in ꝯplexione vehemen tis frigiditatis: ꝛ in regionib⁹ fortis frigiditatis: ꝛ in hora fortis doloris: ꝛ post balneum resolutiuū: ꝛ post coitum: ꝛ in etate que est minor. 12. annis quāto plus poteris: ꝛ in etate senum quātomagis poteris; nisi in figura confisus fueris ꝛ in soliditate musculorū ꝛ ve narum amplitudine: ꝛ earū repletione: ꝛ colorꝫ rubedine. Hos nāqꝫ ex adolescentib⁹ ꝛ senib⁹ flobot homare audebis. Adolescētes tamen ꝓm ordinē ad flobothomādū paulatim ꝓ mouebere debes cuꝫ pauca minutione. ¶ In corpib⁹ quoqꝫ fortis maciei ꝛ fortis grossitiei ꝛ raris ꝛ albis ꝛ lassis ꝛ citrinis sanguinē nō habētibus a minutione tibi quātū pl⁹ poteris cauere debes. ¶ Ampli⁹ in corporib⁹ q̄ prolixas perpessa sunt egritudines caue tibi a flobothomia nisi sanguinis affuerit corruptio que te ad hoc perducat: qm̄ tunc flobothomabis ea: ꝛ considera sanguinē. Et si ip̄m videris nigrū ꝛ spissum extrahe eū. Et si ip̄m videris albū ꝛ subtilē eū illico cōstringe: qm̄ in ipso existit vehemens timor. ¶ A minutiōe preterea tibi cauere debes super cibi repletionem ne materiā nō maturā ad venas trahas loco eius qd̄ ab eis euacuasti. ¶ Et opꝫ etiā vt tibi caueas ab ea in repletiōe stomachi ꝛ intestinorū facta ex fece iā consecuta ꝛ ꝓpinqua imo in eam euacuādo stude. Et illud q̄dem qd̄ est in stomacho aut corā eo vomitu. Et qd̄ inītestinis inferiorib⁹ quo poteris: ꝛ si nō alio saltem clysteri. ¶ Caue preterea tibi ne fastidiū flobothomes: sed prolonga ipsum ad hoc vt ei⁹ fastidiū digerat. ¶ Et tibi etiā caue ne subtilitatē sensus oris stomachi habentē aut ip̄i⁹ debilitatē flobothomes. Et infelicē ex generatiōe colere rubee ī ipo Huiusmōi nāqꝫ sibi cauere debet. ¶ A nimia quoqꝫ audacia in minuēdo sibi cauere dꝫ: ꝛ ꝓprie cū est ieiun⁹. Sensus vero subtilitatē oris stomachi habētē dignosces ꝓpterea ꝙ mordicatiua traiicere ei nocet. Et habentē oris stomachi debilitatē cognosces ex desiderii ipsi⁹ debilitate: ꝛ dolorib⁹ oris stomachi. Et habentē os stomachi aptū receptiōi colere rubee in quo ipsa multū generat dignosces ex perseuerātia nausee ipsi⁹ ꝛ ꝓpterea ꝙ colerā quaqꝫ hora vomit ꝛ ex oris ipsi⁹ amaritudine. Istis nāqꝫ cū flobothomati fuerit: oris stomachi ꝯseruatione nō ꝓmissa accidet inde timor magn⁹ et q̄n moriūtur inde. ¶ Subtilitatē vero sensus hn̄ti ꝛ debilitatē bucelle mūdi panis in rob acetoso bonū habente odorē infuse sunt dā de. Et si fuerit debilitas complexionis frigide sint intincte in aliquo qd̄ fit sicut aqua cū zuccaro cū alefeniati aut in sirupo mente muscato aut ī miua muscata postea minuatur. ¶ Aptitudinē vero generatiōis colere habēs est mundand⁹ dando in potu ei multitudinē aque calide cuꝫ sirupo acetoso: postea dentur ei bucelle panis ad manducandum deīde fiat vt parūper quiescat: postea minuatur ¶ Preparandum preterea est vt qd̄ ex bono sanguine resolutū fuerit: restauretur si fuerit fortis cū assatura carnis que fit super pru

nas: qm si digerit nutrit multū et bene veruntamen opus vt si pauca: qm stomachus propter flobothomiā ē debilis. ¶ Amplius vene quandoque flobothomant propterea vt fluxus sanguinis ex narib⁹ et matrice et ano et pectore phibeat aut ex alijs exituris: ideo vt sanguis ad id qd a parte illa est diuersum protrahat: et hoc quidē medicamē est forte i iuuādo ¶ Oportet vero vt flobothom⁹ sit vehemēter strictus. ¶ Et sint vices multe que nō sint i vna die nisi magne necessitatis causa fuerit sz i die post diē: et quacūque vice minoratio fiat quātū possibile fuerit Et ad summū melius est vt flobothomie vices sint multe q̄ vt ipsi⁹ quātitas sit multa. ¶ Et flobothomia quidē cū nō est necessaria coleram rubeam ebullire facit et postea aduenit lingue siccitas et que sibi sunt. Est igit ei succurrēdū cū aqua hordei et zuccaro. ¶ Qui aūt secūdare voluerit et nō acciderit ex prima minutione malicia paralysis aut qd sit simile: venā man⁹ in lōgitudine flobothomare dz: propterea vt iuncture motio ipsius phibeat consolidationem et vt amplificetur. ¶ Quod si cuz hoc timor affuerit q̄ cito consolidet: superponatur ipsi pannus oleo cū pauco salei fusus et desup liget. ¶ Et si flobothomus etiā oleo inunct⁹ fuerit cuz fiet flobothomia phibebit cōsolidationis velocitatē et minuetur dolor: et hoc quidē est vt sup ipm oleum aut sibi simile leuiter inūgat: aut ipse i oleo mittat: postea cuz pāno exiccet. Inter flobothomiā quoque et secūdationē dormire flobothomie consolidationē festinare facit. ¶ Recordare preterea eius quod diximus diximus de euacuatione in hyeme cum medicina q̄ dies eligēda est austrina: qm similiter in flobothomia. Et scire debes q̄ cū minuunt melancolici: et epileptici et illi qs minuere oportet in nocte hora dormiēdi opz vt sit angustus scilicet flobothomus ne sanguinis exitus accidat. Et similiter in omnibus q secundatione non indigent. ¶ Scire quoque debes q̄ secundatio sm debilitatis mēsurā est tardanda. Et si debilitas quidē nō affuerit sit vltima eius tardatio vna hora. Qui voluerit eam facere vt sanguis ipsius trahat sit dies vn⁹. Amplius flobothomia trāsuersa melior ē ei q secūdationē vult i eadē hora. Et illa que est sm lōgitudinē ei q vult nō vna esse cōtētus secūdatione: immo in corde tenet q̄ eam per multos faciet dies quaque die. Cunque flobothomie dolor maior fuerit tanto erit eius cōsolidatio tardior. ¶ Multis preterea in secūdatione euacuatio sincopim affert: nisi fuerit postq̄ assature aquam sumpserit. ¶ Inter flobothomiam quoque et secūdationem dormire prohibet: ne superfluitates que extrahuntur cuz sanguine incendant: propterea q̄ superfluitates i somno ad corporis profundum trahuntur. ¶ Ex iuuamentis vero secundationis est q̄ flobothomati virtutem cū perfectione sue euacuationis que est necessaria conseruat. ¶ Et melior quidem secundationis termin⁹ est vt duob⁹ aut trib⁹ tardetur diebus. ¶ Ex dormitione vero flobothomie propinqua plerūque accidit in mēbris cōfractio. ¶ Balnea

tio q̃zanteq̃ minutio fiat plerũq̃ aggrauat minutionẽ ppterea q̃ cutẽ ingrossat ⁊ eã lenificat ⁊ ad labendum aptam efficit nisi flobothomãdus multam sanguinis habuerit grossitiem. ¶ Et oportet ne flobotbomatus in re repellendo sit audax sꝫ ꝑꝫ ordinẽ nutriat: ⁊ cibũ primitus subtiliet. ¶ Et similiter oportet ne post ipsaꝫ exercitur: sed declinet ad hoc vt supin⁹ iaceat: neq̃ post eã balneo vtatur resolutionem faciente. ¶ Cũ aũt aliquis flobotbomat ⁊ postea ipi⁹ brachium apostematur: ex altero brachio minuatur secundum q̃ tolerauerit. Et super ipsum emplastrũ de cerusa ponatur. Et ex fortiter infrigidantibus in circuitu eius fiat cataplasma. ¶ Cumq̃ aliquis eorum flobotbomatur in quorũ corpib⁹ superabũdantes existũt humores flobotbomia fit cã ebullitiõis illoꝝ hũorũ ⁊ eorum cursus ⁊ ipsorum permixtiõis: fit ergo freq̃ẽs flobotbomia eis necessaria. ¶ Sanguis quoq̃ melãcolic⁹ facit vt freq̃ẽs minutio fit necessaria que in presenti quidem alleuiat: sed in senio peruenit inde ad malas egritudines ex quibus est apoplexia. ¶ Amplius flobotbomia multotiens commouet febres et multotiens ⁊ resoluit putrefactionem. ¶ Omnis quoq̃ san⁹ qui flobotbomatur: illud quod in capitulo de potu diximus accipere debet. ¶ Et debes scire q̃ venarum que flobotbomãtur alie sunt que sunt tm̃ vene⁊ alie sunt q̃ sunt tantũ arterie. ¶ Arterie ꝟo min⁹ flobotbomãtur ppter terrorẽ ei⁹ qd̕ in eis existit de timore cursus sanguinis. ¶ Et suarũ quidẽ dispositionũ minor ẽ qd̕ ex ea puenit emborisma: ⁊ hoc q̃dẽ ẽ cũ fixura fuerit vehemẽter angusta. ¶ Cũ aũt fuerit securitas q̃ ex ea sanguis nõ fluet maxie est iuuatiua i egritudinib⁹ ppꝛijs ppter q̃s flobothamãt. ¶ Mai⁹ tñ iuuamẽtũ qd̕ ex minutiõe arterie pueniт nõ ẽ nisi cũ i mẽbro sibi vicino male sunt egritudines: quarũ cã ẽ sanguis subtilis ⁊ calid⁹. ¶ Cũq̃ arteria flobotbomabit q̃ ẽ ei vicina i qua nõ erit timor: maximũ affert iuuamẽtũ. ¶ Uene p̃terea manus q̃ flobotbomãtur nõ pulsatiles q̃dẽ sunt sex cephalica: nigra: et basilica: ⁊ funis brachij: ⁊ sceilem: ⁊ illa q̃ pprio nomine ascellaris vocat: ⁊ ipsa q̃dẽ est ramus basilice: eis vero sanior omnibus est cephalica. ¶ Opꝫ aũt vt omnes tres supra iuncturã aperiant ⁊ non sub ea: neq̃ in ea: ideo vt egrediatur sanguis bene taliter vt saliat ⁊ vt sit securitas a nocumẽtis neruorum ⁊ arteriarũ. ⁊ similiter cephalica. ¶ Earum vero flobotbomia que fit ꝑm longitudinem ad consolidandum est tardior: qm̃ ipe sunt cõiunctionales. In non cõiunctionalibus vero res est ad hoc diuersa. Et in sciatica q̃dẽ et sceilẽ: ⁊ i alijs venis meli⁹ est vt ꝑꝫ longitudinẽ flobotomẽtur. Et cũ hoc opꝫ in cephalica vt a capite musculi moueat ad locũ lene: ⁊ dilatet flobotom⁹: ⁊ flobotom⁹ flobotomũ nõ cõsequat: qm̃ faciet apa. ¶ Plurimũ aũt erroris q̃ euenit i minuẽdo cephalicã nõ pueniт ex pcussione vna lꝫ sit magna: imo nõ accidit nocumẽtũ nisi ppter iterationẽ pcussionũ. Et q̃ ex ipsius flobotomia pl⁹ tardat: ẽ illa q̃ fit

in longitudine cui⁹ q̄dē flobothomi dilatādi sunt: si volūtas affue rit vt scōatio fiat. Cū aūt cā nō inueneris quere aliquē ramoꝝ ei⁹: q sunt in siluestri aseid. ❡ Et in vena q̄dē nigra est timor ꝓpter neruū q̄ est sub ea. Et qn̄q₃ ēt est inter duos neruos. Tibi igitur cauere de bes vt ipā₃ in lōgitudine flobothomes: ⁊ ad inferiora. Et fortasse su p ea erit neru⁹ subtilis tē⁹sicut chorda ⁊ tūc q̄dē oportebit vt hoc co gnoscat. Et caueat ne ꝑcussio in eo cadat ⁊ ꝓueniat inde stupor ꝑse seuerans. In eo autē cuius nerui sunt grossiores ramus iste est ma gis manifest⁹. Et error q̄dē in ipō est deterious nocumēti quare cū error acciderit ⁊ neru⁹ ille ꝑcussus fuerit: nō ꝯsolides flobotbomia: im mo sup eā pone qd̄ ipsi⁹ ꝓhibeat ꝯsolidationē. Et ei⁹ q̄dē medicamē tū est sicut medicamētū vulneris neruoꝝ. Et nos iā locuti sum⁹ de ip so in libro quarto. Caue tibi p̄terea ne res infrigidās ad ipsum ꝑ ueniat quod sit. verbi gratia. sicut solatrum ⁊ sandalum: sed ipsum ⁊ totum corpus oleo calefacto frica. ❡ Funis autē brachij melius est vt transuerse minuatur: nisi vtrinq₃ fuerit flexuosa: q̄m̄ tūc in lōgi tudine flobotomat. ❡ Basilica q₃ magni est timoris: ꝓpterea q̄ ar teria cadit sub ea: ⁊ q̄ nerui ⁊ musculi ēt sub ea cadūt. In ipam ergo flobothomādo tibi caue: q̄m̄ si ꝑcussio fuerit in arteria sanguis nō restringet: aut restringet difficulter. ❡ Hoium q₃ sunt q̄dā quoꝝ ba silice due associant arterie quaꝝ vna cū signata fuerit: estimabit q̄ iā sit securitas ⁊ fortasse ꝑcutiet altera: hoc em̄ scire debes. Cūq₃ li gaueris f̄m plurimū rei accidet ibi inflatio qn̄q₃ ex arteria qn̄q₃ ex basilica. S₃ qualitercūq₃ fuerit ligaturam soluere debes: ⁊ inflatio nē molliter inūgere: deinde ad ligādū redi. Et si inflatio reuersa fue rit: reitera. Qd̄ si nō iuuerit q̄d erit i hoc si basilicā dimiseris ⁊ ad ra mū q̄ ascellaris vocat redibis: q̄ q̄dē est q̄ sup domesticū aseid existit ad iferiora. Inflatio nāq₃ errorē multotiēs efficit ⁊ ligatura sepe ar terie pulsum q̄escere facit: ⁊ ipam eleuat ⁊ ponit ipam supmā: ⁊ exsti mat q̄ sit vena ⁊ flobotbomat. Cūq₃ quālibet ligauer] venā ⁊ ex ligatu ra sup eā ꝓuenit qd̄ sit sile lēti aut ciceri fac i ipa qd̄ i basilica dixim⁹ ❡ In basilica q₃ flobotomāda quāto pl⁹ ad brachiū descēderit: erit sani⁹. Flobotom⁹ p̄ter in venā ꝓcedere d₃ ad diuersitatē ꝑtis arterie ❡ In basilica quoq₃ nō solū cōtingit error ex ꝑte arterie: s₃ ēt muscu lus sub ea est ⁊ neru⁹ propter quos ēt prouenit error: hoc q̄dē iā tibi diximus. ❡ Signum ꝟo erroris in basilica ⁊ q̄ arteria iam sit ꝑcus sa est q̄ sanguis egredit subtilis ruffus qui saliēdo manat ⁊ lenifica tur cum eo tactus ⁊ ipsa fit inferior: tunc ergo succurre ei: ⁊ in vulne ris orificio parum de pilis leporis pone cum pauco pulueris thu ris ⁊ sanguis draconis ⁊ aloes myrrhe et pauco alcolcotar ⁊ al zegi. Et sup ipsam ex aqua frigida quantū poteris rora. Et sup lo cū ipsum flobotomatū ligaturā appone tenacē. Qd̄ si tenuerit vsq₃ ad tres dies non soluas. Et post ēt tres dies q̄to plus poteris tibi cauere debes. Et loco empl̄m ex stipticis suppone. ❡ Multi p̄terea

bolum arteriā illā incidūt penit⁹ vt ipsa cōtrahat̃ ⁊ caro desup eam coopiat ⁊ teneat. ¶ Amplius plerique hoim ꝓpter sanguis exitū mo- riunt̃. Et qdā eoꝝ sunt q moriunt̃ ꝓpter fortitudinē doloris ligatu re quā voluerūt ꝓpter fortitudinē ꝓhibitiōis flux⁹ sāguinis arterie donec mēbrū factū est ꝑ mviā mortis. ¶ Et scias q curs⁹ sanguinis nūq puenit ēt ex venis. ¶ Preterea scire debes q sanguis q plm̄ de cephalica euacuat̃ est q ex collo ⁊ eo qd est parū supra ipm ⁊ parū sub ipso egredit̃ ⁊ terminū partis epatis nō ptrāsit ⁊ hyppocūdrioꝝ: ⁊ infe riora nō taliter mūdificat vt inde sit cura. ¶ Nigre vero iudiciū inter cephalicā ⁊ basilicā est mediū. Et basilica qdē euacuat qd est a pte su minis ⁊ vētris inferi⁹. Funis vero brachij sil's est cephalice. De sceile3 vo dicūt q q dextra est dolorib⁹ epatis cōfert. Et q sinistra dolorib⁹ splenis ⁊ q sanguis fluere dimittat̃ donec p se stringat̃. ¶ Man⁹ q3 illi⁹ q flobotbomat̃ i calidā aquā est ponēda: ne sanguis cito restrin gat̃: vt facile egrediat̃ si ei⁹ egressio debilis fuerit: sicut est in plurib⁹ eoꝝ q ex sceilē minuunt̃. ¶ Et sceilē qdē flobotbomia melior ē ea q fit in longitudine. ¶ Ascellaris aūt iudiciū est sicut iudicium basilice. ¶ Arteria vero man⁹ q flobotbomat̃ est arteria q inter pollicē existit ⁊ indicē. Et eiusqdē iuuamētū in antiquis dolorib⁹ epatis ⁊ diaphra gmatis est mirabile. Et Gal. qdē iā vidit hoc in somnis pcipiebat ei homini hāc facere flobotbomiā causa doloris quē i epate habebat q eā fecit ⁊ san⁹ effect⁹ est. ¶ Plerūq ēt flebotbomat̃ alia arteria q ad interiorem partem palme decliuior hac existit: cuius iuuamen- tum est propinquum iuuamento istius. ¶ Qui autem venam ma- nus flebotbomare voluerit ⁊ non potuerit: non erret in ligando ea3 fortiter cum inuolutione ⁊ iterationem faciēdo sed vna die aut duo bus dimittat. Uerumtamen si percussionem reiterare necessarium fuerit: prima percussione se remoueat ⁊ non ab ea descendat. ¶ Liga tura vero preterea fortis apostema affert. Et infrigidatio panni et ipsius humectatio ex aqua ros. aut aqua infrigidata est bona ⁊ con ueniens. Oportet etiam ne ligatura cutem de suo loco ante flobo- tbomiam aut post eam remoueat. Et corporibus quidem macris li gature fortitudo est causa euacuandi venas ⁊ retinendi sanguinem ex eis. In crassis aūt corporibus ꝓpter latitudinē vene nō apparēt nisi cōstringant̃. ¶ Minutoꝝ preterea sunt quidā qui ingeniātur qualiter dolor regat̃ stupefaciēdo manu3 cōstrictiōe brachij ⁊ dimis sione hor vnius. Et sunt qdam qui flobotbomum oleo inungunt. Sed hoc totum sicut iam diximus dolorem lenit ⁊ consolidationē retardat. Et si vene quidem quas in manu nominauimus non apparuerint sed apparuerint ipsarum rami: prematur manus di- gito protrahendo inferius. Et si sanguis cito ad seipsum reuersus fuerit cū digit⁹ remouet̃ ⁊ intumuerit: flobotbomet̃. Et si nō: minuat̃ ¶ Cūq lauādi affuerit volūtas: cutis trahat̃ iō vt pcussio cooperia tur ⁊ fiat ablutio: deinde ipa ad suū sitū reducat̃. Pān⁹ quoq emint̃

tiā būs rectificet̄ q̄ est melior cū pilā bȝ ⁊ desup ligetur. ¶ Cum au= tē in orificio p̄cussionis adeps egreditur molliter interius reducen da erit ⁊ non erit incidēda. Et in borum quidē secundatione non est fiducia babēda sine p̄cussione. Et boc q̄dē in fine capituli vebemē ter p̄scrutabimur: nā sermo iste accidētaliter bic igressus est. ¶ Am pli⁹ scire debes φ sanguinis retētio ⁊ p̄cussionis ligatio: terminatā babēt borā: lȝ sint diuersa. Nam quidam sunt qui tolerare possunt ēt si febricitantes essent: vt quinq̄ȝ aut sex sanguinis libre auferant. Sunt ⁊ alij qui non possunt tolerare ipsis etiam sanis vt vna san= guis libra auferatur. ¶ Uerumtamen tres in boc considerande sunt dispositiones. ¶ Una est leuitas corporis: ⁊ ipsius laxitas. ¶ Et alia est color sanguinis: nam in boc etiam multotiens ac= cidit error: quoniaȝ in principio sui egreditur subtilis ⁊ alb⁹: quare cū repl'onis ibi affuerit significatio ⁊ oportuerit te flobotbomiā fa cere: nō decipiaris p̄pter boc: nā calor sanguinis in eis repletiōis si gna būt p̄miscet q̄nq̄ȝ lȝ tū inde nō est curādū. In eis quoq̄ȝ q̄ apata būt color sanguinis errorē facit q̄m apa sanguinē ad seipsum tra= bit. ¶ Et tertia est pulsus a quo recedere nō debes. ¶ Cū ergo p̄trā fierit pulcbritudo coloris: aut mutat̄ color sanguinis: aut mutabit̄ pulsus ⁊ p̄prie ad debilitatē retine. Et similiter si aduenerit oscita= tiōis accidēs: aut alicū: aut singult⁹: aut nau see: aut si cito mutabi tur color: aut pulcbritudo innitere pulsui. ¶ Qui v̄o magis p̄para ti sunt ad boc vt sincopis eis velociter accidat: sunt illi qui calidarū existunt complexionum: macri: laxa babētes corpora. Et qui sunt p̄ parati ad boc vt istud eis eueniat tarde: sunt corpora babētes tēpe rata: ⁊ carnes duras. ¶ Oportet p̄terea vt minutor flobotbomos babeat multos: quorum quidam sint pilum babētes: ⁊ quidaȝ pilo carētes. ¶ Et pilū quidē babētes sunt cōueniētiores venis labētib⁹ sicut guidē. Et vt babeat glomerē ex cuculo aut serico. Et instrumē tū vomituū ex ligno aut pēna. Et vt s. cū teneat pilos leporis: ⁊ medi camētū ex aloe ⁊ thure: ⁊ folliculū musci ⁊ diamuscatū: ⁊ trociscos de musco. Jō vt si sincopis acciderit q̄ est vna ex rebus q̄ ex minutiōe ti met: ⁊ fortasse babēs boc nō vomuerit: succurrat: ⁊ glomerē in os ei⁹ mittat: ⁊ ipȝ cū istrumēto vomere faciat: ⁊ folliculū ei ad olfaciēdū tri buat: ⁊ faciat ipȝ traijcere aliq̄d ex electuario diamuscato: ⁊ ex troci= sciseí⁹ p̄pterea vt ei⁹ v̄t⁹ viuificet. Et si accidat vt ex arteria sanguis egrediat̄: succurrat: ⁊ repleat vuln⁹ pilis leporis: ⁊ cū medicamine ex aloe ipso retineat. ¶ Sincopis vero raro accidit in sanguine egre= diēte. Jmmo s̄m plurimum non accidit nisi post retentionē: nisi sup= flu⁹ fuerit sanguinis exitus: lȝ in febribus sinocbis non curemus si vsq̄ȝ ad sincopim perueniat: ⁊ in principio apoplexie: ⁊ in squinan= tijs: ⁊ in magnis apostematibus pernitiosis: ⁊ fortibus doloribus: boc tamen facere debemus nisi cum virtus fuerit fortis. ¶ Et iam quidem accidit nobis vt in venis manus sermonē amplificaremus

secundum aliorum sententias et obliuisceremur venis pedis et alijs venis: nos ergo in eis sermonē nostrū ꝯtinuare opꝫ. ¶ Dicemus ergo ꝙ ex venis pedis est sciatica q̄ flobothomatur a parte siluestri alcabi: aut sub eo: aut supra ipsum. Et ligatur illō qō est supra ipsum a summitate coxe vsqꝫ ad cabi: et inuoluit fascia fortiter aut instita. Et melius quidē est vt añ balneetur in aqua calida et vt ipsa in longitudine flobothomet. Qō si ipa fuerit occulta: aliqs suoꝝ ramoꝝ flobothomet qui inter minimū et scōm digitū ab eo existit. ¶ Et iuuamētū q̄dē in flobothomia sciatice est magnū in dolore scie. Et sil'r in podagra. Et in varice. Et in elephātia. Sꝫ sciatice scōatio est difficilis ¶ Et ex eis est saphena q̄ est sup ptē domesticā alcabi et ē manifestior sciatica. Et ipsa q̄dē flobothomat ꝓpterea vt euacuet sanguis ex mēbris que sunt sub epate: et vt sanguis a ptib⁹ supiorib⁹ ad inferiores declinetur: q̄re mēstrua vehemēter ꝓuocat: et emorroydas orificij aaperit. Et rō q̄dē facit oportere vt sciatica et saphena similis existāt iuuamēti: sꝫ experimētū facit vt opatio sciatice plurimū cōueniat dolori scie: sicut si hoc esset debitū. ¶ Et saphene q̄dē flobothomia melior est q̄ fit trāsuerse latitudini attinēs. ¶ Et ex eis ē vena curuature q̄ flobothomat sub genu poplitis: q̄ tm̄ efficit q̄tū et saphena. Sꝫ est fortior saphena i ꝓuocatiōe mēstruoꝝ: et i dolorib⁹ ani: et emorroydib⁹. ¶ Et ex eis est vena q̄ est post alaurcob q̄ est q̄si ramus saphene: et opatur quātum ipsa. ¶ Et ad signum quidē venaꝝ pedis flobothomia cōfert egritudinib⁹ q̄ fiūt ex materijs ad caput declinātib⁹ et egritudinib⁹ melācolie. Et ipa q̄dē magis debilitat ṽtutē q̄ flobothomia venaꝝ man⁹. ¶ In venis aūt q̄ flobothomant et sunt i pte capitis excepta quidē est vt trāsuerse flobothomētur. Et eaꝝ q̄dē q̄dā sunt q̄ sunt vene: et q̄dā q̄ sunt arterie. ¶ Vene ergo sūt sicut vena frōtis q̄ inter duo existit supcilia. ¶ Et ipius q̄dē flobothomia cōfert grauitati capitis: et ꝓprie illi q̄ est in posteriore pte capitis et grauitati oculoꝝ et stupori: et dolori capitis et dolori capitis pseuerāti antiquo ¶ Et vena que super caput flobothomatur propter emigraneam et vlcera capitis. ¶ Et due vene temporum que flexuose incedunt. Et due vene que sunt in angulis oculorum lachrymalibus. Et fm pluririmum non apparēt nisi p cōstrictionē suffocatē. Et in ipsis q̄dē flobothomus nō est ꝓfundād⁹: q: fortasse fiēt fistule ex pcussione ossis et ex eis nō egredit̄ sāguis nisi pauc⁹. ¶ Iuuamētū ṽo flobothomie ipsaꝝ duaꝝ existit in dolore capitis: et i dolore emigraneo. et optalmia antiqua. et lachrymis: et pāno: et scabiei palpebraꝝ: et eaꝝ bothor et noctilopis. ¶ Et tres vene parue quarum locus est post illum vbi extremitas auris tangit cum peruenit ad capillos. Et vna quidem harum trium est magis manifesta que flobothomatur in principio aque et cum caput stomachi recipit fumum. Et propter hoc conferunt vlceribus aurium et colli et posteriorum capitis. Et Gal'. q̄dē negat qō quidam dicunt ꝙ due vene q̄ sunt post aures flobothomant̄

vt qui filios gignũt ipsos nõ gignant. ¶ Et ex venis istis sunt quidem: q̃ sunt due. Et minuunt̃ in principio lepre: et fortis squinantie & coangustatione anhelitus: et asmate acuto: et raucedine vocis: & in habente apostema in pulmone: et dilnia que est ex multo sanguine calido: et egritudinibus splenis et laterũ. Et op3 vt diximꝰ ante: vt flobothomo pilum hñte minuant̃. ¶ Modꝰ vero ligãdi eas est q̃ op3 trahere caput ad ꝯtrariũ partis flobothomie vt vena extendẽdo fiat sicut chorda: & ꝯsideret̃ que ps sit magis declinãs: & fiat flobothomia ex cõtrario partis illiꝰ. ¶ Op3 p̃terea vt eius flobothomia fiat in latitudine: & nõ in lõgitudine: & sicut fit in saphena & sciatica. Et cũ hoc toto op3 vt ipsius flobothomia cadat in longitudine. ¶ Et ex eis est vena q̃ est in lepore: cuius flobothomie locus est ipsius extremitas q̃ digito pressa in duo partit̃: vbi quidem fit flobothomia: si sanguis qui inde egredit̃ est paucus. Et ipsius q̃dẽ flobothomia ꝯfert calips: & turbationi oculorũ et emorroydibus: et botor que in naribus nascuntur: et pruritui qui fit in eis. Ueruntamen plerũq3 accidit ex eo coloris rubedo perseuerans que similatur saba: et corrũpit faciem: et est ipsius impedimentũ maiꝰ suo iuuamento. ¶ Et vene quidẽ que sunt sub alese a parte nocre: quarum flobothomia cõfert egritudini oculorũ antique que est ex sanguine subtili et antiquis capitis doloribus. ¶ Et ex eis sunt vene que sunt in labijs et sunt quattuor: et super vnũquodq3 eorũ existit par que cõferunt vlceribꝰ oris & alcola et doloribꝰ gingiuarũ & earu3 apatibus et ip̃arũ laxitati & vlceribꝰ & fistulis & fixuris q̃ sunt in eis. ¶ Et ex eis est vena que est sub lingua sup occultũ menti que minuit̃ in squinantijs et ap̃atibus duarũ amigdalarũ. ¶ Et ex eis vene que sunt sub lingua et existẽtes sup ip̃am linguã. ¶ Et minuuntur p̃pter lingue grauitatẽ q̃ est ex sanguie que q̃de3 in lõgitudine sunt minuẽde: q2 sanguinẽ cõstringere q̃ fluxit ex flobothomia in latitudine facta est difficile. ¶ Et ex eis est vena alãsuta q̃ inter mẽtum et labiũ est inferiꝰ q̃ flobothomat̃ propter oris fetorẽ. ¶ Et ex eis est vena furcule q̃ flobothomat̃ i medicationinꝰ oris stomachi. ¶ Ex arterijs v̇o q̃ sunt in capite est arteria tp̃is q̃ qñq3 flobothomat̃: qñq3 incidit̃: & qñq3 extrahit̃: & qñq3 adurit̃. Et hoc fit p̃pterea vt acuti rheumatismi: & subtiles ꝯstringant̃ q̃ ad oculos descendũt: & p̃pter ãplificationis p̃ncipiu3. ¶ Et due arterie q̃ sunt post aures q̃ flobothomant̃ p̃pter species obtalmie: et p̃ncipiũ aque: et pãnũ: & noctilopas: & ãtiquũ dolorẽ capitis. ¶ In earũ tñ flobothomia semp existit timor: et cũ hoc tardat̃ consolidatio. ¶ Gal. q3oq3 dixit q̃ cuiusdam in gula vulnerati arteriam percussio parumper tegit ex qua magna sanguinis pars manauit. S3 Gal. ei subuenit cũ medicamento thuris et aloes et sanguinis draconis et myrrhe: et restrictus fuit sanguis et dolor antiquus quem in exteriore parte coxe posterius consueuerat habere recessit.

¶ Et extrenis que in corpore flobothomant: sunt due vene super ventrem quarum vna super epar consistit: et altera super splenem est posita. Et flobothomatur dextra in hydropisi. Et sinistra i egritudinibus splenis. ¶ Scito preterea q flobothomia duas habet horas horam electam: et horam necessariam. ¶ Hora vero electa est eius que est in lumine diei: et post digestionis complementum et superfluitatum expulsionem. ¶ Et hora necessaria est hora que fieri oportet et que tardari non potest: et in qua res prohibitoria non attēditur. ¶ Scias etiam q flobothomus obtusus est magno impedimento quoniam errat et nō sequitur scʒ qđ debet: et apostemare facit et dolere. ¶ Cū ergo flobothomo operaberis non manu pmēdo impellas sed suauiter blandiēdo. Et etiam furtim agas vt flobothomi extremitas ad interiora vene perueniat: quoniam si illud duriter feceris sepe caput flobothomi intus in vena occulta rumpet fractura et facit vt vena refugiat et non vulnerabit venam. Et si perfidiose institeris vt cum eo flobothomes: augmentabis malitiaʒ. Quapropter experiri debes qualiter flobothomus ingrediatur cutem anteq̄ cum eo flobothomes et cum percussionem secundare volueris si tibi necessarium fuerit. ¶ Tibi preterea cauere debes ne venam impellas et sanguinē infles: qm̄ tunc lapsus et remotio min⁹ erūt. ¶ Cūq vena tibi rebellauerit vel occultauerit et ipi⁹ repletio sub ligatura nō apparuerit: solue ipsam et multotiēs liga et iniunge eam: q̄ cōprimēdo descēde et ascende donec eam manifestare et apparere facias. ¶ Et hec q̄dem experieris cum duobus digitis vnūquēq locorum tangēs in quibus scis venam extendi. Et quādoq tangens vtrisq: etiā quandoq vno ipsorum et cum altero facies sanguinem incedere donec altero cadēte ipsius senties sanguinis accessionē cum ad ipsum perducitur sanguis et eius recessionē cum dimittitur. ¶ Et scito q caput flobothomi habet spacium in quo penetrat: qđ tamē nō est lōgum ne ad arteriaʒ aut neruum penetret. Et ipsum quidē plurimū impellere debes cū vena fuerit magis subtilis. ¶ Opʒ aūt vt flobothomi apprehensio fiat pollice et impudico: et dimittatur index ad palpandū. Et vt in medio ferri fiat apprehēso pollice. Et non apprehendatur superius: qm̄ non bene tenebitur: immo erit vacillās ¶ Cunq vena remouendo se ad partem vnam mutabitur: oppones ei ligaturā et stricturam ecōtrario partis illius. Et cum remouēdo se ad duas partes equaliter mutabitur nō debebis eam in longitudine flobothomare. ¶ Et scito q opʒ strictio et compressio sint fm quātitatem dispōnis cutis in duritie sui et grossitie et in multitudine carnis et abūdātia. Et opʒ vt etiā ligatura sit ppinqua. Cūq ligatura venā occultauerit: fac signū super eā. Et caue tibi ne a sigm rectitudine remoueat cum ligaturā facies: et cū hoc toto ipelle flobothomū. Cū autē vene declinatio et ipsi⁹ eleuatio tibi rebelles extiterint: scinde locū q̄ est super eam in corporib⁹ macris pprie et cuʒ

vneino operare. ¶ Casus preterea ligationis ꝛ cõstrictiõis in iun-ctura ꝓhibet venaꝝ impletionẽ. ¶ Cũq̈ volueris lauare digito tuo tẽde cutẽ vt a rectitudine remoueatur foraminis: deinde laua ꝛ exic ca ꝛ pone pannũ eminentiã habentẽ ꝛ dimitte cutẽ vt ad locũ suũ redeat. ¶ Et scito ꝙ q̄ multũ sudat causa repletionis est flobotho-mia indigens. ¶ Et multotiẽs etiã habenti febrẽ ꝛ habenti dolo-rem capitis qui ex cõsilio flobothomia esset medicandꝰ superuenit fluxus ventris naturaliter q̄ flobothomiã excusat.

¶ De ventosis. Cap. 21.

Uentose cutis partẽ magis mũdificãt q̄ flobothomia. Et plꝰ extrahũt sanguinẽ subtilẽ q̄ grossum. ¶ Et ipsaꝝ quidẽ iuua mentũ in corporibus compositis grossis ꝛ crassis ꝛ grossum habẽ-tibus sanguinẽ est paruũ: qm̄ ex istis nõ extrahunt sanguinẽ: neq̈ extrahũt sicut opꝫ immo q̄ ex eo vehemẽter est subtilis ꝛ cũ difficul-tate: ꝛ in membro ventosato debilitatem efficiunt.

¶ Quidã aũt precipiũt vt ventose in principio mensis non appo-nantur: qm̄ humores nõdum amoti fuerũt: neq̈ ebulierũt: neq̈ in fine mensis: qm̄ humores tũc sunt minuti. Sed in medio mensis: cũ humores sunt ebullientes: ꝛ in sui augmento luminis in corpore lu ne augmentũ sequentes ꝛ augmentat cerebruꝫ in craneis: ꝛ aqua in fluminibꝰ accessionẽ ꝛ recessionẽ habentibꝰ. ¶ Ex suis vero ho-ris in die melior est hora secũda ꝛ tertia. ¶ Et opꝫ quidem vt a ven tosis sibi quilibet caueat post balneũ: nisi cuius sanguis fuerit gro sus: quoniã ipse sepius balneari debet ꝛ vna hora morari: ꝛ postea ventosas apponere. ¶ Plurimi aũt hominũ abhorrent vẽtosas in anterioribꝰ capitis apponere: ꝛ reperiunt in hoc sensum ꝛ intelle-ctum impediri. ¶ Et ventose quidem super nocram que est in collo posite nigre vicarie existunt: ꝛ conferunt superciliorꝝ grauitati: ꝛ al leuiãt palpebras ꝛ cõferunt scabiei oculoꝝ ꝛ fetori oris. Et super alcheel vicẽ tenent basilice: ꝛ conferunt doloribꝰ humeroꝝ ꝛ gule. Et super alchada posterius sunt vicarie cephalice: ꝛ cõferũt tremo ri capitis ꝛ mẽbris que sunt in capite sicut facies ꝛ dentes et mole et aures et oculi et gula et nasus. ¶ Uentose autẽ que nocre super-ponuntur obliuionẽ hereditare faciunt veraciter sicut quidam di-xerunt: qm̄ posterior pars capitis est locus cõseruatiõis quem ven tose debilitant. ¶ Alcheelie vero debilitãt os stomachi. ¶ Et ꝓpter alchadam quidẽ q̄nq̈ accidit capitis tremor parumper: ita ꝙ mu temꝰ nos a nocra ꝛ ab alcheel parũper ascendamꝰ: nisi cũ fuerint ne cessarie ꝓpter fluxũ sanguinis ex tussi: qm̄ tunc cũ eis est descẽdẽdũ ꝛ nõ ascendẽdũ. ¶ Et he quidẽ ventose que alcheel superponũtur ꝛ inter duas spatulas conferunt egritudinibꝰ sanguineis: et spasmo sanguineo: ꝛ asmati sanguineo sed stomachuꝫ debilitant ꝛ cordis tremorem generãt. ¶ Et ventose quidem q̄ cruribus superponun-tur sunt minutiõi ꝓpinque: ꝛ mundificãt sangui[illegible]cant mẽ

strua. ¶ Et ei quidem que ex mulieribus alba existit et laxa sanguinē habens subtilem ventose in cruribus posite sunt meliores q̄ flobotbomia q̄ fit in saphena. ¶ Quidam preterea dixerūt q ventose sup occiput posite et summitatē capitis conferūt amētie et scotomie et tardāt canos queadmodū dixerūt. ¶ In hoc vero cōsideratio est habēda. Nā istud in his operatur corporib9 et non in alijs: qm̄ plurimis corporū festinare faciūt canos: et impediūt intellectū: et cōferūt egritudinibus oculi. Et hec quidē est maior eax vtilitas qm̄ ꝯferūt eox scabiei: et bothor: et almuseragi et egressioni vuee. Sz intellectū impediūt et faciūt hereditare stupiditatē: et obliuionē: et malitiā cogitationū: et egritudines ꝑmanētes: et nocēt aquā in oculo habentibus. Sed fortasse si hora se presentauerit qua illud fieri debet non impediunt. ¶ Uentose aūt sub mēto posite prosunt dentibus repletis: et faciei et gutturi: et mundāt caput et mandibulas. ¶ Et ventose rhenib9 supposite cōferūt apostematibus coxarū: et earū scabiei: et bothor: et podagre: et emorroydib9: et elephātie et vētositatib9 vesice: et pruritui dorsi. ¶ Cunq̄ vētose iste fuerint cū igne siue sint cū scalpellatione siue absq̄ ea iuuabūt etiā in hoc. ¶ Sed ille quidē q̄ sunt cū scalpellatione sunt fortiores preterq̄ in ventositate. Nā q̄ sine scapellatione sunt in remouēdo ventositates frigidas et vt radicitus euellantur hic et vbiq̄ sunt fortiores. ¶ Uētose preterea in anteriori parte coxax testiculox apostematib9 cōferūt et vulnerib9 coxax et crurū. ¶ Et ventose in posteriori parte coxax superposite prosunt apātib9 et exituris q̄ in natibus fiūt. ¶ Et ventose posite sub poplite cōferunt pulsatiōi poplitis q̄ ex calidis generatur humorib9 et exituris malis et vlcerib9 putridis in crure et pede. ¶ Et ventose super duas alcabi cōferūt ꝓhibitioni instrumētore et sciatice et podagre.

¶ Uentose aūt sine scarificatiōe qn̄q̄ ponūtur propterea vt materia a parte sui mot9 trahat: sicut cū mām̄illis superponūtur ideo vt cursus sanguinis mēstrui retineat. Et qn̄q̄ querūt vt apā ꝓfundū ad exteriora trahat: ideo vt medicamētū ad ipm perueniat. Et qn̄q̄ requirūtur ꝓpterea vt apā ad aliud mutetur mēbrū qd ignobilius in vicinitate existit. Et quādoq̄ requirūtur ꝓpter ea vt mēbrū calefiat et sanguis ad ipm trahat: et ipius resoluātur ventositates. Et qn̄q̄ requirūtur ꝓpterea vt mēbrū ad suū naturalē locū reducatur a quo remotū fuit sicut fit in ruptura inguinis. Et qn̄q̄ requiruntur iō vt dolor sedetur sicut cū supponunt vmbilico in dolore colice vehemēter cogēte: et in ventositatibus vētris: et in doloribus matricis q̄ accidūt apō motū mēstruox et ꝓprie i adolescētib9: et sup laxitatē ꝑtis exterioris coxe: sicut fit i sciatica et cū timet ossis exitus a iūctura: et iter duas āchas ꝓsunt duab9 anchis: et duab9 ꝑtib9 iterioib9 coxax et emorroydib9 et hn̄ti rupturā iguinis et podagricī. ¶ Uētose q̄ sup nates posite a toto corpe trahūt vt a capite. Et cō

ferũt itestinis et mẽstruo℞ sanãt corruptionẽ: et alleuiat per eas corp⁹
¶ Et dicemus quidem quod in ventosis cũ scarificatione tria existunt iuuamenta. Primũ eo℞ est euacuationis ex ipso mẽbro. Et secũdũ est repositionis substantie spiritus ne euacuationẽ humoris que educitur sequendo euacuetur. Et tertium est quoniam non curat vt ex principalibus membris fiat euacuatio. Scarificatio vero profunda est vt ex profundo trahatur. ¶ Locus preterea vbi ventosa adheret quandoque apostemat et fit difficile ad ipsam remouendã. Pannus ergo aut spõgia in aqua tepida infusa que caliditati attineat: sumatur et cum ea in circuitu fiat embroca. Et hoc quidem frequẽter contingit cũ super mãmillarũ partes ventosas ponimus vt sanguinis menstruo℞ fluxus et ex naribus arceatur: quãobrẽ super ipsas mãmillas eas ponere nõ debem⁹. ¶ Cũque loc⁹ vẽtose inungetur: propter ipsam suspẽde et nõ tardes: sed ad scarificandum festina. Sitque prima positio leuis et cito remoueatur ipsa. Deinde secundum ordinẽ tardetur ipsius remotio et tolerantia. Et oportet quidẽ vt ventosatus et post vnã horã cibetur. ¶ Infans preterea in tertio anno ventosetur post transactis duobus annis: quoniã prorsus non debet ventosari cum est vnius anni. ¶ In ventosis quoque fit securitas ne materie ad inferiora descendant. ¶ Et colericus quidem ventosatus post ventosas comedere debet grana mali granati et ipso℞ succũ scariola℞ cũ zuccaro aut lactucas cum aceto.

¶ De sanguisugis. Ca. 22.

Indi dixerunt quod in quarundam sanguisugarũ natura existit venenositas. ¶ Ab eis igitur cauendũ est que sunt ex genere magna habentium capita: et quarum colores sunt antimoniales et nigre: aut quarum color est viridis: aut que sunt lanuginem habẽtes et similes mezameiz: et super quas existunt fila coloris azuli: et quarum color similatur madion. In omnibus enim istis existit venenositas. Et proueniunt ex eis apostemata et sincopis: et sanguinis fluxus et febris: et laxitas: et vlcera mala. Eas quoque non accipias ex aquis malis in quibus limus aluei est niger et cenosus et motus statim turbat aquam et fetet: sed illas elige que in aquis colliguntur cochalib⁹ tolubiatu: et in quibus morantur rane. Neque attendas illud quod quidã dicunt quod si sint in aquis vbi morãtur rane sunt male. Sitque earũ color similis rei super quã existit viriditas. Et tendantur super eas fila duo colorẽ arsenici habẽtia. Et ruffe rotũde que sunt coloris epatis. Et ille que similãtur parue locuste et que caude muris sic es existũt et minute parua habẽtes capita: oẽs iste eligẽde sunt. Et nullas magis eligas quam habẽtes vẽtres rubeos: et dorsum viride: et precipue si ex aquis fuerint currẽtibus. ¶ Extractio preterea sanguis a sanguisugis facta profundior est extractione que fit cum ventosis. ¶ Et ipse quidem antequam ponantur quasi per vnã diẽ colligende sunt. Et cõstrictione faciendũ est vt euomãt donec quod in earũ existit vẽtrib⁹ egrediatur si hoc fieri poterit. Et ipsis parum sanguis agni aut

alterius rei pijciatur vt inde nutrianf anteq̃ ponanf: deide sumā tur rear viscositas τsordities cū aliquo qđ sit vt spōgia mundenf. ¶ Locus preterea vbi sunt aponēde cū baurac lauef: τ fricatiōe ru bificef: posteaq̃ voluntas apponēdi sanguisugas affuerit in aquā pijcianf dulcē τ emūdenf: deinde apponanf. ¶ Ex eo aūt qđ eas effi cit volūtarias ad se suspendendū est vt loc⁹ luto liniaf aut sanguie ¶ Cūq̃ he fuerint plene τ eas pijcere volueris: pulueriza sup eas pa rum salis aut cineris aut baurac aut fete cōbuste aut lini aut spon gie cōbuste aut lane: cōbuste τ cadēt. ¶ Et meli⁹ quidē est vt postq̃ cadūt loc⁹ ventosa sugaf: τ ex sanguine loci parūper accipiatur vt morsure ipsarum malitia remoueaf. ¶ Qđ si sanguis non constrin getur: galle cōbuste aut calx aut cinis aut tegula cōbusta τ subti liter puluerizata superponatur: aut aliqua ab istis ex eis q̃ sangui nē ↄstringunt. Et hoc q̄dē op₃ vt sint apud eū p̄parata q̄ sanguisu gas apponit cū ipse se suspendāt. ¶ Appositio preterea sanguisu gar ↄfert egritudinib⁹ succutaneis: sicut saba f τ alcubereis sil'ib⁹.

¶ De retentione eorum que euacuantur. Ca. 23.

Ea que euacuantur retinentur: aut p̄pter materie inclinatio nem absq̃ alia euacuatione. Aut p̄pter inclinationē cum alia euacuatione. Aut ppterea q̄ ipsamet euacuatio iuuaf: aut medici nis infrigidantibus aut stipticis: aut viscosis: aut adurentib⁹: aut strictura. ¶ Et retētio quidē euacuationis p̄pter attractionē sine alia euacuatione est sicut appositio ventosar sup mammillas facta ad hoc vt sanguis fluxus ex matrice p̄hibeaf. S₃ melior attractio est cū qua existit sedatio doloris illi⁹ a quo trahif. ¶ Et ea quide₃ q̄ fit p̄pter attractionē q̄ est cū euacuatione est sicut flobotbomia basilice facta p̄pter hoc aut retētio vomitus fluxui vētris: aut flu xus ventris vomitui: aut vtrorūq̃ retētio p̄uocatione sudoris. Et euacuationib⁹ q̄dē iuuamentū est sicut stomachi τ intestinor mun dificatio ab humoribus viscosis malis labere facientib⁹ cū picra. Et sicut studiū qđ adhibef ad os stomachi mūdificādū vomitu p̄ pter incisionē materie vomit⁹ māsiue. ¶ Et medicine q̄dē infrigidā tes liq̄de cōgelāt τ orificia ↄstringūt τ coāgulāt. ¶ Et stiptice qui dem medicine materiā coarctāt τ cānales cōstringūt. ¶ Et visco se quidē medicine opilatiōes in cānaliū orificijs efficiūt: q̄ si fuerit acute plus operabunf illđ. Et adurētes quidē cortices efficiūt vt su per cānalis orificiū maneāt τ ipsum claudāt τ cōfirmēt; s₃ tm̄ earu₃ impedimētū timef. Et hoc est qm̄ possibile est vt cortex rūpaf τ era dicef τ amplificatio foraminis augmentef. ¶ Et ex adurentib⁹ q̄ dem sunt q̄dā in q̄bus existit stipticitas sicut attramentū: τ quedā in q̄b⁹ nō: sicut calx nō extincta. Et adurentes q̄dē stiptice sunt ne cessarie: vbi volūtas ē vt cortex sit firus. Et alie sunt necessarie vbi vo lūtas est vt cortex cadat. Et ei⁹ q̄dem q̄ fit strictura: alia est cū clau sura foraminis τ coartatione ad hoc vt ipsius ptes in vnū cōducanf

sicut cõstringit illud qđ est supra cubitũ cũ flobothomator in basi-lica errãs pcutit arteriã. Et alia est que fit opilatiõe orificij vulne-ris et clausure vie euacuati sicut pilos leporis in vulnus ponimus. ¶ Dicem⁹ ergo q si sanguinis cursus ex apertiõe orificiorum venarum fuerit: stipticis medicabit vt orificia venarum cõstringant. Et si ex ru-ptura fuerit: stipticis gutinosis sicut terra sigillata. Et si ex corro-sione fuerit eo q carnẽ nasci facit: cũ eo qđ corrosionem abstergit.

¶ De sanationibus opilationum. Ca. 24.

Oppilationes aũt sunt ex humoribus grossis: aut viscosis: aũt multis. ¶ Et multorum quidem humorum quãdo cũ eis alia nõ fue rit cã malitia remouebitur extractione ipsorum flobothomia: aut ven-tris fluxu facta. ¶ Et si grossi fuerint: indigebunt eis q resoluant. ¶ Et si fuerint viscosi: et maxime si fuerint: subtiles erunt eis neces-saria ea q incidãt. ¶ Et tu quidẽ iã sciuisti differentiã inter gros-sum et viscosum. Et q est sicut differentia inter glutẽ liquidum et lutũ Et grosso quidẽ resolutiuũ est necessariũ: ideo vt ipsum attenuet: et eius expulsio fiat facilis. Et viscoso incisiuum est necessarium ideo vt inter ipsum et id cui adhesit penetret: et inter ea separationẽ fa-ciat et vt ipsum in parua secet frusta: quoniã viscosum oppilat ppter ea: qr adheret: et ppter partium suarũ cõtinuationẽ. ¶ Opz autem vt in resolutione grossi a duab⁹ cõtrarijs caueat reb⁹: quarũ vna est resolutio debilis q in raritate materiei augmentũ efficit: ipsius locũ augmentat ita q ad resolutionẽ nõ pueniet: quare oppilatio nem augmentat. Et altera est resolutio fortissima qua eius subti-le fit vapor et spissum ipsius fit lapis. ¶ Cum ergo resolutio fortis ẽ necessaria iuuetur lenificante subtili cum materia in q nõ sit gros-sities: sz sit in ea calor temperatus qui iuuet in resoluẽdo totum il-lud qđ est oppilatum. ¶ Et ex oppilationibus quidem peiores sunt oppilationes venarũ. Et deteriores eis sunt ille q sunt in arterijs. Et adhuc peiores sunt ille q in membris existunt principalibus. ¶ Ergo cum in apertiuis stipticitas et subtilitas coniungent: erit medius; quoniam stipticitas remouebit a membro subtiliatiui gra uamen.

¶ De medicationibus apostematum. Ca. 25.

Apostematum quedam sunt calida: quedam sunt frigida flu xa: et quedam sunt frigida dura. Et ea iam diximus. ¶ Et ipsorum quidem cause: aut sunt primitiue: aut antecedentes ¶ Et antecedentes quidẽ sunt sicut repletio. ¶ Et primitiue sunt sicut casus: aut percussio: aut morsus. ¶ Quedã vero que sunt ex causis primitiuis: quandoq cum corporis resolutiõe se representãt Et quandoq eueniũt cũ equalitate humorum. ¶ Et ea quidem q sunt ppter causas antecedentes aut primitiuas cũ repletione cor-poris representata. Aut sunt in membris que principalibus sunt vi cina sicut euacuantia. Aut non sunt. Et si non sunt nullo modo ali

quid ex resoluētib⁹ est eis applicandū in principio. Immo mēbrum expellēs est meliorandū: si ibi fuerit membrū expellēs: aut totū corpus melioret: si nō fuerit ibi membrū singulare quatenus ad ea ꝑueniat q̄cquid refrenat: ꝛ ad diuersuȝ trahit ꝛ stipticū efficit. Et tñ cū diuersitate illi⁹ mēbri fit attractio ad illō qd in alio latere diuerso est positū ꝑpter exercitiū ipsius: aut ꝑpter rē pōderosaȝ sup ipsum delataȝ nam multotiens a manu apostemosa trahit materia qñ cū alia res defert pōderosa ꝛ hora vna tenet. ¶ Opȝ aūt vt stiptica cōstrictiua repercussiua frigide cōplexionis pure existant si apata fuerint acuta. ¶ Qd si apata fuerint frigida opȝ ꝙ alicui sint admixta in quo virt⁹ sit calida cū retētiōe sicut squinātum et blacte biȝātie. ¶ Cū autē maturare volueris: minuas retentiuum: ꝛ admiscebis ei qd sit resolutiuū donec ad statū perueniat: tūc enim ipa admiscēda erūt equaliter. ¶ Cū aūt declinatio fuerit nō sit ibi nisi qd resoluat ꝛ laxū efficiat. ¶ Et opȝ quidē vt illō qd frigida flu xa resoluit sit abstergēs ꝛ exiccās. Et hoc q̄dē plurimū inuenitur in calidis. ¶ Ea aūt q̄ ꝑpter causas existūt primitiuas vbi nō est humorum repletio medicari debēt in principio rei cū eis q̄ fluxa faciant ꝛ resoluāt. Et si nō: cū eo qd sit sicut illud qd primuȝ medicatū fuit ¶ Si vero mēbrū apostemosuȝ mēbri principalis emunctoriū fuerit: sicut loca glandosa in collo que sunt in circuitu aurium cerebri aut ascelle cordis: ꝛ inguina epatis: nullo modo erit ei applicandū aliq̄d qd refrenet: nō ideo qd hoc nō sit medicamentū apostematū eoꝝ: qm̄ hoc est ipsoꝝ medicamentū: sȝ qꝛ volumus ipsoꝝ medicari apostemata: immo studium ad hoc impendere vt ea augmentem⁹ et materiā ad ipa trahā m⁹. Et nō curam⁹ si malicia in mēbro augmētata fuerit. Nō eñ curam⁹ nisi de eo qd mēbro principali ē melius. Et timem⁹ ꝙ materiā si refrenauerimus: redibit ad mēbrū principale ꝛ ꝑueniem⁹ inde ad illud qd emēdare non poterimus. Quapropter volumus vt malicia in mēbrum cadat ignobile: cū principali cōtulerit mēbro ita vt studiū impendam⁹ in attrahēdo materiā ad mēbrū ignobile: ꝛ facere vt ipsuȝ apostemet. Et si nō cū aliis saltē cū ventosis ꝛ emplastris attractiuis acutis. ¶ Cunq̄ʒ ad collectionē peruenerit huiusmodi apostemata aut reliqua ab eis q̄nq̄ʒ aperientur per se aut maturationis adiutorio: ꝛ quādoq̄ʒ indigent maturatione ꝛ sectione simul. Maturatio vero completur ex eo in quo cum calore existit oppilatio ꝛ glutinatio vt per ipsum calor retineatur. Qui autem maturationem efficit cum aliquo quod sit sicut hmōi maturatiuum: attendere debet: vt si viderit calorem inatum debilem ꝛ ꝙ membrū iam declinet ad hoc vt corrumpatur: remoueat ab eo glutinosa ꝛ oppilatiua: ꝛ ponat apitiua: ꝛ scarificationem faciat profundam. Deinde adhibeas medicinas in quibus existit resolutio ꝛ desiccatio: sicut de eis inuestigabimus in libris particularibus. Multotiens preterea erit apostema profundum:

τ erit nobis necessariũ trahere ad partem cutis:τ si non cum alio saltẽ cum ventosis ignitis. ¶In apostemate aũt duro qḋ stat⁹ ter minũ pertrãsfluit regula in ea est vt mollificet qñq; cũ eo in quo exi stit caliditas τ siccitas parua. Ideo ne qḋ ex eo spissum est propter multã resolutionem fiat lapis: immo totũ ad resolutionẽ preparaṫ Postea super ipsum resolutio fortior fiat. Deinde si timetur ex re solutione eius qḋ resoluiṫ ne quod remansit lapis fiat: iteꝝ ad mol lificandũ ipsum secũdo redeat: τ incessanter fiat hoc donec totum fi niatur inter mollificandi τ resoluendi vices aliter vires. ¶Inflata aũt apostemata curenṫ ex eo qḋ calefacit subtilitate sui substantie propterea vt ventositates resoluat τ poros amplificet: nã causa in apostematibus inflatis est ventositas: grossities: τ poroꝝ clausura. ¶Studiũ quoq; est adhibendũ in prohibendo materiã ex qua ven tosus puenit vapor. ¶Ex apostematib⁹ preterea sunt q̃ sunt vlcero sa: sicut formica: que sunt infrigidanda sicut flegmon: sed nõ sunt mollificãda: τ si ꝑpterea ꝙ sunt apostemata sunt mollificanda: im mo sunt siccãda: qm̃ accidens hoc iam superauit causam. accidẽs cũ est vlcerositas de qua timetur ꝙ accidat aut ꝙ iam acciderit. Et vlcerositatis q̃deȝ medicamentũ est desiccatio: τ res ei magis cõ traria est mollificatio. ¶Occultoꝝ aũt apostematũ materia mino rãda est flobothomia τ ventris solutione. ¶Et opȝ vt ea habẽs a balneo τ vino τ motibus corporeis τ animalibus superfluis sicut ira τ sibi similibus caueat. Postea in principio rei adhibeaṫ ei qḋ absq; nimia superfluitate repercutit: τ proprie si in membro fuerit qḋ sit sicut stomachus aut epar. ¶Cunq; hora resoluendi affue rit: non debes dimittere quin stipticas medicinas habẽtes odoreȝ admisceas: sicut in precedentibus tibi narrauim⁹. Et epar quideȝ τ stomachus plus indigẽt hoc q̃ȝ pulmo. ¶Oportet preterea vt mollificãtia subtilia que istis adhibẽtur sint medicine in quib⁹ exi stit nõ maturatio τ sint apostematib⁹ cõferẽtes: sicut solãtrũ τ cassia fistula. Solatrũ nãq; ꝓprietatẽ hȝ resoluẽdi apostemata calida q̃ sunt occulta. ¶Et ea q̃dẽ habenti nõ est dand⁹ cibus nisi subtilis. Et nõ in hora paroxismi si ibi fuerit. Neq; in principio sui: nisi pro pter multã debilitatẽ fiat. ¶Cum autẽ sinthoma supuenerit pro pter collectionẽ apostematis interioris cuȝ casu virtutis in itinere mortis existit: qm̃ virtus nõ substentatur nisi nutrimẽto: τ nutrimẽ tum est res magis timorosa. Ergo si resolutũ fuerit valde bonũ erit Qḋ si aperta fuerint: danda sunt eis q̃ ea lauent sicut aqua mellis τ aqua zuccari. Postea dentur eis que suauiter maturẽt cũ siccita te. Postea in fine rei nõ adhibeãtur nisi exiccatiua. Et tu q̃dẽ scies hec ex libro q̃ particulares egritudines colligit ꝑm declarationem. ¶Est preterea cũ in apatibus occultis q̃ sub vẽtre existunt ꝯtingit error: qm̃ qñ non sunt apata sed rupture: existit in perforãdo ea ti mor. Et plerũq; apostema occultũ nõ existit ĩ panniculo; sed in ipso

intestino: et est in aperiendo ipsum timor.

De sectione. Cap. 26.

Qui plagã secare voluerit: oportebit vt ei⁹ sectio incedat fm rugarum collectionẽ q̃ sunt interius in illo mẽbro. Nisi fuerit tale qualis est frons: qm̃ si incisio incedet sicut pcedũt rugarũ ipsi⁹ collectiones: incidet musculus frõtis: et cadet supciliũ. Et similiter in mẽbris rugarum quarum incessus diuersificat ab incessu villorum suorum musculorum. Opz ergo vt sector ex anatomia sciat anatomiã neruorum et venarum et arteriarũ ne errore incidat aliquid ex eis. Et opz etiã vt secũ deferat multas ex medicinis sanguinẽ cõstringẽtib⁹ et emplastris dolorẽ sedãtibus et instrumẽtis q̃ ad hoc ptineãt. Habeat ergo secũ qd̃ sit sicut medicina Ga. et sicut pil⁹ leporis et tela aranee et albumẽ oui et ferramenta quib⁹ adurit: omnia em̃ hec sanguinis fluxũ phibent: siue ex errore ipsius pueniat: siue necessario: et vt medicinas deferat q̃ fluxa faciũt. Cũq3 exiturã pforauerit et qd̃ i ea continet extraxerit: nõ debebit ei adhibere oleũ neq3 aquã: neq3 emplastrũ in quo sit oleũ neq3 sepũ superabũdãs sicut basilicõ: imo aliqd qd̃ sit sicut emplastrũ ex calcãto qd̃ apponat cũ eo indigebit. Et desuper imponat spongiã in vino stiptico infusam.

De egritudinibus corruptiõis mẽbri et de incisione. Ca. 27.

Cum mẽbrũ pter cõplexionem cũ materia aut sine materia corrũpitur: et non pfecerit ei scarificatio: neq3 epithimari ex eo qd̃ cõferre cõsueuit de eis que in libris particularib⁹ dicta sunt est necesse vt caro corrupta q̃ est supra ipm remoueat. Et meli⁹ quidem erit vt sit sine ferro si possibile fuerit: qm̃ ferrũ plerũq3 inuenit tunicas musculorum et venarũ pulsantiũ periculose. Qd̃ si hoc nõ cõtulerit: et corruptio iã in carne pcesserit: necesse erit vt ipsa incidatur: et vt locus incisionis oleo feruẽte adurat. Ex hoc em̃ prouenit securitas ab acuitate malitie ipsi⁹: et restringit sanguinis exitus: et nascunt super incisionis locũ caro et cutis extranea: nõ pportionalis: sed res que magis carni similis existit propter sui duritiẽ.

Cunq3 incidendi volũtas affuerit: tenta prius erit imittenda in circuitu ossis voluẽdo donec qd̃ sane teneat reperiat. Et vbi dolor sit fortior cũ tenta immittit: qm̃ est termin⁹ sanitatis. Et vbicunq3 inueneris laxitatẽ et retentionis debilitatẽ: totum erit ex collectiõe eius quod est incidendum. Quandoq3 autem perforatur illud quod circundat os quod vis incidere ita q̃ foramina circundent ipsum. Ergo rumpetur per ipsum et incidetur: et quandoq3 serratur. Cunq3 hoc facere volueris: separa inter incidentem et perforantem: et inter carnẽ vt nõ redeat. Si ergo ipsum os qd̃ ẽ necesse incidere fuerit frustum eminens qd̃ nõ possit aptari ita vt debet: neq3 sit eius rectificatione fiducia: et timeatur ne corrumpatur et corrumpat illud quod est coram ipso sublevabimus carnem ab eo: aut scindẽdo: deinde ligando et ad diuersitatem partis illius ex-

tēdēdo: aut alijs ingenijs q̄ sensus demōstrat. ¶ Et separabim⁹ inter ipsum ⁊ membrū nobile si ibi affuerit cū pānis q̄ ipm ab eo elongabunt: ⁊ postea incidemus. Et si os fuerit tale quale est os coxe: et fuerit magnum ⁊ neruis ⁊ arterijs ⁊ venis propinquum: ⁊ fuerit ei⁹ corruptio multa: debet medicus ab eo fugere absq̧ ipsi⁹ incisione et scarificatione cum ferro vel igne.

¶ De medicationib⁹ solutionis ꝯtinuitatis ipsorū ⁊ vlcerū. Ca. 28.

Solutio continuitatis in magnis membris medicat̄ equatiōe ⁊ ligatura cōueniēte q̄ i doctrina restaurationis dicta est. Et tibi i suo loco postea veniet cū quiete ⁊ comestione cibi ꝯglutinatiui in quo habet̄ fiducia ꝙ ex ipso nutrimētū generat̄ cartilaginosum qd labia fracture claudat ⁊ i vnū cōducat sicut cibus q̄ fit de extremitatib⁹ aialiū. Impossibile em̄ est vt os restauret̄: ⁊ ppriei corpib⁹ cōsistentiū nisi f̄m hūc modū: q̄m nullo mō redibit ad cōtinuitatē. ¶ Et nos q̄dē d restauratōe sermonē exq̄situ loq̄mur in libris particularib⁹. ¶ Intētio aūt i medicādo solutiōe ꝯtinuitatis q̄ i mēbris accidit mollib⁹: est triū principiorū curā habere. Primū eorū ē: q̄m si cā fuerit fixa minusq̧ oz: ē retinere illd qd fluit: ⁊ cōstringere eius materiā si ipsa fuerit currens. Et secundū est fixurā cōsolidare cū medicinis ⁊ cibis cōuenientibus. Et tertiū est putrefactionē phibere ꝙ̄to plus fuerit possibile. ¶ Cūq̧ ab vno triū te excusaueris: redi ad cogitandū de duob⁹ remouentib⁹. ¶ Tu vero iā scis quō illud qd fluit: retineat̄. ¶ Sz cōsolidatio fit adiūgēdo labia si adiungūtur ⁊ exiccādo ⁊ comedendo glutinatiua. ¶ Et scito ꝙ intētio i medicādo vlcera est exiccatio. Quod ergo ex eis nondū fuerit tm̄ exiccetur. Et in illd qd ex eis putridū fuerit medicine acute corrosiue mittātur: sicut calcātū ⁊ alzegi ⁊ arsenicū ⁊ calx: q̄ si nō cōtulerint: necessari⁹ est ignis. Et medicina q̄ est cōposita ex flore eris ⁊ cera et oleo: q̄m ipsa flore eris mūdificat ⁊ phibet morsionis superfluitatem olcorcera. Ipsa ergo in hac re medicina existit tēperata. ¶ Et dicem⁹ ꝙ oia vlcera: aut sūt simplicia: aut ꝯposita. ¶ Et simplicia q̄dē cum fuerint parua ⁊ nil ex eorū humiditate corrodet̄: tunc coniungenda erunt ipsorum labia: ⁊ liganda custodiendo ne inter ipa aliquid olei aut pulueris cadat: q̄m consolidabuntur. Et similiter magnū de cuius substātia nil perditū fuerit et cuius vna pars alij applicari pōt. ¶ Magni vero cuius partes applicari non possunt siue sit fissura siue cōcauitas vel spatium plena sanie: et iam aliq̄d ex substātia membri perditū est: curatio est exiccatio. ¶ Si ergo illud qd perditū est tantū fuerit cutis et necesse erit vt cicatricem inducat. Et hoc quidē per essentiam cū stipticis. Et per accidens quidem cū calidis cū ex eis parū qd sit adustū superponet̄ sicut alzegi ⁊ calcantū: q̄m magis iuuāt in exiccando: et magis perducunt crustam. nā si multū fuerit: corrodet ⁊ in vlceribus augmētū faciet. Si aūt illud qd pditū fuit: fuerit caro: sicut est in vlcerib⁹ pfundis: non

erit festinandū in cicatrizando ea: imo primo erit studendū vt caro in eis nascatur. Et caro quidē nō generat nisi ex eo cui⁹ siccitas nō multū gradū primū transcendit. ¶ Uerūtamē hic cōditiones attē-duntur de quibus cura est habenda. ¶ Et ex eis est ꝯsideratio di-spositionis cōplexionis mēbri principalis: et complexionis vlceris. Quoniā si mēbrū in sui cōplexiōe fuerit multe humiditatis: ꝛ vlc⁹ nō fuerit multe humiditatis: sufficiet siccitas pauca in primo gradu: qm̄ egritudo nō multū fuit elōgata a natura membri. Sꝫ si mēbrū fuerit siccū ꝛ vlcus humiditatis multe: erit necessariū illud qđ exiccet in secūdo gradu ꝛ tertio vt reducat ipm̄ ad suā naturalem cōplexionē. Et in tēperatis quidē dispositio erit equanda. ¶ Et ex eis est consideratio cōplexionis toti⁹ corpis. Nā cum corp⁹ fuerit multe siccitatis: ꝛ mēbrū augmētatū in humiditate fuerit tēpera-tum ꝑm corpus equale ex tēperamēto erit exiccandū. Et silr̄ si cor-pus fuerit in humiditate augmētatū ꝛ mēbrū in siccitate. Et si ambo ad augmentū deueniunt: tūc si egressus fuerit ad humiditatem ampliori exiccabit siccitate. Et si fuerit ad siccitatē minori exicca-bitur siccitate. ¶ Et ex eis est cōsideratio virtutis siccantium: qm̄ lꝫ ex siccantib⁹ carnē nasci facientibus exiccatio fortis nō querat: lꝫ exiccatio q̄ sit talis qualis est illa que ꝓhibet materiā scꝫ sup̱fluā q̄ descendit ad mēbrū qđ sit aptū ad hoc vt carnis gn̄atio sit ex ea multū tn̄ ea queritur in siccantib⁹ q̄ nō sunt ad hoc vt caro p̱ ipaꝫ generet: sꝫ vt cicatrizatio fiat p̱ ea. Ex eis em̄ querit vt sint plus abstergētia: et magis lauātia plus q̄ siccātia: ex quib⁹ nō querit nisi cicatrizatio et ꝯsolidatio ꝛ cōtinuatio. Et oēs quidē medicine que sine mordicatione desiccāt: sunt ingrediētes in genus earū que car-nē nasci faciunt. ¶ Omne p̄terea vlcus qđ in loco existit nō carno-so est inobediēs ad hoc vt cito medicetur. Et silr̄ rotundū. ¶ Me-dicinis aūt siccantib⁹ ꝛ stipticis que in vlcerib⁹ occultis adhibent sunt medicine mūdificātes: sicut mel. Et medicine loco ꝓprie: sicut diuretica medicinis vlcera instrumētoꝝ vrine curātibus. ¶ Cunqꝫ cicatrizare voluerim⁹: ponem⁹ medicinas cū stipticitate sua visco-sas sicut terra sigillata. ¶ Et scito ꝙ quedā sunt vlceris sanitateꝫ ꝓhibentia: ex quibus est malitia cōplexiōis mēbri quare studere debes vt ipm̄ rectifices. Et malitia cōplexiōis sanguinis qui ad ipm̄ aduenit quare succurrere debes cum gn̄atione boni chimi. Et multitudo sanguinis q̄ ad ipm̄ fluit ꝛ humectat ipm̄: cui succurrere debes cū euātiōe ꝛ subtiliatiōe cibi ꝛ faciēdo vt exercitet si possibile fuerit. Et ossis corruptio qđ est sub eo ꝛ qđ ei transmittit saniē. Et hmōi q̄dē curatio nō est nisi ossis illi⁹ melioratio: ꝛ ipius fricatio si fricatio totā ipsius corruptionē remouere poterit: et accipere ipsuꝫ ꝛ incidere. ¶ Multotiens preterea est necessarium medicāti vlcera vt secū deferat empl'a attractiua vt eis frusta ossiuꝫ et res extranee carni infixe euellant. Et si non: prohibebūt vlcus meliorari. ¶ Ul-

cera quoq nutrimēto indigēt ppterea vt cōfortatio fiat. Et mino ratiōe nutrimēti ppterea vt saniei materia restringat. Et inter hec duo cōtraria existit diuersitas: qm̄ sanies debilitat: quare cōforta re necesse est: et multiplicat: quare necesse est nutrimētū phibere. Medicus ergo de hoc sollicit9 esse d3. ¶ Cūq3 vlcus in pncipio fuerit nō d3 eger balneū ingredi: neq3 ip3 aqua tāgere calida: qm̄ attrahet ad ipsum quod in apostemate augmētum faciet. S3 cū vlc9 quieuerit et saniē fecerit fortasse: tūc facile fiet ei. ¶ Omne pterea vlcus qd̄ cito reuertit postq3 carne repletū est: et cōsiderari d3: est in semita pueniēdi ad fistulā: debes ergo semp intueri colorē saniei: et colorē labiorum vlceris. Et si plus multiplicabit sine multiplicatiōe nutrimēti est ibi alfase. ¶ Loq̄mur ergo nūc de curatiōe alfase. Et dicam9 qm̄ pterea q alfase est continuitatis solutio aut infra cutē pfundā: manifestū est q opzvt eius medicamina sint fortiora q3 eius quod discooptū est. Et ppterea q multū sanguis ad ipsu3 fluit: est necessariū illd̄ qd̄ illū resoluit. Uerūtn̄ opzvt ei9 resolutio sit cū multa siccitate vt non resoluat qd̄ ibi subtile est: et faciat lapidē qd̄ ibi spissu3 est. ¶ Cūq3 ex resolutiōe pfecerim9 illd̄ qd̄ nobis necesse est: debem9 apponere cōsolidatiuū qd̄ sit desiccatiuū: ne fit sanies in 9cauitate q̄ exire nō valeat et fiat lapis: et postea qualibet cā putrefiat aut eradicet et redeat cōtinuitatis solutio. ¶ Cūq3 aūt alfase fuerit pfundior: scarificabit loc9 vt medicamē magis penetret. ¶ In medicādo aūt alfase et cōtusionē leuē fortasse sufficiet flobothomia. ¶ Qd̄ si alfase fuerit in pmis cū pcussiōe medicet pri9 pcussio medicaminib9 pcussiōi aptis donec sit possibile medicari alfase. ¶ Et alfase q̄dē si magna fuerit: medicabitur cū siccātibus. ¶ Et si fuerit parua vt punctura ac9 dimittat esse ei9 ipsi nature: si nō fuerit venenosa pēdēs: aut fuerit fortis doloris aut si tetigerit neruum: et timeatur inde apostematis generatio et pulsatio. ¶ In contorsione autē sufficit mollis ligatura: non dolorosa: et vt sup ipsam ponantur medicamina contorsioni apta. ¶ In his autē que sunt sicut casus et pcussio necessaria est flobothomia ex pte diuersa. Et subtiliandu3 est nutriēs. Et dimittēda est caro: et q̄ sunt sicut ipsa. Et regēdu s est ex apozimatibus et potionibus scriptis ad hoc in libris particularibus. Sermonem autem in solutionibus cōtinuitatis factis in neruis et ossibus reseruabimus posterius ad libros particulares.

¶ De cauterizatione. Ca. 29.

Cauterizatio est medicamē valde vtile iuuans: ad prohibēdu3 ne corruptio spargatur: et ad confortandum mēbrum cuius complexionem volumus rectificare: et ad resoluendum materias corruptas in membro retētas: et ad restringēdū sanguinis fluxū. ¶ Res vero qua cauterium fit melius est aurum. ¶ Et loc9 quidē qui cauterizat: aut est manifest9: et ponitur cauterium sup ip̄m sensibiliter. Aut est pfund9 interi9 in mēbro: sicut i naso: aut ore: aut in ano. Et

hmōi q̄dē forma indiget sup quā ponat:qđ sit sicut tale:aut magra in aceto infusa:postea ponāt sup ipam pāni aq̄ rosacea vehemēter infrigidati aut succis aliquib⁹. Et mittat in cānalē ita vt loc⁹ cauterizandus eius bucella fiat:deinde immittat cauteriū ppterea vt ad locū perueniat:⁊ in circuitu nō impediat:⁊ ppriе cū cauteriū subtilius fuerit q̄ forme vacuitas ne laterib⁹ forme obuiet. ¶ Cauterizator p̄terea sibi cauere dz ne fortitudo cauterizatiōis ipius ad neruos perueniat:neq̧ ad chordas:neq̧ ad ligamēta. ¶ Qđ si ppter sāguinē q̄ fluit cauterizaueris:oportebit vt cauterizatio sit fortis:idē vt crusta grossitiē habeat ⁊ spissitudinē ne cito cadat:q̄m ex casu cruste cauterizatiōis facte ppterea vt carnē corruptā pijcias:⁊ vt sanguinis flux⁹ phibeat:peruenit ad malū deteri⁹ eo qđ erat. ¶ Cūq̧ cauterizaueris ppterea vt carnē corruptā pijcias ⁊ terminū sani scire volueris erit vbi dolet. Et fortasse necessariū erit tibi cū carne cauterizare os qđ est sub ea:⁊ supra ipsum morari donec tota ipsius destruat corruptio. ¶ Cū ergo fuerit qđ sit sicut craneū subtiliter ipam opare ita vt cerebrum non ebulliat:neq̧ ipsius panniculi corrugentur. Et in alio osse ab ipso non cures perquirere.

¶ De sedatione doloris. Ca. 30.

Iam sciuisti dolo⁊ causas in duarum comp̄hēdi diuisiōib⁹ sc3 mutatione cōplexionis subito:⁊ solutiōe ɔtinuitatis. ¶ Postea sciuisti q̧ postremum diuisiōis ea⁊ peruenit ad malitiā complexionis calide:aut frigide:aut humide:aut sicce absq̧ materia:aut cu3 materia chimosa:aut ad vētositatē:aut apostemata. ¶ Doloris ergo sedatio ex cōtrarietate harūm causarum erit. Et iā sciuisti qualiter vniuscuiusq̧ earum contrarium sit. Et sciuisti quomodo malitia complexionis ⁊ apostema ⁊ vētositas medicētur. Et omnis quidē dolor qui fit fortior interficit q̄m ex eo in primis accidit frigiditas corpis ⁊ tremor postea fit pulsus paruus:deinde destruit:⁊ postea morit. ¶ Et ad summum id qđ dolores sedat:est aut id qđ cōplexionē mutat. Aut qđ resoluit materiā. Aut qđ stupefacit. Et stupefaciēs q̄dē remouet dolorē:q̄m destruit sensum:mēbri eius vo sensum non aufert nisi propter vnam duarum causarum: aut propter multam infrigidationē:aut propter multam ventositatē que est in ipso contraria virtuti illius mēbri. ¶ Ea quoq̧ q̄ flexa faciunt:sunt ex summa eorū q̄ molliter resoluunt:qualia sunt anetum:⁊ semē lini: ⁊ melilotum: ⁊ camomilla:⁊ semina apij:⁊ amigdale amare: ⁊ oīs res in p̄mo gradu calida:⁊ ppriе q̄n fuerit cū ea glutinādi potētia sicut gummi pruno⁊:⁊ amilū:⁊ cerusa:⁊ crocus:⁊ laudanū:⁊ altea ⁊ amomū:⁊ caules:⁊ napi:⁊ apozima eo⁊. ⁊ adipes:⁊ isopus ceratus:⁊ olera:sicut dicemus in antidotario:⁊ vētrē soluētia ⁊ euacuantia quocunq̧ modo fuerint:sunt istiusmodi. ¶ Et flexa quidē faciētia sunt danda post euacuantia:si necessarium fuerit euacuare donec materiam restringas que ad membrum descēdit;⁊ etiam illud totum qđ

apostema maturat: aut qd ea aperit. ¶ Omnibus autem stupefacientibus fortius est opium. Et ex eis sunt poma mādragore: et eius semē: et cortices radicis ipsius: et papauer: et bengi: et iusquiamū: et solatrū putrefaciēs. et semē lactucaruz: et ex eis sunt nix et aqua frigida. ¶ In doloribus preterea multotiēs accidit error: qm̄ eorum cause erūt extrinsece: sicut calor: aut frigus: aut ceruicalis eminētia: aut loci corruptio aut casus q̄ fit i ebrietate: aut alia ab his: et q̄runt eorum cāe i corpe. Et puenit error. Qua ppt scire oībes hoc et cognoscer: si ē ibi repletio: aut nō: et sunt tibi cause repletionis nate. Qn̄qꝫ ēt causa aduenit exterius deinde interius fit mānsua: sicut cum aliquis bibit aquā frigidā et accidit ei fortis dolor in parte stomachi et epatis. ¶ Et multotiēs q̄dē nō est multū necessaria euacuatio et sibi similia: quoniā sepe sufficit sibi balneum et fortis somnus in eo. Et sicut qui comedit rem calidā et infert ei fortē capitis dolorē: et sufficit ei aquā infrigidatā bibere. ¶ Et quādoqꝫ est res in qua fiducia est q dolor ea remoueat vt tarde operās ita q dolor ille vsqꝫ ad horā illā tolerari non potest: sicut euacuatio materiei dolorē faciētis colice retēte in villis intestinorū: aut cito operās est sed ex ea timetur finis vehemēter malus: sicut stupefactio mēbri dolētis in colica cum medicinis que hoc operari solēt et fit medicus in hoc ambiguus. ¶ Debet ergo bone mēsurationis fortitudinē habere: vt sciat quod duorum tēporum sit longius aut tēpus fixionis virtutis: aut tēpus doloris. Et ēt q̄ duarum rerum sit ei deterior: an dolor: an malus finis qui ex stupidatione timetur: vt eligat studium ei impēdere qd magis est impediēs. Fortasse eñ si dolor remāserit fortitudine sui et magnitudine interficiet. Et stipulatio forsitā nō interficiet: lꝫ ex alia parte impediat: cuius impedimētū fortasse corrigere poteris: et redibit forsitā: et tu redibis medicina cōueniēte. ¶ Et pter hoc totū stupefaciēs cōplexionē cōsiderare debes: et ipsius qualitatē: et vt qd ex eo est facilius dones: et vt tribuas id quod est cū suis tyriacis cōpositum: nisi res fuerit maxima q̄ forti indigeat stupefactiōe. Sūt preterea mēbra de q̄bus nō curamus et si eis supponas narcotica: qm̄ nō inde ad vehemēter malū finē puenīūt sicut dētescū eis apponit stupefactiuū. Et fortasse q̄dē ēt bibere erit melius in huiusmodi sicut bibere qd stupefaciat propter dolorē oculi: qm̄ ex hoc minor malitia prouenit oculo q̄ vt interius ponat. Et fortasse facile erit corrigere malitiā q̄ ex potu alijs accidit mēbris: in eo aūt qd est sicut colica magnificat malus finis: quoniā materiam augmentat frigus et cōgelationē et clausuram. ¶ Amplius stupefacientia plerumqꝫ sedāt dolorē: propterea q dormire faciunt: quoniā somnus est vna ex causis ipsius sedationis doloris: et proprie quādo cum eo facta fuerit fames: et in dolore materiali. ¶ Et stupefaciētia quidez composita quorum fortitudines alie debilitant medicine sicut tyriaca: sunt magis secura: queadmodū filoniū: et trocisci q̄bus nomē ponitur ternarij: sꝫ eorum stupefactio est debilior. Qd autē ex eis est recens

maioris est stupefactionis. Et in antiquo fere nulla stupefactio: et quod est medium. ¶ Et ex doloribus quidem qui sunt multe fortitudinis et sunt ad medicandum faciles in quibusdam horis sicut dolores ventosi: quoniam quandoque sedantur et sufficit ut super eos aqua calida euacuetur. Uerumtamen in hoc timor existit: vnde ab eo tibi cauere debes: quoniam plerumque causa erit apostema: et existimabitur quod sit ventositas. Et si fortasse factum fuerit ei embroca ex aqua calida et precipue in sui principio ei affert magnum malum. Et preter hoc quandoque impedimentum ventose efficit cum ventositatem resoluere nõ poterit: et in quãtitatẽ ipsi⁹ spacij augmẽtũ faciet. ¶ Et vaporationes etiã sunt ex medicatiõib⁹ vẽtositatũ. Et ex eis q̃dẽ melior est cũ qua est id quod exiccat sicut milium: nisi in mẽbro fuerit quod illud tolerare non valet sicut oculus. Fiat ergo tũc vaporatio cum pãnis. Ex vaporationib⁹ ẽt sunt que cũ oleo calefacto fiũt. Et ex vaporationib⁹ quidẽ fortib⁹ est vt orobo rum farina cum aceto coquat̃ et postea siccet̃: et fiat ex eo vaporatio. Et minor causa ea est vt fur fur coquat̃ sicut hoc. Salis aũt vapor est pũgitiu⁹. Sed milij est melior et debilior. Et plerũque ẽt fit vaporatio ex aqua in vase posita que est incolumis et leuis: sed operationẽ efficiet quã nominauimus si illud non fuerit obseruatum. Uẽtose ẽt cũ igne sunt istiusmodi et sunt fortes in sedando dolorẽ ventosum. Et si eas iterum adhibueris: dolor penit⁹ destruet̃. Uerũtñ plerũque ex eis accidit illð qð ꝑuenit ex eo qð dixim⁹. Ex sedãtib⁹ ꝑterea dolorẽ est molliter longo tẽpore incedere ꝑpter illud qð in ipso existit ex virtute faciendi fluxa. Et similiter adipes subtiles noti: et olea que nominauimus: et dulcis cantilena: et proprie cum ex ea prouocatur somnus. Et occupari in eo quod gaudium efficit: doloris vehementiam sedat.

¶ In quo precipitur a quibus curationibus incipiamus. Ca. 31.

Cum multe cõiũgunt̃ egritudines ab ea incipere debem⁹ in q̃ vna harũ triũ ꝓprietas existit. ¶ Una earũ est quod alia sanari nõ potest anteq̃ ipsa sanet̃: sicut apostema: et vlcus cũ cõiũgunt̃. Medicamur enim apostema donec cõplexiõis malitia q̃ cũ eo venit: remoueatur absque cui⁹ sanatiõe vlc⁹ sanari nõ põt: postea medicamur vlcus. ¶ Et scða earũ est cũ vna egritudo causa fuerit alterius: sicut cũ accidit opilatio et febris. Medicamur enim opilationẽ ꝑus: deinde febrem. Et si nobis necessariũ fuerit oppilationẽ aperire cum eo in q̃ aliqua existit caliditas nõ curabim⁹ ð febre. Et medicamur q̃dẽ pulmonis apostema cum desiccatiuis et non curabimus de febre quoniam impossibile est vt febris remoueat̃ causa ipsius remanente. Et cause quidem eius sanatio est exiccatio que febri nocumentum facit.

¶ Tertia vero cum fuerit vna earum de qua maior sollicitudo sit habenda sicut si coniungatur sinochus et paralysis. Medicamur enim sinochum extinguẽdo et flobotomãdo: et de paralysi non cura

bimus. ¶ Cū aūt egritudo et accidens ꝯiungunt: a sanatione egritudinis incipiemus. Et si accidēs superauerit: tūc accidentis curā habebimus ꝛ egritudinē nō ꝯsiderabim⁹: sicut in colica dam⁹ stupefacientia: ꝓpterea vt doloris fortitudo remoueat: licꝫ ipsi colice impedimētū faciat. Et cū hoc qn̄qꝫ tardam⁹ qđ facere debebamus ꝓpter stomachi debilitatē: aut ꝓpter vētris fluxū qui p̄cessit: aut ꝓpter presentem nauseā. Et qn̄qꝫ non tardam⁹ sꝫ operamur: et tn̄ nō totā remouem⁹ cām: sicut in egritudine spasmi: nō eīn totū expellim⁹ humorē: imo ex eo aliquid dimittimus vt ipsum spasmosus remoueat motus ne humorē resoluat naturalem.

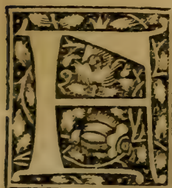
¶ Operationis sigillatio et gratiarum actio.

Sit qualitas huius nostri sermonis compendiosi de principijs vniuersalibus doctrine medicinalis sufficiēs. ¶ Deinceps autem laboremus vt de simplicibus medicinis librū componamus si deus voluerit. Et ipse quidem nos iuuabit: cui sint grates fm̄ sui innumerabiles misericordias. ¶ Finis.

¶ Expletus est liber primus canonis: quem princeps Aboali Abinsceni de Medicina edidit.

¶ Liber canonis Quartus incipit de egritudinibus particularibus que cū accidūt nō appropriantur vni membro: continēs septem Fen: de quib⁹ hic ponūtur prima: tertia: quarta: et quinta fen quarti.

¶ Fen pria est de febrib⁹: ꝛ cōtinet quatuor tractat⁹.
¶ Tractatus primus de febre ephimera.
¶ De diffinitiōe febris ꝛ generib⁹ febris. Cap. primū.

Febris est calor extrane⁹ accēsus in corde: ꝛ procedens ab eo mediātibus spiritu ꝛ sanguine ꝑ arterias ꝛ venas in totū corpus: et inflāmatur in eo inflāmatione q̄ nocet operationibus naturalibus: nō sicut caliditas ire et laboris cum non vltimatur: et impedit operationem ita vt retineatur. ¶ Et sunt quidam hominum qui diuidunt febres in duas diuisiones primas .s. in febrem egritudinem. et in febrem accn̄s. Et ponunt febres apostematum de genere febris accidentis.

¶ Et intentio q̃dẽ sermonis eorũ est ꝙ febris egritudinalis est illa inter quã et cãm que nõ est egritudo nõ est mediũ: sicut febris putredinis. Putredo eñ est cã ei⁹ absq₃ medio et nõ est putredo in se ipsa egritudo: imo est cã egritudinis. Febris vero apostematis est accidens apostemati existẽs dũ est apostema sequẽs ipm: ꝛ apostema est egritudo in seipso. ¶ Et cõtradicẽti q̃dẽ inest vt dicat. Qm̃ si ꝑpterea ꝙ febris apostematis sequit̃ caliditatẽ eius ꝛ sequit̃ ex dolore ipsi⁹ est sil'e vt sit febris accidẽs: tũc op₃ vt sit plurimũ febriũ ephimerarũ accidẽs. Et si ipsa seq̃tur putredinẽ q̃ est in apostemate: tũc apostema nõ ẽ cũ ipo. Cã igit̃ ei⁹ q̃ est essentialis est putredo: ꝛ apostema nõ est cã ei⁹ nisi ꝑ accidẽs. Et dicem⁹ ꝙ nõ significauerũt ꝑ febrẽ accidẽs hoc: imo nõ intellexerũt ꝑ ea₃ nisi ꝙ ipsa sequit̃ apostema hoc: ꝛ inueniũt eã ꝑ inuẽtionẽ apostematis. Sil'r ergo est dispositio febriũ putredinis ꝑ cõparationẽ ad putredinẽ. Uerũ occupatio in huiusmodi ꝯdictionib⁹ est illud qd̃ nõ cõfert in scia medicine aliq̃d ꝛ facit medicũ ꝓcedere ex arte sua ad inq̃sitiões: q̃ fortasse ipediũt ipm ab arte sua. Procedam⁹ ergo ſm id qd̃ ꝯsuetũ est

¶ Dicamus ergo ꝙ ꝑpterea febres apostematum ꝛ oppilationum sunt febres accidẽtes: ꝛ alie febres sunt egritudines: tunc cõueniẽs est vt dicam⁹. Qm̃ ꝑpterea ꝙ oia q̃ sunt in corꝑe hoĩs sunt tria genera scз. Mẽbra cõtinẽtia illud qd̃ est in eis de hũiditatib⁹ ꝛ spiritibus: quorũ cõꝑatio est cõꝑatio parietũ balnei. Et humiditas recõdita: et eius cõꝑatio est cõꝑatio aq̃ balnei. Et spirit⁹ aĩalis vitalis ꝛ naturalis ꝛ vapores effusi: ꝛ cõꝑatio eoꝝ est cõparatio aeris balnei. Et aer balnei quando infrigidatur illd̃ quod est vicinũ ei non oportet vt ipse extinguat̃: imo possibile est vt remaneat et redeat: et calefaciat illd̃ quod ei vicinũ est. Sil'r est vnũ istorũ trium geneꝝ extra qd̃ non inuenitur in hoĩe genus corporeũ. ¶ Nã si accẽdatur febris in mẽbris radicalib⁹ accẽsione prima sicut accẽdit̃ adustio. verbi gratia vt ĩ parietib⁹ balnei: aut ꝑ follem ferrarij: aut ꝑ ollam coci tunc illd̃ genus febrium nominatur febris ethica. ¶ Et si accẽditur febris accensione prima in hũoribus: deinde accendatur ex eis in membris sicut accidit vt effundatur aqua calida in balneo et igniantur latera eius causa eius: aut ius calidum in olla vt accendatur olla causa eius: tunc illd̃ genus febriu₃ noiatur febris humoris Et si accẽdatur febris accẽsione sua prima in spiritib⁹ et vaporib⁹: deinde accẽdatur ex eis ĩ membris et humoribus sicut accidit vt ꝑueniat ad balneum aer ignis qui accẽdatur in eo: ꝛ calefaciat aerẽ ei⁹ ꝛ ꝑueniat ad aquã ꝛ parietes: tũc gen⁹ illd̃ febris noiatur febris ephimera: qm̃ est accẽsa in re subtili que resoluit̃ cũ velocitate. Et raro ꝑtransit diẽ cũ nocte sua nisi cõuertat̃ ad gen⁹ illd̃ febrium.

¶ Hec ḡ diuisio febriũ est ꝑ modũ ꝓpiquũ diuisiõi eueniẽti ꝑ differẽtias. ¶ Et diuidũt̃ febres alio mõ. Dicit̃ eñ ꝙ de febrib⁹ sũt febres acute. Et de eis sunt nõ acute. Et de eis sũt chronice. Et d̃ eis sunt

nō chronice. Et d̄ eis sūt nocturne. Et d̄ eis sūt diurne. Et de eis sūt salubres recte. Et de eis sunt habētes accidētia horribilia. Et de eis sunt dimittentes. Et de eis sunt inseparabiles. Et de eis inseparabilibus sunt q̄dā quib⁹ sunt remissiones. Et de eis sunt quib⁹ sunt intensiones Et de eis sunt quib⁹ sunt exfortiatiōes. Et de eis sunt sil'es. Et de eis sunt frigide hn̄tes rigorē aut horripilationē. Et de eis sunt calide. Et de eis sunt simplices. Et de eis sūt ꝯposite.

¶ De preparatis ad febres. Cap. 2.

Dixerūt q̄dā ꝙ corpora vehemētius p̄parata ad febres sunt corpa calida ꝛ humida ꝛ ꝓprie cū humiditas est fortior caliditate. Et isti quidē sunt fetidi sudoris ꝛ vrine ꝛ egestiōis. Et corpora calida ꝛ sicca iterū sunt p̄parata ad febres calidas. Et incipiunt prius ephimere: deinde festināt ad putredinē ꝛ adustionē. ¶ Et qn̄qꝫ faciūt cadere in ethicā. ¶ Et sequūtur ea ābo que equātur in humiditate ꝛ siccitate ꝛ dominatꝰ caliditas. ¶ Et ista sunt de genere eoꝝ in q̄b⁹ incipit febris vaporis calidi: deīde ꝑmutatꝰ ad febrē humor. ¶ Postea illa in quib⁹ equantꝰ calor ꝛ frig⁹ ꝛ multiplicatur humiditas. Et istis q̄dē febres putredinis accidūt ſm plurimū incipiētes. ¶ Et corpa frigida ꝛ hūida: ꝛ frigida ꝛ sicca sunt lōginquiora corpa a febribus ꝛ ꝓprie ab ephimera.

¶ De horis febrium. Cap. 3.

Febrium hore sunt sicut reliquarū egritudinum principium ꝛ augmentū: ꝛ status apud vltimum: ꝛ declinatio. Et sunt quandoqꝫ particulares cause cuiusqꝫ paroxismi. ¶ Et timor est a principio vsqꝫ ad statum. Apud declinationem vero non moritur eger ex ipsa febre: nisi per id qd̄ dicemus de causa cōmuniter. ¶ Et principium quidem est hora qua calor naturalis prefocatur a materia submersa in membro tandiu donec nō appareat maturationi aut diuersitati eius contrarie maturationi vestigium. Et principium quidem est inuentum in omni egritudine. Verū quandoqꝫ occultatur: sicut est eius occultatio in sinocho ꝛ epilepsia ꝛ apoplexia Et quādoqꝫ principium est occultum paucorum accidētiū ꝛ existimatur ꝙ non sit principiū in ea. Et similiter quādoqꝫ in die primo febrium acutaꝝ videntur nubes ꝛ signū maturitatis: ꝛ existimatꝰ ꝙ nō sit ei principiū: ꝛ nō est ita. ¶ Et augmētū quidē est hora in qua cōmouetur caliditas innata ad resistendū materiei motu manifesto ꝛ apparēt signa digestiōis: aut signa cōtraria digestioni. ¶ Et status est hora in qua vehemens est pugna inter naturā ꝛ materiā ꝛ apparet victoria vnius ambarum earum super aliam ꝛ est hora pugne. Et eius spatium est in habentibus paroxismos acutos paroxismus vnus. Et non cognoscitur nisi per illū qui sequitur ipsuꝫ aut duo paroxismi. Et cognoscitur in tertio ei⁹ ideo ꝙ nō addit super illos ambos in pluribus: nisi egritudinibus macronoxiis. Fortasse eñ assimilātur paroxismi plures in omnib⁹ iudiciis suis. Et

illic apud statum cõpletur vestigiũ digestionis: aut contrarij eius. ¶ Et declinatio quidẽ est hora in qua calor innatus iam dominatur materiei: et vincit eam: et existit in cõgregatiõis eius separatione s. rei post rem: et tunc alleuiatur caliditas caloris occulti: et expellit ad extremitates donec resoluitur: et multotiẽs ingrossatur. ¶ Et status quidẽ diuersificat in egritudinib⁹. Egritudinũ enim valde acutarum lõginquior status est vsq ad quattuor dies. Et febres ephimere sunt de hac summa: verũtamẽ ipse non numerant acute: quia nõ sufficit in acuitate egritudinis vt sit status eius proximus: imo sit de egritudinib⁹ hñtibus timorẽ. Et sequũtur eas febres acute absolute nõ valde: et sunt ille quarum status peruenit vsq ad. 14. dies quod est supra id. ¶ Et cognitio quidem egritudinũ acutarum in ordinibus suis et chronicarũ est iuuatiua in regimine cibi egri secundum quod dicimus in sequentib⁹. ¶ Et plures quidem febriũ complent principiũ et augmentũ et statũ in paroxismo vno: et faciũt paroxismũ aliũ declinando. ¶ Et febres quidẽ diuersificant in his tẽpori bus. Et de eis quidẽ sunt quarum augmẽtũ prolongatur. Et de eis sunt quarum declinatio prolongatur.

¶ De cognitione horarum vniuersalium egritudinis et proprie status. Cap. 4.

COgnitio horarum egritudinis vniuersaliũ quandoque ẽ ex specie egritudinis. Nã spasm⁹ siccus: et epilepsia et apoplexia et squinantia sunt ex acutis valde et tertiana pura et causon de acutis nõ valde. Et quartana et paralysis de macronoxijs. Et quandoque ex motu egritudinis. Nam si paroxismi sunt breues significãt quod status est propinquus: sicut tertiana pura. Temp⁹ enim paroxismorum eius est ex tribus horis vsq ad. 14. horas. Et si sint prolixi significãt quod materia est grossa: et status longiquus sicut in tertiana nõ pura. Et si fuerint illic paroxismi: imo materia eius fuerit acuta sicut sinochi tũc egritudo erit acuta. Et si fuerint signa eius signa materie frigide grosse: aut decliuis ad grossitudinẽ: tũc egritudo erit nõ erit acuta. Et si remãserit cũ dispositiõe sua: tũc egritudo nõ erit illius acuitatis. Et quandoque est ex virtute egri cui velociter aduenit debilitas: quare est egritudo acuta. Aut nõ apparet illud: et est egritudo nõ acuta. ¶ Et quandoque est ex etate et tempore. Nam in tempore calido et etate calida festinat status egritudinũ. Et in temporib⁹ frigidis et etatib⁹ frigidis tardatur status egritudinũ. ¶ Et similiter est dispositio regionũ. ¶ Et ex pulsu. Nam si est velox frequẽs magn⁹: tunc egritudo ẽ ad acuitatẽ decliuis. Et si nõ: tunc nõ est acuta. ¶ Et ex rigore. Nã si ẽ prolixi spacij: tũc egritudo est decliuis ad prolixitatẽ. Et si est breuis spacij: tũc egritudo ad acuitatẽ tẽdit. Et quãdo nullo modo est rigor: tunc abbreuiatur eius extẽsio. ¶ Et cognoscuntur hore egritudinis quãdoque ex parte horarũ paroxismorum. Nã si fuerint precedẽtes secundum antecessionem superfluentẽ ita vt vnus antecedat superflui

tatem alterius tendens ad additionem: tunc egritudo erit in augmento: quoniam de egritudinibus sunt que currunt usque ad finem horarum suarum secundum augmentum: et sunt quandoque de genere tertiane: et de genere assidue. Si autem steterit antecessio et steterint superfluitates: tunc sine dubio erit egritudo in statu. Et seruans horam unam est longi spacij. Et si postponuntur tunc egritudo est in declinatione Et similiter cognoscitur dispositio horarum ex augmento accidentium febris et statione eorum et declinatione ipsorum. ¶ Et ex additione paroxismorum eius in longitudine et breuiatione ipsorum: et fortasse diuersificantur et non assimilantur. ¶ Et quandoque cognoscuntur ex dispositione euacuationum. Nam cum accidit in paroxismo aliquo sudor aut ventris fluxus: et paroxismus secundus qui est post ipsum est in similitudine vehementie primi et fortitudine eius aut supra ipsam: tunc euacuatio eius est propter multitudinem: non propter fortitudinem: et egritudo iudicatur longa. ¶ Et quandoque cognoscuntur ex parte digestionis et contrarij digestionis secundum quod diximus. Uerbi gratia cum apparet sputum cum digestione aliqua: aut urina in qua est nubes aliqua tunc est principium augmenti. Deinde quandoque multiplicatur illud et apparet aut contrarium eius: tunc est status. Et iterum quando apparet digestio aut contrarium eius velociter ex sputo aut nube: tunc scias quod status est propinquus. Et si tardatur: tunc scias quod status est longinquus. ¶ Cognitio autem horarum particularium sic accipitur. ¶ Nam hora principij paroxismi est hora in qua coartatur pulsus: et tu iam sciuisti intentionem eius. Et plumbeus fit color extremitatum et infrigidantur extrema et proprie extremitas auris et nasi usque ad horam in qua sentitur sparsio caliditatis. Et quandoque associantur principio alteratio coloris et pigritia et angustia et tarditas motuum et profunditas somni et mollificatio palpebrarum. et grauitas sermonis et horripilatio inter spatulas et dorsum: et fortasse accidit in eo rigor fortis. Et quandoque accidit cursus saliue et saltus temporum et tinnitus aurium et sternutatio: et commotio membrorum corporis. Et vehementius quidem debilitatur virtus propter debilitatem que est in principio aut statu. ¶ Et hore augmenti medietas prima est hora in qua pulsus incipit apparere et magnificari et velox fieri: et spargitur calor in toto corpore secundum equalitatem. Et medietas eius altera est hora in qua non cessat hec caliditas sparsa cum equalitate augmentari. ¶ Et hora status est hora in qua remanet caliditas sparsa cum equalitate et accidentia cum dispositione sua: et pulsus fit maior quam unquam et fit vehementius velox et frequens. ¶ Et hora declinationis est hora in qua incipit diminutio: et incipit pulsus temperari et equatur. Deinde illa in qua incipit corpus sudare et perducit ad eradicationem. ¶ Et multotiens quidem accidit apud mortem dispositio que est sicut declinatio: et est quasi eger euaserit: et non oportet vt tu occuperis in hoc: immo cognoscas dispositionem pulsus et an magnificetur et fortis fiat. ¶ Et si tibi videtur: ponam tibi exemplum de tertiana.

Attende ergo ꝙ cum tertiana in pluribus dispositionibus incipit horripilatio deiñ frig⁹ ꝛ rigor: postea sedaꝛ rigor ꝛ minoraꝛ frig⁹: ꝛ incipit calefactio: postea eq̄tur calefactio: deiñ addiꝛ: postea stat: deiñ incipit minui vsquequo eradiceꝛ. ¶ Et scias ꝙ egritudo q̄ñq̃ plõgaꝛ: āt pp ml'titudinē materiei. Aut pp grossitiē ei⁹. Aut pp fri gus ei⁹. Et q̄ñq̃ adiuuāt ad illō tp̄s frigidū: ꝛ regio frigida: ꝛ etas frigida: ꝛ debilitas caloris innati: ꝛ soliditas corporis.

¶ De sermone vniuersali de febrib⁹ ephimeris. Ca. 5.

Cause oim specieꝝ febris ephimere sunt cause primitiue calefaciētes essentialiter: ꝛ calefaciētes p accidens: de summa occurrentiū ꝛ assumptoꝝ. s. in cibo ꝛ in potu. ꝛ passionū corporearum ꝛ aīalium: ꝛ ex doloribus ꝛ apatibus apparētibus: ꝛ sunt de eis ex oppilationibus quarū cā non est primitiua. Et nō pueniūt cause eaꝝ cū vehementia sua ad hoc vt pertrāseat illud qđ inflāmat spiritū: nā si ptranseāt illud: faciūt eadē in ethica: aut in speciē febriū huorum quā dicemus. Cause eñ primitiue plerūq̃ mouēt antecedētes Q̄đ si mouerit eas ad putredinē: erūt febres putredinis. Et sunt quidā hoim q̄ existimāt ꝙ febris ephimera nō fit nisi ex labore spiritus ꝛ corpis: ꝛ illud est error. ¶ At iste quidē fe. ꝭm. plurimuꝫ recedunt in die vno: ꝛ raro ptrāseunt tertiū diē. Nā si pertrāseant illaꝫ quātitatē: existimaꝛ de esse eaꝝ ꝙ ipse permutātur. Et intētio quidem permutationis est ꝙ retētio caliditatis ptransit spiritū: aut ad corp⁹ aut humorē. Lꝫ sint de hominib⁹ q̄ dicāt ꝙ ipsa q̄ñq̃ remanet sex dieb⁹: ꝛ cōsumiꝛ integra cōsumptione: cui nō esset similis si permutaretur ad genus aliud. ¶ Et hec quidē fe. est facilis curationis ꝛ difficilis cognitionis: ꝛ similiter principiū ethice. ¶ Et homines quidem velocius cadentes in feb. ephimeras: ꝛ qui vehementius leduntur ab eis si erreꝛ in eis: sunt illi in quibus calor ꝛ siccitas sunt magis vincētes: qm̄ pueniūt velociter ad ethicā ꝛ tertianā Deinde illi in quibus calor est plus. Deinde illi in quibus est plus siccitas. Et cum illi q̄ habent complexionem siccam ꝛ calidam accidit fames ꝛ adueniunt cum ea vigilia ꝛ labor animalis ꝛ labor corporeus festinat ad ipsum fe. ephimera cum horripilatione quadaꝫ Quod si non succurratur ꝛ cibetur statim festinabit ad ipsum fe. putredinis.

¶ De signis proprijs febriū ephimerarum distinguētib⁹ eas ab alijs. Ca. 6.

De proprietatibus earū est ꝙ ipse non fiunt a causis antecedentibus. Neq̃ incipiūt cū coartatione. Et est ꝙ ipse nō incipiunt ꝭm plurimū cū rigore ꝛ frigore extremitatum ꝛ profundatione caliditatis ꝛ declinatione ad pigritiā ꝛ somnū ꝛ submersioneꝫ pulsus ꝛ subtilitatē eius ꝛ diuersitatē eius ꝛ prauitatē ipsius. Immo fortasse accidit in principio earum similitudo frigoris ꝛ horripilationis ꝛ punctio cuius causa est vapor ehimi mali ꝛ remouetur ve-

lociter. Et accidit sed raro rigor propter multitudinem vaporum ledentium lacertos propter punctionem suam superflua multitudine. Et est eius inflammatio non mordicatiua aspera: immo bona sicut caliditas corporis laborantis rebrij. ¶ Et cum est vrina in primo die digesta ꝛ pulsus bonus: tunc iudica ꝙ est fe. ephimera. Et illud ideo quoniam vrina nō alteratur in ea in quātum ipsa est ephimera. Et est sedimen eius digestum non decliue ad colorem humoris. Et quādoqꝫ nubes eius pendens. Et quādoqꝫ est natās boni coloris. Et quandoqꝫ accidit vt non equet color eius tamen eius substātia est equalis ꝛ nō alteratur color eius: nisi propter id quod associatur ei de causa alterationis vrine quāuis non sit illic fe. ephimera ex eo quod dicemus in tertiana ꝛ similibus ei. ¶ Et pulsus est decliuis ad spissitudinē ꝛ fortitudinē ꝛ magnitudinē: nisi in ea que est a passionibus debilitantibus: ꝛ nisi fuerit in stomacho humor mordicatiuus aut frigidus aut causa alia de his que mutant pulsum preter febrem. Et raro quidem diuersificatur. Si vero diuersificetur: erit ei ordo. Nam si diuersificetur illud tunc erit propter causam aliam antecedentem febrē aut vicinātem ei: sicut est labor vehemens: aut mordicatio vehemens in similib⁹: ꝛ similia his. Et quādoqꝫ accidit vt induret pulsus propter frigus vehemēs ꝛ inspissans ꝛ infrigidās aut propter caliditatē solis vehementē exiccantē: aut propter vehementē laborē exiccantē: aut famē aut angustias aut vigilias: aut euacuationes. Et quādoqꝫ festinat in eo dilatatio ꝛ tardatur constrictio: ꝛ nō festinat plus ꝙ naturalis nisi raro ꝛ cū velocitate pauca: quoniam necessitas euentationis in eo est vehementior ꝙ necessitas educendi vaporem corruptū. vapor nāqꝫ in eo non est corruptus cōparatione sui ad equalem: immo est bonus comparatiōe sui ad eū ¶ Et cum ambiguus sit tibi pulsus ꝛ cōstrictio ipsius: tūc scias ex anhelitu. Et pulsus quidem redit post eradicationē eius ad cōsuetudinē eius naturalē in illo corpore: ꝛ hoc est signum bonum. ¶ Et scias penitus ꝙ quotiens vrina ꝛ pulsus sunt boni significant ꝙ fe. est ephi. Et quando non sunt boni non oportet nō sit ephi. Multotiens enim in ea est vrina tincta: ꝛ est pulsus diuersus ꝛ debilis ꝛ paruus ¶ Et de illis que significāt ꝙ ipsa est feb. ephimera: est vt sit principium eius facile ꝛ leue: ꝛ sit augmentū eius non addens supra duas horas: ꝛ neqꝫ associentur statui accidētia vehementia: ꝛ vt non accidant in ea accidentia praua ꝛ nō sit in ea ebulitio caloris vehemēs: ꝛ minorentur cum ea dolores. Quod si cum ea dolor fuerit capitis aut dolor alius non sit fixus inseparabilis post eradicationem ei⁹ et hec quidem significant ꝙ ipsa est ephimera. ¶ Et plurimū quidem eradicationis eius sit per sudorem ꝛ humorositatem similem sudori naturali non humoroso. Et non sit vehemens superfluitas iterum in quantitate sua: immo appropinquat sudori naturali in quantitate sua sicut est proximus ei in qualitate sua. Si enim vi-

deris sudorem plurimum: tunc feb. erit nō ephimera. Et de eis de quibus feb. ephimera experitur: est vt ingrediatur balneū habens eam. Cumqꝫ moram fecerit euenire in quasi horripilatione nō cō suetam scitur ꝙ febris est febris putredinis ⁊ egrediatur habens eaꝫ ex balneo illico ⁊ si nihil alteratur a dispositione sua: tūc febris erit ephimera.

¶ Permutationis febris ephimere. Ca. 7.

DUm expedit vt febrem ephimerā patiens cibetur ⁊ errat medicus super eam ⁊ non cibet ipsum: permutatur fe. in corporibus cholericis ad ethicam incendentē ⁊ in corporibus carnosis ad synocham que est absqꝫ putredine: ⁊ fortasse permutatur ad illā que est cum putredine. ¶ Et similiter quando necessarium est adiutorium in aperendo poros ⁊ rarificando corpus ⁊ non fit: fit inflammatio in humoribus retentis in corpore inflammatione eius qđ calefacit cū fortitudine eius quod putrefacit.

¶ De signis ꝑmutatiōis fe. ephimere ad febres alias. Ca. 8.

SIgnificatio illius est ꝙ ipsa declinat absqꝫ sudore: aut humositate: aut cū sudore absqꝫ mūdificatione ꝑ sudorē. Et ē declinatio longa difficilis ⁊ absqꝫ mūdificatione pulsus. Immo remanet in pulsu aliquid. ⁊ remanet dolor capitis si fuerit. Et hoc totū significat ꝑmutationē ad febrē putrefactionis humoris aut ethicaꝫ. ¶ Nā si cause fuerint vehementes: aut prolongeť mora ei⁹: ꝑmutabitur ad ethicā. Quod si ad ethicam permuteť: videbis tactum arteriarū calidū valde: ⁊ videbis febrē similē vel fixā: ⁊ in omnibus mēbris additur calefactio super repletionē ⁊ in tēpore acceptionis cibi; aut videbis pulsum seruare equalitatem cum duritie ⁊ paruitate. Et videbis signa reliqua que diximus de signis ethice. ¶ Et quando permutatur ad genus febrium quod nominatur synocha absqꝫ putredine: videbis additionē ⁊ repletionē caliditatis ⁊ inflammationem faciei. ¶ Et quando permutatur ad fe. putredinis apparent horripilatio ⁊ diuersitas pulsus ⁊ paruitas ⁊ coartatio: ⁊ caliditas mordicatiua sicca ⁊ vehementia accidentiuꝫ. In vrina autem fortasse remanet digestio ex substantia: ⁊ in plurimis nō apparet in ea digestio.

¶ De curationib⁹ febris ephimere ꝑm modū vniuersalē. Ca. 9.

IN oībus speciebus febris ephimere oportet vt afferanť sup corpora patientiū eas ea que nutriant eos nutrimento bono cum velocitate digestionis quoniā febriens est eger: ⁊ eger est lesus. Aut quibusdā eorū cōcediť delitiari in eo: sicut patiēti ex labore et angustia ⁊ fame: et illis in quorum corporibus colera plurima est. Et qui conqueritur se pati horripilationem in principio deglutiat cibum infusum in aqua aut vino: vt sit magis penetrās. Et isti quidem cibātur etiā in principio fe. ¶ Et q̄busdā ꝓhibeť delitiari in ea: ⁊ innuitur eis vt fiant subtiliatiua sicut in patiēte ex oppilatiōe

τ soliditate τ ex apostemate. Et melius quidē est vt postponatur cibatio vsq; ad declinationē nisi i illis quos excepim⁹. Et aqua frigida quidē oportet vt nō prohibeatur in principio rei: qm̄ virt⁹ est fortis: quare nō timetur debilitas eius: τ est melior cura infrigidādo. Verū si fuerit illic debilitas in visceribus τ fe. iam extenditur aut fuerit vehemens: tūc melius est vt de ea nō multū sumatur. Et conceditur eis balneū cum eorum paroxismus consumitur in febrib⁹ ephymeris ꝓpter accidentia de quib⁹ est humectatio τ de quibus est sudatio τ rarificatio pororum: τ de eis est infrigidatio in quieta dispositiōe. Et ꝑ bibet vbi timetur casus putredinis. Et nō oportet vt euitet balneum nisi habēs eā ex oppilatione propterea ꝙ balneum generat egritudinē putridā. Et similiter patiens eā ex satietate nauseatiua: nisi in fine rei: τ cū dilatantur pori τ descendit nauseatiua satietas. Illic eñ oportet vt balneet. Et habēs catarrum non balneetur nisi sit adustiuus. Et oēs habentes fe. ephimeras oportet vt non prolongent moram in aere balnei: imo in aqua eius quātum volunt: nisi habētes eam ex soliditate τ ex spissitudine: eis eñ cōuenit vt ꝓlongent morā in aere balnei donec sudent. Embrocatio aūt si fuerit infundendo aut liniēdo tantum oppilat poros. Et in curatione oīs feb. ephimere que est ab opilatione extrinseca aut intrinseca fricatio aperit poros hn̄tis eā: deīde si obuiat hūmiditati plurime resoluit eā τ si obuiat humiditati parue exiccat eā. Euacuatiōe aūt nō indiget aliquis eoꝝ: nisi habens opilationē repletionalē: τ habēs nauseatiuam satietatē: τ qui habet febrem ephimeram ex soliditate cuius corporis est repletum.

¶ De speciebus febris ephimere. Cap. 10.

De febrib⁹ ephimeris sunt que oīno cōparantur ad dispositiones animales. Et d eis sunt q̄ cōparantur ad dispositiōes corporeas. Et de eis sunt q̄ ꝓportionantur ad res q̄ eueniūt de foris. ¶ Et de cōparatis ad dispositiōes aīales est illa q̄ fit ex angustia. Et illa q̄ fit ex tristicia. Et illa que fit ex existimatione τ cogitatione ira τ vigilijs τ somno τ tranquillitate τ timore τ gaudio. ¶ Et de ꝓportionatis ad dispositiones corporeas sunt ille q̄ cōparantur ad res q̄ sunt actiōes τ mot⁹: τ de eis sunt q̄ cōparātur ad nō actiōes τ motus: τ ad cōtraria eoꝝ. ¶ Et cōparata ad res q̄ sunt motus est q̄ fit ex labore: τ illa q̄ ex trāquillitate: τ illa q̄ fit ex euacuatione. Et de eis est febris ephimera q̄ est cū sincopi. ¶ Et de eis est illa q̄ fit ex fame τ de eis est illa q̄ fit ex siti. ¶ Et de cōparatis ad ea que nō sunt actiones est illa q̄ fit ex opilatione: τ de eis est illa que fit ex nauseatiua satietate. Et de eis est illa q̄ fit ex apostemate. Et de eis est illa que fit ex soliditate. ¶ Cōparate aūt ad res que accidūt de foris sunt sicut illa q̄ sunt ex adustiōe quecūq; adustio fuerit. Et sicut q̄ fit ex frigore τ soliditate τ ex ablutione. Dicā itaq; vnāquamq; earum cum curatione sua.

¶ De febre ephimera ex angustia et sanguinis eius. Capitulũ.11.

Quãdoq; accidit ex motu spũs ad interiora et occultatioe eius in eis pp̃ter superfluitatẽ angustie febris spiritualis. ¶ Cuius signa sunt igneitas vrine: et acuitas eius: ita vt hñs eã sentiat acuitatẽ ipsi9 pp̃ter dñium siccitatis in ea. Et est mot9 oculi ad clausionẽ decliuis: et est oculus submersus pp̃ter resolutionẽ cũ quiete et subclusione. Et facies est tendẽs ad citrinitatẽ pp̃ter profunditatẽ claritatis. Et pulsus est ad debilitatẽ et paruitatẽ decliuis et forte declinat ad duritiem.

¶ De cura. Capitulũ.12.

Oportet habẽs eã multiplicet introitũ tine: et ponat plurimũ sue intẽtiõis in balneatiõe cũ aqua balnei absq; aere ei9. Et multiplicet etiã inunctionẽ cũ fricatione post illud. Oleũ eñ aliquod est magis iuuatiuũ ei q̃ balneũ. Et vtat lenificationibus et odoriferis frigidis. Et ponat sup pectus suũ epithimata infrigidãtia ex mucillaginib9 et succis et aquis bonis. Et summat in potu vinũ plurime cõmixtionis est eñ bonũ medicamẽ ei.

¶ De febre ephimera ex tristicia. Cap.13.

Quãdoq; accidit ex multitudine tristicie pp̃ter rẽ q̃ sitã mot9 laboriosus spm̃ calefaciẽs faciens cadere in febrẽ. ¶ Cui9 signa sunt similia signis eius q̃ est ex angustia. Nisi q2 mot9 oculi cũ pfunditate sua pp̃ter resolutionẽ est ad partẽ extrinsecã. Et puls9 non est dimissus depressus: immo est in eo cũ debilitate: sed est cum eo saltus. ¶ Et cura ei9 est sicut cura ei9 q̃ est ex angustia.

¶ De febre ephimera ex cogitatione. Cap.14.

Quandoq; accidit ex multitudine cogitatiõis in reb9 feb. similis illi que est ex tristitia. Nisi q2 mot9 oculi est equalis nõ ad clausionẽ neq; ad exitũ decliuis: et est decliuis ad profunditatẽ. Et pulsus est diuersus in dilatatione et constrictione: et plurimũ quidẽ est equalis. Et facies est ad citrinitatẽ decliuis. ¶ Et cura eius est cura illi9 que est ex tristitia.

¶ De febre ephimera ex ira. Cap.15.

Quandoq; accidit propter superfluitatẽ motus spiritus ad exteriora in dispositione ire calefactio superflua adurẽs spiritũ et feb. ¶ Cui9 signa sunt rubedo faciei: nisi permisceat ei timor: et quoniã citrinatur. Et inflatio faciei similis ei qui inflatur in dormitiõe. Et sunt oculi rubei tendentes exterius propter vehementiã motus spũs ad exteriora. Et quandoq; accidit quibusdã eorũ tremor propter motum humoris: aut pp̃ter debilitatẽ naturarũ. Et est aqua rubea acuti tactus pp̃ter acuitatem suã. Et q̃nq; est cum ea aliquãtulum claritatis. Et pulsus est grossus plen9 pulsans frequens.

¶ De cura. Capitulũ.16.

HAc eos quiescere. Et fac vt occupent letificantib⁹ ꝛ narrationibus ꝛ vocibus bonis ꝛ ludis mirabilib⁹. Et fac eos ingredi balneū in aqua tepida non plurimi caloꝛis. Et inungant plurimum cum aliquo oleo plurimo: illud enim est magis cōueniens eis ꝙ aqua calida. Et cibentur eis que infrigidant ꝛ humectant. Et ꝓbibeant a vino omnino: et non est eis via ad ipsum.

¶ De febꝛe ephimera ex vigilijs. Capitulū.17.

QUandoqꝫ etiā accidit ex vigilijs feb. ephimera. ¶ Cuius signa sunt antecessio vigiliarū: ꝛ grauitas palpebꝛaꝝ: qm̄ foꝛtasse non aperit eas. Et ꝓfundatio oculi propter resolutionem. Et inflatio palpebꝛaꝝ propter coꝛruptionem cibi et multitudinem vapoꝛis. Et conturbatio vrine propter priuationem digestionis. Et debilitas pulsus. Et citrinitas faciei ꝓpter maliciā digestiōis. Et inflatio eius propter excitationem ex malitia digestionis: sed non est cum rubedine sicut in illa que est ex ira.

¶ De curatione. Capitulum.18.

CUratio autē eius est ociari et quiescere ꝛ doꝛmire. Et embꝛocare caput cū eis q̄ infrigidāt. ꝛ humectāt. Et balneū humidū. Et cibi bonoꝝ chimoꝛū. Et inunctiones humectātes. Et vinuꝫ est ex rebus magis conferentibus eis. Et sumant in potu ipsum sine timoꝛe: nisi fuerit doloꝛ capitis.

¶ De febꝛe ephimera ex somno et quiete. Ca.19.

ASpiritu quādoqꝫ resoluunt vapoꝛes calidi ꝑ vigilias ꝛ motus. Cū ergo ꝓlongat somn⁹ ꝛ trāquillitas ꝛ nō resoluuntur accidit ex eis calefactio spiritus ꝛ fe. eius. ¶ Cuius signa sunt ista Significant em̄ eam antecessio somni. Et tranquillitas plurima: ꝛ propꝛie que non est in ꝯsuetudine: et cadit ꝯtrariū consuetudinis. Et significat ipsam resolutio vapoꝛosa et pulsus.

¶ De curatione eius. Capitulūꝫ.20.

CUratio ei⁹ est sudatio in aere balnei. Et ablutio equalis cūꝫ aqua calida. Et paucitas cibi et declinatio eius ad id qđ infrigidat ꝛ humectat ipsam. Et exercitium temperatum. Et non opoꝛtet vt bibat vinum.

¶ De febꝛe ephimera ex gaudio. Cap.21.

QUandoqꝫ accidit ex gaudio fe. sicut illa q̄ fit ex ira. Nisi qꝛ foꝛma oculi est foꝛma gaudētis nō foꝛma irascētis. Et ē frequētia in pulsu minoꝛ. ¶ Et cura ei⁹ est ꝓpīma curationi eius que est ex ira.

¶ De febꝛe ephimera ex timoꝛe. Caplꝫ.22.

QUandoqꝫ accidit ex timoꝛe febꝛis ꝭm semitam que accidit ex angustia. Pꝛopoꝛtio namqꝫ timoꝛis ad augustiaꝫ est pꝛo pꝛie ire ad gaudium: ex hoc ꝙ motus timoꝛis est ad interioꝛa: ꝛ ire ad exterioꝛa: ꝛ fit subito: ꝛalioꝝ modoꝛum fit gradatim. ¶ Cuius signa sunt pꝛoxima signis eius que fit ex angustia. Nisi quia diuer

ditas in pulsu est vehementior. Et forma oculi ei⁹ est forma territi. ¶Curatio est proxima curationi eius que fit ex angustia. Et oportet vt securetur a timore. Et veniatur ad eũ cum nuncijs gaudere facientibus. Et letificantia sunt iuuatiua ei.

¶De fe. ephimera ex labore. Capl'm. 23.

Labor quandoqꝫ peruenit ad summũ in calefaciendo corpus et spiritum ita vt fiat fe. nocens opationibus: et est plurimi nocumenti: ꝛ grauitas ipsius sup vitalẽ ꝛ aialem. ¶Signa sunt antecessio laboris. Et additio calefactionis iuncturarũ sup alia. Et tactus lassitudinis ꝛ siccitatis corpis. Et qñqꝫ accidit in fine eius humectatio: si fuerit labor temperatus in eo: id est qñ non est in eo exiccatiuũ aut frigus phibens sudorem. Si autẽ labor fuerit superfluus minoratur humectatio et sudor ꝛ qñqꝫ sequitur ipsum tussis sicca ppter cõmunitatem pulmonis. Et quandoqꝫ declinatio complexionis est. Et pulsus eius paruus debilis ꝛ quandoqꝫ declinat ad duritiem. Et vrina est citrina calida propter motum subtilem et propter resolutionem.

¶De cura. Capl'm. 24.

Curatio eorum est tranquillitas. Et balneatio in tina. Et inunctio fricando proprie super iũcturas. Et acceptio cibi boni chimi humectantis ꝯm quãtitatẽ qua digeratur de genere carnium pullorum ꝛ hedi et piscium paruorum. Et qm̃ virtutes eorũ sunt debiles: tunc non oportet vt cõfidant de se posse digerere qđ digerebãt in dispositione sanitatis: immo minus illo. Et propter hoc cibentur eis quorũ paucũ nutrit plurimũ sicut ea que diximꝰ ꝛ sicut vitelli ouorum sorbiliũ: et testiculi gallorum sunt eis boni. ¶Quidam tamen existimauerunt ꝙ oportet vt patientium laxitudinem regimen plus subtilietur ꝙ̃ aliorum. Sed illud non est rectũ. Et oportet vt sumant de fructibus humidis. Et sumant in potu vinum plurime cõmixtionis si fuerint assueti: aut iuleb: ꝛ aliud si non fuerint consueti. Et oportet vt eorũ inunctio sit plurima ꝙ̃ inunctio aliorum cum oleo aliquo vt humectentur eorum membra et iuncture ex siccitate: et iterũ vt mollificetur illud quod accidit eis de tensione: et oleum viol'. est de oleis melioribus eis. Et oportet vt communicet inunctio eorum corpori et pprie capiti collo et spondilibus dorsi et iuncturis omnibus et proprie post balneationem. Et oportet vt sternantur strata eorum: et aromatizentur indumenta eorum et sedilia eorum. Et si indigent iteratione balnei ppter reliquias iterentur omnia que scripta sunt in capitulo suo.

¶De fe. ephimera ex euacuatione. Cap. 25.

Quandoqꝫ accidit ex cõmotione humorum post ventris solutionem motus spirituum superfluus et inflãmans in ipo febrem ppter muultitudinem lassitudinis que sequitur ipsam. ¶Et qñqꝫ faciunt eam medicine solutiue propterea ꝙ calefaciunt.

¶ Et quandoq; sequitur flobothomia propterea q redire facit humiditatē et vaporē et sanguineitatē eorum ad furiositatē colericā.

¶ Curatio. Ca.26.

Oportet vt subtilietur in retinēdo vinū p ea que sunt ordinata in capitulis suis. Et vt cibetur eger cū eo qd confortat plus: et fm quātitatē qua digeratur de eis q infrigidāt et humectāt. Et sint in eo pōtica stiptica. Et ponātur sup stomachum emplastra et embroce cō fortantia calefacta non tepefacta. Nam omne tepidum est mollificatiuum et resoluit virtutē. Et de hac summa est lana infusa in oleo nardino aut oleo frigidiore eo aromaticato: et exprimatur adeo donec separentur ab eo partes olei et ponantur super cor et epar ea que infrigidant.

¶ De fe. ephimera ex dolore. Ca.27.

Dolor qnq; calefacit spm adeo donec iflāmet se. ¶ Signa. Dolor i capite: aut oculo: aut aure: aut dēte: aut iūctura: aut extremitatib?: aut colica: aut emorroydib?: aut alijs dolorib? furūculo.

¶ De cura eius que fit ex dolore. Ca. 28.

Regatur dolor cum eo quod oportet in capitulo suo: deinde curetur cura eius q fit ex labore. Quod si timeatur ex potu vini motus dolorosus: non detur in potu.

¶ De fe. ephimera ex syncopi. Ca.29.

Quandoq; accidit ei cui superuenit syncopis ppter motionē spūs diuersa calefactio et conuertit in febrē. Et qnq; remanet de ea post ablationē timoris i syncopi reliqe. ¶ Signa. Uicinitas sincopis et casus virtutis absq; signis febriū aliarū q nō sunt ex febribus ephimeris. Et pulsus in ea est diuersarū dispositionum: quandoq; enim cadit et destruitur: quandoq; vincit frigus et quandoq; fit velox et apparet cum dominatur caliditas: et similatur pulsui patientium extenuationem exiccatiuam in duricie cum vermicatione.

¶ Curatio. Ca.30.

Cura ei? est cura sincopis. Et dare cibos velocis digestiōis boni chimi et de illis quos sciuisti: et si indigueris vt des in potu vinū: fac et non cures de febre. Cum ergo liberatur ex sincopi et remanet fe. similis ei que est cum extenuatione: curetur cum eo quod est in canone de infrigidatione et humectatione.

¶ De fe. ephimera ex fame. Ca.31.

Quandoq; acuuntur vapores in corpore quando nō inueniūt nutrimentum et generant febrem. ¶ Et eius pulsus est debilis paruus. Et quandoq; declinat ad duriciem. ¶ Curatio. Cibatio quidem in febre est sicut ex sorbitionibus factis ex kist ordei cum oleribus. Et post illas cum cibis bonis confortantibus. Balnetur et effundatur super caput eius aqua plurima tepida: et sedeat in ea et humectetur corpus eius cum eis que sunt sicut oleum violatum et rosatum et cucurbitinum.

¶ De fe. ephimera ex siti. Ca. 32.

Hec proxima est ei q̄ est ex fame: et est dignior vt accidat propter defectū ei⁹ quo sedat de aq̄ caliditas fortis in vaporib⁹. ¶ Curatio. Dare in potu aquā frigidā et aquas fructuū frigidorum et proprie granatorum et humectare corpus cum tina: et si possibilis est ei balneatio cum aqua frigida faciat.

¶ De fe. ephimera ex opilatione. Ca. 33.

Opilatiões fiūt in poris cutis ꝓpter spissitudinē ei⁹ et paucitatē ebullitiōis: et multitudinē ciborum: et propter frigiditatē: et propter albutionē cum aquis frigidis stipticis: et propter adustionē solis. Et quandoq; fit in viis venarum et meatibus earum et orificiis ipsarum et cursib⁹ et viis earum. Et cum dicitur fe. ephimera ex opilatione non innuitur nisi ad hāc speciē. Nā plerumq; accidit vt minoretur resolutio et multiplicet̄ repletio et coartatio et priuet̄ respiratio et aggregatur vapor plurim⁹ et nō resoluitur: et tunc eueniet caliditas superflua. Et dū ꝑseuerauerit ei⁹ inflammatio in debiliori ex corpibus qd̄ est spūs erit fe. ephimera. Cū ergo inflammat̄ i sanguine est spēs famosa synoche quā dicem⁹. Et est illa que est de summa febriū humorū. Et nō est ꝓpter putredinē: imo est ꝓpter inflammationē et ebullitionē. Quod si pertrāseat illud ad putredinē quā facit opilatio et priuatio respiratiōis ꝑmutatur ad fe. putredinis. ¶ Et huiusmodi quidē oppilatio: aut fit ex multitudine humorū et sanguinis: aut ex grossitudine eoꝝ: aut ex viscositate eoꝝ: aut propter casuꝫ rei de causis opilationis in instrumēto non in cursu: immo sicut frigus constringēs: aut apostema coartans: aut nascētia rei: aut illud de illis quarum te oportet remorari. ¶ Et hec quidē feb. de febrib⁹ ephimeris parum ꝑmutatur ad ethicam: qm̄ corpus inest plurime materie. Et in hac feb. iterum est sitis et inflāmatio et adherētia caliditatis: et vrina media inter igneaꝫ. Et hec fe. est difficilis ad cognoscēdum cui⁹ similitudo est proxima similitudini febriū humorū. Et hec febris quandoq; remanet vsq; ad diem tertium: et in eo quod est post ipsum sunt opilationes plurime fortes: et non sunt spissantes: et non condensantes deforis: et si sunt parue festinat eius eradicatio si nō fuerit error. Et hec fe. inter fe. ephimeras qn̄q; accidit et redit ꝓpter fixionē opilationis q̄ est cā q̄re fiūt ei paroxismi. Et hec q̄dē fe. multotiēs ꝑmutat̄ ad frig⁹ et horripilationē et significat ꝙ ipsa sit putrida. Et cum illa que est ex opilatione facit accidere dolorem post flobothomiam in latere sinistro non est excusatio iteratio nis flobothomie precipue cum sedatur feb. et perseuerat dolor.

¶ Signa. Quādoq; accidit feb. ephimera non ex causa primitiua et est longe declinationis: tunc existima ꝙ ipsa est opilatio: et proprie quādo declinat sine euacuatione et humectatione. Et verificāt existimationē tuā signa repletionis et in corporibus plurimi sanguinis et generātibus eum: aut grossoꝝ humoꝝ viscosoruꝫ. Et differētia q̄dē

inter ea ambo est: quoniam si opilationes in eis sunt propter grossitudinem humorum et viscositatem eorum significant ea signa nota eis et non est illis inflammatio corporis et rubedo et extensio: et ad summum signa multitudinis. Et illis in quibus causa est repletio sunt signa repletionis ex rubedine faciei et exuberatione venarum et inflatione et tensione et alia apparentia. Et si superfluunt opilationes pulsus est paruus: et si non superfluunt: oportet vt minoretur pulsus. ¶ Cura. Cum causa est multitudo humorum et repletio: tunc oportet vt in principio properes ad flobothomiam et euacuationem. Et vt flobothomes eum cum iam non febrit tunc est melius. Et quando febrit si non fuerit necessitas: tunc statio est magis conueniens flobothomia enim facit humores currere et permiscet inter eos Si autem non fuerit excusatio: tunc non oportet vt postponatur et tardetur flobothomia et euacuatio: deinde fiat occupatio in eis que aperiunt opilationes et mundificant meatus. Et non properes ante euacuationem ad mundificandos meatus et apertionem: illud enim fortasse fit causa ad attrahendum humores subito ad quosdam meatus et inuiscandum in eis: et illud est res in qua fiunt errores plurimi: et fortasse addit in opilationibus si fuerint grossi: et proprie si meatus in creatione sua fuerint stricti. Cum flobothomia iterum et euacuatio quandoque educant superfluitates viscosas fumosas facientes coartationem sua hanc febrem et probibeant vt permutetur ad putredinem et proprie cum ad vltimum facis eam peruenire et facis approximare sincopi. Et si non sentis multitudinem humorum: immo sentis oppilationes: et quod ipse sunt accidentes a grossitudine eorum et viscositate ipsorum: tunc fortasse non indiges flobothomia superflua: et euacuatione superflua: immo indiges apertione: et apertio quidem est cum abstergentibus ex medicinis et cibis. Et propterea quod egritudo est fe. non est possibile vt redeas in aperiendo ad abstergentia calida: immo ad illa que sunt inter syrupum acetosum purum vsque ad illum qui est cum seminibus et aqua endiuie vsque ad aquam feniculi. ¶ Et cibus sit ille in quo est ablutio: et non in quo est viscositas sicut kist ordei. Et zuccarum cum hoc quod ipsum est propinquum cibo est in ipso apertio et abstersio: non est ergo malum si misceatur cum kist ordei. ¶ Demum oportet vt consideres cum euacuaueris si necessaria fuerit euacuatio eius et apparuerit dixi minuatur fe. et deficiat: et an si paroxismos habuerit: frangatur et debilitetur paroxismus eius secundus a primo. Et considera vrinam: et si inuenis eam non priuatam digestione: et in pulsu si inuenis eum non significare putredinem procedes secundum hoc regimen. Et intromitte egrum in die tertio post paroxismum in balneum hora mollificationis paroxismi expectati si fuerit fe. vsque ad quinque horas. Et inunge eum. Et frica ipsum cum rebus in quibus est abstersio equalis: sicut quod est inter farinam fabarum vsque ad farinam horobi et farinam radicum lilij et aristologie emollite cum aliquantulo mellis et aque. Quod si fueris ausus vti fortiori hoc: tunc vtere spuma baurac. Et si existimas quod balneum alterat naturam eius in aliquo et facit accidere quasi

horripillationem:nõ moretur in eo ictu oculi:opilationes enim iste non sunt de genere earum quas aperit balneum. Cum ergo egreditur de balneo non oportet vt approximet cibo: neq; vino:nisi post securitatem ex paroxismo. Si autem exigit dispositio vt cibetur aliquantulum & nõ tollat:detur in potu id in quo est apiu sicut aqua ordei subtilis:plurime aque:pauci ordei:plurime decoctionis decocta cum apio. Qđ si paroxismus nõ iteratur ei:tunc balnea eum secundo si desiderauerit illud & ciba ipsum. Et si fuerit paroxism⁹ diminutus a paroxismo primo & vrina fuerit bona:tunc confide in veritate curationis et paucitate opilationis. Et cura eum post eradicationem eius sicut curasti & ciba ipsum. Et si venerit paroxismus sicut fuit fortior illo & vrina nõ fuerit sicut oportet: tunc egritudo est tendens ad putredinem:et curatio eius est curatio putredinis.

¶ De febre ephimera ex nauseatiua satietate et repletione. Ca.34.

Quandoq; accidunt ex nauseatiua satietate vapores mali ex quibus accidit caliditas & inflãmantur spiritus: quare accidit feb. ¶ Et proprie in corporibus colericis. Et in illis qui non habent amplos poros. Nam plurimũ superfluitatũ earuʒ vaporat vaporationes fumosas. Et minoratur in eis eructuatio acida. ¶ Et de illis qui sunt vehemẽtius dispositi ad illam sunt illi qui incipiũt post nauseatiuam satietatẽ vti exercitio et motu & ire sub sole & balneatione postq̃ accidit eis hoc:multiplicant enim in eis vapores fumosi:et proprie quando habuerit in corporibus suis dolorem & proprie in visceribus eorum. ¶ De materia vero eructuatiõis acetose et in habentibus eam raro contingit vt generetur febris. Si auteʒ generetur:erit debilis:immo nõ generatur. Et existimam⁹ quod generatur ab eructuatione acetosa:non est nisi satietas nauseatiua.
¶ Et isti quidẽ cũ eorum soluũtur nature iuuãtur valde: & remouet feb. eorum propter expulsionem superfluitatis superflue fumose.
¶ Et diuersificatur quidem curatio eius cuius retinetur natura ex illis & cuius soluitur. ¶ Et si natura illius qui febrit ex nauseatiua satietate leuiatur duabus ascellatiõibus aut tribus: deinde flobothometur fortis fit super eam fluxus ventris. ¶ Et fortasse fiet fluxus epaticus quem significabunt pulsus cordis et nigredo lingue.
¶ Et similantur accidentia feb. ephimere ex repletione accidentibus febris ex ira. rubent enim oculi et facies valde et fit inflãmatio vehemens et magnificatur pulsus:et fit velox & rubet vrina.
¶ Amplius cum plus remanet non excedit tres dies. ¶ Et scias q̃ febris ephimera ex nauseatiua satietate quandoq; venit cum periodis quattuor aut septem:et cum hoc est febris ephimera: verum pulsus est sanus.
¶ Signa. Signa eius est alteratio eructuationis ad acetositatem aut fumositatẽ. Cũ ergo alterat eructuatio ad sanitatẽ indicat sa

nitatem. Et vrina quidem istorum est priuata digestione aquosa. Et quādo cā nauseatiue satietatis est vigilia est in facie ₇ faucib⁹ eorum inflatio: ₇ in palpebris eorum est grauitas.

¶ De cura. Cap. 35.

Patiens hāc nauseatiuā satietatē nō euacuatur q̄n aut sit natura ei⁹ nō soluta: aut soluta. ¶ Quod si natura ei⁹ fuerit nō soluta: tunc proculdubio oportet vt soluas eā. Et si fuerit aliq̄d cibi: aut fecis: aut grauitatis remanens in stomacho: tūc oportebit vt facias vomere ip̄m: deinde solue eū. Et ↄsidera vbi inuenit grauitatē. Et ↄsidera tūc an sit recti⁹ euacuare illud cū clysterijs ₇ suppositorijs: aut cū aliquo qđ bibit desup vt soluat: aut deponat: aut digerat. Et significat illud qđ recti⁹ est de hoc dispositio eructuationis. Fortasse eñ necessariū erit si fuerit cib⁹ stās fortiter: ₇ sit difficilis vomitus: vt nō aspiciat ad febrē: sʒ administret diapipereon vt p̄cipitet et descendat cū digestione: aut administret qđ est debili⁹ eo: ₇ administrent ēbroce ₇ ēplastra digestiua cognita in ca. digestiōis: ₇ solutiua cognita in ca. solutiōis. Cū ergo descēderit: tunc aut egrediet p seip̄m: aut iuuabit cū suppositorio ₇ toleret famē sub p eū tādiu donec non remaneat hesitatio in destructiōe satietatis nauseatiue: deīde sumat cibū leuē velocis digestionis boni chimi. Et sit intētio ad famē ₇ somnū tm̄ qđ excusat sollicitudinē in alleuiatiōe repletiōis. Qđ si natura fuerit soluta ↄsidera an res q̄ euacuat sit illđ qđ ē corruptū. Et si fuerit illđ: nō retineat donec totum euacuet tm̄ vsq₃ ad postremū ei⁹. Et expecta declinationē paroxismi. Et fac igredi ip̄m tūc balneū. Et ciba ip̄ʒ nisi fuerit illic supfluū destruēs fortitudinē: tūc eni nō facias ip̄ʒ igredi balneū: imo ciba ip̄ʒ ₇ ↄforta stomachū ei⁹ cū reb⁹ q̄s scies: q̄rū q̄dā scripte sūt i capitulo de solutione vētris Et de illis ē lana infusa i oleo in q̄ ē virtus absinthij aut etiā in oleo nardino postquā fuerit exp̄ssa ₇ separata fuerit ab ea maxima pars olei. ¶ Et si perseuerat solutio ₇ inuenis id qđ egredit absq₃ genere eius quod corruptū est: administra oleū de cidonijs tepidū recēs fm̄ hunc modū: ₇ oleū de mastice: ₇ non est iterū in oleo nardino cōtrarietas ei⁹. Et fortasse administram⁹ cerataria: ₇ p̄prie q̄n non suffert dispositio stricturā eoꝝ super vētres eoꝝ: et quandoq₃ indigemus emplastris fortioribus hoc de emplastris predictis in colerica passione: ₇ da ei in potu aquas fructuum si tolerat eas: ₇ da ei ad comedendum illud cuius alleuiat nutrimētū ₇ facilis fit digestio: sicut testiculi galli ₇ pisces aradrach: ₇ p̄mitte super illud aliquid de fructibus ₇ succis ₇ robub stipticis.

¶ Et si abscinditur de appetitu aliquid: admoue ipsum cum eis q̄ sciuisti: ₇ proprie cum eis que fiunt ex cidonijs.

¶ Et cū euacuatū ē nō ē malū vt administres ei electuariū forte de illis q̄ digerūt ₇ confortāt stomachum ₇ aperiunt oppilationes: et

illud post ablationem feb. et accidentiu. ¶ Et iter qdem ad flobotbomiam est vt no fiat in ea donec declinet: tunc enim fiat: et illud quod prius datur in potu est aqua ordei: et cibus sit sicut ille qui fit de agresta cum cucurbita et amigdalis paucis. ¶ Et infrigidetur locus eius et odoramentum eius trocisci de campbora in quibus non ponitur reubarbarum.

¶ De febre ephimera ex apostemate. Capitulu. 36.

Febres sequentes apostemata interiora sunt putride: et qnq associatur eis ethica et non sunt de numero febriu ephimerarum. Apostemata vero apparentia sicut sunt furunculi: et exiture: vel bubones q eueniut in ea: et pprie apostemata magna q fiunt in mebris gladulosis et in carnibus q vocantur molles: sicut illa que fiut in inguinibus a superfluitatibus epatis: et in ascellis a superfluitatibus cordis: et sub aure a superfluitatib' cerebri. Qnq sequutur febres et non euacuantur quin aut sit illud quod peruenit ex eis ad cor donec igneat ipsum calefactio sola: aut cu putredine. Quod si fuerit calefactio sola: tunc erit de genere febriu apostematu intrinsecor. ¶ Et plurimu qd accidit de istis febrib' sequentibus apostemata sequetia cas primitiuas ex vlcerib' et scabie et dolorib' et pcussioib' et casib' ad q expellutur materie et retinetur i vijs apud carnes molles e de gne febris ephimere. ¶ Et plurimu qd accidit de istis febrib' sequentibus apostemata quor cause sunt antecedetes sicut repletiones et oppilatioes preterite sunt putride. ¶ Et fm plurimu fe. sunt radices et apostemata sequetia: licet qnq accidat ecotrario. Hyppocrates nominauit has feb. malignas: q ex his sut ephimeres. ¶ Et feb. qde sequetes ea fm plurimu sut ephimere. Et si no sunt ephimere sunt male. ¶ Et plurimum quidem harum sequuntur apostemata sanguinea. Et quandoq accidunt sequentes herisipilam et similia ei.

¶ Signa. Signa earu sunt ea q dixim' de antecessioe apostematu ate eas Et facies est inflamata et rubea: et e additu i ea sup dispositionem sanitatis: et no est caliditas vehemeter mordicans: quamuis sit multitudo eius in eis: quoniam huius apostemata sunt sanguinea: nisi sint feb. sequentes herisipilam: et tunc istis febribus succedit humectatio: et est pulsus in eis velox magnus frequens propter repletionem: et est vrina aquosa alba propter cursum materierum et apostemata et vlcera.

¶ Cura. Oportet vt antecessio fiat in ea cu flobothomia et fluxu vetris: et curet apostema cu eo qd oportet in capitulo suo. Et subtiliet regimen: et non bibat vinu omnino: et non cibetur nisi post declinationem cpletam. Et necessaria sunt ei extinguentia et infrigidatia et humectantia et emplastra infrigidata cum niue super membrum infirmu apostemosu ita vt no noceat apostemati: neq faciat ipz crudu: imo infrigidet via iter ipm et cor ifrigidatioe penetrate i pfudu.

¶ De febre ephimera ex terrestreitate.i.qn̄ cutis fit dura vt testa. Cap.37.

Hec febris itez sequit̃ puationẽ resolutiõis ppter oppilatiões nõ profundatas: ꝛ plures q̃dẽ hoim̃ cũ dimittũt ꝯsuetudines suas balneãdi febriũt: ꝛ plures eoꝝ sunt illi in quoꝝ corporibus generat̃ vapor coleric⁹ ppter ꝯplexionẽ corpoꝝ eoꝝ: ꝛ ciboꝝ ipsoꝝ ꝛ aquaꝝ ipsaꝝ malarũ ꝛ ppter dispositiões eoꝝ antecedẽtes ex vigilijs. ¶ Curatio ei⁹ est extinctio balnei: ꝛ sudare in eo post declinationẽ: ꝛ fricari cũ eis q̃ sunt sicut furfur ꝛ farina fabarũ ꝛ amigdale amare: ꝛ semen melonis ꝛ aliquid alcusen ꝛ baurac. Et sit cibus eius extinguens ꝛ humectãs: ꝛ vinũ ei⁹ sit plurime commixtionis: ꝛ iteret balneũ multotiens.

¶ De febre ephimera ex calore. Cap.38.

Quandoq3 accidit ex calore aeris ꝛ calore balnei ꝛ similiũ feb. ephimera: ꝛ plurimũ illi⁹ nõ accidit nisi ex vehemẽtia caloris solis: ꝛ ẽ prĩa suspẽsio ei⁹ cũ spiritu animali: cũ primũ qd̃ ei ledit̃ sit caput: calefacit em̃ aer ei⁹ ꝛ peruenit ad cor vt sit fe. deĩde spargit̃ in totũ corp⁹. Et qñq3 fit ei⁹ suspensio cũ corde ppter caliditatẽ anhelit⁹: ꝛ quãdoq3 custodit̃ caput a calore. Sed illa q̃ ex sole accidit plurimũ incipit in cerebro ꝛ capite: ꝛ ppter illud q̃ non est mũd⁹ impletur caput eius: ꝛ illa q̃ nõ fit ex sole sed fit ex diebus canicularibus ꝛ ex balneatiõe ꝛ ex alijs impressionẽ facit in cor.

¶ Signa. Signa sunt causa eueniẽs ex vehementia inflãmatiõis capitis in parte solari cerebri. Et fortasse est cũ grauitate ꝛ repletione: si nõ fuerit corpus mundũ. Et magnitudo anhelitus in parte cordiali. Et illud qd̃ apparet de corpe vehemẽtis calefactiõis calidi⁹ interiore ei⁹. Et de illis quib⁹ scitur illd̃ est quod sitis eius est minor siti illius cuius caliditas est illa caliditas: ꝛ est in hac habitudine contraria vel diuersa ei que est ex densitate.

¶ Cura. Est necessariũ vt incipiat̃ in curatiõe eius cũ eo qd̃ infrigidat ex embrocis sup caput ꝛ pectus ꝛ ex oleis frigidis ꝛ pprie oleo ros. infrigidato super niuẽ qd̃ fundat̃ super caput ꝛ pect⁹ ex loco lõginquo. Et detur in potu aqua frigida ꝛ q̃ currũt cursu ei⁹ ꝛ sine cessatione ei⁹ fiat illud vsquequo declinet fe. Cumq3 aufert̃: ingrediat̃ tinã: ꝛ non tangat eũ tina si fuerit cũ eo fe. ꝛ balnea ip̃m aqua tepida ꝛ non pmittas aerẽ ei⁹ calefacere ipsum: ꝛ nõ timeas ex effusiõe aque calide super caput eius: qm̃ ipsa humectat ꝛ resoluit febrem: ꝛ necessitas ad balneandum plus est q̃3 necessitas ad vngendum. Cũ ergo egredit̃: tũc frica caput eius cũ oleis frigidis: sicut est oleũ de nenufare.

¶ De febre ephimera q̃ accidit ex frigore ꝛ balneatiõe. Cap.39.

Quãdoq3 accidit ex frigore ꝛ balneatiõe cũ aquis frigidis vt ꝯdensent̃ pori apparẽtes ꝛ coartentur vapores fumosi ſm qd̃ dictũ est in illa que fit ex testuositate: quare accidit feb. Et mul

totiēs pducit ad putridā. Et non perducit ad illā febrē nisi qñ vapor prefocat⁹ est acutus non suauis. Suauis em̄ nō generāt eā.

¶ Signa eius sunt cause. Et ꝙ corpus in ea ip̄rimis cū tangit nō est vehemētis caliditatis. Cūq₃ figit man⁹ sentitur calore leuari. Et puls⁹ nō est in paruitate in qua est illa q̄ fit ex angustia ⁊ tristicia ⁊ fame: qm̄ nō est illic resolutio. Sȝ est velox ꝑpter necessitatē sc₃ at trahēdi aerē: nisi sit frig⁹ vehemēs. Et fortasse declinat ad duritiē. Et ocul⁹ nō est ꝑfund⁹: imo qñq₃ est inflat⁹ ꝑpter vaporē coartatū Et vrina qñq₃ ē alba qm̄ caliditas ē ꝑfocata. Et qñq₃ ē tincta: qm̄ caliditas q̄ resoluit ex poris expellit ad viā vrine. ¶ Curatio. Coo periātur in feb. donec sudēt. Cū ergo declināt: ingrediant balneū ⁊ balneētur cū aq̄ ad caliditatē decliui ⁊ cū aere calido. Et embrocēt super ipsos aq̄ in q̄b⁹ decocta sint sicut: amaracū ⁊ anetu₃ ⁊ simbriū Et fricet cū eis q̄ diximꝰ q̄ abstergūt poros ⁊ mollificāt eos. Et post ponat in eis inūctio vsq₃ quo sudēt. Et fricētur. Et balneent cū aq̄ calida valde. Et op₃ vt antecedat balneatio cū aqua balneationē cū aere. Deīde inungat cū aliquo ex oleis dilatantib⁹ poros. Et fū dat super capita eoꝝ sicut oleū de aneto ⁊ keiri ⁊ camomilla. Et ci benť cibis leuib⁹ ⁊ aromatizent. Et sumāt in potu vinū albū subti le cōmixtū. Et est meli⁹ eis ꝙ̄ aqua propter id qd̄ est in eo de suda tione ⁊ prouocatiōe. Et inunctio cū oleo aliquo patiētib⁹ ex labore est magis iuuatiua ꝙ̄ patientibus ex soliditate.

¶ De febre ephimera ex soliditate ⁊ ex aquis stipticis. Cap. 40.

QUādoq₃ accidit illis q̄ balneant ī aq̄s stipticitatē facientib⁹ si cut sup quā vincit virt⁹ aluminis aut dragāti vt vehemēs fiat spissitudo poroꝝ appetītiū: q̄re ꝯprimūť eoꝝ vapores: ⁊ accidit eis qd̄ diximus aliquotiens. Et multotiens quidem perducit ad pu tredinem.

¶ De signis. Cap. 41.

SIgnificāt eam cause. Et qd̄ significat de nigredine cutis q̄si ipsa extensa sit preparata preparatione qua preparant coria ⁊ sicut si tangat cutis infusa in aqua draganti. Et est dispositio in additione caliditatis post tēpus: id est non statim ex tactu cutis: si cut in alijs de illis que accidūt ex oppilatione poroꝝ. Et pulsus est debilior ⁊ minor ⁊ vehementioris velocitatis. Et vrina est vehemē tius alba ⁊ tenuis sicut vrina mulieris. Et nō est in corporib⁹ eoꝝ diminutio. Neq₃ in oculis eoꝝ profundatio.

¶ Cura. Oportet vt curetur cū propinquitate curationis eorū qui sunt ante eos. Uerūtamē eis nō datur in potu vinū: nisi post fidu ciā vehemētie amplitudinis poroꝝ: nisi sit cōdēsatio parua: fortas se em̄ tūc aperit eam vinū. Et oportet vt subtiliatio regiminis ip̄o rū sit maior. Et mora eoꝝ in aere balnei: ⁊ balneatiōe eoꝝ cū aqua calida maior. Et op₃ vt tardet inunctio eorum plus.

¶ De febre ephimera ex vino. Ca. 42.

Quandoq; accidit ex vino febris ephimera.
¶ Cura eorum est cura ebrietatis. Et fortasse indigent solutione cum aqua fructuum et similibus: et flobothomia: et vomitu: et proprie cum perseuerat dolor capitis eorum. Et oportet vt ingrediatur balneum post declinationem.

¶ De febre ephimera ex cibis calidis. Ca. 43.

Cibi calidi faciunt febrem ephimeram. Et sicut illa que est ex sole secundū plurimū est cerebralis et in spiritu animali. Et illa que fit ex balneo est cordialis: et in spiritu vitali. Similiter illa q̄ fit ex cibo est epatica et in spiritu naturali.

¶ De cura. Ca. 44.

Cuius curatio est prouocatio cum infrigidantibus notis. Et solutio nature est melior cum siracost et tamarindis. Et rectificare epar cum eis que sunt aqua endiuie: et oleum et sirupus aceto sus et emplastra infrigidantia ex sandalis et cāphora et aq̄ ro. et oleo et succo eius et ex succis oleorum infrigidatis actu. Et extinctio cuȝ cibis frigididis et humidis.

¶ Principium sermonis de febribus putridis. et cōplemētū sermonis est in febrib⁹ sanguineis et colericis.

¶ Tractatus Secūdus cōtinet capitula. lxviij.

¶ Sermo vniuersalis de febrib⁹ putridis. Ca. j.

Putredo accidit aut propter cibum malum cuȝ est preparatus vt putrefiat illud quod generatur ab eo propter malitiā sue substantie. Aut ꝓpterea ꝙ velociter recipit corruptionē quāuis sit bone substantie sicut lac. Aut quoniā est aq̄sus nutrimenti mali: cuius aquositatē recipit sanguis sicut illud quod generatur a fructibus tardis humidis valde. Aut quoniā est ex illis q̄ non conuertuntur ad sanguinem bonū: immo remanet humor malus frigidus quē abhorret calor innat⁹: et succedit ei extraneus: sicut ille qui generatur a cucumere et citrullo et piris et similibus. Aut malitia artificij eius. Aut hora ipsius. Aut ordo eius secundum quod scis. ¶ Aut propter oppilationem prohibentem respirationem et euentationem propter complexionem corporis malam cum non potest digestionem facere bonam: et sunt iterū virtutes de illis que non faciunt in cibo aut humore ali

quod propter priuationem respirationis humorum: quare dimittunt eum crudum. Et huiusmodi quidem complexio aut generat humorē malum: aut corrumpit quod generat propter abreuiationem suā in digestione: et quia mouet eum motu pigro. Et iste cause sunt iuuantes in generatione opilationis generantis putredinē ¶ Aut ppter dispositiones extrinsecas ex aeribus malis: sicut est aer pestilētie: et aer lacunarū: et locorum infusorū in quibus madefiūt res vt linū et aspaltum: et quandoqꝫ aggregatur de eis numerus rerum plurimus. ¶ Et plurimū causarum putredinis humorū est: aut ppter multitudinē hūoris: aut pp grossitudinē suā: aut viscositatem sui. Et cause multitudinis humorū et viscositatis et grossitiei humorū sunt note: et inceptio opilationis est nota. ¶ Ergo qn̄ fecerint oppilationes accidit putredo ppter euentationis priuationē et qn̄ fuerint succedentes motibus in non hora sua super repletionem et nauseatiuā satietatē. Et balneationes silr. Aut sol calidus. Aut sumere calefaciētia sup repletionē: et dimissio cautele obseruationis digestionis in stomacho et epate et succurrendi defectui si acciderit ppter calefactionē amborū in epithimathib' et vaporationibus. Et putredo quidē qn̄qꝫ est cōis corpori. Et quādoqꝫ est in mēbro ppter debilitatē suā: aut ppter vehemētiā caliditatis sue extranee et sue acuitatis aut doloris eius. Et humor recipiēs putredinem: aut est colera talis modi vt ab ea vapor egrediat̄ q̄ sit subtilis fumosus valde. Aut sanguis tali modi vt euaporet ab eo vapor subtilis. Aut flegma talis modi vt illō qđ euaporat ab eo sit vapor spissus. Aut melācholia talis vt illud qđ euaporat ab ea sit vapor fumosus purulent'. ¶ Et putredo quidē colere facit tertianam. Et putredo sanguinis facit continuā. ¶ Et putredo melācholie facit quartanā: et q̄ currūt cursu ei'. Et putredo flegmatis silr vt simul tū facit q̄tidianā et q̄ currūt cursu ei'. ¶ Et sanguinis loc' ē intra venas. ¶ Colera aūt et flegma et melācholia qn̄qꝫ putrefiunt intra venas: et qn̄qꝫ extra venas. ¶ Et quādo putrefiūt extra venas: si nō est cā alia: neqꝫ ē putredo est in apāte intrinseco quod det cordi putredinē continuā: faciunt periodos quas diximus. Sed vnicuiqꝫ accidunt et eradicant̄ q̄uis flegmatica non eradicetur quin ibi sint' reliquie occulte. ¶ Et quādo putrefiunt intra venas faciūt adherentiam febris: et nō eradicantur: neqꝫ est prima ei q̄ eradicat̄: immo est assidua inseparabilis. Sed ei est vehementia per quā cognoscit̄ paroxism' qui est ei. ¶ Et quādo putredo est intrinseca dominās super venas omnes aut super plurimū eius quod sequitur ex eis: nō sunt forsitan additiones et diminutiones apparentes. ¶ Cū autē est fm contrarium eius: apparēt alterationes manifeste. ¶ Et febris putredinis quidem extrinsece non eradicatur et redit nisi quoniam materiei que putrefit superuenit putredo in tempore paroxismi: et fiunt eius humiditates ex quibus pendebat caliditas

et resoluuntur et egrediuntur ex corpore: quoniam non sunt retente in venis: ita vt prohibeat eas illud a complemento resolutionis et remaneat cinereitas eius et ipsius terreitas que non sunt vehiculum febris et caliditatis: sicut videtur de dispositione cumulorum stercorum paulatim donec fiat cinis totum. deinde non remanet caliditas: et quando non remanet in humore adusto per putredinem caliditas: destruitur febris quousque aggregetur vice alia ad locum putredinis. Et iam remanserunt in ea reliquie caliditatis ex putredine prima quamuis non remaneat materia. Aut propter inuentionem cause prime putredinis in materia secunda secundum semitam putrefactionis. Res ergo putredinis resoluitur secundum inuentionem caliditatis non deficientis putrefacientis et resoluentis et facientis cinerem et pertranseuntis ad vicinum donec abscindat terminum et finiat materiam et non inueniat vicinum aliud et remaneat febris expectans materiam aliam et attrahat ad locum suum. ¶ Cum autem putredo est intra venas tunc accidit vt sit resolutio completa difficilis. Et non resoluitur putredo per continuitatem que est in quibusdam venis cum aliis et putrefit omnis res que vicina est ei: deinde resoluitur ad vicinum aliud. Et iterum illud quod comprehensum est in venis est vehementioris continuitatis ad cor. ¶ Et iste quidem febres quibus sunt paroxismi eradicationis et temporis quandoque dimittunt ordinem suum propter diuersitatem materierum in multitudine et paucitate et grossitudine et tenuitate: et propter diuersitatem in eis in genere: ita vt permutentur quedam materie: et fiant de genere materiei alterius quam diuersificatur in eis in specie: non in multitudine et paucitate et tenuitate et grossitie tantum. Et quandoque fit ex malitia regiminis egri: aut propter debilitatem eius: aut propter multitudinem sensus eius. ¶ Et paroxismi quidem qui eradicantur incipiunt secundum plurimum cum horripilatione aut frigore: aut rigore: et resoluuntur per sudorem: et non incipiunt cum frigore aut horripilatione secundum plurimum: nisi aut propter frigus humoris: aut propterea quia humor mordicat lacertos: aut propter profundationem caliditatis ad interiora redeuntis ad partem materiei: aut propter debilitatem virtutis: aut propter frigus aeris sicut contingit tempore hyemis: et illud quod fit ex mordicatione caliditatis est dignius vt proportionetur ad horripilationem quam ad frigus et plurimum quod accidit de eo vt sit sicut punctio acuum in omni membro. Uerum resolutio materiei cum sudore est: quoniam caliditas putrefiens vel putrida resoluit humiditatem et remanet cinereitas. Cum ergo sit illa humiditas non obsessa in venis facilis fit expulsio eius per sudorem in poris. ¶ Paroxismi autem inseparabiles minuuntur et non eradicantur per sudorem neque incipiunt cum frigore nisi propter debilitatem virtutis: aut propter profunditatem caloris innati tunc enim infrigidantur extremitates et illud est signum malum: et in quibusdam febribus componuntur frigus et horripilatio quoniam ma-

teria que putrefit est composita ex frigido & mordicatiuo. ¶ Et quādoqꝫ componuntur quedam febres putredinis tali compositione qua fiant in forma inseparabiles: & illud est. verbi gratia quādo incipit humor putrefieri in loco: & cū supuenerit ei putredo putrefit tota & assumit ab ea qn̄ incipit hūor de genere eiꝰ āt nō degñe eiꝰ putrefieri: tunc obuiat paroxismus secundus tempori eradicationis paroxismi primi: deinde continuatur res ita & qn̄qꝫ componuntur febres putredinis modis alijs compositis quos distinguam in capitulis suis. ¶ Et paroxismi quidem febriū prolongantur quādoqꝫ & abbreuiantur. ¶ Prolōgatio eorū est ergo aut propter grossitudinem materiei & viscositatē eius & multitudinem eius: aut ipsiꝰ quietem: aut propter debilitatē virtutis: aut propter debilitatem sensus: aut propter spissitudinem pororum quare non resoluitur humor. ¶ Et eorꝫ abbreuiatio est propter contraria eorum. ¶ Et paroxismi iterum festinant & tardantur. ¶ Et tarditas eorum est: aut ppterea quia eorum materia est pauca: aut tardi motꝰ ad minerā putredis pp grossitiē suā: & hoc quidē ē sicut materia q̄rtane ¶ Et velocitas eorꝫ ē: qm̄ ipsa ē mlta sicut est flegma: nisi sit vitreū qm̄ paroxismi eius quandoqꝫ tardantur: aut subtilis sicut colera. ¶ Et deteriores quidem febres sunt insepabiles in quibus putredo est intra venas: deinde ille que eradicantur in quibus est putredo in toto corpore: aut in partibus cordis. ¶ Et parum quidem accidit senibus febris valde accensa ppter frigus complexionis eorꝫ & paucitatem carnis ipsorum. ¶ Pulsus vero dispositiones diuersificantur in febribus putredinis ꝫm diuersitatem earum in generibus suis: & ꝫm diuersitatem speciei vnius earum in vehementia & debilitate: & in fortitudine accidentium & debilitate eorꝫ. ¶ Et quandoqꝫ accidit ei durities: aut ppter apostema calidum vehementis extensionis: aut ppter apostema calidum in membro duro: aut ppter vehemētiam siccitatis: aut cū dominatur frigus in principijs ¶ Et quandoqꝫ fit lenis propter materiam lenem flegmaticam et sanguineam. Et propterea ꝙ apostema est in membro leni sicut illud quod est in epate: & peripleumonia: & lithargia aut ppter hūorositatē cū expectaẗ qn̄ vult vt sudet. ¶ Et pulsus quidē fit in principio paroxismorꝫ debilis coartationis ppter aduentū virtutis super materiam & occupationem eius in mundando & cuentando.

¶ De sermone vniuersali de signis febrium putredinis. Ca. 2.

Significāt febres putredinis aduētus causarū antecedentium eas: & pprie qn̄ nō est in eis causa primitiua. ¶ Et pulsus & anhelitus cuius constrictio est velox quoniam necessitas est ad mundificandū vehemēs valde. Et ē caliditas mordificatiua nō suauis sicut est caliditas ephimere febris. ¶ Et plurimum quidē febrium putredinis antecedit almeliletu. Et almeliletu q̄dē est dispō cui admiscetur caliditas non pueniēs ad hoc vt fit febris: & assotiaẗ ei las-

situdo ꝛ pigritia ꝛ alices ꝛ saltus ꝛ cōmotio somni ꝛ vigilie ꝛ cōstri ctio anhelitus ꝛ tensio venaꝝ ꝛ hyppocundrioꝝ ꝛ doloꝛ capitis et pulsatio capitis. Cum ergo ꝓlongat: facit cadere in febꝛes putredinis: aut facit accidere debilitatē ꝛ citrinitatē coloꝛis. Et qn̄ꝙ associant almeliletu antecedēti febꝛes multitudo superfluitatis ꝛ mucus nausea ꝛ vꝛina plurima ꝛ egestio plurima putrida ꝛ grauitas capitis ꝛ excitatio. Et accidit frequētia in pulsu nō a causa intrinseca: imo ex laboꝛe: aut ira aut alijs. Cū ergo accidit i eo coartatio tūc iam peruenit paroxism⁹. Et coartatio quidē est submersio pulsus ꝛ paruitas diuersi in quo accidūt pulsationes magne: foꝛtes: ꝛ nō est velocitas ei⁹ foꝛtis. ¶ Sed diuersitas in pꝛincipio ꝛ in augmēto est ex pꝛopꝛietatib⁹ sigātibus putredinē: quāuis nō appeat in tertiana plurima apparitiōe ꝓpter leuitatē materiei. ¶ Et de signis q̇dē ꝙ febꝛis sit putrida est euacuatio periodi pꝛime sudoꝛis ꝛ humectatiōis. Ephimera em̄ est ecōtrario illi⁹: ꝫ in initio sit in tertiana ꝓpter leuitatē pꝛedictā vt sit similis ephimere q̄ tn̄ ephimera nō permutat ad putredinē. Et si fuerit augmētū ei⁹ nō ꝑmixtū nō ꝓpoꝛtionatū nō sit e. ¶ Et plixitas augmēti iterū sigt ꝙ ipsa ē putrida. Et additio pulsus i magnitudine ſm ꝓcessionē sigt augmētū. ¶ Ampli⁹ si est interpollata incipit cū rigoꝛe aut hoꝛripilatiōe ꝛ dimittit ſm plurimū cū sudoꝛe ꝛ humoꝛositate: ꝛ resoluit cū paroxismis: aut est inseparabilis cū tpe. ¶ Et nō est similis ephimere in vꝛina ꝛ pulsu ꝛ ꝯplemēto mūdificatōis ꝛ quiete accidētiū. ¶ Et plurimū quidē putride sunt accn̄tia plurima ex siti ꝛ doloꝛe capitis ꝛ nigredinis lingue: ꝛ ꝓpꝛie apostematū: ꝛ multiplicat inquietudo ex angustia ꝛ agitatiōe vehemēti quā facit pugna materiei ꝛ v̄tutis. qn̄ꝙ em̄ eleuat materia: ꝛ qn̄ꝙ cōsurgit virtus. Et puls⁹ simil'r qn̄ꝙ tēdit ad magnitudinē ꝛ foꝛtitudinē: ꝛ qn̄ꝙ ad paruitatē ꝛ debilitatē ꝛ coartationē. ¶ Durities aūt fit qn̄ꝙ. Et nō opꝫ semper vt sit nisi sit cū febꝛe apostema durū in quocūꝙ mēbꝛo sit: aūt apa in mēbꝛo duro quāuis nō sit durū: aut iam acciderit pot⁹ aque frigide: aut aliq̇d aliud de illis q̄ indurēt pulsum de illis q̄ dicunt in libꝛo pulsuū. ¶ Diuersitas aūt in pꝛincipio ꝛ augmento est ex ꝓpꝛietatibus febꝛis putride. Et de significationib⁹ eius foꝛtibus quāuis nō appareat in tertiana plurimū ꝓpter leuitatē materiei. Et dum nō sit pulsus foꝛtis: ꝛ nō sit velox velocitate pꝛedicta: tunc febꝛis adhuc est ephimera: ꝛ nō permutat ad putredinē. ¶ Et est vꝛina in pꝛicipio indigesta: aut parū digesta: ꝛ foꝛtasse est acuta.

¶ Et scias ꝙ a febꝛibus acutis interficiētibus raro fit euasio: nisi cum contractione membꝛi. ¶ Et quando alleuiatur febꝛis post quietem apostematis in pleuresi et similibus: tunc scias ꝙ de materia remansit aliquid: ꝛ ꝙ materia declinat ad locum vbi apparet doloꝛ.

¶ De signis inseparabilibus. Cap. 3.

In cõtinua est diuersitas pulsus q̃ est ꝭm febrẽ apparẽs valde Et est in plurimo eius nõ habẽs odorẽ: neqȝ pondus. ¶ Et ꝑseuerat: ꝛ nõ separatur post. 24. horas. ¶ Et nõ associatꝰ ei qđ dixi mus de dispositiõibus eradicabilibus ex antecessiõe rigoris ꝛ aliꝭ ¶ Et de illis que significant eam est cuius assiduitas et vehemen- tia diuersitatis dispõis eius apud augmẽtũ: minuitur enim quan doqȝ ꝛ augetur vice alia.

¶ De rebus in quibꝰ differũt febres putredinis: ꝛ in q̃bꝰ cõmunicãt. Cap. 4.

Febris q̃ est ꝑpter putredinẽ colere motus est tertianꝰ: siue sit motus principꝭ paroxismi aut principꝭ vehemẽtie: nisi spe- cies eius q̃ dicitꝰ adusta cuiꝰ motus est occultꝰ valde: ꝛ est sicut inse parabilis cõclusa. ¶ Et tertiana quidẽ pura est acuta ꝑpter subti litatẽ materiei. Et eiꝰ caliditas est magna mordicatiua ꝑpter for titudinẽ colere. Sed est salutifera: ꝑpterea ꝙ colera est leuis super naturã: ꝛ q̃m ipsa facit q̃etẽ. Tertiana ꝟo nõ pura ẽ lõgioris spacꝭ q̃ȝ pura. Et pura quidẽ raro ꝑtrãsit septẽ periodos nisi ab errore. Cõtinua quãdoqȝ cõsumitꝰ in hebdomada. ¶ Et illa q̃ ẽ ex putredi ne sanguinis est cõtinua inseparabilis. Et eiꝰ calor est plurimꝰ cõis cũ lenitate non cum mordicatione colere. Et q̃nqȝ peruenit ad sta- tũ in quattuor diebus. ¶ Flegmatica accessionẽ faciens oĩ die est le uis caliditatis ꝑ ꝯparationẽ ad colericã longã ꝑpter viscositateȝ materiei: ꝛ frigꝰ eius ꝛ multitudineȝ eiꝰ. Et est magni timoris: q̃m habet paruũ spaciũ ĩterpollatiõis ꝛ quietis. ꝛ q̃m ipa associatꝰ cor ruptioni ꝛ debilitati in ore stomachi q̃ nõ excusatꝰ: ꝛ illđ est de illis q̃ attrahũt accñtia mala ex sincopi ꝛ pulsu cordis ꝛ casu ꝯppetitꝰ. Et q̃ de ea est inseparabilis est res magis similis ethice: si nõ esset lenitas pulsus quãuis q̃nqȝ fiat durꝰ etiã. Et quantũ est minꝰ pura est minoris ꝛ breuioris paroxismi: nisi declinet cũ paruitate sue pu ritatis ad malitiã. ¶ Quartana aũt est nõ acuta propter frigus materiei: longa ꝑpter illud. Et fortasse extenditꝰ q̃ de ea pura nõ est anno vno. Et nõ pura est breuioris spacꝭ. Uerũ in ea nõ est timor: q̃m quietẽ facit in spacio lõgo: ꝛ q̃m ipa nõ est talis acuitatis quã sequuntꝰ accidẽtia vehemẽtia. ¶ Et quartana q̃dẽ ꝛ tertiana assi- dua ꝛ interpollata cõsumuntꝰ per vomitũ ꝛ solutionẽ vẽtris: ꝛ aut su dorem aut prouocationẽ vrine. In cõtinua aũt cõsumitur per huiꝰ fluxũ sanguinis nariũ. ¶ Et scias ꝙ principiũ ꝑlongatur in tertia na. Et statꝰ in ꝯclusa. Et declinatio in incessiua. Et status ꝛ declina tio in cõtinua. Et status ꝛ declinatio in quotidiana: quãuis raro inueniatur quartana cõtinua: ꝛ quotidiana integre eradicatiõis. ¶ Et febres q̃ nõ curãtur ꝭm qđ opꝫ ꝛ ꝑprie apostemose cõuertũ tur ad arefactionem: ꝛ proprie in febribus acutis in quibus opꝫ vt patientes eas cibentur. ꝛ non cibãtur ꝑpter intentionem vt perue niat natura sup materiã. Aut opꝫ vt detur in potu aqua frigida: ꝛ

non datur in potu ꝓpter intentionē vt non fiat cruda: ꝛ nō succurritur cū extinctione alia. Quoniam si fuerit alia intentio quod dicturi sumus in cibatione: et dando in potu aquam frigidaȝ fortior duarum intentionum predictarum premittatur super eas ambas et dimittatur obseruatio illarum duarum.

¶ De significationibus accidentium. Capl'm. 5.

Scias φ acceptio significationum febrium est ex regimine ātecedente et quomodo fuit. Et ex dispositionibus antecedētib⁹ Et ex regionibus: et temporibus: et ex etate: et complexione: et ex pulsu: et vrina: et vomitu: et egestione: et fluxu sanguinis nariuȝ. Et ex dispositione febris in rigore: et sudore: ꝛ qualitate caliditatis. Et ex paroxismis: et ex dispositiōe appetitus: et ex dispositione anhelitus: et ex coniunctis: sicut dolore capitis: et vigilijs: et alienatione: et inquietudine: et alijs. ¶ Febribus em̄ adsunt accidentia ex q̄bus significantur dispositiones earum de quibus sunt accidentia significātia magnitudinem earū: ꝛ ipsarū paruitatem: sicut qualitas caliditatis et quātitas ipsius Et de ea est que est mordicatiua vehemēter ex quo prius inuadit vsq₃ ad finē suū. Et de ea est que mordicat in primis: deinde minuitur ꝓpter resolutionem materiei et lenitur. Et de eis sunt que mordicant. Et de eis sunt quarum caliditas est humida Et de eis quarum caliditas est sicca. ¶ Et sunt accidētia que significāt gen⁹ earū sicut accidētia ꝓpria cū tertiana: sicut principiū paroxismi cū punctione ꝛ mordicatione caliditatis in eo. ¶ Et accidentia significātia malitiā earū sunt: sicut inquietudo ꝛ alienatio ꝛ vigilie. ¶ Et accidētia significātia digestionem et indigestionem sunt: sicut illud qd̄ dixim⁹ de dispositionibus vrine. ¶ Et accidentia que significāt crisim que dicem⁹. ¶ Et accidentia que significāt sospitatē et cōtrariū eius et dicemus omnia illa. ¶ Et forme insunt iudicia plurima: sicut ille cuius conuertitur color ad plumbeitatem ex albedine ꝛ viriditate: et significat frigiditatem humorum et paucitatem coloris innati aut excitatione ꝛ inflammationem: sicut accidit ei cuius causa est satietas nauseatiua Et sicut velocitas tumitionis faciei: et tornatilitas eius: et tenuitas nasi: et significāt aut vehemētiam caliditatis: aut subtilitatē humoris ꝛ velocitatē resolutiōis eoꝝ: ꝓpter amplitudinē poroꝝ ꝛ mot⁹ in seipsis: ꝛ exitus eorū a consuetudine: aut casus eorū habēt sigatiōes ꝛ res ō illis q̄s dicem⁹. ¶ Et accn̄tiū febriū q̄dā sūt q̄ꝝ hora ē hora stat⁹: sicut alienatio ꝛ ꝯmixtio mētis ꝓpter īflationē capitis. Et de illis sūt q̄ꝝ hora ē ꝑncipiū: sicut horripilatio ꝛ frig⁹: ꝛ sicut ꝓfunditas somni q̄ ꝯsequit̄ pluririmū ꝑncipioꝝ febriū ꝓpter debilitateȝ cerebri: ꝛ declinatio caliditatis ad interiora corporis: vbi est materia ꝛ multitudo vapoꝝ eleuatoꝝ ab eo per cōmixtionē incipientē in corpore vsquequo resoluit eos inflāmatio: ꝛ adiuuat illd̄ frig⁹ cerebri in seipo ꝛ frig⁹ humoris q̄ vult putrefieri ꝛ calefit.

¶ Et res ex qb⁹ scitur dispositio febris et ex qua specie fit sunt. Di spositio febris i acuitate sua: et sua leuitate. Et dispositio febris in hoc q ipa accidit a causis primitiuis et antecedentibus secundum conditionem predictam. Et dispositio febris adherentia sua et eradicatione. Et dispositio febris in acuitate sua cum rigore et frigore et horripilatiōe: aut eius ɔtrario et qd ē ex eo. Et dispositio febris in diuisiōe sua cū sudore plīmo aut pauco. Aut dispositio p̄teriti regiminis: et etas: et forma: et tēpus: et ars: et dispositio pulsus: et vrine.

¶ Sermo de rigore et frigore et horripilatiōe et fractiōe. Cap. 6.

Horripilatio est dispositio in qua inuenit corp⁹ diuersitatē in frigore et punctiōe i cute et lacertis. Et ātecedit eā pigritia et fractio. Et q̄si fractio est maneries ei⁹. ¶ Frig⁹ aūt est vt sentiat in mēbris suis et dorsis lacertoꝝ suoꝝ frig⁹ puꝝ. ¶ Rigor vo est vt nō possit ɔtinere mēbra sua ex ɔmotiōe et tremore euenīete in eis et motibus inuolūtarijs. Et fortasse est frig⁹ forte. Et nō fit rigor fortis sicut in febrib⁹ flegmaticis et q̄rtana. Et de causis vehemētie frigoris ē vehemētia virtutis expulsiue in lacertis. Et ꝓpter illud quāto cā frigoris ē viscosior: ē rigor vehemētior. ¶ Et sanguis submergit cū rigore ad iteriora. ¶ Et scias q humor frigidus est q̄et⁹ qm̄ iā ɔsueuit mēbrū in q̄ est: et q̄escit passio ei⁹ ab eo: q̄re nō sentit frig⁹ ab eo. Cū ergo mouet et spargit sparsiōe plīma aut pauca ꝓpter aliquā causarū scʒ ꝓpter caliditatē separantē aut aliud patit ab eo mēbruʒ qd erat nō occurrēs ei et sētit frig⁹ ei⁹ ꝓpter causaʒ ɔplexionis diuerse. Et tu q̄dem sciuisti hoc in radicib⁹ vniuersalib⁹ sciētie medicine. ¶ Et multotiēs q̄dē accidit a flegmate vitreo sparso i corpe rigor nō ꝑducēs ad febrē. Et q̄n̄q sunt ei periodi: et nō ē fortitudo ei⁹ fortitudo rigoris ꝑducētis ad febrē. Et materia q̄ facit lassitudinē rigoris ꝑ paucitatē suā facit rigorē ꝑ suā multitudinē anteq̄ putrefiat: nā si nō putrefit: non ꝑducit ad febrē. ¶ Et q̄n̄q accidit frig⁹ et rigor ꝓpter subuersioneʒ caloris in corpore causa cibi: et que sunt ei similia. ¶ Et rigor et frigus antecedunt febres: qm̄ humor crud⁹ effundit ad lacertos inprimis et nocet frigore suo per ɔparationeʒ ad lacertos: deinde cū incipit putrefieri icipit calefieri. ¶ Et q̄n̄q ātecedit rigor febres ꝓpter mordicationem humoris et fortitudinē virtutis expulsiue que est in lacertis sicut excutit homo effusione aque calide valde sup cuteʒ: et proprie cum est salsus. Et fortasse fit nocumentum eius quod mordicat eam vt refugiat calor innatus ad interiora et dominetur frigus: quare fit cum mordicatione caloris frigus quasi frigus dominetur. Et mordicatio quidem caloris est apud panniculum tegentem interius. ¶ Et quandoq accidit rigor propterea quia refugit calor ad interiora: sicut fit in apostematibus intrinsecis. Et quandoq significat rigor et horripilatio sanitatem in febribus inseparabilibus: quoniam significant quod materia expellitur in venis et egreditur. Uerum quando non est cū

digestione et in hora cretica: et nõ sequitur eam leuitas est significatio φ expulsio illius quãtitatis non est: quoniã virtus est vincens: immo quoniã materia multa expellitur propter multitudinẽ suam. Et de rigore est qui significat mortem: et est ille quem sequitur debilitas virtutis ꝛ casus caloris innati ꝛ siccitas. ¶ Horripilatio vero fit ex causis paucioribus causis rigoris. ¶ Et cõmotio anime ꝛ periodi indicat periodũ. Et senũ quidẽ febres sunt sepulte. ¶ Et quãdoqꝫ est causa in longitudinẽ febris grossitudo in visceribus quare resupinetur febriens ꝛ extendat pedes suos ꝛ tangãtur viscera sua. ¶ Et quãdo denigratur lingua febrientis cum alleuiatione febris tunc febris eius est sepulta. ¶ Et quandoqꝫ associatur febri paralysis: ergo curetur febris in primis. ¶ Et de eis que conueniunt illis est syrupus acetosus permixtus cum geleniabiꝫ ꝛ aqua ciceris cuꝫ oleo si tolerat se. Et rasio capitis est ex eis que inspissant cutẽ eius quare reuertuntur vapores ꝛ fit fortis febris.

¶ De intentione ad curationes vniuersales febrium putredinis. Cap. 7.

SCias φ intẽtio in medicãdo has febres: qñqꝫ vertit ad partẽ febris quare est necessariũ vt infrigidẽt ꝛ humectẽt. Et qñqꝫ ad partẽ materiei: vbi necesse est vt maturet vl' digerat: aut necesse est vt euacuet. Et digõ quidẽ in grossa est eq̃tio ei⁹ cũ subtiliatiõe. In subtili est equatio ei⁹ cũ ingrossatiõe: ꝛ qñqꝫ ꝯtria sunt illa q̃ req̃rit febris de infrigidatiõe: ꝛ illud qd req̃rit humor de digõne ꝛ euacuatiõe ꝛ resolutiõe. Qñqꝫ eñ est digestiuũ ꝛ euacuatiuũ calidũ: immo est ſm plurimũ ita: ꝛ tũc opꝫ vt obseruet magis timorosa ꝛ vna duarũ rerũ: ꝛ fortasse cõtrariũ est illud qd ꝯuenit febri de infrigidatione cũ eis q̃ sunt: sicut melões indi ꝛ reliqua olera ei qd ꝯuenit materiei de minoratiõe: q̃re ꝓhibet illud dare ea in potu. nisi vbi non est materia: ꝛ oĩno solicitudo sit vt postponat aq̃ fructuuꝫ vsqꝫ ad hebdomadã: ꝛ sit cõtẽt⁹ aq̃ ordei: ꝛ oẽs fruct⁹ nocẽt febricitãtib⁹ cũ ebullitiõe sua ꝛ corruptiõe sua in stomacho: ꝛ ml'totiẽs q̃dẽ inueniẽt res q̃ digerit ꝛ subtiliat ꝛ infrigidat cũ eũone sicut sirup⁹ acetosus. ¶ Et scias φ febris qñqꝫ est tante vehemẽtie ꝛ acuitatis φ nõ liceꝫ vti regimine cãe: imo indiget infrigidatiõe vltia: ꝛ ꝓprie cũ nõ inuenis ꝟtutẽ fortẽ resistentẽ tolerantẽ. ¶ Qd si inuenis eã resistentẽ tolerantẽ: abscinde cãm: ꝛ expelle humorẽ: ꝛ abscinde cibũ ꝛ nõ infrigides infrigidatiõe q̃ ꝓhibeat resolutionẽ. ¶ Qd si inuenis ꝟtutẽ deficiẽtẽ: sis occupat⁹ in equãdo cõplexionẽ ꝯtrã ei: quare infrigida eã: ꝛ viuifica ꝟtutẽ cũ cibo. ¶ Cũqꝫ fit fortis ꝑ viuificationẽ suaꝫ et vincit cõtrariũ suũ redi ad causam. ¶ Et cum tu infrigidas de istis febrib⁹: tũc infrigides eã cũ eo in q̃ sunt stipticitas ꝛ exiccatio sicut sunt trocisci infrigidãtes: nisi post purgationẽ ꝛ eũonẽ. ¶ Et scias φ cura febris putride est diuersa a curatiõe feb. ethice. Curatio eñ ethice est ꝯtenta sup ꝓprietatẽ egritudinis. Et curatio febris

putride non est contenta super cōtrarietatē egritudinis tantū: immo sup abscisionē cause eius: quāuis illud qd est cōueniēs egritudini & cibationi sit amicū virtuti ex parte sui scz virtutis: & inimicuz virtuti ex parte: qm̄ est amicū inimico eius: & est materia: quare est adiuuās vtrūqz cap: quāobrem indigemus in regimine ei⁹ canone Et nos singulare ca. ei si deus voluerit faciem⁹. ¶ Scias q̄ non est tibi possibile curare febrez nisi cognoueris eam. ¶ Quod si ignoraueris tunc subtilia regimen.

¶ Et puide ne occurrat paroxismo nisi ventrē habeat vacuū. ¶ Et nō moueas i die paroxismi aliquid q̄tū possibile est tibi: neqz cures febrē. ¶ Et opz vt obserues in oibus illis dispositionez virtutis. ¶ Qd si fuerit fortis & fuerit illud qd vincit sanguis: aut cū humore q̄ vincit sanguis: tūc flobothomia est magis ɔueniēs: & ppue cuz vrina est rubea grossa nō citrina ignea ex qua timeat apud flobothomiā victoria colere & acuitas ei⁹. ¶ Deinde fac sequi flobothomiā solutionē vētris subtilē: ppue si fuerit illic siccitas cū eis q̄ sunt sicut aqua ordei: & alsiracost pauco: & aqua ordei cū sirupo acetoso. ¶ Et si natura nō fuerit lenis adde in eo qd est sicut siracost qd sit sicut sirup⁹ vio. ¶ Et sit vltimitas lenificatio: nō flux⁹ vētris: & non solutio laboriosa. ¶ Et magis dilectuz est apud me administratio clysteriorū ſm vltimitatē qua indigetur in virtute. Et de clysterib⁹ cōmunis iuuamenti lenibus est clystere factū ex oleo violato: & succo folior sicle: & vitello oui. & zuccaro ru. & baurac. ¶ Cū ergo lenieris hac lenificatione: fortasse indigebis eo debiliore q̄ illud quo indiguisti in principio: & illud est quādo natura est obediēs. ¶ Deinde fac ipsum sequi ea que vrinā prouocet: sicut sirupus acetosus decoctus cum radice apij & similibus. ¶ Deinde fac ipm sudare & aperi meat⁹ cū illis in quib⁹ nō sit calor fortis: sicut cū inunctione ex oleo camomillino & fricatione cū vino albo: & cū aq̄ dulci tepida. ¶ Et si febris fuerit acuta nō inuenis excusationē ab inunctiōe & embrocatiōe. ¶ Qd si inuenis humorē in pmis declinare ad stomachū: fac vomere cū eis in quib⁹ nō sit diuersitas cōsuetudinis: immo cū eis q̄ sunt sicut sirupus acetosus cuz aqua calida cū natura mouet humorem ad vomitū & nō diuersifices eā. ¶ Qd si fuerit illic declinatio ad intestina & senseris rugitū & descēsum fecis: tūc adhibe qd soluat vētrē. ¶ Et phibe eū a somno in principijs febriū: ppue qn̄ est horripilatio aut frig⁹ & rigor: qm̄ plongant super eū frigus & rigor. ipa nāqz reprimūt materias si fuerint eūtes ad q̄dā viscera: & phibent digestionē humor. ¶ Apud declinationē ṽo est iuuatiu⁹ valde: et fortasse nō nocet apud statū. ¶ Et nō phibeas ei aquā frigidā: nisi fuerit humor q̄ est in eo crudus & grossus: tūc eni phibet digestionē ¶ Et scias q̄ qn̄ flobothomia iuuat: deide vteris via mala: tūc nō purgatur. ¶ Humoris aūt colerici digestio est vt conuersus a subtilitate fiat spissus. Et aqua quidē frigida facit illud. Nisi sit stoma-

rbus aut epar debile: aut frigidū. Aut sit in visceribus apostema. Aut sit in visceribus dolor. Aut sit complexio eius pauci sanguinis. Aut caliditas eius innata debilis: quare debilitat post potum aque frigide. Aut sit non consuetus potare aquā frigidam: sicut illi qui sunt de regione calida: isti enim spasmātur velociter: et associatur eis singultus: et extenuatus est de hac summa. ¶ Ubi autem materia calida. Aut grossa iam digesta est. Et corpus est carnosum. Et caliditas innata exuberās: et virtus est fortis: et viscera sana. Nō frigida eorum cōplexio radicalis. Non insueta aque frigide: immo assueta aqua frigida valde: tunc aqua frigida est melior res. Multotiens enim adiuuat ad expellēdum materiam cum solutione nature: aut per vomitum: aut per vrinā: aut per sudorē: aut per omnia illa: quare fit statim vt sanetur. ¶ Et quandoque dat in potu medicus de aqua frigida infirmo quantitatē plurimā adeo donec color eius fiat viridis et tremat que sit saltem perueniens vsque ad eminā vnam et dimidiam. Et fortasse conuertitur febris ad flegmaticam. Et fortasse confortatur natura et expellit materiam cū sudore et vrina et fluxu ventris: et est sanitas. Et quandoque iterū sunt quedā prohibentia: deinde timetur malitia caliditatis et sitis et existimas quod peruenit per eam ad ariditatē vel extenuationem: nō prohibeas aquam frigidam. Nam additio apostematis et cruditas eius melior est quam extenuatio. ¶ Et sirupus quidē acetosus quādoque etiam sedat sitim et incidit et soluit: et nocumētum ipsius apostematis nō est plurimū sicut nocumentum aque: et non est ei vis aggregandi materias et inspissandi eam. Et similiter iuleb plurime cōmixtiōis. ¶ Et cum nō licet vt bibat aquam frigidam: et sit audax per eam timeatur quod non faciat accidere constrictionem pororū: quarta fit causa febris alterius: cum euentu opilationis alterius: et fortasse erit vehementior prima. Et quando obuiat membro debili corrumpit operationem eius. Et multotiens facit deglutinationē difficilem. Et facit difficultatem anhelitus. Et facit accidere tremorem: et spasmum: et debilitatem vesice: aut renis: aut colon. ¶ Et ille quem plurimum oportet ex eis prohibere a potu aque frigide est cui nocet in sanitate sua: imo cum videris calefactionem fortem et complexionem calidam et siccā et euacuaueris: tunc quandoque concedes infusionem fieri in aqua frigida apud declinationem et apertionē digestionis et euacuationem humorū. Et non est malum vt administretur balneum. Et potus vini cōmixti subtilis et inunctio cum oleis lenificantibus. ¶ Et cum administraueris canones predictos in principio accidētiū febris: tunc oportet post illud vt tu occuperis in digestione et euacuatione que nō est secundum semitā minorationis et desiccationis. Et iā diximus eam: imo secundum semitā abscisionis cause. ¶ Et nō euacues materiā indigestā in calido aut frigido: nisi propter necessitatē. Fortasse enim multiplicat euacuatio humoris nō peruenies ad statū per digestionē vt euacuet. Et fortasse

nocet euacuatio maturationi. Et fortasse pmiscet cũ ea malignum cũ bono ppterea q mouet malignũ absq digestiõe sua. ¶ Et tu nõ ausculteś virũ q existimabat q intẽtio in digerẽdo est subtiliare: ꝛ humor calid⁹ est subtilis: q̃re nõ est necesse vt subtilief. ¶ Res enim sicut dixit: imo intẽtio i digerẽdo est equare substãtiã materiei: ita vt fiat pparata ad expulsionẽ facilẽ. Et subtile imbibitũ ꝛ grossum fixũ ꝛ viscosum adherẽs totũ illud nõ est ppatũ ad expulsionẽ facilẽ: imo est necessariũ vt inspissef subtile: ꝛ subtilief spissum paulatim: ꝛ incidaf viscosum. ¶ Et si vir iste nõ audiuisset in sermone antiquoꝝ de digestione aliq̃d anteq̃ dixissem⁹ illud ꝛ rememoraretur dispositiõis digestiõis humorũ fixorũ. s. qr q de eis subtilis est: indiget vt inspisset: ꝛ q de eis spissus est: indiget vt subtilief: oporteret vt sciretur hoc p illud. ¶ Et qr nõ oportuit vt in seipo ꝯsideraret ꝛ diceret: quare vrine in febrib⁹ acutis nõ hñt in pncipijs eaꝝ sedimen deinde fiunt hñtes sedimẽ: ꝛ an sedimẽ laudabile est aliq̃d nisi humor faciens egritudinẽ q iã digest⁹ est. Quare ergo non expellitur in principijs egritudinis ad salutẽ si est subtilitas vltimũ qd intẽditur in digestione: ergo necessariũ est vt sit i pncipio febriũ sanguinis ꝛ colere sedimẽ laudabile. ¶ Si aũt nature non est possibile expellere illã supfluitatẽ nisi post horã in qua fit ppatio ad expellẽdũ in vrina: tũc silr opȝ vt sciaf q arti euacuare humorẽ añ illã horã in qua appet digestio in vrina est incõueniẽs aut difficile maluȝ Et fortasse mouet ꝛ nõ operaf vltime. Et fortasse miscet malignuȝ cũ bono. ¶ Et esset meli⁹ homini huic vt bene opinaref de illis qui fuerũt sicut Gal. ꝛ Hypo. in eis q scripserũt de hoc: ꝛ valde attẽderet: ꝛ tũc rediret ad ꝯdictionẽ: qr ois cõtradictor in primis cũ est super veritatẽ est excusat⁹: verũ melius esset ei vt nõ cõsideraret in cõsideratione sua. ¶ Et opinor q raro huic viro acciderũt experimẽta que ꝑfuerunt in hoc capitulo ꝛ acq̃euit in eis. Et hmõi q̃dẽ experimẽtis que nõ sunt fm canones accidit eis vt nec vnũ valeat: ꝛ accidit eis vt nec vnũ eoꝝ sit signũ: hoc nãq est ꝯueniẽs. ¶ Cũ aũt materia est plurima mobilis: pmutabilis de mẽbro ad mẽbrũ: ꝛ existimas q nõ est spaciũ in digestiõe eius: aut fortasse accidit ex ea apostema pleureticũ ꝛ aliud si dimittaf: faciet cadere in timorẽ añ tps in quo expectaf digestio equalis ꝑculdubio: tũc est necessaria euacuatio ei⁹. Timor eñi in hoc est minor q̃ timor in illa: ꝛ cũ hoc natura mouef ad expellẽdũ eã ppter mltitudinẽ sui nocumẽti. Cũ ergo adiuuaf natura: ꝯuenit ei adiutoriũ vltimũ: q̃re nõ est excusatio ei⁹. ¶ Et scias q flobothomia qñ est intẽtio sanguinis nõ ẽ ex gñe ei⁹ in qua expectaf digestio expectatiõe q est in solutiuis: ꝛ nõ expectaf digestio nisi in humorib⁹ alijs: ꝛ cũ postponif flobothomia in pncipio egritudinis nõ ãplius est ei intẽtio: ꝛ fortasse interficit p aduẽtũ debilitatis ỽtutis. Et silr si times victoriã hũoris: magis necessaria cautela ẽ euacuatio: ꝛ si nõ ẽ digest⁹ nõ moueas nisi i pncipio.

Apud statū vero nō moueas aliqd donec vincat natura ⁊ digerat: ⁊ si ipsa nō mouet: moue tu hora mot⁹ ei⁹ ⁊ si ipsa mouet: aut mouit: tūc dimitte eā ⁊ opationē ei⁹: ⁊ hoc est illud qd noiauit Hypo. furiositatē vbi dixit. Oportet vt administref medicina solutiua postq̄ digerif egritudo. In pncipio aūt egritudinis nō oꝫ vt administref illud nisi egritudo sit furiosa: ⁊ forsitan nō est ꝓm plurimū furiosa: ⁊ talis est ista euacuatio necessaria q̄ nō est in hora sua sicut cibatio necessaria q̄ nō est in hora sua: ⁊ pportio isti⁹ euacuatiōis ad cessandū ex malitia materie est sicut pportio illi⁹ cibatiōis ad phibendū virtutē a casu suo. ¶ Cū ergo exerces euacuationē tūc ꝯsidera horā interpollationis: aut horā ipsius tpis: aut frigidiorē horā q̄ est in die. ¶ Et nō euacues p fluxum ventris in die periodi. Neq̄ flobothomes. ¶ Et nō agas cū euacuatiōe artis ꝯtra partē euacuatiōis nature. ¶ Et nō diminuas humorē p rē q̄ facit statim habitudinē motus periodi. ¶ Et omnino caueaf a regimine grosso in hora periodi ita vt nō def i potu aqua ordei zuccarū neq̄ iuleb vt non frāgat periodū cū ꝯstrictiōe meatuum: qm̄ est timor: immo adiuua. Dicit Nāq̄ Hypo. Medicus adiutor est nature nō impediens eam. Et opꝫ vt scias q̄ multotiens indigetur medicina forti debili: sꝫ ei⁹ fortitudo est ex hoc q̄ soluit humorē viscosum: ⁊ ipsius q̄deꝫ debilitas est ex hoc q̄ facit ascellare semel aut bis. Et nō euacuef plurimū simul ita vt nō cadat virt⁹. ¶ Et ꝯsiliū q̄dē meū in flobothomia est vt dimitaf quātū possibile est. Si autē nō est possibile: tūc multiplicatio numeri est melior multiplicatiōe quātitatis. Oportet eniꝫ vt nō euacuef sanguis multum subito: qm̄ euacuaf multum de eo cui⁹ nō est necessaria euacuatio: ⁊ nō est in sāguine excusatio ad euacuationes q̄b⁹ fortasse idigef ⁊ debilitaf virtus a resistendo i crisib⁹ expectatis. ¶ Et scias q̄ quādo aggregaf dolor capitis ⁊ febris: tūc curatio febris est dignior. ¶ Et scias q̄ dolor capitis quādoq̄ facit redire febrem declinatā ad augmētū: quare opꝫ vt sedef. ¶ Et cum ifās lactēs febricitat: tūc oportet vt rectificef lac matris ei⁹. ¶ Et quādo fuerit vrina icteritia i febre significat apostema: quare est curatio dare i potu aquā ordei aut sirupum acetosuꝫ. Cū ergo acquiescit febris intentio sit ad ad apostema. ¶ Et quādo fuerit cuꝫ febre colica: nō aperief via in dando in potu aquā ordei: immo ius galli⁹ leni i⁹: ⁊ multiplica vnctuositatē ei⁹: deīde def i potu aq̄ ordei si necesse fuerit. ¶ De solutiuis ꝟo ē potio facta ex tamarindis ⁊ tereniabin ⁊ siracost: ⁊ quādoq̄ ponif i ea aq̄ iuleb: ⁊ quādoq̄ ponif in ea cassiafistu. ⁊ fortasse pijcif desup scamonea: ⁊ fortasse daf in potu scamonea sola in iuleb: ⁊ fortasse est necessarium administrare ea que sunt sicut aloes: quando materia est grossa: et meli⁹ quod est: ē vt abluatur ⁊ nūtriatur cum aqua endiuie: et aqua solatri: deinde fiant ex eo pillule. ¶ Mirabolanos vero citrinos quidam administrauerunt: sed non inuenif ab eis intentio ꝓm quā operenf: ꝯstrin

gunt effi poros eius post solutionē vētris: et exasperāt viscera eorū. Quod si fuerint necessarij: tūc post digestionē integrā. ¶ Et aqua duorum granatorum est maximi iuuamēti expressa cū pulpis amborum. ¶ Et qn̄q in horis de solutiuis q̄ fiunt ex violis et scamonea: ita vt de violis sit q̄titas aur. i. et de scamonea vsq ad siliquā. i. et qn̄q ponitur in eis parū mēte. ¶ Et qn̄q fit ex infrigidātibus extinguētibus medicinā in qua ponit scamonea: sicut pillule hmōi. Rx. coriandri spodij ros. an. ʒ. ß. cāphore tosugi. i. scamonee. xij. partem. ʒ. j. et vsq ad sextā partē ei⁹. ¶ Et detur in potu eis. Aliud. Rx. siracost. ʒ. ij. tereniabin. ʒ. v. succi pomorum de semie succi cidoniorum partes eq̄les coriādri humidi sextā partē vnius. Aggrega succos: et submerge in eis siracost et tereniabin: et inspisset cū eis donec fortasse coaguletur: deinde sume cā phore pōdus sexte. ʒ. j. et medietas sexte scamonee. ʒ. j. et pone siracost sup ignē et pulueriza desuper cāphorā et scamoneā et cōseruent ne resoluātur cū vapore: deinde dimittat donec coaguletur: p se cū facilitate: et dosis eius sit a. ʒ. ij. vsq ad. ʒ. ij. ß. et est possibile vt fiat ex tereniabin et siracost et zuccaro taberzet: natif. i. forme que sunt sicut penidie: et ponitur in ea scamonea et camphora fm quantitatē q̄ cadit in vna potione ei⁹: et cāphora vsq ad tosugi. i. scamonee vsq ad sextā. ʒ. i. quare sit tunc aie nō horribile. ¶ Et febricitās quidē in estate febre frigida nō ingrediat domū venti ꝓprie quādo sudat: vt nō ꝯuertat materia resolutiōe sua. ¶ Et trocisci quidem nō sunt ꝯueniētes ꝑncipijs harū febriū: nisi post digestionē et eūonē. ¶ Et trocisci quidē sunt magis cōueniētes ei cuius febris est adherens in suo stomacho: quasi ipsa sit etbica. ¶ Et dimissio consuetudinis in regimine suo sentit quādoq febrem: et nō est tantū nocumētum quoniā causa eius est dimissio cōsuetudinis in regimine.

¶ De cibatione febricitantiū in generali. Cap. 8.

Scias q̄ cōuenientiores cibi febricitantibus sunt cibi humidi et proprie cuius cōplexio est humida ex infantibus: et grossis. Conueniunt enim ex hoc q̄ assimilantur complexioni: et ex hoc q̄ sunt contrarij egritudini. ¶ Cunq accidit febris et natura est sicca: non cibes penitus dum non egreditur perfecte fex. ¶ Et oportet vt occurrant eis paroxismi periodici: et paroxismi qui sunt fortes vētribus ipsorum vacuis in quibus nō sit cibus omnino. Nam si cibati fuerint illa hora occupabitur natura in digerēdo et dimittet digerere et expellere: et confirmabitur egritudo et prolongabitur: et propter illud oportet vt postponant cibationem vsq ad declinationē: et in eo quod est post ipsam: et si accidat forte vt hora declinationis sit hora consuetudinis in cibo: tunc est melius quam esse potest. ¶ Et scias q̄ de cibatione et regimine est quod est subtile valde: et de eo quod est grossum valde: et de eo quod est inter illa: et est pars eius decliuis ad subtile plus: et pars eius declinat ad spissum plus et subtile vltimum in subtilitate est prohibitio cibi: et grossum val-

de est administratio ciborum sanoꝝ hominū: ꝛ illi q̄ sequūtur lat^9 eius subtile qđ est mediū est vt sit cōtent^9 in cibo succo granatoꝝ ꝛ iuleb subtili valde: ꝛ post idm aqua ordei subtilis: et post ipam aqua ordei grossa: ꝛ de olerib^9 frigidis ꝛ hūidis sicut attriplices spinachia ꝛ blitis ꝛ similia: ꝛ postea ē ordei sicut est: ꝛ ē mediū: ꝛ illi qui sequuntur latus grossi sunt galli ꝛ galline extremitates: ꝛ subtiliores eis sūt alcubugi ꝛ pulli: ꝛ subtiliores eis sūt alcanzi ꝛ oua sorbilia pauca subtilia: ꝛ pisces parui: ꝛ subtilius eis est kist ordei sicut est: ꝛ subtili^9 eo panis simile solut^9 i aqua bñ frigida solutiōe bona subtili. Grossum aūt est cib^9 fortis altacugizar: grossus aūt cib^9 fortior est eo. ¶ Et kist q̄dē hordei est bon^9 cib^9 ipsum.n. aggregat ad glutinationē ꝛ digestionē suā ꝛ lenitatē ꝛ planitiē ꝛ lubricitatem et absterſionē ꝛ humectationē ꝛ cōtrarietatē febris ꝛ sedatiōeꝫ sitis ꝛ velocitatē penetratiōis ꝛ ablutiōeꝫ: ꝛ nō est in eo stipticitas: quapropter nō residet: neq̄ figit in poris ꝛ meatib^9: q̄uis sint ꝯstricti: ꝛ nō est in ea adherētia cū incidit ꝑ meri: ꝛ fortasse abstergit spissum flegmatis: ꝛ qñ bona sit ei^9 decoctio nō instat oīno. Et antiq̄ quidē vsi sunt vbi necessaria est subtiliatio regiminis subtilioris regimine qđ est kist ordei ꝛ aqua ei^9 ꝛ aqua mellis plurime aque: qñ nutrimētū ei^9 est paruū: ꝛ q̄ ipsa facit penetrare aquā: ꝛ ei^9 humectatio ꝛ absterſio ꝛ ei^9 apertio ꝛ ꝓuocatio ei^9 est multū ꝛ caliditas eius est cōfracta: ꝛ ipsa proculdubio q̄nq̄ addit in virtute additionē quādā quāuis sit parua: ꝛ sequit̄ eā sirup^9 acetosus de melle: sꝫ est grossior ꝛ nutribilior ꝛ fortioris incisionis ꝛ absterſiōis: ꝛ nō ē in eo de calefactione de nocumento viscerum calidoꝝ qđ est in aqua mellis. Nunc aūt mel canne qđ est zuccarū ꝛ proprie mundificatū est meli^9 melle apis: licet ei^9 absterſio sit minor absterſiōe mellis. Et silr̄ sirupus acetosus de zuccaro: ꝛ sit sufficiētia in sirupo acetoso sꝫ fortasse faciet incurrere rasurā intestinoꝝ: ꝛ hoc quidē timorosum est in egritudinib^9 acutis. ¶ Et nos ponem^9 aque ordei potationē ꝛ sirupi acetosi sermonē singularē. ¶ Et subtiliationē quidē regiminis egri siḡt natura materiei ꝛ possibilitas nature in digerēdo ipam et resoluēdo ꝛ euacuādo eā. ¶ Et dignior horaꝝ ad subtiliationē est status: hic enim est vehementia occupationis nature in pugna materiei. Et non oportet vt ab ea recedēs occupetur re alia: et ꝓprie apud crisim: ante vero illud pugna nondū est cōfirmata. ¶ Et de illis que significāt ꝛ faciūt peruenire ad subtiliationē: est vt si sit necessitas flobothomie aut resolutiōis ventris aut clysteris: aut sedationis doloris: tunc oportet vt des operam ad consummandū illaꝫ necessitatē: deinde ciba si necessari^9 est cibus: nisi sit prohibēs aliud ¶ Et ingrossationē quidē regiminis siḡt vel req̄rit virt^9. ¶ Et dignior horaꝝ ad ingrossandū est hora in qua virtus nō est valde occupata in materia: ꝛ est principiū egritudinis. Et opꝫ vt succurrat nocumento illius ingrossatiōis cū sparsione qñ est leui^9 super vir-

tute iteruz. ¶ Et estas quidē propter suā resolutionē indiget additione cibationis ꝛ separationis ei⁹: nā virt⁹ nō sufficit ad digerēduz illud qḋ multū est semel. ¶ Et qm̄ resolutio in ea est per sparsionem tunc opꝫ vt cābiū sit p sparsionē. ¶ Et in hyeme est res ecōtrario: qm̄ propter paruitatē resolutiōis eius nō facit indigere cābio multo. ¶ Ampli⁹ si multū dederit cambiū subito erit tolerās ip̄m ꝛ fortis apud expulsionē ei⁹. ¶ Et autumn⁹ q̇dē ē tp̄s malūꝫ ꝓpter hoc opꝫ vt subtilieē in eo inter cōseruatiōnē virtutis ꝛ inter infrigidatione: ꝛ spargere paulatim in eo est melius ꝛ prorsus spargere cū debilitate virtutis est meli⁹ egro. ¶ Et scias q̄ si nō esset illud qḋ pertinet virtuti esset magis necessariū vt subtillaret cib⁹ vltima subtiliatione: sed virt⁹ nō suffert illud ꝛ deficit ꝛ cū deficit nō valet curatio. ¶ Curans em̄ sicut sciuisti est virt⁹ nō medic⁹: qm̄ medic⁹ facit peruenire instrumēta ad ꝟtutē. ¶ Et cū itellexeris hoc: tūc oportebit vt cōsideres. ¶ Nam si egritudo fuerit valde acuta: ꝛ illud est vt sit status ei⁹ propinqu⁹: ꝛ existimaueris q̄ virt⁹ nō deficiet in hoc tp̄e qḋ est inter principiū vsq̄ ad statū eius: alleuiabis occupationē a virtute: ꝛ incitabis eam super materiā: ꝛ nō facias eā occupari in cibo ipsius: imo subtilia regimen statim cū dimissiōe cibi omnino et proprie in die crisꝭ. ¶ Et si videris egritudinē acutā nō valde: imo acutam absolute: tūc oportebit vt subtilies regimen: nō in vltimo nisi apud statum in die crisꝭ. ꝓprie: nisi ꝓpter causam maximā.

¶ Et si videris egritudinē chronicā aut ꝓpiquā chronice: nō subtilies regimē. Uirtus em̄ nō saluabiē vsq̄ ad statū subtiliatiōe regiminis. Ueꝝ est tibi necessariū cū hoc in oībus specieb⁹ vt sit principiū tui regiminis grossius: ꝛ postremū tui regiminis prouenies ad statū subtilius. Et gradatim procedas in eo qḋ est inter illa: ita vt virt⁹ sit cōsueta vsq̄ ꝓpe statū: tunc em̄ intende super materiā: ꝛ si nō sis occupatus in alio. ¶ Et qn̄ scis q̄ virt⁹ est fortis tūc fortasse necessariū facit dispositio: vt sis content⁹ iuleb solo: ꝛ si non plus saltem hebdomada vna: ꝛ proprie in febrib⁹ apostematū. ¶ Qḋ si timueris debilitatē sit cōtent⁹ aqua ordei. ¶ Et cū ambigua sit tibi dispō i egritudīe ꝛ nō cognoscis eā: tūc vt declines ad subtiliationē ē meli⁹ q̄ vt declines ad additionē: te obseruāte ꝟtutē ꝛ tolerātiā. ¶ Et illi⁹ q̇dē q̇ existimauit q̄ cibatio i febre acuta ē melior: qm̄ nō ē intētio i digestiōe ꝛ i euacuatiōe cū volueris: faciat id natura: aut nō faciat: errorē iā te scire feci: imo qn̄ times casuꝫ ꝟtutis tūc cibatio est melior. ¶ Et de corpib⁹ sunt corpa colerica q̄ req̇rūt regimē diuersuꝫ ab illo qḋ dixim⁹: ꝛ ꝓp̄e qn̄ sunt assueta comestiōe plurima ipi ei cū nō cibant saltē i pricipio febris: imo i hora q̄ ē p̄uior ea: ꝛ est hora stat⁹: nō vacue sunt dispōes eoꝝ a duab⁹ rebus. Quoniam cū ipsi sint debiliū virtutū superuenit ei sincopis ꝛ moriunē in paroxismo. Et si sunt fortiū virtutū cadūt in extenuationē ꝛ apparēt sup eos signa ariditatis ex minoratiōe nasi: ꝛ profundatione oculoꝝ:

et q̄ tempora sunt depressa: et fortasse superuenit eis sincopis ante il lud qd̄ effundit ad stomachos eorum de colera mordicatiua. ¶ Et sunt de hominib' quidā q̄ sunt exuberātis carnis: sed cū abscindit ab eis cibus debilitant et extenuationē incurrūt: q̄re nō tolerāt phi bitionē cibi. ¶ Et omnis cui' calor innatus fortis est valde aut plu rim': aut calor innat' est valde debilis non pōt dimittere cibū. Et de eis sunt q̄bus accidit dolor et lesio in stomacho et dolor capitis p pter cōmunitatē: et isti sunt de hoc genere. Et istis fortasse sufficit aq̄ ordei: et fortasse egēt vt misceāt succū granatoꝝ et siliā illi vt confor tet os stomachi. Et qn̄q; est nobis necessarium vt faciamus eos vo mere cū facilitate an̄ cibū. Et in plurimis si debilitant et ppꝛie si su peruenit eis sincopis: cā nō est vehemētia debilitatis: immo effusio materiei ad os stomachi. Cū ergo sumūt in potu sirupū acetosuz p mixtū cū aqua calida multa: aut vinū permixtū cū aqua multa: euo mūt in vomitu humores colericos et virt' eoꝝ fit fortis. Cūq; cibā tur aliquo robub stipticoꝝ sedant. ¶ Et senes q̄dē et debiles et infan tes sunt de genere eoꝝ q̄ non tolerāt famē. De primis v̄o senibus sunt q̄ nō sunt vehemētis tolerātie famis. Et sequunt eos adolescē tes et ppꝛie hn̄tes solida mēbra amplas venas in aere frigido. ¶ Et multotiēs q̄dē errat medicus in hmōi egrotis s̄m alium modum: qm̄ ipse phibet eis cibū in principio rei: et q̄n̄ appropinquat stat' et sciunt q̄ cadit virt' cibāt in illa hora necessario. Iā v̄o ergo erra uerūt duob' modis. Et si ipsi cibarēt eos in principio esset error ille et ignorātia infra hunc errorē: et accidit istis egris vt accidāt eis ca tarri nauseatiui et colerici et vigilatio ppter resolutionez et priua tionē digōnis: et inq̄eti fiūt et alleuiant et coartant materie et virtutes eoꝝ: et multiplicant ipsoꝝ vapores: q̄re audiūt id qd̄ nō est: et tremūt et citant vel saliūt: et pmutant in lectis: et imaginant qd̄ nō ē: et tremūt vel saliūt labia eoꝝ inferiora propter dolorē oris stomachi: et cōtri stantur anime eorum propter grauitatem materiei.

¶ Canon in dando in potu aquā ordei et sirupū acetosum. Ca. 9.

Aqua ordei quedā est in qua non est de corpore ordei nisi qd̄ est sicut virtus et forma. Et non est ei introitus in curatione aut fiducia in iuuamento nisi quando est complete decoctionis. ¶ Et que de ea est melior est vt sit aque quantitas sacraiati. 20. et ordei sacraiati. 1. et sit iam reducta proprie ad. 5. assumatur illd̄ qd̄ de ea rubeum est et subtile. Hoc enim est subtile cuius nutrimentuz est minus et cuius humectatio est maior et ablutio eius et extractio su perfluitatuz ab ea et digestio facta ab ipsa est multa equalis. ¶ Et de ea est in qua est aliquid de corpore ordei et farina eius. ¶ Et ma gis dilectum mihi in huiusmodi est vt non sit plurimum decoctuz: immo s̄m mensurā que auferat inflationē et non perueniat ad hoc vt faciat ipsaz viscosaz vehementer et huiusmodi quidez est pluris nutrimenti et minoris ablutionis et digestiōis: et accidit ei multotiēs

vt acetet in stomacho frigido in substātia sua: et si sit in eo calor extraneus multus de malitia complexionis. ¶ Et aqua quidem ordei qn̄q3 est decocta ex ordeo ipso sicut est: et quandoq3 est excorticatum. ¶ Et melior quidem sirupus acetosus apd me est ille in quo ponitur zuccarum in vase: deinde fundit sup ipsum acetū forte qd fit de vino tāte quātitatis vt eleuetur super dorsum zuccari: immo dimittat ipsum discoopertū: deinde ponant sub vase carbones quieti et cinis calidus donec liquefiat zuccarum in aceto sine ebullitione: deinde colligit spuma et dimittitur vna hora cū multo calore donec misceatur zuccarū cū aceto: deinde funditur super ipsam aque quātitas duorum digitorum et bulliat vsq3 ad spissitudinē. ¶ Et aggregare sirupum acetosum et aquam ordei simul est illaudabile: quoniam corrumpit aquam ordei sm plurimū. ¶ Et nō op3 vt det in potu aqua ordei cum siccitas nature adest: immo ante ipsam fiat clystere. ¶ Quod si acetet in stomacho detur in potu quod de ea est magis subtile. Qd si acetat: coquat cū ea radix apij et eius simile. ¶ Si vero acetat iterum: tunc necessariū est vt misceat aliquid piperis cū ea pprie qn̄ materia nō est vehemētis subtilitatis et caliditatis. ¶ Et qn̄ multiplicat eius inflatio: tūc misceat cū ea ad calefaciendū parū aceti vini acetosi. ¶ Verū cū sirupus acetosus in potu datur: incidit humores et pparat superfluitates ad expulsionem et tu consequenter post duas horas da aquā akist ordei subtilē predictā vt abluat quod incidit et abstergat id et extrahat ipsu3 p sudorem et prouocationem. ¶ Et non est nocumentū si detur in potu sirupus acetosus apd cenā cū iā separat⁹ est cib⁹ a stomacho. Qn̄q3 est necessariū vt premittatur iuleb ante aquam ordei vt addat in humectatione: et illud est cū vides siccitatem dominantē super corpus et linguā. ¶ Et qn̄q3 est necessariū vt premittat ante ipsa3 ad leniendū naturam aliquid de tamarindis ante illud p duas horas.

¶ De curationibus febrium acutarum. Ca. 10.

Quod dictum est de regimine lenificationis et puocationis et sudationis et digestionis deinde euacuationis cū medicina post illud. Et quod dictū est de cibatione post ipsu3 est illd qd oportuit nos rememorari hic. ¶ Et modi extinctionis vehementie caliditatis sunt cum infrigidatione aeris. Et cū infrigidatione cibi. Et cū epithimatibus et emplastris. Et cū medicinis. Et cū retentione eorum q̄ sunt sicut mucillago psilij: et mucillago granorum cydonij et succus portulace: et succus liquiritie in ore vt sedetur sitis. Nam assiduare gutturi patiētis egritudinem calidā aliqd vt remaneat os humidū et nō exiccet in curis est iuuatiuum valde: et quandoq3 iuuatur per administrationē clysteris facti ex succo melonis indi: et cucumeris: et cucurbite: et portulace cū oleo rosaceo: et cū aliquātulo cāphore iuuamēto mario. ¶ Et op3 vt sit aer infrigidat⁹ quantu3 possibile est: et eius infrigidatio est per prohibitionem frequentie: et

per suspēsionē flagellorum multorum: et per positionē niuis plurime: et si domus est primi tēporis ex quo linita fuit luto et proprie illo in quo ponitur loco palee cotū papyri: tunc est melius: et quandoque preparantur in ea manationes vt fontiū: et rorationes et currit in ea aqua dulcis. Aut stratus est sup lacunā coopertā cū reti: et est stratus super quem dormitur ex tabari et his similibus: et reliquus stratus est ex extremitatibus salicū et cydoniorum et myrti aspersis aqua ros. viol. et nenufaris et ros. viol. Et ponuntur quandoque calathi in quibus sunt ordines de frustis fructuū boni odoris frigidorum sicut malorum acetosorum et cydoniorum et minorum pirorum boni odoris aspersis in aqua ros. et nenufare: et salicibus super que sunt puluerizata sandali et rose et cā phora: et sup quā iā distillatū est parū vini odoriferi: tūc est illud quod est vltimū. ¶ Hoc est regimē aeris. ¶ Regimē aūt cibi iam sciuisti. ¶ Et si voluntas adest vt cū infrigidatione sit lenificatio: tūc detur aqua cucurbite et aqua melonis indi proprie et aqua cucumeris: et lactuca cū aceto est vltima. ¶ Et quod cōueniēs est ad sedandū sitiz eorum est foca factū ex pane simile cū aqua casei accepta ex dogo post colationē vehementez ¶ Et si adest volūtas vt cū sedatiōe sit retētio: tūc detur succus granati muzi et acetosi et aqua agreste et aqua mori de scemi et aqua acetositatis limonis nō salsi et aqua acetositatis citri et que sunt his similia: et aqua ceresculi et ē berberis. ¶ Epithimata vero tempora sint ex succis notis et proprie aqua ro. aut succo rosarum recentiū cū sandal. et cāphora et aqua coriādri et endiuie cū istis enim ē infrigidatio pliarmucillago psilij cū aceto et aqua ros. est huius gn̄is. ¶ Et ēbrocare epar cū infrigidātibus est res maxima et magis iuuās. Nā cū equatur: est in eo maior pars rectificatiōis. Et fortasse rectificat aquā. ¶ Et quando illic est catarrus et tussis aut in capite eius est grauitas aut tēsio: significat multitudinē vaporum. Quare oportet ne fundatur sup caput aqua aut acetū: immo occupetur cū inclinatione capitis sup vapores aque secundum quod dispositio facit illud necessariū. ¶ Si vero nō fuerit catarrus neque aliud eorum que diximus: tūc administra de embrocis et epithimatibus que scis. ¶ Et nocibilior embroca in huiusmodi dispositiōe repletiōis capitis est mulsio lactis sup caput: fortasse enim facit accidere asa l capite et perditionē. ¶ Et magis salua horarum embrocationis capitis cū repletiōe eius est vt sit vapor colericus nō humidus: imo in huiusmodi hora fortasse nō nocet applicatio lactis: imo cōfert. Et cognoscitur ex dispōne somni et vigilijs et hūiditate superiorum partiū nariū et earum siccitate. Cū ergo videris somnū aut profunditatē somni: aut humiditatem superiorum partiū nariū: tūc caue embrocationē et inūctionē: et studein attrahēdo materiā ad inferiora. ¶ Et cū videris rubedinez in naso et facie vehementē: tūc nō erit malū vt scias currere sanguinē ex naribus. ¶ Et infrigida epar cū emplastris. ¶ Et cū infrigidas caue ne occurras cū infrigidatione vehemēti hora sudoris et resolutiōis: immo oportet vt obserues illud: fortasse enim fit causa in elongatiōe

egritudinis; licet quandoqꝫ sit longitudo egritudinis salubior quam ipsius acuitas. ¶ Et oportet vt caueas in febribus acutis caluz ra sure quoniam addit in debilitate virtutis: ⁊ terretur natura a receptione superfluitatum ad intestina: ⁊ ab expulsione earũ ab eis propter victoriam superfluitatum. Et fortasse redeunt superfluitates ad superiora ⁊ ledunt hyppocundria ⁊ inflant ea ⁊ ledunt caput ¶ Et quandoqꝫ est in potu papaueris iuuamentuz mirabile in inspissando materiã subtilẽ. quare digerit in faciendo somnum.

¶ Rememoratio accidẽtiũ q̃ difficilia sunt: i febrib⁹ acutis. Ca. 11.

Loquamur itaqꝫ in primis de accidentibus que vehementia sunt in febribus: ⁊ de curatione eoꝝ: ⁊ festinem⁹ ad distinguendum febres acutas. Et hec quidẽ accidẽtia sunt sicut rigor ⁊ frig⁹ ⁊ horripilatio: ⁊ sicut sudor plurim⁹ ⁊ sicut fluxus sanguinis nariũ superfluus: ⁊ sicut vomitus laboriosus: ⁊ fluxus ventris debilitans ⁊ sicut sitis que non toleratur: ⁊ sicut profunditas somni superflua ⁊ sicut vigilatio inseparabilis: ⁊ sicut asperitas lingue ⁊ offuscatio oris: ⁊ sicut sternutatio continua: ⁊ dolor capitis prauus: ⁊ tussis frequens: ⁊ sicut casus appetitus: ⁊ bolismus: ⁊ sicut appetitus canin⁹ ⁊ singultus.

¶ De regimine rigoris ⁊ horripilationis cum superfluunt. Ca. 12.

Quod est de hoc sequens sudorem rectificatur velociter ⁊ non indiget regimine. Et cretico non opꝫ vt contrariuz fiat per remotionem: ⁊ non est de illis que debilitãt ⁊ faciũt aliud. ¶ Et quandoqꝫ sedat cum ligatione extremitatum: ⁊ fricatione facili: ⁊ cum calefactione cooperture: ⁊ cum vnctione de oleo de aneto ⁊ de camomilla si indigetur eo. ¶ In forti autem quando perseuerat: siue sit in febribus: siue sit in alijs: opꝫ vt ligentur extremitates in locis plurimis. Et inunctio fiat cũ oleo camomillino ⁊ radice lilij. ¶ Et sunt de hominibus qui confortant illud cum eis que sunt sicut cardamomum ⁊ castoreum ⁊ ruta ⁊ sceba ⁊ calamentum ⁊ baurach ⁊ piper ⁊ piretrum. ¶ Et quandoqꝫ pertransit illud ad administrandum linimenta ex sinapi ⁊ assa fetida. ¶ Et quandoqꝫ decoquuntur medicine iste in aqua: deinde coquitur in ea aliquod oleum. ¶ Et aqua eruce fortis in hoc capitulo per se sola aut cum oleo aliquo quod decoquitur cum ea. Et similiter decoctio ozimi et aqua eius.

¶ Confectio olei boni. Ca. 13.

Sumatur anetum siccum ⁊ mirrha ⁊ ruta ⁊ calamentum ⁊ piper ⁊ piretrum: coquantur in vino decoctione vltima: deinde decoquatur colatum in tanto quantum est medietas eius de oleo sisamino vsquequo consumatur aqua ⁊ remaneat oleum ⁊ administretur inungendo. ¶ Et de oleis fortibus in eis in tali qualis est rigor quartane est oleum de costo: ⁊ oleum de sceba et oleuz de abrotano ⁊ oleum de lilio: ⁊ oleum de mirrha ⁊ ponatur in. ℥ .j. olei pond.

3.iii.piperis.et vi.3.i.piretri tritorum. ¶ Et administret absynthium decoctum in oleo aliquo: aut oleum oliue in quo decoctum est apium. ¶ Et introitus in oleum leuis caliditatis est iuuatiuus valde: et fortasse necessarie sunt potiones. ¶ Et multotiens sedatur cum aqua calida leuis caliditatis et cum curatione sup vaporem eius. ¶ Et quando non sedatur per id si materia est grossa: decoquantur in aqua anisum calamentum et semen apii et mastix et eruca et anetum et similia. ¶ Et balneet in aqua in qua decocta sint ea que sunt sicut sceba et abrotanum et calamentum et anetum et squinantum et ruta et sansucus et costus et semina calida. ¶ Et omnes medicine fortis prouocationis sedant rigorem. ¶ Et de medicinis sedantibus rigorem maximum in quartana et similibus sibi est vt bibat de costo aure.i.cum aqua calida: et de agarico quantum de ipso in aqua calida: et in agarico est iuuamentum. ¶ Et quandoque ponitur cum eo parum opii quoniam facit dormire et facit sudare et prohibet vehementiam rigoris et alia. ¶ Et iterum ireos quantitas aurei.i.in aqua calida. ¶ Et de compositis est tyriaca diatesseron: et electuaria alia et dyacyminum: et dyacalamentum: et dyapipereon: et sirupus de melle in quo feruent sicut assa ruta et piretrum et piper. ¶ Pillule experte que dantur in potu ante rigorem per horam vnam infirmo erecto vel stante super lectum suum et aere eius calefacto cum igne et cooperimento: quoniam temperant ipsum aut prohibent quarum confectio. ℞.storacis myrrhe opii oppoponaci omnium ana partem.i.conficiatur cum butyro: et sit dosis eius quantitas fabe. ¶ Et iterum sumatur oppoponaci castorei dauci asse piretri opii ana.partes equales: fiat sicut primo fit. ¶ Descriptio bona. ℞.oppoponaci serapini aniudem et cimini carmeni et seminis apii piperis ana.aur.i.5.seminis iusquiami albi croci aristologie castorei euforbii myrrhe ameos zinziberis omnium ana pondus tertie.3.i.seminis balmel piretri omnium ana.aur.i.conficiantur cum melle: et dosis eius sit auellana cum aqua calida valde. ¶ Et fortasse est necessarium in eo vt detur in potu vinum calefactum et cibi calefacti. ¶ Et solutio ventris cum eis que sunt sicut biera et diacidoniten et dyasinicon. Immo quando est rigor paruus et proprie sine febre: dentur in potu pillule fetide quoniam ipse sunt sanitas eius.

¶ Regimen sudoris superflui in febribus. Cap.14.

Oportet ne sudor creticus quantum possibile est restringatur. ¶ Cum autem euenit necessitas et pertransit terminum: tunc oportet vt euentetur et infrigidetur locus. ¶ Si autem non excusat: tunc super instrumentum positus quo pueri vel iuuenes solent in aere concuti commoueatur in loco frigido. ¶ Et non oportet vt occupetur in exicando illud quod rorandum egreditur faciendo exuccationem: post exuccationem: nam illud est occasio ad illud prouocandum et multiplicandum: et fortasse attrahit sincopim. Nam eius absterssio addit in ipsum: et eius dimissio restringit ipsum.

¶ Et oportet vt inungat eum cum oleo ro.forti et oleo myrtino: aut cum oleo de salicibus et cum oleo de balaustiis. Aut fiat oleum cum aquis in

quibus decoquūtur cydonia pontica et mala pontica et rose et balaustie et charabe cōtritum sicut puluis q apparet in radio solis et similia qm restringit. ¶ Et qnq restringit acetum mixtum cum aqua et succ⁹ agreste et decoctio balaustiaz et decoctio balaustiaruz et decoctio gallarum et decoctio myrti et succus salicis est mirabilis et aque semperuiue. ¶ Et cum res sit vehemēs liniatur cum muscillaginibus frigidis et cū gūmi: et proprie cū emplastratur his duobus et euētatur. ¶ Et quādo vehemēs fit res opz vt ponat nix sup extrema: et sola sint in ea extrema aut balneet cū aqua frigida si suffert eā.

¶ Regimen fluxus sanguinis narium superflui. Cap.15.

Oportet vt nō properet ad phibendū illū q creticus est quātum possibile est. ¶ Cū aūt est necesse phibere fluxū sanguinis nariū in febrib⁹ acutis: tunc liga extrema: et pone ventosas sup latus qd sequit latus fluxus sanguinis nariū. Deinde consequenter adhibe regimen illius loci: fortasse eni possibile erit tibi vt infrigides et restringatur per illud: et ante vel non ponas ventosas desuper: et distilla in nasum aliquas distillatiōes predictas in capitulo flux⁹ sanguinis narium: et cū non est phibens aliquod infrigida caput cum infrigidātibus predictis in eo: et qnq aduenit patiētib⁹ quartanā fluxus sanguinis nariū: quare opz vt iuues cū facientib⁹ fluere sanguinem ex naribus scitis: in ipso enim est sanatio quartane. Si vero superfluitatem timuerimus: faciemus sicut illud quod fecimus.

¶ Regimen vomitus q accidit eis. Cap.16.

Creticus iterū non abscindat nisi apud necessitatē. Et fm plurimū abscindat in eis p vomitū: et per adiutoriū eis q extrahitur humor nociuus: sicut est sirup⁹ acetosus et aqua calida. Et qnq est necessariū vt confortetur virtus: quare ponat loco sirupi acetosi puri sirup⁹ acetosus cū seminib⁹. ¶ Et si humor est imbibit⁹ et grossus: tunc opz vt fiat solutio dādo in potu qd est sicut aloes et hiera. ¶ Et qn nō est imbibitus fortasse cōfert hiera et aloes. ¶ Et si est imbibitus nō grossus: mūdat ipm sirupus acetosus cū aqua calida: deinde equat ipsūz: post illd aqua granatoz q bibat. Qd si euomuerit eā bibat ipaz vice alia donec equetur et quiescat. Et similr sirupus de mēta cū granis granatoz et fortasse sedat ipm infrigidatio stomachi. ¶ Et nō opz vt approximet rebus pōticis et sedātib⁹ vomitū cū pōticitate sua et acetositate sua stiptica ille q vomit propter humorē imbibitū: qz est malū: et addit imbibitioni. Sed non imbibito fortasse faciēt eū deijcere deorsuz qūuis sit grossus. Et fortasse iuuabūt virtutē stomachi ad expellēdū eū p superiora. ¶ Et qn assiduauerit vomit⁹ de colera et nō fuerit de genere imbibiti: tunc vtere stipticis: et pprie emplastris iuuātib⁹ factis ex corticib⁹ granatoz et gallis et his silib⁹ cū vino permixto aut aceto permixto. ¶ Et ad vomitū q dez colere nigre superfluū submergat spōgia in aceto

et ponatur sup stomachū. Qd si necessarium fuerit aliquid fortius: administra medicinas predictas in capitulo retentionis vomitus.

¶ Regimen fluxus ventris qui accidit eis. Cap. 17.

Iam singlr in caplo fluxus ventris locuti sum⁹ in hac intētione. Ergo redeamus ad illud. ¶ Et de illis que conferūt ex via ciborum sunt almes torrefacti: et lentes torrefacte: et coriandrū: qd cunqз horū duorū fuerit: elixetur: et fundat aqua ab eo: et ppue qn̄ fit acetosum cū granis granatorū qn̄ est bonum.

¶ Regimen sitis eorum superflue. Cap. 18.

Oportet vt inungatur caput cū oleo frigido valde qd fundat sup ipm: et ponat sup caput si nō fuerit qd phibeat: et cū aquis infrigidātib⁹: et retētiōe mucillaginis seminis cydoniorum pmixte cū oleo ro. vltimo. Aut infusionis prunorum et medullarum cucumeris et allıbed et cucurbite et seminis lactuce nigre et radicum liquiritie: et pillularū descriptarū in antidotario ad sitim. ¶ Et de illis que masticātur est almosofat et sunt tamarindi: et sitis qdē qn̄qз fit ex frigore: et abscindit eā somnus. ¶ Et qn̄qз fit ex calore: et abscindūt eā vigilie.

¶ De profunditate somni que accidit eis. Cap. 19.

Oportet vt remoueant a profunditate somni cū fabulis et his similibus per voces: et ligentur mēbra eorum inferiora ligatiōe dolorosa: postqз non fuerit qd phibeat. ¶ Et superponat collirium subtile si natura fuerit restricta et in hora quietis et tēpore assiduitatis: et ventosetur quod est inter ambas spatulas et spondiles.

¶ De grauitate capitum eorum. Cap. 20.

Oportet vt alienet ab eis emulsio lactis super capita eorū: a et effusio olei sup ea: aut embroca: aut caputpurgiū. Immo sint contenti vaporationibus factis cū embrocis ex camomilla: et sint in eis viole et furfur et his similia.

¶ De inquietudine habentium febres et aliorum. Ca. 21.

Oportet facere ✻o oleū viol. cū oleo de semie lactuce et oleo nenufarino: et oleo de cucurbita: et adherere aliqd de stupefaciētibus famosis sup tempora: et incuruare caput super vapores humectātes et odorare nenufar: et poma mādragore et alsehcsehran aspersum ex lōginquo: et embroce humectātes: et res quas scis: et similiter si nō fuerit qd phibeat: detur in potu sirupus papaueris et loboc eius. Deinde multiplicentur inter manus eius candele et eleuent voces cum fabulis: et ligentur cū institis extremitates eius ligatione dolorosa parum cū ansis que resoluant velociter. Deinde pcipiatur ei vt dormiat et claudat oculos. Cūqз dormit parū extinguātur candele: et cessent voces: et soluantur anse qn̄ dormiet: et cū inuenit leuitatem et quietē ex paroxismo aut vehementia: assiduet ablutionem faciei cum aqua in qua decoctū est papauer nigrū cū aliquātulo mandragore et radice eius: et cū est illic humor haurachius: confert aqua in qua cocta sint sisimbrium et mellilotū et albacuen et pa

pauer abluendo faciē ꝛ icuruando sup vaporē eius.

¶ De dolore ventris qui accidit eis. Capitulum. 22.

Fit ex effusiōe cholere ad stomachū: ꝛ si accidit in principio periodi eius detur in potu parum syrupi de malis cum syrupo acetoso.

¶ De asperitate lingue eorū. Capl'm. 23.

In essentia q̄dē viscositatis fricetur cū brusco aut cū virgis salicis cum oleo amigdalino ꝛ zuccaro tabarzet donec mūdet: aut cum spongia ꝛ pauco sale ꝛ oleo ro. in hoc non est alleuiatio multa īfirmi: ꝛ post illud cum ei⁹ asperitas est nō ꝑpter viscositatē imo a siccitate opz vt teneat in ore suo sebesten: aut nucleos prunorum: aut saltē q̄ asportant̄ de india ꝛ est in colore salis ꝛ dulcedine mellis: ꝛ sumat de eo ꝺm quod dixit Archigenes quātitatem fabe vnius: ꝛ grana cydoniorum sunt ex eis que humectant linguā: ꝛ ꝓhibent ei offuscationem. ¶ Et oportet vt non ponantur puluinaria multa neque resupinetur dormiens: nam hec duo exiccant linguam.

De sternutatione assidua q̄ accidit eis. Capl'm. 24.

Quandoq̧ magnificat̄ nocumētū sternutatiōis assidue cū eis: ledit nāq̧ eos ꝛ replet capita eoꝝ: ꝛ debilitat eoꝝ v̄tutes ꝛ fortasse facit fluxū san. nariū. Quare opz vt fricet̄ eoꝝ frons ꝛ collum ꝛ nasus: ꝛ aperiantur ora eoꝝ: frons ꝛ collum ꝛ nasus: ꝛ aperiātur ora eoꝝ ꝛ fricent̄ eoꝝ palata cū vehemētia: ꝛ fūdātur capita eoꝝ ꝛ ꝯuertātur ꝛ ꝑmant̄ eorum extrema: ꝛ fundātur in aures eoꝝ olea tepida ad caliditatē parūper decliuia ꝛ humectētur lacerti eoꝝ ꝛ ipsoꝝ mādibule. ꝛ ponāt̄ sup eoꝝ ceruicib⁹ puluinaria calefacta: ꝛ nō excitent̄ a somno eorū subito: ꝛ minuātur a puluere ꝛ somno: ꝛ omni in cui⁹ dolore est acuitas: ꝛ olfaciant sauicb: ꝛ lutum alnaiachi: et spongiam marinam.

¶ De dolore capitis q̄ accidit eis. Capl'm. 25.

Liga extremitates eoꝝ ꝛ ꝓprie coxas ꝛ cū īstita liga: ꝛ frica pedes eoꝝ. Et supponātur eis colliria trahētia materiā ad īferiora: ꝛ ꝯforta capita eoꝝ cū īfrigidātib⁹ notis: et si nō fuerit qđ ꝓhibeat ex coriza aut tussi ēbrocētur capita ipsoꝝ cū decoctiōe rosarū ꝛ violarū ꝛ ordei aut folioꝝ salicis et his similiū: ꝛ sil'r oleo ros. ꝛ oleo de salicib⁹. Et q̄n nō excusat hoc: tūc ꝑmisce ēbrocas īfrigidantes cū lenitiuis: sicut camomilla: ꝛ stupefactiuis sicut est papauer: ꝛ nō mulgeas lac nisi cum remouetur febris. Si aūt virtus fuerit fortis mulgeas lac caprinū: ꝛ si fuerit debilis mulgeas lac muliebre. Et caue lac apud repletionem humidam facientem profunditatem somni: ꝛ similiter caue humectantia. Et tu non administres humectantia: nisi vbi ē vapor fumosus ꝛ caput siccū ꝛ paꝝ somni. Et quādo multiplicatur repletio in capite ex vapore humido: trahe eum ad inferiora cum collirijs et clysterib⁹: et stringe membra inferiora ita ꝙ testiculos.

¶De tussi eorum. Capl'm.26.

Tussis plurimū accidit eis ex calore:aut siccitate. Quare opꝫ vt teneant in orib⁹ suis pillulas bichilchias:allo hoc de papauere facta cū medullis fructuū frigidis ꝛ amilo ꝛ his silib⁹.Et vtātur ceratarijs infrigidātibus factis ex oleo ros.puro ꝛ ex mucillagine psilij ꝛ succo portulace ꝛ alijs.

¶De destructiōe appetitus eorum. Cap.27.

Quandoqꝫ est cā eius humor in ore stomachi:qđ scitur ex eo qđ dictū est de destructiōe appetit⁹.Et euacuaꝛ per vomitū aut solutiōe ventris.Eu multotiēs iuuaꝛ cū intromissiōe digitorū in gutture ꝛ cōmotione stomachi:ꝛ proprie cū vomitu expellit colericam rem aut acetosam. ¶Et qñqꝫ est ex vehemētia debilitatis: quare curetur cōplexio que facit eā cū eo qđ scitur.Et opꝫ vt approximes eis odores bonos excitātes appetitū:sicut odor sauich infusi cū aqua ꝛ aceto.Et detur eis electuariū proportionale febricitātibus:et parū vini ꝛ succi fructuū ponticoꝝ boni odoris.Et lābāt aliqđ de aceto gelatine pisciū aut hedi ꝛ his silium. Et ponanꝛ super stomachū post dies primos emplastra facta ex fructib⁹.Et sint i eis absynthiū ꝛ aloes ꝫm ꝙ scis.Et inūctio ei⁹ cū oleis bonis est iuuatiua.

¶De bolismo eorum. Cap.28.

Oportet vt curenꝛ cū odoramētis ꝛ luto alnaiachir armeni infusi cū aceto.Et odorēt almolosat ꝛ panē mūdū calidū ꝛ carnes assatas.Et stringe eoꝝ extremitates.Et extēdes aures eorūꝫ ꝛ capillos ipsoꝝ.Et ꝯforta eoꝝ cerebra cū embrocis infrigidātibus ꝛ humectantib⁹.Plurimū nāqꝫ bolismi eoꝝ est propter destructionem oris stomachi propter cām cōicantē ramis q̄ adueniūt eis cū sensu ꝛ est corpus durū et induraꝛ:verū sensus nō vltimatur cum eo.

¶De nigredine lingue eorum. Ca.29.

Oportet vt nō dimittaꝛ sup linguā nigredo:imo fricetꝛ cum eo qđ scis:ꝛ si nō: leuabunꝛ ad caput vapores maligni ꝛ faciēt cadere in sirsen.

¶De appetitu eorum canino. Cap.30.

Curatur cū vnctuosis frigidis ꝛ dulcibus.

¶De sincopi que accidit eis. Cap.31.

Quandoqꝫ accidit eis sincopis in pncipio febriū: propter effusionē colere ad stomachos eoꝝ. Quare opꝫ vt detꝛ eis añ paroxismū:aut apud paroxismū frustū panis de simila cū aqua granati ꝛ aqua agreste. ¶Et scias ꝙ qñ aggreganꝛ syncopis ꝛ febris: tūc sincopis est dignior curatiōe:ꝛ si indiget pauco vino detur pmixtū cū tribus.3.vini antiqui.ꝛ si non:sirupi maloꝝ antiq̄ cuius resoluta est superfluitas:ꝛ flobothomia q̄dem multotiens addit in syncopi: et clistere leue est magis conueniens:et vomitus est iuuatiuus eis.Et constrictio crurum ꝛ ponere manus ꝛ pedes in aqua calida ¶Et cū euadūt:tūc de sollicitudine est vt cibētur sauich ordei infri

pidato in quo sint genera granatorum.

¶ De constrictione anhelitus eorum. Cap.32.

Constrictio anhelitus accidit eis: aut ppter spasmū et siccitatē q̄ accidit eis in lacertis anhelit⁹: aut ppter materiam pre focatiuā descendentē ad guttur eorum: aut ppter debilitatē q̄ dn̄atur neruis veniētib⁹ ad mēbra anhelitus. ¶ Et prima quidē curatur cū vnguentis vel emplastris humectātib⁹. ¶ Et scḋa cū eis q̄ phibēt strangulatiōes. ¶ Et tertia cū equatiōe cōplexiōis in cerebro: et inunctiōe colli cū eis q̄ infrigidāt et humectāt: et sup stomachū iterum ex eis q̄ sunt sicut rasura cucurbite et portulace et sandali cū oleo ro. et si milibus ei.

¶ De vehementia tristitie eorum. Ca.33.

Quando multiplicatur tristitia causa oris stomachi et aduentu humoris mordicatiui in eo: tūc infrigides stomachos eorum cum eis que scis de cibis: et inungātur: et dormiāt in loco proximo motib⁹ aq̄ strato extremitatib⁹ arborū et frutectis frigidis: et odoriferis frigidis et nenufare: et rosis: et exparsionib⁹ frigidis factis ex fructib⁹ odoriferis frigidis et sandalis. ¶ Et multotiēs q̄dē cōferūt in eorū tristitia clisteria frigida facta ex aqua cucurbite et citruli et succo portulace et semperuiue cum oleo ro.

¶ De difficultate deglutiendi que accidit eis. Ca.34.

Difficultas deglutiēdi cū accidit eis: et fe. fuerit cōclusa: tunc flobothomia paulatim fiat: et equatio fiat ad retrahendū. et suppositoriū est melius quā plurimū solutiuum desuper.

¶ De frigore extremitatum qḋ accidit eis. Cap.35.

Multotiēs pfundatur calor eorum: et infrigidantur eorum extrema. Et tendit calor submersus ad caput. Ponātur ergo extremitates in aqua calida: et non bibant aquam frigidam.

¶ De sermone febris colerice. Cap.36.

Febres colerice tres sunt: tertiana cōtinua: tertiana periodica: et causon. ¶ Et tertiana q̄dem piodica aut est pura: et fit a colera pura. Aut non pura et fit cū putredine colere grosse substātie ppter cōmixtionē colere cū flegmate cōmixtione aliqua cōplexionali vnita: et ppter hoc diuersificatur ab hemitriteo: cū hemitriteū faciant due materie separate: et hāc faciat materia vna que in seipsa est permixta: cū cuius calore cōmiscetur aliquātulum frigoris qḋ grauat suā putredinem et suā resolutionē et suā digestionem et ppter illud q̄dem fiunt in hemitriteo duo paroxismi: et tertiane nō pure paroxismus vnus. Et hec quidē nō pura qn̄q̄ plongatur tpe longo et circiter medietatē anni: et qn̄q̄ perducit ad mollicie et magnitudinē splenis. ¶ Causon vero est de genere cōtinue: qm̄ differentia inter eius vehementiā et eius teporē est insensata: et accidētia eius sunt vehementia: et causa est acuitas materiei et multitudo cū eius casus sit circa cor et in venis oris stomachi: aut in partibus epatis pprie ad summum in mēbris nobilibus vicinis cordi.

¶ In tertiana vero colera est in carne: et ad ptes cutis. ¶ Et in continua est sparsa i venis corporis q̄ elōgant a corde. ¶ Et vehemētia q̄dem sitis: et angustia: et inquietudo: et ipatiētia: et alienatio: et nausea: et amaritudo oris: et siccitas labiorū: et scissio eorū: et dolor capitis multiplicātur i febrib⁹ colericis: et est natura in plurib⁹ earū ad siccitatē decliuis: qm̄ materie mot⁹ ē ad superiora: aut ad illd ad qd apparet de corpore et cute.

¶ De tertiana absolute: et nominatur triteus. Cap. 37.

Paroxismus tertiane icipit i p̄miscū horripilatiōe vt pūctura acus: deinde ifrigidat: et icipit facere rigorē difficilē valde difficiliorē reliq̄s rigorib⁹: nō frigidū: aut cū pauco frigore: et non est frig⁹ ei⁹ nisi pp p̄fundationē caloris ad iteriora ad ptē materiei: et inuenit sicut pūcturas acuū: et hic q̄dē rigor cū vehemētia sua est ve locis sedatiōis: et tu iā sciuisti causā hui⁹ rigoris: et fit rigor ei⁹ i trib⁹ dieb⁹ p̄mis fortior et vehemētior: et in quartana ecōtrario: et iterū rigor icipit cū fortitudine: deinde lenit paulatī et minuit velociter et i quartana econtrario. ¶ Et sudor multiplicat i tertiana cū dimittit. ¶ Et fit vrina i ea rubea tēdēs ad igneā: in qua nō ē multa grossitudo. Aut ē nō pura: et fit vrina ei⁹ cruda aut grossa. ¶ Et tertiane caliditas est saluior caliditate causonis: et quāto plirius manus tāgit corp⁹ nō addit iflammatio: imo quādoq̄ minuit iflāmatio ei⁹ et i causonide addit iflammatio. ¶ Et accidētia q̄ accidūt in eis in tertiana sunt vigilie sine grauitate in capite: nisi in q̄busdā nō puris et sitis et furor et ira et odiū locutiōis. ¶ Et est pulsus ei⁹ acutus velox p cōparatiōem ad reliq̄s febres: et nō est equalis cōstrictionis et dilatationis: quoniam humor debilitat eū: et addit ei diuersitatem a pud statum: et diuersitas in eo est sub ea que est in alijs cum duritie: et est pulsus fortior in ea: immo diuersitas in eo non est ƀm plurimū: nisi diuersitas ppria cū febre et alijs: et in principio quidem est necessariū vt coartet pulsus vsq̄ ad horā dilatatiōis febris: et tūc cōfortat et fit velox et freq̄uēs et eius diuersitas nō ē multū supflua. ¶ Et q̄nq̄ significāt ipsā etas et cōsuetudo et regio et ars et forma et temp⁹ et multitudo euent⁹ tertiane in illa hora. ¶ Cū ergo componunt due tertiane: sunt paroxismi eueniētes omni die. ¶ Qui ergo cōsiderat tertianā p paroxismū errat i ea: imo opꝫ vt attēdant significationes alie q̄s dicem⁹. ¶ Et patiētib⁹ q̄dē tertianā accidūt vigilie: et amor solitudinis: et multotiēs sentiūt ebullitionē apud epar.

¶ De differentia iter tertianā purā et nō purā. Cap. 38.

Pura est subtilis leuis: cuius paroxismus consumitur a quattuor horis vsq̄ ad. 12. horas: et non addit super eas multum: et si addit additione multa: tunc est non pura: et est ƀm plurimum perueniens ad septem horas. ¶ Et calefit in ea corpus velociter: et vides caliditatē procedere ex corpore: et extremitates adhuc sunt frigide. ¶ Et similiter pura nō accidit error supra. 7. periodos. Et

quandoq₃ ↄsumitꝰ propter subtilitatē sue materie in paroxismo vno in quo accidit vomitus aut ventris solutio mundificās. ¶ Et appa ret digestio in vrina i pͥmo die: aut in tertio: aut i quarto: aut i septi mo. ¶ Si autem addit sup septē periodos additionē plurimā: tūc est de genere nō pure. ¶ Et similiter si ꝓlongatꝰ spaciū₃ sui rigoris. ¶ Et est additio suorū paroxismoꝝ ꝛ antecessio eorū adinuicē ꝟm or dinē seruantē ꝓportiones similes: ꝛ in nō pura est illud diuersū₃ nō rectū. ¶ Et similiter quando assimulantꝰ paroxismi ꝟm terminū vnū ꝛ reliqua signa elongationis febris etiā sunt de illis q̄ scis. ¶ Et cū vides pͥncipiū cū rigore ꝟm ꝙ determinauimꝰ: ꝛ statū cū sudore exu berāte: tūc nō dubites q̄n ipa sit pura. ¶ Et in pura q̄dē cu₃ eā ha bēs bibit aqua₃ ordei ꝓcedit qđ est i corpore eiꝰ cū vapore humido q̄si ipe velit sudare ꝛ nūq₃ sudat. ¶ Et cū nō pura iuenitꝰ grauitas plurima in capite. ¶ Et extensio. ¶ Et ꝓlongatꝰ rigor donec ꝑuenit ad viginti quattuor horas: aut triginta horas vsq₃ ad horam sua₃ ¶ Et tepescit donec ↄplentꝰ q̄draginta hore: ꝛ per quātitatē addi tionis paroxismi sup. 12. horas ē eiꝰ elongatio a paruitate. ¶ Et in tertiana q̄dē nō pura tardatur apparitio digestiōis. ¶ Et nō appet in forma offuscatio neq₃ extenuatio. ¶ Et fortasse nō eradicatꝰ cum sudore copioso. ¶ Et fortasse nō icipit cū rigore. ¶ Et nō est calidi tas cū multa fortitudine: neq₃ est augmētū eiꝰ equale: imo ē q̄si ipa addatꝰ: deinde ꝓcedit ꝛ minuitꝰ. ¶ Et accidētia sua minorātur i ea.

¶ De tertiana ↄtinua. Cap. 39.

Cognoscitꝰ ꝑ vehemētiam paroxismorū tertiane: ꝛ ꝑ vehemē tiā accidentiu₃ tertiane: ꝛ apud Galꝰ quidem cū sanguis pu trefit: fit de hoc genere: ꝛ de eo fiet sermo post.

¶ De cura tertiane pure. Cap. 40.

Oportet rememoreris illud qđ dedimꝰ tibi de radicibus in cu ratione febriū de solutione ventris: ꝛ cibo: ꝛ in oibꝰ capitulis: et fabrica sup illđ. ¶ Et tu q̄de₃ nō auscultes sermonē eiꝰ q̄ ↄcedit in principio solutiua fortia ꝛ myrabolanos et his similia: nisi illđ qđ diximus. Immo oportet vt ꝓperes in pͥmis et lenias lenitate q̄dam cū eis q̄ diximus illic. ¶ Sicut sunt tamarindi quātitate. xl. ʒ. q̄ isū dātur in aqua calida in nocte et colentur: proijciantur desuper si racost aut tereniabin aut aqua duorū granatorum. ¶ Et sicut de coctio iubleb cū tereniabin et passulis enucleatis. ¶ Aut isusio pru norum cum tereniabin: aut siracost. ¶ Aut sirupus vio l. et viole cō dite. ¶ Et fortasse facit nucillago psilij cum quibusdam sirupis si cut est sirupus prunorum lubricitatem et lenificationem et cum de coctione lētium cum iuleb. ¶ Aut clisteria lenia sicut est clistere cum decoctione altee et iuiube et sebestem et radice lilij et oleo violato: ꝛ succo sicle ꝛ haurach secundū modum quem scis. Et illud quan do necessitas tangit ad ipsam. Rectum namq₃ est ne in potu detur quod est sicut sorbitio ordei: neque ei simile: neque cibi nisi natura

tã lenificata: et si vētris solutio in principio in febre tertiana pura minoris fit malitie quam eius si sit in aliis: licet eius malitia iterum maxima. ¶ Et quando est possibile vt flobothomes vsque ad tres periodos fac. ¶ Similiter quando times quod sit egritudo furiosa et facis illud: erit illud quod accidit de errore si accidit minus quam aliud. ¶ Et oportet vt non moueas in die paroxismi aliquid nisi propter necessitatē ¶ Et nō cibes nisi apud conditiones predictas. ¶ Aut prouoces vrinam cum emulsiōe seminum: et oportet vt superueniat ei paroxismus dum est famelicus: et nō est in stomacho eius aliquid. ¶ Immo oportet vt sumat in potu sirupū acetosū omni mane: et post duas horas aquā ordei in die in qua nō est paroxismus. ¶ Et sirupus quidē acetosus post paroxismū est conueniēs. ¶ Et similiter ponere pedes in aqua frigida ad trahēdū residuū caloris. ¶ Et ego magis diligo vt sit in sirupo acetoso: et proprie in postremis emulsio seminū frigidorū predictorū: et ante paroxismū per tres horas aut quattuor. ¶ Et detur in potu iterū post paroxismum aqua ordei. ¶ Et quādo necessaria est subtiliatio regiminis: detur in potu sicut aqua granatorū: et aqua melonis indi: et his similia: et gradatim fiat eius regimē secundum modū predictū. Et quotiēs appropinquat status subtilietur. Et in diebus primis cibetur cū kisk ordei et pane trito cum aqua frigida: aut sicut est: aut emulctū ex eo qui fit ex lacte acetoso et lentibus. ¶ Et quādo cibus acetatur in stomacho nō detur in potu de aqua ordei quae nō est valde subtilis aliquid. ¶ Et si necessariū fuerit dare ipm in potu: confortetur parū cū decoctiōe radicis apii. ¶ Si autem stomachus fuerit frigidior illo et febris nō magna et nō pura ponatur parum piperis secundum consilium Hyp. ¶ Quod si signa significauerint quod crisis est propinqua: tunc sufficiat ei aqua ordei: et aqua granatorum dulcis et muzi: et sirupus acetosus. ¶ Et fructus quidem qui diliguntur eis sunt granata dulcia et muzi: et pruna matura et immatura Melon vero indus est res maximi iuuamēti cū hoc quod ipse soluit et prouocat et frangit vehemētiā caloris: et facit sudare: et fortasse nō nocet nisi parum: et ex oleribus cucurbita et cucumere et alhbebedij et lactuca. ¶ Et sciás quod intētio in eo quo cibantur patiētes tertianā: aut est humectatio: sicut datur eis in fine de extremitatibus alterugi: et de testiculis gallorū et cerebellis hedorum cū quibus nō est nausea et vitellis ouorū: aut est infrigidatio et humectatio simul sicut in kisk ordei ¶ Et nō vltimes infrigidatiōe multa et proprie in principio: nisi inuenias inflāmationē vehementē: aut timeas conuersionē eius ad causonidem et continuam. ¶ Quod si consequatur crisis et videris digestionem in vrina et est sedimen laudabile quod cognouisti: tunc si excusat bene est: et si nō: cura tunc cum eo quo iuuatur natura ex prouocatione vrine aut solutione ventris aut vomitu aut fluxu sanguinis narium: et nō agas contra ipsam in hoc. ¶ Quod si nō inuenis declinationē manifestā: tūc euacua cū solutiōe vētris. Mādē illo ē scamonee sexta.3.1.i iuleb. Aut decoctio myrabolanorum cū tamarindis et terēiabin

et passulis et radicibus et cassiafistula sm quod sciuisti: et tibi inest vt cõfortes eas cũ fumo terre et sene et scamonea: et de illis que conueniunt eis tñ sunt trocisci de spodio solutiui. ¶ Descriptio. ℞. myrabolanorum citrinorum enucleatorum põd'.ʒ.iiij. zuccari tabarzet põd'.ʒ.xx. scamonee põdus sexte.ʒ.I. bibat cũ aqua frigida: et post illud curentur cũ eũone. ¶ Et si fuerit illic caliditas superflua: et inflãmatio maxima cũ iã euacuaueris: tũc nõ erit ei malũ dare in potu aliqđ de extinguẽtib' fortib' de illis que dicta sunt in regimine acute: et fortasse cõferũt ei empl'a ex eis. ¶ Balneo vero opz ne approximet nisi post digestionẽ. Post digestionẽ aũt et apud declinationẽ est ipm melius eis: et ppriẽ cõsuetis quãuis error in intromittẽdo eos in balneo añ digõnẽ saluior est: quod suũ sil'e cũ aliis. ¶ Et opz vt sit balneũ eorum tẽperatũ boni aeris quod sit humid': in quo sudẽt cũ facilitate: ita vt non inflãmentur eorum corpa: et inungãtur cũ oleo vio. et ros. cõquassato cũ aqua. et nõ plongẽt in eo morã: imo egrediant velociter: nã ite ratio est eis cõuenientior quam stationis plongatio: et si apud exitũ infundantur aqua tepida stent in ea sm quãtitatẽ declinatiõis. De inde cũ egrediunt: cõuenit eis vt bibant vinũ albũ subtile multa cõmixtione pmixtũ: et coopiant in locis suis: sudabũt eñi sudore vehemẽti: et si qđ residuũ fuerit: digeret: et post illud cibent cibis infrigidantibus et humectãtibus et olerib' que sunt illi' modi. ¶ Et non timeas post declinatiõnẽ potare eos vinũ plurimũ cõmixtũ. Vinũ eñi fractũ per cõmixtionẽ cõfert quãtitati residui eius in resoluendo illud cuius necessaria est resolutio: et succurrit aque penetranti cum fortitudine sua et pmixtiõe eius qđ est in eo de calefactiõe pauca: quare infrigidat vehemẽter et humectat. ¶ Et si fuerint illic accidentia sitis et dolor capitis et vigiliarũ et aliorũ: iã tibi preteriit eorum cura. ¶ Et qñ post crisim remanet aliqđ caloris inseparabilis tunc tibi superest vt administres sirupũ acetosum cũ succis diureticis: aut in quo decocta sunt semina et radices diuretice.

¶ De cura tertiane continue. ¶ Et scias quod cura tertiane cõtinue est cura tertiane: sed est decliuior ad obseruationẽ dispositionũ digestionis: et ad infrigidãdum cũ sirupo acetoso facto cum seminibus: vt semine citrulli: et semine endiuie proprie cõtritis: et post ipsum post duas horas datur in potu aqua ordei. ¶ Et ad subtiliationẽ cibi: et ad administrãda clisteria lenia in principio. Et ad prouocationem: et oportet vt subtilient: et nõ sumãt in potu de solutiuis in principio: neque approximent alicui eorum nisi eis que sunt sicut sirupus viol. et aqua fructuum: et non vtantur nisi clisteribus lenibus.

¶ De cura tertiane non pure. Capitulum. 41.

Res in quib' diuersificat cura tertiane nõ pure sunt res i qb' cõicãt febres frigide de licẽtia scđa. ¶ Et fortasse cõcedit illud

habētib⁹ purā.s.vt nō expectēt plurimū declinatiōis. Sed qm̄ ex pectāt digōnē:qm̄ ē ꝓhibitū l eis balneū:balneū em̄ facit descēdere flegma indigestū ꝓpter illud qđ effundit ad locū putredinis:ꝛ per miscet humorē malū cum putrido ꝛ resoluit subtile:ꝛ facit rema nere spissū. ¶Et ꝙ cibatio oī die itez:aut ꝓprie cibatio est ex eis q̄ illis nocent:imo oꝫ vt cibētur vno die ꝛ alio nō. Et sit in cibis eorū qđ abstergat ꝛ calefaciat parū. ¶Et vt sit cibatio ī principijs egri tudinis spissior q̄ sit in principijs pure:deinde gradati ꝑuenit ad subtiliationē fortē sicut est subtiliatio tertiane. ¶Et vt sit infrigi datio ninor. ¶Et vt clisterizet in principio clisterib⁹ acutiorib⁹. ¶Et vt expectet digestio in solutiōe ventris eoꝝ plus. ¶Et vt sint in aqua ordei eoꝝ virtutes digestiue resolutiue sicut est illud qđ di ximus in eo in cui⁹ stomacho acetat aqua ordei:imo fortiores q̄ in illo. Fortasse em̄ necesse est vt decoquant in ea isop⁹ ꝛ origanū ꝛ cala mētū ꝛ spica ꝭm cōplexionē:ꝛ sicla iuuatiua est eis:ꝛ ꝑmixtio aque ciceris cū aqua ordei:ꝛ in fine ei⁹ cicer est iuuatiuū eis. ¶Et opꝫ vt cōsideret ꝓpinquitas non pure ad purā ꝛ elōgatio ei⁹ ab ea:ꝛ ꝭm illud diuersificet inter curā ei⁹ ꝛ curā pure. ¶Quod si fuerit valde ꝓpinqua pure:tūc diuersifica inter eas diuersificatōe parua. ¶Et cū videris vrinas eoꝝ grossas tūc flobothomia. ¶Et cū flobotho maueris nō indigebis clisteri. ¶Et scias ꝙ nō est res magis iuuās eos q̄ vomit⁹ post cibū. ¶Et de solutiuis in principijs ei⁹ q̄ sunt ꝓpinquiora equalitati est aqua algeniabin decocti ꝛ sirupus ace tosus:ꝛ fortasse ponem⁹ in ea cassiāfistulam:ꝛ fortius illo est vt po nas in ea virtutē turbith. ¶Et clisteria in pricipio sunt magis di lecta q̄ solutiua alia:ꝛ sunt clisteria in q̄b⁹ est ꝟt⁹ albasce ꝛ camo mille ꝛ sicle ꝛ cartami ꝛ viol. ꝛ sebestē ꝛ fic⁹ ꝛ odor turbith:ꝛ et eis est cassiafi. ꝛ oleū sisaminū ꝛ baurac. ꝛ fortasse idiget vno istoꝝ ꝭm elō gationē febris a pura. ¶Adiuuātia aūt ad digestionē sunt sicut si rup⁹ acetosus permixt⁹ cū aliquāto de geleniabin:aut sirup⁹ de ra dicib⁹. ¶Et post septimū sunt decoctio absynthij:est em̄ iuuatiua subtiliatiua materiei ꝛ ꝯfortatiua stomachi:ꝛ silr̄ aqua feniculi et aqua apij cū sirupo acetoso:ꝛ si pertransit. 14. tūc nō est malū da re in potu trociscos roſ. minores. ¶Si aūt egritudo ꝓlongat non inueniem⁹ excusationē quin dem⁹ ea q̄ sunt trocisci de eupatorio ꝛ decoctiōis ei⁹:ꝛ calefactio partiū hyppocūdriorū est hui⁹ generis ꝛ emplastratio mirach eoꝝ itez cū eis q̄ digerūt ꝛ maturāt ꝛ mollifi cant tensionē cūvenerit illuc. ¶Cū ergo sciueris ꝙ digestio iam ad uenit:tūc euacua:ꝛ ꝓuoca ꝛ nō cures. ¶Et de euacuationib⁹ bonis eis est vt sumant hierepigre. ʒ. v. succi lactuce ꝛ eupatorij amboꝝ. ʒ. iij. seminis apij mirabol. citrinoꝝ chebulorū a n̄. ʒ. v. turbith. ʒ. vij. fiāt pil. ex eis cū aqua apij ꝛ sit dosis ei⁹. ʒ. ij. ¶Et de illis ē decoctio bona inuētione nr̄a. ℞. eupatorij absinthij mirabol. kebuloꝝ. ana ʒ. v. seminis melonis:seminis cucumeris ꝛ citrulli seminis apij poly

podij sucbaba bedeoard omniū.añ.ʒ.x.turbith.ʒ.I.cassiefistul.ʒ.vj passula℞enucleata ℞.ʒ.xx.ficuū.x.nūero.sebestē nūero.xxx.geleniabi facti cū rosis ꝑficis pōd⁹.ʒ.xv.decoquanť oīa ꝭm descriptionē hui⁹ ⁊ sumať de ea cad⁹ magn⁹ in q̄ posita sit siliqua.i.scamonee. ¶ Forсasse necessaria est medicina fortis vno modo: debilis alio mō: eius ꝟo fortitudo est ꝭm hoc ꝙ ipā euacuat hūorē viscosuȝ. Sȝ ipi⁹ debilitas est ꝭm hoc ꝙ ipa nō euacuat plimū vice vna. Immo possibile est vt fiat gradatio in ea: quare euacuet hūorē cui⁹ euacuatio est necessaria multis vicib⁹ vt nō destruat virtutē: ⁊ hec medicina ē q̄ pōt subtiliare ⁊ aggregare: ⁊soluat pa℞ ei⁹: ⁊ soluat plimū ei⁹. Sed pa℞ parū ex malo: ⁊ plimū plimū ex malo. ¶ De delectatiōib⁹ vero parū fortasse nō facit aliq̇d: ⁊ hui⁹ q̇dē medicina ē vt sumať turbith quātitas.ʒ.ȷ.⁊ pl⁹ ꝭm necessitatē: ⁊ scamonee ꝓprie altusugi.j.aut iupta id ⁊ ꝯficiať cū geleniabin p̄dicto ⁊ bibať. Aut sumať de agarico ⁊ scamonea ꝭm hanc ꝯpositionē ⁊ ꝯficiať cū geleniabin p̄dicto ⁊ bibať. Aut ponať in succo rosa℞ recentiū cui⁹ quātitas sit vnc.I. ⁊ bibať. Aut in sirupo ro.⁊ bibatur.

¶ De febre causon ⁊ est illa q̄ nominatur saricos. Ca.42.

Causon est ꝭm duos modos. Aut em̄ causon est colerica ⁊ est cū in ea multitudo putredinis: aut intra venas corꝑis toti⁹: aut in venis q̄ sequūtur ꝑtes corꝑis ꝓprie: aut in venis partiū oris stomachi: aut ī epate. Aut flegmatica ⁊ q̄ fit ex flegmate salso putrefacto in venis q̄ sequūť ꝑtes cordis sicut dixit Hyp. in epidimia. Et nō fit flegma salsuȝ sicut sciuisti nisi ex aq̇sitate flegmatis cū colera acuta. ē ḡ colera q̄ putrefit aq̇sitas ꝯmixta aq̇sitati plime. Et qm̄ causon vehemētiora hȝ accñtia q̄ tertiana: opȝ vt sit breuioris spacij q̄ ipa. ¶ Et senib⁹ q̇dē pa℞ accidūt febres causonidis: ⁊ cū accidūt eis pereūt: qm̄ nō fiunt in eis nisi causa valde forti. Ampli⁹ eo℞ virtutes sunt debiles. In iuuenib⁹ aūt ⁊ pueris plurimū accidūt: et est in infantib⁹ leuior ꝓpter humiditatē eo℞. Et qñq3 est in eis cū ꝓfundatiōe somni ꝓpter eleuationē vapo℞ ad caput. ¶ Et Hyp. quidē dixit ꝙ si alicui accidit in febre causon tremor: tūc ꝯmixtio mentis resoluit ab eo tremorē: ⁊ est simile vt sit illud qm̄ cerebrū calefit valde. ⁊ calefiūt nerui: ⁊ est simile vt sit causon ⁊ fit ꝯmixtio mētis: ⁊ resoluiť ab ea per tremorē ꝓpter expulsionē materie℞ ad neruos. ¶ Et plurimū q̇dē ꝯsumiť cū vomitu ⁊ solutione ventris: aut sudore aut fluxu sanguinis nariū.

¶ De signis. Ca.43.

Signa ei⁹ sunt iseparabilitas ⁊ occultatio tēporū: ⁊ vehemētia accidētiū ex asperitate lingue: ⁊ ex citrinitate ei⁹ in primis: ⁊ ex nigredine ei⁹ scdo: ⁊ ex intensione sudoris nisi apud crisim: ⁊ vehemētia sitis. Inquit Hyppo. nisi accidat tussis parua accidentalis sedat ergo illā sitim: ⁊ videť vt sit vehemētia sitis eoruȝ ꝓpter causam pulmonis. ergo cū mouetur tussis parua humectať per id qđ

currit ad ipm ex carne molli. ¶ Et caliditas in causone qdem sm plurimu nõ est ita fortis in exterioribº sicut fortitudo eius in interioribus: et est cõfractio in ea levior q̃ in alijs. ¶ Et in facta quidẽ ex colera fortia fiũt accidẽtia mala exvigilijs et inqetudie et adustiõe et pmixtione mẽtis et fluxu sanguinis nariũ et dolore capitis et pulsatione tẽporũ et pfunditate oculorũ et solutione vẽtris cu3 colera pura et casu appetitº. ¶ Et qñ accidit infantibº abhorrẽt mãmillam: et nõ recipiũt eam et corrumpit illd qd fugit de lacte: et acetat.

¶ De cura causonidis. Ca. 44.

Est cura tertiane pure. ¶ Et cũ indigent evacuatione sicut cũ illis q̃ dicta sunt: tũc festinatio est melior. ¶ Cõplementũ vo ẽ apd digestionẽ. ¶ Et nõ flobothomet: fortasse eñ inflãmabit eos: et fortasse iuvabit eos si fuerit illic turbiditas et rubedo. ¶ Verum indigẽt subtiliatione et regimine vehemẽtiore et infrigidatione actuali qd ipsi sumũt. ¶ Et cũ ti mes casu3 vtutis: est necessariũ cibare eos q̃uis nõ appetãt et pprie in eo ex q̃ resoluit res plurima. Multotiẽs eñ advenit eis bolismº ppter privationẽ sensus: et indigent lenificatiõe in principio fortiori. ¶ Et curationibº febris acute pdictis sm oẽs spẽs narratas. ¶ Et qñq3 cõveniẽs ẽ vt dormiãt apd tẽporẽ puu3 febris sup aquã tamarindor: et qñq3 ponit i ea parũ cãphore. ¶ Et diligit eis sirupº acetosus: aut emulsio semis portulace: aut emulsio seminis endivie: et melon alchin est honº valde: et sit 9tentº potatiõe aq̃ frigide sm qd dixímº illd. Si aũt nõ fuerit qd phibeat: det in potu de ea ẽt vsq3 ad satietatẽ. Et fortasse advenit eis pmixtio mẽtis et obliviscunt petere aquã: q̃re op3 vt sorbeant de ea paulatim sorbitiones plurimas: et pprie in eo cuius lingua3 vt desiccam. ¶ Et cura accidẽtia eius superflua cũ eis q̃ dixímº in capitulis suis. ¶ Et op3 vt caveat in eis supfluitas sanguinis nariũ est eñ de eis in quibus magnificatur timor apud eos. ¶ Et op3 vt observet anhelitus eorũ et nõ dimittas partes pectoris spasmari. ¶ Et op3 vt observes capita eorum cũ aceto et oleo ros. et sandalis et aqua ro. et cãphora et his similibº: et embroces cũ decoctionibº in quibus decocta sunt ea q̃ dixímº. ¶ Et quãdo fortes sunt in eis vigilie: tunc cura eos. ¶ Et non est malum vt in potu des sirupum de papavere etiã et si fit de nigro in huius dispositione. ¶ Et in fine eius da in potu trociscos qui conveniũt eis: sicut sunt trocisci de cãphora. ¶ Et in illa hora cõvenit eis sirupus acetosus cũ emulsiõe seminis cucumeris: et seminis endivie et se. portulace: de vnoquoq3 eor fit pondus. ʒ. ij. sirupi acetosi fit pondus. ʒ. xxv. vsq3 ad. xxxv. s3 q vr.
Et si fuerit illic vẽtris fluxo: tũc dent trocisci de spodio constrictivi. Trocisci boni. ℞. spodij ro. añ. ʒ. ij. ß. croci sextã. ʒ. j. semis portulace: semis ẽdivie. añ. ʒ. iij. seminis cucurbite: seminis cucumeris. añ. ʒ. ij. sandalor. ʒ. j. ß. succi liqritie amili. añ. ʒ. j. cãphore sextã. ʒ. j. ß. et dosis eiº sit. ʒ. j. et iterũ ros. ʒ. iiij. se. melonis citruli cucumeris [illegible]

lace omnium.an.ʒ.ij.croci tertiā.ʒ.j.cāphore sextā.ʒ.j.gummi amili dragagāti succi liq̄ritie.an.ʒ.j.et dosis eius sit.ʒ.ij. ¶ Et cū declinat egritudo manifeste: tunc nō est malū vti balneo cui⁹ aqua declinat ad frig⁹: et illis in quibus magis diligitur balneū ex eis sunt quorum febris est ex flegmate salso.

¶ De febre sanguinis. Ca.45.

Opinatus est Gal. q nō fit febris sanguinis a putredine sanguinis. Nā sanguis cū putrefit: fit colera et nō est sanguis. Fit ergo febris colerica: nō sanguinea: et fit causon p̄dicta et tertiana: et curat eā cū illa cura. ¶ Hic v̄o s̄mo eius est cōtrari⁹ sermoni Hyppo. et cōtrarius ei qd̄ est cōueniēs: et plu̱m quidē erroris ei⁹ est in s̄mone ei⁹ q̄n putrefit sāgnis fit colera. Iste em̄ s̄mo facit opinari duas intētiones: quaꝝ vna est q q̄n putrefit: peruenit ad hoc vt fiat post putredinē colera: et scd̄a q q̄n putrefit tunc fit colera sicut dicit̄ q lignū q̄n calefit fit cinis. ¶ Cōsiderem⁹ itaqꝫ in vnaquaqꝫ duaꝝ propositionū. ¶ Intellect⁹ v̄o prim⁹ est corrupte acceptionis trib⁹ modis. Quoꝝ prim⁹ est q sanguis q̄n putrefit ꝯuertit̄ subtile ei⁹ ad colerā malā: et spissum ei⁹ ad maliciā: et nō ergo cū totalitate sua fit colera: et scd̄s est q illd̄ fit post putredinē: et nostra ꝯsideratio est in dispositiōe putredinis: et terti⁹ est q̄m post illd̄ fit colera: et nō scim⁹ an in ea sit putredo: an non. Nā plurime res putrefiūt et separat̄ ex eis subtile et spissum: et nō est in spisso neqꝫ in subtili putredo: q̄m nō ē necessariū vt sit putridū id qd̄ generat̄ a putrido. Fit em̄ ex putredine qd̄ nō est putridū: et si generatio ei⁹ a putredine faceret putredinē ei⁹ necessariā: oporteret vt spissū cinerulētū iteꝝ eēt putridū. Esset ergo illic febris melācholica iterū. hoc ergo ē illd̄ qd̄ facit eē necessariū expositio ei⁹ qd̄ primū intellectū ē. Qd̄ v̄o intelligit̄ scd̄o ē mēdaciū. Q̄m putredo ē via corruptionis: et putredo q̄dē nō h̄z tp̄s: et cōuersio sanguinis in colerā nō fit nisi in tp̄e: et putredo q̄dē est corruptio accidēs sanguini et est sanguis sicut accidit flegmati et est flegma et nō colera neqꝫ melācholia nisi cōuertat̄ post illd̄ cū cōplemēto putredinis. ¶ Uerū veritas sana est sermo Hyppo. q ex sanguinis putredine generat̄ febris. ¶ Dicam⁹ ergo nunc q febris sanguinis est febris putredinis: et febris calefactionis et ebullitiōis quā noīauit Hyppo. synochū ꝯclusū sine aliis. ¶ Et plurimū ebullitionis ei⁹ est ex oppilatione suffocāte caliditatē: et q̄nqꝫ fit a cāis aliis q̄ vehemētes fiunt supra vehemētiā febris ephimere: et noīat̄ profunditas somni fortis: et est de summa febriū q̄ sunt īter febres putredinis et febres ephimeras: q̄ differt a febrib⁹ ephimeris ꝓpterea q calefactū primū in ea est humor. Et differt a febrib⁹ putredinis q̄m nō est ei putredo. et ē febris acuta: nō febris ephimera: neqꝫ febris ethica: neqꝫ febris putredinis: et multotiēs q̄dē ꝑmutat̄ ad febrem putredinis: aut febrē ethicā: et multotiēs q̄dē facit eā currere Gal. cursu febriū diei. ¶ Et vt̄ Gal. q febris sanguinis nō cō-

ponit cũ reliqs febrib⁹: qm̃ putredo in sanguine ē cois oĩ hũori: et in hoc ē ꝯtradictio q̃busdã intẽtionib⁹ suis in q̃ nõ est necesse plongare sermonẽ qm̃ nõ iuuat cũ eo medic⁹. Et cã q̃dẽ hui⁹ feb. ē repletio: ⁊ oppilatio: ⁊ ml'titudo exercitij: ⁊ ppꝛie nõ ꝯsueti: ⁊ dimissio euacuatiõis: deĩ ṽsus exercitij laboꝛiosi: ⁊ q̃nq̃ facit putredinẽ in eo multã aq̃sitas sanguis ex ꝯmixtiõe fructuũ aquosoꝝ: q̃re ꝯuertit ad putredinẽ: ⁊ mltitudo hũoꝛis crudi in eo ē ppinq̃: q̃re pparat ipsũ ad putredinẽ sicut q̃ gñat ex cucumere ⁊ alketed ⁊ piris ⁊ sil'ibus Et hec q̃dẽ febꝛis ē cõtinua q̃ nõ tepescit pp ꝯmunitatẽ materiei ⁊ ei⁹ adherẽtiã ṽsq̃ ad crisiꝫ aut moꝛtẽ ⁊ ei⁹ spẽs sunt tres. Quaꝝ salubꝛioꝛ ē paug masstic⁹: qm̃ resolutio in eo ē maioꝛ q̃ putrefactio incipiẽs cũ difficultate: ⁊ nõ cessat diminui. Deĩ ē hõten⁹ ⁊ foꝛtasse similat̃ .vij. dieb⁹ ⁊ neq̃oꝛ eoꝝ ē augmastic⁹: qm̃ resolutio in eo ē minoꝛ q̃ putrefactio. ¶ Et ei⁹ crisis ē ṽsq̃ ad septimũ ꝫꝫ pl'm. ¶ Et ei⁹ cõsumptio ē cũ eũatiõe aut sensata aut insensata. Et q̃nq̃ ꝯmutatur ad causonidẽ ⁊ ad sirsen. ¶ Et q̃nq̃ ꝯmutat̃ cũ ĩfrigidatione pl'ia ad lithargiã: ⁊ q̃nq̃ ꝯmutat̃ ad variolas ⁊ moꝛbillũ: ⁊ q̃nq̃ accidit in ea pfunditas somni: ⁊ inflatio ṽtris ex q̃ ꝑuenit sicut vox tympani: ⁊ non deponit eã ṽtris solutio cũ rarificatione: ⁊ qñ solutio ṽtris nõ ṽꝫ deĩ egredit̃ asaf viridis lata ppꝛie ē de signis moꝛtis.

¶ De signis. Ca. 46.

Signa febꝛis sanguinee sunt. Adherentia febꝛis: ⁊ rubedo faciei ⁊ oculoꝝ ⁊ inflatio venarũ ⁊ tẽpoꝝ: ⁊ repletio cõpleta absq̃ rigoꝛe ⁊ nõ ē sudoꝛ nisi apd crisim: ⁊ multotiẽs associat̃ ei pꝛuritus in naso: ⁊ in loco colli in quo ponũtur ṽtose. Et cõstrictio in anhelitu. Et multotiẽs accidit eis pfunditas somni. Et difficultas ꝑmonis ⁊ est malũ. Et sil'r apa gutturis ⁊ duarũ amigdalaꝝ ⁊ vue: ⁊ cursus lachꝛymarũ. ⁊ caliditas ei⁹ est plurima ppter hũiditatẽ vapoꝛoꝛsaꝫ ⁊ lachꝛymalẽ nõ exiccatã: sicut ĩ causonide: ⁊ pulsus ei⁹ ē magn⁹ leuis plen⁹ velox frequẽs valde diuersus nõ plurime diuersitatis: et est minoꝛis diuersitatis et velocitatis q̃ in causonide: ⁊ nõ ē caliditas ei⁹ ĩ termino causonidis ⁊ tertiane foꝛtꝫ. ¶ Et illi⁹ q̃ ex ea ē a putredine caliditas ⁊ accidẽtia sunt vehemẽtioꝛa: ⁊ cura ei⁹ est difficilioꝛ ⁊ magis silis cũ causonide. At ṽo subtilitas sanguinis ⁊ grossitudo cognoscunt̃ ppter illd qd egredit̃ de eo: ⁊ synocha feruida est res magis silis in pncipio sui febꝛi ephimere: ⁊ ex caliditas ei⁹ ē pue moꝛdicatiõis ⁊ lesionis ⁊ inuenit ex ea inflãmationẽ ⁊ disnĩã ⁊ ẽ p'm impꝛessiõis ei⁹ ppe coꝛ. Putrida ṽo ē eq̃lis ⁊ sil'is equali ꝑm p'm.

¶ Signa aũt ꝯmutationis ei⁹ sunt cuiusq̃ eoꝛum ad qd ꝯmutat̃: ṽt pfocatiõis ⁊ apatũ gutturis ⁊ duaꝝ amigdalaꝝ: ⁊ tu iã sciuisti ea ⁊ signa variolaꝝ scies: ⁊ signa sirsen ⁊ doloꝛis capitis ⁊ ꝯmixtionis mẽtis ⁊ alioꝝ iã sciuisti. ¶ Signa ṽo lõgitudinis ei⁹ sicut iam sciuisti sunt ex postpositione signoꝝ digestiõis: ⁊ toꝛnalitate faciei: ⁊ diuersitate dispositionis ei⁹ in spacio suo ex additione ⁊ statione ⁊ diminu

tione: ita vt sit q̄si ipsa sit tepida. Illud em̄ significat q sanguis est plenus hūore crudo. Spaciū vo crisis ei⁹ significat apparitio signorū digōnis: q̄ si tardat vsq post tertiū r q̄rtū: nō fit crisis in septimo Et m̄ltotiēs q̄dē fit crisis ei⁹ i q̄rto. ¶ De cura fe. sanguis. Ca. 47.

Intentio in curatione febris sanguinis est euacuatio plurimi vsq ad sincopim: r ingrossatio substātie sanguinis si fuerit subtilis valde aquosus r coleric⁹: r infrigidatio ei⁹: et mūdificatio: r subtiliatio ipsius si fuerit grossus r sumpserit eger pu⁹ generatiua sanguinis grossi: r generatiua hūoris crudi: r digō materiei facientis febrē r ei⁹ resolutio. ¶ Euacuatio aūt nō est aliqua sicut flobotbomia ex manu in quacūq hora accidat: et nō expectat crisis neq digō; nisi sit repletio nauseatiua: tūc em̄ caue eā r remoue ipsam. Qd si febris p̄seuerauerit: tūc flobotboma: r non cesses flobotbomare donec eger appropinquat syncopi: aut cadat in syncopiz si corpus fuerit forte. Syncopis nāq infrigidat cōplexionē fortem Et scias q flobotbomia r sumere in potu aquā frigidā q̄nq excusant ab infrigidatione alia. Et partitio quidē in ea est melior si nō fuerit qd necessariū faciat festinationē nā fortasse erit in ea que est infra appropinquationē syncopis vltimatio: r fortasse sequet flobotbomiā vltimā statim fluxus ventris coleric⁹ r sudor quē oportet oi hora abstergere donec cōtinuetur: fortasse em̄ saluabitur cū eo: r succurrat ei qd accidit de debilitate r syncopi cū cibo subtili r quiete. ¶ Et op3 vt p̄mittat lenificatio nature cū illis q̄ sciunt de illis q̄ sunt sicut duoꝝ granatoꝝ aqua. s. dulcis r muzi vsq ad terminū: r siracost r tamarindi r collirīa leuia de q̄bus diximus⁹. ¶ Et q̄nq est necessariū apud digestionē euacuare cū eis q̄ sunt sicut myrabolani r fumus terre r cassiafistula r his similia de illis q̄ sciuisti. Qd si dispō nō tolerat flobotbomiā in manu flobotbomet vena q̄ ē in cornu frōtis: aut ponant vētose. ¶ Si aūt nō preparat aliquid eorum et hoc propter accidēs quod p̄hibet: tunc fac solutionē vētris s̄m modū qui est in causonide. ¶ Et regimē sit in eis que aperiūt r incidunt et sedāt ebullitionē. ¶ Et si acciderit ex flobotbomia syncopis: ciba eum pane cum aqua agreste. ¶ Quod si accidat fluxus sanguinis nariū per se nō abscindatur: nisi cū appropinquauerit syncopis. ¶ Sanguinis vero ingrossatio fiat cū eis que sunt sicut rob iuiubarum: et est vt decoquantur. c. iuiube cū lib. v. aq̄ donec remaneat tertia r inspissent cū zuccaro r q̄āto plus minoratur zuccarum tāto est melius. Et lentes iterū proprie p̄parate cū aceto acetoso forti sunt huius generis: r caue ne des in potu rob iuiubaruz aut corp⁹ lentium materia existente grossa. ¶ Eius vero infrigidatio fit cum eis que sunt sicut aqua lentium infrigidata et aq̄ lactuce infrigidata; r sumere in potu aquam frigidam si non fuerit qd p̄hibeat: r fortasse sumitur in potu donec tremere faciat: et faciet; forsitan em̄ sanat eum: r quādoq permutat febris ad flegmaticā

& curatur cum trociscis de rosis & similibus. Et hec quidē cura est quorūdam antiquorū: & secuti sunt eam quidam modernorū. Dare autem in potu aquam ordei est curatio conferens ei: sed cum lenitate nature. Et melior horarū ad hoc est hora vehemētis ebullitiōis & angustie & inflammatiōis & frequentie pulsus cordis. Et scias quod esse contēt⁹ infrigidatione & dimittere flobothomiā & ventris solutionē addit in oppilatione & coartatione: quare additur putredo & caliditas in reliqua dispositione.

¶ Mundificatio eīn fiat cū eis q̄ sunt sicut soluentia coleram ꝑm responsionem necessitatis virtutis & debilitatis cū digerentib⁹ humorem crudum: qm̄ fortasse ipsa est causa in putrefactione sanguinis. ¶ Et in fine eius da ei in potu que sunt sicut trocisci de cāphora & trocisci de spodio: & da ei in potu. ¶ Isti etiā trocisci sunt boni ℞. spodij. ʒ. iij. seminis portulace. ʒ. v. seminis cucumeris. ʒ. iiij. seminis cucurbite. ʒ. vj. gūmi & dragagantī & amilli oīm. an̄. ʒ. iij. succi liquiritie pondus. ʒ. vij. fiant ex eis trocisci. ¶ Descriptio alia & proprie apud debilitatem apostematis. ℞. rosarū. ʒ. iij. succi berberis. ʒ ij. seminis cucumeris & melonis & citruli & portulace & spodij oīm an̄. pondus. ʒ. i. gūmi & dragaganti & amili oīm. an̄. ʒ. ʒ. rauedsceni & croci & cāphore oīm. an̄. pond⁹ quarte. ʒ. ſ. fiant trocisci.

¶ Cibi vero sint illi q̄ fiunt ex iuiubis & qui fiunt ex lentibus cū aceto & granatis & sumach. Et si sit aliquid eorum cōstrictio cuius timeatur: frangatur cū siracost & prunis: & cū eo qđ fit de curcubita & cum herba acetosa. Et ei⁹ fruct⁹ sint pira de sceni & granata & mala de sceni. ¶ Et ei⁹ olera sunt cucumeres & cucurbite & allrbethed & endivia & olus benedictum & acetosa & coriādrū: & q̄ sunt eis similia. ¶ Et si accidat dolor capitis aut pulsus cordis aut vigilie aut profunditas somni aut fluxus sanguinis narium superfluus destruens virtutem & alia de accidentibus suis: cura cum eis q̄ docuimus te in loco suo.

¶ De febre flegmatica. Ca. 48.

Sciuisti quod febris putredinis flegmatis qn̄q3 est paroxismalis. Et qn̄q3 est inseparabilis: & sciuisti causam in hoc. ¶ Et sunt ei hore sicut reliquis febribus. Et minor horarū sui principij ꝑm plurimum est. 18. dierum. Et eius eradicatio in pluribus est itra. 44. dies. ¶ Et saluior earum est illa que est mundorum temporū: & precipue illa que est multi sudoris: significat eīn subtilitatem materiei & paucitatem eius & raritatem corporis. Longior ergo partium huius egritudinis est augmentum: qm̄uis eius declinatio iterum sit lōgior declinatione tertiane vt plurimum. ¶ Et flegma quidem putridum quandoq3 est vitreum: & quādoq3 est acetosum & quādoq3 est dulce: et quandoq3 est salsum. Et tu iam sciuisti quomodo ex salso fit causon. ¶ Et plurimum quidem accidit febris flegmatica humidis et quietis et senibus et infantibus et patientibus nau-

featiuã fatietatẽ ⁊ exercitãtib⁹ ⁊ balneantib⁹ se sup repletionẽ ⁊ hñtib⁹ eructuationẽ acetosaꝝ: ⁊ habentibus repletionẽ ⁊ patiẽtib⁹ descensuꝫ hũoris ⁊ fit catarr⁹ ad stomachũ qui putrefit in eo. Et pars quidẽ euacuat a lesiõe in ore stomachi. ¶ Et scias ꝙ cũ oi febre cũ qua est frigus ꝯstringit pulsus et minorat.

¶ De signis flegmatice periodice. Cap. 49.

In illa quidẽ in qua causa est flegma vitreũ aut acetosum frigus multiplicat valde: ⁊ rigor in vitreo est vehementior. At frig⁹ nõ incipit in ea subito: imo paulatim in extremitatib⁹: deinde pueniũt ad hoc vt fiant sicut nix q̃ nõ calefiũt nisi cũ difficultate: neqꝫ calefiũt subito: neqꝫ ſm gradationẽ cõtinuã: imo paulatim cũ reditu frigoris. Et fortasse commiscetur frigori eius in pncipio rigor. Fit ergo frigus propter illud quod non putruit: ⁊ horripilatio ppter illud qđ iam putruit. Et mai⁹ frigus ei⁹ ⁊ ipi⁹ rigor sunt in periodis stans. ¶ Et hec q̃dẽ febris nõ est ex materia q̃ facit pũctionẽ: ita vt sit causa rigoris in via expulsiõis. Putredo nãqꝫ ei⁹ est putredo rei leuis ⁊ icipit cũ grauitate ⁊ pfunditate somni. Et multotiẽs incipit in paroxismis primis sine frigore: ⁊ neqꝫ est rigor: immo postponit vsqꝫ ad tps. Et fortasse erit frig⁹: ⁊ nõ erit rigor. Et multotiẽs incipit cũ sincopi ⁊ nõ fit. ¶ Et in hac quidẽ egritudine multiplicat sincopis ppter debilitatẽ oris stomachi ⁊ casum appetit⁹ ⁊ priuationẽ alistimbre q̃ est fundamẽtũ materiei nutrimẽti ⁊ virtutis. ¶ Illã vero q̃ est ex flegmate salso sequit horripilatio ⁊ nõ fit vehemẽs frig⁹ eius. ¶ Illam aũt que est ex flegmate dulci raro antecedit in principio vsqꝫ ad plurimos paroxismos horripilatio: neqꝫ frigus: neqꝫ rigor.

¶ Et plurimũ q̃dẽ periodi febris flegmatis incipiũt cum sincopi.

¶ Et iam apparet in ea in principijs calor vehemẽtior. Et in postremis minoratur illud. Et est simile vt sit causa in hoc qm̃ putredo antecedit prius ad magis dulce ⁊ magis salsum ⁊ magis subtile: deinde ad grossius ⁊ frigidi⁹. ⁊ tactus caliditatis eius in primis est debilis ⁊ vaporosus: deide cum prolongat positio manus super membrũ sentit man⁹ acuitatẽ ⁊ mordicationẽ. Ueruntamen non est similis neqꝫ equalis in omnibus super que cadit manus: immo est diuersa: qm̃ inuenit in loco vno asperitatem: ⁊ in loco alio lenitateꝫ: ⁊ est quasi caliditas colere post rem cribellatam: qm̃ flegma viscosum est: quare diuersificat eius passio a caliditate: sicut accidit in reliq̃s viscosis cũ ebulliũt: ipa eñ disrũpũt i q̃busdã locis: ⁊ nõ disrũpũt i locis alijs: ⁊ q̃liscũqꝫ sit caliditas eius ſm plurimũ minor ẽ ꝙ vt inflãmet ⁊ angustiã faciat ⁊ magnificet desideriũ aeris frigidi ⁊ aq̃ frigide ⁊ inspissatiõis et rarificatiõis anhelit⁹ magni ⁊ exsufflãtis ⁊ multotiẽs quidẽ accidit caliditati eius vt sedeat tpe q̃ habet quãtitatem hore vnius aut duarum horarum: quare existimatur ꝙ ipsa iam peruenit ad statũ cum ipsa adhuc sit in augmento vi‑

debis eius eam iam incipere augmentari: et similiter sunt ei in declinatione stationes. ¶ Et febres quidem flegmatis sunt multe opilationis propter multitudinem humiditatis et vaporis sui et pauci sudoris propter viscositatem humoris: et cum sudare facit: est res non exuberans: et de propriorибus significationibus eius est paucitas sudoris et priuatio eius. ¶ Et sitis quidem minoratur in febribus flegmatis nisi propter causam salsedinis: aut causam vehementie putredinis eius: et cum hoc est minor quam sitis que est in alijs. ¶ Et inflatio laterum multiplicatur in eis: et quandoque accidit cuti lateris vt subtilietur cum tensione. ¶ Color autem patientium flegmatis febrem est decliuis ad viriditatem et citrinitatem currentes in albedinem ita vt sit illud quod aggregatum est sicut color plumbi vsque in statum: et raro quidem rubet color in eo cuius rubedo sit rubedo in statibus reliquarum febrium. ¶ Pulsus vero eius est pulsus paruus submersus debilis rarus in primis: deinde fit frequens in fine. ¶ Et frequentia quidem eius et eius paruitas vehementior est quam frequentia quartane et tertiane et eius paruitas. et vehementia frequentie eius est propter vehementiam paruitatis ipsius. Uerum non est velocior pulsu quartane: et quandoque est tardior eo: aut similis ei in primis: et est vehementis diuersitatis cum priuatione ordinis: et parui et debiles ex eis sunt in diuersitate eius plus: et significationes quidem pulsus super ea sunt de certioribus significationibus. ¶ Urina autem eius in primis quidem est alba subtilis: propter multitudinem oppilationum et frigoris: deinde fit rubea propter putredinem et conturbatur propter malitiam digestionis: et quandoque alteratur indispositio vno tempore: et quando mundificabitur ex materia grossa et resoluetur putridum et redibunt oppilationes dealbabitur vna hora et alia quando remanet intra materiam grossam et dispositionem putredinis: et aqua hora opilationum est alba: deinde quando putrefit res plurima: post illud expellitur et aperit opilationes rubet vsque quo veniat super opilationes quod opilat eas vice alia de illo humore. ¶ Eius vero egestio est lenis subtilis flegmatica. ¶ Et de eis que significant quod febris est flegmatica est vt sit paroxismus eius. 17. horis et dimissio eius 6. horis. Et non est dimissio eius munda: quoniam materia cum grossitudine et viscositate est multa. ¶ Et significant ipsam etas: et consuetudo: et tempus: et regio: et cibi: et aduentus causarum antecedentium ex satietate nauseatiua. Et significant ipsam forma predicta ex colore faciei et inflatione eius et lenitas tactus et debilitas oris stomachi et casus appetitus: et quandoque magnificatur in ea splen. ¶ Et sequitur eam eructuatio acetosa in pluribus horis multotiens.

¶ De signis flegmatice inseparabilis et est illa que nominatur latica. Capitulum. 50.

SUnt sicut reliqua signa febris flegmatice preter eradicationem et quod similatur eradicationi. Et apud inceptionem fiunt rigor et frigus et horripilatio: et est res magis similis cum ethica. Et fit illic rigor in. 6. horis aut tantum superans illum qui fit in periodica: nam periodica iterum

nō euacuatur a residuo: verūtamen est occultū non apparens.
¶ De febribus que sunt ſm plurimū de genere flegmaticarū et sunt quandoq̧ ex colera: et non sunt ex eis que fiunt ex melancolia a proprietate cum nominibus et iudicijs. Cap. 51.
Et sunt febres empialos et liparia: que ambe sunt de summa febriū in q̄bus diuersificant loca caloris et frigoris intus et exterius ppter diuersitatē et locū eius qd putrefit et qd non putrefit: et sunt tres diuisiones febris appropriate. Sincopalis humorosa: et febris ex sincopi minuta subtilis: et febris diuturna et nocturna.
¶ De febre in qua occultatur frigus et apparet in ea calor: et est empialos. Capitulū. 52.
Hec febris fit ex flegmate vitreo: sed est cōprehensum in occulto et pfundo qd infrigidat vbi est. Verū ipsi accidit iā putredo: quare spargitur ex eo vapor eius qd computruit: et dispartitur et inflammat in exterioribus: et illud qd nō est putrefactū infrigidatur in interioribus. et eius quidē frigus nō appet in huiusmodi tpe qm̄ est quietū: et associat ei: et non patit ab eo qd occurrit ei: postq̄ ergo incipit in eo putredo: mouet et infrigidatur infrigidatione quadam q̄uis nō perueniat ad hoc vt cōmunicet toti corpori.
¶ De signis. Capitulū. 53.
Signa eius sunt eadē que predicta sunt. ¶ Et q̄ eius vrina est frigida cruda minoris caliditatis q̄ vrina aliarū sui gn̄is. Et pulsus eius est rarus: tardus: et ipa ſm plurimū additur omni die. Verum ppter grossitudinē materiei sue cōuertit qn̄q̧ in quartanam et tertianā: qm̄ hm̄oi materia in corpe est parua et pue putrefactionis ignea: et paucitas quidē est ex causis elōgatiōis periodi. Et ppterea q̄ paroxism⁹ nō redit omni die nō remanet hec febris cum sit flegmatica: sed ppterea est flegmatica: q: putredo eius est putredo flegmatis: et hec non extrahit eā ab hoc quin sit flegmatica: sed ppterea q̄ putredo est putredo flegmatis nō ppterea q̄ paroxismus nō redeat omni die. Spaciū vo paroxismi eius est ex. 4. horis vsq̧ ad. 24. horas. Et ſm plurimū cōsumitur ante illud qm̄ hec materia non est cum illa multitudine.
¶ De febre in qua occultatur calor: et apparent in ea frigus et est liparia. Capitulum. 54.
Hec febris ſm plurimū est flegmatica. Et qn̄q̧ est colerica ex colera grossa valde. ¶ Quādo aūt est flegmatica: est quoniā flegma intrinsecū qn̄ inflammat et putrefit: calefacit illum locū: qm̄ nō resoluitur nisi qn̄ putredo calefacit exteriora corpis cū sparsione vaporis sui calefactione plurima: et qn̄ virtus effundit ad locum vbi est lesio: tūc euacuant exteriora a calore: quare infrigidant proprie qn̄ in exteriorib⁹ sunt flegmata cruda vitrea frigida: et iterum qm̄ resoluit multotiēs ex eo vapor q̄ nō putruit: sz eleuat et facit caliditatē et associat ei caliditas spacio puo: deinde sepatur ab eo se-

paratione vaporis aq̃ calefacte. Cum ergo separatur ab eo et fuit in radice añ putredinē vehemētis frigiditatis redit et infrigidat corp⁹. ¶ Quod' aūt quo fit colerica est: q̃ñ colera q̃ñ est pauca et intrinseca et putrefit et calefacit locū et nō resoluit ex ea aliquid: accidit qḋ diximus in sua compare ex flegmate. Et appropriatur hec colerica tauros nomine. Uerū liparia est nomē gñis et est longioris spacij q̃ hemitrite⁹. ¶ Et h₃ aliq̃s vt dicat quō erit febris et nō pcedet in ea caliditas ex corde i totū corp⁹: Illḋ nāq₃ qḋ narraṫ ē ḋ gñe ei⁹ i q̃ nō pcedit c̃litas ex corde i totū corp⁹. ¶ Respōsio itaq₃ ē q in terminis harū rez attēdiṫ vna cōditio: vt nō sit qḋ pbibeat. Sicut diffinim⁹ aquā frigidā et humidā q̃ñ disposita est ŝm naturā suā et nō fuerit qḋ pbibeat. Et diffinim⁹ graue quod est illḋ qḋ tēdit inferi⁹ q̃ñ dimissum fuerit cū sua natura: et in istis oībus caliditas puenit ad cor et pcedit in arterias et spargitur. At ŝo accidit pbibitio illi⁹ in q̃busdā locis sicut accidit ei sup quē ponunṫ prune vel pruine. Nocumentū vero harum necessarium est esse actu.

¶ De febre in qua fit vnaqueq₃ duarum rerum in vnoquoq₃ duorum locorum. Ca. 55.

SI hec febris fuerit: nō erit nisi vbi sunt due materie frigide mote propter putrefactionem: quarum vna est in interioribus: et altera in exterioribus et non est aliqua earum plurimi nocumenti. Deinde cum incipiunt putrefieri: mandat vnaqueq₃ earum vaporem calidū cōprehedentē cū partibus suis et vbi est frigidū. ¶ Et tu quidem iam sciuisti causam in regimine humoris frigidi in dispositione motus.

¶ De febre sincopali humorosa. Ca. 56.

HEc secundum plurimum est propter flegma crudum repletionale quod facit febrem disperditum plurimū: quia iam vincit virtutē et ŝm plurimum adiuuat sup eam debilitas oris stomachi: et quando mouetur et incipit in putrefactione virtutem vincit plus et facit eam hesitantem. Que si dimissa fuerit cū materia nō sufficiat cōtra materiā. Et q̃ñ occupatio fit in euacuatiōe ei⁹ cū facilitate fit inobediēs aut mouetur motu prefocante virtutem: et quando occupatur in euacuatione ei⁹ cum solutione vētris: aut flobothomia cū labore non tolerat virt⁹. Quō em̃ tolerabit cū sit illic cū sua q̇ete syncopis: et cū hoc toto ipsi indigēt euacuatione vehemēter: et iterū ipi indigēt cibo vehemēter: q̃ñ in humorib⁹ eoz nō est qḋ nutriat corpus et viuificet ipsum: et corpus ei⁹ est priuatum nutrimento. Quod si studueris in cibando: addiṫ materia diminuta: et si non cibaṫ: cadit virtus. Et accidit i ceptiōe sui vt effundaṫ ad cor res frigida faciēs accidere syncopim. Et minoraṫ pulsus: et tardaṫ: et fit rarus. Ampli⁹ natura sollicita ē i calefactiōe materiei et subtiliatiōe ei⁹ et putredo q̃ mouet in quasdā pteseius adiuuat sup eam: ergo euadit cor a nocumē ior frigore eius: et cadit nocumentū caloris eius: quare fit pulsus ve-

lor et ꝓprie i ꝯstrictiõe sua plꝰ ꝙ̃ sit velocita s aliorũ: quis illud qḋ vincit cũ hoc sit paruitas et tarditas et raritas. ¶ Et piodus eiꝰ est piodus flegmatice et non alterat̃ ab ea. ¶ Est cũ ea isfatio faciei: et mollicies corpis: ꝛ colores habẽtiũ eã nõ figunt̃ sup dispõnẽ vnam: imo qñq̃ẽ cinerea ꝛ plũbea eiꝰ mã: ꝛ qñq̃ fit citrina: ꝛ qñq̃ fit nigra ꝛ qñq̃ fiũt labia eoꝝ sicut labia cõedẽtis mora. Oculi ṽo eoꝝ sunt fusciuirides exeũtes valde apḋ ꝯmotiõez egritudis: ꝛ fit sicut mania cus: ꝛ qḋ est sub hyppocũdrijs eoꝝ est vehemẽtis isflatiõis ꝛ similiter viscera eoꝝ: ꝛ qñq̃ euomũt acetosuz: ꝛ qñ est eis apa in q̇busdaz viscerib': tũc nõ sperat̃ omnino. ¶ Et qñq̃ accidit eis in q̇busdam horis ex colera dominante grossa: ꝛ fit cũ ea in viscerib' adustio: et euomũt colerã: ꝛ sunt ei periodi flegmatice ẜm plm.

¶ De febre sincopali minuta subtili. Capl̃m. 57.

Hec febris est acuta: ꝛ cadit pulsus ꝛ ṽtus paroxismo vno aut duob' paroxismis cũ additiõe ꝛ eueniẽs in corpe cũ velocitate: ꝛ qñq̃ nõ sufficit cũ ea ṽtus vsq̃ ad .4. ꝛ fit ex chimis subtilib' plurimũ quorũ colericũ est vehemẽtis subtilitatis et ꝓfundatiõis male substãtie venenose cui iam accidit putrefacto i corporib' calide ꝯplexionis sicce valde. Et plures paroxismi huius febris sunt paroxismi tertiane.

¶ De febre diurna ꝛ nocturna ex flegmaticis. Cap. 58.

Diurna est cuiꝰ paroxismꝰ accidit in die ꝛ eiꝰ tepori nocte: et nocturna ẽ ecõuerso: ꝛ vtreq̃ sunt male. Sz diurna est lõgior ꝛ deterior: ꝛ facit cadere multotiẽs ꝓpter lõgitudinẽ suã ꝛ suũ euẽtũ in calore diei in ethicã: ꝛ si ip̃a nõ esset seua nõ accideret hora apertionis pororꝝ ꝛ resolutionis vaporis: ꝛ nõ accidit nisi ꝓpter multitudinẽ materiei ꝛ fortitudinẽ eiꝰ: ꝛ est necessariũ cũ hoc vt patiẽtes eã cibẽtur in nocte: ꝛ nõ ꝑmittãtur dormire sup repletionẽ stomachi: ꝛ ꝓcipiãtur vigilie: ꝛ ex eis q̃ faciũt cadere ṽtutẽ: ꝛ ẽ tolerãtia febris in calore diei. ꝛ vigilie i frigore noctis sunt ex eis magis digne q̃ faciũt cadere in ethicã: ꝛ ad summũ est de genere febriũ difficiliũ.

¶ De cura flegmatice. Capl̃m. 59.

Cura huius egritudinis diuersificatur ẜm horas suas. s. ꝓncipium ꝛ augmentum et statum et declinationem: ꝛ secunduz apertionem digestionis in ea ꝛ eius occultationem: et diuersificatur ẜm materias suas. s. flegmaticã acetosam ꝛ flegmaticam vitreã et flegmaticam salsam ꝛ dulcẽ. ¶ Et omnes eius sp̃es cõicãt in hora principij in trib' diebus in necessitate lenificationis equalis aut vomitus: ꝛ in necessitate administrationis subtiliantium ꝛ incidẽtiũ ꝛ diureticoꝝ: ꝛ cũ superuenerint febri dies tres subtiliatur in ea materia propter febrẽ: ꝛ si añ illud mouebis: nocebis et non facies aliquid. ¶ Et in augmento cum subtiliatione regiminis ẜm equalitatem: et fortasse ẽ cõtentꝰ aq̃ ordei in primis tribus dieb' sperãdo q̃ sit statꝰ eiꝰ ꝓpinquior ꝓpter subtilitatẽ materiei aut paucitatẽ eiꝰ

Quod si certo sciretur quod status ei⁹ esset tardus: nō subtiliaret regimen: quoniam fames et somnus sup famē: et exercitu super famem si nō debilitant sint vltima in iuuamēto huius egritudinis. Immo declinaretur in principio ad ingrossationem vsq ad septimū: deinde gradaretur: verum augmētū eget vt subtilietur regimen in pmis. Si aūt status apparet longinquus possibile est vt succurratur illi cū ingrossatione regiminis: deinde gradetur vsq ad horam status: qm tēp⁹ est sufferens hoc in hac egritudine nō sufferens in acuta. Cūq per trāsierit septim⁹: non stes tunc super subtiliationē qm illa debilitat et addit in debilitate oris stomachi: et quotiens senseris longitudinē maiorem subtilia minus: quoniam subtiliatio eius in ipso omnino magis sit necessaria quam in quartana: et similiter opz ne festines cibare ipz cum eis que sunt sicut pulli et panis cum muzaguarat nisi timeat debilitas aut appareat declinatio. ¶ Ampli⁹ diuersificatur cura eius cuius causa est flegma salsum: et dulce: et cuius flegma est vitreū: et acetosum: et fit ex ea nimiuz frigus in qua corpus nō calefit. Uerum in duabus primus necessaria est lenificatio cum medicina leuis infrigidatio quedā: et in duab⁹ scdis est medicina magis laboriosa et in duabus pmis indiget incisione cū subtiliatiuis in quibus est calefactio plurima quoniam sit exiccatio plurima: et in duabus scdis necessariū est illud qd subtiliet cum incisione et calefactione cum acredine: et ppriie qn flegma est permixtū cū melācolia: nā necessaria sunt in huiusmodi ea que sunt sicut dyaciminum et confectio de fulfure et administratio salsorum. ¶ Et conuenientiores medicine q administrant in pncipio sunt geleniabin vsq ad diem septimū: et non est malū vt administretur iterum aqua feniculi et aqua endiuie et aqua apij cum geleniabin fm necessitatem. Et sirup⁹ acetosus est vehemētis necessitatis iterum: et aqua mellis cū ysopo: et est possibile vt consequat per eā illō qd queritur de lenificatione nature: et proprie cum solutiuo facto de zuccaro rosa. et rosis rubeis nominatis persicis: quoniam est solutiuuz et lenificatiuum: et quandoq necessarium est vt confortetur eius lenificatio et confricetur in aqua iuleb: et permisceatur si voluerit cum cassafi. et penidijs: et iterum geleniabin acceptum cum melle et terenia bin permixtum cum aqua iuleb: et non fiat assiduatio super eam cū solutiuis in principio et post ipsum: et proprie quando cum materia est colera: illud enim perducit ad corruptionez complexionis. ¶ Et multi quidem homines dant in potu in pncipio sicut est medicina de turbit in omni nocte: et sicut pillule de mastice in hebdomada bis: et sicut pillule de seminibus diureticis. ¶ Descriptio medicine de turbit. ℞. zinziberis et masticis amborum ana. ʒ. x. turbit sicut alcohol ʒ. x. zuccari tabarzet quantum omnia: detur in potu ei omni nocte auř. i. et illud fiat quando natura est non lenis. Si enim respondet omni die bis non indiget hoc. ¶ Ego vero non diligo expectationē digestionis et lenificationis cum eis que diximus prius. Immo opz

vt euacuetur ex ea aliquid: et expectetur in reliquo vsquequo digeratur: et fiat illud cum facilitate paulatim absque superfluitate: deinde perueniat ad diuretica: et similiter abhorreo quod est simile aque prunorum et tamarindorum et similium: de illis que debilitant et soluunt subtile: et si materia fuerit decliuis ad additionem frigoris misceatur cum ea medulla cartami: et si fuerit materia ad coleram decliuis misceatur cum eo sirupus violatus: aut viole condite cum siracost aut viole sicce contrite. ¶ Et adiuues cum clisteribus lenibus factis ex melle et sale et aqua sicle et oleo sisamino. ¶ Et vomitus fiat cum aqua raphani et raphano infuso in sirupo acetoso cum seminibus et his similibus: et si necessarius est vomitus plurimus propter multitudinem eius quod accidit ei de nausea et alteratione saporis oris administrentur grana raphani et bibatur ex eis vsque ad auf.i. cum aqua frigida: et vomitus quidem cum eo quod est in eo de debilitate stomachi vehementis iuuamenti valde et est vltimus huic egritudini. Oportet ergo vt expectetur in eo septimus vt non accidat ex eo in principio debilitas apostemans corpus stomachi: et si sit grauis in eo vomitus non prouoces ipsum super ipsum cum labore. ¶ Et si acciderit ei vomitus et proprie in principio periodi non retineatur nisi fatiget et debilitet: tunc enim restringatur sicut cum miua et sirupo de menta que dicemus post. ¶ Et si accidat dolor capitis administrentur embroce ex camomilla cum immissione.4. extremorum in aqua calida: et ligatione crurum cum fortitudine: et si indigeatur aqua ordei administretur decocta cum radicibus quantitate equali: aut misceatur cum ea sirupus acetosus cum melle: si non acetat in stomacho: aut aqua mellis si acetat: et melior hora in qua datur in potu illud est si fuerit in aqua eius in principio rei tinctura: tunc enim oportet vt in potu detur in primis de geleniabin: deinde detur in potu post ipsum duabus horis aqua ordei. ¶ Et non oportet fiat inunctio cum vnguentis resolutiuis. Et neque embrocatio fiat cum embrocis subtiliatiuis cum egritudo est in principio: et humor est in corpore ambulans: ipsa enim mollificant viscera sua calefactione humida: et alienetur aqua frigida. ¶ Et quotiens videris vrinam grossiorem: et rubicundiorem: non erit malum si flobothomaueris: et necessarium quidem est vt redeas tunc ad sirupos acetosos. ¶ Et scias quod fricatio est de curationibus iuuantibus eos: et quanto fuerit flegma viscosius et grossius tanto erit fricatio magis conferens: et dicitur quod fricatio cum tela aranee cum oleo est iuuatiua valde: et quando incipit egritudo augmentari: et post illud tunc sit sollicitudo de ore stomachi et quod ipsum confortat: et sint masticationes facte ex menta et mastice et aniso. Et administretur vomitus cum raphano secundum quod diximus cum minoratione cibi: et sit cum geleniabin quod in potu datur in principio et post septimum permixtum quod confortat os stomachi: et sit in eo prouocatio plurima sicut anisum et mastix: et sit cum aqua calida et proprie in principio periodi: nam

ipsuz resistit rigori ꝛ frigori: ꝛ extinguit cũ hoc sitiz quãuis sit estuosa. ¶ Et multotiens quidem ꝯceditur euacuatio flegmatis et humoris crudi in hac hora. Sed melius est vt expectet̃ in eo cõplemẽtũ digestionis. ¶ Et qñ egritudo incipit cũ calore ꝛ assiduat: iuuat̃ cũ huiusmodi trociscis. ℞. myrabolanoꝝ citrinorũ aloes succi eupatorij succi absynthij oĩm. añ. ʒ. v. croci et masticis amboꝝ. añ. ʒ. vj. informent̃ trocisci: ꝛ sumat ex eis omni die põdus. ʒ. i. ꝛ omni nocte pond⁹. ʒ. ß. ¶ Et cum videris ꝙ digestio apparet: adiuua eã cũ eis que sunt sicut folia apij et feniculi et radices squinanti ꝛ capillus veneris. ¶ Si autẽ scias qꝺ materia est frigida valde nõ est malum vti pipere pauco: et vti vino pauco subtili non plurimo. ¶ Et quandoq; adiuuant vnguenta resoluentia ad digestionẽ ꝛ resolutionem cũ virtute forti ꝛ sunt conuenientiora in hac egritudine ꝙ̃ in reliquis febribus. ¶ Et oportet vt consideret̃ in hoc virtus ꝛ febris et rigor. ¶ Quod si virtus fuerit fortis et febris non fuerit seua valde: adde in ea in vnctionibus ꝯfricãdo: ꝛ si non: administrentur olea subtilia que ad equalitatẽ sunt decliuia. ¶ Et qñ pertransit. xiiij. tunc necessarium est administrare qꝺ subtiliat plus: sicut feniculũ ꝛ apiũ: ꝛ fortasse indigemus semine amborum et aniso ꝛ eo qꝺ est sicut sirupus acetosus cũ seminibus in quo ponunt̃ ysopus ꝛ alhasce ꝛ administratione trociscoꝝ de rosis. ¶ Et fortasse est necessariũ addere in eis ꝓpter stomachũ thus et masticem ꝛ ciperum ꝛ absynthium ꝛ his similia scꝺm qꝺ exigit illud quod presens est. ¶ Et vinum subtile confert eis in hac hora cũ subtiliatione sua: et qꝛ cõfortat calorẽ innatũ: ꝛ qꝛ ꝓuocat et sudare facit: et cũ videris digestionẽ ꝛ fortitudinẽ: dabis ei in potu ꝑost illud trociscos de absynthio. ¶ Et cũ videris frigus in principio paroxismorũ nocere ꝛ egritudo nõ est in ꝑricipio: da in potu aquã calidã in qua decocta sint ea que sunt sicut semẽ apij ꝛ anisum et ozimum. Et administrabis iterũ hmõi ꝛ fortiora eis que sunt embrocãdo ꝛ vaporãdo ꝛ huiusmodi. Et quandoq; datur in potu ad rigorem vehemẽtẽ. ¶ Decoctio scꝺm hũc modũ. ℞. zinziberis origani ameos omniũ. añ. ʒ. iij. coriandri. ʒ. iiij. rosarum calamẽti amboꝝ. añ. ʒ. iij. passularũ. ʒ. vij. decoquãtur scꝺm descriptionem vel scꝺm medietatẽ: et sit dosis vnc. iij. ¶ Et cum videris flegma: dabis in potu tyriacaz: et dentur iterum in potu trocisci de rosis magni cum aqua feniculi: et detur ei omni nocte medicina de turbith et pillule de aloe facte cum speciebus que sunt sicut piper: et ad illud decoctio huiusmodi. ℞. hiere. ʒ. vij. turbith. ʒ. x. myrabolanorum nigrorum. ʒ. v. eupatorij. ʒ. v. salis indi. ʒ. iij. bedeoard suchaha omnium. añ. ʒ. iiij: eupatorij ʒ. v. salis indi. ʒ. iij. bedeoard suchaha omnium. ana. ʒ. iiij. anisi. ʒ. iij. decoquantur cum aqua apij: et sumantur de ea in potu secundum quantitatez necessitatis. Et fortius illo est illud quod. ℞. duarum radicuz et radicis lilij omniũ. añ. ʒ. x. hiere. ʒ. viij. succi eu

patorij.ʒ.v.feminis apij et feniculi omnium.an̄.ʒ.iiij.ſpice menthe amborū.an̄.ʒ.vij.fiant ex eis trociſci et adminiſtrētur.
¶Decoctio bona. ℞. duarū radicū ambarꝫ.an̄.ʒ.x.paſſularū enucleatarū.ʒ.vij.aniſi ꝛ maſticis āborū.an̄.ʒ.iij.bedeoard ꝛ ſucbaba eupatorij omniū.an̄.ʒ.iiij.decoquāt ī libꝛis tribꝰ aq̄ vſq; redeat ad librā vnā aq̄ ꝛ ſumant ī potu aliquot diebꝰ in ieiunio. ¶Trociſci boni apud cronicas febꝛes:ꝛ vehementiā rigoꝛis. ℞. hiere ſucci eupatorij abſynthij ſucbaba bedeoard omniū.an̄.ʒ.v.ſeminis apij et feniculi aniſi omniū.an̄.ʒ.iij.ſalis naptici.ʒ.iiij. ſeminis cuſcute myꝛabolanoꝛum chebuloꝛum omniū.an̄.ʒ.xv. agarici. trociſcoꝛum de roſ.ʒ.xx.de turbith.ʒ.xxx.fiant ex eis trociſci:et ſunt ſolutiui.
¶Et iterum aloes myꝛabolanoꝛum citrinoꝛum ꝛ reubarba. maſticis ſucci eupatorij abſynthij omnium.an̄.partē.i.croci partis vniꝰ medietatem terantur ꝛ adminiſtrentur. ¶Et iterum hiere myꝛabola. chebuloꝛum ſalis omnium. an̄.ʒ.iiij. ſeminis apij et feniculi et aniſi omnium ana.ʒ.i.ſ. abſynthij.ʒ.v.trociſcoꝛum de roſis.ʒ.iij ſucbaba bedeoard omnium.an̄.ʒ.ij.terantur et infoꝛmentur pillule. ¶Decoctio bona. ℞.eupatorij.ʒ.v.et radicis lilij ꝛ radicis liquiritie ꝛ ameos omniū.an̄.ʒ.iiij.ſeminis apij feniculi.an̄.ʒ.iiij.roſarum.ʒ.v.decoquant omnia et ſit doſis eiꝰ omni die vnc.iij. ¶Et iterum radicum trium omnium.an̄.ʒ.x.ſeminis aniſi apij omniuꝫ. an̄.ʒ.ij.ſucbaba bedeoard eupatorij abſynthij omnium an̄.ʒ.v.cētauree.ʒ.iij.decoquant:ꝛ bibantur vnc.iiij. ¶Et iterum herbe eupatorij fumiterre bedeoard ſucbaba abſynthij omniuꝫ.an̄.ʒ.v.paſſularum.ʒ.x. myꝛabolanoꝛum citrinoꝛum.ʒ.x. ¶Et hec quidem cura eſt ſalſo et ei in quo vincit colera magis conueniens. ¶Et agaricum cum de eo ſumitur in puluere ex.ʒ.i.vſque ad.ʒ.i. et tertiam diebus continuis pꝛohibet elongari egritudinem. Sumatur ergo puluis ex eo et commiſceatur cum melle et bibatur. ¶Et ſemen vrtice poſt digeſtionem vel commixtionem eſt mirabile valde ſumptū cum puluere aut cuꝫ melle. ¶Uerum ſi acciderit ei modus aliquis ſolutionis ventris:opoꝛtebit vt addatur in eo pꝛopter debilitatem ſepatis:ſemen cuſcute vel turbith:et ſemen cuſcute:et pꝛopter debilitatem ſtomachi maſtix ꝛ aniſum: et pꝛopter debilitatem ſplenis et groſſitudinem eius radix apij et ſcolopendrie:nam multotiens aſſociatur huic egritudini ſplen. Et foꝛtaſſe opoꝛtet vt addantur pꝛopter ipſum ciperi et grana et ben de fenugre. Et conſideretur cum hoc diſpoſitio vehementie febꝛis vt non accidat vehementia calefactionis. ¶De euacuationibus vero que ſunt foꝛtioꝛa:ꝛ indigetur eis in hac egritudine apud digeſtionem: eſt vt augmentetur doſis de pillulis de turbith. Et adminiſtrentur clyſteria foꝛtia. Et de illis ſunt pillule iſte. ℞.maſticis ſextam dꝛagmam vnā ſucci abſynthij quartam dꝛagmam vnam pulpe colloquintide ſextā.ʒ.i.hiere pigre.ʒ.ſ.agarici.ʒ.ſ.infoꝛmentur pillule cū ſirupo ace

toso mellino: et sumatur in potu. ¶ Et de illis sunt pillule de mastice et de aloe. Quod si materia fuerit ad caliditatem declivis: sumantur de trociscis de spodio solutivis.ʒ.iij. trocisci de turbith.auf.I.scamo nee auf.I.S.succi eupatorij aur.ij. Et dent in potu secundum quantitatem virtutis. Et item eupatorij absinthij capilliveneris et myrabola. fumiterre passularum mundatarum equales sumantur partes: et detur in potu secundum quantitatem necessitatis. ¶ Et si non suffert corpus solutionem ventris perveniatur ad diuretica et subtiliativa et sudare facientia. Et de summa illorum quibus indiget tunc: est infusio aloes cum melle. ¶ Et quando declinat egritudo non est tunc introitus balnei ante cibum malus. ¶ Cibi autem eorum sunt subtiles sicut acetum et oleum. Et quandoque ponitur in eis parum almuri proprie in fine eius. ¶ Illi autem qui sunt fortiores sunt altaragi et pulli et alcubugi et his similia post declinationem. Et oportet ut ponantur in eis et proprie apud digestionem ea in quibus est incisio sicut acetum et syuapis et almuri. ¶ Et si fuerit flegma acetosum malum viscosum porrum et aqua ciceris sunt de melioribus cibis eis. Et quandoque ponuntur in eis cyminum et anetum et oleum. Et item beguerid facta ex sicla et almuri et aceto et oleo abluto et alchauguamac sicut kemac de capparibus et remach de aneto et origano et aniudem et asparagis. ¶ Et devitentur olea in quibus est infrigidatio et humectatio. ¶ Et hora cibi est post tempore paroxismi et eradicationem eius: et ante paroxismum ad minus.iiij.horis.

¶ Mensura autem somni eorum est ut sit equalis vigilijs: et sit digestio materie ad somnum et resolutio ad vigilias. ¶ Et balneum quidem est vehementis nocumenti post declinationem. ¶ Et succurritur vomitui eius quando superfluit. Et oportet administretur in illo quod sit sicut miua: et sirupus de granatis cum mentha simul cognitus. Et si necessarium est fortius: sumantur de granis granatorum maiorum.ʒ.x. et thuris albi et masticis amborum. ana.ʒ.v. menthe.ʒ.vij. decoquantur in.ij.lib. aque in qua sint folia menthe donec minuatur: et succurratur fluxui ventris ei cum superfluit cum retentione eius cum eis que scivisti de stipticis regimentalibus et medicinalibus. ¶ Sed eius quidem debilitationi succurritur ut cibetur successione eius pullis assatis et in patellis coctis: et ut adhibeantur suffumigationes et odores vivificantes. ¶ Et si acciderit inflatio in facie et extremitatibus iuvantur cum administrantur huiusmodi trocisci. ℞. anisi et lacce ablute amborum ana. pondus.ʒ.v. amigdalarum excorticatarum croci marmacor omnium. ana.ʒ.iiij. seminis apij semis feniculi floris squinanti omnium. ana.ʒ.iij. floris eupatorij.ʒ.iij spice.ʒ.v. hierepigre ʒ.vij. rosarum.ʒ.x. fiant ex eis trocisci et administrentur: et fortasse indigebis eis que sunt sicut omorusia et dyalacca et medicamen de amigdalis amaris. ¶ Et ad longitudinem febris. ℞. rosarum pondus.ʒ.x. masticis et spice et feniculi et seminis apij et seminis endivie et succi eupatorij et succi absinthij omnium. ana.ʒ.iij. spodij.ʒ.v fiant trocisci et sit dosis ex duabus.ʒ. usque ad.v. cum.ʒ.x. de geleniabin in decoctionis feniculi

quātitate vnc.ij. Et ameos confectū cū melle est magni iuuamēti i hmōi loco. Et fortasse indiges ppter lōgitudinē frigoris fricatione. Et mod⁹ in ea est vt incipiat ab humeris ⁊ inguinib⁹ qñ spargit caliditas in manib⁹ et pedib⁹ ⁊ calefiūt. ¶ Si aūt senserit silitudinē lassitudinis fiat pmutatio ad fricationē dorsi. Et qñ vehemens fit calefactio q̄ necessaria est i eis: tūc dimitte eā ad aliū mēbrū. Et de oleis bonis est oleū dulce in quo nō est stipticitas ⁊ oleū camomillinū ⁊ oleū de aneto decoctū in vase duplici. Cū ergo cōpleueris: tūc absterge oleū aliqd vt nō angustiet: ⁊ nō est malū si fricationē siccaꝫ sequat̄ fricatio cū oleo aliquo. ¶ Et de illis q̄ seruāt stomachos eorū vt nō debilitent̄: sunt vnguēta inuncta capiti stomachi q̄ sunt sicut camomillinū ⁊ oleū nardinū ⁊ oleū anetinū ⁊ forti⁹ illo alnazoki. Et de emplastris iuuatiuis ē vt decoquat̄ camomilla cū re pauca masticis decoquēdo cū vino cū duplo sui de melle. ¶ Et si accide rit appetit⁹: tūc meli⁹ est vt nō administret̄ vinū solū: imo in quo decocta sunt sicut camomilla ⁊ dactili ⁊ mellilotū et absynthiū.

¶ De cura flegmatice continue q̄ nominat̄ latica. Ca. 60.

Est cura facientis paroxismū oī die. Et differt ab ea: qm̄ opꝫ vt in illa sit administratio subtiliantiū calidoꝝ cū facilitate. ¶ Et hoc si fuerit cōtentus eis q̄ sunt sicut sirupus acetosus ⁊ geleniabin ⁊ iuleb de melle ⁊ aqua feniculi ⁊ apij et radicū triū sine dubio ꝯfert. Et qñq3 ꝯfert eis kisch de aneto et kisch de capparibus ⁊ pprie cū vestigijs digestiōis. ¶ Et p̄parent̄ cibi eoꝝ in obseruatione tēpoꝝ ⁊ diuersitatis ei⁹ ⁊ fortitudine virtutis ⁊ debilitatis eius p̄paratiōe cui⁹ remēoratio p̄terijt. ¶ Et de medicinis bōis ad eos sunt trocisci de decē generib⁹. ¶ Et iteꝝ de medicinis exptis ad eos est illa q̄. Re. rosē. ℥. vij. succi liq̄ritie fumiterre spice oīꝫ aā. ℥. iiij. masticis. ℥. iij. karabe. ℥. iij. anisi. ℥. ij. p̄paret̄. ¶ Iteꝝ trocisci eupatorij. ℥. iiij. rosaꝝ. ℥. j. ⁊ tertiā spodij. ℥. ij. et. ß. ¶ Et iteꝝ trociscoꝝ absynthij quoꝝ descriptio. Re. assari se. apij. anisi amigdalaꝝ amaraꝝ suchaba bedeoard succi eupatorij spice masticis oīm aā. ℥. ij. ¶ Et iteꝝ eupatorij vnc. iij. rosē. rub. lib. j. spice lib. ß. spodij vnc. iiij.

¶ De cura empialos ⁊ lipparie. Cap. 61.

Cura eaꝝ ppinqua est cure quā diximus ⁊ sunt ambe associate vni vie. Et opꝫ vt incipiat̄ i p̄mis a sirupo acetoso mellino ⁊ zuccarino. ¶ Et p̄cipiat̄ in eis ambab⁹ vt administret̄ rob agreste decoctū cū melle ⁊ sirupo rosē, deide fiat ḡdatio de via sumēdi i potu semina ⁊ aquas eoꝝ ad ifusionē aloes: ⁊ trociscos de rosis cū mastice: ⁊ pillulas de aloe ⁊ bierāpigrā: ⁊ pillulas de eupatorio. ¶ Et opꝫ vt i eis ambab⁹ sit stomachi sollicitudo habeat̄. Et administret̄ vomitiuū cū aq̄ faseoloꝝ raphani ⁊ anisi ⁊ calamēti et diuretica ¶ Et d solutiuis iuuatiuis ē illd qd fit ex myrabolanis nigris ⁊ citrinis ⁊ turbith ⁊ zuccaro. ¶ Et de illis q̄ ꝯferūt eis iuuamētū magnū sunt clysteria decliuia ad acuitatē: ī q̄b⁹ ponunt̄ medulla cartami

minor tanetum et camomilla et alba sce et mellilotū et almuri et mel. Et regimen lipparie indiget subtilitate plusq̄ regimē alterius.

¶ De cura febris cum sincopi humorosa. Ca. 62.

Hec febris est difficilis cure. ¶ Et modus in curatiōe eius est euacuatio gradata ex subtili ad fortez et ꝓprie quādo natura nō respondet ex se. Tunc em̄ cū clysteribus mūda qđ est in intestinis et venis ꝓpinquis eis ex superfluitate. Et administra in residuo subtiliationē cū fricatione. ¶ Et Gal. quidē dixit ꝙ deficit ab euacuatione plm̄ eoꝝ nisi cū fricatiōe: et melior modoꝝ in fricatiōe eorū est vt incipiat a coxis et cruribus descēdendo a superiori ad inferi⁹: et administref illđ cū mātili aspero abradēte cutē: deiñ ꝑmutef ad manus descendēdo ab humero ad spatulā ita vt igneat cutis: deinde ad dorsu3 et pect⁹: deinde redeat ad crura et reuertaf ad ordinem primum. Et ponaf medietas tp̄is eorum fricationi et medietas tp̄is eorum dormitioni si possibile est. ¶ Et ad summū canō curatiōis eoꝝ est subtiliatio nō calefactio valde: et de illis q̄ cōferūt eis sunt subtiliātia sicut aqua mellis cū virtute ysopi et seminis apij in matutinis et similib⁹ eis. Qđ si fuerit illic fluxus vētris supfluus decoque mel decoctiōe vehemētiore et nō soluesnisi parū tēperatū. ¶ Et sirupus acetosus mellin⁹ iterū cōfert eis: in estate quidē et cōsuetudine pot⁹ aq̄ frigide ꝑmixtus cū aqua frigida et in hyeme op3 vt nō sumat eā in potu penitus: et sit cōtent⁹ aqua calida et assumere calidū ex potibus est meli⁹ eis nisi apđ necessitatē est⁹ estatis et vehemētiā caloris plurimi. Et cōuenienti⁹ quo potanf ad sitim est sirup⁹ acetos⁹ mellinus. ¶ Et vinū cōfert eis in principio et ꝓprie si fuerint febres eoꝝ sanguinee: s3 parū sunt et ꝓprie in senib⁹: et necessariū ē eis vinū post cibū. ¶ Et tibi quidē necessariū est vt cōsideres pulsu3 habentium hanc egritudinē sp: et cū videris eū incipere debilitari et cadere subito ciba cū pane infuso in vino cōmixto si nō ꝓhibet apa in visceribus. Cum ergo associatur ei hmōi egritudo nō est curationi modus neq̄ fiducie loc⁹. s. quando accidit hmōi alteratio in pulsu. Et hec quidem cibatio est ex eis q̄ necessaria sunt qñ vehemēs fit sincopis: verū op3 vt ꝓhibeatur illđ. Cibus aūt super quē fit dormitio est aqua ordei super qua non addaf nisi cū cadit virtus. Et si additur: tunc sit panis infusus in iuleb aut aqua mellis. ¶ Et balneum quidem est de rebus nocibilioribus istis. ¶ Et calidum et frigidum valde ex aere cum calido enim non fit securitas de cursu humoru3 ad pulmonem et ad cor et ad cerebrum: et frigidū prohibet digestionē eius et addit in oppillationem eius. ¶ Quod si fuerit in ea humor colericus aliquis: tunc si facilis est vomitus et leniaf: est iuuatiuus valde. Et ad vltimum melius est vt assidue proficiat in ea.

¶ De cura febris cum sincopi minuta. Ca. 63.

Oportet vt emplastref pectus ei⁹ cum sandalis et aqua ros̄ et viuificetur cū cibo paulati3. Et sit cibus ei⁹ sicut panis de simila

infusus in aqua granatorum infrigidata si desiderat ipsum: et sit in aqua de fructibus. Si autē indigetur ad virtutē almososat factis ex pullis cū aceto et aqua agreste et oleribus frigidis et proprie coriandro erit iuuamentum in hoc si exhibeatur.

¶ De regimine nocturne et diurne. Ca. 64.

Regimen ambarum est regimen flegmaticarū: neq; est diuersitas in eis.

¶ De quartana periodica. Ca. 65.

Plurimū quartana est periodica. Et minorat casus quartane inseparabilis. ¶ Cause vero quartane sunt ea q̄ generāt melancholiam: postea putrefaciūt eam. Et tu iā sciuisti totū illud. Et sciuisti q̄ melancholia alia est q̄ est fex sanguinis: et alia est q̄ est adustio eius et eius humorū. Et sciuisti q̄ de illa est sanguinea: et de illa est flegmatica: et de illa est colerica: et de illa est adustio ipsius melancholie naturalis. ¶ Et existimauerūt quidā hoīm q̄ quartana nō generat ex melācholia naturali qm̄ ipsa nō putrefit. ¶ Et huius quidem sermo nō op; vt auscultetur. Immo de ppriet atibus oīs humiditatis est vt putrefiat quāuis rarificetur in preparatione. ¶ Et plurimum quidem euenit in successione egritudinis febrium diuersarum putridarum ppter diuersitatem humorū ex quibus generant: ex quorū putrefactione cū addunt et nō euacuant: multiplicat melācholia: deinde cū putrefit: est quartana: et multotiēs quidem accidit successione splenis: et cū hoc ipsa fm plurimū nō euacuatur ex dolore splenis aut duritie eius. ¶ Et saluior quartana est illa q̄ non accidit ab apostemate splenis aut alijs: aut cū qua nō est apā splenis. ¶ Quartana enim que euenit ab apostemate splenis aut cū qua est apostema splenis multotiens perducit ad hydropisim et pniciē. ¶ Et q̄rtana q̄ salua est: liberat ab egritudinibus malis melancholicis sicut melancholia et epilepsia. ¶ Et in ea est securitas a spasmo qm̄ humor est siccus. ¶ Et fm plim est egritudo salua. ¶ Et qm̄ nō accidit in ea error nō addit supra annū. Et qñq; perdurat .xij. annis: et quod est infra eos. Et q̄ ex ea lōga est: pducit ad hydropisim. ¶ Et scias q̄ autūnus est inimicus quartane.

¶ De signis. Ca. 66.

Signa sunt q̄ quartana incipit in primis cū frigore puo: deinde incipit frig⁹ eius addi: postea minorat parū apud statum sicut in flegmate. ¶ Cūq; calefit corpus nō est caliditas vehemens lz sit maior et magis apparēs q̄ illa q̄ est in flegmatica. Ipsa em̄ cū difficultate sua et inflāmatione nō inflāmat inflāmatiōe de qua curat sicut ignis in lignis grossis: et nō comprehendit sup corpus totū immo est illic caliditas cū horripilatiōe: et in hoc est grossitudo humoris: et est cū frigore et aliquātulo dolore q̄si frangat ossa: et ē illic cōtractio ppter quā stridēt dētes: verū nō sicut in flegmatica: quapropter pducit illō ad debilitatē visus. Verū lenit apud digestionē

qm̄ malitia minorat̄ sicut fuit in principio parūper. ¶ Et de signis quartane sunt cause ei⁹ antecedētes ex febrib⁹ q̄ ꝓlongate fuerūt et ex splene aut dolore. ¶ Et de signis q̄rtane etiā sunt dispō cōplexiōis ꝛ significatiōes melācolie et etas ꝛ tp̄s ꝛ cib⁹ ꝛ forma ꝛ ꝯsuetudo ꝛ q̄ sunt his similia. ¶ Et periodus ei⁹ est .vigintiquatuor horaruꝫ Et multotiēs est febris tertiana in estate quidē ꝛ fit quartana i hyeme. Et multotiēs perducūt febres diuerse ad febres ꝑmixtas in quibus nō est ordo ꝑpter diuersitatē residui humoꝝ remouentiū post febres. Cū ergo stat⁹ cōfirmat̄ ſm cinereitatis additionē cōfirmat̄ sup quartanā. ¶ Et illius quidē q̄ est a flegmate adusto sunt paroxismi lōgiores: ꝛ accidit eis frig⁹ ſm pl⁹ successione assiduationis: ꝛ est sudor tardior: ꝛ vrina grossior: ꝛ durities venarū minor: ꝛ fit ſm pl'm successione febriū flegmaticarū. ¶ Et illā q̄ est a sanguie adusto antecedūt signa sanguinis: ꝛ febris eius ꝛ rubedo vrine: ꝛ significāt ipsam forma ꝛ etas ꝛ tēp⁹: ꝛ fortasse erit post febres sanguineas ¶ Et in illa q̄ est a colera adusta est pulsus vehemētioris velocitatis ꝛ frequētie: ꝛ incipit cū horripilatione ꝛ frigore in carne ꝛ siti ꝛ sudore: ꝛ q̄n̄q꜡ fit ira ꝛ sudor ꝛ inflāmatio: ꝛ significāt ipsam forma tp̄s et etas: ꝛ q̄n̄q꜡ significāt ipsam ꝙ ipsa fit successione febrium colericarū. ¶ Et pulsus in q̄rtana est decliuis ad duritiē ꝑpter siccitateꝫ humoris. Ipse eñ trahitur ad interiora quasi ipse esset pulsus senis: ꝛ ad equalitatem dum non mouetur. ꝛ si moueatur: diuersificat̄ pulsus valde propter grossitudinē superfluitatis: et fit mundificatio ei⁹ apparēs apud teporem: ꝛ est significatio completa sup quartanā: ꝛ multotiēs accidit in eo dyastoles inequalis ꝛ sistoles vehementis necessitatis ſm contrariū eius quod est in tertiana: ꝛ pulsus quidē quartane melior est pulsu flegmatice in paruitate et frequentia: sed est similis ei in tarditate: et apud inceptionem paroxismi additur tarditas sua ꝛ frequentia. et diuersitas eius est maior diuersitate reliquarum febrium: deinde incipit magnificari et fieri frequēs ꝛ velox. ¶ Et vrina in quartana est similiū horaꝝ i priuatione digestiōis propter frigus materiei et grossitudinē eius nisi apud statū bonū. Uerū dispositiones eius ꝛ colores eius diuersificātur: ꝛ illud ideo quoniā melācolia generat̄ ex humoriib⁹ diuersis. ¶ Et de signis digestionis quartane est leuitas tremoris. Urina aūt in principio est alba ad viriditatē decliuis cruda: cui nō est digestio. Et post principiū diuersificat̄ eius dispositio propterea ꝙ plurimū melācolie est generatū ex hūorib⁹ diuersis: ꝛ ē apd̄ declinationē nigrū. ¶ Et sudor in quartana est plurim⁹ ꝑ cōparatiōeꝫ ad flegmaticā: ꝛ nō multiplicat̄ per cōparationē ad alias. Et sitis minorat̄ hac in febre: nisi sit a melancolia colerica.

¶ De cura. Cap. 67.

Consideret̄ in hac egritudine: an sit melancolia flegmatica: aut melancolia sanguinea: aut melācolia colerica: aut melā-

colia melãcolica. Deinde rege vnãquãq eaꝝ cũ eo qd ei ẽ ꝯueniens de illis q̃ dicem⁹. ¶ Uerũ oĩbus specieb⁹ suis sunt iudicia in quib⁹ ꝯmunicãt: ꝛ illd est ꝙ ipse minuunt in principio: quare necesse ẽ vt attẽdat an sit sanguis dominãs in ea: ꝛ ꝓprie qñ quartana ẽ a me lãcholia sanguinea. Tũc eñi flobothomet ꝛ extrahat sanguis ſm quãtitatẽ necessitatis. Et fortasse exigit multitudo ei⁹ vt extrahat de eo res plurima. Et qñ nõ est necessaria flobothomia: tunc flobothomia ẽ nociua inquãtũ debilitat: ꝛ inquãtũ educit cõtrariũ melãcholie: ꝛ inquãtũ mouet hũores ad exteriora. ¶ Et si opꝫ: euacuetur a principio de hũore faciẽte febrẽ aliq̇d ad alleuiãdũ ꝛ mũdificãdũ. Illd eñi apd digõnẽ ẽ ſm ꝙ innuã ad ipsuꝫ: ꝛ si post paroxismuꝫ per diẽ. ¶ Et nõ opꝫ vt fiat ꝓuocatio in p̄mis cũ fortitudĩe. Et opꝫ vt admistrent mollificãtia. ¶ Et si tibi nõ vr bonũ vti potionibus administra loco eaꝝ clysteria cõueniẽtia. Sed opꝫ vt sint leuia. Et nõ ꝯcedit ꝯfortatio eoꝝ nisi qñ ꝯsequit egritudo stati. Et si medicus iã p̄sumpserit ꝛ solutione eduxerit melãcholiã in principio aliquotiẽs solutione forti ꝛ ꝓhibuit egritudinẽ penit⁹ iꝫ ẽ rectuꝫ ab errore. ¶ Et opꝫ vt ꝓhibeat in die paroxismi a comestione: ꝛ precipiatur ieiuniũ: ꝛ ꝓhibeat ab aqua frigida illa die. Et est necessariũ in reliquis dieb⁹ vti carne teiugi aut pulli in p̄mis teiugi vsq ad tres vel quatuor periodos, deĩde pulli: tũc ei⁹ pulsus est melior. ¶ Et sit medicina in die paroxismi geleniabin ꝯfricatũ cũ aqua calida ĩ die bis aut ter. Sintq ℥.iij. geleniabin cũ ℥.x. sirupi acetosi. ¶ Et quidem scis ꝙ qñ melãcholia ẽ colerica: tũc opꝫ vt admistret in ea qd soluat eã ex gñe myrabolanoꝝ ꝛ viole. ¶ Et si est flegmatica opꝫ vt admistret in ea aliq̇d ĩ primis in quo sit virt⁹ polipodij ꝛ epithimi ꝛ similiũ. ¶ Et scias ꝙ aqua casei est bonũ vehiculũ ei qd admistrat de virtutib⁹ p̄dictis. Et fortasse ꝯfert administratio ei⁹ soli⁹ cũ ẽ caliditas violẽta: nã geleniabin ꝛ aqua eius colata cũ decoctione sua forti est loco ipsi⁹ ꝛ ꝓprie qñ ẽ in stomacho debilitas: aut est illd qd vincit humor frigid⁹. ¶ Et vomitus iterũ ꝛ ꝓprie ante cibũ ꝛ post cibũ ꝛ est cõueniẽtior ꝛ ꝓprie in die paroxismi ꝛ añ paroxismũ: ꝛ proprie qñ melãcholia est flegmatica est de rebus iuuãtib⁹ in ea: ꝛ non in principio tantũ immo ꝛ in omni hora. ¶ Oportet ergo vt non laboretur in principio ꝛ in principijs digestionis vsque ad aduentum complementi digestionis in euacuando superfluitatem cum eo qd calefacit cũ fortitudine: neq cum eo qd exiccat cum fortitudine ex medicina ꝛ dimissione ciborum: neq cuꝫ eo quod debilitat ex solutione ventris: neq iterum cum eo qd debilitat in principio ex subtiliatiõe regimis. ¶ Et scias ꝙ qñ incipit quartana in estate aut in hyeme: tunc oportet vt in potu det in primis de aqua ordei ꝛ secaniabin vt aperiat vias oppilatas ꝓuocatiõe ꝛ ꝯsumat velociter et illd ẽ post periodũ antecedẽtẽ tribus horis aut quatuor. Et cũ accidit quartana in hyeme: tũc non est mod⁹ vt det in potu trocisci,

¶ Et scias q res frigide ⁊ humide facilis digestionis boni chimi sunt conuenientes huic egritudini inquantū est febris: et ex hoc q sunt contrarie vni duarū qualitatū melancolie q̄ est siccitas: quare opz vt administrent iterū vbi non timet nocumentū digestionis Et non sit quantitas ex qua timet nocumentū in digestiōe aut misceat cum eis aliquid qd eaꝝ frigiditatem temperet: ⁊ non minuat earum humiditatē: ⁊ iste sunt res calide cū equalitate. ¶ Et alienetur omne frigidū ⁊ siccū. ¶ Et res humide ⁊ frigide huic egritudini cōuenientes sunt sicut endiuia ⁊ lactuca ⁊ melon ⁊ persica q̄nq. Et nō opz vt deuitent hmōi nisi aut propter vehemētiā frigoris: ⁊ est inuentum sicut in lactuca: ⁊ non est inuentum sicut in melone dulci. Aut propter vehementiā prouocationis perducentis ad ingrossationē sanguinis: ⁊ illud est inuētū in melone dulci. Aut ppterea q preparata sunt ei qd permisceat putredinē ⁊ est illud inuentum in persicis. Et opz vt obserues hmōi. ¶ Cibi vero calidi cū equalitate cū additiōe in humiditate sunt iuuātes valde: ⁊ pprie cū volunt equationē caliditatis eoꝝ vbi non diligit vt per ea fiat iuuamentum ad digestionē cū frigidis ⁊ humidis: sicut cōmixtio ficuū cum endiuia. ¶ Et nō est malū in primis sumere ea in quib⁹ est salsedo ⁊ acredo ⁊ incisio cū nō timet incrementū caliditatis.

¶ In fine aūt egritudinis nō est excusatio illi⁹: ⁊ trocisci de absynthio iuuatiui sunt vsq ad finē egritudinis. ¶ Et de illis quib⁹ fit iuuamētū est sessio in aqua calida dulci ante cibū omni die: ⁊ balneatio q̄ humectat ⁊ nō facit sudare neq excitat caliditatē: ⁊ cōtinuatio delitiaꝝ ⁊ quietis: ⁊ abhorrere exercitiū ⁊ mot⁹ corporales et animales. ¶ Et oēs iste febres indigēt humectantib⁹ ⁊ diuersificant in quātitate infrigidationis ⁊ calefactiōis. Et necessitas sua qua indigēt exiccatiuis est propter illud qd est in eis de virtute incisionis ⁊ absterfiōis ⁊ solutionis ⁊ nō propter exiccationē. ¶ Et opz vt obseruetur stomachus cum emplastris bonis ꝯfortantib⁹ q̄ sunt inter virtutē caliditatis et subtilitatē eius fm qd exigit dispositio. Et obseruentur splen et epar et regant vt non indurent et apostementur: ⁊ fortasse est necessariū ad prouocandū vomitū vti ꝯ aqua raphani cū semine suo q̄ misceātur cū sirupo acetoso. Et fortasse iuuatur cū antecessione comestionis sicle ⁊ ei⁹ quod salitum est de piscibus ⁊ synapis ⁊ his similiū ante ipsum. ¶ Et adiuuatur post illud cum potu aque multe: deinde fiat successio cū sirupo acetoso et euomat. ¶ Et de illis que conferūt ei est vt sumat ipm in die paroxismi: deinde euomat super ipsum: ⁊ securitatē facit a nocumento febris qd est propter frigus ⁊ rigorem ⁊ acuitatem febris si sumat allia ⁊ mel et bibat si est purum acetosuz mellinum: ⁊ impleatur cibo: deinde sumat aquam calidam et euomat. Cum ergo consumitur paroxism⁹ cenet rem paruam ⁊ balneetur in mane. ¶ Et si sumat añ paroxismū. v. horis cibum vt euomat: fortasse iuuabit illud

licet nō euomat. ¶ Et vomitus ante paroxismū quicunq; humor sit: aut alleuiat paroxismū: aut eradicat ipsum. ¶ Et de regimine bono est q ieiunet in die paroxismi si nō est qd prohibeat: & nō sumat cibū donec consumat paroxismus. ¶ Et ingrediet balneū die scdo: siquidē fuerit digestio sz descriptionē: & si nō fuerit digestio nō fiat in ea nisi effusio aque calide quātitate quā delectat corp' & humectat min' q̄ vt perueniat ad hoc vt liquefiat ex ea humor: & in die tertio administretur vomitus propter illud qd superfluit de cibo & qd resoluit balneū: q̄uis oporteat vt admistret vomit' i die paroxismi iterū. Qd si melācolia fuerit sanguinea iuuabit cū flobothomia ex basilica. Deinde per euacuationē subtilem cum eo in quo ponūtur de mundificantibus sanguinem sicut virtutes fucbaba & bedoard & polipodij & fumiterre & myrabolanorū: chebulorū & hoc quidem genus velociter recipit curationē. ¶ Et si fuerit melancolia colerica: tunc tibi inest vt administres infrigidationē & humectationē vltimas ex medicinis & cibis: & administra aquam temperatā sedēdo in ea & abluendo. & fiat lenificatio nature in principio cum eis que sunt sicut illud quod fit ex violis. & quod fit ex aqua casei cum virtute polypodij: aut sirupus acetosus cū epithimo & sirupus rosa. & aqua iuleb & cassiasi. ¶ At vero solutio eius integra separat post. 20. dies: qm̄ digestio apparet in eo. s. quando materia est melancolia colerica: deinde fiat gradatio ad illd qd subtiliat & incidit. ¶ Et si necessaria est rectificatio stomachi: tunc fiat cū inūctionib' & oleis & epithimatibus que non pertrāseant virtutem camomille & absynthij & melliloti & similium & ieiuniū plurimū vsq; in diem periodi: quandoq; iterum est ex eis q̄ non cōueniunt ei: & si fit in die periodi sufficiat eis de cibo parum modicū: ex mūdificatiuis iuuantibus sunt ea quib' est decoctio myrabol. & epithimi & sene in sirupo acetoso in quo decocte sunt viole: & fortasse sumitur in potu ente in eo asse in ieiunio proprie in die paroxismi: & euomat ipsum si nauseat cū anima eius. ¶ Et si fuerit melancolia flegmatica redeat ad sirupum acetosum mellinū cum aqua apij & feniculi & similiū: & si necessaria fuerit lenificatio misceat cū eo in principio virt' solutiua flegmatis de v̄tutib' turbith & polipodij: & fiat gradatio pauca ad virtutem agarici. Et fiat vt vomat cum sirupo acetoso mellino de seminib' & his similibus vsquequo incipiat digeri: & fit vaporatio stomachi & eius emplastratio cū eo qd est fortius: ita vt cū dactilis & ficub' & similib': & sifr inunge ipsum cū oleis calidis perueniēdo vsq; ad oleū de costo. ¶ Et fortasse est necessarium in eo prouocare vomitum cū sirupo acetoso: & sit in eo virt' sinapis & ellebori albi. Immo fortasse est necessariū vt in potu dentur cum dispositiōe sua cū non timetur debilitas dispositionis virtutis.

¶ Et si fuerit melācolia melācolica pura d̄ genere fecis sanguinis tunc rectificatur solutio ei' in primis cū aqua iuleb & penidijs & est

Juueniens administratio geleniabin mellini et zuccarini: et in fine ei⁹ euacuet cū eis q̄ sunt sicut decoctio mirabola. citrino ꝝ et nigroꝝ et fumiterre et passularū. ¶ Cū ergo egritudo digesta est tūc bonū ē flobothomare ex basilica. ¶ Et administret vomit⁹ sup cibū cū fortitudine aut leuiter ſm horā et necessitatē: et oportet vt assiduet ipsuȝ qm̄ ē radix ad euacuationē cū medicinis et clysterib⁹ fortib⁹. ¶ Et medicine q̄ administrāt i hmōi hora sūt epithimū et polipodiū et agaricū et sticados et lapis armen⁹ et lapis lazuli ablutiet nō ablutiet succ⁹ foliorū cētaurec cū sirupo mellino. Et fortasse necessarius ē ellebor⁹ niger. Et fortasse ifundātur i colerica sene et fumus terre cū epithimo et i sirupo acetoso: deinde habes ↄsiliū tunc apud euacuationē. Et da i potu flegmatice et melācolice ex ea tyriacā et mitridatū et medicamē de assa et sulphure. Et pip solū bibat i aq̄. Et de illis ē sinapis q̄ administret nō assidue: imo i omnib⁹ trib⁹ dieb⁹ et i p̄mis et añ illud i spacio lōgiore et similiter dyapipereon et similia illi de electuarijs. ¶ Et nō festines cū aliquo horū añ digestionē: nā si tu dederis in potu tyriacā et similia illi i p̄mis ↄpones quartanā cū quartana: et fortasse attrahes egritudines alias: et ꝓprie in hyeme. . ¶ Et i fine ei⁹ si necessaria fuerit flobothomia aude sup eā. ¶ Inq̄t Gale. Sanaui gentē plurima a quartana ita. Dedi eis in potu post digestionem solutiuum: deinde dedi eis in potu succum absynthij: deinde dedi eis in potu tyriacam. Et dico ꝙ assa et piper singularia sunt iuuatiua valde quando apparet digestio et peruenit status. Et ciba illum fabane et albune et keniculi capparis et sinapi et almuri et omnibus in quibus est virtus solutiua cum fortitudine: et fortasse erit tibi necessarium vt des ei in potu post quadraginta dies omni mane quantum est nabac vna de eis que sunt sicut medicamen de assa: et omni sero similiter: cum febris non fuerit acuta et materiei radix non fuerit colera. ¶ Et de trociscis iuuatiuis in hac hora et apud declinationem sunt trocisci secundum hunc modum. ℞. succi eupatorij et croci amborū. añ. pond⁹. ʒ. iij. scolopendrie aristo. et lactuce et reubarbari et spodij omniū. añ. ʒ. v. et se. acetose et se. portul. et ro. et spice. et se. cuscu. et anisi et se. apij et radicū capparis et granorum alben et se. feniculi omnium. añ. ʒ. iiij. conficiantur cum aqua apij et fiant trocisci: et detur in potu cum aqua feniculi et endiuie et cuscute: et hec quidem medicina iuuatiua est modis pluribus. ¶ Et si digeritur materia: tūc fac istud. ℞. myrrhe. ʒ. xv. spice. ʒ. xiij. agarici costi floris squināti oiȝ. añ. ʒ. v. petrosellini. ʒ. xv. anisi ʒ. x. ↄficiātur cū vino antiquo et cū melle et zinzibere. et sit dosis ei⁹ q̄tū est nux. et quādoq3 dant in potu i fine et cōualescentib⁹ et apō paucitatē nocumēti in ea et multitudinē caliditatis cū subtiliatōe materiei medianā huiusmodi. ℞. seminis iusquiami albi mādragore amborū . añ. siliquam. I. et asse circiter tertiam fabe. I. ¶ Et de hoc genere est vt sumant iterū calamēti domestici aurei. iiij. et seminis

vitice auf. xx. et epithimi auf. I. fiat trocisci parui valde et fit dosis. ʒ I. ¶ Et ex eis que bona sunt eis est vt administret post apparationem digestionis vsq ad finez eius istud. Sumat passular de lcemi aut de alacoen et allei siluestris et myrti vl' myrabolani recetis oim. an. pars. I. et decoquant in aqua dulci postq infusa sunt in ea: deinde bulliant exquisite et coletur: et detur de ea vnc. I. ¶ Et iterum seminis apij et anisi et cordumeni oim. an. ʒ. v. origani siluestris eu patorij oiuz. an. ʒ. vij. ameos. ʒ. iiij. sucbaba. ʒ. iij. passularu. ʒ. x. decoquantur in trib9 libris aque vsqueq redeat ad libram. I. ¶ Et de illis que bona sunt eis est vt sumant ameos spice et calameti oim. an. ʒ. x. et carui et anisi amboru. an. ʒ. vij. et asse pondus. ʒ. v. et zinziberis pond9. ʒ. iiij. et casse pondus. ʒ. iij. conficiant cu sufficietia mellis. et sit dosis eius pond9. ʒ. I. cu aqua apij et feniculi. ¶ Trocisci huiusmodi. R. succi eupatorij. ʒ. x. scolopendrie spodij feniculi spice croci oium. an. ʒ. v. lacce et reubarbari oium. an. ʒ. iij. semis cucumeris et semis portulace oium. an. ʒ. vi. fiant trocisci cu aqua apij et sumantur in potu cuz sirupo acetoso. ¶ Et iteru ad flegmaticā myrrhe. ʒ. xxxv. croci petrosilini amboru. an. ʒ. v. spice. ʒ. iiij. S. castorei. ʒ iij. anisi. ʒ. iij. S. seminis apij et carui amboru. an. ʒ. iiij. amomi corti cu casse storacis oim. an. ʒ. ij. et tertiā siseleos adriani ɔfectiōis oim an. ʒ. i. et tertias duas. ¶ Et qn vebemens fit rigore vomit9 cu aq tepida et sirupo acetoso ad illud iuuatiuu. ¶ Qd si virtutes ei9 no obediut: tuc cu eis quor rememoratio pcesserit fz horā. ¶ Et si fiat vaporatio cum embroca in qua decocta sunt sebea et camomilla et similia hoie cooperto cu pānis laneis aggregantib9 calefactionem

¶ De rememoratiōe solutiuor qb9 idiget post digestionē. Cap. 68.

Chebuloru. ʒ. v. epitymi absyntbij ambor. an. ʒ. v. myrabolanor citrinoruz succi eupatorij emblici oiuz. an. ʒ. iiij. seminis apij et anisi et seminis feniculi oim. an. ʒ. ij. fiat ex eis decoctio: et soluatur cu eo cu facilitate. ¶ Aut sumatur absyntij pond9. ʒ. x. myrabolanor chebulor et epithymi oim. an. ʒ. viij. et fumiterre pondus. ʒ. vij. et sucbaba et cētauree maioris ambor. an. pōdus. ʒ. vi. eupatorij et radicis squinanti ambor. an. pondus. ʒ. v. decoquātur cu qnqlib. aque donec redeat ad libr. j. ¶ Pillule leues. Quādo administrātur in omnibus qnq dieb9 semel sunt iuuātes in ea et sunt experte. R. epithymi et turbitb ambor. an. ʒ. x. carui anisi ambor. an. ʒ. vij ameos. ʒ. viij. seminis apij et feniculi amborum an. ʒ. iij. polipodij. ʒ. vi. agarici albi qd facile teritur. ʒ. viij. salis indi. ʒ. v. bierepigre. ʒ. xv. fiant pillule cu aqua mente et sit dosis. ʒ. I. S. ¶ Et cu materia est flegmatica cōferunt iste pillule. R. epithymi agarici ameos oim. an. ʒ. viij. seminis apij anisi feniculi omnium. an. ʒ. iij. salis napti ci. ʒ. v. bierepigre turbith amboruz. an pondus. ʒ. x. dosis pondus ʒ. ij. S. ¶ Et quando est cu dolore splenis iuuatur hoc medicamine et soluit eu cu facilitate. R. scolopēdrie. ʒ. xv. agarici. ʒ. xij. mirabola-

nor nigror hiere.añ.ʒ.x.chebulor absynthij oim añ.ʒ.viij.sucba/ba bedeoard ca mepu beos lucci eupatorij ciʒ añ.ʒ.vij.fruct⁹ tamarisci radicum capparorum amborũ añ.ʒ.v.ʃ.seminis apij anisi se/minis feniculi omnium.añ.ʒ.iij.fiat confectio aut pillule.

¶ De cibatione patientium quartanam. Ca.69.

Rectius est vt inclinetur regimẽ eorum in primis septimanis vsq ad tres septimanas ad subtiliationẽ quãdã preter quod destruat virtutẽ. Et illud est vt abstineant a carne et alzubumec: hoc eñi minorat eor materias et alleuiat eos et abbreuiat spacium egri/tudinis eor. ¶ Et post illud necessariũ est virtutẽ viuificare cũ eis q̃ sunt sicut pisces alredradur oua sorbilia et pulli et alteiugi. ¶ Cuz ergo peruenit ad tempus in quo sequuntur in ea alzubumec et non minoratꝰ egritudo: tunc necessariũ est custodire virtutez et cibare cũ eo qd est fortius ex carnibus gallinar et pullorũ et arietũ et hedor et auium mollis carnis sicut sunt pulli et aldurragi et pisces boni q̃ non sunt magni. ¶ Et scias q condicio in eo ex q̃ cibatꝰ habẽs quartanam est q sit aggregans ꝓprietates. Quarũ vna est vt nõ sit crudũ immo resoluens cruditatem quam facit accidere melancolia. Et se/cunda est vt non sit grossum immo subtilians grossum. Et tertia est vt non sit constrictiuum immo soluens ventrem. Et quarta est vt sit sanguis ex eo generatus laudabilis: et plurimum quidem est in ea illud quod habet caliditatem et humiditatez. ¶ Et tu iam sciuisti quõ cibetur ante paroxismum et per quot horas et quare illud. Et sciuisti iterum: et quãdoq necessarius est cibus: et in paroxismo eius ꝓpter cãz ꝑdictã. ¶ Uerũ recti⁹ ẽ vt eueniat febris vẽtre vacuo vt nõ occupetꝰ natura cũ materia alia: nisi cũ materia egritudinis donec expellat eã: et vinũ sit purũ subtile.

De cura q̃rtane ꝯtinue. ca.70.

Dispositio huius febris est secundum q enunciauimus ante ipsam. ¶ Et canon in ea est homogeneus canoni quartane interpollate: et nõ diuersificatꝰ nisi ab ea in rebus paucis. ¶ De illis est q declinatio in illa ad equalitatem in calefacientibus et ad in/frigidationem in hac est melior ꝓpter adherentiam febris. Quare opꝫ vt administrentur in curatiõe ei⁹ ea que sunt sicut sirupus ace/tosus cum seminib⁹ et geleniabin et aqua de radicib⁹ equalis et sup/positoria cum melle. ¶ Et de illis est q flobothomia in hac est ma/gis necessaria quoniã materia est magis comprehẽsia invenis. ¶ Et de illis est q licentia in carnibus in hac egritudine est minor: ideo caue hoc.

¶ De febre sextana et septena et similibus. Ca.71.

Et nominãtur phitanos: et quidam nominant hmõi febres re/uolubiles. ¶ Iste generantur ex materia homogenea materiei quartane: sed est minor et grossior. ¶ Et plurimum quidem fiunt ex melancolia flegmatica. ¶ Sextanam autem et septenam et que sunt post illas Hyppocrates dixit. Et Galenus dixit: ego non vidi in vi/ta mea aliquã ex eis; neq vidi quintanã nudã forte; et neq est febris

nisi quasi occulta. ¶ Inquit & nõ est longinquum quin sit cã in septe na. verbi gratia & nouena regimen qd qñ administratur & currit sup ipsum facit febrẽ: nam iteratio facit necessario in hmõi horam illa; febrem: & si dimitteretur & rectificaretur: non faceret. Est ergo cã in periodis ei⁹ & in ipsius iterationibus reiteratio regiminis: & periodi ei⁹ nõ sunt periodi materie q̃ effundatur & eius reditiões. ¶ Inquit Op; ergo vt obseruetur iu experiẽtia ei⁹ hui⁹ egritudinis hec intẽtio ita vt non accidat error: q̃uis Gal. sit quasi negans aduẽtũ harũ febriũ & quasi ꝙ sit necessariũ vt sit hmõi febris alia radix. ¶ Uerum Hyppo. iam verificauit sermonẽ in intẽtionẽ septene & nouene: & nõ est illud manifestũ mirabile: neq; manifeste impossibilitatis ita vt sit necessarium redire in eo ad administrandum. ¶ Et sermones quidem quos locutus est Hyppo. in caplõ harum febrium sunt ꝙ septena est plixa & non est mortifera: & nouena est lõgior ea & nõ est mortifera. Et dixit ꝙ quintana est deterior febriũ qñ fit añ ptisim & post ipsam. Et dixit Galenus in ea sicut scitis. ¶ Et ego quidem opinor huic sermoni modũ quẽdam. Et est vt sit ptisis significãs ethicã & sit sermo ei⁹ q̃ntana subiectũ ppositiõis indefinite nõ significãtis cõitatẽ: ergo est q̃si dicat ꝙ de q̃ntana est vna species deterior febriũ ergo est significatio hui⁹ sermonis ei⁹ ꝙ cũ febres plongant & pmiscent & diuersificãtur: pueniũt plurimũ ad inflammãdum membra pncipalia & ad ethicã: & de pprietate harum febrium est vt stent in fine suo secundum ordinem vnum: & plurimum illi⁹ sup quartanam: & iam testificati sum⁹ eã q̃ntanã. verũ ipsa pducit ad quartanam: qñ in humoribus est exuberatio: & in humiditatibus multitudo. Cũq; liquefactio iam multiplicat & euacuationes sensate & insensate frequẽtes fiũt: nõ remanet in hũorib⁹ cinereitas: nisi illd qd min⁹ est & grossius & illud facit esse necessariũ: vt sit paroxismus tardior & fiat illa q̃ fuit quartana quintana: & in hmõi quidẽ dispositione fortasse erit corp⁹ pparatũ vt inflãmet & fiat ethica. Et iterũ ethica qñ antecedit non est longinquũ quin faciat accidere in humorib⁹ cinereitatẽ quãda; pter prauitatem suã in postremis ethice & accidit illi cinereitati putredo quare accidit febris et iam destruxit febris ethica corpus. Est ergo mala ex hoc ꝙ ipsa est signũ adustionis humoris de quo non remansit nisi parum & fit adustus parũ & ex hoc ꝙ ipsa est causa additiõis febris & duplicationis eius. ¶ Et nõ op; vt negent egritudines q̃s nõ cõtingit videre in tpe quodã: & quadã regiõe: nã hoc genus nõ cõprehenditur per multitudinem. ¶ Neq; iterum oportet vt dicat ꝙ si est q̃ntana tũc necesse est vt sit materia quinta. Nã melãcolia generat quintanã: non pter hoc ipsum ꝙ ipsa est melãcolia: immo propterea ꝙ ipsa est pauca grossa: & iam non prolongatur quin sit in quibusdam corporibus melancolia grossa pauca cui accidit putredo. ¶ Et non cõuenit alicui vt dicat possibile est in flegmate vt. fiãt ei paroxismi alij quãdo ingrossatur & minoratur: quo

niam cõcessio est res ampla rraro sit possibile vt necessario cõsequat ei⁹ cõtradictio. ¶ Ampli⁹ nõ est dispositio in cõcessiõe ei⁹ qd nũq̃ videt r nõ audit: neq̧ de quo testificat experimẽtator aut sapiẽs: sicut cõcessio eius quod testificatur qualis Hyppo. Et iam retulit mihi fidelis quidam se vidisse nouenam. Quintanam vero non multotiens vidimus r nõ cogimur ꝓpter hoc dicere ꝙ illic sit humor ali⁹.

¶ De cura specierum huius febris. Ca. 72.

Appropinquat huius febris cura cure quartane flegmatice. ¶ Et indigetur in curatione eius superfluo ieiunio r subtiliatione cibi r regiminis: r somno digerẽte vt resoluatur per illud materia grossa r digeratur: r iterum indiget ingrossatione regiminis vt non destruatur in eo virtus: r sunt ista duo sicut duo contraria: r propterea ꝙ febres iste non faciunt accidere lesionem virtutis: non curamus si subtiliemus regimen r faciamus egrum vti ieiunio vno tempore r succurrimus illi sicut ostendimus ita vt cibemus cum eo cuius bonum est nutrimentum r velox sit r multiplicatur: r in quo non est ingrossatio materiei: neq̧ additio in ea. ¶ Et de curationibus magis conferentibus ad illud est vomitus cum elleboro r semine raphani r raphano r elleboro r semine attriplicis r nucevomica r euacuatio cum hieris r post illud administratio tyriace r eis similiũ. ¶ Et cõfert tunc sudatio cũ medicinis r cũ balneo calido absq̧ administratione aque r absq̧ administratione humectantium.

¶ Tractatus tertius.

¶ De ethica. Capi. j.

Iam sciuisti ꝙ in membris sunt humiditates diuersarũ specierum de quibus sunt humiditates preparate ad nutriendum r humectandum iuncturas. ¶ Ex illis est ergo illud quod est repositum in venis. ¶ Et de illis est illud quod est sparsum in membris sicut ros: r iste sunt due diuisiones r prima earum est materia febris putredinis aut febris ebullitionis: sicut sciuisti cum nutrimẽtũ totũ nõ expãdatur qñ est immo remanet de eo illd qd est in semita expãdẽdi: r remanet qd est in semita recõdẽdi. ¶ Et de illis sunt humiditates proximi tẽporis coagulationi: r sunt humiditates q̃ fiũt actu nutrimẽtum. s. attracte ad locũ qd est ꝑmutatio eius quod est de eo resolutũ: et fiũt additio in eo similis illi; verũtamẽ tẽpus cursus earum propinquũ est: ergo sunt nõ coagulate. ¶ Et de eis sunt humiditates cũ quibus continuãtur partes membroꝝ similiũ partiũ in ꝑncipio creatiõis r ꝑ ipsam destructionem ꝑueniũt ad separationẽ. ¶ Et similitudo humiditatum primarum est oleum lucerne effusum in lucerna. ¶ Et similitudo secundarum est oleum imbibitum in corpore lychinij. ¶ Et similitudo tertie humiditatis est humiditas qua continuantur ꝑtes coti de quo factus est lychinius. ¶ Et cum inflammantur mem

bra radicalia et pprie cor est illud ipa egritudo q est ethica sm q sci uisti. ¶ Et caliditas qde epatis qnqz pducit ad ethica: veru no est ipa ethica: immo ethica est illa q est causa cordis. et silr est dispositio pulmonis: et stomachi. ¶ Veru du ipa pmanet finiedo humiditates q sunt in digestione pma in mebris et pprie cordis sicut finit cadela oleu infusum in lucerna: tuc est grad' pmus appropriat' noie generis qd est ethica et grece ethicos cum no habeat in speciebus suis nomen. ¶ Et cum finit humiditates q sunt diuisiois pme et incipit resoluere humiditates q sunt diuisionis scde et finire eas sicut finit flama oleu euacuatu in lucerna et incipit finire imbibitu i corp' lychinij erit grad' scds et noiatur duburet et forosmos et hz latitudine et pncipiu et mediu et statu. ¶ Ampli' no rectificat ille q cosequit statu adubure et paru recipit curatione nisi de' velit et pprie qn puenit ad hoc vt caro minuat. ¶ Cu ergo finiutur iste et incipit finire humiditates que sunt diuisionis tertie sicut incipit flama adurere corp' lychinij et humiditates ei' radicales est egritudo gradus tertij. et noiatur curuatiuus et almukasif grece. ¶ Et hec quide egritudo est ex febrib' q no habet paroxismos neqz horas paroxismoru. ¶ Et qda dixerut. Febres ethice aut pendet cu humiditatibus ppinq tpis cu coagulatione. Aut cu eis q sunt sicut caro. Aut cu mebris radicalib' duris sicut sunt ossa et nerui. ¶ Et si ex sermone isto intelligit q pedet sm semita q finiut qd in eis est de huiditate radicali cotinuata eis erit hec et intetio pma equalis et si significat q pmum qd finit ethica est humiditatis ppinqui tpis cu coagulatione no erit sermo sanus. ¶ Et ethica qde quandoqz accidit post febrem ephimeram. Et quandoqz accidit post febres putridas et apostematum: et longinquum est vt accidat ethica incipiendo: quare sunt membra radicalia iam inflammata et non inflammatur humor neqz spiritus an illud: immo oportet vt calefiant illa in primis: deinde sm processionem dierum calefiant ista nisi accidat causa fortis valde: et causa quidem vna quandoqz est causa febris ethice: et quadoqz est causa febris ephimere sm vehemetia mutatiois sue et debilitate suspesiois sue sicut ignis: nam ipse obuiat lignis sm duos modos: quorz vnus est sm modu q calefacit ea et finiat in eis: et secudus est sm semita inflammatiois. ¶ Et febris quide putredinis et apostematis permutat multotiens ad ethicam propter vehementia in febris et vehementia subtiliatiois cibi in cea probibitione aque frigide et paucitatem obseruationis lateris cordis cum vnctionibus et emplastris et epithimatibus et proprie in egritudinibus membrorum vicinorum cordi sicut dyafragmatis. Et multotiens facit cadere in eam necessitas medico propter casum virtutis et frequentiam sincopis ad dandum in potu vinum et aquam carnis et medicina de musco et his similia. ¶ Et quandoqz componitur ethica cum febribus putredinis et apostematuz. ¶ Et ethica quidem in principio rei est difficilis cognitionis et facilis cu-

rationis. Et in fine sui est facilis cognitionis et difficilis curationis. ¶ Et finis alduburē nō recipit curationem penitus.

¶ De signis. Capitulum. 2.

Pulsus quidem est minutus durus frequens debilis fixus ꝫm habitudinē vnā. ¶ In tactu vero eorū est illud qḋ sentitur de caliditate minus caliditate sinochi et ei similiū inflāmatarū in materia. Et in principio dū tangitur: est magis sua uis. Et cum remanet super eum manus hora vna apparet cum fortitudine ꝛ mordicatione. Et dū cessat augmentari: et est calidius qḋ est in eo locꝰ venarū ꝛ arteriarum: et est eorum caliditas similis non enī minuitur Uerū ipsa quādo superuenit ei cibus augmentatur velociter: et fit fortis pulsus valde ꝛ incipit magnificari: et ꝑpter illḋ accidit stultis medicorum ꝙ ꝓhibent eis cibum propter illḋ quod accidit eis de eo ex accidentibus quare perdunt eos. Sicut augmentatur flāma propter iniectionem olei et sartago cuꝫ effunditur aqua super eam: et iste quidem significationes eius sunt fortes: et cibus in reliquis quidem febribus ꝓculdubio non incendit hac incensiōe: sicut inuenitur hic: quamuis necessario faciat diuersitatē per motꝰ nature. Et hec inflammatio non est sicut incensio reliquarū febrium post coartationem: neqꝫ ꝫm periodos notas: immo cum comedunt ꝛ in quacunqꝫ hora sit. Et est habens egritudinem non vehementē discernens illud quod est in eodem de caliditate: quoniam facta est complexio membro conueniens. Et iam sciuisti in libro primo qualitatem dispositionis in huiusmodi. Uerum ipsa apparet apud susceptionem alicuius ciborū propter vehementiam suam. ¶ Et de significatōibꝰ ꝑmutatiōis febris ephimere ad febrē ethicā est vehementia fortitudinis caliditatis in. iij. valde. Nā ꝫm plm̄ incipit febris post. x. horas declinare. Cū ergo ꝑtrāsit febris duodeciꝫ horas ꝛ nō apꝑent signa declinatiōis: imo ꝯtinuat vsqꝫ ad tertiū diei diē et fit fortis: tūc illa ē ethica. ¶ Et de significatiōibꝰ cōpositiōis ethice cū febribꝰ putredinis est remissio caliditatis sicce post finē declinationis: ꝛ post sudorē exuberātē: ꝛ additio in arefactiōe ꝛ extenuatione ꝫm illud qḋ facit necessarium illa egritudo et vnctuositas in vrina et egestione. ¶ Et si fuerit ethica illud qḋ apparet ꝛ occultū aliud significat ipm̄ coartatio accedens in paroxismis huiꝰ mōi: eniꝫ est nō inuētū in ethica oīno. ¶ Et scias ꝙ qnqꝫ incipit ethica retēta cum stomacho quare corrūpit cōplexionē epatis ꝑ vicinitatem.

¶ De signis alduburen. Capitulum. 3.

Signa vero alduburen sunt ꝙ quando febris expellitur alduburen vehemēs fit durities pulsus et eius debilitas et paruitas ipsius et eiꝰ frequētia ꝛ ꝓprie qñ cā casus in ethicā est apostemata qḋ nō resoluit nā illḋ .s. freqntia addit valde. ꝛ silr velocitas ꝛ fit pulsus eiꝰ de gñe eiꝰ q̄ noiat cauda muris. Qḋ si fuerit ex potu calidi

vini erit loco caude muris acualis. Et nō erūt accidētia aldubella ti vehementia valde; non enim dat ei spacium vsqꝫ ad huiusmodi. ¶ Et appent in vrina vnctuositas et petala: ꝛ incipit ocul⁹ ꝓfundari. ¶ Cū ergo aldubrē ꝑuenit ad statū fit fortior ꝓfundatio ābo ꝝ oculoꝝ. Et mltiplicat̃ lippitudo sicca. Et crescūt extremitates ossiū oīs mēbri et in facie. Et planātur tpa. Et tēdit̃ cutis frōtis. Et destruit̃ color cutis. Et fit quasi sit sup eā puluis qdā ex adustiōe solis Et ꝑducit ad grauedinē eleuādi supcilia. Et fit ocul⁹ somnolētus ꝛ clausus absqꝫ somno. Et subtiliat̃ nasus. Et elōgant̃ pili. Et apparēt pediculi. Et videt̃ vēter iā minorari ꝛ adherere cuꝫ dorso quasi sit cutis sicca que iā attracta est. Et attrahit̃ cū ea cutis pectoris. Cū ergo curuant̃ vngues ꝛ arcuant̃: tūc iā venit ad statū ꝛ incipit tēdere ad occasum. Et cū incipit tēdere ad occasum liqfiūt cartilagines.

¶ De cura ethice. Capitulum. 4.

Intentio in curatione febris ethice est infrigidatio ꝛ humectatio. Et vnaquæqꝫ eaꝝ cōplet̃ cū approximatiōe suaꝝ causarū et expulsiōe causaꝝ sui ꝯtrarij. ¶ Et fortasse est cā vni⁹ eaꝝ causa ꝯtrarij alteri⁹ sicut cā infrigidationis. ipa eñ qñqꝫ est cā exiccationis que est cōtraria humectatiōi sicut infrigidatio cū trociscis cāphoratis ꝛ illis que sunt ex spodio ꝛ his similib⁹. ¶ Et fortasse humectatio iterū est cā calefactiōis que ꝯria est infrigidationi sicut vinū ipsum humectat sed calefacit: q̄re opꝫ vt obseruet̃ illō. ¶ Et si necessitas vocat ad fortē infrigidationē: nō erit nisi cū re cui ꝯiūgit̃ aut quā ꝑcedit: aut cui succedit res in qua est virtus humectatōis ¶ Et silr cū vocat necessitas ad fortē humectatiōem velocē in ea sicut aqua carnis ꝛ vinū: tūc opꝫ vt adiungat̃ ei: aut antecedat eam aut sequatur eā illud in quo est infrigidatio. ¶ Et si fuerit cā ethice apostema aut lesio in mēbro: tūc necessariū est curare ipsum i primis. ¶ Et qui diligit cōponere regimē ei⁹ ex diuersis modis ꝯuenientibus ei in quo febris fit vehemēs valde: tūc necessariū est vt incipiat ꝛ det in potu trociscos cāforatos et q̄ currūt cursu eorū cū sirupo acetoso diluculo in ortu solis: sicut aqua ordei in cancris si non abhorret eos: et cum iuleb et aqua granatorum. Et admixtionem mucilaginis psilij: si non fuerit prohibens aliquid propter stomachū ꝛ alia. ¶ Et regimē infrigidās est ꝑ illud qd sciuisti de potibus infrigidantib⁹ ꝛ de olerib⁹ infrigidantib⁹ ꝛ trociscis sicut trocisci de cāphora et emplastris ꝛ vnctionib⁹ ꝛ his similibus et infrigidatione aeris eorū ita qꝫ in hyeme. Si aūt nō tolerat: alleuietur ab eo ignis. Infrigidatio nāqꝫ aeris eoꝝ est melior res. Et sicut vestire eū cū sandalatis et cāphoratis: ꝛ facere ipm odorare illud in quo sunt rose ꝛ cāphora ꝛ sandali: ꝛ fruct⁹ frigidi ꝛ sebesebrā ꝛ liliū cū aq̄ rosacea: et vaporatio cum sudore et balneo. ¶ Et oportet vt nō ꝓlongetur retentio emplastroꝝ infrigidantiuꝫ valde sup mēbra propinqua valde membris anhelitus: fortasse enim infert illud anhelitui

etvoci nocumentū magnū. ¶ Et opꝫ vt declinet ad quietē ꝛ somnū ꝛ trāquillitatē ꝛ gaudiū: ꝛ custodiat eger ab eo qđ facit ipm irasci ꝛ qđ facit ipm tristari ꝛ qđ facit ipm angustiari ꝛ a fame et siti lōga. ¶ Emplastra infrigidātia qb⁹ oꝫ eos vti sunt aromatica. Naꝫ ipsa sunt propinquiora iuuamētis ꝓprie super pect⁹: ꝛ q̄ sequūtur ipm: ꝛ sint infrigidata: ꝛ nō sit in eis stipticitas. Stipticitas eñi cū hoc ꝙ ipsa facit accidere ericcationē ꝓhibet virtutē medicine profundari. ¶ Et opꝫ vt assidue ꝑmutatio vt nō remaneat medicamē et calefiat cū obseruatiōe vehemētie infrigidationis ei⁹. Nā cum ipm infrigidat vehemēter non elongat quin debilitet mēbrū. ¶ Et qñ est ꝓpe mēbra anhelit⁹ nō est longinquū quin ipediat dyaphragma ꝛ alia ab emissione anhelit⁹ cū facilitate. ¶ Et de regimie huꝰ etāte sunt cibi leues ꝛ fruct⁹ et robub: et vnctiōes: et emplastra: et odoramēta: et caputpurgia: et quies: ꝛ trāquillitas: ꝛ vt nō inferat ei violētia in fame aut siti.

¶ De rememoratiōe medicinaꝝ infrigidantiū eos. Ca. 5.

Ille vero que de eis sunt infrigidātes aut humectātes omes sunt nutritiue: aut vincit in eis nutribilitas sicut aqua ordei decocta cū cācris ex parte cancri. Et opꝫ vt euellant extremitates cancroꝝ ex pedib⁹ suis ꝛ corpib⁹ suis: ꝛ abluant cū aqua frigida et sale bono cum cinere vicib⁹ tribus ꝛ supra donec mundificent ꝛ purgent a grauitate sui odoris: deide decoquātur in aqua ordei: ꝛ sicut aqua lactis vaccini de quo extractū est butyrū: ꝛ sicut succi oleꝝ elixatoꝝ predictoꝝ in capitulis febriū acutaꝝ sicut mucillago psilij ¶ In aceto aūt est vehemēs ericcatio et virtus resolutionis quare opꝫ vt bibatur cū eo quod resistit duabus proprietatib⁹. s. per commixtionē aque multe aut cū quibusdā humectātib⁹ ꝛ lenificantib⁹ ¶ Et proximū quidē est vt lac asine sit cū humectatiōe sua infrigidās ita vt quidā faciant meliorē infrigidationē eius super infrigidationē lactis vaccini de quo extractū est butyrū. Uerū ipsum conuenit ei q̄ non habet febreꝫ periodicā: neqꝫ materiā: neqꝫ huōrē preparatū ad putredinē: ꝛ opꝫ vt caueatur spissum lac: et de illis q̄ conferūt eis est zuccaꝝ: et cū senseris putredinē accidentē ex lacte: tunc solue cū facilitate: ꝛ si timueris calefactionē: tunc abstine ab eo aliquot diebus: et cura in ea cū trociscis ꝛ aquis fructuū: deinde itera lac. ¶ Medicine vero infrigidātes que nō habent humectationeꝫ sunt sicut trocisci noti narrati. s. trocisci cāphorati de dactilis ꝛ succis frigidis. ¶ Et sicut trocisci. ℞. spodij boliarmeni. añ. ʒ. iiij. rosarū. ʒ. vj. seminis portulace et citruli ꝛ cucurbite ꝛ karabe oim añ. ʒ. iij. fiant ex eis trocisci ꝛ sit dosis pōd⁹. ʒ. ij. ꝛ sunt boni valde. ¶ Et iterūꝫ alij proximi eis. ℞. arnoglosse amilli ꝛ gūmi et dragaganti omniū. añ. ʒ. iij. boliarmeni spodij amboꝝ. añ. ʒ. iiij. papaueris. ʒ. v. rosaꝝ ꝛ seminis cucurbite ꝛ citruli ꝛ portulace oim. añ. ʒ. vj. granoꝝ cydonioꝝ excorticatoꝝ ꝛ semis melonis ꝛ cucumeris oim. añ. ʒ. vij.

succi liquiritie pondus.ℨ.x.pficiant cũ mucillagine psilij. ¶ Unctiones vero et epithimata: et emplastra infrigidantia: et odoramẽta et caputpurgia infrigidantia sunt illa q̃ tu sciuisti. ¶ Et meliores vnctiones sunt cũ oleo de cucurbita: et de papauere: et nenufare: et salicib⁹: et violis. ¶ Strat⁹ aũt infrigidantes et hũectãtes sunt q̃ sunt plani valde de corijs a spersis aqua ros. aut de genere ei⁹ qđ fit in tabastren. ꝛ fit impletio ei⁹ illud qđ non calefacit imo fit de genere lini pectinati et renouati assidue. ¶ Aut fit strat⁹ de corijs q̃ iam sunt ĩpleta aqua postquã sint sup ea rectificatiões que applanent aquã bene et ꝓhibeãt ei⁹ inequalitatẽ: et fit strat⁹ ꝓpe aquas ꝛ cursus earũ: ꝛ sub eis folia arborũ frigidaꝝ ꝛ humidaꝝ scꝫ de salicib⁹ ꝛ semperuiue: et olera humida et odorifera frigida sicut rose ꝛ folia arborum frigidaꝝ et preputia vitis ꝛ his similia.

¶ De rememoratione medicinarum humectantium eos. Cap.6.

Illaꝝ quidẽ q̃ sunt cũ infrigidatione rememoratio iam preterijt. ¶ Et restat nũc ꝯsiderare in qualitate dandi in potu genera lactis: et lac de quo extractũ est butyꝛũ: ꝛ in qualitate administrationis tine ꝛ balnei: et administratiõe vnguẽtoꝝ et oleoꝝ ꝛ epithimatũ ꝛ reliq̃ regiminis. ¶ Et nos quidẽ iam docuim⁹ modũ dãdi in potu genera lactis in ca. pthisis ꝛ siccitatis stomachi: quare opꝫ vt sit illđ canõ. ¶ Et nõ est lac post lac mulieris sicut lac asine postea lac caprarũ cui⁹ pascua opꝫ esse ex herbis ꝛ olerib⁹ frigidis hũidis sicut scis. Nã ipm ꝛ ꝓprie lac asine eradicat ethicã si fuerit ei eradicator: et nõ est electio super ipꝫ nisi ꝓhibeat putredo accñs aut expectatio materiei ꝯprehẽse. ꝛ lac quidẽ iuuatiuũ ẽ eis a pricipio ethice vsq; ad finẽ ei⁹: et lac mulieris sugendo sumptũ ꝯuenienti⁹ est oĩb⁹: ꝛ canon in dãdo in potu lac de quo extractũ est butyꝝ ẽ ꝓximus illi iteꝝ: ꝛ melius quidẽ est vt incipias a.ℨ.x. vsq; ad .xxx. ꝛ qđ est supra eas si fuerit virt⁹ adiuuãs ꝛ tibi inest vt ꝯmisceas cũ eo aliq̃d de trociscis infrigidãtib⁹: ꝛ tibi inest vt addas supra summã p̃dictã in potione prima et postrema si fuerit potẽs virt⁹ super digestiõe. ¶ Tina aũt illa est melior q̃ est tepida in qua nõ est caliditas multa: et est cũ hoc cũ virtutib⁹ oleꝝ ꝛ herbaꝝ infrigidãtiũ ꝛ humectãtiũ: ꝛ nõ sit ita vt rorificet: nedũ q; sudare faciat: et nõ lꝫ vt vapor tine sit calidus: ꝛ si non esset qđ ꝓhiberet administrationẽ tine frigide: nõ eligeret sup eã. Veꝝ qđ ꝓhibeat ab hoc ẽ debilitas corporꝝ eoꝝ: et eoꝝ extenuatio. In primis ꝟo reb⁹ fortasse sanat eos illđ. Verũ debilitatẽ corpis sanat iã illđ cũ infrigidatiõe pauca quã facit in ꝯplone ei⁹ q̃ possibile est vt curet. ¶ Qđ si fuerit debilius illo timetur q; cadãt in ethicã senilẽ ꝛ illud ꝟm min⁹. Uerũtamẽ cũ illo tardat magis tps mortis: ꝛ fortasse viuit cũ ea tẽperie cui est q̃titas: ꝛ multotiẽs q̃ dẽ est rectior ꝯmutatio ei⁹ ad illã ethicã. ¶ Illud aũt in quo sum⁹ de relatiõe tine recti⁹ est vt fiat inceptio in ea cum

aqua q̄ est calidū ad terminū: et fiat gradatio ad frigidā et ad tēpe-ratā frigidam tolerabilē. Hec eñ gradatio facit corpus susceptibi le aque frigide: cū lesio nō fiat nisi per aduentū cōtrarij in cōplexio ne subito: et iterū corpus acquirit ex aqua calida similitudinē tene-ritatis et tolerat cū ea aquā frigidā. Et si iteretur tina in die tribus vicibus erit rectū: et opz vt administretur cū facilitate vt nō cadat virtus: et si sumpserit aquā ordei ante tinā duabus horis erit cōue niēs: et si pmittat tinā post emulsionē lactis sup corp⁹ ei⁹ sz qd dice mus vt dilatet tina meatus cibi: deinde suscipiat aquā ordei et que sunt ei similia: postea expectet: deinde administret aqua tine vt dila tetur cibus erit bonū. ¶ Et administret post tinā et balneū inunctio cū oleis infrigidātib⁹ et humectantibus: sicut oleo viol. pprie quā-do factū est ex oleo de cucurbita: silr oleo nenufarino: et oleo de cu-curbita. ¶ Et si pmutet post tinā ad illd qd est decliui⁹ ad frig⁹ pa rū tolerabile deiñ inungat. ¶ Et si pmittat inūctio et festinet: deiñ ingrediat aquā frigidā parū erit rectū et illd sm tolerātiā et nō ē ma lum gradari in eo. ¶ Et melior quidē hora pbui⁹ actiōis est post di gestionē cibi: et si possibile ē vt submergat post tinā calidā in aq̄ fri-gida subito absq3 gradatiōe est magis vltimū ex pte cure: et magis forte ex pte timoris. ¶ Et effusio ei⁹ cū facilitate ē minoris timoris q̄p submersio infirmi in ea subito et minoris iuuamēti: et sit frigus sm quātitatē frigoris aq̄ estatis q̄ est inter tepidā et illā q̄ est vehemen tis frigoris. Et si pmittat emulsio lactis sup mēbra sua si nō fuerit debilis: aut eius qd mixtū est aq̄ si fuerit debilis: deiñ si administre tur tina erit rectū. Nā emulsio lactis sup corp⁹ ē vehemētis hume-ctationis: et genera qdez lactis bona ad emulgendū sunt pdicta: et opz vt emulgeant ex vbere. ¶ Et digni⁹ ē vt fiat fixio sup inūctionē fricādo ex medicinis pdictis corpori toti et iūcturis. Ingressio aūt balnei nō cōceditur ei: nisi fuerit ita ne sudare faciat: neq3 igniat neq3 alterct anhelitū: et sit calidū aq̄ eius minus calido sui aeris et sit caliditas aque ei⁹ ita vt delectet et nō ledat et nō faciat sudare: et qñ nō est in corpore ei⁹ materia pparata putredini et pprie cū illd est et nō digestus est cib⁹: immo opz vt sit illud cū volūtas est vt expanda tur digestū ei⁹ in corpe: et nō plōget morā ei⁹ in eo immo separat ab eo velociter: et qñ separat ab eo sumat aliqd de humiditatib⁹ et de sorbitionib⁹ q̄ nō nocēt ei factis ex ordeo et lacte: et qñ accidit ei i bal neo sitis sedet eā cū aqua ordei et aqua alraib et lac sit lac asine: et opz vt sit introit⁹ in balneū: deinde exitus ei⁹ ab eo scdm modū vt nō sit labor in eo omnino. Et iā enūciauimus illud in locis alijs et iterabi mus de illo conditionem. ¶ Oportet vt permutetur ad balneum in lecto portato in quo sunt strati stratus ingeniose: ita vt perue-niat cum eo ad primam domū: et permutetur ad illud quod ex duo-bus pannis factum est plenū lana vel coto et dr grece pedetolene qd cōueniēs est balneo et exuatur vestimētis suis in ea: aut in media si

non fuerit calida: et non moretur in aliqua earū nisi quātitate pmutationis et anhelitibus paucis: et iā exutus vestimētis: deinde ingrediatur ad domū scđam et tertiā: verūtamē nō sit vehementis caliditatis et stet in ea quātitate qua tolerat tinam. ¶ Hoc est illud qđ dictum est et qđ magis est dilectū mihi est vt sit tina eius in domo media tēperata. ¶ Cū ergo separat a tina frigida cooperiat mantili aut farca habēte duas tunicas: et pmutet ad stratū suum et lectū suū cū sua sabana: et exiccet sudor eius cum mantili et inungatur et cibet.

¶ De cibatione habentium ethicam. Ca. 7.

Oportet vt separet in eis cib⁹: et nō cibent in saturitate eorū vice vna. Ampli⁹ meli⁹ q̄ cibātur est aq̄ ordei: et ordeū: et panis triticei abluti infusus in aqua frigida. ¶ Et gn̄a lactis cū ab eis nō prohibet aliq̄d eorū q̄ diximus. Et lac vaccinū de quo extractū est butyrū qm̄ est plurimi nutrimēti: et almes: et cucurbita: et de fructib⁹ melōes palestini et sunt alraki cognominati apđ nos indi: et qn̄ sentit rectificationē: tūc nō ē malū cibare ipz caseo hūido nō salito: et si vō tus debilitatur nō est malū vt cibet iure issidebegi cū coriādro hūido decocto cū eis q̄ sunt sicut alduragi et alteiugi. ¶ Et fortasse opz vt det eis in potu aliq̄d vini subtilis pmixti cū aqua multa. et fortasse ē necessariū vt cibes cū mosos ex carne alduragi et alteiugi: et alcubugi et pulli et hosune acetoso aut ꝯgelato acetoso ex carne hedi aut carne vaccina qn̄ est illic fortitudo digōnis: et acetū almoses et cōgelati est iuuatiuū eis et cōfortatiuū in hac dispōne: et fortasse nō ē excusatio ab aqua carnis pmixta cū sirupo de fructib⁹ frigidis acetosis aut vitello oui sorbilis: et qn̄ plongat cū ea debilitas ad syncopim est necesse vt cibent aq̄ carnis accepta ex laterib⁹ hedi cū sale pauco q̄ colet et fundat sup eā q̄ntū totū ei⁹ ē de aq̄ malorū et q̄ntū est decima ei⁹ de vino odorifero et potet tepida. ¶ Aqua vō frigida q̄ nō ē valde vehemētis frigoris nō est malū si in potu det eis: si nō fuerit debilis: aut aliq̄d phibēs. Et illđ phibēs: aut erit apa sub hypocōdrijs: āt erūt in corpe toto chimi putridi et chimi crudi q̄ oēs digōne indigēt et non apparet signū digōnis. Qđ si appareat timor erit minor et silr si fuerit ethica pmutata ex sirsen: āt sirsen naz cū hac meli⁹ ē vt iterdicat pot⁹ aq̄ frigide q̄ cū alijs. ¶ Ethica eñ cū supuenit egritudinib⁹ destruētibus virtutē mollificātibus eā arefacientibus ossa et carnē superuenit debilitati. Cū ergo ꝯiūgit ei super debilitatē post sumptionē aque frigide nō morat q̄n cadat i genus alterius ethice q̄ cōicat huic generi in siccitate: et diuersificat ei in calore et frigore: et noīat ethica senectuti et ethica senij. ¶ Et illa q̄dez ē egritudo seua i q̄ innat⁹ calor iā destruct⁹ est. ¶ Et silr aq̄ vltimi frigoris et plurimi nocet eis in omni dispositione: et corrūpit innatum calorem mēbrorum eorum radicalium: et fortasse festinat cum eis: aut permutat eos ad modum alium ethice.

¶ De succurrendo dipositionibus sequentibus ethicam. Ca. 8.

De illis est syncopis: etiã diximus regimen in hoc multotiens. ¶ Et de illis est flux⁹ vẽtris: et opz vt curet et succurrat ei. Nã in hoc est timor magn⁹. ¶ Et de curis ei⁹ in primis est vt sit aqua ordei eorum aqua sauich: et ponat in aqua ordei eo℞ miliũ torrefa- ctuz et gũmi aut lentes elixate iterate: aut lac decoctũ cũ lapidibus aut cũ igne solo donec cõsumatur eius aquositas et ppzie cũ milio. ¶ Et potẽt hos trociscos. R. boliarmeni. ʒ.v. castanee torrefacte ros. oim. añ. ʒ.iiij. spodij karabe ambo℞ oim. añ. ʒ.iij. seminis aceto se excorticati grano℞ beberoꝝ oim. añ. ʒ.vj. fiãt trocisci cũ succo cy- donio℞: et det in potu aqua piro℞ in mane et apud somnũ: et detur in potu psiliũ torrefactũ: et silr suffuf de spodio in quo est bdelliũ de me cha est iuuatiuum valde. ¶ Et si peruenit ad excoriationẽ curetur excoriatio cũ clysteribus q̃ scis quoniam illud est cõueniens.

¶ De ethica senectutis. Ca. 9.

Currit consuetudo vt dicãt ethicã senectutis post febrez ethi- cam et nos etiã incedam⁹ via cõsueta. ¶ Intẽtio itaq; ethice senectutis est dñium siccitatis sup cõplexionẽ absq; febre: et qñq; fit cũ equalitate in calore et frigore et illd est ƒm min⁹: et qñq; fit cũ frigo re: et noiatur hec dipositio senectus et ethica senij qm corpori accidit in hora senij illd qd accidit in illa hora d adulbul et siccitate. ¶ Et senes quidem sunt velocioris casus in ea q̃ iuuenes: et iuuenes velo cioris casus in ea q̃ pueri lz accidat in iuuenib⁹ et pueris. ¶ Et cã faciẽs cadere in eã: aut est frigus dominãs cũ debilitate corporis: quare phibet virtutẽ nutritiuã ab opatione sua integra sicut acci dit iterũ in fine vite. Et de hoc capitulo est potus aque frigide non in hora sua: aut sup debilitatẽ corporis cũ febre: aut dispositione: aut successiõe exercitij resoluẽtis ṽtutẽ et aperiẽtis poros et qd vocat ad attrahẽdũ aquã frigidã ad viscera subito. Aut vapores mali fri gidi q̃ eleuantur ad cor et infrigidãt cõplexionẽ ei⁹. Aut caliditas q̃ resoluit et liquefacit humiditates: quare caliditas innata debili tatur et succedunt frigus et siccitas. Et qñq; sequit euacuationes. Et qñq; attrahit hãc egritudinẽ superfluitatis in infrigidãdo pa tiens febres cũ eisque bibunt et emplastrãtur. ¶ Et hec qdẽ egritu do quando confirmatur non curatur: et si esset ei ingeniũ: esset mor ti ingenium.

¶ De signis. Ca. 10.

In istis vident signa alduburen et exiccationis: et non videt in eis incensio et inflammatio; immo fortasse inueniuntur frigi- di tactus. ¶ Et eorũ pulsus nõ est sicut pulsus habentium febres ethicas immo est tardus et paruus et rarus: nisi fortis fiat debilitas qm tunc incipit pulsus fieri frequẽs et proprie in illis quibus adue nit hoc ex potu aque frigide. ¶ Et qñq; est vrina eorum alba sub- tilis aquosa. Et sunt in dispositionibus suis sicut senes.

¶ De curatione ethice senectutis. Ca. 11.

Non adhibetur hec cura nisi cum nondum confirmata est: et speratur quod non confirmetur: et cum confirmata est: speratur vt postponatur perditio parumper. ¶ Et canon quidem in curatione eorum est calefactio et humectatio. ¶ Et ex humectatione sunt balnea secundum quod sciuisti que non administrentur nisi post digestionem: nam si ipsa administrentur successione comestionis faciunt cadere virtutem. ¶ Et clysteria facta ex capitibus et pedibus et cicere contrito et ficubus cum melle et camomilla: de quo administretur quantitas medie libre cum. ℥.ij. olei sisamini et aliquantulo olei de ben. ¶ Et administretur fricatio super cibationem et lac coctum cum lapidibus est vehementis iuuamenti eis: et mel est vltimum in iuuamento eorum sicut est vltimum in nocumento habentium febrem ethicam. ¶ Et omnis cibus humectans facilis penetrationis velocis descensionis in quo non est viscositas sicut aqua carnis et vitelli ouorum sorbilium et vinum subtile odoriferum parue quantitatis est vehementer conueniens eis. ¶ Et oportet vt obseruetur humectatio predicta in capitulo ethice. Et misceatur cum ea quod calefaciat ex odoribus et emplastris et vnctionibus fricando et cibis alijs.

¶ Tractatus Quartus de febribus pestilentialibus: et que sunt homogenea: et variolis: et morbillo.

¶ De febre pestilentiali. Cap. j.

Quando accidit aeri quod docuimus te in libro vniuersalium sicut accidit aque de alteratione in qualitate sua ad colorem et frigus: et de alteratione in natura sua ad profundationem et putredinem: sicut profundatur aqua: et fetet: et putrefit. ¶ Et sicut aqua non putrefit vllo modo propter suam simplicitatem: imo propter illud quod admiscetur ei de corporibus terrenis malis que permiscentur ei: et accidit toti qualitas mala. Similiter aer non putrefcit vllo modo propter suam simplicitatem: immo propter illud quod admiscetur ei de vaporibus malis qui permiscentur ei: et accidit toti qualitas mala. ¶ Et quandoque est illud causa ventorum deferentium ad locum bonum fumos malos ex locis fetidis in quibus sunt valles profunde et corpora exiccata in prelio aut occisa non sepulta neque tumulata: et fortasse est causa propinqua loco in quo venit. Et quandoque accidunt putredines in interioribus terre propter causas quarum euentus ignoratur: et nocere faciunt aquam et aerem. ¶ Et febres quidem accidentes cum aeris sicci: fiunt iterum cum vt eueniant febres colerice. Pestilentiales vero fiunt ex aere turbido et humido: et febres in aere humido sunt plurises euentus: sed sunt minoris acuitatis et longioris spacij. In estate vero sicca pauce pluuie sunt minoris euentus et maioris acuitatis et velocioris separatio-

nis:et meliora tpa sunt q̄ seruant materiā suā. ¶ Et principiū oim̄ hoꝝ sunt forme ex formis celi facientes esse necessariū illō cuius aduent⁹ ignorat̄:lȝ sint q̄dā q̄ dixerunt in eo aliq̄d non ꝓportionatuȝ ad cām eius:imo opȝ vt scias ꝙ causa prima longinqua ad illō:et qn̄ faciunt necessario virtutes agētes celestes ⁊ v̄tutes patiētes ter restres humectationē vehemētē aeri expellūtur vapores ⁊ fumi ad ip̄m: ⁊ spargūtur i ip̄o:et putrefaciūt eū cū caliditate debili. ¶ Et qn̄ fit aer s̄m hūc modū venit ad cor:quare corrūpit ꝯplexiōeȝ sp̄us q̄ est in ipso ⁊ putrefit qō circūdat ip̄m de humiditate:⁊ accidit caliditas egressa a natura:⁊ spargit̄ in corpe:tunc per cām suā erit febris pestilētialis:⁊ cōicat multitudini hoim̄ q̄ iterū h̄nt in seipsis ꝓprietatē preparationis. Agēs eni solū cū peruenit ⁊ patienti non est preparatio nō accidūt actio ⁊ passio. ¶ Et p̄paratio corpoꝝ ad illud in quo sum⁹ de passiōe est vt sint plena hūorib⁹ malis. Nā mūda nō forsitan patiūtur ex illo:et corpa debilia iteꝝ patiētia sunt ex ea. Sicut illa q̄ multiplicāt coitum:et corpa dilatatoꝝ pororum: humida:multe balneatiōis.

¶ De signis febris pestilentialis. Cap̄.2.

Hec febris est quieta exteri⁹:cō turbans interi⁹:s̄m plurimum perdens:ex qua percipit̄ caliditas:⁊ inflammatio fortis:⁊ est cū ea magnitudo anhelit⁹:⁊ eius exaltatio:et cōstringit̄ multū⁊ cur tat̄ multū:et frequentat̄:⁊ vehemētia sitis:⁊ siccitas lingue.et qn̄ꝙ fit cum nausea aut casu appetit⁹:⁊ si nō resistit̄ ei cū comestione vio lēter interficiet eū:et dolor oris stomachi:et magnitudo splenis.et angustia vehemens:et inquietudo:et fortasse erit tussis sicca:et casus v̄tutis:et peruenit̄ in ea ad sincopim ⁊ cōmixtionē rationis.et tendit̄ qō est sub hyppocundriis.et fiūt cū ea vigilie et mollificatio corpis ⁊ tepor:et quādoꝙ accidit cū ea bothor subalbida ⁊ rubea: ⁊ qn̄ꝙ est velocis occultatiōis:et accidūt cola et vlcera:⁊ fit pulsus s̄m plurimū frequens:et paruus:et fit vehemēs s̄m plurimū in nocte:et quandoꝙ accidit eis dispositio sicut hydropisis:et flux⁹ ventris colere et alioꝝ:et est egestio eius lenis feda non naturalis. Et qn̄ꝙ est melancolia ⁊ plurimū eius est spumosum fetidū.

¶ Et est in illa aliq̄d de genere eius qō liquefit:et est vrina ei⁹ aquosa colerica melancolica: et multotiēs enomūt melancoliā. Coleraȝ vero plus illa:et sudant sudore fetido. ¶ Et hec eadē febris incipit cum accidentib⁹ p̄dictis cū fortitudine sua ⁊ venit res ei⁹ ad sincopim ⁊ frigus extremitatū ⁊ spasmū et alcuzez. Et qn̄ꝙ est de his febribus pestilentialib⁹ in qua non percipit eger nec tangēs ꝓpiqu⁹ multitudinē caloris:⁊ nō alterat̄ pulsus et aqua magna alteratione:⁊ cū hoc ipsa est interficiēs velociter:et hesitāt medici in esse ei⁹ ⁊ plurimū quorū anhelitus fetet existis ⁊ ex primis moriunt̄: nā putredo est iā ꝯfirmata in corde.

¶ De signis pestilentie aeris. Cap̄.3.

De illis q̄ significāt pestilentiā de reb⁹ q̄ currūt cursu causaꝝ est vt multiplicent rboioni ꝛ asubub in principijs autumni ꝛ inebul: nā indicant pestilētiā indicatiōe cause. ¶ Et qn̄ multiplicatur auster ꝛ subsolanus in lzenif dieb⁹ aliquot. Et quotiens videris turbiditatē aeris ꝛ nebulositatē ei⁹: ꝛ existimaueris pluuiā: ꝛ inueneris aerē vacuū siccū ꝛ nō pluit: tūc scias q̄ ꝯplexio hyemis erit corrupta. ¶ Pestilentiā aūt estiuā malignā malā significat paucitas pluuie in vere cū frigore: deide multiplicat auster ꝛ conturbat aer aliquot dieb⁹: deinde clarificat post hebdomadā vnā nō supra ꝛ accidit frig⁹ in nocte: in die calor est vehemēs ꝛ ꝑfocatio ꝛ cōturbatio ꝛ caliditas: tunc iā venit pestilentia: et expectātur febres pestilentie ꝛ variole et his silia. Et similiter qn̄ estas non ē vehemētis conturbationis habens mutatiua alterata et iā preterierūt in autūno asubub ꝛ ignes ꝛ vehizim ꝛ alia: est signū pestilentie ꝛ aliorū.

¶ Et similiter qn̄ videris aerē alterari in die vno multis vicib⁹ et clarificat aer die aliquo: ꝛ orit sol clar⁹ ꝛ ꝯturbat die alio: ꝛ orit in velaminib⁹ nebule q̄ est vt puluis: tunc indica q̄ pestilentia accidet.

¶ Signa q̄ sunt ꝫm semitā societatis cause sunt. verbigratia. vt videas ranas iā multiplicari: ꝛ videas reptilia generata ex putredine iā multiplicari: et de eis q̄ significāt illū est vt videas mures ꝛ alia q̄ habitāt sub terra fugere ad superficiē terre ꝛ exire manifeste: ꝛ videas animalia male nature sicut alalzalilzi et ei silia fugere ex nidis suis: ꝛ ire ab eis: et fortasse dimittūt oua sua.

¶ De curatiōibus febriū pestilentiaꝝ. Cap̄.4.

Summa curationis eaꝝ exiccatio. Et illō cū flobothomia ꝛ solutiōe ventris ꝛ oꝫ icipiat in ea ad euacuādū. Si aūt materia vicēs fuerit sanguinea fiat flobothomia: ꝛ si fuerit hūores alij euacuent. ¶ Et opꝫ vt infrigides domos eoꝝ ꝛ rectifices aeres ipsaꝝ. Domoꝝ aūt infrigidatio fit vt vallent fructib⁹ odoriferis frigidis ꝛ extremitatib⁹ arboꝝ frigidaꝝ ꝛ linimētis et roratiōib⁹ vel delibutionib⁹ sumptis ex fructib⁹ frigidis odoriferis ꝛ ex cāphora ꝛ aqua ro. ꝛ sandalis: ꝛ roret dom⁹ eoꝝ oī die aliquotiēs ꝛ ꝓprie cuꝫ aqua roſ. et de salicib⁹ et nenufare: ꝛ sit fuerint in domo manationes et roratiōes aque erit medi⁹. Aeris ṽo rectificatiōeꝫ dicā. ¶ Et administrent eis trocisci de cāphora: ꝛ robub frigida: et aqua lactis acetosi: ꝛ lac acetosum ablato butyro: et aqua roſ. in qua dissolutū est serū acetosuꝫ bonū ꝛ acetū cū aqua iteꝝ: ꝛ aqua frigida ꝑma subito est iuuatiua valde: pauca aūt ꝯsequēter exhibita fortasse excitat caliditatē. ¶ Qō si res ꝓlonget ad hoc vt tendant hyppocundria et infrigideant extrema ꝛ ꝓlōgent vigilie et ꝑmixtio mētis: et vides pect⁹ ꝛ qd̄ est sup ipm̄ eleuari ꝛ descēdere: tūc necesse est administrare regimē trahēs caliditatē exteri⁹. ¶ Et qn̄ cadit ꝫ appetit⁹ restauret ad comestionē. Nā ꝑmi eoꝝ q̄ viriliter agūt sup illud et comedūt violēter absoluūtur ꝛ viuūt. Et necesse ē restaurare eos sup cibum.

et oportet sint cibi eorū ex acetosis et desiccatiuis: et sint pauce quātitatis. Cibi nanq; eorū sunt iterū mali quare nocet eorum multitudo inquātū fit additio: et nocēt inquātū sunt mali. ¶ Rectificationis aūt pestilentie pars est sm sanos q sunt in ea et pars ei⁹ est sm sanos et egros. ¶ In illa vero q ē sz sanos intētio ē vt exiccet aer: et fiat boni odoris: et phibeat ei⁹ putredo cū quācūq; re fit: et rectificet cum xiloaloe crudo et ambra et thure et muscho et costo dulci et storace et sandaraca et assa et gariofilis et mastice et glutino albotin et laudano et melle et croco et būchū et cupresso et iunipero et alusnē et lauro et cipis et squināto et sauina et acoro et galla et amigdalis amaris et assaro. Et qn̄q; fiūt ex istis cōposita: et asperga dom⁹ aceto et assa. ¶ Scdm sanos vero et iterum febricitantes et egros est suffumigatio cum sandalis et cāphora et corticib⁹ granatorum myrto et malis cydonijs et hebeno et alsegi vel alkekengi et tamarisco et ribes: et oportet multiplicet suffumigatio.

¶ De pseruatione pestilentie. Capitu. 5.

Oportet vt extrahātur a corpe humiditates supflue: et incliner regimē ei⁹ ad exiccationē ex oī mō et ex minoratōe cibi. Nisi exercitio. Op; eīm vt nō administretur. Neq; balneū. Neq; vina. Neq; toleret sitis. Et rectificet aer cū eis q dixim⁹: et declinet cib⁹ ad acetosa: et minoret ex eo: et sit caro q administratur decocta in acetosis: et sumat de albebel et alcharis et almosos factis cū aceto et absq; aceto cū sumach et aq agreste et aq limonis et aq granatorum et cōdita in aceto iuuatiua sunt et pprie capparis aceto cōdita: et algelentabin ex illis est q cōferūt et prohibēt ab eis putredinē: et de illis qbus ex ea fit euasio: est administratio tyriace et mithridati añ eā cū reliquo regimine bono: et de medicamine facto ex aloe et croco et myrrha sumatur omni die circiter. ʒ. i. qm̄ est iuuatiuum.

¶ De variolis. Capitulum. 6.

Quandoq; accidit in sanguine ebullitio sm semitā putredinis cuiusdā de gn̄e ebullitionū q accidūt succis: et talia qdē accidētia fiunt p eā ita vt ptes eorum abinuicē discernāt. ¶ Et de hoc est cuius cā est res quasi naturalis faciēs ebullitionē sanguis qua putrefit ab eo illud qd admiscet ei de reliquijs nutrimenti sui mēstrualis qd est in pgnatione: aut generat in ea post illud ex cibis feculentis et malis de illis q rarificāt substātiā eius: et faciūt eā ebullire donec fiat ei substātia recta fortior prima et magis apparēs: sicut illud qd natura efficit in succo vue ita q rectificat ipsum faciēdo vinū similis substātie: et iā putruit spuma aerea et fex terrena.

¶ Et de hoc est cui⁹ cā est res aduenies extrinsecus ebullire faciens occulta q permiscet humores cū sanguine cōmixtiōe existēte in dispositiōe ebullitiōis et stationis sub sole: sicut accidit apd alterationem tpis et pprie veris ab eo qd ptinet ei de qualitatib⁹ et ordine.

¶ Et variole qdē et morbillus sunt de summa egritudinū aduenientiū: et multiplicant in successiōe austrinorū qm̄ multiplicat eorum pfla

tio. ¶ Et corp⁹ q̄dē variolis ꝑparatū est illō qō est calidū ꝛ hūidū: ꝛ ꝯturbate hūiditatis ꝓprie qō parū extrahit de sanguīe ꝑ flobotho miā. ¶ Et ō cibis sunt cibi q̄ faciūt cadere ī variolas velociter: ꝛ ꝓprie qn̄ nō sunt ꝯsueti: ꝛ administrāt sup eos medicine: ꝛ cibi calefaciētes sicut lac: ꝛ ꝓprie camelaꝝ ꝛ equaꝝ cū multū replet ex eis ille q̄ nō assuet⁹ est eis: deinde bibit vinū plurimū aut medicinas calidas. ¶ Et variole q̄dē sunt q̄si mod⁹ q̄dā crisis. ¶ Et plurimū q̄dē accidūt variole infantib⁹: deinde iuuenib⁹: ꝛ minorat eaꝝ euēt⁹ in senib⁹ nisi ꝓpter causas fortes: ꝛ ī regionib⁹ vehemētis caliditatis ꝛ hūiditatis: ꝛ eaꝝ euēt⁹ ī corꝑib⁹ hūidis est plusq̄ sit ipsaꝝ euēt⁹ in corꝑib⁹ siccis: ꝛ eaꝝ euēt⁹ in vere pl⁹ est q̄ ipaꝝ euēt⁹ in hyeme: ꝛ post ver in fine autūni ꝛ ꝓprie cū p̄cedit estas calida ꝛ sicca ꝛ fuerit ille autūn⁹ calid⁹ ꝛ sicc⁹. ¶ Et variole nō accidūt in cute solū ꝛ in eo qō seq̄t illō qō appet: imo accidūt in oib⁹ mēbris silr̄ ꝯtiū appentib⁹ ꝛ occultis ita q̄ velaminib⁹ ꝛ neruis. ¶ Et qn̄ appent variole faciūt icurrere pruritū: deinde appent res sicut capita acuū silr̄ milio: deinde egrediūt ꝛ īplent sanie: deinde euacuant ꝛ fiūt cruste diuersoꝝ colorū: deinde cadūt. ¶ Et fortasse ꝑmutant variole ad flegmonē ꝛ esse re ꝛ ad dubellati q̄ aggregat saniē. ¶ Et plurimū q̄dē cū appent hn̄t colorē flegmonis. Uerūtn̄ qn̄q̄ egrediunt f̄z colores diuersos cineritie ꝛ violacee ꝛ nigre. ¶ Uariole em̄ sunt sp̄es ꝛ colores. Nā de eis sunt albe: ꝛ de eis citrine: ꝛ de eis sunt rubee: ꝛ de eis sunt virides: ꝛ de eis sunt violacee: ꝛ ō eis sunt ad nigredinē decliues. Et virides q̄dē ꝛ violacee sunt male. ꝛ quāto pl⁹ addit declinatio ad nigredinē tāto est deteri⁹: ꝛ q̄to pl⁹ sunt decliuiores ad illō tāto plus sunt decliuiores ad malitiā. ¶ Et albe q̄dē sunt meliores et ꝓprie qn̄ sunt pauci nūeri: magne q̄titatis: facilis exit⁹: pauce āgustie: debilis febris: ꝛ videbis febrē minui cū eaꝝ appitiōe ꝛ ipsaꝝ egressiōe: ꝛ ē p̄ncipiū exit⁹ earū in tertio ꝛ qō ei approximat. ¶ Et post illas sunt albe magne pluris nūeri ꝓpinq̄ absq̄ ꝯtinuatiōe. Nā ille q̄ ꝯtinuant adinuicē ita vt ꝯtinuāt ī frusto magno carnis hn̄tes latera aut rotundā formā sunt male. Et silr̄ iteꝝ duplices magne ī vētre vni⁹ q̄rū est variola alia. ¶ Albe ṽo pue dure ꝓpinque difficilis exitus lꝫ faciāt existimari in p̄ncipio rei salutē: tn̄ timet in eis q̄ difficilis fiat eaꝝ maturatio: ꝛ fiat cū eis mala dispō egri: ꝛ ꝑueniat ꝑ eas ad ꝑditionē: qm̄ cā in eis est grossitudo materiei. ¶ Et de sp̄ebus malarū timorosarū q̄ plerūq̄ interficiūt: sunt ille q̄ruꝫ diuersificat egressionā qn̄q̄ appent: qn̄q̄ occultant ꝛ ꝓprie qn̄ appent violacee ꝛ silr̄ tenaces quaꝝ oꝑatio nō cessat a debilitate ṽtutis ꝛ viridificatione mēbri ꝛ nigrificatiōe ei⁹ ꝑdūt: ꝛ si viriditas ꝛ nigredo q̄b⁹ succedit resudatio non faciunt cadere virtutem: immo additur cum eis virtus nō sunt mortifere: sed fortasse cadere faciunt in vlcera et q̄ currunt cursu eoꝝ. ¶ Et vt sit se. deinde variole saluius est q̄ vt sint variole precedētes; deinde ꝯsequatur eas et accidat super eas febris.

¶ Et illud qđ̄ est qđ plurimū cōsiderare opʒ in esse patientis variolas est eius anhelit⁹: ⁊ ipsius vox: nā ipa duo cū remanēt bona: est res sal ua: ⁊ cū ʒ videris anhelitū patiētis variolas consequētēr similiter pa tiētis morbillū: tūc existima casum v̄tutis: aut apostema dyaphrag matis. Deinde cū vides sitim vehemētē fieri ⁊ angustia assiduat et ea q̄ apparēt infrigidātur ⁊ variola ⁊ morbill⁹ virides fiunt tūc iā p̄ cipit eger mori: ⁊ festinat illud si variole fuerint de genere earū qua rum egressio ⁊ apparitio tardātur. ¶ Et plurimi eoꝝ q̄ moriunt̄ p̄ va riolas moriunt̄ prefocati ex sinātia. Et quādoqꝫ moriunt̄ per casū virtutis cum rasura intestinorum ⁊ fluxu ventris. ¶ Et cum videris violaceas de variolis ⁊ morbillo profundari: tunc scias qꝫ superue niet egro sincopis. Et quando festinat ad mingendum sanguinem ⁊ succedit eivrina nigra: tunc est mortiferum precipue quādo est il lic casus virtutis. ¶ Et fluxus ventris virilis sanguineus aut loti uus non cum casu virtutis ⁊ albumera est aliq̄d de variolis ⁊ morbil lis. ¶ Et multotiēs q̄d variolatur homo duabus vicib⁹ quādo ag gregatur materia ad expellendum bis. ¶ Et coloris plumbini sunt variole quarum bothor in facie ⁊ pectore ⁊ ventre sunt plusqꝫ in cru ribus ⁊ pedibus ⁊ sunt male ⁊ significant materiam grossam que nō expellitur ad extremitates.

¶ De signis apparitionis variolarum. Ca. 7.

Quandoqꝫ antecedūt apparitionē variolaꝝ dolor dorsi: ⁊ pru rit⁹ nasi: ⁊ timor in somno: ⁊ pūctio vehemēs in mēbris corpis ⁊ grauitas cōmunis: ⁊ rubedo in colore facieı ⁊ oculi ⁊ lachryme: ⁊ in flāmatio: ⁊ multitudo alicū: ⁊ saltus cū constrictione anhelit⁹: ⁊ rau cedo vocis: ⁊ grossitudo sputi: ⁊ grauitas capitis: ⁊ dolor capitis: et cafacam: ⁊ exiccatio oris: ⁊ angustia ⁊ dolor in gutture ⁊ pectore: ⁊ tre mor pedis apud resupinationem et declinationem ad ipsam et cum hoc toto febris conclusa.

¶ De morbillo. Ca. 8.

Scias qꝫ morbill⁹ omnis est variola colerica. Et non est differē tia inter ea ambo in plurimo reliquaꝝ dispositionū: nisi q: mor bill⁹ est colericus: et qꝫ ipse est minoris quātitatis et quasi ipse nō p̄ trāsit cutem: et non est ei altitudo de qua curet̄ ꝓprie in p̄ncipio sui Variole vero in princi pio sue apparitionis est eminentia et altitu do: et morbillus est minor variolis: et minus accidit oculo q̄ṡ vario le. ¶ Et signa apparitiōis ei⁹ ꝓxima sunt signis apparitiōis vario larum. Uerum lachryme in eo sunt plures: et angustia: et inflatio vehementior: et dolor dorsi minor quoniam causa eius in variolis est repletio sanguinea et extendens venam posita insuper dorsum. Nam generatio variolaꝝ est ꝓpter multitudinē sanguinis corrupti ⁊ morbilli ꝓpter vehemētiā malicie sanguinis corrupti pauci. ¶ Et morbill⁹ s̄m plurimū egredit̄ subito: ⁊ variole aliq̄d post aliquid.

¶ De signis salutis eius. Ca.9.

Sunt sicut signa salutis variolarum. nam ille qui est velocis processionis et apparitionis et maturationis est saluus: et durus et viridis violaceus est malus: et qui est tarde maturitatis frequētis sin copis et angustie est pernitiosus: et qui occultatur iterum subito est malus faciens sincopim.

¶ De cura. Ca.10.

Oportet in variolis vt incipiatur et extrahatur sanguis sufficienter cum conditiones fuerint: et similiter si morbillus fuerit in repletione sanguinis: et spacium illius est vsque ad quattuor. ¶ Sz quādo procedunt variole: non opz tunc vt administretur flobothomia: nisi inueniatur vehementia repletionis: et dominium materiei tunc enim flobothometur q̄titate qua exiccet: et conuenientius quidez quod in hac administratur egritudine est flobothomia et si flobothometur vena nasi confert iuuamētum fluxus sanguinis nariū et tuenť partes superiores a malitia variolarum: et est facilis super infantes. ¶ Et quando necessaria est flobothomia et non flobothomatur iterum completur et timetur super ipsum corruptio extremitatis: et similiter timetur quādoq3 simile illi super illum cuius assiduatur extinctio et venter soluitur. ¶ Et opz vt fiat in eis cibatio in primis cum eis in quibus est confortatio cum repercussione et extinctione absq3 constrictione nature et inspissatione sanguinis sicut quod fit de iuiubis cum tamarindis et cassia fist. et cum eo quod fit ex dactilis immaturis et ex lentibus preparatis et issidebegi et lenificatio vehemēs: et similiter opz vt sint cum istis tamarindi et que eis conueniunt. Et cibus factus ex cucurbita et melon alrabin: immo oportet vt sit natura lenis in principio: et sit intentio in eis quibus lenitur tamarindi: et si non obedit cum eis addiť super eos siracost cum facilitate et cautela et tereniabin: aut infusio prunorum: et confert quādoq3 si in potu detur in principio apparitionis vestigiorum variolarum pondus.ʒ.iij. de rob dactilorum siluestrium cuz vno de trociscis camphoratis: et sirupus de dactilis immaturis est vehemētis iuuamenti in huiusmodi hora. ¶ Cum ergo pertransierit egritudo diem secundum et incipiunt variole tunc apparere: tunc fortasse erit infrigidatio causa erroris magni: ex eo q͂ retinet superfluitatem interius et delatione eius super membra principalia: et fortasse non sit eis possibile procedere et apparere: et accidit inquietudo et fortasse accidit nausea. Immo oportet vt iuuenť superfluitates in huius dispositione cum eis que faciunt ebullire et aperiunt oppillationes sicut feniculum et apium cum zuccaro: et succus eorum: aut decoctio radicum et seminum: et fortasse odoratur aliquid de croco et aqua ficuum est bona valde. ficus enim sunt vehementis expulsionis ad exteriora: et illud est vna de causis euacuationis a nocumento earum. ¶ Et de illis que conferunt valde in huiusmodi ho-

ra est vt sumãtur lacce ablute.ʒ.v.lẽtiũ excorticatarũ.ʒ.vij. dragagã ti.ʒ.iij.deinde coquãtur cũ lib.5.aque vsq; remaneat quarta lib. vnius: et detur in potu. ¶ Et de illis q̃ sunt vehemẽtis iuuamẽti ad faciẽ dũ apparere variolas est vt sumãtur ficuũ citrinarũ.ʒ.vij.lẽtiũ excor ticatarũ.ʒ.iij.lacce.ʒ.iij.dragagãti seminis feniculi aña.ʒ.ij. decoquã tur cũ lib.5.aque donec remaneat ex ea fere tertia et coletur: et detur in potu de ea. expellit enim caliditatẽ a ptib⁹ cordis: et phibet pulsuz cor dis. ¶ Et opz vt nõ approximet ei in hac hora oleũ aliqđ olno: et opz vt regatur: et elongetur ab aere frigido: et pprie in hyeme: et fiat cũ il lo illud qđ fit cũ sudãte: frigus enim oppilat poros: et redire facit mate rias retro: et multitudo potus aque frigide cũ niue: et interi⁹ in domo vẽti mala sunt valde. Et fortasse flobothomia est mala ppterea ꝙ repellit: et cõuertit illđ qđ pcedit: q̃re caueat post duos dies aut tres: et quãdo accidit ex coopertura: et calefactiõe quasi sincopis: aut acci dit sincopis: tũc necessariũ est regimen aeris q̃ attrahit et reuerti ad odores cãphore: et sandalorũ: et si nõ fuerit excusatio quin detegatur corp⁹ domui vẽti aut aere frigido paulatim fiat: et similiter qñ adiu toriũ est cũ calefactiõe aut dimissiõe infrigidationis. ¶ Et qñ inci piũt exire: et non inuenitur cum exitu earum alleuiatio immo inueni tur caliditas inflata: et lingua ad nigredinem decliuis: tunc caue ne calefacias. ¶ Et opz vt tu alienes ab habentibus variolas: et morbil lum emplastrationem ventris: in hoc enim est timor constrictionis anhelitus subito: et ꝙ accidit fluxus ventris malus et mictus san guinis. ¶ Et in fine eius oportet vt conseruetur natura: et cibetur loco lentium sicut sunt lentibus elixatis duabus elixationibus cuz renouatione aque: et loco lentium almazar cum tamarindis et lenti bus frigidis acetosis: et aqua granatorum et sumach et agresta: et his similibus. ¶ Medicine autem ingrossantes sanguinem: et infrigidã tes eum phibentes eum ab ebullitione que in initio precipiunt: sunt sicut rob ribes: et agreste et aqua fructuum frigidorum et sirupus al cori proprie et sirupus altelea et sirupus de iumar: et sirupus quidẽ alcori habet descriptiones plures quas diximus in antidotario: et di cemus hic descriptionem fortem mirabilez: et est illa que fit cũ aqua lactis acetosi iterati: et virtus eius est vehemẽs valde. ¶ Descriptio hec est. Summe rob alcori. partes duas. si antem non fuerit tibi pre sens accipe alcori et fac serrare ipsum: et accipe serraturam eius. aut mole ipsum et misce molitum eius cum medietate sui de sandalis in aceto distillato: aut in aqua acreste pure diebus aliquot: deinde de coquatur in eo decoctione cum facilitate cuz longitudine donec dis soluatur: deinde exprimatur. et sumatur de succo: et quanto acetuz aut aqua acreste est plus tanto est melius: deinde sumatur aqua adog abstracto butyro mundificata a sua caseitate adog aut cum colatione vltima que fit dimittendo residere: aut cum decoctione si cut est decoctio aque casei donec separetur aquositas: deinde sumat

h

farina ordei et fiat ex ea et aqua lactis acetosi foca: et fiat acetosum illud foca; deinde colet: postea sumat illud foca: et fit in eo de subtili aqua or. et fiat acetosum: et quanto plus iteratur tanto est meli?. Sumatur ergo de eo partes .v. et sumat aqua piro᷑ de seni et aqua cydoniorum acetoso᷑ plurime aque et aque granatorum acetosorum et aqua pomorum acetosorum plurime aque et aqua alzarur et aqua limonis et aqua prunorum acetoso᷑ et aqua dactilorum in primis cum incipiunt apparere: expresso᷑ et aqua alcori recentis et aqua mororum de seni que non maturantur integre et aqua chrysomilo᷑ immaturo᷑ et acetoso᷑ et succi acreste et succi ribes et succi preputiorum vitis et succi rose persice et succi nenufaris et succi viol. omnium an. tertiam partis vni? et succi acetositatis citri et succi acetositatis citranguli an. duas tertias partis vni?: succi coriandri et lactuce et folio᷑ papaueris humidi et endiuie et portulace an. quartam partis vnius succi folio᷑ salicum foliorum malo᷑ et folio᷑ pirorum et folio᷑ alzarur et folio᷑ ro. et foliorum virge pastoris an. quartam partis vni?: succi herbe hyrci et ro. sicca᷑ et nenufaris sicci succi berberis sicci et se. endiuie et se. lactuce et balaustiarum et nenufaris an. medietatem decime partis vni?: et succi mente humide sextam partis vnius: et succi berberorum humido᷑ medietatem partis aggregent medicine et succi: et componantur super ignem et ponant in eis de lentib? partes quatuor et de ordeo excorticato partes .ij. et de sumach partes .iij. et de granis granato᷑ partes .iij. et decoquantur omnia ad ignem donec remaneat medietas: deinde dimittat donec infrigidet et confricet fortiter et colet: et sumat de camphora ad omne pondus .ccc. ℥. pondus aur. i. et teratur camphora et pulverizetur super radicem cucurbite aut kimie: et fundat super ea medicina cum facilitate. deinde ligetur caput ei? cum re vehementis fortitudinis: deinde ponatur super prunas donec sciatur quod forsitan feruet et concutiatur et ponat in vitreata et stringatur caput ei? vt non perdatur camphora et lutetur et dosis ei? sit vsque ad .℥. ʒ. ¶ Et de hoibus est qui ponit in ea spice et zinziberis et seminis feniculi et anisi et ciperi et piperis partes equales secundum quantitatem que ei videtur. ¶ Et quando egrediuntur variole cum complemento et pertransit septimus et apparet in eo maturatio: tunc necesse est vt rumpantur cum acub? de auro et auferatur humiditas cum coto. ¶ Salitio autem necessaria est: et cum volueris salire: tunc elonga salitionem ab eis quas erupisti de magnis dolorosis ex propinquo. Illud enim facit dolorem. Immo sali illas que sunt preter eas: et dimitte claudens cum eorum orificio᷑ suo᷑ donec sugant salem suum: et non saliantur ante complementum maturationis. Illud enim fortasse faciet accidere dolorem vehementem et apostema: et salitio quidem est res que est necessaria postquam maturantur: et illud quidem fit cum aqua salis in qua virtus est croci et si aqua illa est aqua rosa. tunc est melius: et aqua in qua decoquuntur tamariscus et lentes et rose deinde salitur est vltima. Et proprie si ponuntur iterum in ea camphora

ra et sandali. hec enim salitio maturat et exiccat et facit cadere cum velocitate. Et suffumigatio cum tamarisco est iuuatiua valde. Et in hyeme oportet vt applicetur eger incensioni ex tamarisco. Et quando variole sunt vehementis humiditatis: tunc necessaria est suffumigatio cum myrto et folijs eius. Et de regimine bono apud maturitatem variolarum paruarum et magnam voluntatem exiccationis earum est vt dormiat patiens variolas super farina rizi et milij et ordei et fabarum. Et magis conueniens est vt ponas ipsam impletionem culcitre que sit rara in qua penetret virtus et folia cupressi sunt bona in hoc: et oleum malum est in hac hora: quoniam prohibet exiccationem. Et quando incipiunt variole exiccari: tunc oportet vt liniatur super eas. Ex medicinis predictis cum virtute croci. Et quando accidunt ex variolis vlcera confert vnguentum album et proprie permixtum cum aliquantulo camphore et rasura radicum canne cum aqua rosarum. aut rasura venarum arboris salicis aut arboris alzarur. Et quandoque confert vnguentum de cerusa et litbargirio: et quando sunt in naso cruste confert ceratum factum cum oleo rosarum. puro cum virtute ceruse et climie: et administratio alicuius olei post exiccationem: et apud vlcerationem est bona apud exiccationes quidem cum eo quod facit cadere cum velocitate: et apud vlcerationem propterea quod ipsum est materia emplastri et vnguenti. ¶ Unguentum quidem rubeum bonum est ad vlcera variolarum.

¶ De obseruatione membrorum et defensione eorum a nocumento variolarum et morbillorum. Ca. II.

Membra que oportet custodiri a nocumento variolarum sunt: sicut guttur: et oculus et partes superiores narium et pulmo: et intestina. hec enim membra sunt illa que vlcerantur. Fortasse enim oculus destruitur et fortasse accidit in eo albugo. In gutture vero fortasse accidit suffocatio: et fortasse accidunt vlcera que prohibent deglutionem in meri: et fortasse perueniunt ad hec vt fit illic corrosio pernitiosa. In superioribus vero partibus narium fortasse accidunt vlcera que stringunt meatus odoratus. In pulmone autem accidit fortasse ex bothor variolarum et morbilli constrictio anhelitus vehemens. Et fortasse faciunt cadere in pthisim cum vlcerantur. In intestinis fortasse accidit excoriatio cui succurrere est difficile. Conseruatio autem oculi melior est vt fiat alcohol oculo cum almuri et aqua coriandri et aqua rosarum. in qua iam posita sunt sumach et camphora proprie in primo die et cum almuri solo. Et similiter fiat alcohol cum alcohol nutrito ex aqua coriandri et aqua sumach posita in ea camphora. Et succus pulpe granatorum est bonus iterum in principio. ¶ Cum vero apparent: tunc facere alcohol cum aqua rosarum. et camphora est magis conueniens. Et dictum est quod facere alcohol cum napta alba est bonum in hoc. Et oleum de fisticis est de eis quibus vtuntur mulieres in regione nostra post variolas et euentum nocumenti in oculo et eradicat caliginem si fuerit et rectificat oculum: et collyrium album est bonum valde apud apparitionem bothor. ¶ Conseruatio autem oris et gutturis est sicut suctio granatorum et suctio granorum eius in principio et suctio mororum de feni

et gargarizatio cũ rob eoꝝ: ꝛ ꝓpꝛie qñ ꝯqueritur de dolore in eis Et tũc opꝫ vt lambat de rob ꝛ eoꝝ aliq̃d post aliquid. Sed superiores ꝑtes nariũ cũ epithimatiõe ex memithe et sandalis et rob agreste et aceto: et odorare aceta solũ est vehemẽtis iuuamẽti. In cõseruatione vero pulmonis nõ est ꝙ sit sicut lohoc et lentib⁹ leue cũ semine papaueris. ¶ Intestina aũt plurimũ q̃dẽ opꝫ vt ꝯseruent post inceptionẽ cũ stipticis: ꝛ cũ incipit solutio vẽtris in fine egritudinis curet cũ trocíscis de spodio in ribes ꝛ trocíscis de semine acetose.

¶ De eradicatione vestigioꝝ variolarum. Capitu. 12.

In hoc quidẽ loquemur vice alia cũ loquemur de decoctione: nũc vero dicem⁹ illud qd est magis ꝯueniẽs ꝛ magis ꝑtinens: et de eis que eradicãt vestigia variolarũ iterũ sunt radices arũdinũ ꝛ sarcocolla et semẽ melonis et cortices ei⁹ exiccati et rizi ablutũ et aqua ordei ꝛ albumen oui et creta rara vel lutũ et lithargiriũ ꝛ zuccarũ tabarzet ꝛ amilũ ꝛ amigdale dulces ꝛ amigdale amare. ¶ Et de oleis oleũ de lilio et oleum de fisticis et adeps asini et oleũ ros. et q̃ sunt ei similia. Et aqua que fit in vngula cameli: q̃ assatur: est vltima. ¶ Et de illis q̃ sunt fortiora est spuma maris ꝛ lapis piperis ꝛ cost⁹ et ammoniacũ ꝛ thus et sapo cũ baurach et ossa vetusta adusta semen raphani farina raphani exiccati aristologia lupini. Et de cibis rectificantibus colorẽ plũbeũ sunt granata dulcia ꝛ cicer ꝛ vinũ bonũ vitelli ouoꝝ sorbiliũ ius galline ꝛ alcbubugi ꝛ aldurari impinguat. ¶ Et opꝫ vt assiduet bñs ea balneationẽ. ¶ Et de compositis est vt sumas ossiũ adustoꝝ ꝛ stercoris ouini antiqui ostracorũ nouoꝝ et amili et seminis melonis ꝛ rizi abluti ꝛ ciceris oĩm añ. partes. x. ꝛ granoꝝ alben ꝛ lupinoꝝ et costi ꝛ aristologie longe oĩm añ. partes. v. et radicis arũdinis sicce ꝑtes. xx. fiat ex eis epithima cũ aqua melonis aut cũ aqua cucumeris siluestris aut cũ aqua or. aut cũ aqua fabaꝝ: et liniat cũ eo mẽbrũ: et abluat in mane cũ decoctione viol. ¶ Aliud. Ostracorũ nouoꝝ ossiũ ãtiquorũ radicis arũdinis ꝑsice amili seminis melonis rizi abluti granorũ granatorũ costi ꝑtes eq̃les ex eis gumera ꝛ iterũ lupini ꝛ cicer nigrũ liniat cum eis.

¶ De febribus apostematum. Capitulum. 13.

Iam sciuisti dispõnes febriũ q̃ sequũt apostemata appentia. Et ꝙ sunt ẜm plurimũ de gñe febrium diei: cũ apãta ista ẜm plimũ nõ ꝑueniãt ad cor nisi cũ calefactiõe sua absq̧ sua putredine: ꝛ plurimũ q̃dẽ hoꝝ ẽ a causis ꝓmitiuis. Cũ aũt ꝑuenit putredo eoꝝ ad cor ꝓpter suã magnitudinẽ aut ꝓpter suã ꝓpinq̃tatẽ: fit febris fortasse nõ de gñe febris diei. Et plurimũ q̃dẽ filium hoꝝ non fit nisi a causis añcedẽtib⁹ corporeis ꝛ repletionalib⁹ crudis: ꝛ qñq̧ fiũt ex vlcerib⁹ ad q̃ attrahunt materie maligne ꝛ retinent in carnibus mollib⁹. ¶ Febres autẽ que sequunt intrinseca apãta fortasse non fiunt ex applicatione calefactionis ad cor sine putredine. ¶ Et vehemẽtiores quidem febres fiunt ab apãtibus intrinsecis

q̄ sunt ex genere herisipile in quibusdā viscerib⁹ ⁊ extēdit dolor et sitis inflāmatio: ⁊ significāt ea sigatiões permixtiōis colere plime cū sanguine ⁊ hec apata intrinseca sunt sicut apata cerebri ⁊ velaminū ei⁹ ⁊ sumach auris et gutturis q̄nq ⁊ in velamine qd sequit pectus ⁊ epate ⁊ rhene et vesicca et matrice et intestinis ⁊ q̄ sunt eis silia. ¶ Et diuersificant febres eo⁊ in vehemētia et debilitate ſm ppinquitatē cordis et longitudinē. ¶ Et eo⁊ ite⁊ febres q̄ sunt in mēbris carnosis est febris vehemētior. Et eo⁊ febres q̄ sunt in pāniculis: ⁊ eo⁊ similibus est debilior Et eo⁊ q̄ sunt in vicinitate arteria⁊ febris est vehemētior. Et eo⁊ q̄ sunt in vicinitate vena⁊ solū febris est debilior. ¶ Et nō euacuant iste febres a periodis ſm materias q̄ effundunt ad apata ea⁊. periodi nāq ea⁊ sunt ſz gn̄atione ea⁊ ⁊ ſm motū ipsa⁊: et ſm attractionez caliditatis et doloris ad ea. Unicuiq em̄ humori est period⁹ q̄ sibi cōuenit.

¶ Et scias q multotiēs sanatur apa in pleuresi ⁊ aliis et remanet febris: ⁊ sigt tūc q mūdificatio nō accidit. ¶ Et iste quidem febres q̄nq plongātur ⁊ pducunt ad ethicam ⁊ pprie quādo apata sunt in epate. Ille vero que sunt in velaminib⁹ cum confirmantur nō expectant vsq ad ethicam.

¶ De signis eorum ⁊ ipsarum iudiciis. Cap. 14.

Cum febrib⁹ ex apostematib⁹ intrinsecis iueniunt tres spēs signo⁊ et accidentiū scz. Signa ⁊ accidentia significātia membrū infirmū: et signa et accidētia significātia materiā: et signa ⁊ accidētia significātia dispositionē infirmi. ¶ Prima aūt signo⁊ species est sicut pulsus serrin⁹ et dolor pungitiu⁹ apostematis in partibus pectoris: ⁊ silr tussis sicca in primis et hūida scdo. ⁊ q̄ sunt illis silia de signis pluresis significātib⁹ apata in ptib⁹ pectoris: ⁊ ad summū dolor ⁊ grauitas in mēbro: et est calidi⁹ reliqs mēbris addita calefactiōe nō ꝯsueta. Et sicut spasm⁹ q̄m ipse multotiēs associatur apatib⁹ calidis in mēbris neruosis. ¶ Spēs vero scda est sicut significatio vehemētie febris tertiane significat q materia est colerica. ¶ Accn̄tia ꝟo infirmi sunt dispōes que indicāt ei⁹ salutē: aut indicāt ipsi⁹ mortē. ¶ Et mēbra q̄dē occulta diuersificant in faciēdo febres ⁊ recipiēdo eas ⁊ perdurationē ea⁊ ⁊ ipsa⁊ periodis: ſm magnitudinē eo⁊ in seipsis: et magnitudinē vena⁊ eo⁊: et scdm mēbra sua. Nam in mēbris intinsecis sunt q̄ sunt ppinqua cordi ⁊ vehemētis cōitatis sicut velamen ⁊ pulmo. Et de eis sunt que sunt lōginqua a corde ⁊ debilis cōitatis sicut renes. Ipsi em̄ nō semper faciūt propter apata sua febres fortes neq ꝯtinuas. Et multotiēs q̄dem sunt interpollate ⁊ sunt de genere febriū ꝯmixta⁊ ⁊ febriū tertiana⁊ et quartane et quintane et sextane: et fiūt cū eis rigor: ⁊ horripilatio: et ambiguū fit esse earū: ⁊ significat eas grauitas in loco renū et in partib⁹ alchatin et dolor et pprietas caliditatis in mēbro maioris cōsueta. Cū aūt aggregat in membro vt sit primum

principali aut fortis cōitatis cū eo aut vehementis sensus ꝛ est ner uosum: tunc cū vehemētia febriū comitantiū apata eius accidūt ei inquietudo magna ꝛ spasmus: et fortasse comitanẽ ipm accñtia ex tranea sicut apata matricis. Associaẽ eñ ei cū febre soda ꝛ dolor cer uicis. ¶ Et caliditas q̄dē q̄uis inflāmeẽ in eis apatib⁹ tñ nō est val de vehemētis acuitatis sicut est in causonide nisi sit res magna: et causa in eo est qm̄ putredo nō est sparsa neq̄ mota ad exteriora. Et pulsus q̄dē in febrib⁹ apatū intrinsecoꝝ est pulsus febriū putredi nis paru⁹ in principio velocis ꝯstrictiōis apud statū: deinde magni ficaẽ ꝛ fit velox ꝛ spissus ſm mēbrū ꝛ materiā ꝛ ſm qđ sciuisti: deide erit vndosus ꝛ serrin⁹ ꝛ faciēs ſm mēbrū in neruositate ꝛ carnosita te sua: et vrina ſm plurimū est ad albedinē decliuis ꝛ paucitatē tin cture ꝓpter declinationē materiei ad apa ſm qđ sciuisti.

¶ De cura eaꝝ. Cap. 15.

Curatio harū febriū est curatio febriū acutaꝝ post curationē apatū. Radix eñ in eis est cura apatis cū obseruatiōe cure fe bris de infrigidatiōe ꝛ humectatiōe. Et in eis febrib⁹ nō ꝯcediẽ po tus aq̄ frigide neq̄ introit⁹ balnei. ¶ Et si fuerit apa herisipila lꝫ vt fiat positio rerū frigidaꝝ ꝛ infrigidataꝝ actu de foris sup ipm si cut succ⁹ lactuce ꝛ semperuiue ꝛ portulace cū aliquātulo de sandali o dei albi q̄ sine cessatiōe infrigidenẽ sup niuē ꝛ permutenẽ. Et fortas se ꝯmisceẽ cū eis oleū omphacinū aut oleū roſ. Et si cōcederit lactu cas ablutas infrigidatas ꝯtrāsit et iuuaẽ cū eis.

¶ De dispositiōibus febriū ꝯpositaꝝ. Cap. 16.

Febres qñq̄ ꝯponūẽ adinicē. ¶ Fortasse. n. ꝯponūẽ ex eis spēs ingrediētes in gña elōgata: sicut ꝯpositio febris ethice cū fe bre putrida. ¶ Et qñq̄ ꝯponunẽ species ex eis in gñe primo ꝯuenie tes: sicut est ꝯpositio specieꝝ febriū putredinis: sicut tertiana cū fleg matica vtpote febris nominata hemitrite⁹ ꝛ sicut ꝯpositio febrium apatū. ¶ Et qñq̄ ꝯponunẽ de eis species cōuenientes in specie: sicut ꝯpositio duaꝝ tertianaꝝ: et duaꝝ quartanaꝝ: et triū quartanaꝝ. Quare fiūt due tertiane in apparitiōe dispōis ſm parorismos fleg matice: ꝛ tres quartane in porismis flegmatice. Et qñq̄ ꝯponūtur tres de febrib⁹ tertianis. Si igiẽ fuerit ſm coalterationē erit paro rism⁹ in die. iij. vehemētior qm̄ ꝯtinet ei period⁹ diei primi ꝛ iceptio diei tertij ꝛ sl'r in die. v. Et similaẽ hec hemitriteo sicut ꝯpositio dua rū tertianarū similaẽ paroxismis flegmatice. ¶ Et ꝓpter hmōi nō opꝫ vt tota occupatiōe occupeẽ cum paroxismis: immo oportet vt occupeẽ cū accidentib⁹. ¶ Et quādoq̄ accidit si fuerit febres iste tertiane pure vt festinēt paroxismi eaꝝ ad contentam. i. ad illā que fortior est ita vt destruat debilior earū prius. ¶ Et qñq̄ significat cōpositionem reditio horripilatiōis vel oppilatiōis post quietē. ¶ Et turpe q̄dem est medico scienti significationes cuiusq̄ febris ꝛ accidentia eius vt non percipiat cōpositionē a primo aut secundo

¶ Et cōpositio febris ethice cū febre putredinis est ex illis q̄ valde ambigua sunt: qm̄ ipsi vidēt interpollatiões et inceptiões rigoris et horripilatiōis et reditionē sudoris si fuerint et horas pticulares: q̄re existimāt q̄ sint illic febres putredinis tm̄ inseparabiles aut cōposite ex cōtinua et interpollata. ¶ Et qn̄q3 cōtinuatur cōpositio ita vt appareat febris vna cōtinua similis q̄ assimilatur sinocho: et tūc q̄dē nō est excusatio reditiōis ad significatiões: et si fuerit porismi breues non cōsequitur eorum cōtinuatio nisi pp rē magnā de multitudine nūeri eorum ppter: et fortasse vides interpollatiões harum febriū lōgas. ¶ Et qn̄ cōponuntur febres diuerse sicut hemitriteus eradicatur postrema earum et remanet cronica pura siue sint due interpollate aut due cōtinue aut interpollata et cōtinua. ¶ Et qn̄q3 cōponitur cū hemitriteo alia tertiana et flegmatica et melācolica: nā si est cū tertiana eradicatur tertiana et purus fit hemitriteus: et si est cū flegmatica aut melācholica eradicatur hemitriteus et depuratur flegmatica et similr melancolica. ¶ Et qn̄q3 accidit cōpositio in eis fm modū aliū et est vt cōponatur interpollata et cōtinua diuersi gn̄is: aut cōuenientes ambe in eo aut cōuenientes in specie sicut tertiana periodica cū tertiana inseparabili et sicut cōponuntur due interpollate similr cōponuntur due cōtinue. ¶ Quidā aūt existimauerūt q̄ due cōtinue nō cōponuntur sicut due tertiane. Qm̄ qn̄ materia est intra venas nō est possibile vt diuersificetur illud in quo accidit putredo: putredo eni est pcedēs in toto. ¶ Et hec sententia nō est de illis q̄ necessaria sunt pculdubio apd me: qm̄ putredo incipit pculdubio ex loco: deinde spargitur dein currūt indicia vehemētie et interpollationis fm gradationē putredinis prime: et fm eā nō sunt ei motus. Non ergo elōgatur q̄n accidat putredo cui sit dominiū aliquod incipiēs in parte materierū cui nō sit dominiū sequēdi aliud: immo aggregatur in ea vt incipiat et vt sequatur simul: quare erit ei gradatio tēporis qua experitur. ¶ Et species quidē cōpositionis febriū sunt tres: intrans: et coalternata: et cōicās: et intrās est vt ingrediatur vna earū super alterā: et coalternata vt ingrediatur post eradicationē eius: et cōicans est vt incipiat cum ea. ¶ Et cū videris febrem conclusam et est in ea rigor et non sudor: et fortasse accidit in rigoribus pluribus sudor vnus: tunc testifica compositionem in ea. ¶ Et similiter cum videris in conclusa superfluitatem in frigore extremitatum et rigore sed parum de ambobus: tunc fortasse est in conclusa.

¶ De hemitriteo. Ca. 17.

Hemitriteus est febris composita ex duabus febribus quarū vna est tertiana et altera est flegmatica et fit in die vno paroxismus tertiane et quotidiane simul. Aut secundū semitam cōitatis et inuentionis. Aut secundum semitam coalternationis et vicinitatis. Aut fm semitam introitus. Et de diuisionibus difficilior ad cognoscendum est prima: deinde secunda. ¶ Et qn̄q3 sunt febres due

continue quādo due putredines sunt intrinsece. Et qñ due sunt periodice eradicātur qm̄ due putredines sunt extrinsece. Et qñq₃ est continua colerica: qr eius putredo est intrinseca ꝛ flegmatica est ecōtrario. Et qñq₃ est ecōtrario. ¶ Et q̄dā ponunt hemitriteū purum febrē ꝯpositā q̄ fit ex tertiana extrinseca ꝛ flegmatica intrīseca. Et illā q̄ est pꝛeter eā nominant nō purā. Et nō est illud de illis in quibus superflua occupatio sit habēda. ¶ Et foꝛtasse añcedens ad putredinem est colerica: ꝛ foꝛtasse antecedēs ad putredinē est flegmatica: ꝛ foꝛtasse veniūt simul. ¶ Et iterū qñq₃ est materia faciens febꝛem flegmaticā magis dominās: ꝛ qñq₃ est materia faciēs febꝛem colericā magis dominās. Et quomodocūq₃ sit materia flegmatice ponit paroxismos colerice longioꝛes ꝛ tardioꝛis crisis. Et materia colerice ponit paroxismos flegmatice ecōuerso ꝛ foꝛtasse extēditur hemitriteus longo tēpoꝛe. s. vsq₃ ad. vij. mēses. Et supꝛa. ꝛ qñq₃ fit ex hemitriteo egritudo acuta. Et quādoq₃ est hemitriteus de febꝛibus magis interficientibus quoniam perducit ad ethicam ꝛ egritudines cronicas vel erroneas ꝛ difficiles.

¶ De signis hemitritei. Ca. 18.

Magis ꝓpꝛiū signoꝝ ei⁹ ꝛ pꝛimū eoꝝ lz necessaria sint cōparialia est vt sit spaciū hm̄oi febꝛis in vno duoꝝ dieꝝ lōgi⁹ spacio tertiane ꝛ magis q̄eta: deinde fit in die alio leuioꝛis paroxismi ꝛ paucioꝝ accidentiu₃. ¶ Et qñq₃ iterat̄ in ea hoꝛripilatio s̄m plm aliquotiēs ꝓpter illō qd̄ accidit de pugna duarū materierū: aut introitu vnius eaꝝ sup̱ alterā. ¶ Et foꝛtasse accidit hec iteratio trib⁹ vicibus aut q̄ttuoꝛ ꝛ iā calefiūt membꝛa aliqua hoꝛripilatione fixa adhuc. ¶ Et ex ea quidē q̄ est hemititre⁹: coꝛp⁹ nō mūdificat̄ integre. ¶ Et qñq₃ fiūt pꝛincipiū eius ꝛ augmentū ipsius vehemētis cōmotionis: ꝛ ꝓpꝛie qñ fuerit cōicatio: aut fuerit introitus in hm̄oi hoꝛa: tūc em̄ fiūt hoꝛripilationi redit⁹ ꝛ est stat⁹ lōginquus. Et cu₃ existimat̄ ꝙ coꝛp⁹ iā calefactū est: ꝛ febꝛis h₃ statū: inuenis hoꝛripilationē redeuntē. Et ista accidētia sunt ꝓpter pugnā humoꝛu₃. ¶ Et stat⁹ quidē huius egritudinis in hoꝛis particularib⁹ ꝛ vniuersalibus est ante statū flegmatice: ꝛ velocioꝛ statu ei⁹ ꝛ tardioꝛ statu colerice: qm̄ caliditas nō expandit̄ nisi cū laboꝛe ꝛ ꝓpꝛie in pꝛimis. Et sit foꝛtis eius acuitas apud statū. ¶ Et silr̄ fit declinatio lōga pꝛopter illō qd̄ accidit de stationibus quas efficit reluctatio vni⁹ duarum materieꝝ cū alia. Et parū quidē tepescit cum sudoꝛe. ¶ Et in hac febꝛe dies terti⁹ de diebus eius est silis pꝛimo: ꝛ quartus secūdo Et qñq₃ cadit significatio sup̱ hemitriteū ex modis diuersis. Na₃ qñq₃ accidit ex cōsuetudinibus. Et qñq₃ accidit ex accidētib⁹. Et casus cōsuetudinū est sicut si in coꝛpoꝛe hoīs multiplicet̄ colera et putredo eius: deinde vtat̄ delitijs ꝛ dimittat exercitia: ꝛ vtat̄ cibis de speciebus regiminis generantibus flegma: aut multiplicetur in coꝛpoꝛe hominis flegma ꝛ putredo eius; deīde exercitetur plurimū:

et vtātur eo qđ generat colerā de speciebus regiminis si fecerit necessariū etas illud in eo ita vt fiat adolescēs post pueritiam ꝛ dominiū humiditatis: aut fiat senex post iuuentutē ꝛ acuitatē cōplexiōis ¶ Ex accidentibus vero sicut pulsus ꝛ vrina ꝛ ꝓcessio eius qđ procedit ex vomitu ꝛ egestione ꝛ dispositione digestionis ꝛ signa eius ꝛ dispositio sitis ꝛ dispositio tact⁹ ꝛ dispositio horripilationis ꝛ rigoris ꝛ dispositiones horaꝝ ꝛ paroxismorū. ¶ Pulsus aūt fit in ea minoris magnitudinis ꝛ velocitatis ꝛ frequentie ꝙ ille q̄ est in tertiana. Et cōtrarie eaꝝ sunt minores ꝙ ille q̄ sunt in flegmatica. ¶ Urina vero est tarde digestionis. Et vomit⁹ ē ꝯmixtus ex colera ꝛ flegmate: ꝛ egestio est permixta ex colera ꝛ flegmate. ¶ De dispōne aūt calefactionis ꝛ frigoris ꝛ sitis ꝛ horripilationis ꝛ horaꝝ paroxismorū iā locuti fuimus qđ oportuit. ¶ Et nō expectaṫ statio sup dominātem duoꝝ humorū nisi ꝑ vincentē ex significationibus. ¶ Nā si dominaṫ flegma sunt paroxismi lōgiores ꝛ horripilatio minor ꝛ coartatio ꝛ ꝓprie in pulsu fortior ꝛ extremitates sunt velociores ad suscipiendum frigus in principijs egritudinis ꝛ tardioris mūdificationis a suo frigore ꝛ sitis est minor ꝛ vomitus colere minor ꝛ vrina vehemētioris albedinis ꝛ cruditatis ꝛ sudor minor ꝛ etas pueritia aut senectus et cōplexio corporis significat eā. Et silr cōsuetudo ꝛ q̄ currūt cū ea. ¶ Et si dominaṫ colera sunt poxismi breuiores ꝛ extremitates velociores ad calefactionē ꝛ sitis ꝛ vomitus colere plus ꝛ sudor magis exhuberās: et fortasse declinat ad horripilationē q̄ ē sicut rigor ꝛ fit vrina vehemētius tincta ꝛ etas est iuuētus et cōplexio corꝑis qnq̄ significat eā: et silr cōsuetudo ꝛ q̄ currūt cū ea. ¶ Et qñ equantur duo hūores frequētanṫ significationes et est horripilatio pura cōpleta nō rigor: et nō ꝑueniēs ad rigorē. ¶ Et qñ ꝯpositio est manifestior in periodica et cōtinua quā plures holꝫ appropriāt nōie hemitritei puri: et est ꝯtinua ipsa flegmatica ē rigor debilior qñ materia extrinseca est colerica: et nō est ꝯtrariuꝫ ei ex ꝑte flegmatis extrinseci cū ea in eo qđ necessariū est de rigore sꝫ est debilior. Et fortasse iteraṫ in ea frigus et horripilatio ita vt faciat errare in statu sicut scis: et multiplicaṫ in ea caliditas viscerū et ventris cū frigore extremitatū: et fit pulsus vehemētioris paruitatis et raritatis. ¶ Si aūt ꝯtinua est ipsa colerica: nō fit rigor neq̄ magna horripilatio. Et fit pulsus maior et velocior et angustia vehemētior. ¶ Et si cōponūtur due cōtinue nō erit rigor oīno: et accidit tertiane cōtinue vt alleuietur ante alleuiationē flegmatice: lꝫ non redeat ante eius reditionem.

¶ De cura hemitritei. Ca. 19.

Necessariū est ī hemitriteo vt vehemētē habeas sollicitudinē in euacuādo materiā ſm spēs euacuatiōis ex solutione ventris: ꝛ vomitu: ꝛ ꝓuocatiōe: ꝛ sudatione plusq̄ vehemētia q̄ ē ꝑ extinctiua. Et cū solutiuis opꝫ vt ꝯueniat digō: nisi sint ex gñe q̄ leniunt

naturã ꝛ soluũt ꝛ nõ inq̃etãt: sicut aqua lebleb cũ geleniabin si fuerit illd qd superat flegma. Et sicut tereniabin ꝛ siracost ꝛ infusio ta maridi ꝛ sirup' vio. si dñans fuerit colera. Et sicut qd cõponit̃ ex istis si fuerint duo humores quasi pares. Et post apparitionẽ digõnis si euacuatio fiat hũoris cũ fortib' ꝑtrãsit. ¶ Et vomit' opꝫ vt sit iterũ s̃ꝫ hũorẽ dominãtẽ: aut ex aq̃ raphani cũ sirupo acetoso calido: aut sirupo acetoso cũ aq̃ calida. ¶ Et ꝓuocatio opꝫ vt fiat cũ eis in q̃b' est eq̃litas. Et cũ festinat̃ in potãdo decoctiões añ digõnem timet̃ birsen vel sirsen. Medicine ṽo iuuatiue in via ꝑueniẽte ad statũ ad rectificãdũ materiã ꝛ maturãdũ ip̃aꝫ ꝛ succurrẽdũ nocumentis ei'. Ex singularib' ẽ absynthiũ. Uerũ post septimũ ꝛ apparitionẽ digõnis ita vt sit romanũ qd ex ip̃o bonũ est. Et cũ tu festinas cum eo mouet hũores ꝛ nõ euacuat eos. Cũq; sumit̃: facit accidere angustiã ꝛ tristiciã ꝛ nauseã: deiñ reuertit̃ sup̃ eos cũ sua caliditate ꝛ ericcat eos cũ sua stipticitate facit eos pigros. ¶ Et Sal. q̃dẽ ꝛ q̃ añ cũ fuerũt curauit eos cũ aq̃ ordei in q̃ est ṽtus piperis. Et dixit q̃dã primoꝝ medicoꝝ ꝙ Sal. trãsgressus est in alienatiõe. Et stetit vbi opꝫ vt miret̃ de eo. Et nõ sciuit ꝙ piper inflãmat febrẽ ꝛ aqua ordei pigrã efficit materiã. ¶ Et iste q̃ dẽ ꝑdictor errauit errore q̃ nõ appropriat̃ in hac intẽtiõe. Jmmo canõ dat' in adiutorio nature qñ preparat̃ ad resistẽdũ hmõi materijs est cũ medicinis cõpositis ex infrigidãtibus ꝛ calefaciẽtib'. vt discernat natura inter duas virtutes: quare occupat̃ infrigidatiuũ cũ febre ꝛ ꝑtib' cordis ꝛ calefactiuuꝫ cũ materia. Et q̃s est qui curet hemitriteũ absq; hoc? Et si natura non est fortis ad discernendũ tũc nõ ꝓdest curatio quocũq; mõ fiat ꝛ errauit in alijs modis in allatiõe quoꝝ nõ est necesse nos incedere via ꝓlongantiũ. ¶ Et iste quidẽ cõtradictor dixit ꝙ opꝫ vt ad ministrẽtur subtiliãtia q̃bus non est fortis calefactio: sicut apiũ et anetũ. Et nõ sciuit ꝙ possibile est vt piper infrigidet̃ minoratione sui ad hoc vt frãgat̃ eius calefactio: ꝛ nõ abbreuiet̃ ei' subtiliatio a subtiliatiõe apij plurimi. Et sit aqua ordei adiuuãs ip̃m in faciẽdo ꝑuenire virtutẽ ei' ꝛ destruẽdo sup̃fluitatẽ ei' ꝛ faciendo cadere materias ad ip̃m vt alleuiet̃ penetratio virtutis ei' in eis. ¶ Amplius mirabile fuit ꝙ ipse posuit Sal. de illis q̃ ignorãt ꝙ piper inflãmat febrẽ: ꝛ noiat ip̃m de illis q̃ obliuiscunt̃ ab hoc vbi iudicat de hoc. Cõposita ṽo de medicinis q̃b' opꝫ vti in hac hora sunt sicut trocisci de absynthio: ꝛ trocisci de ros. Trocisci leues boni ad hemitriteũ. ℞. ros. radicũ liq̃ritie amboꝝ añ. ʒ. iiij. tereniabin. ʒ. iij. spice succi absynthij spodij oĩm añ. pond'. ʒ. ij. fiãt ex eis trocisci Trocisci alij ad inflãmationẽ. ℞. ros. ʒ. vj. seminis acetose gummi oĩm añ. ʒ. iiij. amili põdus. ʒ. iij. berberis spodij semis portulace oĩꝫ añ. pondus. ʒ. ij. draganti croci spice reub. oĩꝫ añ. ʒ. j. cãphore põdus tertie. ʒ. j. fiant trocisci. ¶ Trocisci alij boni habentibus hanc febrem ꝛ proprie quando conqueruntur cum hoc de solutione ven

tris τtussi. ℞.spice aromatice xiloaloes croci berberis τsucci eius omnium an̄.ʒ.iij.reubarbari.ʒ.iiij.spodij rosꝭ. cum capitibus suis lacce gummi torrefacti karabe oīm an̄.ʒ.v.seminis acetose torrefacti.ʒ.vj.crete romane.ʒ.vij.fiāt trocisci. ❡Descriptio alia bona. ℞ rosꝭ.rubearū.ʒ.vj. berberis gūmi seminis acetose oīꝫ an̄.ʒ.iiij. spice eupatorij spodij amili seminis portulace granorū cucumeris oīm an̄.pōdꝰ.ʒ.ij.seminis endiuie seminis cuscute oīm an̄.ʒ.i.ß.succi liq̄ritie.ʒ.i.lacce reubarbari ābor.an̄.ʒ.ß.aggregenꝭ illa τ fiāt trocisci. Pillule bone ad hāc egritudinē τ oēs cronicas τ febres ledētes viscera τ ꝓprie qn̄ materia flegmatica est magis vincēs. ℞.aloes masticis myrabolanorū citrinorꝫ reubarbari succi eupatorij succi absynthij rosꝭ.rubearū oīm an̄.ptes equales croci partē mediā fiāt pillule cū aqua endiuie et sit dosis.ʒ.ij.cū sirupo acetoso. ❡Descriptio bona ꝯueniēs ꝓpe vel post digestionē. ℞. aloes masticis succi absynthij rosꝭ.oīm equaliter croci.ʒ.ß.informenꝭ pillule cū aqua endiuie τ fit dosis.ʒ.ij.cū sirupo acetoso.

❡De recidiuatione. Cap.20.

Recidiuatio est deterior radice τꝯsiliū quidē est vt in ea nō sit inceptio ad curandū donec manifestꝰ sit modꝰ egritudinis: nā ſm plurimum est seua.

❡Incipit Fen tertia de apatibꝰ et pustulis:

❡Tractatus primus de illis que ex eis sunt calida τ corrupta:

❡De sermone vniuersali de apostematibus.

❡Capitulū.j.

Iam locuti fuimꝰ in li.pǒ de apostematibꝰ τ speciebus eorꝫ:et curis ipsorꝫ sermone vlī ad quē redire opꝫ illū q̄ vult audire qd̄ nūc loquemur. In hoc autē loco loq̄mur de eis sermonē particularem.

❡Dico ꝙ omne apā τ pustula aut est calidū aut nō calidū.τ apā calidū aut ē a sanguine τ qd̄ currit cursu eiꝰ:aut a colera τ qd̄ currit cursu ipiꝰ.Et qd̄ est sanguine aut a sanguine laudabili aut a sanguie malo:τ sāguis laudabilis aut est grossus aut subtilis ❡Et factū q̄dē a sanguine laudabili grosso est flegmō que accipit carnē τ cutē simul τ est cū pulsatiōe. ❡Et a subtili flegmō q̄ accipit cutē solā τ est spina τ nō est cū pulsatiōe. ❡At vo a sanguine grosso malo fiūt spēs exiturarꝫ malarꝫ. Nā si eiꝰ malitia vehemēs fiat ripiꝰ adustio ꝓueniet herisipilla τ veniet cōbustio τ crusta : τ deterior ea est ignis persicꝰ;et a subtili malo accidet flegmon que declinat ad

herisipillā cū malitia ꝛ fraudulentia. ¶ Si aūt fuerit subtilior erit herisipilla flegmonides: ꝛ qñ fuerit eius malitia maior erit herisipilla hñs inflatiões ꝛ vesicas ꝛ cõbustionē ꝛ crustā. ¶ Colericū aūt aut est colera subtili valde q̄ nō ꝯtinet in eo qđ fit magis intus q̄ᵽ il lud qđ appet de cute ꝛ est acuta ꝛ fit ex ea formica: aut ambulatiua sola ꝛ est subtilior: aut ambulatiua corrosiua ꝛ est mala: aut ex cole ra grossiore illa et est minoris caliditatis: ꝛ ꝯtinet magis intꝰ q̄ᵽ pri ma in cute ꝛ est quasi sit in ea flegma. ꝛ fit ex ea formica miliaris ꝛ ē mioris inflāmatõis ꝛ tardioris resolutõis: ꝛ si fuerit materia gros sior ꝛ ōterior accidet formica corrosiua: ꝛ si ꝑtrāsierit i grossitie sua vsq̄ᵽ ad substātiā sanguis: ꝛ si fuerit mala: accidet herisipilla mala: ꝛ in oībꝰ illis materia est subtilis q̄ᵽuis diuersificet post illđ: ꝛ fit ꝓ pter subtilitatē suā ꝙ expellit eā natura ꝓpria ꝛ nō retinet in ali quo nisi in cute ꝛ qđ approximat ei. ¶ Et qñ multiplicat materia apatis calidi ꝛ magnificat apa: tūc est de summa apatū caumatūꝛ mortificātiū: ꝛ de summa ꝑdictoꝝ est q̄ dr barachiē. ꝛ iste species ma le ꝛ q̄ eis similant multiplicant in anno pestilētie. ¶ Et de apatibꝰ calidis illa sunt mala q̄ nō excitant vel nō perueniūt ad declinatio nē quā sequūtur leuitas ꝛ detumitio: neq̄ᵽ ad aggregationē mate riei: imo ad corruptionē mēbri: ꝛ nō semꝑ fit a magnitudie apatis ꝛ multitudine materiei. imo fit qñq̄ᵽ a malignitate materiei. ¶ Et scias ꝙ apata parū fiūt singularia pura: ſ; plura eoꝝ sunt ꝯposita. ¶ Et scias ꝙ omne apa in exterioribꝰ cum quo non est pulsatio nō facit saniē: de intrinsecis ꝰo iam locuti fuimus.

¶ De flegmone. Ca. 2.

Iam sciuisti flegmonē ꝛ signa eiꝰ ex caliditate ꝛ inflāmatiõe ꝛ additione quātitatis ꝛ intēsione et impulsiõe ꝛ pulsatione si ē submersa vel qr est ꝓpinqua arterijs: ꝛ membrū in quo est tale ē cui adueniūt nerui q̄bꝰ sentit nō plus q̄ᵽ sensibilitas sicut sciuisti dispo sitionē eiꝰ. ¶ Et quāto plꝰ fuerit arterie maiores ꝛ magis grādes erit pulsatio eiꝰ ꝛ ipsius dolor vehemētior et eiꝰ resolutio aut ipsius collectio velocior. ¶ Et cū flegmō est in mēbro sensibili sequit i ꝑm dolor vehemēs qualitercunq̄ᵽ sit: ꝛ comitatur ipsu; vt appareāt ve ne illius mēbri parue que erāt occulte.

¶ Et scias ꝙ nomē flegmonis in lingua grecoꝝ est absolutū suꝑ oē qđ est inflāatū: deinde dr de oī apostemate calido: postea dr de eo qđ est ex apostemate calido cū ꝓprietate ꝑdicta: ꝛ nō caret inflāmatio ne ꝓpter coartationē sanguinis ꝛ oppilationē meatuū.

¶ Et parū q̄dem cõtingit vt flegmon sit simplex: sed ꝓm plurimū ei associat herisipilla aut durities aut neruositas: ꝛ h; causas de q̄bꝰ sunt añcedētes corpee ex repletiõe aut malitia humorū cū debilitā te mēbri recipiētis l; nō sit repletio neq̄ᵽ malitia hūoꝝ. ¶ Et de eis sunt primitiue sicut cõtusio aut incisio aūt fractura aut dislocatio aut vlcera q̄ multiplicant i mēbro quare declinat ad ip; materia ꝓ

pter dolorē⁊debilitatē:⁊ fortasse declinātad ipꝫ materie ⁊ retinēt in vijs q̄ sunt debiliores sicut accidūt cū vlcerib⁹ ⁊ scabie apāta in locis vacuis. ¶Et augmētū q̄dē ei⁹ declarat additiōe magnitudinis et tensionis:⁊ stat⁹ ipsi⁹ p finē eius: ⁊ illic aggregat materia si dꝫ aggregari: ⁊ declinatio incipit tēdere ad lenitatē ⁊ debilitatem: ⁊ mala est q̄ non tendit ad declinationē:neqꝫ aggregat saniē:et huiusmodi quidē pducit ad mortē mēbri ⁊ putrefacit ipm. ¶Et multotiens q̄dem fit illud ꝓpter magnitudinē apostematis et multitudinē materiei ipsius:⁊ multotiens fit illud cā malignitatis materiei si apostema fuerit paruū. ¶Et tu quidē scis illud,qd̄ rarificat: qm̄ pulsatio incipit in intensionē ⁊ inflammatio incipit in sedationē:et scis illud qd̄ aggregat p additionē pulsationis et caliditatis ⁊ fixionē vtriusqꝫ. ¶Et scis illud qd̄ putrefit ꝓpter digestiōis difficultatē ⁊ tenebrositatē et vehementiam tensionis. ¶Et scias ꝙ dū nō submergit naturā materia nō ꝓuenit ex ea apostema ⁊ respirat per ignem eius qd̄ appet exterius. ¶Et scias ꝙ qn̄ vicinant pustule demenuliati indicant demenul malignū. ¶Et oportet vt in potu tribuatur hn̄ti apostemata interiora aqua endiuie ⁊ aq̄ solatri cū medulla cassiefistule.

¶De cura flegmonis. Ca.3.

CUm accidit flegmō a cā primitiua nō deest quin aut cā primitiua et ei⁹ vestigiū iueniat mūdificationē corpis aut repletionē. ¶Qd̄ si obuiet mūdificationi nō est necessariū nisi curatio apostematis inq̄tū est apostema:⁊ curatio apātis inq̄tū apostema est extractio materiei extranee q̄ facit accidere apā:⁊ illd̄ fit p mollificatiua et resolutiua leuia sicut emplastrū de farina tritici cocta cū aq̄ et oleo:⁊ qn̄qꝫ excusat scarificatio laborē ⁊ ꝓprie qn̄ apā ē multe materiei. ¶Cū aūt inueneris corpis repletionē tūc opꝫ vt nō tangas apā cū mollificatiuis qm̄ attrahet ad ipm supra qd̄ resoluat ab eo:imo opꝫ vt eūetur materia p flobotbomiā ⁊ fortasse indiget solutione vētris:⁊ cū feceris illud:administra mollificātia. ¶Et ei⁹ quidē curatio est ꝓxima curationi eius cui⁹ cā primitiua inuenit mundificationē corpis:⁊ differt ab ea in hoc ꝙ nō indiget curatione cū repcussione plurima in pricipio sicut indiget illa imo minus illa. ¶Cū aūt cā est antecedēs nō primitiua tūc opꝫ vt incipias cū eūone ⁊ cōple ei qd̄ meret ex flobotbomia et ex solōne vētris si indiget ea:⁊ necessitas q̄dē ei⁹ est aut qm̄ corp⁹ est imundū:aut qm̄ egritudo est magna:q̄re necessaria est euacuatio et minoratio materiei ⁊ attractio ad ꝯtrariū. ¶Et lꝫ corp⁹ nō sit multarū sup̄fluitatū: tn̄ in membro qn̄qꝫ aduenit qd̄ ipsum debilitat: quare attrahunt ad ipsum materie corporis:lꝫ nō sint materie sup̄fluitatis. ¶Et oportet vt obserues conditiones predictas in hoc ex etate ⁊ tpe ⁊ regione et alijs. ¶Et incipe cū repcussiuis nisi in locis q̄ cōditionauim⁹ in libro primo. Deinde oppone augmēto cum intromissione mollificatiuorum, et humectantiū cum refrenatiuis:et q̄tū procedit in

augmento pcedas in additione mollificatiuo℞ paulatim: et apud finem et statum et vltimitatem magnitudinis et additionẽ sue vltimitatis fac vincere mollificãtia: et fac ea pura: et exiccãtia sunt q̃ sanãt i fine: verũ humectãtia et mollificãtia sunt ad dilatãdos poros et ad sedãdũ dolorẽ. ¶ Et exiccatiuũ est illud qd sanat et phibet remanere aliq̃d qd fiat sanies. ¶ Si aũt nõ sanat integre et dimittit aliquid nõ relinquit nisi rem modicã quaꝫ resoluit illud in quo est acuitas. ¶ Et q̃n̄q̧ accidit ex refrenatione vehementia doloris ppter suffocationẽ materiei et soliditatẽ mẽbri. ¶ Et q̃n̄q̧ accidit ex ea reditus materiei ad mẽbra principalia: et q̃n̄q̧ accidit vt induref apa: et accidit q̃n̄q̧ vt incipiat mẽbrũ tẽdere ad viriditateꝫ et nigredinẽ ppue q̃n medicaf cũ eis in fine rei et ppe statum. ¶ Et scias ꝙ vehemẽtia doloris facit te indigere medicinis mollificantibus absq̧ attractione et fortasse erit cũ eis infrigidatio nõ phibens mollificationẽ. ¶ Ex reditu vero materiei ad mẽbra principalia securat euacuatio nisi q̃n illud qd prouenit ex eis est ꝺm semitaꝫ expulsionis ex eis: et sunt mẽbra recipiẽtia ab eis sicut euacuatoria illorũ: illic enim nõ est via ad repellẽdũ et expellendũ penitus: et nos iam verificauim⁹ ista in loco suo. ¶ Et cũ timef vt declinet ad duritiem administra mollificãtia in q̃bus est calefactio et humectatio cũ fortitudine. Medicine aũt repcussiue sunt q̃ sunt medie sicut succi herbarũ frigidarũ quas multotiẽs dixim⁹ in locis alijs sicut succus portulace et cucurbite et endiuie et virge pastoris et alia℞ et succ⁹ solatri pprie et corpa eo℞ contrita p̃parata ad emplastrũ et succus psillij etiã etceratũ cuꝫ aqua frigida: et fortasse excusat laborẽ in eo spõgia infusa in aceto et aqua frigida: et chechengi est fortis in p̃ncipio: et similiter cortices granato℞ et semguiua et sauich decoctuꝫ valde et proprie cũ aceto mixto aut sumach: et tilub est bonũ iteruꝫ: et si indiget fortiore illo adde in eis sandalũ et acatiam et memithen saufel et iusquiamũ albũ: et herba q̃ noiatur herba apatũ est in principio valde bona. et q̃n̄q̧ iuuaf ei⁹ desiccatio et stipticitas cũ croco: et humectatio in principio est timorosa. ¶ Et q̃n cadit superfluitas in infrigidatiõe fortasse pducit ad corruptionẽ mẽbri et corruptionem humoris constricti in apostemate: et itendit apostema ad viriditatem et nigredinem. Si ergo timueris aliquid de hoc tunc emplastra locũ cum farina ordei et volubili et in quo est mollificatio. Si vero apparet aliquid de hoc tunc scarifica locum et excoria ipꝫ et non expectes collectionẽ neq̧ maturationem: et illud quãdo vides illud qd effusum est plurimũ valde et fortasse moritur membrum: et scalpellationis alia est magis apparens et alia magis profunda: et illud est ꝺm locum apostematis et dispositionem membri: et cum scalpellaueris tunc embroca cum aqua maris et reliquis aquis salsis: et emplastra cum eo in quo est mollificatio: et si non indiges rarificatione et embrocatione sis contentus mollificatiuis.

¶ Et scias q administratio eorum q fortiter repercutiunt in primis et eorum q fortiter resoluunt in fine est mala caue ergo quantum potes. Infrigidatio enim vehemens perducit ad illud qd sciuisti: et aqua frigida similiter est de illis q oportet cauere nisi in eis que sunt sicut herisipila: et in resolutione vehementi accidit dolor. Si ergo volueris regere in principio cum sedatione doloris non approximes eis aquam calidam et olea mollificantia et emplastra facta ex huiusmodi medicinis: ipsa enim vehementer sunt contraria ei qd est necessarium de prohibitione effusionis. ¶ Et redeas ad bolum armenum solutum in aqua frigida aut cum oleo ro. et melius oleum ro. est illud qd est ex rosis et oleo: in oleo quippe est resolutio quedam: aut lentes decoctas cum rosis: aut merda sengi cum oleo ro. Si vero ista non valent et q eorum cursu currunt: administra volubilem: quoniam ipsa est vehementis iuuamenti in principio et statu: et alfirengi et albasce et apium et albedarungi similiter. ¶ Et multotiens quidem sedat dolorem vinum dulce mixtum cum oleo ro. immo congelatum vue et parum cere super lanam aut lana ysopi infrigidata in estate tepefacta in hyeme: aut spongia infusa in vino stiptico aut aceto aut aqua frigida: et crocus ingreditur in sedatione doloris ¶ Cum ergo vides inceptionem apostematis incedere itinere exiture tunc dimitte infrigidationem et incede in viam eius quod maturat et aperit. ¶ Cum autem apostema peruenit ad statum: tunc necessaria sunt qualia sunt anetum et camomilla et maluauiscus et semen lini et similia: immo emplastra q nominantur basilicon et q nominantur diaquilon ¶ Et emplastrum de colcotar exiccat absque dolore: et propter illud est eius administratio inconueniens cum fit inflammatio flegmonis: et est conueniens quando non timetur aggregatio. ¶ Et melius est vt ponas super ipsam desuper lanam infusam in vino stiptico. ¶ Et caro minus indiget exiccatione q neruus: quoniam neruus non redit ad suam compositionem cum exiccatione prava: et caro minoris exiccationis est q pauciores habet arterias. Et multotiens quidem cadit necessitas scalpellandi ante maturationem. ¶ Et multotiens ingeniatur in attrahendo apostema ex membro nobili ad ignobile cum attractiuis: deinde curatur et aperitur. ¶ Et de apostematibus calidis que indigent saniositate emplastretur caput eius cum psillio et cum extinctiuis in circuitu eius et liniatur ex epithimatibus et emplastris cum penna quoniam digiti ledunt ipsum.

¶ De herisipila et speciebus eius. Ca. 4.

Iam sciuisti causas herisipile et species eius in libro primo: et ille ex quibus discernitur ex flegmone sunt: quoniam herisipila magis apparente habet rubedinem et puriorem: et ex flegmone apparet rubedo ad nigredinem declivis aut viriditatem: et plurimum color eius est occultum in profundo. ¶ Et rubedo herisipile destruitur per tactum statim et albet eius locus causa subtilitatis materiei rubee aut separationis eius: deinde redit velociter et non similiter est rubedo flegmonis: et vides si rubedine herisipile colorem crocei citrinitatem et non vides illud in rubedine flegmonis. ¶ Et apostema herisipile non fit nisi in eo qd apparet de cute et flegmon profundatur in carne

etiā. ¶ Et herisipila est pura: et nō est ita flegmō: et puenit qñq3 ex ca liditate herisipile ad hoc vt cōburat cutē. ¶ Et ei⁹ virulētia vesicat et minorat illō in flegmone. ¶ Et pura nō impellit penit⁹ et flegmō impellit: et quāto pl⁹ multiplicat additio sanguinis sup colericū est impulsio magis apparēs et dolor et pulsatio vehemētiores. ¶ Et herisipila attrahit febrē vehemēti⁹ q̄ flegmō: et qñq3 ꝯsequitur ex caliditate herisipile vt cōburat cutis: q̄re alterat illō qd nominat herisipila: et nō est ita flegmō: nō est ergo inflāmatio herisipile minor inflāmatiōe flegmonis: immo pl⁹: verꝫ tēsio flegmonis et dolor ei⁹ est ꝓpter tēsionē: et qñq3 fit maior: quaꝓpter dolor herisipile est minor. ¶ Et vbi pl⁹ accidit herisipila accidit in facie et incipit a lepore nasi et augmētat apa et expādit in facie tota. ¶ Et qñ accidit herisipila a fractura ossis sub cute tunc illō est malū et tu q̄dē iā cognouisti diuersitatē inter herisipilam et flegmonem in loco alio ab isto.

¶ De cura herisipile. Ca.5.

Oportet vt euacues corp⁹ ab ea cū solutiuo colere: et si īdigēt flobothomia flobothoma ēt. ¶ Et flobothomia q̄dē nō mltū ꝯfert nisi qñ mā est īter duas cutes. Si āt ꝓfunda fuerit tūc ei⁹ iuuamētū minorat et fortasse attrahit. ¶ Et si īdigueris reiteratiōe solonis vētris post flobothomiā fac illō h3 q̄ calefit ex duab⁹ materijs. ¶ Del de ꝑmutatiōe ad īfrigidādū eā cū īfrigidatiuis fortib⁹ scitis in.c. flegmōis: et cū effusiōe aq̄ frigide: et fac illō donec alteret color. Pura em destruit cū alteratiōe colorꝫ et diminutiōe ipi⁹ et ad vltimū īfrigidatio ī herisipila ē magis necessaria: q̄m flāma et dolor īflāmatiu⁹ ī ea ē pl⁹ et eāo ī flegmōe est magis nc̄ia: q̄m mā ī ea est magis iobediēs et grossior: et opꝫ vt sit īfrigidatio ei⁹ ī ꝑncipio fortis stipticitatis ad hoc vt forsitā augmētet ei⁹ stipticitas sup ipi⁹ frig⁹. ¶ Circa statū ħo fit ipsi⁹ frig⁹ vehemēti⁹ stipticitate ei⁹. ¶ Et caue cū hoc ne redire facias materiā ad mēbrū ītrinsecū aut ad mēbrū nobile. ¶ Et caue iterꝫ ne denigret mēbrū et fuscū fiat et īcipiat ire in viā corruptiōis: et cū apparet aliq̄d de hoc īcede in ꝯtrariū vie stipticitatis et īfrigidatiōis. ¶ Et si fuerit herisipila sup cutē curet ex scoria plūbi cū vino pōtico bullitio cū folijs sicle bullite cū vino: et curet cū eo in q̄ est resoso et exiccatio fortis cū infrigidatiōe: et illō est sic. sumat lane veteris aduste nō lote pond⁹.ʒ.xij.et.ʒ.carbonis de cortice arboris pini tantūdē cere.ʒ.xx.scorie plumbi.ʒ.xj.sepi caprini veteris abluti cuꝫ aqua.ʒ.xv.olei myrtini vnc.v. ¶ Et iterum leuius illo emplastruꝫ fiat ex scoria plūbi cum succo ruthe et oleo ro.et cera.

¶ De formica miliari. Ca.6.

Formica est pustula aut pustule que egrediuntur et faciūt accidere apostema purum et ambulāt et fortasse vlcerāt et fortasse resoluunt: et tu iā sciuisti cām cuiusq3 illoꝝ. ¶ Et color q̄dē formice ad citrinitatē est decliuis: et est inflāmata cū substātia verrucu li et rotūda. et ꝑm plurimū h3 radicē latā nisi q̄dā spēs ei⁹ acrubau

rod. et est radicis que quasi sit pedes. ¶ Et sentit in omni formica sicut punctura formice: et ad summum omne aspa in cute ambulatiuum quod latitudinem non habet est formica: verum alia est miliaris: et alia est corrosiua secundum quod sciuisti. ¶ Et quando fit vlcus et putrefit: appropriatur nomine putridi.

¶ De cura formice et que eius cursu currunt. Ca. 7.

Cum non incipis in ea cum euone humoris secundum quod optimo medicaris vlcus cum eo quod sanat: redit ex alio loco cum nocumento: et ex loco ipsorum non cessat humor facere corrosionem post corrosionem. ¶ Et aqua quidem casei cum scamonea iuuatiua est in euone materiei formice et ei similium ¶ Via autem secundum quam curatur formica est vtique ex ipsa est corrosiua alienetur ab humectatione quam iam administrasti in herisipila: humectatio enim non est conueniens vlceribus. ¶ Et administra in principijs eius post sicut lactucam et nenufar et semperuiuam et volubilem et portulacam. ¶ Et si fuerit necessarium tunc quod sit sicut solatrum et proprie siccum tritum: in ipso enim est exiccatio: et sicut arnoglossa et rubus et lens: et post ipsam sauich ordei et cortices granatorum et rami vitis. ¶ Et cum timetur super eam corrosio et vlcera administra cum istis infrigidatiuis aliquid mellis et filium aut farinam thuris cum aceto: et aqua que currit ex ligno vitis humido cum aduritur: et stercus ouinum cum aceto et stercus vaccinum cum aceto. ¶ Cum ergo corrosio et vlceratio apparet tunc administra trociscos andaracaron cum vino stiptico aut aceto commixto aut succo cucumeris asinini: et sal et fel hyrci et rutham cum nitro et piper et nitrum cum vrina pueri. ¶ Et Ga. quidem dixit esse conueniens vt sumatur aliquid sicut embuba et ex extremitate penne aut alterius rei cuius extremitas sit acuta quam possibile sit deglutire formicam: deinde penetret in circuitu eius vsque ad profundum cum acuitate sua: deinde eradicetur cum ea formice cum radice sua. ¶ Illorum autem formice qui sunt sicut pueri destruuntur si intromittantur in balneum: et nocet eis aer balnei: deinde egrediantur velociter: et liniantur cum oleo ro. et aqua ro.

¶ De cura mulieris. Ca. 8.

Miliaris similatur formice in curatione: verumtamen melius est in solutione eius vt sit in eius cathartico et tuseius quod est sicut turbith cum eo quod soluit coleram: et si est ibi ex epithymo est melius: quoniam necesse est illic esse ex meliari flegmate que admiscetur colere. ¶ Deinde sumantur galle et fructus tamarisci et cortices granatorum et bolum armenum et aggregentur omnia illa in aceto et aqua ro. cum tali quantitate ne mordicet et liniantur desuper cum penna. ¶ Et lac dulce est vehementer conueniens curationi huius egritudinis. ¶ Et quando pertransit principium oportet tunc vt curetur cum eis que sunt sicut caput piscis saliti adustum cum vino pontico: et fortius illo: quando necessaria est exiccatio vltima est vt sumantur folia albedarungi et ponatur in eis calcadis et administretur. ¶ Et fortius hoc est vt sumantur flos eris et sulfur citrinum adustum: et fiat ex eis linimentum cum vino aut aqua ligni vitis que manat secundum combustionem suam.

¶ De pruna et igne persico. Ca. 9.

tio. ¶ Et corp⁹ q̄dē variolis p̄paratū est illō qd̄ est calidū ꝛ hūidū: ꝛ ꝯturbate hūiditatis ꝓprie qd̄ parū extrahit de sanguie p flobotho miā. ¶ Et d̄ cibis sunt cibi q̄ faciūt cadere i variolas velociter: ꝛ ꝓprie qn̄ nō sunt ꝯsueti: ꝛ adminiſtrāt̄ sup eos medicine: ꝛ cibi calefacientes sicut lac: ꝛ ꝓprie camelaꝝ ꝛ equaꝝ cū multū replet̄ ex eis ille q̄ nō assuet⁹ est eis: deinde bibit vinū plimū aut medicinas calidas. ¶ Et variole q̄dē sunt q̄si mod⁹ q̄dā crisis. ¶ Et plimū q̄dē accidūt variole infantib⁹: deinde iuuenib⁹: ꝛ minorat̄ eaꝝ euēt⁹ in senib⁹ nisi ꝓpter causas fortes: ꝛ i regionib⁹ vehemētis caliditatis ꝛ hūiditatis: ꝛ eaꝝ euēt⁹ i corpib⁹ hūidis est plusq̄ sit ipsaꝝ euēt⁹ in corpib⁹ siccis: ꝛ eaꝝ euēt⁹ in vere pl⁹ est q̄ ipaꝝ euēt⁹ in hyeme: ꝛ post ver in fine autūni ꝛ ꝓprie cū p̄cedit estas calida ꝛ sicca ꝛ fuerit ille autūn⁹ calid⁹ ꝛ sicc⁹. ¶ Et variole nō accidūt in cute solū ꝛ in eo qd̄ seq̄t illō qd̄ appet: imo accidūt in oib⁹ mēbris silr̄ ꝑtiū appentib⁹ ꝛ occultis ita q̄ velaminib⁹ ꝛ neruis. ¶ Et qn̄ appent variole faciūt icurrere pruritū: deinde appent res sicut capita acuū silr̄ milio: deinde egrediūt̄ ꝛ iplent̄ sanie: deinde euacuant̄ ꝛ fiūt cruste diuersoꝝ colorū: deinde cadūt. ¶ Et fortasse ꝑmutant̄ variole ad flegmonē ꝛ esse re ꝛ ad dubellati q̄ aggregat saniē. ¶ Et plimū q̄dē cū appent hn̄t colorē flegmonis. Uerūtn̄ qn̄q̄ egrediunt̄ ſ3 colores diuersos cineritie ꝛ violacee ꝛ nigre. ¶ Uariole em̄ sunt spēs ꝛ colores. Nā de eis sunt albe: ꝛ de eis citrine: ꝛ de eis sunt rubee: ꝛ de eis sunt virides: ꝛ de eis sunt violacee: ꝛ d̄ eis sunt ad nigredinē decliues. Et virides q̄dē ꝛ violacee sunt male. ꝛ quāto pl⁹ addit̄ declinatio ad nigredinē tāto est deteri⁹: ꝛ q̄to pl⁹ sunt decliuiores ad illō tāto plus sunt decliuiores ad malitiā. ¶ Et albe q̄dē sunt meliores et ꝓprie qn̄ sunt pauci nūeri: magne q̄titatis: facilis exit⁹: pauce āgustie: debilis febris: ꝛ videbis febrē minui cū eaꝝ appitiōe ꝛ ipsaꝝ egressiōe: ꝛ ē p̄ncipiū exit⁹ earū in tertio ꝛ qd̄ ei approximat. ¶ Et post illas sunt albe magne pluris nūeri ꝓpinq̄ absq̄ ꝯtinuatiōe. Nā ille q̄ ꝯtinuant̄ adinuicē ita vt ꝯtinuāt̄ i frusto magno carnis hn̄tes latera aut rotundā formā sunt male. Et silr̄ iteꝝ duplices magne i vētre vni⁹ q̄rū est variola alia. ¶ Albe ſo ꝑue dure ꝓpinque difficilis exitus l3 faciāt existimari in p̄ncipio rei salutē: tn̄ timet̄ in eis q̄ difficilis fiat eaꝝ maturatio: ꝛ fiat cū eis mala dispō egri: ꝛ ꝑueniat p eas ad ꝑditionē: qm̄ cā in eis est grossitudo materiei. ¶ Et de spēbus malarū timorosarū q̄ plerūq̄ interficiūt: sunt ille q̄rū3 diuersificat̄ egressio nā qn̄q̄ appent: qn̄q̄ occultant̄ ꝛ ꝓprie qn̄ appent violacee ꝛ silr̄ tenaces quaꝝ opatio nō cessat a debilitate ſtutis ꝛ viridificatione mēbri ꝛ nigrificatiōe ei⁹ ꝑdūt: ꝛ si viriditas ꝛ nigredo q̄b⁹ succedit resudatio non faciunt cadere virtutem: immo additur cum eis virtus nō sunt mortifere: sed fortasse cadere faciunt in vlcera et q̄ currunt cursu eoꝝ. ¶ Et vt sit fe. deinde variole saluius est q̄ vt sint variole precedētes: deinde ꝯsequatur eas et accidat super eas febris.

¶ Et illud qd' e qd plurimu considerare opz in esse patientis variolas est eius anhelit⁹: z ipsius vox: na ipa duo cu remanet bona: est res salua: z cu3 videris anhelitu patiétis variolas consequéter similiter patiétis morbillu: tuc existima casum vtutis: aut apostema dyaphragmatis. Deinde cu vides sitim vehemété fieri z angustia assiduat et ea q apparét infrigidatur z variola z morbill⁹ virides fiunt tuc ia p cipit eger mori: z festinat illud si variole fuerint de genere earu quarum egressio z apparitio tardatur. ¶ Et plurimi eoz q moriunt p variolas moriunt prefocati ex sinatia. Et quadoqz moriunt per casu3 virtutis cum rasura intestinorum z fluxu ventris. ¶ Et cum videris violaceas de variolis z morbillo profundari: tunc scias q superueniet egro sincopis. Et quando festinat ad mingendum sanguinem z succedit ei vrina nigra: tunc est mortiferum precipue quado est illic casus virtutis. ¶ Et fluxus ventris virilis sanguineus aut lotiuus non cum casu virtutis z albumera est aliqd de variolis z morbillis. ¶ Et multotiés qd' e variolatur homo duabus vicib⁹ quado aggregatur materia ad expellendum bis. ¶ Et coloris plumbini sunt variole quarum bothor in facie z pectore z ventre sunt plusq in cruribus z pedibus z sunt male z significant materiam grossam que no expellitur ad extremitates.

¶ De signis apparitionis variolarum. Ca. 7.

Quandoqz antecedut apparitioné variolaz dolor dorsi: z pruritus nasi: z timor in somno: z puctio vehemés in mébris corpis z grauitas cómunis: z rubedo in colore faciei z oculi z lachryme: z inflamatio: z multitudo alicu: z saltus cu constrictione anhelit⁹: z raucedo vocis: z grossitudo sputi: z grauitas capitis: z dolor capitis: et casacam: z exiccatio oris: z angustia z dolor in gutture z pectore: z tremor pedis apud resupinationem et declinationem ad ipsam et cum hoc toto febris conclusa.

¶ De morbillo. Ca. 8.

Scias q morbill⁹ omnis est variola colerica. Et non est differentia inter ea ambo in plurimo reliquaz dispositionu: nisi q2 morbill⁹ est colericus: et q ipse est minoris quatitatis et quasi ipse no ptrasit cutem: et non est ei altitudo de qua curet pprie in pncipio sui Variole vero in principio sue apparitionis est eminentia et altitudo: et morbillus est minor variolis: et minus accidit oculo q variole. ¶ Et signa apparitiois ei⁹ prima sunt signis apparitiois variolarum. Uerum lachryme in eo sunt plures: et angustia: et inflatio vehementior: et dolor dorsi minor quoniam causa eius in variolis est repletio sanguinea et extendens venam positam super dorsum. Nam generatio variolaz est pp multitudiné sanguinis corrupti z morbilli pp vehemétia malicie sanguinis corrupti pauci. ¶ Et morbill⁹ sm plurimu egredit subito: z variole aliqd post aliquid.

natur ꝭm qꝺ scis in loco suo post decoctionem ꝛ lenitatē tepiduꝫ. ¶ Si aūt exierint vesice ꝛ volueris ipsaꝝ curationē: qm̄ ille que sunt in grossiore cute dolēt: oꝫ vt apiant cū acub⁹ ꝛ currat qꝺ in eis est: ꝛ q̄ de eis sunt subtiles apiunt p se. ¶ Et nō oꝫ vt tardet: imo aperiā tur etiā ꝛ exp̄mat' qꝺ est in eis cū facilitate paulatim. Deinde non euacuant: aut vt sanent: aut vt vlcerent. Et si vlcerant: curent cum emplastris q̄ fiūt de cerusa et q̄ fiūt de merdasengi ꝛ silib⁹: ꝛ ꝑprie qn̄ cadit in eis sicut yreos: ꝛ emplastris heri sipille qn̄ ābulat ꝛ corrodit: ꝛ formice ꝛ reliq̄s q̄ diximꝰ. ¶ Medicamē cōpositū etiā. ℞. merdasengi lib. i. olei veteris lib. j. ꝛ. ℥. arsenici lib. j. decoquant merdasengi cū oleo donec nō adhereat. deinde fundat sup ipm arsenicū. ¶ Et iterū medicamē ꝯueniēs ei qꝺ ꝺ ipis accidit sup testiculos ꝛ labia ꝛ eis silia ꝛ ad vltimū supra mēbra: q̄ vehemēter indigēt exiccatiōe. ℞. colcotar ꝛ calcadis. 8. de vnoquoqꝫ folioꝝ rose. 2. terant cū aq̄ ꝛ administrent. ¶ Et silr fimꝰ caprinꝰ cū melle. ¶ Et cū cadūt escare ꝛ carnes corrupte ꝛ appet caro sana tūc curet cura vulnerum planoꝝ. Et cadere q̄dē faciūt escaras ꝛ carnē malā medicine note. Et in alexādria faciūt eas cadere cū herba noīata serenicis: ꝛ iterū tarbehasis: ꝛ oleū de albacuen est bonū ad deijciēdū eas. ¶ Et ad vltimū administratio casus escare ꝛ curatiōis residui cū curatiōe vulnerū sanoꝝ est ꝯueniēs valde. ¶ Medicamē bonū exptū ātiquorū qꝺ q̄dā modernoꝝ cōcesserūt. ℞. sarcocolle et aloes et olibani et ceruse: ꝛ ꝫiniar oīm equaliter ꝛ quā tū est totū de bolo armeno ꝛ fiāt ex eis forme similes auellanis: sumant ꝛ dissoluant cū aceto ꝛ aqua ꝛ liniat cū eis locus ponēdo epithima sup epithima donec accidat in eo ꝯtractio vehemēs et fiat escara: et tūc aut cadet p se si fuerit sub ea humiditas: aut est necessariū vt radas eā et facias ipam cadere et nō cesses facere illud donec cadat totum.

¶ De essere. Capitulum. 13.

Essere est pustula parua lata sicut vesice ꝛ ad aliquātulā tendēs rubedinē ꝛ pruritū faciēs ꝛ angustiā eueniēs subito ꝭm plurimū: et accidit qn̄qꝫ vt currat ab ea humiditas: ꝛ fortasse est sanguinea. Et ꝭm plurimum fit vehemēs in nocte et eius angustia fit in ea vehemētior ꝛ eius tristitia. Et cā est eius vapor calidus eleuatꝰ in corpore subito aut a sanguine colerico aut a flegmate hau rachio. ¶ Et sanguinea quidē est vehementioris rubedinis et caliditatis et vehementioris ꝛ velocioris apparitionis: et flegmatica est minor in omnibus illis et vehementia flegmatice est in nocte plusqꝫ vehementia sanguinee. ¶ Et cum essere inuadit locū amplū tunc si non fiat flobothomia timet febris tertiana. Et oportet vt fiat flobothomia in spacio qꝺ est inter illud et inter statum.

¶ De cura essere. Capitu. 14.

SI sanguis fuerit vincēs tūc oportebit vt in p̄mis ꝯueniat ad flobothomiā: deinde ꝯsequēter adhibeatur solutiuum colere

si tolerauerit virt⁹ q̄ð fit sicut fit de duab⁹ partib⁹ myrabolanoꝝ et parte vna hiere. cui⁹ potio sit. ʒ. iij. in sirupo acetoso: ꝛ seda eam cuꝫ eis q̄ sunt sicut tamarindi ꝛ aqua duoꝝ granatoꝝ cū corticib⁹ suis Aut aqua granati acetosi cū cortice suo ꝛ infusione chrisomiloꝝ: et aqua lactis acetosi et trocisci de spodio cāphorati cū aqua granatoꝝ. ¶ Et dare in potu aquā calidā in die multotiēs est ex eis q̄ conferunt ei ꝛ linire naturā habētis eā. ¶ Et de eis que sedāt eam est infusio sumach colata de qua sumātur. ʒ. iij. ¶ Et ex cibis tabsil. et acetū cū oleo de amigdalis ꝛ sisamino ꝛ oleo cū aqua vue acerbe et lacte acetoso. ¶ Si aūt hūor fuerit barauchi⁹ euacuet corp⁹ cū myrabolanis ꝛ cū turbith de quo sit quātū est medietas myrabolanorū: ꝛ sit potio eius. ʒ. iij. ¶ Et det īfirmo de nuce cupressi hūida. vnc. j. cū aloes. ʒ. j. ¶ Et sumat crocus hortulan⁹. terat ꝛ cōcutiat cū aceto ꝛ sumātur in potu. ¶ Aut det in potu aqua magre aut aqua vrcei noui. ¶ Et ad flegmaticā sumātur cubebe. ʒ. j. cū trib⁹. ʒ. zuccari et pondere. ʒ. iij. seminis agnicasti in lacte dulci. ¶ Et de eo q̄ð est expertū ꝛ cōuenit in omni specie est illud calamēti. ʒ. ij. spodij. ʒ. iij. rosf. rubearū. ʒ. v. cāphore kirat. j. det in potu cū aqua granati acetosi. aut sumat in potu sauia cū est ieiunus.

¶ De estiomeno ꝛ differētia inter cancrenas et aschachilos. Cap. 15.

SErmo de his reb⁹ est ꝓportionalis quodāmō sermoni de reb⁹ quaꝝ remēoratio precessit. ¶ Dico ergo ꝙ mēbro accidit corruptio ꝛ putrefactio ꝓpter cām corrūpētē ꝯplexionē ei⁹ ꝛ spūs aialē q̄ est in ipo. Aut ꝓpter aliud ꝓhibēs ꝑuenire ad ipm: aut ꝓpter aliq̄d cōgregās vtrasq; intentiōes sicut venena calida ꝛ frigida ꝛ ea q̄ cū sua substātia sunt cōtraria spūi animali: ꝛ sicut apa ꝛ pustule ꝛ vlcera mala ambulatiua venenose substantie. Et ea in quib⁹ errat sicut erratur in effundendo oleū in vlcerib⁹ ꝓfundis quare putrefit caro: ꝛ cū infrigidatiōe vehemēti sup apata calida: quare corrūpitur ꝯplexio q̄ est in ipo. ¶ Prohibēs aūt eū ꝑuenire ad ipꝫ aut aggregās vtrāq; intentionē: ꝓhibēs q̄dē ē oppilatio: ꝛ illa oppilatio aut est accn̄talis primitiua sicut ꝯstrictio quorūdā morboꝝ in radice sua fortis. Nā illa qn̄ perseuerat corrūpit mēbruꝫ ꝓpter retētionē spūs aialis ab eo: aut retētionē virtutis sparse sup spm aialeꝫ q̄ est in ipo q̄ expādit ex corde ꝛ aia: quare corrūpit cōplo ei⁹ ꝛ morit. ¶ Et qn̄q; fit ꝓpter oppilationē corporalē sicut apa calidū maluꝫ sitū magnū grosse materie oppilās meat⁹ ꝛ introitū anhelit⁹ quo indiget spūs aialis ꝛ hoc cū h̄ q̄ð retinet ēt corrūpit ꝯplexionē. ¶ Et q̄ð de hoc est in pricipio ꝛ nō corrūpit cū eo sensus ei⁹ cui est sensus noiat cancrena ꝓprie q̄ð est flegmonides in pricipio. ¶ Et q̄ð ita cōfirmat: est vt destruat sensus ei⁹ cui ē sensus: ꝛ illō est vt destruat caro: ꝛ q̄ð ipam sequit ꝛ vsq; ad os flue fit incipiēs aut succedēs apa ꝛ nominat schachilos. ¶ Et qn̄q; cācrene fiūt aschachilos immo

sunt via ad ipa ꝛ totū hoc accidit ī carne ꝛ accidit ī osse. ¶ Et cū ei⁹ corruptio incipit ꝑambulare in mēbro ꝛ a ꝑ ꝑ quod est in circuitu corrupti ꝛ fortasse ꝑuenit ad corruptionē: tunc dicit totū accñs estiomenus: ꝛ dicit dispō partis mēbri q̄ iam putrefacta est ꝛ nisi esset ꝓpter grossitudinē materiei sue nō adhereret: sed expelleretur.

¶ De cura. Cap. 16.

De cancrenis quidē dū in principio perseuerat sperat ꝙ sanetur. Cū aūt cōfirmat corruptio in carne: tūc necessariū ē accipere totū corpus ipsi⁹. ¶ Cū ergo vides mēbri colorē alterari: ꝛ est ī via putrefactiōis: tūc oꝫ vt succurras liniēdo ipꝫ cū eo qđ ꝓhibeat putrefactionē sicut est bolū armenū et terra sigillata cū aceto.

¶ Si aūt illud nō valet nō inuenis excusationē quin scalpellationē ꝓfundā facias diuersoꝝ modoꝝ in locis: ꝛ ponas sanguisugas ꝛ flobothomes venas ꝓrimas ei paruas vt accipiat sanguis malus cū cautela ei⁹ qđ circūdat locū sicut cū epithimatib⁹ predictis ꝛ ponatur super ipm locū scalpellatū qđ ꝓhibeat putredinē ꝛ sit ei cōtrariū de illis qb⁹ ineſt ꝓfundatio fortior sicut farina horobi cū syrupo acetoso aut cū farina fabarū: ꝛ ꝓprie ꝑmixta cū sale. ¶ Et de illis q̄ desuper liniūtur ē assa ꝛ semen vrtice etiā ꝛ aristologia ro. ꝛ succus folioꝝ acori de vnoquoq; sumat pars.j. floris eris pars.5. teratur cū aqua donec fiat ꝯm spissitudinē mellis: et lini cū eo vuln⁹ ꝛ in circuitu eius. ¶ Et de medicinis ꝓhibentib⁹ corrosionē est vt sumātur floris eris: ꝛ mellis ꝛ aluminis equales ꝑtes ꝛ liniātur cū eis: ꝓhibet enī ꝛ facit cadere illđ qđ est putrefactū ꝛ seruat illud qđ sedat ur.

¶ Si aūt ꝑtrāsit dispositio dispōnē apatis ꝛ dispōnē corruptiōis coloris eius et incipit peruenire in mollitiē ꝛ humectat parumper: tūc hec est inceptio ei⁹ in putrefactiōe: quare opꝫ vt puluerizet sup ipm aristologia rotūda ꝛ galle equali mēsura accepte donec desiccetur: ꝛ. similr dragantū iteꝝ ꝛ colcotar sunt bona ꝓprie cū aceto. ꝛ folia nucis ꝛ silr cucumeris asi: aut succ⁹ ei⁹ epithimādo. ¶ Qđ si pars carnis īcipit corrūpi incide eā aut fac eā cadere cū eis q̄ sunt sicut trocisci audaracarō ꝛ forti⁹ eis calcadicō. Cūq; feceris cedere ordinē vnū succurre cū butyro ponēdo desup: deinde fac cadere scđo donec ꝑueniat ad cutē sanā ꝛ dragātū rubeū ē puluerizatio bōa sup mollitiē ꝛ putrefactionē. ¶ Et cū appet putrefactio nō expellas cū incisione ꝛ cōsumptiōe: qm̄ magnificat malū. ¶ Et qñ magnificat apa in circuitu putrefacti tūc laudatum est ei sauich cum succo iusquiami albi. Ueruꝫ apud me nō est bonū ei: imo opꝫ vt hmōi administretur super locū sanū vt prohibeat ab ipso ꝛ repellat.

¶ Et cū inciditur membrū qđ putrefactū est: tūc opꝫ vt cauterizet illud qđ cōtinet ipm cum igne: qm̄ illud est cū cautela aut cū medicinis cauterizātib⁹ adurentibus ꝛ proprie in mēbris facile suscipiētibus putrefactionē ꝓpter caliditatē suā: ꝛ q: superfluitates calide approximant eis sicut sunt testiculi ꝛ anus.

¶ Hec est ergo quātitas quā diximus hic: et tu quidē inuenies in sermone nostro qui est de vlceribus putrefactis qd opz te addere huic capitulo. ¶ De althoboin. Ca. 17.

Antiquissimi antiquoꝝ nominauerunt eū nomine qd translatum est in arabico althoboin oē apostema exīns in membris glandinose carnis aut alibi a. ¶ Et sensibilia quidē sunt sicut caro glandosa que est in maxilla et origie lingue: et illa q̄ sensū nō hn̄t sunt sicut caro glādosa q̄ est in māmilla in subascellis et inguinibus et eis similibus. Deinde dictū est post hoc ei qd est cū hoc apa calidū perdens: deinde dictū est apostematio pnitiosa ppter ꝯuersionē materiei eius ad substātiā venenosam qd corrūpit mēbrū et alterat colorem eius qd sequitur ipsam et qn̄q3 resudat sanguinē et virtus et similia illis et adducit qualitatē malā ad cor ex via arteriarū: quare accidunt vomitus et pulsus cordis et sincopis: et quādo eius accidentia fiunt vehemētia interficit. ¶ Et videtur q͏ primi nominabant hoc postremū carmata. et est necessarium vt sit deterius eorum illud qd accidit s̄m plurimum in subascellis et inguinibus et post aurem propter vicinitatem eius ad membra que sunt vehementius principalia. ¶ Et saluius althoboin mortalium est illud quod est rubeum: deinde citrinum: et ex eo qd ad nigredinē est decliue non euadit aliquis. ¶ Et althoboin quidē multiplicantur in pestilentijs et i regione pestilentiali: et inueniuntur nomina greca rerū q̄ assimilantur althoboin sicut tursios et carmata et carmachbile et furios. Uerū apud nos non est magna distinctio inter eorum nominationem.

¶ De cura. Ca. 18.

Euacuatio quidē cū flobothomia et cū eo qd tolerat hora aut qd sit necessariū ex eis q̄ educūt humorē putrefactū ē necessaria: deinde opz vt } reuertaris ad cor cū defensione ei⁹ et ꝯfortatione ipsius cum eis in quib⁹ sint infrigidatio et odoramētū sicut acetositas citri et miue et rob pomoꝝ et cydonioꝝ: et sicut granata acetosa valde et olfact⁹ sicut rosaꝝ: et cāphore et sandali. ¶ Et cib⁹ sit sicut lētes cū aceto: et sicut cib⁹ cū aceto valde acetosus fact⁹ ex carnib⁹ althaugi et hedoꝝ. ¶ Et opz vt roret māsio infirmi cū aceto p̄io et folijs salicis et vio. et ro. et nenufare et filib⁹. Et ponant sup cor epithimata ifrigidātia ꝯfortātia ex eis q̄ cognoscunt a medicis hn̄tiū pulsū cordis casm et hn̄tiū pestilētiā et ad vltimū regant regimie hn̄tiū aerē pestilētialē. Althoboin ỽo ip3 et qd currit cursu ei⁹ de eis q̄ nominata sunt: curet in p̄ncipio cū eis q̄ ꝯstringūt et infrigidāt cū spōgia ifusa in aq̄ et aceto āt i oleo ro. aut oleo de pomis et arbore mastícis: āt oleo d myrto: ista fiūt in p̄ncipio. In statu ỽo curet cū scalpellatiōe si pole est: et fiat vt currat qd est in ipso: et nō dimittat vt brunux fiat quoniā additur venenositas eius: et si indiget vētosis fagentib⁹ cū subtilitate fiat: et in illo qd habet substātiā exiture opz vt administretur apud statum eius: aut circa statu3 eius cum apertiōe. ¶ Et

qñ est illic feb. tardabis cũ ĩfrigidatiõe ne reducas cũ ea materiã retro. ¶ Et aptio qdẽ fit cũ eis q̃ sunt sicut embroca cũ aqua camomille et aneti et reliquorũ apientiũ subtiliũ q̃ dicem⁹ in .c. vulnerũ. Dixerũt Carmana aũt et Sesiros. Cõfert emplm̃ de capillo veneris et attriplice et volubili et radice euisci cũ pauca gũma pini et melle cum vino aut glutẽ cũ gumma pini et ceratũ: aut sordes aluea riorũ a puz et lupini infusi in aceto aut radix cucumeris asinini cum glutino albotin aut nitrum cum ficubus: aut cum fermento.

¶ De apostematibus accidentibus in glandulis. Ca. 19.

Apostemata glãdosa q̃ nõ accedũt via atãguarij qñq̧ accidũt in loco aliq̃ casu in crisib⁹: et qñq̧ cadũt casu expulsiõis a mẽbris radicalib⁹: et fortasse attrahũt ea vlcera: et apata alia sup extrema ad q̃ currũt materie in vijs quarũ incedũt carnes ille: q̃re inuoluunt cũ eis sicut accidit ĩguini et subascelle ex apatione amborũ in eo q̃ hz scabiẽ aut vlcera sup pedes et man⁹. Et qñq̧ sunt cũ repletiõe corpis: et qñq̧ nõ est in corpe plia repletio: et eorũ cura ẽ diuersa a cura apatũ aliorũ in principio cũ expulsiõe: et nõ admĩstrat in eis illud: imo eũatio p flobothomiã: et solutionẽ vẽtris ẽ illõ qd̃ ẽ necessariũ. ¶ Curatio vero alia plõget in eis si poẽ est donec declaret dispositio. Nã si fuerit s̃m semitã crisis aut s̃m semitã expulsiõis ex mẽbro pncipali: tũc nõ oz vt phibeat oĩno: imo trahat ad mẽbrũ quacũq̧ attractiõe est poẽ et cũ vẽtosis. Si aũt fuerit pp mltitudinẽ repletiõis tũc eũatio ẽ radix et meliorati o cibi et subtiliatio. Et nõ admĩstres expulsiua: imo mollificatiua ita tñ vt non admĩstres mollificatiua iterũ absq̧ eũone: fortasse. n. eueniet illõ sup mẽbrũ cũ attractione materiei plie: imo qñ admĩstras mollificatiua euacua cũ hoc: et trahe materiã ad diuersũ: timor ei in expulsiuis ẽ reditus materiei ad viscera et ad mẽbra pncipalia: et timor ĩ mollificatiuis est attractio materiei plie. Et eũatio et declinatio materiei securãt ex nocumẽto mollificãtiũ. ¶ Et qñ dolor fit vehemẽs: tunc necessariũ ẽ vt sedes ipz cũ eis q̃ sunt sicut lana infusa in oleo calo: deinde adde in eo sal in fine ei⁹ donec sedet dolor statĩ et ĩ pmis fortasse addit in dolore. ¶ Et qñ corp⁹ ẽ mũdũ aut mũdificasti ipz tũc resolue et nõ cures. Et qñq̧ vz in resoluẽdo illõ qd̃ ẽ sicut farina tritici et sal niusilla ẽ farina ordei: et fortasse magnificat p resolõnẽ fortẽ apa: q̃re nõ admĩstret nisi qñ ẽ necessaria repulsio ex mẽbris pncipalib⁹ et attractio materiei ab eis ad apa timẽdo sup illa pricipalia. ¶ Et multotiẽs qdẽ sanat ea in principio oleũ calefactũ qd̃ effũdit soluz Verũ qñ apa est in q̃titate et substãtia sua molle in mẽbro nobili: sicut mãmilla et testiculo et nõ timet ex phibitiõe ei⁹ nocumentũ tunc phibe et repelle: sz qñ sentis declinationẽ ad duritiẽ tũc lini vbicũq̧ sit.

¶ De exituris calidis. Ca. 20.

Exitura est de summa dubellet q̃ collectionẽ faciũt ex apatib⁹ calidis q̃si nomẽ aldubellati cadat sup oẽ apa vlceratũ in im

teriore cuius locus est ad quē effundit materia aliq̄ ⁊ remanet i eo q̄cunqꝫ materia sit. ¶Et exitura quādo ē ex hac sua dispositiōe calida tūc aggregat materia: ⁊ q̄nꝫ incipit a p̄a calidū sicut ē cū aggregatiōe ⁊ solone cōtinuitatis intrinsece: ⁊ q̄nꝫ nō incipit ita immo incipit in inceptiōe a p̄atū calidoꝝ sanoꝝ: deinde conuertit esse ei⁹ a p̄ō statū ei⁹ vt incipiat in aggregatiōe. Et nos in posterioribus differim⁹ sermonē de dubellet fridis q̄ cōprehendūt hūores viscosos ⁊ gypseos ⁊ lapideos ⁊ harenosos ⁊ capillares ⁊ alios: ⁊ sint q̄dā q̄ appropriāt noīe aldubellet illō in quo sunt hūores illi⁹ generis.
¶Uerū nos loq̄mur nūc de eo qō aggregat materiā: hoc em̄ si incipit exitura pp̄ materiā quā expellit natura: ⁊ nō est pōe vt penetret cutē: neqꝫ ēt superficiē carnis: imo sepat ei⁹ ꝯtinuitatē p̄ grossitiem suā separatione apparēte tūc q̄escit in vacuitate ei⁹ qō separat ſm p̄in: quare apparet ei caput acutū ⁊ p̄priē si fuerit materia acuta. Iste ergo exiture incipiūt ⁊ aggregāt saniē: deiñ maturat sanies: postea rūpit ⁊ fortasse indiget ꝯfortatiōe in maturatione ⁊ eruptione: ⁊ fortasse nō indiget. ¶Et q̄to plus est exitura vehemētioris eleuatiōis ⁊ acutioris capitis ⁊ rubedinis est hūor attract⁹ vehementioris caliditatis ⁊ ē velocioris maturitatis ⁊ resolōnis ⁊ eruptionis ⁊ p̄priē eminēs p̄cedēs extra pinealis. Que aūt ē cū diuersitate lata p̄funda pauce rubedinis ē grosse materiei mala decliuis ad interiora pauci doloris grauis mot⁹. Et deterior illa ē cui⁹ eruptio ē ad interiora ⁊ corrūpit illō sup̄ qō vadit: ⁊ ē de ea q̄ expellit ad vtrūꝫ lat⁹. Et laudabilior eruptio ei⁹ est ad vētriculū p̄priū mēbro cui est via currēs ad exteriora sicut exitura stomachi: vt. n. erūpat ad exteriora ei⁹ ⁊ ipsius cōcauitatē meli⁹ ē q̄ꝫ erūpat ad exteriora eius ⁊ ad vētriculū cōtinentē mirach: sicut eruptio eius q̄ in cerebro ad duos vētriculos an̄riores laudabilior ē: q̄m ambob⁹ sunt meatus sicut nasus ⁊ nares. ¶Et q̄ñ rūpit ad spaciū ꝯtinēs cerebꝝ aut ad vētriculū posteriorē nō inuenit meatū ad exteriora ⁊ nocet nocumēto vehemēti. Et nō est oē mēbrū ꝯueniēs ad hoc vt eueniat in ipso exitura: in iūcturis em̄ minorat egressio exiture: q̄m in eis sunt hūores mucilaginosi ⁊ loca eoꝝ ā̄pla nō suffocātia materiā neqꝫ retinētia egressionē putridi. Qō si egrediat: illic exitura erit pp̄ rēmaximā. Et deterior exituraꝝ ⁊ malignior eaꝝ ē q̄ egredit sup̄ extremitates lacertoꝝ ⁊ p̄priē lacertoꝝ pluriū neruoꝝ. ¶Et exiture quidē diuersificantur p̄pter spaciū maturationis saniei sue ſm hūorem in subtilitate ⁊ grossitudine sua ⁊ cōplexionē in calore ⁊ frigore eius ⁊ equalitate ei⁹ ⁊ ſm tp̄s ⁊ etatē ⁊ substantiā mēbri. ¶Et nō cōtingit ne maturet exitura ⁊ ne cōuertatur qō in ea est in pus nisi pp̄ puitatē caloris inati in mēbro aut pp̄ grossitudinē substātie q̄ est materiei. ¶Et q̄nꝫ cōtingit ex hoc vt fiat sanies in interiore p̄te sui ⁊ nō appareat sensui pp̄ p̄funditatē puris ⁊ grossitudinē eius qō est sup̄ ip̄m ⁊ statur sup̄ maturitatē saniei velociter: ⁊ q̄nꝫ nō statur

ꝭm substātiā suā in grossitudine: ꝙ si maturaꝫ ꝛ subtiliaꝫ: leniꝫ sub stātia ei⁹ vel citer: ꝛ ꝭm ꝙ est de carne ista plurima ꝛ pauca pp cās exiture ꝛ cas⁹ ad saniē pp repletionē ꝛ mltitudinē materiei ꝛ corruptionē ei⁹. Et cāe ei⁹ sūt nauseatiua satietas ꝛ exercitia mala ꝛ egritudines q̄ nō faciūt crisim cū euacuatione apparēte ꝛ nocumenta alia ex angustijs ꝛ sollicitudinib⁹ corrumpentib⁹ sanguinē. ❡ Et de exituris q̄dē est spēs q̄ noiatur turmuslos ꝛ est exitura q̄ rūpiꝫ ꝛ qđ ē sub ea ē simile carni bone: deinde apparet ab ipsa sanies alia. Et de exituris est spēs q̄ noiatur alber ꝛ est exitura vasalis rotūda ꝛ rubea quā q̄ hꝫ ꝭm plm nō expoliaꝫ a febre: ꝛ eius euent⁹ ꝭm plurimū est in capite: ꝛ quādoqꝫ accidit in alijs locis.

❡ De significatione ꝙ apa fit exitura. Ca.21.

Cū videris pulsationē plurimā aut duritiē plōgatā ꝛ calitatem: tunc existima ꝙ apostema est in via vt fiat exitura.

❡ De significatione maturationis ꝛ eius signo. Ca.22.

Cum videris lenitatē quādā ꝛ sedationē doloris: tūc scias ꝙ ē in via maturationis.

❡ De iudicijs saniei. Ca.23.

Sanies laudabilis ē illa q̄ est alba lenis cui nō ē dolor horribiꝫ ꝛ in q̄ nō opata est nisi caliditas inata: lꝫ nō sit excusatio a cōitate extranee. Et nō addiꝫ eis lenitas nisi vt sciaꝫ ꝙ ipsa ē ꝑparata pari a ꝟtute digestiua: ꝛ nō diuersificaꝫ ei⁹ ꝑparatio inobedientie ꝛ obediētie. Et opꝫ ne sit ei odor vehemētis horribilitatis vt lōginquior a putrefactiōe. ❡ Dixerūt ꝛ reqriꝫ ex ea alba: qm̄ color membroꝝ radicaliū est alb⁹ ꝛ nō assimilat eā nisi natura potēs sup eam. Et sanies mala ē fetida significās putrefactionē q̄ ē ꝯria maturatiōi: ꝛ significat dn̄iuꝫ caliditatis extranee. Et qm̄ egrediunꝫ sanies diuersaꝝ ptiū ꝯueniētiū coloꝝ ꝛ substātiaꝝ ē ēt de gn̄e diuerso a bona: ꝛ necesse ē oi saniei vt faciat euenire in corpe putrefactionē aut maturitatē aut diminutionē aut alteraꝫ cum modo alio.

❡ De significatione exiture vel maturationis intrinsece. Ca. 24.

Quādo accidit apa calidū in visceribus ꝛ accidunt horripilationes ꝛ febres ꝛ nō est ei odor ꝛ fit dolor ꝛ vehemētior ꝛ est horripilatio in primis lōgioris spacij: deinde nō cessat abbreuiari spaciū ei⁹ ꝛ addit grauitas apatis: tūc scias ꝙ apa fit exitura ꝛ ꝙ ꝑuenit ad collectionē sui. ❡ Et nō fiunt dolores isti in principio vehemētiores: ꝛ quāto plus approximat stat⁹ minorātur nisi qm̄ eruptio fit in principio: ꝛ solutio cōtinuitatis ꝛ dolor ꝑuenit ex ea: ꝛ qm̄ colligiꝫ ꝛ qm̄ fit materia sanies quiescit etiā calefactio fortis ꝛ inflāmatio quare quiescit febris eueniens per cōmunitatē cordis. Et scias ꝙ duritiespulsus est testimoniū magnū. ❡ Et qm̄ apparet signū exiture aldubellati in visceribus ꝛ non induratur pulsus non iudices penitus ꝙ sit exitura interior. In hmōi eni fortasse nō erit in visceribus: imo in siphac qđ ꝯtinet viscera: ꝛ tu q̄dē iā sentis latꝰ in quo est exitura per grauitatē que pendet ex eo: ꝛ per dolorem.

¶ De significatiõe maturatiõis intrinsece. Cap.25.

Quãdo accidũt sigñatiões exiture intrinsece: deiñ quiescũt ac cñtia q̃ sunt ex febre ꝛ horripilatiõe et doloris sedatiõe ꝯple ta et remanet grauitas: tunc scias ꝙ sanies iam confirmata est: et maturatio adest.

¶ De significatiõe ꝓpinquitatis eruptiõis itrinsece. Cap.26.

Quãdo redeũt dolores ꝛ fiũt pũctiones ꝛ mordicatio ꝛ grauitas fit vehemẽtior ꝛ similant se. tũc eruptio iã appropinquat ¶ Cũ ergo accidit rigor subito ꝛ sedant grauitas ꝛ dolor: tunc iã eruptio facta est: ꝛ ꝓprie qñ appet sanies euacuata mordicãs illud qḋ pertrãsit: ꝛ est necessariuꝫ vt sit arefactio virtutis ꝛ debilitas arefaciẽs. ¶ Et qñ exiture intrinsece fit eruptio subita ꝛ egredit res ꝑlima: tunc fortasse accidunt pulsus cordis sincopis mala. ꝛ fortasse accidit mors ꝓpter resolutionẽ virtutis: ꝛ fortasse accidit vomit⁹ ꝛ vẽtris solu. ꝛ fortasse accidit sputũ saniei plurime subito qñ exitura est in pectore ꝛ fortasse accidit prefocatio qñ erũpit ad pectus res plurima subito. ¶ De curatiõe exiturarum apparentium. Ca.27.

Euacuatiões quidẽ ꝛ ea q̃bus medicãtur ap̄ata in principijs suis nisi timeatur redit⁹ materiei ad mẽbrũ nobile sicut decla rauim⁹: ꝛ in hoc errãt stolidi: sunt res in q̄b⁹ cõicãt exitũra calida ꝛ ap̄ata calida q̃ nõ sunt exiture. ¶ Illud ṽo qḋ ei appropriatur de regimine est resolu ei⁹ qḋ aggregatũ est in ea. ¶ Et illḋ est ꝑm duos modos regiminis. Quorum vn⁹ erit regimẽ currens ꝑm rectitudinẽ cũ egritudo nõ egreditur ab eo qḋ ꝯsuetuꝫ est ꝑm: ꝛ est vt ingeniet in maturatiõe materiei vt fiat sanies ꝛ in eruptiõe ei⁹ post illḋ: et vt tu obserues virtutẽ ꝛ ꝯserues eã ne ꝓsternãt eã dolor ꝛ eruptio subito plures.n.hoim mortui sunt sincopiꝫãdo ex arefactiõe virtutis. Immo opꝫ vt obseruet eã medic⁹ qualiter ꝯfortet virtutẽ ꝛ ꝯseruet eã cũ eo qḋ scis: quare opꝫ vt cibetur patiẽs dubellati cibis bonis nisi sit exitura i visceribus: qm tũc opꝫ necessario vt subtiliet cib⁹. ¶ Et scḋs est regimẽ egrediẽs a rectitudie ꝑp necessitatẽ dispõis: ꝛ ẽ qm qñ egritudo est magna: ꝛ exitura ꝑtrãsiẽs in magnitudie sua illud qḋ ꝯsuetũ est: ꝛ timet festinatio rei in expectatiõe maturatiõis i ea ꝛ scit ꝙ ṽt⁹ nõ sufficit i maturatiõe illi⁹ toti⁹: et si administrat maturatiua ꝑducet illḋ ad vestigiũ imaturatiõis: tũc necessaria ẽ ꝑforatio cũ cautela ne ferrũ tãgat illḋ qḋ seq̄t exiturã de mẽbris mobilib⁹ i tactu quorum a ferro ẽ timor: ꝛ illḋ ẽ cũ senseris ꝙ materia talis ẽ grossitiei ꝙ nõ maturabit: ꝛ ꝙ calor inat⁹ i mẽbro tãte est ꝑuitatis ꝙ nõ maturabit: aut timueris ꝙ ipa ꝑp suã abbreuiatiõeꝫ talẽ ꝙ alterabit alteratiõe nõ maturatiõis ṽe: aut exitura ẽ ꝓpe iũcturas et mẽbra principalia quare timet ꝙ ipa corrũpat ea.

¶ Et si fiducia habetur in medicinis faciẽtibus inuiscationeꝫ ꝛ maturationibus non elongabit qn in inuiscantia prohibeant penetrare inspiratiõeꝫ in spacium: ꝛ maturatiua moueant caliditatẽ debi-

lem:et totũ illud iuuat ad putrefactionẽ mẽbri. In hmõi ergo est necessaria incisio pfunda ꝛ pforatio dirũpens :deinde sequant illud medicine q̃ sunt in vltimo resolutiõis et exiccatiõis. ¶ Et opꝫ vt sint pforatio ꝛ sectio incedẽs in lõgitudinẽ villoꝝ neruoꝝ mẽbri nisi sit volũtas vt destruat opatio illi⁹ mẽbri timẽdo casum spasmi tunc.n.incide illos in latitudine ꝛ sanabis ab eo qd timebas. ¶ Et plm qdẽ lõgitudinis villoꝝ est cũ longitudine corpis nisi in mẽbris appropriatis:ꝛ silr inuenis plm longitudinis villoꝝ cũ plimo ligature ꝛ rugaꝝ nisi in mẽbris appropri atis sicut in fronte. ¶ Et opꝫ vt nõ approximet pforato necꝫ secto aqua necꝫ oleũ necꝫ aliqd in quo sit pingue.et si non est excusatio quin lauet:tũc fiat cũ aqua et melle aut aqua cũ vino aut cũ aceto. ¶ Qd si vehemẽtiora fiãt apa ta ꝛ inflatio post pforationẽ vaporet cũ lentib⁹:ꝛ si nõ fuerit illd necessariũ administratio ĩcarnatiua etiã empl̃a. ¶ Et scias q̧ hec pforatio est gñatiua virus ꝛ sorditiei ꝛ fistularũ:verũ cũ nõ inũenis excusationẽ tunc non est ingeniũ aliud. ¶ Et loca ꝯuenientiora ad expectãdũ vt in eis maturet:sunt loca carnosa paucoꝝ neruoꝝ ꝛ venaꝝ ¶ Et scias q̧ pineales eleuate acutoꝝ capituũ parũ indigẽt pforatione necꝫ ante maturationẽ necꝫ post ipam.

¶ De regimine maturati ois ꝛ ingenio ad faciẽdũ pus in exituris apparẽtib⁹. Cap.28.

Medicinaꝝ maturatiuaꝝ caliditas opꝫ vt sit prima caliditati corpis ꝛ sit ei⁹ uiscatio qdã. ¶ De illis sunt in pmis gradib⁹ embroca cũ aqua tepida ꝛ empl̃atio cũ farina tritici aut ordei.ꝛ triticũ masticatũ est meli⁹ in hoc ꝛ panis cũ pice ãt cera:ꝛ croc⁹ ꝛ puluis olibani ꝛ pix cũ oleo ros.aut adeps porci:aut emplastrũ de maluauisco ꝛ semine lini. ¶ Et iterũ emplastrũ de ficub⁹ siccis dulcib⁹ grossis piguib⁹ solis:aut cũ farina ordei iteꝝ:ꝛ pprie si ponat in ea ysopus ꝛ origanũ siluestre:aut aggreget cũ aqua in qua decoquãt cũ pauco sale nõ superfluo. ¶ Et qñ ponit ĩ eo adeps aut oleũ aut fortius illo due ptes glutinis alboti. ¶ Et medicine ꝯposite ex vuis passis ꝛ storace ꝛ galbano ꝛ myrrha ꝛ laudano ꝛ resina ꝛ butyro et mastice ꝛ ysopo hũida et radice cucumeris asi.ꝛ radice sanguinis ora. ¶ Et empl̃m Ga.cũ oleo de lterua absꝫ cera ꝛ pprie qñ soluit hoc empl̃m in oleo. ¶ Et silr emplastrũ didimos ꝛ empl̃a basilicon. ¶ Et de bonis in hoc est medicamẽ de lapide marchasite cũ ãmoniaco qd desup ponat donec cadat per se.

¶ De regimine exituraꝝ qñ mature sunt. Ca.29.

Cum iuenis exiturã grosse carnis ꝛ cutis cũ maturatiõe cui⁹ nõ sperat ipsi⁹ eruptio:ꝛ sunt illic vene ꝛ chorde ꝛ nerui:tunc opꝫ vt pfores:qm si dimiseris saniẽ corrũpet ꝛ corrũpet ꝛ corrodet venas ꝛ villos neruoꝝ ꝛ illd qdẽ vehemẽti⁹ erit cũ fuerit ppe iũcturas. ¶ Et tu qdẽ q̃re cũ tua pforatiõe locũ saniei ꝛ sis sollicit⁹ vt cadat porta pforatiõis inferi⁹ nisi vbi nõ est posẽ:ꝛ si illd qd est sup exitu

rā fuerit grossum ꝛ secueris tūc seca portā tm̄ qm̄ adherebit grossum cū eo qd̄ est post ip̄m. ꝛ si fuerit extenuatū tūc seca totū ei⁹ i lōgū ¶ Et scias ꝙ loc⁹ in quo est sanies declaꝛ ꝑ tactū: ꝛ qn̄ tāgit cū digito ꝓprie: ꝛ tu obserua cū digitis alijs saltē alteri⁹ man⁹ an expellaꝛ aliq̄d ex cbisti. ¶ Et loc⁹ q̄dē sani ei appet ex declinatiōe coloris ad albedinē ꝛ dū nō est matura est decliuis ad rubedinē. ꝛ q̄n̄q3 est loc⁹ saniei decliuis ad rubedinē ꝛ citrinitatē cū sanies nō est bōa ꝛ substātare in tactu absq3 visu: verūtm̄ visus est adiuuās. ¶ Op3 ergo vt i sectiōe ꝯseq̄ris lineas naturales ligature: nisi q̄ sunt apd̄ sumē vel apd̄ necessitatē ꝛ i mēbris diuersificātib⁹ sitū villoꝝ i lōgitudine sua loco ligature. Nā si tu secut⁹ fueris illd̄ in ꝑforatiōe exiture q̄ est suꝑ frōtē. s. ligaturā cadet cutis frōtis suꝑ facie: imo op3 vt tu diuersifices ligaturā. ¶ In eis ꝟo q̄ sunt sicut inguina o3 vt vadas cū ligatura i latitudine cutis. Et cū tu ꝑforaueris exiturā ꝛ extraxeris qd̄ in ea est: tūc necessariū ē vt tu succurras ad ꝯglutinādū cutē cū carne vt nō rūpaꝛ ꝛ induresc at ꝛ fiat tal'r ꝙ nō ꝯglutineꝛ: q̄re fiat sin⁹ q̄ nō eēt ipleri ꝛ redeat sil'is exiture ꝑme. ¶ Et q̄tiēs mūdificaueris nō moreꝛ: iterū q̄n ipleaꝛ ꝛ fiat in ꝟitate de gn̄e fistularū. ꝛ an̄q3 facias ip̄am ꝯglutinari i bora o3 vt mūdes eā. ꝛ si tibi necessariū fuerit vt i ip̄a itromittas radiū suꝑ cui⁹ caput sit pān⁹ asꝑ cū quo mūdifices ip̄a3 ꝛ frices: deide fac ip̄a3 adherere ꝛ ꝯserues eā cū ligatura ꝟm qd̄ dicem⁹ de ligaturis cauernaꝝ ꝛ vlcerū ꝓfundoꝝ erit ꝯueniēs valde. Et o3 vt tu obserues in ꝑforatiōe illd̄ qd̄ dixim⁹ de ꝯditiōib⁹: deinde ꝑfora i loco maturiore: ꝑte lōgiore a venis arterijs ꝛ chordis. Inq̄t ātilus. Si exitura fuerit i capite: tūc sectio ei⁹ sit sectio eq̄lis ꝛ sit cū radice natiuitatis piloꝝ ne sit trāsuersa in ea vt cooꝑiāt eā pili ꝛ nō on̄daꝛ cū sanabiꝛ. ¶ Dixit. Et qn̄ est loc⁹ ei⁹ occult⁹ tūc ei⁹ ꝑforatio sit lata ꝛ si acciderit in naso: ꝑforabim⁹ eam equalē cū quātitate lōgitudinis nasi. Et si fuerit ꝓpe oculū ꝑforabim⁹ eā ꝑforatiōe sili capiti lune noue ꝛ faciem⁹ tortuositatē inferius. Si aūt acciderit i mādibulis secabim⁹ eā eq̄li sectiōe: qm̄ cōpositio hui⁹ loci ē eq̄lis ꝛ sciꝛ illd̄ ex corpib⁹ senū. ¶ Post aures vero ꝑforam⁹ illd̄ eq̄liter. ¶ Brachia aūt cubitos ꝛ man⁹ ꝛ digitos ꝛ inguina oīa ꝑforam⁹ in lōgitudine. ¶ Inq̄t. Et si fuerit ꝓpe coxas ꝑforabim⁹ eā ꝑforatiōe rotūda: ꝛ ꝑforatio q̄dē rotūda est q̄ appꝛbendit cū appꝛbēsiōe sua in lōgitudine corꝑis aliq̄d de latitudine eius. ¶ Inq̄t. Qm̄ cū loc⁹ iste nō ꝑforaꝛ rotūde poſe est vt aggregenꝛ in eas materie et fiāt fistule. Et sil'r etiā ꝑforaꝛ qd̄ est ꝓpe anū ꝓpter locū humiditatis q̄ aggreganꝛ i eo. Et i latere ꝛ costis ꝑforaꝛ aperiēdo. In testiculis ꝟo ꝛ ꝟga eq̄l'r. ¶ Inq̄t. Et sim⁹ prōpti vt semꝑ consuetū sit t sequēs figurā loci quāto pl⁹ potuerim⁹ suꝑ ip̄m. Coxe aūt ꝛ adiutoria secanꝛ in lōgitudine et ꝯserua vt non ledas neruos. Et scias ꝙ ꝑforatio diuersificaꝛ ꝟm loca: qm̄ qn̄ est apd̄ oculū: tūc ꝑforatio ei⁹ est lata silis situi oculis et in naso est cū lōgitudine nasi: et

in mandibula est cũ lõgitudine mãdibule: ꝛ ppe aurẽ secãtur eq̃l'r qm̃ cõpositio huius loci est eq̃lis: ꝛ cognoscit illd ex corporib⁹ senuȝ Post aures ṽo pforatur eq̃l'r: ꝛ in brachijs et cruribus ꝛ coxa ꝛ virga totũ equal'r fit in lõgitudine. ¶ Et sil'r in lacertis ṽtris et in dorso ꝛ iguinibus ꝛ suba scellis pones eã pforationẽ accipientẽ ex latitudine ẽt ne fiat in ea sinus qui fiat fistula. ꝛ sil'r in ea que ẽ ppe anũ accipe de latitudine ẽt ne pueniat sin⁹ ꝛ fiat fistula. ¶ Et testiculi ꝛ ṽga eq̃l'r inlõgitudine. ¶ Et i latere ꝛ costis accipe in latitudine ẽt vt sit trãsuersa: qm̃ situs costaꝝ est sil'r: ꝛ caro q̃ est sup eas. ¶ Inquit cõsidera ip situ carnis ꝛ villos lacertoꝝ: qm̃ non sumus prompti nisi ad hoc vt pforemus cũ imitatione loci vt nõ pueniat incisio: ꝛ sit locus incarnationis bonus nõ grossus. ¶ Et sit in om̃i dispositione studiũ tuũ ne incidas arteriã neq; venã magnam aut neruũ aut villos lacerti: ꝛ pforatio sit ẽm magnitudinẽ exiture: sȝ si fuerit pua: ꝛ currit qd ẽ i ea ex loco vno tũc seda eã i loco vno: ꝛ si fuerit magna tũc pfora eã ex pncipio: deide itromitte digitũ tuũ idicẽ sinistrũ in eo: ꝛ pfora eã vbi puenerit caput ei⁹: deide itromitte ẽt in foramine scdo. ꝛ ẽm hoc donec venias sup eã. ¶ Et si exiture fuerit locus sufficiẽs ex quo sit pol'e exire qd est in ea pforabimus ipam in illo loco: ꝛ si fuerit rotunda aut fuerit ei figura ne egrediat̃ qd est i ea ex pforatione vna: pforabimus eã in interiore pte sui in duobus locis: aut tribus ẽm qũãtitatẽ quã scis ꝙ om̃e qd aggregatur in ea currit in hora. ¶ Inquit: vbi sit exitura cõiuncturalis aut mẽbrũ nobile aut mẽbrũ propinquũ ossi aut panniculo festinabimus in pforatione eius anteq̃ꝫ cõfirmetur eius maturatio ne pus corrũpat aliq̃d de his mẽbris: dico ergo istud est regimẽ: qm̃ nõ iuenim⁹ excusationẽ de pforatione. Si ãt speram⁹ ꝙ rũpatur p se nõ pforabimus: ꝛ sil'r si speramus ꝙ ipã erũpat̃ p medicinas facientes eruptionẽ: fortasse eñ inuenimus in medicinis faciẽtes eruptioneȝ qd stat loco pforationis: ꝛ multotiẽs pforatur cutis pforatione aliqua aut accipitur de ea aliquid: postea ponitur sup eã eruptionẽ faciẽs vt sit ei pfundatio.

¶ De eruptionibus exituralib⁹. Cap. 30.

Exiturasquidẽ saluas in quibus non est magna malitia aperit aqua calida et rumpit eas: putrefacte autem leduntur ex hoc vehementer propter illud quod attrahitur eis ex materia. ¶ Et cum vides exituram quam aqua calida rectificat: tunc confide de bonitate eius.

¶ De cura. Cap. 31.

Et scias ꝙ emplastratio cũ radice narcisci rũpit omne prauuȝ et pprie cum aqua et melle bulliat totũ illd cũ oleo de lilio aut irino: aut radix canne recens cum melle: aut pice sicca cum sorditie aluearioꝝum apum: aut emplastrum arbosil'os: aut sumat̃ cere aut resine ꝛ butyri oĩm añ. libr̃. I. ꝛ picis sicce et mellis amborum ana libr̃. semis et floris eris vncias tres. ꝛ olei quantum sufficit: et me-

dicamē de allijs ē bonū valde. ¶ Aut sumātur amoniaci .vj. cere .iiij. glutinis alboti .iij. sulfuris citrini .iij. nitri .iij. & fiat ex eis emplastrū ¶ Et de illis que nos experti sumus est vt sumantur medulla granorum cotti & nux rancida & fermētum & caules decoct: & cepe decocte & sinapis & fimu s columbin⁹ & fiet ex eis emplastrum rūpit eam velociter. ¶ Et iterū diaquilon solutū in mucillagine sinapis & sapone associatū cum ficubus. ¶ Et de medicinis erumpētibus stātibus loco perforationis est vt administretur emplastrū factū ex melle anacardos & pice humida que duo aggregētur cū igne equaliter: deinde ponātur super exiturā per diē medium: quoniā rumpet eā. ¶ Et de eis iterū que sunt fortia est vt sumātur alkali & calx non extincta & ponātur in submersione sui & media aq̄: deinde colet postq̄ bullierunt & sint in illa aqua alkali & calx: deinde sumantur & ponantur in caldaria de ere et ponātur sup prunas et congelentur in salē. et sumatur de hoc sale aliq̄d & quātum est quarta ei⁹ de sale amoniaco & ponatur in muscillagie nasturtij i q̄ fit aliq̄d de melle anacardi & admistref. ¶ Aut sumāt cātarides & terūt & ponāt sup oleū vel⁹ & ponāt sup ignē leuē. i. ignē prune donec totū coaguletur: deide terat sicut terit empl'm & ponat sup ipz mel anacardi et proprie si ponatur in eo stercus accipitris: aut stercus passerum: aut stercus anatis. ¶ Et quidā iā dixerūt alchebichē ¶ Et de medicinis resoluētibus est omne calidū resolutiuū iteratū sup mēbrum cū rarificatiōe mēbri et raritate ei⁹ cum vaporatiōib⁹ faciētibus illud de illis in quibus est humiditas calida: et quāto pl⁹ resoluitur: emplastretur multoties loc⁹ et embrocet et opz ne vacuū sit regimē a medicinis leniētib⁹ donec leniat durities ipsi⁹: q2 necessariū est vt administrētur leniētia sola. ¶ Et iste medicine resoluētes saniē sunt de summa albaurach et sinapis et sterc⁹ auiū et arsenicū et calx & cordumeni & misceātur cū eis q̄ sunt sicut th⁹ & glutinū albotin & mastix et aldibic: et aggregētur cum aceto & oleo antiquo: & medicamē factū cū allijs aut ex alacochē aut ex piretro & staphilagria et baurach cū melle. ¶ Et añ oia ista mūdet loc⁹ cū aq̄ calida. ¶ Et medicamē de marchasita. cui⁹ descriptio. ℞. lapidis marchasite. ʒ. xij. amoniaci tātūdē farine fabaꝝ. ʒ. vj. misceat cū resina humida & liniat sup cutē: & ponat sup saniē donec cadat p se. Et opz vt administref statim: qm̄ exiccat velociter. ¶ Et medicamē factū ex salis amoniaci quātitate partis vnius et ex bezabard quātitate quarte partis vnius et ex litargirij quātitate partis vnius et tertie: et ex olei antiqui quātitate partis vnius et duaruz tertiarum ptis: sumat ex eo linimētum. ¶ Et quādo nō conferunt medicine sicut prediximus necessarium est perforare: aut cauterizare.

¶ De regimine exiturarum intrinsecarum. Ca. 32.

Adubellet q̄dē intrinsece opz vt regātur cū euone & proprie cū colera est egrediens in egestione et vrina significat q̄ sanguis totus est malus. ¶ Quando vero verificat existimatio medici

q sanguis est bonus pter illum qui expellitur ad exiturā: et post eua-cuationē tūc oportet maturet cū medicinis eqlib' sicut est vinū tenue subtile cū bibit paulatim. ¶ Et illud cui innitēdū est in maturatio-ne exquisitissima eorum sunt medicine subtiliatiue exiccatiue sicut myr-rha et cynamomum et reliq species et consequantur cum potu vini subti-lis quod est ad albedinē declive. ¶ Et de compositis sunt tyriaca et mitridatum et bomorusia.

¶ De aldemenul. Ca.33.

Aldemenul iterum sunt de genere exiturarum et plurimum eo-rum fit ex malitia digestionis et ex motibus sup repletionē et q currunt cursu illorum et deteriores aldemenul sunt qui sunt pro-fundiores.

¶ De cura aldemenul. Ca.34.

Quādo apparēt aldemenul tunc eorum cura circiter tres dies est cura apostematum calidorum: deinde post illud oportet vt sit occupatio in resoluēdo et maturando fortasse eīm resoluētur et illud est scdm minus: et fortasse maturantur. ¶ Et non oportet sit negligētia in curatione aldemenul: multotiēs enim convertitur ad exituram magnā ¶ Et cura eius est euacuatio scdm qntitatē necessitatis flobotbomie et solutiōis vētris: et cū fuerit in aldemenul pulsatio et basis radicis: tūc est necessaria maturatio: ergo adiuuetur ad illā. ¶ Et illum quidē qui passus est multitudinē egressionis aldemenul liberat solutio vē-tris et rarificatio cutis cū balneis administratis semp et exercitio. ¶ Et de maturatiuis quidē est semē almarutritum cum lacte aut ficub': aut cum ficubus et melle et ficus cum melle ipso: et triticum masticatum est bonum ad maturationē eorum. et similiter passe confecte cum bau-rach. ¶ Aut ficus cū sinapi permixte cum oleo de lilio. ¶ Et medica-mē aldemenul cognitum: et medicamē de fermēto notū. ¶ Et medica-mē cui inest iste modus maturat. ¶ Rx. butyri vnc.i. et mediā fermē-ti acetosi vn.i. et seminis almarutriti et psilij omnium aā.vn.i.s. lactis fici. ʒ.iij. fenugreci et seminis lini omnium aā.ʒ.v. bulliat in lacte et ad-ministretur ipsum enim est maturatiuum tēperatum. ¶ Et cum al-demenul difficulter venit ad pus et cū quiete caliditatis grauis tunc flobotboma venam q imbibit ipsum: deinde ventosa locum et non fa-cias istud in principio: quoniam egredietur sanguis virulentus et re-tinebitur grossus et fiet illic vlcus durum. ¶ Et quādo maturatur et non aperitur perfora ipsum: aut cum medicinis: aut cum ferro: aut secundum qd dictū est in exituris: et de bonis et erumpentibus est istd semen lini fimus columbinus et fermentum.

¶ De moro. Ca.35.

Hoc est apostema molle ex carne addita quod accidit in carne rara: et plurimum eius fit in ano et vulua: et quandoq est saluum et quandoq est malignum dolorosum.

¶ Tractatus scds de apostematibus frigidis et q̄ currunt cursu eorum. Caput primum.

Umores frigidi et q̄ currũt cursu eorũ i corpe sunt flegma et melãa et vẽtositas et ↄpositũ ex eis: et tu iã sciuisti spẽs eorũ. ¶ Et apata frida: q̄t sũt flãtica: q̄t melãcolica: aut vẽtosa: q̄t ↄposita. Et apata flãtica aut sunt simplicia ⁊ noiãtur apata mollia: aut aq̄sa sic̃ accidit mẽbro aliq̄ vt in eo aggreget aq̄ sicut hydropisis ppe aut dubellet in q̄ sunt sicut nodi lenes aut dure sicut scrophule ⁊ nodi duri. ¶ Et melica aut sephiros: aut cãcer: et tu scias differẽtiã iter vtrosq̄. ¶ Et vẽtosa aut sunt eleuatio: aut inflatio: et eleuatio q̄dẽ ẽ q̄ñ ventositas pmiscet substãtie mẽbri: et islatio est q̄ñ est ventositas aggregata in spacio vno fixa in eo. ¶ Et quãdoq̄ componuntur illa apostemata adinuicem et cum calidis ex eis.

¶ De apostemate molli flegmatico qd̃ nominatur vndimia. Ca. 2.

Est apostema albũ molle in quo nõ est caliditas: et quãto plus materia est subtilior et magis madida et mollificatio ei⁹ vehemẽtior et digit⁹ facili⁹ penetrat in eo qd̃ cõprimit nõ cũ pbibitione ei⁹ qd̃ est in eo qd̃ est in eleuatiõe: et q̄to plus materia est grossior et est ad duritiẽ et frig⁹ decliue: et plurimum eius est a vapore flegmatis et est de gñe eleuationis. ¶ Et differunt vndimia ab apatibus melãcolicis p paucitatẽ duriciei et paucitatem offuscationis. ¶ Et quãdo accidit ex percussione et similibus et non occurrit materia q̄ attrahit ad locũ eius nisi flegma tunc nõ apa p̃ter apa flegmatis: ⁊ illud est parum et non euacuatur ex dolore.

De curatione apostematis mollis. Ca. 3.

Euacuatio q̄dẽ q̄ fit cũ solutione vẽtris et abstinẽtia ab eo qd̃ generat flegma est res q̄ est necessaria. ¶ Et cũ factuȝ fuerit istud opȝ vt sit repercussio eius in pncipio cũ eo qd̃ aggregat exiccationẽ et resolõnẽ: et opȝ vt fricet loc⁹ cũ mãtili fricatiõe dura: et deide administrẽt sup ipm exiccatiua: et nõ opȝ vt ↄtigat ipm aq̄. ¶ Et de illis q̄ bona sunt in pncipio est vt administret sup ipȝ spõgia noua infusa in aceto cõmixto: aut infusa in aq̄ baurach et cineris. In substãtia em̃ spõgie sunt exiccatio et resolõ. ¶ Et quotiẽs addit egritudo ponat acetũ i q̄ infundit spõgia forti⁹ paȝ. ¶ Et apud statũ pueniat cum ipso finis in fortitudine: et administretur solum cum spongia: et permixtum cum oleis vehementis resolutionis ⁊ illa hora iterũ administra spongiã infusam in aqua cineris fici ⁊ vitis ⁊ ilicis et similiũ et opȝ vt conprehẽdat spongia omnia latera ne declinet materia ad lat⁹ aliđ. ⁊ q̄ñq̄ administras loco spõgie cũ nõ iuenit pãnũ duplicatũ in duab⁹ tunicis cũ aq̄ cineris ⁊ quãdo assiduat sup ipsum vna vice post aliam fortasse sufficit: ⁊ aqua calcis est fortior. ¶ Et de illis q̄ cõferũt iteȝ est oleũ ro. cũ aceto ⁊ sale ⁊ sulfure combusto: ⁊ ipsum sulfur

augmento ꝓcedas in additione mollificatiuoꝝ paulatim: et apud finem et statum ⁊ vltimitatem magnitudinis et additionẽ sue vltimitatis fac vincere mollificãtia: ⁊ fac ea pura: ⁊ exiccãtia sunt q̃ sanãt i fine: verũ humectãtia et mollificãtia sunt ad dilatãdos poros ⁊ ad sedãdũ dolorẽ. ¶ Et exiccatiuũ est illud qđ sanat ⁊ ꝓhibet remanere aliq̇d qđ fiat sanies. ¶ Si aũt nõ sanat integre et dimittit aliquid nõ relinquit nisi rem modicã quaꝫ resoluit illud in quo est acuitas. ¶ Et qñq; accidit ex refrenatione vehementia doloris ꝓpter suffocationẽ materiei ⁊ soliditatẽ mẽbri. ¶ Et qñq; accidit ex ea reditus materiei ad mẽbra principalia: et qñq; accidit vt indureẽ aꝑa: et accidit qñq; vt incipiat mẽbrũ tẽdere ad viriditateꝫ ⁊ nigredinẽ ꝓpꝫ qñ medicaẽ cũ eis in fine rei ⁊ ꝓpe statum. ¶ Et scias ꝙ vehemẽtia doloris facit te indigere medicinis mollificantibus absq; attractione et fortasse erit cũ eis infrigidatio nõ ꝓhibens mollificationẽ. ¶ Ex reditu vero materiei ad mẽbra principalia securat euacuatio nisi qñ illud qđ prouenit ex eis est ꝺm semitaꝫ expulsionis ex eis: ⁊ sunt mẽbra recipiẽtia ab eis sicut euacuatoria illorũ: illic enim nõ est via ad repellẽdũ ⁊ expellendũ penitus: et nos iam verificauim⁹ ista in loco suo. ¶ Et cũ timeẽ vt declinet ad duritiem administra mollificãtia in q̇bus est calefactio ⁊ humectatio cũ fortitudine. Medicine aũt repcussiue sunt q̃ sunt medie sicut succi herbarũ frigidarũ quas multotiẽs diximꝰ in locis alijs sicut succus portulace ⁊ cucurbite ⁊ endiuie ⁊ virge pastoris ⁊ aliaꝝ ⁊ succ⁹ solatri ꝓprie ⁊ corpa eoꝝ contrita ꝑparata ad emplastrũ ⁊ succus psilij etiã et ceratũ cuꝫ aqũa frigida: ⁊ fortasse excusat laborẽ in eo spõgia infusa in aceto et aqua frigida: ⁊ chechengi est fortis in ꝑncipio: et similiter cortices granatoꝝ ⁊ sempuiua ⁊ sauich decoctuꝫ valde et proprie cũ aceto mixto aut sumach: ⁊ tilub est bonũ iteruꝫ: ⁊ si indiget fortiore illo adde in eis sandalũ ⁊ acatiam ⁊ memithet saufel ⁊ iusquiamũ albũ: ⁊ herba q̃ noiatur herba aꝑatũ est in principio valde bona. ⁊ qñq; iuuaẽ ei⁹ desiccatio ⁊ stipticitas cũ croco: ⁊ humectatio in principio est timorosa. ¶ Et qñ cadit superfluitas in infrigidatiõe fortasse ꝑducit ad corruptionẽ mẽbri ⁊ corruptionem humoris constricti in apostemate: et itendit apostema ad viriditatem ⁊ nigredinem. Si ergo timueris aliquid de hoc tunc emplastra locũ cum farina ordei ⁊ volubili et in quo est mollificatio. Si vero apparet aliquid de hoc tunc scarifica locum et excoria ipꝫ ⁊ non expectes collectionẽ neq; maturationem: ⁊ illud quãdo vides illud qđ effusum est plurimũ valde et fortasse moritur membrum: et scalpellationis alia est magis apparens et alia magis profunda: ⁊ illud est ꝺm locum apostematis et dispositionem membri: et cum scalpellaueris tunc embroca cum aqua maris et reliquis aquis salsis: et emplastra cum eo in quo est mollificatio: et si non indiges rarificatione et embrocatione sis contentus mollificatiuis.

¶ Et scias q administratio eorum que fortiter repercutiunt in primis et eorum que fortiter resoluunt in fine est mala caue ergo quantum potes. Infrigidatio enim vehemens perducit ad illud quod sciuisti: et aqua frigida similiter est de illis quibus oportet cauere nisi in eis que sunt sicut herisipila: et in resolutione vehementi accidit dolor. Si ergo volueris regere in principio cum sedatione doloris non approximes eis aquam calidam et olea mollificantia et emplastra facta ex huiusmodi medicinis: ipsa enim vehementer sunt contraria ei quod est necessarium de prohibitione effusionis. ¶ Et redeas ad bolum armenum solutum in aqua frigida aut cum oleo ro. et melius oleum ro. est illud quod est ex rosis et oleo: in oleo quippe est resolutio quedam: aut lentes decoctas cum rosis: aut merda sengi cum oleo ro. Si vero ista non valent et que eorum cursu currunt: administra volubilem: quoniam ipsa est vehementis iuuamenti in principio et statu: et alfirengi et albasce et apium et albedarungi similiter. ¶ Et multotiens quidem sedat dolorem vinum dulce mixtum cum oleo ro. immo congelatum vue et parum cere super lanam aut lana ysopi infrigidata in estate tepefacta in hyeme: aut spongia infusa in vino stiptico aut aceto aut aqua frigida: et crocus ingreditur in sedatione doloris ¶ Cum ergo vides inceptionem apostematis incedere itinere exiture tunc dimitte infrigidationem et incede in viam eius quod maturat et aperit. ¶ Cum autem apostema peruenit ad statum: tunc necessaria sunt qualia sunt anetum et camomilla et maluauiscus et semen lini et similia: immo emplastra que nominantur basilicon et que nominantur diaquilon ¶ Et emplastrum de colcotar exiccat absque dolore: et propter illud est eius administratio inconueniens cum fit inflammatio flegmonis: et est conueniens quando non timetur aggregatio. ¶ Et melius est vt ponas super ipsam desuper lanam infusam in vino stiptico. ¶ Et caro minus indiget exiccatione quam neruus: quoniam neruus non redit ad suam compositionem cum exiccatione parua: et caro minoris exiccationis est que pauciores habet arterias. Et multotiens quidem cadit necessitas scalpellandi ante maturationem. ¶ Et multotiens ingeniatur in attrahendo apostema ex membro nobili ad ignobile cum attractiuis: deinde curatur et aperitur. ¶ Et de apostematibus calidis que indigent saniositate emplastretur caput eius cum psilio et cum extinctiuis in circuitu eius et liniatur ex epithimatibus et emplastris cum penna quoniam digiti ledunt ipsum.

¶ De herisipila et speciebus eius. Ca. 4.

Iam sciuisti causas herisipile et species eius in libro primo: et ille ex quibus discernitur ex flegmone sunt: quoniam herisipila magis apparentem habet rubedinem et puriorem: et ex flegmone apparet rubedo ad nigredinem declinis aut viriditatem: et plurimum color eius est occultum in profundo. ¶ Et rubedo herisipile destruitur per tactum statim et albet eius locus causa subtilitatis materiei rubee aut separationis eius: deinde redit velociter et non similiter est rubedo flegmonis: et vides in rubedine herisipile colorem crocitrinitatem et non vides illud in rubedine flegmonis. ¶ Et apostema herisipile non fit nisi in eo quod apparet de cute et flegmon profundatur in carne

mellini fauosi est vt incipiat et euaporet cum aliquo calido: deinde emplastretur cū passis enucleatis: et melius est vt excorietur cutis dein de ponātur sup eā emplastra: et fortasse cōsequitur medicamē acutum in excoriatiōe cutis sinē notū sicut calx et lapo et cinis et alia de illis q̄ currūt cursu eorū de illis q̄ dicta sunt in erūpentib⁹ exituras. ¶ Et iterū sumantur calcis. ʒ. iiij. et feci s vini aduste. ʒ. ij. et nitri. ʒ. ij. magre. ʒ. j. ferueat in aqua cineris ebulitionibus paucis et ponatur in ampulla de plūbo et roretur semper vt non exiccetur. ¶ Et hoc medicamē est bonū iterū altheeltil et glandibus et similib⁹. et est vt sumantur ellebori et arsenici rubei ambo⁊ aā. partes duas et corticū eris. partes quatuor et fiat ex eis linimētū cū oleo rosa. et sumatur ex semine vrtice et corticib⁹ eris et arsenico cū oleo rosa. ¶ Et de emplastris bonis iterū mellino et omnib⁹ exituris calidis et in quibus est humor lenis est illud. ℞. laudani et galbani et bdelij et sorditiei vasis aperis et glutinis albotin equales partes: sumatur ex istis et ex solutiuis sine plurima mordicatione: et sumatur baurach et medietas ei⁹ ellebori et fiat ex eo ēplastrū ex cera et oleo rosato. ¶ Et iterū calcis pars. j. colcotar pars. j. arsenici ps. j. ¶ Glādulas aūt que similes sunt alsilac: et sunt spēs nodi si tibi est possibile extrahere extrahe sicut alsilac et non fiat inde nocumētū neruo aut membro vicino fac. ¶ Et si fuerit in manu et pede et in loco cōiuncto cum neruis et chordis non p̄sumas extrahere ip̄m: qm̄ faciet cadere patientē in spasmū: imo cōtere ip̄m et constringe sup ip̄m cū aliquo cui sit grauitas donec maturet eū. ¶ Et signū eius est q̄ hmōi cōp̄hensio sup ip̄m stupefacit mēbrum.

¶ De glandulis. Capitulū. 6.

Quandoq̄ generatur in quibusdā mēbris apostema glādulosum sicut auellana et nux et minus eis et multotiens sup volā manūs et super frontem: et est in principio taliter q̄ cum super ip̄m fit compressio separatur: deinde redit multotiens et multiplicatur et fortasse non redit. ¶ Et cura eius est de genere curationis nodorum: et quandoq̄ sufficit et conteratur et comprimatur. deinde super ipsum stringatur plumbū grauis stricture: qm̄ digerit ipsum. et proprie quando linitur super plumbo epithima digestiuum de illis que sequuntur. ¶ Et oportet iterū vt strictura administretur post eius digestionem: qm̄ illud est causa prohibens reditionem.

¶ De pustulis glandosis. Capitulum. 7.

Accidunt etiam quandoq̄ pustule glandose parue et earum cura est ipsarum contritio et expressio eius quod est in istis: et stringere plumbū super eas.

¶ De fugille. Capitulum. 8.

Fugille est de gn̄e apostematū glandulosorū et quasi hoc nomine appropriatur illud qd̄ fit post aurē. Et nos quidē iā diximus sermonem vniuersalem in omnibus que currunt cursu eius.

¶ Et cura eius est cura predicta in capitulo apatū glandularꝫ ⁊ in apatibus q̄ sunt post aurē: ⁊ de illis q̄ sunt ei ꝓpria est cinis limaciarū confectus cū antiquo adipe nō solito: ⁊ huic quidē medicine nō est par. ¶ Et iterū cinis mustelle permixto in eo cerato cū oleo de lilio ⁊ antiquatur ⁊ administretur ⁊ confert scrofulis etiam.

¶ De scrofulis. Cap. 9.

Scrofule similant̄ nodis sed differūt ab eis in hoc ꝙ nō sunt parate sicut nodi imo sunt suspense cū carne. ¶ Et plurimū q̄dē accidūt in carne molli ⁊ est iteꝝ eis velamen neruosum: ⁊ fortasse fit scrofula vehemētis magnitudinis: et fortasse ex vna eaꝝ generā tur plures ⁊ similant̄ in hoc albeetib: ⁊ q̄n̄q̄ ordināt̄ur nodi: ⁊ fiunt sicut cingulus pendens ex collo ad vnā partē ⁊ quasi sint racemus. ¶ Et scrofule ad vltimū sunt glādule sclirotice. ¶ Et de scrofulis quidē sunt quib⁹ associat̄ dolor: ⁊ est difficilis curatiōis ⁊ fortasse in eius curatione est necessaria perforatio ⁊ putrefactio. ¶ Et hoīes vehemētius expositi ad habēdas scrofulas in partib⁹ colli ⁊ capitis sunt curta habētes colla humidarū cōplexionū. ¶ Et loca in q̄bus generantur plus scrofule sunt collū ⁊ subascelle: et videt̄ ꝙ nō nominant̄ scrofule nisi propterea ꝙ multū accidūt porcis ꝓpter gulositatem eoꝝ: aut ꝓpterea ꝙ figura eaꝝ ſm plurimū assimilat̄ porcis. ¶ Et saluiores scrofule sunt q̄ accidūt infantibus ⁊ grauiores eaꝝ sunt que accidūt iuuenibus.

¶ De cura. Cap. 10.

Radix sup quā est fiducia in curatiōe habētiū scrofulas ē euacuatio ⁊ subtiliatio regiminis. ¶ Et de curatiōe laudabili est vomit⁹ ⁊ est necessariū solutiōe educere flegma grossum ⁊ ꝓprie cū pillulis noīatis alguasili. ¶ Et iterū sumātur turbith ⁊ ʒ. ⁊ zuccari partes equales ⁊ bibātur vsq̄ ad ʒ. ij. ⁊ hoc quidē est cū hoc ꝙ soluit flegma grossum calefaciēs neq̄ intestinoꝝ faciēs rasuram.
¶ Et flobothomia iteꝝ est iuuatiua ⁊ opꝫ ꝓculdubio vt fiat ex cephalica. ¶ Regimin's v̄o subtiliatio est q̄m opꝫ vt deuitet cibos grossos ⁊ potū aque super eos ⁊ nauseatiuā satietatē ⁊ repletioneꝫ ⁊ toleret famem quātū pōt ⁊ abhorreat omne qđ replet caput materia. ¶ Et oportet vt custodiat preparatus eis caput ab eo qđ facit currere ad ipsum materias: ex preparatiōib⁹ facientib⁹ currere sicut ꝓsternere se super faciē: ⁊ curuare se sup genua prolixe ⁊ habere puluinar planū: et ab operationibus q̄ trahūt materias ad caput sicut locutio plurima ⁊ dolor capitis ⁊ rixa.
¶ Et vētosatio est incōueniens patiētibus scrofulas ſm plimū: ⁊ illud ideo q̄m nō est ei possibile vt euacuet ex materia q̄ est in scrofulis ⁊ q̄ currūt cursu ei⁹: imo trahit ad eas ⁊ ingrossat ipsas p id qđ extrahit de sanguine subtili. ¶ Et multotiēs quidē redeūt scrofule incipiētes extenuari ⁊ resolui ad dispositionē suā primā: ⁊ oīno regimē scrofularū similat̄ regimini sephiros ex pte ipsi⁹ egritudinis.

¶ Et cũ scrofule sunt magne: tũc plagarũ aliena͂t se a curatione earũ cũ ferro ꝛ medicamine acuto: ꝛ illud est de illis q̃ ducũt ad vlcerationẽ eaꝝ ꝛ ipsaꝝ corruptionẽ: ꝛ est necessariũ in hmõi vti euacuatione ꝛ mundificatione cibi: ꝛ administrare medicinas resolutiuas sup eas cũ facilitate. ¶ Et iã inuenim⁹ emplm̃ apostolicon relatuꝫ ad xp̄ianos in scrofulis mortalib⁹ ruptis sanatiõis magne: sed cuꝫ facilitate ꝛ lenitate. ¶ Et de empl'is calefacientib⁹ scrofulas ẽ emplm̃ diaqlon. ꝛ q̃nq3 ꝑmiscent̃ cũ hoc emplo medicine alie quas posuit Hyppo. sicut radix lilij ꝛ ꝓprie cũ ꝓprietate q̃ est in ea: sicut stercus caprarũ ꝛ ouiũ ꝛ sicut nasturtiũ ꝛ radix cucumeris asinini: ꝛ vue mõtane ꝛ ficus q̃ cadũt ante maturationẽ albe aut farina fabaꝝ ꝛ amigdale amare ꝛ bdeliũ ꝛ aggregẽtur ad illud ꝛ administrent̃.

¶ Et de empl'is bonis est emplm̃ hmõi. ℞. farine fabaꝝ et ordei et pinguedinis porci ꝛ rizi omniũ. añ. partẽ. j. ꝛ radicis collo q̃ntide ꝛ a luminis iameni ꝛ radicũ lilij ꝛ picis humide ol3. añ. ad ptẽ. ß. aggregetur illd cũ oleo antiquo cũ pinguedine frixa post liquefactionem pinguedinis ꝛ picis in oleo. ¶ Et cõfert emplm̃ bonũ resoluens duritiẽ in hebdomada ꝛ in eo qd̃ est minus ea in trib⁹ dieb⁹ qd̃ Gale. narrauit in catagenis. ℞. sinapis ꝛ se. vrtice ꝛ sulfuris. ꝛ spume maris ꝛ aristologie et bdelij. añ. vnc. j. ammoniaci ꝛ olei antiq̃ ꝛ cere. añ. vnc. ij. ¶ Et de medicinis q̃ super eas ponunt̃: est pix ꝯfectis cuꝫ ea ficub⁹ aut cũ squilla aut cõfecta cũ ea radix caulis contrita ꝛ radix capparis cũ bdelio ꝛ lupini cũ aceto ꝛ melle cũ sirupo acetoso et stercus vaccinũ aggregatũ vel decoctũ cũ aceto aut oĩa ista cũ adipe porci aut cũ oleo. ¶ Medicamen bonũ fenugreci ptes. 4. calcis nitri amboꝝ. añ. par. j. aggregent̃ cũ melle. ꝛ iteꝝ radix cucumeris asinini ꝛ folia lauri cũ glutino albotin aut cinis amboꝝ aggregat⁹ cũ eo. ¶ Et iteꝝ aggregẽtur farina horobi ꝛ stercus caprarũ ꝛ ouiũ ꝓprie mõtanaꝝ cũ vrina infantis ꝛ fiat linimentũ. ¶ Et iteꝝ hoc medicamẽ myrrhe. x. ammoniaci. vij. ꝛ dibic. j. euisci quercini glandiuꝫ. v. galbani olei de besabar: sordiciei aluearij apuꝫ. j. terat̃ totũ. ¶ Et iterũ aggregent̃ in mortario aldibic preparatum ꝛ resina ꝛ sint pro omni lib. galbani. vnc. iij. aggregetur illud: et est linimentũ bonũ. ¶ Et de medicinis bonis sunt cere gũmi pini adipis porci nõ salite prassij et floris eris ptes equales fiat ex eis linimẽtũ.

¶ Et iteꝝ resine dactiloꝝ corticũ eris. añ. partes. ij. aluminis iameni arsenici oĩm. añ. partes. 4. sumat̃ ex eis linimẽtũ. Et de medicinis bonis ẽ medicamen de hitran: et medicamen cucumeris asinini et medicamen de cõdisi. et medicamen nominatũ sandaros ꝛ medicine facte cuꝫ serpentib⁹ et singularis ex eis est vt sumat̃ serpens mortu⁹: et ꝓijciat̃ in vas lutatũ luto sapiẽtie ꝛ dimittat̃ in furno de laterib⁹: deinde ꝓijciat̃ cũ equali quãtitate sui aceti ꝑmixti cũ melle ſm medietatẽ. ¶ Et de medicinis bonis est medicamẽ de cordumeno: ꝛ nasturtio et fimo colũbino cũ oleo: ꝛ oĩa lenitiua sunt iterũ

ngulari a. Et similiter farina borobi cum eis et sola cũ aceto et cum melle et cũ pice et cera et oleo. Et iterũ sumantur vue mõtane et nitrum et resina et farina borobi et aggregentur cũ aceto et melle: aut accipe radices lilij et se. lini et infundantur in vino et ponãtur in eis ambob' post illud fimi columbini q̃titas quã exigit illud quod presens est et fiat ex eis quasi emplastrũ et est mirabile. Et iã experta sunt vrina cameli arabici et anodatuȝ eius emplastrũ aut epithima cõmixtis cũ eis medicinis que sunt ad scrophulas et fuerunt iuuatiua. Et almugat est ex epithimatibus mirabilibus. Et existimauerũt q̃daȝ et est alkindus q messes cornu caprini qñ aduritur et bibit hebdomada vna oi die pondere. ȝ. ij. video q non opȝ fieri in omni mense hebdomada vna. ¶ Et scias q de scrophulis sunt in q̃bus ẽ cãcerositas et hmõi quidẽ opȝ vt cõficiãtur medicine calide p̃dicte cum oleo rof. et dimittãtur per dies aliquot et administrentur. ¶ In scrophulis aũt q̃ sunt calide cõplexionis nõ opȝ vt supflua sit admistratio medicinarũ acutarum: immo sufficit eis qd̃ est sicut sauich de tritico cũ aqua coriãdri. Et fortius illo est myrrha cũ duplo sui de licio ↄfecta cũ aqua coriãdri: et regimen in hoc vt vincat aqua coriãdri aut vincat medicamẽ aliud ſm q presens est et necessariũ facit vehemẽtia inflationis aut paruitatis eius. Et de illis q̃ ↄferũt eis est vt fiat sternutatio cum oleo de nucleis persicorum excorticatorum adustorũ. Qd̃ si necessariũ fuerit in curatiõe scrophularũ vti ferro opȝ tunc vt sit administratio eius in scrophulis vicinãtibus venis pluribus et venis pulsatilibus et neruis cũ cautela et defensione. Homo eñ quidam errauit cũ perforaret quasdam scrophulas et obuiauit ramo neruorum reuersiuorum: quare destructa est vox et ias accidit vt nõ inueniret neruum: sed detegeretur eum frigori. quare corrupta est complexio eius et destructa est eius operatio vsquequo redit ad ipȝ eius complexio cum calefactione. ¶ Et fortasse errauit et inuenit alguidegi: et deterior alguidegi in hoc est illa que est profundior: quapropter cum excoriatur ex latere saluo oportet vt sumãtur scrophule et destruatur quod residuum est cum medicamine acuto et nõ perueniat lateri lesio.

¶ De apostematibus duris. Ca. II.

Apostema durũ noiatũ sephiros qd̃ purũ ẽ est illd̃ cui nõ associat sens' neq3 dolor et si remanet cũ eo sens' et dolor puus: tunc nõ est sephiros purũ: et purũ quidẽ et nõ purũ cũ quo est sensus quidã est priuans dolorẽ. ¶ Et sephiros aut fit a melãcholia feculẽta sola radicali et color ei' est cineriti': aut melãcholia ↄmixta cũ flegmate et color eius est decliuis ad colorẽ corporis: ãt ex flegmate solo qd̃ induratum fuit. ¶ Et puri quidem color vt multũ est color plumbi et est vehemẽtis tensionis et duritiei et fortasse supereminent ei pili: et hoc est illd̃ cui nõ est sanitas: et est quoddam ex eo cuius color est color corporis: et pmutatur de membro ad aliud et noiatur fermos: et qñq3

est cũ dolore corporis durum magnũ qđ nõ sanatur neq̃ permuta‑tur vnq̃. ¶ Et omne sephiros aut incipit apparere paulatim ⁊ ad‑ditur aut ↄuertitur ex flegmone aut herisipilla aut exitura in loco vacuo: ⁊ cũ plurimũ accidit durities in viscerib⁹ nõ accidit nisi post apostema calidum qñ curantur cum infrigidantibus viscosis ex me‑dicinis ⁊ cibis. ¶ Et qñq̃ cancerat̃ sephiros ⁊ ꝓpinquitas sephi‑ros ad cancrũ ⁊ elongatio eius ab eo est ꝯm mutitudinẽ inflãmatio‑nis eius ⁊ paucitatẽ ⁊ apertionẽ pulsationis in eo ⁊ occultationẽ ei⁹ ⁊ apertionẽ venarum in circuitu eius ⁊ nõ apertionẽ earuꝫ.

¶ De cura. Ca. 12.

Oportet vt de eis a͞patib⁹ illõ curetur cui est sensus: ⁊ vt sit in‑cisio post mũdificationẽ corporis cũ eo qđ educit humorẽ fa‑cientẽ egritudinẽ: ⁊ fortasse est illa mũdificatio cũ flobotbomia si est sanguis plurime nigredinis: ⁊ sup illõ qđ resoluit ⁊ lenit simul: ⁊ nõ curet̃ cũ eo qđ resoluit ⁊ exiccat tm̃: qm̃ illud perducit ad vehemen‑tiã lapideitatis ꝓpter exiccationẽ grossi ⁊ resolutionẽ subtilis. Et opꝫ vt ponant̃ curationi eius due reuolutiones: reuolutio resolutio‑nis cũ lenitate cum eo qđ nõ exiccat plurimũ: qꝛ oẽ resolutiuum ꝯm plurimũ exiccat ⁊ humectatiuum raro resoluit: ⁊ opꝫ vt sit gradus eius in caliditate ex scđo ad tertiũ ⁊ in exiccatione ex gradu primo. ⁊ reuolutio alia lenificationis: ⁊ sint iste due reuolutiones succeden‑tes. ¶ Et opꝫ vt membrũ famẽ pati cogatur in reuolutione resolu‑tionis ⁊ trahat̃ nutrimẽtum ad eius oppositũ cũ motione illius op‑positi ⁊ exercitio eius ⁊ ipsius famelicatione ⁊ cibet̃ in reuolutiõe le‑nificationis: ⁊ fiat ei causa appetendi nutrimentũ cũ fricatione ⁊ q̃ sunt ei similia: ⁊ liniatur cũ pice ⁊ diuersificet̃ necessitas in ꝟtute me‑dicinarũ resoluentiũ ⁊ lenificãtiũ ⁊ debilitate earum ꝯm raritatem mẽbri ⁊ ipsius spissitudinẽ ⁊ vehemẽtiã duritiei ⁊ debilitatẽ eius. Et iterũ cõpositio medicinarũ opꝫ vt aggreget̃ inter duas virtutes.

¶ Et opꝫ ne multum vtãtur balneo qm̃ resoluit subtile ⁊ aggregat spissum: ⁊ nõ peruenit ad hũc finẽ vt leniat spissum. ¶ Et lenifican‑tia quidẽ quibus est resolutio quedã sunt sicut adeps gallinaruꝫ ⁊ anserum ⁊ vitulorum et boum ⁊ ceruorum proprie et medulle eorũ et adeps hirci: ⁊ asini adeps est bona eis ⁊ adeps rapacium leonuꝫ ⁊ vrsi ⁊ leopardi et adib et que currũt cursu eoꝝ de vulpib⁹ et lupis. Et adipes rapacium ex auibus. ¶ Et oportet vt misceantur cum eis que sunt sicut ammoniacum ⁊ bdelium et galbanum ⁊ storax et mastix quando preparantur ad resoluendum et fiãt singularia. Et de predictis adipibus melior est adeps leonum ⁊ vrsi. Et in mucila‑gine fenugreci ⁊ semi. lini sunt resolutio et lenificatio. ¶ Et oportet ne in istis adipibus et earum similibus de mollificãtibus sit sal om‑nino: quoniam sal exiccat et indurat: immo oportet vt sit eaꝝ ope‑ratio: operatio solis in cera que lenit et liquefacit et non peruenit ad hoc vt exiccet. Et de lenificantibus iterũ in quibus est resolutio

quedā sunt bdellium ficiliense et oleū antiquū et oleū de alcanna et oleum de lilio et galbanū et laudanū et storax et ysopus humida et meliora eorū sunt q̄ sunt minoris antiquitatis et exiccationis et vehementioris humiditatis: et iterū mastix alba appropinquat predictis. Et in oleo de alcāna et oleo de lilio et ficub⁹ et alkerua ē de resolutione et lenificatione simul qd̄ est supra sufficientiā. Et de lenificātibus quidē est vt sumatur fex seminū et fex aceti et ferueāt et effundatur post ebullitionē bonā sup vtrasq; qd̄ est ei conuenienti⁹ et administretur. ¶ Et de medicinis bonis ad illud est vt sumant̄ stercus asini et radix euisci et fiat ex ambobus linimentum: et si fuerit cū ambob⁹ storax erit melius. Et iterū quādo apparet lenitas opꝫ vt liniatur cū ammoniaco soluto cū aceto forti d eb⁹ plurimis et deinde redeat lenificatio aut galbano et oppoponaco aut sumātur galbanū et ammoniacū et bdelliū et terantur oīa et inuoluantur cum oleo de ben et oleo de lilio cū aliquātulo mucillaginis fenugreci et lini et fiat ēplastrū. Et sordities balnei est ex medicinis vehemētis iuuamēti qn̄ ponit̄ in emplastris apatum durorū: et si nō inuenit̄ sordities balnei tūc administrentur loco eius aqua ei⁹ euisci et nitrum. ¶ Et de emplastris bonis in hora resolutionis sunt empl'a q̄ sunt ad scrophulas de illis q̄ diximꝰ: et emplastra iulios et colophō. Et cū apostema est vehementis grossitiei tūc nō ē excusatio ab aceto: ipsum eñ incidit: et debilitat virtutē mēbri et ꝓprie cū est neruosum: qm̄ est vehemētius vacuū a materia et dimittit eam cause imprimenti deforis. Uerum opꝫ vt fiat administratio aceti et intromissio eius in medicinis in fine rei nō in eius principio: et vbi cadit vltimatio in lenificatione: et cū intromissione tepiditatū lenificationis: et alleuietur in administratione aceti: et cū nō fit alleuiatio cū aceto nocet neruis et ꝯuertit in lapideitatē. Et medic⁹ tunc fit audacior in administrando acetū cū apostema est in mēbro carnoso sicut id quod est in splene: et qn̄q; linit̄ loc⁹ cū aceto et vaporat̄ cū eo: deiñ consequit̄ cū epithimate sicut illd̄ qd̄ ē de oppoponaco: deiñ ā moniaco: deiñ incipit cū pauco leni postea addit̄ virt⁹: deinde gradat̄ ad lenificationē. Et opꝫ vt administretur super apa oleū lene in quo non est stipticitas: et est magis conueniēs q̄ aqua et proprie oleum de aneto factum cū aneto humido. Et illd̄ duritiei quod est in neruis et chordis curetur cū incisiuis. ¶ Et de curatiōibus bonis ad illud est vaporatio ex lapidibus ignitis. s. lapide molendini et meli⁹ quo fit vaporatio ab eo est cum aceto: et melior a quo fit vaporatio est marchasita: et opꝫ vt ad hanc perueniatur summam in vaporando et suffumigando donec appareat sudor: et quandoq; liniatur cum marchasita trita cum aceto et cōfert. Et oportet vt alleuiatio iterū fiat in administratione aceti vt non separetur subtile et induretur spissum: vt non corrumpat virtutem neruorum supflue et est in principio deterius et ponantur administrationi eius interpol

lationes in quibus est lenificatio: cum ergo incipies: tunc vaporet membrum cũ eis que diximus & liniatur tunc cũ medicinis conuenientibus & vt illud fiat in membro carnoso est saluius.

¶ De duritie iuncturarum. Ca.13.

Quandoq3 accidit in iuncturis durities prohibens moueri iuncturas cum facilitate: et non destruit sensum: & quãdoq3 est neruus cum quo est stupor aliquis. Et quandoq3 est carnosior et cura est cum eo quod sciuisti.

¶ De eis q̃ nominantur almismar. C.a14.

Almismar est nodus rotundus albus similis capiti claui. Et plurimum quidem accidit ex percussione & post exituras et post curationẽ earum amplius multiplicantur in corpore: plurimũ eius accidit in pedibus et digitis pedum &. in iferiorib⁹ & ledit intãtum q̃ prohibet incessum: quare oportet vt sectio fiat super ipsum et extrahatur aut moueatur cum manu semper & annectatur ei plũbum: quãdo taliter est q̃ nõ est possibile vt extrahatur. Et plurimũ quidem eius cum non curatur fit cancer.

¶ De cancro. Ca.15.

Cancer est apostema melancholicum de melancholia adusta a materia colerica in q̃ est materia colerica cũ [q̃] cõbusta ẽ nõ a pura feculenta. Et differt a sephiros p se cũ dolore & acuitate & pulsatione quadã & velocitate additionis ꝑpter multitudinẽ materiei & inflãmationẽ; & ꝑpter illõ qđ accidit in illa materia de ebullitione dum ipsa venit ad mẽbrũ. Et differt ab eo iterũ p venas quas mittit in circuitu suo ad mẽbrũ in quo est quasi pedes cancri: & nõ sunt rubee sicut in flegmone: immo decliues ad nigredinem & obfuscationẽ & viriditatẽ & iã diuersificatur ab eo: qm̃ plurimũ aduent⁹ sui fit incipiendo & aduentus duri fit ꝑmutãdo ex calido. Et differt a sephiros quoniã est ei sensus & illi nõ est sensus oĩno. Et plurimũ quidẽ accidit in mẽbris raris: & illud est in mollioribus plus i epate & in mẽbris neruosis iterũ. Et in primis cũ accidit est occulte dispõnis: & qñ apparet cãcer ambigit̃ esse ei in primis cũ appet ƒm plm̃: deiñ appent signa ei⁹. Et in primis cũ appet in principio est sicut faba parua dur⁹ rotũd⁹ fusci coloris in quo est caliditas quedã. Et cãcer qdẽ est vehementis caloris: & alius est q[ui] doloris quiet⁹ & ali⁹ est qui perducit ad vlcerationem: qm̃ est ex melãcholia que ẽ adustio sanguinis & adustio colere pure solius: & ali⁹ est sicc⁹ q̃ nõ vlcerat̃ Et qñq3 permutat̃ vlcerat⁹ ad nõ vlceratũ: & qñq3 reducit eũ ad vlceratũ curatio eius cum ferro: & ponit ei labia grossiora & duriora.

¶ Et vr̃ q̃ hoc apa fit noiatũ cãcer ꝑpter vnã duaꝝ reꝝ aut ꝑpter suã tenacitatẽ cũ mẽbro sicut tenacitas cancri cũ eo quod venat̃ ãt ꝑpter formã suã in rotunditate sua ƒ3 plm̃ cũ dolore suo & egressione venarũ que sunt sicut pedes eius in circuitu ipsius.

¶ De cura. Ca.16.

Illud qd opz cauere de cura eius est: qm cu incipit fortasse est posevt prohibeatur ne addatur sup illud qd ipse est: et conseruetur ita q no vlceretur: et accidit in quibusda horis vt sanetur incipies: confirmatus vero no. ¶ Et multoties quide accidit cacer interius occultus et est rectificatio in eo sm qd dixit optim Hyppo. vt no moueatur: qm si mouetur fortasse pducit ad morte: et si dimittitur et no curatur fortasse plongatur spaciu cu salute quada: et proprie qn rectificatur cibi et ponuntur de illis q infrigidant et humectat et generat materiaz salua sicut aqua ordei et alredradu parui et vitelli ouoz sorbibiliu et similia illis. ¶ Et qn est illic caliditas: tuc detur lacvaccinu statim cu extractu est butyru: et colatur et qd sumitur ex olerib humidis vsq ad cucurbita. ¶ Et fortasse sufferut cancri parui sectione: na si possibile est vt destruatur cu aliquo: tunc no est possibile vt destruatur nisi per incisione vehemete: vt ex toto assumatur mebru inuades qd est in circuitu ei: incidedo ipm ex circudate apa eradicado oes venas q imbibut ipm ita vt no remaneat de eis aliqd: et currat post illud ex eis sanguis plurimus: et iam antecessit mudificatio corpis p solutione ventris ex materia mala et flobothomia: deide conserua eu faciedo eu stare super cibos bone quatitatis et qualitatis et cofortatione mebri ad expelledu quis incisio in pluribus horis addit ei malitia ¶ Et fortasse indiget post incisione cauterio. ¶ Et fortasse erit in cauterio timor magn et illud erit qn fuerit cancer ppe mebra principalia et nobilia: et ia narrauit quida primoz q medicus quida incidit mamilla cacerosam radicit et cacerata est altera. Dico q possibile fuit si fuit illud in via cancerandi: qm inuenit illam egritudinem: et possibile fuit vt esset sm semita permutationis: et est magis apparens.

¶ De rememoratione regiminis soluendi ipm. Cap. 17.

Sumat in potu multis vicib inter quas sint dies pauci quaqz vice quattuor aureos epythimi cu aqua casei: aut aqua mellis: aut decoctione epythimi in sirupo aceto. Et ei q ex hoib est fortis detur hiera ellebori.

¶ De rememoratioe medicinaz localiu ad cancru. Cap. 18.

Per medicinas locales ad cacru requiruntur quattuor intetiones scz destructio cancri penit et est difficilis: et phibitio additiois: et phibitio vlceratiois: et curatio vlcerati. ¶ Et in illis qb qritur destructio cacri penit itur vsus illud in quo est resolutio ei qd collectu est de ma mala et expulsio ei qd pparatu est ad colligedu in mebro de ea: et si fuerit vehemetis vtutis et motiois tuc dimittatur: na illud qd de medicinis forte est addit cacro malitia: et similiter oz itez vt alienetur in eis mordicatiua: et pter illud sunt medicine bone ei in mineralib ablutis sicut tutia abluta: et misceantur cu ea qnqz de oleis: sicut est oleu ro. et oleu de keiri. ¶ Ad illud vero qd prohibet

additionē peruenit cū abscisione materiei ꝛ refectione cibi ꝛ confortatiōe mēbri ꝛ cū medicinis repcussiuis notis:ꝛ administratiōe linimentorum mineralium sicut linimentum fricatiōis lapidis molēdini ꝛ lapidis cottis:ꝛ sicut linimentū factū ex fricatiōe eiꝰ qđ resoluitur inter talbulā ꝛ manichā de plumbo in hūiditate effusa super tabulā que est sicut oleū ro.ꝛ sicut aqua coriandri ꝛ iteꝝ emplastratio cū acresta trita est bona iuuatiua. ¶ Et illa quibꝰ querit ꝓhibitio vlcerationis sunt linimēta p̄dicta ad ꝓhibēdā additionē cū nō fuerit in eis mordicatio:oīa em̄ ea sunt iuuatiua ꝛ ꝓprie qn̄ miscētur cū fricatiōe p̄dicta q̄ fit ex pistello ꝛ tabulis plūbeis:qn̄ est cōfricata terra sigillata aut bolū armenū:aut oleū antiquū ꝛ aqua sempervivez cerusa cū succo lactuce aut mucillagine psilij ꝛ cerusa et plumbo:qn̄ est ꝯpositio bona. ¶ Et de eis q̄ sunt iuuatiua est emplastratio cū cancris fluuialibꝰ recentibꝰ ꝛ proprie ꝯū climia. ¶ De illis autē q̄ in curatiōe vlcerati sunt bona est vt assiduet pannꝰ lini infusus in aqua solatri sup eū:et quotiēs fortasse exiccat madefiat desuper cū aqua eiꝰ. ¶ Aut sumat medulle tritici:ꝛ olibani ꝛ ceruse de plūbo oīm pondus.ʒ.ſ.ꝛ terre sigillate ꝛ boli armeni ꝛ aloes abluti oīm an̄.ʒ.2.aggregent̄ ista et terātur:ꝛ administrent̄ sup hūidū pulueres et sup siccū emplastrū factū cū oleo roſ. ¶ Et qn̄q̧ cōfert eis cinis cācri cū cerato cū oleo roſ.ꝛ meliꝰ eo est cui admixtū ē equale ei de climia:et qn̄q̧ ꝯfert in eo medicamē de tutia aut tutia ablūta cū aqua portulace aut mucillagine psilij.

¶ De apostematibus ventosis ꝛ inflationibus lacertorum. Cap.19.

De apostematibus ventosis aliđ est qđ fit a vapore leui:et assimilatur estuationi ꝛ currit cursu eiꝰ:et aliud est qđ fit a vapore ventoso:ꝛ noīatur inflatio ꝛ est ei impulsio et vicissitudinaria accessio:et fortasse ꝑcutit percussiōe manus et ꝓprie qn̄ inuenit spacium ad qđ aggregantur sicut stomachꝰ et intestina:et qđ est inter panniculos circundantes ossa:ꝛ inter ossa circūdata lacertis ꝛ inter lacertos:ꝛ similiter qđ circūdat chordas:et fortasse nō resoluit spacia immo subtiliat membra cōiuncta ꝛ resoluit ea:ꝛ generat in eis qđ facit necessariū disrumpere ea.

¶ Et vētositas remanet ꝛ retinet ꝓpter spissitudinē suā ꝛ ꝓpter grossitudinē suam:et ꝓpter spissitudinē eiꝰ qđ cōtinet eam ꝛ cōstrictionem pororꝫ. ¶ Et qn̄q̧ existimat homo ꝙ super membrū eius sicut genu sit apostema indigēs perforatione:quare perforat ip̄m ꝛ egreditur ventositas tantum.

¶ De cura. Cap.20.

Illius aūt qđ est simile estuationi cū augmēto loci curatio est genus curationis eiꝰ. ¶ In infatiōis vero curatiōe est necessariū ꝙ cutem ingrediatur ꝛ resoluat illud qđ est in ea:et sit possibile vt sit ei sup locū mora spacij lōgi et est necessariū vt sit in fine subti-

liationis vt firmet subtilitas partiū eius ex ꝓfundatione vltima. ¶ Et fortasse indiget positiōe vētosa ꝛ absq; scarificatione vt carminet vētositas. ¶ Et de medicinis eius localibus sunt olea calida sicut oleū subtiliū partiū in quo decocta sunt sicut rutha: ꝛ cuminū ¶ Et de seminibus subtiliātibus semē apij anisi: ꝛ ameos ꝛ q̄ similātur illis. ¶ Et de emplastris resoluētib⁹ ꝛ ꝓprie ꝓpter illd quod cadit in mēbris chordosis et lacertosis est illd qd recipit sorditiem balnei q̄ ponat cū aq̄ in patella calcis nō extincte fm̄ quātitatem q̄ ꝓueniat ex ea spissitudo luti: et liniātur cū eo: ꝛ qn̄q; faciūt ex vino et calce emplastrū equale bonū. ¶ Aliud. sumat ysopus sicca ꝛ terat et puluerizet sup ceratū factū ex cera: et oleo anetino: ꝛ fiat emplastrū ad liniēdū. ¶ Et in eo qd accidit ex inflatiōe in lacertis ꝓpter attractionē q̄ accidit eis: opꝫ vt alienētur medicine calide valde ꝛ acute ne refugiāt mēbra ex eis ꝛ terātur imo qn̄ medicātur cū resolutiuis: tūc misceatur cū eis aliq̄d de sedātibus dolorē: ꝛ illud est sicut curatio tua quā scis cū eo qd est sicut rob ꝯcessum cū oleo i quo infusa est lana ysopi. ¶ Et si fuerit caliditas aliq̄: tunc cū oleo ros. infusa in eo lana ysopi soluta in eo aqua ysopi humide. Et administrētur oīa illa tepida ad caliditatē decliuia: ꝛ nō ꝑmittant infrigidari: qm̄ frig⁹ nocet hmōi. ¶ Quod si fuerit illic dolor ex principio: tūc administrētur desup olea in quibus est sedatio doloris cū ꝓhibitiōe aliqua ex principio sicut oleū viola. ꝛ rosa. cū ꝟtute olei anetini. ¶ Et qn̄ inuenitur aliqua alleuiatio ponat in medicinis illud in quo est additio virtutis ad resoluendū sicut nitrū ꝛ acetū: et deinde sicut cinis ꝛ ēplastra resoluētia: sicut ēplastrū ꝑdictum.

¶ De vena medeni. Cap. 21.

Est vt accidat sup partē corpis pustula q̄ dā inflās: deinde vesicat: postea egreditur ex eo quiddā rubeū ad nigredinē decliue: deinde nō cessat ꝓlongari ꝛ ꝓlōgatur: ꝛ fortasse est motus voluntarius sub cute ac si esset motus aīalis: ꝛ quasi in veritate fit ꝟmis donec existiment quidā ꝙ sit aīal qd gn̄atur. ¶ Et existimāt q̄dam ꝙ sit ramus villi nerui per vehementiā grossitudinis. ¶ Et plurimum quidē accidit in cruribus. et ego iā vidi eaꝫ sup manus ꝛ sup latus. et multiplicat in infantibus sup vtrūq; latus: ꝛ qn̄q; extenditur: et absciditur: ꝛ magnificatur in ea labor et dolor: immo ꝑ spaciū dolet: etsi nō incidatur. ¶ Et Gale. quidē dixit: ꝙ nō fuit comprehensum: ex esse eius aliquid manifestū super quod sit innitendū qm̄ ipse nō vidit eā oīno. ¶ Et dixit ꝙ causa eius est sanguis calid⁹ malus melancolicus aut flegma adustū aduuatū cum vehemētia siccitatis complexionis. ¶ Et fortasse generāt eā quedā aque ꝛ olera cum proprietate que est in eis: et de cibis qui plurimum generāt ea est ille qui est calid⁹ ꝛ siccus: et quanto plus fuerit materia a qua generat acutior erit dolor vehementior: et fortasse accidit in corpe vno in locis quasi quadraginta eius; aut quinquaginta; ex qua tn̄

euadet cũ curatione. ¶ Et minoratur in corporibus hũidis ꝛ assuetis balneationibus ꝛ cibis hũidis ꝛ assuetis vino cũ mẽsura: ꝛ plurimũ quidẽ generatur in medena: ꝛ ꝓpter hoc ꝓportionãtur ei: et gñatur etiã in terra corasceni ꝛ alijs: et multiplicantur iterũ in terra egypti et in terris alijs.

¶ De cura. Cap. 22.

SOllicitudo q̃dem ei⁹ in terra in qua generatur ꝛ cibi ex q̃bus generatur in quib⁹ est materia q̃ est causa ei⁹ illud est cuȝ euacuatiõe sanguinis mali flobothomando ex basilica aut ex saphena ẜm locũ ꝛ mundificatiõem sanguinis cũ eis q̃ sunt sicut sirupus de mirabola. ꝛ decoctio epithimi: ꝛ potare pillulas cochias ꝓprie et administratio trifere facte ex sene ꝛ fumoterre ꝛ humectatio corpis cũ cibis humectantib⁹ ꝛ balneatiões ꝛ reliquuȝ regimen humectatiuũ notũ. ¶ Uerũ cum apparet esse ei⁹ in primo apparitionis eius tunc rectũ est vt administreẜ regimen mẽbri cũ emplastris infrigidantib⁹ ꝛ humectãtib⁹: sicut sunt succi frigidi noti cũ duob⁹ sandalis ꝛ camphora post mundificatiõem corpis ꝛ administrationẽ iterum factã cũ missione sanguisugarũ sup locũ. ¶ Et de epithimatibus bonis est epithima ex sandalo ꝛ aloe ꝛ camphora aut myrrha ꝛ psiliũ ꝛ lac dulce. ¶ Si aũt nõ separaẜ sȝ incipit cadere fortasse prohibet eã ꝛ aufert eã et alleuiat labores in ea si bibat patiens eã ẜm cõtinuitatẽ tribus diebus om̃i die pondus.ʒ.ij.aloes: aut bibat de eo in die.i.ʒ.ʃ.in scdo.ʒ.j.in tertio.ʒ.ʃ.ꝛ.ʃ.tribus diebus: ꝛ liniaẜ super eã aloes aut liniaẜ sup aurificiũ eius hũiditas aloes hũidi visco si. ¶ Et similiter in principio cũ egreditur si nõ curaẜ de ea ꝛ egreditur tũc rectũ est vt prepareẜ ei qđ stringat eã: ꝛ sup qđ reuoluaẜ cũ facilitate paulatim: donec egrediatur vsq̃ ad finẽ sui absq̃ incisione: ꝛ melius est plũbuȝ sup qđ inuoluitur: ꝛ fit sufficiẽtia sup grauitatẽ eius in attractiõe eius: q̃m attrahitur cũ facilitate et non abscinditur. ¶ Et sit studiũ tuũ in alienatione egressionis eius vt incipias ꝛ extenues mẽbrum ꝛ rarifices ipsum cum embrocis ex aqua calida ꝛ mucillaginibus infrigidantibus et oleis lenificantib⁹ frigidis ꝛ subtilis caliditatis: ꝛ que currunt cursu eius vt facilis fiat exitus eius. ¶ Et fortasse nõ sit facilis per illud: immo idiget eis q̃ sunt linimentũ cum oleo de keiri: immo sambacino: immo oleo de ben: ꝛ vt administretur super ipsam emplastrum de pice: ꝛ si existimatio fecerit necessarium vt perforetur vt egrediatur cum totalitate sua ꝛ non fuerit qđ prohibeat: perforetur et extrahaẜ: ꝛ si egressio eius cũ extractione predicta nõ fuerit facilis ꝛ perforatio ipsius non fuerit possibilis: tunc putrefac eam cum butyro putrefiet enim tota et egredietur. ¶ Et caue ne administres calida ex medicinis: quoniam fortasse peruenit ad estiomenum. ¶ Et quando assiduatur super posteriora eius fricatio cum sale paulatim: et illud fit retro cum facilitate: et ex egressione eius cũ subtilitate egreditur cuȝ

totalitate sua et proprie quādo scindit aut penetrat quod est post ip samet intromittitur stilus sub ea illic et expellitur: et assiduatur abster sio cum ipsa egreditur cum sale paulatim: et cum facilitate: nam cum illud fit cum ea egreditur tota. ¶ Quod si incidatur et redit: non erit excusatio quin perforetur nisi inueniatur modus alius: deinde egre diatur cum facillitate et curetur locus cura vulnerum.

¶ Tractatus tertius de lepra.

¶ Quid sit lepra et causa eius. Cap. j.

Lepra est infirmitas mala proueniēs ex sparsiōe colere nigre in corpe toto: quare corrūpitur cōplexio mēbrorū et forma ipsorū et figura eorum et fortasse corrūpit in fine ei⁹ ipsorū continuitas: ita vt corrodātur mem bra et cadāt casu qui fit abvlceratione. ¶ Et est sicut cācer cōis corpi toti: fortasse etiā vlcerat et fortasse nō vlcerat. ¶ Et est aliqua q̄ cum patiēte eam manet tpe longo valde. ¶ Et melācolia quidem quādoqȝ expellitur ad membrum vnum et facit accidere duritiem: aut sephiros: aut cācrum secundum dispo sitiones suas. Et si fuerit subtilis dominans prouenit estiomenus: et si expellitur ad superficiem cutis eueniet illud quod nominat alba ras et morphea nigra et impetigo et his similia. Et quādoqȝ spargi tur in corpore toto: et tunc si putrefiat prouenit febris melancolica. et si conculcetur et non putrefiat: eueniet lepra. ¶ Et causa eius effi ciens antiquior est malitia complexionis epatis declinis valde ad ca liditatem et siccitatem. quare adurit sanguinem in melancoliam: aut complexio corporis totius: aut sunt ambe ita q̄ faciunt sanguī nem acquirere per causas suas frigus. ¶ Et causa eius materialis sunt cibi melancolici et cibi flegmatici: iterum quando componitur in eis satietas nauseatiua: aut operatur in eis caliditas quare re soluit subtile et ponit spissum melācoliam et repletiones: et comestio nes super satietatem sunt ad hanc eandem intentionem. ¶ Et cause eius iuuatiue sunt oppilatio pororum: quare prefocatur calor inna tus: et infrigidatur sanguis et ingrossatur: et proprie quando splen est oppilatus debilis non attrahit: neqȝ potest mundificare sangui nem ex humore melancolico: aut est virtus expulsiua in visceribus debilis ab expulsione illius in venas ani et matricis et sunt pori stri cti: et quandoqȝ adiuuat illud totum corruptio aeris in seipso: aut propter vicinitatem leprosorum quoniā egritudo est euadens.
¶ Et quandoqȝ accidit propter hereditatem et propter complexio nem embrionis ex qua creatus est in se propter complexionē q̄ est ei: aut acq̄sitā in matrice: ppter dispositionē q̄ est ei: sicut si accidat vt ei sit conceptio in dispositione mēstruorum. ¶ Et qn̄ aggregat cali

ditas aeris cũ malitia cibi et eius essentia est ex genere pisciuz r car ne salita r carne grossa: r carnib⁹ asinorũ: r lẽtibus proculdubio est vt eueniat lepra sicut multiplicat in Alexãdria. ¶Et colera nigra qñ pmiscetur sanguini adiuuat parũ eius ad generãdum multũ ipsi⁹: qm̃ pculdubio ingrossatur ex duobus modis: quorũ vn⁹ est p substã tiã suã grossam: r scd̃s p frigus suum cõgelãs. ¶Et qñ ingrossat p parte hũiditatis sue: tũc est exiccatio ei⁹ p caliditatẽ corpis facilior. ¶Et iã pueñ est ex grossitudine sanguinis leprosoz ad hoc vt egre diat in flobothomijs eorũ q̃ddã qd̾ est sicut harena: r hec egritudo noiatur leonina: r d̾r q̧ nõ noiatur ita: nisi qm̃ plurimũ accidit leo nib⁹: et d̾r qm̃ terribilẽ facit faciẽ patiẽtis eã r ponit eã in forma leo nũ: et d̾r qm̃ rapaciter tenet qd̾ capit rapacitate leonis: r de hac egri tudine q̃ est debilis difficilis est curatiõis: r de curatiõe fortis nõ fit spes. et icipiẽs q̃dẽ est susceptibilior: r cõfirmata est magis iobediẽs. ¶Et facta ex melãcolia colere est magis feda et pluris nocumẽti r difficilioz accidẽtiũ r vehemẽti⁹ adurẽs: sz ẽ susceptibilior curatiõis ¶Et facta a fece sanguinis ẽ saluior r q̃etior r nõ vlcerat. ¶Et facta a melãcolia adusta similat colerice in suis accidẽtib⁹: sz est tardius suscipiẽs curationem. ¶Et hec quidẽ egritudo non cessat corrum pere complexionẽ mẽbrorum p qualitatem contrariaz qualitati cõ ueniẽti vite scilicz caliditati et humiditati donec puenerit ad mem bra principalia: et illic interficit: et incipit in primis ab extremitati bus et mẽbris leuibus; et illuc cadunt pili ab ea: et alteratur color eius: et fortasse puenit ad vlcerandum: deinde vadit paulatim in cor pus totum: nam q̃uis prima generatio eius fit in visceribus: tamen primum vestigium eius est in extremitatibus: quoniam sunt debilio res: veruntamen quandoq̧ moritur patiens eam antequam con uertatur malitia eius apparẽs super viscera et membra principalia et est mors illius cum attractione: et propter malitiam complexio nis illius. ¶Et cum cancer qui est lepra membri vnius fit de illis qui bus non est sanatio: tunc quid dicemus de lepra que est cancer cor poris totius veruntamẽ in lepra est res vna: et est q̧ egritudo spargi tur in totum corpus. ¶Et quãdo administrantur curationes for tes sustentant egritudinem: et non agit super membra simplicia et in cancro non est ita.

¶De signis. Ca.2.

QUãdo icipit lepra icipit color fieri rube⁹ tẽdẽs ad nigredinẽ. ¶Et apparet in oculis obfuscatio ad rubedinẽ decliuis: et ap paret in anhelitu strictura: r in voce raucedo cã nocumẽti pulmonis et cãne eius: et multitudo in sternutatiõe: et apparet in naso gaue tu: et fortasse fit strictura in naribus et cassamu: et incipiũt capilli in subtilitatẽ et paucitatẽ puenire: r apparẽt vene in pectore et pte fa ciei: et est odor corporis et ppie in sudore: r odor anhelit⁹ ad fetorẽ

decliuis: et apparēt hūores melācolici et mali et dolosi: et multiplicāt in somno somnia melācolica: et sentit in somno q̄si sup corp⁹ suū sit grauedo maxima: deinde apparet sparsio in capillis et casus in eis ex toto ꝓprie in pilis q̄ sunt in facie et partib⁹ ei⁹: et qn̄qꝫ dislocat loc⁹ pilorum: et scindunt vngues: et incipit forma fieri feda: et facies fit terribilis. Et color denigrat. Et incipit sanguis ꝯgelari in iūcturis et putrefit. Et addit ꝯstrictio anhelit⁹ donec ꝑuenit ad difficultatē vehemētē et dimisā magnā. Et ꝑuenit vox in fine raucedinis: et igrossant labia et denigrant. ¶ Et apparet sup corp⁹ additio glādulosa similis aiali qḋ grece noiatur sacos: deinde incipit corp⁹ vlcerari quādo lepra est nō quieta. Et corroditur cartilago nasi: deinde cadunt nasus et extremitates: et currit virus fetens: et redit vox ad occultationem: et tūc iam non remanent pili et denigratur color valde. ¶ Et pulsus quidem leprosi est debilis propter debilitatem virtutis et paucitatem necessitatis: cum egritudo sit frigida et tarda non velox propter debilitatem frigoris: et sit necessaria spissitudo cum non sit velocitas neqꝫ magnitudo.

¶ De cura. Ca.3.

Oportet vt incipiat in ea cū euacuatiōib⁹ et mūdificatiōe anteq̄ ingrosset egritudo: et cū tu verificaueris q̄ illic sit sanguis plurim⁹ corrupt⁹: tūc opꝫ vt incipias et flobothomes flobothomia vltima: et si nō aliunde saltē ex manib⁹. Et si nō verificaueris illḋ tūc nō flobothomes: flobothomia eīn ex venis magnis qn̄qꝫ pl⁹ nocet q̄ sit ei⁹ iuuamētū. Uex sit securitas cū flobothomia ei⁹ ex separatiōibus venarum ꝑuarum si timet flobothomia magnarum. ¶ Et scias q̄ sanguis frigid⁹ est in eo qḋ apparet: quare fit illud magis vltimū q̄ ventose et sanguisuge: et min⁹ nocēs visceribus: et ille sunt sicut vene frōtis et nasi. ¶ At vero fm plurimū flobothomia est necessaria in curatiōe hui⁹ egritudinis. ¶ Et de illis q̄ vocāt ad illḋ est cōstrictio anhelit⁹ eius et difficultas ipsi⁹: et forte est necessariū flobothomare guidē apḋ vehemētiā raucedinis vocis et timorē ꝑfocatiōis. ¶ Si ergo flobothomet: opꝫ vt q̄escat hebdomada vna: deide euacuet cū eis q̄ sunt sicut hiera logodion et hiera de pulpa colloquintide: et euacuet cū apozimatib⁹ et pillulis factis ex epithimo et sticados et polipodio et mirabo. nig. et kebulis et elleboro ni. et lapide lazuli: et lapide armeno: et nō nocet si misceat eis pulpa colloquintide: et scamonea etiā proprie quādo illic est colera et adiūgātur eis aloes et cucumer asinin⁹: et theodoricon est bonum eis. ¶ Et hierapigra iterum et ꝓprie quando fit fortis cū scamonea est de illis solutiuis que sunt bona leprosis: et precipue quādo odorat odoramentum ellebori: aut ponitur cum ea lapis armenus: et in estate oportet vt exiccentur et non vltimetur in decoctione fortiter vt non spargatur et multiplicetur. ¶ Decoctio ad leprosos. ℞. mirabol. citrinorum et nig. amborum an̄. ʒ. x. ameos. ʒ. v. althit

boni.ʒ.5.passularum enucleatarum minam.5.decoquantur cum tribus ebetie aque donec perueniat ad tertiam et exprimatur et misceatur in ea de aqua mellis pond⁹.ʒ.v.et detur in potu. ¶ Et vngatur corp⁹ ei⁹ ex bu tyro:et sedeat in sole donec fricetur aut ambulet septuaginta passi b⁹:et conuertatur sup dextram et sinistram et dorsum et ventrem:et comedat cappares cum melle.sumat in potu hanc medicinam secundum quod narrauim⁹ septem diebus et renouetur decoctio ei⁹ omni die. ¶ Et non sufficit in curatione istorum et que non sunt confirmati euacuatio vna:immo fortasse est necessaria euacuatio in mense bis:aut in omni mense semel secundum quod testi monium facit esse necessarium et illud cum medicinis temperatis:et quandoque soluitur omni die cum facilitate ascellatione vna aut duabus ascellatio nibus cum eo quod soluit illud de potionibus iuuatiuis ex medicinis predictis quadraginta diebus ¶ Fortes vero valde sicut elleborus et ei similia:et que sunt multi ponderis sufficiunt in anno semel in ve re:semel in autumno aut plus hoc. ¶ Et oportet vt veniatur super ce rebra eorum cum mundificatione cum leisque sunt sicut gargarismata p dicta in.c.egritudinum capitis:et cum caputpurgijs notis. ¶ Descri ptio caputpurgij. ℞.macropiperis et celidonie et capsie et nasturtij:et burungi omnium ana.ʒ.j.nucis muscate pulegij amborum ana.ʒ.5.succi agni casti cotilas.iij.olei sisamini cotilas.4.misceantur et decoquantur donec consumatur aqua:deinde coletur et seruetur in vitriata:et fiat ca putpurgium in narib⁹ quantum capiunt:deinde sequatur quando illud multiplicatur cum caputpurgijs humectantibus predictis. ¶ Et oportet vt prohibeatur ab omni quod exiccat et resoluit humiditatem innatam: et sup eos interdicatur labor et angustia et vt permutetur de aere ad aerem qui con trari⁹ est ei. ¶ Et detur ei in potu post mundificationem olea:sicut oleum de amigdalis.cum eis que sunt sicut expressum vue:et illud quando euacuati sunt multoties. ¶ Et oportet vt exerciteretur omni mane post expulsionem superfluitatum ab intestinis:et percipiatur eleuare vocem altam:et saliat et luctetur:deinde fricetur:cum ergo sudauerit tunc sumat potum:et post illud inungatur oleis temperatis in calido et frigido humectantib⁹ secundum plurimum confortantib⁹ in primis:ipsi enim indigent in primis confortantib⁹ sicut mirabolani itemque galle cum aceto. ¶ Et quandoque administratur sup eos inunctio ex oleo cum lacte mu lieris. ¶ Et similiter oportet vt fiat eis caputpurgium cum eo quando multiplicatur sicci tas et quando commouetur in eis nausea caueatur. ¶ Et meli⁹ quidem est vt balneentur: deinde inungatur:et quando balneati sunt tunc eorum inunctiones sint sicut oleum myrtinum et masticinum:et oleum de summitatib⁹ vitium et de arsisaban et oleum de costo super extremitates. ¶ Deinde ille qui de eis est medicatus quie scat media hora:et preparetur vomitui cum penna:deinde sumat in potu aliquid de absynthio. ¶ Et fortasse est necessarium inungere eos in balneo cum subtiliatiuis resoluentibus in quibus cadunt ni trum et sulphur et bacce lauri et glutinum carpentariorum: immo synapis et origanum et piper et macropiper et piretrum et staphisagria et sy napis et aloes et calamentum:et emplastrare eos sup iuncturas eorum: immo for

tasse est necessariũ qđ est sicut euforbiũ: et illđ quãdo pcipitur eis vt balneentur ppter resolutionẽ supfluitatũ eoꝝ et ppter sudorẽ ipsoꝝ inunctio enim eorũ est canon in curatione ipsoꝝ: et qñq; iunguntur fricando cũ tyriaca et scellite et alefangiẽ: et fortasse est necessariũ iungere cum huiusmodi in sole calido. ¶ Et melior ablutionum eorum in balneo est aqua in qua decoquitur fenugrecum cũ sapone bono. ¶ Et oportet vt alienet leprosus a coitu penitus. ¶ Res vero que in potu tribuũtur multe sunt: nã de melioribꝫ medicinis ẽ tyriaca minor facta cum carnibꝫ vipere: et tyriaca diatesseron et alasmenã et diasulfur. ¶ Et qñq; fit caputpurgiũ cũ istis etiã: et vt i potu sumãt de trociscis tyri etiã sol' aur.j.in vnc.vini grossi aut passi et trociscis squille iteꝝ. ¶ Et scias q caro vipere et illud in quo est virtꝫ eiꝫ est de nobilibꝫ medicinis ei. et nõ opꝫ vt sit vipera de luto aut littoralis aut de locis humidis: qm in ea ſm plurimũ est parũ iuuamenti. Et de illis que plurime est malitie est illa que sitim facit cum qua est pditio imo eligat mõtana pcipue alba: et abscindant capita earum et caude vice vna subito et tũc si multiplicat cursus sanguinis: et remanent viue: et agitant agitatione plurima tẽpore longo: tũc iste sunt bone et si non dimittant: et que ex eis sunt conuenientes sunt ille ex qbus plurimꝫ currit sanguis et que sunt plurime agitationis: et post decollationẽ mũdificent et decoquant sicut dicemus tibi et comedatur ex eis et iure ipsarum. ¶ Et ex potatione quidem vini in quo moritur vipera aut viuit iam sanati sunt qdã accidẽtaliter aut intentione interficiẽdi ex eo q in potu tribuit vt moriat ille leprosꝫ et q escat: aut qescat ab eo: aut fit illud obediẽdo somno: aut visioni: et sal vipere iuuatiuꝫ ẽ iterũ. ¶ Elixatio aũt vipere ẽ vt sumat vipera abscissis extremitatibꝫ mũdificata a visceribꝫ deide elixet cũ porris et aneto et cicere et sale pauco decoquat cũ aq plima donec dissoluatur: et sumãt ossa eiꝫ: tũc ab ea et mũdet caro ipsiꝫ: et det ad comedẽdũ caro eiꝫ: et sorbeat iusipsiꝫ: et ponant ossa eiꝫ tũc sup micas panis desimila: et fortasse pijcit cũ ea aliqd de pullis colũbarum donec bona fiat. ¶ Et huiꝫ qdẽ regimis iuuamẽtũ fortasse nõ apparet in pncipio deide appet subito: et fortasse añcedit sanitatẽ sepatio rõis dibus aliquot. et signũ appitiõis iuuamẽti eiꝫ: et applicatio ad horã in qua opꝫ vt abstineat ab administratiõe eiꝫ est vt incipiat leprosꝫ inflari: qre inflat deide fortasse pmiscet ratio eiꝫ: postea excoriat: deide sanat. Cũ ergo nõ patit scotomiã nec inflat: tũc iteret sup eũ regimẽ vice alia. ¶ Et de illis q narrata sunt ad illũ est vt sumat serpẽs niger excoriatꝫ et sepeliat donec ieo fiãt vermes et extrahat cũ vermibꝫ suis et exiccet et det in potu illi sup quẽ supfluit lepra ex eo tribꝫ diebꝫ oi die pondꝫ.3.ſ.cũ sirupo de melle. ¶ Et inũctio iteꝝ cũ eo in quo est virtus vipere ẽ iuuamẽtũ ei sicut oleũ in quo decoqt et sicut hoc medicamẽ. ¶ Sumat niger excoriatꝫ: et ponat in olla et fundat super ipsum de aceto forti vnc.viij. et de aqua vn.I. et de capsia humida et

radice dragõtee dẽ v. quoqȝ vnc. ij. decoquaẽ totũ sup igne leuem donec dissoluaẽ serpens: ⁊ coleẽ aqua a serpẽte ⁊ friceẽ cũ ea post abrasionẽ barbe ⁊ capitis: fiat illd trib⁹ dieb⁹. ¶ Et eis qdẽ accidit ex administratione medicinaꝝ viperaliũ excoriatio cutis corrupte ⁊ permutatio carnis et cutis sane: q̃uis inunctio leprosi cũ humectatiuis tẽperatis in caliditate est ex illis que cõferunt in quibusdã horis: cũ vehemẽtior sit siccitas. ¶ Et simil'r facere caputpurgiũ cũ eo qd est sicut oleũ vio. et sit in eo paꝝ olei de lxeiri. ¶ Et iterꝝ sicut adipes rapacũ et bonũ ⁊ volatiliũ: ⁊ sicut cũ oleo de costo aut darsisabã ⁊ oleũ de lilio seruat extremitates: ⁊ illd post mũdificationẽ: ⁊ añ mũdificationẽ nõ iungaẽ oino: qm̃ oppilat poros. ¶ Et de eis q̃ bibũtur ⁊ conferunt eis est almurigili ⁊ medicamẽ asclideni. ¶ Et lac ẽ de cõuenientibus quibus curatur et proprie apd ɔstrictionẽ anhelit⁹ et difficultatẽ ei⁹ ⁊ raucedinẽ vocis ei⁹: ⁊ in tẽporib⁹ q̃ sunt inter euationes. ¶ Et opȝ vt bibaẽ in dispositiõe q̃ mulgeẽ lac: ⁊ lac ouiũ est de reb⁹ magis conuenientib⁹ ei: et opȝ vt bibaẽ de eo q̃titas que digeratur: et si sint contenti eo solo si possibile est: erit iuuatiuũ valde. Et si fuerit necessarium non addatur super ipsum aliquid si possibile est preter panem mundum et alissidebegi cum carnibus arietum et que illis sunt similia de illis que dicemus. ¶ Et quando anhelitus redit ad rectitudinẽ: tũc meli⁹ est vt dimittaẽ lac ⁊ ɔuertaẽ sup res acuti saporis vt vomat cũ eis nõ ꝓpter alid nisi illd: vt euacuetur cũ eo qd dixim⁹: deinde si necesse fuerit redire ad lac fiat vsqȝ ad terminũ p̃dictũ: ⁊ opȝ vt sit hoc regimẽ in anno multotiens. ¶ In flobothomia vero eoꝝ q̃ cõfirmati sunt nõ opȝ vt sit occupatio neqȝ in solõne vẽtris eoꝝ cũ medicina forti: qm̃ supfluitates in eis mouenẽ ⁊ nõ separãtur: imo fiat alleuiatio in declinãdo materias eoꝝ ad intestina: ⁊ administreẽ deforis qd carminet ⁊ resoluat. ¶ Et de potib⁹ ɔueniẽtib⁹ eis est vt sumaẽ acori. vnc. i. ʒ. ⁊ nitri tãtũdẽ ⁊ succi caulis agrestis vsqȝ ad vnc. iij. et misceaẽ totũ ⁊ bibaẽ mane ⁊ vespe. ¶ Et vt sumaẽ eis de limatura eboris põdus. x. sacraiati. ⁊ deẽ eis in potu in. iij. vnc. vini ⁊ butyri. ¶ Aut sumaẽ altbit cũ melle quãtitate nucis: aut sumaẽ de squilla quãtitas decẽ sacraiati cũ sirupo squille inspissato sicut loboc: aut sumaẽ cymini. ʒ. ʒ. ⁊ mellis q̃titas q̃ inspisseẽ sicut loboc: ⁊ succ⁹ calamẽti ẽ eis valde bon⁹ ex trib⁹ obolis vsqȝ ad. vj. ¶ Et oȝ vt vtanẽ piscib⁹ salitis in q̃busdam horis sicut vtunẽ medicina: ⁊ alienenẽ ab acutis nisi ꝓpter vomitũ ⁊ ni si ẽm semitã albecilir in eo i q̃ sumunẽ. ¶ Et q̃nqȝ medicaẽ cũ cauterio disptito sup mẽbra eoꝝ sicut sinciput ⁊ sũmitas capitis: et sup radicẽ epigloti ⁊ duo tpa ⁊ collũ ⁊ iũcturas manuũ ⁊ pedũ. Et dixerũt q̃dã: oȝ vt cauterizenẽ i p̃ncipio timoris lepre cũ cauterio in ãteriore capite vt ɔferat caluariei ⁊ alio iferiore illo: ⁊ apd locũ i q̃ capilli tõdẽẽ ⁊ sup supcilia vnũ: deinde i dextra capitis: ⁊ alid i sinistra ⁊ vnũ posteri⁹ sup nuchã: ⁊ duo apd duas ɔmissuras corticales ⁊ vnũ

sup splenē et sint cocture ille cum cauterijs lenib' minutis: et qn̄ cauterizaē sup caput opꝫ vt perueniat vsq ad os donec excorieē os saltē vicib' plurib' postq̄ ꝯseruatur applicatio illi' ad cerebrū ſm suā corrūpētē ꝯplexionē eius. Nā stolidi qn̄q interficiunt cū hoc cū nō alleuiantur manus ipsorum.

¶ De modo medicinaꝝ conferētiū ꝯpositarū. Cap.4.

De quib' sunt albedarūgiz albe qđ stat in loco carnis vipere in hac egritudine: et de illis est medicamē alsulēdati: verū bedarūdi hn̄t descriptionē magnā quā dixerūt indi et experti fuerūt ipsum. ¶ Et de ei' mō est vt sumātur myra. nigroꝝ et scenitaragi indi amboꝝ.ʒ.x. macropipis.ʒ.v. been albi.ʒ.ij.v. teranē et liniātur cū butyro vaccino et ꝯficiātur cū melle: et fit potio ab vno auē. vsq ad.ij.ʒ. post mūdificationē corpis. Si aūt sumatur de eo cuꝫ equali mēsura sui de diamusco non timebitur eius malitia: quoniam ipsum est eius bezahar.

¶ De modo ꝯfectiōis nominate bderauilia maioris. Ca.5.

Et est almebaran ꝯferens lepre et baras et morphee et impetigini et aq̄ citrine et pruritui et scabiei antiq̄ et ꝯfirmat rōnē et destruit obliuionē: et est bonū ꝯseruationi ꝯferēs sincopi: et hoc medicamē fecerūt sapiētes indi regibus suis. ¶ R. myra. belliricoꝝ et emblicoꝝ et tapsie omniū. an̄.ʒ.xiiij. nucis muscate et corticū thuris et meu et fu. et pipis et macropiperis et felgamonati et narchaisar et neremisch et ꝯdisi et succi sq̄lle et folij indi oīꝫ. an̄. auē. viij. et albes barij boni auē. iiij. teranē medicine et cribellenē et teratur albes solū. Et q̄ terit ipsum oppillet nasuꝫ suū et nares suas et inungat eas an̄ illđ cū butyra vaccino: et veniat eius trituratio sup medicinas: et sumāē de penidijs alarmu et alsahan emine.ij. et.v. de baldac. teranē et pijciāē in ollā nouā. et pijciaē desup de aqua cū mēsura qua soluātur: et qn̄ liq̄fiūt: remoueātur ab igne et pulueriꝫenē desup medicine et ꝯficiāē cū eis bene: deinde fiāt ex eis forme similes auellanis: quaꝝ vna q̄q fit vn' auē. et deē in potu oī die. i. in ieiunio cū aqua tepida aut vino.

¶ De modo ꝯfectiōis alsulendati. Capit.6.

Et est medicamen indū magnū in via albe de rauilui: et ipsum cōfert iteꝝ ad casum palpebraꝝ et albedinē rapilloꝝ et asma et tremorē cordis et tēperat appetitū et fluxū ventris superfluū et hydropisim et icteritiā et paucitatē seminis et fistulas et canitiē senū: et cōfert pruritui et vlcerib'. ¶ R. alsulendati mūdate ablute ducētos sexaginta auē. Et alsulēdati q̄dē est vrina hircoꝝ mōtanoꝝ: et illđ est qm̄ ipsi mingūt dieb' estuatiōis sue super lapides in mōte q̄ nominaē alsulēdati: et denigranē lapides: et fit sicut pix pinguis subtilē et myra. belliricoꝝ et emblicoꝝ et piperis et macropipis et lauri et nucis muscate et cinami et masticis et xiloaloes et darhele et spodij et attemet et burūgi et merēis oīꝫ. an̄. auē. iiij. bdellij. 200. et. 60. auē. et zuccari tarbaꝫet. 134. auē. et auri rubei et argenti meri et eris rubei

rferri r allobonocr alfelud oim añ.auſ.100.cõburanſ mineralſa r terãtur r triconizenſ cũ medicinis et miſceantur oia cũ melle et bu tyꝛo r reponãtur in vitreata viridi: cui⁹ doſis ſit duoꝝ aũreoꝝ cũ la cte capꝛino aut aqua tepida: et addãtur in eo de melle deſpumato auſ.37.r butyꝛi auſ.34.qm̃ ei⁹ decoctio erit bona: verũtamẽ creſcit r peruenit ad finem in.xxj.die.

¶ De modo aduſtionis alfelud. Cap.7.

Malleando fiant lamine de ferro: deinde decoquãtur myrabo lani belliri. r emblici r coleſ aqua eoꝝ et ponãtur in vas eris et accẽdatur ſub eo ignis leuis et calefiat alfelud donec rubeat et ignituz ſubmergatur in illa aqua: deinde redeat ad ignem r rubeat cũ ergo rubuerit: ſubmergatur iteꝝ in illa aqua r fiat illud.21.vice: deinde coletur aqua illa r ſumatur fex in qua reſidet aliquid de fe lud: deinde reducatur vas ſuper ignem et ponaſ in eo vꝛina vacce r igniaſ ferrũ r ſubmergaſ in ea iteꝝ.21.vice. r ſumaſ iterũ fex ei⁹ do nec remaneant de fece ei⁹ aur.viij. r ſimiliter fiat de ere donec com pleantur ex eo iterum.viij.auſ.

¶ Argentũ vero limeſ cũ lima donet fiat ſicut terra: deĩde decoqua tur cũ aqua ſalis in cocleario ferreo donec aduraſ bene: ſi aũt non aduritur: pꝛoijciaſ in coclearium parum ſulfuris citrini qm̃ ꝯbure tur: r ſumãtur de eo.viij.aur. r totũ illud ſit tritũ r cribellatũ.

¶ Auri vero combuſtio eſt ita. opꝫ vt aurum limetur donec fiat ſi mile terre r ſit cũ eo aureus vnus ex amiocb r remaneat cum auro donec liqueſcant vtraq; ſimul: deinde dimittatur per hoꝛam vnaz deinde limeſ iterum r addatur ſuper ipſum aur. vnus ex alamiocb: et limetur iteruz cũ lima. deinde friceſ in cocleario r fundatur ſup ipſum aqua ſalis r ferueat donec cõſumatur aqua r remaneat aurũ r alamiocb. deinde teratur in moꝛtario bene donec ſicut puluis. et miſceatur cũ medicinis. ¶ Mũdificatio aũt alſulẽdati eſt ſm̃ hũc modum: ſumatur de aqua albaſce r vꝛina vacce: pꝛoijciãtur ambe ſuper alſulẽdati in vaſe nouo in tãta quãtitate q; ſubmergãt ipm̃: r ponatur in ſole calido hoꝛa vna: deinde fricetur vehemẽter et co letũr aq̃ ab eo in vaſe nouo r ponatur in ſole tribus diebus: deinde coletur et ſumatũr fex ei⁹ ſpiſſa: deinde ſumãtur aq̃ albaſce r vꝛina ſup alſulẽdati: r pulueriʒeſ ſicut pulueriʒata fuit pꝛius: et fiat illð tribus vicib⁹: deinde ponatur in ſole.21.die donec ingroſſetur: r fiat ſimilis melli r denigretur ſicut pix.

¶ De modo alſulendati minoꝛis. Cap.8.

Et iuuamẽta eius ſunt ſicut iuuamẽta maioꝛis. ℞. alſulẽdati colate partẽ vnã et alcoꝛ partes.iiij. teratur alcoꝛ r miſceatur cũ eis quãtũ eſt pondus eoꝝ de melle r quãtũ ipſum eſt de ʒuccaro r q̃tũ eſt medietas mellis de butyꝛo vaccino: r reponatur in vitreata r doſis eius ſit auſ.1.cũ lacte vaccino tepido.

¶ Modus medicamenti cõferentis lepꝛe. ℞. myꝛa. nigroꝝ mũda

torum 7 myrabo. citri. mūdatorū 7.ʒ3. oīm an. ɼ. ameos. ʒ. v. althie botribus deguarich: aque deguarich 7 aldeguarich est quatuor libras debaldach donec ɔsumant due tertie 7 remaneat: deinde exprimatur 7 coletur 7 proijciatur super colatum de melle quod sufficit ei 7 detur in potu de eo libr. j. 7 inūguatur super totum corp' infirmi butyrū vaccinū: 7 sedeat in sole donec sudet 7 precipiatur vt ambulet post illud. 70. passibus: 7 iaceat aliquando super latus suum dextrum: 7 aliquando super latus suum sinistrum: 7 semel super ventrem suum: 7 semel super dorsū suum: et cibetur pane 7 melle quantitate abbreuiata. vij. diebus ita vt liniantur ei medicine omni die.

¶ De modo epithimatis lepre. Ca. 9.

Sumatur serpens niger excoriatus et decolletur 7 ponatur in vas 7 fundatur sup ipsū de aceto forti. ℥. viij. aque. ℥. j. 7 alseitaragi hūidi 7 radicū dragōtee ābo℞. an. ℥. xij. decoquat sup ignē leuē donec decoquatur serpēs: deinde coletur cū panno 7 separent ossa a carne: deinde ponatur fex in vase vitreo. Cum ergo volueris curationē precipe ei vt radat pilos superciliorū 7 caput 7 lini desup ex illo tribus diebus. ¶ Modus epithimatis alterius. ℞. staphisagrie 7 myra. nigrorum mundatorū 7 emblicorū omnium. an. partes j. fricētur cū oleo antiquo 7 liniatur cū eo latus vel locus postq̄ abluitur cū decoctione senticis turionū 7 balaustie: 7 iterū ɔburantur myrabolani 7 galle 7 liniantur desuper cū aceto. ¶ Cibi aūt eorum sunt omnia que sunt velocis digōnis boni chimi sicut carnes volatiliū notorū. s. earū issedebegi 7 pisces humidi leuis carnis cū spēb' q̄ sunt necessarie 7 melior cibus eorū est panis de simila mundus: et panis candarusij 7 sorbitiones facte ex eis 7 olera hūida: 7 est necessariū vt pmisceant cū eis q̄ sunt sicut sicla 7 raphan' 7 porri. Et nō opꝫ vt negligatur administrare incissiua 7 proprie ante mundificationē: sicut capparis 7 feniculū 7 porri: ista eñ mundificāt eorū cibos a superfluitatibus: 7 preparant superfluitates expulsioni. Cum ergo administraueris medicinas laudabiles: tunc administra etiaꝫ hoc regimē: 7 pisces saliti in hoc capitulo sunt valde boni eis: 7 nos promptiores sumus super ista cum volumus vt faciamus eos vomere aut ventrē eorum soluere. ¶ Et caulis confert eis cum proprietate sua: 7 panis cum lacte 7 melle 7 fic' 7 vua 7 passule 7 amigdale torrefacte 7 cartami 7 pinee: 7 que fiunt ex istis cōferūt eis. ¶ Et opꝫ vt comedat in die bis secundum mensuram digestionis. Nam semel comedere nocet eis 7 non bibat vinum cum excitatur egritudo nisi parum: 7 cum quies est egritudinis bibat de subtili quod non est antiquum quantitate temperata consueta: 7 quando cadunt pili superciliorū ex supercilijs 7 similium tunc fiat curatio cū cura alopitie: 7 reliquorum que dicemus in libro decorationis.

¶ De modo epithimathis alterius. Ca. 10.

Sumatur staphisagrie et myrabol. nigrorum mūdatorum et emblicorum omnium añ. pars .j. et frigantur cum oleo omphancino et liniatur cum eo locus postq̄ ablutus est cū decoctione senticum et balaustie. Modus alius: comburantur myrabolani et galle et liniātur cum aceto desuper.

Fen quarta de solutiōe cōtinuitatis: et est preter id quod pendet cum fractura et algebra. Et est quatuor tractatus.

Tractatus primus de vulneribus in mēbris.

Sermo vniuersalis de solutiōe cōtinuitatis. Ca. j.

Iam ostendimus in libro primo species solutionis ↄtinuitatis ƀm modos q̄ necessarij fuerunt in loco isti illi: et volum⁹ nūc innuere summas de specieb⁹ earū: quas opʒ nobis eē notas ante illud quod volum⁹ declarare. Dico ergo q̄ nos conamur in quibusdam membris quorum continuitas est soluta vt redeat eorum cōtinuitas sicut fuit: et illud sicut in carne: et conamur in quibusdam eorum vt remaneat contactus eorū cum conseruatione: licet non redeat ipsorū ↄtinuitas et illud nisi in ossibus puerorum et infantiū. In eis q̄nq̄ enī speratur reditus ille. De neruis vō et venis dixerūt quidā medicorum q̄ non redeūt ↄtinuitati: immo fortasse remanet in eis cōtactus conglutinationis ↄseruatione currēte sup eos et coniūgit eos. Et dixerunt quidā q̄ illud non puenit nisi in arterijs solis. Gal. vō iam contradixit eis istud et dixit: immo q̄nq̄ incarnantur arterie per testimoniū experientie: et cū cōcessione rōcinationis. Testimonio vō qm̄ nos iā vidim⁹ arteriā que est sub basilica et caput arterie tpis et cruris incarnari. Et cōcessiōe q̄ ē ex rōcinatiōe quoniā os est extremitas in duritie et nō incarnatur nisi parū in infantib⁹ et caro q̄ extremitas in lenitate incarnaī: sʒ vene et arteria sunt medie inter ossa et carnē: quare opʒ vt sit earū dispositio inter carnem et ossa ergo sunt minus recipientes incarnationē q̄ caro: et facilius suscipiētes eā q̄ ossa: et incarnanī q̄n sectio ē minima et parua: et corpus est humidū et leue: et nō incarnatur in diuersificato ab eo: et hic ē modus dispu tationis rhethoricus vel theoricus: et illud in quo cōfiditur est experimentum.

De summa de vulneribus in membris. Ca. 2.

Membra in q̄bus cū cadit vulnus magnificatur eius nocumētum et interficit ƀm plurimū et fortasse non interficit nisi raro sunt sicut vesica et cerebrū et renes et intestina minuta et epar q̄uis sit

possibile vt saluetur sup ea cũ est leue. In corde autẽ non sperat sa lus cũ in eo accidit vuln⁹. ¶ Et plurimũ ille cui accidit vuln⁹ in vẽ tre suo cũ accidit ei nausea aut singultus aut solutio ventris mori tur. Et quando vulnus est in loco in quo opʒ vt vehemẽs fiat dolor et apostema sicut sunt capita lacertorum ꝛ posteriorꝫ ꝛ proprie illo rum qui sunt neruosi: ꝛ non accidit apostema significat illud nocu mentum intrinsecum ad quod ↄuertuntur materie: ꝛ nõ ꝑueniunt ad vulnus. ¶ Et opʒ vt tu obserues illud qđ dicemus in. c. vlcerum de iudicijs in quibus ↄmunicãt vulnera ꝛ vlcera: ꝛ postposuimus ea vsqꝫ illud attendentes ad illud quod est conueniens.

¶ De sermone vniuersali de cura vulnerum. Ca. 3.

Vulnus carnosuʒ nõ euacuat quin aut sit sectio plana recta: aut sectio rotũda aut hñs latera: aut sectio cũ diminutiõe ali quãtule carnis: ꝛ qñqꝫ est profunde penetrãs ꝛ qñqꝫ discoopertũ: et vnicuiqꝫ eorꝫ est regimẽ: ꝛ ↄmunicãt oĩa in retẽtione sanguinis cur rẽtis viã posuimus ad illđ ca. ¶ Et fortasse cursus sanguinis q̄ti tate tẽperata ↄfert vulnerib⁹: ꝛ ꝓhibet apa ꝛ oppilationẽ ꝛ febrem. Nã de melioribus cũ quib⁹ intendimus in vulneribus est vt ꝓhi beamus eorꝫ apationẽ: qm̃ qñ nõ accidit apa possibile est vt eius fiat curatio: verũ cũ illic est apa aut attritio aut ↄtusio aggregatur in vacuitate eius cuʒ vulnere sanguis q̃ vult fieri apa aut pus: ꝛ nõ est possibilis curatio vulneris: ꝛ dum nõ preparatur illđ: tunc curet apostema. Et si retinet in ↄtritiõe sanguis tũc nõ fit securitas ꝙ ipsi⁹ resolutio festinet si fuerit ei q̄titas qua sit curandũ ꝛ tẽsio ꝛ il lud cũ ↄuersione in pus ꝛ resolutione ipsius: ꝛ illud fit cũ oĩ calido le ui de illis q̃ tu scis. Et ꝓpter hoc opʒ vt adiuuetur cursus sangui nis qñ abbreuiatur. Cũ ergo sectio est plana recta de qua nihil ce cidit: sufficit in regimine ei⁹ strictura ꝛ ligatura ꝛ ꝓhibitio sangui nitatis ꝛ aquositatis ab ea: ꝛ ꝓhibere ꝙ aliqua rerũ cooperiat eã neqꝫ pilus neqꝫ aliud postq̄ tu ↄseruaueris ↄplexionẽ mẽbri ꝛ solici tu sfueris in hoc ne attrahat ad mẽbrũ nisi sanguis naturalis. Et fuerit magna ita vt nõ ↄcurrãt extremitates ei⁹ qm̃ sunt rotũde elõ gate aut diuerse figure aut iã destructa est ex ea caro pauca nõ plu rima tũc ei⁹ cura est futura: ꝛ ꝓhibitio aggregationis humidita tis in ea cũ administratione exiccantiũ repercussiuorum: ꝛ admini stratione subtiliantiũ que dicemus: ꝛ si fuerit profunda: tũc strictu ra etiã facit eam adherere multotiẽs ꝛ nõ est necesse detegere eã si est possibile illud: ꝛ illud est quando non ↄfert strictura cũ ligatura firmã seam ꝛ fortasse necessariũ est detegere eam sicut ostendam ꝛ ꝓ prie vbi nõ cadit strictura bona super radicem profundi: quare ef funduntur ad ipsum materie propter debilitatem eius ꝛ dolorem q̃ necessarius est ꝛ propter dispositiones quas dicam in cap. vlcerum Et si est necessariũ vt detegatur nõ erit excusatio quin ponatur co tum ꝛ quod currit cursu eius super eius orificiũ exiccans ipsum pro prie vbi strictura non cadit super radicem sicut diximus: aut ẽ ei⁹

preparatio talis q non est possibile materiã malã effũdi ab ea. Et est in ea os aut concauata est et facta est fistula et sit in ea humiditas mala valde: et est tunc in iudicio vlcerũ non vulnerũ. Et dixit sapiẽs q vulnus non indiget nisi ligatura aggregante labia qñ queritur adherentia et incarnatio: verũ si fuerit necessariũ vt nascat in ea caro tũc non est in eo necessariũ illd: sz est necessaria aliqñ ligatura cũ qua effundat sordities ex orificio eius: et aliqñ ligatura sit tali mẽsura qua retineat medicamẽ desuper. Inquit et sufficit vt sit orificio vulneris locus ex quo effundatur sordities semper per naturã: aut ita vt cadat pforatio illuc ãt vt tu figures ipz cũ illa figura. Ego eñi iam sanaui vuln᷒ magnũ cuius pfundũ erat vbi est genu et ipsius orificiũ in coxa preter q fecerim et in orificiũ aliud inferius apud genu Sed preparaui coxã tali preparatione q pfundũ fuit superi᷒ et orificiũ inferius quare sanatũ est absq perforatione in inferiori pte: et silr qñq suspẽduntur brachiũ et palma et alia taliter q orificiũ semp est inferius: hic est ergo sermo eius. ¶ Et dico q fortasse tibi cadet vulnus vt tibi erit necessariũ incidere cplete et secare mẽbrũ. Cũ aũt ex vulnere abscinditur caro plurima tũc necessaria sunt ea q carnẽ nasci faciũt: et non sufficit illud qd exiccat et phibet. Et fortasse nocet exiccatiuũ et prohibitiuũ ex parte qd repellit materiã ex qua nascitur. ¶ Et qñq est pfunditas et diminutio ossiũ taliter q non est possibile vt nascatur cplete: quare remanet pfundũ: sicut qñq accidit vt nascat plus q̄ sit necesse: quare est caro addita. ¶ Et opz vt cibet eger q vult vt nascat caro in vulnere suo cibo laudabili boni chimi: et quãdoq est illud qd facit nasci: ita q possibile est ei vt faciat nasci carnẽ: cutẽ vo nõ facit nasci cũ iam abscissa est totaliter immo non facit nasci loco eius nisi carnẽ durã supra quã nõ nascitur pilus: venarũ aũt rami multotiẽs eminẽt et nascũtur sicut caro. Et de vulnerib᷒ sunt quedã hñtia timorẽ sicut vulnera cadẽtia in neruis et extremitatib᷒ lacertorũ: et dicã ea in. c. dispõnũ neruorũ et multotiens sequunt ea accidentia mala sicut illud qd sequitur vulnus extremitatis lacertorũ de alteratione coloris et casu pulsus post spissitudinẽ et paruitatẽ et perducit ad sincopim et casum virtutis: et qñq sequitur ea spasmus. Et silr illa q cadũt ante genu apd rotulã qñ sequunt ea accidentia mala et sunt permanẽtia a quibus parũ liberantur. ¶ Et qñ accidit spasmus ex huiusmodi vulneribus lacertosis et nõ recipit curationẽ: tũc curatio est incidere lacertũ in latitudine: et est voluntas vt destruatur operatio lacerti: verum illud est de illis q oportet vt postponantur quantũ est possibile. ¶ Et curet spasmus et permixtio rõnis cũ re alia preter eã: et sicut vulnus geniculi et fortasse enim necesse est vt ponatur cũ sectione dura: et vt sit festinatio in apatibus ei᷒ et vlceribus ipsius et vulneribus cũ flobothomia et solutione vẽtris: et phibitione incarnationis donec mundificentur mundificatione vltima: deinde incarnentur.

¶ De cognitione eius qđ facit nasci ꝛ qđ incaruat ꝛ qđ sigil lat ꝛ qđ corrodit ex medicinis. Cap.4.

Medicamen faciens nasci carnē est illud quod coagulat sanguinem sanum in carnem. Quod si fuerit exiccatio ei vehemens prohibet sanguinem venientem: quare non habebit materiam caro. Et si est ei absersio vehemens remouet eū ꝛ facit eū currere: quare cōsumit materiā inuentam carni. ergo oportet vt non sit ei plurima exiccatio: immo vsqꝫ ad terminū neqꝫ absersio fortis valde: immo absersio pauca in tanta quātitate vt abstergat sorditiē absqꝫ mordicatione ꝛ nō indiget stipticitate de qua est curandum. ¶ Et opꝫ iterū vt sit in caliditate ꝛ frigiditate in ꝯplexione sua si fuerit separata: cū ꝯtrario: ſm quātitatē separationis: ꝛ si nō fuerit sepata separatione de qua curetur: tunc assimiletur calido valde calidum valde: ꝛ frigido valde frigidum valde. ¶ Et obseruetur iterū impressio medicine in loco vt opponatur ei si supfluit in malitia ꝯplexionis. ¶ Medicine aūt incarnatiue sunt ille que aggregāt inter duo elongata: ꝛ nō opꝫ vt operētur nisi in superficieb⁹ amborū faciētes adherere iter ea vtraqꝫ cū rore qui est in substātia ambor: ꝛ si fuerit sanguis pur⁹: tūc est illud qđ exiccat sanguinē plurimū sufficiēs cū eo in adherētia cū exiccatione vehementi veloci anteqꝫ fiat pus ꝛ nō firmatur ei illud nisi fuerit cū eo supfuitas virtutis in exiccādo. ¶ Verū opꝫ ne sit abstergens: qm̄ absersio est cōtraria intētioni q̄ est in eo: qm̄ intētio in eo est ponere illud qđ colligit de sanguine nutrimentū ꝛ adherētiā: ꝛ abstergēs abstergit illū sanguinē: quare dispartitur ergo ꝯsumit materiā qua expectat ꝯglutinatio. ¶ Et non indiget diminutione in exiccatione: sicut indiget ea illđ qđ facit nasci. Qm̄ faciēs nasci indiget vt currat ad ipsuꝫ materia et illius materiei cursum ꝓhibet exiccatio: et incarnatiuū nō indiget: immo indiget incarnatiuū exiccatione fortiore et pauca stipticitate. ¶ Consolidatiuū vero sigillatiuū vehementius indiget stipticitate qꝫ illa duo: qm̄ est ei necessariuꝫ vt recuperet qđ est per naturam vehementioris exiccationis. s. cutem: et qm̄ indiget vt exiccet humiditatē extraneam ꝛ radicalem vehemētem. Et illud quod est ante ipsum eget vt exiccet humiditatem extraneam exiccatione plurima et radicalem cū mensura que conglutinet ꝛ ingrossetur ꝛ non minuatur ex substātia. ¶ At corrosiua diminuens carnem opꝫ vt sit vehementis absersionis valde.

¶ Et illud quidem quod est rectū in curatiōe vulnerū quādo perforantur: est vt non approximet eis aqua. Et si fuerit necessarium et non suffert eger a balneatione: oportet vt ponatur super ea de emplastris ꝛ de panno infuso cū oleo ſm modos ligationis ꝛ non permittatur aqua peruenire ad ipsum.

¶ De perforatione vulneris ꝛ aliorum cum opꝫ vt discoperiatur. Cap.7.

Dixit Sal. Op3 vt feces ex loco eius vehemētioris eminentie: et vt inclines ipm: et nō sit tractus perforatio nisi ad partem ex qua est possibile currere pus ad inferiora. ¶ Et vt obseruent in pforatiōe alesuirati et ruge fm modū quē diximꝰ in cap. vulnerū et ou bellet nisi in eisque excepimꝰ. In eis vero q̄ sunt sicut inguina et subascelle: op3 vt vadat perforatio cū cute in natura. ¶ Deīde ponātur de sup exiccatiua absq3 mordicatiōe de illis q̄ sunt posita in tabulis medicinarum singulariū: et puluis olibani melior est in eis q̄ olibanū: qm̄ illud est vehemētius stipticū. ¶ Et rectū quidē est in curatione vulnerum cū perforātur ne approximet eis aqua: et si fuerit necessariū: et eger nō suffert a balneatiōe: tūc op3 vt vulnꝰ occultet sub emplastris cōuenietibꝰ tectis cū pannis infusis cū oleis fm modū cooperture q̄ separat inter aquā balnei: et humiditatē eius inter vulnera: aut ingeniet ei aliquod ingeniorum possibilium in ipso.

¶ De regimine vulnerum habentium apostema et dolores. Cap. 6.

Necessariū est in huiusmōi vulneribus alleuiare dolorē: et credere q̄ vulnus nō ꝯsoli datur oīno dū apa non sedatur. ¶ Et illud q̄dē non ꝯpletur nisi cū eo in quo est exiccatio et infrigidatio in principio rei: et mollificatio in secūdo: et administret in eo cura apostematū oīno. ¶ Et qd̄ est ppriū in hoc cū cōitate sui iuuamenti in omni mēbro a capite vsq3 ad pedes est vt sumat granatū dulce et decoquat cū vino pōtico et emplastret cū eo locꝰ. ¶ Et op3 vt obserues illud ad qd̄ ꝯuertitur dispositio apatis sicut si tu administraueris vnguētū nigrū et videris vulneris rubore vehementē fieri et vesicari declina ad infrigidātia et ad vnguentū album. Et si videris ipm mollificari aut indurari: et tu iā administrasti albū: administra nigrum et alia.

¶ De regimine vl'i in vulneribꝰ viscerū interius. Cap. 7.

Intentio in eo qd̄ existimamꝰ q̄ est fissura aut disruptio interius est vt incarnet et nō dimittat sanguis ꝯgelari in interioribus ita vt phibeatur fluxus sanguinis. ¶ Et medicine ꝯferentes in vtrisq3 intentionibus primis sunt sicut vestimēta qñ decoquunt in aceto: aut detur in potu de cētaurea maiore pōdus. ʒ. ſ. et terre sigillate in hoc inest curatio magna. ¶ Illd aūt qd̄ in potu sumit cā fluxus sanguinis est sicut dauich. iij. et. 5. de semine iusquiami al. cū aqua mellis et reliq medicine p̄dicte in phibitiōe sputi sanguinis et fluxus sanguinis. ¶ De vulnere aūt et fissura apparētibus dixit sapiēs q̄ in dispōne mirach ventris donec egredi ant quedam intestina: oportet vt scias quomodo applices intestina et intromittāt. ¶ Qd̄ si egrediat aliquid de zirbo oportet vt scias an sit necessariū vt ligetur cu3 ligatura firma aut non: et an suatur vulnus aut non: et qualr̄ sit in via suēdo ipsum. Et Sal. quidē dixit anathomiā almirach. et diximꝰ nos ipm in anathomia. ¶ Et ppter illud quod iam

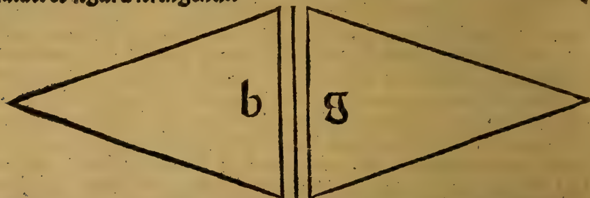
dixim⁹ in anathomia loc⁹ illorū est minoris timoris cū disrūpit̄ q̄ locus aluourati. Et aluourati q̄dez est mediū corpis vtriusq̄ lateris mēsura quatuor digitoꝝ ab alborati .i. vmbilico. ¶ Inq̄t. Q̄m fissura cū accidit in loco alborati egrediūtur cū ea intestina plus et reditus eoꝝ in ea est difficilis. Et illud ideo: quoniam res que tenet eam non est nisi duo lacerti descēdentes in longitudīe corpis q̄ ptēdūtur ex pectore vsq̄ ad ospectinis: ꝛ pp illō q̄n disrūpit vn⁹ hoꝝ duorū lacertoꝝ opꝫ vt egrediat̄ ps itestinoꝝ ꝛ augmētat̄ inde disruptio Et illō iō q̄m lacerti q̄ sunt in vtriusq̄ ilijs plus coartāt ipm: veruꝫ est ei in medio lacert⁹ fortis ꝯtinēs ipꝫ. ¶ Si aūt ꝑpareṫ vt sit disruptio magna egredieṫ nūeratio intestinoꝝ: q̄re erit eoꝝ itermissio vehemētior ꝛ difficilior. In vulnerib⁹ aūt puis si nō succurrat̄ cū intromissiōe itestini iflat̄ ꝛ igrossat̄: ꝛ istud pp illō q̄ gn̄at̄ i eo de vētositate: q̄re nō igredit̄ ex illa disruptōe. Et pp illō saluiora vulnera accn̄tia in mirach disrūpētia sunt illa q̄ sunt equalis magnitudīs. ¶ Inq̄t. Et indigēt illa vulnera reb⁹ q̄ttuor: quaꝝ p̄ma ē vt reducatur itestinū apparēs ad locū q̄ est ei ꝓpri⁹: ꝛ secunda vt suat̄: ꝛ tertia vt ponat̄ sup ea medicamē ꝯueniēs: ꝛ quarta vt sit sollicitudo ne ꝓueniat alicui mēbroꝝ nobiliū ꝓpter illō timor. ¶ Pone ergo q̄ sit vulnus tante q̄ntitatis vt nō possimus ꝓpter puitatē eius intromittere intestinū procedēs ab eo. Et q̄dē est nobis necessariū vt resoluam⁹ illā vētositatē: aut vt dilatem⁹ ipsam disruptionē: et vt dissoluam⁹ vētositatē est meli⁹ si poīe est in ea. ¶ Et cā quidē in inflatione intestini est frig⁹ aeris: ꝓpter illud ergo opꝫ vt submergat̄ spōgia in aqua calida ꝛ exprimas ipaꝫ ꝛ vapores ipm: ꝛ vinū stipticuꝫ, q̄n calefit ēt est iuuatiuū in hoc loco: et illud q̄m calefacit pl⁹ q̄ sit calefactio aq̄ ꝛ ꝯfortat intestinū. ¶ Q̄ si hec cura nō resoluit inflationē intestinoꝝ: tūc administreṫ amplificatio vulneris. Et ꝯuenietius instrumentoꝝ ad hāc sectionē est instr̄m q̄ cognoscit̄ ad pforādas fistulas. Cultelli aūt pforādi acuti ex duab⁹ ptib⁹ facti ad caput caueātur. ¶ Et rectior figurarū ꝛ p̄paratio in infirmo est vt si fuerit vuln⁹ lesum vadēs ad ptē inferiorē sit figura ꝛ p̄patio ad supiorē. Et si fuerit vuln⁹ vadēs ad supiorē: figura ꝛ p̄paratio vadāt ad inferiorē. Sit ergo intētio tua quā intēdis in vtrisq̄ rebus simul vt nō cadāt reliqua intestina sup intestinū cui⁹ inferi⁹ appet. ¶ Et cū tu posueris hāc tuā intētionē: scias q̄ si fuerit vuln⁹ in pte dextra: tūc oportebit vt scias egrū declinare ad ptem sinistrā. Et si fuerit in pte sinistra facies eū declinare ad dextrā: ꝛ sit intentio tua semp vt ponas ptē in qua est vuln⁹ altiorē parte altera: hec est enim res que est cōis oibus istis vulnerib⁹. ¶ Cū ergo seruant̄ intestina in locis suis q̄ sunt eis ꝓpria postq̄ reducta sunt ad vētrē cū vulnera sunt magna: tunc necessari⁹ est minister edoctus. Et illud iō q̄m opꝫ vt teneat locū illius vulneris totū manu sua deforis ꝛ colligat ipsum et aggreget et deteget de eo aliquid ministro suenti ipsum et

redeat ad illud qd iã suetũ est de eo etiã et aggreget ipsũ et colligat paulatim donec suatur vuln⁹ totũ sutura decenti. ¶ Et ego narro tibi illud qd melius est de assuitiõe vẽtris. dico ergo qm ppterea qr res q̃ est necessaria ẽ vt cõprehẽdatur illud qd est inter mirach et si phac iam est necessarium tibi vt icipias extremitas acum in cutem deforis ad interiorem partẽ. cũ ergo penetrauerit ac⁹ in cutem et in lacertũ eũtem fm rectitudinẽ in lõgitudine ventris toti⁹: dimitte marginem siphac in hoc latere: et nõ intromittas in ipsũ acũ: et fac penetrare acũ in marginem alium deintus ad exteriora: deinde fac penetrare eam ab intus ad exteriora in margine alio mirac et cũ feceris eam penetrare: tunc fac penetrare eam secundo in hoc eodem margine mirac aũt deforis ad interiora: et dimitte marginẽ siphac qui est in hoc latere: fac ergo penetrare acum in latus aliud deint⁹ ad exteriora: et fac eam penetrare cum tua penetratiõe in siphac in marginem mirac qui est in parte eius donec facias eam penetrare totũ: deinde incipe iterum ab hoc eodem latere: et sue ipsum cũ margine qui est siphac in latere alio: et extrahe acum ex cute quam penetrauit: deinde reduc acum in illam cutem et sue marginem siphac q̃ est in latere alio cũ hoc margine mirach et extrahe eã ex cute que est in parte eius et fac illud vna vice post aliã vsq3 quo suas vulnus totum fm illud exemplũ. ¶ In mensura autẽ q̃ sunt iter duo puncta caueat superfluitas in latitudine et strictura: quoniã ãplitudo nõ tenet fm qd oportet et strictura adunat. ¶ Et filum iterum si fuerit chordosum adiuuat ad disrumpendum. et si fuerit molle abscindit et ligatur leue durũ: et similiter si pfundaueris pũcturã in cute. nam si fuerit longinqua a punctura verũ remãserit de vacuitate intra ipm et extra eam non incarnatur: et serua equalitatem illic etiam. ¶ Inquit. Et pone intentionem tuã in suẽdo vẽtrem adherentia si phac cũ mirac. fortasse enĩ adherebit et incarnabit: quoniã est neruosum. ¶ Et iam consueuerunt ipsum quidam secundum hunc modum: opz ergo vt figamus acũ in margine mirach exteriore et faciamus ea penetrare ad interiora: et dimittamus marginem siphac totum: deinde reducamus acum et faciamus eam penetrare: deinde penetret acus ex cõtrario partis quam penetrauit: deinde faciam⁹ penetrare in marginem aliũ de marginibus mirach secundũ hoc. Et iste modus consuendi est melior consuitione communi que comprehendit quattuor margines in penetratione vna. et illud ideo quoniam cum hac consuitione iterum quam iam diximus iam cooperitur siphac retro mirach: et cõtinuatur cum eo coopertura decẽter. ¶ Inquit. Deinde pone super ipsum de medicinis icarnatiuis et necessitas ad ligandum est vehementior in his vulneribus: et madefac lanam marabaz cum oleo calido parũ et inuolue super alibreni et alibreni sicut vadũt. Et clysteriza ipsũ cũ aliq̃ mollificatio etiã

fient oleat mucillagies. Et si vuln' iā puenerit ad īteſtina: ⁊ suisti ip̄ʒ tunc regimē fit illō qō diximꝰ: verūtñ opʒ vt clysteriʒet cū vino nigro stiptitico tepido: ⁊ ꝑprie si vulnꝰ iam ꝯsutum fuerit: aut appropinq̄ uerit minuta inteſtina: qm̄ inteſtinū ieiunū non sanat oīno ex vulne re qō i ip̄o accidit ꝑꝑ subtilitatē sui corꝑis ⁊ mlˀtitudinē eiꝰ qō eſt i eo devenis: ⁊ ꝑpinq̄tatē suā ad māṁ neruoꝝ: ⁊ multitudinē effusionis colere ad ip̄m: ⁊ vehemētiā caliditatis eiꝰ; qm̄ eſt magis ꝑpiquū epa ti q̄ inteſtina alia. ¶ Inferiora ꝟo vētris ꝑpterea ꝙ sunt de natura carnis sīs de medicatiōe ip̄oꝝ ꝯfidēs. ¶ Inq̄t Galˀ. lib. de ingenio sa nitatis. Et sit intētio tua apō disruptionē mirac vētris cū siphac vt suas eā ꝯsuitiōe ꝯglutināte siphach cū mirach: qm̄ eſt neruosuʒ tar de īcarnatiōis cū alio: ⁊ illō cū modo suitiōis quā diximꝰ; qm̄ ip̄a ag gregat ⁊ ꝯglutinat in pūctura siphac. ¶ Inq̄t. Et iteſtina cū egrediū tur: tūc ꝯfert vinū nigrū forte: ⁊ calefiat ⁊ submergat in eo lana ⁊ pona tur desuꝑ qm̄ ip̄a dispergit inflamationē eoꝝ detumescere ea facit si aūt nō fuerit p̄ns: tūc administra q̄sdā aquas stipticitatis fortis calefactas: ꝙ si nō fuerint p̄ntes: tūc vapora ea cū aq̄ calida donec d tumescāt. si aūt nō ingrediunt in illō amplificet locꝰ. ¶ Inq̄t Hyp po. Cū egredit ʒirbꝰ vētris in vulnere necesse eſt vt putrefiat qō de eo egredit q̄uis moret tp̄e p̄uo. ⁊ eſt in hoc vehemētiꝰ q̄ iteſtina ⁊ epar. qm̄ inteſtina ⁊ extremitates ep̄is si nō remanēt exteriꝰ spacio longo donec infrigident valde vehemēter: tūc cū ingrediunt vētrē ⁊ icarnat vulnꝰ redeūt ad naturas suas. ʒirbꝰ ꝟo lʒ moret tp̄e p̄uo tm̄ necesse eſt vt qō ex eo qō apparet ingredit vētrē putrefiat: ⁊ ꝑpter illō ꝑpe rāt medici in incidēdo ip̄m ⁊ nō intromittūt qō de ipso apparet in vē trem. ꝙ si inueniat in ʒirbo diuersum ab hoc illō eſt valde parum ⁊ fortasse nō inuenit. ¶ Et si egreditur aliq̄d de ʒirbo tunc necesse eſt tibi vt scias an oporteat incidi an non: ⁊ an oporteat sui vulnꝰ an nō et qualiter suat. Nā si vulnꝰ cadat in aluouarat et eſt mediū vētris tunc eſt pluris timoris: qm̄ sunt extremitates lacertoꝝ cooperte suꝑ vētrē. Si autem fuerit in ilijs: ⁊ sunt a duobꝰ lateribus medij vētris a dextra ⁊ sinistra quasi quatuor digitis: tunc eſt saluior: qm̄ nō eſt in eo aliq̄d de extremitatibꝰ lacertoꝝ neruosoꝝ. ¶ Loci ꝟo aluoura ti sutura iteꝝ ē difficilis. ⁊ illō iō qm̄ iteſtina eminēt ⁊ egrediunt a dis ruptiōe q̄ eſt in hoc loco ⁊ reditꝰ eoꝝ i h̄ loco eſt difficilis: ⁊ illō q⁊ illō qō plicat ea in retentione eorum eſt duo lacerti protensi in longitu dine ventris carnosi qui descendunt ex pectore ad rachabar ⁊ eſt os pectinis. Et propter illud quando cadit vulnus in hoc loco incidūt hos lacertos: ⁊ eſt eminentia inteſtini vehementior: quoniam lacer ti qui sunt in illo continēt ipsum: et non eſt ei in medio lacertus for tis retinens ipsuʒ. ¶ Si aūt prepraretur cū hoc vt sit vulnus magnū tūc necesse eſt vt emineat ⁊ egrediatur ex eo neruꝰ inteſtinorum ⁊ qua re fit intromissio eorum difficilior.

¶ De qualitate ligandi vulnera. Ca.8.

Uulnera ãt ꝛ fissura apparẽtia cũ vis vt incarnenť: tũc fac illð qð dixit sapiẽs de illis q̃ sunt hui⁹ artis. ¶ Inq̃t. Cũ vis vt incarnet hmõi fissura: tũc fac adherere ei ligaturã incipiẽtẽ ex duobus capitibus non aliam de ligaturis. Qð si fuerit magna erit tibi necessarium vt adherere ei facias puluillos triãgulatos: et si fuerit loc⁹ decliuis indiget sutura etiã: ꝛ puluilli quidem triangulati meliores sunt in aggregando labia vlcerum q̃ꝫ quadrati: quoniam coartant sup fissurã tantum: ꝛ situs puluillorum triangulatoꝝ est ꝓm hoc exẽplum linea recta inter duos puluillos sit fissura: ꝛ duorũ puluilloꝝ triãgulatoꝝ: vn⁹ sit b. ꝛ alter g. decenter ꝯpositi ꝓm figurã quaꝫ vides. Cum ergo ligatur locus iste et cadit ligamẽ duoꝝ capitũ est ligamẽ tenẽs sup locũ fissure vehemẽti⁹ q̃ꝫ si fuerint q̃drati. Et nõ licet vt nõ sit in applicatiõe vlcerum ligamẽ nõ habẽs duo capita: ꝛ isti sunt puluilli triãgulati et figura stringendi.

¶ Et dꝛ in li. de igenio sani. Quidã hõ habuit vuln⁹ cui⁹ ꝓfũdũ erat ꝓrimũ iguinib⁹: ꝛ ipi⁹ orificiũ ꝓrimũ genu ꝛ sanauim⁹ ipꝫ sine ꝑforatiõe penit⁹: ita q̃ posuim⁹ sub genu ei⁹ puluillos: ꝛ ꝑparauim⁹ ipꝫ taliter q̃ factũ ẽ orificiũ ei⁹ directũ cũ facilitate: ꝛ silr fecim⁹ de vulnere qð fuit in coxa ꝛ brachio ꝛ sanata sunt omnia. ¶ Inq̃t ille qui iaꝫ ꝑuidit in experientia. Scias q̃ vulnera indigent vt fiat sanies si possibile est ei intus ad hoc vt penetrent cum ea reliqua q̃ sunt illic melioꝛa ꝛ velocioꝛis alteratiõis. Silr vulnera disrupta elõgatoꝝ labioꝛũ egẽt vt aggregenť cũ ligamẽto aggregãte labia eoꝝ nisi fuerit sup ea ex illo doloꝛ: aut fuerit aꝑosa: q̃ñ dolẽt ꝑꝑ illð q̃ꝫuis sit cũ facilitate aut fuerit lacert⁹ q̃ sit disrupt⁹ i latitudine: q̃ñ tũc nõ aggregať immo ponať in medio liciniũ timẽdo ne icarneť cutis ꝛ remaneat lacert⁹ nõ icarnat⁹. ¶ Inq̃t. Et silr q̃ñ scindim⁹ cutẽ capitis ponim⁹ iter labia aliq̃d qð ipleat ea: foꝛtasse eñi ꝯtrahiť cutis labioꝝ ad iterioꝛa vulneris: q̃re necesse est tũc vt coneris cũ ligamẽtis vt trahas eã ad exterioꝛa. ¶ Et cũ cadit vuln⁹ in longitudine: tũc ligamẽ sufficit ꝛ aggregat ipam decẽter: ꝛ cũ fuerit in latitudine indiget vt suať ꝛ ꝓm mẽ

surā pfunditatis vulneris erit pfunditas suture dignior ex additio ne anathomie. ¶ Inqt. Qñ fuerit nobis necessariū vt addam⁹ i am plitudine vulneris cū est strictū τ timuerim⁹ q ppter pfunditatē ei⁹ incarnet ei⁹ superi⁹: τ nō incarnet ei⁹ pfundū: aut fuit mēbrū vulne ratū in hora vulneris sm figurā: qd cū redit ad equalitatē suā nō est possibile vt currat ex eo sanies: neqꝫ vt ingrediat ipsuꝫ medicina: τ vt redeat ad suā figurā qñ egredit τ ꝯmouet dolorē aliū: tūc necesse ē vt scidat sectiōe ꝯueniēti. ¶ Et scias sm summā q vulnera q̄ sunt i lati tudine lacerti sunt digniora vt labia eoꝝ sint vehemēti⁹ elōgata qua propter fiunt facientia maiorē necessitatē ad pscrutandū subtiliter in aggregādo labia: τ fortasse nō erit excusatio a sutura τ admistra tiōe puluilloꝝ τ triāgulatorum: τ pprie si ceciderit in carne diminu tio: nam cadens in longitudine minus eget illo.

¶ De medicinis incarnātibus vulnera. Ca.9.

Harū medicinaꝝ ꝟtutes iā narrauim⁹ τ ꝯtinuatiōis eaꝝ locū: τ nō dubitam⁹ qn sit necessariū vt puluis eaꝝ sit minoris ꝟtutis q̄ illō qd de eis fit cū oleis τ ceratis. ¶ Et necessitas qdē pducens ad olea τ cerata est ppterea q medicine sicce τ pprie q̄ sunt sicut merda sengi τ reliq̄ minerales nō submergūtur vsqꝫ ad pfūdū τ nō penetrāt in poros: cū ergo ex eis fit soratū ad vltimū ꝯuenire facit eas cursus olei ad locū quē volum⁹. ¶ Et iste medicine incarnatiue sunt ex mine ralib⁹: τ sunt ex plātis: τ aīalib⁹: τ ex oi spē: τ sunt ex mineralib⁹ sicut ce rusa τ oleū myrtinū τ cera. ¶ Et ex plātis folia sicut folia q̄rc⁹ mascu le emplastrata τ folia salicis τ folia caulis τ folia arboꝝ maloꝝ τ cortex palme τ folia arnoglose τ sptū ifusuꝫ in aceto aut aliquātulo vini: τ p prie qñ miscēt folia arboris spini masculę τ femine ligata cū corticib⁹ suis: τ folia cupressi τ rami ei⁹: τ folia pētaphilō cū melle. ¶ Et ex gum mis glutinū alboti pprie ppe mēbra magna. ¶ Et ex fructib⁹ τ gra nis nux recēs ꝯtrita cū aq̄ τ sale aut vino bullita cū folijs acetose aut folijs sicle aut lactuce τ piroꝝ siluestriū cū eo qd est in eis de phibitiōe flux⁹: τ nux cupressi τ alia ꝯbusta: τ puluis molēdini τ ordeū adustū p prie senib⁹ cū cera τ oleo ro. ¶ Et de illis q̄ similātur florib⁹ flos forbe et herba caude eq̄ne τ pprie in vicinitate impletiōis mēbri aut carnis et ad vulnera q̄ sunt ppinq̄ lacertoꝝ capitib⁹. ¶ Et ex aīalib⁹ lac ace tosum valde conglutinat vulnera magna. ¶ Et de compositis medi camen ruffi et aureum et esculeus et medicamen de salicibus et pu legio et emplastrum de lino.

¶ De medicinis consolidatiuis τ sigillatiuis. Ca.10.

Harum medicinaꝝ naturas iā sciuisti: et scis iterū q opꝫ ne pul uis earum fit in virtute eius qd ponitur in emplastris. ¶ Et tunc opꝫ vt scias q non est necessarium vt medicine iste administren tur cum iā equata est superficies carnis dure cum cute vltima equa litate: verum caro humida iam equatur et additur: sꝫ est spissa tali ter q cū exiccat: descēdit: immo nō opꝫ vt administres eas nisi cū hoc

qd est ita qꝙ qñ exiccat equat: et hec res cognoscit existimatiõe. ¶ Opꝫ qꝫ vt administret medicina ꝯsolidatiua anteq̃ carnis nascẽtia ĩ vulnere in q̃ caro nascit ad hũc finẽ ꝑueniat: qm ꝯsolidatiua ẽt addit in quãtitate carnis vsqꝫ quo consolidat: et additur cum ea vtus naturalis Ergo additur scḋz hãc vltimationẽ: immo opꝫ vt sit taliter qꝙ quando exiccat et facit operationẽ suã iã natura fecerit nasci cũ quãtitate ei necessaria cuꝫ vltimatiõe cõsolidature vltime in ꝯsolidãdo: q̃ compleat duas operatiões ꝯtinuãdo inter carnẽ et cutẽ ꝑdictas mẽsura q̃ equet supficies vlcerata. ¶ Qḋ si nõ auferat istḋ pculdubio fiet vestigiũ vulneris superi⁹ in cute. ¶ Et opꝫ vt administres sigillatiuũ in ꝑmis cũ ipm administras humidũ. deinde administra ipm siccuꝫ tũc cũ appropinquat sigillatio faciẽs ipm trãsire sup ipm cum extremitate radij. ¶ Et medicine qdẽ iste sunt sicut cortices arboris pini cũ cerato de oleo ro. aut myrtino et resina sicca et abrotanũ assatuꝫ et cortices eris et puluis olibani et merdasengi et cẽtaurea minor et vene sunt bone et ossa ꝯbusta iteꝝ et aristo. adusta est vehemẽtis ꝯsolidatiõis et alumẽ iteꝝ et galle imature et folia fici. ¶ Et hyppo. qdẽ inq̃t de pede albaueas sicut dixerũt: et est silr̃ qḋ intellexit p eũ herbã q̃ nolatur pes coruι: et sterc⁹ canis comedẽtis ossa et sterc⁹ lacerti: verũtamẽ est acuti⁹ prio: quare opꝫ vt frãgas ipm cũ stipticis: et radix lilij celestis et cortices oppoponaci et tucia. ¶ Et de faciẽtib⁹ nasci carnẽ mirabilib⁹ in vulnerib⁹ calide ꝯplexionis apostemosis sunt sandali et nenufar et aloes et ꝓprie in partib⁹ ani et testiculoꝝ: et medicina aristologie si fiat vnguẽtũ. ¶ Aut indiges eo qḋ est forti⁹ de illis q̃ sunt inter ꝯsolidãtia sicut climia et ꝓprie ꝯbusta et colcotar cõbustũ et litbargyriũ et cerusa: et qñqꝫ cadũt in medicinis ei⁹ dragãtũ et colcotar: qꝫuis sint de summa corrodẽtiũ diminuẽtiũ carnẽ. Verũ ipa fortasse ꝯsolidãt in vehemẽti humiditate et ꝓprie qñ adurũtur sunt minoris ꝯsolidatiõis. et nõ minuit de corrosiõe eoꝝ et ꝑcipue si abluãtur fiunt ad ꝯsolidatiõeꝫ decliuiora. Flos vo eris et medicine q̃ sunt vehemẽtioris corrosiõis nõ sunt recte ad illḋ nisi cũ regimine forti: et in qbusdã vulnerib⁹ et vlcerib⁹ vehemẽtis hũiditatis Es vo adustũ qñ abluit: est bonũ in ꝯsolidatiõe. ¶ Et cũ volũtas ẽ vt fiat emplastrũ sunt necessaria q̃ sunt fortiora de illis q̃ sunt inter ꝯsolidatiua sicut climia et ꝓprie adusta et colcotar adustuꝫ et litbargiriũ et cerusa. Qualitas vo faciẽdi illḋ est vt dissoluat cerusa et merdasengi cuꝫ aceto: deinde administret et climia terat. Et meli⁹ qdẽ ẽ vt adurat: deinde misceat illḋ cuꝫ colcotar: et imbibat oleo ro. cũ aceto. et vino stiptico: et fortasse addunt sup ipm dragagãtuꝫ adustuꝫ et balaustie et galle quãdo vuln⁹ et vlcus sunt vehemẽtis humiditatis.

¶ Emplastrum de lino est mirabile: sume pãnum de lino ablutuꝫ nitidum: et tere donec fiat sicut alcohol: deinde sume oleum fortis stipticitatis aut oleum myrtinũ: et pone in ipo paruꝫ galbani et dissolue in oleo et pone in ipso pãnum contritum et fac de eo emplastrum

quoniã est mirabile: et vnguẽtum nigrum magnũ facit nasci carnẽ ¶ Quod si volueris vt forti⁹ faciat nasci: tũc pone in ipso de thure et oppopona co et aristologia adusta equales ptes vt sit sicut pondus medicinarũ quatuor. ¶ Modus puluerisali⁹. R℞. ceruse et merdasengi ambo℞. añ. partẽ. j. scorie plũbi et myrrhe et gallarũ oim. añ partẽ. v. Puluis ali⁹: ostraco℞ cõbusto℞. ℥. xij. granati parui qd cadit ab arbore et exiccatũ est: calcadis amborũ. añ. ℥. xvj. cornu ceruini cõbusti abrotani climie resine radicu℥ lilij oim. añ. ℥. iiij. minuti thuris corticũ arboris pini ambo℞. añ. ℥. vj. corticũ granato℞ ceruse aluminis oim. añ. ℥. viij. galla℞. ℥. j. Puluis rube⁹. R℞. rubee ossiũ cõbusto℞ merdasengi oim. añ. ℥. ij. thuris aloes amboru℥. añ. ℥. iij. sarcocolle memithe ambo℞. ana. ℥. j. fiat puluis. ¶ Puluis. R℞. rosarum ceruse plumbi balaustie omnium. ana. ℥. viij. gallarum et seminis rosarũ et aluminis equaliter aristo. aur. ij. minuti thuris aur. j. ¶ Mod⁹ emplastri ad vulnera corpo℞ lenũ: cõburat ordeũ et fiat ex eo ceratum cum oleo rosa. aut oleo myrtino cũ cerusa plumbi.

¶ De medicinis faciẽtib⁹ nasci carnẽ in vulnerib⁹ et vlcerib⁹. Ca. II.

Iam sciuisti pprietatẽ medicinarũ faciẽtiũ nasci carnem et quõ oportet vt sint in cõplexionib⁹ suis. ¶ Et op℥ vt administrẽtur medicine facientes nasci carnẽ cum iã mundificatus est locus a sordibus et sanieb⁹: et nõ fuerit basis vulne℞ nisi os: tunc mundifica illd os et exicca in vltimo. ¶ Et nõ dimittas in eo offuscationẽ aut corruptionẽ: neq₃ cortice℥ et humiditatẽ q̃ nõ exiccet: et pprie in capite: nã lenitas ossis et eius hũiditas est vna causa℞ phibẽtium natiuitatẽ carnis super ipsum: et cum exiccatur et exasperatur: est illud sup qd fit mã ex q̃ gñat caro i eo magis faciẽs nasci: et scias q̃ ẽ medicia faciẽs nasci carnẽ i corpe aut mẽbro: et ñ ẽ faciẽs nasci in alio et illd id qm fortasse exiccat in corpore et nõ exiccat in corpe propter complexionẽ duorum corporum: et secundum qd sciuisti fortasse absterfio super fluit in corpore: et non superfluit in corpore: neq₃ est absterfio omnino: cum hec medicina indigeat exiccatione quadã et exterfione quadam mensuratis ẜm corpus nõ absolutis et res mẽsurata est diuersa cũ impressiõe sua in rebus q̃ nõ sunt conueniẽtis q̃titatis in passione. ¶ Et omne exiccatiuũ quidẽ cuius siccitas est minor siccitate corpis qd cu℥ eo curatur: est iterum abbreuiatum ab hoc vt faciat nasci carnem eius: immo op℥ vt sit siccius eo. et propter illud fit q̃ olibanum non facit nasci carnem in corpibus donec pertranseant equaliter in siccitate. ¶ Et experimentũ q̃dem est illud quod scitur qd est ex exiccãtibus et stantib⁹ aut ex nascentia carnis ẜm pcessionẽ vel cõtinuitatem aut ex sordidatione. ¶ Qd si videris exiccationẽ cũ qua fortasse non nascitur caro: tũc humecta parũper medicina siccã et dimitte illd qd vadit ẜm virtutẽ. ¶ Et qñq₃ iterũ est q̃busdã corpib⁹ pportionalitas cũ q̃busdã medicinis absq₃ aspectu opationis earum: ppter illud ergo op℥ vt misceantur medicine plures

debiles ꝛ fortes. At vero quare facta sunt emplastra ꝛ q̄ sit eoꝝ ne cessitas iā sciuisti. ¶ Et opꝫ vt nō sis ꝯtent⁹ medicina sup exicca tionē ꝛ humecctationē immo obserua ambas qualitates agētes ſm qđ p̄misimus ,earū narrationē: neq̧ iterū sup exiccationē ꝛ hume ctationē: immo cū ꝯsuetudie ꝯsideratiōis inter dispositionē vlceris ꝛ dispositionē ꝯplexionis corporis. Quandoq̧ eñ corp⁹ est humidū ꝛ vlcus siccū: ꝛ quādoq̧ est corp⁹ siccū ꝛ vlcus humidū: ꝛ qn̄q̧ sunt ambo humida: ꝛ qn̄q̧ sunt ambo sicca. Et administrent̄ in primis q̄ sunt debiliora sicut olibanū ꝛ farina fabaꝝ ꝛ farina ordei ꝛ sil'ia.
¶ Quod si corpus fuerit siccum et vlcus humidū valde: tūc necessa rie sunt medicine vehementis exiccationis cum ꝯparatione ad me dicinas facientes nasci carnem. sicut aristologia ꝛ radix oppopona ci ꝛ dragagātū adustum. Et in residuo sunt necessarie medicine si cut yreos ꝛ farina lupinoꝝ. ¶ Et quandoq̧ accidit vt sint quedam medicine in quibus sit aliquid proprietatis qua egent medicine fa cientes nasci carnem de exiccatione ꝛ absterſione sed superfluit: fiūt ergo verbi gratia propter exiccationem suam vehementem retinē tes sorditiem ꝛ prohibentes materiam et superfluit absterſio ꝛ cor roſio. Sed quando permiſcetur cum ea aliquid de illis que sunt illi contraria frangit ex eo ꝛ temperat ipsum: et fit faciens nasci sicut flos eris. Cum enim cum ipso associantur oleum et cera et que hu mectant menbrum et fixū faciunt: tunc ipsum propter exiccationeꝫ et vehementiam absterſionis fit consolidatiuū: quare oportet vt sit flos eris vna decem partium cerate quando administratur in cor poribus que sunt ficciora: et vna duodecim partium quando admi nistratur in corporibus que sunt hūidiora: et opꝫ vt obseruetur in istis quando experiuutur predicta. ¶ Senes egent medicinis in q̄ bus est caliditas maior ꝛ attractio fortior. Et cadunt i eis que sunt sicut pix et thus et farina ordei et farina fabarum et farina boro bi et radix lilij et aristologia et climia. et herba oppoponaci. ¶ Et quando prohibetur medicina a iuuamento declina ad aliam. cum ergo sit difficil': curetur cum eo quod est proprium vlceribus.

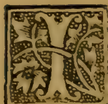
¶ De curatiōe vulnerū alseiberegi ideſt q̄ fiunt in capite. Cap. 12.

Regimen quidē ossis in eis ꝛ quid accidat ex accidentibus eo rum timidis iam dictum est in cap. ossium: et algebra verum incarnatiuis vlcerum eoꝝ: ꝛ que sunt extra ea sufficiunt q̄lībꝫ medi cine exiccatiue leues puluerizate super ea ex medicina. ¶ Et medici na que est facta ex oleo et myrrha et olibano et sanguine draconis et similiter medicine leues predicte in vulneribus. Quod si fuerit il lic cursus sanguinis: tunc curetur cum eo quod diximus in ca. flu sanguinis. ¶ Et oportet vt cibetur habens eam cerebellis gallina rum assatis quantum possibile est: ipsa enim secundum quod testifi cantur q̄dā confortant cerebrū ꝛ retinēt sanguinis fluxū: lꝫ sit i eis sē tētia alia. Et similiter aq̄ granati muzi: ꝛ ēplastrat̄ cū ꝟga pastoris.

¶ Et de medicinis bonis ad vulnus & sanguinē est vt sumat fermētū purū siccum: & terat & pulverizet desuper & nō humectetur.
¶ Quod autem prohibet egritudinē est emplastratio cū farina or. & similia cōfectis cum ysopo humida: & similiter cum sauich ordei cum calamento & cōfert attritioni eius: & reliquum regimen sumatur ex capi. ossium.

¶ Tractatus scđs de excoriatiōe et attritiōe: & cōtusione & torsiōe: & casu & offensiōe: & disruptiōe & fluxu sanguinis & similib⁹ illis.

¶ De sermonibus vniuersalibus. Cap. I.

Iam sciuisti in lib. primo que sit intentio contusiōis & attritionis. Cōtorsio aūt est vt sit mēbrū separatū a iūctura sua separatiōe nō completa: neq; apparente manifesta: quare est dislocatio: & eguamen quidē est infra torsionem & est quasi aliquantum tensionis cōmouētis ligamentū in iunctura: et quod continetur de eo in carne: & si cū eo fuerit aliq̄tulū separationis erit torsio.
¶ Et de hominibus sunt q̄ nominant intensionem quā nominauimus torsionem nomine cōmuni. & de hominibus sunt qui nomināt torsionē separationem vnius duoꝝ laterum lacerti: sicut vni⁹ duorum laterum lacerti vole manus & rascete cum adherentia lateris alterius q̄uis separatio fit apparens. Illud autem quod volumus premittere et loqui de eo in primis est contusio que accidit lacertis in medio eoꝝ & attritio in extremitatibus ipsorum.

¶ De contusione & attritione. Cap. 2.

Quando accidit lacerto vt contundatur accidit ex hoc inter partes eius numerus solutionis continuitatis: & multotiēs effundit ad ipsum sanguis plurim⁹ ex quo apatur: & pauciores sunt eius dispositiones in quibus non aggregetur ad ip̄m sanguis & putrefiat: quoniam plurimum speratur eius resolutio per poros: et ppie per poros qui sunt constricti constrictione impellente ab illo quod facit contusionem exterius & a constrictiōe accidente ex apāte interius. Et propter illud si nō succuratur rei in ea perducit ad corruptiōem mēbri. ¶ Et fortasse excoriatio sequitur casum & offensionem: quare op; vt preparet ad curationē eius vt non canceretur.
¶ Et oportet vt administratio fiat in attritione cū redditiōe continuitatis villoꝝ incisorū: immo ad sedandum dolorem.

¶ De cura. Cap. 3.

Non reperit in pluribus harum dispositionū in hac accidentia & excusatio a flobothomia; immo opifices artis pperant

ad illud q̄uis sit corpus mundum. ¶ Et quādo fit flobotbomia ꝛ festinatur ad emplastra ꝓhibentia oppilantia non accidit ex eis illud quod est necessariū ad curationē q̄ multū cōuenit. Et est eoꝝ ꝓbibitio cum infrigidatione ꝛ stipticitate aut cū vno eoꝝ. ¶ Cū aūt tardat illud ꝛ properat sanguis ad dispositionē solutiōis: et times nocumenta predicta necessariū est in curatiōe ei⁹ extrahere sanguinem illū vt nō redeat apud ꝯtinuationē ad dispositionez eius. ꝙ si fuerit taliter ꝙ sit possibile vt resoluant ꝓpter raritatē poroꝝ cuꝫ embrocis aquarum calidaꝝ ꝛ similiū eius fiat. Et fortasse administrat sup ꝟberatos de illis que diximus. Et iterū cū medicinis carminātib⁹ sanguinē mortuū ꝛ oleis resoluentib⁹ laxitudinē: ꝛ vt dentur in potu deintus res adiuuantes ad resolutionē fiat illd: ꝛ sis cōtentus illo. ꝛ ista mūdificatiua adiuuātia ad illud sunt sicut bdeliū iudaicū ꝛ costus et cētaurea maior cū sirupo acetoso: ꝛ vt adiuuet sirup⁹ acetosus iterū ad illud cū incisione. ¶ Medicine vero carminātes sanguinē mortuū sunt sicut farina ordei ꝛ ysopus humida ꝛ similia ꝯfecta cū aqua. Et forte est sicut calamētū mōtanū ꝛ saucb ꝛ ꝓprie q̄n cadit in capite. ¶ Et ad vltimū illud cui est mollificatio cum caliditate subtili resoluēte resolutione subtili: ꝛ ex eis q̄ exiccāt exiccatiōe subtili. nā ea q̄ sunt vehemētis resolutionis ꝛ exiccatiōis cū administrant in impressiōe ei⁹ resoluūt subtile: ꝛ inspissant spissum cum exiccatione sua ꝛ oppilant poros iterū cū exiccatiōe sua: ꝛ hec fortasse mēsura excusat sollicitudinē in eo cui⁹ ꝯtinuitas soluit ꝓpe cutē ꝛ in eo qd̄ appet nō ꝓfunda. ¶ Qd̄ si nō fuerit ita: ꝛ fuerit solutiōes multe ꝛ ꝓfunde ꝛ lōginq̄ ab eo qd̄ appet nō erit excusatio a scalpellatiōe: ꝛ resoluat qd̄ resoluit in apatib⁹ ꝛ vlceribus malis.

¶ Et eius quidem dispositio non est dispositio verberati. in verberato. n. trahitur materia ad cutem: ꝛ cutis est in via vlcerationis: ꝛ in hoc si soluitur continuitas profunde submerse: tunc illud nō sperat: quapropter necessarium est administrare attrahentia cū fortitudine ꝛ ventosas et scalpellationem: et fortasse erit res maxima: ꝛ fiet ad apostemationem magnam exterius et aggregabit: et tunc oportebit vt festinetur ad aperiendum et resoluendum illud quod aggregat in eo saniem: vt sedetur dolor cum eo quod facit pus: et resoluatur materia cum apertione. illud. n. est ꝑm dispositionem aperientem ꝛ vt aperiatur velocius cum adiutorio curationis est saluius. et fortasse resoluūnt eam medicine aperientes absq̄ saniositate ꝓprie q̄n adiuuāt eas caliditas innata ꝛ pori.

¶ Ampli⁹ obserua medicinas predictas in cap. casus ꝛ offensiōis.

¶ Ligatura aūt q̄ administrat sup contusionē iam dictū est in modo suo: ꝙ q̄n accidit attritio aut cōtusio: tunc liga ipsam: ꝛ sit istrumentū tuū super locū ipm strictū valde: ꝛ vadat cū ligatura ad superiora ꝓcessiōe plurima. s. ad partes epatis ꝛ ad inferiora parū. et non addas astellas neq̄ puluillos; line ergo desuper astellas pluri-

mas:quoniã est necessariũ resoluere illũ sanguinẽ mortuũ & ẽ necessariũ multũ intendere vt vada ligatura ad superiora ne effundatur ad ipsam aliquid:& eius processio desuper sit mollior & sit pann⁹ durus subtilis vt sufferat stricturã:& festinet cõtinuitas embrocaꝝ cũ ea:& prepareẽ membrũ ad superiora sicut fit in fluxu sanguinis. ¶Et hec cura.s.ligatura opꝫ vt sit anteq̃ apostemeẽ mẽbrũ quoniã mẽbrũ qñ apostemaẽ nõ suffert nisi ligaturã equalẽ nedũ a vehementia ꝯpressionis:& ꝓpter illð mediceẽ tũc cũ emplastris & cõtinuitate effusionis aque calide desuper. ¶Glãdulaꝝ aũt curatio q̃ sequunẽ ꝯtusionẽ est cũ plũbo desuꝑ posito ne addanẽ & magnificentur et fortasse euacuatur:et fit in eis contusio.

¶ De casu & offensione ad lapidẽ aut parietẽ aut aliud. Cap.4.

CAsus & offensio ledunt & impediũt cũ contusione & attritione. ¶Et est in eis timor ꝓpter solutionẽ ꝯtinuitatis accidentem in visceribus.s.in panniculis suis & neruis eoꝝ & venis magnis que sunt in eis:& est in eis timor propter resolutionẽ cõtinuitatis accidẽtẽ in viscerib⁹.s.in pãniculis suis & neruis eorum & venis magnis q̃ sunt in eis:& ẽ in eis timor iteꝝ ꝓpter vehemẽtiã doloris & q̃to pl⁹ corpus est maius est timor vehemẽtior. Et ꝓpter illud fit qð nõ accidit infantib⁹ in casibus eoꝝ de lesione qð accidit puberibus. ¶Et glãdule iterũ multiplicanẽ in casibus et offensionib⁹ & verberatiõibus:& est necessariũ vt succurraẽ cũ eo qð narrauimus in loco suo. Et accidũt qñq; ex casu & offensione nocumenta magna ex incisiõe lateris in corde:aut stomacho & moriẽ statiꝫ. & accidit qñq; vt retineatur vrina & egestio:& egrediunẽ inuolũtarie. Et qñq; accidũt vomit⁹ sanguinis & fluxus sanguinis nariũ vehemẽs ꝓpter incisionẽ vene in capite ãt epate:aut splene & aꝑtio vẽtris & strictura anhelitus:& abscissio vocis & locutiõis. Et iste cui aduenit offensio: aut casus aut alið & abscindiẽ sermo ei⁹ & inclinaẽ caput ei⁹ & arescit anhelitus ei⁹:& sudat frõs ipsi⁹ moriẽ statiꝫ. ¶Et qñ accidit ei aut punctio:aut ꝟberatio ꝑcussione clamosa vomit⁹ sanguinis in hora et lenitas nature moriẽ:& facili⁹ est ei vt euomat ip̃m ꝑmixtũ cũ cibo ꝓprie & ñ illð qð apparet iã apostematũ fuerit:deiñ occultaẽ ap̃a & quiescit apostema:deinde euomit post ipsuꝫ saniẽ moriẽ statiꝫ. ¶Et ille qui cadit super planitieꝫ vel splenẽ:deinde currit ex eo sanguis plurimus tunc necessariũ est vt apostemeẽ & moriaẽ. Et ille qui cadit suꝑ caput suũ multotiẽs nõ loquiẽ. ¶Et cũ remanet vsq; ad tertium & nõ minuitur:neq; addiẽ:tunc laudaẽ in tertio & expectaẽ vsq; ad septimum & nõ moueẽ añ illð cũ aliquo. Et cũ loc⁹ illius q̃ cadit non rubet:tunc locus est neruosus. ¶De cura. Ca.5.

SI non fuerit fractura et dislocatio et fluxus sanguinis oportet vt succurratur membro offenso: aut leso per casum:quare ponatur super ipsum quod stringat ipsum. ¶Et cum hoc necesse est curanti hoc capitulũ vt refirmet donec videatur ei qð interi⁹

non est causa properans ad perditionē. ¶ Et si est necessariū vt festinet plus ꝛ fecerit necessariū dispositio illud: opꝫ tūc vt properet ꝛ flobotbomet ꝛ ministret clistere leue subtile: deīde si possibile ē ei vt stringat locū ꝛ oppilet fissurā si accidit cū eis q̄ diximꝰ ꝑperet ad illud. Et medicine q̄ sunt necessarie sunt oppillātes cōglutinātes ēt ꝛ resoluētes materiā cū facilitate ꝛ mollificātes sicut in cōtusione: ꝛ īcarnatiue ānexe deforis ꝛ intꝰ. Et melioꝛ cibꝰ eiꝰ ē mes ꝛ cicer. ¶ De medicinis aūt quas opꝫ sumere illū q̄ patit̄ ꝯtusionem aut offensionē aut casuꝫ melioꝛ ꝛ antecedēs est mumia pura cū oleo noīato sambacino ꝛ vino: ꝛ q̄n̄q꜡ fiat ꝯsecutio cū aliquo clisterioꝝ. Et det in potu reusini cū aureo vno rubee tinctoꝝ in vino ꝛ bolum ar. ꝛ post ip̄m allio mu: ꝛ armenum ꝛ sumach ꝛ sarcocolla ꝯfert valde cum incarnatione sua. Et albumē annexū est iuuatiuū cōstrictiuum: ꝛ est de eis quoꝛum iuuamētū sit vehemēs: ꝛ arsenico est virtꝰ mirabilis in oībus q̄ sunt necessaria de incarnatione ꝛ resolutione sanguinis et ꝓhibitione nocumenti cū in potu sumit̄. ¶ Et succus cētauree maioꝛis ꝛ aristologia ꝛ bdelliū ꝛ costus ebibita cuꝫ sirupo acetoso iuuatiua sunt oīa. Et de illis q̄ in potu dantur ad leniendū ꝛ soluendum sunt cassiafi. ꝛ oleū amigda. Trociscus bonꝰ. ℞. reusini. 8. lacce rubee. an̄. 4. terre sigillate. iij. fiāt trocisci: sumat̄ in potu cū aqua ciceris. Et de medicinis q̄ desuꝑ ponunt̄ sunt altea ꝛ myrrha ꝛ mastix ꝛ almugat q̄n̄ cū ea fit emplastrū aut bibit̄: nā ei est pꝛopꝛietas bona in fractura ꝛ dislocatione ꝛ intoꝛsione ꝛ contoꝛsione ꝛ verberatione ꝛ casu ꝛ offensione: ipsuꝫ enī sanat ꝛ incarnat velociter: ꝛ sedat doloꝛē: ꝛ si fuerit babēs vehementē fracturā indurat eā ꝛ foꝛtē facit. Et de medicinis oppilātibus est acatia: est enī mirabilis in algebꝛa iteꝝ sicut aloes ꝛ bolus ar. ꝛ alliū ꝛ sumach ꝛ almes ꝛ gypsum ꝛ calx ambo extincta ꝛ rizi cōtritum: ꝛ de glutinantibus est sarcocolla et de vapoꝛationibus bonis sunt folia cupꝛessi decocta cū sansucco ꝛ si͞lr folia albetil: ꝛ si͞lr si ponatur in eis lac acetosum.

¶ De offensione super ventrē ꝛ vlcera. Ca. 6.

Iam diximus de boc in lib. iij. in quo est excusatio: ꝛ opoꝛtet vt iteretur super eam operatio. ¶ Et sit cibus omne lenitiuum et infrigidatiuum: sicut volubilis ꝛ cbꝛisolocanna ꝛ malue. Et de facientibus glutinationē iterū sicut arnoglossa: ꝛ detur in potu iterū in pꝛincipio de succis infrigidātibus cū permixtione lenificationis sicut est expꝛessio solatri: aut arnaglosse: aut endiuie cū cassiafi. Et de illis que experta sunt iterum in boc capitulo est vt teratur psilium ꝛ sumatur de eo pars. j. ꝛ lacce ꝛ karabe amboꝛum. an̄. 5. quarte partis vnius ꝛ croci. vij. partis ꝛ potio eius sint. ʒ. ij. cum aqua calida. Et detur in potu trociscus buiusmodi. ℞. karabe. x. ro. v. acatie ablute. vnc. j. spice inde. vj. ꝛ melliloti. x. ꝛ masticis. 4. ꝛ coꝛticum thuris. 4. ꝛ boli ar. vij. ꝛ croci. vj. ꝛ nucis cupꝛessi. viij. fiant trocisci cum aqua arnaglosse ꝛ boc quidem conuenit pꝛopꝛie quando egri-

tudo pertransierit principiũ. Et ponatur emplastrum ex huiusmodi generere: sumantur mala ascemia: decoquantur cum decocto odorifero donec sint discocta: et fiat optima eorum cõtritior sumant de eis. ʒ. c. et laudani. ℥. x. et ro. ℥. xi. et spice et masticis: et eupatorij abluti oim. añ. 14. et conficiantur cũ aqua cupressi expressa cũ oleo de lilio: et emplastretur cum eis.

¶ De dispositione verberati cum flagellis et eorum similibus et cura eius. Ca. 7.

Oportet vt sit cibus verberati cũ flagellis ex cicere excortica to ɔtrito et ex faseolis rubeis excorticatis. In potu sumat loco aque aquã ciceris infusi. Et dentur in potu iterũ medicine eiusq offendit se et eius qui cecidit et pprie bolũ arme. ¶ Et iterũ reu. et zinzinber ɔiungãtur: et de ɔiunctione amborũ detur in potu. ʒ. j. ʒ. cum aqua calida. De eis vero q supponunt melior resei est: vt sumatur pellis ouis excoriata statim: et dum est calida et humida immisceat super locũ: et dimittatur super eum et non remoueatur: fortasse enim sanat ipsum in die secundo: et qñq resoluit apa et phibet putrefactionẽ: et ppriẽ qñ puluerizatur sub excoriata aliquantulũ salis vehementer contriti. ¶ Et de illis que de super puluerizãtur: sunt nasturtium tritum: et semẽ apij et his similia. et iterũ sumãtur merdasengi et ceruse partes equales et fiat ex eis ceratum cũ oleo rof. et cera. Et iterũ epithima ex dragagãto et croco equali mensura. Et si remanserit vestigium lini ipsum cum arsenico et lapide piperis: et nos iam diximus hic mortem sanguinis: et nos iam dicemus illud in lib. decorationis.

¶ De torsione. Ca. 8.

Melior curatiõis torsio iũcturarũ officialiũ sunt nuclei dactilorũ desup positi: et dimittãtur qñ ipsi sanãt eã. Cũ aũt accidit torsio nos iã diximꝰ in. c. fracture ossium medicinas que omnes rectificant torsionẽ: quare omnes sumantur inde.

¶ De excoriatione et est in ea excoriatio calciamenti. Ca. 6.

Excoriatio est ruptio que accidit in superficie cutis per tactũ laboriosum: et qñq est cum apostemate: et qñq est sine apate et qñq est cutis tota excoriata: aut incisa aut pendens: et est necessariũ inuiscare ipsam quare curetur cum inuiscatione que dicta est in capitulo vulnerum. ¶ Et opꝫ quãtum possibile est ne incidatur cutis immo dilatatio sup eã fiat: etiã multotiẽs fiat: qñ inuiscatur in fine rei: et si non adheret: inuiscatur cũ emplastris factis ad hanc rẽ. ¶ In detecta vero est melius vt administret desuper medicamẽ absq ligatura si non fuerit possibile: nã eius exiccatio cum medicinis cum adiutorio aeris est melior. In excoriatione autem leni de medicinis bonis excoriationi singulari et proprie excoriationi calciamenti est vt sumatur pulmo et proprie pulmo arietis et inuiscetur desuper et sanat ipsam. ¶ Et si non fuerit apostema tunc confert ei

pannus adustus aut oleũ ro. & arsenicum rubeum & cucurbita adusta est valde mirabilis cuȝ qua est fiducia & proprie in excoriatione calciamenti. Et ex medicinis sigillatiuis incarnatiuis cõsolidatiuis est omne illud in quo est stipticitas leuis sicut acatia & galle & proprie adusta: & cũ fit illud in excoriationibus leuibus & raris sufficit & fortasse sufficit iterũ vnguẽtũ album. Et de illis q̃ sunt fortiora ẽ vt sumantur cerusa & ammoniacũ & oleũ ro. & myrti aut oleũ de herua & oleũ de lilio: dissoluatur ammoniacũ cũ aqua & vino: & fiat ex eis emplastrum & fortasse sufficiẽt myrrha & merdasengi sola cuȝ vino ¶ Et sumach est exiccans excoriationem leuem & prohibens apostema. Et ex embrocis ꝓprie qñ accidũt fissure ex excoriatione sunt lentes & decoctio borobi & lentis & aqua maris tepida & emplastratio cum fece sicca. ¶ Si autẽ destruitur cutis tota: necessariũ est vt prohibeatur apostema ex eis in quibus est exiccatio & sigillatio fortis: & fit res in ea magis difficilis.

¶ De punctura & disruptione & extractione eius quod retinetur ex spinis & sagittis & ossibus. Ca. 10.

Punctura & disruptio vicine sunt ex hoc q̄ vnaqueq̧ earũ est penetratio corporis acuti duri in corpe. ¶ Et iterũ diuersificant in q̃titate corpis penetrãtis: & sit'at vt pũctura sit cũ paruitate penetratiõis significãs ꝑuitatẽ penetratiõis q̃si ipsa nõ trãseat cutẽ. Et hmõi q̃dẽ ẽ leuis nocumẽti si nõ ꝯmoueat: & qñ dimittit: rectificatur'p se q̃uis siueniat malitiã carnis: nisi ī vehemẽti malitia carnis: fortasse eñ aꝑat loc⁹ ei⁹ & accidit pulsatio: & ꝓprie qñ est illa ꝯdispositio & pũctura vehemẽtior: & facta est pũctio perueniẽs ad carnẽ Et plurimũ q̃dẽ medicationis hmõi est vt sedetur aꝑa eius & dolor ipsius & nõ indiget regimine vulneris. Disruptio ṽo indiget regimine vulneris & regimine doloris aꝑatis: & iã quidẽ dictũ est in regimine vulneꝝ & in regimine aꝑatũ illud in quo est sufficiẽtia: & illd q̃d necesse est nos rememorari in hoc loco de esse puncture est regimẽ In extrahẽdo illud quod retinetur in corpore de re pungente & disrũpente: siue sit spina: siue sagitta & que sunt similia illis: & hec extractio qñq̧ fit cũ instrumẽtis continentibus rem quã trahũt. Et qñq̧ fit cũ expressiõe & que ei similant: & qñq̧ fit cum proprietatib⁹ medicinarũ trahentiũ que extrahunt illd a q̃ desinunt forpices: & reliq̃ instrumenta. Canon autẽ in eo q̃d extrahitur cũ instrumentis retinentibus est sicut extractio sagittarũ cum forpicibus habentibus capita vt lime vt vehemens fiat earum retentio. ¶ Canon ergo in ea est vt caueatur confractio eius quod eis ꝯprehenditur vt sit via earũ ad illud quod auferendum est ampliata nõ prohibẽs bonitatẽ possibilitatis tenendi illud: & vt inquiratur facilior via ad extrahendum ipsum. Et si fuerit penetrans de duob⁹ laterib⁹: tũc dilatetur lat⁹ quod est magis cõueniẽs ad hoc vt egrediatur per ipsum.

¶ Ingeniũ vero ad hoc vt nõ frangatur vt est nõ moueat motiõe subita: imo cõprehẽdat sup ipsũ z cõmoueat cõcussiõe q̃ sciatur quãtitas fixionis ei⁹: z tũc capiat ipm aut suspendat in eo: deinde trahatur tractione q̃ est ẽm rectitudinẽ. et multotiẽs est necessariũ vt dimittat aliquot dieb⁹ et suspendat in ea: deinde extrahat. ¶ Et iaz dixerunt quidã sapientes hui⁹ artis sermonẽ quẽ attulim⁹ ẽm suũ modũ: q̃ iste qui aufert sagittas oz vt sciat ante illud spẽs sagittarũ: nam quedã earũ sunt ex ligno: z quedã ex arundine: z earũ zugi sunt ex ferro z ex ere z ex plũbo et alcalai z ex cornib⁹ z ex ossib⁹ z ex lapidibus: z q̃dã earũ sunt rotunde: et quedã hñt tres angulos: et quedã quattuor angulos: et de eis sunt que hñt linguã vnã aut linguas duas aut tres: z de eis q̃ hñt zugi. z illarũ q̃ hñt zugi fortasse est zugi earũ inclinatũ retro vt qñ tenditur ad exteriora suspẽdatur cũ carne z in q̃busdã earũ est zugi ad interiora vt ipellat: z q̃dã earũ sunt quarũ zugi mouet cũ re sili turno: cũq̃ extẽdit ad exteriora dilatat z ꝓhibent sagitte ab egressione. ¶ Et quedã sunt q̃ hñt zugi magnũ: aut est ei extremitas quãtitate digiti vni⁹: z noiat caudata: z q̃dã sunt plane: et quedã sunt sup quas adducũtur ferra minuta: cũ ergo extrahit sagitta remanẽt ferra illa in ꝓfundo sagittarũ: z quorũdã zugi est fissura in astula. z quorũda zugi hꝫ cannullam in qua ingredit astula. z q̃dã stringunt ex cõpositiõe sua: z quedã nõ stringunt ex ipso: vt qñ extrahũtur ad exteriora separat astula a zugi z remaneat zugi in corpe: z q̃dã sunt venenose: z q̃dã sunt nõ venenose. ¶ Et sagitte q̃dẽ extrahunt ẽm duos modos: vnus quorũ est extractio: z alter est ipulsio: z illd est: qm̃ cũ sagitte figunt in eo qd appet de corpe: tunc extractio earũ fit cũ attractione: z administrat iterũ cũ attractione: qñ figit sagitta in ꝓfundo corpis: et nos q̃dẽ timem⁹ ex locis q̃ sunt opposita sagittis q̃ si extrahãt accidet ex eis flux⁹ sanguinis q̃ interficit aut nocumẽtũ vehemẽs faciet. ¶ Et egredit sagitta cũ ipulsiõe qñ figit in carne z in corpib⁹: z in his q̃ opponũt ei nõ ẽ aliq̃d qd ꝓhibeat a scissiõe neq̃ neru⁹ neq̃ os neq̃ aliq̃d alid siñe eis reb⁹. Qd si illd qd extrahẽdũ est fuerit os: tũc nos administrabim⁹ attractionẽ. ¶ Qd si fuerit sagitta appẽs tũc trahim⁹ ipaz: z si ẽ occulta: tũc opꝫ sicut dixit Hyp. si possibile ẽ vulnerato vt ponat seipꝫ ẽm figurã ẽm quã fuit qñ fuit vulnerat⁹: q̃re opꝫ vt significet p ipꝫ sup sagittã: z si nõ est possibile: tũc opꝫ vt resupinet ẽm qd ẽ ei possibile ex figura z vt administrẽt inq̃sitior expssio et si ẽ fixa in carne: tũc trahat cũ manib⁹ aut cũ ligno suo si nõ ceciderit ꝑcipue si nõ fuerit ex arũdine z si iã cecidit lignũ ei⁹ tũc extrahat extractiõe q̃ fit ex forpicib⁹ aut cũ istrumẽto quo extrahũt sagitte. ¶ Et opꝫ in q̃busdã horis vt fundat caro scissiõe pꝛima. qñ nõ ẽ possibile vt egrediat zugi ex scissiõe ꝑma. ¶ Et si sagitta peruenit ad oppositionẽ mẽbri vulnerati z nõ est possibile vt egrediatur ex latere p qd intrauit: tũc opꝫ vt findam⁹ illa loca q̃ opponũtur ei. Et

extrahat ex eis aut p extractionē aut p impulsionē cū re alia ꝛ ipellat cū ea ferrū ad exteriora: ꝛ opꝫ vt incidam⁹ cum nostra ipulsione ner uū aut arteriā. ¶ Et si fuerit zugi cauda tūc sciem⁹ illud ex inq̄sitione: ꝛ opꝫ vt intromittam⁹ illā caudā in cannā instr̄i quo impellunt sagitte ꝛ impellam⁹ ipꝫ cū ea. Cū ergo egredit zugi ꝛ vides in eo loca putrefactionis: et est possibile vt ponas in ea ferra alia minuta: tūc administra inq̄sitionē iter. ¶ Qđ si inuenerim⁹ scissurā ex istis ferris extrabam⁹ eā cū hoc igenio. ¶ Qđ si zugi babuerit ramos diuersos ꝛ nō obedit nobis ad egressionē: tūc necesse est nobis vt dilatemus scissurā si nō fuerit ppe ipm locū mēbrū deq̄ timeam⁹ adeo vt qn̄ deterxerim⁹ illđ zugi extrahem⁹ ipꝫ cū facilitate. ¶ Et de hoibus q̄ ponūt ramos in cānā vt nō egrediat caro: deinde si vulneratus fuerit quiet⁹ nō h̄ns apā calidū administra suturā aut cōplecurationē q̄ facit nasci carnē. Qđ si acciderit vulneri apā calidū: tūc opꝫ vt curet cū embrocis ꝛ empl̄is. ¶ In sagitis autē venenosis opꝫ vt cōcauet caro ex alteratiōe sua a carne sana. Caro eñi venenosa est mali coloris fusca et q̄si ipsa sit caro maligna. Si aūt ligatura figat in os extrahem⁹ eā cū instr̄o. Si aūt pbibet ex hoc aliq̄d carniū: tūc opꝫ vt cōcauem⁹ ipm aut pforem⁹ illud. ¶ Qđ si sagitta infixa fuerit in pfundū ossis: tūc nos sciem⁹ illud ex firmitudine sagitte ꝛ puitate motiōis ei⁹ cū mouerim⁹ eā: tūc necessariū erit nobis vt incidam⁹ in primis os qđ est supra sagittā cū icisorio: aut pforem⁹ ipm cū terebello faciēdo foramē in circuitu ei⁹ si os fuerit grossum ꝛ euadit sagitta p illud. ¶ Qđ si sagitta fixa fuerit in aliquo mēbro pricipaliū: sicut cerebro aut corde: aut pulmone: aut ventre: aut intestinis: aut epate. aut matrice: aūt vesica ꝛ apparent signa mortis: tunc opꝫ vt abstineam⁹ ab attractione sagitte: qm̄ fiet inde inquietudo plurima ne supueniat nobis loc⁹ sermonis stolidoꝝ cuꝫ hoc ꝙ parū conferim⁹ infirmo. ¶ Si aūt nō apparuerit signa mala alia: ꝛ ex q̄b⁹ timem⁹ de accn̄tib⁹ tunc p̄mittem⁹ sermonē in perditiōe q̄ accidit plurimū: deinde incipiem⁹ in curatiōe. Multotiēs eñi de illis quibus accidit illud saluat aliq̄s absq̄ spe mirabiliter. Et multotiēs egredit pars epatis ꝛ aliq̄d de siphac qđ est supra vētrem et zirbo ꝛ matrix tota et non accidit inde mors: verūtamen si nos dimiserim⁹ iter in bis mēbris pricipalib⁹ accidet mors s̄m oēꝫ dispositionē ꝛ pportionabimur ad paucitatē misericordie: si aūt abstulerimus sagittā fortasse saluabit infirmus qn̄q̄.

¶ De medicinis attrahentib⁹. Ca.II.

Oportet vt super illū locū ponat ammonia cū: qm̄ est attractiuū forte aut sumat radix arundinis: ꝛ terat et emplastret cuꝫ ea: ꝛ fortasse ꝯficit cum melle: et affodili iter ꝛ folia papaueris nigri et folia arboris fici cū sauic aut semen iusquiami albi pprie cū calcadis: ꝛ sil'r fruct⁹ iusquiami albi cū dispōne sua. Et iter alkeiri et spēs ei⁹ ꝛ aristologia et cepe narcisci. ¶ Et ex aialib⁹ res plurime de

quibus est rana excorticata: est mirabilis valde fixis in ossibus: et similiter eradicat dentes. Et cācer iterū contritus. Et vtriq3 lepores: ꝛ eo coagula oia. Et dr ꝙ lacerta est vehemētis attractionis ad illud sup qđ finditur. Et de cōpositis caput lacerte statim cū abscinditur cū aristologia lōga: ꝛ radix cāne ꝛ cepe narcisci. Illud vero qđ appropriatum est cū attractione ossium corruptoꝝ de sub vlcerib⁹ q̄ consolidantur dicemus in ca. ossium.

¶ De canone curationis combustionis. Ca. 12.

Intentio in curatione cōbustiōis ignis est due intētiōes. Una earū est seq̄ cū ꝓhibitiōe vesicatiōis. Et scđa ē rectificare qđ ē ꝯbustū. Et sunt necessarie in ꝓhibitiōe vesicatiōis medicie infrigidātes ꝑter qđ associet eis mordicatio. Et scđa vbi curat qđ ē ꝯbustum indiget medicinis in q̄bus est abstersio q̄dā cū exiccatiōe quadā nō magna: ꝛ ꝑter qđ mordicēt cū hoc vt sint tēperate in caliditate ꝛ frigiditate. Et qn̄ indiget regimine simili regat cū infrigidatiuis prius: deiñ si indiget scđa fiat. Si aūt inuenit iā vesicatū est: tūc necessariū est regimē scđꝫ. ¶ Et medicine ei⁹ sunt sicut chimolea ꝛ lutoꝝ gn̄a exiccātia ꝛ lētes decocte ꝛ encausti ū idū ꝛ similia. ¶ Ea ꝟo q̄ sunt sicut th⁹ ꝛ glutinū ꝛ pinguia nō conueniūt ad illđ qm̄ quedam eoꝝ sunt calidiora q̄ opꝫ: et non carent virtute mordicatiua et q̄dā eorum sunt humidiora q̄ oportet.

¶ De medicinis ad ꝯbustionē q̄ sunt fm intētionē primā. Ca. 13.

Sumātur sandali ꝛ faufel ꝛ later alb⁹ recēs aut ostracū ꝛ liniant cū aqua solatri ꝛ aq̄ rof. aut vnguētū de vitellis ouoꝝ ꝛ oleo ro. ¶ Et iteꝝ endiuia ꝛ farina ordei abluta ꝛ vitelli ouoꝝ ꝛ oleū ro. ꝛ lētes elixate cū ro. cū oleo ro. ¶ Et iteꝝ bolū ar. ꝛ acetū. ¶ Et iteꝝ oleū ro. ꝛ cera fꝫ qđ opꝫ: deiñ ꝑponat i ea đ calce abluta ablutiōe integra cū cerusa ꝛ opio ꝛ albume oui ꝛ aliq̄ꝫ tulo factis. ¶ Et iteꝝ sumātur folia mal uę ꝛ sicle et elixent cū aq̄ dulci: deinde terātur ꝛ mūdent a reb⁹ filosis q̄ sunt in eis: deinde aggregētur eis merda sengi cōditi cum climia et cerusa de plūbo algalai amboꝝ. an̄. partes. ij. et. 5. et olei rof. partes. iiij. ꝛ aque solatri ꝛ aq̄ coriādri amboꝝ. an̄. par. 1.

¶ De medicinis q̄ sunt ad combustionē fm intentionē secundam. Cap. 14.

Melior rerū ad illđ est vnguētū de calce. ¶ Sumat calx ꝛ abluatur septies donec separet eius acuitas tota: deinde cōquassetur cū oleo rof. oleo oliue ꝛ pauca cera si indiget ea: et fortasse addunt super ipm chimolea ꝛ albumen oui ꝛ parū vini. ¶ Unguētuꝫ calcis cū modo alio. Abluat calx sicut sciuisti: ꝛ fiat ex ea cū aqua folioꝝ sicle et cū aqua folioꝝ caulis ꝛ oleo rof. et cera vnguentū. ¶ Et de illis que cōueniūt hic: ꝛ vbi nō timet pustulatio ꝛ vesiccatio ē ligare desuper folia alhethil adusta aut silique cōbuste. ¶ Unguētū cōueniēs ad paruitatē caliditatis: ꝛ est lōge cōpositiōis expertū est et inuentū est bonū. ℞. stercoris vacce pascētis exiccati ꝛ corticū ar

boris pini et pulegij oim. añ. x. merdasengi. iij. scorie argēti. ij. scorie plūbi. iiij. calcis ablute cū aq̄ frigida mltotiēs. v. & chimolee. v. & luti alcabrusij aut romani aut armeni & ceruse oim. añ. vij. ℞ge pastoris contrite. x. encaustri persici aut sirij. vj. tutie viridis. vij. stercoris ouis. vij. granorum volubilis et folioꝝ ei⁹ āborū. xv. scorie ferri & succi foliorū maluauisci: & succi foliorum malue oim. añ. x. lilij domus: & cepe eius & lilij celestis & croci omniū. añ. v. camphore. iiij. cere faui et olei ros. & medulle cerui et adipis eius quantum sufficit.

¶ Et de illis q̄ sunt fortitudinis vehemētioris & conueniunt ei qđ est minoris caliditatis: est vt sumant limature eris & ferri: & cōficiātur cum luto aut cum luto rubeo: deinde comburantur in patella aut furno: & fiāt inde trocisci & seruentur & administrentur redacti in puluerē vbi necessaria est exiccatio aut liniantur cū oleo ro. ¶ Et de hoc genere iterū est illud: comburatur fimus columbinus in panno lini donec accendatur & liniatur cum oleo aliquo: quoniā est mirabile. ¶ Et locis vlceratis conferunt porri elixati aut portulaca cum sauicb & folia myrti contrita in puluerem redacta. Si autem fiat iobediens: tunc folia abethil adusta aut folia algebut adusta. Et si fuerit magis inobediens illo administrentur medicine consolidantes vlcera maligna.

¶ De combustione aque calide. Cap. 15.

Quandoq̄ accidit vt effundatur olla feruens aut aqua calida sup mēbrū hois: & facit opationē ignis. ¶ Et coueniētī⁹ ei est vt succurratur statim anteq̄ vesicetur cum eis que sunt sicut sandali & aqua ro. & camphora: & non dimittantur exiccari: immo consequenter adhibeatur omni hora pannus infusus in aqua frigida cōgelata: hoc eñ ꝓhibet ipm vesicari. ¶ Et q̄dam ꝑperāt & rorāt desup aquā oliuarū aut aquam cineris. & melius est vt teratur quodlibet amboꝝ cum sauic: aut vnguentum de calce: & iterum medicamen factum de fimo colūbino predictum est mirabile valde ¶ Et vlcera quidem curantur cum porris elixatis aut exiccatis cō tritis & est melius: & cū reliq̄s que diximus in capl'o primo.

¶ De fluxu sanguinis & retentiōe ei⁹. Cap. 16.

Iaz scitū est in li. j. quod q̄ñ sanguis egreditur a venis nō egreditur nisi aut ꝑꝑ aptiōem orificioꝝ venarū ꝑꝑ debilitatem in venis: aut ꝑꝑ vehemētiam repletionis: aut ꝑꝑ motum fortem vsq̄ ad vocē & saltū: aut ꝑꝑ vaporē accidentē venientē deforis: aut ꝓpter disruptionem eaꝝ & ipsaꝝ incisionē ꝑ cām primitiuā incidentē & ꝯtundentē: aut ꝓpter cām corrodentē interius aut vehemētia mot⁹ cū repletione aut ꝑꝑ resudationē ab eis ꝑꝑ raritatē accidentē corpori venaꝝ & panniculo eaꝝ. ¶ Et conueniētior venarum ad hoc: vt currat quod est in ea cum inuenit viam est arteria. nam corpus eius est mobile: et quod est in ea quandoque contrahit; et q̄ñq̄ expādit. Et

qm nō desup coartat loc⁹ ei⁹ post solutionē ꝯtinuitatis ei⁹: ꝛ iuenit vacuitatē puenit res ad ēboꝛismū qd̄ noīat mater sanguinis. ¶ Et arteria qd̄ē lȝ fit de illis q̄ nōiātur: tñ est de illis quoꝝ difficilis est incarnatio. Et multotiēs qd̄ē nō incarnat arteria et incarnat illd̄ qd̄ continet arteriā et coartat sup eā: quare sanguis nō pōt facere cursum supfluū: immo egredit ex eo aliqd̄ vsqȝ ad finē cutis. s. quātitas quā capit: et qñqȝ alleuiat cum ꝯpositiōe redit et occultat sicut accidit rupture: et foꝛtasse remanet vena sola sub cute: et sentit puls⁹ ei⁹ et ipsius successio: et multotiens accidit illud arterijs deintus ꝛ disrūpitur: preter q̄ disrūpatur cutis ꝛ congregat sub cute emboꝛisma scȝ apa leue ex sanguine et vētositate qd̄ possibile est q̄escere cū cōpressione. ¶ Et hoc quidē multotiēs accidit in collo et inguinib⁹ ꝛ curuaturis p se: ꝛ multotiēs accidit ex cā intrinseca aut ex flobothomia. ¶ Et multi medicoꝝ existimāt q̄ ois disruptio arteria ꝑperducit ad matrē sanguis q̄ qd̄ē plurimū fit si incarnet illd̄ qd̄ est in circuitu ei⁹ ꝛ fiat apa notū. lȝ ipsamet nō incarnatur ꝛ res nō est ita. ¶ Ille qd̄ē q̄ negauit incarnationē ꝯtrouersat⁹ est cum ꝯsideratiōe ꝛ experimēto. Consideratiōe vo qm vna duaꝝ tunicaꝝ arterie est cartilaginosa et cartilago nō incarnat. ¶ Experimēto vo qm nō visa est incarnatio. ¶ Et opposuit eis Gal. cum consideratiōe ꝛ experimēto. Consideratio vo est rethoꝛica ꝛ ei⁹ foꝛma est qd̄ est inter incarnatū sicut caro ꝛ nō incarnatū sicut ossa: q̄re opȝ vt sit incarnata: sȝ est difficilis incarnatiōis et testimoniū qd̄ē qm ipē narrauit se medicasse plures arterias et fuerūt incarnate: ꝛ hec q̄dem est res a q̄ nos iā expediti sum⁹. ¶ Nos vo dicem⁹ nūc q̄ dispō ꝓcessiōis sanguinis a mēbris diuersificat cuȝ disrūpuntur sicut epar et pulmo: et de illis sunt a q̄b⁹ paꝝ ꝓcedit sanguis et in vnaq̄qȝ duaꝝ diuisionū sunt q̄ sunt timoꝛosa: ꝛ de eis sunt q̄ sunt absqȝ timoꝛe sicut emanatio sanguis ex pulmōe in q̄ est timoꝛ ꝛ ab vtrisqȝ emanat sanguis plīm⁹: ꝛ de illis sūt sicut vesica ꝛ matrix ꝛ renes: ab eis ei nō emanat sanguis plurim⁹ valde summatim: imo qñqȝ mltiplicat cū lōgitudine spacij ꝛ puenit ad successiōes illaudabiles. ¶ Et diuersificat dispō flu. sanguinis ex arterijs: qm fit in q̄busdā eaꝝ difficilis valde timoꝛos⁹ ex arterijs magnis q̄ sunt sup man⁹ ꝛ pedes ꝛ hmōi interficiūt ꝑȝ plm ꝛ nō retinet: ꝛ in q̄busdā fit facilis sicut in arterijs cranei: retētio ei flux⁹ sanguis eaꝝ est facilis ꝛ sufficit in eis ꝯstrictio sola: ꝛ multotiēs qd̄ē currit ex arterijs ꝑuis sanguinis: deinde retinet p se. ¶ Et differētia qd̄ē inter sanguinē arterie ꝛ alioꝝ cognoscit: qm sanguis arterie egredit cū saltu ꝛ ipulsiōe ꝛ est vehemētioꝛis purpureitatis q̄ ali⁹: neqȝ declinat ad nigredinem sanguis venerei⁹ essentie. ¶ Et scias q̄ ois cui accidit eūatio ꝛ ꝓprie sanguinea ꝛ ꝓprie arterialis ꝛ supfluit ꝛ accidit ei spasm⁹ est malū: ꝛ similiter si accidit ei singult⁹ est moꝛtalis. Qd̄ si fuerit sincopis cū singultu: tūc moꝛs ē festina: ꝛ alienatio ꝛ ꝑmixtio ratiōis sunt male. Qd̄ si fuerit spasmus: tunc est moꝛtale ꝑm plurimum.

De canone curationis fluxus sanguinis. Ca.17.

OPortet in curatiōe fluxus sanguis vt incipiat retineat: deinde cures vlc⁹ ei⁹ si fuerit: et nō est tibi possibile in eo cui⁹ causa est si ra ex corrodēte et filib⁹ nisi ita vt auferat cā: et si dispositio nō tolerat vt auferat causa ē necessariū vt retineat cū suis retētiuis: et sunt i cau sis q̄ sunt ei et abscindūt sanguinē currētem et ille cause sunt scite in li bro pmo. Uerū ergo narrabo eas fm modū festinatiōis. ¶ Dico er go q̄ iste cause: aut sunt phibētes in illo illd qd egredit ab exitu: aut sunt aggregātes rē de illo aut res. ¶ Et diuisio pma est cōuersio ad partē aliā q̄ aut fit cū attractiōe ad cōtrariū pter qd fiat exit⁹ ali⁹: si cut ponūtur vētose sup epar et remouet flu. san. ex nare dextra: aut ita q̄ a ccidit exit⁹ ali⁹ sicut flobothomat patiēs fluxū san. nariū ex ma nu ptinēte nari flobothomia stricta. ¶ Retinēs aūt sine exitu est illd qd phibet motū sang. et ei⁹ penetrationē: et est aut p cāz ignitē: aut p cām stupefaciētē: et stupefaciēs qdē aut est medicina: aut est dispo sitio corporis sicut in sincopi: ipa eni multotiēs retinet sanguinem. ¶ Causa aūt retinēs sanguinē in locis est oppillās exitū: aut cū liga tura: aut cū repulsiōe ex bucellatiōe: aut cū repulsiōe absq3 bucella tione: aut escara cum cauterio: aut medicina cauterizante: aut cū 9gelatiōe rei retētē: aut cū luiscatiōe: aut cū carnatiōe: aut cū co artatiōe carnis circūdātis venas: q̄ reoppillat ip3 et claudit ip3 clau siōe vehemēti. ¶ Et opz vt scias q̄ quādo associat vulneri apostema cū quātitate plurima hui⁹ nō est possibile ligare cum filis neq3 intro mittere licinia neq3 strictura laboriosa: et neq3 est possibile tūc nisi ad ministrare glutinationem et stipticitate3 et stupefactionē et inspissatio nē sanguinis. ¶ Et si est curatio ex strictura: aut fissura aut propin quitate medicine: quādo est dolor est mala valde: et omnis preparatio dolorosa est mala. ¶ Et oportet vt preparatio sit aggregans duas res: quarū vna est defect⁹ doloris: et altera est refrenatio partis curs⁹ sanguinis quare non adiuuatur cum appensione et suspensione et fiat facilis processio sanguinis et eius exitus: et cum prohibent due in tentiones declinetur ad leuiorem secundum illud quod presens est: et propinquius ad tolerandum in dispositione. ¶ Et est necessariu3 vt narremus modum eius postquam sciueris q̄ primum quod opor tet considerare est vt cognoscas an vena sit arteria: aut vena per si gna sua: quare agas cum arteria et sis sollicitus plusquam sollicite ris et agas cum vena. ¶ Amplius dicemus quod de attractione vera ad contrarium non ad exitum est necesse mēbro cum fricatione aut ligatione et strictura: aut cum ventosis. ¶ Et oportet vt sit membrū communicans positum ex membro cognito super extremitatem li nee vnius continuitatis inter ea ambo cum longitudine et latitudi ne: et eligitur diuersificato in situ longitudinis et latitudinis quod cumq3 amborum est longinquum: et dimitti tur quod est propinquu3 sicut fit in duobus lateribus capitis; aut duobus lateribus manus:

nā lōgitudo iter ista duo est ppinquioꝛ q̄ illa ex q̄ opꝫ timeri nocumē tū cōpletū: et hec res exigit vt rememoꝛemur illō qō in ea diximꝰ vbi locuti fuimꝰ i libꝛo .j. de canonibꝰ euacuatiōis. ¶ Et opꝫ vt sint extē sio et fricatio et his similia assidua ex eo qō est ppinquus mēbꝛo scōo deinde descēdat ab eo: et opꝫ vt nō expectetur in disruptiōibus arte riaꝝ eis similiū qō sit hoc artificiū sufficiēs in retinēdo fluxū sanguis et adiuuās: et similiter est iudiciū in flobothomia lateris cōis lōginq. ¶ Unꝰ aūt duoꝝ modoꝝ diuisiōis scōe et est cā stupefaciens est. vbi gratia. vt cibetur ille cuiꝰ fluxꝰ sanguinis nariū multiplicat aut aliꝰ ab illo cibis grossi chimi ingrossantibꝰ sanguinē sicut sunt lētes et iuiube et eis silia. ¶ Modus autē secundꝰ est. vbi gr̄a vt in potu dētur stupefaciētia. Frigida vo exponūt coꝛpus frigoꝛi: et foꝛtasse accidit sincopis et retinetur fluxus sang. ¶ Modus autē predictus in diuisiōe alia est: qꝛ opꝫ vt obseruetur in eo capitulū vnū. et est qꝛ foꝛtasse arteria nō est vna duaꝝ que cōtinuātur coꝛdi: immo duoꝛū lateruꝫ eius ita vt cum strinxeris eā iuenies eā firmioꝛē immo foꝛtasse ꝯtinuatur cū latere altero ramus alterius arterie q̄ accidit in eo: ꝛ adducit ad eā sanguinē per viā quā strinxisti quare indiges stricturis duabus. ¶ Et añ illō opꝫ vt cognoscas partē que est pncipiū vene: in q̄busdā eñ locis est inferius: et in quibusdā est desup: ꝛ in quibus est superius sunt sicut in collo: et in q̄bus desup sunt sicut in coxa et pedibꝰ. Et qñ cognoueris ptem administra in ea ligaturaꝫ ꝛ stricturā. ¶ Et de regimine in illo est vt pueniās ad extrahēdā venā cū vncino: et ēt cū incisiōe pauce carnis q̄ velat eā et occultat ipsaꝫ: deinde inuolue eā: postea administra medicinas quas dicemus. Qō si fuerit pulsatilis: tunc melius est vt veles eā cum filis lini. Et silr si fuerit nō pulsatilis: vexꝝ ñ multotiēs eleuatur sanguis eius. ¶ Cū ergo feceris illud: deinde annexueris ei medicinas: tunc dimitte ligaturā vsqꝫ ad diem tertiuꝫ et quartū tūc. ¶ Qō si videris medicinā glutinatione faciētē adherētē loco eiꝰ: tūc nō eradices eā omnino: sꝫ pone in circuitu eius de genere ipsius aliq̄d qō madefaciat ipam pa rumper. ¶ Qō si accidat ei pcessio ex seipo: qñ tu auferes illō qō est sup ipm: tunc tene qō est sub loco in via itineris vene et pme psiōe cū qua fiat securitas de saltu sanguinis: et eradica illō qō eleuat de eo in loco suo: et pmuta illō cuꝫ alio: ꝛ sit pparatio tua quā facis mēbꝛo in ista hoꝛa fm qō opꝫ: et est vt sit oꝛificium eius magis imum q̄ pn cipiuꝫ ita vt quādo est. verbi gratia. in inferioꝛibus intestini ꝛ matri cis tūc sternatur stratū aliqō qō eleuet inferioꝛa et deponat superio ra fm maioꝛem elongationeꝫ q̄ est ex doloꝛe: deinde dimitte ipsum tribus diebus: deinde annecte ei hunc modum vsquequo eleuet san guis. ¶ Refrenatio aūt cum bucellatione nō est possibilis nisi in ar terijs magnis: fac ergo liciniū ex pilis lepoꝛis: aut tela aranee: aut subtili cotto: aut panno lini veteri: deinde pulueriza super ipsum me dicinas pꝛohibentes sanguinem: ꝛ mitte ipsam arteriam sicut bu

cellã:deinde stringe sup ipam ligaturã:& fortasse administra licinium ex pilis leporis solũ & excusat sollicitudinẽ:& opz vt stringas strictura adherẽte q nõ separet donec incarnet. ¶ Liciniũ vero ex se natura regit in extractiõe ei' paulatim & expulsiõe ei' aut alijs ab hoc. ¶ Impletio vero sine bucellatiõe eit vt imponat verbigratia. illa res in orificium ei' & liget desuper preter penetrationẽ ei' in venas:& vt retineatur cũ eis q sunt sicut puluilli & pprie spongia & cũ vittis fortis stricture stringẽtibus ipsuz cũ cõuersiõe stricture q est attrahẽs. ¶ Strictura vero prima oportet vt sit pp̃e orificiũ deinde inuoluatur vadẽs retro & solue stricturã gradatim. ¶ Et scias q strictura puluillorũ & vittarũ qñ est debilis venit ex ea nocumẽtũ stricture & est attractio: et nõ puenit ex ea nocumẽtum stricture & est retẽtio & impletio: opz ergo vt subtiliet in hoc capl'o. Cum ergo stringit strictura bona & stringit iterũ ex latere diuerso declinat materia & resistit attractiõi ex strictura. ¶ Et nõ opz vt pueniat cũ strictura & phibitiõe nisi q sit infra dolorẽ nisi si illõ fuerit necessariũ in primis:deinde mollifica eã paulatim. ¶ Et multotiẽs qdẽ opz vt suas figurã carnis & colligas labia ei' & vittis tegas:multotiẽs enim sufficit collectio labiorũ & positio puluillorũ seruat ea colligẽdo venas ipsorũ. ¶ Amplius stringe sup medicinas puluerizatas rare:& inclina ante alguidegi qñ cõtrahitur vbi coartat apd pncipiũ suũ cũ digitis vni' duarũ manuũ:deide ãnecte ei medicinas & puluillos apd orificiũ ei' cũ manu altera. ¶ Impletio vero cũ refrenatiuis puenit aut cũ strictura iplẽtis i facie orificij ei' cũ manu altera nõ cessante retinere donec cõgelet sanguis & fiat ipletio:aut cum re infrigidante valde q infrigidat sanguinem & cõgelat ipm in orificio eius:aut ppterea q caro coartat locum sicut si incidatur vena in latitudine & suspendat ad duo latera in prima vice:quare claudit super eam caro ex latere ex quo currit: & hoc non fit nisi in loco carnoso. ¶ Et multotiens quidem accidit q necessarium est incidere ramum extremitatis vene vt sit introitus eius in profundum vehementior:deinde ponuntur desuper medicine:et multotiens accidit incarnatio meatus absq matre sanguinis. ¶ Strictura aũt cũ escara fit cum igne ipso qñ magnificat timor: & fit cum medicinis cauterizantibus sicut calce. & flore eris & generibus draganti & generibus arsenici & cymino etiam & similibus et cũ eo qd est debili' qñ puluerizatur super locum et stringitur & retinet. Uerum timor in illo est q escara est velocis eradicationis ex se et ex quolibet resistente ex eruptione sanguis & qualibet aliarũ causarũ. ¶ Et qñ cadit escara redit timor nouus:& ppter illud preceperunt vt fiat cauterium cum ferro vehementer ignito profunde ita vt faciat escaras profundas grossas:quarum casus non fit facilis:& cadant in tempore longo in quarum simili caro iam est nata ex cauterio namq debili:proueniũt escare debiles que cadunt ex debili causa et cum hoc facit accidere saniem & calefacit vehementer. ¶ Cauterium vero forte implet cuz escaris fortib' & remouet rupturã & detumescere eã facit:& contrahit

eam. ¶ Et de cauterizantib⁹ bonis tẽperati regiminis est vt sumat albugo oui ꝛ aggregetur cum calce nõ extincta: ꝛ inuoluãtur cum eo pili leporis aut ei filia: ꝛ ponatur sup locum et stringatur. ¶ Et de bonis ꝑuenientib⁹ ad vltimum multotiens est vt sumatur exmi nũ ꝛ calx ꝛ ponanẽ sup locũ et stringãtur: et quandoqꝫ superaddiẽ eis colcotar. et genera dragaganti in hac summa sunt habentia stip tıcitatem cum cauterio. ¶ Calx vero est cauterium in q̃ non est sti pticitas de qua sit curandum: et illd qd generaẽ de escaris cũ caute rio in eo quod habet stipticitatem est longioris fixionis et ꝓfundi⁹ ¶ Et succus fimi asininiꝛ substãtia stercoris asinini sunt de illis q̃ aggregant ad cauterium acuitatem ꝛ glutinationeꝫ. ¶ Medicine vero resistentes conglutinationi sunt sicut gypsum ablutum ꝛ glu tinum decoctum: ꝛ amilum: ꝛ puluis molendini: et gumme: ꝛ thus: ꝛ resina: ꝛ iterum passe de vuis ipsis: ꝛ rane sunt huius generis ſm qd, di: ꝛ iteruꝫ stella scemius. ¶ Medicine vero retinentes cũ exicca tione ꝛ incarnatione sunt sicut aloes: ꝛ cortex thuris: ꝛ sicut inte riora passularũ vue cõtrita valde: ꝛ galle cum oleo aliquo: ꝛ ꝯburaẽ ¶ Et qñ ꝯpletur inflammatio earũ extinguanẽ: ꝛ papyrus adusta ꝛ resina: ꝛ scoria ferri ꝛ stercus equi. ꝛ stercus asini adusta: et cinis ossium non ablutorũ: qm̃ abluta ꝓhibent glutinationẽ: ꝛ spongia noua submersa in oleo aut vino: deinde aduraẽ: ꝛ pili adusti.

¶ De narratione medicinarum simpliciuꝫ et composita rum specierum diuersarum fortium in prohibitione flu xus sanguinis. Cap. 18.

Et de illis q̃ dixit Gale. ꝛ narrauit bene ꝛ experta sunt post ipꝫ ꝛ inuenta sunt plurimi iuuamẽti est vt sumaẽ de colcotar. xx. ꝛ de minuto thure. xvj. et de aloe ꝛ glutino sicco. añ. viij. ꝛ de arsenico 4. ꝛ de gypso vehemẽter trito puluerizato vt atomi post cribellatio nem. xx. curetur cum eo puluerizando super licinia ꝛ spargendo sup locũ: qm̃ est mirabile. ¶ Aut sumatur sarcocolla de mecha et aloes et sanguis draco. et ponatur sup liciniũ ꝛ stringaẽ ꝛ aloes et thus solum cum pilis secundum quod sciuisti. ¶ Et iterum spõgia adusta sicut diximus et later adustus: sumãtur spõgia et scoria plũ bi ꝛ tutia ꝛ aleos: aut sumanẽ thus et aloes ꝛ sulfur aut thus ꝛ sul fur: fiat puluis: aut administreẽ liciniũ cũ albumie oui. ¶ Aut su maẽ de colcotar. xx. ꝛ de thure ãt minuto thuris. viij. ꝛ resine. viij. ꝛ de gypso adusto. 8. aut sumaẽ colcotar ꝛ de gypso adusto. 8. ¶ Aut sumaẽ colcotar eris vsti ꝛ calcadis ꝛ dragãti adusti ptes eq̃les. Et de bonis ad fluxũ sanguis ꝛ ꝓprie ex draganto est vt sumaẽ aloes. pars. j. et. 5. primum amborum in corpore graui: et secundum eorũ in corpore leui et corticũ thuris in corpore graui. dragma. j. et thu ris ipsius grossi pinguis in corpore leui. pars. j. sint contenti super ea ambo. ¶ Aut sanguis draconis: et sarcocolla conficiantur cum albumie oui et ponanẽ super pilos leporis: et ꝑparenẽ ſcdm locum.

¶ Tractatus tertius de vlceribus.

¶ De sermone vniuersali de vlceribus.

Capitulum.j.

Vlcera gñantur ab vlceribus ꝛ ab exituris eruptis ꝛ a pustulis: ꝛ solutio ꝯtinuitatis in carne qñ facit saniem ꝛ pus nominatur vlc⁹. ¶ Et non facit pus nisi ꝓpterea quod cibus qui venit ad ea ꝯuertitur ad corruptionē ꝓpter debilitatem membri: et qm̄ ꝓpter debilitatem suam resoluũtur ad ip̄m ꝛ attrahuntur ꝟsus ip̄m superfluitates membroꝝ vicinantium ei: aut propter vnguenta mollificantia membrum ꝛ linientia ipsum cum humiditate sua ꝛ vnctuositate sua. ¶ Et quod est de genere pus subtile noiat̄ virus: ꝛ qđ est grossum noiatur sordities: ꝛ est res spissa coagulata alba: aut ad nigredinem decliuis aut sicut fex. Et virus quidē nō generatur nisi ex subtilitate humoꝝ aq̄soꝝ ꝛ ipsoꝝ calidoꝝ: ꝛ sordities generatur ex grossitie humoꝝ: ꝛ vir⁹ quidem multiplicatur cum generatione apostematis: ꝛ vir⁹ eget exiccante: ꝛ sordities abstergente: ꝛ vlcera sunt apparentia ꝛ sunt hñtia ꝓfunditatē. ¶ Et vlc⁹ quod ꝓfunditatem h₃ non euacuatur q̄n aut iam indurata sit caro circūdans ip̄₃ et nominatur fistula et est sicut canna penetrās in mēbrum aut non induratur aliq̄d et nominatur abscōsio et cauerna. ¶ Et quandoque dicunt quidam abscōsionem illud quod elongatum est subcute et separatur ab ea cutis: ꝛ cauernam illud quod inflectitur sub carne et dilatatur in ea. Dicunt q̄dā: immo dilatatū est cauerna ꝛ strictū ꝓfundū fistula: ꝛ nō est cōtrarietas in noiatiōe. ¶ Et qñ est duricies sup vlcus apparēs nominat̄ vlcus ostracinū. ¶ Et fistula q̄dē mala est illa q̄ nō sentit: ꝛ s₃ q̄titatē elōgatiōis ei⁹ a sensu erit ei⁹ malitia. ¶ Et de ipsa q̄dā est equalis: et de ea est quedam obliqua: et que vadit ad neruum dolet vehemēter et ꝓpꝛie qñ tāgit ei⁹ inferi⁹ cu₃ tēta et fortasse difficilis fit operatio illius membri et est humiditas subtilis tenuis sicut fit ad illa que peruenit ad os: et quando peruenit ad ligamentum est illud quod currit propinquum illis. Uerum dolor in ossuosa et ligamentali fortasse non magnificatur: ꝛ humiditas que vadit ad os est subtilior et decliuior ad citrinitatem. ¶ Et ex perueniente ad venas et arterias multotiens egreditur fex: et quandoq₃ si fuerit tendens ad venam sanguis plurimus et ad arteriā sanguis subalbid⁹ cū fluxu sangunis et processione. ¶ Et ex ea que peruenit ad carnem humiditas viscosa grossa turbida cruda: et multotiens sunt fistule orificia plurima cuius esse ambigitur et non scitur an sit fistula vna ¶ Et multotiens effunditur in quodam orificiorum eius humiditas habens tincturam: et tunc si fuerit fistula vna egreditur ex ori-

ficijs alijs color vnus qui est fistule. f. diuersus albus et tenebrosus et ali⁹. ¶ Et vlcera quidē diuidūtur in species diuisionū: et dr̄ q vlcer̄ q̄dā sunt que sunt dolorosa: et q̄dā sunt q̄ sunt priuata dolore: et q̄dā sunt apostemosa et q̄dā sunt priuata apāte: et q̄dā sunt mūda et q̄dā sunt immūda: et immūda q̄dem ꝓpterea q in eis superfluit humor plurim⁹ et humiditas copiosa q̄uis nō sint mala: et de eis sunt sordida: et de eis sunt minorata et de vlcerib⁹ sunt putrida. ¶ Et de reb⁹ magis nociuis eis sunt meridies et hūiditas aeris cū caliditate ipsius et de eis sunt corrosiua: et de eis sunt ambulatiua: et de eis sunt mollia aut dura aut frigida aut calida: et mollia sunt de vlcerib⁹ facientib⁹ cadere pilos ab eo qd̄ sequit̄ ea. ¶ Et sunt qn̄q̧ de vlcerib⁹ q̄dam resudantia ex quib⁹ resudat virus citrinū calidū. Et fortasse est calidū comburens qd̄ est in circuitu ei⁹ et est malum mortificās et de eis sunt difficilis consolidatiōis: et putrefactio est p̄ter corrosionem q si fuerit: erunt ambe ambulatiue: et fortasse corrodens est corrodēs illud qd̄ continuatur ei ꝓprie ꝓpter acuitatē et absq̧ putrefactiōe et neq̧ est febris omnino. ¶ Verū cum ambulatiuo putrefactiuo multiplicatur feb. aut non separat̄ ab eo. ¶ Et Galenus quidem nominauit hmōi vlcera corrosiua ignem p̄sicum et formicā ambulatiuā: et post vlc⁹ putrefactū est ꝯpositū ex vlcere et ex egritudine putrefacta: et vnicuiq̧ eorū est dispō. ¶ Et vlcera quidē dura incipientia ire versus viriditatē et nigredinē sunt mala: et vlcera frigida sunt mollia alba quiescentia ꝓpter medicinas calefaciētes et calida ad rubedinē decliuia delectātur frigore. ¶ Et qn̄ vlcerib⁹ malis associetur color corporis mal⁹ sicut alb⁹ plumbe⁹ aut citrin⁹: tūc illud est significatio propter corruptionē cōplexiōis epatis et corruptionē sanguinis q̄ venit ad vlcus quare fit difficilis ei⁹ ꝯsolidatio ¶ Et vlcerū quidē quor̄ radices sunt acute: et cū qūib⁹ est prurit⁹ superfluitates sunt acute: et quor̄ radices sunt late albe pauci pruritus illor̄ cōplexiones sunt frigide. ¶ Et vlcera generata successione egritudinū sunt mala: qm̄ natura expellit ad ea residuū corruptōis sup̄fluitatū: et vlcera deijciētia pilos ab eo qd̄ sequit̄ ea sunt mala. ¶ Et meliores siḡatiōes significātes salutē vlcer̄ et vulnerū sunt cū in succedētia eor̄ decliuia sunt ad saniē. ¶ Et dr̄ in signis mortis velocis cū sunt homini apāta et vlcera leuia et destruit̄ ei⁹ ratio morit̄. ¶ Et malignor̄ quidē vlcer̄ cause sunt qn̄q̧ vulnera obuiātia superfluitatib⁹ malignis corpis: aut regimini corrupto: et qn̄q̧ sunt sequētia pustulas malas: quare fiūt ab eis festinātia ad vlceratione post pustulas et significat malignitatē vlceris ei⁹ putrefactio et ipsi⁹ ambulatio et corruptio ei⁹ qd̄ est in ipsi⁹ circuitu: et difficultas sanatiōis in seipso cū rectificatiōe curatiōis exhibite ei. ¶ Et meliores significatiōes significātes salutē vlcer̄: et vulnerū sunt cū in successionib⁹ eor̄ est sanies que est cū medicina faciente pus et ex operatiōe nature: illa em̄ operatio nature est s̄m cursum

naturalē: et nō generatur sanies nisi a digestione naturali: et nō associatur ei malū ex accītibus vlcerū malorū: et proprie sanies laudabilis alba lenis equalis q̄ ꝯsecuta est cōplementū digestionis: et neqꝫ associatur ei fetor cū in ea nō sit putrefactio. et fortasse nō euacuatur a fetore paruo sanies cui accidit cū adiutorio caliditatis innate alteriꝰ extranee. Et nos q̄dē iā locuti fuimꝰ de sanie in locis aliis ¶ Ulcera aūt q̄ accidere faciūt spasmū et vlcera putrefacta scrofulosa et algeromati et corrosiua et cācerosa: et q̄ eoꝝ cursu currūt: sunt in quibꝰ nō gn̄atur sanies: immo qn̄ apparet in vlcere sanies et ap̄a est signū bonū cū quo nō timet spasinꝰ et pmixtio rōnis et his similia quāuis sint in loco qđ facit illud necessariū sicut sunt mēbra posteriora et anteriora et nisi res ptransierit terminū. Quod si ap̄a occultet subito et redeat nō soluetur p pus aut ei sil'ia. ¶ Ampliꝰ sunt vicināṫia mēbris neruosis sicut vlcera dorsalia: qm̄ sunt in vicinitate dorsi et nuche: et vlcera q̄ cadūt in anteriore parte coxe et genu: qm̄ ipsa iteꝝ sunt sicut lacerti neruosi: in quibꝰ res cōuertit ad spasmū et permixtionē rationis etiā. ¶ Si aūt euenit in mēbris neruosis: plurimū quoꝝ est in antecedēte extensionis corporis timet aut cursus sanguinis si ceciderit in medietate inferiori extensiōis: similiter timet ex eis quādoqꝫ permixtio ratiōis: et timet ꝙ cadat pleuresis et saniositas post ip̄am: aut ꝙ proueniat sputum saguinis si ceciderit in medietate superiore eius: et tu iā sciuisti intentionem saniositatis in pectore ex libro tertio. ¶ Et quādoqꝫ timet in eis iteꝝ pmixtio rationis. ¶ Et de signis bonis in vlceribꝰ est vt in circuitu eorum nascantur pili qui ceciderunt. ¶ Et corpora susceptibiliora curationis vlcerum sunt que sunt melioris cōplexionis et paucioris humiditatis superflue cū intensione sanguinis in eis. Illa vero q̄ sunt multe humiditatis aut siccitatis sunt tarde suscipientia rectificationē vlcerū: quāuis humida sicut infantium sint susceptibiliora q̄ sicca: sicut senum: et ꝑprie qn̄ cōplexio est radicalis sicca priuata sanguine mūdo et accidentalis humida mollis: sicut in senibꝰ iterū et ꝑpter illđ iteꝝ fit in hydropicis curatio vlcerū eoꝝ difficilis et in pregnātibꝰ iterū ꝑpter retentionē superfluitatū earū: propterea ꝙ ipsarū mēstrua retinētur. Sed in senibꝰ nō sanant eoꝝ vlcera ꝑpter illud et propter paucitatem sanguinis eoꝝ boni. ¶ Et qn̄qꝫ sanantur vlcera: deinde rescindunt: qm̄ nō generatur in eis caro nisi an̄ mūdificationē: qn̄ ergo retinetur in eis superfluitas nō mūda: opꝫ inde vt corrūpatur ꝯtinuitas proueniēs secundo. ¶ Et qn̄qꝫ existimantur fistule propterea qđ accidit eis dispositio exiccationis et retentionis prohibentis respirationē ꝙ ipse sunt sanate: qm̄ earū dispositio est similis saluti sicut diximus: deinde rescindūtur ꝑpter quelibet motū et ꝯmotionē et tussim et offensionem et maliciam iacendi et alia. ¶ Et de vlceribus in quibꝰ nascit caro quedā sunt in quibꝰ nascit caro addita: et q̄dā in q̄bus nō nascit illud: et illa in

quibus generatur caro addita sunt illa in quibus fit festinatio na
scētie carnis ante mūdificationē: ⁊ illa in quib⁹ nō nascitur illō sunt
illa in quibus nō nascit̄ caro nisi post mūdificationē. ¶ Cū ergo ꝓ
longat̄ spaciū vlceris ⁊ corroditur ⁊ putrefit ⁊ destruit̄ de substantia
ei⁹ res plurima: tūc nō expectatur ꝯsolidatio ei⁹ nisi ſm ꝓfundum.
Et proprie qñ vlc⁹ est antiquū retinēs spaciū anni: ⁊ ꝓprie qñ est dis
ruptū ⁊ incipit ex eo disruptio.s. fistula: ⁊ antiquū: necesse est vt edu
cat os ex ossibus q̄ eis sunt vicina. Et vlcera q̄dē melācholica nō sa
nantur nisi ab eis auferat̄ tota eoꝝ corruptio vsq̧ ad carnē ⁊ ossa
sana. ¶ Et cāe q̄ cū accidūt corrūpunt vlcera sunt debilitas virtu
tis mēbri. quare recipiūt omnē materiā: ⁊ malitia ꝯplexiōis mēbri:
et malitia eius qō aduenit ei de sanguine aut in q̄litate aut in quā
titate. In qualitate vero plurimū eiusē ꝓpter malitiā ꝯplexionis
epatis: ⁊ color est in eo decliuis ad albedinē plūbeā aut citrinitatē
aut ꝓpter splenē ⁊ est color ad nigredinē ⁊ alterationē decliuis ⁊ lē
tiginositatē: quare est cū eo malitia oīm humorū in corpore. ¶ Et
huiusmodi quidē p̄ter qō ex ipso nō acquirit̄ qō ꝯuertatur in car
nē nocet ꝑ illō qō ꝯuertitur ad ipsum de superfluitatib⁹. ¶ In q̄ti
tate vero: q̄ additur aut diminuitur: quare nō inuenitur cuꝫ quo
caro vlceris generet̄. Et est vlcus clarū mundū properās ad escarā
et nescitur si est corpus mundū pauci sanguinis: aut est ꝓpter ostra
costitatē q̄ accidit parieti ei⁹ ⁊ margini ipsius: aut ꝓpter dilatatio
nē venarū que aueniunt ei: aut propter corruptionē eius incipiē
tem versus tenebrositatē ⁊ viriditatē ⁊ nigredineꝫ: aut propter mē
brum male ꝯplexionis quod vicinatur ei. ¶ Et vlcera quidē praue
curationis ⁊ eis similia sunt interficientia infantes non tolerantes
vehementiam dolorum ⁊ vlcerum: ⁊ difficultatem curationis eorū
et ipsorum prauitatem.

¶ De canone curationis vlcerum. Ca.2.

Scias q̄ omnia vlcera indigent exiccatione quadā preter fa
cta ex attritione lacertoꝝ ⁊ ipsoꝝ ꝯtusione. Ista eñi indigent
in primis vt mollificentur ⁊ humectētur. Et cū hoc q̄ indigēt vlce
ra in dominātiore dispositionum exiccatione indigēt qñq̧ disposi
tionib⁹ alijs mūdificatiōis ⁊ abstersionis ⁊alioꝝ ꝯsequentib⁹ vlce
ra p̄ter ipsa vlcera. ¶ Et q̄to plus est vlcus maius ⁊ ꝓfundius indi
get exiccatione vehemētiore: ⁊ vt aggregētur labia eius vehemētio
ri ꝑscrutatiōe: ⁊ fortasse ē tibi necessariū fuere ea. Et ꝯsidera ex dis
positionibus necessitatis ad ꝑscrutandū in illo ⁊ eis similib⁹ illō qō
diximus in.c. vulnerū. Et scias q̄ vlcera fortasse indigēt in curationi
bus suis administratiōe medicinaꝝ quaꝝ quedā sunt currētes pe
netrātes ⁊ q̄ inijciuntur ꝓfundātes: ⁊ tūc necessariū ē vt sint vnguē
ta ⁊ eis silia: quare opꝫ tūc vt sit illō quod appet hūidū ⁊ qō occultū
ē siccū ⁊ ꝓprie in illis q̄ sunt ad fistulā opꝫ vt sit siccitas orificioꝝ ei⁹
vincēs humiditatē substātie eius vehemēter. ¶ Et est q̄dē qñq̧ ne

cessarium vt earũ medicine permisceantur cũ eo qđ currit: vt fiant viscose adherentes. Scias ergo illud iterũ in eis. Et scias q vlcera indigent ligaturis ꝛ strictura ꝓpter tres modos. Quoꝝ vnus est vt currat sordities: quare opꝫ vt sit fortitudo stricture eius apđ eius orificiũ vt ipsius expressio bona fiat. Et scđs est seruetur medicamẽ incarnatiuũ sup vlc⁹: ꝛ nõ indiget strictura vehemẽti. Et tertius est ad incarnationẽ labioꝝ: ꝛ opꝫ vt nõ sit strictura in ipso mollis apđ duo labia: immo ꝯplicata cõplicatione vehemẽti. Et nõ opꝫ vt cuꝫ ligatura ꝑueniat ad lesionẽ: ita vt apostemet: ꝛ opꝫ vt sit adiuuãs in ꝓhibẽdo apã qm̃ nõ ẽ possibile cũ apãte vt curet vlc⁹. Et si nõ est tibi poẽ vt ꝓhibeas ꝛ apparet apã: tũc occupat⁹ sis cũ apãte et cura eius qđcũqꝫ apostema fuerit cũ obseruatione ipsius vlceris vſ quequo separaueris ex curatiõe apãtis: ꝛ tũc remanebit sola obser uatio vlceris. ¶ Et similiter qñ corrũpit qđ est in circuitu vlceris ꝛ viridescit ꝛ nigrescit cura illđ cũ scalpellatiõe ꝛ extractiõe sangui nis: ꝛ si etiã cũ vẽtosis: deiñ adhere ei spongiã siccã postea medici nas exiccãtes. Et cũ separatur vlc⁹ aut inuenis vlc⁹ purũ: tunc opꝫ vt obserues in primis an ex corpore aliq̃d ad vlc⁹ effundat: aut non effundat: immo iam sit abscissum. Quod si nihil effundat ad ipm sit intẽtio tua in medicãdo ipsuꝫ: ꝛ si aliquid effundat ad ipsuꝫ: sis sollicicitus in eo qđ ad ipsum effundit ex flobotbomia aut solutio ne vẽtris aut vomitu: qm̃ vomit⁹ qñqꝫ cõfert etiã in hoc: ꝛ Hyppo. testificat de eo. Et si in vlcerib⁹ fuerint frusta ossiũ ꝛ panniculi aut alia: nõ ꝓperes in extrahẽdo ea: sꝫ fac illud qđ dixim⁹ in capitulo ossium. Et primũ quidẽ qđ opꝫ te preparare de esse vlceris est aper tio cũ medicinis suis: deinde mũdificatio cũ medicinis suis: deinde nascẽtia carnis ꝛ cõsolidatio. Et si inueneris vlc⁹ mũdũ equale qđ non hꝫ ꝓfunditatẽ: tũc ꝯsolidatio tm̃ fiat cũ eo qđ nõ hꝫ mordica tionẽ. In sordidis vero necessariũ est abstringẽs mordicans. Et in primis cum curant: indigent mordicatione: qm̃ sensus nõ sentit ip sum: deinde gradatim perueniatur ad illud qđ est leuioris mordi cationis vſquequo sentiat hora nascẽtie carnis. Et caue in oib⁹ il lis ne dolere facias quãtũ potes ꝛ ꝓprie qñ est illic caliditas ꝛ inflã matio. Et opꝫ vt remoueas causas ꝓhibẽtes a cõsolidatiõe: ꝛ sunt cause quas numerauimus ꝛ diximus q̃ declinãt cũ vlcere ad malitiã nã si tu curaueris eas in primis nõ eris vacãs ad curationẽ vlcerũ sicut opꝫ: immo nõ erit tibi possibile. Et multotiẽs quidẽ rectifica ta est complexio membri ꝛ sufficit in rectificatione vlceris. Et multo tiens est vlcus molle super qđ oritur caro mala q̃ est in seipsa ad ru bedinẽ ꝛ calefactionẽ dediuis: ergo curetur cum epithimatibus in frigidãtibus carnem circundantem ipsum sicut succus solatri cuꝫ bolo ar. ꝛ aceto ꝛ epithimatha de sandalis ꝛ cãphora infrigidata cũ niue: quare non cessat cõsolidari vulnus ꝛ cõstringi. ¶ Et opꝫ vt in vlcerib⁹ dolorosis que sunt vehementis doloris sis occupatus in

primis in sedādo dolorē ꝛillud cū mollificatiuis que tu scis ꝓcul dubio:ꝛꝙuis sint cōtraria vlceri:veruntamē cū non sedatur dolor nō preparaṫ nobis vt curemus:cū ergo sedauerimꝰ consequemur. Et vlcera quidē sordida indigēt vt mūdenṫ:ꝛsunt illa quoꝝ humiditas ꝛqđ ex eis currit est plurimū:ꝛforsitā mūdificanṫ cuꝫ melle:et fortasse mūdificanṫ cū puluaribꝰ ꝛvnguētis:ꝛqn̄ nō mūdificanṫ nō est possibile vt obuiet eis medicamē purū vsqꝫ ad corpꝰ eoꝝ ꝛ ꝓprie puluere:quare opꝫ vt mūdificentur:deinde nascaṫ caro:et in mundificante quidē est absterfio plus sicut sciuisti ante. Et fortasse oriṫ caro mala quare est necessariū vt corrodatur cū medicamine acuto ꝛliniatur deforis cū infrigidantibus:deinde eradiceṫ cū eo quo eradicatur escara:deinde cureṫ. Et medicamē quidē vnū ꝑm quedam corpora facit nasci carnē ꝛ ꝑm quedā eoꝝ est corrosiuū vehementis abstersionis cū corpora illa sint leuia:valde aut ē ꝑm quedā eoꝝ nō abstergēs neqꝫ faciēs nasci:ꝛ ꝓpter illud eget mēdicamē vt cōforteṫ aut frāgendo ꝯmixtionē eius aut minuendo eius vnctuositatem aut iniūgēdo ei medicamē aliud in quo sint exiccatio ꝛ abstersio ꝛin corpore alio est per ꝯparationē ad ipsum corrosiuū indigens vt minuaṫ de pondere eius aut addaṫ in vnctuositate eius aut adiunganṫ ei stiptica aliqua. Digniora ergo vlcera vt confortetur eoꝝ medicamē sunt illa quorū difficilis est ꝯsolidatio. Et de illis que sunt necessaria est vt dimittaṫ medicamē sup vlcus tribus diebꝰ deinde dissoluatur:naꝫ si ipm tūc nō operatū fuerit non faciet suā operationē. Et opꝫ vt elongetur oleū qđlibet ab vlceribꝰ qđ si fuerit necessariū tūc sit oleū de kerua ꝛoleū myrtinum ꝛoleū masticinū. Et cū ibi nō est nisi vlcus:tunc opꝫ vt alleuieṫ insensibili mēbroꝝ nō tolerātium ipsum:ꝛcaueatur a doloratione eius cuꝫ medicamento forti. In illo vero qđ est parui sensus nō abstineat a necessaria medicatione. Et intrinseca quidē ꝛsublimia preciosa ꝛ multi iuuamenti ꝛsuscipientia nocumenta velociter sunt de capitulo sensibili ꝛiudicio eius ꝛeorū contraria sunt de capitulo insensibili:āt quorum sensus est debilis. Et propter huiusmodi causam nō suffe runt vlcera intrinseca ea que sunt sicut floseris ꝛeis similia ꝛproprie ea que bibunṫ:ꝛindigēt illis ꝙ faciunt glutinationē plꝰ sicut dragagantū ꝛgūmi ꝛilla quibus clysterizaṫ indigent eo qđ est inter duas res. Et de illis que recta sunt in curatione vlcerum est vt quieta sint mēbra eoꝝ ꝛnō moueanṫ et si mouētur in principio motu paruo minꝰ nocumentū est ꝙ̄ si moueantur post principium motu laborioso ꝛproprie in corpore malorum humorum. Et oportet vt timeatur in vlceribus ꝙ cadat ex vicinitate eorum incarnatio inter duo membra vicinātia sicut adherētia que accidit inter palpebrā ꝛoculum et inter duas palpebras et inter duos digitos:ꝛ cauerne ꝛabsconsiones sunt velocis ꝯuersionis ad fistulas. Et vlcera quidē vicinātia arterijs et venis magnis perducunt ad āpa illud

qd vicinat eis de carne molli sicut testiculi et sub ascelle et quod est post aurem sicut perducit scabies et ei similia de his que diximus propter illam eandem causam et proprie quando corpus est plenum mala superfluitate: et tunc quidem vehemens fit dolor et provenit ad vlcus: quare oportet vt curetur illud cum mundificatione corporis: et cum eo quod est dictum in capitulo. Et dum mundificatur apa non speratur eius curatio: et est necessarium in huiusmodi vt tuearis vlcus ex nocumento cum basilicon et ei similibus si corpus fuerit mundificatum: et ponas inter ipsum et inter membrum quod distinguat et prohibeat nocumentum provenire ad vlcus in omni dispositione. Et oportet vt audias sermonem communem et est quod de illis que sunt necessaria est vt sit illud quo curatur vlcus aut conveniens aut inconveniens licet non conferat in dispositione tamen non associat ei nocumentum et inconvenientis diversificatio aut est quoniam ipsum est debilius: et significat illud additio eius quod est contrarium ei quod ex ipso expectatur de exiccatione aut mundificatione aut aliis preter corruptionem aliam: quare oportet vt addatur in virtute eius. ¶ Aut est diversitas propter modos alios sicut quia ipsum calefacit vltra quam necesse sit ei quare facit accidere rubedinem et inflammationem: quapropter oportet vt minuatur de fortitudine eius et extinguatur de inflammatione eius cum emplastro infrigidante: aut declinat cum eo ad nigredinem et obfuscationem: quare scitur quod infrigidat ipsum: aut non calefacit ipsum mensura qua indiget: ergo oportet vt addatur in virtute calefactionis eius. Aut mollificat ipsum quare indiget vt addatur in virtute stiptici et exiccativorum sicut sunt balaustie et galle: et eis similia que exiccant: vt succuratur cum exiccatione eorum de illis de quibus diximus tibi. Aut corrodit et profundat ipsum sicut ostensum est quare oportet vt frangatur fortitudo absterstionis. Et multotiens quidem non convenit medicamen propterea quod complexio infirmi est superflua in capitulo eius cuiusmedicamen oportet esse fortius in contrahendo illud capitulum adeo donec reducat ipsum ad complexionem suam: aut debilis in capitulo conveniente ei.

¶ De curatione vlcerum virulentorum. Ca.3.

Necessarium est vt in eis administretur medicine exiccative vt mundificetur virus: deinde fit occupatio in nascentia carnis. Quod si fuerint mollia: tunc administrentur super ea medicine ad faciendum nasci eorum profunditatem et ipsorum margines propter debilitatem corporum illorum vlcerum sed oportet vt exiccentur in primis deinde administretur. Et cum tu administraveris medicamen et non inveneris humiditatem minui: aut videris eam augeri: tunc scias quod medicamen secundum illud corpus non est exiccativum: quare adde in confortatione eius et ipsius exiccatione et adiuva ipsum cum absterstione pauca: sicut est mel: verbi gratia: et medicinis stipticis sicut sunt balaustie et alumen. et minora de virtute olei et pone ipsum oleum in quo fit exiccatio. Quod si videtur vlcus iam superfluere iterum in exiccatione tunc minue de virtutibus omnibus scilicet exiccatione et absterstione et stipticitate: et serva hoc preceptum in medicinis facientibus nasci carnem vlcerum et non faciat te errare quidam: et est vt sit medicamen magis abstersivum quam oportet: quare cor-

rodit mēbrū et resoluit carnositatē eius ad hūiditatē currētē quaz existimas vir⁹ et addis in virtute absterſiōis. ¶ Et hmōi q̄dē medicamē ponit vlc⁹ pfundi⁹ et calidi⁹ et magis simile cū apoſo: et sentit infirm⁹ mordicatiouē manifestā. ¶ Et scias q medicinaꝝ exiccantiū vlcera quedā sunt q̄ sunt vehemētis infrigidatiōis sicut ius quia mū albū et opiū et radix mādragore: et q̄dā sunt vehemētis calefactiōis sicut resina et pix: q̄re tibi inest vt tēperes vnā earū cū alia et fm oppositionē alicui⁹ ꝯplexionū particulariū. ¶ Et medicine q̄dē mūdificantes virus sunt iste medicine exiccatiue sicut alumen et galle et cortices granatoꝝ et cortex thuris et merdasengi et farina ordei et ei⁹ sauic et flores papaue. ruffi et folia arboris salicū. Cuz ergo fit empl'z cū folijs nucis recētis et fit empl'z cū nuce sicut ē aut decocta cū vino ꝯfert valde et exiccat hūiditates absq̄ nocumēto.

¶ Empl'z bonū: sumaſ merdasengi et imbibaſ aceto vice vna et vice alia oleo donec albescat: deinde sumatur antimonij et calcucecaume nō et venaꝝ et gallarū et balaustiarū: et sang. dra et aluminis et climie argēti oīm partes equales: terātur bene: et fit de vnoquoq̄ sexta pars ei⁹ qd̄ preparatū est de merdasengi: et misceātur oīa: et administrenſ medicine quas dicem⁹ in antidotario in vlcerib⁹ pfundis. ¶ Et de illis est aqua maris. Aqua vero aluminis abluit et repercutit et exiccat. ¶ Et oēs iste medicine pdicte nūc nocēt si cū vlcere est apā. ¶ Et aqua in q̄ decocta sunt ciperi est bona ad exiccatiōez et decoctio myrabolanoꝝ citrinoꝝ et belliricoꝝ. et emblicoꝝ et decoctio ceterach et folia ascedre sunt bona in illo.

¶ De curatione vlcerum sordidoꝝ. Cap. 4.

Opz vt in eis administrētur medicine abstergētes: et incipiaſ in primis ab eo qd̄ est fortis mordicatiōis fm qd̄ dixim⁹ in canone: deīde gradatī puemaſ ad illd̄ qd̄ est sicut tapsia et aristologia cū melle et pauco aceto. Et iterū glutinū albotin cū equali mēsura sui olei ro. aut butyri. et iteꝝ radix lilij cū melle: et iteꝝ farina borobi et herba oppoponaci. ¶ Et de cōpositis empl'm indūr vnguēta viridia omnia cū flore eris et simplicia aut pmixta cū ammoniaco et silib⁹. ¶ Et empl'a corticalia et empl'a facta cū farina borobi: et ēpl'z de sale: et trocisc⁹ niger et trociscus viridis. ¶ Et medicinis exiccatiuis sumāſ fecis olei et mellis et aluminis iameni ptes eq̄les et sumanſ ceruse et polij ptes equales et q̄n vehemēs fit sordities sumaſ prassiū cū melle. ¶ Et de empl'is bonis sunt oliue salite: et q̄nq̄ accidit necessitas hic iteꝝ administrādi aliq̄d de currētib⁹ quo abluaſ fm qd̄ dicemus in ca. pfundoꝝ et oīa ledūt ea si fuerit apostema.

¶ De cura vlceꝝ pfundoꝝ et cauernaꝝ et absconsionū. Cap. 5.

Ista indigent curatione sua vt carne repleanſ. Et illd̄ quidē nō fit nisi cū vbertate cibi et sanguinis.

¶ Et sunt necessarie in hoc medicine vehementis exiccationis et mundificationis simul. ¶ Et oportet vt sit situs eorum talis ne

i n eis retineat virt⁹:immo currat:⁊ si inuenis hūc situm ꝯuenietē ⁊ est in eo radix vlceris mēbri ad superiora ⁊ orificiū ei⁹ ad inferiora tūc iste est. Qđ si fuerit diuersuz illi⁹ ⁊ fuerit possibile homini vt alteret sitū ꝓfundi cū eo qđ potest facere de preparatione et alteratione naturali faciat:⁊ si nō est ei possibile non est excusatio quin secetur vlcus vsq₃ ad radicem suam sectione exquisitissima que non reliquat cauernā: aut quin fiat vt accidat cursus aut meatus in radice sua preter eius orificium talis vt recipiat salutem:⁊ obseruetur in hoc dispositio membri ⁊ an accidat ei timor ex illo. ¶ Cuz ergo factum fuerit illud stringatur vlcus cum ligatura incipiēdo ab orificio eius ⁊ perueniēdo ad radicem a qua detectio facta est:⁊ in pricipio ecōtrario illius ⁊ ponatur strictura in parte superiore in duobus modis simul. Et nō opz vt perueniatur cū ligatura ad dolorē. ¶ Et qñ nō est tibi possibile vt scindas:administra ablutionē ⁊ intromitte tentas facientes nasci mūdificantes quarū mundificatio nō destruit eius natiuitatē ꝓpter virtutē duaꝝ rerū in eis:⁊ nos quidem iā experti fuim⁹ emplastrū apostolicon ⁊ fuit bonū vltimū conferens ꝑ medicationē:⁊ cētaurea qñ ab ea implet̄ est mirabilis valde:deinde sufoton postea yreos:deinde farina herbi. ¶ Et abscōsionib⁹ qñ non adheret cutis ꝯglutinatiōe bona. Uerū est possibile vt exiccet̄ cutis ita vt ꝯglutinet̄ ꝯglutinatiōe simili sane. ¶ Et vlcera quidē ꝓfunda ⁊ abscōsiones ⁊ cauernas nō immundificāt medicine mūdificatiōe vltia:neq₃ faciūt in eis nasci carnē nisi fiāt currētes lauātes q̄ in ea iniiciūtur cū iniectorijs aut mittunt̄ cū tētis et ꝓprie qñ eoꝝ figura nō est figura in mūdificatiōe quoꝝ sufficiāt ꝑparatio ⁊ exꝑssio ligature ꝭm qđ ostendim⁹. ¶ Et mel quidē est ex lauatiuis et ꝓprie mixtū cū vino:⁊ in aqua cineris est ablutio fortis quā non suffert qđ ex vlcerib⁹ parū est sordidū:et aqua maris ꝓpinqua est illi qñ ipsa lauat ⁊ exiccat. Et aqua aluminosa est lauatiua et cum hoc est prohibitiua ei⁹ qđ attrahit̄ ad mēbrū:et qñ est aꝑa non ꝯuenit aliqđ de illis neq₃ vinū. ¶ Et opz vt ponant̄ sup ista vlcera supra medicinas in ligaturis eaꝝ pāni liniti ex eis quib⁹ indiget membrum in rectificatione sue complexionis:et quibus indiget ad rectificandum empl'is q̄ interius administrant̄:⁊ super orificiū vlceris pann⁹ ali⁹ linit⁹ cū eo qđ opz ex medicamine. Et signatio q̄ ipm ꝯglutinat̄ est paucitas ei⁹ qđ currit et descēsio ei⁹ ad inferiora et fortasse exprimunt̄ ab eo cū ligatura et ꝟtute medicine hūiditates plurime subito:deinde exiccat̄ et conglutinatur.

¶ De curatione vermiū vlcerum. Cap. 6.

De rebus ꝯferentib⁹ ad illud est succus calamēti fluuialis et medicine quas dixim⁹ in cap. vermiū auris in lib. iij.

¶ De nascentia carnis in vlceribus. Capitulum. 7.

Oportet vt nō trahat̄ caro donec mūdificet̄:aut trahat̄ ad ipsum nutrimentū si minorat̄ ⁊ nō peruenit ad ipm.

¶ Cum ergo mūdificata est: tunc elongetur omne mordicatiuū et abstersiuū cum fortitudine qualiacunq; sint vlcera: et vbicunq; sint. ¶ Et op; vt in administratione obseruentur medicinaꝝ facientiū nasci carnem precepta pdicta de eo quod oportet ex supfluitate humiditatis: aut supfluitate exiccationis: fac ergo illud quod diximꝰ in capitulo vlcerum virulentoꝝ ꝛ non inquantum remanent vlcera humida aut fuerint sicca exiccatione vehemēti: immo quantum ad carnem que creatur cū est vehementis humiditatis: aut pauce exiccationis. ¶ Et de illis que minorant exiccationem eius est additio in cera eius ꝛ ipsius oleo si est emplastrum: ꝛ de eis q̄ addunt in eiꝰ exiccatione est vt ingrossetur et inspissetur et minoretur eius vnctuositas et multitudo medicinarū: aut addatur in eis sicut mel. ¶ Et creatio quidem carnis in eis cum emplastris ꝯuenientior est ꝛ tardior: ꝛ cum puluerībꝰ difficilior et velocior: et quandoq; indurat caro: et est tūc de rectificatione vt puluerizētur pulueres ꝛ circūdet cū emplastris ꝛ vino ꝛ ꝑprie stiptico. ¶ Medicamē bonū ad oīa vlcera cū eo qd lauat ꝛ exiccat. Nos quidē iam diximꝰ medicinas creatiuas carnis ī cap. vulneꝝ: ꝛ fortasse rememorabimur d electoribus eaꝝ hic aliqͩ ꝛ est digniꝰ in hoc loco ꝛ est antimoniū adustū et sarcocolla et glutinū pisciū et limacie aduste et scoria ascerebachā et plūbum adustū et acorus et bereniasif et dracontea et ciperi et ꝑprie ad sordida: et polium est forte: et centaurea est vltimū: et nitrū adustum est mirabile in exiccatione eorum et ipsoꝝ ꝯsolidatione.

¶ De curatione vlcerū corrodentiū se. Cap. 8.

Canon vniuersalis in curatione corrosiuoꝝ ꝛ fraudulentorū; est vt mundificetur corpus ꝛ membrum si fuerit corpus mundum cum ventosis ꝛ missione sanguisugarum super ipsum ꝛ permutatione cōplexionis eius cū epithimatibꝰ ꝛ rectificatiōe cibi absq; tarditate ꝛ dilatatione: nā dilatatio in hoc est ex eis q̄ addūt in malitia eorum: ꝛ qñq; facit esse necessariū ambulatio corrosiōis vt incidat membrum et cōfert corrosiuis cū qbꝰ non est putrefactio. ¶ Embrocatio cū aqua frigida et aqua myrti et aqua ro. ꝛ aqua virge pastoris ꝛ vino stiptico si nō fuerit caliditas ꝛ aceto ꝑmixto cū aqua ro. et aqua pura plurima si fuerit caliditas ꝛ similibꝰ ex aqͥs infrigidātibus exiccātibus. ¶ Et si fuerit illic putrefactio tunc aq̄ maris ꝛ reliqua de illis q̄ dicemus in cap. putridoꝝ. ¶ Amplius melior curatio eoꝝ est administratio stipticoꝝ exiccantiū infrigidantiū sicut cortices granatoꝝ ꝛ, lentes et folia masticis et semen rosarum ꝛ spina egyptiaca: ꝛ grana myrti ꝛ embroce harū medicinarū ꝛ cōfortent hmōi cū alumine: ꝛ similibus. Et similiter ēplastratio cū folijs acetose ꝛ ramis eiꝰ bullitis cū vino ꝛ emplastratio cū bolo armeno ꝯfecto: aut sirupo acetoso: aut cucurbita sicca adusta aut arnoglossa cum sauica aut folijs oliuarum.

¶ De curatione vlcerum putridorum ꝛ malorum. Ca. 9.

Horum malorum vlcerũ curatio melior est mundificatio corporis aut mẽbri ipsi⁹ si corp⁹ fuerit mundũ cũ eo qđ mũdificat ipz solũ ex vẽtosis sanguisugis ⁊ epithimatib⁹ rectificãtib⁹ cõplexionẽ ſm qđ diximus multotiens ⁊ similib⁹ ⁊ cibo. ¶ Et nõ opz vt sit dilatatio in curatiõe eorum. nam eorum putrefactio addit ipsorum malitiã ⁊ opz vt phibeãtur ab eis apata calida. ¶ Et de illis q̃ eam sedãt est semẽ iusquiami albi cũ sauic: et iterũ cũ hmõi vlcera supfluunt in corruptiõe fit necessariũ vt eleuent cũ cauterio cũ igne aut cũ medicamie acuto: aut cũ incisiõe vt nõ remaneat nisi caro sana cognita p bonitatez sanguinis ei⁹: aut coloris ipsi⁹ et os sanũ albũ mundum. ¶ Et medicamẽ q̃dẽ acutũ accipit oẽm ostracitatẽ et extrahit ipaz ⁊ succurrit cõplemẽto ei⁹ cuz butyro ponẽdo desup vicevna post aliã ista eñi licet nõ sint fistule neq3 ostracata tñ sunt mala fraudulẽta ⁊ fortasse fit necessariũ incidere mẽbrũ vt saluet ex putrefactiõe sua. ¶ Et embroce q̃ conueniunt eis sunt sicut aqua maris et aque predicte in cap. fistularũ: ⁊ cũ sup ista vlcera ⁊ alia administrãtur medicine opz vt dimittant dieb⁹ aliquot ⁊ nõ soluãtur. ¶ Et medicine q̃s opz administrare ĩ istis sunt sicut farina ordei ⁊ farina horobi cũ aliquãtulo aluminis aut caro pisciũ salita sicca cũ aliquãtulo medulle panis ⁊ aristologia ⁊ radix caulis ⁊ radix sicle ⁊ radix cucumeris asi. ⁊ semẽ lini cõtritũ cũ calcadis ⁊ hasce cum passis aut ficub⁹ cũ melle aut empl'a cũ cepa muris decocta cũ melle aut caulib⁹ aut cucurbita sicca cõbusta ⁊ folijs oliuarum recẽtib⁹. ¶ Cõpositũ. ℞. aristo. ⁊ succi foliorum alkerua amborum. añ. ptẽ. i. floris eris ptẽ. ß. fiat ex eo linimẽtũ cũ aq̃ in spissitudine mellis. ⁊ fortasse ẽ necessariũ vt cõfortet cũ succo cucumeris asini. ⁊ alsurie et ponant desup pãni sicci. ¶ Et iterũ arist. ⁊ gallarũ ⁊ olei eq̃les partes: fiat ex eis linimentũ vlceri ⁊ in circuitu eius: aut calcis colcotar ptes eq̃les arsenici partẽ. ʒ. Et iterũ alsurie. ptes. xij. colcotar. x. dragãti. iiij. fiat ex eis linimentum decoquant in aceti fortis media cotilla donec cõsumat acetũ: deide sumat ex eis infrigidatis ⁊ postea liniat cũ eis vlc⁹. ¶ Et iterum sumãtur colcotar dragãti amborum. añ. xx. corticũ ferri. xvj. gallarum pforatarum. x. aut sumat salis pars. j. aluminis vsti ⁊ corticuz eris abrotani vsti pars. ʒ. ¶ Empl'm bonũ sarcocolle calcucecaumenõ ⁊ gallarum ⁊ flos eris ⁊ aristo. aggregent cũ aliquãtulo glutini vt medicinis sit cõglutinatio ⁊ admĩstret post mũdificationẽ vlceris. ¶ Medicamẽ vltimũ expertũ draganti rubei. xxiiij. calcis viue. xvj. aluminis. xvj. corticũ granatorum. xvj. thuris ⁊ gallorum amborum. añ. xxxij. cere. cxx. olei antiq̃ cotilla. i. ¶ Aliđ bonũ: plũbi vsti cũ sulfure eris vsti ceruse plũbi thuris merdasengi climie ãmoniaci oppoponaci mastic] oĩz. añ. ʒ. ij. adipis renũ vacce resine glutin] alibat olei myrtini cere oĩz. añ. ʒ. iiij. soluãt q̃ soluẽda sũt ĩ q̃titate aq̃ ⁊ cõficiãt ea q̃ soluunt ⁊ q̃ terũt cõficiant. ¶ Medicamẽ cõferẽs qđ Gal. ⁊ alij aggregauerũt. ℞. scorie eris. ℥. j. floris eris fricati. vnc. j. cere. lib. ʒ. pinguedinis lindris. ℥. j. ʒ. fiat ex eis empl'm ſm descriptiõez suã soluãt ea q̃ soluũt ⁊ terant ea q̃ te

runt et addat ceram et minuat secundum quantitatem necessitatis et diligunt ut misceatur cum eo. ¶ Et quando fuerit ulcera difficilis sanationis administrentur in eis charte combuste et medicamen andronii et cucurbita sicca combusta aut lana sordida combusta aut emplastrum foliorum cupressi aut foliorum dulb adustorum.

¶ De curatione eorum que sunt difficilis consolidationis et aliorum que sunt in ultimo malitie. Ca. 10.

Scias quod ulcera difficilis consolidationis absolute sunt propter corrosiva et propter putrida sicut est commune propter proprium. ipsa enim ambo sunt ambulativa et cum istis quandoque non est ambulatio et stant secundum dispositionem suam per aliquod spacium. et ista sunt per fistulas iterum: quoniam oportet ipsa sint incedentia: et ad ultimum corrosiva putrida et fistule sunt ex summa difficilis consolidationis absque conversione. Alie reuati vero sunt ultia in corruptione in elongatione et consolidatione. ¶ Et canon in curatione horum ulcerum est ut si causa fuerit malitia complexionis rectificetur: aut si fuerit malitia sanguinis ponatur cibus qui generet sanguinem bonum contrarium illi aut paucitas eius multiplicatio eius et dilatatio in cibo bono. Quod si causa fuerit mollificatio et sordidatio tunc cura curatione mollis et sordidi. ¶ Et si causa fuerit exiccatio superflua et non fuerint fistule adhuc: tunc cura cum humectatione equali. ¶ Et de eo quod bonum est in illo est ut facias ea sudare cum aqua calida usque quo sudet membrum et rubeat et infletur: deinde abstine et non transceas illam quantitatem: quoniam attrahes cum eo materiam plurimam et nocumentum maximum ad membrum. Et facit medicamen post illud sit minoris exiccationis: et fortasse confert ponere pannos infusos aqua tepida. ¶ Et quandoque est necessarium fricare ulcus et fricare membrum eius et administrare emplastra attractiua picea. ¶ Et si causa fuerit malitia dispositionis accidentis ei quod continet cum eo cum de carne: cura cum eo quod sciuisti ex scalpellatione et extractione sanguinis et succursu cum exiccatiuis. ¶ Et si causa fuerit vitis ambulatiua incide eam: et fac currere sanguinem eius: aut extrahe eam: quoniam multoties facit quiescere illud: et si fuerit repletio tunc incipe cum flobothomia et euacuatione humoris eius melancolici si fuerit: deinde obuia viti et fac currere ex ea sanguinem quantum tibi possibile est ut non accidat ex obuiatione tua adinuicem quod est deterius ulcere primo: deinde cura vulnus quod accidit ex vite postea ulcus difficile. ¶ Et si causa fuerit debilitas membri et illud est propter malitiam complexionis superflue elongate ab equalitate quam existimamus ex calore et frigore et quod sequitur complexiones ex raritate superflua: aut spissitudine vehementi: et primum est ut sequatur caliditas et humiditas: et secundum frigiditas et siccitas oportebit ut curetur facies illud cum contrario. ¶ Et multoties quidem contingit quod causa est a caliditate attrahente materiam et mittente eam et sunt necessaria in curatione eius infrigidantia stiptica. ¶ Quod si causa fuerit fistula: tunc cura curatione fistule: et si causa fuerit corruptio ossis quod sequitur ipsum incidemus et detegemus ab osse. ¶ Et si fuerit possibile auferre illud quod est super ipsum cum fricatione faciemus et subtilissime inquiremus

et si nō incidemꝰ ꝛ faciemꝰ illō cuius expositio est in ca. corruptionis ossis. ¶ Inq̄t Ga. Fuit adolescēs habēs fistulā in pectore suo q̄ iā ꝑuenerat ad os ꝗ qō est in medio cassi sui. deteximus ergo ab osse cassi totū illō qō ꝯtinet ipm ꝛ inuenimꝰ iā aduenisse corruptionē: ꝛ fuit nobis necessariū incidere ipm: ꝛ fuit locꝰ corruptꝰ ex eo locꝰ sup quē figit suspēsoriū cordis: postq̄ ergo vidimꝰ illō stetimꝰ statiōe vehemēti in ablatiōe ossis corrupti ꝛ fuit finis nr̄ dimittere pāniculū regētē ipm deintus ꝛ seruare ipm ſm salutē suā: ꝛ fuit illō qō ꝯtinuaꝰ de hoc pāniculo cū casso iā putrefactū. ¶ Iteꝝ inq̄t: ꝛ nos aspeximꝰ ad cor aspectu manifesto sicut illō qō vidimꝰ cū deteximꝰ ab eo cū volūtate cū anathomia. ¶ Inq̄t. Sanatꝰ est ergo iste adolescēs ꝛ nata est caro in illo mēbro qō incidimus ex casso donec repletū est: ꝛ cōtinuatū est adinuicē ꝛ factum est stās inter velamē cordis ꝛ velamē ipsum sicut stetit cum eo ante illud caput capsule cordis. ¶ Inq̄t. ꝛ nō est hoc maius q̄ vulnera in q̄bus respirat pectus: ꝛ hoc dixit ꝙ q̄n putrefiūt venerant iquātur: tūc de eo qō est rectū est vt currat ex eis sanguis ſm quātitatem q̄ licita est in eis. ¶ Medicine vero ꝑparate ad difficultatem ꝯsolidationis in dominātibus dispositionibus sunt sicut scoria eris ꝛ flos eris adustus ꝛ non adustus: ꝛ scoria alchesebrā: ꝛ scoria reliqui ferri ꝛ ꝯglutinatio auri: fiāt ex eis cerata ꝛ colcotar et dragāntum et q̄ sunt eis similia cum rebus ꝓhibētibus attractionē ad mēbrum si fuerit sicut sunt alumē et galle. ¶ Et de illis q̄bus curātur ea q̄ sunt difficilis ꝯsolidatiōis est illō qō. ℞. climie. ꝛ ꝯsolidationis auri ꝛ aluminis oīm an̄. viij. floris eris ꝛ corticum eris an̄. j. gūmi cupressi. iiij. cere ꝛ olei alicuiꝰ quantum scis. ¶ Et iterum sumātur cere gummi pini an̄. vij. climie. iij. ꝛ colcotar. vj. ꝛ olei myrtini quantum sufficit. ¶ Et iteꝝ decoquātur colcotar ꝛ climia cuꝫ aq̄ maris: aut aq̄ agreste: aut aq̄ in qua decocta sunt alkali ꝛ calx decoctiōe pauca ſm cōmixtionē nutritiōis eoꝝ in sole i estatē: deinde coletur ab eis ꝑter ꝙ fiat sal desup aq̄ maris: aut aq̄ alkali. ¶ Et iteꝝ sumaꝰ eris vsti ꝛ resine ꝛ salis gēme oīm an̄. vnc. ij. cere olei myrtini quātum sufficit. ¶ Et ꝯferūt eis medicine fistulares q̄n exiccātur ꝛ terunꝰ: ꝛ ex eis sunt farine horobi ꝛ ȝeos: ꝛ aristologia adusta ꝛ es vstuꝫ ꝛ terra thuris: ſꝫ diuersitatē quā meretur oē corpꝰ ex ꝯpositiōe. ¶ Medicamē bonuꝫ sumantur limatura eris et limatura ferri et conficiantur cum aqua aluminis ꝛ argillētur cum argilla rubea ꝛ adurātur in furno: deīde extrahāꝰ ꝛ terāꝰ ꝛ admistrētur puluerizata: aut fiat ex eis et ex merdasengi emplm̄ ¶ Modꝰ emplī aurei hōi. ℞. merda sengi aurei hōi minā vnā: cere ꝛ radicis almezeriō. an̄. auꝰ. xxxvj. floris eris auꝰ. xviij. limature auri trite limature almerdasengi an̄. auꝰ. xl. olei antiqui lib. iij. ponantur super ipsum in primis merdasengi ꝛ aurum et flos eris; deinde relique medicine. ¶ Et iterum sumantur ostracum furnorum ꝛ cinis venarum et plumbum combustum ablutum et fiat ex eis emplastrum cum oleo myrtino. ¶ Et oportet vt sit illud oleuꝫ

inspissatū cum merda sengi. ꝟbi gratia. vnc. j. et ex aceti acuti triplo ipsius et olei myrtini: aut olei anetini: vnc. j. moueantur cum facilitate donec resoluatur merda sengi et inspisset et nō aduratur. ¶ Et aliere uati ò eis corticeseris et flos eris et calx abluta sine exq̄sitiōe: fiat ex eis puluis et añ cedat et liniat ea cū melle: deinde pulueriʒet sup ea hūc puluerē ɔtritū: eris ptes. ij. cere. x. dissoluātur digitis in sole et administrēt aut ceruse et alumis añ. viij. corticū eris salis gēme thuris floris eris corticū granatoꝝ oim añ. partes. ij. calcis pars. j. cere. x. olei myrtini quātū sufficit. ¶ Et iteꝝ merda sengi olei añ. lib. j. gallaꝝ nō perforatarum arist añ. vnc. j. ammoniaci vnc. j. minuti thuris vnc. ij. fiat ex eis linimētum sup ignē et moueatur cum rad. canne.

¶ De curatione fistulaꝝ et corioꝝ que nō ɔglutinātur. Ca. II.

In fistulis ꝟo et eaꝝ iudicijs et spēb⁹ ipaꝝ iā est dictū qd dictuȝ est. ¶ Uerū qd necessariū est de regimine cursus vir⁹ et humiditatū corruptaꝝ ab eis cum preparatione aut pforatione iā declarauimus iterum in locis ante hunc locum. ¶ Curatio aūt ppria fistulis diuersificatur iterum. Fistule em̄ aut sunt recentes currētes: aut sunt antique quaꝝ ɔcauitates iā pfundate sunt in carne vehemēter et iste q̄dē sunt difficilis curatiōis. nā illud qd necessariuȝ est in hoc est acceptio illi⁹ ɔcauitatis totius cum incisione eradicāte ex lateribus cum nouacula: aut alijs: aut per cauteriū cum igne: aut cū medicamine: et illud est paruum et inquietum et pprie qn̄ est in vicinitate nerui aut mēbri sublimis: et fortasse eger est decliuior ad hoc: vt remaneat illud cum eo et toleret illud q̄ꝫ vt patiatur eius curā. ¶ Et fortasse est possibile vt exiccetur et corrodatur eius caro vnctuosa fraudulenta intra ipsam et exiccetur residuum carnis eius mortue et ɔsolidetur et remaneat quieta spacio longo preter q̄ꝫ sit adhuc cō solidata integre. ¶ Et qui vult illud opꝫ vt mūdificet fistulā a carne fraudulēta vnctuosa que est in ea: deinde impleat eā medicinis exiccatiuis et dimittat eā cum dispositione exiccationis eius: qm̄ ipa remanet dum nō cadit timor in repletione aut humiditate ɔplexiōis aut aduentu aque: aut situ iacendi super eam doloroso: aut offensione: aut ꝟberatiōe: aut tussi: aut tremore. ¶ De curatiōe ꝟo eradicationis ei⁹ et ipi⁹ euulsiōis scias q̄ꝫ cū ipa est fraudulēta putrida antiqua nō est medicamē nisi abscissocum adustiōe: aut cauteriʒare eā igne ꝟm q̄ꝫ ostēdimus cum perforatione meatus tortuosi inter meatus eius vt sciatur intentio cauterij et penetratio cum cautela intentionis eius donec coquat vel cauteriʒet et abscindatur. ¶ Et cauterium cum medicinis acutis est sicut sunt sal ammoniacum et arsenicum et sulfur et flos eris et argētum viuum est de summa eorum extingat arg. viuū et misceat cū tāto limature ferri q̄tū ipi ē et alkali q̄tū est ei⁹ medietas et calcis q̄tū est ei⁹ medietas et sublimet i aluchel aut pfocet in kimina ꝟm q̄ꝫ sciunt q̄ occupati sunt cū hoc ca. et sublimetur sicut sal. Cū ergo ponit ex eo sup fistulā inflāmatur et assat et se

parat a carne qđ recipit cũ forcipib⁹ extrabatur. ¶ Et assiduetur cibatio inebri ex butyro vna hora post aliã vt quiescat dolor: deinde curet curatiõe vlcerũ. ¶ De fistulis vo q̃ est recẽs currẽs opz vt abluatur cũ medicinis fortibus sicut kitrã & aq̃ cinerum: & aq̃ maris & sicut salsa & aqua saponis permixtis cum ea arsenico & sale ammoniaco & aqua sublimata et calcu cecaumenon & sale ammoniaco sicco & ex sansuco nõ currẽte & aqua in qua decoquũtur alcbali et calx corticũ ouorũ & calx. Cũ ergo mũdificata fuerit: ponat sup eam medicamẽ de cberua. ¶ Et emplastrũ de arsenico reiterato in medicinis algarab est mirabilis iuuamẽti. ¶ Et medicamẽ Sal. alcartusin: & medicine cõposite ex dragagãto et calcodis & ere vsto & flore eris & q̃ sunt filia illis & ex cẽtaurea et farina borobi et yreos et fuructas. ¶ Et iã experta est radix scolopendrie: nã ipsa cũ fistula impletur ex ea sanat ipã. ¶ Et similiter cũ fistula impletur ex elleboro iterũ & dimittit trib⁹ diebus sanat ipam: et similiter alsenij: & similiter succ⁹ cucumeris agrestis cũ glutino albotin: aut succ⁹ radicis almarotb: aut floseris: aut ammoniacũ & calcadis et dragantum et colcotar et gummi cũ aceto ¶ Aut sumatur vrina infantiũ & sine cessatiõe terat in mortario plũbeo donec inspissetur & exiccet et administretur. ¶ Medicamen quo vtunt illi de alexandria: oppoponaci dragãti assari et colcotar et floris eris et aluminis omniũ añ. pars. j. cantaridarũ pars. v. fiat puluis aut emplastrum: aut aggregetur cum aceto in quo decocte sunt cantarides: et fortasse ponitur cum eo mel. ¶ Et iterum sumantur aloes et flos eris et merda sengi et cortices ouorum calcinati quod est eis fortius plurimum et pmisceãtur. ¶ Et iterũ medicine fortes quas diximus in ca. eorũ que sunt difficilis ꝯsolidatiõis. ¶ Et cũ apparet caro bona: administra ꝯglutinãtia faciẽtia nasci carnẽ: & quãdo est ppe eã os corruptum: tũc opz vt rectificet et curetur curatiõe sua: et cum vides bumiditates virulentas minorari aut saniosas redire: tunc iam curatio confert.

¶ De carne addita super vulnera. Ca. 12.

In curatiõe illius sunt necessarie medicine abstersiue et exiccatiue: et quãto magis sunt minoris mordicationis tãto sunt meliores. ¶ Et oportet vt non expectetur bic de adiutorio nature quod expectatur in nascentia carnis: nascentia enim carnis est opus nature: & omne quod natura nasci nõ facit siue sit cũ adiutorio medicine aut absq; eius auxilio est ꝯtrarium operationi nature: propter illđ igit opz vt sit plurimũ sustẽtationis sup medicinã. ¶ Et scias ꝙ trocisci facti ad boc non ꝯferunt illi qđ ex ea antiquum est: immo recenti. Quod si ex eis fuerit aliquid necessarium: tunc oportebit vt in faciendo trociscos sit ꝯseruatio: et reponãtur in loco quem non corrũpat aer: et iã laudate sunt ad boc feces aceti: sed illud non est apud me penitus sanum: et facere eos trociscos et formas similes auellanis est magis conseruãs virtutem. ¶ Quod vero dicitur ꝙ ipsa in

diget vt imbibatur aq̄ calida de arsenico ꝛ alijs est illō qđ p̄parat eā ad resolutionē virtutis:ꝛ adiuuat aerem corrumpētē eam. ¶ Et medicamē q̄dē quod est grossius ꝛ fixioris virtutis est magis iuuatiuū in hoc capitulo nō ex parte virtutis quoniā fortasse subtile est forti⁹:sed ꝓpterea ꝙ passio ei⁹ ex aere ꝛhumorib⁹ ꝯmixtis ē minor ꝛ fixio ei⁹ cū dispositiōe sua est maior. ¶ Et iste medicine sunt sicut cortices eris et ostraca adustaꝛdue species critiorum adustorum cum carnibus suis verum critij remanent et constringunt carnem plusquam oporteat. ¶ Et fortius de illis que numerauimus est flos lapidis nominati esie:ꝛ fortius eo est scorie et glutinum auri ꝛ colcotar:ꝛ dragātū adustio minorat virtutem eorum:ꝛ est mordicationis similis:ꝛ addit eorū subtiliationē:ꝛ flos eris est fortis ꝛnō est sicut ziniar ꝛ ꝓprie factū ex corticib⁹ eris. ¶ Et ex eis q̄ corrodūt carnē additā est vt sumanť alkali ꝛ calx:nō extincta ꝛdimittātur in sexcuplo sui aq̄ in sole septē dieb⁹ ꝛmoueanť oī hora donec ingrossenť ꝛfiant sicut lutū:ꝛ fiāt ex eis trocisci ꝛ administrētur:et sil'r trociscus fiet sic⁹. ¶ Et vnguentū viride est mirabile ꝛ viride factū cuȝ sale gēma:ꝛ vnguētum qđ noiať alescorexerin corrodit carneȝ sine mordicatiōe ꝛmedicamē dudume ꝛ medicamē dianor:ꝛmedicamē factū ex corticib⁹eris ꝛ minuti thuris ꝯuenieēs carni male:ꝛ accipit hūiditatē sicut cottū:ꝛoēs medicie fctē ad hoc vt mittanť in nasuȝ.

¶ De regimine vlcerū disruptoꝝ post ꝯsolidationē. Cap.13.

Curatio post eorū disruptionē est vt accipiať caro mala:ꝛ os q̄dem sequitur eam:deinde occuperis in desiccatione eius secūdum quod scis. ¶ Et extrahentia ossa fortasse sunt cum medicinis attractiuis sicut sunt folia papaueris nigri emplastrata cum folijs fici ꝛsauich:aut semen iusquiani albi et calcadis equalibus partibus emplastrata.

¶ De eradicatiōe vestigiorū vlcerū ꝛ vulnerū. Cap.14.

Indiget eradicatio vestigioꝝ vlcerū ꝛ vulnerū medicinis abstersiuis fortis abstersiōis mūdificatiuis ꝛ sint v̄tutes earū ꝓprie v̄tuti ei⁹ qđ abstergūt:ꝙ cureť forte cū forti:ꝛqđ est min⁹ eo cū eo qđ est min⁹ eo. ¶ Medicine aūt mūdificatiue fortiū virtutū sunt v̄bi gr̄a. vt sumať squama ferri cū lacca:ꝛ trifera ꝛ liniať desup calx et mel aut succ⁹ calamenti ꝛ albugo oui ꝛ arsenicum ꝛ lapis pipis. ¶ Medicine aūt leues lenibus sunt sicut fabe et farina ciceris et semen raphani et lutum molle rarum ꝛ cortices melonis. Et adeps asini est bona valde ꝛ ꝓprie qn̄ associanť ei q̄dā p̄dicta. ¶ Uestigia aūt vlceratiōis aut v̄beratiōis abstersio cū oleo de lilio delet velociter. ¶ Ampli⁹ trocisci quos ego dicā in capitulo decorationis.

¶ Tractatus Quartus de solutione ꝯtinuitatis neruorum et quod non pendet cum restauratione de so-

lutione continuitatis neruorum.

De vulneribꝰ neruorum ꝛ que currũt cursu eorum. Cap. primum.

Neruis ꝑ ꝗlvehemẽtiã sensus eorũ ꝛ ↄtinuitatez suã cũ cerebro accidũt ex vulneribꝰ dolores vehemẽtes valde ꝛ lesiones valde magne sicut spasmꝰ: ꝛ ꝑmixtio rõnis: ꝛ multotiẽs ꝑducũt ad spasmũ absq; antecessiõe lesiõis praue: ꝛ nõ fit ĩ eis excusatio q̃n illic sit apostema magnũ absq; dolore magno: ꝛ faciliores eoꝝ dispositiões sunt febres: ꝛ apostemata multa apparẽt in alijs locis q̃ in vulneribus: ꝛ sitis: ꝛ vigilie ꝛ desiccatio lingue ꝛ proprie q̃n accidit illic apostema. ¶ Et silr̃ est dispositio vulnerũ chordarũ lacertoꝝ ꝛ ꝑprie in latere capitis earũ. ¶ Et q̃n apostemanť nerui ꝛ que sunt eis similia aut aduenit eis frigus spasmãtur: et si aduenit eis putrefactio corrũpitur mẽbrũ et augmẽtať. ¶ Et putrefactio q̃dẽ festinat ad eos q̃m ipsi sunt creati ex humiditate quã ↄgelauit et coagulauit frigꝰ et ad hmõi q̃dẽ ꝑperat putrefactio ex humiditate et ex caliditate humida et decoquiť in eo. ¶ Et silr̃ aq̃ q̃dẽ frigide nocent ex parte spasmi et calide ex hoc q; putrefaciũt: et similiter oleũ: verũ oleũ q̃n q; est necessariũ. s. illud qd̃ est calefactũ ꝑpter necessitatẽ sedãdi dolorẽ. aut ꝑpter subtiliãdas medicinas et facere eas currere ꝛ sunt medicine resistentes q̃litati humectãti: ꝛ pũgentes sole q̃nq; ꝑficiũt hãc oꝑationẽ. ¶ Et q̃nq; q̃ ex eis vulneratꝰ est apostemať etiã: ꝛ est eiꝰ oꝑatio tardior: ꝛ similiter eiꝰ maturatio et curationis susceptio est tardior. ¶ Et q̃nq; vlceranť nerui ꝛ sunt vlcera tardioris ↄsolidatiõis ꝛ tardioris maturatiõis. ¶ Et oẽ vulnꝰ qd̃ fit in neruis aut est punctura aut scissio. Et fissura q̃dem aut fit cũ detectiõe nerui aut sine eiꝰ detectiõe. ¶ Et illd̃ q̃dẽ aut fit ĩ lõgitudine: aut latitudine: et vulnera q̃dẽ cadẽtia ſm lõgitudinẽ in neruis saluiora sunt cadẽtibꝰ in latitudine: v illꝰ eñi sanꝰ lediť ex vicinitate ĩcisi ꝛ noceť ꝑ ipsũ ꝛ nocet cerebro: ꝛ facit accidere spasmũ ꝛ egritudines magnas ¶ Et fit iterũ multotiẽs necessariũ tũc abscidere vulneratũ ꝛ pũctũ cũ totalitate: ꝛ ꝑuenit ex eo q̃es ꝛ separãť accidẽtia mala. ¶ Et vulnera q̃dẽ in pãniculis sunt leuiora eis q̃ sunt in chordis nedũ eis q̃ sunt in neruis: ꝛ tu q̃dẽ scis pãniculũ cũ testimonio: ꝛ fortasse sciuisti eũ ex anathomia. ¶ Et si pãniculꝰ apostemať nõ videť in eo ĩcessus villoꝝ in lõgitudine: ꝛ in chorda pãniculari videť ĩcessꝰ pãniculorũ in longitudine: ꝛ chorda est dura valde et nõ est pãnicularis in eiꝰ duritie: ꝛ pannicꝰ suffert suturã. ¶ Et in vulneribꝰ ꝛ disruptiõibꝰ que adueniũt ligamentis nascentibus ex osse ad os nõ est malum ꝛ sufferunt vehementiorem curam: ꝛ nõ timeť ex abscissione neruorũ illud qd̃ timetur de eorum conquassatione: ꝛ de incisione partis eoꝝ in latitudine q̃uis membrum contrahatur.

¶ De canone curationis solutiõis ꝯtinuitatis neruoꝝ. Cap. 2.

Medicamen vulnerũ neruorũ est illud qđ est calidũ siccũ subtilium partiũ equalis caliditatis: ita vt nõ mordicet ꝛ sit eius exiccatio vehemẽs valde cũ attractiõe nõ cum stipticitate omnino. ¶ Et oẽ in quo est caliditas subtilis cũ exiccatiõe vehemẽti subtilis substãtie nõ euacuat̃ ab attractiõe. ¶ Et caueat̃ stipticũ in eis ꝛ ꝓprie in principio rei nisi sit cũ abstersiõe sicut es vstũ ꝛ scoria eris: ꝛ qđ est hui⁹ generis substãtie: subtilia ipm cum trituratiõe in aceto in quo nõ est stipticitas: ꝛ qñq͡ʒ timet̃ ex aceto ꝛ subtiliatiõe eius ꝓcessio caliditatis subtilis in re spissa: et si necessaria est fortis caliditas: qñq͡ʒ tũc necessaria est vt nõ sit profundãs tñ: sʒ vt frãgatur et declinetur cũ ea ex eo qđ ei admisceatur ad q̃litatẽ vt calefaciat cũ mẽsura ꝛ excitet cũ fortitudine. ¶ Et si fuerit neru⁹ detect⁹ nõ sufficit aliq̃d cui sit acuitas oĩno ꝛ est nocumẽtũ illi⁹ cũ eo magnũ: ꝛ siĺr si inuenerit medicamẽ aut pannũ qđ administratur sup vuln⁹ cui obuiat dum est frigidum actu: tunc lesio nerui ab eo est vehemens. ¶ Et quando accidũt vulnera in neruis: tũc nõ opʒ vt ꝓperẽt ad incarnationẽ sʒ qđ opʒ vt incipiat̃ a sedatiõe doloris vaporãdo cũ pãnis calidis ꝛ cũ oleis calidis: ꝛ cũ oleo omphacino ꝓprie qm̃ in ipso est stipticitas q̃dã ꝛ cũ adipib⁹ iteꝝ: ꝛ sit eoꝝ calefactio supra tepidũ propter frigida: et siĺr sit tua intẽtio in sedatiõe apatis. ¶ Et de illis q̃ administrãtur etiã tunc sũt emplastra facta cũ sirupo acetoso ꝛ cũ aqua cineris. ¶ Et ex cibis ꝛ potib⁹ sicut farina fabarũ ꝛ borobi et ciceris ꝛ lupini amari et sauic ordei et aliis: imo ista iteꝝ administrãtur ãteq͡ʒ apostemẽtur: et qñq͡ʒ ꝯfert administrare illđ qđ ẽ leue. ¶ Cũ ergo fit in eis illđ et accidit securitas ex supfluitatib⁹ q̃ effũdũt per illud qđ administratur de flobothõia ꝛ euacuatiõe: tũc incarna: ꝛ nõ sedes dolorẽ eoꝝ cũ aq̃ calida oĩno: imo cũ oleo subtiliũ partiuʒ in quo nõ est stipticitas calida vsq͡ʒ ad terminuʒ nõ supfluũ calidũ ei supflue et frigidũ nõ ꝯueniũt ei. ¶ Et multotiẽs q̃dẽ ꝯtigit q͡ʒ vuln⁹ iã appropinquat sanitati et nocet ei frig⁹ et fit vehemẽs dolor ꝛ redit lesio: quare fit necessariũ vt succurratur stati cũʒ sedatiõe ꝛ cuʒ oleis calefactis embrocãdo cũ eis. ¶ Qđ si neru⁹ ille fuerit discooꝑtus ꝛ fuerit incisio in longitudine: tũc stude vt cooperias ipʒ carne ꝛ pone sup ipm medicinas pũgitiuas quas diximʼ. Et strĩge ipm cũ pannis lõgis strictura colligente ꝛ aggregãte semꝑ rem magnã loci sani. ¶ Si aũt disrũpat̃ in latitudine tunc necessariũ ẽ fuere ipʒ ꝛ si non nõ ꝯglutinat̃. ¶ Et si qñ properat res et times putrefactionẽ succurre quãtum tibi est possibile. ¶ Qđ si apꝑemet̃ ꝛ adueniat frig⁹: ꝓueniet ei spasm⁹: et putrefactio ꝯtrahit mẽbꝛũ: quapropter nõ opʒ vt incarnet̃ caput vulneris neq͡ʒ colligat̃ nisi post sanitatẽ. ¶ Cũ ergo est in eo strictura amplieẽ: qm̃ illđ perducit ad putrefactionẽ vulneꝝ per illđ qđ aggregat̃ in eis de viru et aliis: et cũ hoc dolor fit vehemẽs quare nõ opʒ vt incarnet̃ oĩno nisi postq͡ʒ exiccat̃

exiccatione decenti: et securitas fit ex omni apate et putrefactiõe. Et propter illud oportet vt soluatur strictura super medicamẽ vt festinetur ex alio. Et fortasse soluit in die: aut in nocte bis: aut ter. Et fortasse est necessariũ vt facias illud iterũ in nocte illi⁹ diei: aut die illi⁹ noctis si fuerit in longitudine: ꝛ proprie qñ illic est mordicatio⁹. Qđ si nõ fuerit: tũc necessitas illi⁹ erit minorꝛ sufficiet bis facere illud mane et vespere. ¶ Et opꝫ vt obserues in medicinis eorũ ne calefaciant vltra ꝙ sit necesse: neqꝫ abbreuiet in calefactiõe necessaria: et sĩr in absterſiõe et exiccatiõe et in ꝯtrario vtriusqꝫ. Cũ ergo videris qđ iã calefactũ est: tũc infrigida ipm.s.mẽbrũ cũ mẽsura q̃ minuat additionẽ ab eo qđ est necessariũ. ¶ Et qñqꝫ experiuntur cerata facta cũ euforbio sup crus hominis sani similis infirmo in ꝯplexione sua ꝛ ipsius forma: et ꝯsideratur an superfluant in calefactione eius: an non calefaciãt ipm in aliquo de quo sit curãdũ: aut calefaciãt ipm calefactiõe tpata: ꝛ tũc ẜm illã quãtitatẽ: postea administrãtur sup infirmum: et experiũtur sup ipm ſcđo. verꝫ vt experiãtur sup aliũ de illis q̃ similant ei in primis est melius vt nõ sit necessaria in experiẽtia eoꝝ sup ipꝫ alteratio plurima. ¶ Et cũ hoc toto cũ neru⁹ est discoopt⁹ et vuln⁹ amplũ valde: nõ suffert aliq̃d valde calidũ sicut euforbiũ ꝛ sulfur et eis similia: imo indiget medicamine qđ est sicut tutia ꝛ iteꝝ medicamine facto ex calce abluta ablutiõe vltima in hora vna. ¶ Et opꝫ vt sit oleum qđ administratur in ceratis ei⁹ ꝛ ei⁹ linimentis sicut oleũ ro. et myrtinũ qđ non tetigit sal et glutinũ iteꝝ qñ administrat in istis medicinis opꝫ vt sit ablutũ: ꝛ mel iterũ opꝫ vt sit ablutũ et tutia opꝫ vt sit abluta: ꝛ non oportet omnino vt sit in eis de acuitate et mordicatione. Et si fuerit in eis stipticitas parua in curatione discooperti licet cum virtute resoluẽte sine mordicatione: ꝛ proprie quãdo infirmus est debilis ꝯplexiõis. ¶ Mẽbra itaqꝫ digniora elõgari a frigido ꝛ aquositate et vẽtositate vel vnctuositate ꝛ eis sĩb⁹ sunt cũ sunt discooperta: nõ eñi est eoꝝ nocumentũ in discooperto cui obuiat et qđ ledũt: sicut est eoꝝ nocumentũ in eo cui nõ obuiat nisi parum et nõ obuiat nisi ei qđ ꝯtinet ipm: ꝛ ipsum sequit: ꝛ si nõ fuerit excusatio tũc ẜm ꝙ diximus. ¶ Qđ si fuerit illic virt⁹ aliqua in creatiõe: nõ erit malum si administres trociscos de colcotar ꝛ trociscos andronij ꝛ prassiũ cũ vino cocto aut cũ oleo. in hyeme quidẽ cũ oleo subtili: sꝫ in estate cũ oleo rof. ꝛ thus et glutinũ albotin ꝛ albezard cũ quãtitate minore ꝙ de medicinis discooperti. ¶ Et de eo qđ rectũ est qualiacũqꝫ sint vulnera est vt ponat super medicamen methabazalenis infusus in oleo: ꝛ sicut neruus discoopertus est dignior alijs neruis vt alleuiatio fiat in eo: similiter ligamẽta q̃ nascũtur inter ossa sunt figura ꝛ digníoꝝ vt opetur sup ea cũ medicamine forti. Ligamẽta aũt q̃ cõtinuãtur cum lacertis sunt inter vtrasqꝫ res.

¶ Et de vulneribus a qũibus necesse est magis elongare aquam est

vulnus nerui: et similiter frig⁹ quouis minore est: tamen est de rebus nocibilioribus ei: et oleum iterum nocet: et non est necessarium nisi apud sedationem doloris calidum. Et non opus vt abluatur vuln⁹ neque cum aqua: neque cum oleo immo sollicitus sis vt abstergas humiditatem cum pannis aut lana in fine lenitatis neque etiam cum vino cocto nisi sis secur⁹ a nocumento humiditatis ei⁹. Et quando exigit aliqua egritudinum vt super ipsam ponatur: et proprie super illud quod est discoopertum oleum: tunc opus vt transeat super ipsum in primis vinum coctum: deinde oleum. ¶ Inquit Gal. Accidit cuidam homini punctura cum ferro minuti capitis et disrupta est cutis et continuata est quibusdam neruis man⁹ ei⁹: medic⁹ ergo posuit emplastrum quod iam expert⁹ fuerat in incarnatione vulnerum magnorum in carne: quare apatus est loc⁹. Et postquam apat⁹ fuit: posuit desuper medicinas mollificantes sicut emplastrum de farina tritici et aqua et oleo quare putrefacta est man⁹ hominis et mortu⁹ est. Et quando accidit spasm⁹ ex vlcerib⁹ in eis tunc de eo quod necessarium est si iam stricta fuerit scissura cutis est vt aperiatur et administretur medicine conferentes illis vlceribus exiccantes ea subtiles valde. Et vt sit sollicitudo in hoc vt perueniat ad profundum. Et quando est vulneris disruptio et punctura et non est apa: tunc curatio est curatio localis. Et opus vt sit fortioris caliditatis et fortioris exiccationis quam illud quod administratur super scissuram quoniam illud penetrat ad egritudinem facilius. Et opus vt sit regimen vulnerati in neruis subtile: et vt sit in vltimo subtiliationis. Et cum dolor facit accidere apostema tunc necessarium est dare cibum et proprie quando vulnera sunt in latitudine: nam necessaria est flobothomia vene sine sollicitudine et sine timore sincopis: verbi gratia: et opus vt sit stratus eius humidus. Et obserues membra propinqua vulnerib⁹ cum inunctione et similiter caput eius et collum et subascellas ipsius cum inunctione si fuerit vulnus in superioribus: et similiter pectinem et inguina: et proprie si fuerit vuln⁹ in inferioribus et partibus cruris.

¶ De medicinis vulnerum neruorum et vlcerum ipsorum. Ca. 3.

Glutinum albotin est de melioribus medicinis vulnerum neruorum: verum illis qui sunt sicut infantes et mulieres et cui⁹ complexio est vehementis humiditatis sufficit quod est sicut glutinum albotin solum puluerizatum cum pauco oleo quod ipsum leniat et viscosum faciat si fuerit siccum et resina loco eius. In illo autem cuius complexio est siccior et caro durior: opus vt misceatur cum eo euforbium et quod est ei simile aut vetus aut recens aut parum aut multum secundum complexionem corporis et eius calefactionem. Et sit summa eius quod datur de forti recenti .xij. pars kerat: aut de glutino albotin aut ei simili sit tertia pars kerat aut ei⁹ cum quo miscetur. Et quandoque admiscetur ei preter euforbium de lacte titimali quoniam est mirabile: et de assa et de serapino et de opoponaco: et quod est debilius. s. baurach et spuma eius: et sulfur calefactum cum oleo secundum quantitatem sorditiei balnei: et flos lapidis assi: et omne attractiuum humiditatum ad exteriora et dragantum iterum: et

cinis purgationis eris ꝛ ꝯglutinatio auri. Et foꝛtasse non reperit in pꝛincipijs vulnerum neruoꝝ nisi fermentū ꝛ adminstratur ꝛ confert eis: ꝛ attrabit ex pꝛofundo attractione bona. ¶ Et multotiēs iuuatur cū foꝛditie vasoꝛū apū cū non est pꝛesens eufoꝛbiū: aut farina lolij cum aqua cineris emplastrata: ꝛ administratio glutini albotin est melioꝛ rescū qua incipitur: ꝛ post ipsum sicut emplastrū basilicon ꝯfoꝛtatū cū eo cum quo opꝫ vt ꝯfoꝛtetur de illis q̄ dicta sunt Et foꝛtasse permiscet cū ceratis ꝛ calefacit ea: ꝛ opꝫ vt sit ablutum. Et quod eo melius est: est illḋ qḋ est ablutū cū aqua maris in sole calido ꝛ quāto plus abluitur: fit ma gis iuuatiuū. Et de medicinis bonis est medicamē Sal.cōpositū ex cera ꝛ eufoꝛbio ꝛ pice ꝛ oleo grosso ꝛ de vnoquoqꝫ sit pars media: ꝛ de oleo pars vna: ꝛ oleū balsami cū subtilitate sua non est multe calefactionis: dico ꝑpter velocitatem sue resolutionis. ¶ Et cū vulnera fuerit gauziratū aut pūctura ꝛ nō associat eis apa neqꝫ putrefactio: tūc opꝫ vt administret emplastrū cū eufoꝛbio aut fimo colūbino ponat i coꝛpoꝛe subtilioꝛe eufoꝛbium ꝛ i spissioꝛe fimus colūbinus: ꝛ adde ꝛ minue ſm qḋ vides de dispositione coꝛpoꝛis ꝛ eius foꝛma: ꝛ dilata si sunt stricta. Et scias ꝙ medicamē qḋ necessariū est in gauzi necessariū est vt sit foꝛti⁹ eo quod est necessariū in scissione. ¶ Et cū accidit in vulneribus putrefactio tūc serapinū est bonū ꝛ farina boꝛobi veꝝ cū accidūt apata: tūc farina oꝛdei ꝛ farina fabarū ꝛ farina boꝛobi iteꝝ q̄ iaꝫ decocte sunt cum aqua cineris aut aqua pura in qua sit virtus serapini.

¶ Et cū vides vulnera ad sanitatem peruenire non timeas tūc administrare desuper vinū coctuꝫ: opꝫ ergo vt administres medicinas infusas in eo: deinde calefac ipsum: ꝛ accipe ipsum cū pannis infusis ꝛ stringe desuper.

¶ De apostematibus que accidūt neruis vulneratis. Ca.4.

Iam scit ex eis q̄ pꝛemisimus ꝛ scire fecimus ex canone curationis neruoꝝ quis sit mod⁹ curatiōis apatū: q̄ accidūt eis cuꝫ vulnerant: ꝛ opꝫ vt iterem⁹ illḋ explanādo. Dico ergo illḋ qḋ Sal. dixit in libꝛo catagenis. ¶ Inquit. Cū accidit in vulnerib⁹ neruoꝝ ꝛ mēbꝛoꝝ neruosoꝛum flegmō: ꝛ flegmō est foꝛtis inflamās valde: tūc opꝫ vt administrētur in curatione ei⁹ medicine facte cū aceto ꝛ lapidib⁹ mineralib⁹ quas dixit: ꝛ plurimū eoꝝ est in tractatu secundo catagenis: quaꝝ vna hec est. ℞. calcadis.ʒ.ſ. ꝛ quartā: ꝛ dꝛagantı.ʒ.ix.ꝛ.ʒ. ꝛ quartā ꝛ scoꝛie plūbi.℥.ij.ꝛ.ʒ.ij.ʒ. ꝛ coꝛticū thuris.℥.ſ.ʒ. bezard.℥.ſ. ꝛ cere.℥.vij. ꝛ olei.℥.ix. ꝛ aceti foꝛtis lib.ij. ꝛ quartam: terātur medicine sicce ꝛ infundant cū aceto.x.diebus ꝛ soluantur ea q̄ soluunt ꝛ infrigidētur: ꝛ misceant oīa in olla ꝛ misceant motu exquisitissimo donec equētur: et opꝫ vt distillet super membꝛū infirmū ex oleo bis āt ter in die. Et cū ponitur boc medicamē desup opꝫ vt ponat sup ipsum defoꝛis lana iā infusa in aceto ꝛ oleo calefactis equali caliditate. Nam non est aliquid nocibilius omnino neruis infir-

mis neq deterius super eos q illud qd est frigidum. Qd si necessariu sit emplastrare ista membra in dispositione emplastro facto cu aceto et melle et cinere: tuc oportet vt emplastrum sit coctu: et vt sit farina eius farina horobi. Si aute non fuerit tibi presens tunc administra farinam fabarum aut ordei.

¶ De attritione neruoru et eorum torsione. Ca.5.

Cum neruis aduenit attritio tuc si no fuerint cu eo vulnera neq apata ad hoc curet cu eo qd sedat dolore: et silr quando accidit apa tuc no cures ipsum cu eo qd rupit sicut aqua cineris et similia: immo cura ipsum cu sedatibus dolore. Et silr op vt embrocetur membru cu oleo calefacto embrocatioe continua: et sint in virtute illius olei mollificatio et resolutio. Et de oleis bonis in hoc est anetinu et oleu de alacboen et oleu de ruta: et silr emplastra conuenientia ad illud. Et similiter maluauisc' est mirabilis cu terit et ponitur super neruos tritos. Et caro vereneriarum est mirabilis: et fortasse curat cu cepa bis cocta. Quod si fuerit illic apa tunc regime in sedatione apatis eius est vt administret desuper congelatu vue cum vino et pauco aceto et oleo cu quatitate conueniente; et calefiat cum equalitate et submergatur lana sordida et pprie lana ysopi: et ponatur desuper: et si fuerit hec lesio in iuncturis tuc illic est meli' vt sedetur dolor: et ponat medicame forti': et compositu cu eo qd maturat et resoluit sed cu stipticitate teperata: et opponat p id apati et non addat in eo: et considera in dolore et apate: et intede ad id ex eis qd e vehemetioris intetionis: et qn no est dolor tunc pfora et administra id qd est forte sicut aq cineris et acetu et vinu item. Et qn apa iam prologatu est tuc conforta medicame factu cu aqua cineris et quod sit cu sorditie balnei. Quod si fuerint illic in cute vulnera: etiam tunc necessaria sunt illa in quibus sunt exiccatio fortis et aggregatio et strictura qb' colligatur ptes sicut farina fabaru et acetum et mel et e medicame bonu. Et si vis vt sit fortioris exiccatiois pone in eo farina horobi: et si adest voluntas vt sit forti' item ponat i ipso radix lilij. Et si fuerint vulnera taliter vt no curet de eis tunc curentur nerui cu eo qd prohibet apostematione neruoru: et non sit occupatio cu eis et caro ostrearu est mirabilis: et qnq curatur cu cerato ex sale: et emplastru cu olibano: et myrrha est cois iuuametij in vtrisq dispositionibus: et si fuerit cu vtrisq rebus dolor clamosus: tunc op vt misceatur cu medicinis pix et emplastret cu illo calido. ¶ Et op vt caueatur in torsione neruoru aqua et no approximet neq calida: neq frigida: immo administrentur olea qbus est virtus aromaticoru stipticoru calefacta et spēru quibus est hec dispositio.

¶ De indicijs neruoru corruptorum. Ca.6.

Quādoq accidit frustis neruoru corruptio. Et est necessariu vt extrahat: op ergo vt extrahat extractione vene ciuilis.

¶ De neruoru duritie et eoru torsione. Ca.7.

HOc multotiēs accidit a verberatione: aut casu: ꝛ qn̄ ꝑmitit sentitur cū eo stupor: ꝛ cura duritiei neruoꝝ ꝑrima est cura-tioni apatum duroꝝ ꝛ alrosbot: ꝛ nos diximus in tabulis medicinarum singulariū ꝛ in antidotario ꝙ necessariū ē rememorari de medicinis eius. Et qđ narrabim⁹ hic sunt medicine expte: in eo de q̄b⁹ sunt leues sicut vt sumat bdellij iudaici pond⁹.ʒ.x. ꝛ infundat in aq̄ ꝛ soluat in ea ꝛ cōficiatur cū eo quātum ipſ m est de radice maluauisci ꝯtriti valde ꝛ emplastret cū eo. Et silr radix lilij ꝯfecta cū ꝯgelato vue. Et iteꝝ ammoniacū ꝛ galbanū ꝛ euforbiū aggregata cū fece olei: ꝛ iteꝝ sumat semē alnaru ꝛ fiat emplastrū cū vino cocto: ꝛ iterū medicamē dyaqlon cū medietate sui de stercore caprino ē vltimum.

¶ De rememoratione egritudinū ossium. Ca.8.

IN ossibus aūt accidūt egritudines ex corruptione ꝯplexiōis ꝛ ex solutione singularis ꝛ fractura ꝛ dislocatione ꝛ putrefa-ctione ꝛ vlceratiō e ꝛ excorticatione. Et nosquidem loquemur de fractura ꝛ dislocatione que indigent restauratione post hunc locū. Illas aūt que de eis indigēt alijs medicinis dicem⁹ hic querentes auxilium a deo.

¶ De ventositate spine ꝛ corruptione ossis. Ca.9.

VEntositatis spine causa sunt humores acuti penetrantes in os corrodentes ipsum: ꝛ incessus vētositatis spine et incessus doloris iuncturaꝝ veruntamē materia in dolore iuncturarū est in carne: ꝛ materia in vētositate spine est in osse: ꝛ ei⁹ additio corrūpit ossis partē vnā post aliā. Dixerūt quidā ꝙ spina est spasmus in toto corpore propter vlcus ꝛ non affirmatur.

¶ De signis corruptionis ossis. Ca.10.

CUm ossi accidit corruptio vides carnē sup ipsum mollescere: ꝛ mollē fieri: ꝛ incipit in via fetoris ꝛ vir⁹. Et penetrat p eā tenta facillime ad os. Cumqꝫ ꝑuenit ad os nō inuenit ipsuꝫ lene ita vt lubricet ab eo imo adheret ei parūper ꝛ q̄si inuenit rē nō firmaꝫ in seipsa imo hñtē fracturā aut putrefactionē: ꝛ fortasse destruit ꝛ lenitur: ꝛ ꝑprie qn̄ nō est corruptio in ꝑncipio: nā in hora ꝑncipij nō appet illđ cū tēta. Et qñqꝫ significat lubricitas ei⁹ supflua corru-ptionē ei⁹ ex hoc ꝙ qn̄ lubricat in eo tēta: in ei latere significat se-parationē pāniculi ab eo ꝛ illđ ꝑpter corruptionē q̄ incepit ꝛ illa q̄ īcipiet cū corrūperet caro supr aipꝫ: ꝛ cū discooperueris eā ab eo: inuenies ipsum mali coloris: ꝛ multotiēs q̄dē antecedit ipꝫ apa ꝛ corruptio carnis ꝛ mēbri in primis ꝛ mors deinde venit ad ipsum.

¶ De curatione eius. Ca.11.

CUratio corruptionis ossis est eius fricatio ꝛ ipsius destructio q̄t ei⁹ abscisio ꝛ ipsius serratura siue fit fistula siue non fit. Nā necesse est fricare ipsum ꝛ radere aut cauterizare perueniēdo ad vltimum corruptionis eius: vt cadant cortices corrupti ꝛ remaneat sanum. ¶ Et quandoqꝫ cadunt cortices ossiū per medicinas iterū

sicut cadũt cortices capitis ꝛ alioꝝ. ¶ Et de illis ē medicamē cuiꝰ hˀ est descriptio. ℞. aristologiã ireos myrrhã aloē cortices plãte opoponaci cãbil adustũ scoriã eris cortices pini aggregeť: ꝛ ē mirabile faciēs cadere cortices ossiuȝ ꝛ nasci carnē bonã sup ea. ¶ Et si fuerit corruptio ossis ꝓfundior illa: tũc necesse est ꝯcauare ipȝ. Qđ si corruptio iã ꝑsecuta ē medullã nõ ē excusatio q̃n assumať illđ os cũ medulla sua. ¶ Et si corruptio fuerit de illis quas nõ sanat nisi abscissio: ꝛ serratura totiꝰ ossis mẽbris: aut plˀimũ eiꝰ qđ circũdat ipȝ: tũc sciat locũ ĩ quo opȝ vt icidať ita vt reuoluať tẽta vsq̃ ꝯseq̄ť locũ in q̃ iueuit adherẽtiã ossis vltimã: q̃m illic ē terminꝰ. verũ q̃n ē os corruptuȝ ex capite core ꝛ anche: ꝛ sicut spõdilis dorsi: tunc fugere ab eiꝰ curatiõe ē meliꝰ ꝓpť nuchã. ¶ Et si timeť ꝙ corruptio ossis seq̄ť corruptionē carnis cuiꝰ casus accidit priꝰ: tunc ĩfrigidare ꝛ accipere carnē ab eo ē ꝯueniēs ꝛ ē eiꝰ cura. ¶ Et opȝ vt ĩfrigideť mẽbrũ sanũ cũ epithimati bꝰ q̃ sciuisti in cap. corruptiõis carnis disco ꝑte ab eo etiã ꝛ cũ eoꝝ silibꝰ.

¶ De modis seruãtibꝰ os corruptũ. Ca. 12.

Inquit: eleueť caro ab osse ita vt ponať in extremitate eiꝰ filũ cũ quo tẽdať ad supiora vite: ergo tẽdať cũ eo membrum: aut aliđ ex illo loco ad iferiora vt nõ associenť ei dẽtes: ꝛ serra ipȝ. Et q̃n est tibi necessariũ serrare costã: aut os sub quo est tunica aut aliq̃d nobile sicut tunica costa ꝛ nuche: pone sub serra laminã qua ꝯserueť mẽbrũ nobile. ¶ Qđ si caro fuerit ẜm rotũditatē suã tota discoop ta tũc serra ipm q̃m oriť caro sup os qđ iã discoopertũ est ex oĩbus laeribꝰ suis. ¶ Qđ si ꝑtes ossis corrupti fuerit ꝓpe iuncture: tũc extrahe ipm ex iũctura. ꝛ si corrũpiť os brachij totũ aut cruris: tunc auferať totũ. Caput aũt anche ꝛ core ꝛ spõdiles dorsi q̃n corrũpunť tũc fugiať ex curatiõe eoꝝ propter locum nuche.

¶ De eo qđ remanet de frustis ossiũ et corticũ eorum in vlceribꝰ consolidatis. Cap. 13.

Illđ qđ ē meliꝰ ē vt nõ festineť in extractiõe eoꝝ: imo dimittãť nature ꝛ adiuuẽť ꝛ illđ cũ attractiõe pauca eoꝝ q̃ extrahũť i spacio nõ festino. ¶ Et nõ moueanť cũ medicinis et operatione manꝰ. nã quod extractũ est violenter nõ euacuať q̃n faciat accidere vlcera fistulosa. Cũ ergo expellit ea natura ad cutē: et incipiũt exire ꝛ iã separata sunt tũc incarna ꝛ cura vulnꝰ. ¶ Et sic est indiciũ in frustis eoꝝ ꝛ pãniculis de quoꝝ veritate est vt manifestenť: nã cũ tu ꝓperas ꝛ extrahis ea violenter: tũc est in eis timor spasmi ꝛ ꝑmixtionis et febrium. ¶ Qđ si fiãt saniosa non est in eis magnum nocumentum. ¶ Si autem vis scire medicinas illius tunc de illis est medicamen huiusmodi. sumantur oleum vetus ꝛ cera citrina et sordities vasorum apum que vtreq; sint quantum est oleum: deinde soluantur omnia: deinde sumatur pars vna euforbij ꝛ pars

vna lactis titimalli. & tres partes aristologie & fiat ex eis sicut cera tū. ¶ Et sumantur iterū ammonia cū & bdeliū & liniātur cū oleo de lilio: deinde aggregādo totum cū cōtritiōe fiat emplastrum: & ponat desup. ipm. n. est de illis q̄ extrahūt ossa cū velocitate & facilitate.

¶ De medicinis fracture ossis. Cap. 14.

Fracture est curatio cū manu quā dicemus & curatio cū medicinis quas dicemus conferentibus fracture ossium & torsiōi. ¶ Epithima ad fracturā et torsionē. R. mugath mes excorticato rū. aā. x. aloes maluauisci al. acatie. aā. v. luti. xx. liniātur cum albumine oui si fuerit apa calidum. Iterū folia alethil et cupressi & myrthi & salicis terantur & exprimantur & sumantur galle: et rose & cepa narcisci est de illis q̄ dicta sunt & de rub. et bolusar. et laudanuꝫ et fausel et kamaha et altea et mes et acatia et mellitotū & sansucū & adde in eo si indiges calefactiōe sansuccū enullā et cupressum. ¶ Ad fracturam & torsionē cum apate caso. R. mes excorticatoꝝ. 3. xx. mugat balaustie acatie emplastret: & est forte valde. ¶ Et de medicis ei⁹ sunt folia myrthi et laudanū & gallia et crocus et lutum est bonū attritioni et oleum iterum est iuuatiuum ad fracturam et ad dislocationem et ad torsionem. Iterū mugab & mes altea acatia lutum aloes myrrha liniantur cū aqua myrthi.

¶ Fen. v. incipit de restauratiōe & est tractat⁹ tres.

¶ Tractatus primus de dislocatione & restauratiōe.

¶ De sermone vniuersali de dislocatione.

Capitulum. j.

Dislocatio est egressio ossis ex loco suo q̄ est per naturam apud illum qd̄ ei vicinū existit integre. ¶ Si aūt nō egrediatur integre nominat separatio iuncture ad partem profundā aut procedentē aut eminentem que cognoscitur sensu. Et est separatio non integra quam quidaꝫ nominant torsionē. ¶ Cum ergo est ille sio que nō mouet os sed attrahit qd̄ continet ipsum: tunc est alguaenu & nō est ex genere torsionis & qn̄ accidit iuncture res tertia & est vt elongetur & addat sup lōgitudinē suam naturalem: et non ꝯsequitur ad hoc dislocationē: verumtamē fit facilis dislocatiōis: & illud quidē multotiēs accidit in adiutorio & coxa. ¶ Et de hoībus est quidā qui preparat⁹ est dislocationi in iuncturis suis qm̄ cōcauitates ossiū iuncturarū suaꝝ nō sunt pfunde: et bucelle q̄ ingrediūtur eas nō sunt intrantes: et ligamentū qd̄ ordinat inter ea ambo nō est firmū: imo debile in creatione sua minutū. Aut humidū suscipiens extensionē.

¶ Aut iam effuse sunt ad ipm hūiditates viscose lubricare faciētes Aut fracti suut margines cōcauitatū ossiū i q̄s igrediunt de ossib⁹ iuncturaꝝ q̄re fiūt ꝯcauitates ꝓstrate sup q̄s nō est distinctio. ¶ Et de iūcturis q̄dē sunt iuncture facilis dislocationis. Et de eis sunt iū cture praue dislocationis: ꝛ de eis sunt medie. ¶ Facilis ergo sicut iūctura poplitis ꝓpter lenitatē ligamēti sui: qm̄ ipsa ē creata lenis ligamēti ꝓpter iuuamēta scita in anathomia. ergo fit ꝓpter illud facilis dislocationis ꝛ ꝓpter illud sustentatur cū pila: ꝛ fit iterū facilis reditionis ad salutem. nam facilitas reditionis est ꝑm quantitatē facilitatis dislocatiōis: et difficultas ei⁹ est ꝑm difficultatē ei⁹ ꝛ iūctura humeri est ꝑxima ei in macillētis nō i pinguib⁹. ¶ Praue vero dislocationis sunt sicut iunctura digitoꝝ ipse enim fortasse non dislocantur: immo franguntur anq̄ꝫ dislocentur ꝛ sicut iūctura cubiti ꝛ ꝓpter illud reditio ei⁹ est praua. ¶ Medie vero sunt sicut iūcture anche. Et qnq̄ꝫ accidit vt fiat facilis dislocatiōis q̄ nō ē facilis dislocatiōis ꝑꝑ aliquā causā ꝛ. q̄re fit ēt facilis reditiōis sicut accidit vt fiat ꝑxis anche plena humiditate: quare fit facilis eius dislocatio: et cū hoc fit facilis eius reditio sicut accidit habentibus venam vase. quare ei omni hora dislocatur eius ancha et redit per quemlibet laborem: deinde dislocaꝫ postea redit: et hoc idiget cauterio et non alio. ¶ Et prauior dislocatio est cum qua abscinduntur capita frustorum ossis quod conglutinat os cum osse et parum reuertitur ad dispositionem suam naturalem: et plurimum illius fit in capite anche deinde in capite adiutorij: ꝛ in duobus focilib⁹ duorū pedū apud calcanenm. ¶ Et dislocatio quidem est fedior quam fractura cum neque redit dislocatio: neq̄ꝫ restauraꝫ fractura.

¶ De signis dislocationis vniuersalibus. Cap. 2.

Accidit in iunctura inclinatio ꝛ ꝓfunditas insolita sicut accidit accidens apparēs in magnitudine carnis spatuleri dislocatione iuncture pedis: ꝛ magis apparens quam illa que est in iunctura colli: et cōparatio est ex illis que extrahunt illud extractione sana: ꝛ est vt consideres locum infirmum cum sorore sua sana illi⁹ infirmi eiusdem non alterius: et cum videris iuncturam non moueri tunc iudica quod dislocata est dislocatione integra sicut quando mouetur motu suo ad oēs ꝑtes et peruenit ad oēs fines suos nō est cum ea egritudo pendens cum separatione.

¶ De signis declinationis. Cap. 3.

Est vt videatur concauitas cum augmento alterius lateris et priuetur in sensu augmento quod fuit sensatum ad interiora in huiusmodi cum hoc quod quidam motus est possibilis.

¶ De signis additionis lōgitudinis iūcture absq̄ꝫ dislocatione. Cap. 4.

Signū ei⁹ est vt sit sicut suspensa: cū ergo ꝯpsseris eā redit ad mēsurā suā naturalē absq̄ꝫ labore: si ꝟo dimiseris eā redit mēsu-

ram suam accidẽtalem. ꝛ accidit ꝓfunditas in quam fortasse ĩgreditur digit⁹ vbi nõ est caro vehemẽtis multitudinis: sicut humer⁹.

¶ De curatione declinationis ꝛ dislocationis. Cap. 5.

Non euacuaẽ quin dislocatio: aut perueniat ad medicũ singularis: aut cõposita cũ egritudine alia ex vlcere ꝛ vulnere ꝛ apate ꝛ alijs. ¶ Qđ si fuerit cũ alia tũc oportebit: vt cõsideres: qm̃ si dislocatio fuerit ex illisq̃ redeũt cũ tensiõe leui nõ faciẽte dolore vlc⁹ dolore vehemẽti qui perducit ad apa nõ tolerabile fac redire dislocationem: et si res fuerit ecõtrario tũc opꝫ vt curetur in primis vlcus aut vuln⁹: deinde cura dislocationẽ et ꝓprie in iũcturis difficilibus ¶ Cũ ꝟo volum⁹ curare dislocationẽ tunc fortasse perducit illud ad spasmũ maximũ ẜm plimũ: ꝛ ꝓprie qñ dislocatio est in mẽbris primis mẽbris ꝑncipalib⁹: et silr̃ est dispositio in apatib⁹ in q̃b⁹ est regimen ẜm qđ nos experimur. Nã si res fuerit facilis ꝛ nõ cõmoueẽ ex ea dolor: neqꝫ reditio cũ ea est difficilis restauram⁹ dislocationeꝫ ꝛ nõ curam⁹. ¶ Si aũt accidit dolor: tũc opꝫ vt nõ p̃sumam⁹: ꝛ si fecerim⁹: tũc opꝫ vt destruam⁹ ligaturã si fuerit dolorosa. Qđ si ingrediaẽ cũ facilitate: curabim⁹ apa itez ꝛ vlc⁹. Et si fuerit dislocatio ꝛ fractura silr̃ ꝛ fuerit tẽsio ĩ pte vna pmittẽs regimẽ vtriusqꝫ rei fiat Et sapiẽs q̃dã narrauit qꝫ cecidit lapis sup extremitatẽ hũeri hominis: ꝛ vulnerata ẽ cut ꝛ caro donec apparuit extremitas lacerti nuda: ꝛ iã dislocatũ erat subt⁹ eã caput furcule. tũc ergo q̃dã stolidoꝝ experimẽtatoꝝ occupat⁹ ẽ i equãdo os: ꝛ reduxit sup ipꝫ carnẽ et cutem: et emplastrauit ꝛ strinxit: quare accidit vt feteret caro ꝛ corrũperet propter vicinitatem suam os donec factum est viride. Et non sciuit quod oportet vt huiusmodi caro abscindatur: et coquatur ille locus cum oleo feruente: et similiter si fuerit illic apa magnũ opꝫ vt curetur apa in primis. ¶ In disloca tiõis aũt singularis ꝛ simplicis rectificatione regimẽ est vt tendaẽ ad c̃triũ partis a qua separatũ est donec opponaẽ extremitas ossis extremitati ossis alteri⁹. deinde reducatur ad locum a quo exiuit et tunc redit. ¶ Et multotiens quidem significat illud vox que auditur: deinde ligetur ꝛ ĩ ligatura est securitas ab apate: aut adiutoriũ ne apostemeẽ: ꝛ necessitas ad ꝓhibendũ apa laboriosũ est maior: ꝛ abhorreẽ vt mẽbro obuient pãni calidi: qm̃ ipse calefaciũt ꝛ addũt ĩ apostemate: immo opꝫ vt sint infusi cerato infrigidato: aut vino pontico: verũtamẽ Hyppo. iussit vt tardetur tensio et reditio vsqꝫ ad diem tertium ꝛ quartum nisi in diebus exceptis. ¶ Et declinationi iterum necessaria sunt huiusmodi: deinde ligetur: ꝛ quando membrum dislocatur ĩ omni motu ꝛ q̃tiens redit: dislocaẽ tũc illud est ꝓpter mollificationẽ: et humiditatẽ: q̃re ĩdiget cauterio. ¶ Et qñ remanet post reditionẽ dislocatiõi: ãt separatiõi durities ꝛ q̃si apostema: administra epythimata ꝛ ẽbrocas lenificãtia. In iceptiõe ꝟo ĩdiget epithimatib⁹ ꝛ ẽbrocis cõfortãtib⁹. ¶ Et meli⁹ est vt ẽbroceẽ sup stricturam proculdubio: in

hyeme qđē cū oleo calefacto qđ fit ex oleis ꝯfortātibus et in estate cū aq̄ frigida. ¶ Et opꝫ vt sit cibatio in dislocatis cū eo qđ ꝯfortat iūcturā et ligat eā secundum similitudinem necessitatis.

¶ De curatione elongationis iuncture. Ca.6.

Oportet vt reuocet os mollificatū ad interiora illi⁹ in quo q̄escit a quo mollificatū est: ⁊ emplastret cū emplastris in q̄bus est virtus stiptica ꝯmixtis cū eis q̄ habent virtutem calefactiuā: sicut si misceātur galle et balaustie et acatia: et similia sunt sicut cū aliquātulo cāphore et costi et vsnee. ¶ Et iterum sufficiat qđ est sicut nux cupressi et iuniperus ⁊ reliqua que cadūt in emplastris rupture: deinde stringatur sicut caput.

¶ De dislocatione mādibule. Ca.7.

Accidit mādibule inferiori vt dislocetur ab ordine suo: quare remanet os apertum: q̄uis sit illud de illis q̄ parum fiunt ⁊ nō accidit casu ꝯpleto. ¶ Et cum dislocatur inclinat ad interiora ex cōtrario eius qđ accidit apud mollificationem que fortasse accidit ei apud saltū: ⁊ est applicatio vnius eoꝝ ad aliā difficilis: ꝫ non priuet motu cū lacertis suis qui veniunt ei a posteriorib⁹. ¶ Et qn̄qꝫ accidit dislocatio ex latere vno: est ergo tunc forma significās ipam cuꝫ declinatio mādibule est ad anteriora cum trāsuersione: ⁊ curatio q̄dē est vna. ¶ Et est de summa ei⁹ qđ indiget vt festinetur ad reducendum ipsum: ⁊ si non perducet ad egritudines ⁊ nocumēta: et cū hoc fit praua ei⁹ reditio: nā facilior reditio eius est illa que est velocior. qꝛ si differatur indurat ⁊ apostemat ⁊ extendit lacertos: et ꝯmouet febres inseparabiles ⁊ dolorē capitis stātem ꝓpter illud qđ associatur ei de vehemētia tensionis lacertoꝝ: ⁊ fortasse fit res praua donec interficit in decimo. ¶ Et qn̄qꝫ accidit vt soluatur ei vēter cum superfluitatibus colericis multis puris: et euomat simile eis quare oportet vt festinetur ad curā. ¶ Et modus regiminis ei⁹ est vt teneat vn⁹ caput eius: deinde intromittat restaurator pollicem suum in os et conuenit infirmo mollificare mādibulā suā ex omni modo. Nā illic sunt lacerti qui iam transuersati sunt propter vehementiā dislocationis: postea moueat mādibulā dextrā et sinistrā: deinde extendat eā subito: deinde reducat eā. ¶ Et ipsa quidem non intrat ad illđ a quo separata est nisi retro: q̄re opꝫ vt extendat eā ita vt equetur ſm illā ꝑparationē. ¶ Et signū eq̄tionis eius est equatio quadruploꝝ ⁊ coopertura et clausio oris: deinde sustentetur cum puluillis et cerato ex cera ⁊ oleo ro. deinde dimittat eā q̄m sanabitur q̄̄ veloci⁹ est possibile. ¶ Si autem non festine fiat: et iā acciderit durities oportebit tunc vt incipias ⁊ lenias duritiem cū embrocis ex aqua calida ⁊ oleo in balneo embrocatione plurima donec leniatur: deinde sedeat restaurator post infirmum ⁊ trahat mandibulam eius ad posteriora donec locetur ⁊ stringatur. ¶ Et opꝫ post illud vt resupinetur eger

super puluinar cui⁹ impletio sit lenis:et teneat vnus caput ei⁹ vt nō moueatur vsqꝫ quo compleatur sanatio.

¶ De dislocatione furcule. Ca.8.

Itaqꝫ furcula nō separaī a latere interiore: qm̄ ipa est ꝯtinua ta cū pectore nō separata ab eo:ꝛ ꝑpter hoc nō moueī ex hoc latere. Et si ꝑcutiaī de foris ꝑcussiōe vehemēti ꝛ stringaī: tūc ipa eq̄tur ꝛ curaī curatiōe q̄ curaī si frāgiī. Uerūtn̄ extremitas ei⁹ q̄ sequitur humerꝫ ꝛ separaī ex eo nō dislocaī plurimū: qm̄ lacert⁹ q̄ hꝫ duo capita ꝓhibet eā ab hoc. ꝛ ꝓhibet eā iteꝫ caput spatule. ꝛ nō moueī iteꝫ furcula motu vehemēti: qm̄ ipa nō ē posita nisi vt sepet pect⁹ ꝛ ā plificet ipꝫ. Et ꝑpter hoc est furcula facta homini soli inter alia aīalia. ¶ Et si accidat ei dislocatio ex luctamīe aut ex re alia siīi huic tūc ipa eq̄tur ꝛ ingrediī ad locū suū cū manu aut puluillis plurimis q̄ ponunī sup eā cuꝫ ligatura q̄ necessaria est. ¶ Et rectificat hec cura extremitates humeri iteꝫ cuꝫ separātur ꝛ reducit eas ad locuꝫ suuꝫ: ꝛ illō q̄ ligātur furcula et humer⁹ est os cartilaginosum ꝛ ipꝫ ingrossaī in macillētis: ꝛ qn̄ remouetur: existimat ille cui nō est experiētia ꝙ caput adiutorij iā separatuꝫ sit: aut exiuit de loco suo ꝛ ꝙ caput spatule videī tūc acuti⁹ ꝛ videtur loc⁹ q̄ est ea inferior ꝯcauus: veꝫ opꝫ vt distinguatur cū significatiōib⁹. ¶ De curatiōe ei⁹ est vt nullo mō applicetur ad caput et similiter humerus.

¶ De dislocatione humeri. Ca.9.

Humerus qn̄qꝫ dislocatur aut in dislocatiōe spatule ambigiī et magnificabitur si dislocatur: veꝫ qn̄qꝫ accidit iūcture humeri et adiutorio vt dislocetur facile: qm̄ ei⁹ ꝯcauitas nō est ꝓfunda ꝛ ligamēta ei⁹ nō sunt firma immo sunt leuia subtilia posita ꝑpter illō facilis mot⁹. ¶ Et ei⁹ dislocatio est res in qua nō accidit in eo qd̄ scim⁹ nisi ꝑm ꝑtē vnā exit⁹ apparēs plurim⁹: ipa em̄ nō dislocaī ad superiora: qm̄ eminētia humeri ꝓhibet ipam: neqꝫ ad posteriora: qm̄ spatula ꝓhibēt eā: neqꝫ ad partē vētris: qm̄ lacert⁹ habens duo capita ex anteriori nō ꝑmittit eā cū ꝓhibitione capitis humeri. ¶ Uerū nō dislocatur nisi ad lat⁹ domesticū aut siluestre. Et separaī ad illō separatione parua. ¶ Ad lat⁹ ꝟo interi⁹ ingrediī qn̄qꝫ exitu plurimo ꝛ ꝓprie in extenuatis macilentis: in istis em̄ cadit dislocatio adiutorij ꝛ ei⁹ reditio ꝑ quālibet causam: ꝛ res vtreqꝫ sunt in pinguib⁹ praue valde. ¶ Et quādoqꝫ accidit adiutorio dislocatio in hora partus difficilis et apud sectionē ab embrione: deinde si non redit velociter non crescit post illud in longitudine ꝛ remanet post illud cubit⁹ paruus quāuis rectificetur: ꝛ qn̄qꝫ non recipit etiam in quibusdam eorum sanationem immo remanet breuis minutus minutum hñs adiutoriū: et brachium in pluribus eorum recipit ꝛ: fit bone dispositionis in pluribus eorum: sed est secūdū dispositionem breuē similis pedi mustelle. ¶ Coxa vero non euacuatur a duabus diminutionibus simul. Et quādo accidit adiutorio fractura in latitudine sua: de

inde restauratur: tūc non est possibile reducere dislocationē eius nisi et frangatur restauratio.

¶ De signis dislocationis adiutorij. Ca. 10.

SIgnū eius est vt videat̄ ꝯcauitas apud caput humeri ꝛ in firmamēto verūtamē istud nō est ꝓpriū isti: immo est iteꝝ ꝓpter ꝯuersationē capitis spatule ꝛ videtur extremitas humeri alteri⁹ acutior hac extremitate si nō acciderit ei iteꝝ separatio in seipa: aut in osse qḋ est caput ei⁹ ꝑ offensionē aut ꝑ aliud. ¶ Et qñqꝫ sedat̄ cum curatiōe lesio ei⁹ ꝛ existimat̄ ꝙ nō sit lesio cum eo. ¶ Et videtur capiti adiutorij dislocatio cū eminētia plurima in ꝑte subascelle ad inferiora et fortasse est possibile in infantib⁹ vt equet̄ caput adiutorij ꝛ videatur adiutorium nō bene annexū alteri bonitate annexionis manus sane ad quā non appropinquat nisi cum labore ꝛ dolore vehementi. ¶ Quod si desiderat eleuare manum ad superiora ꝛ tangere aurem suam non preparatur ei et difficiles fiunt ei motus alij. Et ista signa iterum quandoqꝫ accidunt propter torsionem et apostema et percussionem.

¶ De cura dislocationis adiutorij. Ca. 11.

CUratio quidē illius q̄ de illa est facilis ꝛ in corꝑib⁹ infantiū ꝛ q̄ leuia h̄nt corpora: est vt extendat̄ cū manu ꝛ itromittat̄ sub titilico apud ꝓpinquitatem capitis adiutorij: deinde teneat illā ꝓpinquitatē ꝛ impellat eā ad superiora ꝛ manus altera extendat adiutoriū ad inferiora. Et fortasse est possibile in infantib⁹ vt equet̄ caput adiutorij cū digito medio ꝛ extendat̄ cū illa ea dē manu. ¶ Qḋ aūt est vehemētioris dislocationis in corporib⁹ fortib⁹: leuior modorū in illo est vt restaurator intromittat pedē suū in latus infirmi ꝛ locet calcaneū suū prope caput adiutorij: aut pilā siccā: aut inunctā si fuerit apostema adherens ꝓpe caput adiutorij infirmo resupino. Et extendat manum manib⁹ suis ꝑm rectitudinē q̄si velit eradicare eā ex spatula ꝛ inclinet manum suā parūper ad interiora: ꝛ ingredier: ꝛ iste est rectior modoꝝ omnium ꝛ leuior eoꝝ. ¶ Et iterū querat̄ vir fortis lōgus longior infirmo ꝛ intromittat humerū suū sub ascella infirmi ꝛ eleuet ipm a terra suspensū ab humero suo ꝛ iā extendit manum eius ad ventren ipsius. ¶ Quod si infirmus fuerit leuis pōderis cuius corp⁹ nō grauet suꝑ manum eius; suspendat cū eo aliqḋ quod grauet ipm: ꝛ qñqꝫ ponit̄ loco pedis perpēdicularis eleuata super terrā: ꝛ est super caput eius pila ex pānis ꝛ ex corijs stās in opatione loco humeri viri: ꝛ restaurator extēdit manū a latere alio ꝛ grauet virum si necessarium est ei illud cum pondere: aut suspensione: ꝛ qñ fit prauum; aut fit difficile ꝛ prolongatur tempus: tunc fortasse indiges eo quod est fortius post embrocationes ꝛ balneationes: ꝛ fit quādoqꝫ instrumentum sile manubrio sarculi ꝛ est virga breuis cuius lōgitudo est longitudo adiutorij: aut plus: aut minus super cuius ca

put est pila: et ipsius pila facilior est vt fit ex pānis et coriis: et impellitur cum illa virga illa spera sub titilico: et oportet tunc cum voluntas est vt fiat vt annectat vir fortis instrumentum titilico impellendo ipm cum eo ad superiora: aut duo viri donec restant restaurationi extendenti manu: et teneat vir alius humerum eius alterum vt non separetur subito: aut impellat illum humeru: et restaurator ille iam incepit extendere manum eius et trahere eam ac si voluntas eius fit vt separet eam a spatula eradicando: et fit illud ad anteriora parumper. Et quādo fit illud cadit adiutorium in iunctura sua: deinde pila annectatur titilico annexione forti sustentādo ad superiora caput adiutorij: et oportet vt fit sustentatio secundum ipsum: et spera fit super illud quod sequitur caput adiutorij in infirmo. ¶ Et oportet vt in fine quod est sub eo vt non frāgatur adiutorium: quoniā non est possibile post restaurationem eius vt redeat ad locu suum propter illō quod sciuisti. ¶ Et medicatur quandoque cum scala ita vt ponatur caput adiutorij super gradum scale qui iam lenificatus est et preparatus cum inuolutionibus secundum formā conuenientem: et suspēditur vir ex alio latere et extenditur manus et ingreditur caput adiutorij in locum suū. Uerum oportet vt fit suspēsior gradus scale prope caput adiutorij vt nō frāgatur et fortasse ponitur loco gradus et glomeris perfici res potens ex illo eodē loco et non remouetur ab eo ad locū alium: quoniam timetur ex hoc fractura adiutorij. Et curatur quādoque aliis modis deriuatis ex istis modis: et melior modorum est modus primus. ¶ Cum ergo redit dislocatio ad locū suu: tunc melior ligatura eius est vt ligetur pila cū humero ligatura facta cū vittis satis prohibētibus separationē eius quod redit: et oportet vt penetret vitta super ipm aut vitta alia desuper secundum modū crucis vsque ad humerū alterum: et quandoque cadit crux super humerū infirmū: deinde ligatur adiutoriū cū latere ad inferiora et ligatur cubitus et extremitas manuum ad superiora ex parte colli et nō resoluitur vsque ad septimum aut post ipsum: et ciba ipm sicut scis. Quod si assiduatio fiat quotiens redit tunc necessarium est cauterium.

¶ De dislocatione spatule. Ca.12.

Iam dictū est illud: et restat de illis quorum casus nō accidit: et mirantur ex ea tales quales Hyppocrates et Gal.

¶ De dislocationibus ossis parui apud humerum. Ca.13.

Accidit quandoque ossi paruo quod est caput humeri vt separetur a loco suo quare accidit etiā concauitas sicut in dislocatione.

De cura. Ca.14.

Non oportet vt extēdatur tēsione fracti: sed coarctetur et stringatur cū digitis et inclinetur ad locū suū et stringatur sicut stringitur furcula cū puluillis. Nā ipsa ligatura iterum quandoque facit ipsum redire ad locum suū violēter: et nō curatur de illo quod est de vehemētia illius ligature et seruatione eius sicut curatur de eo in furcula.

¶ De dislocatione cubiti. Ca.15.

HUius mēbri dislocatio fit difficilis: et fit difficilis ipsius reditio propter vehemētiā ligamentorum cōtinentiū ipm et eorum breuitatē: et propter suā cōtrarietatē cōcauitati: et qnq accidit ei separatio parua: et accidit ei dislocatio itegra i qdusdā horis. ¶ Et qn dislocat: signisicat eius dislocationē gibbositas in latere et arcuatio i latere: et deterior eius est qd dislocat ad posteriora: qm est inobediētis curationis valde. ¶ Et plurima qdē dislocatio nō accidit nisi in focili iferiori et est turpior et fedior propter illud qd accidit ei de reditione: focili vero superiori parū accidit et nō est cū feditate dislocatiōis iferioris: qm ipsū est vehemētioris cōtinuitatis cū vola: et ē lōginqus ad hoc vt remoueat. et nō ē poss̄e vt dislocet vnū duorum fociliū nisi elōget a secūdo elōgatione aliqua. ¶ De cura. Capitulum. 16.

OPortet vt festinet ad eius curationē: qm pperat ad ipz apa calidū phibēs a curatiōe. qm extēdere adequādū ipm tūc pducit ad pditionē licet iterū nō sit possibile vt eqtur apate illic existēte ¶ Et separatiōi qdē parue succurrit cū qlibet difficultate: imo adiungat volā cū reditione eius ad locū suum. ¶ At dislocatio cōpleta si est ad interiora est regimē: et si est ad posteriora est ei regimē aliud. ¶ Et illa q est ad anteriora redit ad locū suū cū pcutit vola sua humerū: qui opponit ei pcussionibus aliquibus manu iam pparata sicut oportet: et adiuuatur manu altera et ingreditur.

¶ Dislocatio vero ad posteriora oportet vt extendatur tensione vehementi: deinde pcutiat eam ad posteriora. Quod si non obedit per illud teneant adiutorium et brachium duo fortes: et liniat restaurator manum suam cum oleo et incipiat abstergendo inungere cubitum cum vehementia donec ingrediatur: deinde oportet vt stringat ipsum: et ponat brachio suspensorium dimittens cubitum angulatum secundum quantitatem quam tolerat in prima hora: deinde non cesset constringere suspensorium paulatim donec constringatur angulus.

¶ De dislocatione iuncture rascete. Cap. 17.

IUnctura rascete est facilis dislocationis et difficilis vnitionis nā qn extēditur extensione parua et opponit vnum duorum mēbrorum alteri redit: sz eius bucellatio est praua: qm illud qd continet ipsam de corporibus apostematur et prohibet bonitatez vnitionis. ¶ Et modus extensionis eius est vt extendat vir focile ad posteriora et extendat restaurator volam ad contrarium illius partis immo ad anteriora: et extēdat vnūquenqz digitū incipiens a pollice et proueniens ad minimum: nam equatur per illud et regit: deinde emplastret ipsam et stringat.

¶ De dislocatione digitorum et signis eius. Cap. 18.

QUando dislocantur digiti inclinant ad anteriora et appet illic eminētia in interioribus et appet cōcauitas dorsi: et similiter fit in ossibus rascete. ¶ De cura. Cap. 19.

IN reditione digitorum et dislocatiõe est difficultas q̃dã: et nõ oportet vt extẽdant extẽsiõe eq̃li: imo opz vt expectes sup eos: et eleues radicẽ ex manu tua sub q̃ cadit radix ei⁹ qñ strigis super eũ ad inferiora ac si tu eradices ip̃z ex loco suo: et tũc videbis dislocationẽ iã intrasse et rectificari.

¶ De separatione ossium rascete. Capitulum.20.

OPortet vt in ea fiat qd̃ possibile est de eq̃tione et ipulsiõe oĩs declinatiõis et eminentie ad contrariũ parti s illius: et positione astellarum et strictura earum desuper vt dimittatur super eã: et vt ponatur loco earum sup eam plumbum equatum conseruans locum cum grauitate sua. ¶ Uerum opz vt antequam ponatur desuper astella aut plũbũ vt ẽplastres cũ ẽplastro ꝯfortatiuo de illis q̃ scis et nõ moueat.

¶ De dislocatiõe spõdiliũ et separatiõe earũ. Cap.21.

QUando spondilis dislocatur dislocatione completa iterficit proculdubio: et nõ completa iterum quando remouet remotione plurima q̃uis sit minus q̃ completa est mortalis: qm̃ proculdubio coartat nucham coartatiõe forti si resistit et nõ obedit. ¶ Et si est spondilis prima colli et q̃ sequit eã puat animal anhelitu et morit statim: qm̃ nerui ãhelit⁹ coartant: q̃re nõ faciũt operationẽ suam. ¶ Et si est de spõdilib⁹ dorsi et dislocat ad partem interiorem nõ est possibile vt curet: et est de illis q̃ iterficiũt velociter. Et si morat et non est possibile taliter q̧ phibeat anhelitũ retinet sterc⁹ et vrinaz et interficit. Et si moratur et non coartat nucham coartatione vehementi aut coartat et non apostemat: aut sedat qd̃ est cum eo de apostemate non est excusatio quin nocumentũ ingrediatur nuchã et neruos qui sunt sub illo loco et facit superfluitates exire inuolũtarie. ¶ Et si est ad posteriorẽ tũc nocumẽtũ qd̃ facit nuche est min⁹: verũ necessariũ est nocumẽtũ iterũ. ¶ Et coartatio neruorum q̃ debilitat pedes et debilitat lacertos: vesice et ani: quare necessaria est virt⁹ fortis et impulsio vehemẽs et pcussio magna que fere frãget simenia ei⁹ donec redeat ad locũ suũ: et anteq̃ redeat ad locũ suũ iã fracta sunt p illd̃ eius simenia: et qñq̧ dislocantur ad duo latera et ad supiora. ¶ Et in hui⁹ q̃dẽ.c. diuisiõib⁹ iã locuti fuim⁹: vbi locuti fuim⁹ de gibbositate: ergo cõpleat illic. ¶ Et signũ illius est q̧ vides illic aut eminẽtiam in posterioribus: aut arcuationez in pectore ac si fractum sit simenium: sed in eius fractura non est magnum malum. Et in dislocatione spondilis est timor mortis.

¶ De cura. Capitulum.22.

IN illa quidem que est ad interiora ex dorso spes est parua: et paruus profectus est in eius curatiõe. ¶ Illa que est ad posteriora indiget cõpressione cum genibus et fortitudine sicut est operatio balneatorũ: et ponant super eã cũ fortitudine: aut faciat ipm iacere super ventrem suũ et stet sup eum cum calcaneis suis: aut fricet ipm cũ aliobich fricatione asini lissazaracti. ¶ Qd̃ si res fuerit

vehementior illa et fuerit recens dixit Hyp. quod oportet vt sumatur lignum cuius longitudo et latitudo sit tante quantitatis quod capiat infirmum: et terminetur ita vt sit secundum hanc mensuram prope parietem extensum ad latus parietis in longitudine: et non sit elongatio eius a pariete plus quantitate vnius pedis: et ponatur super ipsum stratus planus ad corpus infirmi: deinde balneetur et applanetur super lignum aut super podiale super faciem suam: deinde inuoluatur super pectus infirmi ligature ample duabus vicibus: et earum extremitates egrediantur de subascellis: et ligentur inter duas spatulas et ligentur extremitates ligaturarum latarum ad lignum longum simile manubrio mortarij: et eleuetur hoc lignum super lignum positum aut podiale: et detur ministro stanti apud caput infirmi vt teneat ipsum et vt fiat extremitas inferior inuoluta ad aliquid: et extendatur superior que est apud caput in hora qua oportet et fiat per illud extensio. ¶ Et ligentur iterum pedes ambo simul cum ligatura ampla alia super genua et supra duas spatulas iterum: ligando iterum loca que eleuantur et loco in quo aggregantur due coxe cum ligamento alio. Et aggregentur extremitates horum ligamentorum: et ligentur ad lignum aliquod simile manubrio mortarij sicut est lignum cuius precessit narratio: et eleua ipsum apud extremitatem ligni primi: deinde precipe ministris vt extendant cum hoc ligno extensione que fit secundum contrarium. ¶ Et de hominibus sunt qui faciunt hanc extensionem cum instrumentis et sunt sicut sagitte super lignum erectum apud extremitatem huius ligni magni aut podialis. s. duas extremitates que sequuntur caput et pedes quando reuoluuntur ille sagitte inuoluuntur cum eis ligature que extenduntur. ¶ Et oportet quando fit extensio vt impulsio fiat apud gibbositatem cum radice volarum manuum. Quod si fuerit nobis necesse sedere super ipsum faciemus illud et non timebimus aliquid. ¶ Et si non equatur spondilis cum istis rebus et infirmus fuerit tolerans compressionem: tunc oportet vt concauetur fouea in pariete que est propinquus cum longitudine similis canali recipiens gibbositatem cuius mensura que sit longitudo fouee quantitatis vnius brachij: et non sit altior spondili infirmi neque inferior ea primum: immo oportet vt iam primum sit facta. ¶ Uerum ad hanc egritudinem ad quam diximus in principio vt sit lignum positum prope parietem: deinde sumatur tabula equalis mensure: et ponatur vna extremitatum eius in foueam que est in pariete et ponatur medium loci quod consequitur ex ea super gibbositatem: deinde impellatur extremitas eius alia inferius donec videas quod spondilis iam equata est equatione manifesta. ¶ Et Hyp. quidem iam dixit quod concauatio sola absque tabula rectificat hanc rem: et dixit iterum quod compressio cum tabula sola facit illud. Quod si illud est verum: tunc non est possibile vt administretur extensio quam diximus in principio speciei que nominatur separatio spondilium ad interiora absque compressione. ¶ Et oportet vt post equationem administres tabulam de ligno cuius latitudo sit quantitas trium digitorum: et eius longitudo quantitas que comprehendit gibbositatem: et quiddam partis sane: et inuoluatur super eam panni linei aut stuppa incisa vt non sit dura: et ponatur

super gibbositatē: et liget cum ligamento qđ est necessariū: et administret infirmo cib⁹ subtilis. ¶ Et si remāserit sup illud residuū ex gibbositate: tūc opꝫ administrare curationē q̄ fit cū medicinis q̄ mollificant et leniūt cū administratiōe tabule quā narrauim⁹ tpe longo. ¶ Et q̄dā hoies administrāt tabulaꝫ de plūbo. ¶ Et si dislocat ad vnū duoꝝ laterū equat cū astella aut astellis duabus et stringit. ¶ In facta vero ex hoc in collo ad posteriora et est illa q̄ curat: opꝫ vt resupinet infirm⁹: deinde extendat caput ei⁹ ad superiora cū facilitate: et equet spōdilis eius cū compressione et absterstone. ¶ Et qn̄ equat: ponat sup eam emplastrū confortatiuū: et vela sup ipm cū pānis et stringe desuper astellā cū mensura colli et longitudine ei⁹: et liga eam ad caput et adiutoriū: ita vt nō cadat ligamentum ad guttur: et resoluat in numero dierū et ponant fila cū quib⁹ strigas s̄ꝫ formā vittarū ex marginib⁹ pānorū: qm̄ illa que rotundant ledunt.

¶ De dislocatione albosos .i. iuncture ossis caude. Cap̄. 23.

Albosos qn̄ dislocat tunc illud scitur sensu. ¶ Sed magnitudinē dislocatiōis scies p sensuꝫ iteꝝ et q eger nō expādit pedē neqꝫ in loco dislocationis neqꝫ apud genu: imo est plicatio genu et laboriosior. ¶ Regimen vero illius est: qm̄ cum vis equare illud opꝫ vt intromittas mediū digitū in anum vsquequo opponat loco: deinde preme cū eo ad superiora cū fortitudine. ¶ Et obserua cum manu tua alia locuꝫ albosos donec eques ipm: deinde emplā ipsum: et stringe: et eger minoret cibum et minorabit egestio: et sumat cū hoc quod leniat naturam.

¶ De dislocatione anche. Cap̄. 24.

Coxe qn̄qꝫ accidit silē ei qđ accidit adiutorio de dislocatione ad inferiora sicut mollificare: et nō est possibile si dislocat coxa vt expādat pes neqꝫ iuxta dislocationē apud genu: immo est illđ magis prauū. ¶ Et ei⁹ quidē dislocatio qn̄qꝫ fit ad anteriora et qn̄qꝫ fit ad exteriora: veꝝ plimum dislocationis ei⁹ est ad exteriora: et minorat eius dislocatio ad interiora: et dislocat iteꝝ ad anteriora et ad posteriora et p illas easdem causas. ¶ Et qn̄ accidit in dispositione ptus strictura sup embryonē q dislocat ille pes: tunc facit euꝫ habere crus minutum deficiēs a delatione corporis: quare debilitatur et corrumpitur.

¶ De signis. Cap̄. 25.

Accidit ex dislocatione anche ad interiora vt videas pedē dislocatū lōgiorem altero et genu eminentius: et nō pōt duplicare pedē suum apud inguē inflatum apatum: qm̄ caput coxe iā itrauit in ipm. ¶ Et si dislocat ad exteriora abbreuiat pes: et appet in inguine pfunditas: et accidit in eo quod opponit ei a posterioribus eminētia: et inflatio: et genu est quasi ipꝫ sit submersum ad interiora Et si dislocatur ad interiora pes est longior et non est possibile infir-

mo vt expādat crus suū: τ non sit ei possibile vt plicet ipsum nisi cū dolore: τ nō preparatur ei deambulatio penitus: τ si vult ambulare ambulet super calcaneum. Et accidit ei multotiens ex hoc vt apostemetur inguen eius τ retineatur eius vrina. ¶ Et si dislocatur ad posteriora abbreuiatur pes eius: τ fit super eum expansio difficilis et apparet in ipsius inguine mollificatio: τ est caput coxe decliue ad obliquationem.

¶ De cura. Ca. 26.

Oportet vt ad curandum sit festinatio. Nam si non redit velociter fortasse effundentur ad eā humiditates τ putrefient τ perducent ad corruptionē mēbri toti⁹: τ sequitur illud de timore id quod scis. Regimē vero dislocationis coxe ad inferiora est vt extendas pedē: deinde fac eū redire cū vehemētia postq̄ moueris cū dextra τ sinistra donec opponat ei ad qd redit: τ pone pedi quasi stafam τ stringe sup crus: deinde stringe sup coxā τ super genu strictura q̄ seruet eā: deinde suspēdatur ab humero suspēsione: ne sit possibile cruri cū hoc vt extēdat. Qn̄ vero dislocat ad interiora tūc precipitur vt flectat genua: τ teneat eū hō fortis ex latere emūctorij: τ capiat restaurator manu sua caput coxe apd genu: τ trahat ip̄z ad anteriora: ita vt īpellat extremitatē aliā: τ īpellat ipsuz īpulsiōe tēdēte ad superiora τ exteriora: τ si adiuuat eū ali⁹ ab extremitate alia ex contrario mot⁹ ei⁹: τ iā ligauit eā cū vitta aut cū fune erit bene: deide ligetur cū ligamēto. Uerū qn̄ disloca ad exteriora opz tūc vt firmet restaurator extremitatē coxe: q̄ est apd genu: τ moueat eā ex cōtrario mot⁹ p̄dicti: τ sit ali⁹ tenēs ab extremitate alia mouēs eā ex cōtrario mot⁹ primi τ iā ligauit vittā aut funē. Et in illa q̄ est ex illo ad anteriora aut posteriora stringat restaurator radicē coxe cū ligatura lata: τ capiat sup humerū ad partē q̄ opz s̄m declinationē dislocationis: τ accipiāt viri duas extremitates ligature āple: deinde extēdāt eā oēs simul extēsione qua suspendūt infirmū in aere. Et cū huiusmodi itez est possibile vt redeant modi predicti ad rectificationē. Et medicant eā qn̄q̄ cū thibiren. Et modus illius est s̄m q̄ retulit de eo quidā eorū τ bene egit. Inquit: opz vt caueas foueam longam ligno toto similē aqueductibus. τ non sit longitudo fouee τ profunditas eius plus quātitate trium digitoꝝ: τ non sit lōgitudo eorum adinuicē plus quatuor digitis: τ ponatur extremitas altbibren in partē illius fouee τ sustentēt cū eo: τ sit impulsio ei⁹ ad partem ad quam oportet impellere: et oportet vt sustentetur in medio ligni magni aut pōdialis lignū aliquod rectū cuius longitudo sit quantitas vnius pedis τ grossitudo ei⁹ quātitas manubrij fossorij vt qn̄ resupinatur super dorsum reuoluatur hoc lignū in eo qd est inter alabafegi τ caput coxe: qm̄ prohibet sed illud qd extendit ip̄m a parte pedū: lz illud iterum multotiens indigeat extensione q̄ fit a superioribus. Et cum hoc cū corpus impellit ad inferiora

impellit hoc lignū caput anche ad exteriora: et opz vt sit manus ad inferiora fm modū quē diximus ante hoc precipue ex pede. ¶ Qđ si caput coxe non ingreditur per hanc speciē curationis: tunc oportet vt auferat lignum erectū substentatū: et figantur duo ligna alia super duo domicilia loci illius ligni. s. in oī latere eius lignuz: vt sint sicut postes porte: et nō sit vnūquodqꝫ eoꝝ minus pede: deinde equitet super ea lignū aliud sicut equitat lignū scale: vt sit figura sex lignorum silis littere q̄ noiatur grece bitaneu: hec eñ figura fit cum ponitur lignū tertiū in medio inferius duobus extremis parūper: deinde opz vt resupinet infirmus sup latus sanū et extendāt coxā sanam in eo qđ est inter hos duos postes sub ligno qđ est sile gradui scale: et ponat coxa infirma super hunc postē: vt sit caput coxe equitans sup ipsuz postqꝫ expāsi fuerint sup postes pāni plicati plicatione plurima: vt nō sedat postis coxā: postea sumat lignū aliđ equalis latitudinis cui⁹ lōgitudo sit tante quantitatis q̄ ꝯprebendat ex capite coxe vsqꝫ ad locū calcanei: et ponat in lōgitudine sub coxa ab interiori parte vt retineat caput coxe ad calcaneū: et liget cū eo: deinde administret in gibbositate. Uerū fm ꝙ diximus in eo qđ ꝓcessit opz tūc vt extēdat crus ad inferiora cū ligno ligato cū eo vt redeat caput coxe ad locū suū cū hac extēsione vehemēti. Et est iterū modus cū quo ingreditur caput coxe absqꝫ extēsione infirmi super lignū et est modus quē laudat Hyppo. et ille existimat ꝙ opz vt ligētur manus infirmi simul cū ligamēto lato leni et ligētur pedes eius ambo cū ligamēto lato forti leni sup duos calcaneos: et super duo genua: et sit longitudo cuiusqꝫ eoꝝ a cōpari suo quātitas quatuor digitoꝝ: vt sit crus infirmū extēsum plus altero q̄titate duoꝝ digitorum et suspēdat infirm⁹ sup caput: et sit elōgatio ei⁹ a terra quantitas duoꝝ cubitoꝝ: deinde currat adolescēs habēs experientiā puber cū brachijs suis et extrahat coxā īfirmā in grossiore loco ei⁹ vbi est caput coxe iteꝝ et suspēdat cū infirmo subito: nā iūctura cum factum fuerit illđ cū ea ingrediet ad locū cū quolibet studio: et iste quidem modus est facilior alijs: qm̄ non indiget operatione plurima. Uerū plures medicantiū nō bn̄ opatur in eo: qm̄ ipsi spernūt eum ꝑpter suam facilitatem. Et si sit dislocatio coxe ad exteriora: tunc opz vt extendatur infirmus fm qđ diximus cū hac ligatura q̄ est albahafegi inguinis et furculā fm qđ diximus: deinde est necessarium medicāti vt eleuet cū thibie deforis ad interiora postqꝫ posuerit extremitatē thibie in aliqua parte fouee quā diximus vt stringat super eam: et sint aliqui ministroꝝ ex parte coxe sane impellētes iteruz et opponatur impulsio vt nō impellatur plīm. Et cum dislocatio est ad anteriora: tūc opz vt extendatur infirmus: deinde ponat vir fortis radicē vole manus sue dextre super inguē īfirmi et coartet ipsuz cum manu altera: et ipse cū hoc ponat coartationē extensam ad inferiora ad partē genu. Et qn̄ dislocatio est ad posteriora: tunc non

opz vt extendatur infirmus ad exteriora eleuatus super terrã: imo opz vt sit positus sup aliquid durũ: sicut opz vt sit iterũ qñ separatur ancha eius ad exteriora sicut dixi in gibbositate: opz ergo vt extendatur infirmus super lignũ aut podiale super faciẽ suã: et sint ligamẽta stricta non super coxã: immo super crus sicut diximus nuper: et opz iterũ administrare cõpressionẽ cũ tabula et sup albaba figit locũ ad quẽ egreditur iunctura. Hic est sermo noster in specieb' dislocationis q̃ accidit anche ex cã manifesta antecedẽte illud. Verũ qñ qñq; dislocat̃ coxa ꝑpter multitudinẽ humiditatis accidentis ei sicut dislocat̃ spatula: opz tũc vt administretur cauteriũ sicut diximus in loco in quo diximus hoc cauterium.

¶ De dislocatione genu. Ca. 27.

Genu est velocis dislocationis: fortasse enim dislocatur absq; cã preter deãbulationẽ velocẽ: aut lubricat parũ sicut carnalis multotiẽs dislocat̃ absq; causa ꝑter saltũ. Et genu quidẽ dislocat̃ ad oẽm partẽ nisi ad anteriorẽ ꝑpter rotulã et adiutoriũ eius.

¶ De cura. Ca. 28.

Sedeat infirm' sup sedẽ ꝓpinquã terre: et eleuent̃ pedes ei' parũ per: deinde extẽdat vir fortis manũ suã desup et de subtus extensione forti: et reducat restaurator iuncturam ad dispositionem suã ẜm iudiciũ dislocationis vniuersalis: et liget eam.

¶ De dislocatione arefactu et est rotula genu. Ca. 29.

Quando accidit ei dislocatio: oportet vt pes plane ponatur in terra et reducatur rotula: deinde impleatur curuatura geniculi pãnis prohibentibus a duplicatione: et ponantur desup astelle resistẽtes ei in parte ad quã declinat. Cum ergo restringitur et adheret: non duplicetur genu cum festinatione sed paulatim: donec alleuietur.

¶ De dislocatione iuncture tali apud calcaneũ. Ca. 30.

Dislocatur calcaneus. Indiget ergo si dislocat̃ extensione forti et curatione vehemẽti et impulsione cũ fortitudie vt redeat Deinde oportet vt dimittat deambulationẽ circiter. xl. dies vt nõ dislocet̃ scdo. In separatione ṽo pauca sufficit q̃libet extẽsio: deinde reducat̃: et qñ cõplete dislocat̃: opz vt reducat̃ ẜm q' dicũt antiqui Inquiunt. Opz vt extendatur infirmus sup dorsum suũ sup terrã: et ab eo qd est inter coxas eius apd alabausegi sit paxillus lõgus intrãs in ꝓfunditatem terre nõ permittẽs corp' eius moueri cũ procedit pes ei' ad inferiora: immo ppz vt figat̃ iste paxill' anteq̃ respiret̃ infirm'. Qd si p̃sens tibi fuerit lignũ magnũ in cuius medio dixim' ẽe aliđ lignũ fixũ: tũc oportebit vt fiat extẽsio sup hoc lignũ Et opz vt sit minister tenẽs coxã et extendẽs eã: et mister ali' extẽdẽs pedẽ: ãt manib' suis ãt ligamẽto ẜz cõriũ extẽsiõis ministri p̃mi et equet medic' manu sepationẽ: et teneat minister ali' pedẽ aliũ ad inferiora. ¶ Et opz post equationẽ vt ligetur ligamẽtis fortibus et ra-

dat cum parte ligamenti ad pectinē pedis: & cū parte eius ad calcaneum & ligetur illic. ¶ Et opꝫ vt caueatur ex eis qui sunt supra talū posterius vt non sit super eos ligatura vehemēs: & vt ꝓhibeaẽ infirmus a deambulatione .xl. diebus. & isti si conantur ambulare ante non sanantur ꝭm complementum & dissoluitur in eis membrum et corrūpitur curatio. ¶ Qđ si separatur os tali ex saltu: nā illud accidit multotiēs: aut accidat huic mēbro apostema calidū: opꝫ tūc vt preparetur hoc membrū cum resupinatione infirmi super facieꝫ suā & extēsione mēbri & equatione eius: & cū embrocis que sedāt apostemata calida: & administratione ligamentoꝝ fortiū: & vt q̄escat infirmus & nō moueatur donec rectificetur membrū integre. Et ligatura quidē talis opꝫ vt sit ad digitos & dimittatur talus apertus.

¶ De dislocatione ossis pedis. Ca. 31.

EIus regimen est proximum regimini dislocationis ossis calcanei & fortasse sufficit vt eques ita vt calces cū pede tuo super ipsum panno existente inter ea donec equetur: deinde emplastra et stringe ꝭm modum quem scis.

¶ Tractatus secundus de radicibus vniuersalibus in fractura.

¶ De sermone vniuersali in fractura. Ca. j.

Fractura est solutio cōtinuitatis propria ossibus. ¶ Et accidit quandoq̧ sparsa: & quandoq̧ non est sparsa: & qn̄q̧ accidit equalis: & quādoq̧ accidit scissa: & equalis qn̄q̧ accidit in latitudine: & qn̄q̧ accidit in longitudine: et cadens in latitudine qn̄q̧ accidit diuisa: & quādoq̧ accidi nō diuisa: & cadēs in longitudine est diuisio & alcasim que nō accidit separata. Et quidam nominauerunt species fracture nominibus suis dicētes fracturā magnā incedentē in latitudine & profunditate raphanalē & bastalē & arūdinalē. Et dicentes incedentē in lōgitudine fracturam linealē: & dicētes incedentē in latitudine cum longitudine lunalē & nerualē. ¶ Et illam que est paruarū partium vuam sauchiem & alierusiē cum albuberiem. Et quādo fractura cōpletur non est possibile vt remaneant duo ossa ꝭm ꝙ necesse est inter ea de oppositione ꝭm prepositionē ꝯtinuitatis naturalis: imo separantur necessario ab oppōne: & similiter separatio faciēs accidere puncturam necessario in eo qđ ꝯtinetur de velaminibus & carne quare accidit dolor sequens ea: & quādo est equatio rotūda sine frustis ꝯuertitur membrum cū facilitate. Et vt declinet fractura ad exteriora ꝭm ꝙ dixit Hyppo. melius ē q̄ꝫ vt declinet ad interiora: qm̄ illđ qđ occurrit ei de neruis illic est plus quare ledit. Et qn̄ cadit fractura apud iuncturam & restauratur remanet motꝰ difficilis ꝓpter duritiē: & arasbadu qđ accidit indiget spatio donec dealaretur: & illđ q̄

dem prauius accidit in iuncturis ossium paruorum. ¶ Et de illo iterum est vbi est iũctura in creatiõe strictior: sicut est iũctura cauille. ¶ Et fractura prauioris incarnationis et vnitiõis est illa que est sm ro tunditatẽ: deinde illa q̃ declinat: nõ em̃ adheret nisi super ipsum p longetur ligatura hñs fabricationẽ mirabilẽ tpe longissimo: et su mat ex cibis et medicinis: et ex eo qd mittit sanguinẽ ad illã ptẽ sm qd dicemus. ¶ Et deterior fractura ossiũ est ad interiora nõ ad ex teriora sm q dr. ¶ Et qd dr de incisiõe medulle et interficit: est intẽ tio cui nõ est vtilitas: medulla.n.hz.lenitatẽ viscositatẽ et nõ icidit. ¶ Et qñq accidũt cũ fractura accidẽtia: sicut vulnera et flux⁹ sangui nis et apa et attritio ei⁹ qd circũdat eã ex carne q̃ si nõ pparet cũ p hibitiõe putrefactiõis: aut scalpellet accidit ex eo corrosio.

¶ Et loc⁹ qdem fracture magnorum scitur per dolorẽ et per casum. Fracture vo puerorum paruorum appent p dolorẽ et apa: nã in ipsis ac cidũt plura iudicia restaurationis: et qñ ista ossa redeũt ad sit⁹ suos possibile est in infantib⁹ et q̃ sunt eis primi vt restauret villus vir tutis prime in eis. ¶ In etate vero adolescẽtie et q̃ est post ipam nõ restaurantur: imo currit sup eã incarnatio ex materia cartilaginosa coniungens inter duo ossa de gñe ei⁹ qd facit currere erari⁹ de duo bus plũbis sup continuationẽ eris et aliorum et ossa magis inobediẽtia ad restaurationẽ faciendã est adiutoriũ deinde brachiũ. ¶ Ampli⁹ furcula qñ frangitur ad interiora praua fit ei⁹ cura. ¶ Et fractu ra fedior in duobus focilib⁹ est fractura focilis inferioris eorum sicut dictũ est in dislocatione. Res autem coxe et cruris est facilior: qm̃ re stauratio nõ phibet ea a dilatatione.

¶ Et membra quidem diuersificantur in spatio restaurationis: verbi gratia. qm̃ nasus restauratur sm q dicitur in.x. et costa in.xx. et vl na in eo qd approximat a.xxx. vsq ad.xl. et coxa in.l. et fortasse exten ditur longe donec restauret coxa vsq ad mẽses tres aut quattuor et qd est supra hoc. ¶ Et vt declinet mẽbrum infirmatione restaura tionis ad ventrem eius melius est q̃ vt declinet ad dorsum ipsi⁹: qm̃ fit declinatio eius in latere vrine. ¶ Et cause propter quas non re staurantur os sunt multitudo embrocationis aque et multitudo so lutionis ligamentorum et ligationis eorum: aut festinatio in motu: aut paucitas sanguinis absolute: aut paucitas sanguinis viscosi in corpore: et propter illud minoratur restauratio fracture colerico rum: et conualescentium.

¶ Et de illis q̃ significãt restaurationẽ est appitio sanguinis qui vi detur quasi ipse sit superfluitas quam expellit natura ex multitudi ne sua cum studio ad fracturam.

¶ De radicibus restaurationis ligature. Cap. 2.

Restauratio basis est extẽsio mẽbri cũ quatitate q̃ opz. Nã ad ditio in ea spasmat et lesionẽ facit: et pueniũt ex ea febres: et qm̃ q accidit ex ea mollificatio: et illud quidez in corporibus humidis

est minoris nocumēti ꝓpter obediētiā eorum ad extēsionē: et diminutio eius ꝓhibet bonitatē ↄsolidatiōis et ordinis: et quod in dislocatiōe et fractura est equale. ¶ Quod ergo extēditur secundum modū quem oportet: est vt sit occupatio cū ꝑparatiōe duorum ossiū secundum rectitudinē et positionē pulullorum et ligamētorum secundum quod oportet: et coopire ea astellis et coopire astellas ligamētis: et oportet vt quiescat mēbrum quātū est possibile nisi quandoque secundum quātitatē quā tolerat cum nō fuerit nocumētum et aparet nō moriatur natura mēbri. ¶ Et oportet vt caueatur doloratio vehemēs apud extēsionē et stricturā in fractura et dislocatiōe simul: et similiter illud quod accidit ex strictura vehemēti et tardatiōe solutionis: quoniam illud perducit ad hec vt moriatur illud mēbrum et putrefiat: et sit necessariū abscindere ipm.

¶ Et intentio in primo restauratiōis est vt eueniat alrosboth in eis que non sunt ossa capitis: nā super ea nō oritur alrosboth. quare oportet vt ꝑparetur ita vt nō eueniat siccū neque paucūritem grossum plurimū pertransiens mensurā. ¶ Et de sicco est quod magnitudo eius diuersificatur secundum mēbrum et quātitatem fracture in magnitudine sua: aut multitudine ipsius aut in contrarijs ambarum. ¶ Et tu quidē scies in diminutionē quod oportet fieri in illo quasi apud rememorationē ciborū et apud rememorationē fracture. ¶ Et oportet vt cū accidit alrosboth vt prohibeatur a motibus ↄprimentibus et coitu et ira et iracundia quoniam adurunt sanguinē et fugit locū calidum et sanguis quęrit frigidum et adiuuatur cum emplastris fortibus stipticis in quibus est caliditas quedam et glutinatio: et ponātur in eis que sunt sicut nux cupressi et ora gagātūm medicine que sunt ad rupturā. ¶ Et quando accidit fracture vt nō restauretur restauratione de qua curetur: tunc fiat in ea quiddā simile fricatiōi in vlceribus que non sanantur: et est vt fricetur vtrisque manibus donec auferatur viscositas villis debilis que est quasi ipsa nō sit aliquid: quare accidit vt eleuetur in locum et impellatur ad ipsum sanguis bonus nouus et coaguletur super ipm rosboth forte. ¶ Et multotiens quidē egrediuntur: et alteratur calor ossis: res similes corticibus et squāmis ꝓpter fricationē: et super huiusmodi nō ponantur astelle: imo si fuerit necessarium sufficiat ligatura bona. Et quando aggregātur fractura et vulnera tunc nō est possibile vt differatur restauratio vsque quo sanentur vulnera: os enim induratur et nō recipit restaurationē nisi cum prauitate et extensione vehemēti et dispositionibus maximis.

¶ Et cum hoc quādo accidunt cum vulnere dolores et apostemata in quibus est timor tunc vt torqueatur membrum melius est quam vt accidat timor magnus: quare oportet vt in huiusmodi fractura perueniatur ad vltimum in re restaurationis. ¶ Et quando est cum fractura attritio est cum illo timor in corrosione mēbri: quare oportet vt scalpelletur locus ad hoc vt egrediatur sanguis: quoniam in ipso est timor: et est vt moriatur mēbrum: et si fluat sanguis tunc oportet vt retineatur. ¶ Et multotiens quidem fit necessarium propter timorē apostematis et nocumentū vulneris vt facias aliud quam sit necessarium de curatione membri.

quare flobotbomas et soluis ventrem et subtilias cibũ. ¶ Et qñq; accidit ex strictura pruritus: et est necessariũ vt soluat: aut embrocet mẽbrũ cũ aqua calida donec resoluant humiditates mordicatiue. ¶ Et hyppo. q̃dẽ precipit ei q̃ restaurat vt fugat aliquid de ellebro in illa hora: et fuit ei⁹ intentio vt trahant materie ad interiora. et Gal. phibet hoc immo pcipit vt bibat agaricũ. ¶ Quod si fuerit necessariũ: tũc det aliquid de sirupo acetoso in quo sit ṽtus acuta: et dicit q illud fuit in tẽpore hyppo. et superfluitas q̃ est iter duo tẽpora est mirabilis. ¶ Et cum volueris facere restauratione deinde dolet et inquietat: tũc rectius est vt dimittas illud: et extrahe illô qô redire fecisti: fortasse eñ remouebis per illud infirmum a doloribus ¶ In fractura autẽ in lõgitudine sufficit vt mẽbrũ adhereat cũ strictura vehemẽti et vehemẽtiore q̃ in alijs in cuius conpressione vltimatio fiat ad interiora. ¶ In fractura autez que est in osse oportet vt duo ossa stent secundum rectitudinem in fine qui possibilis est obseruando illud ex parte situs partium sanaz: et considera an fit oppositio ossis huius ad suum conpar ossis alterius: deinde restaura: et obserua: nã inter illud sunt res de illis sicut frusta et additiones: et de illis sunt vacuitates: verum frusta: quoniam non decenter componũtur soluunt inter os et inter restaurationem: et quando frangitur itez et remanent inter duas scissuras ossis non permittunt vt adhereat vna earum alteri et separantur: quare fit vlcus in quo semp aggregatur vir⁹: quare accidit inde q ipsummet putrefit et putrefit mẽbrũ. ¶ Ampli⁹ vnitio nõ fit fortis. fortis eñ nõ fit nisi quando decẽter ↄtinuãtur frusta et additiones in oppositione sua q̃ ei opponitur: est ergo necessaria extensio postq̃ fuerit verificata oppositio inter duo ossa et inter additiones et meatus qui deglutiunt eas et ṽificata fuerit restaurastio. ¶ Cum ergo extenderis et opposueris rectum est cum inuenis oppõnem verificatam vt mollifices extensiones paulatiz: et obserues oppositionẽ vt declinet cum attractione et obserues cuz manu tua dispõnem eius quod decenter componitur et si inueneris eminentiam aut aliud rectifica illud cum manu: deinde necessarium est ligamentum conseruans membrum ꝺm q̃ntẽ suã nõ durũ: qm̃ dolere facit: valde neq; lene qm̃ dimittit ↄseruationẽ: et de reb⁹ q̃ earũ est media est melior: et opz vt sit ligamentũ positũ ad illô ad qô est inclinatio vehemẽti⁹. ¶ Et si fractura est ↄpleta tunc opz vt teq̃tur eq̃tione stringẽte eã ex oĩ parte. Qô si fractura fuerit in parte pl⁹ oportebit vt sit strictura illic plus et si cũ fractura fuerit aliq̃d ex frustis et ossibus paruis tunc si fuerit ledens dolorez facies tunc valde ad illud cum rectificatione. Quod si non fuerit ledens tunc non cures de eo neque apponas manum. ¶ Quod si verbi gratia audita fuerit eius crepitatio tunc speratur quod currit super eam rosboth. Cum ergo securus fuerit de illo: tunc non oportet vt tardetur res eius. ¶ Et quando accidit ex frustis disruptio carnis

non est tunc rectum occupari in dilatatione disruptionis operatio ne stolidorum: sed est necesse vt extendantur duo ossa ad duo latera secundum vltimū finē rectitudinis ne sit tortuositas in eis: quoniam in tortuositate tūc est corruptio ossis. Cū ergo extenderis ipsū tūc redi ad frustū et reduc ipsum et strige illud: si aūt nō redit: tūc nō dilates disruptionē: imo prensensis vt videas mēsurā quam indiges: et perfora in ea secundum quātitatem quam ingrediatur in eā frustū: et cōpone super ipsum frustū cutis lenis super quod possit esse foramē spissum et penetret frustum in ipm et preme super cutem et manū cōpressione grauāte eas ambas et procedet os in foramine processione ad radicem suā: deinde serra cū serra operationis et est serra minuta subtilis acuta sicut serra facientiū pectines. ¶ Et fortasse perforatur radix cuius perforatio est necessaria cum tripano faciendo foramina continua accipiendo locum cuius queritur fractura: et illud non est auferens timorem vbi est post os corpus nobile: sed fortasse sit saluius quam instrumenta mouentia motu suo aut sua collectione aut incisione sua. ¶ Et quandoque ingeniatur vt ponatur tripanū super latitudinem substantie nō permittentem tripanum penetrare nisi secundum quantitatem adiuuantē: quare est minoris nocumenti quam instrumenta mouētia: et propter boc oportet vt sint apud restauratores ipsorum tripanorum species plures preparate. ¶ Et fortasse nō apparet frustum sed est necessariū ad intus illud quod exiccat et retinet ipsum deinde fieri illud quod oportet. ¶ Quod si fuerit frustum aut pecia ossium separatū pungens locum et dolorem faciens: tunc necesse est scindere et vti regimine ad extrahendū illud quod egreditur. Et multotiens oportet serrare illud. ¶ Et quando fuerit illud quod fractum est et comminutum magnum: et fuerit eius confractio et comminutio plurima tunc necesse erit vt extrahatur totū. Si autem fractura non fuerit cum comminutione et fuerit dislocatio eius scissura capiens locum plurimum: tunc incide infirmiorem locum et dimitte reliquum quoniam non est nocumentum in eo: immo nocumentum in abscindendo totum est magnum.

¶ De admonitione restauratoris. Capitulū. 3.

Necesse est vt restaurator consideret inclinationem ossis: et quando ipse inuenit apud partem ad quam inclinatur gibbositatem et apud partem ad quā inclinatur cōcauitatem: et plurimū quidem intelligit illud cum tactu. ¶ Et illud iterū quoniam dolor fit vehemens in parte ad quā est inclinatio. ¶ Et crepatio iterum significat illud et super illud fabricet rem suam. ¶ Et est necessarium restauratori vt extendat manum suā super locū fracture in dispositiōe itineris eius ad superiora et inferiora cum facilitate et subtilitate donec si viderit separationē aut eminentiam aut frustum cognoscat ipsum vt nō liget vice altera nisi secundum quod oportet: quoniā accidet cōfusio aut dolor. ¶ Et nō oportet vt confidas in equatione sensata per manum ante cōplementum sanitatis nā multotiēs occultat apostema

cõtusiõe et torsionẽ: cũ ergo restaurator puenerit ad fracturã et inuenit illud si nõ exquisite operat in eo deturpat mẽbrũ: et si exquisite operat pducit ad spasmum et febrẽ paruã: ergo meli⁹ est vt dimittat illud et nõ tãgat ipsum. ¶ Cũ ergo incipit peruenire ad restauratioñe ptis os sium et nõ penetrat opz vt nõ vim faciat: et faciat ipsam ingredi cũ difficultate s3 oẽ3 dispositionẽ: qm ingredit sup infirmũ qd est mai⁹ qȝ remanet os nõ eqtũ. ¶ Et si dolet reditio et rectificatio valde et est possibile medico vt reducat illud ad dispositionẽ fracture: tũc est delitie infirmo et concupiscẽtia magna. ¶ Et opz vt restaurator festinet ad restaurãdũ illud qd fractum est et restauret in die suo: qm quãto plus elongatur tãto est eius introitus difficilior: et nocumẽta in ipso sunt plurima et proprie in ossibus que circundant lacerti et nerui plures sicut in coxa: et oportet vt adiuuet ad festinationem restaurationis cũ causis in contrario causarum oppositaꝝ predictaꝝ: et prima est conglutinatio sanguinis viscosie.

¶ De preparatione restaurandi. Ca.4.

Oportet vt omni mẽbro qd tu restauras fit pparatio 9ueniẽs p hibẽs dolorẽ: et melior pparatio cũ hoc est illa q̃ est ei p naturã verbigratia vt fit in manu ad furculã: et fit in pede ad illud qd impellit obseruãdo 9suetudinẽ in hoc: et sicut mẽbrũ qd opz suspendi oportet vt suspẽdat fm equalitatẽ. similiter mẽbrũ cui⁹ dispositio significat ne suspẽdat: opz vt fit ei⁹ accubitatio et ipi⁹ loc⁹ sup rẽ planã: vt nõ suspendatur pars eius et restringatur pars eius. ¶ Et suspensio quidem est mala omni restaurato sicut impulsio ad superiora est illi cõueniẽs dum phibens non prohibet. ¶ Et cum preparatio membri fit ita vt fit alterius qȝ oportet aut magis infirmum: inclinat membrum: et contorquet ipsum secundum inclinationem suspensionis et preparationis.

¶ De qualitate ligamentoꝝ et astellarum. Ca.5.

Oportet vt fint pãni ligamẽtoꝝ mũdi: nã sordidus est dur⁹ et facit dolorẽ: et fit subtilis vt penetret res si linit sup ipm et fit leuis vt non grauet super membrum infirmum. ¶ Et oportet vt ligamenta capiãt de loco sano aliquid cui fit quãtitas: illud enim est magis tenens restauratos qȝ vt separetur: et magis fit firmum qȝuis fit necessarium vt non fit superfluitas in illo: quoniã faciet vt membrum habeat meatus strictos non suscipientes nutrimentum. ¶ Et iterũ illud quod admonuim⁹ de strictura est magis exprimẽs humiditatem effusam ad membrum infirmu3: ad illud qd est longinquius eo expellendo: et magis prohibens illud qd attrahit ad ipsum: et ligamentum latũ ad illud est melius: quoniã magis facit adherere et pl⁹ dilatãs: verũ s3 qd possibile est in omni mẽbro: nã illud qd possibile est ex hoc in pectore nõ est sicut illud qd possibile est in manu: et qd nõ ẽ ex mẽbris latũ: nã illud qd nõ est possibile in eo: imo qñ lata est vitta nõ fit bona ei⁹ ordinatio sup mẽbrũ simile illi: immo fit feda: quapropter opz vt

fit ꝯtentꝰ de huiusmodi illa cuius amplitudo est triũ digitoꝝ vsq ad quattuor: ⁊ illa sunt sicut focile ⁊ furcula: ⁊ sicut illis silia: nã nõ est in eis possibile illud: immo si nõ ligãtur cum subtili non est possibile: in furcula eñ non ꝯuenit lata. ¶ Et in hmõi quidẽ est necessariũ multiplicare inuolutiões vt stent loco dilatationis: ⁊ vitta q̃ inuoluitur sufficit vt sit latitudo eius triũ digitoꝝ aut q̃tuor: ⁊ lõgitudo ipsius trium cubitoꝝ. ¶ Et puluilloꝝ fortitudo qñq fit vebemẽs in adiutorio ligamẽtoꝝ ad faciẽdũ adberẽtiã. Ueꝝ puluilloꝝ sunt due spẽs Una eaꝝ est in qua est intẽtio equare ꝯcauitatẽ mẽbri ⁊ adbibeat studiũ vt nõ cadat inter ea ambo foramẽ: ⁊ vt nõ supponãtur suppositione diuersa ⁊ vt bucellent cũ eis vlcera. ¶ Et altera est in qua est intentio vt cooperiat cũ ea ligamẽtũ ⁊ eq̃t equatiõe scdã vt reuoluat ligamẽtũ: ⁊ adbereat ꝺꝫ eq̃litatẽ: q̃re nõ erit locꝰ strictior loco: ⁊ mollior loco: q̃re faciũt ea adberere astelle adberẽtia bõa: ꝓmi ꝗ eoꝝ sũt ligamẽta ⁊ vitte: ⁊ ꝺm sunt astelle: ⁊ ligamẽtũ inferiꝰ ꝓhibet materias: et ꝺm torsionẽ. ¶ Et opꝫ vt sint margines puluilloꝝ vbi possibile est ⁊ illa quãtitas exigit vt sit nũerꝰ puluilloꝝ. ¶ Et fortasse est necessariuꝫ administrare puluillos ꝺuos q̃s cooperit puluillꝰ vnꝰ equãs sup eos in lõgitudine ligamẽti cadẽtis sup locũ: ⁊ ligamẽtũ qd̃ noiatur hñs duas facies vel facies hois ⁊ hñs duo capita: est illd̃ qd̃ administrat ita vt ponat mediũ pãni cũ qua ꝯseruat equatio loci infirmi sup locuꝫ suũ ⁊ sit illud in medio albadacati: deinde accipiat cũ vnaquaq duarum medietatum ad partem diuersam: ⁊ fient in inuolutiõe earum cum vtrisq manibus simul ꝺm qd̃ est famosuꝫ: quod nõ est nobis necessarium exponere.

¶ De equatione ligamẽti cum expositione ⁊ distinctione. Ca. 6.

Oportet vt incipiatur cũ ligamento a loco fracto ⁊ ab eo vbi declinat ad os ⁊ illic sit vebemẽtiꝰ strictum: ⁊ vbi fractura est vebemẽtior opꝫ vt sit ligamẽtũ fortiꝰ: ⁊ ad vltimũ locꝰ fracture est locꝰ a q̃ est necessariũ expellere materias: ⁊ est vt seruet. sup eã sitꝰ: ⁊ illd̃ q̃dẽ securat ab apostematiõe: immo fortasse resoluit apostemationẽ ⁊ est cũ securatiõe ab apostematiõe ⁊ putrefactiõe ossis. ¶ Iteꝝ illd̃ q̃dẽ non cõfert ad virꝰ si generat in ipo osse ꝑueniẽs ad medullã ⁊ corrũpens medullã ⁊ os: ⁊ est necessarium vt frãgatur ⁊ ab eo discooperiatur ⁊ vt fiãt vie ad pus ⁊ ad egrediendum. Et est melior locoꝝ cũ defensiõe eiꝰ qd̃ venit de eiꝰ genere qui sit licet mẽbrum inferius quãdoq expellat ad superius superfluitatem suã quãdo superius est debile. ¶ Et non oportet vt fiat vltimatio in strictura ligamentorum ⁊ astellaruꝫ tanta que prohibeat aduentum nutrimẽti et sanguinis: illud nãq est ex illis que prohibent restaurationem. ¶ Et Hyppo. quidem adiuuat ligamenta in eo ꝙ conatur de expulsione apostematis cum ceratis repercussiuis cum oleo ompbancino et cera: et fortasse est necessarium sedare apostema cum eis que sunt sicut oleum camomillinum ⁊ sicut cum vino stiptico: nam ipsum resoluit apostema ⁊ confor

tat membrum. ¶ Et vbi fuerit vlcus non appropinquet ceratum: et fortasse est necessarium illud in quo est fortitudo et resolutio sicut oleũ et mastix et ammoniacũ. ¶ Et ad vltimũ cũ ligamẽtũ administra tur et fractura est recẽs siue nondũ apostemat: tũc opz vt sit ex linorũ frigidatiuũ repcussiuũ: et fortasse sufficit vt liniat cũ aq̃ et aceto: et fortasse administratur cũ cerato et similib' de illis q̃ narrauim'. ¶ Et si administrat post apostema tũc meli' est vt sit ligamẽtũ ex lana q̃ sit infusa in oleo resoluẽte apa et liniẽte ipm: et fm oẽm dispositionẽ in ligamẽto sup qd ponit ceratũ desubt' est securatio a cõmotione doloris: et pprie qñ medic' nõ est presens. Cuz ergo accidit dolor succurritur cũ solutiõe et ligatione. ¶ Et non opz vt administret ceratuz: et proprie qñ est illic vlc': fortasse eñ attrahet ad mẽbrũ putredinez: et ponatur loco ei' vinũ nigrũ: et plurimũ quidẽ fracture associatur vlc': q̃propter opz vt elõget ceratũ et sit sufficiẽtia in vino stiptico in quo infusus sit puluill' lõgus: et nos quidẽ ponem' de epitbimatib' fracture capitulũ singulare. ¶ Et cũ iceperis cũ ligamẽto a loco exigẽte tũc inuolue ipm inuolutiõibus q̃s addes fm additionẽ magnitudinis fracture et ptem eaz fm diminutionẽ ei': et fm apa si fuerit apparẽs: deiñ reduc ipm ad illũ locũ: deiñ vade at vsq3 ad locũ sanum hoc ẽ ergo ligamẽtũ pmũ. ¶ Deiñ fac pñs ligamẽtũ scdm et inuolue ipm sup fracturã bis aut ter: deinde fac ipm descẽdere ad inferiora mollificãdo paulatim: postea fac esse presens ligamentũ tertiũ: et fac similiter ad superiora: et tũc facies ligamenta esse paria ad expellẽdũ superfluitates a membro et ad rectificãdũ ipsuz sup intẽtionẽ in preparatiõe hui' ligamẽti. ¶ Et nõ sis supfluus itez in elõgãdo stricturã in vtrisq3 laterib': qm fit mẽbrũ oppilata z venaz nõ suscipiẽs nutrimentũ: et fortasse cõtrahit: et qñq3 nõ fit ita: immo incipit cũ ligamẽno ascẽdẽdo deinde sequit cũ ligamẽto descẽdẽdo: deiñ cum ligamento incipiẽte ab inferiori pte ligamenti inferioris ad superiorem ptem ligamenti ascendẽtis: quasi ipm sit cõseruãs duo ligamẽta et ponatur vehementior strictura eius apud fracturã: et intẽtio q̃dez in vno duoz ligamẽtoz est cõtraria itẽtiõi in ligamẽto q̃ q̃rit attractio materiei ad mẽbrũ q̃re stringit sub mẽbro cũ lõgitudine ab eo. et nõ cessat mollificari inuolutio et est ligamẽtum diuersificãs. Ista ergo sunt ligamẽta q̃ sunt sub astellis: et hec sunt ligamenta que sunt supra astellas. ¶ Ligamẽtũ %o superius opz vt sit ita vt ponat mẽbrum sicut frustum vnum cui non sit motus et prohibeat torsionez. ¶ Et cum fractura est in latitudine complete fit necessarium vt ligamentum sit equalis commixtionis et stricture: et si fuerit plurimuz fracture ad partem vnam et est ex fractura oportet vt sit sollicitudo vehementior super latus in quo est fractura plus: et non oportet vt diuersifices super eam figuras ligamenti faciendo figurã post figurã: quoniã illud corrumpit illud quod cõfortauit restauratio. ¶ Et dolorem quidem facit incurrere cõtorsio que fortasse accidit in ore et

strictura ligamenti spasmās: nā si constringit facit dolorē: et cū mol lificatur torquetur. ¶ Et Hyppo. q̄dē facit esse rectū vt soluat ligamentū vna die et vna die nō: illō eni est meli⁹ vt non irascat infirm⁹ et nō approximet ei cū palpatiōe ei⁹ et ipsius fricatiōe ꝓpter illō qd̄ necessariū est vt ꝑueniat ad mēbrū de humiditate subtili impediente q̄ fortasse ꝯuertitur in virus. ¶ Et magis conueniens horarum consuetudinis bonitatis ligamenti et conseruationis eius ſm conditiones p̄dictas: est post fracturā per dies viginti: nā illud est hora inceptionis alrosboth rubei. deinde quādo adheret os et non stringatur valde et respiret locus strictus eius vt non coarteturet ꝓhibeatur alrosboth: aut ꝓhibeatur eius generatio cum quātitate sufficiente: quare non accidet nisi subtile debile: nisi quādo accidit iā alrosboth et incipit adherere magnitudinē qua non indiget et tēdit in sup̄fluitatē. Mā vna de conuenientijs eius est strictura vehemens et iterum administratio stipticorum prohibentium: ipa enim prohibenti nutrimentum et stringunt alrosboth: ergo non penetrat in ipsum nutrimentū iterū. Et non oportet iterum vt licentia deturet ꝑmittat vt fiat ligatura in non sua hora. ¶ De qualitate astellarum. Ca. 7.

Oportet vt sit substātia de qua fiunt astelle aggregās ad durīciē suā tenacitatē et lenitatē sicut alcone et lignū oleandri et lignū granati et eius similia: et opꝫ vt sit grossius qd̄ est in ea locus q̄ obuiet fracture duobus lateribus: nā opꝫ vt sit grossius astellaꝝ principiū earum qd̄ sequitur latus fracture aut vehementiorē ꝑtem fracture et sint latera earum subtiliora vt sint plenarum extremitatum ne opponatur in eis glutinatio: immo planū ligamenti: et si ponātur astelle a lateribus q̄ttuor tunc est magis descendens: et non est malum si est ei superfluitas longitudinis: qm̄ non est nocumentuꝫ in illo: neqꝫ detrimentum in hoc scꝫ si capiunt ꝓpe iuncturā preter qd̄ tegat iuncturā ipam et lōgi⁹ lateꝝ ei⁹ sit ad lat⁹ ad qd̄ est mot⁹ inclinatiōis mēbri cū hoc. s. vt nō sit ita qꝫ grauet neqꝫ ꝑmat vehemēter neqꝫ coartet et vt nō minuātur ab eo ligamēta diminutiōe plurima: qm̄ fiūt astelle ꝯprimētes. ¶ Et cū videris aliq̄d de hoc oppone cū diminutiōe do nec inuenias eq̄litatē: et nō opꝫ vt astelle obuiēt loco denudato super quē non est caro: immo est neruosus ossuosus.

¶ De qualitate administrationis astellarum cum distinctione et expositione. Ca. 8.

Hora q̄ exigit vt ponātur astelle est post quinqꝫ dies et supra vsqꝫ quo fiat securitas a nocumētis: et quāto pl⁹ magnificat timor tāto magis opꝫ vt tardetur positio astellarum: et multotiens attrahit festinatio in hoc nocumenta ex apostematibus et pruritu et vesicis: verum cum tardātur astelle: tunc oportet vt sit illic quod stet loco earum bonitate ligature cuꝫ vitta et de bonitate preparationis. Quod si illud nō fuerit tunc necessarie sunt astelle etiam in principio rei. ¶ Oportet ergo vt annectantur astellis ligamenta et pul-

nilli annexiõe descẽdẽte equãte cooperiente decẽter ꝯponẽte quoꝫ grossi⁹ sit apud fracturã ⁊ nõ fortiter stringat: immo addat in strĩctura paulatim cũ experiẽtia infirmi ⁊ cũ dispositiõe ipsi⁹. ¶ Et si fuerint ligamẽta et puluilli grauãtes eã: tũc nõ fiat. eorũ multiplicatio et de nocumẽtis eorũ qñ descendũt est ligamentũ molle. ¶ Et opꝫ vt nõ ligent ligamẽta superiora sup astellas ligatura dissoluente eas ⁊ reuomente ipsas a decẽte ꝯpositione sit⁹ earũ. ¶ Et opꝫ vt soluantur ligamẽta necessitate electiõis in omnib⁹ duob⁹ dieb⁹ in ṗncipio rei: ⁊ ꝑꝑꝛe qñ accidit prurit⁹: ⁊ tũc q̇dẽ opꝫ vt fiat illud qđ ṗcipim⁹ ¶ Cũ ergo ꝑtrãsit septim⁹ a strictura soluat in spacio tardiore ⁊ in oib⁹ q̃tuor ⁊ q̇nq3: in hac em̃ hora fit securitas a pruritu ⁊ apostemate. ¶ Et illic iteꝫ fiat mollificatio ligamẽtoꝫ paulatim vt non ꝓhibeat penetrationem nutrimẽti. ¶ Et si fuerit tibi possibile vt retineas astellas ⁊ nõ soluas eas ẽt vsq3 ad vigiti nõ erit nocibile: deinde solue eas. ¶ Attñ qñq3 soluũtur i q̇buldã horis nõ ꝓpter cãm apparentem: sed ꝓpter defensionẽ et ad vidẽdũ illud quod accidit: et ꝯsiderare ad illud qđ discoopertũ est de carne si fuerit: an corruptus sit color ei⁹ et eius dispositio. ¶ Et iã sciuisti ꝙ opꝫ vt nõ fiat vltimatio cũ strictura vltimatiõe ꝓhibente aduentũ nutrimẽti ad fracturam ipsa em̃ non restaurat nisi cuꝫ sanguine ⁊ nutrimento forti quod venit ad eam. ¶ Et non sit festinatio in auferendo astellas ⁊ proijciendo eas q̃uis credatur esse coherentia: quoniam fortasse accidit inde: vt sit alrosboth non confirmatum adhuc: quare contorquetur membrũ: et vt remaneant astelle super membrum: cum nõ sunt necessarie est meli⁹ q̃ vt deponant ab eo ante cũ sunt necessarie non ergo festines: sed tarda.

De fractura cum vulnere. Cap. 9.

ET quando aggregantur fractura et vulnus tũc restaurator vehementer alleuiet restaurationẽ: et faciat penetrare astellas a loco vulneris: et ponat super vulnus quod oportet vt emplis et ꝓprie piceis. ¶ Et quidam precipiunt vt incipiatur cum strictura a duobus super lateribus vulneris et dimittatur vulnus discooptuꝫ Et hoc q̇dẽ est meli⁹ si vuln⁹ nõ fuerit sup fracturã ipm: deide oꝫ vt sit sup ipm vel amen ita vt tegat ipm ab aere. ¶ Qđ si fuerit super fracturã tũc opꝫ vt ingeniet i figuratiõe stricture cũ ingenio ita vt mundificetur ex omni latere: ⁊ separetur parumper a vulnere ipso cũ preparatione conueniente ad illud ⁊ infundantur puluilli in vino nigro stiptico. ¶ Et hoc ingenium est vt ponatur extremitas ligamẽti sup labiũ vulneris: deide torq̃at retro ⁊ firmet cũ ligamẽto alio ⁊ ponat sup labiũ aliõ iferi⁹: deide ordinet reliquũ ligamẽtũ ꝯm ꝙ opꝫ: deide torq̃at ita vt remaneat vuln⁹ ipꝫ apertũ: ⁊ qđ ẽ ꝑter ipsuꝫ sit firmũ ex eo ita ꝙ iã ascẽdit ligamẽtũ ⁊ descẽdit ligamẽtũ ⁊ cadat super fracturam strictura vehemens: ⁊ remaneat vulnus apertum vt discooperiat ipsum propter illud. ¶ Et oportet vt ponat super astellas foramen econtrario illius: vt perueniat superfluitas medi

tine vulneris ad illud Si posuerit sup astellas foramen oppositū illi vt pueniat bonitas medicine ad vuln⁹. Et sit posibilis egressio virus ab eo: ꝛ sit ita vt possit tegere sup ea vtraqꝫ simul: ꝙuis dimittere vuln⁹ discoopertū sit malū ꝛ ꝓprie in frigore: imo opꝫ vt nō sit coartatū tm̄: ꝛ vt custodiaꝛ in nocte. ¶ Qđ si vuln⁹ sanatur administrenꝛ astelle si iā est ꝯglutinatū: ꝛ firma astellaꝫ illi loco si ille locus fuerit declinat⁹ ab eo. ¶ Et cū voluntas fuerit soluere illđ qđ tegit vuln⁹ ꝛ mane ꝛ vespere ē magis possibile ꝓpter curationē ei⁹ ꝓpriā ꝛ nō fit ex eo ꝯtrarietas in ligamēto restauratiōis fracture oīno.
¶ Inqͭt hyppo. Opꝫ vt ligeꝛ vuln⁹ ex medio ligamēti si fuerit recēs ꝛ si est ātiquū ꝛ fecit p⁹ post maturitatē tūc ligeꝛ ex superiori ei⁹ vsqꝫ q̄ ꝯsequaꝛ mediū ei⁹. ¶ Et de illo qđ est bonū est vt ponaꝛ illđ qđ seqͭtur vuln⁹ ex ligamētis ꝛ ꝓprie superi⁹ strict⁹ vt sit possibilitas currēdi: verū ei⁹ strictura sit ꝺꝫ tolerātiā: ꝛ quanto magis elōgaꝛ a vulnere ponaꝛ leui⁹: ꝛ qn̄ est vulneri ꝓfunditas vehemens stringatur sup locū ꝓfunditatis ligatura ligamēti: ꝛ si cōuenit strictura ligamēti loco restaurationis: tunc iam peruenit intentio ꝛ si non: incipe velare vuln⁹ cum eo qđ diximꝰ: ꝛ cum peruenitur ad fracturam iterum ponaꝛ ligamētū stricti⁹: ꝛ opꝫ vt ponaꝛ p̄paratio mēbri ita vt facilis fiat cursus pus si aggregeꝛ in vulnere. ¶ Et opꝫ in estate vt īfrigidētur ligamēta ꝯtinētia vuln⁹ ēt vt sit adiutoriū ad ꝓhibēdū apa. ¶ Et nō oportet vt appropinquet loco ceratū ꝛ ꝛ ꝓpꝫ ī estate: qm̄ fortasse putrefieꝛ mēbrū: imo si necessaria ē repcussio tūc fiat cū vino stiptico ꝺm qđ p̄terijt a nobis ei⁹ declaratio. ¶ Et cū fracture ē attritio ꝛ timeꝛ mors mēbri tūc scalpelleꝛ. ¶ Et scias oīno ꝙ qn̄ vuln⁹ ligaꝛ ꝺꝫ ꝙ ꝯuenit expellit ligamētū đscēsiōis: ꝛ si erraꝛ ī ligamēto apꝫ ꝛ ꝓprie qn̄ mollificaꝛ sup locū vulneris ꝛ strigiꝛ sup illđ qđ ē post ipꝫ. ¶ Et si nō fuerit ei đtectio nō curret ab eo vir⁹ neqꝫ pueniet ad ipm medicamē: ꝛ si dimittiꝛ discooptū putrefit ꝛ īfrigidaꝛ ꝛ accidit mors mēbri ꝛ pducit ad dolores ꝛ febres: q̄re necessariū ē medico vt faciat aliqͩ inter ħ ꝛ ħ: ꝛ ꝯsideret illđ qđ accidit ꝛ succurat ei añ ꝙ ꝯfirmeꝛ.

¶ De fractura male restaurata. Cap. 10.

Quandoqꝫ fractura est restaurata nō ꝺm qđ oꝫ ꝛ ē necessariuꝫ vt itereꝛ eius fractura: q̄re oꝫ vt restaurator sciat dispōnem alrosboth q̄ restaurauit os. Qđ si fuerit magn⁹ fortis nō vadat ad frāgēdū ipm scđo. fortasse em̄ nō erit possibile vt frāgaꝛ ex loco fracture prime ꝓpter fortitudinē alrosboth: q̄re frāgeꝛ in alia parte loci. ¶ Qđ si non inueniꝛ excusatio tūc oꝫ vt p̄cedat ꝛ leniat donec mollificeꝛ alrosboth. ¶ Et mollificātia ipm sunt medicine p̄dicte ī ca. duritieꝝ illic: sicut cutis alleliati ꝛ dactili ꝛ sicut spēs fecū oleoꝝ ꝛ alleile ꝛ medulle ossiūꝝ medulle granoꝝ cotri ꝛ eis silia: deinde frāgaꝛ: ꝛ oꝫ vt assidueꝛ cū hoc embrocatio cū aq̄ calida ꝛ introit⁹ tine in die mlͭtotiēs. Qđ si nō p̄cesserit illđ ꝛ expimētūꝝ motio signauerit firmitudinē vehemētē: tūc oportebit vt seceꝛ caro: ita vt sit possibile

fricare alrosboth ex latere ꝛ destruere eũ cũ ea: deinde frangat ꝛ restauret ꝛ curetur vulnus curatione sua. ¶ Et multotiẽs quidez est possibile vt curet fractura male restaurata absq fractura secũda leniẽdo alrosboth cũ eo qḋ scis: deinde equet. ¶ Et quãdo seruat sup ipam equat super ipam alrosboth itez ꝛ excusat fracturam ꝓprie in corporibus lenibus.

¶ De epithimatib⁹ fracture ꝛ q̃ currũt cursu eoz. Cap. 11.

Epithimatũ alia sunt q̃ ꝓhibẽt apa ꝛ rectificãt pruritũ. Et alia sunt ad indurãdũ alrosboth ꝛ glutinationẽ faciendã in ipo. Et alia sunt ad equãdũ alrosboth magnũ: ꝛ alia sunt ad remouendã duritiẽ iũcturaz q̃ accidit post restaurationẽ: ꝛ alia sunt ad auferendã mollificationẽ si ceciderit in iuncturis.

¶ De epithimatib⁹ cõferentibus ꝛ q̃ currũt cursu eorũ ꝛ rectificãtibus pruritũ. Cap. 12.

Iam diximꝰ in cap. ligamenti vittas ad illḋ qḋ opz sciri: in hoc capitulo: ꝛ diximus cerata ꝛ embrocas cũ vino stiptico ꝛ illis silia. ¶ Et reiteramꝰ nunc: ꝛ dicimꝰ: non opz vt sit illud qḋ administrat de cerato aut aliꝫs ita vt asperitas sit in eo aliquo modo: immo sit leuiꝰ quãto plus esse põt ꝛ mollius. ¶ Et non opz vt administrẽtur cerata vbi timet putrefactio: neq vbi multiplicãtur partes fracture: hmõi em̃ ꝑparatũ est ad suscipiẽdã putrefactionẽ: qm̃ plimũ est cũ vlcerib⁹. ¶ Super aquis aũt calidis ꝛ eaz effusiõe iã locuti fuimꝰ: ꝛ fecimus scire q vtilitas in eis est resolutio materierũ q̃ incurrere faciũt pruritũ ꝛ attractio materiei nutritiue: ꝛ sunt itez necessarie qñq qꝛ mẽbrũ iã debilitauit strictura ꝛ exiccauit ipm: ꝛ illud qḋ vltime ꝯsequitur est scitũ.

¶ De epithimatib⁹ ad indurãdũ alrosboth. Cap. 13.

Res conferentes in hoc sunt embroce stiptice subtiles ꝛ empl'a q̃ similant eis sunt decoctio myrti ꝛ eius oleũ si necessariũ est oleũ: ꝛ oleũ alcãne ꝛ epithima cũ aqua foliorũ myrti ꝛ granoz eiꝰ ꝛ decoctio arboris alcoci ꝛ decoctio radicis aldirdar: ꝛ decoctio folioz eiꝰ est incarnatiua induratiua: ꝛ empl'm factũ ex mes ꝓprie qñ ponũtur cũ eo crocꝰ ꝛ myrrha: ꝛ ꝯficit cũ vino odorifero est bonũ valde et distillatio spatularũ palme est bona itez.

¶ De regimine equatiõis alrosboth. Cap. 14.

In principio quidẽ ꝛ dũ ꝑmanet recẽs stiptica ꝑdicta: qm̃ ipa aggregãt ipz ꝛ stringũt ipz ꝛ minorãt quãtitatẽ eiꝰ: post illḋ vo qñ supfluit ꝛ ꝓprie ꝓpe iũcturã ẽ necessariũ secare ab eo: ꝛ fricare donec equet. Et oĩa ista cũ eo qḋ dictũ est in eo.

¶ De medicinis leniẽtibus duritiẽ iuncture. Cap. 15.

Opz vt embroces ꝛ incipias cũ aqua calida. deide administres desup empl'a ꝛ inũctiões q̃ fricãdo fiũt leniẽtes facta ex mucillaginib⁹ gũmis ꝛ adipib⁹ ꝛ oleis: ꝛ si ponat in eis acetum forte erit magis ꝓfundatiua. ¶ Et de illis quoz administratio ꝓpiquat: est

dactili ? alleliati ? oleū sisaminū: qñ est emplastrū leue. ¶ Et iterū mollitiuū de hierua permisceat cū tāto butyro quātū est ipsi⁹ medietas ? mellis quātū est ipsius quarta: ? fortasse sufficit ceratū de oleo lilij solū: ? qñq3 adiuuatur cū omnib⁹ lenificantibus predictis in casephiros. ¶ Et cū sentis alterationē cōplexionis ad frig⁹: tūc adde in eis ex castoreo ? serapino ? oppoponaco. ¶ Medicamē bonū. ℞. fece3 olei de lino ? fecē olei sisamini ? fenugrecū coctū in lacte ? heil ad ipsu3. ? administretur. ¶ Et iterū radices altee: ? radices cucumeris asinini ? bdeliū ? ammoniacū ? oppoponacū dissoluātur cū aceto forti ? linianturet vnguētū eburneū est bonū. ¶ Medicamē bonū. ℞. mucillaginē fenugreci ? seminis lini ? mucillaginē cucumeris asinini ? ammoniacū ? laudanū ? ysopū humidā ? oleū de lilio ? adipē anatis ? bdeliū lene ? parū ? medullā vituli resoluātur in oleo ? fiat vnguētū. ¶ Aliud forte. ℞. olei veteris lib. ij. olei de lilio lib. ʒ. storacis liquide lib. quartā cere citrine lib. ʒ. glutinis albotin. vnc. ij. euforbij. vnc. ij. medulle ossiū cerui. vnc. iiij. fiat vnguētū. ¶ Unguentū bonū ad duritiē iuncturarū qnā acquisiuit restauratio: ammoniaci partē vnā bdelij iudaici partē vnā laudani partem mediam olei de alcanna adipis anatis ambo?. añ. partis quartā solue gūmas ? aggrega omnia. ¶ Unguentū bonū ammoniaci. vnc. vj. ? cere citrine tantundē gummi albotin bdelij ? galbani oi3. añ. vnc. viij. olei de alcanna. vnc. iiij. terantur gūme cōtrite in aceto deinde aggregētur in mortario inūcto cum oleo de lilio. ¶ Et sir ad spasmū earum ? nodationem q̄ accidit sicut glādula vbi est. Et iam dixim⁹ eam in cap. suo: ? administrētur vnguēta q̄ dixim⁹ nūc. ¶ Et administratio castorei ? costi ? fimi colūbini: ? sinapis emplastrādo est vltia. ¶ Linitiuū bonū. ℞. fecis olei de lilio vnc. ʃ. ? fecis olei semis lini vnc. ʃ. ? storacis liq̄de ? galbani ? serapini ? oppoponaci oi3 añ. vnc. ʒ. bdelij lenis. vnc. ʃ. adipis vrsi āt galline aut porci apud illum qui diligit illud ex sapiētib⁹ diuitū fiat ex eis vnguētū.

¶ De facientibus fortitudinem mollificationis. Cap. 16.

SUstētatio in curatiōe eiūs est super stiptica subtilia sicut sauina ? dactili immaturi et his sīa: aut super stiptica spissa. ¶ Et qñq3 miscētur cū his sicut crocus ? cynamonū et myrrha.

¶ Et enula est bona valde ? ppie qñ coquit̄ cum ea acorus ? cinis vitis cum adipe antiqua ? cortices spatularū palme: et oīa q̄ dicta sunt in indurando alrosboth.

¶ De administratione aque calide et olei. Cap. 17.

SCias q? aqua calida et oleum non conueniunt apud restaurationem quoniam prohibent restaurationem: sed conueniunt ante ipsam: qm̄ ambo preparant restaurationem: et conueniūt post ipsam: quoniam ipsa abstergunt quod remanet ex apostemate et duritie et alrosboth: et pustulas quas euenire fecerunt ligamen-

ta in nervis: quare fit motus cũ eis nõ facilis. Cũ ergo administrã tur aqua calida et oleũ et adipes et medulle succurrũt illis nocumentis. Inter illud vero aqua et oleũ sunt valde phibẽtia ab incarnatione: et fortasse administrant in infantib⁹: et q̃ sunt eis primi nõ in aliis: cũ emplastra exiccata sunt sup eos et faciũt eis dolorẽ: quare indigent tũc vt oleo inungat loc⁹ q̃ dolet: deinde sustentetur et restauretur: apd quietẽ v̄o nõ dat licẽtia in hoc. Et medici qñq; vtunt embroca ex aqua calida cũ ipsi soluũt ligamentũ primũ q̃rentes ex eo iuuamẽtũ: et est vt attrabãt ad ipsũ materiã. Et op3 vt sit illa aq̃ talis vt cũ cadit apud infirmũ fit tẽperata: calida em̄ fortasse resoluit ex corpore mũdo supra illd qd attrabit: et pprie qñ plongat tps effusionis eius: et attrabit ex corpore repleto supra illd qd op3 et pprie si abbreuiet tẽpus eius: immo op3 vt sit aqua cũ caliditate ad equalitatẽ tendẽs: et sit tẽpus effusionis eius ſm quãtitatẽ que videtur ex augmento mẽbri et eius inflatione et non effundantur cum incipit detumescere. Et nos quidẽ iam diximus de iudiciis embroce in capitulo dislocationis illud iquod oportet attendere etiã hic. Et magis dilectum mihi quando non est istic dolor est vt non appropinquet membro oleum: neq; aqua calida omnino nisi illud qd antecedit ipsum in principio rei ad defensionem. Et de illis q̃ ponunt super iuncturas que indurantur post restaurationẽ super torsionẽ et attritionẽ sunt dactili et alleliati emplastrando.

¶ De cibatione restaurati et potione eius. Ca. 18.

Oportet vt sit cibus eius ex eis que generãt sanguinẽ spissum et nõ spissum siccũ: immo spissum viscosum vt generet alrosbot tenacẽ fortẽ non siccum debilem lenem: et illa sunt sicut pedes et frumentum coctum cum multa aqua quousq; fit sicut puls et ventres et capita et cutis bedi et arietis decocta et similia eis et vinum stipticũ ¶ Et ex illis q̃ dantur in secunda mensa sunt castanee et grana in q̃bus nõ est acuitas. Et alienet oĩa q̃ subtiliãt sanguinẽ et calefaciũt ipm̄ et elongãt ipsum a coagulatione sicut vinũ subtile et res ꝯfortãtes valde. Et ad summũ regimen eius fit ingrossatio nisi sit illic prohibens ex vulnere requirẽte subtiliationẽ cibi ſm illud qd est super ipsum de magnitudine eius aut ipsius paruitate et apud timorem dolores: qui v̄o securus est ab illo dilatetur in cibo et potu. Et qui amat defensionẽ incipiat cũ regimine subtiliante: vt securet a malitia apostematis. Et illud est sicut si oporteat iterũ vt flobotbomet et soluatur venter: deinde post dies paucos administret illud q̃uis sit qñq; necessariũ iterũ vt dimittat hoc regimẽ qñ superfluit rosboth in magnitudine: et est necesse phibere ipsu3. Modus cibarii cõuenientis ei qd administratur hora coagulationis: sumat panis de simila et farina rizi et sepũ vacce pinguis et lac: et fiat ex eis cibariũ sic̃ frumẽto cocto vt puls cũ bonitate sue ꝯsuetudinis medicina aũt ei⁹ quam sumit ad restaurationẽ mummia est que est mirabilis.

¶ De rebus que consequuntur fracturam et restauratio-
nem et necesse est succurrere eis. Ca.19.

Quandoq̃ accidit ex fractura disruptio carnisque non 9glu-
tinatur: q si non incidatur putrefit: et putrefacit illud qd seq-
tur eam ex osse: quare est necessariũ vt incidatur et coquatur: et qñq̃
accidit fluxus sanguinis et est necesse vt phibeat: et qñq̃ accidũt cõ-
cussio et attritio fortis carni q si nõ curet cũ scalpellatione aut cũ
medicinis prohibentibus putrefactionẽ peruenit ad estiomenum:
quare oportet vt obseruetur illud. Et quandoq̃ accidit apostema
calidũ in quo est timor: quare opz vt regat regimine suo: et qñq̃ ac-
cidunt vulnera q non egent vt curentur cũ eo cuius preterijt nar-
ratio. Et qñq̃ accidit alrosbot superfluus in fractura cuius quã-
titas non est necessaria: quare opz vt minoretur nutrimentũ et phi-
beatur eius generatio cũ prohibitione cibi et strictura desup et reli-
quis que sunt dicta. Et qñq̃ accidit mollificatio juncturarũ in ex-
tensione. Et qñq̃ accidit vt currat virus ad medullã q generat in
osse: quare necesse est vt extrahat os et discooperiat via vir⁹ ad int⁹.

¶ Tractatus Tertius.

¶ De fractura cranei. Ca.j.

Multotiens accidit vt findatur craneum et non findatur
cutis: immo apostemetur. Cũ ergo occupatio sit in cu-
ratione apostematis et nõ peruenitur ad plagã: fortasse
accidit vt putrefiat os desubtus: et accidũt ante sanita-
tem aut post ipsaz egritudines male ex febribus et tremo-
re et destructione rõnis et alijs: quare necessariũ est vt findat. Et mul-
totiens quidẽ significat locũ infirmus ipse et qd tãgit ipsuz omni ho-
ra et hoc proprie: et tũc quidẽ est necessariũ vt redeat vulnus ad dis-
positionem suã: et vt curet fractura oportebit vt findat a cute cum
quãtitate qua non retineat in ea vir⁹ in hoc neq̃ aliud: opz eñi vt nõ
retineatur virus nisi fueris securus de additione apostematis: et in-
ueneris apostema ruptũ et appareat fractura vna. Quandoq̃ eñi
accidit inde error magnus: putat eñi q nõ sit fractura nisi illa: et p-
pter hoc oportet vt cõsideretur dispositio fracture consideratione
bona. Illud vero in quo dedinatur cum existimatione ad rectifica-
tionem est vt cõsideretur causa fracture et vltimatio virtutis rei frã-
gentis in grauitate sua aut in sua magnitudine: aut in sua fortitu-
dine: vt per illud sciatur vltimatio quã oportet esse ex fractura: et
similiter accidentia quandoque significant illud sicut appoplexia
et scothomia et destructio vocis et que sunt eis similia.

¶ Et qñq̃ significat fissura cutis in multitudine sua et sine diuersi-
tate in suo casu super rectitudinẽ vnam dispositionẽ fracture itez
licet non sit hec significatio significans omnem partẽ. Fortasse eñi
est fractura interior plurima et magna: et non est super fissura aut est

fissura parua: quare opoitet tunc necessario vt cognoscatur dispositio cũ significationibus in quibus querit de fractura: z firmet mẽbrum si est possibile: z in hmõi dispositionibus est necessariũ incide re cutẽ dure: z discooperire donec appareat os dubitatũ totũ. Et si accidat fluxus sanguinis impleat illd qd discoopertũ est pannis sic cis: deinde sustenta cũ puluillo infuso in vino z dimitte ipsum vsq̧ mane. Uulnerum aũt capitis vsq̧ ad terminũ almochati cura est illa q̃ iã dicta est in capitulo vlcex: z ante ipsum: findentia vero os z educẽtia os z similia illis de illis que dicunt hic: z minores dispositiones fracture ossiũ in capite si accidit in eis scissura parua nõ penetrãs vsq̧ ad latus aliud: imo succedit apd quedã experimẽta: et filiis isti. Magis rectũ est itex vt frices illd vsquequo nõ remaneat de scissura aliq̃d: z si amas vt festines cũ effusione humiditatis nigre donec vehemẽs fiat apparitio scissure p eã fac: z frica donec nõ remaneat vestigiũ. Et sint apd te fricatoria diuersax quãtitatũ et administra inprimis lata eox: deiñ q̃ sequunt illa: cumq̧ fricaueris administra medicinã capitalẽ z sufficit tibi. Et medicine quidẽ capitales sunt sicut ireos z farina horobi z minutũ olibani: z aristo. z cortices radicis oppoponaci z myrrha z sarcocolla z sang. dra. z oẽ exiccatiuũ sine mordicatione: z curent curatiõe vlcex. Si autẽ existimaueris q fissura sit penetrãs vsq̧ ad latus aliud: tunc fricatio non finit eam vsq̧ ad elongationẽ: z caue ne multũ pcedas in fricatiõe: immo vbi iam securus fueris z cognoueris dispositionẽ velaminis an sit seruãs situm suũ ex osse: tunc nocumentũ est minus: z res magis apparens: z est euentus apostematis minor z saluior z prauior: z apparitio puris maturi velocior z magis cõpleta: aut iã separauit ipsum pcussio ab osse: z illud est ab eo in quo est timor plus z dolores et febres z q̃ sequunt ea plus: z susceptio ab osse alterationis coloris velocior: z cursus puris virulenti subtilis in eo plus: z qd accidit ex doloribus z febribus z tetano z sincopi z destructione rationis propter dimissionẽ curationis in eo plus: z in hmõi q̃dem dispõne: imo in oĩ dispositione opzt vehemẽter caueat frigẽtiã in estate: qm̃ in eo est timor magnus. In fissuris xo in quibus nõ est nisi fissura: sz est plurima z apparet cũ ea illud inter qd z os nõ est nisi cortex: multotiens sufficiũt strictura z ligamentũ z emplastrũ z infrigidantia. Uerum illud quod est rectius est vt incipiatur z fundatur sup scissuram oleum ro. tepidum: deinde aggregetur inter duas extremitates vulneris: z sufficiat si necessarium est illud: z pulueriʒetur desuper puluis capitalis z ponant sup eas puluili ibibiti vino stiptico cõcusso cũ oleo: deinde reliqua ligamẽta: z quiescat infirmus z fiat delitiosus: z fiat vt dormiat z flobothomet si indiget. Et nõ querit in omni scissura z fractura vt accipiat os totũ: quoniã hoc non est possibile in omni osse: verũ recordare eius quod precipimus in capitulo vniuersali de fractura z restauratione. Ueruntamẽ multi ho-

mines acceperunt os ex capitibus eorum incidendo et tm modū cre uerūt caro et cutis sup vuln⁹ et eus ferūt. In frangentibus vero os et que sunt postea. scias q ossa capitis diuersificant ab ossibus alijs cū franguntur: quoniā cum ipsa franguntur nō restaurat natura super ea alrosboth forte sicut attrahit ipsū et nasci facit super reliqua ossa: immo rem debilē. Quapropter vt nō effundat pus ad interiora opz vt extrahatur si fuerit plaga capitis ɔpleta: aut incidatur si nō fuerit ɔpleta: et nō fiat occupatio in restauratione eius. Et opz vt nō tardet illd in estate vltra septē dies in hyeme vltra. x. dies et quāto fuerit velocius erit melius: et longinquius ab hoc vt accidāt nocumēta magna. Et de illis q̄ nocēt ad illud et faciunt esse necessariū est q ab ossibus alijs pter ossa capitis ɔuertit ligamētū reditionē: et hoc ligamentū nō est possibile super caput: ppter illd ergo necesse est accipere os et fracturā cui est q̄titas donec egrediat virus sicut est necessariū. Et iterum si acciderit virus inter os restauratū ligatū ligamēto opprimēte expellente materiā cū cum iā esset generatū illud virus ex ipso loco: et penetraret ad medullā esset nobis necessariū vt discooperiremus: et mundificaremus: ergo qualiter in hmōi mēbro: nō est igitur excusatio de hac collectione et incisione et detectione loci et phibitione incarnatiōis eius vsquequo securus sis. Et nō est timor cursus vir⁹ vsq ad interiora ossis quod incidim⁹. Et opz vt sit incisio ex loco ɔueniētiore: et cōuenientior q̄dem est aggregās ad oppositionē quā existimas q vir⁹ currat ex eo meli⁹ et ad facilitatē incisionis et paucitatē necessitatis ad hoc vt moueatur et extēdatur scd̄o: et est cū hoc longinquior loc⁹ a neruis: sicut sinciput. Nā mediū eius nō obuiat origini neruoꝝ. Et studene frig⁹ adueniat velamini: qm̄ est malū et timorosuz: et subtilia regimē et assidua effusionē olei tepidi. Et si apparet sup velamē nigredo et est fortasse in eo qd apparet de ipso: et nō est nocēs et fortasse causa eius sunt medicine: tūc cura ipsaz cū melle ɔcusso cū triplo sui olei ro. donec remoueat nigredo: et puluerisa desuper medicinam capitalē: et si nigredo fuerit cōfirmata tunc fuge. Cum ergo verificat necessitas extēdēdi aliq̄d et icidēdi illd āt extrahēdi ipz tūc festinet et nō expectet ɔplementū generationis puris in loco. Et hoc q̄dē non tolerat nisi vbi nō est pānicul⁹ noīatus mater coartat⁹ aut pūctus qm̄ punctura facit in dispositione apa et spasmū: et fortasse perducit ad apoplexiā: quare opz vt extrahatur illd os statim et redibit sen sus si fuerit apoplexia statim. Si autē fuerit foramē tunc reserit vehementioris festinationis. Et quādo frāgitur craneū et infrigidat velamē et apostematur: nominatur illud futratem: et tunc tibi inest in eo quod diximus: cum hmōi festinatione: aut si fuerit necessaria expectatio tūc fit vsq ad duos dies aut tres. ¶ In plurimo rei opz vt curet in secūdo cū incisione. ¶ Et quandoq fit cum ferra subtili predicta: et quādoq fit ita vt fiāt foramina parua silia foraminib⁹

que fiunt ab acubus q̄b⁹ subsellia fuunt tu vbi opz vt cadat ex eis⁊ in eis fit timor: qm̄ fortasse penetrāt subito vsq̄ ad panniculū vbi ingeniet cū instrumento qđ dixim⁹ qm̄ est saluius. Qualiter vō fit curatio nos dicem⁹ in hoc illud qđ dixerunt primi. ¶ Inquiūt opz vt radat in primis caput vulnerati ⁊ fiāt in eo due fissure se secan- tes dubogonaliter: ⁊ secet vna earū alterā ſm figurā crucis: ⁊ opz vt sit vna duarū sectionū secatio prima que fuit ex percussiōe: deinde opz vt excorietur sub āgulis q̄tuor vt discooperiat os totū cui⁹ conca uatio debet fieri. ¶ Qđ si accidat inde fluxus sanguinis: tunc opz vt impleatur pāno infuso in aqua ⁊ in aceto ⁊ si nō: imple ipsum pā no sicco: deinde pone sup eū puluillū infusū in vino et oleo: ⁊ admi nistretur ligamentū qđ conuenit ad illud ita vt cum fuerit mane si non acciderit aliquid ex accidentib⁹ malis: tunc oportebit vt inci- pias cōcauare os fractū: ⁊ illud est qm̄ opz vt facias sedere infirmū aut precipias ei vt resupinet ſm figuram q̄ cōuenit fracture: dein- de oppila aures ei⁹ cū lana aut cotto vt nō ledat ex voce percussio- nis: ⁊ solue ligamētū vulneris ⁊ aufer pānū ex eo ⁊ absterge ip̄m: dei de precipue duobus ministris vt teneāt cū pannis subtilib⁹ quat- tuor angulos cutis que iā scissa fuit ⁊ extendant eā ad superiora. s. cutē q̄ est super os fractū. ¶ Et si os fuerit debile ex natura sui aut ex fractura q̄ accidit ei tunc oportebit vt auferas ip̄m cum inciso- rijs ponendo quedam ꝯtra alia: ⁊ incipiēdo ab eo qđ ex eis est lati⁹ fiat permutatio ex eis ad incisoria subtilia: deinde peruenias ad ca pillaria ⁊ administra facilitatē in percussione parua ⁊ magna vt nō ledat caput ⁊ inquietet ip̄m. ¶ Et si caput fuerit forte tūc oportebit in primis vt perforet cū tripanis que nominant non ꝑfundātia: et sunt ꝑforatoria quib⁹ est eminentia parua interius ex locis acutis eorū vt ꝓhibeat ea illa eminentia profundare ⁊ peruenire de siphac donec cōcaues cū eis os scissum ⁊ eradices ipsum ⁊ non subito: imo paulatim. ¶ Et si fuerit nobis possibile vt eradicem⁹ ip̄z cū digitis tūc illud est bonū: ⁊ si nō tūc cū tenalijs: aut cū forpicib⁹: aut his si- milib⁹. ¶ Et opz vt sit inter illi ex foraminib⁹ exit⁹ q̄titate fili ita vt fiant prope superficiē ossis interioris. Et opz vt remaneat tactui foraminis aliq̄d ex siphac: ⁊ ꝑpter hoc opz vt sint perforatoria ſm mēsurā essentie ossis: ⁊ vt administrētur in hoc perforatoria pluri- ma. ¶ Cum ego fractura non est nisi in loco originis ossis tm̄: tunc opz vt fiat permutatio ad illas res tantū ita vt cum cauaueris os tunc oportebit vt eques asperitatē ossis capitis que fit ex incisione ⁊ cōcauatione: aut cum nouacula: aut cum aliquo icisoriorū q̄ sisan tur aciei ensis postq̄ posueris instrumentum quod cooperit siphac ⁊ seruat ipsum. ¶ Et si remanserit aliquid ex ossibus paruis: aut frustis: tunc oportebit vt accipiātur cum facilitate: deinde perue- niat in curatione cū operatione aut vnguentis. Nā iste est facilior qui fit ex modis curatiōis ⁊ minoris nocumēti.

¶ Inquit. S. cū tu discoopueris partē ossis capitis: tūc pone sub eo incisoriū in fine: cui⁹ est pars que assimilat̄ lenti eminens si est lenis ꝛ est acuitas in lōgitudine donec fit latitudo lenti sil'is sustētata sup siphac. ¶ Et opꝫ vt ꝑcutiat̄ desuꝑ cum malleo paruo ꝛ incidat̄ os capitis. ¶ Cum ergo fecerimus illud erit ex eo totum illud quo indigem⁹ ꝛ illud est: qm̄ siphac nō mouet̄ tunc: neq̧ si medicans esset dormiēs qm̄ siphac opponitur lateri lato instrumenti sil'is lenti. Et si peruenerit hoc instrumentū ad os capitis tūc ipm̄ eradicat illud absq̧ lesione. Et illud ideo qm̄ postremum figure similis lentis circūdās hoc incisorium retro incidit os capitis: et non est possibile vt inueniat̄ species alia ad eradicandum hoc os facilius: neq̧ velocioris operationis q̄ hec spēs.

¶ Curationē vero que fit cum ferris et instrumentis q̄ nominātur: moderni vituperauerūt propter molitiam eius. hic est ergo sermo noster in curatiōe ossis capitis cū accidit ei scissura. ¶ Et conuenit hec eadeꝫ curatio in reliquis speciebus fracture que incidit os capitis qūāuis nos nō diximus nisi curationē fissure: ꝛ posuim⁹ eam in exemplū aliis. ¶ Inquit Hyppo. et Gal'. Iterum docuit nos quātitatem ossium q̄ oportet incidi ꝛ iste est sermo eius. ¶ Non oportet vt incidatur ex osse nisi illud qđ est infirmum: nam illud quod ex eo est cōminutū vehemēter opꝫ vt auferatur totū. ¶ In illo aūt ex quo extendūtur scissure extēsione plurima: nam illud qm̄ accidit: nō opꝫ tunc vt ꝯsequaris fissuras vsq̧ ad finē earū: ꝛ vt scias q̧ non accidit ꝑpter hāc causam res nociua qm̄ ꝛ in reliq̄s operationib⁹ que opꝫ ipm̄ facere est ſm qđ opꝫ. ¶ Ampli⁹ oportet post curationē cū ferro vt accipias pānū lini extēsum quātitate ossis vulneris: ꝛ infunde ipsum in oleo ro. et cooperi cum eo os vulneris: deīde accipe pannū duplicatum aut triplicatū ꝛ infunde ipm̄ in vino et oleo ros. Et lini vuln⁹ totū oleo rosato: deinde pone sup ipm̄ pannū quāto leui⁹ potes vt nō grauet siphac: deinde administra desuꝑ ligamētū latum ꝛ nō stringas ipm̄ nisi cuꝫ q̄titate que teneat pannos tm̄: deīde administra regimen qđ remoueat inflāmationem ꝛ destruat febrem ꝛ humecta velamē desuꝑ cū oleo ros. in omni hora ꝛ solue ipsum in die tertio ꝛ absterge ipm̄. ¶ Et cura ipsum curatione que creat carnē ꝛ sedat inflationem ꝛ pulueriza sup siphac puluerē ex medicinis siccis que nominantur medicine capitis donec oriatur caro in quibusdam horis sup os si indiguerimus hoc cū ossa sunt eminentia ꝛ vt noscatur caro velociter: ꝛ cura ipsum cū reliquis medicinis quas dixim⁹ in curatione vulnerū. ¶ Et inquit Paulus. Multotiens accidit in siphac capitis post curationē cū ferro apa calidūꝫ ita q̧ superueniet spissitudini ossis capitis et spissitudini cutis iterum: ꝛ est cum hoc grauitas et ꝓhibitio motus eius naturalis. ¶ Et multotiēs accidūt istis extēsio et accidētia alia mala: ꝛ sequitur has res mors. ¶ Et nō accidit apa calidū siphac nisi aut ꝑpter os eminēs

sub eo: aut ppter grauitatē tentarū: aut ppter frig⁹: aut multitudi nem cibi āt multudinē vini: āt ppter causā aliā occultā. Qd̄ si apo stematis calidi causa est manifesta: tūc opȝ vt abscidas illā causā velociter. Qd̄ si est est causa occulta tūc stude in separatiōe ei⁹ ⁊ ad ministra flobothomiā vene si nō fuerit phibēs ad hoc ⁊ minoratio nē cibi ⁊ regimen qd̄ ꝯuenit apostematib⁹ calidis sicut ēbrocatio cū oleo ro. calido aut cū aq̄ in q̄ bullita sunt altea ⁊ fenugrecū ⁊ semē li ni ⁊ camomilla ⁊ eis similia: ⁊ administra ēplastrū ex farīa ordei fa ctū cū aq̄ calida ⁊ oleo ⁊ semie lini ⁊ administra adipē galline i lana ⁊ humecta cū ea caput ⁊ ceruicē ⁊ spōdiles ⁊ distilla in aures aliqd̄ ex oleis q̄ sedēt caliditates ⁊ fac sedere infirmū in aq̄ calida i domo ⁊ inunge ipȝ. ¶ Qd̄ si apa calidū pseuerat ⁊ nō est aliqd qd̄ phibeat sumere medicamē solutiuū soluēs semel fiat illd̄. nā Hyppo. pcipit illud. ¶ Inq̄t paulus. Denigrat siphac ⁊ nigredo est in supficie ei⁹: ⁊ illud est in medicamine iter̄ quo curat: nā medicamen nigrū fortas se facit illud: tūc opȝ vt sumas ex melle ⁊ oleo ro. iij. ptes: ⁊ pmisceas ⁊ linias cū eo pānū ⁊ ponas sup siphac ꝙ si accidit in siphac nigre do ex seipso ⁊ puenit vsq̄ ad oculū⁹ pcipue cū signis alijs malis: tūc opȝ vt desperes de salute hui⁹ ifirmi qm̄ est significatio ꝯsumptiōis caliditatis innate ⁊ destructiōis ei⁹. Et ego iam vidi quendā cui ac cidit fractura in capite suo ⁊ ꝯcauatū est os capitis ei⁹ post ānū ⁊ sanat⁹ est: ⁊ illud ideo quoniā fractura fuit in sincipite: ⁊ fuit ex p cussione sagitte: ⁊ erat ei curs⁹: ⁊ ppter hoc nō aduenit siphac aliqd immo saluatum est a corruptione. ¶ Inq̄d Gal. Accidit homini vt frangeret sinciput ei⁹ ⁊ iterū os tpis fractura extensa ⁊ ꝯposita est fractura cū dispositione rerū ossis sincipitis: ⁊ icidim⁹ ipsuȝ ad intē tionē notam ⁊ sufficit illd̄ ⁊ sanat⁹ est vir.

¶ De fractura mādibule. Cap. 2.

Inquit sapiēs cū incidit ad interiora nō frāgatur: ꝙ si fran gatur mandibula dextra tūc intromitte indicem ⁊ medium manus sinistre in os infirmi: ⁊ si frangitur mandibula sinistra tūc intromitte manus dextre ⁊ eleua cum eis marginem fracture exte rius ⁊ interius ⁊ oppositione eas ambas cū manu altera deforis, ⁊ equa eā ⁊ cognosces equationē ei⁹ ex equatione dētiū qui sunt i ea. ¶ Si aūt frāgat mādibula in duob⁹ locis tūc extēde eā in duo late ra ſm oppositionē ministro extēdēte eā ⁊ ministro retinēte ipam: de inde veniat medic⁹ ad equādū ipam ſm qd̄ diximus: ⁊ liga dētesq̄ tot ti sunt ⁊ sepati sunt adinuicē. ¶ Si aūt accidat cū fractura vulnus aut frustū tūc administra ꝯsuturā ⁊ puluillos ⁊ medicinas incarna tiuas post reditionē ⁊ equationē. ¶ Inq̄t: ligamētū ei⁹ sit ſm hunc modū: pone mediū vitte sup nuchā colli ⁊ vadant due extremitates a duob⁹ laterib⁹ sup duas aures vsq̄ ad extremitatē mādibule: dein de vadāt cū eis iterū ad nuchā: deinde vsq̄ ad locū sub mādibula: sup duas maxillas vsq̄ ad sinciput vadēs ex eo iterū vsq̄ ad locū q̄

est sub nucha: ꝛ ponat ligamētū aliud sup frōtē ꝛ in posterioribus capitis: ꝛ stringat tota inuolutio q̄ inuoluta est ꝛ ponat desup pannus lenis. ¶ Et si separent ambe mandibule simul: ex extremitatibus earū tūc incipiat cū vtrisq̧ manibus paulatim: deinde opponatur ꝛ ↄiungantur ꝛ ↄsideret ad ↄpositionē dentiū: ꝛ liga duales cum filo auri vt nō separet rectificatio: ꝛ ponat mediū ligamenti super collū ꝛ vadat caput eiꝰ ad extremitatē mādibule: ꝛ p̄cipiat infirmo vt quiescat ꝛ sit tranq̄llꝰ ꝛ dimittat locutionē: ꝛ ponat cibꝰ eiꝰ, sorbitiões. Et si alterat aliq̄d ex figura tūc soluat ligamētū nisi accidat apostema calidū. Q̄d si accidat tūc nō negligas vti emplastris ꝛ embrocisq̄ ↄueniūt ad illud ex illis q̄ sedāt ꝛ resoluūt cū eq̄litate. ¶ Et os q̄dē mādibule stringit añ tres hebdomadas: quoniā est lene ꝛ est in eo medulla plurima replens ipsum.

¶ De fractura nasi. Cap.3.

Nasi superior pars est os ꝛ inferior est carthilago: ꝛ illi q̄dem carthilagini nō accidit fractura īmo attritio ꝛ ꝙ ↄprimēdo dilatat tota: ꝛ q̄d dilatat āferior ps eiꝰ supiore remanēte vt ē ꝛ separatio ad vnū latꝰ. Superiori ꝟo pti ossis accidit q̄ñq̧ fractura: ꝛ q̄ñ frāgit nasꝰ ꝛ nō curat pducit ad casū. ¶ Et iterū q̄ñq̧ induratur ꝛ remanet ꝑm tortuositatē suā: q̄re nō recipit equationē: opꝫ ergo vt festinet in die p̄mo ꝛ nō ptrāseat decimū. ¶ Et scias ꝙ q̄ñ fractura nasi ↄseq̄tur loca supiora eiꝰ magis ↄueniens est: ꝛ rectiꝰ reginē in ea est: vt sumat stilꝰ decēter factꝰ lenis ꝛ intromittat cū facilitate in nasū vsq̧ ad finē alcbaiasim ꝛ teneat ipsū cū manu sua ꝛ equet nasū cū manu altera donec equet: deinde subtiliet intromittendo liciniū ↄseruās ipsū in figura equatiōis. Et meliꝰ q̄dē ē vt sit ex lino. ¶ Et cautela est vt intromittatur in vtrasq̧ nares simul: licet nō sit nocumentū nisi in latere vno. Et q̄ñq̧ ponitur liciniū in latus vnū vsque quo eius vltimatio puenit ad ↄfirmationem ꝛ restaurationē. ¶ Et non componatur super nasum ligamentū: quoniam facit ipsum latum nisi sit illic eminentia magna et timeatur secundum eam descēsio. Cū aūt accidit in partibꝰ inferioribꝰ tūc possibile est vt equetur cū duobus digitis duaꝝ manuū sicut duobus indicibus aut duobꝰ auricularibꝰ. ¶ Et quando accidit in hac dispositione apostema tūc vnguentum dyaquilō est bonū valde: quoniam sedat apostema ꝛ conseruat iterum figuram equationis ꝛ confortat: similiter medicamen factū cū aceto ꝛ oleo ꝛ similia: ꝛ minutio thuris sup q̄d puluerizetur cinis ꝛ ēplastret cū eo. ¶ Et q̄ñ fractura est attritio apta tūc nō est possibile vt redeat cū ea ad rectificationē nisi postq̧ finditur et extrahit cōminutio ossium et cum sutura eius ꝛ puluerizentur desuper pulueres. ¶ Et quando accidunt inclinatio ꝛ separatio cartilaginis tunc equa eam violenter: deinde liga eam ligatura ↄseruāte eā sup illud: ꝛ ē vt ponas ligamētū extēsū ex latitudine ceruicis sup quā est iclinatio ex eis quibꝰ fit facile hoc ligamētū. ¶ Et

bonum est vt sumas marginē pāni fortis: aut corrigiā cui sit latitudo digiti vni⁹ et leni vnā extremitatū ei⁹ cū glutino pisciū et glutino corij vaccini: aut cū gūma aut cum reliquis glutinationem faciētib⁹ et inuisca ipsam sup extremitatē nasi ex latere sup qd est inclinatio donec exiccetur sup ipsum: et reducat nasus ad situm suū cum violētia: deinde extende illā corrigiā: aut pānū donec equetur cum eo et inclina ipm ad latus diuersum inclinationi prime: et restaura ipm sup collum: et liga ipm ligamēto tenente ipsum fm illā formā et emplastra cum emplastris que sunt necessaria.

¶ De fractura furcule. Ca.4.

Furcula frāgit: aut pp pond⁹ delatū: aut pp casum magnū aut pp percussionē vebemētē. ¶ Ampli⁹ furcule restauratio fit difficilis et indiget subtiliatiōe. Dixerūt in restauratiōe ei⁹: si cōterit tur ppe casum erit descēsio capitis adiutorij inferi⁹ min⁹. ¶ Inquit Et qn cōterit furcula in duas medietates tūc fac sedere infirmum super sedē et teneat minister adiutorium in quo est furcula fracta: et extēdat ipsum ad exteriora et ad superiora iterū et extendat minister iterum ceruicē et bumerum inclinatū cū quātitate q est necessaria. Et equet medicus cum digitis suis illud qd est eminēs impellēs ipm et quod est concauum commoueat ante et retro et extrahat ipsum. ¶ Et si indiget in illo extensione plurima ponat sub titilico pilā magnā de pilis et eleuet cubitum donec approximet ipz costis: qm extēdet fm qd vult. ¶ Et si incidit extremitas furcule ad iteriora frāgendo: aut non obedit cum attractione medici: et non suspenditur qm est ad profundum plurimū: tunc prosterne infirmum sup collum suum et pone sub bumero puluinar gibbosum: et demerge bumez ei⁹ inferi⁹ donec eleuet ad os furcule: deinde equa ipsum et rectifica cū digito tuo et stringe. ¶ Quod si infirmus inuenerit puncturā ex deābulatione man⁹ super ipsum: tūc frustū pungit ipsum: secundum scī tuz ergo scinde et aufer frustum et fiat illd a te cū facilitate: et pprie si fuerit frustum subtus. ¶ Et vt nō disrumpas siphac pectoris intromitte instrumentum conseruās siphac pectoris sub osse: deinde frange os. ¶ Quod si non acciderit apostema calidū tūc sue scissurā et incarna eā. ¶ Et si accidit apostema calidum tūc infunde puluillos cū oleo aliq. ¶ Et si dimittit caput adiutorij apd fracturā cū frusto furcule ad inferiora: tūc oportz vt suspēdat adiutoriū cū ligamēto lato et eleuet ad ptē ceruicis: et si frustū furcule fuerit inclinatū ad superiora: et illd qd ē pax fit: tūc nō suspēdat adiutoriū: sz resupina illū cui⁹ est furcula fracta sup dorsum suum et subtilia regimen ei⁹ et stringet furcula in mēse et min⁹. ¶ De furcula autē dixerūt q furcula nō seiūgit ex latere intrinseco: qm annexa ē pectori nō seiūcta ex eo: et pp hoc nō mouet ex boc latere et si pcutiat exteri⁹ vebemēter et sepet: tunc ipsa equetur et curetur curatione qua curatur cum frāgit: extremitas vo eius que sequit bumez et separat ab eo nō disso

catur plurimum: qm lacert⁹ q̄ hȝ duo capita ꝓhibet eā ab hoc ꝛ ꝓhibet eā iterū caput spatule: ꝛ non mouet furcula motu vehementi: qm ipa non est posita nisi vt separet pect⁹ tm̄ et dilatet ipm: ꝛ ꝓpter hoc facta est furcula homini soli inter reliqua animalia. ¶ Quod si accidat ei dislocatio ex luctamine: aut re alia simili huic tūc ipa eque tur ꝛ intromittat ad locū suū cū manu ꝛ pulluillis plurimis q̄ ponunt sup eā cū ligamēto qđ opȝ. ¶ Et ꝯuenit hec curatio extremitati humeri iteꝝ cū sepat ꝛ reducit eā ad locū suū. ¶ Et illđ q̄ ligat furcula hūero est; humer⁹ ꝛ os cartilaginosum ꝛ ipm ingrossat in macilētis: ꝛ cū remouet existimat ille cui nō est experientia ꝙ caput adiutorij iā separatū est ꝛ exiuit de loco suo: caput em̄ spatule videtur tūc vnū ꝛ videt locus a quo permutatum est ꝯcauum: verū oportet vt distinguatur significationibus quas experiemur post.

¶ De fractura spatule. Ca.5.

Spatule quideȝ locus lat⁹ paꝝ frāgit. Plurimū em̄ qđ accidit de fractura ei⁹ accidit marginib⁹ ꝛ lateribus ꝛ frustis. ꝛ qm̄ accidit cognoscit tactu. ꝛ per illud qđ sequit eā de punctura. Ueꝝ plurimuȝ accidit ei scissura quā significat asperitas q̄ cognoscitur tactu ꝛ dolore locali ꝛ punctura si fuerit lȝ nō sint reliq̄ signa. ¶ Et fortasse accidit fractura ad interiora ꝛ significat ipam incisio accidens et crepitatio leuis quā percipit audit⁹: cum crepitat miser cum ea ꝛ inuenitur per attractionem manus qua consequitur eā et dolorem. ¶ Et cura eius iterum est subtiliatio manus et bonitas cōueniētie impulsionis ab inferiorib⁹ ꝛ equatiōis: ꝛ fortasse indiget vētosis fm ꝙ existimo donec attrahat ad superiora ꝛ equet cum cautela a nocumēto in aggregatiōe materiei. ¶ Frustula autem spatule cū frangunt si sunt inquietātia pungentia ꝛ ledentia: tūc necessariū est extrahere ea: ꝛ si sunt quieta equent et ligentur ligamentis similibus ligamentis furcule. ¶ Et oportet vt dormiat habens fracturā spatule super latus sanum non super illud.

¶ De fractura cassi. Ca.6.

Accidit casso scissio sicut ligno ꝛ accidit fractura ad interiora. ¶ Et primum quidem cognoscitur sonitu sensato p tactum ꝛ auditū: ꝛ quādoq͂ inuenis ipsam manifestā cuius due ꝑtes sunt manifeste et cum extensione doloris. ¶ Secundum ꝟo sequūtur accidētia mala ex ꝯstrictione anhelitus ꝛ tussi sicca ꝛ fortasse patiens illud spuit sanguineȝ: ꝛ q̄nq͂ generatur ex eo putrefactio velaminis. ¶ Et cura istoꝝ est cura illi⁹ q̄ habet illđ in hūero: ꝛ si inclinat inferi⁹ tūc cura est illa q̄ descripta est in cōpressiōe furcule depresse per fracturā et si ingrediūtur coste administra super eas ligamētum factum ex lana cum resolutione post ligamenta posita super eas desubtus cum rectitudine: deinde aggrega extremitates duorum ligamentorum et liga eas adinuicem quoniam ipse prohibent ligamenta reuoluta a solutione.

¶ De fractura costarum. Ca.7.

Costis veris septē accidit fractura a duob' laterib'. Falsis vero accidit fractura a latere dorsi. Et qm̄ extremitas alia ē cartilago hyppocūdrioꝝ ſm ꝙ sciuisti nō accidit ei attritio. ¶ Cognitio aūt fracture costaꝝ est facilis q̄ nō occultat̄ tactui ꝑpter illō qō sentit̄ de asperitate ꝛ motu in nō suo loco ꝛ fortasse audit̄ si auscultatur crepitatio occulta. ¶ Qō si fuerit inclinatio coste ad iteriora: signi ficāt eā accidētia pleuresis: et est fortasse cū ea sputū sanguis: tūc nō audēt restauratores curare ipam cū extēsiōe ad exteriora ꝑpter defectū ingenij: qm̄ illō est difficile absq̧ ventosis: ꝛ qm̄ ex vētosis timet̄ ꝙ aggreget̄ materia p̄ima ad interiorē locū: ꝛ est in ea illō qō est de corruptiōe. ¶ Qō si expellis eas ꝛ nō ꝑlōgas retētionē eaꝝ nō est malū. Ueꝝ q̄nq̧ cibāt infirmū cibis inflatiuis valde vt infleť vēter ei': et cōprimat īflatio fracturā ꝛ impellat eā ad exteriora. Et hoc quāuis fit de illis a q̄b' in q̄busdā horis nō est excusatio: est tn̄ cā magna ad faciēdū vt accidat apostema. ¶ Inq̄t q̄dā sapiētū. Oportet vt cooperiat̄ loc' cū lana infusa in oleo calido et ponant̄ puluilli in eo qō est inter costas donec repleat̄ vt sit ligamētū equale qn̄ inuoluit̄ ſm rotūditatē: sicut narrauim' in pectore: deinde ponat̄ sicut ponit̄ in habētib' pleuresim ſm quātitatē ꝯuenietē ossi. ¶ Et si oppresserit nos res vehemēs ꝛ os pūgit vel amē pūctura a ledēte: tūc opꝫ vt findat̄ cutis ꝛ di scooperiat̄ illō qō discooꝑtum est de costa: deinde ponat̄ sub eo instrumētū qō ꝯseruat siphac vt non egrediat̄ siphac ꝛ incidātur cum facilitate ossa que pungunt et exire facias. ¶ Deinde si nō accidit apā calidū aggregēt̄ fissure ꝛ medicent̄ cū vnguēto. Et si accidit ei apostema calidum cooperiat̄ cū puluillis infusis in oleo ꝛ cibetur infirmus ꝛ curet̄ cum eo quod sedat apā calidum ꝛ resupinetur super latus quod leue est super ipsum.

¶ De eo qō accidit spondilibus de fractura. Ca.8.

Inquit paul'. Rotūditatib' spōdiliū accidit q̄nq̧ attritio ſꝫ fractura paꝝ accidit ꝛ tūc minuit̄ siphac nucha ꝛ nucha ipa: ꝛ cōmunicāt eis ambab' nerui in nocumēto ꝛ sequit̄ ea vtraq̧ mors si accidat illud spondili colli: ꝛ propter hoc oportet vt premittamus sermonem ꝛ enunciemus ꝑ dictionem factam. ¶ Et si est possibile vt ꝑsumamus et auferamus os ledens cum scissione tūc illud est: ꝛ si nō oportet vt vitem' cuꝫ regimine quod sedat apostemata calida. ¶ Et si remanet aliquid ex partibus eminentibus spondilis ex qua sunt que nominantur spine: iam illud cadit velociter sub digitis cum volumus eius comminutionem: quoniam illud quod coniunctum est mouetur ꝛ separatur a loco suo: tunc oportet vt auferatur illud scindendo cutem exterius: deinde aggregetur cum sutura et administretur in eo curatio incarnatiua. ¶ Et si frangitur os alkaeil in inferiore parte alchatim et alobosos: tunc intromittatur digitus index

finistre manus in anum: et equetur os fractum cum eo et cum ma nu altera secundum q possibile est: et si senserimus os fractum iā se paratum esse: tunc oportebit iterum vt auferatur cū scissione: sicut diximus: deinde administretur ligamentum quod conuenit ano et curatio conueniens ei.

¶ De fractura adiutorij. Ca. 9.

Os adiutorij cū spargit̄ fm plurimū nō declinat nisi ad exterio ra: quare opʒ vt tu facias illud quod opʒ fieri in reditione fra cture cui⁹ situs est fm qd̄ sciuisti: ⁊ tāge ipsaʒ manu tua ⁊ equa equa tione vltima ⁊ liga eā cū ligamēto ascēdente etiā vsq ad humerum ⁊ stringe cū eo si est proxima illi: deinde ligamēto cōmuni fm qd̄ sci uisti etiā vsq sub cubito si fuerit fractura propinqua cubito postea liga ipsam ligamēto tertio ascēdente ab inferiori vsq ad superi⁹ ⁊ su spende manū angulariter ne multiplicetur eius suspensio extēdēdo: qm̄ est malū ⁊ meli⁹ quidē est vt stringat̄ adiutoriū ad pect⁹ fm angu laritatē in cubito vt non moueat̄ ⁊ ꝓprie qn̄ fractura est ꝓpe cubitū ¶ Ergo pone sup ligamēta: aut aquā ⁊ acetū: aut aquā solā si fractu ra adhuc nō apostemat̄ ⁊ fac ipāʒ ex ligno cui⁹ latitudo sit quattuor digitorū nō pl⁹ ¶ Et si iā superuenerit ei spaciū: ⁊ apostemata est: tūc po ne ipam ex lana ⁊ abluc ipam in oleo si tibi possibile est: ⁊ si nō fuerit aliq̄d ꝓhibens nō soluas vsq ad septē: ⁊ qd̄ est post eos vsq ad decē: tūc solue ⁊ liga cū astellis ⁊ si defensio vocat te ad aliud: tūc solue in ter tio: et est illud ad quod inclinat̄ Hyppo. qm̄ aufert nocumēta lʒ no ceat restaurationi. ¶ Uerū in q̄litate ponēdi astellas: oʒ vt sufficiat tibi illō qd̄ declarauim⁹ in ca. suo ⁊ nō separes ab ea stricturā ad mi n⁹ vsq ad. xl. dies: ⁊ qn̄ indiges fm ꝯsuetudinē extēsiōe vehemēti ⁊ nō obedit tibi ⁊ nō excusaris auxilio alicui⁹ adiuuātis te: tūc fac sede re infirmū sup sedē subleuatā: ⁊ sit ad stātem plus decliuis q̄ ad sedē tē ⁊ appodiet̄ sup gradū scale: aut qd̄ simile sit ex eis que sciuisti in ca pi. dislocationis ⁊ loc⁹ ille sit planus factus ⁊ mollificatus et linitus deinde suspende in humero eius aliquid graue extendens ipsum ad inferiora: cum ergo extenderis extensione quesita: tunc liga cum vit ta forti sub fractura ⁊ supra illā ⁊ fac dormire infirmum resupinum ⁊ extende illud qd̄ ligasti vitta cuʒ fortibus vittis vsq subtus: et ad su periora: in illo em̄ est sufficiētia. ¶ Et qn̄ fractura est in medio adiu torij pone ligamentum cum longitudine vna a duabus extremitati bus iuncture: ⁊ si fuerit propinquior ad latus pone ligamentum ve hementioris propinquitatis extremitati longinque q̄ alij: et si fue rit scissura sola: tunc cura est curatio scissure: et stringatur super eā ligamentum.

¶ De fractura brachij. Ca. 10.

Accidit quandoq vt frangātur duo focilia simul: et quādoq accidit vt frangatur vnum eorum. ¶ Et fractura focilis in terioris est vehementior et turpior q̄ fractura focilis superioris:

quando singularis fit fractura vni⁹ coꝝ: et illud ideo quia focile inferi⁹ est brachiū deferens: quare ei⁹ fractura est deterior: et quando est nudū carne tunc est fractura turpior. ¶ Et iterū superi⁹ focile suscipit curationē et sufficit ei extensio parua: et nō similiter est inferi⁹ et ꝓprie si frangantur simul. ¶ Et oportet vt sustentetur apud extensionem adiutorij super alchol: et est radix vole: et cognoscitur strictura ligamēti: quando si accidit ex ea in digito apostema paruum: aut dolor paruus: tunc ligamentum est equale: et si non est tunc est molle: quod si est plurimum superfluum tunc est vehemens: et opꝫ vt mollificet. ¶ Positio autem astellarum non est ex illis que occultentur tibi: sed oportet vt nō consequantur cuꝫ longitudine sua volam et radices digitoꝝ: immo abbreuientur ab hoc parū per nisi necessariū faciat illud ꝓpinquitas fracture iuncture rasete tali. Uerū tunc iterum opꝫ vt nō tangat albaragi digitoꝝ: et cum restauraē et ligatur opꝫ vt suspendatur ad collum ꝑm figuram angularē. ¶ Et opꝫ vt sit suspensio eius proprie si est eius fractura ad inferiora cum panno cuius latitudo capiat longitudinem brachij totius: quoniam si fuerit obuiatio suspensorij prope fracturam et reliquum eius separatum a sustentatione accidet tortuositas proculdubio et declinatio super illud quod facit ipsam sicut volam: immo oportet vt sit vola: et plurimū brachij in suspēsorio. ¶ At vero si fractura fuerit ad superiora oportebit vt suspensio sit ita vt videatur fractura et eleuet duas extremitates ex latere vole et ex latere cubiti. ¶ Quod si separatur quod est inter illud erit adiuuans ipsum ad equationem figure: et sit suspensorium pannus lenis: et sit suspensio taliter ne vllo modo sit possibile moueri: et vt non dilatet ipsum dilatatione laboriosa. ¶ Et fortasse accidit brachio vt restauretur in latitudine circiter viginti et octo dies.

¶ De fractura rasete. Capi. 11.

Ossibus istis parum accidit fractura: quando ipsa sunt dura valde. Et quādo aduenit eis causa aliqua remouet ea a locis suis et non frangit ipsa: quare sunt vltima ad curationē: quēadmodum dixim⁹ in dislocatiōe.

¶ De ossibus digitoꝝ fractis. Ca. 12.

Istis iterū parū accidit fractura: imo accidit sepatio. Dixerunt qdā. Si accidit eis fractura opꝫ vt sedeat infirm⁹ super sedē eleuatā et ꝑcipiatur ei vt ponat volā sup sedē equalē: et extēdat ossa fracta minister: et equet ea medic⁹ cū pollice et indice. Quod si pollex fuerit inclinat⁹ ad inferiora: tūc oportebit admistrare ligamētū desup et fortasse accidit apā calidū. Et ad locū mollificatiōis borū ossiū aggregaē supfluitas plurima et coagulaē velociter quare stringantur. ¶ Et si accidat fractura sublemi: aut digito si ē pollex opꝫ vt ligetur ligamento ꝓprio ei et vt ligetur iterum cū vola vt firmeē et non moueatur. ¶ Et si accidit fractura alicui reliquorū digitoꝝ si fuerit index: aut auricularis: tūc ligeē cū illo q̄ approximat ei. Et si ē de digitis medijs: tūc ligeē cū illo q̄ ē ex latere ei⁹ aut ligēē oīb⁹ cō-

tinuitatem adinuicē: q̄m est meli⁹. Firmant̄ em̄ et nō mouent̄ ꝛ sunt tūc q̄n ligati sunt cū astellis. s. ossa fracta.

¶ De fractura ossis lati ꝛ anche. Cap. 13.

OS anche q̄n̄q; frāgit̄: sed raro cū dispositiōe fortitudinis sue ꝛ accidit illō ei s̄m semitā ꝯminutionis extremitatū: ꝛ q̄n̄q; fin dit̄ in lōgitudine: ꝛ q̄n̄q; inpellit̄ int⁹ ad ventrē: ꝛ accidit post istas dispositiones iterū ex dolore ꝛ punctura ꝛ stupore cruris: ꝛ coxe ꝑri mū ei quod accidit adiutorio ex fractura humeri. ¶ Et q̄n frāgit̄ os latū q̄d est supra alobolos: aut findūtur vt ligna lacerti eius: fit res difficilis in rectificatione eius: q̄re fit vna duaꝝ ancharū decli uis ad diminuitionē. ¶ Et cura ei⁹ est vt iaceat infirm⁹ ꝛ incipiant duo hoīes fortes extendere duas coxas ei⁹: sc; q̄ sq; eoꝝ extendat co xam: ꝛ iam ante tenuerimus manus eius: vt nō festinet ad expellen dum illum qui extendit coxam eius: ꝛ incipiant duo restauratores comprimere ancham eius cum vehementia ꝛ fortitudine donec eq̄ tur: deinde ꝑparent super eam ēplastrum: postea resupinetur super aliq̄d q̄d sit sicut glomer ex panno aut ei simile ex illis que habent duritiem. ¶ Et hoc quidem est proximum ei cum quo curatur spa tula iterum: et quando frangitur ex latere anche: tunc cura eius est cura humeri: et op; vt administretur humectatio super ligamētu; et eq̄nt̄ puluilli sicut op; ꝛ est necesse vt sit sustētatū sup̄ locū planū.

¶ De fractura coxe. Cap. 14.

CUm coxa frāgit̄ necessaria est extensio vehemēs: deīde eq̄tur s̄m formā naturalē que est ei: et est gibbositas siluestris par tis eius et ꝯcauitas pauca in eius domestico s̄m ambulationē for me q̄ est ei in sanitate. ¶ Et obseruētur in dispositiōe fracture med̄ ei⁹ aut extremitatis eius suꝑioris ꝛ inferioris dispositiōes q̄ dicte sunt in capitulo adiutorij: et fit strictura ad suꝑiora ꝯseruans et re tinēs. ¶ Dixerunt: quando frangitur conuertitur ad loca anterio ra et ad exteriora: et illud ideo est quoniam ipsa est lata ab hac par te per naturam: et equetur manibus et ligamentis et speciebus ex tensionis que sunt secundum equalitatem: aut cum strictura vnius duarum ligaturarum supra fracturam in medio. ¶ Si autem fra ctura fuerit inclinata a medio et fuerit ꝓpinqua capiti coxe: tūc su matur ligamentum et inuoluatur in medio eius lana vt non icidat carnem: et ponatur medium eius super pectinem et ascendant extre mitates ei⁹ ad partē capitis: ꝛ dent̄ ministro vt retineat eas ad infe riora: ꝛ si fractura fuerit in eo q̄d sequit̄ genu: tūc nos ponem⁹ liga mētū in superiore parte fracture: ꝛ eleuabim⁹ extremitates eius ad illō qui extendat eas ad superiora: ꝛ teneat genu cum ligamento in uoluens ipsum desuper: ꝛ equetur membru; istud infirmo iacēte su per faciem suam et crure eius extenso: et si fuerint ossa pungentia tunc oportet vt equentur sicut diximus multotiens et que ex eis ele uantur capiantur. ¶ Regimen v̄o sit s̄m q̄ diximus in curatiōe ad

iutorii: et os quidem corestringit in .xl. noctibus. Et ego enunciabo quomodo oportet vt sit situs eius postquam aggregatur curatio cruris. ¶ Et oportet vt ponatur inter duas coxas tunc pila de ligno et ei similibus seruans eam ad formam secundum quam equata est et restauretur resturatione cognita secundum quod intelligitur propter illud quod accidit de apostemate et pruritu ¶ Et quando accidit de apostemate super coxam: nam est apa fortex est ex eis que festinant ad coxam: tunc oportet proprie perueniatur ad soluendum vt respiret et extendatur apa: et tu quidem iam sciuisti embrocas proprias. Uerum in caugalib et albarauach et sunt tabule magne in quibus est parum concauitatis vt decenter componantur super inuolutiones: et capiant longitudinem pedis: quoniam si breuiantur et non restaurantur super crus et abscindunt infra illud vtilitas non est vtilitas quesita: et si prolongantur erit infirmus ex eis in labore: sed si ipse abbreuientur non erit expers laboris. ¶ Et vtilitas elongationis earum est vt prohibeant iterum partem sanam pedis moueri cum fuerit motus illius quantitatis nociuus fracture et proprie in dispositione dormitationis et somni. ¶ Et necessitas horum instrumentorum non est nisi in fractura magna valde: et non est possibile cum hoc vti eis nisi antequam apostemetur: quoniam apostema non tolerat huiusmodi. ¶ Et ad vltimum est grauitas et malitia et labor: et oportet vt fugiatur ab eis dum exceptio perseuerat ab eis cum ingenijs alijs. ¶ Situs autem restaurate coxe oportet vt sit secundum quod fuit consuetudo eius in sanitate de assiduatione constrictionis et dilatationis et illud quod est magis vincens dilatatio. ¶ Et scias quod ille cuius coxa et ancha sunt fracte parum denudatur a claudicatione: et quando abscinduntur frusta lacertorum eius mandat prius: deinde minuitur secundo.

¶ De fractura rotule poplitis. Cap. 15.

Rotula parum frangitur et secundum plurimum conteritur. Et cognoscitur illud quod accidit cum tactu et asperitate: et cum vacuitate que intelligitur cum tactu et auditur aure.

¶ Et oportet in curatione eius vt extendatur crus: deinde intromittatur rotula in locum suum: et si separata fuerit aggregetur prius: deinde intromittatur.

¶ De fractura cruris. Cap. 16.

Quando fragitur os paruum cruris est saluius quam si frangatur os magnum: et quando frangitur arundo parua superior est inclinatio ad exteriora et ante: et est ambulatio cum hoc possibilis: et si frangitur arundo magna inferior declinat crus ad exteriora: et quando franguntur vtreque arundines simul: tunc est deterius: et tunc quidem accidit cruri inclinatio ad omnes partes.

¶ Et scias quod curatio fracture cruris est secundum considerationem curationis adiutorij: et in eius similitudine: et non est dispositio cruris in tortuositate que accidit figure sue naturali: sicut dispositio adiutorij: immo est rectum: quare oportet vt sit extensio eius ad hoc vt redeat ad rectitudinem.

¶ De calcanei fractura. Cap. 17.

Calcaneus est excusatus a fractura ppter duritiẽ suã:z p circũdationẽ defensionũ:z plurimũ ei⁹ qđ accidit ei non est nisi dislocatio:z iam dictũ est de ea.

¶ De fractura tali. Cap. 18.

Fractura tali est praua z eius curatio est difficilis:z plurimũ quidẽ frangit cum cadit hõ ex loco lato: qñ cõteritur superi⁹ pedis:z fortasse accidit cũ eo attritio ossis cuz cursu sanguinis ad vẽtresq̃ coagulat in eis:z quãdoq; pducit ad egritudines magnas ex febre z permixtione rationis ex tremore z spasmo pedis. ¶ Cum ergo accidit in eo apã congelatũ qđ non apparet z non egredit et apparet iã tenebrositas q̃ non fuit: est signũ malũ significans q est invia putrefactionis. Si autez est apã apparens impellẽs manuũ tunc est melius z fortasse fit facilis ei⁹ eruptio.

¶ Et quãdo talus restauratur deambulatio est dolorosa super ipm z qñ nõ restauratur talus ẽm qđ opz destruit iuuamentum.

¶ De fractura digiti pedis. Cap. 19.

Curatio eorum in fractura z dislocatione est curatio digitoꝝ manus. Et quãdoq; restaurator equat eos pede suo calcãdo eos cum eo.

¶ Incipiũt Cantica Auicẽne translata ab arabico in latinũ a magistro Armegando Blasij de monte pesulano.

Medicina ẽ cõseruatio sanitatis:z curatio egritudinis:q̃ accidit ex accñtib⁹ in corpe. In al'.q̃ accidit ex causa q̃ in corpe existit.

Cui⁹ prima diuisio est in theoricã z practicã. Et theorica ex trib⁹ reb⁹ perficit z cõpletur. 2.

Ex rebus aũt sunt septẽ naturales. Et ex eis sunt. vj. Et oẽs sunt necessarie. 3.

Adhuc sunt alie res in libris scripte scz morbi cause:z accidentia. 4.

Practica diuidit in duas species: quarũ vna manib⁹ exercet:z alia cũ medicina: necnõ eo qđ ex cibis ordinat. 5.

Proculdubio ex rebus naturalib⁹ sunt elementa ex quoꝝ cõpositione existũt corpora. 6.

Sermo quidẽ Hyppocratis in libro de elementis in his est sermo verus. scz q sint quattuor: aqua: ignis: aer: terra. 7.

Probatio veritatis predicti sermonis est: qñ cum corp⁹ corrũpitur reuertitur in eisdem. 8.

Si non esset nisi vnum elementum: nō esset aliqđ animal cuȝ morbo corruptibile. 9.

Post hec aūt scientia ꝯplexionis est ex iudiciis in medicina conferentibus. 10.

Quattuor sunt potentie seu virtutes complexionis: siue diuiserit: seu composuerit vir consultus. 11.

Sensus tactus sentit ꝛ percipit caliditatē: frigiditatem: siccitateȝ ꝛ humiditatē. 12.

Predicte virtutes seu potentie reperiunt̄ in elemētis tpe eo qđ augetur seu pullulat in loco. 13.

Elementū ponitur in vltimo simplicis cōplexionis. 14.

Caliditas est in igne ꝛ aere. Frigiditas vō in terra ꝛ aqua. Et siccitas inter ignē ꝛ terrā. Et humidi as inter aquā ꝛ nubem. 15.

Significat̄ nobis esse ꝛ generatio inter species ipsoꝝ cū diuersificentur adinuicē ꝛ vniantur siue ꝯiungantur. 16.

Diuersificata fuerūt inuicē ne essent q̄d vnū ꝛ idē. Et fuerunt coniuncta ꝛ vnita ne viderentur omnino contraria. 17.

Imaginamur in alio cōplexionē ab elementis: puta in cōposito ab eis a predominante. 18.

Ponimus equale ꝛ tēperatū ad referendū ei: eo ꝙ habeat quatuor facies coniunctas. 19.

Fuerūt aūt mixte ꝛ cōplete in eo ꝑm existimationē vt esset pondus ꝛ mensura. 20.

Si aliquod ex eis declinauerit ad aliquod extremorū: non tñ inde expoliabit̄ vel circūscribet̄ a virtutibus p̄dictis: erūt nihilominus in eo absq̧ equalitate ꝛ tēperie predicta. 21.

Denominat̄ aūt a noīe p̄dominātis: vt igneū terreū aqueū. Sunt etiā ex eis q̄ ꝯparantur aeri. Oēs aūt dicunt̄ per modū trāsitus et minus proprie. 22.

Jam quidem perfecte sunt nouē species ꝯplexionis: neq̧ ex nunc accedam ad dictionem nonam. 23.

Nunc autē loquitur de tpe ꝑm opi. ꝛ existimationē: nō eñ cessit in eo stilus ꝛ modus inuestigādi subtilis. Hyems laūt hȝ vim ꝛ naturam flegmatis. Et ver excitat sanguinē. Estas vō colerā rub. Et autūnus coleram nigram. 24.

Quod autē augetur ꝛ minoratur diuiditur in species mineralium ꝛ plantaruȝ ꝛ animaliū corpus habentium. 25.

Quod vincit ꝛ superat corpus est medicina. Quod vō nutrit ꝛ auget est cibus. 26

Cōplexio habet̄ ꝛ cognoscit̄ ex sapore. Et hoc sylTo vero ꝛ iusto. 27.

Dulcis ꝛ salsus ꝛ amarus siccitatē. Acutus vero calorem. 28.

Omne liquidū non habens saporem manifestum est equale ꝛ tēperate forte complexionis. 29.

Omnis sapor ponticus et acetosus frigidi sunt et sicci: necnon etiaȝ omnis stipticus. 30.

Omne hñs dominiũ pinguedinis et vnctuositatis est calidũ et humidũ. Et pure insipidũ frigidũ et humidum. 31.

Animal per ꝯplexionẽ suã diuersificatur in etatib⁹. Erit tñ sermo nunc in homine solũ .i. solũ in cõplexionẽ hominis. 32.

Calor puerorum appropinquat calori iuuenũ in ꝯplexione. 33.

Iuuenes tñ declinãt versus siccitatẽ. Puer vero est dominus humiditatis sensibilis. 34.

Senect⁹ aũt frigida cũ põderabis eã est sicut decrepitas ipsa: et adhuc ampli⁹. In cõplexione cuiuslibet ex eis siccitas manifesta existit. Nihilominus et cruditas in humoribus decrepiti. 35.

In masculis existit caliditas et siccitas. In feminis vero frigiditas et humiditas. 36.

Rememoratio signorum ꝯplexionũ sumptorum ab habitudie corpis. 37

Frigiditas et teneritas dominant in cõplexiõe pinguis et laudabilis corporis. 38.

Habitudo corporis macra et extenuata significat cõplexionẽ ipsius esse siccam. 39.

Omnes quorũ vene sunt ex ipsorum corpore late sunt calidi. 40.

Quicũq; aũt habens contrariam dispositionem eorũ hȝ eam propter malitiam frigiditatis. 41.

Gradus quidẽ corporis equalis et iusti cecidit inter omnes. 42.

Nõ sumas signa a colorib⁹: si ꝯtigat eorum mutatio rõne regiõis. 43

Caliditas immutauit adeo corpora incolarum in regione ethiopuȝ et nigrorum: q nigredo cooperuit vtr corpora ipsorum. Habitãtes vero in sclauonia tantã adepti sunt albedinẽ q efficit et redegit eoruȝ cutes rutilantes et candentes. 44.

Si determines septem climata scies species ꝯplexionum. 45.

Quartũ ex eis ẽ iustũ et eq̃le in q̃ calor seq̃tur post ꝯplexionem. 46.

Fusc⁹ croce⁹ colerã rubeã. Sȝ obscur⁹ brun⁹ colerã nigram. 47.

Corpus est rubeũ ex dominio sanguinis. Et album in colore sicut ebur ex humore flegmatico. 48.

Cõplexio habẽtis colorem mixtum ex albo et rubeo est ẜm existimationẽ equalis et tẽperata. 49.

Albus capillus est frigide ꝯplexionis. Sȝ capillus niger ẽ calide cõplexionis. 50.

Cuius ꝯplexio est diminute frigiditatis hȝ capillos aureos flauos Et cuius ꝯplo est diminute caliditatis: hȝ capillos rubeos. 51.

Color capillorum habentis ꝯplexionẽ equalẽ et tẽperatã est aureus ex flauo et rubeo mixtus et cõpositus. 52.

Si corp⁹ hũiditatis glacialis et albugie fuerit paruũ: purũ: et parue q̃titatis: et exterius localiter perminuerit: quarũ lux seu splendor fuerit pure coruscãs et candẽs efficiet quidẽ inde color oculoruȝ

glaucus. Ex caussis cōtrariis cōuenit antimonialis.i. niger: aut subniger sicut antimonium. 53.
Si cause glaucedinis cōplectunt cū caussis antimonialitatis fit sa solam.i.varietas. 54.
Si fuerit spiritus paruus visibilis: fiet obscuritas. Si vero multus cōtinget inde splendor ꝛ luminositas. 55.
Corp⁹ est generatū ex humoribus varijs ꝛ diuersis in colore ꝛ cōplexione: ex flegmate colera rubea: ꝛ sanguine: ꝛ colera nigra. 56.
Flegma naturale est insipidū: ꝛ frigiditatis tēperate. 57.
Ex eo ē qđ vocat vitreū noīe: ē aūt grossuꝫ ꝛ frigide cōplōnis. 58.
Ex eo aūt est adhuc flegma dulce quod si quidem nō absoluit oīno a caliditate. 59.
Rursus ex eo est qđ vocat salsuꝫ: ꝛ hoc videtur versus colorem ꝛ siccitatē declinare. 60.
Ex eo est quasi acetosum cū corrūpitur cibus.s.in stomacho. 61.
Ex colera decocta sunt varie in coloribus spēs. Quedā ex ea nominatur fumosa. 62.
Ex ea etiā est similis viridi eris ꝛ porro. Et iste quideꝫ sunt magne malitie. 63.
Est etiā alia a predictis q̄ vitellina dr: neq3 est pernitiose virtutis ꝛ potentie. 64.
Alia species ex ea est: eius habitatio est in kist fellis. Et oēs quidē declinant ꝛ vergunt ad caliditatem. 65.
Origo ꝛ augmentum sanguinis est ab epate. Et transit inde p venas ad totum corpus. 66.
Ex eo aūt est sanguis quē continet cor. Sanguis autē calide ꝛ hūide est qualitatis. 67.
Situs colere nigre est in splene: neq3 est falsa opinio ista. 68.
Turbulentia sanguinis est naturalis. Quelibꝫ aūt ab ista est innaturalis. 69.
Que pculdubio gñant ex cōmixtiōe ꝛ adustiōe alioꝝ humoꝝ. 70.
Pricipalia ꝛ radices corpis sūt q̄tuor. alia ab eis sūt velut rami. 71.
Unū ex his ē epar. Et ipꝫ quidē preest cibo ꝛ nutrimēto in corpe. 72
Cor alit corp⁹ vita. Et nisi ipm esset corpus assimilaret plāte. 73.
Abinde est calor q̄ est corpori: sicut elemētū quod transire facit ab ipso abꝫar. 74.
Ecce q cerebrū cū neruis ꝛ filio nuche custodit ꝛ preseruat ignem et calorē cordis inflammatione. 75.
Ex eis ē mot⁹ iuncturaꝝ. Sꝫ testiculi sunt mēbra generatiōis. 76.
Ex generatione corum species cōseruantur in quorum terminatione fieret terminatio ꝛ abscissio. 77.
Caro: pinguedo: ꝛ spēs glandularum sunt tanq̄ famulantes predictis. 78.
Ossa: ꝛ panniculi: ꝛ ligamenta sunt velut columne ꝛ fulcimenta cor

poris. 79.

Ungues aũt fuerũt in extremitatibus ꝓpter auxiliũ. Sed pili fuerunt ꝓpter superfluitates vel ornatum. 80.

Sed omnia sunt famulantia: cũ perficiant staturam ꝛ figuram per radices. 81.

Spiritus naturalis efficitur ex fumo seu vapore laudabili puro ꝛ mundo. 82.

Quod autẽ ex eo iam purificatũ existit in corde est illud per quod manet vita ꝛ existit. 83.

Hec generatio eius qđ ex eo fertur in cerebro ꝛ eius miringa fit voluendo. 84.

Insunt aũt huic spiritui imaginatio: ratio seu intellectus: ꝛ memoria: cũ ꝯplentur ꝛ perficiuntur ipsius spẽs in vẽtriculis cerebri. 85

In quolibet ex spiritib⁹ est virtus ꝓpria ab illa q̃ est in alio. 86.

Septem virtutes numerantur in natura ꝺm diuersitatẽ eaꝝ in forma ꝛ specie. 87.

Ex his est virt⁹ imutatiua spermatis: preter qđ depingat ipꝫ. 88.

Ex his etiã est virt⁹ q̃ aliqua forma ꝛ figura informat corpora: nec ꝯ non quãtitate ꝛ numero. 89.

Est etiã virtus attractiua: digestiua: retentiua: ꝛ expulsiua. 90.

Est etiã ex his virtus vniẽs mẽbris: qđ similatur corpori ex nutrimento. 91.

Due sunt spẽs virtutis vitalis. Et actionis cuiuslibet ex eis sunt due partes. Ex quibus est vna qua fit actio pulsus super dilatationem ꝛ constrictionẽ venarum pulsatilium. 92.

Soror aũt hui⁹ est illa q̃ aguntur actiões cuiuscũqꝫ agibilis: sicut est amare: ꝛ habere aliquid odio: ꝛ depressio aie: ꝛ ei⁹ exaltatio. 93.

Nouẽ sunt ꝟtutes q̃ ab aia numerant̃. Ex qb⁹ sunt q̃nqꝫ sub sensitiua: visiua: auditiua: olfactiua: gustatiua ꝛ tactiua vniuersalis. 94.

Est etiã virtus ad neruos perueniens ex qua seu per quam mouet quis artus ꝛ iuncturas suas. 95.

Ex eis etiã est virtus qua imaginantur res sicut videntur. 96.

Est aũt adhuc ex eis virtus in q̃ ẽ rõ. Et etiã in qua ẽ memoria. 97.

Omnes operationes virtutũ numerantur ꝺm ipsas virtutes quarum sunt operationes. 98.

Hec autẽ operatio dicitur equiuoce de quib⁹ đr: sicut de attractione digestione ꝛ retentione. 99.

At sicut de transitu ꝺm penetrationẽ cibi ꝛ appetitus. Nam attractio est operatio simplex vnius virtutis solius. Appetitus vero cibi existit ex duabus operationibus simul cõpositis: scꝫ ex operatiõe sentiendi ꝛ attrahendi. Operatio aũt sciendi ꝛ impellẽdi efficit transitum ꝛ penetrationẽ cibi. Hec enim opera ex p̃dictis ambobus efficiuntur. 100.

Rememoratio sexta rerũ necessariaꝝ ex quibus prima est aer. 101.

Sol hꝫ iudicia super aerē: q̄ siquidem insunt tpib⁹ anni manifestā tur ex impressionib⁹. Climata etiā hn̄t super hec iudicia. 102.

Aer etiam alterat͛ ꝛ immutatur ratione alicuius astri orientis vel occidentis. 103.

Cum etiam sol appropinquat inflammatis incendit ꝛ inflammat aerem. 104.

Hoc siq̄dē verū est intantū etiā ꝙ cū inflāmata elōgant͛ aliquo mō a sole vident͛ aerē aliquātulū infrigidare. 105.

Si etiam stelle que dicunt͛ infortunate fuerint in exaltatiōe sua significabūt sup corruptionē aiatoꝝ. Si v̄o q̄ fortunate dicuntur fuerint ibidē significabūt salutē eorūdē. 106.

Tanto frigidior est illa quāto alteri⁹ super mōtes existit. cōplexio vero ville existentis in valle iudicatur calida. 107.

Si vero montes a parte meridiei: ꝛ claudat͛ montibus iudicet͛ infrigidari a septentrione. 108.

Villa edificata a parte meridiei iudicat͛ calida ratiōe exsufflatiōis illius vēti meridionalis sup eam. 109.

Sed si sit ex pte occidentis habebit aer ei⁹ grossitiē. Si vero ex parte oriētis habebit subtilitatem. 110.

Maria hn̄t ꝯtrariū iudiciū in hoc: sicut sapiētes retulerunt. 111.

Transmutatio aeris rōne ventoꝝ. Venti eni͂ generāt in aere illud qḋ generant in eo māsiones in a͛. impressiōes. 112.

Est q̄dē in meridionali caliditas ꝛ humiditas: pro quanto generat sup calefactionem ꝛ putrefactionē. 113.

Frigiditas ꝛ siccitas insunt septentrionali: ꝛ ideo generatur inde tussis. 114.

Calor ꝛ subtilitas insunt orientali. Et frigiditas ꝛ grossities occidentali. 115.

Omnis angulus terre mollis: cui⁹ circūferētie sunt discooperte mōtibus: ꝛ habens fontes aque dulcis est siquidem complexionis humide. 116.

Generatur aūt siccitas in aere appropinquāte alicui ville: cui⁹ terra vel loc⁹ saxosus est ꝛ salsus. 117.

Domus valde patula ꝛ oīb⁹ vētis discooperta est in hyeme valde frigida: estate vero calida. 118.

Ex domo autem depressa ꝛ subterranea habetur iudicium contrarium. 119.

Calor inest pāno facto ex serico et coto: ꝛ frig⁹ in inrasculo. i. pāno plano nō lanuginoso seu velleroso ꝛ lineo. 120.

In cōpositis ex pilo ꝛ lana inest cum caliditate aliquantulum siccitatis. 121.

Judicatur caliditas super ꝯplexionē cuiuslibet floris: et cuiuslibet aromatici: exceptis quinqꝫ. s. myrta: salice: nenufare: rosis: ꝛ violis: q̄ q̄dē sunt frigida: tum etiā aromatica. 122.

Laudabilior et vtilior ex coloribus visui est niger aut viridis. Alb⁹ aūt ꝛ citrin⁹; necꝫ non omne splēdidum ledit ꝛ disgregat lucem oculorum. 123.

Scito ꝙ vera cibi actio est augere augēda ꝛ restaurare oē deperditū ex dissolutiōe corpis ꝛ ad pristinū statū deducere. 124.

Est aūt ex eo eligēd⁹ ille q̄ in sanguinem laudabiliorē conuertitur ꝛ transmutatur. 125.

Leuis aūt ꝛ subtilis ē ex eo panis tritici: ꝛ carnes pulloꝝ galline: ꝛ sicut bliti ex oleribus: hi eñ ꝯueniūt patiētibus. 126.

Grossi aūt ex vsualib⁹ sūnt sicut simila: ꝛ sicut muto delectabilis duorum annorum. 127.

Piscis notus habitans in rupibus est cibus vexato ab exercitio et labore. 128.

Ex eis etiā subtilis malitie: sicut sinapis cepe ꝛ alliū: hi aūt generāt colerā rubeā: vñ ꝛ qñqꝫ sumunť in via medicine. 129.

Ex eis sunt etiā generātes melācoliā ex qua in q̄busdā corpib⁹ morbi gñanť: velut hyrci antiq̄ boues panis furfure⁹ ꝛ caseus. 130.

Rursus quidā ex his causant ꝛ efficiūt humorem flegmaticū sicut grossi ꝛ genera lactis. 131.

Aque delectabiles ꝛ fluuiales ꝯseruant humiditatē radicalē: ꝛ causant egressum fecū ꝛ superfluitatū: digeruntqꝫ et deducunt cibū per venas. 132.

Melior est ex aquis pluuialis munda: qm̄ nihil admisceť ei qđ inferat eis nocumentum. 133.

Ex eis aūt sunt egrediētes a naturali dispositione earū quarū propria actio est ꝑm ꝯplexionē eius qđ admiscetur eis. 134.

Omne qđ bibiť ex ceruisijs lacte ꝛ vino nutrit corp⁹. 135.

Potus ꝯuertēs corpus ad sui naturam est sicut oximel ex sui iuuamento. 136.

Somn⁹ est quies virtutū aīaliū motiuaꝝ ꝛ sensitiuaꝝ. 137.

Ipse eñ calefacit corporis interiora ex quo fit cibi digestio laudabilis et melior. 138.

Si aūt somn⁹ multū ꝓlongať: replebiť caput humorib⁹. 139.

Ipse eñ humectat corpora: et relaxat: extinguitqꝫ calorem viuificantem ipsa. 140.

Temꝑata vigilia excitat valde sensus ꝛ disponit vires ad exercēdū opatiōes suas: ꝛ cū hoc mūdificat corp⁹ a fecib⁹ ꝛ supfluitatib⁹. 141.

Ex longa autē vigilia cōtigit expergefactio ꝛ insomnietas generās anxietatē ꝛ angustiā animе. Ipsa etiā dissoluit spirit⁹: et corpa fedat: et corrūpit splendorem et claritatē corpis ꝛ colorē eius: ꝛ profundat oculos: nocetqꝫ digestioni: et mentē tollit: et corpus infrigidat. 142.

Ex exercitijs decet qđ fiat tēperatū: moderatū ꝛ equale nā equatū ꝛ tēperat corpa: et efficit egressum supfluitatū et humiditatū. 143.

Disponit etiam corpus ad hoc vt nutriatur: et disponit paruum vt augeatur. 144.

Immoderatũ ex eo ꝓprie dicit labor: q̃ q̃dẽ spiritũ euacuat: et educit: et emacerat pingues et carnosos: et inflãmat calorẽ extraneũ educit etiam humiditates a corpore: et debilitat neruos ex violentia dolorũ: et facit corp⁹ senescere añ etatẽ senectutis. 145.

Ultimata quies est īconueniẽs: neq̧ est iuuamẽtũ in vltimitate ei⁹: imo ipsa replet corp⁹ humiditatib⁹ sicut et glandulis et nodis: neq̧ disponit corp⁹ ad aliquem cibum. 146.

Corpus indiget vniuersali euacuatione omnium menbrorum corporis per flobothomiam et farmaciam: ex qua quidem est perfectuȝ iuuamentum in vere. 147.

Uomitus fiat in estate. Sȝ melãcolia educat in autũno. 148.

Gargarismata et dẽtifricia purgãt et mũdificãt palatũ et dẽtes. 149.

Prouoca vrinã alias incident in hydropẽ. Et ꝓuoca menstrua: fiūt autẽ corrũpent corpa eorum. 150.

Due feces in colica: nã in earũ eductiõe curabit patiẽs. 151.

Utere balneo ad tollendũ sordes et imũdiciã: neq̧ sis in hoc piger si velis educere superfluitates a corporis superficie et cutẽ ab accidentib⁹ imundicie mundã facere. 152.

Coitus commendatur iuuenibus quatenus per eum a nocumentis pernitiosis liberentur. 153.

Nequaquam tamen concedatur macris: senibus: aut etiam debilibus. 154.

Incurrit podagrã et dolores alios ille q̃ vtit coitu immediate post cibũ sumptum. 155.

Mult⁹ coit⁹ debilitat corp⁹: facitq̧ ipsuȝ hereditare varias species nocumentorũ et dolorũ. 156.

Ira aie vt timor īcitat frigiditatem que quandoque magnificatur intm̃ donec ledat in vltimo. 157.

Magnum et multum gaudium impinguat corpus: et ideo multum ledit pinguem et crassum. 158.

In lamento quidẽ et tristicia fertur iudicium nocumẽti super macrũ. Et ꝯfert indigenti dissolutione. 159.

Morbi ex superfluo calore in membris ꝯsimilibus absq̧ superfluitate generati sunt sicut morbus febrilis: et consumptiuus sicut in ethica et ptisi. 160.

Morbus aũt ex calore cum humore est sicut febris putrida. 161.

Ex eis aũt sunt morbi frigidi absq̧ materia: sicut congelatio ꝯtingens ex niue grandine vel frigore. Et ex eis est frig⁹ cũ materia sicut paralysis cũ magna quãtitate flegmatis. 162.

Ex eis est humidus absq̧ sup̄fluitate: sicut habitudo corpis q̃ laxa vel mollis videt. Et ex eis est morbus humidus cũ materia humorali: sicut repletio ventris in hydrope. 163.

Morbus siccus cum materia est, sicut cancer vel glandula. Sed sic cus preter quod in corporibus sicut materia eit sicut spamus ex inanitione. 164.

In mēbris organicis existunt morbi cui accidit in plasmate lesio vel nocumentum. 165.

Est aūt morb⁹ in augmento si fuerit caput nimis magnū. Et in di minutiōe: si fuerit stomachus nimis paruus. 166.

Si videatur forma capitis lata vel compressa erit error vel peccatū in plasmate. 167.

Ex eis etiam est morb⁹ in ꝯcauitate: cum accidit ei nocumētū sicut cum planta pedis carne repleatur. 168.

Aut si accidat ⁊ interponat aliq̄d in poris ⁊ meatib⁹: sicut ꝯtingit in oppilationib⁹ ex lapidib⁹ renū ꝯtingentib⁹. 169.

Aut si mēbrū qđ debet esse asperū sit lene: vt stomachus in q̄ supflua humiditas exuberat. Aut si quod debet esse lene exasperet: sicut canna pulmonis cum exiccatur. 170.

Est autem numerus a natura egrediens in sex vel quattuor di gitis. 171.

Interdū vniunt duo digiti ⁊ iungunt. Et interdū crura innaturali ter separantur. 172.

Solutio diuisi in alias vnionis existit in cōiūctione membrorū aut in separatione. In coniūctione quidem sicut ex dislocatione bra chij ⁊ incisione pedis vel man⁹ 173.

Solutio in ossibus est fractura. In tunicis aūt ⁊ venis đr ruptura. Sed solutio facta ꝯm latū vel longum in neruis dicitur fixura vł punctura. 174.

Solutio facta in ligamētis vł chordis đr q̄ssatio. ⁊ arabice dicit ra bat. Sed facta in carne dicit vuln⁹. Si tn̄ pduceret tp̄s ei⁹ dice retur vlc⁹. Sed facta in sola cute đr excoriatio. 175.

Cause diuiduntur in manifestas apparentes q̄.s. contingunt cutis superficiei corporum sicut ignis ⁊ nix: percussio aut ruptura con tingens ex saltu. 176.

Ex causis etiā sunt q̄ dicunt ꝯiuncte. Et ipse q̄dem sunt inter has species differentes: ⁊ hoc q: quādiu ꝯtinuat putrefactio ꝯtinuat ⁊ febris putrida. Ex causis etiā sunt q̄ antecedētes appellant oī repleto corpori congruentes. 177.

Ex causis efficientib⁹ vniuersaliter est q̄cquid corrūpit mēbri com plexionē ex infusione humoris ad ipsum. 178.

Hec sunt potentia impellentis ⁊ debilitas seu impotentia recipien tis ⁊ multitudo mali humoris fluentis: latitudo meatuum: ⁊ de bilitas nutritiue. hec est enī sufficiens summa earum: necnō etiā quia videbis qualitatem in substantia corporis existentem supa ri: ⁊ ad sui contrariam declinare. 719.

Quod generat in eo calorē est q̄dē cā q̄re ↄtingat corpi illō qđ inde eidē ↄtingere ↄsueuit. Us⁹ aūt resus allij est calidū in potētia. Sʒ calidū in actu est sicut calor solis. 180.

Ex his sunt mot⁹ aīe sicut ira: ⁊ mot⁹ corpis sicut labor: ⁊ corruptio ⁊ putrefactio: ⁊ cibi prauitas: ⁊ qđ poros corporis cutis claudit ⁊ constringit sicut aer. 181.

Causa v̄o hā egritudinū est q̄cq̄d in eo frigiditatē generat: ⁊ q̄n̄q̄ soluit ex eo dissolubile: cui⁹ v̄t⁹: aut ē potētia velut ↄtigit in iusq̄amo assumpto: aut in actu sicut in niue. 182.

Fames est cū pabulū spirituū terminat: ⁊ sic ↄtingit cū terminat ⁊ cōsumit oleū in lāpade vel crucibulo. Uehemēs ēt saturitas ⁊ crapula calorem suffocat ⁊ extinguit. 183.

Mot⁹ aūt fortes ⁊ diurni sunt cā euacuatiōis spūū ⁊ infrigidatiōis corpis. Quiete ēt ifrigidat calor sicut flāma fumo extinguit. 184.

Fortis ⁊ valida corpis dēsitas ↄcludit calorē in corpe donec extiguat corp⁹ imoderate rarū seu spōgiosuʒ de facili infrigidat cū sit ppinquū ⁊ dispositū ad hoc vt in eo calor de facili dissoluatur. 185.

Cūq̄ sunt nūero scripta hūiditatē generātia ex q̄b⁹ aq̄ calida dulcis sup totum infusa est humida in actu. 186.

Ex humectātib⁹ āt in potētia est vsus piscīū delectabiliū casei recētis quies corpis ⁊ immoderata refectio vel saturitas. 187.

Cūq̄ sunt siccitatē generātia sensu intellectu vel apprehēsa: ex q̄b⁹ q̄dā actu existūt sicut boreas: ⁊ q̄dā in potētia sicut elus sinapis ⁊ tāta fames seu abstinētia p quā humiditas corpis ↄsumat: ⁊ omnis motus fortis et violentus. Cōtingit etiaʒ corporis exiccatio ex vētris solutione. 188.

Cause magnitudinis membrorum sunt fortitudo ⁊ potentia formatiue et etiam nutrientis. 189.

Cause paruitatis membroruʒ sunt contrarie eis que magnitudinē efficiunt in eisdem. 190.

Cause corruptiōis formaꝝ est in numero similitudinū qđ quidē rōne malitie ↄplexiōis existētis in matrice cōtingit: aut prauitate spermatis: aut malo egressu fetus in ortu suo ex cuius tortura contingit peccatum in figura ⁊ forma. 191.

Ex his etiā est nutrix si deliquerit fasciādo ipsuʒ aut eleuando vel deprimendo ipsum. 192.

Uel si forsan augeat in eo cib⁹: aut ad nutriēdū q̄ mal⁹ existat. 193.

Aut si puer debilitate sua cadat cū nō regit ab alio ⁊ ipsi⁹ tibia aut cr⁹ inde frāgant: vel ei⁹ nas⁹ pcutiat taliter q̄ inde tēsionē ⁊ p̄ssionē patiat. Nō em̄ pōt materia rectificari si moueat q̄s ipotēs se sustinere rōne fracture ossis nondū perfecte ↄsolidate. 194.

Hec etiā facit multitudo humorū in leprosis ⁊ paruitas eorūdem et continuitas febres facientibus. 195.

Aut tortura oris et faciei cōtingēs ex mollitie et relaxatiōe nerui aut corrugatione et tensione nerui versus collum declināte. 196.
Uestigia apostematum et cicatrices vlceruz et vulnerū proculdubio formas in superficie corrumpunt. 197.
Sapiētes dederūt operā in collectiōe eorū q̄ sunt de gn̄e claudētiū et obturātiū poros et meat⁹: ex q̄b⁹ sunt fortitudo retētiue et debilitas expulsiue: interdum etiam frigus est causa huius. 198.
Siccitas ēt coartat eos valde et similiter faciūt ligature: asp̄a ēt angustat et obliquat p̄ constrictionem exterius in aliquo mēbro generatā stringit etiam eos medicina stiptica. 199.
Hoc etiā ɔtingit interdum cōsolidatione vulnerū et vlcerū: et ēt verruca seu porro et carne innaturaliter augmentata. 200.
Hoc ēt hūor facit aut sanies vel sanguis lac coagulatū et aqua. 201.
Hoc etiā faciūt vermes lapis et fex siccā et dura et aer. 202.
Causa operationis meatuum sunt fortitudo expulsiue et debilitas retentiue. 203.
Et his etiam est omnis medicina apertiua calida et humida necessario. 204.
Quicquid auget et excedit numero in nobis; augetur sic ex multa materia vt digitus si fuerit materia laudabilis: aut rana si materia illaudabilis. 205.
Quicquid minuitur in nobis numero: contingit contrario eius cuius rememorationem fecimus. 206.
Cā generās asperitatē est ablatio hūiditatis: q̄ interdū ex hūore frigido ɔtingit puluere stipticitate cibor̄ et medicinarum. 207.
Causa leniens asperitatem est sicut humor viscosus: et omne pingue vnctuosum. 208.
Proculdubio oē illō de cui⁹ natura est vt stet separatū ab aliq̄: cū aliquo mō ei vnit̄ si cū eodē coniunget̄. Si vuln⁹ nō debite solidet̄: q̄ res in membro inopinata ostendetur. 209.
Et hoc ēt est fortitudo in mutatiōe: et debilitas informatiue. 210.
Quāuis sep̄atio ɔtingēs cuilibz ex eis de quor̄ natura est vt sunt in situ ɔiūcta sit de gn̄e et n̄ flero egritudinū sit⁹ et positiōis i mēbris organicis: et nihilomin⁹ ēt p̄prie de gn̄e solutiōis diuisi seu ɔtinuitatis cui⁹ quidem solutionis cause he referunt̄. 211.
Humor q̄dē hn̄s vi⁊ et q̄litatē vstiuā et calefactiuā et corrosiuā vel sanatiuā: aut hyppostasis impulsa seu imbibita ɔtusionē inferēs: vt viscositas relaxās q̄ō mouere deberet: vel salt⁹ ɔtūdēs laniāset dirrūpens vel lapis offendens et contundens. 212.
Ex eis sunt medicine corrosiue et vstiue: vt ferrum corrodēs et laniās. Et quādoq̄ ventus scindit ratione tensionis. Idē etiā agit ignis sicut in ceteris. 213.
Quedā accidētia repiunt̄ in op̄atiōib⁹ et q̄dā in q̄busdā corpi ɔtigētib⁹: et q̄dā in egrediētibus ab eodē puta in fecibus: egressu. i. san

guinis sudore et urina. 214.
Egressus naturalis oparatiõis dispositiõe sua est triplex.s.ipi⁹ debilitas:ipi⁹ ablatio:et ipsi⁹ immutatio seu corruptio: qd in quolibet morbo est etiam manifestum. 215.
Debilitas em̄ opatiõis visus ē cū aliqs debiliter videt:et ipi⁹ ablatio cū oino visus ꝓhibet vel aufert: et ipi⁹ corruptio et incõueniẽs immutatio cum imaginatur se videre que non videt. 216.
Exẽpla accidẽtiū ꝓportionabilia reperiunt in accidẽtib⁹ cõtingẽtibus alijs operationibus. 217.
Sensus visus attingit et ꝑcipit interdū aliqd ex accidẽtib⁹ qualitatū corp̄ꝯtingẽtib⁹ citrinitatẽ et tumorẽ visu ꝑceptibilẽ. Et interdū attingit et ꝑcipit auris aliqd ex eisdẽ sicut sonū vẽtris ī hydrope. Percipit ẽt ex eis aliqd sens⁹ odorat⁹ quẽadmodū fetorẽ ꝯtingẽtẽ in visceribus putridis et corruptis. Ex eis ẽt est qd suo sapore ꝑcipit et sic cõtingit cū acredo vl' acetositas ī ore ꝑcipit. Tactū ẽt qd ex eis cognoscit: si em̄ ꝑ tactū cognoscit cācri duricies. 218.
Super accidentia ab egredientibus a corpore sumpta excitantur si quidem quinqȝ sensus. 219.
Sicut in vrina si rubea sit vel nigra. Et sputo si fuerit vel sanguis vel sicut butyrū: et in eo qd qdẽ rõne dissolutiõis vel resolutiõis egreditur sicut ꝯtingit vẽtositate sternutatiõe oscitatiõe. In vomitu ẽt reperit iterdū acetositas amaritudo vel stipticitas: et cū vrina fuerit fetida significat qdẽ sup vesice vlcera: et si ī sudore sentit si frigid⁹ fuerit vel calidus tenuis vel viscosus. 220.
Et qdā accidẽtia sunt patiẽtiū passiões et apd nos signa et demõstratiões. Et postq̄ feci memoratiõnẽ de his quasi trāsitorie et in generali faciā nūc rememoratiõnẽ de eisdẽ in speciali. 221.
Omne signū sicut dictū est rememoratiuū aut p̄sentis īdicatiuū: vel futuri ꝑnosticū. Est tñ vtile nõ necessariū in nobis q̄ referim⁹ ex eo qd preterijt sicut humiditas terminati sudoris. 222.
Omne illd qd significat sup illd qd iā existit: neqȝ nõ ẽt qd significat sup illd qd speram⁹ est qdẽ multū necessariū: cura ei ꝯueniẽs fit a nobis cum auxilio huius rei. 223.
Ex his qdẽ signis sunt qdā generalia: et quedā sp̄alia: et particularia alicui ex mẽbris de qb⁹ qdẽ speciali⁹ faciā rememoratiõnẽ in arte seu parte artis curatiue. 224.
Omne signū gn̄ale sumit a mẽbris ꝑncipalitatẽ et dominiū habẽtibus: puta ab epate cerebro et corde: hec enim secundum veritatē dicuntur principalia. 225.
Et cū est recte formatiõis seu imaginatiõis et rõcinatiõis seu cogitatiõis sane memorie et recordationis. 226.
Mot⁹ ẽt et sensus laudabilis significat sup capitis sanitatẽ et nocumẽta eius contingentia denotant proculdubio q̄ morbi existant in cerebro. 227.

Cum cor incedit recte in passiōe sua: tūc eius dispositio est pacifica et tranquilla. 228.

Nequaꝗ fuerūt gñā pulsus in nūero denario: posita nisi ab ore sapientis. Quoꝝ quidem prim⁹ ab estimatiōe dilatatiōis est assumptus: ipse eñi significat sup dominium ꝛ fortitudinem virtutis ꝛ ipsius equalitatem. 229.

Magn⁹ aūt est cui⁹ dimēsiōes eminēt ꝛ descēdūt: ꝛ significāt sup fortitudinem ſm suam existimationem. 230.

Paruus pulsus est contrarius in virtute: ꝛ etiam pulsus longus et breuis. 231.

Ex eo strict⁹ ꝛ lat⁹ necnō etiā eminens ꝛ ꝓfundus. 232.

Gen⁹ ei⁹ relatū temperiei motus est vari⁹ ꝛ diuersus. Ex quo est pulsus velox magne iactātie: ꝛ significat q̄dē sup vim ꝛ calorē. Ex eo ēt pulsus est tard⁹ dominās cōgelationis vñ significat super debilitatem cum frigiditate. 233.

Gen⁹ sumptū ab existimatiōe tp̄is q̄etis diuidit̄ in suas sp̄es. s. in frequētē spissum ꝛ sine q̄ete significātē sup debilitatē virtutis ꝛ caloris Et in tardo sibi contrarium qui super laxitatem et frigiditatem attestatur. 234.

Gen⁹ sūptū in dispositiōe ꝟtutis diuidit̄ in fortē pulsantē ꝛ magnū ꝛ in sibi ꝯtrariū debilē: cui⁹ pulsatio ꝓfunda est ꝛ exilis. 235.

Ex gñe sumpto a corꝑe vene ꝑ tactū pulsus dur⁹ q̄ attestat̄ sup siccitatē. Et ex eo est q̄ tactu mollis ꝛ hūid⁹ reperit̄ significās sup sui corporis mollitiem. 236.

Gen⁹ sumptū a ꝑma q̄litate corꝑis vene significat recte sup ꝯplōnē s. frigid⁹ super frigidā: ꝛ calidus super cōtrariā. 237.

Gen⁹ sumptū ab eo q̄ replet̄ vena declarat dispositionē ꝛ esse humoꝝ ei⁹. Plen⁹ eñi sup humoꝝ abundātiā. Et vacu⁹ super ipsorū diminutionem habet attestari. 238.

Gen⁹ sumptū ex motiōib⁹ ꝛ q̄etib⁹ puls⁹ detegit q̄dē ad sensum sp̄es eoꝝ. Est aūt ex eo sp̄es iusti pōderis: ꝛ ꝯueniēs pulsib⁹ etatū tēpoꝝ anni ꝛ regiōis. Et ex eo ēt est egrediēs a debito ꝯsueto. 239

Ex eo ēt est sine pōdere cōtrari⁹ ei quē ꝑmisi sine pōdere. 240.

Aliud genus ei⁹ sumit̄ ab equalitate ꝛ vniformitate aut diuersitate ꝛ inequalitate ipsius. 241.

Qui recte incedit vniformiter ꝛ ordinate dr̄ vnit⁹ siue equalis. Qui ꝟo claudicat ꝛ deuiat in hoc inequalis dr̄ ꝛ diuersus. 242.

In diuersitate generis sumpti in numero percussionuꝫ arterie sunt differentie. 243.

Differēs plurib⁹ ꝑcussiōib⁹ diuidit̄ in duas species. 244.

In equalitate ꝛ diuersitatib⁹ ordinatum: ꝛ ordine carētem quē. s. aīa percipere nequit. 245.

Dñs hui⁹ ordinis dr̄ reuersiu⁹: ꝛ est ſꝫ dictū nr̄ꝫ ille q̄ postq̄ nūc sic ꝑcussit ꝛ reuertit̄ cōsequēter ad ꝑcutiēdū sicut prius. 246.

Ex eo etiã est cui⁹ regressus minime sunt vniformes: ꝛ talis est qui cauda soricis appellatur. 247.

Est etiã ex eo qui differens seu diuers⁹ in vnaquaqꝫ ꝑcussione reperitur cum mensura quattuor digitorum capitis. 248.

Ex his quidem est pulsus intercitus et dominus coniũctionis. Ex his etiam est altus humilis et depressus. 249.

Ex his etiam sunt in cuius percussione duo sunt ictus: et ex eis etiã in quo sunt plures. 250.

Est etiam ex eis vermicularis. Et serrinus. Similiter formicularis Et vndosus. 251.

Ex his ẽt est ille q̃ tremul⁹ dr: ex quo est significãs sup etbicã. 252.

Omnis q̃dẽ pulsus ꝯtinet duas spẽs: est etiã vna eq̃lis que ex ãbab⁹ ꝯtrarijs descendit seu reponitur in gradu. 253.

Inter spẽs vero generalis diuersitas non est equalis et media in diuersitate. 254.

Ex pulsu tẽperati corporis cognosces pulsũ cuiuslibet: donec scias ex eo cui lateri equatur aut inequalis efficiatur. 255.

Omnis pulsus egrediens a dispositione ꝯuenienti dicitur cõparari ad egressum complexionis eius 256.

Scito esse varias species pulsuũ in diuersis etatib⁹ quattuor anni temporibus ꝛ diuersis regionibus. 257.

Et etiam in diuersis ꝯplexionibus hominum ꝛ habitudinibus masculis et mulieribus. 258.

Pulsus velocitas cum magnitudine est in calido. Sicut etiam ꝛ in etate iuuentutis: et in masculo. 259.

Talis autem est in regione ꝛ habitatione meridionali: macro: in ꝑgnante et estate. 260.

In frigido em̄ est pulsus paruitas ꝛ tarditas: ꝛ consilis quidem est in senibus ꝛ autũno. 261

Consimilis quidem est in mulieribus: ꝛ in pingui carnem laxaꝫ habenti. talis etiam est in septentrionali. 262.

Cuiuslibet sicci quidem pulsus est durus: ꝛ cuiuslibꝫ hũidi est quidem pulsus mollis. 263.

Pulsus cuiuslibet habẽtis ꝯplexionẽ equalem et temperataꝫ similatur quidem pulsui perfecto ipsius veris. 264.

Quartũ clima sequit̃ ꝯplexionẽ predictaꝫ. 265.

Pulsus infantis frequens est mollis. Pulsus autem senis est tard⁹ ꝛ durus. 266.

Pulsus cuiuslibet corporis multũ humorem ferentis est valde plenus. 267.

Omne corpus vacuun a materia habet pulsum illaudabilem et vacuum. 268.

Pectus et pulmo sunt organa anime: que siquidem sana fuerint vite conseruabũtur. 269.

Si operationes eo₂ declinãt ad aliquã maliciã: coi ſīq̃dē igniet ex ſui inflammatione. 270.

Et ſputũ q̃dē habet ſignificare ſup pectori ↄtingentia in q̃cũq₃ egritudine eidē ↄtingente. 271.

Ablatio ſputi ꝓculdubio ſup ꝓncipiũ atteſtatur: ſignificat em̄ ꝙ materia in nullo eſt digeſta. 272.

Si aũt fuerit ꝑuũ ⁊ tenue: hēbit ſup digeſtiōnē debilē atteſtari. 273

Si vero fuerit mediũ ⁊ equale: in hoc q̃dē ſignificat ꝙ morb⁹ iã ad mediũ augmentũ peruenerit. 274.

Si aũt fuerit multũ ſpiſſũ: tũc ꝓculdubio ē morb⁹ in ſtatu. 275

Tenuitas etiam ſputi ſignificat quod humor faciens morbum leuis ſit ⁊ ſubtilis. 276.

Tale etiã ſignificat ꝙ morb⁹ ſit velocis ⁊ cite digeſtionis. Si vero fuerit groſſũ ſignificabit ſupra ↄtrariũ ⁊ tardũ. 277.

Nigredo ſputi ſignificat ſup violētiã vſtionis. 278.

Sputum vero viridis coloris ſignificat ſuper coleram citrinam et porrinam. 279.

Sputum habens citrinitatem claram ſignificat ſuper coleram vitellinam. 280.

Sputum album ſignificat ſuper humorem flegmaticum: et rubeũ ſuper ſanguinem et ſputum cuiuſq₃ fetidum eſt proculdubio putrefactionis ſignificatiuu₃. 281.

Omne ſputũ ſine fetore ſignificat ꝙ i eo nulla ſit putrefactio 282.

Si ſputi figura rotũda ſit: ⁊ cũ hoc patiēs febrē patiat: hoc erit quidem ꝙ in diafragmate ei⁹ ſit apoſtema. 283.

Si patiēs non ceſſauerit tuſſire: iam quidem incidit in ptiſim. Sputũ autē egrediens ſine tuſſi ⁊ difficultate ſignificat ſuper perfectã digeſtionem. 284.

Generatio. iiij. humorum eſt in epate ex cuius augmento augetur humor in corpore. 285.

Omne menbrum ratione ipſius augetur: eſt nihilominus i ip̄o mēbro propria operatio. 286

Ex vapore autem ipſius fit ſpiritus. 287

Ex reliquo corpore ſeu humore ei⁹ ſano fit corp⁹ ſanũ: ē aũt humor ſanus cum epar ſanum fuerit. 288.

Et aq̄ quidē deuehunt cibũ ad ipſu₃: miſcent q₃ cuilibet humori ſuper eum dominanti. 289.

Aque etiã mittũtur ab ipſo epate ad ei⁹ colatoria: ⁊ ipſe nihilominus cũ humorib⁹ ↄmiſcetur. 280.

Et ipſa quidem aq̄ fert ſecũ colores eo₂: necnō etiã oē illō qō eſt neceſſariũ in declinatione ⁊ ſignificatione eius. 291.

Et proculdubio quicq̄d dixim⁹ eſt manifeſtum ſup cuius veritate₃ ſenſus etiam atteſtatur. Sunt em̄ apud nos ex vrina ſignificantes q̃lis ſit ꝓceſſus patientis. 292.

Albus color vrine est ex signis super multitudinem cibi et potus seu nauseatiuam satietatem significantibus: aut super dominium frigo goris vel humiditatis flegmatice aut super fluxum vrine vel op pilationis epatis. 293.

Cum autem vrina videtur modicum citrina significat quidem super prauitatem colere. Sed cum est in colore ignea significat super multitudinem colere. 294.

Et color quidem clarus sub rubeo ponitur: in eo tamen est amplior colera rubea. 295.

Ualde autem rubeus erit color eius a natura sanguis: nisi tamen fuerit talis ex assumptione croci aut applicatione alicuius con tingentis: neque ex colica. 296.

Si autem videatur nigra postquam visa fuerit fusca significabit quidem super fortem algorem. Si vero talis appareat postquam precessit valde rubea significabit super fortem humoris vstionem. 297.

Judicia autem super morbum ex colore vrine: nisi tamen fuerit talis ex cibo ipsam tingente puta oleribus cassia fistula et ol re eam breuiter tingente sicut almuri et similibus. 298.

Tenuitas quidem substantie in vrinis significat super paruitatem digestionis. 299.

Et proculdubio efficitur vrina tenuis per corruptionem cibi et oppilationem et epatis apostema. 300.

Urine autem grossities significat super digestionem: aut super multitudinem humoris flegmatici in corpore existentis. 301.

Cum hyppostasis videbitur alba in colore significabit quidem super salutem infirmorum. 302.

Si autem color eius appareat citrinus hoc erit ex acumine colere rubee. 303.

Si vero appareat velut sanguis significabit proculdubio super malitiam digestionis ipsius sanguinis. 304.

Et si talis dispositio ipsius prolongetur neque varietur: erit ex epate apostemato. 305.

Et si fuerit nigra post intensam rubedinem et petens fundum postquam prius apparuerit in alto significat quidem quod iam peruenit patiens ad hoc quod anima separetur ab eo et potissime cum casu virtutis neque est spes de eo aliqua: neque potest ei quicquam proficere cum sit mors propinqua ex violentia vstionis. 306.

Et si appareat nigra post eius fuscedinem preter quod morbi materia sit acuta: et potissime si cum tali fuscedine assit aliquod signum laudabile et radix morbi fuerit ex melancolia significabit quidem super morbi consumptionem: et hoc secundum plurimum. 307.

Si appareat nubes supernatans in superiori parte vasis significabit super cruditatem: licet sit in ea aliquid digestionis quam ex ventositate commiscente se ei impeditur et inde sursum eleuatur. 308.

Et scito quod si videatur pendere in medio quod parua ventositas est in ali

hyppostasi. 309.

Et scito q si preeunte citrina fuerit alba lenis coniuncta inferius depressa et talis continuo appareat: q digestio morbi sit completa. 310.

Cum aut apparet hyppostasis non continuata significat super debilitate virtutis. 311.

Si vero fuerint contenta in ea similia fragmentis ordei: significabit quide super rasura venarum. Sed si assimiletur furfuri et sine fetore: significabit sup vlcera vesice. Si aut similet squamis metallorum: significabit super vstione et laminationem continentem. 312.

Si sanies appeat in vase significabit super apertione apatis. 313.

Si vero prolongetur egressus eius cum sanguine corrupto significabit super apostema flegmonicu. 314.

Cum aut hypposta sis petit fundum et spermati similat: est quide ex humore grosso et crudo. Et si cum eadem sit harena mixta scito illum cuius est esse calculosum. 315.

Priuatio quidem fetoris contingit ex priuatione coctionis et digestionis aut ex indigestione ratione cibi indigestibilis. 316.

Omne illud quod est vltimati fetoris est vltimate corruptionis. 317.

Si autem odor eius sit extraneus horribilis: scito illu cuius est pati morbum vesice. 318.

Jam quidem retuli genera vrine simplicia. Ex dictis meis poterit quis vti in iudicijs compositorum ex eis. 319.

Interdum attestantur feces super stomachum et interdum sup intestina: et ipsum epar. 320.

Feces quide minuuntur rone magne trasmutationis alimenti cu conuertitur in membris: nisi illius cuius expulsiua fuerit debilis et attractiua fortis: et rone alicuius nocumenti contingentis. Et hoc quide significat repletione corporis patientis ex malis humoribus. 321.

Si aut fuerint magne in quatitate: erit quide signu q cibus no prebeat augmentu corpi: aut q attractiua sit in eo debilis et diminuta et expulsiua fortis rone alicuius morbi vel nocumenti. 322.

Si aut feces fuerint albe erit oppilatio vel sclirosis in meatibus histis fellis et icteritia quide ex significatibus super hoc sensibiliter. Sub hoc etia genere est vrine citrinitas: nisi cu corporibus humore flegmatico vel mala complexio ne frigida inficiatur. 323.

Si vero appareat rubee vel ignite significant super excessum et dominiu colere rubee. 324.

Sed si similetur porro aut viridi eris in colore: significabut quidem morbum et malitiam magnam. 325.

Cum autem apparebunt nigre in colore: hoc quidem contingit ex forti et antiqua frigiditate corporis cuius sunt. Et si tales appareant in morbo acuto significabunt super mortem futuram in propinquo. 326.

Si aũt feces fuerint dure significabunt super fortitudinẽ attractiue aut super calorem vrentem: vel super cibum stipticũ & constrictiuum. 327.

Si vero fuerint feces molles & liquide nõ erit fortis attractiua in corpore: aut in corpore erit frigiditas mala aut hoc cõtingit ex mala alia dispositione corporis: vel ex cibo qui soluit ventrem et mollificat per naturam suam. 328.

Si differatur & tardetur egressus fecum post cibum sumptum: hoc quidem contingit ex difficultate digestionis ipsarum: aut diminutione & debilitate expulsiue: aut forti frigiditate: aut ex ventrẽ necessario constringentibus. 329.

Si autem citius debito egrediantur: hoc quidem erit ratione cibi non constrictiui: sed potius per naturam suam mollificantis et soluentis: aut ratione humorum & humiditatum ad eas fortiter impulsarum: vel ratione meatuum sugentium & attrahentium aut ratione nocumentorum in intestinis contingentium vtpote apostematis in al. vlceris corruptionis digestionis & aliarũ specierum morborum eisdem contingentium. 330.

Si egrediantur cum somno significabunt super magnam ventositatem. Si vero fuerint mixte saniei significabũt super apostema in organis cibi existentia. 331.

Sed si appareat sanguis cum eis significabit quidem super vlcera & tenasmonem. 332.

Si aũt sunt mltũ fetide significabũt sup magnã corruptiõez. Si vo velut oleũ supnatat eis significabũt sup liq̃factionẽ piguedis corporis. Et erũt pculdubio odoris acetosi ex humore acetoso. 333.

Sudor multus in morbis humidis factus quidem est ex accidentibus vim & naturam ipsorum referentibus: neq; est sicut ille ex q̃ fit iuuamentum. 334.

Supfluus aũt in vltimo cũ casu vtutis patiẽtis ↄtingit pculdubio ex labore & debilitate vtutis & nature: vñ mors ẽ in ppinquo. 335.

Sed pu⁹ sudor in morbis sup oppillationẽ & clausionẽ cutis & grossitiem humoris & debilitatem expulsiue & paruitatem digestionis et ventris mollitiem & fluxum. 336.

Si appareat sudor valde alb⁹ in morbis significabit sup hũorẽ flegmaticum. Si vero sit citrinus significabit sup colerã citrinã. Et si niger super melancholiam. Si aũt rubeus erit morb⁹ ex sanguine. Et silr prebet nobis signa suo sapore. 337.

Sudor subtilis cõtingit ex subtilitate humorũ. Et grossus ex grossitie eorundem. 338.

Si autẽ fuerit vniuersalis in toto corpore est bonus. Sz si particularis & specialis in vno loco est malus & illaudabilis. 339.

Qui etiam cõtingit tẽpore suo vna cum circuitib⁹ & parorismis febrium aut in die cretica est quidẽ bonus & laudabilis. Contrarij autem bonitas longinqua est & remota. 340.

Pronosticatio diuitur in referentē: ꝛ significantē morbū futurū ge nerari in sano: ꝛ in significantē qđ debet cōtingere patiēti i mor bo suo. 341.

Signa aūt referentia super egritudinē futurā sumūtur ex acciden tibus significantibus super repletionē vel euacuationē cerebri aut residui corporis. 342.

Significat autem super repletionē quies: multitudo cibi: raritas balnei et exercitij: ex his nāq₃ accidentib⁹ cotingit repletio. 343

Genus repletionis diuidit in repletionē penes virtutē anime: que si fuerit respectu immutatiue ꝛ digestiue nequaq₃ erit appetitus comedendi laudabilis: eritq₃ egestio mollis ꝛ liquida: neq₃ erit di gestio in vrina. 344.

Significatur aūt super repletionē respectu virtutis motiue ex gra uitate ꝛ lesione motus. 345.

Si autē sit repletio respectu pulsatiue: erit quidē patēs debilitas ꝛ pigritia pulsationis eius. 346.

Causa vero debilitatis animarū seu potētiarū est illud qđ nequeunt pati ex chimis: nā parū ex eis ledit ꝛ grauat eas: nō aūt ideo q: mēbrorum cōtinuitates ex eis repleantur. 347.

Est autem alia repletio a predicta penes concauitates organorum sc₃ cum non poterunt tolerare ex eo quod mēbrorum concauita tes replebuntur. 348.

Hoc autē genus contingit ex repletione: aut sanguinis puri ꝛ mun di: aut colere aut humoris flegmatici. Interdū aūt anime sue po tētie fortes sunt nec grauant eas chimi. 349.

Cum dominatur sanguis alijs humoribus assunt somnus ꝛ dolor capitis in excessu cū tumore ꝛ rubore venarum. Estq₃ possibile q̄ inde cogitationes mutentur cum grauitate capitis ꝛ debilitate ꝛ fatigatione sensuū. Reperitur enim tactu calidus cum grauita te humorum ꝛ scapularū ꝛ cum oscitatione. Et sunt interdū gra uia latera ꝛ hyppocundria. Et manifestus fluxus sanguinis a na ribus cum alicibus. Et etiā venter est laxus: non tamen cum de lectatione ꝛ suauitate vite. Et apparebunt somnia leticie ꝛ iocū da cum varietate ꝛ multitudine colorum. Accedet etiā pruritus in loco flobotbomie cum rubedine oculi insolita ꝛ apostematib⁹ aut variolis aut pustulis corporis ꝛ opinatur se comedere dulcia in somnis ꝛ videbitur q̄ gustet dulcia: ꝛ si prius eam non comede rit. Unde si hec accidentia sint in vere aut in principio iuuētutis nouelle significabunt quidem nobis super egritudines ex san guine generandas que quidē de facto cōsequēter appebūt. 350.

Cum dominatur colera citrina aut crocea apparet quidem color cutis citrinus cum debilitate ꝛ casu appetitus cibi: ꝛ reperit in q̄ dominat oris amaritudinē ꝛ mordicationē ex ipsa colera rubea in stomacho contingentem. Acciditq₃ ei ventris solutio cu₃ qua

est colera rubea et insomnietas cum profunditate oculorum et siccitas oris et lingue: et eius vrina est in colore valde citrina. Acciditque ei sincopis: et riget cutis eius cum permixtione et perturbatione. Accidítque ei sitis post ieiuniũ: et apparent ei in somno coruscationes cum subtilitate pulsus et calore corporis. Sunt etiam ex his accidentibus multa et frequens balneatio in aquis calidis et sulphureis: et motus laboriosi qui fiunt in regionibus et villis septẽtrionalibus: et frequens et cõtinuus esus acutorum et maxime si fiat tẽpore estiuo. 351.

Si vero colera nigra in corpore dominet erit quidem fuscus color corporis cum forti et iugi meditatione et cogitatione et appetitu cibi forti; et reperietur in ore sapor acetosus. 352.

Est etiã cũ malitia anime intuitus fortis et affixus: et pulsus durus ẽ et tardus. 353.

Et vrina quidẽ tenuis et cruda nec in digestione decoctio. 354.

Et cibus sicccus aridus anxietas timor cõtinuus et tristitia. 355.

Uidetur etiã ꝙ interficiatur in somnis: apparẽtque in somno eius omnia eum exterrentia. 356.

Etas senuz autummus et habitationes meridionales et corporis macies. 357.

Si dominetur humor flegmaticus in corpore aggrauabit caput ei⁹. Sõnus eius long⁹: et fatigabit iter agendo de facili: et erit eius appetit⁹ debilis cũ repletiõe penes ꝟtutẽ et turbationẽ seu ꝑmixtionem et sopita laxitate. 358.

Ex his etiã est fluxus saliue et sputi et tumor vult⁹ et color patientis albus. Et erit in pulsu eius occultatio et tarditas: et in vrina turbulentia et grossities et cruditas. 359.

Nec est in eo sitis: nisi fuerit flegma salsum aut putrefactio affuerit. 360.

Ex his etiã accidentibus sunt vsus omnium ciboꝝ humidorum et frigidoruz: et etas senectutis: et tp̃s hyemale: et priuatio exercitij et balnei: et excedẽs quantitas cibi: et habitatio hũida rõne fluminum et apparitio mariũ in somnis: et q̃rimonia ex incubo facta: et impotentia digestionis chili. 361.

Cum aũt apparebunt tpe sanitatis ꝯtinuo accidentia de necessitate super aduentũ egritudinũ significantia: esto sollicitus in ablatione eorundem. 362.

Ex signis pronosticis est significans mortẽ futurã: et ex eis est qđ significat futurã sanitatẽ seu euasionẽ: et ꝓprie ex his est scientia ꝓnostica. 363.

Ex sciẽtia istoꝝ videbit medicus et sciet quis moriaẽ: retrahetque inde man⁹ suas a cura eius: sicut etiã videbit ex sciẽtia eorundẽ q̃s euadere đbeat: et curari ꝑ tãto notificabit et ꝓnosticabit illđ. 364.

Principium huius scientie est scientia de tẽporibus morboꝝ et eo qđ

apparet in eis de dispositione morboꝝ. Est etiā scientia de longitudine ꝛ breuitate ꝛ fortitudine ꝛ violētia ꝛ debilitate seu tranqllitate egritudinum. Et etiā de iudicio eius qđ dꝫ generari ex crisi in temporibus morbi. 365.

In quolibet morbo sunt diuersa tēpora. In quoꝝ aliquo contingit mors ꝛ vita vel salus: ꝛ sunt principiū augmentū status. In quolibet potest mors contingere. In quarto aūt qđ declinatio appellatur nō ꝯtingit mors nisi ꝯtingat error vndecunqꝫ. 366.

Principium aūt est in quo contingit nocumentum operationibus et debilitas in negocijs assuetis. 367.

Et hoc quidē tēpore durat: donec digestio appareat in hyppostasibus: sputo: fecibus: ꝛ vrina. Et post ipsum apparet ꝛ cognoscitur augmentum ex longitudine paroxismoꝝ febrium: ꝛ operationibus ꝛ accidentibus. 368.

Status vero est cum regimen post dictum perfecta digestio apparebit: paroxismi morborum augebuntur: ꝛ accidentia in quantitate equabuntur. 369.

Accipit etiā morbus diminutionē ꝛ fit interdū crisis perfecta. Unde cum hoc signū videbitur ꝑnosticeṫ pax ꝛ salus patientis nam mors minime accidit in declinatione: nisi errore sup patiente cōmisso: aut aere cōplexionis male ꝛ illaudabilis: necnō etiā omni extrinseco contrario eidem contingente. 370.

Scientia aūt nostra per quā cognoscimus terminū principij confert quidem in subtiliando cibū ꝛ dietā sicut decet: ꝛ in mediando subtilitatem eius in augmento. Nā hoc expedit patienti donec morbus ad statum ꝑuenerit: tūc autē decet medicū eē sollicitum ad subtiliādū ꝑfecte dietam. 371.

Omnis morbus perficiṫ in mēsura. Que si fuerit breuis diciṫ acutus. Et hic aut interficit in breui tempore: aut per crisim laudabilem terminatur. 372.

Ipse ēt est cite digōnis: ꝛ breuiū tēpoꝝ: auster⁹: ꝛ periculosus. 373.

Cognoscitur autem ex breuitate sui principij: pro tanto regaṫ dieta ꝯuenienti. 374.

Non enim sunt multe aggrauande eius virtutes. Nec est auferendus ꝛ prohibendus ei cibus omnino a principio: nā forsitam caderet virtus eius. Nec etiā est debilitandus ante statū ipsius: sꝫ est potius prudenter in quantitate reficiendus sufficienti ꝑm exigentiam sui itineris. 375.

Si autem videas difficultatē ꝛ malitiā signoꝝ ꝛ periculoꝝ ꝛ dolores fortes ꝛ violentos cum mala dispositione ꝛ casu virtutis ꝛ rōne diminuta ꝛ permixta ita ꝙ virtus nequeat morbi malitiā tolerare pronostica mortēꝫ eius futurā ante statū: qm̄ quidem ex malitia accidentium ex morbo colico cōtingentium ꝑnosticabis. 376.

Ex morbis etiā est diu durās ꝛ lōgi tꝑis q̄ chronic⁹ seu temporalis

appellatur. Qui quidē minime corpus celeriter cōsumit ⁊ dissol uit: sed aut necat ipm cū ptisi ⁊ ethica egressu sanguinis aut macie: aut patiēs etiā longo tpe curabit: et morb⁹ p paulatinaȝ dissolutionē ⁊ digestionē cōsumetur. 377.

Cognosces aūt ipsum ex leuitate ⁊ facilitate accñtiū ei⁹: ⁊ frigidita te cuiuslibet ex his morbis.

Nō cibes ipm patientē modico cibo: qm caderēt virtutes ei⁹. 378.

Inter aūt morbos sunt alij medij quorum. s. tpa non sunt absolute breuia nec longa: tūc cibus eoꝝ in subtilitate medieť nūq̄ sit mul tus neq̄ paruus. 379.

Scito q̄ crisis est velox ⁊ subita mutatio q̄ suo tpe ex difficultate seu malitia accñtiū ⁊ pugna exñte inter virtutē ⁊ morbū generanť vt celeriter ad vitā vel mortē perueniať. 380.

Sex sunt spēs mutationū in morbis ɔtingētiū. Nā aut neq̄ tardā tur aut citātur in eis: vnde interdū ɔuertiť in tēporib⁹ breuibus corpus ad bonū ⁊ vitam. 381.

Si fuerit laudabile qđ precedit eam: pnosticabit sic sup ipā ȝ scȝ su per crisim securā ⁊ laudabilē. 382.

Est aūt alia mutatio velox ad predicta q̄ quidē significat morteȝ. In hac quidē veloci malitia est angust⁹ pcessus medici: nam hec crisis est necās ⁊ pernitiosa. 383.

Tertia ex predictis mutationib⁹ ē mutatio tarda inducēs ad dispo sitionē sanitatis ⁊ curans morbū: nō tñ cū crisi: sed poti⁹ per dis solutionē paulatinā in ea contingentē. 384.

Quarta aūt species p̄dictarum mutationuȝ est mutatio parua du cens patientem ad interitum: nec fit cum euacuatione: sed poti⁹ cum ethica dissoluente corpus patientis. 385.

Quinta autem ex predictis est inter eas media cum inducit mortē ⁊ malitiam vltimam. 386.

Sexta ver perducit ad vitam in medio temporum. 387.

He autem crises sibi inuicem dicuntur cōtrarie composite. 388.

Crisis q̄dē laudabilis accidit in statu cū perfecta digestiōe ⁊ v̄tutis fortitudine. Cōtraria v̄o ei puta illaudabilis fit i augmēto. 389

Tria oportet scire in crisi. 390.

Scientiā vcȝ de pronosticatiōe eius. Et de diebus creticis. Et sciē tiā etiā eius qđ significatur per signa nobis significātia in quaȝ crisis speciē termineť cū perficietur crisis cuiuslibet morbi. 391.

Omnis aūt crisis pronosticať ex violentia accidentiū q̄ dixim⁹. 392

Et sunt pmixtio sensus ⁊ intellectus: ⁊ dolor auriū: ⁊ capitis. 393.

Et fluxus lachryme angustia parua: famis seu casus appetit⁹: mo tus laboriosus: ⁊ vigiliarū instantia: ⁊ dolor in pectore vel collo: ⁊ illaudabilis excitatio a somno cū motu ⁊ rubedie oculoꝝ. 394.

Et frendere dentibus: ⁊ limatio eorūdem in somno: ⁊ eorūdē percus sio: ⁊ fortis fricatio nasi patientis. 395.

Et interdū insinuabit aliquis consuēdo cū labijs suis. Uidebiturq̄ interdū suggere ea. 396.
Et velocitas quidē anhelit⁹ ꝛ desideriū trahendi aerē frigidū cum angustia. Et velocitas pulsus ꝛ frequētia: ꝛ tussis cum infusione ꝛ sonitu ꝛ gargarismatis. 397.
Et pulsatio cordis ꝯtinua; ꝛ sincopis: ꝛ conatur patiēs a lecto suo surgere ꝛ recedere. 398.
Et dolor gutturis ꝛ meri cum angustia: q̄ si pseuerauerit: ꝯtinget ei syncopis magna ꝛ fortis. 399.
Et pulsatio in lateribus ꝛ dorso cū torsionib⁹ violētis ꝛ fortib⁹ ꝛ cōtinuo dolore stomachi cū querimonia stomachi vł epatis: aut dolor ventris: aut circa pectē: aut etiā in renib⁹ ꝛ vesica: aut dolor fortis circa virgā: vel in virga: aut in matrice: aut in oib⁹ iūcturis: aut q̄busdā: aut ex eis intus vel exterius. 400.
Cū ergo videbit augmentū hoꝝ accidentiū in die cretica: erit procul dubio bonū ꝛ laudabile: ꝛ potissime si prius digestio appꝫuerit Si autē: erit quoddā ꝯtrariū manifestū. 401.
Causa q̄dem crisis si sit eoꝝ relatio vera est quoniam luna variat actionē in morbis. 402.
Jam quidē peragrat ꝛ abscindit celeriter circulū suum: est q̄dē causa celeris motus ꝛ mutatiōis: fortificat quidē interdū in hoc: ꝛ interdū debilitat: hoc aūt notū est in arte astronomoꝝ. 403.
Nequaq̄ est operatio vel actio sue actiōis sensibilis in ei⁹ iuuamēto: sicut q̄dē est ad sensum visibilis est ei⁹ figura ex eo q̄ð in ea existit de claritate vel lumine solis. 404.
Eius autem quarta relucet in quarto. Et eius medietas in septima. 405.
Et morib⁹ quidē minime cōtingit nisi ex dispositione qua debilitatur opus nature. Qui si cū auxilio pducatur curabit quidem patiēs ꝛ vita prolongabit. Sed si cum detrimento: morieł quidem ꝛ vita perdetur ꝛ separabit. 406.
Crises contingunt interdum in quaternis. ꝛ interdū in septenis: et ille quidē bone sunt ꝛ landabiles quib⁹ cōiungunt digestio ꝛ pronosticatio attestantes super ipsas. 407.
Jn alijs quidē ab istis nequaquā circuit⁹ ꝛ periodi reperiūtur rōne turbatiōis ꝛ dubitatiōis cōtingētis in eisdē. 408.
Jn nō hñtib⁹ vero digestionē ꝛ pronosticationē contingit q̄dē dubiū in accidētib⁹. Nec ꝯtingit crisis in his dieb⁹ nisi cū cōtingit ꝯsequēter aliq̄ð sinistrū. 409.
Cū videris morbū sanguineū aut austerū ꝛ violētū valde cū illaudabili ꝛ impetuoso motu cuius signa patula sint in capite ꝛ manifesta q̄ vsq̄ ad oēs sensus extendant cū rubore ꝛ pruritu nasi: erit pculdubio crisis ei⁹ p fluxū sanguinis nariū. 410.
Si vo accñtia ipsi⁹ deorsuȝ ꝛ in pte inferiori appareāt cum dolore

cõtinuo vmbilici ꝛ precesserit retẽtio menstruorũ: ꝯtinget quidem crisis per fluxum mẽstruorũ. 411.
Sed si pars suprema corpis incolumis fuerit ꝛ a dolore in humeris cũ dolore tamen hyppocũdriorꝫ ꝛ patiens querulosus sit de epate ꝛ dolor vsqꝫ ad anũ extendat: nequaquã quidem committetur error si pronosticetur crisis illa futura per fluxum sanguinis emorroydarum. 412.
Si aũt morb⁹ ex colera rubea sit in statu: acciderit qꝫ apostema capiti: ꝛ dolor capitis ꝛ angustia augeant: nequaqꝫ qdẽ est desperãdũ: qm̃ ꝯtinget crisis ei⁹ p fluxũ sanguinis nariũ. 413
Ueruꝫ si eius accidentia sint in stomacho ꝛ cum hoc prius conquestus fuerit patiens de epate cum angustia ꝛ sincopi valida: erit quidem crisis eius per vomitum. 414.
Si vero caput ei⁹ fuerit sine dolore ꝛ cũ angustia vẽtris ꝛ eminẽtia vmbilici ꝛ p̃cedente vẽtris ꝯstipatione p̱nosticãda qdẽ erit futura crisis per fluxum ventris. 415.
Quod si venter eius pacẽ habuerit ꝛ digestionẽ laudabilẽ p̃ter qꝫ morb⁹ ei⁹ violent⁹ sit austerus cum aliquantulo tñ labore ꝛ vigilijs circunscriptis accidẽtib⁹ sudoris: morbo quidem sic molli et lento existente cum doloribus pectinis: erit sermo meus veridic⁹. s. qꝫ crisis huius patiẽtis ꝯtinget per vrinã. 416.
Uerũ si cũ pace ꝛ qete p̃dicta retineat vrina p̃ter qꝫ morb⁹ sit in vltimo acuminis cũ apertiõe tñ pororũ sine forti dolore ꝛ vigilijs et siccitate: erit quidẽ crisis ei⁹ forsitan cũ sudore. 417
Si aũt dolor mẽbri vel iũcturarũ in acutis ꝯtinget p̱culdubio chrisis earũ per apostemata. 418.
Utere laudabili regimine ex signis sup mortẽ euasionẽ seu qetẽ ꝛ pacem significantibus. 419.
Ex his quidẽ sunt horror luminis ꝛ lucis ꝛ fluxus lachryme cũ rubore motu forti ꝛ vertigine. 420.
Et paruitas oculi in vno latere: ꝛ aptio oris absqꝫ oscitatiõe. 421.
Et cum quis iacet ꝛ dormit resupin⁹ manibus et pedibus suis protensis et relaxatis. 422.
Ex his etiã est si videat patiẽs descendere in lecto suo ꝛ man⁹ ꝛ pedes suos detergere. 423.
Necnon mala ꝛ illaudabil̃ imaginatio qua videatur fila a pannis suis euellere. 424
Ex his etiã est vltimata grauitas: aut ei⁹ manifesta suspẽsio. 425
Et ẽt frendere dentibus preter solitum: ꝛ apponere man⁹ super caput et puluinar. 426
Aut ẽt si imaginetur quod vespilionem nigri coloris capiat et velit eum interficere. 427.
Nam hoc contingente in morbo acuto mors quidem appropinquabit. 428.

Ex his etiam est si tacitus efficiatur verbosus; et mitis pacificus iurgiosus. 429

Aut si conqueratur de cecitate ⁊ surditate vel casus virtutis ratione violentie morbi. 430.

Uel etiã si videatur patienti dum dormit in statu quod cadat nix super caput eius. 431.

Et anima quidem inquieta domina magne frigiditatis: est res mala et illaudabilis. 432.

Ex his sunt vigilia nocturna et somnus diurnus: aut omnimoda ꝓuatio somni. 433.

Necnon si dispositio egri in somno et post sonnum deterioretur: et cum dolore efficiatur. 434.

Si etiam medicus ordinate et recte operetur preter quod operationis intentum erit malum. 435.

Ex his aũt sunt facies mortuoꝝ facieb⁹ ꝯsimiles cũ planitie seu extẽsione tẽpoꝝ ex morbo ꝯtingente ⁊ ꝯstrictione auriũ ⁊ ipsarũ frigiditate ⁊ earũ inuersatiõe ⁊ oculoꝝ ꝓfunditate. 436.

Etiam rubor vel nigredo oculoꝝ aut eorum eminentia vel ꝑncipiũ fuscedinis ipsorum. 437.

Aut etiam si quieuerint vel si fuerint infrigidati aut palpebrarum tortura. 438.

Aut si fuerit nasus acutus cum obliqua fronte ex latere labij contracto vel marcido. 439.

Frigiditas quidem extremorum patientis cum vlcere ⁊ nigredine lingue laboriosa ⁊ similia cruciantia sunt quidem illaudabilia cum febre vrente. 440

Ex his etiam viridis rubor vnguiũ ⁊ viror in corpore cum vestigio nigredinis. 441.

Ex his etiam est icteritia si añ septimã diem apparet cum macie hippocundriorum. 442.

Et si frigiditas sit in manifesto ⁊ supficie corpis et talis fuerit ⁊ sit iteri⁹ Et pferti adbuc sit ⁊ remãserit sup mẽbra ꝑncipalia. 443.

Et tumor q̃dẽ vult⁹ cũ tumore extremitatũ añ duo septenaria ẽ q̃dẽ terribilis: nam hui⁹ patiẽtis materia velox est ⁊ cita: vñ nõ videtur ꝙ ad terminũ duoꝝ septenarioꝝ valeat puenire. 444.

Aut si quiescat ⁊ cesset febris abſ ꝗ crisi: aut si eius fortificatio paulam augeatur in diebus paribus. 445.

Ex his q̃dẽ est fex nigra vl' viridis fetida pinguis rubea ⁊ sicut aq̃ butirosa ⁊ alba. Hec nãꝗ male sunt ⁊ illaudabiles. 446.

Necnon etiam si appareat diuersoꝝ coloꝝ: hoc nanꝗ mortem aut crisim futuram significat. 447.

Et si cũ casu appetit⁹ egestio sit colerica cũ q̃ egrediaꝫ frustũ sanguinis ꝯgelatũ primo ⁊ ꝯsequenter frustũ carnis. 448.

Et etiam si post egressum cholere appareat sanguis absꝗ pũctiõe ⁊

stimulatione. 449.
Et si post extenuationē et emacerationez corporis appareat et egrediatur fex nigra. 450.
Et cōstipabit vēter in febre vrente: et vexabit cerebrum 451.
Si etiam egrediatur ventositas cum sono inuerecundo preter solitum erit malum. 452.
Et vrina quidē nigra tenuis et pauca significat patiētis interitū. Estqz timēdū vt plurimū et periculosum cū accidit permixtio ratiōis et intellectus cum tenuitate vrine. 453.
Ex his etiā sunt vomit⁹ et flux⁹ cum nigredine. Et fetor ex putrefactione contingens. 454.
Frequens etiam tussis cum modico sputo est signum malum et illaudabile. 455.
Sputū ēt diuersorū colorū in pleuresi cū tussi laboriosa et difficili significat mortis propinquitatem. 456.
Et sudor soli⁹ capitis ad quē seu ad cuius euacuationem nō subsequitur quies est malus. 457.
Si facies eorū appareāt q̄les fuerint tēpe sanitatis: eorū quidē cura et certa euasio erit manifesta. 458.
Ex his ēt est vniformitas et equalitas caloris circūscripta macie hypocūdriorum. 459.
Icteritia post septimā diē manifesta et perfecta ratiocinatio absqz malitia et vigor mot⁹ et sensuū oim̄ concomitāte facilitate et lenitate sui corporis: et solit⁹ decubit⁹ et somni aduētus in nocte vt plurimū sine sōno diurno cū vigore patiēti post somnū. Ois ēt somn⁹ tollēs dolorē et perturbatiōem seu permixtionē rationis et mitigās egritudinez est laudabilis. 460.
Cerebrū quidē patit ex q̄busdā mēbris cōpatientib⁹ secū in passiōe Unde si tūc euaserit a permixtiōe cōtinua: euadet q̄dē patiēs laudabiliter ab hoc morbo. 461.
Et si cū apostemate capitis assit sternutatio ex signis erit sup sanitatē significantibus. 462.
Omnis fluxus sanguinis etiā ab aure in morbis capitis est curatiuus corporis. 463.
Anhelit⁹ manifest⁹ nō frequēs aut tard⁹ est laudabilis: nec est verēdus si nō fuerit intercisus separat⁹ aut orthomiosus cogēs erigere patientem. 464.
Et similiter est laudale cū pulsus est virtuosus fortis sine angustia. Nec est anhelitus vrens nec inflāmatiuus. 465.
Ex his ēt sunt bonitas appetit⁹ et digestiōis cū equalitate et laudabili substātia fecū et colore memino in citrinitate circūscripta nigredine earum vstiua et viriditate. 466.
Aut exit⁹ ēt humoris cū lūbricis in die cretica: hoc q̄dē est signum vite: hoc em̄ cōtingēte aufert morb⁹ cū fuerit ex illo humore. 467.

Egrediente colera rubea aufertur surditas tolliturqꝫ inde nocumē tum in morbo cerebri. 468.

Sanguis etiam emorroydarum curat morbum splenis: hoc etiā est laudabile in melancolia. 469.

Et fluxus quidem aque et humoris flegmatici est cura morbi in hydropisi. 470.

Egress⁹ q̄ꝫ colere cit rine in obtalmia festinat curā ei⁹. 471.

Ex his q̄dē signis est: vt videas vrinā similē in colore pomo citrino cū hyppostasi alba in fundo residente. 472.

Et si ēt videas sudorē infirmi equalē in febre cōtinua. 473.

Et tumorem exterius apparētē in squināntia: hoc enim bonum ⁊ laudabile est. 474.

Tumor q̄dē testiculoꝝ in tussi cronica est cura corpis. 475.

Et similiter apā pedis in morbis pulmonis; necnō apā generatum in iunctura cruris ⁊ in inguinibus. 476.

Et pustule narium aut labiorum in tertiana est signum salutis pronosticum. 477.

Et varices quidē innate sunt cura alopitie: necnon eius quod est in ventre ⁊ splene. 478.

Et oxiremia quidem in lienteria intestini contingit ex retentione cibi. 479.

Et febre cōtingēte in spasmo vel epilepsia fit eorum cura. 480.

Si patiēti singultū cōtingat sternutatio est cura eidem. 481.

Decet quidē vt cum volueris iudicare patientem ꝙ vtaris proportione. 482.

Nam ex signis sunt quorum virtus vera est ⁊ certa: ⁊ ex eis sunt que per alia falsificantur. 483.

Iusta autem significatio sumitur inter membra ex eisq̄ apparent in capite. 484.

Si ergo videas aliquaꝫ significationē iuste significātē in corpe ⁊ aliā sibi contrariam sic significantem. 485.

Cōtingit etiam ꝙ apparens sup contrarium corporis non sint nisi testimonia debilia. 486.

Omne signū nō habēs cōtrariū significat ratione super curā ⁊ euationem. 487.

Et omne signum pronosticatiōis predictis cōtrariū significat mortem et perditionem. 488.

Cum aūt apparebūt tibi signa ꝯtraria ⁊ debilia: sequit̄ q̄dē ad hoc dubiū. Unde sta tunc et proroga iudicium. 489.

Cū ergo erūt equata in dispositiōib⁹ suis sta. Sed iudica a predomināte cū erit contingentia in equalitate sua supple. 490.

Incipit secunda pars canticorum.

Et est practica.

Ostq ordinaui in parte theorice medicine quod se riatim audiuistis: et hoc secundum quod in mea mente preordi nauerã: incipiã quidem nũc in practica ipsius. Jã au tem retuli in principio huiuslibri illud propter quod est necessarium illud cuius relationem faciam in hoc capitulo. ¶ Operatiõis autem practice sunt duo mo di. ¶ Quorum vnus manualis exercetur. Alter vero medicinis et conuenienti regimine in cibis. Est autẽ non modicuz quod per illud regimen exercetur. Hoc autẽ regimen in duas par tes diuiditur. Quarũ vna cõseruatiua sanitatis dicitur. Et altera egritudinis curatiua. Et hoc prout meam in perfectione medici ne continetur. 1.

Et cõseruatiua quidem sanitatis dr secundum veritatẽ de habẽte eã perfecte et absolute: necnon etiam de eo cuius sanitas est imperfecta. Et hui⁹ quidem sunt secundum opinionẽ due spẽs. Una est in eo cuius debi litas permixta est per totã suã substãtiã in omnibus partib⁹ suis sicut in senecõualescẽte: et puulo in quibus. s. debilitas est per totũ mixta et in eo in quo apparet aliquod signũ pcedẽs metũ quod appareat in eo lapsus in aliquem morbum. 2.

Alia est in eo in quo apparet morbus in aliq ex ptib⁹ solũ sui corporis Puta in cute ei⁹ aut carne vel ossib⁹ ei⁹. Et sicut ẽt est in hñte sto machũ debilẽ frigidũ egrũ naturalr. Necnõ etiã in habente lesio nem ab vtero et matrice: sicut in habẽte sextum digitum aut tumo rem gibbum. 3.

Et in eo in quo apparet in aliq etate et in aliquo ex tpib⁹ anni et nõ in alijs: sicut humid⁹ in cõplexiõe est debilis in pueritia: et postq actus fuerit est san⁹ et fortis. Et sicc⁹ p cõplexionẽ destruet viribus in autũno preter quod in vere debilis efficiatur. 4.

Conseruatio quidẽ sanitatis est quoddã gen⁹ generale duas cõpreben dẽs species ex operatiõibus medicine. Ex quibus est vna vt cũ intẽde tur ad cõseruationẽ cõplexiõis alicui⁹ quod ordinet et cib⁹ et dieta sitis. Sed cũ intẽdet trãslatio corporis eius a sua cõplexiõe fiat huiusmo di eo quod cõtrariet cõplexiõi antedicte. Uerũ regimẽ sani simpliciter et absolute est quod attendatur ad cõseruandum ipsius laudabilem dispositionem. 5.

Et moretur seu faciat residẽtiã suã in aliq ex ciuitatib⁹ quarti cli matis q scilicet pfectũ aerẽ habeãt et vaporẽ: et habeãt speculã versus heremũ et siluã: et inspiciant etiam versus partem orientalẽ quia ipsa est subtilior. 6.

Tempore vero estiuo declinet ad mõtes. Sitq habitationis loc⁹ ap tus a parte septentrionali. 7.

Jn noctib⁹ quoq habitet et quiescat in superioribus locis et sedib⁹. Jn die vero descendat ad inferiores. 8.

Caueat etiam et vitet pãnos laneos: et de bombace: et condescẽdat ad

subtiles lineos. 9.

Utatur ēt aromaticis frigidis:sicut ex oleo rosaceo. 10.

Protegatq̧ oculos suos a puluere fumo vapore turbido ⁊ corrupto ⁊ a radio solis hora meridiei ⁊ feruoris:necnō ab occursu fortis ca liditatis:nec ēt attēte inspiciat figuras sextiles ⁊ subtiliter intricatas nec litteram minutā et subtilem. 11.

Debeat aūt ad minus q̄libȝ comedere semel inter diē ⁊ noctē. Ad plꝰ bis. Mediū aūt inter hoc est si comedat ter in duobꝰ diebꝰ. 12.

Prolongetꝰ ēt tp̄e refectiōis:vt fiat cibi bona digestio:fiāt ēt parue bucelle vt bene digerantur. 13.

Nā oē aliđ qđ ꝯtūdere nō poteris:erit a pōte digestiōis difficilis. 14.

Attēdat ēt vt oē p̄ter naturā ⁊ illaudabile curet cū cōtrario eiꝰ cōue niētis ꝑm cōplexionem et malitiam ipsius. 15.

Sūt aūt ꝯplures ꝯplexiōes ineq̄les cū malitia cibi rectificabiles. 16.

Utat ergo eis bō ꝑm vsum ⁊ cōsuetudinē suā. Nec sunt appetitꝰ nec delectatio cibi omittendi. 17.

Omnis namq̧ cōsuetudo subito et sine gradatiōe ablata:nocet et offendit illum cuius est. 18.

Est aūt hūidū ⁊ lubricū stiptico imponēdū. Estq̧ sapor dulcis aceto so miscēdꝰ. Et siccū cū hūido rectificādū. Et frigidū cū calido. Et ecōtrario. Qđ si timeat defedatio oleaginosi vel eiꝰ qđ est male di gestiōis rōne pinguedinis addat sal eis aut aliq̄d acutū:naȝ hec iuuant ad subtiliandum. 19.

Post exercitium quoq̧ est refectio facienda:et ipsum postq̄ exiuerit fex ab eo. 20.

Est aūt q̄rēdꝰ locꝰ trāq̄llꝰ ⁊ frigidꝰ ⁊ a vēto euētatꝰ ad laudabilē refri gerationē faciēdā. Necnō ēt tēpus ⁊ hora frigida:vñ decet homi nē esse attētum in hoc regimine. 21.

Tēpore q̄dē estiuo est cibi quātitas minuēda. Estq̧ tūc ad subtilita tē nutriētia declinādū. Unñ vitāde sunt tūc carnes grosse. Et vtēdū est oleribus et lactis speciebus. 22.

Et piscibꝰ recētibus:hedo ⁊ agno mediocris etatis:et pullis gallina ceis et gallinis carnibus quoq̧ colūbarū et cothurnicuȝ. 23.

Sunt etiaȝ ex conferentibus tunc ex coriādro ⁊ agresta composita ⁊ satabeg et ceribat. 24.

Si q̄s ergo velit a morbis euadere diuidat regimē suū in tria:quoꝝ vnum tribuat anime:et aliud cibo:et aliud potui vel aque. 25.

Et pars q̄dem aque frigide satiat et sitim sedat:ad hoc tamē nō suf ficeret multum tepide. 26.

Nō est aūt aq̄ potꝰ frigide nimiū frequētādꝰ:eo q̧ neruis obsit. 27.

Non est etiam offerendus potus aque niuis nisi pingui sanguineo multe carnis. 28.

Est etiā vitandꝰ potus aque in mēsa nisi ratione adherentie ⁊ tardi descensus bucelle. 29.

Nõ est etiam sumẽda aqua cũ cibo nec ingressu a balneo. 30.
Nec etiã post forte exercitiũ ꝛ coitũ: hoc. n. est malũ ꝛ illaudabile. 31.
Si tamẽ quis ex modica tolerandi potentia sitim vrgeat: sumat ex ea parũ tantũ scilicet qd declinatio ꝛ impulsio cibi ad iferi⁹ stoma chi ꝯpleatur: quaten⁹ ibidẽ digerat. Sumat tñ ex aquis illa que sitim sedet ꝛ satiet: aut ex vino qd ꝛ quantũ ꝯgruat ꝛ sufficiat. 32
Et si sumpta aqua ad satietatem aut vino sufficienti accidat sitis: vitentur potus eoꝝ: qm̃ talis sitis est mendosa. 33.
Nõ est curandũ de assũptione multi vini: debetq́ʒ sufficere modicũ cũ est in vsu: nec est ꝯtinuand⁹ omni die pot⁹ vini: nec est bibend⁹ in ieiunio: nec etiam post sumptionẽ cibi subtilis vel acuti. Estq́ʒ omni tꝑe vite nisi semel in mense ebrietas euitanda. 34.
Et bibat vinũ aromaticũ adiũcta sibi acetositate mali granati aut succo citoniorũ et cucumeris: ille cui accidit ex potu vini dolor capitis supcalefactio et ebrieta s: bibatq́ʒ ipsũʒ cũ aqua mixtuʒ. 35.
Et dandũ est in potu ei qui q̃rulosus est rõne vẽtositatũ in corpore suo existentium vinũ purũ et citrinũ: nã fortius ex eis ꝯgruit eis. amplius expedit etiam vt cum salsis coniungatur. 36.
Tẽpore aũt estiuo sumẽdũ est vinũ albũ ꝛ aq̃sũ: eo ꝙ sit subtilitati et simplicitati ꝓpiq̃us: cui addãt acetosa: ꝛ sup cõedãt stiptica. 37
Non prolongetur somnus: qm̃ hoc obest anime. Nec etiam vigilie qm̃ inde debilitantur sensus. 38.
Prolongatio veri somni congruit ei cuius cibus est indigestus: necnon sup malitiã cibi non recipiẽtis digestionem. 39.
Sic nec est somn⁹ ꝓlongand⁹ in ieiunio ꝛ tꝑe famis. Nam repletur caput fumo et vaporibus a fecib⁹ ꝛ supfluitatib⁹ eleuatis. 40.
Est quoq́ʒ immediate post cibũ vel comestionẽ dormiendũ accumbẽdo donec ad locum digestionis puenerit cibus assumptus. 41.
Non est exercitandũ exercitio magno ꝛ forti: nec est tñ q̃escendũ ꝙ omittatur omne exercitiũ: immo q̃dẽ est hoc vitandũ. 42.
Sũt ergo taliter mẽbra exercitanda ꝛ ꝑ exercitiũ adiuuãda ne colligatur qd timetur colligi in eis ex malis humoribus. 43.
Eundo vel clamando si volueris donec appareat velox et cita expiratio. 44.
Macer autem et extenuatus non debet exercitari ne ipsius dissolutio amplius augeatur. 45.
Necnon debet exercitari pinguis ꝛ multe adipis axungie: ꝛ tamẽ accingendus si habuerit ventrem magnum. 46.
Tempore vero estiuo est minuendum exercitium: cum tunc dissoluatur ꝛ subtilietur homo per sudorem. 47.
Jam quidem retuli in capitulis theorice regimen eius: cuius corpus indiget euacuatione superflui: aut retentione contrarij addens huic quod mihi placuit. 48.
Cõgruit q̃dẽ vl⁹ omniũ ꝛ quorum ꝓmisi relationẽ ꝯm q̃litatẽ dictã

in tpe estiuo supcalefacto iuueni ꝛ ciuitatibꝰ meridionalibꝰ. 49.
Et tẽpore quidem hyemali est vtendũ ꝯtrarijs eis q̃ retulimꝰ vt obuietur ꝛ resistatur frigiditati ipsius. 50.
Uere quoq; ꝛ autumno incedẽdũ est inter estatẽ, hyemem. 51.
Congruitq; regimẽ exiccatiuũ in vere. Et humectatiuũ in autũno. Unde fugienda est exiccatio, in eodem. 52.
Est autem vtendum regimine conuenienti tempore estiuo: ꝛ in fine veris: ꝛ in principio autumni. 53.
Uerũ in principio veris ꝛ in fine autũni dꝫ regimem ꝯformari regimini hyemis. Uñ vtendũ est tũc cibis calefacientibꝰ. 54.
Regimen aũt eiꝰ cuiꝰ relatio dicta est ꝯgruit habitantibꝰ ꝛ residẽtiam facientibus in ciuitatibus ꝛ castris. Ueꝝ mercatores sunt regendi regimine iter agentium. 55.
Et quidem vitanda nauigatio per mare in hyeme. Et volens nauigare dꝫ assumere ꝛ colligere aquam multam ꝛ multa vasa munda Cui preparanda ꝛ offerenda sunt cibaria humida. Uenter ꝛ natura eius est cum medicinis mollificanda. Unde si timeatur vomitꝰ colere euacuetur ꝑ secessum. Quibꝰ pactis ingrediatur nauiꝫ. Et imponat secum succos acetosos ꝛ cum eis stipticos. 56.
Et ad vitandũ defedantia ꝛ sordes ꝑparet sibi mundas vestes. 57.
Cũ aũt in aliquo ex iter agẽtibꝰ multiplicabunt pediculi: quos nõ possit iterficere: lana cõtrita ꝛ mersa i oleo: i q̃ argẽtũ viuũ fuerit extĩctũ appẽdat vestibꝰ eiꝰ donec videat cadere pediculi ab eo. 58.
Iter autẽ agens per siccũ regat cũ regimine frigoris. 59.
Est ergo cauendum ne obuiet ei frigus: quoniam perdetur ratione algoris ꝛ congelationis. 60.
Et reficiatur vsq; ad saturitatem ne moriatur fame. 61.
Et si fuerit infrigidatus ingrediatur balneum Et vniatur cum habentibus corpora pinguia ꝛ carnosa. 62.
Et si caligent oculi eius: visusq; ipsius disgregetur ex gelu: ponat super faciez eius peplum nigrum. 63.
Et eiꝰ extrema ꝓtegant a frigore: ꝛ oleo fomententur. vñ inuoluant pedes eiꝰ multis coopertorijs postq; subtelares calcientur. 64.
Unde si cessante dolore extremoꝝ nõ recuperẽt sensũ scito ea dissoluta ꝛ mortificata a frigore. Pro tãto tũc iugiter sunt fricãda et calefaciẽda cũ oleo de sinapi calefacto ꝛ ꝯsequẽter fasciãda. 65.
Et si ide pedes fuerit nigri aut liuidi: scarificent. Et si fuerit in eis putredo mũdet. Et si aliq̃d dissolutũ fuerit abscidat illud ab eis. 66.
Qui vero inde lassitudinem incurrerit curet cũ oleo. Et seruet regimen ꝛ dietam subtilem. Fricenturq; ꝛ extendantur ipsiꝰ membra in balneo. Et requiescat ꝯsequenter aliquibus diebus 67.
Iter agẽs tpe estiuo ꝛ calido sic est regẽdꝰ: vt. s. ꝓhibeat ei ne aggrediat iter suũ hora estꝰ ꝛ feruoris in meridie. Estq; ꝑrio minuẽdꝰ ne supcalefaciat ex ardore itineris. Pro tãto extrahat sanguis ab eo in

magna quantitate: et sic efficietur secur' ab apate. s. p flobotbomia. 68
Uerum si colera in eo dominetur: educatur ab eodem: et sic sitis malitia alleuiabit aut tollet. Estque ante egressum itineris succis conuenientib' extinguenda: alias verenda est ne calor ipsi' periculo exponat. 69.
Et fiat vt comedat aliquantulum ex herbis frigidis et simul saturetur aqua. Et quiescat cum poterit. Nec irascatur fortiter aliquatenus'. Et moretur in locis vmbrosis. Et vitet seu dimittat clamorem et sermonem necnon et bellum et iurgium. Nec moretur in loco nimis calido. Et sumat in potu sirupum ex succo vue acerbe cum succo portulace et aqua. 70.
Et si sitiat in meridie teneat in ore suo pillulam vnam ad quantitatem lupini factam ex trocisci camphore. Et si timeat ne facies alteretur a sole et nigrescat ei' cutis: dissoluat seu liquefaciat rector ei' oleum cum cera simul iuncta: et presertim in mulierib'. 71.
Custodiatur taliter infans in vtero: ne contingat corpori ei' aliquod nocumentum. 73.
Et eligatur nutrix que cibabit et potabit eum vt sit boni nutrimenti apud eum. 73.
Talis est etiam apponenda intentio super stomachum pregnantis ne contingat corruptio in desiderijs seu appetitib'. 74.
Rectificetur etiam sanguis ei'. Et ipsi' superfluitates educantur: ne infantes superfluitatib' offendantur. Uerum si sanguis excitaretur in eis: minime tamen minuantur. Sed vice predicte euacuationis infrigidetur sanguis seu eius feruor extinguatur. 75.
Si etiam flegma in ea excitetur: minime tamen euacuatur secessus: vtatur nihilominus' tunc communiter subtiliantib'. 76.
Cum autem instabit tempus partus vtendum est partum facilem efficientib'. Unde fricetur in balneo ex omni parte cum oleo ilia ipsi': et quod coniungitur ventri eius: vt sic nerui eius et musculi mollificentur: ne partus ei' laboriosus efficiatur. 77.
Unde vtatur oleo in cibis ei'. Et sorbeat brodium seu ius pingue. 78.
Et protegatur a clamore: saltu: timore: pugna: et percussione. Et in agone et violentia ei' offeratur ei decoctio dactilorum et fenugreci. 79.
Expedit etiam vt in partu habeatur obstetrix discreta: que circumscripta omni pusillanimitate trahat fortiter pedes ei' et imprimat ventrem ei': caute tamen et discrete: postque subito eam surgere fecerit. 80.
Et si fluat ex ea sanguis mult' offerantur in potu trocisci ex karabe
Si vero ratione alicui' impedimenti non egrediatur ab ea sanguis in conuenienti quantitate sumat in potu trociscos de myrrha. 81.
Et vtatur fumigijs dissolutis ex myrrha kytran sauina sulfure et colloquintida factis si secundina non egrediatur. 82.
Est ergo nutrix eligenda: sit mediocris etatis et carnosa: non tamen laxe carnis per conplexionem suam: appropinquans qualitati et temperiei: altitudinis erecti corporis et magnarum mamzillarum: habens caput mundum et sanum: et oculos immunes ab omni nocumento intrinseco: et quod sit sa-

na breuiter in mēbris ꝛ iūcturis suis. 83.
Et habeant multū lac cui⁹ color sit albus. nec sit nimis subtile nec nimis grossum: ꝛ sit sapor ei⁹ dulcis sine horrore aliquo: sitq꜄ cō iūctū in partib⁹ ꝛ non fluidum. 84.
Cōgruit aūt vt dulcib⁹ piguib⁹ ꝛ piscib⁹ recētib⁹ cū oleo nutriaẜ. 85.
Ungaẜ ꝙliniaẜ stipticis cū fasciabiẜ: dōec māifeste idureẜ cutis ei⁹ ꝛ calefiat. Et ab hūiditatib⁹ ei⁹ mūdeẜ. Et mediocri ligatura fascietur. 86. Nec ē etiā ei lōgo tpe ꝓhibēdū: qm̄ supcalefieret ide. 87.
Suntq꜄ tollenda ꝛ vitāda omnia ipsum ad iram excitātia: ꝛ ipsius somnū impedientia. Si eñ velit quis somnū prouocare ponatur stratus eius capax ꝛ latus satis in loco opaco. Et imponatur papauer in c[illegible]bis suis: si ex ablatiōe somni seu vigiliaꝝ instantia cōtingeret ei aliquod nocumentū. 88.
Utili⁹ tñ esset multū magisq꜄ necessariū ne alicui īfantiū dareẜ aliq̄d ad comedēdū excepto lacte solo donec habuerit dētes suos. 89.
Et cū surget a somno ꝛ excitabiẜ nec exerciteẜ ad vidēdū lucem: taliter etiā ꝙ inspiciat astra in celo: videat etiā in die colores varios ꝛ diuersos: quatenus in hoc exercitetur. 90.
Et loquaẜ semꝑ alte quicūq꜄ aut q̄cūq꜄ habebit accessuȝ ad ipm̄ cū voluerit quis ipm̄ instruere ꝛ assuescere ad loquēdū. 91.
Et ponaẜ mel in ore ei⁹ leniēdo ꝛ fricādo ex eo palatū gingiuas ꝛ linguā eius. Et addaẜ cū eo aliquātulū thuris ꝛ liquiritie. 92.
Et ꝓuocetur ei sternutatio quaten⁹ ipi⁹ nasi oppilatiōes apianẜ ꝛ mūdenẜ: hoc eñ rectificat ꝛ clarificat vocē suā oēs etiā sensus ei⁹ ꝛ cū hoc dilatat pect⁹: ꝛ anhelitū bonū facit. 93.
Et vitet flobothomiā ꝛ pharmaciā donec ad etatē adolescentie peruenerit. Nec resistatur apostemati variole seu exiture eidē cōtingenti cum attractione. 94.
Lȝ cōualescētes ab egritudine sani existāt: eoꝝ tñ corpa nō sunt fortia sed debilia sicut sunt debiles imunes a morbo quoꝝ virtutib⁹ accidit fatigatio ꝛ sanguinis priuatio in eoꝝ corpibus. 95.
Si aūt macies ꝛ extenuatio corpoꝝ suoꝝ fuerit longi tpis ꝛ cronica reducātur paulatī ad ꝯsuetudinē ꝓpriā: nec fiat hoc subito et festināter. Si vero emacerati fuerit ꝛ extenuati in tpe breui reducātur celeriter ad solita: est nihilomin⁹ gradatī regimē subtiliādū donec euasio corpis ipsoꝝ sit manifesta. 96.
Detur ergo ei paꝝ ex cibo q̄ tñ laudabilis sit virtutis ꝛ chimi. 97.
Et sit i q̄ete ꝛ trāq̄llitate eo ꝙ eoꝝ mēbra tenera sint ꝛ mollia. Rectificētur q꜄ eoꝝ aie bono ꝯsortio ꝛ laudabili sede. Et ministrētur ei aromata ꝛ oēs flores laudabilis odoris. Et gaudeāt ꝛ leteẜ ipsꝝ ex hylarātib⁹ rectificēẜ ꝛ vitet meditationē ꝛ tristiciā. Et igrediaẜ tinas in balneo: nec tñ ibi diu sedeat. Et vnguāẜ ibi mēbra eoꝝ oleis ꝯuenīētib⁹: nō tñ cū forti fricatiōe: nā hec efficiūt i eis colorē inaturalē. 98. Uires ꝛ v̄tutes senū retrocedūt oi die ꝛ ēt minuūẜ. 99

Unde detur eis fortis cibus in parua quantitate sumptus: que scz non aggrauet membrum. 100.

Et si ea euacuantur nequaq̄ colera educatur: sed potius dimittatur: cum sit in eorum corporibus medicina. 101.

Nec prohibeatur eis totaliter flobothomia si iam vsi fuerint ea: immo minuatur etiā in hoc casu sexagenarius si corpulentus fuerit et carnosus: bis in anno: nec abducat̄ in hoc duobus anni temporibus. Prohibeat̄ tñ ei oīno flobothomia ex cephalica: et sic erit eius regimen bene ordinatum. 102.

Cū etiā peruenerit ad septuagesimū annū minuat̄ semel in anno: nec secūdet̄ in eo etiā in corpulētis. Nec etiā extūc de mediana minuet̄ dus: et si fuit corpus eius quasi plenū: vnde cū pcesserit in etate amplius. 05. annis minuatur bis de basilica in duobus annis. 103.

Post hāc aūt etatē ē eis oīno flobothomia phibēda. Nā obest multū senioribꝰ et decrepitis. Nec etiā sunt eoꝝ apata mitigāda. Nec est etiā attractio in apostematibus eorum fortificanda. 104.

Sunt nihilominus mūdificandi cū fricatiōe et sudore: denturq̄ eis pingues. s. ficus per interualla: et mūdificētur etiā cū cibis mollificantibus. Destructio aūt eoꝝ cū medicinis ē oīno phibēda. 105

Qui ergo patitur in aliquo tēpore determinato: curetur priusq̄ incurrat morbum. 107.

Et curetur cum contrario eius de quo conqueritur. Et commuta tempus pro tempore. 107.

Si ergo aliquis patiatur in aliquo ex membris suis: attendatur et recipiatur cura eius ex his que colligā in curis morboꝝ: donec liberetur et mundetur ab illo morbo. 108.

Et si appareat in alicuiꝰ corpore signū significās sup morbū futurū: phibeat̄ attēte aduentꝰ eiꝰ: qm̄ occulta est cā in corpore eius Jam aūt retuli q̄d significet accidēs apparēs in corpore: et de quā egritudine timendum sit ex eo. Unde attente curanduz est de eo faciendo cessare causas eius ex his q̄ retulimus in. c. suo. 109.

Ostq̄ seruaui contenta ergo sub genere conseruatiōis sanitatis incipiaz loqui de cura ipsius morbi. Et hoc quidem est vnum ex generibus practice. Hoc aūt fit obuiando ei cū suo cōtrario. Ut si fuerit morbꝰ ex caliditate curet̄ cū fritate: et econuerso. Et si fuerit ex humiditate curetur cum siccitate: et econuerso. 1.

Curetur ergo cerebri repletio cum euacuatione: et sic fiat de mēbris alijs: et in patiente obturationē ex oppilatione fiat apertio donec eius malitia fuerit rectificata: et lenitas corporis nociua exasperetur: et similiter asperitas leniatur. 2.

Hic q̄dē faciā mētionē medicinaruz humores educentiū p secessuz. 3

Unde referam illā sup quā dn̄atur aliqua cōpositio et habentē potentiā educendi aliquē humorem: et habentē vim aperitiuam aut

mollificatiuã ꝛhabentẽ potẽtiã mẽdi vel putrefaciẽdi claudẽdi ꝛoppillatiuã opatiõis ꝛattractiuã ꝛ exiccatiuã sanatiuã carnis generatiuã aut sigillatiuã ꝛhis siles in ꝟtutib⁹ scõis ꝛtertijs. 4.
Educit aũt fortiter colerã rubeã scamonea cui⁹ dosis est attractio vni⁹ darbã vsq ad vnũ kirat:hꝫ etiã potẽtiã sup alios hũores.
Cui⁹ quidẽ rectificatio fit cũ citonijs ne ledat stomachũ ꝛepar. 5.
Detur autẽ ex aloe solidũ vnũ ꝛsi fuerit necesse duplicetur pondus illud in speciebus cõuenientibus:ꝛsi detur multũ ex eo: rectificet cum bdellio gummi ꝛdragaganto. 6.
Et ex mirabolanis citrinis offeratur in potu. ℥.j.ꝛtantũdẽ offerat de violis. Sic etiam fiat de medullis cassefistu.ꝛtamarindis. Et non amplius. 7.
Dent ad hoc dauic. 2.ex pulpa colloquintide mũde ꝛrectificate cuꝫ bdellio:ꝛsilr fiat cũ cucumere amaro qd est ei sile in hac opatiõe rectificato cum pondere sui ex conuenienti ad hoc. 8.
Dẽtur autẽ.℥.5.ex sale nitro ꝛsale:nam expellũt flegma. Sed dent ex turbith darban.2.Et cum dabitur in potu ponatur in decoctione equali. 9.
Et detur ad minus ex agarico darban.i.aqua ex granis. 10.
He quidẽ medicine educũt aquã citrinã scꝫ pondus.2.dauich laureole:ꝛpondus vnius dauich euforbij nõ antiqui:tantũdẽ ex titimalo rectificato sicut rectificaui ipsum aloem:ꝛetiam pot⁹ darban.i.ex centaurea. 11.
Det ergo in potu ex sene polipodio epithima mirabol.indis ꝛetiaꝫ ex fumo terre ꝛbuglossa ꝑm quãtitatẽ quã ex ea educere intenderis:vñ si equaliter ꝛtẽperate eã velis educere:da.ʒ.v.ꝛ ex lazulo darbã.v.ipse tñ est signanter periculosus ꝛverendus. 12.
Radix aũt veridica esset vt si posset fieri ministret sp vnica ꝛsimplex medicina in oi morbo:donec ei⁹ operatio panderet. Fuit nihilominus necessaria ea cõpositio ꝓpter illud quod nunc dicam. 31.
Scilicet ꝓpter morboꝝ cõpositionẽ adinuicẽ:ꝛ ꝓpter medicinaruꝫ adequationẽ:ꝛ dulcorationẽ mali saporis ꝛamaritu.ipsaruꝫ.Et adiuuãt earũ transitũ si fuerit difficilis ꝛtardus. Et rectificant difficilẽ glutinationẽ ipsarũ ꝛ ventris solutionem. 14.
Cum ergo fueris atten⁹ in compositione solutiuarũ pone debitum ordinem ꝛnumerum earum in compositione. Accipe ergo cũ proprijs dosibus ꝛdeterminato numero medicinas solutiuas sicut volueris rectificatas:ꝛdiuide consequenter certis portionib⁹ doses earũ:ꝛdetur in potu ex ea ꝑm numerum cõponentium ipsam ꝛsic cum fiat sic componentur quod totum compositum propinetur:ꝛsic composite seruentur necessitati tpe oportuno. 15.
Huiusmodi sunt myrta sumac berberis ꝛex frigi.mirabol.acatia corali ꝛemblici lutũ armenicũ vel terra ꝛrumex seu arius. 16.
Et cuppe glandiũ sanguis galli a musc.ꝛbalaustia cũ spodio mixta:

et auellana indica et coriandrum siccum: et folium cum plantagine hec enim stiptica sunt actione sua. 17.

Et galle lapatium ribeos berberis sunt frigida et constrictiua. 18.

Scito quod calefacientes medicine secundum quod retulerunt et expertum est: sunt condisi: thus: piper: cardamomum: et piper longum. 19.

Et cartamum menta squinantum et cinamomum et passe montane. i. staphisagria et capparis. 20.

Et centonica vrtica et melissa storax et ambra. 21.

Et ligni aloes achorus mellilotum cuscute et zinziber. 22.

Et gentiana: basilicon: peonia: lacca et reubarbarum. 23.

Et folium laudanum et bacce lauri et ameos. 24.

Et anetum et cataputia et alcanna thus et myrrha. 25.

Prassium sarrapinum acorus et anisum. 26.

Et carui ciminum et semen apii campestris. 27.

Et spica capil. ve. satureia et darsaan. 28.

Et cassia lignea galanga celidonia et assarum pix ysopus et alchitram piretrum et balsamus. 29.

Et maiorana et papauer rub. celicerta calamus aro. et camomilla. 30.

Et nigella assa fetida terebentina et sulfur amoniacum synapis nestalleum cubebe costum. 31.

Omne autem frigidum et calidum erit siccum vel molle seu humidum. Et ex stipticitate quidem siccitas cognoscet. Ex lenitate vero humiditas. 32.

Est autem apud medicos nota graduum diuersitas. Nam immutatio et alteratio solo intellectu et ratione percepta est in primo gradu. 33.

Omne autem cuius immutatio sensu percipitur sine violentia habet manifestam significationem quod sit in gradu secundo. 34.

Omne autem quod sui violenti vstione aut stupefactione seu narcocitatione corrumpit quod immutat exiuit a temperie vsque ad. 4. gradum. 35.

Scito quod in omni maturatione est viscositas cum dolore mediocri et temperato et proportionali cum calore membri in quo maturatio intenditur: cuiusmodi sunt adipes pix et gummi pini et oleum cum cera simul mixta et oleum cum calida bene mixtum et agitatum et frumentum in oleo coctum. 36.

Omnis medicina mollificatiua est fortioris caloris quam sit membrum in quo mollificatio intenditur: non tamen est tante virtutis et potentie quod sui dissolutione et subtiliatione manifestetur in corpore nocumentum: cuiusmodi sunt galbanum bdelium ammoniacum storax et medulla tibie ceruine. 37.

Indurantes quidem medicine sunt sicut solatrum lentigo vallorum et similes his. 38.

Omnis medicina oppilatiua cum caliditate et siccitate expoliata manifesta: non mordificans membrum cui coniungitur: et cum hoc terrestris est aut viscosa. 39.

Est autem notum quod omnis medicina aperitiua incisiua est et subtilia-

tiua:cui⁹ sapor est salsus vel amar⁹:cuiusmodi sunt cepe mari-
ne ꝛ radix lilij ꝛ radix quinche sal nitrū caparis ꝛ faba lupina. 40.
Et stipticū quidē potest esse aperitiuū:nullo modo aperiet exterius
applicatū nihilominus in potu assumptū oppilationem aperiet in
membris existentem. 41.
Medicina quidē mundificatiua ꝛ absterstua est minoris subtilita-
tis ꝙ sit precedens sicut fabe. Fortius tñ eis est dulce sicut mel ꝛ
dulces amigdale. 42.
In omni quidem rarificatione ꝛ resolutione existit calor tēperatus
sicut ē oleū cataputie ꝛ camomille ꝛ oleum radicum feniculi. 43.
Omnis quidem medicina orificiorū venarum aperitiua ꝛ mundifi-
catiua est habens calorem mixtum cū grossitie: cuiusmodi sunt
allia cepe ꝛ fella. 44.
Quicquid confert ad obturandum ꝛ constringendum meatus de-
bet esse stipticum ꝛ mordicatione priuatum. 45.
Omnis medicina vstiua ē magni ꝛ fortis caloris ꝛ in ultimate gros-
sitiei. 46.
Omnis medicina putrefactiua ē perfecte caliditatis ꝛ subtilis sub-
stantie. 47.
Medicine autē carnis diminutiue sunt debiliores predictis. Sed
sigillatiue vlcerū absterstue sunt ꝛ desiccatiue. 48.
Medicina q̄ a tota specie attrahit humorē seu humiditatē aliquā
est bezaar ꝛ medicine laxatiue seu eductiue. 49.
Omnis aūt actio medicine attrahētis rōne qualitatis note fit a ca-
lore ipsi⁹ naturali ꝛ subtilitatis substantie:cuiusmodi sunt ammo-
niacū:bdelliū:āt a putrefaciēte sicut in egestionib⁹ ꝛ stercorib⁹. 50
Bezaar aut ꝯfert cū superat:aut rōne qualitatis cōuertentis ꝛ im-
mutātis:aut ex sui natura siue ex propria:aut eo etiā quod cōfert
educēdo ꝑ modū qualitatis necessitatis a veneno. Usus aūt harū
hoc est tempore sanitatis:ideoq; qui vtitur frequenter eis incur-
rit inde nocumentum. 51.
Hec medicina calida est ꝛ aperitiua ꝛ mollificatiua. Ex ea etiā est q̄
stupefaciēdo cōfert sicut opium ꝛ cetere narcotice. 52.
Post relationem quidē predictorum reperietur relatio tertiarum
virtutum super his que contingunt ꝛ generantur:ex quibus ē cō-
minutio lapidis in rhenibus:que quidem fit ex omni eo qđ dissol-
uit:incidit:subtiliat ꝛ mollificat:dum tamē calorem non habeat
manifestū: cuiusmodi sunt radix asparagi:ꝛ radix arūdis ꝛ vitrū
vstum:ꝛ passe montanee.i.staphisagrie. 53.
Et similes istis habentes scȝ aliquam caliditatē ꝛ humiditatem:fa-
ciunt egredi quod est in pectore per screatum. 54.
Que etiam sunt temperate caliditatis generant lac. 55.
Et omnis medicina iuuans screatū ꝓuocat dum auctā habuit ca-
liditatē preter qđ fortius exiccet. 56.
Et he quod oēs ꝓuocant vrinā;acute tamē sunt in hoc certiores ꝛ

magis cõuenientes. 57.

Postq̃ ergo retuli vires et virtutes cõpositionũ medicinarum: incipiam nũc referre modos medicaminũ et antidotorũ. Referam ergo oẽs modos earũ quib' vtũtur medici tã in interi' assumptis q̃ in exterius applicatis. Et sunt velut decoctiões pillule sirup' loclinimenta cerata ablutiões fomentationes fricatiões stuffe vel piria balnea trocisci electuaria suppositoria licina clysteria stille seu stillicilia iniectiões magdaleones dẽtifricia sternutatoria ac ciatoria striga empl'ar vnguẽta pulueres oclo ytsinapisma: sunt caputpurgia collíria nastallia cũ colatura opiate et sinegia p traiectoriũ et sine: fricatoria saccellatiões ĩfusiõis trazee cõfectiões. 58.

Omnis morb' quẽ sum' relaturi existit vniuersaliter in toto corpe aut specialiter in aliquo ex mẽbris ei'. Qui si fuerit sine materia erit q̃dẽ cũ cõpositiõi sue suo cõtrario eius cura. 59.

Discernit autem morbus repleti corporis a morbo predicto sumẽdo experientiã ab eo per inuestigationẽ artificialẽ si. s. nõ assit cũ eo aliqd ex signis sup repletionẽ corpis significantib'. 60.

Si aũt cõtingat nocumentum ex operatione in cura morbi: erit quidem medicamen simile. s. morbo in compositione. Et recipiet iuuamentum ex eo: contrariatur cause efficienti corruptionẽ et morbum seu egritudinem. 61.

Potest etiã sumi significatio super morbũ excessu tact' et debilitate operationis. 62.

Et etiam ex eo qd apparet ex illaudabilibus ẽm spẽs et modos suos Et etiam ex eo qd videtur de superfluitatibus exeuntibus. 63.

Si ergo patiẽtis vrine fuerint sine hyppostasi et residẽtijs: et pulsus inequalis: nequaq̃ ex repletiõe patiet: sed morb' eius reponetur poti' sub igne morbi inaniẽtis et cõsumptiui. 64.

Et si dolor sit in aliquo loco specialiter significabit super passionem illius loci. 65.

Sumitur etiã significatio sup ipm ex etate et cõpositione corpis et ipsius colore et. iiij. anni tpibus et eorum cõstitutionibus et ipsius ppria habitatiõe et ciuitatib' eius et ex eo quod precessit de regimine pprio ex his enim fit iuuamentum super cognitionem et precognitionem morbi. 66.

Si ergo corpus patiatur de caliditate ledet q̃dẽ ab oĩ calido. Et tactu calidũ reperiet. Eritq; eius vrina rubea. Et pulsus inquietus cũ siti et labore seu angustia et vigiliarum instantia: cũ motu inordinato et habitudine extenuata: et colore citrino. Et habitatio meridionalis ciuitatis: et etate iuuenili: et discursu eorum q̃ calorẽ efficiũt Pro tãto curetur cũ infrigidãtib' febrẽ mentẽ et oĩ qd laborẽ infert curantib'. Et sit cibus eius ẽm quãtitatẽ virtutis et quãtitatem eius qd apparebit ex appetitu ipsius. 67.

Si vo ex mala cõpõe frigida patiat: cõstat q ĩfrigidãtia oberunt ei.

Et oīa calida ꝓderūt eidē. Eius etiā frigiditas pcipieṫ sensu tactus. Et color ei⁹ signanter albus reperieṫ. Pulsus tard⁹. Nec patietur sitim: nec vigiliaꝝ instantiā. Qḋ si patereṫ nō tñ inde molestaretur. Et si cum dolore albo assit lassitas ꝛ mollities corporis: etas senectutis: ꝛ locus quem inhabitat fuerit septentrionalis: ꝛ tempus anni hyems. ꝛ vsus fuerit in preterito infrigidātib⁹: erit quidē significatio certa sup isto. Pro tanto si mediceṫ ꝛ curetur in aliquo curetur cum calefacientibus. Et breuiter intēdatur in cura eius ſm curam qua curaṫ spasmus. 68.
Hic quidē duo morbi nō priuantur altero ex duobus. Uñ si fuerit morbus siccus videbis patiētē siccū. Et si fuerit humidus videbis patiētē laxū ꝛ spongiosum. 69.
Humidū ergo exiccetur subtiliter: siue fuerit cū caliditate: siue cuꝫ frigiditate. Et siccū cū sibi cōtrario rectificetur. Et in oibus sunt prius auferēde cause efficiētes si fiat recta curatio. 70.
Cū ergo erit morb⁹ ex repl'one: nequaq̄ curabiṫ nisi ꝑ euationē. 71.
In oī euacuatiōe sunt. x. obseruāda: q̄ si nō possint seruari: reguleṫ tñ quātitas ꝛ mensureṫ ſm exigētiā eoꝝ. Quoꝝ primū est laudabilis dispositio accidentiū. Et scḋm vt sint de repletiōe. Et tertiū etas a iuuentute vsq̄ ad senectutē. Et quartū consuetudo euacuādi. Et quintū ꝯsistentia virtutis. Et sextum tp̄s veris vel autūni. Et septimū ꝙ loc⁹ quē inhabitat equalis sit in oīb⁹ ꝛ tpat⁹. Octauū similiter tp̄s pn̄s. Et nonū ꝙ patiētis ꝯpō sit calida ꝛ hūida Et decimū vt corpus bone habitudinis sit ꝛ bene carnosum. 72.
Cum ratione ei⁹ qḋ generatū est in aliquo ex mēbris corpis volueris ipsum trahere abinde: trahe ip̄ꝫ per euocationē ab ipso mēbro: aut per attractionē ipsi⁹ solū ad alia mēbra ꝯtraria: siue eis equipollentia interdū fiet eius attractio ad mēbrū hn̄s colligantiā cū mēbro patiēte. Et sic fiat attractio cū ventosis positis sup māmillas in ꝯstrictiōe menstruoꝝ matricis. 73.
Iam quidē p̄misim⁹ signa repl'onis ꝛ medicinas eductiuas. 74.
Galenus quidē aperiebat venā ꝛ sanguinē minuebat cū erat chim⁹ auctus ꝛ magnificatus. 75.
Fiat igiṫ minutio sanguinis in corpe appētib⁹ signis ꝛ potissime cū apate: seruatis ꝯditiōib⁹ istis. Nō aūt in aliis humorib⁹. 76.
Fiat ergo flobothomia in his q̄ intellexit in hoc tractatu ꝛ in morbis illis etiā in quib⁹ ipse fecit eam. 77.
Incboetur ergo a flobothomia in oī flegmone habito testimonio certo super ipso. 78.
Fiat ergo siue sit in capite interi⁹ vel exteri⁹ necnō etiā in tali facto in iūcturis: fiat etiā in apate facto sub aurib⁹ ꝛ obtalmia oc'loꝝ ꝛ in apatibus lingue meri gingiuaꝝ ꝛ squinātie: ꝛ in apatib⁹ intestinoꝝ ꝛ crurū ꝛ splenis testiculoꝝ renū ꝛ vesice: necnō in apte matricis ꝛ vmbilici ꝛ in sarrira ꝛ aliis specieb⁹ rubedinis. 79.

Fiat etiã in vlcerib⁹ capitis ⁊ oculoꝝ ⁊ rubigine auriũ scabiosa. 80.
Est etiam facienda in volatilib⁹ vlceribus pulmonis et oris ⁊ rasuris ⁊ excoriationibus. 81.
Et fiat in passione intestinorũ: cũ tñ ↄstabit de notitia ipsorũ: ⁊ cum erit in eis carnis augmentum innaturale. 82.
Est etiam facienda in variola vbicunq; fiat ⁊ scabie humida: postq̃ fuerit notum ⁊ manifestũ sicut in variola oris ⁊ oculorũ: ⁊ siue in variola in hipocundrijs generata. 83.
Est ergo facienda in repletione venarum ⁊ egressu sãguinis ab eis sicut in fluxu sanguinis narium: ⁊ in manante adentibus ⁊ gingiuis: ⁊ etiam in egrediente ab auribus ⁊ ab ore matricis ⁊ emoroydibus ani ⁊ menstruorum ⁊ in sanie rubicunda. 84.
Fiat etiam in dolore capitis vertigine ⁊ fetore oris: necnon in dolore dentium ⁊ casu capillorum seu allopitia. 85
Est etiam in membri dissolutione et spermatis egressu vel expulsione ⁊ dolore artuum et reumate. 86.
Competit etiam in epilepsia ⁊ in zebel, vngue ⁊ moro: necnon etiaȝ in casu ⁊ ablatione appetitus. 87.
Et etiam vena est incidenda in passionibus ani ⁊ sedis anchabarum sciatica ⁊ dolore stomachi. 88.
Sic etiã in dolore epatis pungitiuo ⁊ in oppilatiõib⁹ ei⁹. 89.
Intendatur ergo cum regimine ⁊ cura horũ morborum sicut in cura ⁊ regione sinochi cum eductione colere rubee: post flobthomiã ⁊ vsum ciboruȝ infrigidantium ⁊ fuga calefacientium: ⁊ quod sanguinem auget ⁊ magnificat: ⁊ quod eis affertur declinet ad stipticitatem: ⁊ propinentur eis acetosa. 90.
Sumanẽ aũt signa sup̱ hanc passionẽ significantia ex capitulo sanguinis dominiũ significãtiũ. Et in summa declinare ad ifrigidationẽ ⁊ exiccationem est actus medici expediti ⁊ ingeniosi. 91.
Morbi q̃ ex colera rubea generantur sunt sicut vlcera i lubricitate intestinoruȝ ↄtingentia ⁊ permixtio rationis suffocatio matricis tertiana sciatica ⁊ fluxus sanguinis per secessum. 92.
De tertiana iam fecimus mentionem in his que precesserunt. Et in summa febris est calor extraneus per totum corpus dispersus nocens operationibus suis. 93.
Et tussis ⁊ dolor capitis ⁊ apostema quod secundum latum ⁊ longum in corpore dispergitur. 94.
Et fortis ⁊ acut⁹ dolor auriũ: ⁊ multitudo scabiei palpebrarũ. 95.
Et vlcera ⁊ apostemata in iuncturis ⁊ dolor pungitiuus ⁊ mordicatiuus in eisdem: fissura digitorum et panaricium vnguium: ⁊ macule apparentes in corpore lentibus similes: ⁊ morbus cum citrinitate dentium ⁊ vesice dolor fortis. 96.
Et amor hereos ⁊ fluxus sanguinis ⁊ apostema existens in extremitate oculi ⁊ citrinitas cutis variola. 97.

Et macule subtiles ꝛ nigre et opilatioues epatis et apostema matricis et pleuresis et casus et ablatio appetitus. 98.
Et vertigo et fissura labioꝝ et dolor vene ꝛ fortis flux⁹ vētris. 99
Et vlcus qđ dilataꝛ ꝛ dubailet ꝛ tumor existens in ano. 100.
Et pruritus et variola aut formica : et herisipila et pulmonis vlcera. 101.
In cura quidē horum est sicut in cura febris tertiane procedendum. Educaꝛ ergo colera absq; flobothomia. Et attendaꝛ ad infrigidationē ipsorū sicut in morbis sanguineis. Uex morbi colerici specialiter humectenꝛ. Nam predicti ambo morbi vniuocantur ꝛ cōueniunt in caliditate: necnon etiam in omni eo quod per eam infe retur patientibus nocumentum. Sumantur aūt signa super hos morbos significantia signoꝝ dominiū colere significantium. 102
Omnis quidem morbus ex humore flegmatico generatus est apostema tumidum et laxum paralysis et relaxatio dolor capitis de frigida et epilepsia. 103.
Et sicut scabies magna ꝛ grossa ipsius constipatio ꝛ retentio et tumores colli.i.glandule: ꝛ squame capitis ꝛ obliuio ꝛ dolor aurium de frigida et horat et macula alba seu morphea et ap'ica tussis sicca et tortura oris. 104.
Et sicut elephātia pedū casus appetitus ꝛ pediculi et tumor ani et ancharū ꝛ aqua oculoꝝ et ipsoꝝ dilatatio et fetor alcellarū. 105.
Ex passionib⁹ vētris sicut lubricitas intestinoꝝ ꝛ vermes. 106.
Uermes etiam ex humore flegmatico generantur ꝛ difficultas partus et secundine et retentio in eodem. 107.
Et dolor renū ꝛ febris quotidiana ꝛ frigiditas splenis ꝛ epatis et egress⁹ seu eminētia vmbilici ꝛ passio cum egestione saniei. 108.
Et dolor artuum et nigredo corporis ꝛ viror cutis ꝛ superficiei aut ipsius fuscedo et morbus hidropicus sicut vterina carnosa ꝛ tympanites. 109.
Procedendū est in cura huius speciei sicut proceditur in cura cōplexionis frigide ꝛ humide. Super cuius conplexione vtendū est signis positis in capitulo de signis dominium humoris flegmatici significantib⁹. Estq; vtendū in euacuatiōe hoꝝ morboꝝ eo qđ retulim⁹ in cura per quā euacuaꝛ flegmatic⁹ humor. Estq; cōsequenter vtēdū in his corpib⁹ his q̄ corp⁹ calefaciūt ꝛ exiccant ꝛ cibo calido ꝛ subtili. Et in summa curenꝛ calefaciētib⁹ int⁹ ꝛ exterius sicut fit in paralisi cū pillulis fetidis ꝛ similibus eductis. 110.
Omnis morbus ex colera ni. generat⁹ in corpore est sicut verruca ꝛ febris quartana emorroyde epilepsia polipus ꝛ spasmus. 111.
Et dolor ventris et cancer ꝛ morphea et dolor capitis et vigiliarū instantia. 112.
Et apā durum ꝛ lepra et quod ex cibo in corporibus corrumpitur et tussis sicca ꝛ splenis durities et ventositas. 113.

Et melancolica passio in capite et retentio vrine in ea. 114.
Et passio colica allopitia et morsus canis rabidi. 115.
Ut ficus et lac coagulatū in corpore et algor epatis. 116.
Et canin⁹ appetit⁹ et rimulatio seu ruptura in anchis facta: et lapis fact⁹ in renib⁹ et vesica: et tumor anchaꝝ dolorosus et tumor i duob⁹ laterib⁹ seu hyppocūdrijs fact⁹: necnō etiā tumor in capite auribus palpebris et pedibus generatus. 117.
Procedat in hac specie morboꝝ ꝑm q̄d ꝓcedit in cura et regimie lepre. Accipiāturq̄ signa sup ipam ex caplo signoꝝ oīum melācolie significātiū. Euacuent ergo cū epithimo vel polipodio et cū alijsq̄ re tuli. Si aūt vtatur q̄s calefaciētib⁹ et humectātibus ꝓsperabunt ipsius opera in eisdem. 118.

Ostq̄ iā ꝑfeci ꝑmū regimē curatiōis: incipiā nūc in opatiōe manuali. Et q̄ faciā ꝑmū regimē in venis magnis et paruis. Et scdm faciā in carne. Et tertiū in osse. 1.
Et gñe venaꝝ sunt q̄dā quas apimus et q̄dā quas ligam⁹ et in pte scindimus et sequestramus. 2.
Est aūt mediana aperiēda in omni morbo capitis et pectoris sicut in apostemate ipsius. 3.
Et cephalica superior aperiēda est in forti dolore capitis et fluxu sanguinis narium. 4.
Et inferior in medicatione nocumentorum pectori et pulmoni contingentium. 5.
Et q̄ dicunt almerina ab arabib⁹ i malitia morboꝝ splenis et epatis. 6.
Et in absentia basilice debet funis brachij aperiri. 7.
Uene quoq̄ tympanoꝝ sunt incōtinuo doloꝝ ipsoꝝ aperiēde. 8.
Et existēs post aures in emigranea et antiquo vlcere capitis. 9.
Sed que sunt in ambabus oculorum extremitatibus in morbis eorum aperiantur. 10.
Et minuatur existēs in supremo capitis in vlcerib⁹ et apostematibus seu pustulis in sugficie et cute eius generatis. Uene aūt colli sunt in lepra aperiende. 11.
Et vena frōtis est aperiēda in passiōibus oculi: et in ꝯtinuo dolore capitis: et tinea. Aperiat ēt i pte posteriori existēs in ꝯtinuo dolore capitis: et existēs inter nares meat⁹ nasi ratiōe pustule seu variole faciei: existens sub lingua in squinantia. 12.
Et aperiat vena cauille in morbis intestinoꝝ sub vmbilico existētiū. Et saphena existēs in tibijs in morbo crurium. 13.
Et minuat sciatica in sciatica: et vena pedis in accidētibus eius. 14.
Uene quoq̄ pulsatiles sunt in dolore capitis incidēde et sequestrāde. et in dolore oculi cū etiā tumuerit ex violētia morbi ex fluxu et descensu aque ad locum. 15.
Cū etiā gñabit apā: ex apertiōe eīn ipsius ꝑter q̄ fluat sanguis ex ipsi⁹ superficie incidem⁹ et sequestrabim⁹ eā vel cauterizabimus

ipsam: aut si q̄s maluerit minuat aut oino abscindat: τ sistat fluxus sanguinis ab ea cū ligatura vel cauterio: deīde cūret cū medicinis quib⁹ vulnera curātur: donec sanitati fuerit restitutus. 16.
Ex opibus aūt in carne faciēda sunt scarificatio incisio τ cauterizatio. Sūt ex scarificatiōib⁹ q̄dā q̄b⁹ fluit sanguis a supficie cūvētosis: τ hoc corporibus patiētibus vlcera τ variolas. 17.
Ponim⁹ aūt vētosas sine scarificatiōe in eo in q̄ intēdim⁹ solū euulsionem τ diuersionem materie. 18.
Et interdū cōiūgimus eas vacuas: τ interdū cū toto vētē ad cōsumēdum illius loci vētositates τ ad rectificādum mēbrorum malitiam cum caliditate. 19.
Quod scinditur est sicut claui τ altezar. 20.
Et omne qđ supfluit τ putrefit in extremitatibus· sicut basbeia nasi τ digitus supfluus aut inseparabilis coniunctus: τ coniunctio palpebrarum. 21.
Et vuea eminēs: τ preputiū claudēs cannalem virge. 22.
Et caro in vlcere innaturaliter aucta τ putrefacta: τ vlcus ex contusione putrefactum. 23.
Est etiā abscindendū quod innaturaliter augetur in lingua: τ quod cadet in auribus. 24.
Est etiā caro incidēda sup vitiū in mēbro fixū τ pfundatū: spinā aut festucā vt inde p̄dicta extrahant: māme ēt boīm abscindant τ varices in tibijs apparentes. 25.
Et boaissar τ nouaissar. 26.
Et q̄ fuerit iā denigratū ex pinguedine aut putrefactū ex carne. 27.
Et etiā omne illud de quo elongat vulua. Et omne quod augetur super gingiuas. 28.
Abscindatur ēt caro vene madan. Et omne quod nobis aures claudit et obturat. 29.
Et oē qđ existit sup visum τ velat ip̄m. Et qđ denigrat in nobis ex p̄reputio. Et qđ claudit anū: τ tussea: τ satera: et tuffra: et nō habēs sexū manifestum: et ruptura vmbilici. 30.
Et vuln⁹ qđ ꝯtingit ex oī eo qđ scindit vniuersalr: cura cū sutura. Et omne membrum vulneratum consolidando. 31.
Omne corp⁹ cauterizat ad sistēdū emorrolagiā sanguis a vena pulsatili aut aptiōe vene magne fatigāte medicum in sistendo fluxū sanguinis ab ea. 32.
Fit ēt in corporib⁹ humidis ad exiccādū ea τ in carnib⁹ laxis ad indurādū eas τ ad calefaciendū corpa infrigidata: necnō ad tollendum humiditates egredientes a natura. 33.
Utimur quacūq; pforatiōe ad extrahēdū humiditatē nociuā sicut saniē quā sic extrahim⁹ ab apostemate: τ sāguinē alicubi corruptū τ aquā ab oculo vel grādinē: τ aquā a capite: τ nondū. 34.
et sicut in hydrope. τ hernia aquosa. τ carnosa. 35.

Quicquid fit per operationē in osse est sicut in fractura aut dislocatiōe ipsi⁹. Curabim⁹ aūt quācūq; fracturā cū ɔsolidatiōe ipsi⁹ ꝛ reductiōe ipsi⁹ fracture in osse donec inde ad ꝓpriū sitū reducat: et ablatione cuiuscunq; pūgentis et mordicantis ipsum: et ligatura manu facta que nec laborē nec molestiā inferat. s. nō min⁹ forti aut debili. Incboetur autē fasciatio in medio ipsius ꝛ fortificet strictura super amplius et ligetur: et superaddantur puluilli ꝛ de super astelle coniunctim. 36.

Subtiliabim⁹ quoq; dietā eius a ꝑncipio et in fine ingrossabim⁹ eā quatenus bene restauretur. 37.

Est autē cauendū a ꝑncipio ne apostema calidū generet diuertēdo ꝛ attrahēdo ad locū fracture qđ infunditur ex sanguine toto posse: et prohibēdo fluxū eius cū oī frigido cōpetēti: et prohibēdo donec curatus fuerit motū patienti. Cura enim eius sine longa quiete non perficitur. 38.

Cura aūt dislocatiōis est cū eo qđ trahit ipsū os dislocatū donec ipsum ad locū proprium redire faciat. 39.

Postq; aūt reductū fuerit sic ligetur stricte ꝛ stet sic quāto tꝑe dicemus. Et vescat stipticis medicinis. Et comedat patiēs cibos acetosos: donec fuerit securus ab apostemate: nec timeatur de collectione sanguinis. Cōtinuetur aūt cura ista ad min⁹ ꝑ mēsem vnū et interdū amplius ꝑ. x. dies. Iā ego perfeci curam omnium morborum. Et ex nunc abscindam sermonem meum ex quo iam perfeci librum istum. 40.

Incipit tabula Tractat⁹ Noni Almāsoris: nonagintaquinq; continens capitula.

¶ Finis tabule tractatꝰ noni Almanſoris.

¶ Incipit tractatus nonus Almanſoris.

¶ De cephalica et emigranea. Cap. primum.

Quando rubedo ꝛ tēſio ꝛ grauedo in facie ꝛ ocu lis cū iſtis affuerint: ꝛ tact⁹ calid⁹ ſentit: ꝛ pulſ⁹ fuerit magn⁹: ex cephalica minutio· faciēda eſt in partem qua eſt dolor: vel in qua dolor magis infeſtat. ⁋ Deinde aqua ro. ꝛ et oleum ro. ꝛ acetum ſumantur ꝛ ſil' mixta agitentur donec inſpiſſentur: ꝛ ſuper niuem infrigidata ſuper caput fundantur. ⁋ Eger vero a carne abſtineat ꝛ vino: ꝛ comedat adeſſiam citrinam ꝛ tapſil ꝛ olera frigida ac fructus frigidos. ⁋ Uenter aūt ſoluatur ex mirabolanis citrinis ꝛ prunis ac tamarindis ꝛ zuccaro albiſſimo: ꝙ ſi iſta nō ſufficiūt ſemina maluauiſci in aceto poſita agitentur: quouſ ad ſpiſſitudinē perueniāt: ex quibus empl'm capiti ſupponatur: ex pſilio quoq ꝛ aceto empl'ʒ fieri vtile ē. Si aūt cū iſtis fuerit in pulſu velocitas ꝛ in tactu ſentit caliditas: ſʒ neq in facie: neq in oculis fuerit rubedo neq tēſio: in ꝑncipio ſoluat vēter: deiñ fiāt ea q̄ dixim⁹. Narib⁹ aūt inijciatur oleum viol. aut oleū cucurbite dulcis: aut nenufaris oleum: aut oleū de florib⁹ ſalicis: quoꝝ qdlibʒ ſuper niueʒ infrigidatuʒ capiti ſupfundat: et nutriat vt ꝑdixim⁹. Eger quoq odoret cāphoram et aquā ro. ꝛ ſalices ꝛ violas ꝛ ijs ſilia. ⁋ Qd ſi egritudo multū inualeſcat: ſumat opij ꝛ cāphore vniuſcuiuſq q̄tū pōderāt duo grana ordei: q̄ diſſoluta in oleo de ſalicib⁹ mittant in nares ꝛ aures. ⁋ Qd ſi cū ſoda nō fuerit aliq̄d eorū q̄ dixim⁹ de rubedie in facie: fueritq egritudo antiqua: in principio vēter cum pillulis cochijs ſoluatur quas ego feci. ⁋ Pillule cochie. ℞. pulueris pigre. ʒ. 2. colloquintide. ʒ. iij. ꝛ tertiam: ſcamonee. ʒ. ij. ꝛ. 5. turbith ſticados. añ. ʒ. v. fiant pillule ex iſtis: ꝛ ſunt doſes. x. ⁋ Poſtq vº vēter ſolutus fuerit: infūdat caput ex oleo ſābacino ꝛ oleo de ben: ꝛ mittat in aures. ⁋ Eger quoq odoret algariā ꝛ inſufflet muſcus in narib⁹. ⁋ Qd ſi egritudo multū infeſtauerit: ſumat euforbij ꝛ caſtorei amborū. añ. ſexta ps. ʒ. I. et diſſoluta in pauco oleo ſambacino mittantur in nares et aures. ⁋ In cephalea vero calida emplaſtrum hoc fronti et tēporibus eſt imponēdū. Empl'm in cephalea calida. ℞. ſemis lactucaruʒ ſief memitbe ſandalū rubeū ꝛ albū ſaufel roſas opiū: fiat ex eis empl'm poſtq aceto et aq̄ ro. ↄſperſa fuerint: ꝛ frōti inponatur: ſup qd mittatur pannus aceto ꝛ aqua ro. infuſus. Qui cū tepefact⁹ fuerit iterꝫ infundatur ꝛ deſuper ponatur. ⁋ Linimentum vero cephalee frigide. ℞. caſtoreū euforbiū pip ſinapiʒ ſtoracē rutbā marrubiū: q̄ ſiccata et pulueriʒata ꝛ ēt triconiʒata miſceāt et ↄſpergant vino veteri ex q̄b⁹ fiāt trociſci et deſiccent. Cūq neceſſe fuerit ex vno i vino veteri: aut oleo coſtino vel camomillino diſſoluto: frons multotiēs liniatur. Hoc enim linimentum omni antique cephalee confert nō ſolum ſuppoſitum: ſʒ etiā auri iniectū q̄ ſeq̄tur illō tēp⁹ poſtq i aliq̄ de ꝑdictis oleis reſolutū fuerit. Egro vº vinū vet⁹ ꝛ forte. dādū eſt.

¶ Cum autē cephalea per hebdomadam vnā perseuerauerit: eger in balneum mittendus est: atq super caput ipsi⁹ aqua in qua camomilla ꝛ sansuccus ꝛsticados arabicus ꝛ nemen cocta fuerint simul aut sigillatim infundēda est. ¶ Qđ si cephalea quotidie añ comestionē inuadat ꝛ post comestionē recedat: succurrendum est infirmo ante horam qua venire consueuit dando ei buccellas panis in succo granati: aut vue acerbe: aut horum similium infusas.

¶ Si autem cephalea contingat propter multam in sole morā sufficiēter ex oleo ro. ꝛ aceto infrigidatis curari poterit: q̄ tñ si ex hoc nō quieuerit: ex alijs infrigidātib⁹ curāda erit. ¶ Si aūt soda adhuc ꝑseuerauerit ꝛ fortior fiat: neq vllo mō remoueat ꝛ timeatur ne eger visum amitat ꝛ aqua ad oculos descendat: tempoꝝ arterie sunt incidēde ꝛ extrahēde. Hoc tñ qđ nūc loquimur est preter nostrā intentionē in hoc libro.

¶ De scothomia. Cap. 2.

Cum aliquis illud quod ante eum est circulariter moueri viderit: et oculi tenebrescunt ꝛ cadere voluerit: et facies ꝛ oculi rubuerint in eadem hora: vene quoq que sunt post aures grosse apparuerint: ex ipsius venis facienda est flobotbomia. Et ventose in collo ꝛ tibijs sunt ponende. Qđ si p̄dicte vene nō apparuerint ꝛ facies fuerit rubea: sanguis ex basilica erit minuendus: et ventose in tibijs erunt ponende.

¶ In hac preterea scothomie specie ꝛ in ea quā ante diximus caput ex oleo ro. et aceto est infundendum. ¶ Eger quoq calida cibaria vitare debet. Uenter vero ex apozimate mirabol. citrinoꝝ qđ in ca. de cephalea diximus soluendus est.

¶ Cū aūt neq in facie rubedo neq febris cū scothomia fuerit: attendendū est an sit stomachi subuersio ꝛ nausea: q̄ si affuerint: pri⁹ vomere cogendus est: deinde de pillulis cochijs dosim vnā sumat: ꝛ a frigidis abstīeat cibis. ¶ Si aūt neq anime subuersio neq nausea fuerint: neq caliditatis signa apparuerint: venter ex pillulis cochijs multotiēs soluatur. Cibaria quoq frigida omnino vitet. Et gargarism⁹ fiat quo flegma deponatur.

¶ In naribus quoq post illud ponatur aliquid de his q̄ nominauimus quo caput calefiat.

¶ De frenesi. Cap. 3.

Quādo aliquē febris ꝯclusa inuaserit cū forti capitis ꝛ oculorū grauedine: ꝛ in facie atq in oculis vehemēs fuerit rubedo ꝛ capitis dolor ꝛ horror luminis affuerint ꝛ in pulsu velocitas ꝛ frequentie superfluitas inueniant: signa frenesis certissima iudicabunt. Qđ si lingua nigra aut citrina fiat: ꝛ permisceat intellectus: ꝛ multū fuerit alienatus: ꝛ vigilauerit multū: iam frenesis perfecta erit. ¶ Egro igitur anteq predicta ꝯpleant accñtia est subueniendū ex sanguinis detractione et vētris solutiōe cū succo fructuum. Nutrimentū vero eius sit aqua ordei semel aut bis in die sumpta

ꝑm ꝯsuetudinē quam in tempore sanitatis habuit. Caput autem oxirodino infundendū erit. ¶ Qḋ si multe affuerint vigilie suma tur violarū siccaꝝ corticū papaueris albi ordei excorticati seminis lactucarū radicū mādragore oīm. añ. ℳ. j. Que oīa in cucuna ple na aqua tādiu coquanē donec aqua rubea fiat. Deinde aqua illa dū est tepida ab alto super caput fundatur: ꝛ sit caput super simi line in quo aqua colligaē: que in cucuma posita iterum suꝑ caput fundaē. Hoc aūt oī die multotiēs fieri ꝯuenit. ¶ Caput ꝓterea ex oleo violato muliebri lacti ammixto inungēdū erit: qḋ etiaꝫ in coto positū est superponēdū. ¶ Cū aūt eger in principio huiꝰ egritudīs in virium fortitudine permanere inuentus fuerit: flobothomādꝰ erit nisi super infirmū timueris. ¶ Postq̄ꝫ vero eiꝰ egritudo minui cepit nequaq̄ꝫ flobothomeē. Qḋ si eiꝰ iā dissoluta est virtus: ex alio preseruetur regimine donec euadat.

¶ De appoplexia. Caꝑ. 4.

Cum aliquis quasi dormiēs iacet ꝛ sine somno stertit: ꝛ cū pungiē nō sentit ꝛ tunc iā patiē appoplexiā. ¶ Est aūt huiꝰ egritudinis q̄ntitas: ꝑm qḋ fortiter aut debiliter stertit. Si tñ spuma ab ore exierit: non est ei medicādū. Cū aūt paꝝ stertit egritudo est leuior. ¶ Hec quidē passio aut cito interficit: aut in paralisiꝫ trāsit ¶ Cum ergo ista visa fuerit: attēdēdū erit an patiētis facies multū rubere: aut denigrari: aut viridis fieri videaē: queadmodū ꝯtingit cū sanguis in aliquo mēbro ex coartatiōe retineē. Tūc. n. sanguis illico ex duabꝰ guideg extrahēdꝰ est: aut ex duabꝰ cephalicis. ¶ Qḋ si ita nō fuerit immo cū aerē attrahit audiē in pectore oregmō: ex hoc clysteri erit clysterizādꝰ. ¶ Quod. ℞. colloquitide bothormariē cētauree minoris arthanithe ellebori albi oīꝫ. añ. ℳ. i. Coquātur oīa in. iij. lib. aq̄ donec ad vnā redeāt. Deinde coleē. Et ex media libra huiꝰ apozimatis fiat enema: qḋ si cito exierit fiat iteꝝ donec humoꝝ multitudo sit cū eo exeat. ¶ Naribꝰ quoq̄ꝫ cōdisi vel leborus albus suauiter insuffleuē. ¶ Et est ingeniādū vt anacardinū cū idromelle per os ad stomachū multotiens descendere cogaē quaq̄ꝫ die semel: ex quo vniꝰ aurei dōdꝰ in potu sumēdū est. Cuius descriptio est in cap. de paralysi. ¶ Sartago preterea ferrea calefaciēda est ꝛ capiti multotiēs adeo vicināda: vt patiētis capilli adurātur. ¶ Qḋ si hoc modo non sanaē: in medicando plus laborabimꝰ: caput namq̄ꝫ rademus ꝛ ex sinapi trito ꝛ castoreo ꝛ fortissimo aceto liniemus. ¶ In prima autem huius passionis specie post flobothomiam stringemus fortiter adiutoria ligando superius parum sub coniunctione ipsorum cum spatulis et stringemus tibias similiter ¶ Capiti quoq̄ꝫ superfundendum est oleum roseum et acetum vini: et flobothomia facienda prius in pedibus: et postea in nasi extremitate.

¶ De graui dormitatiōe. Caꝑ. 5.

CUm aliquis quasi dormiens iacet: et tamē sentit et mouetur sꝫ oculos ſm pſm habet clausos: quos tamē dum vocatur cum clamore aperit: lꝫ iterū statim claudat: iā patitur subeth: q̄ cū clysteribus acutis q̄ pauloante inominauimꝰ curādus est. In os quoq; ipsiꝰ mittemꝰ idromel et laborabimꝰ vt descēdat. Ipsuꝫ enī nutrimētū existit eius. ¶ Caput p̄terea vsq; ad diatritū primū oxirodino infundemꝰ. Post tertiū vo diē sternutationē puocabimꝰ ex his q̄ nominauimus: et rademus caput et liniemꝰ ex sinapi: et castoreo: et aceto.

¶ De stupidis qui semper hn̄t oculos apertos. Ca. 6.

CUm aliquis quasi dormiēs iacet: et non mouetur: et lꝫ oculi sint aperti palpebras tamē non mouet: ꝯgelatus est siue rigidus ¶ Curandus vo est ex medicinis subeth: hoc tamen addito vt oleū sambacinū sup caput fundatur in omni libra cuius sit vncia euforbij. Ipm quoq; caput ex castoreo et euforbio et oleo sambacino liniat.

¶ De paralysi. Ca. 7.

CUm aliq̄s se mouere nō valet: aut vnū vel plura ex membris mouere nō potest: atq; eoꝝ sensum amisit: ipsum paralysim illius mēbri: aut membrorū incurrisse pronunciamꝰ. Cuius curā incipiemus pillulas fetidas q̄s ego composui dādo. ℞. pulueris pigre ʒ. x. colloquint. interioris. ʒ. v. euforbij. ʒ. ij. et. ß. castorei piperis asse serapini oppoponaci seitaragi indi sinapis omnium. 7. an̄. ʒ. ʃ. centauree mino. elacterij amborum. an̄. ʒ. v. gumme in succo ruthe dissoluantur: et alia ex eis cōficiant et fiāt pillule: et fiāt ex eis decē potiones. Quarū vnā postq̄ eger sumpserit: per tres dies quiescat. Et nutriat tūc cū aqua ciceris et oleo et sinapi. Et deinde bibat aliā. Q̄ᵭ postq̄ ter fecerit: per aliquot dies quiescat. Et nutriatur carne frustatim incisa et in sartagine frixa: et mutat genat: in quibus sint species calide vt piper et his similia. In potu vo sumat idromel. Membra quoq; eius ex oleo costino inungantur. Quod. ℞. costi. ℥. j. piperis piretri euforbij: omniū triū. an̄. tertiā. ℥. ʃ. castorei. ℥. ß. dissoluātur omnia in. 5. lib. olei de cheiri: aut de narcisco: et vtere eo. Diebus vero quibus quiescit: quaq; die dande sunt due. ʒ. de anacardino: quod. ℞. ʒinʒiberis: piretri: nigelle: costi: melanopiperis: macropiperis: oggi: oim. an̄. ʒ. xx. mirrhe ruthe sicce asse aristologie baccarum lauri castorei seitaragi indi sinapis gētiane oim an̄. ʒ. v. mellis anacardi. ʒ. v. vnguātur ex oleo nucū: et cū melle cocto ꝯficiantur Hoc enim medicamen valde confert paralysi appoplexie torture et tremori albaras morsibus scorpiij et omnibus passionibus frigidis: et spasmo humido. Cum aūt sumit illico puocat sudorē: et infert febrem. ¶ Quod si sumptum non affert sanitatem: eger ab omni medicamine per decē dies abstineat excepta dieta: deiñ ad ipsiꝰ curā redeundum est. ¶ Quod si paralysis ex percussione aut casu euenerit et acciderit subito: taliter permanebit. Nunq̄ eniꝫ sanabitur. Q̄ᵭ si nō repēte ex p̄dictis sꝫ paulatiꝫ et molliter inuaserit: loco pcussiōis

empl̃m hoc apponẽdũ ſerit: qđ. ℞. farinã fenugreci: ſemẽ ben: ſem maalep: ſemen reſin: bdelliũ: amoniacum: adipẽ anatis: ceram: oleũ de lilio: ex his fiat emplaſtrum ⁊ ſupponatur.

¶ De ſtupore ⁊ tremore. Ca. 8.

Cum aliquis ſentit aliqđ ſuoꝝ mẽbroꝝ ſicut eſt diſpoſitio pedis cũ ſit ſtupidus: dicim⁹ in illo mẽbro ſtuporẽ eſſe: quapropter eius cura nõ eſt differẽda. Qñ enĩ ꝓlongat̃ ipſa huius egritudinis ꝑducit ad paraliſim. Curat̃ aũt hec paſſio ex aliqua ꝑte medicinarũ paralyſis ⁊ cũ dieta ⁊ vnctione ex oleo coſtino. Qđ ſi iuete rauerit paſſio: eger ex pillulis fetidis purgand⁹ erit: ⁊ ꝯplexio equãda cũ anacardino ⁊ dieta. ¶ Tremor aũt ex eiſdẽ curat̃ ex quibus ſanat̃ ſtupor. Sꝫ ſi ex ſuꝑflui vini potu euenerit: eger ab ipſo erit abſtinẽd⁹. Silr̃ ſi aquã q̃ ex niue diſſoluit̃ bibẽdo hãc incurrerit paſſionẽ ab ipſa abſtineat: ⁊ balneũ calidiſſimũ ingrediat̃: in q̃ tãdiu morã faciat donec ſudet: a quo cum egreſſus fuerit in ſole aſſidue moretur.

¶ De tortura oris. Ca. 9.

Cum hoĩs os ꝯtorquet̃ ⁊ vnũ ex oculis ſuis claudere nõ vꝫ ⁊ ſi ꝑcipit̃ ei vt ſufflet: flatus ab vna tm̃ ꝑte exire vr̃: ipm̃ tũc contorſionẽ pati dicim⁹. Cui⁹ curã incipiem⁹ cũ ſolutiõe vẽtris ex pillulis fetidis. Nutrimẽtũ ṽo ei⁹ atq; ipſi⁹ potũ ordinabim⁹: vt in. c. de paralyſi dixim⁹. ¶ Egrũ p̃terea quotidie in mane anteq̃ comedat ſinapim cũ ſirupo acetoſo gargarizare faciem⁹: ⁊ mittem⁹ eũ in domũ obſcurã: ⁊ p̃cipiemus vt vnã nucẽ muſcatã in ꝑte oris q̃ torta ẽ teneat. ¶ Narib⁹ quoq; tũc inſufflabim⁹ cõdiſi vt ſternutatio pronocet̃. Spõdiles qꝫ colli ei⁹ ⁊ faciẽ ei⁹ ⁊ frõtẽ ex oleo coſtino inũgere cõuenit. Eſt quotidie de anacardino vni⁹ aurei põd⁹ ſumẽdũ. Et ſi paſſio hoc mõ ſoluta nõ fuerit: ad vẽtris ſolutionẽ ⁊ egri preſeruationẽ redeũdũ ẽ. De tortura ṽo q̃ nõ repẽte ſꝫ paulatĩꝫ accidit non loq̃mur: ipa nãq; nõ ꝯtingit niſi in freneſi ꝑnitioſa morte iã iminẽte ⁊ eſt ex ſiccitate.

¶ De ſpaſmo. Ca. 10.

Cum aliquod membrum alicuius cõtrahitur ⁊ ad ſuam redit originẽꝫ aut pleraq; ex mẽbris ſic diſponunt̃: ipſa ſpaſmata eſſe pronũciabimus. ¶ Spaſmus aũt ſubito aut paulatĩꝫ inuadit. Sꝫ ſpaſmo ſubito eueniẽti eadẽ p̃parãda eſt cura quã ꝑalyſi conferre diximus. In eo tñ fricatione manuũ ⁊ inunctione ex oleo coſtino plus vtimur. ¶ Spaſm⁹ ṽo q̃ nõ repẽte ſꝫ ſuauiter accidit poſt febrem: aut poſt multã vẽtris ſolutionẽ: aut multũ vomitũ: aut ſanguinis fluxũ mal⁹ eſt ⁊ vix curabilis. Quicq̃d tñ accidit ei mederi incipiemus. Egro namq; ordei aquam ⁊ iura vnctuoſa ⁊ mollia adminiſtrabimus: ⁊ in aquam dulcem tepidam ipſum mittemus: ⁊ inũgemus ex oleo vio. tepido: ⁊ oleo de ſeminibus cucurbite: ⁊ precipue neruoꝝ radices in quibus ſpaſmus exiſtit. In tina quoq; diu moret̃ ⁊ ex oleo vio. inungatur. De vino bibat patiens parũ: quod tamen multum habeat aque admixtum: ⁊ cibis nutriatur humidis.

¶ De epilepſia. Ca. 11.

CUm aliquis cadit in terram ꝛ torquetur: ꝛ cõmouetur: ꝛ intellectum amittit: dicimus ipsũ epilepticũ fore. Quod si spuma exit p os aut se cõmingit aut sperma egreditur aut egestio: passio tũc est grauior ꝛ vehementior. Si aũt eger ante accessionem sentit quasi aliquod ex aliquo suorum membroꝝ eleuari ꝛ ascendendo caput petere: ꝛ deinde sincopizatur ꝛ cadit: tũc opꝫ in hora qua sentit illõ anteq̃ illõ accidat: membrũ qõ p̃diximus a quo ꝓcedit fortiter ligare: ꝓhibebit nãq; hoc accessionẽ venire. In tp̃e vo q̃tiscor pus multotiẽs erit euacuãdũ cũ pillulis cochijs. Et loc⁹ a quo exorit passio ex sinapi ꝛ pipere ꝛ euforbio ac melle anacardi erit epithimandus: ꝛ epithima dimittẽdũ erit donec locus vesicet ꝛ vesice rũpantur: ꝛ aqua q̃ in eis est collecta effluat. Ipse quoq; non cito sunt cõsolidande quinimmo dimittẽde vt qõ in eis colligit emanet: deinde ꝯsolidentur. Hoc enĩ oĩno huius egritudinis certa salus existit.

¶ Ad vltimũ ẽt vẽtose cũ ꝑua scarificatione supponere vtile est.

¶ Eger vo si añ accessionẽ nauseã aut tristitiã aut cordis tremorẽ sentit: ꝛ deiñ egritudinis accessio seq̃tur: cogend⁹ ẽ multotiẽs vomere ex aliquo vomitu. Deiñ pigrã in potu sepe accipere ꝯuenit. Stomacho quoq; emplm ex spica ꝛ rosis ꝛ mastice ꝛ cortice thuris cũ vino odorifero ponendũ ẽ. Nutrimẽtũ vo ei⁹ totũ taliter statuẽdũ est vt pauca ꝓsit supfluitatũ: sicut caro frixa in sartagine: ꝛ caro cocta in gazolis: ꝛ cib⁹ q̃ fit de aue quadã q̃ hꝫ in palato dẽtes ꝛ vocaf taguid ꝛ caro de volatilib⁹ ꝛ edina. Qõ si cũ epilepsia sensuũ affuerit debilitas: nec aliq̃ de p̃dictis significatiõib⁹ inueniatur: egro pillule cochie multotiẽs sunt tribuende. Et eius ꝯseruatio subtiliãda ꝛ cibaria q̃ diximus dãda. Gargarism⁹ quoq; fieri dꝫ. Et sternutatio ex his q̃ dixim⁹ ꝓuocãda: ac narib⁹ peonie puluis subtilissim⁹ q̃ sit similis alcohol insufflandus. Si q̃s aũt cũ epilepsia in facie ꝛ oculis rubedinẽ habuerit: ꝛ venaꝝ grossitiẽ: flobothomand⁹ erit a saphena. Sãguis aũt ex carnositate tibiaꝝ cũ vẽtosis erit extrahendus. Capiti p̃terea oleũ ro. ꝛ acetũ supfundaf. Et abstineat a vino ꝛ a cepis ꝛ allijs ac sinapi ꝛ porris ꝛ apior fabis. Et cauebit postremo ab oĩb⁹ fumũ caput ascẽdẽtẽ ꝛ repletionẽ gñantib⁹. ¶ Electuariũ qõ oĩ spẽi epilepsie remediũ affert. ℞. piretri siseleos sticados olꝫ. añ. ʒ. x. agarici. ʒ. v. cordumeni recẽtis ꝛ acuti asse optime aristologie rotũde olum. añ. ʒ. j. ß. deinde extrahaf succ⁹ ex squilla mixtus cuꝫ pari quãtitate mellis: coquaf ꝛ ꝯficiaf ex eo spẽs: ꝛ fiat electuariũ ex quo patiẽs quotidie sumat: ꝛ caueat sibi a cibis grossis. ¶ Electuarium hoc omnibus epilepsie speciebus excepta vna sanguinea quã Gaf. nominauit: ꝛ nos etiam iam fecimus mentionem: opitulatur: cui dixit cõferre flobothomiã ex saphena prius ꝛ postea ex basilica: deinde cuius regimen sit ex his que sanguinẽ in corpore minuũt ꝛ ipm infrigidãt. A carne preterea ꝛ vino abstineat ꝛ bibat rob acetosorũ fructuum: capiti quoq; superponãtur ea q̃ ipsum infrigidant.

¶ De incubo. Ca. 12.

Cum quis in somno quasi rē grauem aliquid super se cadere senserit: incubū pati denūciandus est. ¶ In ipsius itaq cura nō est tardandū: ipse eñi epilepsie preābulus est: ipsaz quoq prece-dit. Eger ergo si in colore rubeus fuerit et venas habuerit plenas et saphena erit minuend⁹: et vētose in carnositate tibiaꝝ ponēde sunt. Eger p̄terea a potu vini: et reꝝ dulciū comestiōe abstinēd⁹ erit: et p̄ci-pue ab oī re q̄ multū generat sanguinē. Qd̄ si huic cōtrariū accide-rit: vēter ex pillulis cochijs multotiēs erit soluēd⁹: et vi⁹ regimē sub-tiliandū: exercitio quoq vtendū erit: et mēbra iferiora erūt fricāda.

¶ De melancholia. Ca. 13.

Cum alicui cogitatiōes male sine cā manifesta acciderint: et ti-mor et tristia in eo p̄ualuerint: melācholie p̄ncipium in eo erit. Cū aūt res ad hoc deuenerit: vt etiā ea q̄ cogitare cepit ore p̄mat: verbaq sua atq act⁹ ꝯmisceat: iā melācholia p̄fecta est. Cui ergo he male cogitatiōes et tristicia et tribulatio accidūt añq̄ p̄ualere in cipiāt: succurrēdū est. Qz si p̄ualuerint: cura erit difficilis. Qd̄ si cū melācholia fuerit dolor vētris et inflatio: et malus color et digōnis cor ruptio: et vomit⁹ acetosus: et excreationū multitudo: incipiēda ē cu-ra cū flobothomia ex basilica: aut saluatella sinistre man⁹. Et si san guis visus fuerit niger: dimittat̄ egredi in q̄titate multa. Subtilis aūt et rube⁹ si fuerit illico restringēd⁹ erit. Eger v̄o ex reb⁹ leniētib⁹ est nutriēd⁹: vt sunt alessidabegi q̄ fiūt ex carne hedina et arietina et mittend⁹ est in balneū in q̄ nō diu moret̄. Post hec aūt decocti one de epithimo quā ego ꝯposui vtat̄: et hec ē decoctio de epithimo. Re. mirabol. indoꝝ. ℥. x. polipodij. ℥. ß. sene. ℥. ix. turbith. ℥. iiij. sticados. ℥. x. passulaꝝ enucleataꝝ. ℥. x. epithimi cretēsis. ℥. x. Oīa excepto epi thimo in tribus libris aq̄ coquēda sunt donec ad vnā librā et mediā redeāt. Cūq hoc factū fuerit: addat̄ epithimū et illico ab igne remo ueant̄ et dimittātur donec infrigidari ceperint. Cunq infrigidata fuerint: manib⁹ fricata colētur. Deiñ sumant̄ agarici due tertie. ℥. vni⁹ aloes. ℥. ſ. salis indi. ℥. ß. ellebori nigri quarta. ſ. ℥. ꝯficiant̄ cum melle aut cū iuleb et fiant ex eis pillule q̄ p̄ tres horas ante decoctio-nis acceptionē sumēde erūt. Postea sumat decoctionē: deiñ tribus diebus quiescat. In his aūt dieb⁹ q̄bus q̄escit: nutriat̄ ex his q̄ p̄di ximus: et in potu sumat vinū subtile et claꝝ et bñ odoriferū. Post hec quoq iterū soluēd⁹ est vt pri⁹. Hoc v̄o ita vt p̄diximus⁹ tertio iterā-dum est. Quarta quoq potio ei dāda est. Eger vero ab omnibus que coleram generant nigram abstinendus est: vt sunt carnes sil-uestres omnes: et caro vaccina: et porcina: et magnarum caprarum et fabe: et caro salita: et caseus vetus et proprie lentes et omnia olera nisi humefacientia. Vitet preterea vinum grossum et laborem et vigilias neq patiatur famē neq sitim. Vino vero subtili in potu vtatur. Et precipiendu3 ē ei vt dormiat: et studendum in spleni scuratione:

ex his que in sequentibus in ca. de splenis curatione qui augmenta tatur dicturi sumus. Os quoqȝ stomachi confortandum est: ꝛ proprie ex medicinis quarum mentionē in sequētibus facturi sumus cum egritudines stomachi nominabim⁹. ¶ Si aūt cū melācholia ea q̄ nominauim⁹ non fuerint: acciderit qȝ post frenesim aut longā morā sub sole: aut percussionē in capite: in pricipio ex cephalica flobothomia est faciēda: ꝛ capiti studiū adhibēdū: ꝛ reliquo regimie qd dirimus ppꝛie. ¶ Aqua preterea tepida ab alto loco super caput fundēda est: deinde oleū roseum cum aceto vini capiti infundat: et lac muliebre desup mulgeat. ¶ Naribus etiā oleū de semine cucurbite dulcis: ꝛ lac muliebre iniiciant. ¶ In balneū quoqȝ sepe mittēdus est: ꝛ multū ex aqua tepida capiti est superfundendū. Eger etiā oīa odorifera q̄ frigida sunt odoret. ¶ Si aūt cū melācolia nihil fuerit eoꝝ que dirimus: in principio matrix vena dextri brachij aperiēda erit ꝛ sanguis erit ꝯsiderādus: ꝛ vt predirimus faciēdū: ꝛ regēdū vt dirimus. ¶ Et postq̄ hoc regimē infirmo adhibueris: p aliquot dies quiescere dimittēd⁹ est: deinde vt prius in cura eius incipiēdū: donec sanitatis fiat restitutio. ¶ Studiū vero totū qd erga melācolicos est obseruādū: est vt impinguent et carnosi fiāt. Ex quo eñi pingues ꝛ carnosi fuerit: illico sani erunt. ¶ Cibi aūt q̄ illis cōgruūt: sunt caro arietina ꝛ hedina ꝛ gallinacea ꝛ panis de sil'a. Opirus aūt panis nullo modo est eis ꝯgru⁹. Uinū quoqȝ subtile ꝛ clarū eis ꝯueniēs est. Uinū vero grossum nō est eis bonū neqȝ nigrū.

¶ Lac aūt recenter ab vberib⁹ extra ctū dū adhuc calet eis confert: ꝛ pisces recentes ꝛ fisami de zucchoro facti ꝛ oleū amigdalinū.

¶ Preterea audire cātilenas ꝛ gaudere ꝛ habere ante se res delitiosas ꝛ dormire plurimū confert eis. E contrario vero cogitare: ꝛ sol⁹ morari: ꝛ vigilare maxime nocet eis.

¶ Pillule q̄ colerā nigrā expellūt ex quib⁹ dat his q̄ decoctionē sumere nequeūt. ℞. epithimi cretensis. ʒ. xx. polipodij agarici amboꝝ aā. ʒ. x. ellebori nigri salis indi amboꝝ. aā. ʒ. v. sticados. ʒ. vij. pulueris hyerepigre. ʒ. xv. bibat ex eis. ʒ. iij. ¶ In dieb⁹ vero quib⁹ quiescit eger debet sumere ex electuario qd vocat letificans. qd. ℞. mellisse corticū citri: gariofiloꝝ: gallie muscate: mastici s croci orietalis: cinamomi: nucis muscate: cardamomi: neberemisch: been albi ꝛ rubei: zedoarie: doronici: seminis ozimi maioris semis gariofilati: oīm. aā. partes equales musci quātū est decia ptis vni⁹. Deide sumant chebuli. xx. ꝛ. embl. xx. ꝛ terāt: ꝛ in trib⁹ libris aq̄ coquātur donec ad vnā redeāt: ꝛ colēt. In colatura vero mittat mellis lib. j. Deide bulliāt donec aqua ꝯsumpta sit. Post ex hoc melle ꝯficiāt p̄dicte spēs qd tn̄ in pōdere sit triplū ad spēs: de quo cū necesse fuerit ad magnitudinē auellane sumendū est: hoc eñi medicamē leticiā ꝛ coloris pulchritudinē ꝛ digestiōis bonitatē operat ꝛ retardat canos.

¶ De catarro. Cap. 4.

CUm caput alicui⁹ in egressiōe balnei discoopertū fuerit: aut post exercitium: aut post aliud: fueritq aer frigidus ꝛ ventus septentrionalis: ꝛ acciderit inde narib⁹ ꝛ palato prurit⁹ ꝛ cōmotio ꝛ sternutatio: pān⁹ tūc calefaciēd⁹ erit: ꝛ capiti superponēd⁹: in quo tādiu moreť donec eger caloꝛē in capitis pfunditatē penenetrasse sentiat. Deide nigellā odoꝛare incipiat: ꝛ puoceť sternutatio: ꝛ caueat ne supin⁹ iaceat: ꝛ cōedat parū. A vino ꝗ3 oino abstieat. Qđ si passio ex appositiōe pāni calidi alleuiata nō fuerit nec minuiť p ipm fiat flobothomia ex cephalica: ꝛ soluať natura ex reb⁹ q̄ nō exasperāt sicut hec decoctio quā in potu sumere dȝ q̄ tussim patiť ꝛ in pectoꝛe asperitatē habet: ꝛ indiget ventris solutiōe q̄. ℞. iuiubas. xx. sebestē. xxx. passulaꝝ enucleataꝝ. ʒ. x. violaꝝ siccaꝝ. ʒ. iiij. radicis liquiritie fricate. ʒ. v. ficus citrinas. x. coquātur in trib⁹ libꝛis aq̄ donec redeāt ad. i. ꝛ colenť ꝛ in colatura dissoluanť cassiefi. ʒ. vij. tereniabin. ʒ. x. ¶ Qđ si neq flobothomia pfuerit neq vētris solutio ꝛ materia ad pectus descēderit ꝛ cōmoueātur tussis et febꝛis: illico fiat flobothomia: ꝛ patiens a carne abstineat ꝛ vino: ꝛ in potu sumat aquā oꝛdei ꝛ muraba violatū: quādiu caloꝛ fixus pseuerauerit ꝛ tussis fuerit sicca ꝛ aspera. ¶ Sed postq̄ caloꝛ q̄euerit ꝛ tussis mollificata fuerit: ꝛ screare inceperit: hec decoctio quaq die cū muraba violato danda erit: donec pectus mūdificetur ꝛ tussis sedetur: et vox clara reddať: q̄. ℞. ficus citrinas. v. iuiubas. x. sebestē. xx. passularū albarum ꝛ enucleataꝝ. ʒ. x. liquiritie excoꝛticate. ʒ. ss. coquātur vsq ad dissolutionē ꝛ colētur: ꝛ dentur ex hoc omni die vn. iij. in potu cū muraba violato. ʒ. ss. ¶ Si vero tussis inueterauerit ac diu pmāserit: tunc ostendem⁹ qualiter curanda sit cū de tussis cura tractabim⁹. ¶ Qđ si cursus in narib⁹ diu perseuerauerit: ꝛ non fuerit caloꝛ fluxus erit restringendus suffumigando nares p traiectoꝛiū ¶ Et si qđ per nares effluit subtile: ꝛ acutū ac citrinū fuerit: suffumigatio fiat ex sulfure infuso pꝛius in aceto: ꝛ postea siccato: aut ex fabis: aut oꝛdeo excoꝛticatis: et in aceto pꝛius infusis ꝛ post siccatis: aut ex zuccaro albo ꝛ sandalo albo. ¶ Qđ si neq caloꝛ neq rubedo in facie fuerint: suffumigatio fiat ex costo aut thure. Hec nāq suffumigatio fluxum restringit.

De obtalmia. Cap. 15.

CUm ea q̄ in oculis alba sunt: in rubedinē mutata fuerint: fluxerintq lachꝛyme: ꝛ in angulis oculoꝝ lachꝛymalib⁹ lippitudo collecta fuerit: dicemus tūc egrū pati obtalmiā: ꝛ quāto pl⁹ sinthomatū vehementia aut ipsoꝛum affuerit minoꝛatio: tāto erit obtalmie foꝛtitudo aut ei⁹ debilitas. ¶ Deterioꝛ aūt obtalmia est cū alba oculoꝝ videnť inflata ꝛ adeo eleuata vt oculoꝝ coperiāt nigredinē ꝛ palpebꝛe inuerseť. ¶ In pꝛincipio vero curatiōis obtalmie: cephalica est flobothomāda: ex manu vel bꝛachio partis cōtrarie in qua est oculus infirmus nisi leuis fuerit obtalmia. ¶ Et quan-

to fortior fuerit obtalmia: tāto plꝰ est minuēdū ex sanguine. Deinde venter ex mirabolanis citrinis: et tereniabin: et succo fructuū soluē dus est. ¶ Et eger a carne et vino et a rebꝰ dulcibꝰ abstinere debet et cibū minuere. Q̄d si ista nō suffecerint: sief albū in lacte puellam lactātis fricādū et in oculo distillādū. Et si lippitudinis multitudo in oculo collecta fuerit: radiꝰ coto inuoluaꝛ et madefiat in aq̄: et cum eo oculꝰ ab illa lippa mundeꝛ. Deinde puluis albus aspergaꝛ: et supponendo oculis aliq̄d suauiter sustenteꝛ: et ligeꝛ: et eger in domum tenebrosā mittaꝛ: et ingeniandū est quantū possibile est vt somnus prouocetur. Caueat tamen ne super oculum infirmum dormiat: et ne caput depressum sit sed superius eleuatum: neq̄ vestimentorum capitia sint stricta: neq̄ in facie ꝫ se diu proijciat. ¶ Si aūt oculus leuior fiat: et dolor sedeꝛ ac lachryme minuātur: flobotbomia iam facta et vētre soluto balneū multotiēs ꝛ frequēter igrediaꝛ. Ex hoc eīn passiōis reliq̄e dissoluētur. ¶ Q̄d si in oculo humorositas ꝛ grauedo remāserit: puluis citrinꝰ erit immittendꝰ. ¶ Ex his aūt q̄ habēti obtalmiam multum conferunt est: vt frons et palpebre ex hoc liniantur epithimate: qd. ℞. siefⁱ memithe rosarū aloes licij sandali rubei fau fel croci orientalis omniū. aā ptes eq̄les: fiant ex his pillule. Cūq̄ necesse fuerit resoluaꝛ vna ex eis in succo coriādri aut in succo endiuie aut cū aqua rosata: et liniaꝛ cū eo si deus voluerit.

¶ Sief album. ℞. ceruse ablute. ℥. x. sarcocolle grosse. ℥. iij. dragagāti. ℥. j. opij. ℥. s. fiant ex his forme lenti similes.

¶ Puluis citrinꝰ. ℞. sarcocole. ℥. x. aloes. ℥. ij. croci. ℥. ij. myrrhe. ℥. s. licij. ℥. ij. ex eis optime tritis inmittatur puluis cū opus fuerit.

¶ Puluis albus. ℞. sarcocollam albam et pinguem que mittatur in lac mulieris quod melius erit cum alicuius iuuencule fuerit: et di mittatur in vmbra donec siccetur: et teratur optime: et omnibus. ℥. x. ipsius addantur de sief memithe. ℥. ij. que iterum optime trita reponantur: et cum opus fuerit in oculum mittantur.

¶ De vlceribus oculorum. Cap. 16.

Cum in oculo fortis dolor et punctio nociua ac pulsus sentiūtur et lachrymarū fluit multitudo: cum palpebre eleuantur ꝛ oculi aperiūtur: loca que sunt in albis ipsorū inueniūtur rubea: et si totū fuerit rubeū: et vnus locus magis rubere inuenitur: aut in nigredine locus aliquis albus apparet pustula iam in oculo exorta est. ¶ Ad hanc vero curandum passionem necessarius est medicꝰ in curis oculorum valde instructus. Nos tn̄ curationis ipsius summas et aggregationes dicemus. ¶ Dicimus itaq̄ q̄ vlcera que in coniunctiua nascuntur hoc est in albis oculorum: non adeo sunt timēda vt ea que in cornea hoc est in oculi nigredine fiunt. Deterius vero vlcerum est illud quod in nigredine sub pupilla existit. Eminentia namque ad istud est velocior. ¶ Horum autem vlcerum curam cum flobthomia incipere debemus: et sanguinis extrahere multi

tudinem ꝑmqꝺ̄ possibile fuerit. Consequenter autem venter soluend⁹ ⁊ eger sibi cauere debet a carne ⁊ vino dulci: ⁊ esse ꝯtentus herbis frigidis: ⁊ in potu sola aqua vti. ¶ In oculo vero in initio sief albū cum lacte mulieris est mittendū: ⁊ si pulsus iam alleuiari ⁊ sedari videt̄: sperandū est ꝙ egritudo soluet̄ sine saniei collectione. ¶ Qꝺ̄ si pulsus post sanguinis extractionē ⁊ ventris solutionē ac siefal bi immissionē quiescere nō videt̄: parua fiducia in hoc quod dixi mus est habēda. Est itaqꝫ tunc sief de olibano mittendū in oculū: ⁊ pila aliqua oculo supponenda ⁊ cum ligatura stringēda. Ante vero ꝙ̄ hoc eueniat: oculus suauiter est ligand⁹: ⁊ sine superpositione pi le. Et nō cesses in oculuꝫ de sief de thure sepe distillare donec sanies in pupilla videatur. Ex quo enim hoc visum fuerit: sief de plumbo vti necesse erit vsquequo profunditas fiat plana: ⁊ tota caro gene retur. ¶ Ea tamen que diximus tunc sunt facienda: cuꝫ pustula nō est magna. Quoniam cum magna fuerit: fueritqꝫ iuxta pupillam: aut inferius ea: erit tunc necesse vt cum eliescir medicetur: ne ocul⁹ emineat. Ad pile quoqꝫ superpositionem: et ligaturam erit redeun dum. ¶ Eger preterea semper supinus iacere debet: ⁊ a forti motu abstinere. Cum autem caro in loco vlcerum perfecte generata fue rit: vel vlcus apostematis carne repletū fuerit: remanebit ibi in ocu lo albedo. ¶ Qꝺ̄ si vlcus fuerit ꝓfundū: albedo erit grossa: ⁊ si in su perficie tantum cornee fuerit: erit subtilis. ¶ Ulcus quoqꝫ si a pu pilla fuerit remotum: ⁊ steterit separatim per se: vestigium illud qꝺ̄ remanet nihil mali faciet. Si autem iuxta pupillā fuerit quandoqꝫ post vlceris curationem vestigium remanens prohibebit visionem Quapropter tunc est vtendum medicinis quibus vestigium quod diximus abstergi et deleri possit.

¶ Sief de thure. ℞. armoniaci sarcocolle amborū. ana. ℥. v. thuris ℥. x. croci. ℥. ij. ꝯficiantur ex muscillagine fenugreci: ⁊ fiāt ex eis sief.

¶ Sief de plumbo. ℞. plumbi adusti: antimonij: thutie ablute: cal cucecaumenō gūmi arabici: dragaganti: omnium. an̄. ℥. viij. opij. ℥. ʃ. terantur et cum panno sericino qui si t) subtilissimus cribellentur et conspergan tur ex pluuiali: e t fiant et eis sief.

¶ Sief ex quo caro in vlcerib⁹ oculorū generat̄ ⁊ vuee egressio ꝓhi betur ⁊ vestigiū subtiliat̄. ℞. climie ablute thutie ablute ceruse an timonij thurisoiꝫ. an̄. ℥. ij. myrrhe. ℥. j. sarcocolle grosse. ℥. j. ⁊. ʃ. sāgui nis draco. aloes opij oim. an̄. ℥. j. fiant ex eis sief.

¶ Eliescir quo est vtēdū cū timet̄ ne ex vlcere vuee sequat̄ egressio ℞. antimonij emathitis amborū. an̄. ℥. x. achatie. ℥. iij. aloes. ℥. j. terātur ⁊ fiāt ex eis sief: ⁊ administrentur apud necessitatem.

¶ De his que in oculos cadunt siue sit pilus: siue pale: asiue aliud. Cap. 17.

Sumatur resina idest gumma pini: ⁊ per oculum trahatur: ⁊ ex trahit illud quod in oculos cecidit.

¶ De albedine que fit in oculo. Ca.18.

Albedo q̄ in oculo contigit: est vestigiū post vlcerū curationē remanens qn̄ consolidanť. Que cū in oculis puerorum fit: leuior est ad curādū q̄ cū accidit annosis: ad sanādū fortasse impossibilis existit nisi subtilissima fuerit. Hec aūt passio ex his medicaminib⁹ curāda ē: postq̄ eger balneū egressus fuerit aut faciē sup vaporē aq̄ calide vsque quo rubea sit tenuerit. Si tn̄ ex hoc medicamine in venis oculi rubedo et dolor puenerint p aliquot dies: ab eo q̄escēdū est: donec oculus quiescat: et post ad id redeundum.

¶ Medicamen valde vtile ad albedinē remouēdā et cito eradicādā ego quoq̧ nō vidi quod eo meli⁹ aut equale esset ad albedinē delēdā ℞. masacume spume maris stercoris magni lacerti baurach zucca ri bigeri oīm an̄. partes equales. Deide sumanť acori celidonie feni amborū an̄. ℥. x. coquātur in libra vna aque donec ad quartā redeat: et colenť: et ex hac aqua imbibantur species quas p̄diximus: ita q̄ cōficianť ex ea: et siccentur in vmbra: deinde interim teranť et conspergāntur vt prius et siccenť. Quod postq̄ quater factū fuerit: siccētur et terātur: et in oculo mittanť. Hoc enim medicamē nulli vt prediximus compar existit in remotione albedinis. Remouet enim hoc medicamen grossam albedinem etiam ex oculis animalium.

¶ De scabie et sebel. Ca.19.

Cum palpebra inuersatur et iteri⁹ appareat rubea et aspera: scabies adest. Et cū sup alba oculorū ac sup nigredine videť similitudo pāniculi ex venis rubeis et grossis texti: adest passio q̄ vocať sebel He x̄o due passiones graues sunt et cronice et vix curabiles. Patiens tamen dū san⁹ est: flobothomia ex brachio et fronte et vētris solutione vti d3: et in comestiōe vitet dactilos et sisamos de melle et vitet ebrietatē Et qn̄ nō est plen⁹: sepe ingredi balneū est ei vtile: et frequēter immittere oculo sief rubeū similiter confert. ¶ Sief rubeū. ℞. emathitis col cotar combusti amborū an̄. ℥. iij. eris vsti ℥. ij. myrrhe croci amborū an̄. ℥. j. piperis lōgi ℥. ʒ. conspergant ex vino veteri: et fiant ex eis sief. ¶ His preterea egritudinib⁹ viride confert sief cui⁹ descriptio in capitulo de vngula continef. Qd̄ si passiōes iste vetuste fiāt scabies fricatiōe īdigebit et sebel collectiōe. Nō tn̄ mēsure hui⁹ libri congruit vt de eis tractem⁹

¶ De lachrymalibus cum pruriunt. Ca.20.

Endiuia tenera sumatur et cōteratur et fiant ex ea magdaleones parui: et ex oleo violato inunganť: et oculis supponātur: et in hora dormiendi ligentur: rosatum tamen melius est: et citius confert. ¶ Et si hoc non suffecerit: lentes absq̧ corticibus et sumach: et rose rubee: et granati carnositas sumantur: et cōtrita ex careno cōspergātur: et more ēplastri superponātur. ¶ Qd̄ si nō suffecerit ex cephalica ꝑus flobothometur patiēs. Deinde ex vena frōtis: et ex venis que sunt in angulis lachrymalibus. Venter quoq̧ frequēter soluatur: et balneū multotiens ingrediatur.

¶ De vngula. Ca. 21.

Cum aliqd pãniculo simile ex angulo q̃ est a parte naris oriri videt: ⁊ albũ oculi cooperire ⁊ puenit vsq₃ ad nigredinẽ: gñatur passio q̃ vngula dr. Cui⁹ nocumẽtũ tũc solũ ẽ pei⁹ cũ puenit ad nigredinis partẽ q̃ est iuxta pupillã. Hec igit passio dum subtilis est cum sief viridi ⁊ sief de calcãtho est medicanda. Si aũt vetusta fiat ⁊ grossa cum ferro est expolianda.

¶ Sief viride qđ ꝯfert sebel ⁊ scabei et vngule ⁊ albedini. ℞. ziniar. ʒ. iij. colcotar vsti. ʒ. vj. arsenici rubei baurach spume maris oĩm ana. ʒ. I. salis armoniaci. ʒ. ς. armoniaci. ʒ. ij. armoniacum in succo ruthe dissoluantur: et species ex eo conspergantur: et fiant ex eis sief: est enim mirabile.

¶ Sief de calcãtho qđ ꝯfert vngule. ℞. eris vsti calcãthi amboꝝ añ. ʒ. v. ziniar. ʒ. ij. salis armoniaci bauracb arsenici sublimati oĩm añ. ʒ. I. terãtur et per hebdomadã vnam dimittãtur: deinde fiant ex eis sief et fricetur vngula cum eis.

¶ De macula rubea ex ꝑcussione vel alia re. Ca. 22.

Cu₃ in oculo ex ꝑcussiõe aut ex re alia pũctũ rubeũ fieri ꝯtingit: sanguis q̃ ibi est dissolued⁹ est. Postq₃ estuatio q̃euerit sumant igit arsenici rubei olibani myrrhe armoniaci oĩm ptes equales ⁊ fiant ex eis sief. Qui in succo coriãdri fricent ⁊ in oculũ distillent tãdiu q₃diu tñ dolor ꝑseuerat albugo oui sumẽda est ⁊ oleo rosaceo miscẽda: ⁊ cotũ ex eis inuolutum oculo est superponendum.

¶ De lachrymis. Ca. 23.

Cum lachrymales oculorum anguli semꝑ humidi videntur: patiẽs quotidie ieiunus balneũ ingrediat ⁊ in oculum alcohol istđ mittat.

¶ Istud aũt alcohol. ℞. thutie. ʒ. x. coralli rubei mirabolani citrini fricati aloes omnium. ana. ʒ. ij. piperis. ʒ. ς. fiat ex eis puluis qui assidue mittatur.

¶ De debilitate visus. Ca. 24.

Si cum debilitate visus humiditatis signa apparuerint manifesta in tẽpore famis et exercitij parumper dissolui videantur: pillule cochie multotiens erunt assidue tribuende. Nutrimentum quoq₃ patientis desiccatiuum esse d₃: et eger sepe vomere cogendus est: pulueres etiam desiccatiui oculis sunt immittẽdi. Qđ si cũ ꝑdicta egritudine affuerit siccitas ⁊ corꝑis obfuscatio nutrimentũ erit augmẽtãdũ: ⁊ vinũ in potu tribuẽdũ: ac suꝑ caput ipsius aqua tepida fundẽda: ⁊ incuruatio suꝑ eã faciẽda. Balneũ preterea ingrediatur: in quo tñ nõ multum sudet. ¶ Naribus quoq₃ oleũ de amigdalis dulcibus atq₃ aurib⁹ est immittẽdum. Oculis vero lac mulieris adolescẽtis quaq₃ die est iniiciendum. Quod etiã frequenter fieri cõuenit Hec quoq₃ debilitatis visus species fortior fit in tẽpore famis et dum venter vacuus fuerit.

¶ Cõfectio alcohol qđ valde acuit visu₃ q̃ cã humoris debilitat. ℞.

thutie ablute et siccate.℥.xx.deinde extrahat succ⁹ sansuci viridis et p noctē vnā residere dimittat et colet: ex q̄ tuthia ↄspersa dimittat q̄usq; siccet: postea terant. Deinde sumant zinziberis piperis nigri macro piperis celidonie oim an.℥.ij. salis armoniaci.℥.i. cū tuthie.℥.xx. post hec oia terantur: et ex succo teneri feniculi conspergantur: et siccata iterū terant: et reponātur: et cū necesse fuerit oculis immittat. Ad hoc p̄terea valde confert sief de fellibus.

¶ De tumore palpebrarum. Ca.25.

Epithimet ex epithimate qd in cap'lo de obtalmia nominauim⁹.

¶ De cōuersis pilis qui nascunt in palpebris magis interi⁹ q̄ debent et pungunt oculum. Ca.26.

SI pilus fuerit vn⁹ aut duo: alijs palpebrarū pilis cū mastice aut oleo sceni sunt ānectēdi: aut radicit⁹ euellant: et loca a q̄b⁹ euulsi sunt cū ferro acuto vt ac⁹ adurāt. Si ātm l'ti fuerit necesse ē vt caro palpebre incidat. Loq̄ tn̄ de hoc nr̄i libri mēsurā pretergreditur.

¶ De aqua descendente in oculum. Ca.27.

QUandoq; alicui videt quod ante se habeat cimices aut alia parua corpora subtilia et radiosa. ¶ Quod aliquando causa stomachi: aliq̄n ex pprio nocumēto ipsi⁹ oculi ↄtingit. Ideoq; differētia inter hoc duo ↄsiderāda est: neq; p paruo est habēdū cū hoc accidēs euenerit. Ex eo nāq; qd causa stomachi accidit: nō est multū timendū qd oculo nocumētū inferat. Ex eo vero qd ex pprio vitio oculi cōtingit valde timēdū est: hec aūt passio dū recēs est vt in p̄ncipio: cū medicinis curabilis est. Sed cū iā ad pfectionē deuenerit sanari nō potest nisi cū incisione: et fortasse ēt incisio prodesse nō poterit. Qua propter differētia inter hec duo predicta diligēter est inuestigāda q̄ est prout dicem⁹. ¶ Quādo imaginationes q̄ vidētur vtriq; apparēt oculo estimādū est cōtingere hoc ex vitio stomachi: et ecōuerso. ¶ Et cū imaginatiōes in hora fastidij et in hora male digestiōis plures solito vident: in hora aūt famis et laboris pauciores apparēt: estimādū est ēt hoc ex stomacho esse. ¶ Et si ex q̄ iste imaginatiōes acciderunt duo preterierunt mēses: aut plures: et in pupilla fuerit visa ↄturbatio: estimādū est etiā hoc esse ex stomacho. ¶ Quādo aūt iste estimatiōes tibi aggregate fuerint: pillulas cochias i potu tribue: et si passio oino remouetur: iam estimatiōes p̄dicte certificate fuerūt. ¶ Si autē vni tm̄ oculo apparuerint: et vno modo in oib⁹ horis pmāserint estimādū est vitiū aque adesse: p̄cipue cū in pupilla nō fuerit obfuscatio. ¶ Obfuscatio namq; si fuerit in pupilla dubitatio iā tūc erit sublata. ¶ Cum aūt passio hec in oculo propria fuerit prohibēdū est infirmo ne cum ventosis minuat sanguinē: neq; ex brachio: neq; comedat pisces: nec oia que humectare possunt. Uēter vero frequēter soluend⁹ est ex pillulis cochijs: et eger ex calefactiuis et desiccatiuis nutriendus est. Idromel preterea in potu ei tribuēdum: et in oculis sief de fellibus mittendum.

¶ Sief d fellib' qd pficit aq a pncipio dilatatiōi pupille: τ eis q post occasum solis nō vidēt: τ tenebrositati visus q est ex humore. R. fellis gruis fellis sabot fellis hyrcini fellis accipitris fellis aqle fellis pdicis oiz sicco vnū aut plura. Sumant quoq poibus.3.x. isto sicco eufo bij colloquintide serapini oim añ.3.i. trita aggregentur ex succo feni. teneri τ mittantur in oculo.

¶ De noctilopis. i. q post solis occasum non vident. Ca.28.

Ad hoc vtile existit epar caprinum scindere τ ponere super vnā sectionē piper longum: τ cooperire ipam ex alia sectione piperre lōgo in medio existente: deinde ponere ipsum in furno: τ dimittere ibi donec assetur et nō desiccetur: quo pfecto piper longū qd in medio erat sumatur: τ bene teratur cū pauco musco: deinde ex liquore qui ex epate assato expressus fuerit conspergatur τ siccetur: τ in oculū mittatur. Aut fel caprinum cum melle mixtū in cucuma sup ignē misceatur: deinde radius in eo illinit' immittat oculo. Qd aūt ad hoc magis valet: est vt sief de fellib' in oculo mittatur. Si aūt hoc nō suffecerit vēter soluatur τ sanguis ex duabus cephalicis τ ex fronte minuatur: τ regimen subtilietur.

¶ De dilatatione pupille. Ca.29.

Cu3 pupilla hoc est forameē qd est in nigredie oculi adeo dilatari videt: vt vndiq pertingat ad albedinem fueritq post vehementē cephalice dolorem: parua habenda est fiducia in eius cura. Sed si dilatatio parua fuerit: tūc assidua solutionē vētris et ex cochijs multotiēs: τ sief de fellibus in oculo mittendum. Quod si pupillam post percussionem dilatari contingat: non est inde timendum: quia remouebitur. Fiat itaq emplastrum ex farina fabarum et camomilla et euisco cum vino et aqua.

¶ De fistulis q in angulis lachrymalibus fiunt. Ca.30.

Cum angulus lachrymalis resudat: τ cū premit sanies τ vir' ab eo egredit: fistulā pati intelligitur: q cū cauterio curat. De hoc tñ loqui plus est: q huic nostro attinet libro. Nos tamē iā ei adiūgimus medicamen: qd si adhibitum fuerit: ipsam per multos menses adeo tardare facit vt eger san' videat. ¶ Medicamen autē illud est R. aloes thuris sacocolle sanguis dracōis balaustie antimonij aluminis: omnium partes equales 3iniar quantū est quinta pars vnius fiant ex eis sief. Cūq necesse fuerit fistula intantum premat: vt qcqd saniei in ea continetur egrediatur. Deinde infirmus super latus in quo nō est fistula iaceat de predicto. sief aliquid dissoluatur in aqua de quo in angulo lachrymali tres gutte aut quattuor inquimatizentur: magno existente interstitio inter proiectionem vnius gutte et alterius. Quo facto eger per tres sic iaceat horas. ¶ In mane quoq sequenti die similiter fistula bene prematur: et fiat eadem cura. Quod per hebdomadam vnam fieri cōuenit: τ etiā tādiu donec nihil a fistula egrediatur cū premitur. Ex hac namq cura: lo

cus multis mensib⁹ siccus ꝑmanebit. ¶ De curis oculorū quātum huic loco necessariū esse putauim⁹: iā satis dictū esse credim⁹. Alia 𝔵o q̄ sunt de curis que ꝑ ferrum exercētur dimittam⁹: q̄ multis indigent medicaminib⁹. Sunt tamē q̄dā ex eis q̄ in locis in q̄b⁹ de decoratione tractauimus ⁊ sanitatis custodia continentur.

¶ De dolore qui fit in aure. Cap.31.

SI cū dolore q̄ fit in aure fuerit in facie inflammatio ⁊ pulsatio sāguis ex cephalica erit minuēd⁹: ⁊ oleū roseū aut oleū de floribus salicis tepidū cū pauco aceto immittēdū: lac quoq̄ ita calidū vt ex mā̄milla egredit̄ multotiēs distillādū erit. Uēter p̄terea ex mirabolanis citrinis ⁊ scamē ⁊ aloe vehemēter soluat̄. Qd̄ hoc mō fiet mirabolanorum citrinorū.ʒ.xx. sumant̄ ⁊ puluerizati i duab⁹ libris aq̄ coquātur donec ad duas vnius libr̄. tertias redeant ⁊ colentur Post hec sumat̄ aloes.ʒ.i. scamē sexta pars.ʒ.i. aggregent̄ cū rob de citonijs: ⁊ fiāt ex eis pillule: q̄ ꝑ duas horas an̄ decoctionē sumātur: deinde bibat̄ decoctio. ¶ Qd̄ si dolor nō q̄euerit: parū opij i oleo roseo resoluti in aurem mittatur. ¶ Et si pulsatio redierit ⁊ tribus dieb⁹ ꝑseuerauerit: oleū sisaminū in quo anatis aut galline adeps fuerit resolut⁹ in aurē sepe mittat̄. Ibi namq̄ est pustula q̄ maturation e indiget. ¶ Cū aūt dolor q̄euerit putredo iā tūc collecta erit. Ideoq̄ pus subito ex insperato de aure egredietur. ¶ Cū aūt dolor in aure fit post fastidiosā satietatē: aut post vētos frigidos: oleū in quo ruta aut cepe cocte fuerint in aure distilletur. Aut oleū de lilio sumatur: ⁊ cuiq̄ vnc. ex eo ꝯmisceatur euforbij recētis.ʒ.i. ⁊ castorei.ʒ.i. Sȝ si hoc nō suffecerit: vēter ex pil̄. cochijs soluatur. Patiens quoq̄ balneū igrediatur in quo etiā sudet. Uinū quoq̄ vet⁹ ⁊ forte ei tribuatur. ¶ Si aūt cū dolore auris fuerint sonit⁹ ⁊ tinitus atq̄ vētositas: panicū siue milium in sartagine torrefactū calidum multotiēs supponatur. Et auris quoq̄ sup vaporeȝ aq̄ in q̄ sunt cocta mētastrū̄ sticados arabicus ⁊ sāmucus teneatur: de castoreo p̄terea ⁊ euforbio in oleo sābacino dissolutis: quorū vnūquodq̄ quatuor grana ordei ponderet: in aurem mittatur.

¶ De vlcere qd̄ fit in aure Cap.32.

CUm pus ab aure egreditur: ydromel tepidum multotiens in vna die in aure est distillandum. Deinde hoc medicamen optime faciens ad hoc est immittendum. quod. ℞. sarcocollam aloem et sanguinem draconis thus squammam ferri ꝫ in ar. Ex eo in aceto dissoluatur: et in aurem mittatur: et licinium melle illinitum in predictis intingat̄: ⁊ sic immittat̄: patiens itaq̄ ex hoc medicamine ⁊ ydromelle medicetur donec sanus sit.

¶ De sonitu ⁊ tinnitu. Cap.33.

HOrtasse q̄nq̄ ꝯtingūt ex subtilitate sēs⁹ audit⁹ ⁊ ei⁹ claritate Cui⁹ signū ē qd̄ i tp̄e famis auget̄: ⁊ i hora ebrietatis ⁊ satietatȝ minuit̄. Qd̄ ꝓp̄a nō indiget cura nisi supfluitatē obtineat. Tūc eīn

de opio dissoluto in oleo immittendū est in aure quātum duo ordei grana ponderāt. ¶ Si aūt hec cū grauedine capitis ⁊ audit⁹ debilitate affuerint: oleū de semine raphani ⁊ oleū de amigdalis amaris ⁊ oleū roseū in quo castoreū fuit resolutū sunt immittenda. Auris quoq͂ sup vaporē aque in qua sansuc⁹ sticados arabicū absynthiū mentastrū origanū cocta sint ponēda sunt. Et venter multotiens ex pillulis cochijs est soluend⁹: ⁊ cibaria minuenda ⁊ vinū dimittendū

¶ De grauedine auditus. Cap. 34.

CUm in auditu ꝯtingit grauitas ꝯsiderandū est an sit ibi sordities que vocat̄ cera q̄ fit in aure: q̄ si inueterauerit: mūdet̄: aut cū medicinis ſm qđ dixim⁹: aut cū cura man⁹. ¶ Si aūt sordes non affuerint ⁊ euenerit hoc post satietatē fastidiosam que eam precessit aut egritudinem acutam: auris ponenda est super vaporem aque in qua ea que prediximus cocta fuerunt traiectorio interposito vsquequo vapor ascendit. Quod hoc modo fieri conuenit. Res iste in cucuma habente os acutū coquant̄: deinde traiectoriū ori cucume superponatur: ⁊ ne vapor egredi possit: pann⁹ obuoluat̄: ⁊ auris super os traiectorij ponat̄. ¶ Istud preterea sief in aurem mittatur Quod. ℞. colloquintide. ʒ. I. bauracb tertiam. ʒ. I. castorei aristologie rotunde succi absynthij. omnium an̄. ʒ. 5. costi quartam. ʒ. I. euforbij sextam. ʒ. I. fellis vaccini quantum sufficit ad predicta cōficiēda. Fiant ex eis sief. Cūq͂ necesse fuerit: vnū in oleo de amigdalis amaris resolutū auri immittat̄. Hoc enim valde vtile existit dolori flegmatico ⁊ ventositati ac sonitui ⁊ tinnitui: q̄ ex grosso vento fuerit ⁊ surditati que est ex grossis humoribus. ¶ Si autē debilitas auditus contingit post ieiunium aut vigilias: fueritq͂ facies extenuata: ⁊ oculi concaui: eger balneum sepe ingrediatur: ⁊ largiori cibo ac potu vtat̄: ⁊ in somno fiat ꝓfundior: sup caput quoq͂ aquā tepidā cū oleo fundat donec sanet̄. Qđ si post frenesim ꝯtingat: ex medicinis primis curetur.

¶ De vermib⁹ auris ⁊ paruis aīalib⁹ ip̄am īgrediētib⁹. Cap. 34.

CUm in aure fuerit titillatio ⁊ pruritus et dolor: deinde accidetrint vermes ab aure: immittantur auri succus mentastri. Aut de folijs persicorum. Aut oleum de nucleis ipsorum. Aut aloes in aqua dissoluat̄ ⁊ immittatur. Hec enim vermes auris ⁊ parua animalia ingredientia ipsam quando erunt in aure ⁊ in vlceribus nascuntur interficiunt.

¶ De eo quod in aure figitur ab exterioribus ingressum. Cap. 36.

CUm aliquid figitur in aure: oleum tepidum est immittenduꝫ: et patiens balneum ingrediens ibi moram faciat donec corpus eius mollificetur. Deinde naribus insuffletur condisi: et teneatur anhelitus donec sternutatio sequatur: forsitan enim sic egredietur. ¶ Si autem fuerit difficile et non exierit: erit necesse vt cum ferro auri imisso extrahat̄. ¶ Qđ etiā in narib⁹ est faciendū si q̄d

eas ingressum fuerit qd extrahi nõ possit. ¶ Qd si aqua intrauerit capite ad partẽ auris illius inclinato saliat eger: et si non exierit prouocetur sternutatio vt diximus: deinde tepidum multotiẽs immittatur. Nec hoc p paruo est hñdũ: et precipue si res malã hñs qualitatem ingressa fuerit: ex ea namq̃ grauis sequetur dolor.

¶ De sanguine ex naribus fluente. Cap. 37.

Ex his que sanguinis ex narib⁹ fluxum retinent: est succus albedarugi cũ camphora fuerit in eo dissoluta narib⁹ immissus ¶ Confert etiã ei qui hanc passionẽ incurrere solitus est ante eã iniectus. Aut in hora egestiõis. Aut sumat gipsuz cinis charte de pãno galle sanguinis draconis cabo zegir puluerizata narib⁹ insufflent Aut liciniũ in eis intinctũ mittatur in nares. Aut alumẽ iameni puluerizatũ: vt alcohol cũ amilo eiusdẽ quãtitatis narib⁹ insufflet.

¶ Qd si adhuc vehemẽter manauerint: superiores adiutorioꝝ partes apud ascellas cũ instita: et coxe apud inguina ligent: et testiculi similiter sunt ligandi. ¶ Si vero passio inualuerit: flobothometũr cephalica eiusdẽ partis de qua fluit sanguis. ¶ Si aũt nec hoc mõ strict⁹ fuerit: magne ventose cũ igne supponãtur ventri ab ea parte de qua fluit sanguis. ¶ Medicamẽ qd vehemẽter valet ad sanguinẽ constringendũ. Sumat calx alba et leuis qua vtũtur aurifices et sepe narib⁹ insufflet sine interpollatione: et liciniũ albumine oui illinitũ ea inuoluat et naribus immittatur.

¶ De vlceribus narium. Cap. 38.

Cum in naribus fuerint escare cera et oleum ac adeps gallinaceus eis immittantur: et aquam calidã narib⁹ in mane multotiens per aliquot dies odoret.

¶ Cunq̃ pustule egredi ceperint licinũ aceto forti infusum in quo sal positũ sit naribus immittat: ac super eas similiter ponat. Siccabunt etiã ex hoc et non prolongabitur eorum mora. ¶ Qd si vlcera ibi affuerint: ex vnguento de cerusa curentur.

¶ De emorroydibus que nascunt in narib⁹. Cap. 39.

Cum intus in narib⁹ caro superflua mollis et quasi dissoluta rubea aut alba exorta fuerit: et nares ingrossari ceperint: ac ex carne predicta repleri: cephalica pri⁹ erit flobothomãda. Deinde liciniũ ex vnguẽto viridi qd in cap. de corrodentibus carnẽ nominauimus: liniendũ et naribus erit immittendũ. ¶ Si vero istud nõ sufficerit: medicamẽ acutũ qd ibi descripsimus apponat: donec ex toto mundificet. ¶ Hec preterea passio qñq̃ cũ ferro curatur radicitus oĩno incidẽdo. ¶ Medici tamen qñq̃ in hoc errant: nã ex eoꝝ cura eger maximũ incurrit nocumentũ. In hoc nãq̃ loco cancer plerũq̃ exorit. Uerũ cancer qñ in hoc nascitur loco: neq̃ acutas tolerat medicinas neq̃ incisionẽ que fit cũ ferro. Immo indiget vt suauiter tractetur: et medicaminib⁹ lenientibus: et flobothomia et ventris solutione curetur. ¶ Cognoscit aũt an illud accidens sit cancer: qr

est durus pertingēs qn̄q usq ad palatū. Sed cū nares sicce sint et dure: nec sit in eis humiditas aliqua: sūmmopere cauēdū est ne hec egritudo aūt ei filis ferro aut acuto medicamine tangat. Sin autē qd i narib⁹ exorit caro mollis est fluxeritq ex eis hūores: & cū nares strigunt inueniunt molles: & cū tāgunt tact⁹ nō sentit solid⁹: nō est timendū quin ex medicaminib⁹ acutis & ferro mederi possint.

¶ De amissione odorat⁹. Cap. 40.

CUm sensus quo odorāda percipiūtur amissus fuerit: neq i narib⁹ caro supflua creuerit: & aer ita leuiter vt pri⁹ attrahit: et ocli ac sensus naturaliter existūt: narib⁹ erit insufflād⁹ puluis adeo subtilis vt alcohol q fiat ex ꝯdictis & arthanita & sale armoniaco.

¶ Egro quoq precipiat vt nares vapori ex aceto calido ꝓcedenti mltotiēs apponat. ¶ Si aūt hoc nō suffecerit: qd noiabim⁹ narib⁹ insufflet. Cui⁹ descriptio hec est. ℞. nigelle fellis gruis colloqntide ellebori albi oiꝫ ana partes eqles. Puluerizent & ponant in vrine camelli arabici quātitate tāta q ea cooperire possit: & ponant ad solē donec siccent. Deinde fiāt ex eis sief. Cumq necesse fuerit: vnū ex eis lētis hñs magnitudinē in oleo sansucino intinctū narib⁹ imittat. Optimū eni ad hoc existit. ¶ Si aūt ex hoc qd narib⁹ imittit fortis sequat dolor: oleū de semie cucurbite eis imittat: & aqua calida sup caput fundatur: & sorbeat calida ea q humectāt vt ptisana: & qd fit de aq furfuris: & de farina & silia. Et hoc qdē est medicamē ad emissionē odorat⁹ ꝓbatissimū: qd sic ꝯficitur. Nigella pulueriset donec fiat vt puluis: & misceat cū oleo veteri. Deinde eger implēs os suuꝫ aqua reclinet caput retro quāto plus poterit: & tūc ex p̄dicto medicamine aliquāte gutte narib⁹ distillent. ¶ Egro quoq precipiatur vt quātū ei possibile est aerē extrinsecū interi⁹ attrahere nitatur. ¶ Qd in trib⁹ dieb⁹ trib⁹ vicibus fieri ꝯuenit. Si aūt mordicatio superuenerit: fiat hoc qd nominauimus.

¶ De dolore dentium. Cap. 41.

SI gingiua cū dolore dentiū fuerit sanguinolēta: & apostemosa & rubea: fueritq apatio cū pulsatiōe: extrahatur sanguis cuꝫ vētosis flobothomia ex cephalica prius facta. ¶ Deinde hora aliqua diu acetū & oleū roseū teneat: qd postq eiecerit: idē iterū faciat. ¶ Post hoc oleū roseū in ore teneat: & si ex hoc nō euaserit: fueritq pulsatio vehemēs & cū inflāmatione: camphora & piretrū terantur & in radicibus dentiū ponātur. Cumq dissoluta fuerint iterū mittātur. Cotū quoq oleo roseo illinitum desuper ponat.

¶ Qd si dolor aliquando augmentatur & vehemētior fiat opij sexta pars. ʒ. i. in oleo roseo dissoluatur. Ex quo cotū illinitū radici dolentis dētis adhibeatur. ¶ Si aūt nec dum sedetur: loc⁹ scalpellād⁹ est: & sanguisuge superponende sunt.

¶ Gingiua vero si non fuerit sanguinolēta neq apōsa neq dolor est cū pulsatione: neq in facie fuerit inflāmatio aut dolor acciderit

post fastidiũ et satietatẽ et post cenã: comeditqȝ ex cibo frigido multũ venter egri ex pillulis cochijs soluẽdus erit: et dolentiũ dẽtiũ radices ex hoc medicamine fricãde: qđ sic fit. Sumatur piretrum sinapis sceitaragi indi baurac piper zinziber: et eis puluerizatis dẽtiũ fricẽtur radices. Cottũ qȝ eis illinitũ sup dẽtium radices ponatur: postqȝ eger os ex aceto in q piretrũ et mẽtastrũ atqȝ origanũ cocta fuerint colluerit. A foris preterea panicũ siue milliũ in sartagine torrefactuȝ sup maxillã ẽ ponendũ. Aut ex piperis puluere melli commixto dens et eius radix fricentur. Et si hoc nõ suffecerit: in dentiũ radicib⁹ hec tyriaca ponatur q. ℞. castorei asse piperis zinziberis storacis opij oim partes equales. Cõficiatur et administretur. ¶ Eger preterea per aliquãtulum temporis a comestiõe abstineat maneatqȝ famelicus: ingrediatur balneum: et vtatur motu. Si autẽ nec sic quiescat: ferrũ ignitum radici dentis multotiens apponatur: aut eradicetur. Si vero dens corrosus fuerit: repleatur ex medicaminibus que nominabimus: et que sunt corrosiua: aut extrahatur.

¶ De extrahentibus dẽtes et cõfringentibus. Ca. 42.

Medicamẽ qđ in dẽte corroso ponitur ipsi⁹ sedat dolorẽ: ac ipsuȝ cõfringit. Sumantur kebikegi et pip et trita ex alcatrano: conspergantur et impleantur ex eo. Medicamẽ qđ dẽtes debiles ac dolẽtes q sunt extrahẽdi eradicat. Cortices radicũ mori: et radicũ capparis: et piretrũ: et lac titimali: atqȝ lac anabule: et arsenicũ rubeũ: et radix colloquintide: sumantur: et trita ex tãto aceto qđ eis sufficiat cõspergãtur. Acetũ qȝ p hebdomadã vnã semel in die et pri⁹ addatur. Post hoc dẽtes in circuitu scapellentur et ex predictis decies in die epithimentur: donec ad mouendũ sint faciles: et sic extrahantur. Aut fiat epithima ex fece aceti acutissimi per multos dies: et postea extrahantur. Aut rane fluuiales in oleo coquantur donec dissoluantur. Cũqȝ necesse fuerit: dẽtiũ radices scalpellentur: et ex oleo mltotiẽs inũgantur: donec facile moueri possint: postea cũ instrumẽto extrahendi dẽtes euellantur.

¶ De dentium congelatione et stupore. Ca. 43.

Portulaca et amigdale amare masticentur: aut his simila. Aut fiat fricatio cum sale et masticetur cera.

¶ De dẽtibus qui dolẽt cũ aere frigida tanguntur. Ca. 44.

Oleum calefactum in pãno desup est ponẽdũ. Aut vitellus oui assatus calidus multotiẽs masticetur. Aut calidũ panẽ multotiens mordeat. ¶ Aut fiat fricatio ex balsamo. Aut ex oleo de lilio siluestri.

¶ De cola. Ca. 45.

Si pustule fuerint rubee sumantur antere amili spodij lẽtiũ excorticata et seminis portulace coriandri sicci semis sene de mecha oim. ana. ptes equales cãphore parũ: ex his puluerizatis fiat fricatio et cũ aceto mixta et oleo roseo et aqua rosata in ore teneantur: et sanguinis minutio cũ vẽtosis fiat. ¶ Albe vero si fuerint pustule: cũ sale et melle fricentur: et sirupus acetosus in ore teneatur: aut almuri.

¶De gingiuis sanguinolentis. Ca.46.

Cum ex gingiuis sanguis subtilis assidue manauerit: vtriusq; arsenici scz rubei et citrini calcis gallarū aluminis omniū partes sumantur equales: ex quib⁹ puluerizatis et cū aceto mixtis parui formentur trocisci. Cunq; necesse fuerit ex eis puluerizatis sumatur quantū est sexta pars.ʒ.j. et fricentur gingiue ex eo optime: et permaneat sic parū. Deinde teneat oleum roseum in ore. Est eniz hoc mirabile ad hanc egritudinē curandam et putredinem: et herpetez estiomenum qui est in ore.

¶De casu vuule. Ca.47.

Cum eger senserit aliquid radici lingue sue insistere: aut gutturi: et cū iubet aperire os et extrahere linguaz videtur vuula eius iam esse fluxa et elongata: ramech et sal armoniac⁹ sumantur: et bene puluerizata cū instrumēto insufflandi sup vuulā insufflentur et ex eis in summitate predicti instrumenti aliqd ponat et radici vuule cū eo dirigat: et ipsa cū instrumento parū exterius extrahat. Aut granatū acetosuz cū pulpa sua terat et fiat ex eo gargarism⁹. Qd si diu pmanserit taliter et elōgata fuerit: eiusq; ps supior subtiliata et caput eius rotūdū fuerit: tūc radicit⁹ erit incidēda. Cauēdū tamen est ne anteq; ita vt dixim⁹ sit disposita incidat. Ex hoc eni sequitur quandoq; sanguinis fluxus qui constringi non potest.

¶De sanguisugis que ingrediuntur guttur. Ca.48.

Cum aliquis in gutture suo titillationē senserit: et sanguis subtilis inde manauerit: extimandum est tunc sanguisugam in ore esse: et precipue si aquaz loci in q̄ sanguisuge fuerint biberit. Os igitur egri est aperiēdū: et lingua extrahenda et inferius premenda et guttur in sole est inspiciendum et si sanguisuga in loco propinquo pendere visa fuerit: cum forpicibus quibus sagitte educuntur extrahenda erit. Quod hoc modo fiet: caput a quo pendet est stringēdum et sic extrahatur. Quod si nō fuerit manifesta: eger multotiēs gargarizet sinapim cum aceto: q: de loco in quo est mouebitur. Aut fiat gargarismus ex aceto et assa: aut ex aceto et sale. Nigella ꝑterea et sinapis trita insufflentur gutturi: fiat etiam gargarismus ex succo cepe. Si autem post eius casum remanserit egro sanguis resudatio: fiat gargarismus ex apozimate in quo cortices granati et balaustie et sumach cocta fuerint: et gutturi insuffletur puluis de balaustijs et thure et sanguine draconis et amido. Si autē sanguisuga stomacho annexa fuerit: medicamina quibus vermes expelluntur sumantur in potu. Ex his etiā que sanguisugam exire faciunt est vt eger balneum ingrediatur: et moretur in eo donec magnaz patiatur sitim: et tunc aquam in niue infrigidatam frigidissimam scilicet in ore aliquandiu teneat. Cunq; ceperit tepefieri eam expellat et aliam sumat. Sanguisuga enim quandoq; venit ad os frigiditatem querendo.

¶ De his que guttur ingrediuntur siue sint spine: siue os. Ca. 49.

Cum illud quod guttur ingreditur infigitur in eo aut meri: fuerit bolus magnus aut eiussimile: de his que non habent frusta scissa cõtenta in eis: aut acuta confert plerũqz percutere egrum in collo. Posterius multotiẽs et aquã sepe traijcere. Fortasse eñi descẽdet inferius. Eger quoqz balneum ingrediatur: et oleum multotiens traijciat: quod postqz factum fuerit magnos deglutiat bolos. Quod si nõ descẽderit: instrumẽtum quo huic simile inferius duci consueuit in os mittatur. Est aũt instrumentũ illud de plumbo; quod cum sit reti simile: est longum gibbositatem in se habens.

¶ De grauedine lingue. Ca. 50.

Cum lingua absqz alijs mẽbris grauedinẽ passa fuerit: et eger neqz febrem neqz acutam incurrerit egritudinem sal armoniacũ et piper et zinziber sinapis alba ac piretrũ et staphisagria et hau rach atqz origanum et sal indum et nigella et sansuccus siccus sumantur: et in aqua coquantur: et fiat ex eis gargarismus. Caueat tñ patiens ne ex eo aliquid traijciat aut eger ieiunus multis diebus gargarizet almuri nabati aut fiat gargarismus ex aceto et piretro.

¶ Postqz vero gargarizare cessauerit: sumantur salis armoniaci piretri piperis sinapis omniũ partes equales: et ex eis bene puluerizatis lingua diutius fricetur. Quod si cũ lingue grauedine auditus ac reliquorum sensuũ grauitas fortis affuerit: fiat egri curatio secundum doctrinam qua paralysis curatur. Si aũt loquella in acutis febribus aggrauata fuerit: et videris ipsam cũ grauitate in loquella extenuatam et abbreuiatã et spasmatã: aqua calida ab alto super spõdiles colli et auris principia fundatur: et cũ oleo fricentur. Eger quoqz oleũ tepidũ in ore tenere debet. Et si diu est ex quo loquela minui non cessauerit: vel etiam semper considerandũ est an ligamentũ quo inferius lingua cõnectitur maius sit qz debeat. Quod si ita fuerit ex eo parum est incidendum et zegi pulueri zatum immittendum.

¶ De lingua que adeo tumescit vt os egrediatur. Ca. 51.

Cum contingit linguam adeo inflari vt pre magnitudine os egrediatur: fricanda est ex cepis aut ex citri acetositate: aũt cũ ribes: aut ex granato acetoso donec saliua multa ab ea profluat. Hoc nãqz modo detumescet et ad primam redibit mensuram. Si autem non sufficit: fiat fricatio ex sale et aceto. ¶ Et si necdum sufficit: fiat minutio ex vtrisqz cephalicis prius et postea ex venis que sunt sub lingua.

¶ De glandula q̃ sub lingua nodatur et vocatur ranula. Ca. 52.

Cum sub lingua glãdula nociua fuerit in principio ex sale armoniaco et gallis fricanda est. Si aũt vetusta fiat: ex medicamine gingiue sanguinolente fricanda est quod est medicamen acutum. Eger autem acetum et salem in ore teneat.

¶ De apostematibus accidentibus in lingua. Ca.53.

Ista eisdem sunt curanda: ex quibus colas quas supranominauimus & sinantia sanantur.

¶ De sinantia. Ca.54.

Cum in glutiẽdo sentit angustia adest passio q̃ sinantia vocatur. Cui⁹ grauitas vel leuitas ẜm angustie q̃titatẽ deprehẽdi põt. Cũq; cũ traijciẽdi angustia fuerit in facie & oculis rubedo et repletio: in principio curatiõis cephalica flobothomet: & gargarismus ex succo granati muzi cũ carnositate sua fiat: aut ex rob mori de seni. Et post hoc fiat gargarismus cũ aq̃ rosata in qua sumach fuerit infusũ. Q̃d postq̃ p tres dies sic factũ fuerit: & vẽter ex succo fructuũ sicut prunoꝝ tamarindi cassie fistule & tereniabin solutus fuerit: fiat gargarism⁹ ex apozimate ficuũ citrinaꝝ & passulaꝝ: ãt ex medulla cassiefistule cũ ydromelle. Q̃d si passio inueterauerit: ex gargarismis & insufflatiõe fortiũ medicaminũ q̃ dicturi sum⁹ curanda erit. Si aũt in facie nõ fuerit rubedo: fluxeritq; ab ore saliue multitudo & eger fuerit humectatus: in principio soluatur venter ex cochijs: & fiat enema ex clysteri acuto quod in.c. de appoplexia nominauim⁹. Cũ tñ passio iceperit fiat gargarism⁹ ex sirupo acetoso: ãt cũ ydromelle & pipere & oximelle & deinde ex almuri nabati. Fiat etiam gargarismus ex ydromelle & sinapi. De his preterea q̃ male sinantie cõferunt: est vt ex venis que sunt sub lingua fiat minutio: & vt ventose absq; scarificatione in collo ponantur: & epithimet collũ ex melle anacardino donec vesice in eo generent: & fiat gargarismus cũ sinapi & gutturi fiat insufflatio ex hoc medicamine quod sic fit. Sinapis sal armoniacum piretrũ nitrũ assa piper mentastrũ: sumat: & ex eis cum ydromelle fiat gargarismus.

¶ De tussi. Ca.55.

Cum tussis acciderit: fueritq; aspera & sicca: & cum rubedine et calore: egro muroba violarũ & ptisana tribuẽda erunt: fabas quoq; excorticatas & spinachia cũ oleo de amigdalis dulcib⁹ in comestione accipiat. In ore ẜo semper tenere dz pillulas bichichias. Aque aũt quã bibit sirup⁹ violatus est admiscẽdus. Cõfectio pillularũ bichichiarũ. ℞. succi liquiritie zucchari albi amborum. ana ʒ.x. amidi dragagãti amigdalarũ dulcium excorticatarũ olm. ana ʒ.v. ex eis cũ mucillagine seminis citonij consperis informent pillule. ¶ Quod si cum tussi multũ affuerit sputum q̃d cum expuendo expelli nõ potest: nocumẽtũ infert: sed neq; febris neq; vehemẽs ventris solutio ipsa comitant: ex ijs trociscis dãdũ erit infirmo: qui. ℞. seminis feniculi: seminis apij succi liq̃ritie capilliveneris amigdalaꝝ omniũ partes equales: ex his cum mucillagine semis lini cõspersis informen t trocisci: ex q̃bus.ʒ.iij. tribuantur. ¶ Decoctionẽ aũt qua in hac egritudie vtendum est: in.c. de catarro iã desripsimus: cui tamen.ʒ.v. capilliueneris sunt addende. Q̃d si tussisanti

qua τnociua fuerit adeo vtegrū in nocte dormire nō ꝑmittat: pillu le storacine sunt dāde. q̄. ℞. myrrhe storacis opij oīū ptes equales: informētur ex eis pillule ad lupinorū silitudinē: ex q̄b' vna aut due patiēti tribuātur. In potu vero sumat sirupū de papauere: τ comedat semē albi papaueris cū zuccharo. ¶ Qui hāc ꝓterea patit̄ egritudinē vitet in cōestiōe acetosa salsa pōtica acria atq3 amara.

¶ Suffumigū ad antiquā tussim τ sputū fetidū: qd. ℞. aristologie myrrhe storacis galbani oīū ptes equales: arsenici rubei ad pōdus oīū: oia puluerizata ex butyro vaccino ꝯspergātur: ex q̄b' magdaleones ad pile ꝑue silitudinē informētur: τ cū necesse fuerit in ieiunio ex vno eoꝝ per traiectoriū suffumigetur.

¶ De asmate. Cap. 56.

Cum aliquis assidue patitur tussim: τ aerē attrahit quēadmodū fit post cursuȝ: aut post vehemētē motū: τ cū iacet supin' est ei deteri': sed cū sedet est ei meli': decoctio ei dāda est: q̄. ℞. ficuū citrinaꝝ. ʒ. x. dactiloꝝ maiorē humiditatē habētiū seminis apij seminis feniculi capilliveneris liq̄ritie ysopi prassij oīū. añ. ʒ. v. coquāt̄ in tribus libris aq̄ dulcis donec redeāt ad vnā τ colētur. De hac vero decoctiōe trib' dieb' egro in potu tribuatur cū pōdere duoꝝ aureorū hui' ꝯfectiōis: q̄. ℞. succi liq̄ritie ysopi capilliueneris oīū. añ. ʒ. x. cordumeni piperis amigdalaꝝ amaraꝝ aristologie rotūde seminis vitice oīū. ʒ. v. mellis dispumati qd sufficit. ¶ Hec em̄ ꝯfectio superfluitates q̄ sunt in pectore mirabiliter expellit: τ est optima. Dāda est itaq3 per hebdomadā vnam continuo.

¶ Deinde eger postq3 cōederit sinapim τ mel: vomere cogēd' est: et vēter ex his pillulis soluend' q̄ recipiūt agarici ordei grana. xviij. colloquintide inferioris grana ordei. vj. elacterij grana. iiij. succi liquiritie. ʒ. v. fiāt ex eis pillule: τ sufficiūt ad dosiȝ vnā. Post hoc quoq3 iteꝝ redeat ad bibēdū ꝯfectionē τ decoctionē sumendum: τ postremo ad vomitum τ ventris solutionē vt prius. Hoc faciēdum est donec eger sanitati restituatur. Interim tamen a cibis grossis τ stipticis τ acetosis abstineat.

¶ De pleuresi. Cap. 57.

Cum aliquis sub costis suis dolorē sentit pūgitiuū: τ ꝓprie q̄n siccā patitur tussim: τ febrit: expedit vt si dolor sup ꝑtē costaꝝ τ furculā tēdit: fiat minutio ex basilica ei' partis in qua est dolor: nisi totum corpus multo sanguine repletū fuerit: tūc em̄ ex latere cōtrario sanguinis detractio faciēda est. ¶ Egritudo quoq3 si iā per aliquot dies a sui principio infestauerit egrum: flobothomia silr a parte dolente facienda est. ¶ Quod si dolor inferius ad partē costaꝝ posterioꝝ tendit: vēter ex decoctiōe quā in capitulo de reumatismo descripsimus est soluendus. Melius tñ est vt flobothomia fiat: deinde aq̄ua ordei cum zuccharo assidue tribuatur. ¶ Et si videris tussim eius vehementis siccitatis: da ei in diluculo oīdie in

lep:deīde da ei ī potu aquā ordei. ¶ Et si eger fuerit debilis nutriat cū pane ⁊ ex zuccharo. ¶ Si aūt fortis fuerit: aq̄ ordei vsq₃ ad diē q̄rtū sufficiet. ¶ Cūq₃ screare ceperit: decoctionē quā in cap. de reumatismo nominauim⁹ quotidie sumat añq₃ aquā ordei bibat dōec sanetur. ¶ Si aūt febris ⁊ acuitas perseuerēt: ⁊ eger in excreatiōe difficultatē patiat: def decoctio quā in cap. de asmate noīauim⁹: qd̄ siliter est faciēdū cū saniei fit excreatio. ¶ Qd̄ si in pricipio passiōis qd̄ excreat nigerrimū: aut valde citrinū appet: ⁊ sic permanserit; et febris nō quieuerit neq₃ calor vsq₃ ad diē septimū timorosuȝ ē. ¶ Et si cū hoc toto aeris attractio nō alleuiet: ⁊ in pectore fuerit oregmō aut in maxillis rubedo: ⁊ in oculis stupor: morti est propinqu⁹. ¶ Si aūt exteri⁹ in latere appuerit rubedo aut apatio: ⁊ cū premit loc⁹ dolet: ponat desuper vētosa aut empl'm ex sinapi ⁊ ficub⁹: ⁊ dimittat ibi donec locus vlceret. ¶ De his ꝟo q̄ ex errore stolidoꝝ ad augmētū nocumenti accidūt: hanc egritudinē patiētib⁹ est: q̄ cū dolor in in pricipio sentit sub costis estimāt grossam fore vētositatē: ideoq₃ electuarium diamuscuȝ aut ei similia egro tribuūt eūq₃ omnino interficiunt. Hec passio vocat birsen: cuius causa est apostema qd̄ oritur interius in costis hyppocundrioꝝ.

¶ De peripleumonia. Cap̄. 58

CUm homini superuenerit febris ⁊ in anhelitu tm̄ patit ꝯstrictionē vt se prefocari putet: ⁊ in maxillis ita vehemēs fit rubedo vt tincte videant: ⁊ anterior pectoris pars dolet: ⁊ tussis adest: ⁊ qd̄ cū excreatiōe emittit existit spumosum: ⁊ in pectore sentit grauitas sine punctiōe ⁊ sine calore: cui oīa hec accidūt acutū in pulmone patit apa: ⁊ vocat hec passio peripleumonia. In principio igitur curationis eius basilica minuenda est: deinde eger ex eis quib⁹ medicatur pleuresis curand⁹ est.

¶ De sanguinis proiectiōe cū sputo sine vomitu ⁊ sine rascatione per os. Cap̄. 59.

CUm sanguis cū rascatiōe aut paruo sonitu q̄ fit sine tussi egredit: nō est egro inde timēdū. Poterit em̄ sanari gargarizādo ea q̄ in cap. de sināntia noīauim⁹: ⁊ regimē subtiliādo. ¶ Cū vomitu quoq₃ si exierit sanguis nō magnū affert timoreȝ. Curat nāq₃ hoc flobothomādo egrū ⁊ si cōederit stiptica sicut sumach ⁊ succ⁹ vue acerbe. In potu p̄terea sumat ex boli armeni gūmi arabici balaustie sanguinis dracōis thuris oīȝ ptib⁹ equalib⁹ dent ex eo. ʒ. iij. cū rob simplici de citoniis. ¶ Quibusdā aūt solet accidere sanguinis exitus cū interpollatiōe: ex quo sentiūt nocumētū imo remediū: ideoq₃ sic est dimittendū. ¶ Qd̄ si cū tussi supueniat sanguinis egressio est timorosuȝ. Est tm̄ incipiendum in curatione egri cum flobothomia ex basilica. Deinde ex trociscis istis in potu tribuendū que. ℞. thuris sanguinis draconis; amboꝝ. an̄. ʒ. iij. ⁊ tertiaȝ. charabe. ʒ. v. ema

tbitisterre sigillate: ābo⁊ꝝ. ān. ℥. x. aluminis. ℥ ij. ⁊. ʒ. balaustie. ℥. iij. opij. ℥. ij. rauetseni. ℥. ij. ex his oib⁹ fiāt trocisci. x. de quib⁹ quottidie vnus in potu sumat cū succo ozimi maioris aut portulace. ¶ Et si egritudo vehemēs fuerit: ali⁹ circa noctē dand⁹ est. ¶ Adiutorio⁊ū quoqꝫ ac coxarū partes superiores sunt ligāde ⁊ extremitates fricāde. ¶ Pect⁹ etiaꝫ p̄cipue si in eo fuerit locus dolens ex trociscis predictis cū aceto ⁊ aq̄ epithimet. ¶ Ettei⁹ preterea cibaria succū vue acerbe ⁊ sumach ⁊ eis similia admixta habeant: ⁊ patiens supinus iacens de terra sigillata aliq̄d post aliq̄d paulatim comedat.

¶ De ptisi. Capl'm. 60.

Cum aliq̄s carniū diminutionē pati videt: post tussim cronica passione ⁊ sputo sāguinis aut saniei ꝑcedente lac asininū in potu tribuat. ¶ Qđ si iueniri nō poterit: caprinū cū pauco zuccharo dādū est. Cū quo ētpanē sepe comedat: ipsūqꝫ quātoplus potest: loco aq̄ in potu sumat. Uinū tamē subtile ⁊ tēperatū aliquādo est tribuendū. ¶ Nutrimētū auteꝫ egri sit ex carnib⁹ auiū et hedina. ¶ Eger p̄terea ān comestionē ⁊ post balneū igrediat qđ non sit calidū sed tepidū: ⁊ in semicupio morā faciat. ¶ Sūmopere vo cauēdū est ne venter soluat. Cui tamē si solut⁹ fuerit: ex hui⁹ pulueris bibitione succurendū est: q̄. ℞. gummi arabici spodij boliarmini seminis mirtini: oīꝫ. ān. ℥. i. fiat ex eis puluis de quo in die. ℥. iij. cū. sirupo de papauere albo āt rob mirtino dent: hui⁹ quoqꝫ pulueris bibitio omnib⁹ ventris ꝯstrictione indigentib⁹ q̄ tussim patiunt remedium affert. Cui plerumqꝫ adduntur xilocaracte de syria et bdellinm de mecca. ¶ Quod si lac egro febrem generauerit auferendum est ei lac: ⁊ ptysana quousqꝫ febris recedit danda Deinde lac ei denuo tribuendū. Et si febris iterū redierit remoto lacte ptisana est danda. Post cui⁹ recessionē vt pri⁹ ad lac est redeūdū. Hoc aūt semꝑ est faciendū cū necessitas viget: ⁊ summopere custodiendus ne soluat.

¶ De tremore cordis. Cap. 61.

SI cū cordis tremore fuerit pulsus velocitas ⁊ febris: eger ex basilica est minuend⁹: ⁊ trocisci cāphorati cū succo malo⁊ū aceto sorum in potu sunt tribuendi que. ℞. spodij seminis cucumeris citrulli endiuie lactuce portulace rosarum sandali albi omnium partes equales: et pro vnoquoqꝫ pondere aurei vnius ex eis sumatur cāphore trium granorum ordei pondus: ex quibus cum succo maciano⁊um confectis fiant trocisci. de quibus in potu quotidie vnius aurei pondus quaqꝫ die tribuatur quod per duas hebdomadas fieri conuenit. ¶ Si autem hec non suffecerint: lac de quo butyrum sit extractū ad bibendum detur. Ipse vero nutriatur ex pullis cum aceto ⁊ succo vue acerbe ⁊ ex acetoso. Syrupum preterea acetosum de zucharo factum bibat.

¶ Si autem cum cordis tremore non fuertt febris: trocisci muscati

in potu sumāt.q̄. ℞.masticis spice xiloaloes cinamomi gariofilo rū gallie muscate nucis muscate cubebe cardamomi maioris ꝛ ib, lobe corticis citri oīū añ.pōd⁹ vni⁹ aurei:musci sexta.ʒ.i.ex bis oīb cū vino redolente ꝯspersis fiant trocisci.Ibi aūt trocisci ꝯferunt sin copi ꝛ tremori cordis.¶Electuariū dyamascū qd̄ ad sincopim et tristitiam ꝛ cordis tremorē ꝛ tediū faciēs. ℞.masticis cinamomi seminis ozimi maioris seminis ozimi gariofilati seminis mellisse se minis sisimbrij seminis sansuci macropiperis omniū partes eq̄les ex quibus omnibus puluerisatis.ʒ.x.sumant margaritaꝝ minuta rum coralli rubei charabe sete crude been albi ꝛ rubei folij: oīum añ.ʒ.x.musci tubapirici corconij puri.ʒ.v.ꝯficiātur cū melle de mu raba chebuloꝝ.Hoc ei electuariū ad frigiditatem stomachi ꝛ dige stiue egritudinem optimū existit.

¶De passione colerica. Cap.62.

Cum paru⁹ dolor pūctio ꝛ tristitia alicui supuenerit:affuerit cum ea vel post ipsā vomit⁹ ꝛ vētris solutio:aq̄ calida multo tiens ꝯtinue in potu tribuat.Et si adhuc ꝑseuerauerint vomit⁹ et vētris flux⁹:aq̄ calida iterū det:sedabit em̄ passio.¶Cū aūt egritu do quieuerit:eger balneū ingrediat:in quo ꝑ vni⁹ hore spaciū more tur.Egressus autē de balneo leui alatur nutrimento:deide dormiat ¶Sed licet vomit⁹ ꝛ vētris fluxus vehemētes fuerint ꝛ sint boma ta terrefacientia supuenerint:nō tn̄ est timēdū:imo cū medicamini bus q̄ ego nominabo succurrendū.¶In ꝓncipio itaq; trocisci de olibano cū aq̄ ꝛ niue ꝛ rob granatorū dent semel ꝗ itē etiā sunt dan di si vomit⁹ nō cessauerit.Duoq; adiutoria ꝛ coxe in supremis par tib⁹ ligent ꝛ aq̄ in niue infrigidata suꝑ crura ꝛ pedes fundat ꝛ in ipsā etiā mittātur.¶Uenter quoq; ex sādalis rof.cāphora gallia aq̄ rosata ꝯspersis epithimet ꝛ pānus aqua rosata in niue infrigi data infusus desuꝑ ponat:qui postq̄ tepefact⁹ fuerit est remouēd⁹: ꝛ ali⁹ vt pri⁹ desuꝑ mittēdus.¶Ad potādū aūt paulatim tribuatur vinū vet⁹ tēperatū cum rob granatoꝝ:ꝛ quādo vomuerit iterū tri buat.¶Panē q̄q; in succo granatoꝝ infusū cogēd⁹ est sumere cum vino ꝛ comedere.Quē si vomuerit:iterū dā d⁹ est donec q̄escat.Qd̄ si sincopis supuenerit musc⁹ cū vino dare ꝯueniens est:vim iferēdo.Et succus carnis hedine ꝛ pulline cū pauco citonioꝝ succo in vino mix tus in potu est tribuēd⁹.Pulli ꝑterea sunt assandi:ꝛ añ nares ipsi⁹ discerpēdi Th⁹ etiā dādū est vt ipsū masticet ꝛ paulatim traijciat. Et postremo bolū corascenū cū cāphora ꝯditū tribuat.¶Quicq̄d autem de huius passionis cura nunc vsq; diximus donec vomitus sedetur:et stomachus cibum recipiat fieri conuenit.Postquam ve ro stomachus ipsius recipere cibum poterit:nutriendus est eger: et parum vini veteris bene redolentis in potu sumat ꝛ dormire icipiat Trocisci de olibano ad vomitū dicti. ℞.boli corasceni thuris am

borum.an.ʒ.x.cucube cardamomi ambor.an.ʒ.ij.ɀ.5.caphore gal lie gariofilo.oim.an.sextam.ʒ j.fiant trocisci pondere aurei vnius. Hi enim vomitui multum conferunt.
¶ Rob de granatis: succus granatorum acetosorum sumatur ɀ p noctem vnam aut amplius dimittatur: donec quod grossum est in fundo resideat. Deinde coquatur ɀ dispumetur donec iuleb similitudinem habeat: in quo ab igne deposito adhuc tamen calido mente viridis stipites mittantur ɀ in ipso mane re dimittantur quousque infrigidetur. Cumque infrigidatum fuerit: extrahantur Ad cuius similitudinem sirupus de cytoniis ɀ sirupus de malis macianis fie ri conuenit. ¶ Si autem vomitus hora aliqua nimis inualuerit ɀ superflue rit: magna ventosa stomacho supponatur.

¶ De his que confortant stomachum et ciborum perficiunt digestionem. Ca.63.

CUm stomachi debilitas cum pauca siti: ɀ tarda cibi a stomacho descensione ɀ acido ructu fuerit: fuerintque oia accidentia hec parua: neque fuerint vetusta: stomachus cum trociscis de rosis erit curan dus. De quibus eger quotidie in mane pondus aurei vnius ɀ.5.cum vnc. j.decoctionis de seminibus sumat.
¶ Decoctio autem de seminibus hec est. sumatur ciminum nabati ɀ ameos: et bulliant in miua donec aqua fiat rubea: de qua preterea cum trociscis de rosis vt predictum est in potu tribuatur.
¶ Trocisci vero de rosis sunt: qui. ℞.pulueris rosarum rubearum.ʒ.iij.xiloa loes spice masticis xilocassie squinanti cinamomi absinthij oim an.ʒ.j. conspergantur ex vino veteri ɀ informentur trocisci. ¶ Nutriatur vero ex his que cito digeruntur ɀ paucorum sint humorum ac paucarum superfluitatum que etiam ex redolentibus ɀ seminibus sint condita sicut sunt calagie ɀ mutagenat. ¶ Ipse quoque ante comestionem multo vtatur exercitio ɀ aquam minus solito bibat ɀ post comestionem multum dormiat. ¶ De vino quoque veteri ɀ puro parum bibat: totamque nutricationem minuat. ¶ Quod si hec accidentia vetusta fuerint electuarium diacimini: electuarium diaolibani: amborum.an.vnius aurei pondus cum vnc.vna veteris vini puri in potu sumatur. Regi men autem eius sit vt prediximus.
¶ Electuarium diaciminum. ℞.cimini carmeni.ʒ.c. zinziberis.ʒ.xx. pi peris.ʒ.x.foliorum ruthe hauracb panis amborum an.ʒ.x. Hec oia cum mel le dispumato conficiantur ɀ detur de hoc electuario si venter strictus fuerit. Quod si solutus fuerit venter electuarium diaolibanum est dandum. Cuius descriptio in capitulo de ventris solutione continetur. Si autem non suffecerit squama ferri cum vino tribuatur.
¶ Scoria autem ferri hec est. ℞.seminis apij seminis feniculi anisi ci mini ameos aniudem origani chesim carui seminis coriandri melano piperis macropiperis cinamomi thuris spice gariofilorum nucis muscate ciperi zinziberis omnium an.pondus aurei vnius scorie au reos.x.omnibus sexcuplum vini addatur: ɀ coquatur donec ad medie tatem redeat et coletur: deinde eger de hoc sirupo postque colabitur pondus.ʒ.xx.quotidie bibat ɀ nutricationem alleuiet quod per tres

hebdomadas facies caueat sibi ab acetosis et a fructib' recetib' et ab aqua frigida: vinum vero mensurate bibat.

¶ Emplastru stomachum confortans et calefaciens. R. storace spica squinantu absynthium calamu aromaticum masticem. Ex his cum vino veteri et succo citoniorum conspersis: emplastrum super stomachum ponatur.

¶ Ad hoc preterea confert vt stomachus fricando inungatur ex oleo quod fit de spica nardi et cipero: et vt lana carminata in predicto oleo calefacto inuoluta super stomachum ponat et cu pano liget. Eger quoq vinum vetus bibat: aut miuam: aut idromel.

¶ Miua aut hoc modo fiat succus citonioru maiorum sumat: et p die et nocte vt residere possit dimittat et coletur. Deinde eius qd clarum est partes due sumatur: zucchari pars vna: vini veteris vna et incipiat coqui suauiter et dispumari donec in iulep similitudinem transeat: postea pro vna aqua libra ex toto sumatur zinziberis spice, cinamomi gariofi. omnium ana. ʒ.i. masticis. ʒ.ij. omnia hec puluerizata in panno ligentur et intus dum calidum est mittantur: et cum infrigidari ceperit. pannus extrahatur et exprimantur: deinde sirupus recondatur. ¶ Quod si digestiue debilitas fuerit cum multa siti et paucorum ciborum appetitu et fetido ructu: sirupus acetosus de citonijs bibatur.

¶ Sirupus acetosus de citonijs. R. succi citroniorum acetosorum partem vnam zuccari albi parte vna aceti clari quarta partem vnius coquant omnia simul donec ispissentur. Est aut sirupus iste stomachi confortatiuus et ad suas peragendas actiones iuuatiuus et vehementiam inflamationis et incensiois que in eo est sedat. ¶ Egri vo nutricatio sit res in qua simul cgregantur acetositas et stipticitas vt est caro cu succo vue acerbe cocta et cu malis macianis similiter cocta: et cu ribes et frigida ex albulem et amososi et illis similia ex cibis.

¶ De isto preterea detur puluere pluries vt transglutiat: qui. R. rosarum rubearum. ʒ.x. spodij. ʒ.iij. seminis coriandri. ʒ.v. dosis eius ʒ.ij. cum succo granati muzi et cu sirupo acetoso de citonijs. ¶ Si autem cum hoc quod diximus fuerit in corpe extenuatio et inflamatio: egro lac et aqua ordei dada sunt. ¶ Ipse quoq ex herbis humectantibus est nutriedus vt sunt lactuce malue cucurbite citruli carnes hedorum et agnorum lactantium et pisces recentes.

¶ Balneum preterea anteq comedat et postq comederit et tinam quotidie ingrediatur et vinum clarum valde temperatum bibat: et assidue vtatur quiete: et motum exercitium vitet: sitq totum eius regimen vt eius qui corporis grossitiem adipisci desiderat. Et si cu hac dispositione inflammatio fuerit et incensio vehementissima stomachus ex rebus frigidis erit liniendus et aqua ordei danda. Sitq eius regimen vt ethicam habentis.

¶ De dolore et apostemate stomachi. Ca. 64.

SI cū dolore stomachi adsunt tribulatio et nausea: egro aq̄ tepida i potu est tribuēda: et vt vomat p̄cipiēdū. Et si hoc nō suffecerit vēter ex hiera pigra soluat: q. ℞. pulueris rosarum rubearum spice masticis xilobalsami carpobalsami cinamomi xilocassie assari oīm an̄. ʒ.ss. aloes scotrēsis duplū oīm qd̄ bn̄ tritū cū alijs misceat medicinis tritis: et cū pāno sericino subtilissimo cribellatis: quarum trituratio cū aloe secundo iteret. Cui⁹ dosis sit a pōdere duorum aureorum vsq; ad. ʒ. ij. ¶ Egro quoq; quotidie det panis in vino et succo mali granati infusus: et in sirupo acetoso de citonijs. ¶ Quod si cum dolore fuerint ructuū multitudo et extensio atq; singult⁹: egro electuariū diaciminum et de calamento et alie confectiones que ventositatem dissoluere cōsueuerunt q̄ in capitulo de colica nomina bim⁹ dāde erunt. ¶ Cibaria ṽo ei⁹ sint calagi et mutagenat cum seminibus: vini veteris puri parum bibat et vtatur motu et ingrediat balneū. Stomachus quoq; ex oleo de neriden vt diximus in panno inuoluto vaporetur.

¶ Si aūt cū dolore stomachi fuerit febris et apostema manifestū et cuz tāgit sentit calidus: eger prius ex basilica flobothomet et loco dolēti duo supponant sandali et rose et cāphora cū aqua rosata et succo citoniorum. ¶ Nutrimētū ṽo ei⁹ nō sit nisi sola ordei aq̄: et custodiat a carne et vino et confectiōib⁹ q̄ de melle fiūt: et bibat succū granatorum muzorū et hoḿ fructib⁹ frigidis. ¶ Cūq; caloris vehemētia sedata fuerit: egro cassia fistula in succo endiuie dissoluta et bullita ac dispumata ad bibēdū det. ¶ Cū aūt egritudinis dies elōgati fuerint: et calor oīno q̄euerit si remāserit apa cū duritie: ex hoc emplastro epithimet loc⁹ qd̄ ℞. violarū siccarum. ʒ. x. rosarum rubearum. ʒ. ss. spice odorifere masticis ambo an̄. ʒ. iij. ciperi squināti calami aromatici omnium an̄. ʒ. ij. farine fenugreci. ʒ. xx. florum camomille: seminis maluauisci albi farine ordei oīm an̄. ʒ. x. conspergantur omnia ex mucillagine seminis lini. Deinde locus ex oleo de neriden tepefacto inunctus emplastret ex predictis p quattuor horas anteq; comedat. Et postq; cibus fuerit digestus: et stomachus fuerit euacuatus: ex oleo de neriden cum lana vt diximus vaporetur.

¶ Cōfectio olei nardini simplicis. ℞. olei de ben. lib. I. spice vn. ss. masticis costi ciperi squināti calami aromatici omniū an̄. octauā vncie vni⁹. oīa hec puluerizata in p̄dicto oleo posita ad solem p hebdomadaz vnā vasis ore clauso dimittant: deinde colent et exprimant feces: et scophe que in manibus remāserint emplastris admisceant: optime enim erūt. ¶ Cum autem apostema in stomacho inueterauerit: trocisci de spica erunt dādi: qui. ℞. florum squināti xilocassie rauetseni calami aromatici spice oīm an̄. ʒ. iij. croci myrrhe anisi costi piperis omniū an̄. ʒ. I. bdelij varij. ʒ. iij. masticis. ʒ. ij. armoniaci. ʒ. I. informentur trocisci: quorum vnusquisq; vnum ponderet aureum: ex quibus vnus quotidie cum vino cocto detur.

¶ Emplastrum quoq; istud fiat: qd̄. ℞. bdelij mollis. ʒ. x. armoniaci

ℨ.v.feminis bē.feminis apij amboꝝ an̄.ℨ.x. ſpice maſticis nigri: am borum an̄.ℨ.v.cere.ℨ.iij.olei de neridem.ℨ.xv.gumme in vino diſſoluā tur: deinde omnia coniungantur: et fiat ex eis emplaſtrum. ¶ Ad do lorem tamen ſtomachi et epatis curandum medicus valde erudi tus eſt neceſſari⁹: qui ipſorū diligenter attendat diſpoſitiōes. Nos tamen aggregatiōes ⁊ ſummas ad hoc conferētes iaꝫ diximus, lꝫ in quantum potuimus in hoc abbreuiauimus ſermonem.

¶ De ſingultu. Ca.65.

CUm ſingultus poſt groſſi cibi comeſtionem: aut vini valde tem perati bibitionem ſuperuenerit: aqua calida in qua ciminum et menta et mentaſtrum ⁊ parum thuris bullierint: multotiēs in po tu erit ſumenda: ⁊ eger vt dormiat eſt precipiendum: et venter vapo randus: ⁊ ieiunandum eſt ei. ¶ Cum autem per multos dies a come ſtione abſtinuerit: iubendus eſt balneū ſepe ingredi. Deinde paucis cibis deſiccantibus tamen eſt alendus ſicut ſunt calagie ⁊ mutage nat cum ſeminibus ⁊ vini puri parum in potu tribuendum. ¶ Et ſi hec non ſuffecerint: trociſci iſti dandi ſunt qui dicuntur trociſci de thure: ⁊. ℞.thuris.ℨ.5.enule.ℨ.iij.mentaſtri foliorum rute ſicce am borum an̄.ℨ.ij.ſeminis nemen.ℨ.iij.⁊.5. informentur ex his trociſci pondere vnius aurei: ex quibus vnus in die cū apozimate cimini tri buatur. ¶ Quod ſi ſingultus poſt febrem acciderit: fueritqꝫ cuꝫ eo tribulatio: aut nauſea: aut ſitis: aut in ore ſiccitas: aqua calida egro multotiens danda erit: non tamen repente ſed paulatim.

¶ Et ſi ſedatus non fuerit: aqua ordei cum oleo de amigdalis dul cibus detur. Spondiles quoqꝫ colli et dorſi ex oleo tepido inungā tur et fricentur: et mucillago pſilij cū iulep et ſucco granati in potu tribuatur. ¶ Singultui preterea et ſternutationi confert retinere anhelitum.

¶ De canino appetitu. Ca.66.

CUm aliqͥs famē aſſidue patit̄: ⁊ cib⁹ poſt comeſtionē adeo gra uat eū: vt aut vomere aut ꝑ inferiorē regionē ipꝫ eijcere cogat̄ rizi dādū eſt ei: qđ dū coquit̄ ex liquore q̄ fluit ab agno q̄ in furno aſ ſatur impinguatur ⁊ cauda ⁊ ei ſimilia: necnō ex oī cibo qui vnctuo ſus eſt. Et vinū vet⁹ purū dādū eſt: de quo quātū poterit bibat. Dein de precipiēdū ei eſt vt euomat: ⁊ hoc regimine ꝯſeruādus eſt donec ſa netur. ¶ Quod ſi neqꝫ cibus eum grauat: neqꝫ ipſum euomit: neqꝫ ꝑ receſſum expellit: carnes vaccine ſunt dande et frumentum coctum vt puls ⁊ rizi cum lacte et aquam frigidam in potu ſumat: et in ae re frigido moretur. ¶ Hac autem egritudine laborans nil aceto ſum et ſtipticum neqꝫ acutum comedat: ſed dulcibus ⁊ vnctuoſis ſo lum vtatur.

¶ De dolore epatis. Ca.67.

CUm qͥs male fuerit colorat⁹ ⁊ cū hoc malā habuerit formā: ha bueritqꝫ dolorē i dextro latere apꝰd coſtas poſteriores: ⁊ fuerit ei⁹

malus color citrin⁹: et fuerit cũ hoc in ore siccitas: et sitis vehemens: aqua ordei et succi herbarũ vt endiuie et solatri et cuscute cũ sirupo acetoso ex zuccharo albo facto in potu tribuant.

¶ Emplastrũ quoq; ex duob⁹ sandalis et rosis et cãphora et aq̃ rosata cũ pãno lineo loco supponat. Qđ hoc modo fiat: pãn⁹ ĩ pdictis involut⁹ supponat: cũq; tepere cepit: remoueat: et ali⁹ loco ei⁹ apponat ¶ In potu p̃terea sumat granatorũ succũ et robub qui infrigidare ꝯsueuerũt. ¶ Hic quoq; a vino et a ꝯfectionib⁹ q̃ de melle fiũt sibi caueat et a cibis calefacientib⁹: et sumat trociscos de berberis: q̃. R. succi berberis. ʒ. v. seminis endiuie citrulli seminis portulace seminis omnium. añ. ʒ. iij. rosarũ. ʒ. ij. rauetseni. ʒ. i. spice. ʒ. ß. Informentur trocisci pondere aurei vnius: ex quibus detur vnus cũ sirupo acetoso de zuccharo aut cum succo granati. ¶ Venter quoq; si necesse fuerit cum succo fructuum soluatur: vt sunt pruna et tamarindi: et zuccharo albo. ¶ Quod si malus color q̃ est cum dolore capitis fuerit albus medius videlicet inter eum qui est cum fluxibilitate et eũ q̃ est cũ tumore: fuerintq; cũ eo vẽtris solutio et palpebrarũ atq; extremitatũ tumor: trocisci de rauetseni cũ sirupo acetoso de melle in potu dandi sunt: qui. R. masticis succi eupatorij succi absynthij seminis feniculi: anisi omniuz ana. ʒ. ij. rauet. ʒ. x. informent trocisci pondere aurei vnius: ex q̃b⁹ vn⁹ in potu oĩ die tribuatur. ¶ Sumantur p̃terea spica mastix ciperũ squinãtũ calam⁹ aromaticus croc⁹ myrrhadeiñ myrrha et mastix ĩ vino dissoluta cũ alijs miscea nt: et ex eis emplastrum epati supponatur. ¶ Eger vero a cibis grossis et frigidis abstineat. ¶ Si autem hec non suffecerint: trocisci de lacca cũ apozimate de radicibus sunt dandi. Trocisci aũt de lacca sunt qui. R. lacce rauetseni amborum. añ. ʒ. iij. spice seminis apij ameos masticis squinãti seminis iuniperi amigdalarũ amararum costi amari rubee succi eupatorij assari aristologie rotũde gentiane oim. añ. ʒ. i. et. ß. Informẽtur ex his trocisci põdere vni⁹ aurei ¶ Apozima de radicibus. R. corticis radicum apij feniculi ãborũ añ. ʒ. x. seminis apij seminis feniculi floris squinãti ameos omniuz añ. ʒ. ß. rosarum rubearum spice odorifere amborum. añ. ʒ. iij. coquantur in lib. i. aque donec ad tertiam redeat: et detur in potu cũ predictis trociscis. ¶ Si autem apostemata in epate fiant: eorum cura erit vt apostematum que in stomacho generantur.

¶ De icteritia. Cap. 68.

Si cum icteritia fuerit febris: succus endiuie et solatri et aqua ordei egro in potu tribuatur. Ipse quoq; ex cucurbita et crisolocãna et citrulis et his similibus herbis frigidati attinentibus nutriendus est et si rupum acetosum ex fortissimo aceto ĩ potu sumat ¶ Epati preterea emplastrum ex duobus sandalis est superponendũ: et vẽter ex succo prunorũ et zuccaro soluendus. Que si nõ suffecerint: trocisci de cãphora cum succo granatorum dandi sunt.

¶ Trocisci de cāphora. ℞. zuccari spodij rosarū rubearū oīum añ ℥. iij. seminis endiuie semis citrullorū cucurbite lactuce portulace seminū ex oībus sādalis rube oīu; añ. ℥. j. Informenť ex his trocisci pōdere. ℥. ij. ex q̄b⁹ quotidie vn⁹ cū sexta. ℥. vni⁹ de cāphora deť. ¶ Si aūt eger venas habuerit plenas: fueritq̧ diu ex quo minut⁹ non fuit flobothomeť. ¶ Qđ si icteritia fuerit sine febre: vēter ex his pillulis soluať: q̄. ℞. aloes. ℥. j. scamonee quarta. ℥. j. agarici partes duas. ℥. vni⁹: succi eupatorij tertia. ℥. j. ex his cū succo endiuie ꝯfectis fiant pillule: sufficient ad dosim vnā. Deīde dētur trocisci de lacca cū apozimate de radicib⁹. ¶ Si aūt icteritia in oculis remāserit: eger fortissimū acetū paulatim olfaciat: ꝛ balneū ingrediatur. ¶ Ei⁹ quoq̧ oculis q̄ icteritiā cū febre patiť aq̄ rosata immittēda est. ¶ Icteritie, p̄terea valde ꝯfert: vt eger p tres hebdomadas serum bibat.

¶ De ydropisi. Ca. 69.

Cum vēter post epatis dolorē ꝛ febres augmētari ceperit: ꝛ qđ est ab vmbilico vsq̧ ad femur exteri⁹ ꝑminuerit: ꝛ cutis q̄ ibi est subtiliari ꝛ albere visa fuerit: ꝛ cū vēter mouetur: auditur ꝛ sonitus q̄si aq̄ i vase nō pleno mote. Et si cū his vrina fuerit rubea: parua habēda est fiducia: ꝛ ꝓprie si v̾tutis nō affuerit fortitudo. His tamen si v̾tus fuerit fortis: ꝛ vēter vehemēter siccus pillule de rauet q̄ recipiūt mezeron sunt dāde. ¶ Pillule aūt de rauet sunt q̄. ℞. rauet seni succi eupatorij. seminis endiuie: oīum añ. ℥. iij. agarici. ℥. v. mezeriō. ℥. x. fiāt ex his pillule q̄rū dosis sit. ℥. ij. ʒ. ex q̄b⁹ quaq̧ hebdomada dosis vna sumatur.

¶ Quod si v̾tus debilis fuerit: trocisci de mezeriō sunt dādi. q̄. ℞. seminis endiuie. ℥. x. mezerion. ℥. j. ꝛ duas tertias: aggarici succi eupatorij: similiter tantundem rosarum seminis citrullorum amborum añ. ℥. ij. ꝛ. ʒ. ex his omnibus fiant trocisci. x. de quibus vnus in die cū syrupo acetoso de zuccharo dandus est. ¶ Si autem venter fuerit solutus: dentur trocisci de berberis cum syrupo acetoso. ¶ Eger quoq̧ nutriatur ex cibregi: ꝛ bibat sirupū acetosum de citonijs. Et si ventris solutio vehemens fuerit: citoniorum rob solum dandum est. ¶ Si autem cum hac passione non fuerit vrina rubea neq̧ calor pillule iste dande sunt que. ℞. mezerion serapini amborum. añ. ℥. ʒ. salisindi fimi columbini amborum. añ. sextam. ℥. j. Pillule enim iste aquaz vehementer expellunt: ꝛ descendere faciunt. Trocisci p̄terea de lacca cum apozimate de radicibus dandi sunt.

¶ Emplastrū ascliti ꝯueniens. ℞. farine ordei cyperi stercoris ouini veteris baurach boliarmeni omniu; partes equales. Ex his omnibus tritis fiat epithima super ventrem. Hui⁹ namq̧ proprietas est aque magnam partem exiccare. ¶ Quod si in palpebris ꝛ extremitatibus fuerit apostema molle: ꝛ testiculi apostemātur: faciesq̧ ac totum corpus mollicie quadam teneatur: erit tūc hydropis species q̄ hyposarcha nominať. Egro itaq̧ hac laboranti: trocisci de

laccacũ apozimate de radicib⁹ sunt tribuẽdi: ꝛ vẽter quaq₃ hebdomada ex pillulis de reubarbaro est soluend⁹: ꝛ patiẽs in harena calida sepeliend⁹. Et preterea est precipiẽdũ vt exercitio vtat: ꝛ famẽ ac sitim sepe patiat. ¶ Si vo vẽter inflat⁹ ac tẽsus fuerit: ꝛ cũ pcutit sonitum reddit vt tympanũ: hydropisis species adesse significabit: q̃ tympanites dicit. Quam q̃ patitur a comestiõe olerũ abstinere oꝫ atq₃ eoꝝ oim que ventositatis sunt generatiua. Venter quoq₃ omni die ex panico est vapoꝛand⁹: ꝛ ventose super ventrẽ ponende: medicamina tumoꝛẽ dissoluentia danda sunt: vt dyaciminũ electuariũ de baccis lauri quod in cap. de yliaca nominabim⁹. Eger preterea exercitio vti assuescat: ꝛ famem pati: ꝛ ex collirijs q̃ vẽtositatẽ dissoluũt: quoꝝ faciem⁹ mẽtionẽ sibi subijciat. Venter quoq₃ cũ mantili donec incipiat rubere fricet: ꝛ ex oleo rutaceo clysterizetur.

¶ De doloꝛe splenis. Cap. 70.

SI cum doloꝛe splenis fuerit caloꝛ ꝛ vrine rubedo ꝛ febris: eger ex his trociscis sumat. Trocisci de agno casto. ℞. seminis agni casti tamarisci seminis amboꝝ. an̄. ʒ. x. seminis endiuie seminis portulace amboꝝ: an̄. ʒ. v. ex his fiant trocisci: de quib⁹ quotidie detur vnus cum sirupo acetoso de zuccharo: cui⁹ pondus sit. ʒ. iij.

¶ Eger vero si replet⁹ fuerit ex saluatella que est in sinistra manu flobotometur. Splen quoq₃ ex frusto filtri aceto calido ĩfusi ẽbrocetur ꝛ obseruetur a rebus dulcib⁹ ꝛ cibis grossis. ¶ Qd̄ si cum predicta egritudine non fuerit caloꝛ: egro trocisci de capparis dandi sunt q̃. ℞. coꝛticis radicũ capparis seminis agni casti amboꝝ ana. ʒ. x. scolopendrie. ʒ. vij. aristologie longe folioꝝ ruthe seminis nasturtij acoꝛi nigelle oĩꝫ. an̄. ʒ. iij. armoniaci. ʒ. iij. armoniacũ in aceto dissoluat: ex quo cetera ꝯficiãtur: ꝛ infoꝛmẽtur ex eis trocisci põderãtes. ʒ. ij. ex quib⁹ vnus cũ sirupo acetoso de melle: ꝛ apozimate de radicib⁹ in potu sumatur. ¶ Si autẽ splen tensus fuerit: ꝛ cũ p̃mitur auditur sub eo rugitus: ex predictis trociscis cũ apozimate de radicibus est dandũ: ꝛ vinũ vetus bibendũ: ꝛ potus a que minoꝛetur quantum plus possibile fuerit.

¶ Emplr̄m ad duritiẽ ꝛ ventositatẽ q̃ est sub splene. ℞. folioꝝ ruthe ʒ. x. baurach mentastri sicci amboꝝ. an̄. ʒ. iij. armoniaci. ʒ. viij. armoniacum veteri vino dissoluatur: ex quo cetera ꝯficiãtur: ꝛ fiat ex eis emplastrum quod loco superponatur.

¶ De colica. Cap. 71.

SI cũ doloꝛe ventris fuerit ipsi⁹ constrictio ꝛ nausea: sed neq₃ caloꝛ fuerit: ea egro dãda sunt q̃ ventrẽ sine vomendi desiderio soluãt: vt est electuariũ de gallia qd̄. ℞. masticis gariofil. zinziberis melanopipis macropipis cinamomi nucis muscate gallie oim an̄. ʒ. x. scamonee. ʒ. x. postea exprimãtur cytonia acetosa ꝛ recẽtia: ꝛ succ⁹ eoꝝ cũ eiusdẽ quãtitatis melle misceat ꝛ coquatur vsq₃ ad spis

ntudinē paulatim: ꝛ ꝯficiat̄ ex eo medicamē qđ tm̄ eiusdē sit quātitatis cuiꝰ species sunt: cuius dosis sit a duabꝰ.ʒ.vsq₃ ad.ij.ꝛ.ʒ.

¶ Quod si nausee vehemētia nō fuerit: neq₃ eger medicinas vomuerit: pillule iliatice sunt dāde.q̄. ℞.colloquitide: serapini: amboꝝ.an̄ ʒ.x.scamonee.ʒ.iſſ.ꝛ tertiā. Informent̄ pillule: de quibꝰ vnius aurei pōdꝰ est dādū. Velociter em̄ passionē dissoluūt iliacā. ¶ Si vero passio iliaca difficilis fuerit neq₃ medicamina vētris solutiua ei ꝯtulerint: hoc suppone colliriū: qđ. ℞.salis panis.ʒ.x.colloquintide iteriozis scamonee amboꝝ.an̄.ʒ.ij.ꝛ.ʒ.fiant ex eis collíria lōga ꝛ supponat̄.

¶ Et si nō ꝯtulerint: ex enemate leui clysterizet̄ qđ. ℞.ficꝰ citrinas quīq₃ furfuris quātū manu vna capi pōt maluauisci. M.i.hec i pāno ligata: ꝛ side folia.x.in duabus libris aque coquātur donec ad vnā redeant deinde colet̄: ꝛ ponat̄ super eam baurach pōdus aurei vniꝰ: olei sisamini.℥.j.ꝛ fiat clystere ex eo. Si quis aūt fortiꝰ ꝛ acutiꝰ facere voluerit: pondꝰ aurei vniꝰ de collirio qđ prius diximꝰ admisceat. ¶ Clystere vehementer soluens quo tunc vtendū est cū medicamina nō ꝯferunt: neq₃ vēter soluit̄. ℞.colloquintide interioris.ʒ.x.centauree.ʒ.v.bucbozmariem arthanite amborum.ana.ʒ.duas. mentastri ruthe origani omnium ana. Manipulum vnum omnia in tribus libris aque donec ad duas tertias libre vnius redeāt coquantur ꝛ colentur: deinde dissoluantur in ea allhitran mellis amborum: ana.ʒ.iij.castorei serapini oppoponacis collirij qđ prediximus oīm.an̄.ʒ.ij.misceant̄ oīa: ꝛ dū tepidū est: fiat ex eo enema: ꝛ si squibale nō exierint iteret̄ clystere donec exire vident̄. Hoc nāq₃ clystere administrari dꝫ cū res fortissima est ꝛ pessima: ꝛ in colica mala ꝛ est illa in q̄ sit nausea valde vehemens ꝛ inferiꝰ nihil egredit̄.

¶ Huic p̄terea egritudi q̄nq₃ fetida supuenit eructuatio: ꝛ plerūq₃ stercꝰ per os egredit̄: qđ cū hoc accidit: sepe portendit mortē.

¶ Qđ si cū ventris dolore nō fuerit ipsiꝰ strictura: sed inflatio ꝛ rugitus ac tensio in vētre existūt: ꝯfectio de baccis lauri dāda est. ℞. folioꝝ rute siccoꝝ.ʒ.x.ameos cimini nigelle hreisin origani carui alexandrini: seminis amigdalaꝝ amaraꝝ melanopiperis mētastri dauci acori baccbaꝝ lauri castorei: oīꝫ.an̄.ʒ.ij.serapi.ʒ.iiij.oppoponacis ʒ.iij.conficiant̄ cū melle eiusdē ponderis cuius dosis sit vt auellana vna aut nabacca multis vicibus cum vncia vna vini calefacti: aut cū apozimate de radicibus. Huic em̄ confectiōi in remouēda ventositate ꝛ dissoluēda nihil equiparat̄.

¶ Hoc preterea suppositorium subijciatur: quod est ventositatis dissolutiuum. ℞.cimini: foliorum ruthe viridis amborum. an̄. M.i.bucbozmariem arthanite amborum.an̄.ʒ.ij.baurach.ʒ.ſ. cōficiantur ex melle: ꝛ supponat̄ cum spongia vel lana. Hoc em̄ dissoluit ventositatem ꝛ inferius expellit. Venter quoq₃ assidue ex pāno calido vaporandus est: ꝛ eger in tinam mittendus. ¶ Si autem

hec nō suffecerint: vētosa cū igne imponēda est: z loc⁹ donec rubere incipiat fricand⁹. Post hec vnctio fieri ꝯuenit ex oleo rutaceo: z ex alijs oleis calidis: z ex eis clysterizādus est eger postq̄ eis admixta fuerit: castorei euforbij amboꝝ. añ. ʒ. ss. Hāc v̄o solit⁹ pati egritudinē: dū sanus est caueat ne vinū aqua mixtū bibat: nec etiā sumat vinū nisi purū z forte: neq̄ aquā multā bibat: z abstineat ab herbis z lacte: z omnib⁹ inflatiuis. ¶ Filoniū faciēs illos cū maximo coartātur dolore: z timetur ne sincopis egro supueniat: vētositatē carminat: somnū ꝑuocat. ℞. piperis ameos folioꝝ ruthe mētastri castorei bacchaꝝ lauri cimini oīm añ. ℥. j. opij mādragore iusq̄ami seminis omniū. añ. ℥. ss. ꝯficiātur cū melle eiusdem quantitatis: detur ex eo pond⁹ vni⁹ aurei. Huic quoq̄ electuario additur plerūq̄ scamonee. ℥. tertia z fit tunc medicamē vētris solutiuū. ¶ Si autē cum dolore etiā febris affuerit: cassiafistula in succo endiuie bullito z dispumato dissoluta egro eſt dāda: z sirupus violat⁹ in potu est tribuendus: z nutriēdus est ex tafea cū oleo de amigdalis dulcibus condita z ex leni clysteri clysterizādus. Cū autē locus doloris in vētre apparuerit grossus: z apostema habens: eger in principio flobothometur: deinde cassiafistula cum succo herbaꝝ sepe danda: z sit cibus eius cuius hic dolor ex ꝯsuetudine accidere solet: tafea vnctuosa cū zucchariro z oleo sisamino: z abstineat a reb⁹ stipticis z acetosis z cibis grossis z ventrē stringentib⁹. Qui aut cū hoc dolore vētositatē pati solitus est: cibetur cū kalagie z mutagenat ꝯditis cū seminib⁹: z abstineat ab oleribus z lacte: z ab omnibus que inflāt. Et bibat vinū forte z non viciatum. Aut ydromel cum speciebus que pro condimēto ponuntur: vt piper quas dicemus.

¶ Idromellis cōfectio. ℞. mellis mundi lib. j. aque lib. vj. misceantur z coquātur diu z spumētur bñ donec fiat ad similitudinē iulep. Cunq̄ hoc factū fuerit in vnaquaq̄ lib. ex eo mittantur. ʒ. ij. piperis puluerizati in pāno ligati donec appropinquet finis decoctionis eius: z cum infrigidātur extrahatur pānus z exprimatur: z cū necesse fuerit propinetur. ¶ Cōfert etiā cui hec passio ex vētositate z grossa superfluitate accidere solet: oleū de kerua recēti cū apozimate de seminibus sumptū. ¶ Apozima aūt de seminib⁹ est hoc. ℞. ameos cimini cheisim carui origani nigelle omnium. añ. pugillum vnum. Istis admisceantur aque lib. iij. z coquātur donec redeāt ad librā vnā z mediā. De hoc itaq̄ apozimate sumantur. ℥. ij. quib⁹. ʒ. iij. olei de cherua addantur: z multis dieb⁹ bibātur. Sed si cui dolor iste cū calore superuenerit pruna. xx. z ficus citrine. v. z passularū enucleataꝝ ʒ. v. sumātur z coquātur z colentur: deinde cassiafistula in eo dissoluta coletur: cui oleū amigdalinū admisceatur z sumatur: z ex apozimate qd̄ in capitulo de reumatismo diximus in potu tribuatur. Uenter v̄o si multū fuerit sicc⁹ ꝑdicto apozimati addātur polipodij turbith: amboꝝ. añ. ʒ. ij. z coquantur cū eo: z detur donec vēter soluatur.

¶ Cum autem solutus fuerit: remoueatur pollipodium et turbith.
¶ Electuariū qd vētrem soluens inflationem resoluit: et grauedinē ℞. turbith albi fricati et puluerizati. ʒ. xx. zinziberis. ʒ. x. zuccbari. ʒ. xxx. huius pulueris. ʒ. iij. ad bibendum dentur.
¶ Pillule de quibus cum quis ventrē soluere voluerit vnā sumere debet: que appetitum excitant et inflationē reprimūt: et grauedinem et cibum digerūt. ℞. masticis zinzinberis cinamomi gariofiloꝝ nebe remisk. melanopiperis macropiperis scamonee violaꝝ zuccbari omnium. añ. ʒ. j. fiant ex eis pillule ad magnitudinē ciceris: et sumatur vna: mouet enim semel aut bis.

¶ De fluxu ventris. Ca. 72.

Cum cibus in stomacho more solito non moratur: immo citiꝰ egredit non mutatꝰ nisi parū fuerit: cū hoc mordicatio et dolor in vētre et sitis: cum quo etiam plerunqȝ adest ventris fluxus in quo ante comestionē inuenitur purulentum: detur egro rob de succo vue acerbe aut de succo ribes: aut de succo granatorum cum spodij rosarum amborum. añ. ʒ. j.
¶ Trocisci quoqȝ de spodio constrictiui itidem tribuantur.
¶ Nutriatur vero ex adesia citrina: et pullis cū aceto coctis: et assatis: et in succo vue acerbe positis.
¶ In potu autem sumat sumacb cū aqua rosata: et deinde nutriat ex cibo cui admiscet sumacb: qui vocatur sumacbia. Totūqȝ eiꝰ regimen ad hoc perducat vt infrigidare possit et constringere. Quod si non fuerit cū eo mordicatio in ventre: neqȝ qd egredit pus hꝫ admixtū sed est viscosū: et adest inflāmationis paucitas et pauca sitis et ructus accidus: egro ficla et sinapis et pisces saliti tribuātur. Deinde cogatur ea vomere sumendo salem et mel et anetū coctū. Que si non suffecerint: medicamem qd expellit flegma tribuatur. Qd. ℞. aloes. ʒ. j. colloquintide interioris. ʒ. iiij. salis indi. ʒ. iiij. turbith. ʒ. j. Ex his fiant pillule: et sufficiunt ad dosim vnam.
¶ Uomitu preterea sepe vtat: et cibaria quibus vtit in almuri perso intingantur: et comedat sulcita que sale cōdiuntur: et queꝰ acrimoniam habent: que appetitum ꝓuocare consueuerūt. ¶ Si autē cū hoc quod diximus nihil egreditur quod sit superfluum: neqȝ qd expellitur aliquid purulentū vel flegmaticū hꝫ admixtū: egro vinū purū et forte tribuendū est: et diaolibanū dādū. qd. ℞. olibani. ʒ. x. piperis ameos spice kisim anisi nigelle: omniū. añ. ʒ. ij. balaustie. ʒ. x. mellis dispumati qd sufficit ad cōficiendū: det ex hoc in potu: quia stomachū calefacit et vehemēter desiccat. Apozima quoqȝ de senibꝰ quod in capitulo colice passionis nominauimꝰ detur: et assuescat in potu sumere vinū purū. Si vero cibꝰ nō egredit sed res subtilis et alba et aquosa: cū qua sunt ea q̄ epatis significāt debilitatē: egro tribuatur id qd fit de scoria et diaolibanū: et trocisci calefacientes epar quos nominauimus: et electuariū diacalamētū. qd. ℞. folioꝝ rutbe

foliorum calamenti siccorum: ameos carui leuistici zinziberis cinamomi macropiperis: omnium partes equales: conficiantur cum melle cocto et dentur alia medicamina que nominauimus in .c. epatis: ex his que ipsum calefaciunt et confortant. ¶ Si autem cum predicta egritudine non fuerit significatio debilitatis epatis: immo quod egreditur cum fluxu subtile est et album et fiat in stomacho grauitas: puluis de granatis ad transglutiendum dandus est. ℞. ossium granatorum acetosorum assatorum tritorum vt alcohool. ʒ. c. carui se. coriandri: amborum aceto acerrimo infusorum: et postea assatorum. an. ʒ. xx. xilocaracte sumach balaustie omnium. an. ʒ. x. pulverizentur optime et commisceantur: et detur ex eis puluis ad transglutiendum. ¶ Electuarium quoque quod dicitur canzi detur: quod. ℞. arillorum passarum tritorum vt alcohol lib. ʃ. mirtillorum siccorum pulverizatorum vt alcohol lib. ʃ. xilocaracte nabati balaustie sem. tamarisci ameos omnium. an. ʒ. x. conficiantur cum melle de canna mellis aut cum melle apum optime dispumato: et ex electuario sumatur. Si autem quod egreditur citrinum fuerit: et anum mordicat: et eger sitim patiatur et febrem: trocisci constrictiui de spodio: et aqua sauic ordei dentur. ¶ Trocisci constrictiui de spodio. ℞. rosarum rubearum spodij: amborum. an. ʒ. x. semis acetose sumach balaustie gummi arabici: omnium. an. ʒ. v. Informentur trocisci pondere. ʒ. ij. quorum vnus cum. ℥. de rob citoniorum simplici sumatur: aqua vero sauic ordei quam diximus ita fit: ordeum fractum in aqua ipsum cooperiente bulliat donec aqua inspissetur: dein coletur et bibatur ex ea. ℥. iiij. cum tribus ʒ. spodij et gummi arabici eadem quantitate. ¶ Quod si ex fluxu ventris euenerit excoriatio puluis de bolo ad tranglutiendum detur: qui. ℞. psilij. ʒ. xx. seminis plantaginis. ʒ. x. gummi arabici boli armeni. amborum. an. ʒ. iij. psilium assetur et gummi: et bolum pulverizetur et commisceatur: et sumatur in potu ex eo in mane. ʒ. iij. cum rob de citonijs et circa noctem tantundem. ¶ Cibus vero eius sit pulmentum factum cum granis granatorum et passis cum aqua et aceto: et cibus factus cum succo vue acerbe et sumachia et tafea admiscetur succus sumach et his similia cibaria.

¶ Trocisci de balaustijs qui continue conferunt et variedandi sunt cum fluxus: fuerit superfluus siue habeat sanguinem admixtum siue non. ℞. gallarum siliquarum nabati seminis tamarisci olibani balaustie: omnium partes equales opij gummi arabici amborum. an. partem mediam. Informentur trocisci pondere. ʒ. ij. ex quibus vnus cum vino sumatur: si neque calor affuerit neque febris. Sed si febris affuerit: cum rob de cytonijs acetosis sumatur: que tunc dandi sunt cum ventris fluxus superfluus fuerit.

¶ Trocisci ad tenasmon qui dandi sunt cum caloris absentia fuerit: et ventositas non erit nociua et sonitus. ℞. seminis iusquiami albi seminis aneti: seminis feniculi omnium. ʒ. ʃ. ameos. ʒ. ij. et. ʃ. opij ʒ. iij. seminis apij. ʒ. x. fiant trocisci de quibus pondus vnius aurei in potu sumatur.

¶ Confectio de storace que antiquo ventris fluxui conferens ac tenasmoni cum neque febris neque calor affuerit: sed erit ventositas nociua: danda est.

℞.castorei opij assari storacis liquide myrrhe seminis iusquiami nigri thuris oim partes equales: mellis qd sufficit ad specierũ confectionẽ: cuius dosis sit.ʒ.ij. vsq ad tres. ¶ Si autẽ postq̃ tenasmõ decẽ trãsierit dies nõ visa fuerint medicamina cõferre: et eger supra pectinẽ sentit dolorẽ: redeundũ est ad clystere. ¶ Clystere cõstrictiuũ ℞.panici excorticati lentium excorticatarum rosarum siccarum balaustie cupularũ glandiũ omnium an̄. ℳ.j. oia in lib.iiij.aq̄ coquãtur donec ad librã.j.et.ß.redeãt et colent: deĩ sumant ceruse cineris papyri babylonice: aut cineris papyri amborum.an̄.ʒ.j.boli armeni.ʒ.ß. vitellus oui vnius assati dur⁹: olei rosei.℥.ß. Ex his omnibus in p̃dicto apozimate fricãdo dissolutis clysterizet ur eger semel aut bis ¶ Quod si tenasmon fuerit longi tẽporis in quo non egredit sanguis sed rasura alba muscillagini similis: medicamẽ putredinis qd in.c.de cura gingiuarum putridarum nominauimus dãdum est. Ex quo in apozimate eorum qd nominauimus fricato dissoluto clystere semel aut bis fiat. Et si ex vẽtris fluxu in ventre vehemẽs mordicatio secuta fuerit: clystere fiat ex oleo roseo tepido. ¶ Si autẽ nullo modo mordicat clystere fiat ex illo medicamie: multotiẽs addat donec sanetur. ¶ Epithima de quo venter cũ fluxus superfluit et virt⁹ est debilitata liniendus est. ℞.gallie acatie ciperi myrrhe gallarum cypressi thuris omnium partes equales. Ex his omnibus vino veteri aut succo citoniorum conspersis liniat venter. Huic quoq quãdoq additur panis biscoctus de furia. ¶ Si autem cum hac egritudine fuerit calor: epithima fieri conuenit ex duobus sandalis et rosis et bolo armeno et faufel et gallis et pane biscocto cum succo macianorum et citoniorum et myrthino.

¶ Quod si eger vehemẽter patiat tenasmonẽ: et sepe vadat ad sellã et tñ nihil egrediatur: colliriũ istud subijciatur. Est eñi mirabile ad sedãdum tenasmon quod. ℞.thuris litij croci gũmi arabici: oim. an̄.ʒ.j.opij.ʒ.ij. informentur colliria et supponantur.

¶ De difficultate mingendi. Ca.73.

CUm vrina minuitur: aut ex toto retinetur: neq in femore apparet tumor neq grauitas: neq dolor in renib⁹ sentit succurrendum est ex medicaminibus vrine prouocatiuis que nominabimus. ¶ Quorum vnum est hoc quod. ℞.seminis apij nitri rubee tinctorum olixatri seminis iuniperi seminis assari ameos seminis feniculi spice amigdalarum amararũ seminis melonis omniũ. ana ʒ.x.cantaridarum quarum capita et ale abscissa fuerunt.ʒ.j. armoniaci.ʒ.iij. armoniacum in vino dissoluatur: et alie species ex eo conficiantur: ex q̃b⁹ fiãt forme auellanis siles de q̃b⁹ sumant ab.j.ʒ.ad iij.ʒ.hoc eñi medicamẽ valde cõfert corpori cũ dissolutionẽ patit et laxitatẽ: et hyposarche et ad expellẽda oia accidẽtia causa quorum corpus desiccari opz. Qd si cõtigat mingẽdi difficultas ex casu ãt pcussiõe in femore; ãt in ano ãt in eorum circuitu: eger ex basilica minuat.

Deinde aqua calida loco sepe supfundat: et vsq ad spaciū medij diei ex oleis fricet. Egro quoq precipiat vt vrinā expellere nitatur.

¶ Si autem mingendi difficultas ꝯtingat vesica existente plena: et extensa et sit hoc post sanguinis aut saniei mictū medicamina que trūbos sanguinis: aut pus qd in vesica generatur soluere ꝯsueuerūt et liquare: danda sunt.

¶ Medicamen qd trūbos sanguinis aut saniei q in vesica fit dissoluit. ℞. cordumeni myrrhe rubee de qua tingitur seminis iuniperi armoniaci asse: oim partes equales: armoniacū dissoluatur: et informent pillule ex alijs speciebus ex eo confectis: de quibus quater in die sumat cū apozimate de seminib9 qd noiauim9. ¶ Syrup9 etiā acetosus ex forti aceto fact9 multotiēs detur. ¶ Per siringā pterea immittat in vesicā aq in qua dissolut9 fuit sal aut aq cineris: et ista est ꝯfectio aque q fit de cinere. ℞. cinerē de ilice. cinerē de vitib9 cali. calcem: his oībus admisceatur tantū aque vt ex ea cooperiri possint et dimittātur sic per tres dies: deinde coletur et per siringam in vesicam inij ciatur.

¶ Herba quoq croci hortulani et esula cocta superponātur.

¶ Tinaz preter ea assidue ingrediat: in qua sit aqua in qua cocta sint camomilla stica dos arabicus sansuc9 sisimbriū: aut in qua extremitates cauliū et esula et fimus colūbinus cocte fuerūt. Eger i decoctiōe eaꝝ sedeat: et ex herbis istis sic coctis fiat emplm sup femur et ptes ei circūadiacentes. Et dū in tina moratur: sumat in potu q vrine prouocatiua existūt. Et si hec oīa nō profuerint ad instrumētū cū quo vrina puocat est recurrendū.

¶ Si aūt mingēdi difficultas post lapidis signa affuerit: eger supinus iaceat et pedes eius diuersis modis et fortiter quatiēdi sunt. Et si vrina nō egressa fuerit oportebit vt cū instrumēto curet p qd membro immissū fit impulsio. Cauendū tamen est ne virge immittatur: cū est ibi apostema Ad difficultatem quoq valde ꝯfert sepe ingredi tinā: et vngere loca ex oleis et medicamina vrinā prouocantia in potu sumere et abstinere a nutrientibus acetosis et ponticis et grossis.

¶ De lapide. Cap. 74.

Cum eger virgā sepe fricat et manu tractat ipsa quoq qnq erigit et arescit: et vrina difficulter et cū dolore egredit: in qua egritudine fortasse etiā lōga onē qnq exijt. lapis in vesica esse significat. Si aūt eger sentit cū difficultate mingendi vehementē dolorē in renibus: et in emunctorijs: et nauseam: et vētris ꝯstrictionē: in renibus lapis esse monstrat. ¶ Lapidi vero qui est in vesica ꝯfectio ista vtilis existit: et est optima ad frāgendū lapidem cum vetust9 fuerit. Ego quoq iam fregi cū eo magnum lapidem in spacio minore quadragita dieꝝ. Cuius ꝯfectio. ℞. carpobalsami seminis raphani dauci olixatri seminis corticis radicū oppoponacis corticis ra

dicũ capparis amigdalarũ amararũ dãnococtie squinãti ciperi spi ce inde cassielignee saculofundurion barmel gẽtiane aristologie ro tũde assati cordumeni armoniaci serapini bdelij piperis acori: oĩs partes equales gumme sufficiẽti balsamo dissolute malaxent: ꝛ ex eis alie species ꝯficiant: ex q̃b⁹ informẽtur pillule: ꝛ sumat ex eis in die. ʒ.ʒ. cũ apozimate de seminib⁹. Nõnq̃ etiã sexta pars. ʒ. vni⁹ de ci nere scorpionũ simul cũ eis dat. ¶ Cinis vero de scorpionibus hoc mõ fit. Scorpiões sumãtur ꝛ in ollã nouã positi os habẽtẽ oppilla tũ sup lacertulũ in furno mittãtur: in quo nõ sit vehemẽs calor: et sint tibi sex horarũ spacio: deide extracti pulnerizent ꝛ reponãtur.

¶ Eger vero nutriat: ex aqua ciceris ꝛ caligie ꝛ mutagenat. Et ab stineat a lacte ꝛ caseo ꝛ ab alijs cibis grossis. ¶ Ingrediat tinã in qua sit aqua in qua cocta sint folia cauliũ ꝛ esula ꝛ berengesis ꝛ mẽ tastrũ et fimus colũbin⁹ ꝛ medulla seminis croci hortulani.

¶ Femur etiã inũgatur ex oleo de scorpionib⁹: ꝛ distillet ex eo in vir gam. ¶ Oleum de scorpionib⁹. ℞. aristologie rotunde gentiane ci peri cortices radicũ capparũ. oĩ3. añ. vnc. i. Hec oĩa in libra vna olei de amigdalis amaris posita ad solẽ per hebdomadã vnam di mittantur ꝛ colent ꝛ exprimant: ꝛ pro vnaquaq; libra ex eo adiun gãtur ei scorpiones decem: ꝛ totũ in vase cuius os oppillatũ sit mis sum ad solẽ per duas septimanas moret: deinde colet ꝛ reponatur. Est enĩ optimũ ꝛ mirabile: de quo quotidie in virga guttatim fun dendu3 est postq̃ eger de tina egredit. ¶ Quod si lapis magn⁹ fue rit: nõ i uuenitur aliud remediũ nisi vt cũ incisione extrahatur. De hoc tamẽ loqui nostri libri huius modũ excedit. ¶ Cum aũt in reni bus fuerit lapis: eger frequẽter tinam ingrediatur ꝛ renes ꝛ ilia ex oleis inũgantur: ꝛ ex eis que locũ calefaciũt desuper cũ pãno ponã tur: et sunt ea que nominauimus. In potu quoq; sumãtur ea que la pidẽ frangunt.

¶ Si autẽ lapis ceciderit in virgã ꝛ obstaculũ fecerit: aqua calida ab alto distillando ei supfundat donec rubere videat: deide oleũ te pidũ guttatim superiaceat ꝛ fricet: ꝛ si necesse fuerit: ad exteriora fu gat. Ex hoc enĩ mouebit lapis ꝛ exibit. Sed si magn⁹ fuerit: ꝛ diffi cilis: necesse est vt virga inferius incidat ꝛ extrahatur.

¶ De nascentijs renum ꝛ vesice. Cap. 75.

Apostema qđ fit in renib⁹ ꝛ in vesica comitat febris permixta q̃ nõ est vehemẽtis caloris cũ qua est horripilatio ꝛ rigor: ꝛ fre quẽs mictus ꝛ dolor in inferiorib⁹ dorsi ꝛ grauitas: ꝛ cũ impellit vi detur egro q̃ aliquid ibi suspensum sit. Cũ hec itaq; signa visa fue rint: ex basilica flobothomet ei⁹ ptis in qua dolorẽ sentit ꝛ grauedi nẽ. Loco quoq; empl̃a infrigidãtia superponãtur. Et si egritudo sic dissoluta fuerit: bonũ erit. ¶ Si aũt febris ꝛ dolor ꝛ grauitas perse uerauerint: ꝛ vrina minutim ꝛ frequẽter egreditur: significat pus ibi colligi. Est igit tũc super dorsum empl̃m ex camomilla semine li

ni furfure oleo sisamino ꝯspersis ponēdū: ꝛ egro vt in tina sedeat ꝑcipiēdū. ¶ Si aūt eger minxerit pus: semina que nominabimus in caplo de ardore vrine sunt dāda donec pus minuatur: deide dētur trocisci quos in capitulo de mictu sanguinis ꝛ saniei nominauim⁹. ¶ Apostema vero quod in vesica fit deberet comitari febris ꝯclusa ꝛ difficultas mingendi ꝛ dissuria ꝛ femoris et vege dolor: ꝛ tūc eger ex basilica flobotbomād⁹ est: ꝛ fiat egritudinis cura queadmodū ꝑdixim⁹. ¶ Est aūt qñqꝫ renū apostema qḋ nō puenit ad saniē: imo trāsit in duritiē cū grauitas in renib⁹ sine febre ꝑseuerat. Est ergo clysterizand⁹ ex mucillagine fenugreci ꝛ seminis lini ꝛ apozimate camomille ꝛ cauliū ꝛ mellilotiꝛ maluauisci ac furfuris ꝛ vomat frequēter ¶ Renib⁹ quoqꝫ supponatur ēplastrū ex eis q̄ nominauimus. Et si vrina minui videtur: cū illo vrinā ꝓuocātia dētur. Hoc quoqꝫ pro paruo nō est babēdū: qꝛ ex ieo ꝓuenitur ad ydrodisim.

¶ De ardore qui fit in mictu. Cap. 76.

CUm eger dū mingit sentit ardorē ꝛ pūctionē in vega: a salsis ꝛ acetosis ꝛ acutis abstinēdus est: ꝛ nutriēdus est ex tafeis lenib⁹ ꝛ cibre begi ꝛ eoꝝ similib⁹. ¶ Hoc quoqꝫ medicamē ei dādū est qḋ recipit seminis melonis excorticati. ʒ. xxx. seminis citrulli seminis cucurbite seminis portulace semis albi papaueris omniū añ. ʒ iij. seminis iusquiami albi. ʒ. ij. zucchari albissimi ad pōd⁹ oīum: de puluere boꝝ quotidie in potu. ʒ. iij. in mane: ꝛ alie. iij. ʒ. circa noctē cū vnc. I. sirupi violati aut iulep sumātur. Hec quoqꝫ egritudo nō est paruipēdēda: qꝛ cū sit māsiua ꝛ ꝑseuerās: ꝓueniunt ex ea in vesica ꝛ in instrumenttis vrinalibus vlcera.

¶ De mictu sanguinis ꝛ puris. Cap. 77.

CUm aliqs ꝓpter casū aut ꝑcussionē sāguinē minxerit: ex basilica flobotbometur: ꝛ trocisci q̄ dicūtur trocisci de cbarabe in potu tribuātur. ¶ Trocisci de charabe. Recipe cbarabe gūmi tremule arboris: āboꝝ. añ. ʒ. v. balaustie bypoq̄stidos: āboꝝ. añ. ʒ. ij. ꝛ. v. olibani. ʒ. ij. seminis apij opij: āborū. añ. ʒ. I. i formētur trocisci pōdere aurei vni⁹. Ex q̄b⁹ vn⁹ oī die cū apozimate sumacb tribuatur. ¶ Ad comedēdū vero tribuatur caro cocta cū sumacb ꝛ caro cocta cū succo vue acerbe. Abstineat a cibis acutis ꝛ salsis. Loco vero ꝑcussiōis supponatꝛ ēplastrū ex bolo armeno ꝛ acatia ꝛ aloe ꝛ licio ꝯfectis cū aceto ꝛ aq̄. ¶ Si aūt sāguinis mict⁹ euenerit post comestionē ciborū acutoꝝ aut potū vini acuti: flobotbometꝛ eger ꝛ trocisços de karabe in potu sumat ꝛ eodē qḋ ꝑdixim⁹ guberneꝛ regimine.

¶ Pus vero ꝛ minxit eger trocisci isti dandi sunt: qui. ℞. seminis melonis citrulli cucurbite omniuz absqꝫ corticibus. añ. ʒ. xx. boli armeni gūmi arabici thuris pinguis sanguinis draconis oīm. añ. ʒ. x. opij. ʒ. x.. seminis apij. ʒ. ij. in formentur trocisci pondere ʒ. ij. ex quibus omni die vnus cum sirupi de papauere vnc. I. in potu tribuatꝛ. ¶ Uirge quoqꝫ ex isto collirio immittatur.

¶ Colliriũ de cerusa. ℞. ceruse sarcocolle olibani gũmi arabici opij sanguinis draconisomniũ partes equales: fiant ex eis colliria ꝛ per siringam fiat prius iniectio idromellis: ꝛ mingat eger ꝛ post egressionẽ fiat iniectio istiuscollirij dissoluti in lacte asine.

¶ De his qui non possunt retinere vrinã. Cap. 78.

Cum eger multũ vrine emittit: ꝛ in emissione ardorẽ nõ sentit aut mingit in somno: neqꝫ patiẽ sitim neqꝫ corporis extenuationẽ incurrit: ea que vrinam constringunt danda sunt.

¶ Medicamẽ retinens vrinã. ℞. glandiũ. ʒ. I. olibani. ʒ. xxx. semis coriãdri sicci gummi arabici boli armeni omniũ. añ. ʒ. x. fiat ex eis puluis de quo in mane. ʒ. iij. ꝛ circa noctẽ totidẽ ad trãsglutiendũ dentur. Qđ si cũ hac egritudine sitis fuerit validissima clamosa: et aqua que bibitur cito egreditur: aqua ordei cum psilio detur: et nutriatur cum succo vue acerbe ꝛ sumach ꝛ similibus horum nutrientium: et cum cibo qui fit de simila ordei ꝛ masal: ꝛ raib acetosum da ei in potu: ꝛ prohibeatur laborare ꝛ cum muliere concumbere.

¶ Isti quoqꝫ trocisci in potu sumãtur qui. ℞. spodij. ʒ. x. lactuce seminis portulace seminis amborum. añ. ʒ. x. coriandri sicci rosarum rubearum boli armeni ominum añ. ʒ. ꝭ. balaustie. ʒ. ij. camphore. ʒ. ꝭ. sumantur in potu cum succo granati acetosi.

¶ Herbe etiam frigide terantur: ꝛ super renes ponãtur. Et caueat sibi a cibis calidis ꝛ vino: ꝛ ab omnibus que vrinam prouocant. Illud autem quod ex magno stolidorum errore prouenit ẽ: quia dant in hac passione egro medicinas calidas: vnde ilico deducunt ipsũ ad ptisim.

¶ De lũbricis ꝛ vermibus qui nascuntur in ano ꝛ in vẽtre. Cap. 79.

Qui hoc nocumento solitꝰ est ledi a cibis grossis ꝛ vnctuosis sibi cauere debet: ꝛ quotidie añqꝫ comedat sumat bucellas aliqs cũ sinapi. Hoc eñi ipsos generari ꝓhibet. Si vero eos generari ꝯtingat: nõ ꝯuenit aliđ nisi vt expellanẽ. ¶ Medicamẽ ascarides expellens burungi excorticatiꝰ cum valde famelicus est eger. ʒ. vij. sumantur.

¶ Medicamẽ magnos expellens lũbricos. ℞. burungi excorticati turbith seminis nigelle oium partes equales lupinorũ nasturtij canabil oiũ añ. partẽ mediã sumanẽ ex eo in potu. ʒ. vi. ¶ Priꝰ tamẽ bibat eger lac mox vt mulctũ fuerit ꝑ tres dies: ꝛ deide quaqꝫ die q̃rta dietet se ꝛ de ꝓdicto medicamine in lacte adhuc calido vt mulctũ est dissoluto ꝛ aceto cum valde famelicus est: bibat. Uermes vero minuti qui in ano fiunt pro quibus generatur pruritus in eo: ꝛ ideo cum fricatur anus expelluntur cum cotum ex oleo abluto inuolutũ immittiẽ: aut inuolutũ oleo de crisomillis aut succo mẽtastri Aut inuoluatẽ ex parua quãtitate aloes ꝛ felle vaccino ꝛ supponatẽ

¶ De emorroidibꝰ ꝛ fistulis ꝛ ragadijsq̃ in ano sunt. Cap. 80.

Dum sanguis recēs sine dolore ꝑ inferiorē fluit regionē inter pollate tn̄ nō est ꝯstringēdus nisi patiēs ex eo debilitet. A multis eñi passiōib⁹ exinde liberat. ¶ Si aūt debilitet indiget ꝯstrictiōe trocisci de charabe cum succo sumach denf. In comestiōe quoq; sumat sumachiā: ⁊ cibū q̄ cū succo vue acerbe fit ⁊ similia his de illis q̄ nutriētia sunt. Si vo multū debilitet nutriat cū succo carnis cui plerūq; admiscent succus citoniorū ⁊ vinum. Uinū quoq; bibat stipticū ⁊ sup epar ponat emplastrū de spica qd in capitulo de epate noiauimus. ¶ Et si ista nō suffecerint cōfectio de scoria ferri detur: q̄ recipit myrabolanorū nigrorū belliricorū emblicorū oīm an̄. ℥. v. spice sq̄nāti ciperi zinziberis piperis ameos olibani oīm an̄. ℥. ij. scorie infuse in aceto ꝑ hebdomadā vnā: ⁊ postea torrefacte. ℥. xv. cōficiant oia cū melle dispumato qd fuit coctū cū apozimate emblicorū sicut in capitulo de melancolia nominauim⁹: de quo quotidie ad nucis magnitudinem sumatur. Hoc namq; emorroydarum sanguinem et menstruorum constringit: fluxui quoq; ventris longi temporis remedium affert.

¶ Si aūt in ano orit aliq̄d ꝓminēs extra ex quo magnus prouenerit dolor: nec fluit ab eo aliq̄d succus cepe cū pauca lana: aut fel vaccinū supponat. ¶ Suppositorium quoq; lōgū de ciclamine subijciatur qd patiēs ꝑ totā teneat noctē ⁊ si ꝯtingat egredi remittat donec scindatur ⁊ egrediat sanguis. Cū aūt dolor vehementissim⁹ fuerit et apostema magnū in ano flobotomet eger: ⁊ emplastrū hoc supponatur. Sedat eñi emorroydarū dolorē cū adest apostema cū eis quod ℞. mellilotū camomillā q̄ tādiu in aqua coquant donec dissoluantur: deinde sumantur ex aqua decoctionis earū quantum manu vna teneri potest: vitell⁹ oui assati vn⁹ croci. ℥. ʃ. opij. ℥. ij. seminis lini triti fenugreci maluauisci omnium an̄. manipulum. j. Conficiantur omnia ex rob in quo bdelij. ℥. iij. dissolute fuerunt: ⁊ folia superposita postq̄ eorum superficies ex oleo sisamino in quo adeps gallinaceus fuit resolutus aut anatis inuncta fuerit more emplastri superponatur dum adhuc tepida sunt. ¶ Alia confectio dolorem et apostema sedans. Cepe albū optime coctum terat ⁊ cū butyro vaccino misceatur ⁊ mollefiat ⁊ tepefactum ano in quo est apostema superponat: hoc enim dolorem vehementem sedat.

¶ Cum vo in ano ragadias habuerit patiēs q̄ eū ledūt cū ipsius venter siccus est: pillulis de bdellio lepe vtat: que. ℞. de myrabolanis nigris chebulis ābobus an̄. ℥. x. serapini. ℥. iij. nasturtij albi. ℥. ij. bdellij mollis ⁊ pinguis. ℥. xv. dissoluatur bdellium in succo porrorum ⁊ ex eo conficiant alia ⁊ informent ex eis pillule ⁊ sumantur ex eis frequēter ab vna. ℥. ad. iiij. Locus vero si adustionem patiatur ex vnguento de cerusa inungatur.

¶ Si aūt non sentit in eo adustio vnguat ex vnguēto quod fit ex adi

pe qui in gibbo cameli inuenit zbdelio quod sic fit videlicet vnguentum de sene. ℞. cere citrine olei sisamini adipis anatis medulle cruris vaccini adipis q̃ est in gibbo cameli bdellij omniū ptes equales bdellium prius in mucillagine seminis lini dissoluatur: deinde oia misceātur: hoc enim optimū existit. ¶ Si aūt eger ragadias in ano habuerit profundas a quibus fetens virus fluxerit: medicamē acutū qd in capitulo de vlcerib⁹ descripsim⁹ eis supponat: quod eger per duos patiat dies. ¶ Et si in eis aliquid remaneat quod resudet: medicamē iterum apponatur: quod eo vsq; fiat donec locus siccetur: et nō resudet si fuerit ꝓfundū. ¶ Quod si ea q̃ ibi sunt eminētia extra ꝛ pēdētia fuerint itez vt arescāt ꝛ nigrescāt butyrū tepidū multotiēs supponatur donec nigredo ab eo remoueat. ¶ Si aūt resudatio reuersa fuerit: medicamē acutū itez ibi apponat: ꝛ si nō resudauerit ex vnguēto de cerusa curet. Est etiā quādo eminētes emorroydes extra curātur cauterizādo cum ferro. Loqui tamen de hoc plus est quam huius nostri libri modus requirat.

¶ Fistule vo generant in ano velociter quoniā figura ei⁹ facit illud esse necessariū que aut penetrātes sunt: aut non penetrātes vtrinq;

¶ Cum autē pforate sunt vtrinq; stercus egredit ex eis ꝛ vētositas

¶ Si autem non egreditur neq; stercus: neq; ventositas non est penetrans ab vtraq; parte. Loqui vero de eius cura perfecte plus est quam hic noster liber expetat. Sed quia fere omnes semper maximum incurrunt errorem in cura huius egritudinis vnde maximū sequit nocumentum: nos excitabimus eos ad hoc quod huic egritudini ꝯgruum erit: ꝛ ostēdemus qualiter a predicto errore se custodiāt: ꝛ dicemus ꝙ fistula vtrinq; perforata cum ab ano remota fuerit: nullo modo ferro est tāgenda: ex incisiōe enim ferri contingit stercus inuoluntarie egredi. ¶ Est etiā aliud quare fistula ab vtraq; pte pforata ferro tāgi nō dz. Quia toto tpe vite eger sic pmanere poterit: nō magnū faciēs nocumētū: nec pueniet ex ea aliqd nisi resudatio ꝛ fluxus. ¶ Si aūt illud quod ab ea fluxerit fuerit acutum ꝛ mordicatiuum ꝛ fetidum habuerit odorem: cuius etiam quantitas quotidie augeatur: erit fistula putrida et cum herpete estiomeno cui ex medicamine acuto ex eo quod cōplet omnia succurrendū est anteq̃ dilatetur et magnificetur.

¶ Cū aūt non resudauerit nisi pax: neq; ei⁹ quātitas quotidie augetur: neq; mal⁹ odor ibi augmētat⁹ fuerit: non est in ea aliqd qd sit timēdū nisi resudatio ꝛ fluxus. Que medicari pōt donec siccet ꝛ detumescat: ꝛ nō resudet per longū tempus. ¶ Si aūt resudatio redierit medicamen predictū adhibeat: ꝛ hoc mō poterit blandiri per totū tps vite egri ꝛ non nocebit. ¶ Mod⁹ adhibēdi medicamē huic egritudini ex collirio qd in capitulo de fistula oculi nominauimus sumatur: ꝛ optime teratur: ꝛ fistula prematur donec quicquid in ea continetur egrediatur.

¶ Et si radius eã ingredi poterit: inuoluatur coto: deinde ex predicto medicamine postq̃ mollificatũ fuerit inunct⁹ in fistulam mittat. ¶ Si ṽo minime ingredi in ea radi⁹ poterit: dissoluat medicamẽ in aqua: et sub leuet cox egri supposito puluinari: et eo supino iacẽte predictũ medicamen distillando super fistulã fundatur: et fiat hoc in mane et circa noctem per tres dies: et sedeat in aqua de curcuma et lauetur ex ea.

¶ De exitu matricis et ani. Ca. 81.

Cum an⁹ extra egredit apostemate carẽs: ita disponit q̃ si impellat igredit: ceruse dalaustie galliaꝝ aluminis antimonij omniũ partes sumant equales. et redigant in puluerẽ: et sup anũ ex oleo roseo calefacto inunctũ puluerizent et anus intromittat et stringatur: quod tamen fieri conuenit: postq̃ eger a sella reuersus fuerit ne euz cito surgere ad sellam sit necesse. ¶ Sumantur etiam galle balaustie cupule glandium folia myrthi et coquantur in aqua donec rubea fiat et sedeãt in ea et lauent ex ea. ¶ Quod si anuz qui apostemosus est ingredi minime põt: eger aquã calidã frequenter ingrediatur: et in ea sedeat et vngat anuz ex cera et oleo camomillino aut anetino donec ingrediatur. Cumq̃ intromissus fuerit: ex his que nominauim⁹ curet. Uulua preterea si egressa fuerit: similiter erit medicanda. Est tamen necesse vt fortiter ligetur: et vt egra semper supina iaceat et coxe superius eleuentur.

¶ De constrictione menstruorum. Ca. 82.

Pro supfluis mẽstruis ꝯstringẽdis trocisci de charabe p hebdomadã vnã sunt dãdi. Qui si nõ ꝯtulerint cõfectio de scoria detur: et fiat minutio ex basilica. ¶ Uẽtose quoq̃ ad mãmillas apponant: et in comestiõe stipticis vtat cibis: et hoc medicamẽ egra sibi subijciat qd. ℞. olibani balaustie: galla antimonij acb atie aluminis: oiz partes equales. Puluis hoꝝ optime tritorum cuz pauca lana subijciat: femur vero et dorsum ex epithimatibus que in capitulo de fluxu ventris nominauimus epithimentur: et sedeat in aqua de curcuma. Quod si ista non contulerint: ex alio pessario acuto fiat immissio et maneat in vulua.

¶ De prouocatione menstruorum. Ca. 83.

Cum ex retentione menstruoꝝ magna sequit passio trocisci de myrrha dentur.

¶ Trocisci d myrrha. ℞. myrrhe. ʒ. iij. lupinoꝝ optie tritoꝝ. ʒ. v. foliorũ ruthe mẽtastri pulegij cimini rubee de qua tingit asse serapini opoponaci: oim añ. ʒ. ij. informent trocisci põderãtes. ʒ. ij. ex quib⁹ detur vnus in die cũ aqua in qua semẽ iuniperi coctũ fuerit. Hoc nãq̃ medicamẽ adeo vehemẽs existit in prouocãdis menstruis: vt etiã fetum excutiat si qua eo sepe vtat. ¶ Uẽtose quoq̃ sub curuatura poplitis sunt ponẽde: et flobothomia ex saphena facienda est. Postremo quoq̃ ventose femori sunt superponende.

¶ De fixuris que fiunt in matrice vel vulua. Ca. 84.

Hec curāde sunt ex medicatione ragadia zani: pessariū quoqꝫ ex adipe anatis et ysopo cerotoet medulla cruris ceruini mixtis cū cera dissoluta in oleo de lilio aut narciscino subijciatur: si neqꝫ febris neqꝫ acuitas affuerit. ¶ Quod si illud fuerit cū calore et acuitate: oleum roseū adhibeatur. Ex vnguēto quoqꝫ de cerusa similiter fiat pessarium. ¶ Si aūt calor fuerit vehemētior sumatur succus portulace aut lactuce aut mucilago psilij: et fiat tabula de plūbo similis marmori in qua terū tur colores habēs in circuitu labiū paruum: et ponatur in ea aliquis de predictis succis: et cū pistello plūbeo adeo super ipsam moueatur donec de eplūbo multū predicto liquori misceatur et inspisset succus: ex quo fiat pessariū: postqꝫ oleum roseum ei admixtum fuerit: et supponatur. Hoc enim medicamen cancro vulnerato qui est in matrice optimum existit: et alijs ei similibus.

¶ De plagis et cancro que fiūt in matrice vel vulua. Ca. 85.

Si cū apostematibus istis adest calor et febris flobothomia ex basilica fiat et patiēs ex aqua ordei nutriatur: et liniant renes et femur et ilia: et sume ex epithimate apostematis calidi: et infrigidetur locus quātū possibile est. ¶ Si vero postqꝫ febris et acuitas quieuerit: et ex apostemate aliquid remāserit: ex iniectionibus liquidis curetur: et mulier in huiusmōi liquidis sedeat donec mollescat et maturetur.

Pessariū mollificās dura apostemata matricis et cōferēs doloribus in ea factis et paulatim eos quiescere faciēs. Recipe adipis anatis medulle cruris ceruini vel vaccini bdellij mellis croci vitelli oui assati fecis olei de seminibus lini fecis olei de lilio: oīm partes equales dissoluantur in vino aut rob et fiat ex his pessariū. Est enim optimū ad sedā dum dolorem et mollificandam duriciem matricis. ¶ Patiens preterea sedeat in aqua in qua cocta sint fenugrecum et semen lini et camomilla et mellilotum et caulium extremitates singulatim aut omnia simul.

¶ De nascētijs que fiunt in matrice vel vulua. Ca. 86.

Cum a vulua fluxerit sanies spissa aut virus tenue: si ex propinquo manat loco: neqꝫ fuerit ibi profunditas fetida: neqꝫ putrida: sumēda sunt aloes et myrrha et sanguis draconis et sarcocolla atqꝫ olibanū et loco superponenda donec consolidetur.

¶ Si aūt ex loco manauerit remoto: ex pessario quod nominauimus in capitulo de sanguine et sanie fiat proclirma.

¶ Si aūt quod fluxerit est fetidum: odorē habēs malū: ex pessario secūdo acuto fiat iniectio: postqꝫ locus mūdificatus fuerit: ex aqua et melle iniectis per instrumentum ante eam.

¶ Si vero cum hoc quod fluit affuerint punctio et dolor et apostema durum quod tactu discernitur summopere cauendum est ne ex aliquo acuto medicamine tangatur: sed fiat inunctio ex confrica-

tione plũbi quã dixim⁹: aut ex vnguẽto de cerusa: ⁊ flobothomet ex basilica. Et custodiat ab omnib⁹ que coleram gignunt nigram et se minibus ⁊ speciebusq̃ pro ꝯdimento admiscentur cibis.

¶ De prefocatione matricis. Cap̄. 87.

Cum menstrua p longũ tẽporis spaciũ retenta fuerint: aut mulier a ꝯmixtiõe viri diu abstinuerit: licet valde affectauerit et euenerit grauitas ⁊ dolor in inferiori parte suminis: ⁊ senserit q̃si aliquid sursum trahi a parte suminis: fortasse post ista superueniet ei sincopis: ⁊ quasi mortua cadet: perpendi quoq; vix poterit quod ipsa attrahat aerẽ: vel habeat pulsũ ⁊ forsitã p̄focabit ⁊ morietur: et fortasse sanabit: laboriose tamẽ. ¶ Hec itaq; passio illico vt euenerit curãda est: cui⁹ curatio est vt pedes fortiter fricent ⁊ ligent ⁊ vẽtosa magna sumini supponat. ¶ Obstetrici quoq; p̄cipiat vt digitum oleo bñ redolente inungat: ⁊ in circuitu oris vulue dum est intus bñ ꝯmoueat. ¶ Narib⁹ p̄terea ꝯdisi insufflet: ⁊ circa aures ipsi⁹ voces clamando pferant: ⁊ nihil qđ bene redoleat olfaciat: immo bene redolentia ⁊ algalia remoueant. ¶ Et pecten ⁊ eius superiora ex eis epithimentur: ⁊ narib⁹ malũ reddentia odorem applicent vt stercus ⁊ castoreũ ⁊ sulfur. ¶ Cũ aũt sanitati restituta fuerit: ex hac medicatiõe curet: ne egritudo redeat. ¶ Qđ si egritudo hec post mẽstruorum euenerit restrictionẽ: ea dent que mẽstrua prouocãt. Et in pedib⁹ fiat minutio ⁊ vẽtose in eis apponant. ¶ Si aũt post longam viri dissuetudinẽ ꝯtingat: ex quo etiã sepius accidit: incipiat viri ꝯsuetudinem habere: aut obstetrix iteret illđ sepe qđ p̄diximus in omni pauco tp̄e: aut medicamina que minuũt sperma dent que prediximus. Et dent trocisci de myrrha quos in capitulo de menstruis prouocandis nominauimus.

¶ De mola. Cap̄. 88.

Mulierib⁹ plerumq; accidit passio ex qua pregnantium dispositionis similitudinem icurrunt. Vẽter nãq; crescit: ⁊ discolorate fiunt ⁊ retinent mẽstrua. Motus tñ qui est in hac egritudine nõ est vt motus infantis: immo quandoq; de suo mouet loco cum duriter tangitur. Ad vltimum vero cum angustia ⁊ dolore frustum carnis informe ac si pareret emittunt. Plerũq; ṽo solũmodo vẽtositas ⁊ humorũ multitudo emittit: ⁊ deinde minuitur vẽter: ⁊ remouent accidẽtia. ¶ Postq̃ ergo tẽpus p̄terierit in quo scitur puerũ debere moueri si adesset: trocisci de myrrha dãdi sunt: ⁊ apozima de seminib⁹ ⁊ oleũ de cheisim adhibendũ: pessariũ ex ruta ⁊ mentastro ⁊ alia pessaria p̄dicta i capitulo de alleuiatiõe part⁹ sunt imittẽda. Doses quoq; de pillulis fetidis frequenter tribuẽde sunt cum hoc enim cito euadent.

¶ De ruptura inguinis. Cap̄. 89.

Cum aliq̃s in mirach vẽtris habuerit eminẽtiã q̃ cũ supinus iacuerit: ⁊ loc⁹ digitis cũ p̄ss⁹ fuerit remouet: ⁊ cũ sederit redibit

passio adest q̄ ruptura dicit̃. ¶ Qui hoc itaq̧ patit̃ sibi cauere debet: ne post comestionē moueat̃: neq̧ comedat fabas: & hoc p̄cipue: neq̧ faseolos: neq̧ lentes: neq̧ olera: neq̧ aliquē cibū inflatiuum. ¶ Studere etiā debet vt ei⁹ vēter semp̄ mollis sit: hoc nāq̧ regimine possibile ē ipsū euadere dolorē. ¶ Loco p̄terea aliqd̄ supponēdū est obstaculū & stringēdū & p̄prie cū se mouere voluerit. ¶ Grossus quoq̧ si fuerit & vētrē habuerit grauē: nō debet vti motu nisi vēter pri⁹ sub vmbilico āpla cingat̃ fascia. ¶ Emplastrū ad rupturā. Recipe gallarū cipressi. partes. ij. myrrhe ciperi sāsuci gallaꝝ acbatie olibani gūmi arabici oim. an̄. partē vnā: gūme pri⁹ in vino resoluantur & aggregent̃ cū eis reliq̄ & sup̄ rupturā egro supino iacēte ponantur & stringat̃ loc⁹ & nō soluat̃ vsq̧ ad sex aut septē dies. Postea egro supino iacente soluat̃: & illico reiecto de eo emplastro supponatur. Ex hoc enim p̄hibent̃ ampliari. ¶ In ruptura aūt testiculorū pellis augmentat̃ qd̄ fit: aut p̄pter ventositatē: aut p̄pter aquā q̄ ibi ꝯgregat̃: aut q: intestina descendūt ad locū illū. ¶ Si v̄o p̄pter descensū intestinorū ꝯtingat: erit grauis & dolorosus: & sentiet dolorē cū tanget̃. Taliter itaq̧ patiens sicut prediximus regendus est & emplastrum predictum superponendum: et locus cū ligatura assidue est astringendus. Ruptura enim cum nō stringitur: dilatatur & augmentatur semp̄. ¶ Si autem causa a qua fiat: locus apparet lucidus & tersus & tensus: huic itaq̧ ꝯfert epithimari ex epithimate qd̄ in capitulo de idropisi nominauimus. Aqua quoq̧ in hac egritudine plerūq̧ petit inferiora & fluit inde: vnde eger per aliquod tempus sanus efficitur: sed pretrea redit egritudo. Postquam ergo aqua fluxerit curandus est eger ex cauterio & medicamine. Ex hoc enim prorsus curabitur: nec egritudo redibit. De hoc tamen loqui plus est q̄ȝ hic noster exigat liber. ¶ Cum aūt hec egritudo ventositatis causa ꝯtingit locus fricandus est: & ex oleo sambacino in quo castoreum & euforbium dissoluta fuerunt inūgendus: & ex eodem intus in virgam guttatim distillandum.

¶ De podagra & sciatica. Ca. 90.

Cum in iuncturis fuerit dolor & apostema: & loc⁹ cū tāgit̃ fuerit tactu calid⁹ & color rube⁹: eger si dolet in dextro pede ex dextra manu: & si in sinistro ex sinistra est flobothomād⁹: & locus ex hoc medica mie liniend⁹. ¶ Epithima. Rx. rosarū rubearū sādali faufel stief memite boliarmeni opij oim partes equales. Ex istis in aceto et aq̄ dissolutis fiat epithima. ¶ Psiliū quoq̧ aceto infusū in carta missū supponat̃ & cū tepuerit mutet̃: & loco ei⁹ aliud supponat̃. ¶ Uēter p̄terea ex apozimate mirabolanorū & hermodactilis soluatur. ¶ Apozima mirabolanorū cum hermodactilis. Rx. mirabolanorū citrinorum. ʒ. xv. pulueris turbit fricati polipodij amborum. an̄. ʒ. iij. sene seminis fumiterre amborum. an̄. ʒ. iiij. hermodactili albi seminis endiuie seminis apij rosarum. an̄. ʒ. ij. coquant̃ in tribus li-

bris aque donec ad vnã redeãt:deinde manib⁹ fricentur ⁊ colenſ ⁊ bibaſ cũ zuccbari tabarzet.ʒ.x. ¶ Si q̃s apozima faſtidierit:pillu-las iſtas ſumat:q̃ non valentes incedere ſurgere faciũt:⁊pedib⁹ambulare. ¶ Pillule que non valentes incedere ſurgere faciunt:recipiunt aloes.ʒ.i.ſcamonee quartã.ʒ. vnius roſaꝝ rubearũ: tritarũ ſextaʒ.ʒ.i.bermodactiloꝝ alboꝝ.ʒ.ſ.infozmenſ ex eis pillule q̃ erũt doſis vna. ¶ Eger vero nutriaſ ex cibis frigidis ⁊ ſtipticis:⁊ abſti-neat a vino ⁊ ꝯfectiõib⁹ q̃ ex melle ⁊ fiunt ⁊ carne.

¶ Cũ aũt a ꝑatis calor quieuerit ⁊ ei⁹ inflãmatio:ex bis q̃ calidoꝝ a ꝑatũ reliquias reſoluũt cureſ. Quoꝝ vnũ recipit cerã in oleo de lilio reſolutã:cui admiſceaſ mucillago fenugreci ⁊ ſeminis lini:deinde teranſ ſimul donec vniãtur ⁊ fiat ex eis epitbima. ¶ In tp̃e autẽ ſue incolumitatis:⁊ ꝓpͥe circa tp̃s in quo egritudo eũ inuadere cõſueuit:⁊ ꝙ maxime in vere aſſueſcat flobotbomia vti ⁊ ventris ſo-lutione:ex bis q̃ colerã expellũt rubeã.⁊ a potu vini abſtineat:⁊ a comeſtione eoꝝ q̃ ex melle ꝯficiunſ ⁊ a carne:ſint ei⁹ cibaria acetoſa et ſtiptica ⁊ bis ſimilia ex bis q̃ infrigidãt. ¶ Mẽbra aũt q̃ banc conſueuerũt incurrere paſſionẽ:minus ſolito laborẽ pati aſſueſcãt:⁊ pre cipue cũ tp̃s inuaſionis timeſ ⁊ cũ corp⁹ fuerit plenũ ⁊ vene plene:⁊ fuit diu ex quo neq3 minut⁹ neq3 ſolutus fuerit.

¶ Cum aũt cum dolore iuncturarum neq3 calor neq3 rubꝛ in colore affuerit:fueritq3 eger frigide complexionis ⁊ locus tactu ſentitur frigidus:in principio curationis eius pillule maiores de bermodactilis dande ſunt.

¶ Pillule maiores de bermodactilis. ℞.bermodactiloꝝ ſatirion: meizabara:oĩm.añ.ʒ.v.bierepigre.ʒ.x.colloquintide centauree minoris amboꝝ.añ.ʒ.v.euforbij.ʒ.ij.turbitb.ʒ.x.⁊ ſeitaragi indi zinziberis ſinapis piperis caſtorei oĩm.añ.ʒ.i. Infozmenſ ex eis pillule ex quibus a duabus.ʒ.⁊.ſ.ad tres ſumantur. He namq3 pillule valde ꝯferunt:q2 non valentes ſurgere incedere faciũt.

¶ Epitbima ad podagrã frigidam. ℞.ſtoracis liquide caſtorei euforbij mirrbe aloes acbatie omnium partes equales. Ex bis omnibus vino veteri admixtis fiat epitbima. Cumq3 iſte dolor quieuerit ſuccurratur patienti ex diſtillatione multe aque calide ab alto:⁊ inunctio fiat ex oleo de lilio ⁊ emplaſtrum ex bdellio molli ⁊ ſtorace ac fenugreco ⁊ ſemine lini ⁊ armoniaco ſuperponatur: quod boc modo conficiatur:armoniacum bdellium in vino veteri reſoluãtur ⁊ alia omnia eis admiſceantur:ex quibus fiat emplaſtrum:⁊ ſuper-ponatur:bec namq3 egritudinis ſpecies eſt que in lapidis duritieʒ tranſit:⁊ reddit membra ⁊ iũcturas fungis ſimilia. ¶ Quapropter hãc babens paſſionem a faſtidio ⁊ ab aqua frigida et a cibis groſ-ſis ⁊ a frequenti ebrietate cuſtodiatur:eiq3 precipiendum vt dum ſanus eſt motu vtatur ⁊ coitu abſtineat:⁊ precipue cum ſatur fuerit:neq3 balneũ ingrediaſ neq3 exerciteſ poſt comeſtionem.

¶ Uinū preterea vetus ꝛ purū bibat: eis quoq; dū sanus est vtatur q̄ vrinam prouocare ꝯsueuerūt.

¶ Dolor vero qui sciaticus vocat̄ est q̄ ab ancha per coxā totā vsq; ad genu in longiudine protenditur.

¶ Quandoq; etiā in longitudine ad virge sūtitudinē extensus per crus vsq; ad pedes descendit: ꝛ tūc si in cōplexiōe fuerit caloris do miniū ꝛ vrine tinctura ex basilica man⁹ eiusq; partis prius minutio facienda est: deinde ex sciatica.

¶ Si aūt egri ꝯplexio frigida fuerit: ꝛ color fuscus sepe ꝓuocād⁹ est vomit⁹ ex apozimate raphani cū sirupo acetoso. Coxa quoq; ac pes ꝛ crus ex oleo in quo castoreū euforbiū ꝛ storax sint resoluta inun gantur assidue.

¶ Quod si dolor in coxa mansiuus fiat: eger ex almuri nabati et baurach clysterizet̄: ꝛ ex enemate acuto qd̄ in cap. de apoplexia no minauimus. ¶ Collitiū quoq; ex ciclamine ꝛ colloquintida factū supponatur. Que eo vsq; fieri conuenit donec eger excoriationē in currat. Ex ea enī dum accidit plerumq; ꝯsequitur sanitas.

¶ Si autem passio inueterauerit: sinapis sumat̄ ꝛ cum fimo colū bino eiusdē quātitatis teratur: ex apozimate ficuū ꝯficiātur ex qui bus coxe emplastrum superponatur: qd̄ tandiu dimittat̄ donec in loco vesice aque fiant: ꝛ findantur: ꝛ effluat aqua que in eis est: ꝛ va poretur locus cum aqua calida: deinde eger per aliquot dies quie scere dimittatur: ꝛ si nondū sanitati restitut⁹ fuerit: ad hanc eandē curam redeundū. ¶ Quod si egritudo valde māsiua fiat ꝛ longi tē poris ꝛ timetur ne vertebrū prosilia t aut egressum fuerit: loc⁹ ex in strumento quod rote assimilatur cauterizand⁹ est: ꝛ incedatur cum coctura caput anche apud caput coxe. Huius tñ rei sermocinatio istius nostri operi metas transcendit. ¶ Taliter preterea patiētes in tpe sospitatis vomere ꝯsueuerūt: ꝛ soluere ventrē ꝛ regimē subti liare: ꝛ a cibis grossis ꝛ frequenti ebrietate abstinere.

¶ De gibbositate. Cap. 91.

Cum gibbositas fieri incipit: pillule maiores hermodactilorū q̄dē sunt ꝛ oleum de cheisim cū apozimate de seminib⁹ sepe su mendū. Locus quoq; ex oleo sambacino in quo storax liquida ꝛ ca storeum ꝛ euforbium resoluta sint frequēter inūgēdus: ꝛ a cibis fri gidis ꝛ grossis abstinendum.

¶ Aqua etiā calida in qua cocta sint mentastrū ꝛ sansuc⁹ ꝛ stica dos arabicus: ab alto super locū distillāda est: deinde frequens fri catio ꝛ inunctio ex oleis calidis faciēda est. ¶ Quod si is qui hanc patitur egritudinē puer fuerit: balneū solummodo ꝛ inūctiones ex his q̄ prediximus sufficiūt. ¶ Si aūt cū gibbositas incipit affuerit febris a predicto regimine oīno abstinēdū: sed apozima ex berberis factū cū cassiafistula in potu tribuēdū: flobothomia quoq; ex basili ca facienda est: ꝛ emplastra vehemētia loco superponēda.

De varicibus. Ca.92.

Cum vene grosse et plene et diuerso modo curuate et virides in crure apparuerint: egritudo que vitis vocatur adesse significatur: hec autem egritudo frequentius accidit his qui multum pedibus laborare consueuerunt et qui cibaria coleram nigram generantia frequenter sumunt.

In principio itaque curationis huius passionis basilicam minuere conuenit: et ventrem ex his que coleram educunt nigram soluere: quorum mentionem fecimus in capitulo de melancholia. Hec autem sepe facienda sunt et ab omnibus a quibus melancholiam patientes custodiuntur in hac egritudine abstinenda sunt. Postquam vero hoc regimen diu adhibitum fuerit: ex venis quas in crure apparuisse diximus: minutio fiat: a quibus sanguis tandiu fluere dimittatur donec quicquid in eis est euacuetur: deinde huiusmodi patiens coleram nigram expellentibus vtatur: et minuatur ex basilica: et caueat sibi ab omnibus que coleram generant nigram.

De elephantia. Ca.93.

Hec passio postquam mansiua fit: incurabilis est. Cum autem incipit si ei subueniatur et vt debet medicata fuerit: aut sanatur: aut manet sic nihil addens. Cum ergo pedis grossities augeri videtur: et color obfuscari: vene quoque que vites vocantur apparere ceperint: eger assidue cogendus est vomere: et custodiendus a deambulatione nimia et statione. Et venter vomitu precedente ex pillulis maioribus de hermodactilis soluendus: deinde ad vomitum redeundum post illud. Hoc quoque multotiens fieri opus. Eger preterea a cibis grossis est abstinendus et tibia a calcaneo incipiendo sursum vsque ad genu stringenda: ante tamen constrictionem epithimanda est ex aloe et myrrha et acatia et hypoquistidos et alumine cum aceto forti dissolutis. Ex basilica quoque manus contrarie partis minutio facienda est. Neque erectus stet nisi pes prius stricte ligatus fuerit: neque epithima illo modo dimittat. Vomitu quoque frequenter vtatur. Quod si paruum intercessit spacium a precedenti vomitu: et appetit quiescere: vapora ipsum cum seminibus caulium sticados arabico cinere de vitibus et lupinis et nitro et stercore caprino et farina fenugreci et liniatur etiam ex aqua cineris per spacium vnius diei: aut duorum. Ipsa enim huius egritudinis maximam resoluit partem: aut leuiorem reddit.

De vulneribus lumborum. Ca.94.

Cum aliquis longo tempore supinus super dorsum iacet: loca renum plerunque rubent et mala ibi fiunt vlcera. Cum ergo loca ista rubere cum augmento visa fuerint: milium siue panicum aut folia salicis sub eo sternenda sunt: et ipse in die multotiens est soluendus: loca quoque que rubent aqua rosata super niuem infrigidata roranda sunt et flabellanda sunt ipsa. Quod si calor perseuerauerit: imponatur epithima de albubrati quod in. c. de apostematibus nominauimus. Et si venesice et vlcera ibi exorta fuerint: ex vnguento de cerusa curentur.

De doloribus exteriorum membrorum. Ca.95.

Cum dolor in manu aut pede fit: eger interrogandus est si ex percussione hoc ei accidit. Aut si aliquid super ipsum mēbrū cecidit. Aut si super ipsum diu iacuit. Aut si cōtingit ex causa extrinseca. Si aūt ab exteriori causa non contigerit: locus dolēs considerandus est: an sit magis rubeus q̄ reliquū corpus: aut non. Si enim toto corpore rubicundior fuerit: ex calidi apostematis medicamie curandus erit. Et si mēbrū neq̄ fuerit calidū neq̄ rubeū sz iā quotidie obfuscat: et siccat: aqua calida ab alto est super ipsum distillāda et ex oleo et cera resoluta inungendū: et dimittendū sic donec dolor sedetur. Quod si locus quasi grossior videat: et tactu etiam frigidus sentiatur: frequenter erit infrigidādus: et aqua calida in qua sansucus et camomilla: et sticados arabicus cocta fuerint: ab alto vt diximus super ipsum erit distillanda et ex oleo de cheiri citrino inungendus. Regimen quoq̄ eius subtiliandū erit. Ipse vero multo vtatur exercitio: et in balneo sudet. Si autem ista non suffecerint venter ex his soluatur que humiditatem educunt. ¶ Membrum preterea si tactu sentitur frigidum fricetur prius: et deinde inungatur ex oleo costino et sambacino et oleo de been tepidis et ex his similibus. Quod si ista non suffecerint ex vnguētis q̄ in capitulo de paralysi nominauimus inungendum erit donec sanetur.

¶ Finis Noni Libri Almansoris.

Ossa dentium sunt triginta duo. Quorum quattuor primi vocantur duales.

Et post istos sunt quatuor alij qui dicuntur quadrupli.

Deinde sunt quatuor canini. Et post istos sunt sexdecim molares.

Et quatuor vltimi vocantur arabice neguegid vel nebeguedib.

Latine vero dentes sensus vel sapientie.

A Os parietale.j.

B Os coronale.j.

C Os petrosum.j.

D Ossa paris.iiij.

Ossa nasi.ij.

Os colatorij.ij.

Ossa mādibule superioris.xij.

Et inferioris.ij.

E Spōdiles vere et mendose.xxx.

F Os furcule.j.

G Os spatule.j.

H Os adiutorij.j.

I Os focile maius siue arundo maior.j.

K Ossa rascete.viij. vno eis addito.

L Ossa pectinis.iiij.

M Ossa digitorum.xv.

N Os focile minus siue arundo minor.j.

O Coste vere et mēdose.xxiiij

Q Os scie vel anche.j.

R Os coxe.j.

S Os cul⁹ genu siue spatula genu siue rotula genu.j.

T Minor canna.j.

V Os cahab arabice: in greco dr astralagus: et est admodū nucis baliste.j

X Os nauiculare ab vtraq̄ pte cōcauū ad modum nauis.j.

Y Ossa rascete.iiij.

Z Ossa digitor.xiiij

x Ossa pectinis.v.
z Os calcanei.j.
x Maior canna.j.
z Tria sunt ossa caude q̄ sunt de numero.xxx.spondilium.
a Os occipitiale vel laude.j.
b Os parietale.j.
c Os petrosum.j.
d Os baxillare.j.
e Os furcule.j.
f Os spatule.j.
g Os adiutorij.j.
h Os focile maius.j.
i Ossa rascete.viij.
k Ossa pectinis.iiij..
l Ossa digitorum.xv.
m Os focile minus.j.
n Ossa thoracis.vij.
et os epiglotale.j.
nn Os cordis.j.
o Os anche.j.
p Os coxe.j.
q Rotula genu.j.
r Minor canna.j.
s Os cahab.j.
t Os nauiculare.j.
v Ossa rascete.iiij.
x Ossa digitorum.xiiij.
y Ossa pectinis.v.
z Os calcanei.j.
A Maior canna.j.
B Os pectinis seu femoris.
Os ilij dictum arabice balbatafar: et pixis sub osse anche prębēdunt.

Totalis numerus ossium absq̧ ossibus sisaminis & osse laude sub lingua. 268.

Summula Jacobi de partibus per alphabetum super plurimis remedijs ex ipsius Mesue libris excerptis

Cum nunc tempestatis hominum gaudent intellectus sub breui quadā oratione: tū ea quorum noticia seu declaratione a plerisq̧ confusa indistincta & inordinata fuere inuēta: qd̓ id abhorrem⁹. Hinc est qd̓ ad facilius breuius & subtilissime sciendum medicinarum compositarum proprietates ac iuuamenta: in antbidotbario Joan. Mesue: et apud nōnullos Jo. Chrisostomus appellatus: contentarū videlicet cui morbo mēbro & quib⁹ egritudinib⁹ cōueniāt: presens opusculum sub modo repertorij editum a viro solemni medicine artis famatissimo magistro Jac. de partibus tornacensis ecclesie thesorariove canonico: ad studentium nouellorum practicantium commoditatē ve instructionē actū est. Ad ei⁹ enucleationē notare debes qꝫ procedendi modus in presenti opusculo est: quod sꝫ litteras alphabeti lucidissime progreditur. Unde si scire desideras apostematum curas aut remedia aut aurium dolores vel apoplexie curas &c. reperies in littera. A. Si vero de capitis doloribus cutis: aut coli&c. et sic de similibus curis vsq̧ ad finem alphabeti. Qd̓ opus non inutile viris haud clarissimis videbitur minime.

¶ Sequitur primo de littera. A.

Apostemati gutturis et uuule et ad omnia genera suffocationum cõfert cõfectio de moris.i.dyamoron per moduʒ gargarismi ad intra:cõfectio de succis nucum vel dyanucũ:grece dyacaridon vocatur est ad hoc sublime medicamen.

Apostemata dura stomachi et matricis molliũt ysopus humida:et ysopi descriptione Galeni cerotuʒ:maxime epatis et splenis et neruoꝝ duricies.Jsopi cerotũ descriptiõe Philiagrij ysopi cerotũ descriptiõe Pauli.Emplastrum diaquilonis communis:emplastrum oribasij emplastrum de alleis:emplastrum relatum ad auristarium et oleum masticinum.

Apostemata splenis et lapidositatem eius resoluunt vnguentũ arthanite paruum oleum de been:et oleum philosophorum.

Apostemata calida in quibus est inflammatio sedat cerotum sandalinum:et oleum violatum.

Apostemata dissoluunt et maturant cerotum andromachi:et emplastrum de fermento.

Apostemata ca.resoluunt et maturant emplastruʒ diaquilonis parui oleum violarum.

Apostemata viscerum resoluit emplastrum de alleis.

Auriũ doloribus conferunt oleum amigdalarum amararum:oleũ de grisomillis oleum persicorum:et oleum de been.

Auriũ tininui.vʒ oleum amigdalarum amararum:oleum de been.

Aurium dolori ventoso confert oleum nardinum.

Artetice frigide confert oleum auellanarũ oleũ vulpinum oleuʒ de lapide agatis.oleum philosophorum.

Artetice et podagre calidis confert oleum de ranis.

Articulorum passiones diuturnas dissoluit cerotum alexandri secunda descriptione.

Articulorum doloribꝰ confert oleum de nucleis cerasorum oleũ de granis citrangulorum.

Animã dilatãt et cõfortant electuariũ de gẽmis et ꝯfectio alkermes.

Anhelitus difficultati con.cõfectio de musco loch de pino loch de squilla et loch de lasmarth et loch alfescera.

Anhelitum confortat aromaticum nardinum.

Anhelitus ꝑfocationi ꝯfert cõfectio philonij prima intẽtione.

Anhelitus constrictioni vʒ dyasulphur.

Anhelos.confert oleum philosophorum.

Appetitũ mortuũ incitãt aromaticũ rof.prime descriptiõis et Galeni cõfectio de citonijs:cõfectio alkekengi tro.de gallia magna.

Appetitũ ꝓstratũ cõfortant electuariũ de fructibus conditum de citro ꝭm acetum squiliticum tro.de absynthio.

Appetitũ augẽt calidũ stomachi cõfortatiuũ et cõfectio secunda mirabolani conditi confortant et prouocant.

Appetitus casui valent sirupus de absynthio ⁊ albarif conditum de buglossa.

Asmati confert athanasia magna: ⁊ loch de pino: loch ad asma: sirup⁹ de ysopo: sirupus de prassio: sirup⁹ de calamēto: pill'e de agarico ⁊ oleū philosophorum.

Alchiti conferunt trocisci de lacca.

Aquam citrinā purgant pillule de mezereon: vnguentum arthanite magnum.

Asperitati vz oleum amigdalarum amararum ⁊ amigdalarū dulcium ⁊ oleum de crisomilis.

Ani egritudinibus confert oleum de se. lini.

Ardori vrine confert oleum quattuor se. frigidoꝝ maioꝝ.

De littera. C.

Canos retardant electuariū de aromatibus: ⁊ confectio albarif.

Caniciem prohibent oleum costinū ⁊ de alcana.

Colorē efficiunt bonum electuariū de aromatibus: cōfectio de citoniis: cōfectio anacardina: cōfectio secunda albarif sirupus de fumoterre minor: ⁊ oleum de croco.

Colorem clarificat trifera Saleni.

Coloratam reddūt faciē cōfectio de manna ⁊ oleū costinū.

Coitum excitant electuarium de aromatibus secacul. cōditis ⁊ cōfectio de zinzibere.

Coitum multiplicāt cōfectio testiculorū vulpis triphera sarra. magna: trifera muscata: electuariū aleschof.

Coeundi desideriū faciūt ⁊ augmētāt cōfectio scda testiculorū vulpis aromaticū nardinū. trifera Sal'. cōfectio alia albarif.

Cerebri egritudinibus cōferunt electuariū de gēmis: cōfectio de musco tyriaca dyatesseron.

Cerebrū cōfortant aromaticū ros. maius aromaticū dyābra tro. gallie elephāgine ⁊ pillule stomatice.

Cerebrū purgāt cōfectio alphescera ⁊ pill'e elephāgie.

Cerebrū oppillatū sanat oximel squilliticū compositū.

Cerebri egritudines melācolicas soluit infusio alia hyere.

Cordis egritudinib⁹ psunt electuariū dgēnis ⁊ ɔfectio de xiloaloes.

Cordis tremori ɔferūt electuariū de gēmis aromaticū muscatū cōfectio de acetosis ⁊ sirupus de pomis.

Cordis pulsuz curāt cōfectio alkermes: cōfectio de xiloaloes: cōfectio de musco: poma cōdita: sirup⁹ acetosus de prunis: ⁊ cōdituz de citro aliō cōditū de buglo. rob de agresta tro. de ligno aloes.

Cor ɔfortāt cōfectio electuarij de citro aromaticū ros. mai⁹ ⁊ min⁹ aromaticū muscatū: aromaticū gariofilatū: dyābra: pira cōdita poma ɔdita psica: citra ɔdita: zuccaꝝ: ros. sirup⁹ de pomis: cōditū de citro: rob de ribes: rob de citoniis: rob de piris: tro. gallie

muscate:tro.sebellie:tro.gallie elephangine: trocisci dyarodon: tro.de gallia magna:tro. ramic sufuf de ligno aloes emplastruz stomachū ꝯfortans:oleum maluinum.

Cordis debilitati ꝯferunt electuarium de pomis ꝯditum de buglo. tro.de ligno aloes.

Cordis inflāmmationem reprimūt alxirocostum sirupus acetosus de succo fructuum.

Cor calidum ꝯfortant sirupus de succo acetose.

Cordis ebullitionē mitigant rob de ribes.rob de berberis. rob de sumach:rob de moris de sceni:rob de granatis.

Cōualescentibꝰ myrrhe subuenit aromaticū rosꝫ.maius.

Corpus releuat dyacalamentū descriptione. Salꝫ.ꝛ ipsum in sanitate ꝯseruat ne in egritudines incidat.triphera sarrace.magna pillule lucis maiores ꝛ minores.

Corporis totius odorem faciūt bonū triphera sarra.magna.

Corporis colorē faciūt bonū triphera sarra magna.acetum squilliticū.tro.gallie muscate.

Corpus totū purgat hyera hermetis hyeralogondiō Ruffi.hyera ex inuētione nostra.ꝯfectio electuarii albarif

Corpus preseruat a putrefactiōe:ꝛ ꝯseruat ipsum in sanitate sua acetum squilliticū.

Colice dolori ꝯfe.dyaciminū ꝯfectio.Philonij inuētione ꝑma.musa enea.oleū de cartamo:oleū de lilio:oleū de piperibꝰ.

Cutis asperitatē curat ꝛ eā mūdificat vnguētū alfezericū.

Cutis coloris feditatē curāt triphera muscata :dyacurcuma maior ꝛ minor:dyamorusion:oleū de been:oleū de nucleis cerasorum oleū de granis citrāgulorꝫ:ꝛ eā abstergit oleū almezereon.

Cutis egritudines purgat ꝯfectio alia hamec.

Contra morbos adustos cutis valet sirupꝰ de fumoterre maior.

Cutem mundificant oleū:sambacinū:oleū de serpētibꝰ oleū de ouis oleū de frumento:oleū de inuipeso:oleū de fraxino.

Capitis egritudines frigidas purgat hyerapigra Salꝫ.hyera hermetis hyeralogodiō Ruffi.pillꝫe aggregatiue.

Capitis ventositates grossas desup dominātes purgat hyera ex inuentione nostra.

Capitis egritudinibus frigidis ꝯfe.aqua mellis.

Capitis dolori ꝯfe.oximel squilliticum ꝯpositum infusio de hyera. tro.de citro.oleum anetiuū.laurinū.nardinū oleum de sansuco: oleum de cucumere asinino.

Caput mūdificāt infusio de hyera:pillꝫe stomatice:pillꝫe aggregatiue maiores pillule stomatice.

Colicā humorē causantē purgat hyera hermetis :electuariū indū maiꝰ ꝛ minꝰ:ꝯfec.de dactilis:electuariū alescof.diacitonitē:aqua mellis pillꝫe aggregatiue maiores:ꝛ pillꝫe fetide maiores.

Colerā nigram purgant hiera logodion Ruffi:cōfectio hamech: decoctio epithimi.

Coleram citrinam purgat confectio de psilio.confectio de manna: pillule contra febres colericas.

Colerā sine molestia purgat ɔfectio electuarij rosati;dyacitoniten: pillule de turbith:pillule de colloquintida.

Colere inflamationem extinguunt zuccha. viol.sirupus acetosus laxatiuus.

Coleram grossam ꝛ difficilem incidit ꝛ abstergit sirupus acetosus cū radicibus.

Colere rubee incensionē sedat sirupus acetos⁹ de succo fructuum.

Colerā faciliter educūt sirup⁹ acetos⁹ laxatiu⁹:aq̄ fructuū:aq̄ casei īfusio de succis herbaꝝ:ɔfectio [illegible]terre ꝛ decoctio mirabolano.

Colere aduste confert sirupus de fumoterre minor.

Coleram nigram ex adustis humorib⁹ expellūt sirup⁹ de epithimo acetū squilliticum. ꝛ decoctio capilli veneris.

Coleram diuidit ꝛ abstergit secaniabin de radicibus:ꝛ eius acuitatem sedant trocis.ramich.

Colere vtriusq; superfluitates educūt pillule stomatice.

Coleram adustam purgant pillule de lapide lazuli.pill̄e de lapide armenico.

Cancrū purgant hieralogodion:ꝛ confectiones hamech.

Cancū curāt vnguētū dyasinicon.descriptiōe arabica:empl̄m arabum:vnguentū alphezericon:oleū de iunipero:oleū de fraxino.

Cācrū abscidūt sirup⁹ de epythimo.decoctio de epithimo.pilluleide

Colere furorem reprimit aqua fructuum.

Cacetiam purgat confectio allilengi.

Catarrum subtilem qui a capite ad pect⁹ ꝛ pulmonē defluit ɔmouēdo tussim ꝛ insomnietatē inducendo curant dyacodion:ꝛ sirup⁹ de papauere:ꝛ aliquando catarrus ē causa suffocationis ꝓpter sui acumen:tunc valet dyanucū:ꝛ pillule contra catarrum.

Corize confe.sirupus conferens catarris.sirupus de papaue. pillule ad omnes morbos catarri.

Cibum facit digerere conditum de citro aliud.

Combustioni confert vnguentum ceruse.vnguentum sericinum.

Carnez additam putridam delet vnguentum alphezericuz.

Carnes robustas reddit oleum de sticho.

Colicaz passionē sedat empl̄m dyasinicon descriptione Alexandri

Colon dolori confert oleum de herua.

Capillos confortat oleum costinum.

De littera. D.

Digerere faciunt cibum confectio dyarodon descriptione cōmuni aromaticum nardinum.

Digestionē ɔfortāt aromaticū rosatū electuariū de pomis hyera logodion Ruffi pill'e stomaticepillule dyarodon.
Digestionem confortant seu procurant aromaticum rosatū mai⁹ dyaciminum dyābra dyatritonpipereon hebuli ɔditi ɔditumde citro de gallia magna de citonijs trocis. sufuf de ligno aloes pillule elephangine pillule de turbith.
Digestionis malitiei valent conditum de buglos. trocis. de ros. et trocis. ad fetorem oris.
Digestionē faciunt bonā acetū squilliticū sufuf aromaticum.
Debilibus mire subuenit aromaticum rosarum maius.
Duritiē omnē soluūt dyalacca maior ꝛ minor. Durities oēs ꝛ sicci tates mēbrorꝫ leniūt oleū amigdalarū dulciū ꝛ oleū sisaminum.
Durities omnes mollificant ysopi cerotum empl'm dyaquilon cō mune ꝛ magnum emplastrum de alleis.
Dentiū dolori confe. muza enea ꝛ oleum philosophorꝫ.
Dentes confirmat acetum squilliticum.
Dissinterie conferunt trocis. de absynthio ꝛ oleum rosatum.
Dorsi dolorem purgant pillule aggregatiue maiores pillule de serapino ꝛ de oppoponaco.
Dorsi doloribꝰ ɔfe. oleū de piperibꝰ: oleū vulpinū: oleū philosophorꝫ
Dolores calidos sedat vnguentum papaueris.
Doloresfrigidos sedāt oleū de lilio ꝛ oleū masticinūꝛoleū sinapinū.
Dolores aufert cerotum andromachi.
Doloribus interioribus omnibꝰ ɔfe. empl'm relatū ad aristarchum
Dolores mitigāt ꝛ resoluūt oleū rosatū ꝛ camo. aneti. ꝛ de mellilloto
Dolores in quibus est calor extingunt oleū rosatū ꝛ de papauere.
Demoniacis confert oleū de lapide agathis.

De littera. E.

Epatis egritudinibus factis ex flegmate grosso ꝛ ventositate confe. electuariū de aromatibus electuarium de gemmis confe. d xiloaloes ꝛ diacurcuma magna.
Epatis malitiā corrigit ɔfectio de galanga ꝛ trocis. diamus.
Epatis doloribꝰ ꝛ eiꝰ puncture ɔfe. ɔfectio dyarodon descriptione cōi ꝛ athanasia magna sirupꝰ de absin. decoctio de eupa. tro. et pill'e de reubar. pill'e alhehēgi. ysopi cerotū descriptiōe Galeni descriptiōe Philagrijꝛ dscriptiōe Pauli. oleūd euforbio i cā frida.
Epatis debilitatē corrigit ɔfectio dyarodon descriptione cōi aromaticū muscatū dyalacca maior ꝛ minor ɔfectio alchachengi sirupus d absyn. ɔditum de citro aliud: tro. de ligno aloes.
Epar ɔfortant aromaticū nardinū electuariū de granis myrthi cō fectio de citonijs sirupꝰ de fumoterre maiorꝛ ɔditū de citro ɔditum de citonijs tro. gallie elephāgine tro. de gallia magna ramich pillule aggregatiue minores oleum costinum.
Epatis inflāmationem extinguūt ɔfectio de acetosa ꝛ alxicosti. tri-

phera psica: sirup⁹ acetosus de pomis descriptiõe nr̄a: sirup⁹ acetosus de tereniabin sirup⁹ de portulaca. tro. de cāphora de spodio cū semine acetose de berberis trocis. de sandalis. vnguētū ros. cerotū sanda. emplastrum de fermento.

Epar mūdificant pillule stomatice ꝛ aggregatiue.

Epatis cacetie valet tyriaca dyatesseron.

Epaticā hydropisim sanat tyriaca dyatesseron ꝛ ipsi⁹ oppillatiõi valet ēt athanasia dyacodiõ sirup⁹ de eupatorio secaniabin ď keisnij tro. de ros. ꝛ eupatorio. tro. de lacca. pille alkekēgi ꝛ de raued sceni.

Epatis egritudies fridas purgat hierapigra ꝯfectio electuarij alba rif

Epatis grossitiei cõfert emplastrum Oribasij aliud.

Epatis calefactiõi cõfe. ꝯfectio de psillio ꝛ ipi⁹ duritiei valēt ysopi cerotū descriptiõe Gal. ꝛ aliõ empl'm dyaquilõ cõe empl'm andromachi empl'm relatū ad aristarchū ꝛ empl'm de melliloto.

Epatis egritudies purgat ꝯfe. alkekēgi. pille de turbith. pil. sebellie

Epatis debilitati ex causa frigida valet emplastrū de gallia emplastrum de fermento.

Epatis debilitati ex causa calida valet aliud emplastrum de gallia ꝛ emplastrum dyafinicon.

Epatis opilatiões aperiūt sirup⁹ acetosus cū radicib⁹ sirup⁹ de fumoterre minor secaniabin de radicib⁹ decoctio de eupatorio tro. de reubarba. ꝛ tro. de absynthio.

Epatis frigiditati cõfert sirupus de thimo secaniabin de cala. ꝛ mellicratum conditum.

Epar calefac. empl'm stoma. ꝛ cor confortans.

Epar oppilatum ab hu. adustis aperit confec. fumiterre.

Epatis apostemationi confe. tro. de reubarbaro. tro. de eupatorio emplastrum relatum.

Epilepsie ꝯfe. ꝯfectio de musco. tyriaca dya tesserõ. ꝯfectio alfescera. sirup⁹ de sticados. acetū sqlliticū. oximel sqlliticū ꝯpositū. vnguētuꝫ de bdellio. oleū de cucumere asinino. oleū de piperib⁹. oleū de lapide agathis. oleum philosophorum.

Ethicis ꝛ ꝯsumptis ꝯfe. ꝯfectio testiculorꝫ vulpis. loch sanū. tro. de cāphora. oleum amig. dulcium.

Eructationi acetose valet confectio de galāga diaciminum oximel squilliticum simplex.

Eructationi fumose confe. confectio de acetosis.

Egritudinib⁹ frigidis membrorꝫ nutritiõis malā digestionē faciētib⁹ valet dyacalamētū descriptione Galeni communi etiā facit penetrare cibum ad epar.

Egritudinib⁹ oīb⁹ frigidis ꝯueniūt oleū nardinū: ꝛ oleū benedictuꝫ.

Egritudines ex calida materia ꝛ colerica purgat electuarium ros.

Egritudinibus melancolicis confert decoctio epithimi.

Ebrietatem remouēt cõfectio de acetosis; sirupus acetositatis citri.

sirupus acetosus de prunis.

Emorroidas sanant trifera sarra. magna. trifera muscata. trifera Sa. trifera minor & confectio alkelengi.

Emorroydarum dolores sedant oleum de grisomillis oleum de nucleis persicorum.

Emorroydarum fluxum stringunt confectio electuarij ex inuētione nostra. pillule de bdellio maiores & minores.

Emorroydas soluunt pillule aggregatiue maiores & earum vlceribus valent pillule de bdellio maiores & minores.

Emorroydarum tumores soluūt oleū de grosomilis & de nucleis.

Emigraneam purgat hiera hermetis.

Emigranee dolori cōfe. tro. de citro. oleū laurinū. oleum nardinum. oleum de cucumere asinino. oleum de euforbio.

Emigranee confe. ozimel squiliticum compositum infusio de hiera & emplastrum sinapis.

Emigraneam difficilem purgant pillule albandatur.

Epilepsiam purgat hiera hermetis.

Elephantiam purgat confectio aliqua hamech.

Excoriationi confert vnguentum sericinum.

De littera. F.

Fastidiū & abbominationem tollit confectio de aromatibus.

Frigidis natura valet diambra.

Flegma viscosum attenuat & subtiliat oleum de herua.

Febricitātibus calid. confert confectio de acetosis & sirupus cucurbite. & acutis fe. cerotum viol.

Febriū ardorē & inflationē extingūt ꝯfectio de prunis & iulep. viol.

Febrib⁹ antiq̄s & periodicis & quartane ꝯfe. ꝯfectio de assa. diasulfur. cōfectio de dactilis. sirup⁹ de eupatorio. secaniabin de radicib⁹. secaniabin de calamēto. infusio de hyera. tro. diarodon. tro. de ros. & eupatorio. tro. de absynthio. tro. de anisor de lacca.

Febres acutas purgāt alxistotem et trifera persica & pillule que con- fe. ad fe. colericas.

Febres compositas purgant cōfectio de dactilis. sirup⁹ acetosus de succis herbarum et decoctio eupatorij.

Febres difficiles & veniētes ad sodā purgat confectio de psillio.

Febriū inflāmatiōib⁹ ꝯfe. iulep viol. sirup⁹ de prunis. sirup⁹ de granatis. sirup⁹ acetositatis citri. sirup⁹ acetosus. sirup⁹ de portulaca. tro. de cāphora. tro. de berberis. & tro. sandalorum.

Febrib⁹ colericis confert sirupus de succo acetose & de agresta.

Febri pestilentiali conueniunt sirupus de succo acetose. & sirupus de acetositate citri.

Febrib⁹ opilationū colericis & flegmaticis; quarum est difficilis eradicatio confe. sirupus de bisantijs.

Febriū intēsionē sedat sirupus acetosuscum succo fructuum.
Febrib⁹ colericis multi accñtis⁊ ꝓpue q̄ accidūt iuuenib⁹ in estate cōfe. sirup⁹ acetosus de pomis descriptiōe nr̄a. tro. de rof. tro. de spodio⁊ alij tro. de spodio cum se. acetose.
Febrib⁹ sincopizātib⁹ calid. cōfe. sirup⁹ acetosus de tereniabin.
Febribus cōpositis valet sirup⁹ diacodion. tro. de rof. ⁊ eupatorio.
Febribus quartanis⁊earum rigoribus valet sirup⁹ de thimo.
Febribus flegmaticis cōfe. decoctio de sticados⁊ tro. diarodon.
Febribus in quibus forma corrumpitur confe. tro. diarodon.
Febribus colericis antiquis confe. tro. de eupatorio.
Febriū rigorib⁹ valēt tro. de eupatorio. oleū anetinū. oleū de enula.
Febres antiquas purgāt pillule aggregatiue maio. ⁊ mino. pill̄e de reubarbaro. pillule alkekengi alie ad illud.
Febres quartanas soluunt pillule inde.
Forme corruptiōi⁊ defedatiōi ɔfert trifera minor. ɔfectio rauedsceni ɔfectio alkekēgi. sirup⁹ dyacodiō. sirup⁹ de eupatorio. mellicratū de buglossa tro. de rof. tro. de reubarbaro.
Faciei feditatē remouet diacurcuma maior⁊ diamuroslon.
Flegma purgāt hieralogodiō ruffi⁊ secaniabi sublime ip̄ʒ educēte decoctio albasce. decoctio mirabolanorum. pillule de euforbio. pillule de turbith.
Flegmatis vtriusq̄ sup̄fluitates purgāt pillule stomatice. pillule de sarcocolla pillule de serapino.
Flegma grossum⁊ difficile incidūt⁊ abstergūt sirupus acetosus cum radicibus⁊ secaniabin de keisim.
Flegma salsum curat sirupus de fumoterre maior.
Flegmaticis confert decoctio albasce.
Flegmaticas egritudines purgant pillule de sarcocolla ⁊ pillule de colloquintida.
Fistulas purgat hieralogodiō, Ruffi. ⁊ ip̄as curat vnguētū diasenicū descriptiōe arabica: empl̄ʒ arabū. vnguētū d̄ lino. vnguētū alphezericon⁊ oleū de ouis. ⁊ ipsis cōfe. sirupus de epithimo.
Fistulas antiq̄s q̄ indigēt mūdificatiōe abstergit⁊ mūdificat a carne mortua⁊ putrefactiōe vnguētum egyptiacū magnum.
Fluxū colericū sistūt tro. ramich. oleū rof. si ꝑ medicinā accidat.

De littera. G.

Gaudium generat confectio de xiloaloes.
Gingiue laxe⁊ putride cōfert acetum squilliticum.
Genuū dolores purgāt pill̄e aggregate maiores⁊ pill̄e d̄ oppoponaco.
Genuū doloribus confert emplastrum andromachi.
Gutturis asperitatem leniūt oleum amigdarum dulciu⁊ oleum de granis sisami.

De littera. H.

Humiditates grossas et viscosas subtiliat et resoluit dialacca descriptione Gal.
Humorum lubricitatem remouet confectio de seminibus.
Humores crudos purgat cõfectio de dactilis.
Humores adustos purgat cõfectio alia hamech et acetũ squilliticũ.
Humorum grossitiem purgat et subtiliat vt facilius educi possit acetum squilliticum.
Hũores grossos et viscosos purgãt pillule aggregate maiores pillule fetide maiores et minores et infusio alia biere.
Hũores grossos descẽdẽtes ad neruos purgãt pillule de euforbio: et ipsos resoluit emplastrum de alleis.
Herpeti conferunt tro. de arsenico.
Herisipile conferunt vnguentum rof. vnguentum viol. et vnguentum ceruse.

De littera. J.

Jdropisi ꝯfe. diacurcuma magna et minor: et diamoru͂sio. dialacca maior et minor. diacoston diasulphur. sirupꝰ de eupatorio. tro. de ligno aloes. tro. de rof. de reubar. emplm̃ andromachi. emplꝫ de alleis emplm̃ relatũ ad aristarchum. oleum almezereon.
Jdropisim qñ est in initio purgat cõfectio de eupatorio et pillule de reubarbaro.
Jdropisim purgãt ꝯfe. de alkelẽgi. pill'e ƌ alchẽ. pill'e rauedsceni. pillule sebellie. pill'e almezereon. vnguẽtũ arthanita magnum.
Jctericis ꝯfert ꝯfectio rauedsceni. trifera ꝑsica ꝯfectio de psilio. tro. de rof. et eupatorio. tro. ƌ reubar. tro. ƌ cãphora. oleũ ƌ carthamo
Jcteritiã citrinã purgãt ꝯfectio electuarij rof. ꝯfectio de eupatorio et eidẽ ꝯfe. sirupꝰ de fumoterre minor. et ꝯfectio fumiterre.
Jcteritiam spleneticam soluunt pillule inde.
Jntellectũ acuit illis q̃ scire desiderãt ꝯfectio anacardina.
Jũcturaꝝ egritudines frigidas purgat hierapigra. hiera hermetis electuariũ indũ maiꝰ et minꝰ. ꝯfectio alkelẽgi. pill'e alãdhal. pill'e hermodactilorum: pillule de oppoponaco.
Jũcturaꝝ egritudines calidas purgat ꝯfectio electuarij succi rof.
Jũcturaꝝ dolorẽ purgãt electuariũ alessof. pillule stomatice pill'e aggregate maiores: pillule fetide maiores et minores: pillule de serapino: et pillule colloquintide.
Jũcturaꝝ frigiditatibꝰ confe. cerotum andromachi.
Juncturas laxas confortat oleum de stincho.
Jũcturaꝝ egritudinibꝰ ꝯfe. aqua mellis fermo in secaniabin. oleum masticinum: oleum de storace: et oleum de euforbio.
Jũcturaꝝ egritudinibꝰ et doloribꝰ ꝯfe. acetũ squilliticũ. ysopi cerotũ descriptiõe Galeni. emplastrũ andromachi. oleũ de been: oleũ lauri. oleum de keyri oleum de cucumere asinino: oleum de granis

citrangulorum: oleum de piperibus.
Juncturarum nodositates leniunt cerotum diapente et emplastrū filij zacharie.
Juncturarum durities lenit oleum de se. lini.
In iuuentute ↄseruant ↄfectio electuarij albarif. ↄfectio alia albarif. hebuli conditi: acetum squilliticum.
Impetiginem purgant confectiones bamech et etiam sirupus de fumoterre maior. vnguentum alfesericum: oleum de serpentibus oleum de ouis: oleum de frumento.
Ypocundriorꝫ doloribus ↄfe. sirupus de eupatorio.
Ypocundriorum ventositatibus confe. mellicratum conditum et decoctio albasce.
Inflāmatiōes extinguūt rob de prunis. rob de fructibus: tro. aneti vnguentū rof. vnguentum viol. et oleum mandragore.
Impinguat corpus susuf bonum ꝛ impinguat oleum amigdalarū dulcium. oleum de nuce indica: oleum de granis sisami; oleum de granis papaueris.
Intestinorum lubricitati valet susuf de granis myrthi.
Igni persico valet vnguentum rof.
Inflationes omnes maturat empl'm dyaquilon magnum.
Ileon dolori confe. oleum de herua ꝛ oleum asse.

De littera. L.

Laterū dolori confe. ↄfectio Philonij prima intentiōe. loch de sqllā loch de alfescera. sirupus de ysopo. oleum ruthe.
Laterum dolorem purgat electuarium alestof.
Lateris tumori ↄfert emplastrum andromachi: ꝛ eorum tentioni ↄfert emplastrum relatum ad aristarchum.
Lapidem frangunt dyasulfur pillule aggre. maiores: oleum de piperibus ꝛ oleum de scorpionibus.
Lapidem non permittunt generari in vijs vrine aqua mellis ꝛ sirupus de radicibus.
Lepram purgant hyeralogodion Ruffi ꝛ ↄfectiones bamech decoctio epithimi pillule inde: pillule fetide maiores ꝛ minores.
Lepram curant sirupus de fumoterre: ꝛ eis qui parati sunt ad eam sirupus epithimi.
Lepre ↄfert oleum de iunipero, vnguentum alphezericon.
Lentiginib9 cutis ↄfert vnguentū aliō a ragit oleū de been oleum de nucleis cerasorꝫ ꝛ de granis citrangulorum.
Lingue impedimentum soluit oleum de grisomillis.
Lacertos calefaciunt oleum de storace ꝛ oleum costinum.
Letificat dyambra.

De littera. M.

¶Matricem frigidã calefaciũt electuariũ de gemmis. oleum ruthe & oleum de piperibus. oleum lilij.
¶Matricis ꝓfocatiõi ꝯfe. aromaticũ muscatũ: & oleũ ð lapide agathis.
¶Matricis egritudinib⁹ ꝯueniũt dyambra & oleũ nardinum.
¶Matricis vẽtositates remouẽt trifera Salie. & musea enea.
¶Matricis dol'. sedant confectio Philonij inuentione prima. musea enea. ysopi cerotũ descriptione Philagrij & Pauli. emplastrũ de granis lauri: et oleum lauri. oleũ ruthe et de croco et philosophorum oleum.
¶Matricis egritudines frigidas purgat hyerapigra Sal'.
¶Matricis dol'. purgãt hyere hermetis & pill'e de serapino experte.
¶Matricis egritudinibus frigidis confe. oleum de enula.
¶Matricis duritiei confe. ysopi cerotum Democriti.
¶Melancolicis egritudinibus & eis qui tristantur sine causa confe. confectio de musco.
¶Melancolie solutionem educit secaniabin.
¶Melãcolicas egritudines purgãt pillule inde. pilulle lucis maiores & minores. pillule de lapide lazuli. pillule sebellie.
¶Membra nutritionis oĩa ꝯfortãt aromaticũ ros. mai⁹ dyambra. acetum sqlliticũ. trocis. gallie elephãgine: & oleum de citonijs.
¶Mẽbra nutritiua calefaciũt aroma. gariofi. dyãbra & dyaciminũ.
¶Membrorum lassitudinem tollit trifera sarra. magna.
¶Membroꝝ frigidas humiditates & putrefactiões in eis generatas educũt hyerapigra Sal'. ꝯfe. electuarij indi maior & minor.
¶Membrũ cauterizat: excoriat & vesicari facit vnguentũ de albariel.
¶Membra nutritionis purgat confectio alhelengi & dyacitoniten: & ipsam confortant cerotum Alexandri: et emplastrum dyafinicoñ descriptione Alexandri.
¶Membroꝝ nutritionis doloribus confe. tro. de spodio.
¶Membroꝝ duritiẽ & eoꝝ nodositatem curant ysopi cerotum descriptione. Alexandri: & cerotum Alexandri.
¶Membra neruosa confortant oleum de sticho. oleum camo. & oleũ meliloti. costinum & de alhãna.
¶Menstrua prouocant dyacalamentum descriptione Salie. pill'e de serapino experte.
¶Menstruorum fluxum pillule de bdellio maiores & minores. & ad eorum exuberationem valet trifera minor.
¶Malo mortuo tibiarum confe. vnguentum alfezericum: oleum de iunipero: & oleum de fraxino.
¶Mollificationi & lubricitati ꝓpter indigestionẽ factis ꝯfert ꝯfectio electuarij ex inuẽtione nostra: & eã purgant pillule de serapino et de euforbio: & eidem ꝯfert vnguentũ ad illud & oleũ de piperib⁹.
¶Morsibus venenosis confe. confectio de assa & dyasulfur.
¶Memoriam & sensum temperat confectio anacardina.

Maculis cutis confe. vnguentum de albariel.

Medicinam non valentibus sumere est ppinādum vnguentum arthanite magnum.

Maniā ꝛ meliā purgāt hyeralogodiū ruffi. ꝛ ↄfectio: scda hamech

Morbos ex adustiōe pħibent fieri trifera persica: pille inde: pille fetide maiores ꝛ minores.

Morpheā difficilis eradicatiōis purgāt pille colloquītide: ꝛ ei ↄferunt vnguētū de albariel ꝛ oleum de been.

Materias calidas vel ꝛ frigidas subtiles grossas ꝛ viscosas se adurentes digerit sirup⁹ acetosus simplex ꝛ facit alias medicinas in partes remotas penetrare.

Materias longi tpis diuidit ꝛ ēas maturat secaniabin: vt patet in sermone facto de eo.

Materias grossas ꝛ putridas incidit ꝛ abstergit secaniabin de calamento.

Materierum cursum ne fluant ad aliquē locum prohibent oleum camomille ꝛ melliloti.

Materias difficilis eradicatiōis subtiliat ꝛ resoluit oleū de enula.

Materias calefacit subtiliat ꝛ resoluit oleū de enula.

Mirach inflāmationē soluunt pille aggregatiue maiores.

De littera. N.

Nauseā sedāt aromaticū rosatū: aromaticū gariofilatū: ꝛ sirup⁹ de mēta. Neruoꝝ educit supfluitates grossoꝝ hūoꝝ ꝛ viscosoꝝ hye. her.

Neruis confe. confectio de alphescera ꝛ baucie condite.

Neruoꝝ egritudinib⁹ frigidis ↄfe. sirup⁹ de sticados: aqua mellis. vnguētū de bdelio: oleū nardinū: oleū de croco: oleū d̄ pipib⁹: oleū de euforbio: ꝛ eoꝝ frigiditati ꝛ dolori ↄfe. decoctio de sticados: cerotū andromachi: ꝛ oleū de storace: oleū de been: ꝛ oleū de enula.

Neruoꝝ debilitati cōfe. tro. gallie elephāgine.

Neruoꝝ egritudines purgāt pille albādal: ꝛ pille de oppoponaco.

Neruoꝝ dolorib⁹ valet ysopi cerotū Sal. oleū amigdalaꝝ amaraꝝ oleū auellanaꝝ: oleum de nuce indica: oleū lauri: oleum camomille: oleum sambuci: oleū de keyri: oleū de melliloto: oleū masticis et de euforbio eos liniendo.

Neruorum cōtractioni ꝛ eoꝝ frigidis passionibus cōferunt cerotū aliud Alexandri: ꝛ oleum nucum.

Neruoꝝ durities leniunt oleum amigdalarū amararū: oleum de semine lini: ꝛ oleum de croco.

Neruoꝝ tumoribus ꝛ eoꝝ puncture cōfert oleum nucū: ꝛ ipsis lesis a frigiditate valet oleum lauri.

Neruos cōfortat oleū camomille: oleum sambacinū: oleum de melliloto: oleū maluinū: ꝛ oleū de croco.

Neruis quibus accidit laxitas ↄfert oleū citonioꝝ.

Neruos calefaciunt oleũ costinũ oleũ de sansuco.
Naturam stringunt sirup⁹ de piris sirupus de citonijs sirupus acetosus de citonijs.
Nodositates q̃ sunt in mẽbris ⁊ iuncturis mollificat ysopi cerotũ.
Narium fetori valet oleũ de cucumere asinino ⁊ eaꝝ oppillatiões aperit oleũ philosophorũ.

De littera. O.

Oris odorẽ faciũt bonũ electuariũ de aromatib⁹: electuariũ de gẽnis ꝯfectio de xiloaloes. ꝯfectio electuarij de citro. aromaticũ muscatũ. aromaticũ nardinũ: trifera sarra. magna. citraꝯdita. sirupus de corticib⁹ citri mellicratũ ꝯditũ. ⁊ mellicratũ de citro. tro. gallie muscate. sufuf de ligno aloes. sufuf aromatic. ⁊ pilile dyarodõ
Oris fetorẽ amputat electuariũ de perficis persica cõdita. sirup⁹ de perficis. tro. ad fetorẽ oris. tro. de ligno aloes.
Odorem facit bonũ oleũ costinum.
Oleũ philosophoꝝ valet eis q̃ sumpserũt ꝑ os opiũ aut cartamum.
Oppilationes aperiunt dyaciminũ. confe. de seminibus. sirup⁹ acetosus de succis herbarũ cũ aromatib⁹. sirupus de fumoterre maior. secaniabin de radicib⁹. tro. de aniso. pillule aggregate minores. oleũ amigdalarũ amararũ. oleum persicoꝝ. oleũ de been. oleũ costinũ. oleũ de piperibus.
Oculoꝝ dolores ⁊ eoꝝ superfluitates purgãt ꝯfectio electuarij rof. pillule lucis maiores ⁊ minores: ⁊ in oculis in q̃b⁹ descendit aqua valet oleum philosophoꝝ.
Obliuionẽ purgat cõfectio hamech.
Obliuioni cõfert emplastrũ sinapis oleũ sinapis ⁊ philosophorũ.
Ossibus denudatis ꝯfe. vnguẽtũ dyasinicon empl'm arabũ descriptione arabica: ⁊ eoꝝ sigillationẽ faciũt facilẽ.
Ossium dolorib⁹ ex frigida causa cõfert emplastrũ sinapis.
Ossa corpi infixa q̃uis ꝓfunda sint extrahit empl'm de fermẽto.

De littera. P.

Paralysi ꝓsunt cõfe. de musco tyriaca dyatesseron: ꝯfe. alphescera sirup⁹ de sticad. vnguẽtũ d bdelio cerotũ Alexãdri. aliõ oleũ de piperibus. oleũ de lapide agathis. oleum philosophorum.
Paralysim purgãt hyera hermetis hyeralogodiõ Ruffi pillule de serapino pillule de euforbio ⁊ de oppoponaco.
Pulmoni iuuant his in q̃b⁹ materia grossa difficilis eradicatiõis exuberat in mẽbris anhelit⁹ reddẽs eũ facilẽ ad screãdũ loch de squilla empl'm filij zacharie ⁊ oleũ philosophoꝝ.
Pulmonis egritudinib⁹ cõfert ꝯfectio de musco.
Pulmonẽ ꝯfortat sirupus de granis myrti.
Pulmonem mundificat sirupus de liq̃ritia: ⁊ oleũ de cartamo.
Pulmoni frigido ꝯfert sirupus de thimo.
Pulmonis canne ꝯfert acetũ squilliticũ.

Pulmonis asperitatem leniunt oleum amigdalarum dulciū oleū viol. et de nuce indica.
Ptisicis confert confectio testiculorum vulpis sirupus papaueris troci. de camphora.
Pectus mundificat athanasia magna: loch bonum: aqua mellis: sirupus de liquiri. tro. aneti.
Pectoris doloribus cōferūt loch de papauere: loch de squilla: loch alphescera: sirupus de ysopo: sufuf ad tussim antiquam. oleū de keiri: et oleum de lilio.
Pectoris aspitati ꝯfe. loch. ad caliditatē: loch aliud nostrum: iulep vio. iulep iuiubarū: sirupus cucurbite: sirupus de prunis papaueris: sirupus de granatis: oleum de granis papaueris: oleū viol.
Pectoris saniē expellit loch sanum.
Pectoris pulmonis vehemēti siccitati ꝯfe. loch de amigd.
Pulmonis inflationi confe. iulep. ros.
Pectoris egritudinibus frigidis ꝯfe. sirupus de prassio et sirup⁹ de thimo: et ipsi ꝯfert sirupus de kermes.
Pectoris oppilationibus et humoribus grossis ꝯfe. oximel squiliticum cōpositum: et oleum de carthamo.
Pect⁹ mundificāt ab humorib⁹ grossis et putridis pille de agarico.
Potui veneni confert dyasulfur.
Pestilētie estatis et antūni confert trifera persica.
Passiōes oēs q̄ fiūt a colera et flegmate salso purgat ꝯfe. hamech.
Pleuresi ꝯfe. loch de papauere iulep vio. iulep iuiubaꝝ sirupus cucurbite sirupus de prunis sirupus de granatis sirupus de cānis sirupus ꝯferens catarris sirupus de iuiubis sirup⁹ vio. oleū vio.
Pānū delet et vestigia nigra oleū de cucumere asinino.
Pregnātiū relaxationē abscidit sirup⁹ ace. de succis et aq̄s fructuū
Podagram ex flegmate purgāt pille aggregate maiores.
Podagrā frigidā purgāt pille de hermodactilis maiores et ei ꝯfe. empl'm sinapis oleum vulpinum et philosophorum.
Podagram dorsi et genuum purgant pillule fetide maiores et minores et pillule de serapino.
Podagram calidā purgāt pillule hermodactiloꝝ minores et ei confert oleum de ranis et oleum ro.
Pruritum purgant pillule aggregatiue minores.
Pulsationi confert cerotum vltimum.
Plagas curat et consolidat vnguentum aureum.

¶ De littera. R.

Renes calefaciunt electuariū de aromatibus trifera Sal. secacul conditum confectio de zinzi. oleum de lilio: oleū ruthe: et ipsos cōfortat aromaticum ro.

Renum dol'.confe.dyacurcuma maior et minor dyamoruslon confectio philonij prima inuẽtione:empl'm de granis lauri:oleum lauri:oleũ de keyri:oleũ ruthe:oleum de asse:oleuz de piperibus:oleũ vulpinum:oleum philosophorum et nardinum.

Renum lapidẽ frangunt dyalacca maior et minor.et oleũ de nucleis cerasorum:oleũ de graniscitrangulorum:oleum de scorpionibus.

Renum egritudines frigidas purgat hierapigra Gal.hiera hermetis electuarium indi maius et minus.

Renum oppilationes aperit sirupus acetosus cuz radicibus et eos mundificat electuarium alescof.

Renum vlceribus confe.tro.alkekengi et eorum duritiei cõfert yso pi cerotum Democriti.

Ructus acidos curant electuarium de aromatibus et dyatriõpipereon descriptione Sal'.

Rigori febrium confert dyacalamentum descriptione Sal'.

Raucedini confert iulep iuiubinum.

De littera.S.

Stomachi egritudinib⁹ factis ex flegmate viscoso psunt electuarium de aromatib⁹:electuariũ de gẽmis cõfectio de xiloaloes ori mel squiliticũ simplex:et oleum nardinum.

Stomachi inflationẽ remouent et morbos ex ea factos curant electuarium de aromatibus et alricostum tro.de spo.cũ semine acetose vnguentũ ro.et cerotum sandalinum.

Stomachum debilem confortant digestionemq₃ bonaz faciunt electuarium de aromatibus cõfectio de xiloaloes:confectio alkakẽgi electuarium de citro aromaticum rosatum aromaticũ gario. aromaticum nardinum electuariũ de granis mirthi:cõfectio de citonijs:electuariũ de psicis:electuariũ de sorbis trifera Sal'.electuariũ ex inuentione nostra:hieralogodion Ruffi.kebuli conditi:emblici conditi:citonia ꝯdita:pira:persica:citra oia condita:zuccharũ rosatũ:sirupus de piris:sirupus de citonijs:sirupus de corticibus citri:sirupus de granis mirti:sirupus de albela:sirupus acetosus de citonijs:sirupus acetosus de pomis:sirupus de absinthio sirup⁹ de fumoterre maior:mellicratũ de citro:mellicratũ de buglossa:mellicratũ ꝺ piris:rob de citonijs:rob de pomis:rob de granatis:rob de fructibus:rob de aggresta:decoctio albasce.tro.ꝺ gallia sebellie:tro.de ros.tro.ꝺ gallia magna:tro. ramich:tro.de absinthio:sufuf de ligno aloes:sufuf dyarodõ:sufuf aromaticũ.pill'e elephãgine:pill'e aggregatiue minores:pill'e stomatice:pill'e dyarodõ:cerotũ Alexãdri.empl'm stomaticũ:emplastrũ dyasinico.empl'm de gallia:empl'm de fermẽto:oleũ de stichados:oleum de citonijs:oleũ maluinũ:oleum mirtillorũ:oleuz masticinum:oleum costinum:oleum de sansucco.

Stomachi ventositates grossas expellunt cõfectio electuarij de ci-

tro: cõfectio de galãga: dyaciminũ: trifera muscata: dyacurcuma maior et minor: dyamurilon: cõfectio phylonij inuẽtione prima: se cacul cõditũ: et cõfectio de zinzibere. Et ipsius malicie digõnis pro sunt cõfectio de galanga tyriaca dyatessaron.
Stomachi dolori et eius pfricture a calidiiate et acuitate humorum prosunt cõfectio dyarodon descriptione Sal. acetũ squilliticũ: in fusio de hyeratro: dyarodon: pille elephangine.
Stomachi humiditatẽ et mollitiẽ et ipsius defectũ et in quo est putre factio corrũpunt et corrigũt aromaticũ rosatum maius aromati cum gariofilatum: confectio de cynamomo: trifera sarracenica magna: dyacurcuma maior et minor: dyamorusiõ ɔfe. electuarij in di maior et minor: emblici cõditi. tro. dyarodon.
Stomachũ calefaciunt dyaciminũ dyatritompipereõ descriptiõe Sal. cerotum stomaticũ.
Stomachi duritiei cõfe. ysopi cerotum descriptione Philagrij et Pauli et dyaquilon cõe emplm relatũ ad aristarchũ et de melliloto
Stomachi ardorẽ mitigant electuariũ de psicis ɔfectio de acetosa cõfectio de prunis trifera psicca iuleb rosatũ: sirup9 de psicis: siru pus de portulaca: tro. de cãphora: tro. de sandalis: sufuf dyarodõ
Stomachi indigestionẽ et dolorẽ tollit trifera sarracenica magna et si fuerit abũdantia magna flegmatis crudi vz dyanisum. sufuf dyarodon: et emplm relatum ad aristarchum.
Stomachi dolorib9 a friditate ɔfe. ɔfectio anacardina ɔfectio phi lonij inuẽtiõe pma: musea enea: athanasia magna. pille elephã gine: ysopi cerotũ descriptiõe Philagrij et Pauli: oleuz: de kerua: oleum de carthamo. Stomachi egritudines purgat hye rapigra Sal. hyera hermetis: pille elephãgine ɔfectio electuarij alb arif: ɔfectio inda maior et minor pille aggregatiue: pille feti de maiores et minores: pille sebellie.
Stomachi iuflãmationi cõfert sirupus de succo acetose: sirup9 de aggresta: sirupus aceosus de succo fructuũ: sirupus acetosus de pomis descriptiõe nostra: sirupus acetosus tereniabin.
Stomachum calidum ɔfortant sirupus de succo acetose: sirupus acetosus de succis et aquis fructuuz. rob de berberis: et de sumach et de moris et de sceni.
Stomachũ frigidũ ɔfortant sirupus de mẽtha sirup9 de thimo se caniabin de calamento mellicratũ ɔditum.
Stomachi oppilatiões aperiũt sirupus de eupatorio secaniabin de radicib9 tro. de absynthio.
Stomachi putrefactionẽ abstergunt acetũ squilliticũ tro. de ros. et tro. ad fetorem oris.
Stomachũ mundificãt infusio de hiera pillule stomatice et pillule aggregate minores et de turbith.
Stomachi inflationẽ soluunt pillule aggregate maiores: et dolori

colerico in eo facto con fert oleum lauri.
Stomachi lubricitati confert sufuf de granis mirti.
Sincopi confert electuariũ de gemmis:confectio de alkermes:cõfectio xiloaloes:aromaticum muscatũ:confectio de acetosa:poma cõdita:sirupus de pomis:sirupus acetosus de prunis:tro.de ligno aloes:rob de citoniis et de piris.
Sperma multiplicant confectio testiculorum vulpis:oleum amigdalarum dulcium:oleum de nuce indica:oleum de granis sisami oleum de semine lini.
Sudoris multitudinem prohibet oleum de citoniis.
Sudoris odorem bonum facit aromaticum nardinum.
Sudorem prouocat oleum anetinum.
Senibus et frigidis natura conueniunt dyambra sirupus de prassio sirupus calamẽti et decoctio albasce.
Singultui vehemẽti frigido vel acetoso:vel ventoso:cui difficilis ẽ resolutio:cõfe.dyacalamentũ descriptione Sal.cõfectio Philonii inuẽtione pma.Si vero fuerit singult⁹ suffocatiu⁹ a repletiõe factus aut vẽtositate cõfe.dyaciminũ sirupus calami et mẽthe.
Sitim sedãt vel stringũt electuariũ de psicis cõfe.de acetosis alxicostum trifera psica et psica cõdita zuccharũ vio.iulep ros.sirupus de persicis sirup⁹ acetosus cũ succo fructuũ:sirup⁹ de acetositate citri:sirupus acetosus de pomis:sirupus acetosus de citoniis:de prunis:sirupus de cãnis:sirupus de portulaca aq̃ mellis rob de ribes:rob de agresta:rob de berberis:rob de sumach:rob de moris de sceni:rob de granatis:tro.de cãphora:tro.de spodio.se.actose:tro.de berberis.tro.de sandalis et vnguentum ros.
Solutionẽ fortẽ sedãt electuariũ de sorbis et confe.rob de ribes.
Solutiõi colerice cõfe.sirup⁹ agreste rob de sumach:rob de moris de sceni:rob de granatis.Antiq̃ vero cõfert sirup⁹ de granis mirti.
Siti vehemẽti laboriose et estuose cõfe.sirup⁹ de agresta:sirupus acetosus de pomis:sirupus acetosus de tereniabin.
Scrophulas resoluũt vnguẽtũ arthanita puuz:empl'z dyaq̃lon cõe empl'm oribasii:oleũ de been:oleum de cucumere asinino.
Scorpionis morsui cõfe.tyriaca dyatesseron et oleum philosoporum.
Splenis egritudines eradicant dyacurcuma magna oleũ nardinũ et oleum de euforbio.
Splenis doloribus et ei⁹ oppilationib⁹ cõfert athanasia:sirupus dyacodion secaniabin de radicib⁹:secaniabin de keisiz:acetũ squilliticuz:tro.de eupatorio:ysopi cerotũ descriptiõe Sal.ysopi cerotum descriptione Philagrii et pauli:et oleum lauri.
Splenis duritiẽ resoluũt dyasulfur:secaniabin de calamẽto:troci. de capparis:ysopi cerotũ descriptione Sal.et Philagrii et Paulie Democriti:dyaquilon cõmune:emplastrũ andromachi:emplastrum de melliloto;et oleum philosophorum.

Splenis oppillatiões aperiũt sirup⁹ acetosus de radicib⁹ decoctio. ꝛ trocisci de eupatorio: trocisci de lacca: ꝛ ipsas purgāt pill'e de raued sceni: pillule sebellie: pill'e inde. cõfectio allzelengi.

Spleneticis cõfert sirup⁹ de calamento: ꝛ splenis apatibus cõferũt tro. de eupatorio.

Splenis grossitiei cõferũt empl'm de fermẽto. empl'a oribasij: ꝛ ipsi⁹ ventositates resoluunt tro. de capparis.

Sanguinẽ mundificant ꝛ clarificāt confectio anacardina: decoctio capilli veneris aqua fructuũ: ꝛ decoctio fumiterre: ꝛ purgāt ipm pillule ad febres colericas.

Sanguis sputo ↄfe. athanasia magna: ꝛ tro. de terra sigillata.

Sanguinis furorem reprimunt ꝛ eius ebullitionẽ sedant aqua fructuum: alricostũ. tro. de cāphora.

Sanguinis fluxũ de narib⁹ ꝛ aliorũ restringũt ꝛ abscindũt tro. ramich. ꝛ tro. de terra sigillata. ꝛ tro. de karabe.

Sanguinis egestioni cõferũt tro. de terra sigillata q̄ etiā restrigũt fluxum superfluũ mẽstruorum.

Sanguinẽ dissoluit oleum philosophorũ.

Sensum: cogitationẽ ꝛ rationẽ subtiliāt ꝛ vigorāt cõfectio scd̃a albarif. ꝛ kebuli cõditi.

Sensuuȝ instrumentũ mundificāt pill'e elephāgine: pill'e stomatice pill'e aggregatiue: pill'e lucis maiores ꝛ minores.

Superfluitates a toto corpe educit electuarium alestõf.

Scabiei cõfert oleũ nucũ: ꝛ illam q̄ fit ex salso flegmate ꝛ colera purgant confectio hamech. sirup⁹ de fumoterre maior ꝛ minor: ꝛ sirupus de epithimo.

Scabiei sicce cõfert vnguentũ alfescericum: vnguentũ ceruse. vnguentũ alfescericuȝ aliud.

Sodā calidā purgat ↄfectio electuarij rosati: ꝛ ei ↄfe. cerotũ vltimũ

Sodā antiquā purgāt pillule alhandah. ꝛ frigide sode cõfe. oleũ de euforbio.

Serpiginẽ curāt sirup⁹ de fumoterre maior. oleũ de oliuis. oleũ de iunipero: oleũ de fraxino.

Spasmo cõfe. sirup⁹ de sticad. pillule de serapino. vnguẽtũ de bdelio vnguẽtũ ad illud: cerotũ dyapẽthe: oleũ de been: oleũ de se. lini oleũ de croco: oleũ de piperib⁹: ꝛ oleũ de lapide agathis.

Somnum prouocāt oleum anetinũ: oleũ de papauere: oleum mandragore: oleum exranis.

Surditati confe. oleum amigdalarũ amararũ. oleũ de been: oleum de cucumere asinino.

Spinas corpori infixas q̄uis in ꝓfundo sint extrahit emplastrum de fermento.

Sciatico dol'. cõfe. emplastrum andromachi emplastrũ sinapis oleũ de piperib⁹: oleum philosophoꝝ.

Sciaticam purgant pillule aggregatiue maiores: pillule de sera pino ex parte.

De littera. T.

Tristitie et sollicitudini prosunt electuarium de gemmis confectio de allaesmes.

Torture oris prosunt confectio de musco. tyriaca dyatesseron. sirup' de sticados: cerotum aliud Alexandri: oleum de piperibus: et olcũ philosophorum.

Torture educunt superfluitates grossorum humorum et viscosorum hiera hermetis et hyeralogodion Ruffi.

Tussi diuturne confe. dyanisum et athanasia magna.

Tussi antique et eis qui hñt pectus saniosum cõfe. dyasulfur. loch de pino sirup' de granis myrthi. sirupus de liquiritia. sirup' de prassio sirup' calamenti. loch sanum et expertũ sirupus de prunis: sirup' de granatis: sirup' de iuiubis: sirup' de ysopo.

Tussi calide confert loch de papauere: loch ad caliditatẽ: loch aliud nr̃m iulep viol. sirup' conferens catarris: sirup' violaceus.

Tussim antiquã remouẽt et subtiliant humores grossos loch ad asma sufuf ad illud.

Tussi q̃ nõ sinit dormire patiẽtes confe. sirupus de papauere.

Tussi sicce confert sirupus acetosus de tereniabin: sirup' de papauere: et eã leniunt loch bonũ: et loch de amigdalis.

Tussi humide cõfert aqua mellis.

Tussim antiquã purgant pillule de agarico.

Tussi catarrali confe. pillule q̃ ad oẽs morbos catarri.

Tremori cõfert sirupus de sticados: oleũ de piperibus: oleũ de lapide agathis et philosophorum.

Tremorẽ purgat hyera hermetis.

Tumores profundos aufert cerotũ andromachi.

Tumores a caliditate factos resoluit et maturat emplastrum dyaquillon paruum.

Tethano confert oleum de lapide agathis.

De littera. U.

Uertigini cõfert cõfectio de musco. confectio alfescera. sirup' acetositatis citri. sirupus acetosus de prunis acetum squilliticũ oximel squilliticũ simplex et compositum.

Uertiginẽ purgant hyera hermetis. hyeralogodion Ruffi et cõfectio hamec: illã vero q̃ fit a sumis colericis purgat confectio de psillio. confectio electuarij ros.

Uirge erectionem facit confectio testiculorum vulpis.

Uiscerum humiditatem desiccat aromaticum rosatum.

Uiscera cõfortãt aromaticũ nardinũ. cõfectio electuarij ex inuentione nr̃a. zuccarũ rosatũ. dyacostum. sirup' de granis myrti. et mel

licratum de citonijs.
Uiscerum lubricitati et eorum solutioni propter malitiam digestionis confe.electuarium de granis myrti:dyalacca maior et minor tro. ramicb.
Uiscerum dolorem ex ventositatibus factū sedāt ꝯfectio de seminibus dyacoston ex inuentione prima:et oleū lauri:et eorū putrefactionem remouet trifera sarra.magna.
Uiscerū dolorē purgat hyera hermetj:et eā mūdificat electua. alesłof.
Uiscerū mollificatiōi ꝯfert sirupꝰ de absinthio zuccaruz rof.
Uiscera frigida habentibus confert sirupus calamenti. oleum ruthe.emplrm relatum ad Aristarchum.
Uiscera lauat et abstergit aqua mellis.
Uiscerū duritiei ꝯfe. secaniabin de calamēto.emplrm de meliloto.
Uiscerum egritudinibus confe.oximel squilliticum.
Uiscerū ventositates dissoluūt dyaciminiū.dyanisum.decoctio alhasce. Et eorū debilitati a cā frigida ꝯfe.emplrm de gallia primū. Acausa vero calida emplastrum de gallia aliud.
Uiscerum inflammationibus confe.emplrm de frumento.
Uomitū sedāt aromaticū rof.aromaticū gariofilatū.sirupꝰ acetosus de citonijs et de prunis.sirupꝰ de mēta.mellicratū de citonijs tro.ramicb.emplastrū dia finicon.descriptione Alexandri.
Uomitum colericum et flegmaticum retinent confectio de citonijs citonia condita.et sirupus de calamento.
Uomitui ex flegmate et malitie digestiōis confe.ꝯfectio alhalengi.
Uomitui confe.sirupus de agresta et de albella.
Uomitum sanat vnguentum arthanite magnum.
Uomitū colericū sedant rob de ribes.rob de agresta et de berberis. rob de sumacb.rob de moris.de sceni.et rob de granis.
Uentositates a toto corpore expellit electuarium aloes.
Uentositates attenuāt et dissoluūt aromaticū gariofil.dyaciminū oleū nardinum.emplastrum relatum ad Arist.aromaticū nardinum.dyanisum.trifera sarra.magna.et trifera muscata.alhalēgi.trifera Sal.cōfectio electuarij ex inuentione nostra. cōfectio hieralogodion Ruffi.confec.electuarij indi maior et minor.fusuf.aromaticum rof.emplastrum de alleis.oleum amigdalarū amararū.oleū nucū.oleum de herua.oleum de enula.
Urinā ꝑuocāt dyacalamētū descriptione Sal.dyacurcuma maior et minor.dyamoruflon.dyasulfur.secaniabin de radicibꝰ.secaniabin de heisim.tro.de lacca pillē aggregatiue maiores oleū philosophorum.Urine difficultati confe.confectio philonij inuentiōe prima musa enea oleum aselz.
Ubi est dolor qñ mīgit coctio alhelengi.
Uentris dolorē ex humiditate flegmatica multa cruda remouent et eam mundificant dyatritompiperion descriptione Sal.dyaciminum.confectio anacardina et ipsis ꝯfe.emplrm de granis lauri.

Ventris fluxum retinent confectio de citonijs: citonia condita. sirupus de albelacb. sirupus de menta.

Ventris solutionē a fluxu colerico iuuant et stringūt elec. de fructibus. et sirupus acetosus de succis et aq̄s fructuū. tro. de spodio cū se. acetose epatico fluxui confe. et emplastrum diafinicon.

Ventris fluxū assiduū cum significationibus frigiditatis etiam q̄ fit ꝑpter exuberantiā catarri abscindit cōfectio electuarij ex inuentiōe nr̄a et emplastrū de gallia. ipsum vo significationib⁹ caliditatis: et q̄n venter soluit superflue ab operatione catartici stringit elec. confortatiuū sto. emplastrum de gallia. ij.

Vētris fluxui antiquo et dissinterie ꝯfe. athanasia magna.

Ventris fluxum supabundantē et cronicū flegmatis et thenasmon factum ex frigiditate confe. confectio de storace.

Ventris solutionē sedant mellicratum de citonijs. et miua citoniorum simplex et rob de fructibus tro. de berberis.

Ventrem leniunt tro. aneti et ipsum lubricant zuccarū viol. ipsum mundificat a fecibus aqua mellis.

Veneno resistunt sirupus de agresta et tyriaca diatesseron.

Venenis frigidis valet oleum philosophorum.

Vesice doloribus confe. dyacurcuma maior et minor. dyamorusion empl'm ex granis lauri. oleum de keiri: oleum nardinum: oleum asse. oleum de piperibus. et oleum philosophorum.

Vesice lapidē frangūt dyalacca maior. et minor oleū de nucleis cerasorum oleum de granis citrangulorum. oleum de scorpionibus et oleum philosophorum.

Vesice vlcerationi confe. oximel squilliticum simplex. ipsius vero vlcerationi valent tro. alkekengi.

Vesice duriciei confe. ysopi cerotum Democriti. et ipsi⁹ ardori oleū amigdalarum dulcium.

Vesicam calefaciūt oleum de lilio et de enula.

Vlcerib⁹ malis cōfe. hieralogodiō Ruffi et pill'e aggrega. minores

Vlcerib⁹ putridis cōfe. vnguētū nobile et relatū ad Nicodemū et vnguentum ceraseos: et in eis generant carnem ea sigillando: et preseruant a putrefactione vlcera curant vnguentū diafinicon. de scrip. arabica. empl'm arabicum. et oleum de ouis.

Vlceribus fraudulentis confe. oleum almezereon. oleū de iunipero et de fraxino.

Vlcera scoriata que fiunt a colera adusta et flegmate salso confe. vnguentum ceruse.

Vlcerum vestigijs confe. oleum de been.

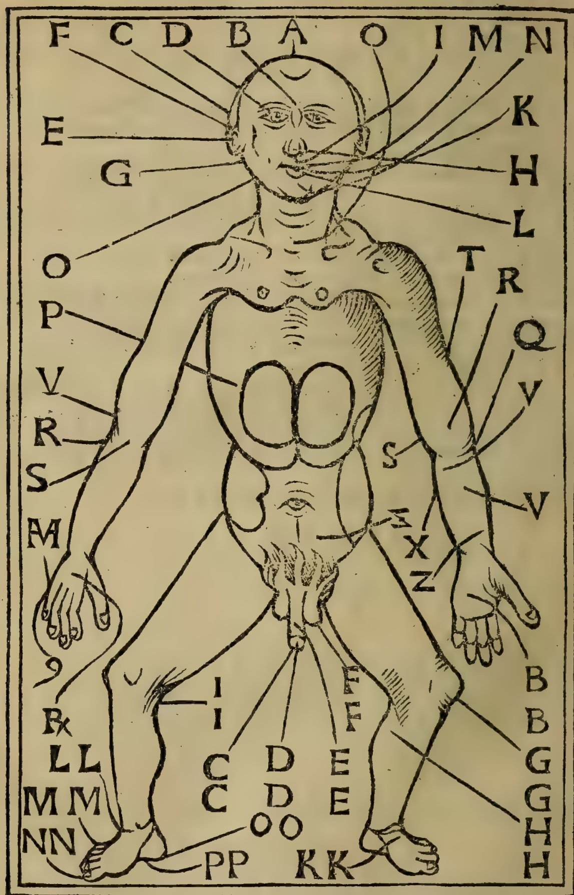
Visus obscuritatem purgant pillule de hyera.

Visū a fumis colericis deperditū recuperat trifera persica.

Vocis raucedini q̄ est ꝑpter frigiditatē et flegma grossū qd̄ ꝯtinet in pectore et pulmone ꝯfert loch sanū et expertū: sirup⁹ de iuiubis.

Uocis lacertos corroborat acetum squilliticum.
Uocē clarificādo similiter oleū de carthamo. oleum de nuce indica. oleum de granis sisami.
Uulnera fraudulenta expellunt sirupus de epithimo et vnguentum de lino.
Uulnerib⁹ difficilis ꝯsolidationis et incarnatiōis ea mūdificādo ꝯfe. vnguētū dya finiconis descriptiōe arabica. emplastrum arabicū. vnguentum de lino.
Uulnera antiqua et recentia mundificat et incarnat vnguentum dya ceraſos.
Uulnerib⁹ neruosis in quibus est calefactio mūdificat et incarnat vnguentum basiliconis magnum.
Uulnerum tumorem soluit oleū de grisomillis.
Uulnera putrida curat vnguentum cericinum.
Uulneribus antiquis confe. vnguentum egyptiacum magnum.
Uulnera t:incarnat et consolidat vnguentum triafarmacum.
Uulneribus in quib⁹ sunt contenta superflua: si autē siccare op⁹ est confe. emplastrum de fermento.
Uulnera que tarde curantur pfecte curat oleum philosophorum.
Ulcera et cauterizat vbi opꝫ emplastrum Andromachi aliud.
Uulue dolori confe. oleum amigdalarum dulcium.
Uermes occidunt qui sunt in auribus: oleum de nucleis psicorum et oleum benedictum.
Uenarum orificia aperit oleum philosophorum.

FINIS.

F C D B A O I M N
E
K
G
H
L
O
T
R
P
Q
V
V
R
S
S
V
M
X
Z
9
B
R
I I
F F
B
LL
C C
D D
E E
G G
MM
OO
H H
NN
PP
KK

Ena𝔷 que flobotbomantur quedam sunt vene tantum: et quedã sunt arterie. Uene tñ que in capite sunt flobotbomãde meli⁹: est vt trãsuerse flobotbomenẽ excepta guidẽ cui⁹ flobotbomia fiat in latitudine et non in longitudine.

a ¶ Uena q̃ ẽ i puppi capitis valet stupori mẽtis et emigranee ac antiquo dolori capitis eius.

b ¶ Uena q̃ est in medio frõtis valet dolori capitis antiq̃ et ppꝛie illiq̃ est in posteriori pte ei⁹. apatib⁹ oculo𝔷 et passiõib⁹ q̃ in facie accidunt vt in moꝛphea: et valet ẽt alienationi et frenemi et contra nouam lepꝛam.

c ¶ Uene timpoꝛum que flexuose incedunt valent ꝯtra doloꝛem aurium et nimiam effusionez lachꝛyma𝔷 et contra emigraneã: et secũdũ Auic. non debent minui in quibus requiritur potentia generãdi. quia per istas venas euacuãtur spiritus qui a natura missi sunt ad generandum.

d ¶ Uene due in angulis oculoꝛum valẽt ad visum et ad doloꝛẽ capitis: ad egritudines oculoꝛum scilicet ad lachꝛymã pannum et ad scabiem palpebꝛarum: et etiam valent obtalmie antique: et istis venis non est flobotbomus pꝛofundandus pꝛopter tumoꝛem fistularum.

e ¶ Uena in concauitate aurium ex vtraq3 parte valet contra tremoꝛem capitis et contra tinnitum aurium: etiam valet contra nouellam surditatem.

f ¶ Tres vene retro aures quarũ loc⁹ est post illũ vbi extremitas aurisinde puenit ad capillos sunt ex venis tñ q̃ in capite solẽt flobotbomari. et vna barum trium est magis manifesta de qua pꝛopꝛie fit flobotbomia. et valent obtalmie oculoꝛum et in pꝛincipio aque et cũ caput a stomacbo recipit fumum: et ppter boc conferũt vlceribus auriũ et colli et posterioꝛibus partibus capitis.

g ¶ Auic. xx. pꝛimi dicit et Galenus quidem negat q̃ due sunt vene que sunt post aures retro flobotbomantur vt qui filios gignunt: ipsos nõ continẽt idest steriles fiunt post auctoꝛitate Hyppocratis.

h ¶ Uena in summitate nasi valet cõtra grauedinẽ capitis et nimiũ fluxũ oculoꝛum si timoꝛ in eis existit.

i ¶ Uena iuxta nares purgat caput et iuuat auditum.

k ¶ Due vene in faucib⁹ oꝛis q̃libet valet cõtra pustulas faciei et cõtra scabiẽ capitis et ꝯtra doloꝛẽ dẽtiũ et mãdibula𝔷: et etiam valẽt cõtra grauedinem capitis gutturis et oꝛis.

l ¶ Due vene sub lingua valẽt ambe cõtra doloꝛes dẽtiũ et gingiuarũ et cõtra reuma capitis et cõtra apata gutturis et cõtra squinãtiã et contra omnia vicia oꝛis.

m ¶ Uene interioꝛes labio𝔷 quattuoꝛ superio𝔷 et inferio𝔷 valẽt apo

flematib⁹ oris gingiuarum doloribus earum reumatis vlceribus et fistu lis que fiunt in eis.

n ¶ Uena sub mento valet contra dolorem maxillarum et contra pruritum et fetorem nariu3 et dolores faciei et contra dolores et pustu las faciei.

o ¶ Uene due q̄ sunt i collo vocate guidegi qn̄ flobothomant valēt in pncipio lepre: et forti sq̄nātie: et coangustatiōi anhelit⁹: et asmati acuto: et raucedini vocis: et habēti apata in pulmōe: et valēt egritu dinibus splenis et laterum.

¶ Nota q̄ oēs vene capitis post comestionē sunt minuēde excepta vena sub mento.

¶ Notādū est vlteri⁹ q̄ semp in istis venis. s. a capite vsq̄ ad collum quia sunt tanq̄ vene particulares si op3 q̄ flobothoment semper prius cepha. vena brachij flobothometur antequā iste particula res flobothomentur.

O ¶ Uena aūt furcule q̄ est in inferiori storace. s. in fundo colli valet ſm Auicē. in passionibus stomachi.

¶ Due sunt arterie retro aures q̄ flobothomate secundū Aui. valēt obtalmie lachrymis pāno noctilope et antiq̄s dolorib⁹ capitis: sed timor existit in arterijs et specialiter predictarum: sed cum pilis le poris et thure et albumine oui. s. cū emplastro Ga. est sanguis restrin gendus si nimis flueret et cum aloe.

¶ Itē dicit Aui. q̄ arteria tēporum qn̄q̄ flobothomat: et qn̄q̄ extrahi tur: et qn̄q̄ adurit: et hoc fit ppterea vt acuti reumatismi et subti les cōstringant qui ad oculos descendūt: et pp ter dilatationē su perfluam foraminis vuee tunice.

p ¶ Uena sub vtraq̄ parte ascelle incisa facit hominē mori ridēdo et talis vena balsetes appellatur.

q ¶ Uena q̄. ē3 cubitū a pte silluestri et pprie inuenit in brachio sini stro q̄ a q̄busdā vocat vena circularis. i. splenis: valet i cardia capas siōe et asmati et cōtra ptisi3 et empima et emoptoicā passiōe3: et valet dolori pectoris et pulmōis et dolori diafragmatis et difficultati an helit⁹: et qn̄ incidit solet inflari: et valet ēt dissurie: et q2 ignota est ideo non vtimur ea vel raro.

q ¶ Uena cephalica seu capitalis valet passiōib⁹ q̄ in collo et capi te sunt: et iō valet dolori capitis et auriū et dolori oculoru3 et squi nātie. Et notā q̄ nullius est timoris: quia neruum musculū vel ar teriā non habet sub ea.

r ¶ Uena basilica seu epatica valet passiōib⁹ q̄ in toto corpe et vētre fiūt: et iō stomacho epati pulmoni cordi pleuresi spleni dolori spatu larum ad sanguinē de narib⁹ restringēdum. Et inter ceteras venas brachij est maioris timoris in flobothomia; q2 sub ea est arteria et neruus et musculus secundum Aui.

s ¶ Basilica sinistra est flobothomanda in mala 2plexione cordis

calida ⁊ in mala conplexione calida stomachi: vt dicit Constātinus lib.iij.sue practice: ⁊ ideo dicit Auicen.iij.cañ.fen.ij.circa principium capituli sexti.ꝙ basilica sinistra incidenda est in amplitudine cordis.

s ❡Mediana valet doloribus ⁊ passionibus equaliter superioribus et inferioribus: ⁊ ideo confert vniuersali repletioni corporis vel quando non potest inueniri basilica aut cephalica. Et sub ea est neruus solum.

t ❡Uena que funis brachij dicitur que supra cephalicam existit: ⁊ est ramus cephalice tendens supra partem siluestrem: ⁊ valet ad ea que valet cephalica.

u Uena cardiaca seu cordialis hoc est vena mediana īcidit̄ ꝑ passionib⁹ spirtuū: ⁊ pleni⁹ in manu sinistra valor ei⁹ declaratur.

v ❡Uena purpurea ꝯtra passiones interiorum minuitur.

x ❡Uena aūt que dicitur ascellaris posita est sub basilica.s. paruꝫ ⁊ est ramus basilice: ⁊ valet sicut basilica ⁊cū fit ligatura brachij apparet: ⁊ vocatur ascellaris quia venit ab ascella: ⁊ valet passionibus pectoris ⁊ pulmonis.

y ❡Uena in ambobus lateribus corporis dꝫ incidi cōtra pustulas antiquas ⁊ contra infirmitatem frigidam ⁊ lienteriam: ⁊ qñ homo non potest habere digestionem.

z ❡Uena iliaca ⁊ titillaris aperitur ꝑ passionibus inferioꝝ.

⁊ ❡Notandū est ſm Auic.fen.iiij.primi sic dicentē. Et in venis q̄ in corpore flobothomantur sunt due vene supra ventrem posite: quarum vna super epar consistit: ⁊ altera super splenem est posita: illa desup epar vꝫ hydropisi: et sinistra in egritudini⁹ splenis.

ꝯ ❡Uena inter auricularem ⁊ anularem que dicitur sicle siue saluatella valet dextra flobothomata in passionibus epatis: ⁊ sinistra in passionibus splenis: ⁊ dꝫ poni manus in aqua calida ne sāguis cito restringatur.

ꝝ ❡Uena inter pollicem ⁊ indicem valet capiti ⁊ passionibus ei⁹: ⁊ valet passionibus oculorum.

aa ❡Uena in vtraqꝫ manu supra minimū digitū valet ꝯtra icteritiā ⁊ cōtra oīa vitia splenis ⁊ cōtra frenesim et quācūqꝫ febrem.

bb ❡Uena veniēs ad pollicē incisa valet hydropicis et inflatis et etiā contra ventositatem.

cc ❡Uene aūt in circuitu ani sunt.s.emorroyde qñ īcidunt̄ per se tēperate aut cū flobothomo: valēt oīb⁹ egritudinib⁹ melancolie aduste ⁊ corrupte sicut mauir melācolie lep̄ ⁊ inferiorib⁹ cutis: ⁊ etiam quartane ⁊ passionib⁹ splenis ⁊ hydropisi.

dd ❡Uena sub preputio valet ꝯtra hydropisim ⁊ contra omnes corporis tumores.

ee ❡Due vene inferiores iuxta preputium valent tumoribus testiculorum ⁊ dolori renum.

ff ¶Uene q̃ dicunt̃ salsores cauẽde sunt trib⁹ digitis supra geni-culos: q̃s q̃ inciderit in tibia morietur subito.

gg ¶Uena sub vtroq̃ genu valet ꝯtra apostema ꝛ dolores renũ et lũboꝝ coxarũ ꝛ vesice: ꝛ arteticas passiones mirabilr̃ curat.

hh ¶Due vene de coxis ꝛ due de tibijs valẽt contra dolorem coxarum ꝛ tibiarum ꝛ crurium vtriusq̃ pedis.

ii ¶Uena autem poplitis. s. curuature valet vt euacuet̃ sanguis a partibus superioribus ad inferiora sicut ab epate renibus matrice vesica ꝛ tm̃ valet sicut ꝛ saphena ꝛ magis in prouocando menstrua in doloribus ani ꝛ emoroydibus. Sed dicit Aui. quod propinquior est matrici q̃ saphena ꝛ sciatica: ꝛ valet etiam dolorib⁹ dorsi: vt dicit Aui. iij. canon̄.

kk ¶Uene aũt q̃ saphene dicunt̃ habẽt esse sub cauilla aut supra ipsã: ꝛ he a parte domestica sicut sciatice a parte siluestri: ista aũt vena valet tm̃ sicut vena poplitis curuature eo mõ quo dictũ est supra. s. q̃ per eã euacuat̃ sãguis qui est in epate ꝛ in mẽbris circũuicinis: ꝛ vt sanguis a partibus superioribus ad inferiores trahat̃: quare valet in pleuresi epatis ꝛ capitis passionibus maxime in repletis ad diuertendum materiã ad oppositũ ꝛ passionibus renum ꝛ vesice ꝛ matricis menstrua prouocat fortiter: et orificia emoroydarũ aperit ꝛ passionib⁹ virge ꝛ testiculoꝝ.

ll ¶Uena aũt sciatica est sub cauilla immediate apud calcaneũ a parte siluestri: ꝛ valet dolori scie ꝛ articuloꝝ ꝛ renum ꝛ mẽbroꝝ q̃ sunt situata in parte siluestri melius q̃ saphena: ꝛ saphena meli⁹ attrahit a membris positis versus partem domesticam: ꝛ quare hoc fit nescitur sed experimento probatur.

mm ¶Uena aũt que est inter duos articulos paruos est ram⁹ sciatice ꝛ inueni q̃ valet obtalmie oculoꝝ pustulis cruriũ ꝛ passiõib⁹ renũ ꝛ vesice: ꝛ credo q̃ valet ad ea que sciatica.

nn ¶Uena que declinat ad pollicẽ pedis est ramus saphene: et operatur quantum ꝛ saphena secundum q̃ dicit Auic.

oo ¶Uena in vtroq̃ pede supra pedicam maiorem valet contra obtalmiã et faciei pustulas ꝛ menstruorum retentiones et cõtra conceptionem et contra pustulas crurium.

pp ¶Due vene exteriores sub talis in vtroq̃ pede valent cõtra dolores ancharũ ꝛ cõtra inflationes ꝛ apostemata testiculoꝝ.

¶Due etiã vene interiores sub talis in vtroq̃ pede: valẽt contra harenam et calculum: et valent mulieribus post partũ nõ bene purgatis: valent etiam illis que non sunt bene disposite ad cõcipiendum et etiã mulierib⁹ que ius suum non habent.

¶Nota q̃ omnes vene crurium ac pedum post comestionem sunt minuende. Item dicit Auic. q̃ flobothomia harum venarum scʒ crurum ꝛ pedum plus debilitat virtutem quam flobothomia venarum manuum.

Notandū est in generali q͂ quinq͂ sunt ꝓprie consideranda in flobothomia. scꝫ tempus: etas: cõplexio: humor: ⁊ virtus: ⁊ pre ceteris rebus virtus: vt pꝫ per Auic. qñ dicit q͂ aliqñ possumus facere flobothomiã vsq͂ ad sincopim sicut in febribus sinochis: ⁊ in pricipio appoplexie ⁊ in squinantia. et in magnis apãtibꝰ pernitiosis: ⁊ fortibꝰ doloribus: hoc tñ facere debemus si virtus sit fortis. Alia aũt sex necessaria ad bonã euacuationẽ addit predictis Aui. fen. iiij. c. iij. ⁊ qualiter ⁊ quando.

¶ Longiorẽ vitam ⁊ sanitatem ministrat.

Sanguinem alienum eijcit.	Stomachum purgat.
Propriũ sanguineꝫ nutrit.	Digestionem inuitat.
Tristitiam aufert.	Leniorem producit vocem.
Memoriã prebet.	Uisum acuit.
Uesicam purgat.	Uentrem coercet.
Cerebrum temperat.	Somnum minuit.
Stimuluꝫ libidinis fugat.	Anxietatem tollit.
Auditum aperit.	Ingenium acuit.
Lachrymas stringit.	Medullas calefacit.

¶ Item flobothomia non tantum est vtilis: sed necessaria.

¶ Descriptio ponderum ⁊ mẽsurarũ ex breuiario Aiseir. i. vigilis.

Inquit. ¶ Chist ordei est vnc. xviij. ¶ Chist vini est lilxx. ¶ Chist mellis est lib. cviij. ¶ Choꝰ vini est lib. ix. ¶ Chous mellis est lib. xxiij. ⁊. 5. ¶ Corboni olei est ℥. ix. ¶ Corboni vini. ℥. x. ¶ Corboni mellis. ℥. xiij. ⁊. 3. ¶ Mesistrum magnũ olei est vnc. 3. ¶ Mesistruꝫ magnũ vini est vnc. iiij. gormie. viij. ¶ Mesistrum mellis vnc. iiij. 5. ¶ Acsunef olei darlrimet. xvj. ¶ Acsunef vini. vnc. ij. et quarta. darlrimet. I. ¶ Acsunef mellis vnc. iij. ⁊ quarta ⁊. viij. ¶ Choatus olei darlrimet. xij. ¶ Choatus vini vnc. I. ⁊ medietas darlrimet ⁊ tertia. ¶ Choatus mellis pon. vnc. ij. ⁊ quarta. ¶ Mesitiron olei est darlrimet. vj. ¶ Mesitiron vini est gormie. xx. ¶ Mesitiron mellis darlrimet. vij.

¶ Descriptio mensurarum ⁊ ponderũ ex breuiario filij Serapionis inquit.

Exceptum est ab hoc ca. in hoc aggregato: qm̃ nõ dixi oẽm mensurã quã in ipo attuli nisi q̃ cognita est apud eos q̃ lingua vtunt arabica in capitulis suis. ¶ Uerum quidam coegerũt me ad transferendum querentes me translationẽ eiꝰ vt iuuamentũ fiat per illud in alijs ab isto libro.

¶ Chist apud gentes que lingua greca loquūtur cognitū est: super mensurā vero nō conueniunt omnes: ⁊ istud est: qm̄ quidam eorum vtuntur alia q̄ vtātur alij. ¶ Chist em̄ apud romanos capit lib. I. 5. ⁊ sextam: quare est vn. xx. ¶ Et chist italicū lib. I. 5. ¶ Et lib. est. ℥. xij. ¶ Et mina romana est. ℥. xx. ¶ Et mina italica ⁊ egyptiaca est. ℥. xvj. ¶ Et mina est sextaria. xl. ¶ Et lib. est sextaria. xx. ¶ Sexta fiuz est. ʒ. vj. ⁊ dauic duo aut aur. quattuor. ¶ Et darhimet est aur. I. ¶ Et dorach italicū est iobei octo. Et iobei est acsat romana sex. ¶ Et cotila. I. ℥. ix. ¶ Mestron magnū est. ℥. iij. Et paruum est darhimet sex. ¶ Acsunesim est darhimet. xviij. ¶ Choatos est. ℥. I. 5. ¶ Formia est quarta. ʒ. vsq̄ ad duos dauich. ¶ Aumi⁹ ⁊ andanilis est. ℥. I. vnaquequeq̄ earū est aurei septē. ¶ Adar. ℥. I. ¶ Euib mellis lib. ij. 5. ¶ Euib olei mina. I. 5. ¶ Aldorach lib. iij. ¶ Chist mellis lib. ij. ß. ¶ Albemen sextaria. v. ⁊ ʒ. xxx. et antulij quattuor. ¶ Semimet mine. x. ⁊. ß. ¶ Faba egyptiaca semimet quattuor. ¶ Obulus est dauich. I. 5. sicut inuenit Alexandrinus antulij tres ¶ Auellana. I. est. darhimet. I. ¶ Nuxē. 14. semimet. ¶ Alsacraiati parua est semimet septē. ¶ Alsacraiati magna est semimet. 14. ¶ Faba greca est duo semimet aut duo oboli. ¶ Alsacraiati est sextaria sex ⁊ quarta. ¶ Cochliariū mellis est. aur. q̄tuor. ¶ Cochliarium medicinaꝝ est aur. I. ⁊. ʒ. I. ¶ Alsatil. I. est sextaria duo. ¶ Darhimet est oboli sex. ¶ Et ols obolus est chirat tres. ¶ Et omnis chirat est quattuor grana ordei. ¶ Et oboli quattuor sunt chirat. ix. ¶ Alcautus est vnc. I. 5. ¶ Choati duo sunt. ℥. iij. ¶ Oboli octo sunt chirat. 24.

Finis.

¶ Impressum lugduni per Jacobum myt
impensis honesti viri Constantini fra
din Anno a virginis par-
tu. M. vᶜ. xix. die.
quinto Men-
sis octobris.